

Magyar szotar gyökerrenddel es deakozattal. 2. L - Z

Egyet ny.

Budan 1832

Signatur: *35.N.51.(Vol.2)

Barcode: +Z181660509

Zitierlink: <http://data.onb.ac.at/ABO/%2BZ181660509>

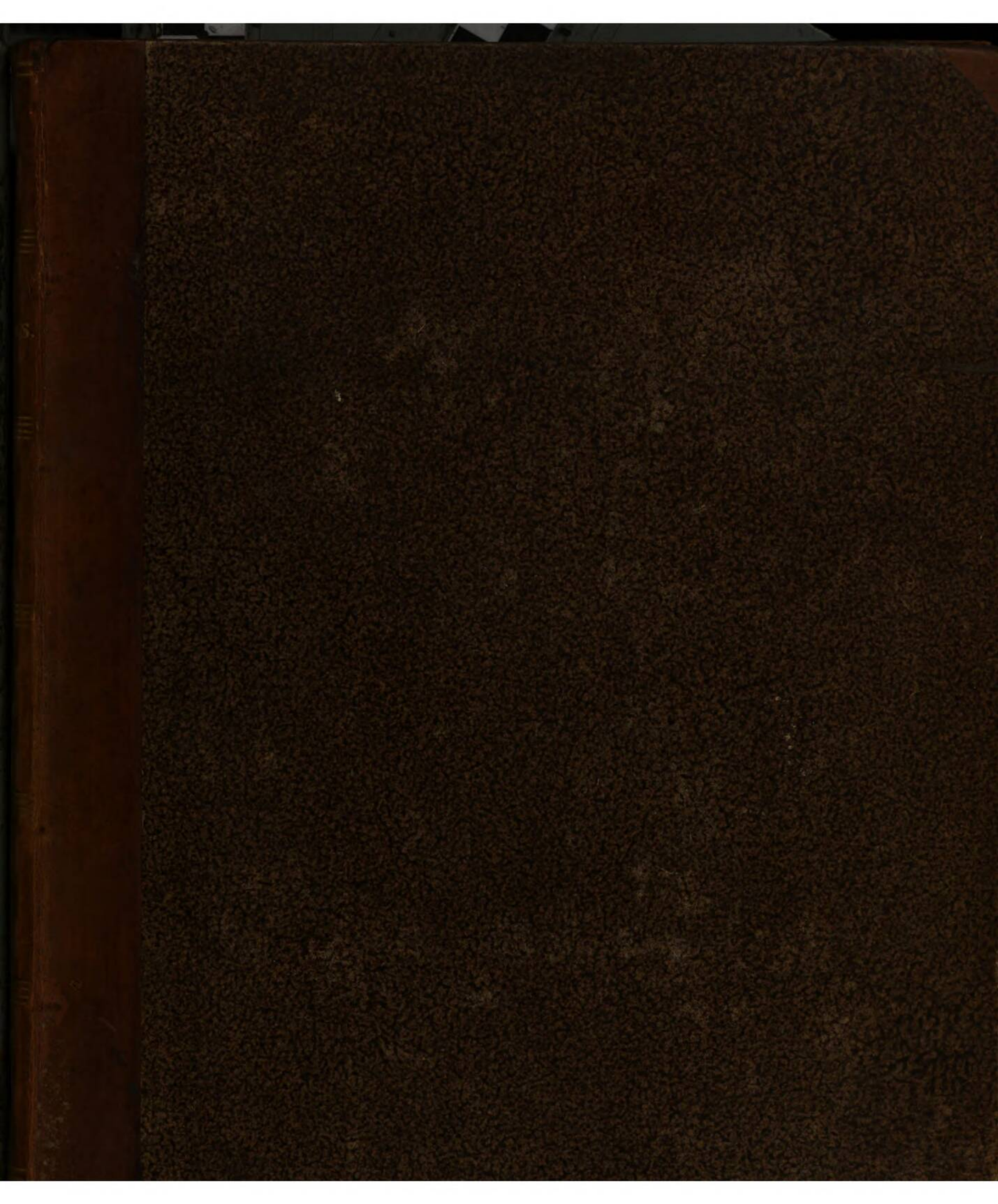
Umfang: Bild 1 - 380

Nutzungsbedingungen

Bitte beachten Sie folgende Nutzungsbedingungen: Die Dateien werden Ihnen nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke zur Verfügung gestellt. Nehmen Sie keine automatisierten Abfragen vor. Nennen Sie die Österreichische Nationalbibliothek in Provenienzangaben. Bei der Weiterverwendung sind Sie selbst für die Einhaltung von Rechten Dritter, z.B. Urheberrechten, verantwortlich.

Hinweis: Das Dokument enthält hinterlegte Textdaten, die eine Suche in der Datei ermöglichen. Diese Textdaten wurden mit einem automatisierten OCR-Verfahren ermittelt und weisen Fehler auf.

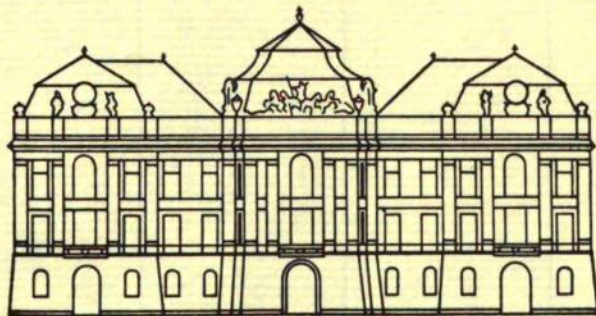

*35. N. 51.

Pachler.

MENTEM ALIT ET EXCOLIT

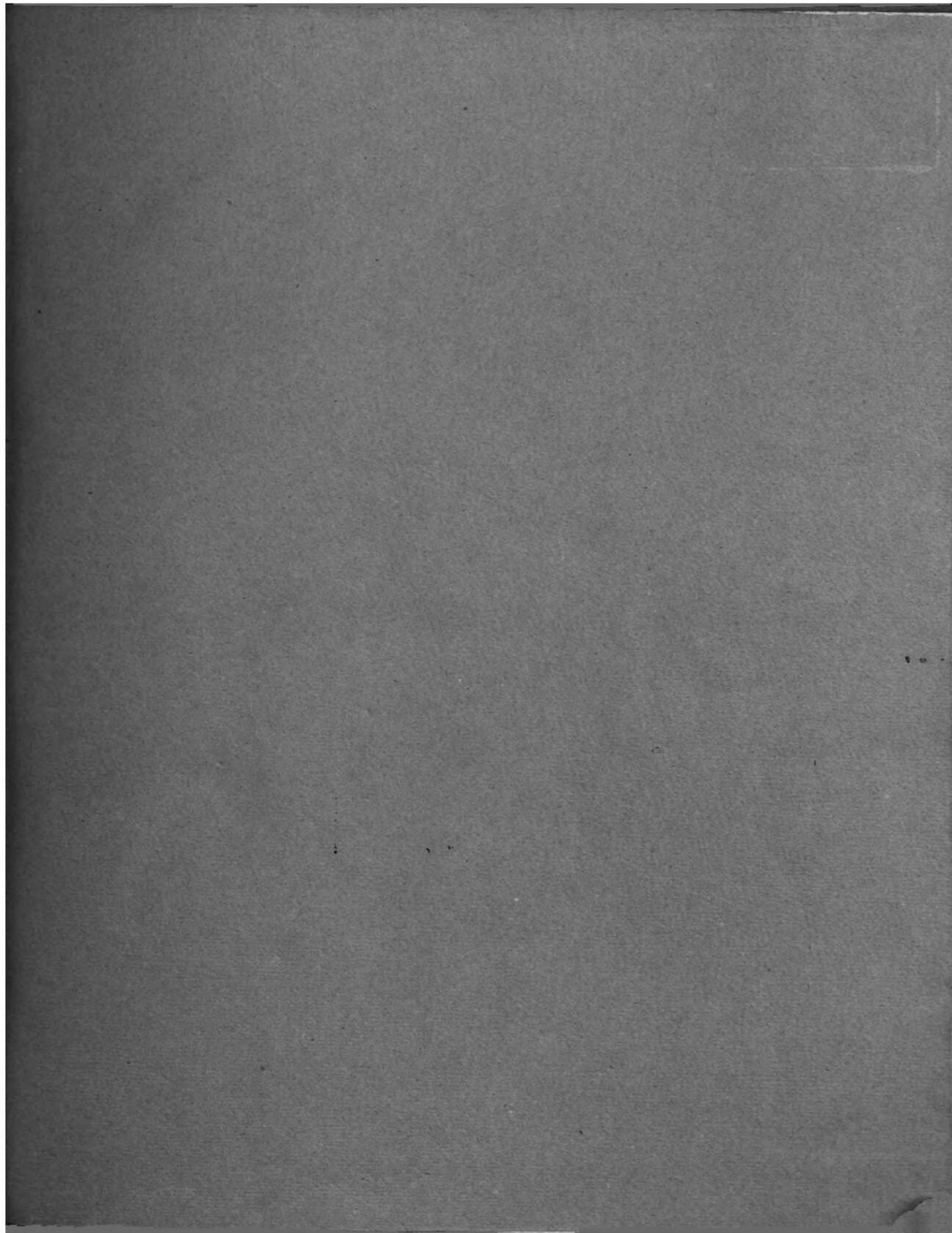

K. K. HOFBIBLIOTHEK
ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK

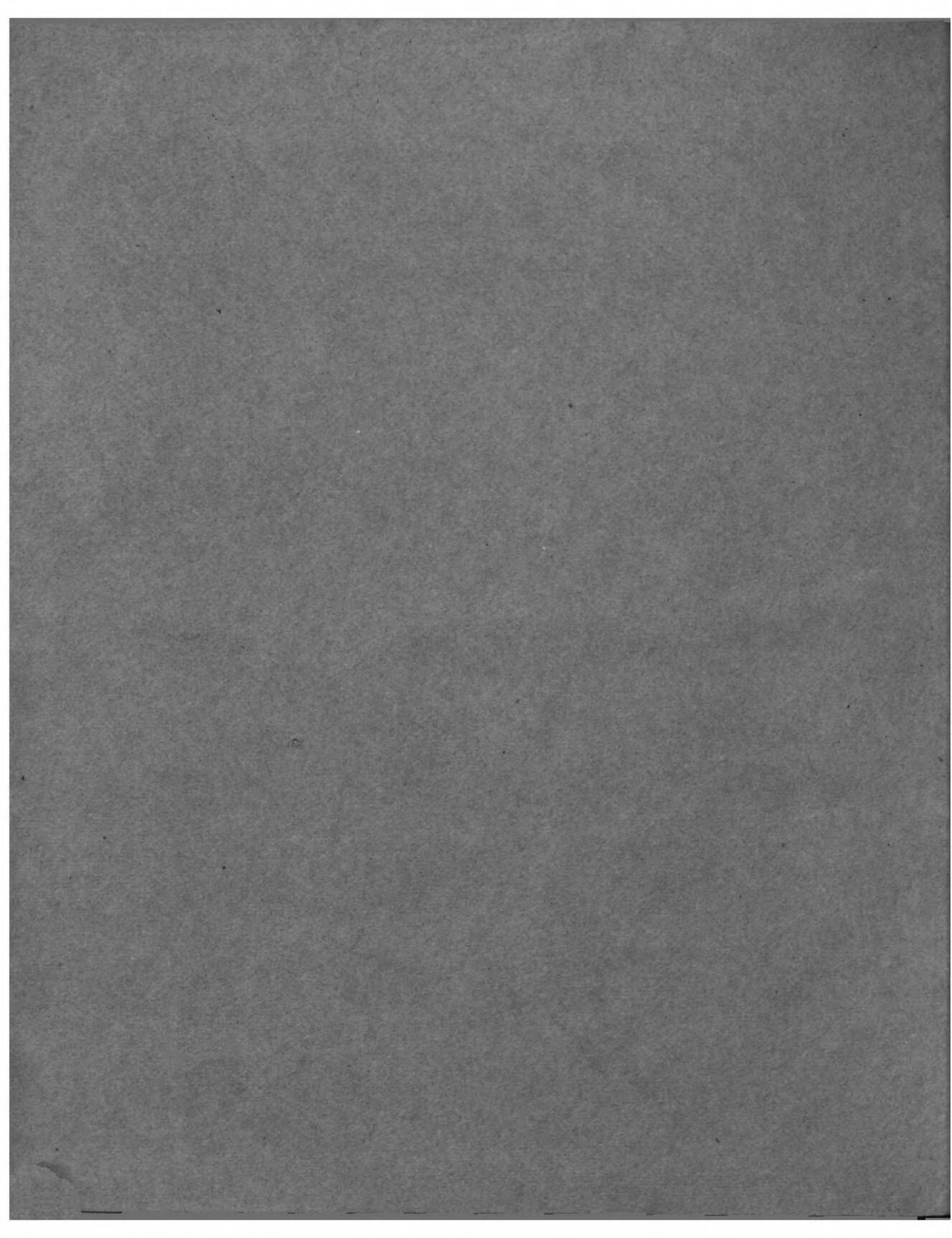

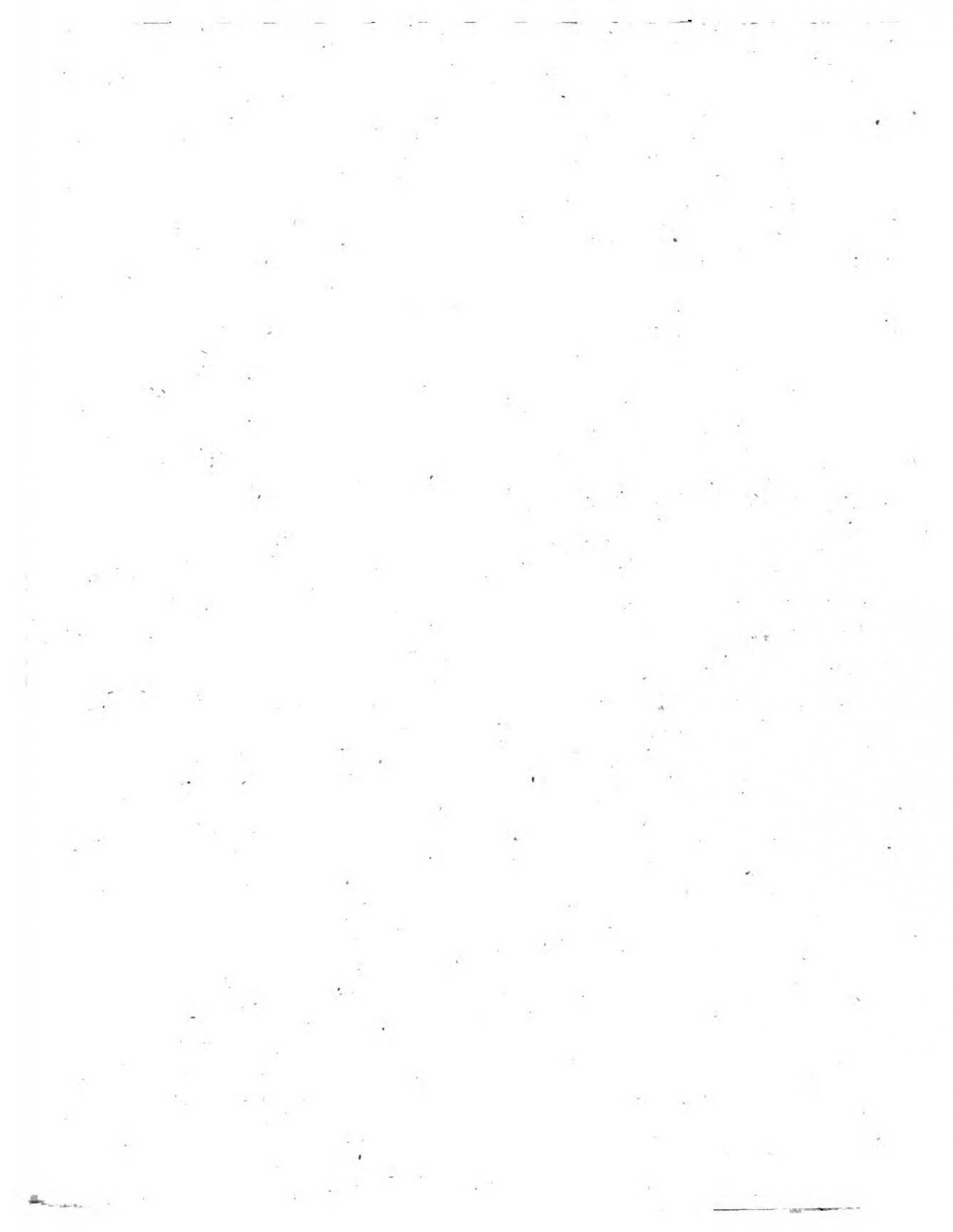
* 35. N. 51

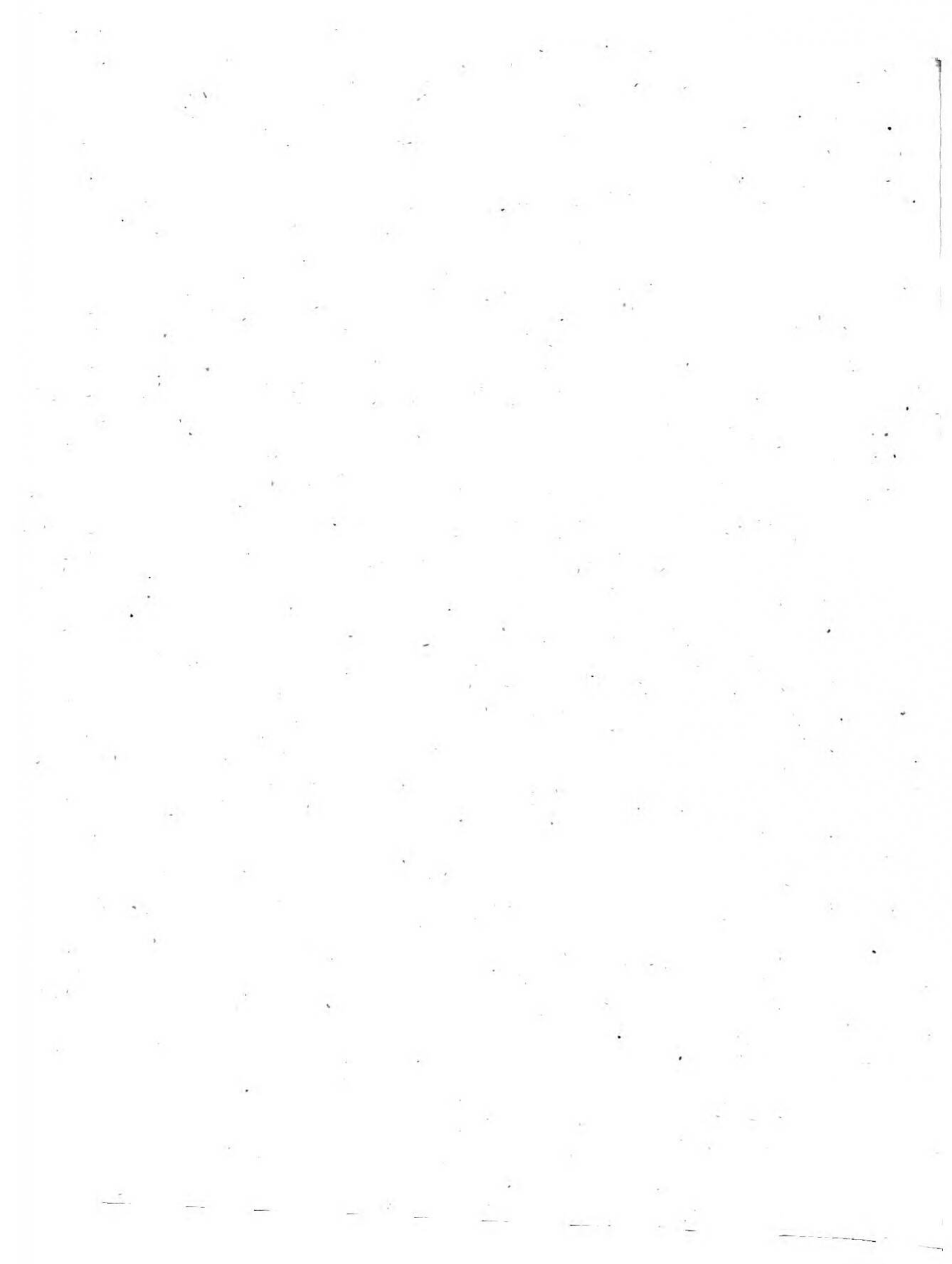

MAGYAR SZÓTÁR

GYÖKÉRRENDELLEL ÉS DEÁKOZATTAL.

KÉSZÍTETTE

KRESZNERICS FERENCZ

SZOMBATHELYI MEGYEBÉLI PÁP, BÖLCSELKEDÉS' DOCTORA, SÁGI PLÉBÁNOS,
KEMENESALI ESPEREST, SZENT SZÉKI BIRÓ, ÉS A' MAGYAR TUDÓS
TÁRSASÁG' TISZTELETBELI TAGJA.

KIADTÁK

A' MAGYAR NYELV' ÉS A' SZERZŐ' NÉHÁNY BARÁTJAI.

MÁSODIK RÉSZ

L — Z.

SCRIBENDO. PROFICIMUS. ET. PROFICIENDO. SCRIBIMUS.

B U D Á N,

A' MAGYAR KIRÁLYI TUDOM. EGYETEM' BETŰJIVEL.

MDCCCXXXII.

NYELV- ÉS IRÁSKÉPES ÉRTÉKELÉS

1957

1957. évi

NYELV- ÉS IRÁSKÉPES ÉRTÉKELÉS

NYELV- ÉS IRÁSKÉPES

1957

FENYERY GYULA' ÜGYELESE ALATT

A'

M A G Y A R

T U D Ó S T Á R S A S Á G'

N E M E S L E L K Ű

A L Á P I T Ó J I N A K

M É L Y T I S Z T E L E T T E L

A' K I A D Ó K.

KRESZNERICS FERENCZ' ÉLETE.

Principum philosophorum ita percepta habuit praecepta, ut iis ad vitam agendam, non ad ostentationem, uteretur,

Cornelius Nepos in Attico.

1. §. E l ő s z ó.

Nehéz munka valakit jól ismerni, helyesen leírni, 's méltólag dicsérni. Mindenki legközelebb áll önmagához; még sem könnyű a' valót előadnia elméje' tehetsége, szíve' járása 's munkássága' köre felől. A' nagy elmét, emelkedett szívet 's jeles embert pedig épen az bélyegzi, hogy útját, mellyen az járni szokott, senki le nem rajzolhatja. A' természet mintegy rejtegetni szereti a' pályát, mellyen a' dicskoszorúhoz juthatni. Ez okra nézve nem egyéb töredéknél mit a' legérdemesebb honfiak' ősi eredete, nevedése, műköre 's más körülállása felől tudunk. Jótevő pataként zajtalan folydogál közöttünk életök, bő áldást hozván a' helyre, hol munkálkodnak. Így folyt élte Kresznericsünknek: sokan részesültek mély elméje' 's nemes szíve' jótételeiben a' nélkül, hogy ezek' hol eredtét 's

hogyan tenyésztét csak sejtették volna. Emléke' fentartására szándékom, a' mennyire élte' folytat kitanúlhattam, a' következő lapokat fordítani; hogy, kit csak néhány külső tetteire tekintve nagyra böcsültünk; annak, bővebb ismertet után, hamvaira áldást mondjunk.

2. §. MDCCLXVI—MDCCLXXXIV.

Kresznerics Ferencz Ivánczon, Vasvármegyei helységben, 1766diki Febr. 25kén született. Atyja keresztnévvel Ádám, józan értelmű, egyenes szívű, jámbor életű 's néhány oskolák által mivelte férfiú; hivatalára nézve helységi tanító 's jegyző *). Anyja Kristina a' nemes Jáki Lóránth nemzetségből, rokon erkölcsű férjével; azért a' majd 50 évekre terjedett házasság életben vele példásan egyező. Ezek, több fiú- 's leánygyermekük között, **) Ferenczet kitűnő tulajdo-

*) Bizonyos Kerzárics József, 1800ban nemességét kívánván bizonyítani, Kresznerics Ferencznek, mint vélt atyafinak, íra: ez a' hozzá útasított levelet megküldé atyjának, ki a' közlött levél' visszaküldésekor többek között illy értelemben válaszola: anyámtól hallám, hogy Sopron Vármegyei nemesektől származánk; de erre nekem semmi oklevelem nincs; nem is kapkodok a' világi mulandó nemesség után, ama' bölcs mondáshoz tartván magamat: Adjátok meg, mi a' Császára a' Császárnak; mi Istené Istennek. Mát. 22: 21.

**) Kresznerics' kézirati között egy jegyzék bizonyítja, hogy ő négy testvérével jámbor szülőinek emléket akara tetetni illy felírással:

Itt egymás mellet nyugosznak
Tetemi
Kresznerics Ádám Mihálynak
És
Nemes Lóránth Kristina Asszonynak.
Születtek 1738ban
Ádám Körmenten Mindszent' napján
Kristina Jákon Majus' 5kén.
Házasságra léptek Jákon
1760ban Julius' 13kán
Mehalt mindkettő Taródfán,
Ádám 1808ban December' 5kén,
Kristina 1809ben October' 27kén.

Jámbor életű
Édes szülőiknek emelték
Gyermekei:
János, Ferencz, Ignác,
Theresia, Anna.

nira nézve szoros körülményeik mellett is különböztetett gonddal nevelék. Különösen atyja, önmaga is kedvelvén a' helyes rendet, a' nyomos munkálkodást 's a' kötelesség' pontos teljesítését, ezeket szeretett fijával is korán megkedvelteté annyira, hogy ez későbbben magára hagyatva, atyai gondoskodás 's felvigyázat nélkül rendtartó, szorgos, tisztét kedvelő, 's szorosan teljesítő leve.

Rendes iskolai tanulását Szombathelyen kezdé, Sopronban 's Posenban folytató oly előmenettel, hogy tanítóinak, kivált azoknak, kik a' jelesb tehetséget különböztetni tudák 's akarák, kedvét 's szeretetét megnyerné, birná: a' mit ő legnagyobb hálaérzéssel ügyekezék viszonozni, mindenkor magasztalva emlegetvén tanítóit, főkép' azokat, kik tanítványaik' javát forrón ohajtván fáradhatlan buzgósággal 's hasznos ügyekezettel viselék a' terhes hivatalt. 1777-től 1784-ig Szombathelyen az alsóbb, Sopronban a' felsőbb deák iskolákba járván ott Kramarics Pétert, itt Gályi Hyacinthot nagyra becsülte.

3. §. MDCCLXXXV—MDCCXC.

1785-től 1790-ig Posenban a' Bölcselkedés- 's Vallástudományt tanulván, szép elméje' kiűntetésére tágas mező nyílék előtte. Itt ámbár szeretett szülőinek bajos életmódja a' magán könnyítésben és a' hasznos segédszerek' megszerzésében mindegyre akadályozá: mind e' mellett iskolai kötelességit oly sikerrel teljesíté; hogy mind jeles tanítói' különös figyelmét magára vonná, mind nagy számú társai' érdemen épült becsültét részére hódítaná. A' mit eléggé bizonyít az, hogy a' philosophiai iskolák' mind el-

ső mind másod esztendejében több társainak, főkép' a' Mathesisben, útmutatója 's külön tanítója vala. Tudásvágya ösztönzé, hogy, midőn az ifjúság 1785ben Május' néhány napjain az akkori szokás szerént mulatna, némelly baráttal gyalog menne Bécsbe: a' mit csak ez okra nézve is érdemes említmem; mivel ifjú utazónk, mint egy, önkezevel akkor írt, levele bizonyítja, útközben szinte mint az említett fővárosban, minden szembetűnő nevezetességet oly gondal vizsgálata, melly értebb korúnak is becsületére válnék. Figyelmet érdemel még, hogy midőn philosophiai pályáját 1786ban végezvén a' szünnapokban szülőinél tartózkodnék: a' felsőbb helyről küldött földmérők honi földjén a' reájok bizott munkában foglalatoskodának; de közülök némellyek oly ügyetlenül és hijányosan, hogy a' mindenben szoros pontosságot kedvellő ifjúnak épen nem tennének eleget, 's vádját érdemelnék *).

Felvétetve már előbb a' Szombathelyi Megyébe, Püspöke' költségén, de nem papi köntösbent, kezdé tanulni a' Vallástudományt. Jóllehet pedig első évi gyakor betegeskedése sokszor gátolá szorgalmában: mindazáltal nem csak szorgosan írta, hanem jelesen tanulá is a' hosszasan előadott Egyházi Történeteket és az ófrigybeli Szent Iráshoz tartozó különféle oktatásokat. A' következő három esztendőt nevendékházban 's papi ruhában tölté, idejének legnagyobb részét írásra, olvasásra 's tanulásra fordítván; tanúk erre, még élő 's ötten mindenkor nagy becsben tartó társain kívül, a' mind eddig fentartott azon időbeli irományok, névszerént a' sokféle kivonatok, de leginkább, dicséretre 's követésre méltó előmenetele. Hivatalbeli kötelességin kívül,

*) Tisztének tartá az igazat szigorún követő ifjú azokat, kiket a' dolog illete, figyelmesekké tenni, és a' tapasztalt hibákat őszintén felfedezni; azért egy, hozzájuk írt levélben, imígy szól: „Praesens reipublicae conditio, promovendique boni publici cuiusvis imposita necessitas, et quae ex hac redundat, singuli cujusvis felicitas me monet, stimulum mihi addit, et invitum quodam modo pertrahit: ut, quod in re tanti momenti erroris observatum est, publico iudicio discutiendum, emendandumque proponerem. Mensurationem hanc ad tollendam tributorum, quae superioribus temporibus non tantum respectu locorum, sed ipsorum etiam Comitatum inaequali proportione divisa erant, ad tollendam, inquam, hanc tributorum inaequalitatem institutam esse, perspicuum cuiusvis esse debet; ut hac ratione sublatis huius inaequalitatis, quae in superiorum temporum Comitibus tam ardentem expetita est, sed piis tantum desideriiis est absoluta, modo ad effectum deduceretur. Ad quem finem obtinendum quanta debeat esse eorum, qui operi huic perficiendo praefecti sunt, attentio, quam adcuratus labor: satis utique patet; ne, dum vetusta inaequalitas tollitur, alter nodus gordius exoriatur. Quod ne utinam in his nostris tercis eveniat, verendum est; is enim, cui suprema distantias conscribendi potestas commissa est, plenus est eorum errorum, ex quibus simile quid certo eventurum metuere debemus. Quos ejus errores palam hic demonstrare mihi in animo est. Taceo tamen hic de ejus oscitantia, nihil loquar de spontanea operis procrastinatione et tarditate, neque id commemoro, quod numquam debito tempore operi manum admoveat; (quamquam vel ista diligentius disserenti uberem hac praesertim in re materiam suppeditarent) sed transeo ad alios ejus errores, qui quemadmodum summi sunt; ita summam merentur animadversionem“ Itt a' Mathesis' vezérlése szerént hosszan előadja az észrevett hijányokat.

mellyekben érett elméhez illő módon szokott eljárni, kedvtelve foglalatostkodék a' honi nyelv' gyökeres, és a' görög, francia, olasz nyelv' értésre vezető tanulásában *); úgy hogy egykor foglalatossági felől írván 's mintegy számadozván édes atyjának, ez önbelátásához képest feddené: ezek helyett miért nem olvas, mint leendő lelkipásztor, nevezetes egyházi szónokokat, 's miért nem gyakorolja még jobban az olly szükséges német nyelvet. Ezen nyelv' tanulása egyébként annyira sürgetteték, és ez időben úgy gyakoroltaték, hogy Kresznerics egy barátjának tréfából írná: „A' német nyelv ha nem nyelvemre, legalább bőrömrre ragad“.

4. §. MDCCXC—MDCCXCIII.

A' hat évi Posenban tartózkodás, vagy inkább szorgosan tanulás és többféle tapasztalás szép miveltséget szerze Kresznericsnek, ki onnan Szombathelyre jött után nem sokára, név szerént 1790ben Augustus' 24kén áldozó papnak szentelteték: a' miről egy levélben ezeket mondja: „Beléptem már örökre azon állapotba, mellyben sem a' megbánásnak helye nincs, sem a' rossz választásnak mentsége nem használ, sem a' jobb általlátásnak pártfogása nem könnyebbit; azon állapotba, mellyben belépésem után vissza tekinteni tilalmas, mellyben a' dolog szüntelen, a' tereh nehéz, a' veszedelem számtalan, a' legkisebb hátramaradás vétkes, a' számadás nagy; egy szóval ollyan állapotba, melly egy teljes megállapodás, mellyből csak akkor állhatok ki, ha a' halál kiállít. En ezeket már régen általlátam; még is így választottam, pedig szabadon választottam: azért nem is bánom; de ha megbánnám is, nem volna sem okom, sem mentségem. Azt mindazáltal írhatom: mióta le vagyok

kötelezve, nyugodtabb szívem; és ámbár előbb sem voltam habozó, most még is elégedéssel elegyes öröm nyugosztalja szívemet.“

A' pásztorkodásra küldetés előtt tartatni szokott próbatételen beteges volta miatt társaival meg nem jelenhetvén, a' Sz. Széki birák közül egyik így itéle felőle: Nihil est; etiamsi examen non subiverit: alioquin est bene supponendum de illo.“

Ugyan 1790ben September' 8kán éneklé első Miséjét Sz. Gothárdon: ezt végezvén kevés idő után vissza mene Szombathelyre itt várván előljárói' rendelését jövő állapotja iránt. Gyöngéledő egészsége terhes helyre küldeni nem engedé; ez okra nézve majd, mint ideigleni segédpap Nádasdra és Salomvárra, majd mint udvari káplán Apáthiba rendelteték. Innen mint rendszerénti káplán Ivánczra küldetett; hol kötelességiben buzgón eljárván mindenektől kedvelteték; a' szép lelkű, fiatal Gr. Sigray Józsefnek pedig szinte barátságával dicsekedheték. Ivánczon esztendőt sem tölte; minthogy 1792ben Junius' 22kén által tétetett Zala-Egerszegre: itt a' pásztori gondok' kiterjedtsége eléggé elfoglalá; mind e' mellett itten szinte, mint előbbi helyezettetésiben, folytató a' jelesebb munkák' olvasását 's kivonatok' készítését, sőt még a' klapvir-verésben is gyakorolgotá magát.

5. §. MDCCXCIV—MDCCXCVI.

A' Vasvármegyei T. Karok és Rendek 1793ban nyomos okoknál fogva eltökélék magokban a' philosophiai oskolák' felállítását Szombathelyen eszközölni; Kresznerics tüstént az általa különösen kedvelt mathematicai tudományok' tanítása felől gondolkodék. E' végett az ide tartozó jelesebb munkákat Pasquich Jánosnak, Pesten

*) A' magyar nyelv körül sikeres fáradozásának két jeles bizonyága találtatik kézirati között: az Erkölcstudományban előforduló nehezebb deák kifejezések' megmagyarítása, és az e' korban készült rendszeres Magyar Nyelvkönyv. E' felől 1789ben Nov. 24kén Görög Demeter Úrnak így ír a' többi között; „Már esztendeje múlt el, mióta a' Magyar Nyelvkönyv' dolgozásában foglalatostkodom, hogy valahára az egész Magyar Nyelvkönyvet a' magyar nyelv tanítók' 's tanulók' hasznára kiadhassam“ 's a' t. — A' görög nyelvben szép előmenetre mutatnak eme' szavak; „E' munkát (A' Császárok) még 1788ban a' Posoni várban fordítottam azon okból, hogy magamat a' görög nyelvben gyakorolnám“. Lásd; a' Császárok. Görög nyelvből magyarázta Kresznerics Ferencz. Előbeszéd I. IV. Hasonlót bizonyít görögül írt 's általa deákra is fordított illy című munkácskája: „Oratiuncula, qua ex habitu RR. et Cl. D. Adami Vizer, SS. Theologiae Doctoris ac in generali Seminario Posoniensi Hermeneuticae N. T. et Linguae Graecae emeriti Professoris, Canonum Licentiatii ac titularis Canonici Dioec. Quinque-Eccl. etc. conceptum dolorem proposuit Franciscus Kresznerics Theologiae in annum tertium auditor Dioec. Sabariensis.“ — A' francia nyelvet tovább úgy megtanulta, hogy már Posenban több remek írókat olvasna, 's belőlök kivonatokat készítene. — Az olasz nyelvet utósó esztendőn tanuló, mint ezen kéziratjából láthatni: „Az olaszul tanuló. Sad rét 95 lap. 1789—1790.“

a' felsőbb Mathesis' rendes tanítójának kikért tanácslása szerént megszerezvén, előljáróban úgy készülgete, hogy 1793ban October' 9kén megyés Püspöke által eme' tudományok' tanítása iránt felszólíttatván ezen szavakkal felelhete: „Me quod concernit: ita me in Mathesi, in Algebra videlicet, Geometria tam pura quam practica, et adjunctis huic studiis: Architectura civili ac Hydrotechnia, inde ab audita nasciturae inibi (Sabariae) Philosophiae fama exercui, ut muneri huic, licet arduo ac difficili, non defuturum me, propitio conatibus meis numine, confidam; porro quoque resumto novo fervoris stimulo satagam, ut non tantum sim, sed etiam quod futurus sum, esse merear.“

A' szorgos előkészület nem marada siker nélkül; minthogy a' régi 's új nyelvekben jártossága, messze terjedő, még a' csekélysegeket is okosan használó tudományossága, a' felvett tárgyak körül mély elméjének éles látása, oktatás közben a' csendes, de világos és értelmes előadás ötet azon szerencsés tanítók' sorába helyezteté, kiket mind az érdemeket méltánylani tudó közönség közfigyelemre méltat, mind a' tanításban részt vevő hallgatók köztiszteletben tartanak. Azon mód pedig majd nem kizárólag sajátja vala, mellyel jobb reményű tanítványit, hozzájuk leereszkedve, magához vonzá, 's helyes útatisításai által mintegy édesgetve a' tudományos pályára vezeté.

A' tanítói hivatal' kezdetén e' kettőről el nem feledkezhetett: először hogy néki mint a' Mathesis' több ágai' rendszerinti tanítójának illik a' Szép művek-'s Bölcselkedésből doctori koszorút szereznie, másodsor, hogy a' melly hozzá tartozó tudományokból nem találta alkalmas vagy egészen kielégítő oskolai könyvet, saját írományival kell pótolnia. Az elsőt tekintve: a' hajdan tanúltakat 's olvastakat már 179 $\frac{1}{2}$ ben, mint első oskolai évben olly szorgalommal is-

métlé, hogy a' szünnapok' elején Pestre menvén a' szorosabb próbákat különböztetett dicsérettel állaná ki, 's ugyan akkor a' Philosophia' Doctorai közé számíttatnék. A' másodikra nézve pedig: hosszabb idő vala szükséges, hogy a' foglalkozásokat öntapasztalás által ismérvén, azokon illő módon segíthessen. E' végett különböző időkben három kézikönyvet készíte, elsőben illy címűt: „Elementa Architecturae Civilis in usum suarum Praelectionum congeffit Franciscus Kresznerics“; azután illyet: „Elementa Geometriae practicae in usum suarum Praelectionum conscripsit Franciscus Kresznerics“; még későbbben egyet ezen homlokírással: „Exempla mathematica, inprimis Algebraica, in usum suorum discipulorum collegit Franciscus Kresznerics.“ Ezeket felül sikeresebb taníthatás végett, részszerént önköltségén, különféle készületet 's eszközöket szerze, mint: a' Betűszámvetéshez 3-t, a' Méréstudomány' tiszta részéhez 42-t, alkalmaztatott részéhez pedig 15-t, a' polgári Építés-tudományhoz 4-t, a' vízihez (Hydrotechnia) 3-t, az Erőműtudományhoz 13-t, a' Légméréshez (Aërometria) több üveget.

Illy foglalatosságok, mint tanulás, tanítás, olvasás, írás, próbatételekre készülés között töltvén idejét, sőt még egyéb gondokkal is; úgy mint néhány ifjú' külön tanításával foglalva lévén, ismét változni kezdte egészsége: részént tehát ennek erősítése, részént bővebb tapasztalás' szerzése végett 1796ban September' 12től October' 22ig Szent-Györgyi Horváth József tanítványa 's mások' társaságában Országunk' több megyéjén áltútaza. * Utazási jegyzésiben azon helyek között, mellyeken megfordúla, említi Sárvárt, Sümegyet, Füredet, Simontornyát, Pécsset, Baját, Verbászt, Temesvárt, Aradot, Új-Pécsset, Mezőhegyest, Szarvast, Egert, Hatvant, Gödöllőt, Vácot, Pestet, Budát, Fel-Csuthot 's a' t. *)

*) Sárvár felől ezeket jegyzé fel: „A' vár öt, egyirányos szögbe van építve, öt casematte vagyon benne, vízzel körül creszthetni; a' régi idökre erős vár lehetett; hajdan Nádasdi nemzetsége vala, most a' Genuaiak birják“. — Sümegre nézve más észrevételei között így ír; „A' püspöki lak mellett csúcsosan emelkedett hegyen áll a' régi pusztavár; a' déli rész még Kupa' idejebelinek tartatik, a' többit Kewes Püspök építtette, midön a' Török Veszprémét ostromlá.“ — A' Verbászi vízrekesznél ezen felírást jegyzé meg: „Prima Hungariae cataracta exstructa sumtibus Societatis per fratres germanos natione Hungaros Josephum et Gabrielem Kiss inventores et directores operis anno 1794 et 1795.“ — És így tovább a' mit hol látott, tapasztalt, gondolt, feljelelgeté; egy helyen Cicero' ezen szavait használván; „Oh domus antiqua quam dispari domino dominaris. Eget aeris Cappadocum rex.“ Még a' szembeffülből silányságokra 's csekélysegekre is figyelmeze, egy helyen ezen felírást jegyezvén meg: „Anno 1786 mit ter hilf gottes kepaut“; más helyen pedig egy fogadónál ezt: „Ma igyál pénzedért, holnap barátságért.“ — Egy le-

6. §. MDCCXCVII—MDCCCIV.

Éltének itten kiírt szakaszában Kresznerics folytató a munkásságot, tanítószékét olly helynek tekintvén, mellyről szüntelen világítani szükséges; hol következőleg a világító szer iránti gondoskodás soha meg nem szünhetik; hol megállapodni annyi, mint hátramaradni: hol előbb nem menni annyi, mint tisztének meg nem felelni. Ehhez képest az oskolához tartozó, már feljebb is említett dolgozásin kívül, mellyek többféle mathematicai ismereteknek hasznosgyűteménye, nagy szorgalommal 's buzgósággal olvasása a római remekírókat, az Országunk' polgári 's egyházi állapotját illető munkákat, különösen pedig a' nemzeti nyelvünket közelebb érdeklő régi 's új könyveket. Igen, a' honi nyelv ügyében sokat, nagyon sokat fáradozék: névszerént nyelvész munkálkodásai közben ő is szinte, mint előtte mások, észrevevén a' napkeletiekkel nyelvünknek atyafiságos hasonlóságát; egyébiránt is mint az egyházi tudományok' első évi hallgatója, a' zsidó nyelvet tanulván, 's hol csak lehete, anyanyelvével összevetvén, jónak találá más napkeleti nyelvek' rendszerét 's szabásait elmélkedve felvenni 's kitanulni. Ez okra nézve különös szorgalommal olvasása 's nagy gonddal voná-ki Dombay' Grammaticájából a' persa, 's Meninskyéből a' török nyelv' szabásait.

Messze terjedő olvasottságát 's bő tudományát eddig csak bizodalmasb ismérősi; vele szorgosan levelező baráti, 's általa külön órákban is oktogatott tanítványi *) tapasztalák: ez időszakban pedig olly munkák' készítéséhez fogga, mellyek idővel megérvén napfényt láthassanak. E' végett Julianus' Császárainak görög-ből még Posenban végzett magyar fordítását egyre jobbítgatá, 's különféle tudós jegyzékekkel bővité. Melly munka a' királyi könyvvizsgálaton sértetlen mene által, 's hosszabb nyugvás után 1806ban Fűskuti Landerer' sajtója alá kerüle. E' könyvet is magyarra fordítá: „Der geheime Schlüssel Salamonis: oder die Kunst die menschlichen Gemüther zu erkennen: aus dem Hausarchiv des verstorbenen Generals der Jesuiten. Wien, 1794 bey Johann Georg Binz“; de a' homlokirással 's előszóval elégedetlen lévén, a' fordítást; „Ember ismérőnek“ czimzé, 's előbeszédet maga készíté. Az illy módon elkészült munkát királyi vizsgálat alá bocsátá, melly a' hibátlan 's tiszta nyelv mellett is, az eredetinek fogyatkozásai miatt, több helyen gáncokra találá; ez okért „Az Emberismérő“ mind eddig csak kéziratban vagyon.

Azon körülállás tovább, hogy Szombathelyen tanulása 's tanítása közben a' hajdani dicső Rómaiak' különféle maradványit szemlélheté, koránt felébreszté benne a' régiségek' ismerete után vágyást. Ez okból részént tapasztalás, ré-

velében ezen utázás felől így emlékezik; „Vidimus Bajae et admirati sumus ordinem domus, officialium selectum, famulorum subordinationem, omnes Oeconomiae partes regulatas. — — — Vidimus in Új-Verbász canale Augusto dignum nomine et cataractam opus numeris omnibus absolutum, superbum, audax; patentes in Banatu campos, praesidia fortissima Temesvarinum et Aradinum, fusos undique armentorum greges, fertiles ad invidiam terras. Vidimus in Új-Pécs rem oryariam, in Mezőhegyes incomparabile regis equitium, in Szarvas famigeratum Oeconomum D. Tessedik, Agrariae Lyceum, bibliothecam, turrin astronomicam, musaeum, et vivo ex lapide excisum ac diffusum per plateas cellarium episcopale, arcem ruinas minantem, et copiosa ibidem templa. Quid memorem visa in Hatvan et Gödöllő aedificia principe sane digna, sed — — Denique quidquid Pestini ac Budae rarum et earum; dexteram Sancti proto-regis, turrin astronomicam, regia in arce Budensi conclavia, numismaticam Pestini collectionem et bibliothecam, musaea complura, ut physicum, mechanicum, medicum et rerum naturalium vidimus. Vacii romani gustus templum“ 's a' t.

*) Külön órákban melly czélből oktogatá tanítványit egyebek között eme' levéltöredék bizonyítja: „Quod cum Georgio D. Vestrae, et meo dilecto discipulo feci; id, ut facerem, partim officii mei ratio svasit, partim meus ille animus, quo omnibus quidem meis discipulis sed praecipue Stipendiatis adfectus sum, ne scilicet illi durante cursu meo mathematico, qui alioquin non omnium captui adcommodatus est, infelici aliquo fato stipendiis suis excidant. Hunc in finem illos binis per septimanam diebus apud me habui, quo privatis meis repetitionibus uberius eos perficerem, excoleremque. Nullo ad id mercedis intuitu, sola benefacti hujus pulchritudine inductus; contentus, si mei discipuli quondam agnoscant, eapropter aliquo gratitudinis sensu se erga me obstrictos esse. Tametsi inpraesentiarum vix unus alterue mihi pro hoc beneficio, quod illis praestare non tenebar, grati sui animi debitum testificari perrexerit. Qui proinde aliqua adfectum meum mercede demereri posse existimat; ille characterem animi mei male perspectum habet. Quare indulgebit mihi D. Vestra; si id, quod literis suis ad me datis incluserat, hisce remittam; non quod illud contemnendum putem, sed quia audire quondam a supremo illo Iudice nolo: Recepisti mercedem tuam. His“ 's a' t.

szént tudós munkák' olvasása által szerze magának a' felhozott célra szükséges előkészületet. Minden, a' mi honi, így tehát a' hazai régiségek is őt különösen érdeklék; azért nagy gondot fordíta ezekre; de neki, mint a' régi összeomlott Sabaria' földén lakónak jobb alkalma volt római pénzeket 's egyéb ritkaságokat látni 's gyűjteni. A' pénzgyűjtést alsó oskolás korban kezdé, 's idővel ezen gyűjteményt gondossága által annyira nevelé, hogy 1803ban illy czimú munkát írhatta: „Numi commatis Romani, quos Museum Francisci Kresznerics Professoris Matheseos complectitur, conscripti mensibus Junio et Julio Anni 1803.“ Ezen könyv kéziratban 8ad réttü 's 368 lap.

Illyetén, tulajdonkép' tudományos foglalatosságokon kívül többféle kisebb 's nagyobb dolgokra gondosan ügyele. Mivelt elméje, ember-szerető 's bátor szíve többekben iránta bizodalmat gerjeszte; önmagát pedig, nem tűrhethén semmiféle, kivált igazságtalan nyomtatást, minden töle telhető védelemre 's segítségre indítá. Véde ő egy, tisztos hivatalban volt, férjfiat, ki kötelességinek nem eléggé hű teljesítése miatt vádoltatván kényszerítették magát menteni, 's mások által oltalmaztatni. Kresznerics, mielőtt az elejbe terjesztett vádpontokra felelne, így szól a' többi között: „Haec candide et conscientiose, nullo partium sed solo illibatae veritatis, cui, quomodocunque ea prematur, adesse non reformido, studio ductus declaranda habeo et testificanda.“ Véde, mikor lehete, tanítványit; úgy hogy ez időtájban, néhány feddést érdemlettek magasztalva emlegetnék maga mérséklését a' boszúságban, pártfogását a' kétes ügyben, atyai indulatját a' fenyítésben. Véde, midőn fondorkodva feddetnék, miért terjeszkedik kellelénél tovább oskolai előadásiban; véde, mondám, erős lélekkel önmagát is, egyéb szavai között ezeket mondván: „Me laboris impensi non poenitet, et fructus, quos ex discipulorum meorum profectu capio uberrimos, majores sunt, quam ut quacunquē Censurum acerbitate me a laudando hocce meo conatu et multis jam magni in re literaria nominis viris probato deterreri sinam.“ Véde minden erőszakosan nyomtatott ügyet; használni ohajtott mindenütt; segítni kívánt mindenkin. Azért majd egy, földön futóvá lett, francia ír neki,

szívességét illy szavakkal köszönvén: „Je m'empresse à vous remercier de toutes les honnêtetés, que vous m'avez faites. Un de mes regrets est de n'avoir pas l'espoir de pouvoir m'en venger un jour“; az az: Sietek köszönetet mondani minden szívességért, mellyel uraságod irántam viseltetett. Csak azt fájlam, hogy nincs reménységem azont valaha megköszönhetnem. Majd ama' halhatlan érdemű hazafi, Gróf Festetics György legérzékenyebb kifejezésekkel isméri meg több izbeli hasznos szolgálatait, egyebek közt irván: „Fateri debeo, tantum memet amicitiae expertae debere, tantoque opere me Admodum Reverendae Dominationi Vestrae devinctum esse; ut jam pluribus molestiam parere subverear, et occasionem solum, qua contestatam in me eximiam amicitiam remereri valeam, praestoler“ 's a' t. Majd pedig tanítványi 's ezek között az akkori nagy reményű nevendék Pap, kezdő Logikus, Vass László, mostani Nagy Váradi Kanonok, 's a' Magyar királyi Egyetemenél egyházi Történetek' Tanítója hálálja jótéteményit, görögül írt leveleiben többi között mondván: „Εἰμι νεος τῶν φιλελλήνων, μὲντοι πρὸς κυρίον Λαμπρωτάτον ἐπιστολὴν ἑλληνικὴν πεμπῶ ἢ γεννησομένου ὑπὸ τῷ μαθηματικῷ κυρίῳ Λαμπρωτῶν θεραπεύσαν ἐδελον ἐπιφέρειν.“ Azaz: A' Görög nyelv' kedvelői között új vagyok; még is Tudós Uraságodhoz görög levelet küldök, melly által, mint leendő tanítványa Tudós Uraságodnak, tiszteletemet akarám jelenteni.

Terhes munkáit enyhíteni, gyöngült egészségét visszaállítani, 's az olvastakat tapasztalás által gyarapítani akarván ismét utazásra készül. Több ok a' Francia országba menetelt javallá: itt a' Mathesis' minden neme virágzék; itt a' régiségek' gazdag gyűjteményi találatának; de leginkább ajánlá ezen utazást az, hogy egy francia, otthon 22 évig részént Ékesszólást részént Bölcselkedést tanított, itt pedig nevelői hivatalt viselt barátja kevés időre haza menni 's ismét Magyar országba visszatérni szándékozik. Azonban talán főképp' ez okra nézve, minthogy az akkori időkben a' Francia országai utazásra nem könnyen adaték útilevel, megváltoztatá szándékát, 's 1802ben September' 7től October' 9ig a' magyar honban utaza, úti jegyzékiben egyéb helyek között említvén Túrjét, Tomajt, Vesz-

prémet, Enyinget, Kajdacsot, Szekszárdot, Sz. Mártont, Gödrét, Oroszlót, Pécsset, Hirdet, Vasast, Pécsváradot, Hetényt, Sz. Lászlót, Mohácsot, Német-Márokat, Dárdát, Eszéket, több faluk után Kaposvárt, Hetest 's a' t. *)

7. §. MDCCCXV—MDCCCXVI.

Az 1804ki iskola-esztendő' végével Kresznericsre nézve különös körülállások mutatkoznak, mellyek őt az eddig dicséretesen járt pályáról leszólítván új 's majd egészen más nemű

körbe helyezék. Bécsbe hivatott Mélt. Medgyesi Somogyi János Status-Tanácsos Úr' jó reményű József fija mellé nevelőnek 's a' philosophiai tudományokból tanítónak, és pedig olly hatós hangon hivatott, melly illetően válasza készíté: „Quid rescribam, prorsus non habeo, usque adeo dubius animi sum. Triduum et amplius est, quo delibero, et necdum, quo me vertam, video. Multa sunt, quae me invitant; multa, quae deterrent. Studia et labores non moror. Vocem patriae eo me vocantis videor audire: eam tamen quominus plene intelligam,

*) Túrje felől szólván említi Bottyány Ádámnak az ebédlőben függő képét, melly alatt ezeket olvashatni:

Quas furor haereseos destruxit funditus aedes,
Praemonstratensis reddidit Ordo novas.
Has Comes a Lambert Tyrllae fundaverat olim 1184.
De Sz. Gerardo plura bona adtribuit. 1247.
Hagymásy tandem truculentus abire coëgit 1543.
Adam de Bottyány fecit adire Comes 1703.

A' templomra nézve így ír: „A' templom régiséget mutat; egyik oldalán kőből kivágva ezen esztendő számát olvas-tam: 1804, melly 1478at jelent.“ — Tomajban két római köről emlékezik: az egyikben e' betűket olvasta:

O. M.
FLAVIVS.
ATTIA
NVS MI
LES LEGI
D. V. S. L. M.

„Az egyik oldalán“, úgymond, „sas, a' másikon paizs látszik. Az O előtt I betűnek kell lenni, de elvástott'“. A' másik körül pedig ezen betűket írta le:

IO. M. S.
TI FLAVIVS
SEVERVS
V. R. PRO
SE E SVIS.

Szekszárdon említi a' Vármegye' házat; ennek helyén, úgy mond, hajdan Benedictinus klastrom vala, mellyben néha napján 100 szerzetes lakott; említi a' szőlőhegyeket, 's különösen azt, hogy Szekszárdhoz mind Belgrád mind Bécs 36 mértföld. — Szent Mártonnál előhozza az üvegbányát, mellyet helyesen szemügyre vett. — Gödrén Winkler' pénzügyjteményében, melly 25 régi arany, 285 ezüst és két ezernél több rézpénzből állott, gyönyörködék. — Oroszlón Varju Márton nevű 106 esztendő emberrel a' régi dolgokról beszélgete. — Pécssett Vizer Ádámnak mint hajdani tanítójának kalauzolása mellett megvizsgálá a' könyvtárt. „A' kéziratok között, — így ír, — négy kötet királyi okleveleket, leveleket, és más eredeti nagy ritkaságú irásokat találtam. Láttam Mátyás Király' kézírását (Matthias Rex m. p.) Ezen leveleket átforgattam, és kettőt, mivel különös foglalatú, kiírtam. Az egyik szól Himfi Imre' özvegyének; a' másik a' Sopornai Birónak, az Érsek - Újvári Török Basától küldve.“ Kalauzza elváláskor a' többi között ezeket mondá neki: „Emlékezzél meg, mi vagyon a' könyvtár' szabásai között: DITIOR ABITO FREQUENTIVS REDITO.“ A' nagy templomot vizsgálván szemébe tűnik az egyik torony felé irányzó ásás; ez egy boltozatra vezet, melly gyanítás szerént egy régi temető vagy miséző helyet fedeze. — Vasas mellett megtekinté a' kőszénbányát: „A' Vasasi hegyeken“, úgy mond, „lehetne vashányát állítani; de ez káros volna; mert kevés ott a' fa“. — Pécsváradon említést teszen az uradalombeli indigo, - dohány, - pamut - 's selyem - természetéről. — Hetényben az akkori plebános (Juránits Antal) mint különösen szeretett barátja felől igen érzékeny szívvel teszen szót, egyebek között megjelelvén; „A' mostani plebánost különösen kedveli a' népség; minek jeleit belső megindulással szemlélttem.“ — A' Sz. Lászlói kellemes remetelakást leírván dicséri. — Így szól tovább; „Ezek után Mohácsra indúltam, hogy lássam ezen szomorú térséget. Mint a' mezőn keresztül menék; szemlélése borzadással tölte be, mellyet a' rémitő ütközetre emlékezés gerjeszté bennem. Nem kétlem, minden figyelmes útzóban hasonlót okozand. Itt veszett el 1526ban Királyunk, országunk“. A' Mohácsi ütközethez Dorfmester által készített, itten látható rajzolatja felől szólván a' festőnek több rendbeli hibáit említi: „A' Király' lovát“, így szól, „fejérnek festette, pedig peji vala. — A' Király' futását a' Törökök' részéről lefelé ábrázolta, holott felfelé történt. — A' Király szakállatlan vagyon festve; pedig pénzei csalhatatlanul mutatják, hogy szakállas volt; 's történetíróink bizonyítják, hogy ősz vala. — A' festésen Harsány' hegye látszik, 's Dorfmester a' Törökök által erről; ámbár négy mértföld távolságra esik, ágyúztatja a' magyarokat; pedig hol vagyon olly ágyú, melly illy messzére szolgáljon?“. Azt is megjegyzi, hogy Mohács hajdan római lakhely volt, 's AMANTIA-nak nevezeték; hogy itt most is sok régi pén-

circumfusa difficultatum nubes obtundit. Quo me vertam finito biennio ad Dioecesim rediturus? Otiari non didici. Parochus igitur? Eheu hoc est, quod fugio. Professor itaque. Ubi? In alia quapiam Academia? At me loco huic mei, qui vivunt, miseri parentes; mea, quae me totum tenet, numos veteres colligendi passio, adfigunt. Igitur cathedram forte resignabo servato regressus jure, postliminio iterum rehabendam, interea, qui me biennio suppleat, substituto? Quid hoc novitatis? Quid difficultatis? Jam undecim annis doceo, pensionem quondam ut habeam, sperare possum: spem hanc dimissa cathedra quomodo succidam? — — In hoc ancipiti rerum mearum situ unum hoc est, quod scio: me scilicet, quid rescribere debeam, nescire“ 's a' t. Azonban sorvadozó teste' gyöngességét tekintvén, 's névszerént azt is gondolóra vévén, ' hogy a' 11 évi oskolai 's egyéb fáradságos munkálkodás a' mult esztendön csak nem halált hozó nyavalyát okozza néki, elhatározá magában a' meghívást, mint a' pihenésre 's megbomlott egészségének visszaállítására igen jó alkalmat, elfogadni 's használni.

E' végett lépéseket tön mind a' nagy méltóságú kir. magyar Helytartó Tanácsnál, mind egyéb előljáróinál: 's így a' kinyerendő engedelem' biztos reményével még 1804ben October' 5kén megindula a' reá várakozó új hivatal' átvételére. Az akadályok, mellyek a' köz 's állandó hivatalnak különnel 's ideiglenivel lett felcserélése miatt elejbe gördültek, első tekintettel aggodalmat szerzének; de tekintvén okait 's mostani helyzetét, nem valának győzhetlenek. Melly aggodás' megszüntével egész tehetőségét nevendéke' előmentére fordítá; mind e' mellett ollyak voltak körülményi, hogy öntapasztalásinak 's ismételteinek, kivált a' világra 's emberekre nézve, elmúlhatlanul gyarapodniok kelle. Status-Tanácsos Somogyi, kinek teljes bizodalma't bírá, ekkor nagy hatáskörben éle; a' Bécsi Egyetembeli Tanítók, kikkel hivatalánál fogva többször kelle értekeznie 's társalkodnia, ez időben is nevezetes férjfiak valának; az Ország' söt Monarchia' körülállásai, mellyekről illy helyen a' legújabb tudósításokat, úgy szólván, első kézből vevé, e' korban igen tanuságosak voltak. Mindezeknek lelkére jöte-

zek találtak, és szántás közben sok hadi eszközök. — Eszékre a' nevezetes Eszéki töltésen ment be; építette a' körülfekvő hét Vármegye; a' töltés' végén, közel a' Drávához, jobb kéz felől szemre vevé a' sugár kőszlopot, melly' tetején a' korona vánkoson, oldalán Felséges Maria Theresia' és József képe, alatt réztáblán kiálló rézbetűkkel ezen felírás vagyon:

Providentia.
 Augustorum.
 Josephi. II. Mariae. Theresiae.
 Expletis. Lacunis.
 Fracta. Aquarum. Vi.
 Commercio. Commeatui. Itinerantibus.
 Viam. Pontemque. Hunc. Statuens.
 Quadrienni. Opere.
 Saeculorum. Incommoda. Sustulit.
 Ita.
 Quos. Subdita. Gens. Novo. Beneficio.
 Pios. Sentit. Parentes.
 Diu. Impune. Grassans. Aquarum. Furor.
 Perenni. Stratus. Aggere.
 Suos. Agnoscit. Dominos.

Anno
 M. DCC. LXXIX.

„A' munka“, úgymond, „kezdődött 1772ben October' 5kén; végződött 1777ben October' 31kén, és így tartott 5 esztendeig és 26 napig. Azért a' sugár kővön hibásan van téve; Quadrienni Opere; vagy pedig így kell érteni, hogy a' két szélső csonka esztendő nincs számlálva, hanem csak a' középső négy teljes. — — Ezen oszlop Pesten készült; de az esztendősámot elfeledék reámeteszni, melly hijányt két év mulva pótolák; azért 1777 helyett M DCC. LXXIX olvastatik rajta. — — A' töltés' hosszúsága 2,200, alsó szélessége 10, felső 6 öl; 484,000 forintba került; a' sugárkö pedig 1,950 for. — — Midőn a' régi MVRSA' dűledékiből a' töltésre fordítandó köveket szedék; mintegy 40,900 régi pénzt találtak. — — A' vár erős; erősebb, úgy gondolom, Aradnál, de Temesvárnál nem. — — Kaposvárott a' Vármegye' hazát szemlélgetvén a' többi között kérdé vezetőjét: A' levéltárban messze felérnek-e az Acták? Illy választ nyere: Bizony egész a' padlásig felérnek. Világosabb kérdés után hallá, hogy a' jegyzőkönyv 1626dik esztendőről veszi eredetét. Említi a' tömlőczöt is, mellytől, így szól, minden gonosztévó méltán retteg; most kevesen vagynak benne, mintegy 80nan.

völeg kelle hatniok. Söt voltak, kik különfé-
léket jövendelgetének felöle; a' miröl önmaga
egy levélben így ír: „Azon örvendek, hogy idő-
vel, ha Isten éltemnek kedvez, csalatkozva fo-
gom mind azokat látni, kik itt létemet, magok
tudják, mire magyarázzák: most szóval haszon-
talan belölok kivenni a' vélekedést. A' mit az
idén kívántam, elértem; ha jövő esztendőre
tett kívánságom is beteljesedik, attigi metam“.
Csak ugyan elégnék tartván barátin, ismerösin
's egyéb hozzá folyamodtakon köréhez képest
segéltni, maga tanulásra, tanításra 's levelezésre
fordítá idejét.

A' mi illeti a' tanulást: kötelességében ál-
ván nevendékének a' philosophiai tudományokat
előterjeszteni, a' Philosophiához tartozó új mun-
kákat szorgosan olvasá; a' keresztény tudományt
pedig maga dolgozá ki e' czim alatt: Principia
Doctrinae Christianae juxta ductum catechismi
romani. Illustri Herulo Josepho Somogyi de
Medgyes tradidit ejus in Philosophia Institutior
et Praefectus Franciscus Kresznerics Viennae
1804, 1805, 1806.“ Bobertöl tovább fizetés
mellett nem csak többféle physikai 's mechani-
cai mesterségeket hanem rajzolni is tanula; söt
a' francia nyelvben is, mellyet már tökélete-
sen érte, különös órákban beszélgetés által gy-
akorolgatá magát. A' naponkénti jeles társalko-
dást még sikeresebbé akarván tenni, a' mi ne-
vezeteset látott, hallott, vagy másként tapaszt-
alt, gondosan feljelelé. Pénzgyűjteményét sza-
porítá. Jó könyveket, 's ezek között több ré-

gieket szerze. *) A' felebb (6. §.) előhozott Csá-
szárokat ez idő közben nyomatá, 's a' nyom-
tatási hibákat, a' munkát iveként Posonból
Bécsbe hozatván, ön maga jobbítgatá. Egy ok-
levelet is közönségessé tön illy homlokirással:
„Diploma Viti Nitriensis Episcopi datum Eccle-
siae S. Stephani Viennae 1541. E Tabulario
Praepositurae Viennensis edidit Franc. Kresznerics,
AA. LL. et Philosophiae Dr. Presb. Dioec.
Sabariensis, Professor Math. Sabariae 1806“ (**)

Igy tanúlva, tapasztalva 's tudományos tár-
gyakban foglalatoskodva tökéletesíté magát. De
fő tisztje lévén a' nevelés 's tanítás, ebben olly
pontosan 's szerencsével foglalatoskodék, hogy
nevendéke minden próbatételeit dicsérettel vé-
gezné. Hasonló előmenettel tanulának ennek
lányttestvérei, kiket Kresznerics határozott órák-
ban külön oktata. Levelezései végre e' két esz-
tendőben olly számosak voltak, hogy több száz
leveleket venne 's írta. (***)

Ezen időszakból figyelemre méltó még,
hogy nevendékével 's egyéb társakkal két ízben
Stájer-országi Czelbe útaza; egyszer pedig ha-
sonlóan nevendékével több magyar városokon
keresztül Selmezcze; és hogy az 1805. esztendő'
végével 's a' következő' kezdetével a' közelgető
francia tábor miatt majd 3 hónapra Bécsset el-
hagyván, hol itt hol amott, de nagyobb részént
Győrött, tartózkodának. Kresznerics szokása sze-
rent, a' mit hol látott 's tapasztalt, naponként
gondosan felírta (***)).

*) A' régi könyvek' gyűjtésében annyira gyönyörködék, hogy ezen felírás alatt: Libri antiqui, sed in quibus annus scriptio-
nis vel editionis deest“ 27 könyvet szerezn; ez alatt pedig: „Libri antiqui juxta ordinem annorum compendio
exhibiti“ 193-t; ezekben a' kiadás évszáma 1475től 1544ig terjed.

**) Jöllehet Vidának (Vitus), hajdani Nyitrai Püspöknek bucsúlevelét néhány deák jegyzetekkel metszeté 's adá ki: mind e'
mellett jónak találá e' tárgyat hosszabb magyar értekezéssel felvilágosítani. Ennek velösen dolgozott, 's mintegy
3, 4 ivre menő része megvagyon kézírati között, és csonkasága mellett is érdemes, hogy a' tudós közönség nyo-
matva lássa.

***) A' hozzá mint nevelőhez küldött nagy számú levelek között isméretes Tudósokéi is fordulnak elő. Illyenek: Pasquiché,
Szerdahelyi György, Téli Takácsé, Kulcsár Istváné, Fábchich Józsefé 's többeké.

****) Czeli utazása közben említi az üveg-'s vasöntő műhelyeket, a' S. Pölten-en túl látható kellemes vidéket, a' czeli
csinos könyvtárt, Liliensfeldet, Sz. Keresztet 's a' t. — A' Selmecezi útra nézve pedig irományi között fentartá a'
Status - Tanácsos' tulajdon utasítását, ki a' nevendékre mint önfijára nézve többek között így szól: „Mindennütt il-
lendő szerénységgel (modestia) viselje magát, egészségére vigyázzon, melegen öltözzék, legyen szöfogadó, ezen
utazást fordítsa hasznára, hogy a' tudományokban gyarapodjék, 's tapasztalások által is azokban erősödjék. Szeret-
ném, ha naponként, a' mit látott 's tapasztalt, felírna. Jóságaimon vizsgáljon, lásson mindeneket, 's előre fon-
tolgassa, milly fáradságos és munkás élettel' kelljen a' gazdaságot folytatni 's gyarapítani. Tanúljon az emberek
között társalkodni, mindenkit a' maga statussa szerint becsülni, 's úgy viszont mindeuektöl szerettetni. A' maga
commoditását ne keresse; hanem inkább törekedjék indulati ellen cselekedni. Így ha magán egyszer győzedelmet
venni megtanúl, másokon is könnyen győzedelmeskedhetik.“ Ezen 's hasonló intések mellett több helyen megfor-
dultak: napi könyvében említi többek között Ravaszdot, és Vilibaldus' pusztán álló templomát, mellyről, úgy

8. §. MDCCCVII—MDCCCIX.

A' lefolyt két esztendőben dolgai csak változtak inkább, mint megszűntek; azért pihenése nem munkátlanságból hanem legfelebb a' munka' különféle, változó 's könnyebb nemeiből áll: de már ez maga elég vala bádjadt erejének felélesztésére 's megbomlott egészségének jobb karba hozására. E' czélt elérvén megújult erővel 's szinte kettőztetett szorgalommal folytatá előbbi munkáit. Vissza jötté után ismét a' tanítósékkbe ülven így kezdé beszélni: Quartus supra decimum ingruit annus, a quo publicae

doctioni admotus in erudienda juventute desudo. Hanc, quam teneo, quamque rursus post biennem absentiam conscendo, cathedram dilexi semper, neque aliud me ab ea tantisper avulsit, quam consideratio ea, posse unius recta institutione tantum quandoque praestari utilitatis, quantum numerosae pubis, quantum integrae Scholae educatione. Tanítványinak köz, 's némellyeknek külön tanítása mellett egyre folytatá a' jelesebb munkák' olvasását 's kivonását. Ideje engedvén 's alkalmá lévén kisebb utakat tett. Egyszer Mariasdorf-ra, Vas Vármegyei kised helységbe, csak a' régi templomocská' meg-

mond, már IV. Béla emlékezik; ezen templomnál fogva találhatni a' híres Pannoniai kútra vagy forrásra; ebből ittak a' Szittyai magyarok, ebből ivott IV. Béla. Vörös márvány kövön ezek olvastatnak:

Fons. Hic. Pannosus.
Belae, Quondam. Quarto. Hungariae. Regi. Degustatus.
Et. Probatius.
Sed. Vetustate. Prope. Corruptus.
BeneVolae, SaCri. Montis. Pannoniac. ProVidentia. PVRiore. SCatVrit.
AqVa.

Bela pannosus fons-nak nevezi, és valóban azon víz, melly innen ered Pansa nevet viseli; talán azért hogy posztokalló volt rajta. Pannonia város is ezen víz' mellékén lehetett. — Említi tovább Lovász-Patonát, hol a' gazdasági tárgyak' megtekintése után egy római kő tűnt szemébe. Szélessége, így szól, nekem 3 arasz, hossza 6. Nem lévén mérővesszőm, így kellett megmérnem. A' betűk nagyok, szépek, gömbölyűk; az első Császárok' idejére mutatnak: az orthographia változó; Galonio és Gallonia, ott egy itt két L betűvel. Felírása ez:

CL. GALONIO. AN. XXV. SCRI.
B. MVRSEL. HIC. SITVS. EST.
ET. CLAVDIO. NIGRIANO. ANN.
LXXXV. ET. VLP. FINITAE. AN. LX.
CLAVDIA. GALLONIA. OB. MEMOR.
FRATRIS. ET. PARENTIBVS. VIVIS. FC.

Említi Városlődöt egyebet közt, mondván: itt megnézegettem a' hajdani Carthusianusok' épületeinek dűledékeit. A' templom' egyik fala a' régiből való. Láttam a' kar (chorus) alatt egy követ, mellybe M.D.XXI. esztendő vagyon véve. Láttam egy nagy kétöblű kőkádát: ez mosdó edény lehetett. A' Szerzetesek számosan voltak. Mondják 400an négy Prioratus alatt. Az első Prior Ország' Nagya volt, és 200 katonát tartozott állítani. Hihető, a' Mohácsi veszedelemkor szelédtek el; minthogy a' rabló Törökök Veszprémig pusztítottak. Régenten Lövöld volt a' neve. Szomszédságában van Sz. Gál, hol a' királyi vadászok laknak, és a' mai napig szoktak esztendőnként a' királynak vadakat felvinni. Talán hajdan ezen hely' tölek neveztetett Lövönek, diminutive Lövödnek, utóbb Lövöldnek, végre Lődnek; és különböztetés végett, minthogy vára volt, Városlődnek. — Előhozza az Öskűn túl lévő Péti malomnál látható híres töltést, mellyet a' nép Kinisi-töltésnek nevez. A' munka, úgymond, valóban méltó a' csudálkozásra; a' hajdani Róma sem szégyenelhetne illy nemes mivét. „Kinisi“, így zárja be észrevételeit, „ha ez valóban a' te munkád, mint a' töltés vele hordozza, méltó vagy e' tekintetben is a' csudálkozásra. P — le a' magas égből elaljasodott korcsos utóidat, kik már illyenekre nem születnek. Én bámulva távoztam el ezen szörnyű munkádtól, és áldva hamvait“. — Csórról lévén szó felhozza az ismértes közmondást: Csóri csuka nincs mája. Ennek, így szól, eredete Mátyás Királytól vagyon, ki Palotán ebédelvén nem találta a' csuka' máját; kérdezvén pedig a' szakácsot, hol a' csuka-máj? Ez felelé; Uram, Király! Csóri csuka, nincs mája. Erre a' Király; rosz ember! palotai pácza, nincs száma. Út közben még Pesten is keveset mulatván néhány napok után — Selmeceze értek: itt, úgymond, a' chemiai műhelyben sok szép próbálatokat láttam, mellyekre mindenkor örömmel fogok vissza emlékezni. Minekelötte pedig a' bányákba mennének; áltöltöttünk bányászai ruhákba: nekem minden nadrág szűk volt. Hátul bőrt, reánk dolmányformát, fejünkbe bányászai csákót tettünk; derekunkra csatos övet öltöttünk. Zsigmondstoll-ig menvén láttuk a' vonó erőmivét: onnan, én elválván, lajtorjákon egyenesen lementem 72 ölnyi mélységre megnézni Hell' azon nevezetes erőmivét, melly által a' vizet felhajtják 's eleresztik. Négy óra alatt nedves lajtorjákon, keservesen, nagy fáradvá yergődtem ki a' felső világra. „Oh ha tudnák“, így kiált fel, „a' bő költők, milly kínos, keserves a' pénztermesztés!“ — Nyitrára érven megnézé a' templomi ritkaságokat: ezek között egy kehelyt látott, mellynek alsó, közép 's felső kerületén 18 régi római arany vagyon. Látott Bornemisza Páltól 1563ik évből egy üvegoldalú ciboriumot. — Végre, midőn a' Franciaák miatt Győrött tartózkodának, egyszer megnézegeté a' győri főtemplom' ékéségeit (ornatus), „inter quas“, ezek sajtá szavai, „erat memorabilis insula e gemmis contexta, inciso anno 1550; item casula antiqua, cui corona cum corvo annulum gerente insuta fuit; item alia casula de anno 1514; binae item casulae antiquae cum imaginibus et graecis inscriptionibus“.

tekintése végett útaza, hol az ajtó felett ezen betűket találá: ANN. M. III. *).

Ez időkben Gróf Széchenyi Ferencztől két levelet vön: az egyikben Pál és István ifjú Grófok' kikerdezésére szólíttatik fel; a' másik mellett pedig a' magyar Museumhoz tartozó könyvek' mutatója küldetik meg. Felkölt érzéssel válaszolt mind kettőre, az elsőben egyebek között írván: „Örülj nagy Hazafi! gondoskodásod szembetünő jelensége azon remek nevelésnek, mellyet nagy reményű fiaidnak adsz. A' minek Te és a' Haza fogja szerencsés következéseit látni. Bár valahára minden magyar atya általlátná, hogy nagyobb kincset gyermekeinek nem hagyhat, mint a' jó nevelés. — — Fogd pártúl a' magyar nyelvet is, elhitetvén magaddal mint bizonyos igazságot, hogy még a' nyelv él, él a' nemzet is“. A' másodikban pedig egy helyen ezeket mondja: „Mint tűnik szembe kegyelmes Gróf! ezen hazafiúi áldozatod? mint pirúlnak el a' megveszett szívűek? mint gyullad, mint gyarapodik a' tiszta hazafiuság a' jó lelkekben? mint szaporodnak a' számos áldozatok a' haza' oltárán? látom már emelkedni azon pompás épületet Pest' közepén, mellyben a' nemzeti gyűjteménynek minden nemei,* díszes helyekre kirakva, tündöklenni fognak; a' zsidongó sokaságot körülöttök; a' nemes vetekedést, a' buzgóságot a' magyarzatban; az oda tolyongó külföldnek bámulását, és nemzeti egünknek derültebb fényét. Láttam ezeket miént annyi bőven fakadó gyümölcsseit, oh nagy lelkű Hazafi! a' te intézetednek“.

Gondolkodott a' köznevelés' s tanítás' jobb lábra állítása felől is, egyebek közt arra figyelvén, hogy a' Gondolkodás-Tudomány (Lo-

gica) a' Mennyiség - Tudomány (Mathesis) előtt, valamint a' Világ történet' tudományának is a' nemzeti előtt kelljen taníttatnia; illy rendet óhajtott a' philosophiai tudományokra nézve behozatni:

„Anno primo. Anno secundo.

Primo Semestri.

Historia Universalis. Physica.
Philosophia theoretica. Mathesis applicata.

Secundo Semestri.

Historia Hungariae. Physica., Hist., Nat., Oecon.
Mathesis pura. Philosophia theor. et pract.

Institutionibus Religionis Christianae, Linguae Graecae, Linguae item et Literaturae Hungaricae suis locis persistentibus.“

De tovább. a' Magyar országot illető régi oklevelekre 's a' magyar régi pénzekre olly gondot fordíta, hogy tartós gondoskodás 's gyűjtögetés után e' tárgyakról illy czimű munkákat írhatna: „Diplomata; quae collegit, additis notis et citationibus, Franciscus Kresznerics. in fol. p. 212.“ és: „Numi patrii, quos Museum Francisci Kresznerics complectitur, conscripti anno 1808. in 8vo p. 148“ **)

Azonban minden külön foglalatossági között, úgy látszik, leginkább szívén fekvők a' honi nyelv' kifejlésének 's gyarapodásának eszközlése. E' dolgokról önvallomása szerént még 1778ban kezdte eszmélni. Igen, ezen esztendőben atyjától ajándékként nyervén e' könyvecskét: Dictionarium quatuor lingvarum Latinae, Hungaricae, Bohemicae, Germanicae diligenter et adcurate secundo editum Viennae 1641.“ naponként tapasztalá szavaink' fogyatkozását, de egyszer'smind

*) A' Mariasdorfi templomról ezeket jegyzé meg: Tota structura antiquitatem loquitur. Ad principalem ingressum supra portam duo scuta gentilitia, unum cum unicorni, alterum cum leone, in medio horum rosa arbor opere anaglypho; infra scuta in coronide portae ANN. M. IIII. characteribus antiquis. In latere est etiam ingressus; turres duae, sed ultra coronidem templi non adsurgunt; recentior turris in medio templi lignea. Intus in sanctuarii pariete laterali videtur columna cum imminente tabernaculo e lapide opere gothico et inscriptione 1283. Tota structura est magna adcurate perfecta.

***) A' magyar pénzek' sommás lajstromában ezeket olvashatni:

	„Recapitulatio.		
	AV.	AR.	AE.
Numi Hungarici	9.	315.	82.
Transylvanici	—	3.	50.
Miscellanei	1.	6.	1.

Summa 10. 324. 133.

Universim sunt frusta 467.

Ex his 34 numi sunt tales, quos Museum Nationale vel cum simili peristasi vel penitus non habet.“

***)

különféle módon szaporodhatását. Ez okra nézve nem jött kezébe könyv, mellyben szavakat 's kifejezéseket, mint mondani szoká, nem bön-gészett volna (instar apis non quaesivisset). Rend-szerénti kivonatain kívül; hol az általa olvasott tárgyak, kifejezések 's szavak szinte egy halom-ban találatnak, két, tulajdon értelemben kézi-könyve vala; az egyiket: „Hébekori philologiai Gondolatok“-nak, a' másikat: „Emlékezet' se-gítségé“-nek czimezyén. Az elsőbe rend nélkül, mintegy futólag számtalan apró de hasznos gram-maticai és egyéb philologiai jegyzéseket gyűj-te össze; a' másodikat pedig több részre osztá, első helyre írván a' válogatott közmondásokat, másodikra a' tulajdon társneveket, harmadikra a' szép nevezeteket, negyedikre a' rejtettebb szóeredést, ötödikre a' ritka szavakat, hatodik-ra a' philologiai elmés gondolatokat. Fáradtságos, nagy becsű munkák ezek; de csekélyeknek látsz-hatnak ama' vasszorgalommal készült, öt részre, szint' annyi kötetre osztott, és betűrendbe sze-dett magyar közmondásokhoz képest. Mit akara ezekkel? egy kis fenmaradt jegyzéke mutatja, mellyet szóról szóra ide írok: „Ordo in tractatu de proverbiis hungaricis. Caput 1. Notio pover-bii. Caput 2. Usus ejus apud nationes, in specie apud Hungaros. Caput 3. Hasznai a' magyar köz-mondásoknak. Caput 4. Collectores apud nos. Vitia eorum. Caput 5. Fontes: a) collectores; b) libri sparsim; c) sermo vulgi. Caput 6. Pla-num meum. Ordo. Divisio“. Bátor a' közmondá-sokat már 1808ban nagy részént leírta; a' felho-zott jegyzék mindazáltal, tekintvén a' betűk' új 's szinte eleven alakját, nem régi lehet. Így te-hát a' szóban lévő közmondások' felosztása 's netalán külön kiadása elmaradván, egyedül a'

gyökérrendű magyar Szótárba, mellyet a' nagy 's csak nem egész éltére terjedő készület után ugyan 1808ban kezdé írni, vetettek fel.

Még ezen időből két, nem minden befolyás nélküli dolgot említhetni. Eme' kérdés felett: *cujus auctoritate et consensu producitur tenta-men publicum?*“ egy kellemetlen vita támadá, mellyben az ellenfél olly hévvel kardoskodék, hogy Kresznerics egy levélben e' panaszra fa-kadna: *Hac sua agendi ratione quantopere ani-mum meum sauciaverit, exprimere non pos-sum. Quantum tamen fieri potuit, respondi ei moderate prae oculis ferens reverentiam illam, quam officium, quod gerit, meretur*“. A' má-sik, mit e' helyen mint figyelemre méltót em-líthetni az, hogy 1809ben egy bizonyos alkalmal szép poétai tehetséget tüntete ki. E' részről már ismérék ötet baráti: minthogy mind maga különféle alkalmakkal örömet versele; mind a' mások által készített dalokat gondosan gyűjtögeté; mind különösen Horatius' mgya-rázóit, kik' munkáját önnön dolgozásival is sza-porítá, egy, ívnyi szélességű könyvbe össze írta; de közre mind eddig semmi nevezetesb költe-ményt nem ereszte. Az előbb nevezett évben történék, hogy a' hosszabb időig Szombathelyen tartózkodott, 28dik számú, lófarkos sisakú, francia lovag ezered a' béke' helyreállása után onnan elköltöznék: ekkor Kresznerics ismét be-tegeskedvén időtöltésből egy útravaló éneket írta *) melly az egész vidéken villám gyorsaság-gal elterjedvén, az olvasókban különböző ér-zelmeket szüle; 's ezek miatt több elmés, de részént élesen gunyoló és érzékenyen bántó, ver-sezetek' szerzésére ada alkalmat.

*) Az említett útravaló saját írása szerént itt következik:

„Jérczék, tyukok sirjatok:
Elmentek a' kakasok.
Száz tíz napig meglaktak,
A' mit lelték, felfaltak;
Zsupot, keféit, kamarát,
Szekérdiöt, kaputját.

Jobb tollakra verődtek,
Más szemetjén élődtek;
Vérszint kapott taréjok,
Turot vesztett a' lovok.
Hogy meghíztak, elmentek;
Bár nehezen röppentek.

9. §. MDCCCX—MDCCCXII.

Ez tanítói hivatalának utolsó szakasza. Lehetnek olly tanítók, kik az oskolai foglalatosságok' egyalakúsága miatt szinte gépely módra járnak el tisztjekben; kik az ifjabb korban talán nem legjobb választással össze irtakat képesek százszor meg többször hallgatóik előtt elmondani 's általok felmondadni. Azt pedig épen nem csudálhatni, ha, időjárával az ifjukori tűz netalán tikkadván, a' hajdani eleven 's érzékenyítő előadás élteőbb korban lassú 's csendes nyomosságra változik. Egyébiránt is majd képzhetlen dolog a' nyavalyák', indulatok', kor' 's egyéb viszontagságok' súlyát érezni, még is mindenkor, nem midőn a' kedv tartja, hanem mikor a' határozott óra parancsolja, vidám képpel, hevült érzellemmel 's felemelkedett lélekkel értekezni, okoskodni 's a' szívekre hatni. És ime itt azon különböztető jel, melly Kresznericset bélyegzi. Ő szüntelen elméjével munkálván oktatás közben szünet nélkül egykedvűnek látszék. A' gyermeki vidorságot 's az ifjui élénkséget még az élet' tavaszán is csak olykor láttatá; később pedig majd nem mindenkor változatlan, 's érett férfiút diszesítő ábrázatot mutata. Éltünk' változandósága nem változtathatá kényeszerént képe' vonásait; 's azért mindég egyenlő hatással 's nyomossággal oktata. A' mi előadását illeti: ez melye' gyöngesége miatt örökké csendes de mellette világos, szava már kezdet-

ben tompa de mellette érthető volt. A' mit pedig előada, már tisztje' első éveiben nagy gondal válogatá, idővel oktatása mind inkább tanúságos lön; úgy hogy a' végső években oskolai tanítására figyelmezn, vagy otthon beszélgetésit vigyázva hallgatni, vagy beszéd közben vele járkálni egyiránt hasznos 's gyönyörködtető vala. Többen tanítványi közül úgy válnak el tőle, mint szíves barát; mint természetes örökös, gondos kifejtői, közhasznú terjesztői a' tőle tanult ismereteknek; mint tudós művelői 's folytatva előmozdítói az általa alaposan tanított tudományoknak. Hálás szívvel tartozom részemről nyilván kimondani, hogy érdemes tanítóim között talán ő volt első, ki részént útmutatás és buzdítás, részént tekintete által velem a' tudományokat megkedvelteté, 's egyebek közt arra tön figyelmezteté, hogy az előmenetre törekedő ifjú oskolai kötelességinek pontos teljesítésén kívül más tárgyakban is haszonnal foglalatoskodhatik. Áldás ezért hamvaidra nemes lelkű tanítóm!

Külön 's nem hivatalos foglalatosságait tekintvén, ezek-részént magányos tanításból, részént előbb kezdett tudományos munkáinak folytatásából állának. A' közmondásokat egyre gyűjté 's azok' kerestére tanítványit szinte kényszeríté, személy szerént majd 5, majd 4 közmondás' felkeresését 's beadását rendelvén. A' gyökérrendű magyar Szótárt tőle telhető szorgalommal írta; valamint a' magyar régiségek körül is mind-

Hess! földünkről rosz madár;
Bár elvesszél, az sem kár.
Mert nem Isten' madara,
Kinek fején a' farka.
Van kakasunk szemetre,
Nem szorultunk nemedre.
Kukoríts már Spanyolnak,
Vagy fejét szedd ludaknak.
Nem mi dolgunk, ebhelye:
Tartson pokol' kebele.
Jérczék, tyukok bízzatok;
Itthon is lesz kakastok".

Némelly szavak' felvilágosítására szolgálhat a' következő jegyzék: Történt, hogy egy Francia levést kívánván, egyre soupé-ot emlegetett; erre nézve több kéve zsúp tétetett elejbe. Máskor pedig egy tiszt kávézni akarván e' szavakat mondogatá: milk, milk; káfé, káfé. A' szolgáló nagy nehezen a' dolgot magának megfejtvén, feladta a' pohár tejet 's melléje kefét tett. Máskor ismét egy Francia bajtársát többször camarade-nak nevezte; ebből a' gazda kamarája' feltörését sejtvén, felesége által azt őriztetni kezdé; mind e' mellett a' francziák, épen az örzés miatt oát valami féltőt gyanítván, lettek alkalmas időt a' kamara' felnyitására és egy vendely sajt' elvitelére. Továbbá egy boszús Francia a' Sacre Dieu káromló szavakra fakada; erre a' szidalmazott őszintén megmondá, hogy szekérdiót semmiként sem adhat. Így egymást nem értvén, a' francia még boszúsabban kiáltja; capot, capot (fejvétel); erre a' szorongatott ismét más nem mondhatá; Uram! kaputot sem adhatok; mert az egész helységben nincs másnak, mint a' pupnak. A' Szombathelyről elmenő francziák Spanyol országban kívántak, 's készültek háborkodni. A' lud felakasztás és fejszedés kedves mulatságok volt a' Szombathelyen tanyázó közkatonáknak; szembekötvé kellett a' függő lúdhhoz menni 's karddal nyakát vágni.

egyre fáradozék. *) A' külön tanításra nézve megjelelhetni, hogy ez csupán mindenkin segélni készsége miatt olly bajos ügybe keveré, melly azokkal, kiket a' legközelebbi viszony kapcsolta vele, nem könnyen engesztelődhető hasonlást szüle.

A' baj ritkán jár maga. Már előbb, hogy sem a' most említettem kellemetlenségek születtének, Szombathelyi Prépost Nagy József, Kresznericsnek lelki barátja, szeretett jóakarója, tisztelt pártfogója meghalt. Virág Benedek' szavaival sóhajtozék utána:

„Tölem, barátom! messze vagy,
Egy más világnak végiben.
Még fárad a' szél, míg elér.
Azon vidéknek rétre.
Egek! hová vittétek el“.

Tevé, a' mit tehet. Még 1810ben leírja ennek életét; 1816ban pedig az Erdélyi Museumban kiadta. De ezen sérelmes állapothoz még más bajok is csoportozának. A' tentamen publicumot érdeklő, már felebb (8. §.) is előhozott kérdés még most sem döntetett el: ez neki annyi aggodást és üldöztetést okozta, hogy egy, a' nagy mélt. magyar Helytartó Tanácshoz intézett, hivatalos felírásban ezen szavakkal panasználja: „Si cum homine sic agitur, quid superest amplius, quam ut sieco huic et ingrato pani nuncium remittam; et post 18 annos in re literaria indefesso zelo et notabili proprii commodi, quin vitae et valetudinis sacrificio exantlatos, praeoptem redire ad quamcunque infimae sortis capellanium“. Ezekhez járula a' pénzváltozás 's tartós háború-szülte drágaság, melly őt az igen csekély esztendei jutalom mellett csak nem az utósó szükségbe dönté. Illy körülmények között elkedvetlenedve csak jó alkalomra várt, hogy a' tanítói hivataltól örökre megválhassék. A' mi 1812ben Mart. 31kén teljesedett.

10. §. MDCCCXIII—MDCCCXVII.

Volt időszak, mellyben az egész időt gazdálkodva tanulásra 's tanításra fordító férfiu képzeln sem tudá, hogyan lehetne 's kellene, kilépvén a' kised kortól megszokott hatáskörből, más életmódot választani 's követni: azonban a' hajdan nem sejtett kedvetlen körülállások' össze csoportozása, majd nem kényszerítve, sürgeté állapot' változtatás végett az első, előtte nyilándó pályára lépni. Azon szives hajlandóság 's különböztetett kegyelem, mellyel a' nagy mélt. Somogyi nemzetség iránta viselteték, miután ennél mint mivelte nevelő 's tudós tanító érdemeiket szerze, bátorította az aggodót, hogy a' Ság-hon megürült fára' elnyerése végett könyörögve folyamodnék. E' folyamodás sikerült, úgy hogy az 1812ki Aprilis' 8kán már Ság-hon volna, mint maga írja, kebelében szeretett népének, mellytől kölcsönös szerelmet reményle, mint jó lelkipásztort illető legérdemesb dijt. Bátor pedig a' tudós munkálkodással mint benne szinte természetté 's szükséggé vált foglalatossággal ez új körben sem hagyhatta fel; mind e' mellett egyházi tisztje' első éveiben sok olly tárgy felől kelle gondolkodni sőt aggodnia, melly tudományos dolgozásiban nem kevés hátrálá. Örömet tön, kiváltkép mielőtt melye' teljes elgyengülése vissza nem tartá, mindent, mi a' jó pásztor' köréhez tartozik. Istenfélő indulatja, emberszerető természete, feddhetlen élete neki hívei előtt nagy tekintetet szerze; tudományát pedig még a' köznép is bámulva becsülte, 's beszédeit magyarázhatlan figyelemmel hallgatta. Továbbá csendes, békes életmódja csendre, békére készítte mindenkit körülé. Ha a' feddés elkerülhetlen vala; ezt ő a' legszelidebb hangon intézte. Másként is őt, ki jót tenni szerete, de ártani senkinek nem akara, készakarva gyakran megbán-

* Szvorényi Mihály Apátnak 1811ben Febr. 23kán a' többi között a' régi Castel iránt e' szavakkal írta: „Demum injicis mentionem de Castellaria. Castella Romanorum ad portum Fenék stetit ipse rudera et forma rudera ostendunt. Urbem adsitam, cujus tu sacer curio es, Castellariam veteribus fuisse vocatam inde verosimile fit, quod in vetustioribus Hungariae mappis Castel vocetur, unde et hungaricum nomen Keszthel, tardiore orthographia Keszthely indubie originem trahit“. Erre Szvorényi ugyan 1811ben Mart. 4kén így válaszola: Argumentum e mappis Hungariae vetustioribus pro eo sumtum, ut locus noster antea Castel posterius vero Keszthel compellatus fuisse videatur, haud me convincit ea propter; quod mapparum nostratum conditores fuerint olim exteri, plerumque ob ignorantiam idiomatis hungarici nominum et adpellationum corruptores; quodque legam in diplomate S. Stephani Regis in favorem monasterii S. Adriani de Zala concessio locum nostrum Keszthel nominari“. Három, négy évvel előbb Kazinczy Ferenczcel is szót váltá Magyar ország' régi földabroszai miatt.

tani vadság lett volna. A' gazdaság' nemei között, leginkább mulatság miatt, majd nem egyedül a' kertész 's méhészséget kedvelé; annak egyéb, főképp mezei ágait, talán mivel tudományos dolgaival nem tudá egyeztetni, épen nem szereté, 's csak nem a' gondatlanságig elhagyá. Prépost Nagy József életrajzában azont imigy dicséri: „A' gazdaság' minden ágazatit jól értette; de a' gazdálkodást maga' házánál nem üzte, méltatlannak tartván azt reá nem szorúlt papi tudós emberhez“. Ez mutatja, miként vélekedék ő is a' többféle gondokkal terhelt gazdálkodás felől.

A' vallás iránt legszentebb érzelmekkel vala szíve teljes; a' mit több alkalommal bebizonyította: de leginkább 1817ben, midőn éptesttel és ésszel végrendelést tön, e' szavakkal nyilvánosítá azt. „Lelkemet általadom teremőmnek, ki engem magyarázhatlan jóvoltából, ámbár erre semmi érdemem nem leheté, semmiségem' porából kihozott; jótéteményivel gazdagon táplált 's arra segített, hogy én por és hamu, mint felszentelt papja a' szeretet' törvényének, néki szolgálhassak. Istenem' ezen jóvoltához támaszkodván, és Megváltómnak, az ő szerelmes fijának véghetetlen erejű érdemiben bizakodván (hiszen adósságunk' levelét keresztre függesztvén, vérével ez mosta le) merem reményleni a' jobbak életet, és hogy a' jó Isten nekem is bűnösnek irgalmas leszen. — — — Kiket megtaláltam bántani; kérem, bocsássanak meg, mint Ádám' gyarló maradékának: hasonlón én is minden nem jóakarómnak keresztény szeretettel és azon nagy lelkűséggel megbocsátok, mellyet egyedül Idvezítőnknek szereteten épült törvénye gerjeszthet az emberi szívben. Oh hitűnknek mennyei ereje! kiemeled te a' gyarló embert földi porából, és elfeledtetvén vele halandó alacsonyosságát, isteni tűzzel gyullasztod fel; túl ragadván minden határain a' megbántódhatásnak“. Így csak az érezhet, kinek hite rendíthetlen, reménye biztos, szeretete tökéletes. Így csak az szólhat, ki a' vallást nem bevett szokásból, hanem igaz meggyőződésből követi; kinél a' vallás nem annyira a' száznak, mint az észnek 's szívnek tár-

gya; kit már e' földön a' vallás' mennyei ereje éltet 's igazgat.

11. §. MDCCCXVIII—MDCCCXXI.

Kresznerics 1817ben, mint már előbb is megjegyzém, végkép' elhatározván, holta után fenmaradó vagyonát melly célra akarná fordítatni; egyébként is a' sokféle nyavalyák, bajok 's viszályok közt töltött számos esztendő, jelesül a' felszázadot felülment életkor a' mindenkor eszmélkedve élőt mind inkább figyelmessé tevén a' jelen élet' mulékonysága iránt: teljes ügyekezettel azon vala, hogy, mennyire naponként gyöngülő ereje engedé, hivatalos kötelességit hiven teljesítse; 's a' mi nevezetesbet valaha kezde, minél előbb tökéletességre vigye. A' mi illeti a' lelki pásztorkodást: ennek messze terjedő ágai idejét 's tehetségét néha annyira elfoglalák, hogy alig vala képes pásztori körén kívül valamit művelni; innen történt, hogy, midőn 1820ban egy kis munka' készítése végett felszólíttatnék, dolgozásával önmaga sem elégedvén meg e' szavakkal mentegetné a' nem kedve szerépt készült mivet: „Fragmenta quaedam — — tumultuario a me opere congesta submitto, una veniam petens, quod laboribus parociae meae pene obrutus nec servire pluribus potuerim, nec iis ad purum descriptis et redactis in ordinem“.

Régen kezdett munkái között leginkább szíven fekvék pénzgyűjteményének helyes elrendelése 's tudományos leírása: a' mit hosszas előkészület után 1819ben teljesíté jeles szorgalommal illy című munkát írván: „Numi veteres, quos Museum Francisci Kresznerics complectitur, conscripti per eundem 1819 in duobus tomis in 8vo. T. I. p. 561. T. II. p. 480. *). Második, a' mi szünet nélkül aggodtatá, a' gyökérrendű magyar Szótár vala: ennek folytatására fordítá fenmaradt minden idejét; úgy hogy, a' mit ezen kívül olvasott vagy írt vala, nagyobb részént annak tökéletesítésére irányozna.

Mind e' mellett a' bizodalom, mellyel jó szíve 's tudománya iránt ismerősi viseltetének, ez idő közben is olykor elvoná hivatalbeli 's

*) Külföldi pénzgyűjteményének (a' magyar pénzek külön vagynak leírva. Lásd feljebb a' 8. §.) nagy értékét bizonyítja eme' jegyzék:

önkényt választott nagyobb munkáitól. 1820ban egy, Sümeghen talált emlékeztető kereszt öly kéressel küldték hozzá: magyarázna meg, a' kereszt mit foglalna magában, melly érdeme volna numismatica tekintetben, 's méltó volna e, hogy a' nemzeti Museumnak áttadás-sék? E' kérdések közül a' 2dik 's 5dik megfejtését, mint könnyen kitalálhatót, a' kérdőre hagyván csak az lsőre válaszolt. Melly válasz azon kívül, hogy az 1822diki Egyházi Értekezések' III. kötetében nyomtatva megjelenék, a' kiadó' szíves hálájának bizonyágaúl néhány nyomtatványban külön is kiadatek, 's az érdeemes szerzőnek megküldték. Hasonló módon ugyan 1820ban a' Szombathelyi oskolák' eredete, viszontagsági, hajdani 's újabb tanítói iránt kérdés támadván, ő találatott legalkalmatosb-nak az ide tartozó tárgyak' kifürkészésére, 's azokkal, kiket illete, barátságos közlésére. Írt, a' mellyről felebb is emlékeztem, illy című értekezést: „Fragmenta ad Historiam Gymnasii Sabariensis tumultuario opere in chartas sequentes conjecta per Franciscum Kresznerics anno M.DCCC.XX.“ Még említést érdemel: midőn 1821ben, mintegy készülve a' következő esztendőn Posenban tartandó nemzeti Zsinatra, Szombathelyen mint a' megye' anyavárosában egyházi Zsinat tartatnék: Kresznerics a' tanácskozá-sokban hivatalból részt vevén gyakran beszéle, pedig a' legélesebb belátással.

12. §. MDCCCXXII—MDCCCXXXII.

Ez éltének utolsó szakasza, mellyben nem annyira a' hatvan év körül járó életkor, mint

a' sok munka-okozta törődött állapot a' csendes nyugalmat szinte szükségessé tette. Több nemei az egyházi foglalatosságoknak ez időben töle nem telhetett testi tehetséget kívánnak. A' kifáradt tagok, a' naponként fogyatkozó életerő a' munkát nyugvással, az ébrességet *) szendere-déssel parancsolá váltogatni. Ez annak oka, hogy eme' végső esztendőjében hivatala' terhe-sebb részeit papi segédeire kelle bíznia, és hogy a' nappali fáradozást közbevetett alvás nélkül nem vala képes kiállani. Igaz, a' ki idejét unta-lan munkálva tölté, még most is szerete, men-nyire tehetsége 's körülményi engedék, gyümöl-csösen fáradozni. 1822ben Kemenesali Al-Espe-restnek tétetvén új tisztjéhez képest sok, egy-mástól igen különböző dolgok bízattak ügye-ségére, melly annál inkább kitűnék, minél szö-vényesebbek valának az eligazítandó tárgyak. Tehetősb korban 's kedvezőbb körülállásokban, midőn nagyobb tekintetű jóakarói még életben valának, felebb menetel végett elmulasztván fo-lyamodni, illy irányzatú egész ügyekezete már most sikertelen marada. A' mit talán annál kön-nyebben elszívelhete; minthogy eme' nem sike-rült lépést nem annyira önindulatjából, mint egy, fényes hivatalú, tisztelt barátja' legtisztá-bb szívből eredett sugallására tette, 1827ben Szent-Széki Birónak neveztetvén, bátor a' szo-kott esket letette; mindazáltal, Szombathelytől távolléte miatt ülésekre nem járhatván, eme' kineveztetés reá nézve inkább érdemlett meg-tiszteltetés, mint használatos hatáskör vala.

Mind ezek mellett a' magyar Szótár az, mellyre valamint ő legnagyobb gondot fordíta; úgy nekünk illő leginkább figyelnünk. Ha Révai'

Elenchus summarius:			
Romani numi			
	Aurei	8	
	Argentei	451	
	Aerei	4757	
Summa	—	—	5216
Diversarum gentium numi			
	Argentei	134	
	Aerei	354	
Summa	—	—	585
Numi gypso expressi	—	—	898
Numi aeri incisi	—	—	5106
Numi necdum conscripti circiter	—	—	1006
Summa Summarum	—	—	10,805.

*) Ezen szavat: „Ébres; pervigil“ Ságbon hallá Kresznerics 1830. Jan. 25kén. Innen igen könnyű származtatni: „Ébresség; vigilantia“.

érdeme a' Grammaticára, Kazinczyé a' szép tollra nézve halhatlan; ilyen Kresznericsé tekintvén a' gyökér rendbe szedett Szótárt. Nagyobb önáldozattal, gondosabb szorgalommal, csüggedetlenebb fáradsággal a' magyar szavakat 's szójárásokat senki nem gyűjtötte. E' célra használá ő egyéb nyelvészi készülétin kívül a' régi 's újabb Szókönyveket, az írott 's nyomtatott kisebb, nagyobb munkákat, a' helybeli 's általa észrevett sőt keresett szókat, köz 's egyéb mondásokat. Ez foglalatosságba végre olly szerelmes lön, hogy csak egy szó' vagy kifejezés' keresésére hosszabb időt fordítani nem sajnálna, sőt a' tisztázás' terhét is *), hol az szükséges vála, önmaga viselné. Az illykép' elkészült munka' kiadása nagy aggodalmat szerze néki; míg hálás öröme Táblabíró 's hites Ügyvéd Stettner György Úr a' magyar nyelv' és a' szerző' néhány barátival a' kiadás' elintézését és a' nyomtatási hibák' kiigazítását dicséretes buzgósággal magára nem vállalá. Így történék, hogy a' gyökérrendű magyar Szótárnak, mint nagy idejű fáradozása' soká érlelt kedves gyümölcsének első részét kiadva láthatá, élete' fonalát az irgalmatlan halál épen akkor szakasztván, midőn a' második rész' kijöttével öröme majd teljes mértékű lön. Közveszteségünkre, a' Szótár' második részébe befejezésül iktatandó végzót, mellyben kútforrásit bővebben 's egyenként akará kifejteni, nem készítheté el egészen. A' munka' homlokirása ez: „Magyar Szótár gyökérrenddel és deákozattal. Készítette Kresznerics Ferencz Szombathelyi megyebéli Pap, Bölcselkedés' Doctora, Sági Plebános, Kemenesali Esperest, Szent Széki Bíró, és a' Magyar Tudós Társaság' tiszteletbeli tagja. Kiadták a' magyar

nyelv' 's a' szerző' néhány barátjai. Budán, a' magyar királyi tudom. Egyetem' betűjivel. MDCCCXXXI és MDCCCXXXII.“ Ajánlva így vagyon: „Tekintetes Nemes Vas Vármege' Fényes Karainak és Rendeinek mély tisztelettel a' kiadók“.

A' most említett 's nyomtatva kiadott nagy becsű Szótáron kívül, kézirati között még egy eléggé nem becsülhető munkája vagyon, mellyet mint ismertetinek 's minden tudományának velejét 's lelkét önmaga is méltán nagy értékűnek tartá. Ezen munka illy czim alatt: „Analecta Philologica“ *) kilencz tetemes kötet negyedrétben, 's tudós, szorgos, helyesen lajstromozott kivonatja mind azon jeles munkáknak, mellyeket ötven esztendő alatt, vagy is 1782-től 1832-ig legnagyobb gondal olvasa. Szép renddel, jó ízléssel sok drága kincs vagyon itt lerakva, mellyet máshol vagy épen nem, vagy csak munka-tűrő, nagy fáradozással több száz és száz könyvben kereshetni. Vagynak még többféle rövidebb vagy hosszabb tudósításai 's értekezései, mellyek részént a' Hirmondóban, részént a' Hazai 's Külföldi Tudósításokban, vagy pedig a' Tudományos Gyűjteményben közzöltettek.

A' Magyar Tudós Társaság az eddig felhozott érdemek által indítván 1831ben Febr. 15-én az alrendű Egyháziak közül egyedül őt választá tiszteletbeli tagnak; ő pedig miként vélekedék ezen nemzeti Intézet felől, egy levelének következő töredékéből láthatni: „Nem győzők elegendőképen örülni, hogy megértem ezen Társaság' feltűnését, mellyet Révaink már

*) Irományi között a' következő elmés mesét olvashatni: „Teve. Poroszka tevémet, mellyet kicsinységétől fogva különös gondal rejtegetve neveltem, most a' nagy világra akarván eresztetni, szándékom volt előbb nem ugyan a' homokos Arabia' pusztáira a' tevék' hazájába, mert ez tőlünk messze van; de még is a' Bojusok' közel lévő pusztájára küldeni, hogy ott tisztábban nek' illegessék, csinosgassák. Tevéem ezen szándékomat megértvén térd-hajlásain előttem a' földre borult, 's maga' módja szerént könyörgött: ha már eddig ápolgattam, ne kéméljem tőle utóbbi fáradságomat; hogy ő az én simogató kezeimet már megszokta, és, ha vézésig tisztogatom is, tölem mint nevelőjétől jó kedvvel veszi. Ne bizzam idegen kezekre; ne tegyek rajta illy csúfságot. Meglehet; majd őtet az idegenek közt megnevetik: medvékkel, majmokkal körül hordozzák, pupos hátából csufot fűznek, és még sok csintalan poronty fel is ugrándoz reá. Megkeserültem sorsán panaszló tevémmek; itthon fogtam; és azóta a' Teve itthon is csinosodva tisztul. Költ Sáhon 1831. April. 28kán. Ezen Teve nem más, mint Szótárom' T, V betűi, mellyeket tisztázás végett Szombathelyre, a' Bojusok' hajdani pusztájára akartam küldeni“.

**) Kilencz kötetre telő, nagy értékű munkájának hosszabb homlokirása itt következik: „Analecta Philologica in 4to T. I. a. 1782. usque 1789. pag. 404. T. II. 1789—1792. pag. 430. T. III. 1792—1796. pag. 384. T. IV. 1796—1800. pag. 409. T. V. 1800—1803. pag. 391. T. VI. 1803—1806. pag. 438. T. VII. 1806—1808. pag. 425. T. VIII. 1808—1813. p. 679. T. IX. 1813—1832. pag. 580.

40 esztendő előtt sürgetett, mellytől a' Haza olly sokat vár, olly sokat reményl; és méltán, mert ez a' feltámadó magyar méltóság-
nak, a' haza' boldogságának piros hajnala, előkapuja a' tudományoknak, és a' magyar nemzet' örök fenmaradásának biztos záloga". A' Társaság' ügyét tovább mennyire szívén viselé, ebből világosodik: ámbár Szótára' tisztázása 's kiadásával kelle foglalatoskodnia, 's egyébiránt is egyre beteges állapotban volna: még is a' Társaság' nagy Szótárához műszavak' gyűjtése, 's előtte ismeretes magyar mathematicai könyvek' kijegyzése 's közlése végett felszólittatván, munkához foga, 's a' véle közlött 22 magyar mathematicai könyvek' czimsorát kilenczszel szaporítá. Különben minden hasznos dologra teljes készsége, philologiai bő ismerete, számnélküli jegyzése, a' szótári dolgozásokhoz szokottsága; valamint a' különféle tudományokban, jelesül a' Mathesisben, Régiségekben, minden de főkép' a' hazai 's régi görög és római Történetekben jártossága nagy hasznára 's diszére lehete a' kezdetben lévő Társaságnak: ha a' folyó 1832ki Január. 18kán, hasznosan munkáló életének véget nem vet a' semmi érdemet kímélni nem tudó halál.

15. §. B e f e j e z é s .

Ez rövid életrajza azon férjfiúnak, kit tudtomra élteben valamint képére nézve senki: úgy, tetteit tekintvén, sem maga sem más soha nem rajzola. Ezek' előadásában magam' tapasztalásán kívül rokoni, baráti, ismerősi, főkép' pedig sokféle, rendetlenül össze halmozott irományi valának segédim. Mind e' mellett tökéletes erkölcs-rajzát nem adhatám annak, ki maga felől rokoninak keveset, barátinak, úgy szólván, semmit nem beszéle. Tettei ollyannak mutatják, ki szereté mindenkinek magáét megadni, végrendelését is így intézvén: ha netalán egyházi szolgálatjából némi vagyona maradna; az egyházra 's szegényire térjen vissza: a' mit pedig professori sovány fizetése mellett mint külön nevelő 's tanító szerze stipendiumképen rokonságából mindenkor egy tanulóra fordíttassék. Csak illetén eltökélés adhatta élte' mód-

jának olly erős alakot, melly sem hizelkedve a' körülállásokhoz nem simula; sem kétségbe esve a' vizályoktól nem rettege, azokkal tartván, kiket sem a' félelem sem a' remény nem tehet állhatatlan változókká. Külsejét tekintve, ezt emlékezetem illyképen tünteti előmbé: testállása magas; alkatja csontos; nem sápadt ugyan, de szűkmelyűsége miatt szikár mindenkör. Ép egészségben hosszas arcza búzaszemszint mutata. Arczához irányos homloka felett erős, mind végig inkább világos fekete mint ősz, haja nem hagyá magát kedv szerént simítani. Nagy szemöldöki alatt kisdéd, eleven, kékes szemek csillogtak. Orra inkább hosszú mint kiemelkedett; ajaka 's álla közepszerű. Találkozásakor első tekintete szelíden mosolygó, egyébiránt fanyarság nélkül változatlanul komoly. Járása, mint rendszerént a' mélyen gondolkodóké, csendes, lassú. Viselete ifjabb korában inkább tiszta mint csinos, végső esztendeiben még amarra nézve is egy kevesse hijányos.

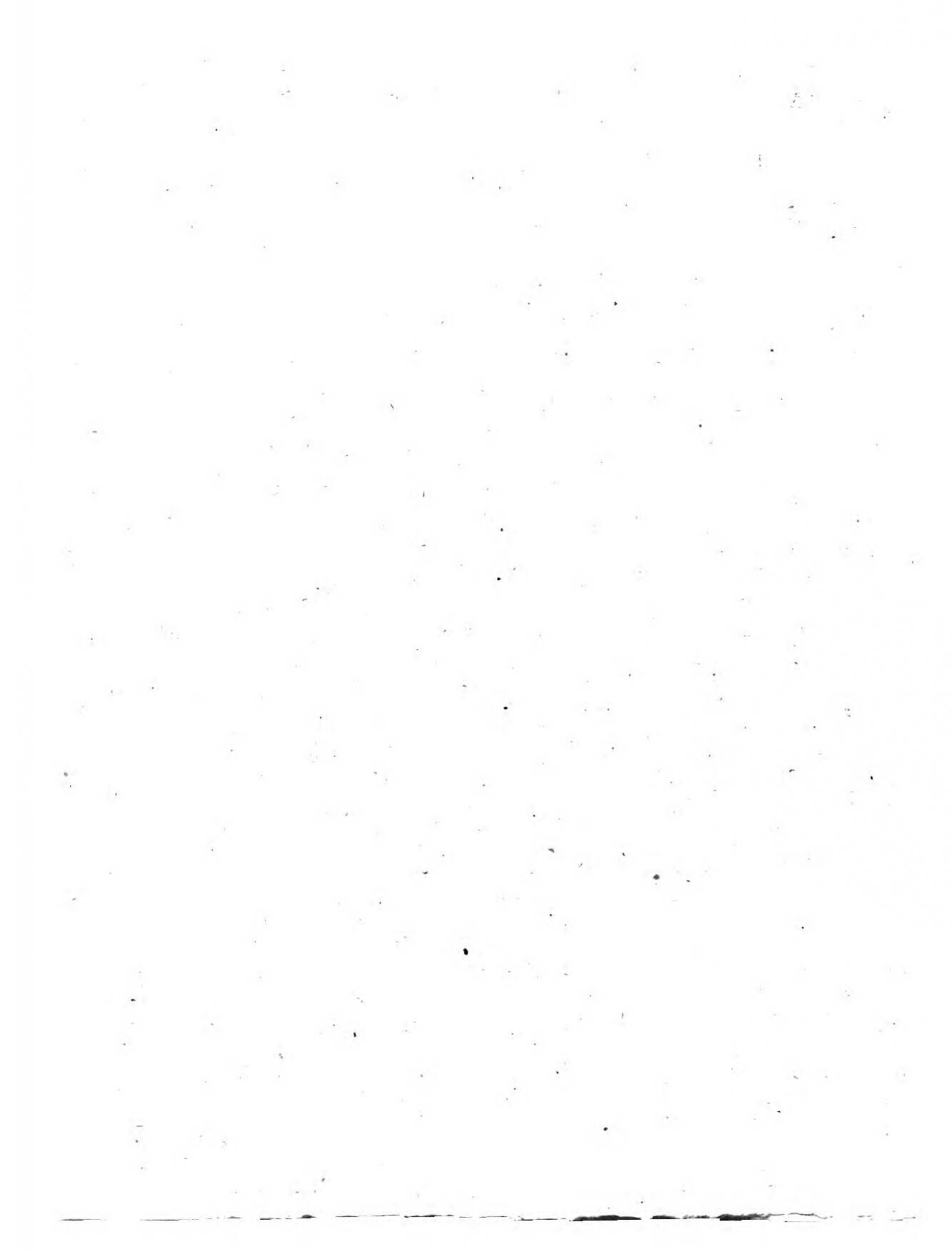
Társalkodása bizodalmas baráti 's közelebb ismerősi között a' gyönyörködésig kellemes. Nagy tapasztalása' bő olvasottsága' 's vele született elméssége' tárából mindig tudá ő ollyakat előhozni, miket hallani kedves és kívánatos vala. Társaságában lenni 's tőle nem tanulni, lehetetlen volt. Mind e' mellett okosan különböztetni szokta, kikkel volna dolga. Vegyes társaságokban 's ollyak előtt, kikben a' tudományos ismeretekhez vonzódást 's az aesthetikai tárgyakhoz ízlést nem sejtete, keveset szolt; vagy legfellebb kaczagásra készítő néhány történetkéket beszélt. Beszélt pedig, míg tanítói hivatalát viselé, legörömelebb deákul, mint plébános többnyire magyarul; németül 's francziául nehezebben, mindazáltal ezen nyelveken is értelmesen kitudá gondolatit 's érzelmit fejezni. Írni, ha különféle nyelven tett jegyzésit kivesszük, csupán deákul 's magyarul szokott: írásmódja, általában szólván, inkább velős mint csinos; a' deák minden esetre csinosabb mint a' magyar. Szándékát, intézetit, foglalatoságait, ismereteit kútforrásait, tanulása' 's előmenté' útját, módját, a' titkolódásig rejtegeté. Ezt tevé, ámbár az irigység vagy félté-

kenység mint kicsiny szívűk' 's alacsony lelkűk' egyedüli tulajdona, bátor szívéhez 's nemes lelkéhez nem férhete: inkább talán azon okból tévé ezt, hogy a' disztelen fitogtatás' semmi nyoma ne lássék rajta; hogy ha talán kezdett munkája, mint feltevé, nem sikerül, senki ne gúnyolódhassék; és hogy kiki önerejihez illő 's körülállásihoz mérséklett míveléskört válasszon magának. Egyébiránt törekedési csak azért sem valának igen szembetűnők, minthogy legnyomósabb munkái közben is képes vala a' dolgot abban hagyni; és barátival óraszámra derűlten beszélgetni, vagy egyébként mulatni.

Illy tulajdonok helyezék őt azon kevesek közé, kik használva élvén a' honnak, mellynek

hú fiai, diszes fényt árasztanak a' rendre, mellyhez tartoznak: kiknek hasznos éltét, ha tőlünk függne, hosszabbítani 's szinte halhatlanná tenni óhajtanók; kiknek káros elhunytát, ha szinte sokáig éltek is, főként magunkra nézve fájdalva emlegetjük; kiknek halálát annál sajnósabban érezzük, minthogy a' hely, mellyen munkálának; eltűntök után majd pótolhatlanúl kiürült. Azonban nem hálnak ők meg teljesen, halhatlanúl élvén, köztünk mivelt nemes tetteikben. Él Kresznerics is, míg a' Magyarnak nyelve, nemzeti nyelve, Kresznerics által gyarapított magyar nyelve leszen.

SZILASY JÁNOS.

M u t a t ó

(L-ből.)

LA.

LABAN CZ.
LABDA, labdáz.
LABODA.
LABOR, laborcz.
LACZ, laczi, laczkó, laczkod.
LACS, lacsnó.
LAD, lada, ladamos, ladna, ladomány.
LADIK, ladikáz.
LAF, lafancz, lafog, lafol, laftol.
LAG.
LAGY, lagymatag.
LAH, laha.
LAJH, lajha, lajhodik, lajhúl.
LAJOS.
LAJSTROM, lajstromoz.
LAJT, lajtos.
LAJTHA.
LAJTORJA, lajtorjáz.
LAJVÉR.
LAK, laka, laki, lakos.
LAKIK, lakatlan, lakás, lakdogal, lakhatik, lakmár, lakodalom, lakol, lakott, lakozik, lakó, lakta, lakzi.
LAKAT, lakatol, lakatos.
LAM, lamacs, lamos.
LANCZ.
LANCS, lancsár, lancsok.
LANDOR.
LANDZA.
LANGY, langyad, langyaszt, langyit, langyodik, langyos, langyul.
LANK, lanka, lankad, lankaszt, lankócz.
LANT, lantol, lantorna, lantos.
LANYHA, lanyház.
LAP, lapa, lapadék, lapác, lapály, lapány, lapanca, lapát, lapda, lapiczka, lapincs, lapít, lapja, laplika, lapoczka, laponya, laponyag, lapos, lapoz, lappad, lappag, lappan, lapta, laptár, lapu, lapú, lapul.
LASK, laska, laskod, laskó.
LASNAK, lasnakol, lasnakos.
LASPONYA.
LASS, lassa, lassabb, lassadjában, lassa, lassodik, lassu.
LASZ, laszos, laszó, lasztonya.
LAT, latja, latol, latonként.
LATAN, latátság.
LATOR, latorcza, latorkodik, latorság, latora, latrúl.
LATYAK, latyakos.
LAZA, lazán.
LAZACZ.
LAZUR.

LÁ.

LÁ.
LÁB, lába, lábballó, lábas, lábatlan, láb, lábbeli, lábító, lábnyi, lából, lábság, lábtó, lábú.
LÁCZ, lácza.
LÁD, láda, ládika, ládony.
LÁGY, lágyad, lágyan, lágyék, lágyit, lágyás, lágyúl.
LÁM, láma.
LÁMPÁS.
LÁMPERT.
LÁNCZ, láncza, lánczol, lánczos, lánczoz.
LÁNCSA.
LÁNG, lángadozik, lángal, lángét, lángos, lángozik.
LÁNNA.
LÁP, lápa, lápos.
LÁRMA, lármás, lármáz.
LÁRMONYA.
LÁSA.
LÁZSI, lázsis.
LÁSZLÓ.
LÁT, látás, látat, látatlan, látogat, látomány, látomás, látott, látó, látszik, láttat.
LÁVÉROZ.
LÁZ, lázad, lázaszt, lázít, lázong.
LÁZAR.

LE.

LE.
LEÁNY, leánya, leánycsa, leányi, leánya, leánykodik, leányos, leányság, leányúl, leányzó.
LEB, lebedeg, lebeg, lebeleg, lebenyő.
LECKE, leckéz.
LECS, leceg, lecsétel, lecscent.
LEDÉR, ledérség.
LEDNEK.
LEG, legel, leges, legény.
LEH, leheg, lehel, lehés, lehő.
LEHET.
LEJT, lejtés, lejtő.
LEK, lekeg.
LEL, lelemény, lelés, lelő.
LEM, lemes, lemcz.
LEN.
LENCSE, lencsés.
LEND, lendít, lendva.
LENG, lenged, lenget, lengő.
LENGYEL, lengyeles, lengyeli, lengyelség.
LENK, lenke.

LENTET.

LENTI.
LEOPÁRD.
LEOPOLD.
LEP, lepcsen, leped, lepeget, lepel, lepenye, lepenyeg, lepentyü, lepett, lepez, lepény, lepés, lepke, leplő, lepődő, lepp, lepsény.
LES (név), leses.
LES (ige), lesdegel, lesdeklík, leselkedik, lesés, leskél, leskődik, leső.
LESZ, leendő, lehet, lenni, lett, légy, lét, léve, lévő, lön, lött.
LETENYE.
LETY, letyeg, lettyen.
LEVEG.
LEVENDULA.
LEVENTA.
LEVESTIKOM.
LEVÉL.

LÉ.

LÉ, leve, leveg, leves, levetlen, levez, levél.
LÉB, lébeny.
LÉCZ, lécezz.
LÉG, légely.
LÉGRÁD, légrádi.
LÉGY, legye, legyes, legyez, legyint.
LÉH, léha.
LÉJÓ.
LÉK, lékel, lékes, lékez.
LÉKA.
LÉL, léledzik, lélek.
LÉMONYA.
LÉNART.
LÉP, lépe, lépes, lépez.
LÉPIK, lépez, lépes, lépdegel, lépés, lépint, lépő, lépte, léptet, lépve.
LÉRANT.
LÉSKÁL.
LÉSZ, lésza, lészka.
LÉT, léta.
LÉTRA.
LÉVA.
LÉZZ, lézzeg, lézzeng.

LI.

LIB, liba, libócz,
LIBÁN.
LIBERIA, liberias, liberiasz.
LIB, libecz, libeg, libben.
LIDÉRCZ, lidérczes.

LIF, lifeg.
 LIGET, ligetes, ligeti.
 LIK, lika, likacs, likad, likas, likaszt,
 likgat, liki, likkan
 LIKTÁRIOM.
 LILE.
 LILÍOM, liliomi, liliomos, liliomoz.
 LIMBA, limbál, limbáz.
 LINIA, liniál, liniáz.
 LINKÓ.
 LIP, lipiczkel, lippen.
 LIPÓT.
 LIPTÓ, liptóság.
 LIROM.
 LISZLÓ.
 LISZT, lisztel, lisztes, lisztez, liszti.
 LITVA.
 LITY, lityeg.
 LIU.
 LIZI.

LO.

LOB, lobb, lobog, lobtyú.
 LOCS, locsa, locsadék, locscsan, locsk,
 locsog, locsol, locsos, locspol.
 LOH, lohad, lohaszt, lohog, lohol.
 LOM, lomos, lomozik.
 LOMB, lomba, lombos.
 LOMBIK.
 LOMHA, lomhaság, lomhálkodik.
 LOMP, lompos.
 LONCZ.

LONCS, loncsos.
 LOP, lopadék, lopakodik, lopás, lopdoz,
 lopogat, lopott, lopó, loppal, lopva.
 LOS, losád, losoncz.
 LOTHÁR, lothárd.
 LOTY, lotyog, lotyó, lotytyan.

LÓ.

LÓ, lova, lovad, lovag, lovas, lovász.
 LÓB, lóbál, lobicskol.
 LÓCZ, lócza.
 LÓCS, lócsa.
 LÓD, lódit, lódúl.
 LÓDING.
 LÓGG, lóggat, lóggáz, lóggó.
 LÓK, lókod, lókos.
 LÓRÁNT.
 LÓROM.
 LÓSTOL.
 LÓT (név).
 LÓT (ige), lótás.

LÖ.

LÖK, lökdéssel, lökdöz, lökés, lökkent,
 lökköd, lökög, lökö.
 LÖL, lölle.
 LÖTY, lötyög.

LŐ.

LŐ, lövellik, lövet, lövés, lövöget, lö-
 vött, lövő.

LŐB.
 LŐCS, löcse, löcskél, löcsös, löcsöz.
 LŐNYE.
 LŐRE, lórénte.
 LŐRINCZ, lőrinczi, lőrinczke.
 LŐZÉR.

LŰ.

LUCZ.
 LUCZA.
 LUCS, lucsony, lucskos.
 LUG, lugas,
 LUHMA.
 LUK.
 LUKA, lukács.
 LULAJ.
 LUMBIK.
 LUST, lusta, lustos, lustoz.
 LUZ.

LÚ.

LÚD, ludad, ludas.
 LÚG, lúgos, lúgoz.

LŰ.

LŰK, lükés, lükög, lüktet, lükü.
 LŰL, lüle.

L.

LA.

LABANCZ.

LABANCZ, LAFANCZ. Így nevezték a német katonát a Kuruczok ezen német szóból: „Laufhans.“ S. I. Cornides másképp származtatja. Lásd Windisch, Magazin 1. Dar. p. 221. Kezdődött ezen el nevezés 1673-ban. Lásd Baboccai, Fata Tarczal. p. 32. 51.

LABDA.

LABDA. Pila. vide LAPTA. M. A.
LABDÁZ. Pila ludit.

LABODA.

LABODA. Atriplex, atriplexum, lachanon, lachanum. M. A. CM.
Laboda-paréj. idem. Csapó p. 149.
Büdös laboda, kutya-laboda. Atriplex foetida, chenopodium foetidum, atriplex vulvaria. Csapó p. 150.

LABOR.

LABOR. t. f. n. Fors Liborius.
Labor' falva. E. F. Három, szék Székében.
LABORCZ. Folyó viz Zemplin Vben.
Mező-Laborcz. F. Zemplin Vben.

LACZ.

LACZ, Laczi, Laczkó, László, Ladislaus.
Lacz' háza. F. Kis Kunságban.
Lacz' falva. F. Zemplin Vben.
Lacz' konya. E. F. Kővár Vidékében.
LACZI' konyhája. Culina Uladislai.
LACZKÓ. F. Hont Vben.
Laczkó' falva. F. Szepes Vben.
LACZKOD. E. F. Küküllő Vben.

LACS.

LACS.
LACSNÓ. F. Sáros Vben.

LAD.

LAD.
Lad' háza. F. Borsod Vben.
LADA. F. Sáros Vben.
Ladány. t. h. n. Bars, Békes, Fejér, Szabolcs és Torontál Vben.
LADAMOS. E. F. alsó Fejér Vben.
LADNA. F. Sáros Vben.
LADOMÁNY. F. Tolna Vben.

LADOMÉR.

LADOMÉR. t. f. n. Lodomerius, Vladimirus.
Ladomér. FF. Bars, Győr, Sáros és Zemplin Vben.
Ladoméri tó. Tó Győr Vben.

LADIK.

LADIK. Catascopium, navicula. M. A.
LADIKÁZ. Tali navicula vehitur. Sz. D.

LAF.

LAF. Sonus lambentis praepimis canis, vel incedentis in scisso vestitu.
Lif, Laf.
LAFANCZ. Foszlányos.
LAFOG. Cum sonitu incedit in scissis vestimentis.
Lifeg, Lafog.
LAFOL, lafolja. Mohón föl eszi. Hallottam 1826. Febr. 15.
Föl lafolja.
LAFOL, laftolja. idem.
Laftolnak a' kutyák, midőn mohón isznak, vagy esznek. Sz. D.

LAG.

LAG, LEG. Formativa adverbiorum certum indicantia modum. p. o. Ártólag, sértőleg, oltalmazólag, védelmezőleg. S. I.

LAGY.

LAGY.
LAGYMATAG. Tepidus. Sz. D.
Lagymatag viz. Aqua tepida. Lágymatag. Sz. D.
LAGYMATAGON. Tepide.
Lagymatagon itta meg. Sz. D.

LAH.

LAH.
LAHA.
Lahás. E. Hegy Csik Székében.

LAJH.

LAJH.
LAJHA. Piger, iners, deses. Sz. D.
Lajhaság. Pigritia, inertia, desidia. Sz. D.
Lajház. Lanyház az eső. Sz. D.
LAJHÁR. Iners, deses, vecors. M. A.

Lajhárság. Inertia, vecordia. M. A.
LAJHODIK. Pigrescit. Sz. D.
LAJHUL. idem. Sz. D.

LAJOS.

LAJOS. t. f. n. Ludovicus. M. A.
Lajos. Sz. P. Kis Kunságban.
Lajos' falva. F. Nyitra Vben.

LAJSTROM.

LAJSTROM. Registrum, catalogus, repertorium. M. A.
Lajstrom-könyv. Faludi U. E. 3. R. p. 177.
LAJSTROMOZ. Connumerat, conscribit, registrat. S. I.
Lajstromozás. Registratio.
Lajstromozó. Registrator.
Lajstromozó hivatal. Officium Registraturae.

LAJT.

LAJT. Hoszszu hordó, mellyben halat el adni, vagy a' Dunáról inni való vizet hordani szokás.
LAJTOS. Ki a' lajtban vizet vagy halat hord.

LAJTHA.

LAJTHA. Folyó viz Mosony Vben.
Lajtha' falva. MV. Mosony Vben.
LAJTHAI hegyek. Lajthenses montes.

LAJTORJA.

LAJTORJÁ. Scala. M. A.
Lajtorja-fogak. Gradus scalarum. M. A. NC. p. 415.
LAJTORJÁJA. Ejus scala.
Jákob' lajtorjája. Scala Jacob.
LAJTORJÁZ.
Föl lajtorjáz. Per scalam ascendit. Vajda 5. K. p. 627. „Nem általlottak a' kereszt-fára föl lajtorjázni.“
LAJTRA. Scala. M. A.
Jákob' lajtrája. Scala Jacob. Pázm. Pred. p. 1215.

LAJVÉR.

LAJVÉR. Sz. P. Tolna Vben.

LAK.

- LAK. R. Mansio, villa v. habitaculum, domicilium. S. I.**
 Lak. t. h. n.
 Lak-bér. Pretium hospitii, merces habitationis. S. I.
 Lak-föld. Patria. S. I.
 Lak-hegy. Sz. P. Vas Vben.
 Lak-hely. Habitaculum, mansio. Sz. D.
 * Barom-lak. FF. Bihar, és Komárom Vkben.
 Fekete lak. E. F. Doboka Vben.
 Fél-szer-lak. Sz. P. Somogy Vben.
 Kaczor-lak. F. Szala Vben.
 Két tornyú lak. F. Veszprém Vben.
 Kis lak. F. Somogy Vben.
 Közép lak. E. F. Kolos Vben.
 Magyar lak. F. Vas Vben.
 Mező-lak. F. Veszprém Vben.
 Mondor-lak. F. Arad Vben.
 Nagy lak. FF. Vas Vben, és E. Alsó Fejér Vben.
 Német lak. F. Vas Vben.
 Nyír-lak. F. Szala Vben.
 Ormánd-lak. F. Szala Vben.
 Öreg lak. F. Somogy Vben.
 Sándor-lak. Sz. P. Somogy Vben.
 Sáros lak. F. Vas Vben.
 Szép lak. t. h. n. Arad, Bihar, Somogy, Tolna és Vas Vkben. it. E. Kolos, Küküllő, belső és középső Szolnok Vkben.
 Szőlős lak. F. Somogy Vben.
 Tót lak. F. Vas Vben.
 Új lak. FF. Pest, Szala és Vas Vkben.
 Vindornya-lak. F. Szala Vben.
LAKA. Ejus mansio, domicilium.
 Miki' laka. F. Arad Vben.
LAKI. Domiciliaris. it. A' ki LAK-ból való, vagy onnan írja magát.
 Laki-elő. Sz. P. Abaúj Vben.
LAKOCZ. E. Hegy Háromszék Székében.
LAKOCSA. F. Somogy Vben.
LAKOS. Incola, colonus. M. A.
 Lakos. FF. Szala Vben.
 Lakos nélkül való. Incultus. M. A.

LAKik.

- LAKik, lakja.** Habitat, inhabitat, degit, incolit. M. A. Mind jó ott lakni, a' hol bősülete vagyon a' jámbornak. In sola Sparta expedit senescere. M. A.
 Alatt lakik. Habitat inferius.
 Benn lakik. Inhabitatio.
 El lakik. — El laktam, mint a' dob. km.
 Elöl lakik. Habitat ab ante.
 Föl lakja. Devorat, absumit, abligurit. CM. Obligurit. M. A. L.
 Honn lakják az, a' ki kedve szerint akar élni. km.
 Jól lakik. Saturatur. A' ki más' szájával eszik, nem szokott jól lakni. km.
 Kinn lakik. Habitat exterius, degit ruri.
 Környül lakik. Circumcolit. M. A.
 Meg lakik. Perseverat in habitando.
 Vele lakik. Cohabitatio.
LAKATLAN. Non habitatus. S. I.

- LAKÁS.** Habitatio, mansio, incolatus. M. A.
 Benn lakás. Inhabitatio.
 Jól lakás. Epulatio, comessatio. M. A.
 Jól lakásnak jól hagyás a' vége. Principii boni finis bonus. M. A. p. 140.
 Vele lakás. Cohabitatio.
LAKDOGAL. Mansio. CM.
LAKHATik. Potest habitare. Uraság dolga, ki maga házánál lakhatik. km.
 Lakhatatlan. Inhabitabilis. M. A.
 Lakható. Habitabilis. S. I.
 Meg lakható. Perhabitabilis.
LAKMÁR. Epulo, comessor, helluo, lurco. S. I.
 Lakmároz. Tuburcinatur. M. A. Lakodal-maskodik, torkoskodik. Sz. D.
LAKODALOM. Convivium, epulum. M. A. Symposium. CM. Czfira lakodalom ritka jutalom. km.
 Velős, és kövér lakodalom. Convivium pinguium, et medullatorum. Pázm. Pred. p. 732.
 Lakodalma. Ejus convivium. Sokáig tartott, mint a' Rákóczi' lakodalma. km. Dug. 1. R. p. 202.
 Lakodalmas. Conviva, convivor, convivalis. M. A.
 Lakodalmas ház. Domus convivii. Pázm. Pred. p. 734.
 Lakodalmas leány. Puella convivalis. Irigy, mint a' lakodalmas leány. km. Dug. 1. R. p. 223.
 Lakodalmas nép. Convivae, convivatores. Lakodalmaskodik. Convivatur. Biró Márton, Micae p. 274. Faludi N. E. p. 209.
 Lakodalmasz. Convivium celebrat. Az örög sem lakodalmasz örömet fejez személy nélkül. km. Dug. 2. R. p. 110.
 Lakodalmaszás. Convivatio. Martonfalvi Tanít. Theolog. p. 311.
 Lakodalmi. Convivalis.
 Lakodalmi pompa.
LAKOL. Luit poenam. M. A. Kiki magáért meg lakol. Noxa caput sequitur. Meg lakol. idem. M. A. Ezért meg lakolsz. Dabis improbe poenas.
 Lakolás. Luitio. Faludi N. U. p. 85.
 Lakoltat, lakoltatja. Punit. S. I. Meg lakoltatja. Poenam exigit.
LAKOMÁZÁS. Comessatio, convivatio. Babocsai, Fata Tarzal. p. 142.
LAKOTT. Saturatur.
 El lakott. Bene saturatus.
 Jól lakott. idem. Nem egyaránt énekel az éhező a' jól lakottal. km.
LAKOZik. Epulatur, convivor. it. habitat, manet, incolit. M. A.
 Lakozás. Epulatio. M. A.
 Lakozható. Habitabilis. M. A. Lakható.
 Lakozó. Epulo, convivor. item habitator, incola. M. A.
 Lakozó társ. Commensalis, convictor, coepulo. NC. p. 401.
 Lakozó vendég. Symposiastes. CM.
LAKÓ. Habitator, incola. M. A.
 Lakó hely. Habitaculum, domicilium, mansio. M. A.
LAKTA' helyén. In loco, ubi prius habitavit. Pázm. Kal. p. 201.
 Meg uná béka laktát a' tóban, Pesthi' Meseji p. 46.

LAKTATja. Facit habitare. Csúzi, Tromb. p. 176.

LAKZI. Convivium. Száz temetés sem ér egy lakzit. km. Dug. 1. R. p. 44.
 Lakzis: lakodalmas. Sz. D.
 Lakzit út. Convivatur, epulum dat. Sz. D.

LAKAT.

- LAKAT.** Sera. M. A.
 Lakat-gyártó. Faber serarius. M. A.
 Házi lakat. km. Ház-örzö' otthonn ülő.
LAKATOL, lakatolja. Serat. Bé zárja. M. A.
 Bé lakatolja. idem. Vajda 2. K. p. 46.
 Dug. km. 1. R. p. 4. Obserrat. M. A. L.
LAKATOS. Faber serarius.
 Lakatos-munka. Opus fabri serarii.
LAKATOT vet. Seram figit, adfigit, obserrat. PP. Nehéz a' részeg ember' szájára lakatot vetni. km.
 Lakatot le veszi. Seram refigit. PP.

LAM.

- LAM.** Víz-sár. Sz. D. Merő lam vagyok. Csupa víz-sár vagyok. Sz. D.
 Lam-kerék. E. F. Szász Sebes Székében. Alsó Lam. F. Hont Vben.
 Nagy Lam. F. Nógrád Vben.
LAMACS. F. Posony Vben.
LAMOS: vizes, sáros, lucskos. Sz. D.
 Lamos farkú majom. Corcholidis, genus simiae est, quae ultimam partem caudae villosam habet. Festus. CM.
 Agg lamos. Öröm-apa a' menyegzőben.
 Lamosan. Lucskosan. Vajda 2. K. p. 229.

LANCZ.

- LANCZ.** Magas, sugár, hosszú, szálas, nagy szál. Sz. D.
 Lancz ember. Homo procerus. Sz. D. item Német katona. Heltai 2. Dar. p. 506.
 Lanczok.
 Lancz fa. Arbor procera. Sz. D.

LANCS.

- LANCS.**
LANCSÁR. F. Nyitra Vben.
LANCSOK. F. Baranya Vben.

LANDOR.

- LANDOR** fejr vár. Alba graeca, Bellogradum. M. A. Csuzi, Sip-szó p. 85.
LANDOR fejr vári. Bellogradensis. M. A.

LANDZA.

- LANDZA.** Lugos, p. o. szőlőből. Faludi T. É. p. 306.

LANGY.

- LANGY.** Tepor. Sz. D. Lúgy-méleg.
 Langya. Ejus tepor. Tavasz' langya. Tepor veris. Himfi 2. R. p. 177.
LANGYAD. Tepescit. Sz. D.
LANGYASZT, langyasztja. Trepidum facit. S. I.

LANGYÍT, langyítja. idem. Sz. D.
Bé langyít a' kemenczébe. Sz. D.
LANGYODIK, Tepidus fit. Sz. D.
LANGYOS, Tepidus, tepens. S. I.
Langyos víz. Aqua tepida. Sz. D.
Langyosan. Tepide. S. I.
Langyosít, langyosítja. Tepidat, tepefacit. S. I.
Langyosodik. Tepescit. S. I.
Langyosság. Tepor, tepiditas. S. I.
LANGYUL, Tepidus fit. Gyengén, lágyan melegedik. Sz. D.

LANK.

LANK.
LANKA.
Lankás. Lankasztó, nem hamar menedékes. p. o. Út. Sz. D.
LANKAD, Flaccet, langvescit, langvet, torpet, torpescit, lassescit. M. A.
Lankad, mint a' tök-virág. km.
El lankad. Langvescit, langvet, elangvet, elangvescit, classescit. M. A.
Meg lankad. Langvescit. M. A.
Lankadás. Langvor, lassitudo. M. A.
Lankadni kezd. Flaccescit. M. A.
Lankadoz. Langvescit, torpescit. S. I. Sz. D.
Lankadtt. Flaccidus, langvidus, torpidus. M. A.
Lankadtt készültek. Faludi E. M. p. 242.
Lankadttóság. Torpor, langvor. M. A.
Lankadottság, idem. Zvonarics 1. R. p. 615.
Lankadttúl. Langvide. M. A.
Lankadttan. idem.
LANKASZT, lankasztja. Defatigat. PP. Zvonarics 1. R. p. 459.
El lankasztja. Erejéből ki veszi, el bádgyasztja. Delassat.
Lankasztó. Zsibbasztó. Sz. D. Delassator, delassatorius.
LANKÍT, lankítja. Delassat. M. A. L.
LANKÓCZ, Sz. P. Somogy Vben.

LANT.

LANT, Chelys, testudo, lyra, lutina, barbitum. M. A. A' számár aranylanton is csak számár-nótát peng. km.
Lant. (égi jegy.) Vultur cadens. S. I.
Lant-húr. Fides, chorda. M. A.
Lant-pengetés. Pulsus lyrae. Telegdi, Felelet p. 100.
Lant-pengető. Plectrum. M. A.
Lant-verő. Lyricen. S. I.
* Agg lant. Lyra inveterata, vetus deliramentum, silicernium. M. A. Vén banya. Faludi E. M. p. 45.
LANTOL, Testudinem pulsat, cheli ludit, fidibus canit. M. A. Pázm. Pred. p. 993.
Utánna lantol. Faludi N. E. p. 201.
LANTORNA, Membrana, laterna. M. A. Vrancsics.
Lantorna - csináló. Membranarius. NC. p. 289.
Bél-lantorna. Omentum. CM. Bél-hártya. Gyermekek-tartó lantorna. Secundae, secundinae. Burok. NC. p. 189.

LANTOS, Lutinista, lyricen. M. A. Telegdi, Felelet p. 100. Faludi E. M. p. 72.
Lantos versek. Versus lyrici. S. I.

LANYHA.

LANYHA, Piger, deses, incers. S. I.
LANYHÁZ, Leniter pluit. S. I. Szemzik, szemerkél, permetezik. Sz. D.
Lanyházó eső. Pluvia leniter stillans.

LAP.

LAP, Planum v. pagina. S. I.
Lap-új-tó. F. Nógrád Vben.
Lap-ügy. (Alsó, felső.) E. FF. Hunyad Vben.
* Kard-lap. Latus gladii.
Víz-fektű lap. Planum horizontale.
LAPA, Sz. P. Somogy Vben.
Lapa-fő. F. Tolna Vben.
Lapád (Magyar, oláh.). E. FF. alsó Fejér Vben.
LAPADÉK, Planities. Sz. D.
LAPÁCZ, Planities M. A. Káldi Josue 18. 18. Jud. 1. 54.
LAPÁLY, idem. Sz. D.
Lapály-helyek. Loca plana. Prágai p. 81.
LAPÁNY, idem. Sz. D.
Lapányos. Planus.
Lapányos hely. Locus planus.
LAPANCSA, F. Baranya Vben.
LAPÁT, Pala. M. A. Lapáttal szórják neki a' pénzt. km.
Lapát' háta. Pars aversa palae. Lapát' hátával méri a' borsót. km.
* Evező lapát. Remus. Faludi E. M. p. 86.
Fülőző lapát. Pala paleatoria.
Sütő lapát. Pala fumaria. S. K.
Szóró lapát. Vannus, ventilabrum. S. K.
Tűz-lapát. Pala igniaria.
Vas-lapát. Pala ferrea. S. K.
Lapától, lapátolja. Plagas infligit. PP. item Pala submovet.
El lapátolta a' havat: lapáttal el hányta a' havat.
Meg lapátolja. Palam natibus incutit. PP.
Lapátolás. Plagae natibus inflictae. PP.
Meg lapátolás. Incussae palae poena. PP.
Lapátos. Habens formam palae.
Lapátos hajó. Navis actuaria. PP.
Lapátóz. Remigat. Faludi N. U. p. 140. T. É. p. 161. 329.
LAPDA, Pila. M. A.
Gyújtó lapda. Faludi. T. É. p. 49.
LAPICZKA, Armus. item Pala. vide Lapoczka. M. A.
Váll' lapiczkája. Scapula.
Lapiczkás táncz. Bizonyos táncz' neme. Faludi N. E. p. 86.
LAPINCS, Folyó-víz, melly Magyar országot el választja Stájer országtól és Szent Gothárdnál egygyesül a' Rába' vizével. Anonymusnál c. XLVIII.
LOPONCS-nak nevezetik.
Lapincs-fű. Sírgás a' virágja, pénz-forma a' levele, jó salátának is.
LAPÍT, lapítja. Extendit, complanat. M. A. Planat, dilat. S. I.
El lapítja. Extendit, complanat. M. A. Meg lapítja. idem. M. A. Nehéz a' kösziklét meg lapítani. km.

Lapítás. Planatio, complanatio.
Meg lapítás. Compressio, complanatio. M. A.
Lapítható. Ductilis.
Lapíthatóság. Ductilitas.
Lapított. Planatus.
El lapított. Extensus, compressus. M. A.
Lapító: sodró fa, tészta-nyújtó, nyújtó fa. Sz. D.
LAPJA, Ejus planum v. ejus pagina.
Kés' lapja. Planum cultri.
Könyv' lapja. Pagina libri.
LAPLIKA, Ligula, taenia, fascia. Sz. D. Pántlika.
Laplikás. Ligulatus. Pántlikás. Sz. D.
Laplikáz, laplikázza: pántlikázza. Sz. D.
LAPOCZKA, Armus, item batillum, pala. M. A. Ollyan kővér, mint a' föl fűtt lapoczka. km.
Lapoczka-játék. Lusus palularum. PP.
Lapoczkája a' vállnak. Scapula. M. A.
Lapoczkásdit játszik. Sz. D.
LAPONYA, Planities. Sz. D.
LAPONYAG, Vallis. Sz. D.
LAPOS, Pressus, planum. M. A. Planus, extensus, dilatatus. S. I. Nem mind lenese, a' mi lapos. km.
Lapos bánya. F. Szatmár Vben.
Lapos cserép, ház földni való. Tegula fictilis plana. PP.
Lapos' falva. F. Sáros Vben.
Lapos féreg. Taenia. Bandwurm. S. I.
Lapos guta ütötte meg az erszényét. km.
Lapos hal. Solea v. platessa. S. I.
Lapos orrú. Simus. M. A.
Lapos szegéssel szegi a' ruhát. Plana sutura suit. PP.
Lapos tetű. Pediculus ingvinalis. PP.
Lapos tű. Bizonyos eszköz a' seb-orvosoknál. — Haj-tartó tű a' leányoknál. S. I.
Lapos vas az ekén. Vomer. Szántó vas. S. I.
Laposan. Horizontaliter. Faludi N. A. p. 43.
Laposka. Tészta-pacsal. Laposra metéltt tészta. Benkö, Transylv. Tom. 1. p. 402.
Laposság. Lapányosság. Sz. D.
LAPÓZ, lapozza. Planat.
Meg kard-lapozta. Plano gladii eum verberavit.
LAPPAD, Sidet.
Le lappad. Subsidet, deturget. M. A.
LAPPAG, Latet, delitet, delitescit. M. A.
Lappágás. Latitatio. M. A.
Lappagva. Latenter. M. A.
LAPPAN, Latet, delitet, delitescit. M. A.
El lappan. Latitat, occultatur. M. A.
Lappancs. Decipula. S. I. Madár-fogó deszka, föl pöczköve a' le billelésre. Sz. D.
Lappang. Latitat. M. A. A' kis börben is emberek lappanganak. km.
Lappangás. Latitatio. M. A. Vajda 2. K. p. 81.
Lappangó. Latitans. Zvonarics 1. R. p. 654.
Lappangva. Latitanter. Faludi T. É. p. 90.
Lappant, lapantja. Celat, occultit, occultat, abscondit. S. I.
El lappantja. Illatebrat. M. A. L.
Lappantyú. Caprimulgus. Nachtschwalbe. S. I.

LAPTA (labda, lapda). Pila. M. A. Pázm. Kal. p. 1034. Káldi, Isaiae 22. 18.

Lapta-játék. Lusus pilae.

Lapta-játság. Sphaeromachia. M. A.

Lapta-játszó hely. Sphaeristerium. M. A.

Lapta-verő hely. idem. S. I.

Lapta-ütő fa. Pilaris clavula. PP.

Laptát ki üti. Pilam impellit. PP.

Laptával kapót játszik. Pila datatim ludit. PP.

Laptáz. Pila palmaria ludit. PP.

Laptázó. Sphaerista. PP.

LAPTÁR.

Laptáros. A' kis apacsót vonó halász - legény. Sz. D.

LAPU. Lappa. M. A.

Lapu-patak. E. F. Kolos Vben.

* Édes lapu. Tussilago petasitis. S. K. Keserű lapu. Lapathum acutum. Csapó p. 151.

Kis lapu. Chamaeetica. NC. p. 31.

Marti lapu. Tussilago farfara. S. K.

Nagy lapu. Lappa major. M. A.

Számár-lapu. Tussilago. S. K.

Széles lapu. Bardana, bulapathum. S. K.

Szomjuhozó lapu. Dipsacus fullonum.

Tövises lapu. idem. M. A.

Vízi lapu. Lapathum aquaticum. Csapó p. 152.

Lapui. Lappaceus. M. A.

Lapus. E. Folyó víz Kővár Vidékében, és belső Szolnok Vben.

Lapus-nyak. E. F. Hunyad Vben.

LAPU. Habens latera plana.

Hat lapu jószág. Alca. Koczka. Faludi N. E. p. 50.

LAPUL. Planescit, planatur v. extenditur, dilatatur, v. considet. S. I.

Le lapul. Subsidet, considet. Még a' tyúkfi is le lapul, mikor kányát lát.

km. Még az együgyű galamb is ott lapul le, a' hol lát neméből. Faludi U. E. 3. R. p. 105.

Meg lapul. idem. A' szelid tyúk hamar meg lapul. km. Dug. 1. R. p. 131.

LASK.

LASK. F. Zemplin Vben.

LASKA. Laganum. Vajas turós béles. M. A.

Laska' falva. F. Baranya Vben.

LASKOD. F. Szabolcs Vben.

LASKÓ. Lascovia. Civit. Ungar. M. A. F. Baranya Vben.

Laskai. Lascoviensis. M. A.

LASNAK.

LASNAK. Lodix, teges, gausape. M. A.

Margit' Élete Praynál. p. 260. Vran-

csics. Pázm. Pred. p. 7. Lanca cul-

citra. PP. Fürtös, lombos pakrócz.

Sz. D.

Lasnak. Csárda Szala Vben.

Oláh lasnok. Bardocucullus. CM.

LASNAKOL. lasnakolja. Quassat. Veri,

agyabugyálja. Sz. D.

Jól meg lasnakolták: jól meg verték.

Dug. km. 1. R. p. 32.

LASNAKOS. Gausapatus. M. A. Lasnakosnak pokróczos a' társa. km. Dug. 1. R. p. 67.

Lasnakos kuklya. Bardocucullus. M. A. CM.

LASPONYA.

LASPONYA. Mespilum.

Lasponya-fa. Mespilus.

LASS.

LASS.

LASSA. Ejus tardum, lentor. Már ő is csak a' lassát járja. km.

LASSABB. Tardior, mitior.

Lassabban. Mitius. PP. Lassabban a' löcs' árával. km.

LASSADJÁBAN. Paulatim, pedetentim. S. I.

LASSAN. Lente, tarde. M. A.

Lassan járj, tovább érsz. Festina lente.

M. A.

Lassan járó. Segnipes, tardigradus. M. A.

Lassan lassan. Paulatim, pedetentim,

sensim. M. A. VM. Hit-tartás p. 31.

Lassanként. Paulatim, pedetentim. S. I.

LASSODIK. Lentescit, lenitur, segnescit.

M. A.

Lassodás. Lentescencia. Sz. D.

LASSU. Tardus, remissus, segnis, lentus.

M. A.

Lassu fok. Árok Baranya Vben.

Lassu lábú. Tardipes. M. A.

Lassu mise. Missa privata. Pázm. Kal.

p. 212.

Lassu száraztó hideg-lelés. Febris hectica. PP.

Lassu víz partot mos. km. Magis nocent insidiae, quae latent. M. A.

Lassu táncz. Nemes táncz. Sz. D.

Lassudan. Valde lente.

LASSUDIK. Tardescit, lentescit. M. A.

Pázm. Pred. p. 325.

Meg lassudik. Segnescit, lentescit. M. A.

Lassul. Lentescit, tardescit. M. A.

Lassun. Remisse, lente. M. A.

Lassuság. Lenitudo, lentitia, tarditas,

segnitics. M. A.

LASZ.

LASZ.

LASZOS. Esox, salmo. Lachs. S. I.

LASZÓ. Sz. P. Tolna Vben.

LASZTONYA. F. Szala Vben.

LAT.

LAT. Uncia. LOT. M. A. Semi uncia. S. I.

Nagyot vetett a' latba. km.

LATJA. Ejus semiuncia. Hogy a' latja?

Quanti venit semiuncia?

LATNYI. Semiuncialis. S. I.

LATOL. latolja. Ponderat per semi-

uncias.

Meg latolja. idem.

Latolt. Ponderatus.

Jól meg latoltt ígék. Verba bene ponderata. Vajda K. É. 1. R. p. 575.

LATONKÉNT. Semiunciatim.

LATRA veszi. Librat, ponderat. S. I.

LATÁN.

LATÁN. Latinus. Rév a i kezdte föl.

Latán nyelv. Lingua latina.

LATÁNSÁG. Latium, latinitas.

LATOR.

LATOR. Latro, improbus, scelerosus, sceleratus, scelestus, facinorosus.

M. A. A' példás lator is szereti a' jámbor nevet. km.

Lator a' kis bírő. Stimulat conscientia, torquet, exagitat.

Lator a' torok: nem kell a' szájnak hinni.

Lator a' Török. Malus Scythia. M. A.

Lator ember. Homo versute agilis, activus, petulcus.

Lator gazda. Oeconomus versatus.

Lator-kert. Vallum. M. A. Pázm. Kal.

p. 18.

Lator paripa. Sonipes petulciens. A' ki lator paripán ül, zabolából itat. km.

Lator tenger. Mare infidum, procellosum. Faludi T. É. p. 183.

LATORCZA. Folyó víz Bereg, Ung, és Zemplin Vben.

LATORKODIK. Aegis venit, latrocinator.

M. A. it. Gonoszodik, bujálkodik.

Pázm. Kal. p. 201. Pred. p. 198.

Latorkodás. Latrocinatio. M. A. it. Bu-

jálkodás. Pázm. Kal. p. 1053.

LATORSÁG. Latrocinium, scelus. M. A.

Vajki sok latorság szorultt ő belé

is. km.

LATRA. Ejus nequam, adulter, scelestus.

Ott volt a' latra. Aderat ejus adul-

ter. Sz. D.

Ország' latra. Alastor. NC. p. 275.

LATRÚL. Improbe, malitiose, scelerate,

scelesté, flagitiose. M. A.

A' ki lator, latrúl veszi hasznát. Malis

ter mala. M. A.

LATYAK.

LATYAK. Locs-pocs, sár-víz.

LATYAKOS. Sár-vizes, iucskos.

Latyakos a' gatya' számára.

LAZA.

LAZA. Ritka levelű káposzta. Sz. D. item

Valaminek alá valója, hitvány.

Merő laza volt az egész vetés. Sz. D.

LAZÁN. FF. Nyitra, és Turóc Vben.

LAZACZ.

LAZACZ. Salmo, esox. M. A. Loszos. Sz.

D. Laszos. S. I.

LAZÚR.

LAZUR. FF. Bihar Vben.

Lazúr-fősték. Armenium, color armen-

nus. PP.

Lazúr-kő. Lapis lasuli, lasulus. S. I.

Lazúr-szín. Color cyaneus. S. I.

LÁ.

LÁ.

LÁ. En, ecce, hem, vide sis. M. A. Zri-
nyi P. XIV. Strophá 46.
LÁDD e. Atat, viden. M. A. L.
LÁÉ. idem. M. A.
LÁM. (Lá am, lám.) L. alább.
LÁT. (Lá at, lát.) L. alább külön.

LÁB.

LÁB. Pes. M. A. Jót vett tölem, 's láb-
bal rüg. km.
Láb. F. Posony Vben.
Láb alá. Infra pedes. Ne tettet volna
láb alá, már most gazt vetett valaki
reá. km: El lopta.
Láb alá való. Zsámoly. Suppedaneum, sca-
bellum. M. A.
Láb alatt van. Akadéka van.
Láb-ally. Scabellum. Sz. D.
Láb-boka. Talus. S. I.
Láb-csuszamás. Lapsus pedis. Faludi
U. E. 3. R. p. 106.
Láb-fa. Fulorum, fulmentum, substa-
culum ligneum. S. I.
Láb' feje. Tarsus, suffrago. S. I. PP.
Láb-hegy. Summum pedis. Faludi N. A.
p. 40.
Láb-hegyen jár. Summis pedibus incedit,
suspensio gradu it. PP.
Láb-hegyen áll. Summis insistit pedibus.
Faludi N. E. p. 18.
Láb-hely. Vestigium pedis, nota peda-
ria. Pázm. Kal. p. 10. 1029.
Láb-hintó. Oscillum, oscillatorum lu-
sus. PP.
Láb' hüvelyke. Pollex pedis. PP.
Láb' ikra. Sura. M. A. CM.
Láb-kert. Porgolat-kert, vetés' kerítése.
Sz. D.
Láb-köszvény. Articularis morbus. NC.
p. 341. Podagra, arthritis. S. I.
Láb' lapályja, láb' vápája. Subtal, subtal.
S. I.
Láb-lóggatás. Agitatio pedum, vel otio-
sitas, otium. S. I.
Láb-melegítő. Fumarium pedibus aptum.
PP.
Láb-mosaték. Pedilotium. M. A.
Láb-mosdó. Pelluvium, pelvis. M. A.
Láb-mosás. Pedum lotio, ablutio.
Láb-mosó edény. Pedoniptrum. PP.
Láb-mosó fű. Hemerocallis. M. A.
Láb-mosó kő. Pumex. CM.
Láb-nyom. Vestigium. M. A. CM.
Láb-nyomnyi. Pedalis. M. A.
Láb-rontó czipőke. Faludi N. U. p. 154.
Láb' sarka. Calcaneum. S. I.
Láb-sümölcs. Clavus, helos. S. I.
Láb-zsibbadás. Stupor pedum. PP.
Láb' szára. Crus, tibia. S. I.
Láb-szék. Scabellum subpedaneum. S. I.
Láb-szif. Pedica. PP.
Láb-talp. Planta pedis. M. A.
Láb-tántorító kő. Lapis offensionis. Dug.
km. p. 3.
Láb-törés. Attritus calcei. Lábnak föl
törése. S. I.
Láb-új. Digitus pedis.
Láb-ütő kő. Offendiculum. S. I.

Láb-viszketeg. Pernio. S. I.
Láb-víz: láb-mosó víz. S. I.
* Asztal-láb. Trapezophoron. S. K.
Ágy-láb. Pes lecti.
Bárány-láb. Pes agninus.
Borju-láb. Pes vitulinus.
Dal-láb. (musikai mérték.) Tactus. S. K.
Disznó-láb. Petaso. S. K.
Eb-lábon jár. km.
Eb-lábon mentt el. km.
Fa-láb. Mankó. Gralla. S. K.
Fél láb. Dimidius pes. Csak fél lába
van a' hazugságnak. km.
Harang-láb. Campanile. S. K.
Három láb. Tripes. S. K.
Hid-láb. Sublica. S. K.
Holtt láb — Az lsten holtt lábbal se
fordítson arra. km.
Kecske-lábok. Fulcra pegmatum.
Kecske-lábra kapott. km.
Kéz-láb — Kézrel lábbal rajta volt. km.
Koldus-láb. Tészta étel' neve. Mikes
p. 206.
Kő-láb. Basis lapidea. S. K.
Lud-láb. Pes asnerinus it. Chenopus. S. K.
Mezit-láb. Nudipes.
Négy kéz láb csuszott, mászott. Pedi-
dibus manibus repsit.
Nyúl-láb. Lagopus. S. K.
Rák-láb. Chelac. S. K.
Szarka-láb. Picae pes. it. Consolida re-
gia. S. K.
Varjú-láb. Coronopus. S. K.
LÁBA. Ejus pes. A' lónak négy lába van,
még is meg botlik. km.
Lába' szára. Ejus crus. A' lába' szárába
szállott az esze. km.
Lábnál fogva föl akasztja. Catomio
suspendit. PP.
Lábát ösze veri. Talos talis illidit. PP.
Lábát lóggatja. Otiatur. PP.
Lábát két felé veti. Divaricat pedes. PP.
Majd meg ette kezét lábát. km.
Le ütötték a' lábáról. km.
Lábával toppant. Supplodit. PP.
LÁBALLÓ. Scabellum pedum. Sz. D.
LÁBAS. Pedatus, pedes habens. M. A. it.
Tripus, frictorium, sartago, v. lebes
pedatus. S. I.
Lábas fazék. Lebes pedatus. S. I.
Lábas ház. Domus suspensa. PP.
Lábas marha. Pecora, jumenta, armen-
ta. M. A.
Lábas marha-lópás. Abigeatus. PP.
Lábas marha-lópó. Abigeus. PP.
Lábas ól. Hara suspensa. PP. Hidas.
Lábastól. Una cum pedibus. Sok a' gyer-
meknek rák lábastól. km.
LÁBAT kap. Gressum figit, consistit. M.
A. Lábra áll, elő megy. Sz. D.
LÁBATLAN. Pede carens. M. A.
Lábatlan. F. Komárom Vben.
Lábatlan főske. Apus. M. A. Manue-
diata. S. I.
LÁBB. Fluitat, fluctuat, vadat. M. A.
Föllyül lább. Superfluitat, supernat.
Pázm. Pred. p. 1010.
Lábbad. Surgit v. conualescit, morbo le-
vatur. Vajda. 3. K. p. 287.
Föl lábbad. Conualescit. Beteg volt az
ördög, Barát akart lenni, de hogy
föl lábbadott, vissza tudott menni.
Dug. km. 1. R. p. 246.

Föl lábbadhat. Potest conualescere,
surgere. Eszterházi Tamás p. 494.
Lábbadoz. Incipit surgere, conualesce-
re. Lábra káp.
Föl lábbadoz. idem. Vajda, K. É. 1.
K. p. 615.
Lábbog. Fluitat. Uszkál. Sz. D.
A' köny szememben lábbog. Sz. D.
Föl lábbog. Fönn uszkál. S. I.
Lábbó. Fluitans, fluctuans. M. A.
Lábbó hajó. Telegdi, Agend. p. 153.
„mint az árnyék, mint a' hamar fu-
tó posta-követ, mint a' vizen lábbó
hajó, és mint az égen röpülő madár“
Habon lábbó. Fluctivagus. M. A. L.
LÁBBAL. Cum pede v. pedibus. Jobb láb-
bal, hogy sem nyelvel meg botla-
ni. km.
Lábbal föl. Pedibus sursum versis.
Lábbal kalodát vetvén el ejti. Supplan-
tat. M. A.
Lábbal kalodába teszi. Cippo includit.
PP.
LÁBBELLI. Indumentum pedum, uti cal-
cei, cothurni etc. Pázm. Pred. p.
740. Faludi N. U. p. 163.
LÁBD. Sz. P. Szala Vben.
LÁBIG. Ad pedem. Mind egy lábíg le
vágják. Caesi omnes nullo relicto.
LÁBÍTÓ. Scala. CM. Lábbal nyomó esz-
köz a' szövő székben. Sz. D.
LÁBNYI. Pedaneus. M. A.
LÁBOD. F. és Sz. P. Somogy Vben.
LÁBOL, Lábal, lábolja. Vadat. CM.
El lábál az üdő. Abit, digreditur tem-
pus. Faludi, Sz. E. p. 103.
El eb-lábolt. km. Dug. 2. R. p. 172.
Föl lábál. Surgit, conualescit. S. I.
Ki lábál. Emergit. Faludi, B. E. p. 42.
Meg lábolja. Superat. Meg lábolja a'
vizet. Sz. D.
Lábolás. Fluctuatio, vadatio. M. A. PP.
Lábolható. Sekélyes. Vadosus. M. A. it.
Permeabilis. S. I.
Lábolhatatlan. Carens vado, non perme-
abilis. S. I.
Meg lábolhatatlan betegség. Morbus in-
superabilis, sine spe emergendi.
Láboló hely. Által járó. Vadum. M. A.
LÁBRA való. Perizoma, femoralc. S. I.
Lábra káp. Gressum figit, consistit,
inualescit.
LÁBSÁG.
Fejetlen lábság. Acephalia. Monoszlai,
Hit' oltalma p. 334.
LÁBTÓ. Scala. M. A.
LÁBTŰL. A pede.
Lábtul fekszik. Jacet a pedibus.
LÁBŰ.
Bébicz-lábú. Graciles pedes habens. S. K.
Botkos lábú. Scaurus. S. K.
Bozzás lábú. Podagricus.
Csámpás lábú. Defectuosus, debilis pede.
S. K.
Egy lábú. Unipedius. S. K.
Fa-lábú. Grallator, ligneum pedem ha-
bens. S. K.
Gyors lábú. Aëripes, celeripes. S. K.
Görbe lábú. Curvipes.
Hámfa-lábú. Loripes. NC. p. 201.
Horgas lábú. Curvipes. S. K.
Kecske lábú. Capripes. S. K.
Két lábú. Bipes. S. K.

Ki döltt lábú. Vatius. CM.
 Merő lábú. Solidipes. S. K.
 Nagy lábú. Pedo. S. K.
 Négy lábú. Quadrupes.
 Réz-lábú. Aeripes. S. K.
 Szarv-lábú. Cornipes. S. K.
 Széles lábú. Pansa. NC. p. 201.

LÁCZ.

LÁCZ.
 LÁCZA. F. Zemplin Vben.

LÁD.

LÁD. t. h. n. mellyek így különböztetnek meg.
 Kicz-lád. F. Vas Vben.
 Magyar Lád. } FF. Somogy Vben.
 Német Lád. }
 Sajó-lád. } FF. Borsod Vben.
 Szendrő-lád. }
 LÁDA. Arca, cista, scrinium. M. A.
 Ládá' fia v. fiókjá. Loculus, forulus. S. I.
 Ládá-tartó. Arcarius. M. A.
 * Kincses láda. Arca thesauraria. Hamar kárt vall, ki a' kincses ládát mindég nyitva tartja. km.
 Pénzes láda. Arca pecuniaria. Pénzes ládát, pinczét jó csukya tartani. km.
 Ruha-láda. Arca vestiaria. VV. L.
 Szecska-láda.
 Ládája. Ejus cista.
 Templom' ládája. Cista Ecclesiae.
 LÁDIKA. Cistula, arcula. S. I.
 LÁDONY (Nemes, pór.) FF. Soprony Vben.

LÁGY.

LÁGY. Mollis, indulgens. M. A. Sok kemény fának lágy a' gyümölcsé. km.
 Lágý bõf. Aluta, pellis aluminata. S. I. Sz. D.
 Lágý bõrõs. Lágý bõr-gyártó. Alutarius. S. I.
 Lágý ember. Qui nimium indulget. S. I.
 Lágý heju. Mollusca, vel praeditus molli cortice. S. I.
 Lágý hejú cserfa. Suber. S. I.
 Lágý kenyér. Panis recens. PP.
 Lágý kő. Lapis friabilis. Könnyű a' lágý követ faragni. km.
 Lágý-meleg. Tepidus. M. A. Pázm. Pred. p. 729.
 Lágý pásttor alatt gyapjat rúg a' farkas. km.
 Lágý sajt. Caseus recens.
 Lágý szék. Alvus levis, facilis. S. I.
 Lágý szívú. Qui facile movetur. S. I. Teneri cordis.
 LÁGYAD. Molliculus, molliusculus.
 Lágýad rész. Pars molliuscula. Sz. D.
 Lágýada. Pars ejus submollis. Sz. D.
 Lágýadon. Molliuscule:
 Lágýadon tapogatja: csak alig éri, illeti, érinti. Sz. D.
 LÁGYAN. Molliter, indulgenter. M. A.
 Lágýan beszél vele. Faludi E. M. p. 80.
 Lágýan fogja. Molli brachio tractat. M. A.

LÁGYÉK.

Fej' lágýéka. Fons pulsatis. Sz. D.
 LÁGYJA. Ejus molle. Lágýjára esett neki a' sulyok. km.
 Feje' lágýja a' gyermeknek. Fons pulsatis. Már bé nyölt a' feje' lágýja. km.
 LÁGYÍT, lágýítja. Mollificat, mollit. M. A.
 Meg lágýítja. Mollificat, emollit, remollit. M. A.
 Elõl meg lágýítja. Praemollit. M. A.
 Lágýítás. Mollificatio, emollitio, mitigatio. M. A.
 Lágýított, lágýittatott. Mollitus, emollitus. M. A.
 Lágýító. Emollients.
 Lágýító fõsték. Color emolliens. Pázm. Pred. p. 403.
 Lágýító ír. Malagma. M. A.
 Lágýító olajok. Pázm. Pred. p. 695.
 Lágýító szerek. Emollientia. S. I.
 LÁGYSÁG. Mollities, mollitia. M. A.
 LÁGYÚL. Molliscit. M. A.
 El lágýúl. Emollescit.
 Meg lágýúl. Molliscit, remollescit. M. A.
 Lágýulás. Mollities, mollitia. M. A. Faludi U. E. 2. R. p. 71.
 Lágýulhatatlan. Quod mollescere nequit.

LÁM.

LÁM. Tamen, equidem, namque. M. A.
 En, ecce, hem. S. I.
 Lám te sem voltál ott. Sz. D.
 Úgy de lám. Sz. D.
 LÁMA. Agnus. S. I.

LÁMPÁS.

LÁMPÁS. Lucerna, lampas, laterna. M. A.
 Hogy a' lámpás égjen olajt kell reá tölteni. km.
 Lámpás-hordozó. Laternarius. M. A.
 Lámpás-olaj. Oleum pro lampade.
 * Rongyos lámpás. Csárda Vas Vben, Szombathely mellett.

LÁMPERT.

LÁMPERT. t. f. n. Lampertus.

LÁNCZ.

LÁNCZ. Catena. M. A. Néha reggel táncz, este pedig láncz. km.
 Láncz. E. F. Zaránd Vben.
 Láncz (Alsó, fõlsõ.) FF. Abauj Vben.
 Láncz-kenet. R. Miles pedestris, germanicus. Tinódi. S. I.
 Láncz-õvedzõ. Praeincinorium ferreum. Vajda. K. É. 1. K. p. 189.
 Láncz-szem. Annulus catenae. Ez olyan láncz, mellynek sok szemei vannak. km.
 * Arany-láncz. Aurea catena.
 Borona-láncz. Catena occae.
 Eb-lánczot kötõttek egymás között. km.
 Hoszszú láncz. Catena longior.
 Kereszt-láncz. Faludi. T. É. p. 57.
 Kötõ láncz, mellyel a' kereket meg kötik. Sufflamen.
 Mérõ láncz. Catena mensoria.
 Óra-láncz. Catenua horologii.
 Tartó láncz. Catena sustentatoria.
 LÁNCZA. Ejus catena.

LÁNCZOL, lánczolja. Catenat, concatenat, compedit. M. A.
 Által lánczolja. Transcatenat.
 Által lánczolá a' Dunát.
 Egygyű lánczolja. Concatenat.
 El lánczolja. Catena praeccludit.
 Le lánczolja. Compedit.
 Meg lánczolja. Concatenat. M. A.
 Öszve lánczolja. idem. S. I.
 Lánczolás. Catenatio.
 Meg lánczolás. Concatenatio. M. A.
 Lánczolat. Catenatio. S. I.
 LÁNCZON van. Est in compedibus. Úgy van mint az eb a' lánczon. km.
 LÁNCZOS. Catenatus. M. A.
 Lánczos adta. Catenatus (i. e. Daemon) dedit. Illyen értelmű a' tüzes adta is.
 Lánczos bot. Caestus. M. A.
 Lánczos bóltozat. Arcus catenulatus.
 Lánczos fék. Capistrum, chamus. M. A.
 Lánczos tézsla. Pertica jugalis catena instructa. VV. L.
 LÁNCZOZ, lánczozza. Catenat. M. A.
 Le lánczozza. Catena firmat, constringit.
 Meg lánczozza. Concatenat. M. A. Pázm. Pred. p. 571.
 Öszve lánczozza. idem.
 Lánczbzás. Catenatio. M. A.
 Meg lánczozás. Coucatenatio. M. A.
 Lánczozott. Catenatus. M. A.
 LÁNCZRA verték. Alligatus ad compedes, catenis vincitus.
 Lánczra az ebbel. km.

LÁNCSA.

LÁNCSA. Lancea, hasta. M. A.
 LÁNCÁS. Lanceatus.
 LÁNCSETA, Lánczéta. Scalprum chirurgicum. PP.

LÁNG.

LÁNG. Flamma. M. A. Haragja, mint a' sebes láng. km.
 Láng (Külsõ, belsõ). Sz. PP. Fejér Vben.
 Láng-okádó. Flammivomus. M. A.
 Láng-oszlop. Pyramis. S. I.
 Láng-szin. Color flammeus, igneus, rutilus. Faludi, N. A. p. 136.
 Láng-szinű. Ignicolor, ignicolorus. S. I.
 Láng-szinű drága kő. Pyropus. CM.
 * Liszt-láng. Far adorem. S. K.
 Tűz-láng. Flamma ignis. S. K.
 LÁNGADOZIK. Flammescit.
 Lángadozó. Flammans. M. A.
 LÁNGAL, LÁNGOL. Flagrat, flaminat, flammigerat. M. A. Pázm. Pred. p. 346.
 Lángalás. Flagrantia, flammantia. M. A.
 Lángaló. Flammans. M. A.
 Lángaló, Lángaló. Lángnál süttõ lepény. Lángaló szerelem. Faludi T. É. p. 12.
 LÁNGÉT, lángétja. Flammatus. M. A. Gerjeszti, gyújtja. Sz. D.
 LÁNGJA. Flamma ejus.
 LÁNGOS. Flammeus. S. I.
 Lángos. Lángnál süttõ lepény. Sz. D.
 LÁNGOT vet. Flammigerat. M. A.
 LÁNGOZIK. Flagrat.
 Lángozás. Flammatio. M. A.
 Lángozat. idem. Sz. D.

Lángozó. Flagrans, ardens. Beniczki p. 154.

LÁNNA.

LÁNNA. Bractea, lamina. M. A.
LÁNNÁCSKA. Bracteola. M. A.

LÁP.

LÁP. Uligo. PP. Nád, szalma, széna-töredék, melyet az ár-víz hordani szokott. Sok lápot hányt ki a' víz. Sz.D.
Láp. Ecsedi tó. Paludes Szatmáriensis.
LÁPA. Lacuna. M. A.
Lápácska. Lacuncula. M. A.
Lápás. Lacunatus. M. A.
LÁPOS. Uliginosus.
Lápos. E. Hegy Csik Székében.
Lápos bánya. E. F. belső Szolnok Vben.
Lápos hely. Locus uliginosus. PP.
Hagymás Lápos. E. F. Kővár Vidékében.
Magyar Lápos. E. FF. belső Szolnok Oláh Lápos. Vben.

LÁRMA.

LÁRMA. Clamor, tumultus, strepitus. S. I. Videtur derivari e gall. „Alarme.“
Lárma-fa. Tempore belli in locis editis erigi solita arbor, stramine circumvoluto, quo noctu succenso signum datur.
LÁRMÁS. Strepens, strepitosus. S. I.
Lármás gyűlés. Congregatio, in qua multum clamatum est.
Lármáskodik. Tumultuatur. Vajda 1. K. p. 170.
LÁRMÁT fuj v. dobol. Bellicum canit, signa canit. S. I.
LÁRMÁZ. Clamat, tumultuatur. Vajda 2. K. p. 412.
Föl lármázza. Clamore, tumultu factu excitat.
Majd meg lármáztatlak. Dabo tibi clamare.

LÁRMONYA.

LÁRMONYA. Harmonia. M. A. PP. CM.
LÁRMONYAI. Harmonicus. M. A. PP.

LÁSA.

LÁSA-gomba. Fungus monstrosus, ungaricus. S. I.

LÁZSI.

LÁZSI. Agio. Epist. Széch. T. 2. p. 311. 312.
LÁZSIS. Quod agio habet.
Lázsis tallér.

LÁSZLÓ.

LÁSZLÓ. t. f. n. Ladislaus.
Lászla. R. idem. Igy van Kún László' pénzein LAZLA.
László. E. F. Hunyad Vben.
László' egyháza. F. Szala Vben.

László' falva. FF. Borsod, és Thuróc Vbken.

Szent László. t. h. n. Van Magyar Országban 19. Erdélyben 6 illy nevű helység.

LÁT.

LÁT, látja. Videt, cernit. M. A. Igen jól lát a' macska, noha talpát nyalogatja. km.
Által lát. Transpiciit. M. A. Igen vak ki a' rostán által nem lát. km.
Által látja. Perspiciit, pervidet. M. A.
Bé lát. Videt intro, perspiciit.
Bele lát. idem.
El látja. Pervidet, perspiciit. M. A.
El lát. Meszsire el lát. Procul videt.
Elő látja. Praevidet. M. A.
Föl lát. Suspiciit, sursum spectat, pervidet, aspiciit, sursum visit. M. A.
Haza lát.
Hozzá lát. Providet, procurat, visitat. M. A. item Advigilat v. operam dat. S. I.
Isten látja Ielkemet. Grandis asseveratio.
Ki lát. Prospiciit.
Ki látja. Perspiciit. Ki nézi.
Környül lát. Circumvidet. M. A.
Le lát. Videt deorsum.
Meg látja. Videt, pervidet. Majd meg látom. Videbo.
Meg látni megy. Revisat. M. A.
Oda lát. Visu eo penetrat.
Ré lát. Conspiciat.
Szükséget lát. Egestate premitur.
Vissza látja. Faludi N. E. p. 181.
LÁTÁS. Visio, visum, visus, spectrum. M. A.
Által látás. Perspicientia, transpectus. M. A.
El látás. Perspectio, aspectus. M. A.
Elő-látás. Praevisio. S. I.
Hozzá látás. Provisio, provisus. M. A. CM.
Ki látás. Prospectus. S. I.
LÁTAT. Visus, visum v. apparentia, phasma, spectrum v. prospectus. S. I. Pázm. Kal. p. 463. Pred. p. 462. Zrinyi P. 12. stroph. 109.
Első látatra bele szeretett. Ad primum conspectum inamoratus est.
LÁTATLAN. Non visus. Ungeschen. S. I. Invisus. M. A.
Látatlanul. Invisé, ab invisio. S. I.
Látatlanul ennyit ígér. Quin viderit, tantum promittit.
Látatlanság.
Hozzá látatlanság. R. Incuria. Margit' Élete p. 136.
LÁTATMÁNY. Spectaculum. Sz. D.
LÁTHAT, láthatja. Potest videre.
Láthatatlan. Invisibilis. M. A.
Által láthatatlan. Inperspicuus, nōn pellucidus, et qui praevideri non potest. S. I.
Láthatatlanul. Invisibiliter. M. A.
Láthatatlan-képpen. idem. M. A.
Látható. Visibilis. M. A.
Látható-képpen. Evidenter. M. A.
Által látható. Diaphanus. Pázm. Pred. p. 14. Perspicuus. M. A.

Láthatóul. Visibiliter. Pázm. Pred. p. 703.

Láthatása. Vide, videas.

LÁTNI megy. Visit, invisit. M. A.

Látni méltó. Visu dignus, aspectabilis, spectandus, conspiciendus. S. I.

Látni való. Conspicuus.

LÁTOGAT, látogatja. Visitat, invisit. M. A.

Környül látogatja. Circumvisit. M. A.

Meg látogatja. Revisitat, invisit, perlustrat, pervidet. M. A.

Látogatás. Visitatio. M. A.

Meg látogatás. Visitatio, perlustratio. M. A.

Látogató. Visor, visitator. M. A.

Látogatóba megy. Pergit invisum, visitatum.

LÁTOMÁNY. Spectaculum. Vajda, 1. K. p. 50. 85. 2. K. p. 415.

LÁTOMÁS. R. Visus. Franciscs. Faludi, N. E. p. 109. N. A. p. 81.

Látomás' tanuja. R. Testis oculatus.

Látomást. Evidenter, manifeste.

Szem-látomást. Ad visum oculi, palam. Faludi, E. M. p. 91.

LÁTOMOS. R. Adspectabilis, visibilis, evidens, manifestus. S. I.

Látomost. R. Palam, evidenter, manifeste. S. I.

LÁTOTT. Visus, circumspectus. M. A.
Látott hallott. Polytropus, expertus. M. A.

Sokat látott hallott ember.

LÁTÓ. Videns. M. A. it. Propheta. Káldi, 1. Reg. 9. 9.

Látó hely. Locus propatulus, conspicuus. Pázm. Pred. p. 100.

Látó mester. Arbitr. PP.

Által látó. Vates. S. I.

Bé látó. Perspicuus. S. K.

Ebéd-látó hegy, Fejér Vben.

Előre látó. Providus, prudens, sagax. S. K.

Hozzá látó. Provisor. M. A. Providens. CM.

Igaz-látó. Judex. VM. Intő-levél. p. 194.

Meszsze látó. Longe, procul videns. S. K.

Mindenhez látó. Omnia curans. S. K.

Semmihez látó. Qui nullius rei curam habet. Sokkal bíró, semmihez látó. km.

Szükséget látó. Egenus. S. K.

LÁTSZIK. Videtur, censetur. M. A.

Által látszik. Transparet.

El látszik. Conspicitur ad longiorem distantiam.

Ki látszik. Apparet, videtur. S. I.

Meg látszik. Videtur, cernitur. M. A.

Meg látszik osztán. Videtur tandem. M. A.

Úgy látszik. Ita videtur, apparet.

Látszat. Apparentia, fucus. Faludi, N. U. p. 185.

Látszatos. Fucatus, speciosus, apparens. Bíró Márton, Micac p. 168.

Látszatosan. Apparenter. Sz. D.

Látszatosság. Apparentia. Faludi, U. E. 3. R. p. 145.

Látszatlan. Non apparens. Sz. D.

Nincs semmi látszatja. Nihil prae se fert.

Látszó. Apparens, conspicuus.
Által látszó. Translucens, perspicuus, pellucidus. S. I.
LÁTTA. Ejus conspectus.
Szemem' láttára. Ad conspectum oculi mei.
Szeme' láttára. Ad conspectum oculi ejus.
LÁTTAT. Species. Káldi, 1. Thess. 5. 22.
Láttatlan. Quin videatur. Vajda, K. É. 1. K. p. 686.
Láttatos. Conspicuus, prospicuus, perspicuus, spectatus. M. A.
Láttatos épület. Aedificium altum visu. Káldi 1 Machab. 13. 27.
Láttatosan. Spectate. M. A.
LÁTTATMÁNY. A' mit pénzért láttatnak. S. I. Sz. D.

LÁVÉROZ.

LÁVÉROZ. Vagatur, grassatur, oberrat. S. I.

LÁZ.

LÁZ. R. Tumultus, motus populi. S. I.
Ollyan mint a' láz. km.
Láz. FF. Arad, és Trencsén Vkben. E. F. alsó Fejér Vben.
• Hoszzú Láz. F. Zemplin Vben.
Nagy Láz. F. Ung Vben.
Vámos Láz. F. Bihar Vben.
LÁZAD. Commovetur, concitatur, tumultuatur. S. I. Faludi Sz. E. p. 51. T. É. p. 283.
Föl lázad. Insurgit, seditionem movet. S. I.
Lázadás. Zöndülés. Sz. D.
LÁZASZT, lázasztja. Commovet, concitat, incitat ad seditionem. S. I.
Föl lázasztja. Concitat. M. A.
LÁZI. F. Veszprém Vben. Sz. P. Tolna Vben.
LÁZÍT, lázítja. Concitat ad tumultum.
Föl lázítja. Concitat ad seditionem. S. I.
Lázító: lázasztó, ingerlő, föl ültető, bűjtető, gyúlasztó, fő-indító. Sz. D.
LÁZONG. Huc illuc movetur, grassatur. Sz. D.

LÁZÁR.

LÁZÁR. t. f. n. Lazarus, item Miserabilis, calamitosus. Nagy Isten' Lázárja.
Lázár' falva. E. F. Csik Székében.
Lázár' lakodalma. Faludi T. É. p. 277.
Lázár' pataka. F. Bereg Vben.
Szent Lázár. F. Bihar Vben.
LÁZÁRETOM. Lazaretum. Faludi N. A. p. 156.
LÁZÁRI. F. Szatmár Vben.

LE.

LE.

LE. De, deorsum, in compositis. M. A.
Le aratja. Demetit.
Le ábrázolja. Depingit.
Le betegedik. Decumbit qua aegrotus.
Le dől. Decidit, delabitur, corruiat a' t.

Le felé. Deorsum, deſcendit. S. I.
LEEBB, Lejebb: alább. Lejebb száll a' vízbe. Sz. D.
LEJT, Le-it. Proprie „deorsum facit.“ L. alább.
LENEK tartás: alának tartás.
LENTT. Inferne, infra. Alatt.
Lentt van. Inferius est.

LEÁNY.

LEÁNY. Puella. M. A. Lónak, ludnak, leánynak nem jó hinni. km.
Leány-aszszony. Domina puella, virgo honoranda. Pázm. Pred. p. 1130.
Leány-ág. Linea foeminea.
Leány-ágra szállott jószágnak el kell veszni. km.
Leány-béka. Rana arborea. Laubfrosch. S. I.
Leány-csöcsü alma. Malum orchomasticum. M. A.
Leány-csöcsü füge. Ficus mamillanae. S. I.
Leány-eperj. Faludi. E. M. p. 242.
Leány-falu. Sz. PP. Borsod, és Pest Vkben.
Leány' falva. F. Bereg Vben.
Leány-fü. R. Puella v. filia. S. I.
Leány-füz. S. I.
Leány-gyalázó. R. Virginis violator. S. I.
Leány-gyermek. Puella.
Leány-ház. Amphithalamus. PP.
Leány-kérő. Procus, proxeneta. M. A.
Leány-kérobén mentek. Biró Márton, Micae p. 283.
Leány-kor. Aetas virginea. S. I.
Leány' korában. In aetate ejus virginali. Pázm. Pred. p. 146.
Leány-kori. Virginalis. S. I.
Leány-koszorú. Corolla virginalis. Pázm. Pred. p. 1157.
Leány - kökörös. Pulsatilla serotina. M. A.
Leány-madár. Motacilla alba. S. I.
Leány-magzat. Filia. S. I.
Leány-módra. Puellariter. M. A.
Leány-monostor. Parthenium. S. I.
Leány-negyed. Quartalitium, quarta puellaris. M. A.
Leány-néző. Invisor puellae sine nuptiarum. S. I. Procus. M. A. L. — B. Apór Péter. Lásd. Dug. km. 2. R. p. 270.
Leány-nézőben jár. Quaerit uxorem. S. I.
Leány-nézés. Biró Márton, Micae p. 339.
Leány-pajtás. Consocia puella.
Leány-papok. Vestales virginea. VM. Hit-tartás p. 81.
Leány' sarja. Étek' neme. Moretum. PP.
Leány-som. Berberis. S. I.
Leány-tanítvány. Discipula. S. I.
Leány-társ. Socia, contubernalis puella. S. I.
Leány-új-falu. F. Veszprém Vben.
Leány-unoka. Neptis. S. I.
Leány-vadász. Venator puellarum, captator virginum. S. I.
Leány-vár. Sáncz, Bihar, és Tolna Vkben. FF. Esztergom, és Zemplin Vkben. Csárda Komárom Vben.
Leány-vásár. Nundinae puellarum, forum nupturientium. A' leány-vásár tánczcsal végeződik, km. Dug. 1. R.

p. 293. Cf. Acta. Mus. Nat. T. 1. p. 329.

* Árva-leány. Puella orphana.
Árva-leány' haja. Capillus Veneris.
El adó leány. Nubilis puella. S. K.
Férjhez menő leány. idem.
Gazdag leánynak bőjtben is esik farsangja. km. Dug. 1. R. p. 164.
Hajadon leány. Innupta puella. S. K.
Kényes leány. Delicata puella. A' hol nyájas az anya, kényes lesz az a' leánya. km.
Kérkedékeny leány tudod tánczban mint jár. km.
Kis leány. Puellula. S. K.
Mostoha leány. Privigna. S. K.
Nagy leány' siralma. km. Pázm. Magyarai ellen. p. 234.
Nyalka leány, apácza, rongyos nadrág, nál pácza. km.
Nyoszoló leány. Pronuba, paranympa. S. K.
Onoka-leány. Neptis. S. K.
Öreg leány. Senex puella. Érett ganj, öreg leány, hamarhasznót hajt. km.
Péri leány. — El ugrotta, mint a' Péri leány a' férjhez menést. km.
Szép leány. Puella speciosa. Schönes Mädchen. Belle fille.
Szoba-leány. Virgo cameraria, pedissequa. S. K.
Szolgáló leány. Ancilla. S. K.
Szűz-leány. Puella virgo. Meg érdemli, mint a' szűz-leány a' koszorút. km.
Tánczos leányból ritkán válik jámbor aszszony. km.
Vártt leány várat nyer. km.
Vén leány. Seneca. Nagy benne az akarat, mint a' vén leányban. km.
LEÁNYA. Ejus filia. Millyen az anya, ollyan a' leánya. km.
Annya' leánya. Catonis Marcia.
Leányát férjhez igéri. Filiam uxorem alicui spondet. PP.
LEÁNYCSA. Puellula. S. I. Sz. D.
LEÁNYI. Puellaris. M. A.
LEÁNYKA. Pupa, pupula, puellula. S. I.
Leányka-madár. Motacilla. M. A. L.
LEÁNYKODIK. — Vele leánykódtam. Puellares annos cum ea transegi. Hallottam Pápán 1818. Sept. 25.
LEÁNYOS. Sectarior puellarum. Leányok után járó. S. I.
Leányoskodik. Puellascit. CM.
LEÁNYÓSÁG. Status v. aetas puellaris. Gyöngyösi 1. Dar. p. 14.
LEÁNYT ostromol. Puellae pudicitiam impetit. S. I.
LEÁNYÚL. Puellariter. CM.
LEÁNYZÓ. Virgo, filia puella. M. A. Pázm. Pred. p. 353. 818.
Leányzó. Virgineus, virginalis, puellaris. M. A.
Leányzó szemérem. Pudor virgineus. Sz. D.

LEB.

LEB. A' láng' lebegése. Sz. D.
Lebje a' tűznek: a' tűznek ereje. Sz. D.
LEBEDEG. Uva, epiglottis. S. I. Nyeldekli. Sz. D.
Le esett a' lebedegje: nyak' csapja. Sz. D.

LEBEG. Movetur, agitur, nutat, fluitat, tremat, pendet, oscillat. S. I.
Főnn lebeg a' viz' színén. Superfluctuat aquis.

Lebegedel. Identidem, et paulatim agitur. Sz. D.

Lebegés. Agitatio, fluctuatio. Sz. D.

Lebegő. Fluctuans, oscillans.

LEBELEG. Obiter agit v. nugatur, ineptit, inanibus rebus occupatur. S. I. Sz. D.

LEBÉNY. F. Vas Vben.

LEBENYŐ. Palearia a mento pendentia. Az ökör' lebenyője. Palearia bovis. Ökör' nyakán torkán alá fűtyögő bőr.

LEBZSEL. Otatur. Sz. D.

LEBZSI. Otiosus, nugax. S. I. Hivalkodó ember. Sz. D.

LECKE.

LECKE. Lectio. M. A.

Egyszeri hagyott lecke. Lectionis pensum. PP.

LECKÉJE. Ejus lectio.

Föl mondta a' leckéjét. Recitavit suam lectionem.

LECKÉT ad. Assignat lectionem v. dat ad intelligendum.

Lecskét vesz. Sumit lectiones.

LECKÉZ, leckézi. Reprehendit, oburgat. Faludi N. U. p. 3. N. A. p. 165. Meg leckézi. idem.

Vele leckéz. Vele tart. Faludi N. E. p. 193.

LECS.

LECS. Sonus juris ad terram effusi.

LECSEG. Locsog.

LECSETEL a' kutya, midőn a' levest eszi.

LECSCSENT. Loccsant.

LECSMÉR. E. F. Kraszna Vben.

LEDÉR.

LEDÉR. Dissolutus M. A. Circumcellio, circulator. PP.

LEDÉRSÉG. Nequitia, improbitas. Faludi N. U. p. 144.

LEDNEK.

LEDNEK. Vicia, orobus, cicera. M. A.

LEDNEKES. Viciarius. M. A.

LEF.

LEF.

LEFEG. Pendet.

Le lefeg. Dependet.

LEFFEN. Pendet.

Le leffen. Propendet.

Leffentyű. Dependencia. Himfi 2. R. p. 91.

LEG.

LEG. Nihil per se, sed praefixum comparativis, ex eis efficit superlativa. M. A.
Leg alább. Saltem, adminus, minimum. S. I.

Leg alsó. Imus, infimus. M. A.

Leg elől. Ab ante, ab initio, ante omnes, v. omnia. S. I.

Leg először. Imprimis, ante omnia. M. A.

Leg első. Primus omnium. S. I.

Leg elsőben. Imprimis, primo. S. I.

Leg főlebb. Ad summum. S. I.

Leg fölso. Supremus.

Leg fölül. Super omnes, super omnia. S. I.

Leg ifjabb. Minimus natu. S. I.

Leg inkább. Demagis, maxime, praecipue. M. A.

Leg itten. Illico nunc. Kisfaludi' Regéji p. 193.

Leg jobb. Optimus. M. A.

Leg jobb erőben. In robore aetatis. S. I.

Leg kissébb. Minimus. M. A.

Leg nagyobb. Maximus. M. A.

Leg ottan. Confestim, illico. M. A. Zvonaricus 1. R. p. 240.

Leg szebb. Pulcerrimus. M. A.

Leg többen. Plurimi, plerique. S. I.

Leg utól. Postremo, post omnes, post omnia. S. I.

Leg utolsó. Postremus. M. A.

Leg utólszor. Extremo, postremo. M. A.

Leg végsőbb. Extremus. M. A.

LEGEL. Pascitur, in pascuis versatur. M. A.

El legel.

Legeldegeli. Pascitat. CM.

Legeletlen. Impastus. S. I.

Legelő. Pascens, pascuus. M. A.

Legelő hely. Pascuum. Faludi E. M. p. 74.

Legelő marha. Pecus pascens.

Legelő mező. Pascuum. M. A.

Legelő nyáj. Grex pecorum pascens. Faludi T. É. p. 141.

Széllyel legelő. Pascalis. CM.

Legelőre hajtja, crescit, ki creszti. Ad pascua ducit, dimittit.

Legeltet, legelteti. Pascit. M. A.

El legelteti. Depascit, minat. M. A.

Le legelteti. Depascit.

Legeltetés. Pastio, pastus, pastura. M. A.

Barom-legeltetés. Pastura pecudum.

Szem-legeltetés. Oblectatio oculorum.

Legeltetett. Pastus. M. A.

Legeltető. Pascens. M. A.

LEGÉNYE. F. Zemplin Vben.

LEGES (mint fölso).

Leges leg első. Primus omnium. S. I.

Leges leg utolsó. Omnium ultimus.

LEGÉNY. Juvenis. M. A. Szegény legény nem nagy úr. km.

Evező legény. Remex. S. K.

Hajós-legény. Nauta, nauticus servus. S. K.

Jó legény a' bor. km.

Mester-legény. Sodalis, és így: Szabó-legény, mészáros-legény. 's a' t.

Nőszó legény nem kéméli a' költséget. km.

Paraszt legény. Rusticus juvenis. S. K.

Szegény legények. Latrones, praedones. Zsványok.

Vő-legény. Sponsus. S. K.

Legényes. Virosus.

Legényes aszszony. Foemina virosa, viros appetens. S. I.

Legényi. Juvenilis. S. I.

Legényke, Legényce. Juvenulus. S. I.

Legénykedik. Conatur, adnatur, adlaborat. S. I. it. Sodalis agit.

Véle legénykedtem. Cum eo simul eram sodalis.

Legénység. Juventus. S. I.

Vő-legénység. Status sponsalis. Pázm. Kal. p. 719.

LEH.

LEH. Spirat, respirat, anhelat. M. A.

Ki léh. Interspirat. CM.

LEHECSÉNY. F. Bihar Vben.

LEHEG. Respirat, halitum ducit. Sz. D.

LEHEL. Respirat, anhelat. M. A.

Belé lehel. Inhalat. M. A.

Ki lehel. Exhalat, exspirat. M. A.

Reá lehel. Adhalat, adflat. M. A.

Leheldegel. Halitat. M. A.

Lehelet. Spiraculum, spiramen, anhelitus. M. A.

Lehelet-nehézség. Asthma. M. A.

Lehelés. Aspiratio, flatus, halitus. M. A.

Reá lehelés. Adflatus. M. A.

Lehelő. Spirans, halitum ducens.

Lehelő hely. Spiraculum. M. A.

LEHÉNY. Sz. P. Abaúj Vben.

LEHÉS. Respiramen, respiratio, halitus.

Lélek-vevés. M. A. CM.

Lehész' nehéz volta. Dyspnoea. M. A.

LEHŐ. Anhelus. M. A.

Nehezen lehő. Asthmaticus. CM.

LEHET.

LEHET. Fieri potest. M. A. L. alább
LESZ gyökere alatt.

LEJT.

LEJT. Tripudiat. Lejtőt jár. M. A. Ex altitudine descendit v. flexuose saltat. S. I. (LE — it, Lejt.)

LEJTÉS. Descensio ex altitudine, vel flexuosa saltatio.

LEJTŐ. Tripudium, et tripudiator v. declivis. item Descensus, salebra. M. A.

Minden hágnak vagon lejtője. km.

Hegy' lejtője: ereszkedője. Sz. D. Minden hegynek lejtője is szokott lenni. km.

Lejtős. Declivis, proclivis, deflexus. S. I.

Lejtős hely. Praecipitium, locus praecipit. S. I.

Lejtős versek. Rhythmus v. carmen Leoninum. S. I.

Lejtősen áll: le felé, alá felé áll. Sz. D.

Lejtőség. Declivitas. S. I.

Lejtőt jár. Tripudiat. M. A. Táncoz, ugrándozik. Sz. D. Sajt, és kenyér mellett is meg járják néha a' lejtőt. km.

Lejtőz. Exsilit. A' pajkos mének (méllovak) lejtőznek alattok. Sz. D.

LEK.

LEK.

LEKEG — lekeg a' viz' színét el burító fű, midőn azt a' szelek háborgatják. Sz. D.

LEKENCZE. F. Szatmár Vben. E. F. Besztercze Vidékében, és Maros Székében.

Sz. P. Kolos Vben.

Maros-Lekencze. F. Torda Vben.

LEKENYE. F. Gömör Vben.
LEKLENCZ. Sz. P. Hont Vben.
LEKTIKA. Carruca, lectica, lecticala, arcera. PP.
 Lektika-hordozó. Lecticarius. PP.
 Lektika-vonó. idem. PP.
 Lektikás. Lecticarius. PP.

LEL.

LEL, leli. Reperit, invenit, afficit, offendit. M. A. Ki mit keres, meg leli. km.
 Föl leli. Adinvenit.
 Hideg leli. Febricitat, febrit. M. A.
 Ki leli a' hideg. Febri corripitur. S. I.
 Meg leli. Reperit, invenit. M. A.
LELE. (Kis, nagy.) Telek Csanád Vben.
 E. F. belső Szolnok Vben.
LELED. F. Hont Vben.
 Leledzik. Invenitur. Találtatik. Zvonarics 1. R. p. 923.
 Leledző. Találtató. Faludi U. E. 2. R. p. 23. „Nem érik föl eszekkel a' másokban leledző sok szépet, és jót.“
LELEMÉNY. Inventio, inventum. M. A.
 Sallyai (v. potius Pázmán) scribit „Lélemény“ p. 211.
 Elme-lelemény. Figmentum, excogitatum.
 Leleményes. Inventiosus. S. I.
 Leleményeskedik. Fingit, commentatur, comminiscitur. S. I.
 Leleményeskedhetik. Gyöngyösi 1 Dar. p. XXXII.
LELES.
 Lelesd. F. Bihar Vben.
LELÉS. Inventio, affectio. M. A.
 Föl lelés. Adinventio, repertio.
 Hideg-lelés. Febris.
 Meg lelés. Inventio. M. A.
LELÉSZ. MV. Zemplén Vben. F. Heves Vben.
LELHETŐ. Reperibilis. S. I.
LELO. Inventor, repertor, architectus. S. I.
 Lelő elme. Ingenium. S. I.
 Hideg-lelő. Febriculosus. M. A.
 Lelős. Affectiosus.
 Hideg-lelős. Febricitans. Faludi B. E. p. 55.

LEM.

LEM.
LEMCSÉNY. Sz. P. Somogy Vben.
LEMES. F. Sáros Vben.
 Lemes-vas. L. Lemez-vas. S. I. Szántó vas, eke-vas. Sz. D.
LEMEZ.
 Lemez-kapcza. Sculponea. M. A.
 Lemez-kapczás. Sculponeatus. M. A.
 Lemez-vas. Cuius praecursorius in aratro. M. A.
LEMHÉNY. E. FF. Kővár' Vidékében, és Háromszék Székében.

LEN.

LEN. Linum. M. A.
 Len-fojtó puszpáng. Elatine. M. A.
 Len-fonál. Filum lineum v. fila e lino.
 Len-hajú. Subalbos habens capillos. S. I.
 Len-levelű fű. Linaria. M. A.
 Len-mag. Semen lini.

Len-olaj. Oleum linarium. M. A. Len-mag-olaj.
 Len' szála. Linum subtilius.
 Len-termesztés. Cultura lini.
 Len-vászon. Tela lineae.
 * Vad len. Linaria. NC. p. 41.
LENI. Lineus, linteus. M. A.

LENCSE.

LENCSE. Lens. M. A. Jól fött néki a' lencse. km.
 Lencse-fa. Lentiscus. M. A.
 Lencse-gomba. Peziza lentifera. S. I.
 Lencse-képfű. Lenticularis. S. I.
 * Béka-lencse. Lens palustris. M. A.
 Törött lencse. Étel' neme.
 Vad lencse. Vicia vulgaris. Csapó p. 157.
 Vizi lencse. Equapium, epane. NC. p. 35.
LENCSENY. Sz. P. Somogy Vben.
LENCSEŚ. Quod lentibus abundat.

LEND.

LEND.
LENDEK. Vicia. L. Lednek. S. I.
LENDÍT; lendíti. Lassan mozdít, indít — csak alig lendítettem meg. Sz. D.
LENDVA. Folyó víz, Szala, és Vas Vben.
 Lendva (Alsó, felső.) MVV. Szala és Vas Vben.

LENG.

LENG. Movetur, agitur, tremit, pendet, fluitat. S. I.
 Csak alig teng, leng. Nehezen bírja magát. Sz. D.
 Körül lengi. Circum oscillat.
LENGE. Tepidus. S. I.
LENGED. idem ac **LENG.** S. I.
 Tengődünk lengédünk. Mikos, Török Orsz. Lev. p. 200.
 Lengedez. Agitatur, movetur, nutat, volitat. M. A.
 Lengedezés. Agitatio. Prágai in Praef.
 Lengedező. Mobilis, nutans, fluitans. M. A.
 Lengedező eső. Psecas. M. A.
 Lengedező szellő. Pázm. Pred. p. 702. Prágai p. 100.
 Lengedezőleg folyó víz. Sz. D.
 Lengedezve. Mobiliter, nutanter, fluitanter. Lengedezőleg. Sz. D.
 Lengedezett, lengedezetteti. Facit, ut leniter moveatur, fluitet. Csuzi, Síp-szó p. 9.
 Lengedőleg. Mobiliter, nutanter. Sz. D.
LENGET, lengeti. Movet, agitat. S. I.
 Lengeteg. Instita. M. A. Fityedék, lengő v. csekély, nem sokat nyomó. Sz. D.
 Lengeteg ajándék. Munus levidense. Faludi E. M. p. 243.
 Lengeteg emlékezet. Tenuis memoria. Babocsai, Fata Tarczal. p. 10.
LENGŐ. Mobilis, tremulus, pendulus. S. I. Inogó v. függő. Sz. D.
LENGVÁRT. F. Szepez Vben.

LENGYEL.

LENGYEL. Polonus. M. A.
 Lengyel. F. Tolna Vben.
 Lengyel' falva. F. Abaúj Vben. E. F. Udvarhely Székében.
 Lengyel forint. Ez 5 garast tesz.
 Lengyel László kis királyunk. km. Dug. 1. R. p. 59.
 Lengyel lopó. Argivi fures.
 Lengyel nóta. Faludi, E. M. p. 72.
 Lengyel Ország. Polonia. M. A.
 Lengyel Országi. Polonicus. M. A.
 Lengyel posta. Ki azt sem tudja, miért küldötték, vagy a' feleletet nem tudja meg mondani.
 Lengyel süveg. Pileus polonicus. VV.L.
 Lengyel táncz. Saltus polonicus.
 Lengyel Tóti. F. Somogy Vben.
 * Kis Lengyel. Telek Szala Vben.
 Nagy Lengyel. F. Szala Vben.
LENGYELES. Quod polonicum morem redolet.
 Lengyelesen. More polonico.
LENGYELI. Polonicalis.
LENGYELSEG. Natio Polonica. Faludi, T. É. p. 181.

LENK.

LENK.
LENKE. F. Torna Vben.
 Lenke (Alsó, felső). FF. Gömör Vben.

LENTET.

LENTET. Oscillando pergit. Dicitur de statura magnis.
 Alig lentetett. Hallottam 1827. Jan. 23.

LENTI.

LENTI. F. Szala Vben. In antiquis documentis appellatur NEMPTI az az: Németi. Apud Amm. Marcellinum Lib. XV. p. 51. edit. Bipont. 1786. commemorantur LENTIENSES Alemannici pagi.
 Lenti Kápolna. F. Szala Vben.

LEOPÁRD.

LEOPÁRD. Leopardus. M. A.

LEOPOLD.

LEOPOLD. t. f. n. Leopoldus.
 Leopold' vára. Leopoldopolis. Erősség Nyitra Vben.
 Leopold-új-váraska. MV. Nyitra Vben.

LEP.

LEP, lepi. Operit, obruit, obteggit. M. A.
 Bé lepi. Tegit, obteggit. M. A.
 El lepi. Superobruit, adobruit. M. A.
 Némelly hegyek akkor is égnek belől, mikor már tetejüket el lepte a' hó. km.
 Meg lepi. Ex improvise deprehendit, opprimit. S. I.
LEPCS. Sonus, quem res obruta edit.

LEPCSEN. Nagy zuhanással hull. A' lé-
czet a' vízbe, a' gyermeket az ágyba
vetette, ugyan meg lepcsentt. Sz. D.
Lepcsenés. Zuhanás. Sz. D.
Lepcsés ember: rút ember. Sz. D.
Lepcsés szájú: rút szájú. Sz. D.
Lepcsésiti. Turpat, sordidat, conspur-
cat. S. I.
Lepcseskedik. Rútalkodik. Sz. D. Res
spurcas agit, v. loquitur. S. I.
LEPED, lepedi. Tegit, velat, operit. S. I.
Bé lepedi. Tegit, integit. M. A.
Lepedezi.
Bé lepedezi, bé lepedzi: bé lepi. Te-
git, obtegit. M. A.
Lepedő. Linteum, linteamen, torale. vi-
de Lepödő. M. A. Csak addig nyúj-
tózál, míg a' lepedőd ér. km.
LEPEGET, lepegeti. Födözgeti. VM. 2-
dik Tábl.
LEPEL. Tegmen, tegmentum. M. A. Csak
alig huzza a' leplet. km.
Ablak-lepel. Velum fenestrac. Sz. D.
Ágy-lepel. Velum lecti. Sz. D.
Lepel. Ejus tegmen, ejus velum. Káldi,
Job. 26. 6.
Lepel. idem. Pázm. Pred. p. 852.
Lepelink. Operimenta nostra. Pázm.
Pred. p. 441.
LEPENYE. Palearia. S. I.
LEPENYEG az ökör' torkán, Palearia,
M. A.
Nagy lepenyegű ökör. Sz. D.
LEPENTYÜ. Syrma. Ruha-fark, szoknya-
fark. Sz. D. S. I.
LEPETT. Tectus, obrutus.
LEPEZ, lepezi. Obtegit, integit. M. A.
LEPÉNY. Laganum, artolaganus, tracta
panis. M. A. Elég egy lepény egy
sütésre. km.
Lepény-hal. Thymalus, solea. M. A.
Lepény-rántotta. Placenta ex ovis, frita-
ta. S. I.
LEPÉS. Tectio, velatio.
El lépés. Obtectio, obvelatio. M. A.
LEPKE. Papilio. S. I. Sz. D. A' lepkék
el lepték a' virágokat. Sz. D.
LEPLE. Tegumen. Sz. D.
Lepléd. Sz. P. Somogy Vben.
LEPLEG. Tegumen. Sz. D.
LEPLO. Operimentum. Kiskos Hal. Be-
széd. Nádasdi Klára fölött p. 16.
LEPÖDÖ. Linteamen, torale, instragu-
lum. M. A.
Lepödő-csináló. Lintearius. M. A.
LEPP.
Lepp. Balbutit, lallat. S. I.
Leppend. E. F. Küküllő Vben.
Leppendék. Papilio. M. A. PP. at NC.
p. 149. ht. „Lependék.“
Leppentyü. idem. Sz. D.
LEPSÉNY. F. Veszprém Vben.
LEPTEN lepi. Identidem obruit, operit,
obtegit.
LEPVE. Obrutum.

LES (név).

LES. Insidiae, subsessa. M. A. CM. Öreg-
nek az ajtóban, iffjának lesben a'
halál. km.
Les. F. Bihar Vben.
Les-háló. Excipulus. M. A.

Les-hányás. Insidiarum structio. Faludi,
N. U. p. 145.
Les-hányó. Insidiarum structor. Csuzi,
Síp-szó p. 105. 298.
Les-hely. Locus insidiarum. Pázm. Pred.
p. 1274.
Les-tör. Beniczki p. 22.
Les-vár. Monbijou. Vár Soprony Vben.
Les-vár. Csárdák Győr és Vas Vben.
Les-vetés. Les-hányás. S. I.
Les-vető. Subornator. Reá bérlő. M. A.
LESBE áll. Se confert ad locum insidi-
arum. Pázm. Pred. p. 1273.
LESBEN áll. Insidiatur.
LESES. Insidiosus.
Leses. E. F. Besztercze Vidékében.
Leseskedik. Insidiatur. M. A. Káldi, Gen.
3. 17.
Leseskedés. Insidiae. M. A.
Leseskedő. Insidiator. M. A. CM.
Leseskedve. Insidio e. CM.
LESNEK. Sz. P. Hunyad Vben.
LEST vet. Obsidiatur, insidiatur, tendit
insidias. M. A.

LES (ige).

LES, lesi. Praestolatur. item Exspectat
insidiosae, insidiatur. M. A. Addig
lesi, várja, hogy a' tizet is el üti.
km.
El lesi. El várja,
Meg lesi. Insidiatur, insidias tendit.
M. A.
Reá les. Observat eum ex insidiis.
LESDEGEL. Identidem praestolatur, vel
exspectat insidiosae.
LESDEKLik. idem.
Lesdeklő. Insidians, furtive observans.
Lesdeklő szemek. Oculi ex insidiis ob-
servantes, furtive observantes. Sz. D.
LESELKEDik. Obsidiatur, insidiatur. M. A.
Leselkedés. Insidiae. M. A.
Leselkedő. Insidiator, insidiosus, subses-
sor. M. A.
Leselkedve. Insidiosae. M. A.
LESÉS. Praestolatio, exspectatio. S. I.
LESKÉL. Insidiatur, observat. S. I.
Leskelődik. Identidem insidiatur. Sz. D.
LESKÖDik. idem. Sz. D.
LESŐ. Exspectans v. insidiator. S. I.
Gyík-leső. Vékony német kard, koczperd.
Vacsora-leső. Coenipeta. NC. p. 399.
Vad-leső. Insidiator ferarum.

LESZ.

LESZ, leszek. Erit, fit, ero, fio. M. A.
Itt lesz. Aderit.
Jelen lesz. Praesens erit.
Ki lesz. Gaudet, jactat se. S. I.
Meg lesz. Confit, effit, supererit, ade-
rit, constabit. M. A. Habebitur, even-
iet, erit.
Meg lesz a' béred. Habebis tuam mer-
cedem.
Meg lett a' vásár. Habitaet sunt nun-
dinae.
Oda lesz. Peribit v. aberit.
Rajta lesz. Conabitur, adlaborabit.
LEENDÖ. Futurus.
Levendő. idem. Eszterházi Tamás. p. 198.
LEHET. Potest fieri. M. A.

Lehet tölem. Possum. M. A.
El lehet nélküle. Potest eo carere. M. A.
El lehet gondolni. Facile est cogitatu.
Leg lehet. Fieri potest. M. A.
Meg lehet, ha Isten akarja. Si libeat,
servare procul quoque numina pos-
sunt. M. A.
Lehetetlen. Impossibilis. M. A.
Lehetetlenség. Impossibilitas. M. A.
Lehetés, Possibilitas. Zvonarics 1. R. p. 781.
Lehetést, meg lehet. Si sola possibili-
tas spectetur, potest fieri.
Lehető. Possibilis. M. A.
Lehető. Tolerabilis. S. I.
Meg lehető. Possibile factu. item Tole-
rabilis, probabilis. PP.
Meg lehető bor. Probabile vinum. PP.
Meg lehető tudományú. Tolerabilis eru-
ditione. PP.
Meg lehetősen. Probabiliter, utcumque. PP.
Lehetőség. Possibilitas. Egész lehetősé-
gig végbe vitte. Sz. D.
Lehetség, Possibilitas. M. A.
Lehetséges. Possibilis. M. A.
Lehetséges. km. Fortassis, fieri potest,
nihil definitio. M. A.
Lehetséges lehető. Factu possibile. Biró
Márton, Micae. p. 95.
Ha lehetséges lehet. Si factu possibile
erit.
LENNI. Esse, fieri. M. A.
LETT, lött. Factus.
Meg lött. Anteaactus, peractus, factus,
confectus. M. A.
Meg lett dolgok. Acta. S. I.
Meg lett ember. Adultus, provecfae
aetatis. S. I.
Meg lett kor. Aetas adulta, provecfa.
S. I.
Meg lett korú. Adultus, provecfus, an-
nosus. S. I.
LÉGY. Esto, sis. M. A.
Légy magadnak bátya. km. Quin prop-
riam calcans terram querceta tene-
to. M. A.
Légyen úgy. Sit ita, esto. M. A.
LÉT. Existentia.
Jelen-lét. Praesentia.
Léte. Ejus existentia. Faludi. B. E. p. 5.
Léte-képpen. Serio, vere. S. I. Realiter.
Létére — Bölcs létére nagyot botlott:
bölcs lévén igen hibázott.
Jelen-léte. Ejus praesentia. Pázm. Pred.
p. 1071.
Létel. Existentia, factura, ortus. M. A.
Létel szerint. Actu. Telegdi, Felelet. p. 66.
Illy lételben. In hoc rerum statu. Fa-
ludi N. A. p. 94.
Létele. Ejus existentia.
Létlen. Non ortus, non generatus. Egy
mese **LÉTLEN** lónak nevezi azt a'
lovat, ki a' meg döglött annyának
hasából metszetett ki mint eleven,
és meg élt; talán, si usus volet,
LÉTLEN annyit tehetne nálunk mint
CAESAR.
LÉVE. Essendo.
Nyitva léve sem lát szemünk, ha - -
Pázm. Kal. p. 32.
LÉVŐ. Existens. M. A.
Jelen-lévők. Praesentes.
LÓN. Factum est. Káldi passim,
LÖTT. Factus. Lett. M. A.

LETENYE.

LETENYE. Litanía. S. I.
Letenye. F. Szala Vben.

LETY.

LETY.
LETYEG. Agitatur cum sonitu.
LETTYEN. idem.
Lettyent, lettyenti. Agitat, movet cum sonitu.
Oda lettyentette. Eo protrusit v. c. jusculum, ita ut sonitum dederit..

LEVEG.

LEVEG. L. a' LÉ gyökér alatt.

LEVENDULA.

LEVENDULA. Lavendula, nardus. M. A.

LEVENTA.

LEVENTA. R. Pugil, athleta, heros.
Zrínyi, P. 12. Stropha 74.
Vitéz leventa. Zrínyi P. 5.

LEVESTIKOM.

LEVESTIKOM. Ligusticum. PP.

LEVÉL.

LEVÉL. L. a' LÉ gyökér alatt.

LÉ.

LÉ.

LÉ. Jus, jusculum, offa, succus, liquor.
M. A. Minden lében kalán. km.
Lé-főző. Offarius. M. A.
Lé-hűtő. Homo nauci, flocci, nihili.
Csuzi, Sip-szó p. 245. 395.
* Alma-lé. Pomaceum. S. K.
Bors-por-lé. Jus piperatum. Maradék-
pecsenye bors-por-lében más étel. km.
Czitrom-lé. Succus pomi citrini.
Csemete-lé. Laser. S. K.
Fekete lé. Jus nigrum. Jutott néki a'
fekete lében. km.
Ganéj-lé. Liqueur stercorarius.
Halász-lé. Jus piscatorum.
Káposzta-lé. Muria. S. K.
Kaszás-lé. Alliatum jus. S. K. Caro
suilla fumigata, cum aceto, pipere,
et flore lactis cocta. Szirmai, Parab.
p. 53.
Mák-lé. Opium. M. A.
Nyak-lé. Colaphus. S. K.
Pof-lé. idem. Pof-levét kapott.
Sós lé. Muria. S. K.
Szilva-lé. — Csozsz elé szilva-lé, té-
ged is meg borsznak. km.
Szőlő-lé. Succus uvarum. Sz. D.
Törött lé. Articuli anserini cum con-
trito apio, petroselino, croco, dau-
co carotta, pipere, et lardo, ac mi-
cis panis tosti. Szirmai, p. 54.

LÉBE. In jus.

Lébe főtt. Jurulentus. CM.
LÉBEN mártó falat. Offa jurulenta. M. A.
LEVE. Ejus succus, jus. Olcsó húsnak
hig a' leve. km.
Étek' levé. Jus, jusculum. NC. p. 403.
Fa' leve. Virics. Hydrodes. M. A. L.
LEVEG. Palpitat, fluitat, volitat. M. A.
Levegés. Palpitatio, volitatio. M. A.
Levegő. Palpitans, nutans, pendens,
fluitans. M. A.
Levegő ég. Atmosphaera.
Levegtet, levegteti. Vibrat, agitat, mo-
tat. M. A.
Levegü. R. Lamina, bractea. M. A.
Levegü-csináló. Faber bractearius. M. A.
Levegü-müves. Faber laminarius. S. I.
Levegüs. idem. S. I.
LEVES. Jurulentus, jussulentus. item
Succidus, succosus, succulentus. M.
A. El döntötte a' levest. km.
Leves meggy. Merasum hispanicum.
S. I. Spanyol meggy.
Leves szilva. Duránczi szilva. S. I.
* Apró kása - leves. Jus, cui hordeum
granulatum est incoctum.
Árpa-kása-leves. Idem.
Bab-leves. Jus cum fabis.
Barna leves.
Bor-leves. Jusculum vini. S. K.
Borsó-leves. Pisorum jusculum. S. K.
Csokoládé-leves. Jus cum chocolate.
Csörgés leves. Jus cum frustillis lardi.
Eczetes leves. Jus acetosum.
Fekete leves. Jus cui sanguis cum
aceto est incoctus. Hátra vagon még
a' fekete leves. km. Szirmai, Parab.
p. 40.
Gyökér-leves. Jus, cui radices diversae
incoquantur.
Hagymás leves. Ceba infricum juseu-
lum. S. K.
Hal-leves Jus piscium.
Kenyér-leves. Intritum jurulentum ex
pane. S. K.
Keszöcze-leves.
Koldus-leves. L. Rongyos leves.
Kopó-leves. Macrum, tenue jusculum.
S. K.
Korhely-leves. Farcimina cum jusculo
brassicae cocta. Szirmai Parab. p. 54.
Köményes leves. Cuminatum jusculum.
S. K.
Lencse-leves. Lentium jusculum. S. K.
Ordás leves. Jusculum cum Tyresi.
Szakács-Könyv p. 116.
Rák-leves. Jusculum cancerorum.
Rántott leves. Frictum jusculum. S. K.
Reszelt tészta-leves.
Riskása-leves. Jusculum cum oryza.
Rongyos leves (tojásos leves). Mikes.
p. 224.
Sör-leves. Cerevisiarium jusculum. S. K.
Zömlye-leves. Jusculum cum simila.
Szűz-leves. Exile, et macrum jusculum.
S. K.
Tehén-hus-leves. Jusculum carnis bu-
bulae.
Téj-főlös leves. Lactiflorum jusculum.
S. K.
Vargánya-leves. Jus cum fungis.
Zeller-leves. Jus cum apio.

Zöld borsó-leves. Jus, cui pisa viridia
sunt incocta.

Levesedik. Succescit. Sz. D.
Levesül. idem.
Levesség. Succositas. S. I. Sz. D.
LEVET csap. Adulatur, assentatur. S. I.
Egybe szürte a' levet vele. km. Con-
spirarunt.
Jól föl adá a' levet. km.
El döntötte a' levet. km.
LEVETLEN. Exsuccus, aridus, siccus.
S. I.
LEVEZ. Succum v. humorem mittit. S. I.
Levez az orra.
LEVÉL. Folium, pampinus it. paginà,
pagella v. epistola, literae. M. A.
Nem mozog a' levél szél nélkül. km.
Levél. F. Mosony Vben.
Levél-arany. Aurum foliatum. PP.
Levél-bé-hajtás. Complicatio literarum.
PP.
Levél-bogár. Chermes. S. I.
Levél-boríték, Levél' borítéka. Cooper-
tura literarum.
Levél-czim. Ins riptio literarum. Adre-
se. S. I.
Levél-dobány. Nicotiana in foliis. S. I.
Levél-ezüst. Argentum foliatum. PP.
Levél-hordás. Epist. Széch. T. 2. p. 505.
Levél-hordó. Tabellarius, libellio. S. I.
Levél-hordozó. idem. CM. M. A. NC.
p. 393.
Levél-hozó. Adlator literarum.
Levél-hullás. Defrondatio. S. I.
Levél-hulláskor. Sub finem autumnii.
S. I.
Levél-írás. Scriptio literarum.
Levél-író. Ab epistolis. M. A.
Levél-kelés. Datum literarum, emana-
tio literarum. M. Verböczi 1660.
p. 396.
Levél' mássa. Antigraphum. M. A. Káldi
1. Mach. 14. 19.
Levél' oldala. Pagina.
Levél-örző. Archivarius. S. I.
Levél-sodró. Ips, volvox, convolvu-
lus. S. I.
Levél-szál. Pagina. CM. Levél' oldala.
Levél-szár. Folii stylus, petiolus. S. I.
Levél-szedő. Pampinator. NC. p. 77.
Levél-szin. Scena, viridarium. M. A.
CM.
Levél-tár. Tabularium. Tiszti Szótár
p. 61.
Levél-tartás. Contentum epistolae. Gyön-
gyösi, 1. Dar. p. 412. Levél' tartalma.
Levél-tartó ház. Tabularium CM.
Levél-tetű. Aphis. Blattlaus. Mitterpa-
cher, Rei Rust. P. 1. p. 486.
Levél-tok. Theca literarum. S. I.
Levél-váltás. Taxa literarum. PP.
* Adomány-levél. Literae donationales.
Adós-levél. L. Obligatoriae. Pázm. Pred.
p. 571.
Adósság-levél. idem. NC. p. 455. PP.
Alku-levél. Compositionales, contra-
ctuales literae. S. I. PP.
Ál levél. Literae falsae, suppositae.
Heltai 1. Dar. p. 151.
Áros levél. Venditionales. NC. p. 457
Barátságos levél. Epistola familiari.
NC. p. 453.

Bizonyság-level. Testimoniales. NC. p. 393. 455. 457. PP.
 Borostyán-level. Lauri folium. S. K.
 Caere-level. Commutatoriae. NC. p. 453. PP.
 El bocssató, eresztő level. Dimissionales.
 El való level. Liber repudii. Káldi Isaias 50. 1.
 Elő-level. Pagina prima, folium primum. S. I.
 Engedelem-level. Consensuales literae. S. K. Indultuales literae.
 Fa-level. Folium, frons arboris, petalum. S. K.
 Föl kiáltó level. Proclamatoriae. NC. p. 457.
 Föl szállító level. idem.
 Fügő pöcsétes level. Diploma. S. K.
 Gyalog level. Epistola per expressum missa. Gyalog ember által küldött level. Faludi T. É. p. 121.
 Halladék-level. Prorogatoriae. PP.
 Hallasztó level. idem. NC. p. 457.
 Határ-level. Metales. PP.
 Határ-járó level. Literae metales. NC. p. 393. 455.
 Házasság-level. Biró Márton, Micae p. 336.
 Hit-level. Literae salvi conductus.
 Hitelező level. Credentiales. Tiszti Szótár p. 46.
 Hites level. Literae publicae fidei. NC. p. 393.
 Idéző level. Citatoriae. NC. p. 453. PP.
 Iktató level. Statutoriae. PP.
 Intó level. Admonitoriae literae.
 Itélet-level. Sanctionales.
 Kegyelem-level. Grationales. NC. p. 455. PP.
 Kérdező level. Inquisitoriae. PP.
 Keresztelő level. Baptismales literae. S. K.
 Kerülő level. Encyclicae, currentales.
 Kezes level. Literae fidejussoriae.
 Könyörgő level. Instantia. Faludi T. É. p. 190.
 Könyv-level. Pagina. S. K.
 Kötelező level. Literae obligatoriales.
 Kötés-level. Frigý-level. Pázm. Kal. p. 1038.
 Menedék-level. Quietantia, expeditoriae, apocha. CM. PP.
 Móríng-level. Literae dotalitiae.
 Nemes-level. Nobilitares literae. S. K.
 Nemzettség-level. Literae generationales. NC. p. 393.
 Nyílt level. Literae patentes.
 Nyugtató level. Quietantia.
 Ok-level. Sygrapha, hypotheca. M. A. Privilegium, donatio, literae causales, privilegiatoriae. VM. p. 297. NC. p. 457. PP.
 Oltalom-level. Protectionales. NC. p. 457. PP.
 Osztály-level. Literae divisionales. PP.
 Örök-level. Fassio perennalis.
 Parancsoló level. Praeceptoriae, mandatum. NC. p. 457. PP.
 Pöcsétes level. Literae obsignatae.
 Prókátor-level. Procuratoriae. NC. p. 457.
 Szabadság-level. Ablicentiales.

Szabaduló level. Literae peracti tyocinii. S. K.
 Szék-level. Inductionales. NC. p. 455.
 Szőlő-level. Pampinus. S. K.
 Tanu-level. Documentum literarium.
 Tiltalom-level. Prohibitoriae, inhibitoriae. NC. p. 457. PP.
 Úti level. Passuales, salvi conductus. Pázm. Kal. p. 1043.
 Vallató level. Compulsoriae. PP.
 Válasz-level. Relatoriae. PP.
 Válás-level. Libellus repudii. Csuzi, Tromb. p. 255.
 Váltó level. Cambiales.
 Vándorló level. Literae liberi meatus. S. K.
 Vásár-level. Emptionales. PP.
 Véd-level. Protectionales literae. Tiszti Szótár. p. 59.
 Zalog-level. Pignorantiae.
 Zárt level. Literae clausae.
 Levele. Ejus folium, ejus epistola.
 Leveledzik. Foliola emittit.
 Levelek. F. Szabolcs Vben.
 Levelenként. Foliatim. S. I.
 Leveles. Foliolosus, pampinosus. item proscriptus, infamia notatus. M. A.
 Leveles ág. Frons — dis. M. A.
 Leveles ház. Tabularium, archivum. S. I.
 Leveles munka az állványokon. Frondes, opus frondeum, encarpa. S. I.
 Leveles szín. Scena, viridarium. M. A.
 A' leveles színben nehéz volna téiben meg lakni. km.
 Leveles tár. Chartophylaceum, tabularium, archivum. S. I.
 Levelesít, levelesíti. Proscribit. M. A.
 Levelesítés. Proscriptio. M. A.
 Levelesedik. Frondescit. S. I.
 Levelet bé pöcséti. Signat literas. M. A.
 Levelet el fogja. Intercipit literas. PP.
 Leveletlen. Carens foliis, frondibus destitutus. S. I.
 Leveléz. Correspondet. S. I.
 Levelezi. Pampinat. M. A.
 Meg levelezi. Pampinat. Vajda 3. K. p. 299.
 Levelezés. Pampinatio. M. A. it. Commercium literarum.
 Levelező. Pampinator. M. A. it. Correspondens, usu junctus mutuarum literarum. S. I.
 Levelézik. Folia emittit. Pázm. Pred. p. 701.
 Leveléng, vagy fejletlen saláta. Lactuca communis. S. I.
 Levelész. Aphis. Blattlaus. S. I.
 Levelke. Foliolum, literula. Vajda K. É. 3. K. p. 154.

LÉB.

LÉB.
 LÉBENY. F. Mosony Vben.

LÉCZ.

LÉCZ. Tignum, tigillum. M. A. Jó lécz jó sövényt tart. km.
 Lécz (ó, új) Sz. PP. Torontál Vben.
 Lécz' falva. F. Bereg Vben. E. F. Háromszék Székében.
 Lécz-furó. Terebrum tigillare.
 Lécz-szeg. Clavus tigillarís.

LÉCZEZ, lécezi. Cantheriis tigilla adfigit. Meg lécezi. Tigillis munit. Lippai Vir. Kert. p. 17.

LÉDER.

LÉDER. Dissolutus. Él ezen szóval Pesthi, Meséji p. 74. „Mert Isten, és ember semmi a' gonosz lédernél.“ Consonat germanicum: liederlich. L. Leder.

LÉG.

LÉG.

Lég (Kis, nagy.) FF. Posony Vben.
 LÉGELY. Obba. M. A. CM. Lagena, ampulla. S. I.
 LÉGEN. E. F. Kolos Vben.

LÉGRÁD.

LÉGRÁD. MV. Szala Vben.
 LÉGRÁDI. Legradiensis.
 Légrádi bicsak. Faludi. E. M. p. 78.

LÉGY.

LÉGY. Musca. M. A. Olly szomorú, mint őszszel a' légy. km.
 Légy-este kép. Imago a muscis conspurcata. Faludi E. M. p. 242.
 Légy-fogó pók. Araneus muscarius. NC. p. 141.
 Légy-kapó. Muscicapa. S. I.
 Légy-madár. Trochilus minimus. Kollibri. S. I.
 Légy-ölo gomba. Agaricus muscarius. S. I.
 Légy-ütő. Legyeket fogyasztó lapos szij. S. I.
 Légy-űző. R. Flabellum muscarium. S. I.
 Légy-verő. idem.
 * Eb-légy. Cynips, cyniphis, cynomyia. M. A.
 Ló-légy. Asilus. M. A.
 LEGYE. Ejus musca.
 LEGYES. Muscas habens, muscis abundans.
 Legyes. Apró szőlővel meg hintett tézta mű. S. I.
 Legyes Bénye. F. Zemplin Vben.
 Legyes ló. Equus a muscis infestatus. Hányja veti fejét, mint a' legyes ló. km. Dug. 1. R. p. 200.
 LEGYEZ. Legyezi. Muscas flabello abigit, pellit muscas. M. A. it. Tuetur, protegit.
 Legyezés. Ventilatio. M. A.
 Legyező. Flabellum, muscaria, muscarium. M. A. CM.
 Legyező-hordozó. Flabellifer. M. A.
 LEGYINT. Leniter percudit, tamquam muscas abacturus. Pesthi' Meséji. p. 79.
 Meg legyinti — Csak alig legyintettem meg.
 LÉGYL. Muscarius. M. A.

LÉH.

LÉH. F. Abauj Vben.
 LÉHA. Rubigo, res vilis. PP.

Léhás. Vilis, abjectus, rubigine tactus. PP.

Léhásodik. Rubiginem contrahit. Meg léhásodott a' búza is. Kulcsár, Hazai Tud. 1825. 2. R. p. 354.

LÉJÓ.

LÉJÓ. Tölcsér. Infundibulum. M. A. LÉJÚ. idem. M. A.

LÉK.

LÉK. Fissura, foramen, hiatus. M. A. LÉKEL, lékeli, lékeli. Fíndit, fissuram facit. Meg lékeli a' dinnyét. Sz. D.

LÉKES. Ingoványos.

Lékes semlyék: lábat meg nem tartó ingoványos hely. Sz. D.

LÉKET vág a' jégen. Glaciem perforat, hiatus facit in glacie. Sz. D.

LÉKEZ, lékezi. Fissuram facit. Meg lékezi a' jeget. Sz. D.

LÉKA.

LÉKA. MV. Vas Vben.

LÉL.

LÉL.

Lél. (Érsek, kis, nagy) Sz. PP. Komárom Vben.

LÉLEDzik. Intermiscetur, intricatur sceleri. M. A. Reatum contrahit.

Léledzés. Reatus. M. A.

LÉLEK. Anima. M. A. Spiritus.

Lélek-áros. Mango. S. I.

Lélek-bujdosás. Metempsychosis. S. I.

Lélek-csap. Respiraculum, foramen spiraculi in dolio. M. A.

Lélek-cső. Trachea, arteria aspera, fistula spiritalis. S. I.

Lélek-harang. Campana animas agentium.

Lélek-járás. Oberratio defunctorum S. I.

Lélek-kínzó. Animam adligens. Pázm. Pred. p. 326.

Lélek-kinszerítés. Adjuratio daemonum, v. Psychomantia. S. I.

Lélek-kinszerítő. Exorcista. S. I.

Lélek-lak. Corpus, domicilium animae. S. I.

Lélek-lópó. Fur animarum. Pázm. Kal. p. 523.

Lélek-lyuk. Spiraculum. Pázm. Pred. p. 814.

Lélek-mondás. R. Blasphemia. Simon-tornyai Basa 1669. puncto 3. (Quia antiqua Hungarorum blasphemia fuit „Bestye-lélek-kurafi“).

Lélek-nyerés. Lucratio animae. Pázm. Pred. p. 41.

Lélek-pénz. Solutio a quovis capite parochis praestari solita. Pap paptól nem kér lélek-pénzt. km.

Lélek-romlás. Ruina animae. Pázm. Pred. p. 142.

Lélek-szakadva. Niumin festinanter, prophanter. S. I.

Lélek-szerető. Amator animarum. Pázm. Pred. p. 1055.

Lélek-terhelő. Animam adgravans. Faludi, N. U. p. 112.

Lélek-vesztő. Animam perdens. Pázm. Kal. p. 516. 982.

Lélek-vesztő ladik. Navis ruinosa, facile submergibilis.

Lélek-vesztő leczkék. Faludi, N. U. p. 184.

Lélek-vétel. Respiramen. S. I.

Lélek-vevés. Respiratio. S. I.

* Elevenítő lélek. Animalis spiritus. S. K.

Érzékeny lélek. Anima sensitiva. M. A. Gyáva lélek. Ignavus, imbellis, timidus. S. K.

Jó lélek. Bonus genius. S. K.

Mennyei lélek. Coelestis genius, spiritus. S. K.

Nagy lélek. Grandis animo, magnanimus. S. K.

Nyersen tartó lélek. Anima vegetativa. M. A.

Okos lélek. Anima rationalis, mens. M. A.

Roszs lélek. Malus daemon.

Szent lélek. Spiritus sanctus. item t. h. n. Magyar és Erdély-országban.

LÉLEKBE járó dolog. Res conscientiosa, summi momenti.

LÉLEKTELEN. Sine anima. Káldi, Sap. 14. 29.

LÉLEKZik. Spirat. Faludi, N. U. p. 36.

Lélekzés. Spiritus, spiramen, spiraculum, anhelitus. M. A. Egy lélekzés hevet, 's hideget nem vehet. km.

Lélekzet. Anhelitus, spiraculum. M. A.

Lélekzet-vétel. Respiratio, respiramen. M. A.

Lélekzetet nehezen vevő. Zúgó. Suspiriosus, asthmaticus. M. A.

Lélekző. Spirans, respirans.

Lélekző gége. Gurgulio, trachea. M. A.

Lélekző lyuk a' pinczén. Spiramentum. PP.

Lélekzöt hágy. Spiraculum facit. PP.

LÉLETEZik. Respirat. Hallottam Izsák-fán 1828. Nov. 2.

LÉLKE. Ejus anima, spiritus. Sem Istene, sem lelke. km.

Lelke rajta. km.

Isten' lelke. Spiritus Dei.

Lelkéhez nem fér. Non est talis. PP.

Lelkén el nem viszi. Fatebitur, dicet, non celabit.

Lelkére hagyja. Relinquit ejus conscientiae.

Lelkére köti. Strictissime obligat.

Lelkére nem veszi. Non sumit cordi.

Lelkére szöll. Loquitur ad ejus animam.

Lelkét ki adja. Exspirat. M. A.

LÉLKEM' mássa. Alter ego. Faludi, E. M. p. 249.

Lelkem' esmérete nem vádol. Conscientia non accusat. PP.

LÉLKENDEZ. Anhelat, respirat. PP.

LÉLKES. Animatus. M. A.

Lelkes állat. R. Animal, animans. Pesthi.

Lelkes fánk. Béles fánk. Pastillus frixus cum nucleo. S. I.

Lelkesedik. Animatur. S. I.

Lelkesen. Efficaciter, ex animae viribus.

Lelkesen hozzá látott.

Lelkesít, lelkesíti. Animat, vivificat, animam indit. M. A.

Meg lelkesíti. idem. M. A.

LÉLKET vesz. Respirat. M. A.

Lelket érez benne. Observat eum vivere. Hamar, még lelket érzesz benne. km. Vivit, incende ignem. KV. p. 539.

Lelket ver belé. — Alig tudtak lelket belé verni. km.

LÉLKETLEN. Inanimis, inanimus, ex-animalis. M. A.

LÉLKI. Spirituális. S. I.

Lelki atya. Pater spiritualis, pastor animarum. S. I.

Lelki erő. Virtus, vis animae. Faludi, N. E. p. 147.

Lelki fegyver. Arma spirituglia.

Lelki gondviselő. Curator animarum. Faludi N. A. p. 196.

Lelki ismétet. Conscientia. M. A. A' jó lelki ismétetnek nem kell ítélő bíró. km.

Lelki ismétetében tudja. Conscit. M. A.

Lelki ismétet furdalja. Conscientia angitur.

Lelki ismérete ellen cselekszik. Non ducit religioni. PP.

Lelki-képpen. Spiritualiter. S. I.

Lelki kincs. Thesaurus spiritualis.

Lelki pástor. Sacer curio.

Lelki szegény. Pauper spiritu. Pázm. Pred. p. 366.

Lelki tanítás. Catechesis, sacra institutio.

Lelki tanító. Catecheta, sacer orator.

Lelki testi barát. Amicus intimus.

Lelki testi szabadságért harczol. Certat pro aris, et focis. S. I.

Lelki vezér. Pastor animarum, sacrorum antistes. S. I.

Lelkiség. Spiritualitas. S. I.

LÉLKÜ.

Jó lelkü. Qui bonam sortitus est animam Nagy lelkü. Magnanimus.

Lelküség.

Jó lelküség. Sinceritas.

Nagy, lelküség. Magnanimitas.

LÉMONYA.

LÉMONYA. Mala limonia. M. A. PP.

Lémonya' leve. Succus pomi citrini. Pázm. Pred. p. 5.

LÉNÁRT.

LÉNÁRT. t. f. n. Leonhardus. M. A.

Lénárd-falu. F. Szatmár Vben.

Lénárd-Daróc. F. Borsod Vben.

Lénárt' falva. F. Gömör Vben.

Lénárt-tó. F. Sáros Vben.

LÉP.

LÉP. Lien, splen, item Viscus, viscum. Szedd el a' lépet. km. Fuge, dum licet, M. A.

Lép-daganat. Tumor splenis. S. I.

Lép-évő. Turdus viscivorus. S. I.

Lép-fájás. Affectus lienis. S. I.

Lép-fánk. Sz. D.

Lép-fű. Asplenium. PP.

Lép-kórság. Malum hypochondriacum.

Lép' sonkolya. Propolis. M. A.
Lép-veszszó. Virga viscosa. Faludi. E. M. p. 26.
* Lélek-fogó lép. Pázm. Kal. p. 919.
„Ékes ének mellé lélek-fogó lépét hányanak.“
Madár-fogó lép. Viscus. M. A.
LÉPBEN akadott. Visco implicatus, ob-linitus. PP.
LÉPE. Ejus lien.
Lépe-fájó. Lienosus, lienicus, splenicus. M. A.
LÉPES. Viscosus. Ragadós. M. A. CM. it. Hypochondriacus, lienosus. S. I.
Lépes méz. Melicerium, favum mellis. M. A. Pázm. Pred. p. 510. 686.
Lépes veszszó. Viscata virgula, calamus viscatus. PP. Pázm. Pred. p. 1135.
Lépes veszszóbe akad. Visco implicatur. PP.
LÉPET csinál. Cerificat. M. A.
LÉPEZ, lépezi. Inviscat. M. A.

LÉPIK.

LÉPIK. Graditur. M. A. Tövisbe lépett. km.
Által lépi. Transgreditur. M. A. Nem hisznek az aszszonynak, míg a' kérék-vágást által lépheti. km.
Bé lép. Introgreditur. M. A.
Belé lépik. Ingreditur. M. A.
El lépi. Progreditur, transgreditur. M. A.
Elő lép. Progreditur.
Félre lépett hivataljában. Sz. D.
Főlép. Scandit. Sz. D.
Háttra lép. Regreditur, recedit.
Ki lép. Egreditur. M. A. Ki lépett a' szépek' seregeből. km.
Le lép. Descendit.
Meg lépi. Gressu metitur.
Reá lép. Supercalcat, v. consentit, assentitur. S. I.
Viszsa lép. Regreditur. M. A.
LÉPCZ.
Lépcze. Gradus. Faludi. B. E. p. 42.
Lépczel. Proccedit. Faludi N. A. p. 9. 127. T. E. p. 86.
Elő lépczel. idem Faludi. N. E. p. 222.
Lépczelhet. Potest procedere. Faludi. N. A. p. 207.
LÉPCS.
Lépcsel. Gressus facit lente. M. A.
Lépcsó. Gradus, scalae denticulus. M. A.
LÉPDEGEL. Lente graditur, pedetentim gressus facit. S. I.
LÉPÉS. Passus. M. A. Gressus. Egy két lépést ne sajnálj tölem. Sz. D.
Által lépés. Transgressio.
Bé lépés. Ingressus, ingressio. M. A.
Egyenlő lépéssel. Pari passu. Pázm. Pred. p. 825.
El lépés. Progressio. M. A.
Félre lépés. Faludi. N. A. p. 222.
Ki lépés. Progressio, egressio. M. A.
Viszsa lépés. Regressio, regressus. M. A.
Lépcsnyei. Quod passu distat. S. I.
Egy lépcsnyei. Unius passus.
Ezer lépcsnyire van. Distat ad mille passus.
LÉPHETETLEN.
Által léphetetlen. Non transgredibilis. S. I.
LÉPINT. Lente graditur. S. I.

Bé lépintett a' házba. Sz. D.
LÉPŐ. Gradiens.
Bé lépő. Ingrediens.
Ki lépő. Egrediens.
Ki lépőben van. Est in egressu VM. p. 2.
LÉPTE. Passus ejus. S. I.
LÉPTET, lépteti. Facit, ut gradiatur, procedat.
Elő lépte i. Promovet.
Léptetés. Gradatio.
Elő léptetés. Promotio.
Léptetést menj. Gradatim procedas.
Léptetve. Pedepressim. M. A.
LÉPVE. Gradatim, passuatim.
Lépvé ennyi. Tot passus facit.
Lépvé járó. Gradarius. S. I.
Lépvé lépvé. Gradatim. Faludi B. E. p. 105.

LÉRÁNT.

LÉRÁNT. t. f. n.
Léránt' háza. Sz. P. Szala Vben.
Szent Léránt. F. Vas Vben.

LÉSKÁL.

LÉSKÁL. Racemat.

LÉSZ.

LÉSZ.
LÉSZÁ. Pertica, palus, palanga. M. A.
Cista viminea, in qua rustici caseum, farcimina, aliaque, quae perflatum aëris requirunt, conservare solent. Appendunt in ambitu domus ope perticae, ut nempe sit aëria pervia.
Lésza. Hal-fogó eszköz. Cista viminea piscatoria. L. Haszn. Mulat. 1825. 1. R. p. 37. Tapogató.
LÉSZKA. Az aszalónak sóvénye, melyre a' szárítandó gyümölcsöt töltik. Sz. D.

LÉT.

LÉT.
LÉTA. Sz. P. Somogy Vben.
Kis Léta. F. Szabolcs Vben.
Magyar Léta. E. F. Torda Vben.
Nagy Léta. F. Bihar Vben.
Oláh Léta. E. F. Torda Vben.
LÉTKA. E. F. Kővár' Vidékében.

LÉTRA.

LÉTRA. Scala. S. I.

LÉVA.

LÉVA. MV. Bars Vben.
LÉVÁRD (Kis, nagy). MV. és F. Posony Vben.
LÉVÁRT. F. Gömör Vben.

LÉZZ.

LÉZZ.
LÉZZEG. Oberrat, fluitat. M. A. Monoszlai, Hit' oltalma p. 47. Pázm. Kal. p. 408.
Lézzegés. Oberratio. Pázm. Kal. p. 605.

Lézzegő. Evolaticus, item Scurra, vagans. M. A. Pázm. Kal. p. 405.
Lézzegő ifjú. Faludi, E. M. p. 243.
LÉZZENG. Oberrat. Beniczki, p. 26. 210.
Lézzengő. Vagabundus. Beniczki, p. 87.

LI.

LIB.

LIB. E' szóval híják az apró lud-fiakat: Lib lib.
LIBA. Pullus anserinus. Lud-f. M. A.
Liba. F. Vas Vben.
Liba-természet. Dug. km. 1. R. p. 1.
Liba-szelidség. Ibidem. p. 8.
Liba-szór. Dug. km. 1. R. p. 259.
Libád. F. Esztergom Vben.
Libánczol. Midőn a' kisdud fürösztetik, és jó kedvében, kezével, lábával csapkodja, rúgdozza a' vizet, akkor mondatik hogy „a' kisdud szinte libánczol.“ Hallottam Ságbon 1818. Máj. 29.
LIBÓCZ. Vanellus, spermologus. PP. Laurus. Káldi Levit. 11. 16. Deu. 14. 16. M. A. Libecz, libucz. idem. PP. Földi, p. 196. Bébicz.

LIBÁN.

LIBÁN. t. f. n. Libanius.
Libán' falva. E. F. Torda Vben.

LIBERIA.

LIBERIA. Tessera herilis, vestis tessera-ria, vestiaria tessera, vestiarium symbolum. PP. Faludi, N. E. p. 133.
Liberia-posztó. Pannus tesserarius.
LIBERIÁS. Habens vestem tesserariam.
Liberiás inas. Famulus tesserarius.
Liberiás köntös. Vestis tesseraria. PP.
LIBERIÁZ, liberiázza. Veste tesseraria donat. Csuzi, Tromb. p. 438.

LIB.

LIB.
LIBECZ. Vanellus. M. A.
LIBEG.
Libeg lebeg. Movetur, agitur.
Libegel. Kelemen Borbála' Hasonl. p. 52.
LIBBEN.
Meg libben. Vajda, 2. K. p. 100.

LIDÉRCZ.

LIDÉRCZ. Ephialtes, incubus. M. A.
Ludvércz. Kinek rossz a' lelki ismérete, lidérczczel álmod. km.
LIDÉRCZES. Lunaticus. M. A.

LIF.

LIF.
Lif laf. Vajda, K. É. 1. K. p. 171.
LIFEG.
Lifeg lafog.

LIGET.

- LIGET. Saltus, nemus. M. A. CM. Ritkultt erdő. Sz. D. Víz-parton való berek. S. I.
Liget. FF. Baranya, Pest és Tömös Vbken. E. FF. alsó Fejér és Torda Vbken.
Liget-erdő. Lucus. Vrancsics.
Liget-örzö. Saltuarius. M. A.
* Aba-liget. F. Baranya Vben.
Hosszu liget. F. Bihar Vben.
Kercse-liget. F. Somogy Vben.
Koty liget. F. Bihar Vben.
Köves liget. F. Marmaros Vben.
Magos liget. F. Szatnár Vben.
Szeg-liget. F. Torna Vben.
Szig-liget. F. Szala Vben.
LIGETES. Nemorosus, saltuosus. M. A.
Ligetes berkek. Prágai p. 155.
Ligetesül. Lucis interstingitur.
Meg ligetesül a' szölv. Hallottam Ság-hon 1825. Sept. 21.
LIGETI. Nemorensis, nemoralis. M. A.

LIH.

- LIH. Hang-név.
LIHEG. Halitum ducit. Himfi 1. R. p. 162.

LIK.

- LIK. Foramen, fovea. vide LYUK. M. A.
Lík-ér. F. Gömör Vben.
Agyag-lik. F. Szala Vben.
LIKA. Vár Liptó Vben.
LIKACS. Foramellum.
Likacos. Multiforatis, multiformis, fistulosus. M. A.
Likacos sajt. Caseus fistulosus. M. A.
LIKAD. Foramen accipit.
Ki likad.
Meg likad.
Likadt. Perforatus. M. A.
LIKKAN.
Nagyot likkantt ez a' fa. Hallottam Ság-hon 1818. Aug. 11.
LIKAS. Foraminosus. M. A.
Likas. Sz. P. Bács Vben.
Likas ír. Aristolochia rotunda. M. A.
Likas bikas. Foraminosus, fistulosus. Csere Encycl. p. 333.
Likasodik. Foramen accipit. S. I.
Likasül. idem.
LIKASZT, likasztja. Perforat. M. A.
Által likasztja. Perforat. M. A.
Bé likasztotta a' fejét. Incussit caput ejus.
Ki likasztja. Efforat.
Meg likasztja. Perforat, desubulat. M. A.
Likasztott. Perforatus. M. A.
LIKGAT, liggat, liggatja. Foramellis pertundit.
Ki liggatja. Perforat.
Meg liggatja. Foraminat, perforat. M. A.
Meg liggatás. Foraminatio, perforatio. M. A.
LIKI.

Liki Varsány. Sz. P. Veszprém Vben.
LIKOCs. Sz. P. Győr Vben.

LIKTÁRIOM.

LIKTÁRIOM. Conditum, confectum electuarium. PP. Pázm. Pred. p. 135.
Liktáriom-csináló. Conditor, condimentarius, dulciarius. PP.

LILE.

LILE. Species colymbi. S. I.

LILIOM.

LILIOM. Liliium. M. A.
Liliom-bokor. Lilietum. M. A.
Liliom-olaj. Oleum lirinum. PP.
Liliom-szál. Scapus lili.
* Apró liliom. Gladiolus segetalis. Csapó p. 160.
Béka-liliom. Anticantharus. CM.
Erdei liliom. Periclymenon. M. A. L.
Fejér liliom. Liliium album. Csapó p. 160. A' fejér liliomnak is fekete az árnyéka. km.
Kék liliom. Iris. CM. Iris domestica, liliium caeruleum. Csapó p. 159.
Sárga liliom. Iris palustris, acorus adalterinus. Csapó p. 159.
Török liliom. Liliium rubrum, sive miniatum byzanticum Clusii. Csapó p. 160.
LILIOMI. Liliaceus, M. A.
LILIOMOS. idem. S. I.
LILIOMOZZA, liliomozza. Liliomot reá süti.
Meg liliomoztatott. Csuzi, Tromb. p. 749.

LIMBA.

LIMBA. Oscillum.
Limba. E. F. Alsó Fejér Vben.
LIMBÁL, limbálja. Oscillat, agitat.
Limbálás. Oscillatio, agitatio.
Limbáló. Oscillans v. oscillatorium.
Limbálódik. Agitatur.
LIMBÁZ. In oscillo agitat se.

LINIA.

LINIA. Linea. M. A.
Liniák' köze. Interstitium. PP.
LINIÁL, lineálja. Lineat. M. A.
Liniálás. Linearum descriptio, productio. PP.
LINIÁZ, liniázza. Lineas ducit. PP.
Meg liniázza. Lineas ducit, producit lineas. PP.
Liniázó fa. Regula. PP.
Liniázott papiros. Charta lineis exarata, descripta, PP.

LINKÓ.

LINKÓ. Mocsáros, vizes, ingoványos hely.
LINKABÁS. Incubus, ephialtes. M. A. PP.

LIP.

LIP.
LIPICZKEL. Tipiczkel. A' vén, v. beteg lipiczkel (tipeg) a' járásban. Sz. D.

LIPICKEDIK.

LIPPEN. Nagy Váthi, G. Aszszony p. 192.
Meg huzza magát, le lapúl.

LIPÓT.

LIPÓT, Lipótf, Lipold. t. f. n. Leopoldus. Csuzi, Síp-szó p. 84.
Lipóld. F. Posony Vben.
Lipóld' fa. Luippersdorf. F. Vas Vben.
Lipót' fa. F. Somogy Vben.

LIPTÓ.

LIPTÓ.

Liptó Vármegye. Comitatus Liptoviensis. Liptó vármegyei sajtót ajándékoz, hogy érte lovat nyerjen. km.
Metuo Danaos vel dona ferentes. Szirmai, Parab. p. 116.
Liptó-újvár. Vár Liptó Vben.
LIPTÓD. F. Baranya Vben.
LIPTÓSÁG. R. Ducatus Liptoviensis. Bellius, Not. Hung. Tom. 2. p. 551.

LIROM.

LIROM lárom, Sámbar mit felelnek p. 601.

LISZLÓ.

LISZLÓ. t. f. n. Venceslaus.
Szent Lisló. F. Szala Vben.

LISZT.

LISZT. Farina. M. A. El fogy a' liszt, ha sok markon megy által. km.
Liszt-enyv. Colla favinacea, gluten farinaceum. S. I. Csiriz.
Liszt-féreg. Fülemlék' kedves eledele.
Liszt-láng. Pollen, pollis. M. A. Ador. CM.
Liszt-lángi. Pollinarius. M. A.
Liszt-lopó. Fur farinarius. Szirmai, Parab. p. 131.
Liszt-moly. Blatta, vermis farinaceus. S. I.
Liszt-por a' malomban. Farina volatica.
Liszt' széke. Simila, similago. M. A.
Liszt' szine. Liszt-láng. S. I.
Liszt-szítáló. Pollintor, pollinctor. M. A.
Liszt-tartó. Farinarium. M. A. Cella farinaria. PP.
Liszt-vetés. VM. p. 259.
Liszt-virág. Simila. Vrancsics.
Liszt' virága. idem. M. A.
* Árpa-liszt. Polenta. NC. p. 65.
Búza-liszt. Farina triticea. A' disznó is néha búza-lisztet eszik. km.
Császár-liszt. Mund-liszt. Török levél, melly Kanizsán költt 1679. Apr. 17.
Kenyér-liszt. Farina ordinaria, qualis nempe pro pane communi adhibetur.
Kukoricza-liszt. Farina tritici turcici.
Rozs-liszt. Farina siliginea.
Zsömlye-liszt. Similago. NC. p. 65.
Szép liszt. Farina munda. Két kő közül kell a' szép lisztnek ki menni. km.
Szitáltt liszt. Pollis, pollen. M. A. L.
LISZTEL. Farinam fundit.
Jól lisztel. Jól adja a' lisztet. Malomi szállás. Hallottam 1826. Octob. 7.

Lisztelő malmok. Molae farinam fundentes. Faludi, E. M. p. 243.
LISZTES. Farina obsitus. PP. Habens farinam.
 Lisztes láda. Cista farinaria.
 Lisztes kása. Puls e farina.
 Lisztes kolbász. Farcimen farina fartum.
 Lisztes zsák. Saccus farinarius.
LISZTET szítal. Pollincit. M. A.
LISZTEZ, lisztezi. Farina conspergit. S. I.
 Bé lisztezi. idem.
 Meg lisztezi. Perspergit farina.
LISZTI. Farinaceus, farinarius. M. A.

LITVA.

LITVA.

Litva - ország. Lithuania. Pázm. Kal. p. 767.

LITY.

LITY.

Lity loty.
LITYEG. Lityeg. a' kevés jószág a' nagy edényben, ha rázzák. S. I.
 Lityeg fityeg, mint vén csákó a' süvegen. km. Dug. 1. R. p. 205.
 Lityeg lotyog. S. I.

LIU.

LIU. Infundibulum doliarium, caudatum infundibulum, doliarium clepsydra. PP. Liju. idem. NC. p. 103.
 Livu. idem. Benkő, Transylvania, Tom. 1. p. 420.
LIVÓ. idem.
 Livó. F. Sáros Vben.

LIZI.

LIZI. Elisabetha juvenula.

LO.

LOB.

LOB. R. Jacit, jactat, jaculatur. S. I.
LOBB. Flamma.
Lobban. Inflammatur. M. A. it. Effervet, effervescit v. jactatur. S. I.
 Föl lobban. In flammam erumpit. Vén aszszony föl lobban, mint a' puska-por. km.
 Meg lobban. Inflammescit. M. A.
Lobbanás. Inflammatio. M. A.
Lobbant, lobbantja. Ejaculatur, projicit. M. A. it. Incendit, fervefacit. S. I.
 Föl lobbantja. Accendit. Pázm. Pred. p. 988.
 Szemére lobbantotta. Exprobravit ei.
Lobbantú. Jaculum, v. bombardá, v. fax, funale. S. I.
Lobbaszt, lobbasztja. Flammat. M. A. L.
Lobbot vet. In flammam erumpit.
LOBOG. Vibrat, fluitat, tremit. M. A. it. Flammat, ardet. S. I.
 Lobog a' láng. Sz. D.
 Lobognak a' szélnék eresztett zászlók. Sz. D.

Lobogó. Velum, velivolus, volitans, fluitans. M. A. it. Vexillulum, vexillum penitum, caudatum, draconarium, bilingue, flammula. PP.
 Lobogó tűz. Ignis flammans. S. I.
Lobogós. Fluitans. M. A. Volitans, v. fulmen. S. I.
Lobogos újjú ing. Síp - újjú magyar ümög. Sz. D.
Lobogtat, lobogtatja. Vibrat, movet, motat. M. A.
Lobogtatás. Ventilatio. M. A.
LOBTYÚ. R. Pila. Lapta, labda, lobbantú. S. I.

LOCS.

LOCS. Illuvies, lacuna. S. I. Minden lében locs. Ardelio. M. A. Vis dicam, quid sis? magnus es ardelio. Martialis.

Locs-pocs. Eluvies, eluvio. M. A.
LOCSA. Aqua, vel lama. S. I.
LOCSADÉK. Mosadék, pocadék. S. I.
LOCSCSAN. Aqua effusa sonum dat.
Locscsant, locscsantja. Aquam cum sonitu effundit.
 Szemébe vizet locscsantott. Ad oculos ejus aquam cum sonitu projecit.
LOCSK (Locsok, mint Mocsok). Macula, squalor, labes. S. I.
Locska. Loquax, garrulus. Sz. D.
 Locska főcske. Garrula hirundo. Dug. km. 1. R. p. 129.
 Locska száj. Os garrulum. Szapora, mint a' locska száj. km. Dug. 1. R. p. 230.
Locskál. Faludi, N. E. p. 90. Egy pocsbán locskálnak. km. Dug. 1. R. p. 64.
Locskol, locskolja. Turpat, sordidat. S. I.
 Locskolódik. Sordidatur.
Locskos (mint mocsok). Sordidus, spurcus. S. I.
 Locskosodik. Sordescit, sordet. S. I.

LOCSMÁND. MV. Soprony Vben.
LOCSOG. Fluitat. M. A. it. Garrit, blaterat. S. I. Faludi N. U. p. 114. T. E. p. 202.

Ki locsog. Effluitat. M. A.
Locsogás. Blateratio. A' sok locsogásban fejrét pök, mint a' Prépost. km. Dug. 1. R. p. 129.

Locsogat, locsogatja. Movet, motat, fundit. M. A.

LOCSOL, locsolja. Perfundit. Vajda. 2. K. p. 21.

Ki locsolja. Effundit. M. A.
 Meg locsolja. Aqua perspergit.

LOCSOS. Aquosus, uvidus, madidus. S. I.
 Locsokodik. Madescit.

Locsokodás. Monoszlai, Hit' oltalma p. 150.

Locsodik. Madescit. S. I.
LOCSÓD. Sz. P. Pest Vben.

LOCSPOL, locspolja. Spurcat. Sz. D.
 Locspolódik. Sordet. Sz. D.

LOH.

LOH.
LOHAD. Detumet, deturget.
 Le lohad. Deturget. CM. Conflaccescit. M. A.

Le lohadtt erszénye, haragja, dagálya, a' viznek árja.

Meg lohad. Detumet, deturget. M. A. Relentescit. CM.

Lohadás. Detumescentia.

Lohadhatatlan. Indetumescibilis. Sz. D.

LOHASZT, lohasztja. Facit, ut detumescat. Sz. D.

LOHOG. Cum impetu cadit. Szinte lohogott, úgy esett.

LOHOL, loholja. Verberat, pulsat. M. A.
 Jól meg loholták. Bene dedolatus est. Sz. D.

Meg loholja. Fustigat, dedolat, verberat. M. A. Deverberat. CM.

LOHÓ. (Kis, nagy.) FF. Bereg Vben.

LOM.

LOM. Pruina in arborum ramis congelata. PP.

LOMÁNY. E. F. Szász-Sebes Székében.

LOMOS. Pruinosus. PP.

LOMOZIK. Pruinas concipit. Sz. D.

LOMB.

LOMB. Frons → dis. PP. Zöld gally, zöld ág. Sz. D.

Dió - lomb. Frons juglandis. Himfi. 2. R. p. 115.

LOMBA. Oscillum.

Bolond lomba, ördög' lova. Játék' neme a' paraszt gyermekeknd. Le vernek t. i. egy vastag fát, arra akasztanak keresztül egy vastag durungot, két végére reá ülnek, és úgy forgatják magokat.

LOMBOS. Frondosus, nemorosus. PP.

Lombosodik. Frondescit.

Lombosodik az erdő. Sz. D.

LOMBIK.

LOMBIK. Alembicum, stillatoria cucumella. PP.

LOMHA.

LOMHA. Deses, remissus. PP. A' kövér has lomha. km. Dug. 2. R. p. 221.

LOMHASÁG. Desidia. Csere Encycl. p. 242.

LOMHÁLKODIK. Pigritatur. Sz. D.

LOMP.

LOMP. Sacconia. M. A. Kalap' módra öszve vertt posztó' neme. Sz. D.

LOMPOS. Protuberans. Bugyogós. A' lomposba rezeltt. Pázm. Kal. p. 211.

Lompos nadrág. Caligae protuberantes. M. A.

Lomposkodik. Protuberat. Sz. D.

Lomposág. Protuberantia. Sz. D.

LONCZ.

LONCZ. Vinca pervinca. Börvény. S. I. Csapó p. 45.

LONCS.

LONCS. Faex, sordes. S. I. Szenny, mocskok, rusnyaság. Sz. D.
LONCSOS. Sordidatus. M. A. CM.
Loncsosít, loncsosítja. Sordidat. Sz. D.
Loncsoska. Sordidulus. M. A.
Loncsoskodik. Sordet. Sz. D.
Loncsosodik. Sordidatur. Sz. D.

LOP.

LOP, lopja. Furatur, subripit. M. A.
Bé lopja magát. Furtive se infert.
El lopja. Subripit, suffuratur. M. A.
A' mit a' ház el lop, elő is adja. km.
El lopja magát. Subterfugit. M. A.
Ki lopja. Surripit, furtim aufert, clam eximit. M. A.
Meg lopja. Spoliat, defraudat.
LOPADÉK. Res furto ablata, furto sublatum. S. I. Sz. D.
LOPAKODIK. Furtim insidiatur. S. I.
LOPÁS. Furtum, subreptio. M. A. A' Cziganyt nem kell lopásra tanítani. km.
El lopás. Ablatio, sublatio furtim. M. A.
LOPDOZ, lopdozza. Saepius, et minutim furatur.
El lopdozza. Furto minutim aufert.
LOPHÁGY. F. Szathmár Vben.
LOPOGAT, lopogatja. Subfuratur, subripit. M. A.
Lopogás. Compilatio. M. A.
Lopogató. Fur, furans frequenter. M. A.
LOPOTT. Furtivus, subreptivus. M. A.
Lopott-jóság. Res furto sublata.
El lopott. Surreptus. M. A.
LOPÓ. Fur. M. A.
Lopó, ki meg ássa a' házat. Vecticularius. M. A.
Lopó kúlc: ál-kúlc. Prágai p. 54.
Lopó tők. Siphon. PP. Akkora, mint egy lopó tők. km.
Lélek-lopó. Praedo animarum. Pázm. Pred. p. 355.
Lopózik. Furtim accedit, v. discedit. S. I.
Bé lopózik. Furtim ingreditur, clam intrat. S. I.
El lopózik. Furtim discedit. S. I.
Lopóhoz való. Furinus. M. A.
Lopóul. Furaciter. M. A.
LOPPAL. Furtim, furtive. Faludi. E. M. p. 39.
LOPVA. idem. M. A.

LOS.

LOS, LOSS. E. Polyó víz, Besztercze Vidékében.
LOSÁD. E. F. Hunyad Vben.
LOSÁRD. E. F. Doboka Vben.
LOSONCZ. MV. és Folyó víz. Nógrád Vben. F. Posony Vben.

LOT.

LOT. Uncia. M. A. Semiuncia. L. LAT.

LOTHÁR.

LOTHÁR. t. f. n. Lotharius.
LOTHÁRD. F. Baranya Vben.

LOTY.

LOTY. Sonus liquidi agitati.
Lity loty.
LOTYOG. Agitatur cum aliquo strepitu Lityeg lotyog.
LOTYÓ. Scortum, meretrix, prostibulum. Csuzi, Síp-szó. p. 298. Tromb. p. 47. Gubás lotyó. Csuzi, Síp-szó. p. 478. Nyilván való lotyó. Publica meretrix. Vajda. 1. K. p. 644.
LOTYTYAN. Projicitur, jactatur. S. I. Agitando strepit. Mikor le ültt, ugyan meg lotytyant. Sz. D.
Lotytyant, lotytyantja. Jacit, projicit. S. I. Cum strepitu projicit. A' szájába lotytyantott valamit. Sz. D.

LÓ.

LÓ.

LÓ. Equus, caballus. M. A. Lónak, ludnak, leánynak nem jó hinni. km.
Ló-alj, ló-alom. Substramen equorum. S. I.
Ló-állás. Stabulatio. M. A.
Ló-áros. Hippocomus. S. I.
Ló-bogár. Scarabaeus pillularius. S. I.
Ló-boríték. Ehippii stragulum. S. I.
Ló-borsó. Vicia sativa. S. I.
Ló-bőr. Pellis equina.
Ló-bőr a' szekernye. km. Pázm. Kal. p. 530.
Ló-czitrom. Stercus rotundum equorum. Szirmai, Parab. p. 118.
Ló-cserélő. Mango. PP.
Ló' csiklója. Equina suffrago. PP.
Ló-csizár. Hippocomus. S. I.
Ló-csorda. Equitium, equaria. M. A.
Ló-darás. Tabanus, oestrum, asilus, crabro. M. A.
Ló-dió. Species maxima nucis juglandis, nux basilica. S. I. Olasz dió.
Ló-falu, Ló' falva. F. Sáros Vben.
Ló-fark. Cauda equi. M. A.
Ló-fark-fff. Equisetum, hipparis, anabasia. M. A.
Ló-farkú. Caudam equinam habens.
Ló-faron. In dorso equi. Epist. Pázm. T. 1. p. 140.
Ló-fing. Lycoperdon bovista. S. I. Ludposz.
Ló-fő Székely. R. Siculus primipilaris. S. I.
Ló-futtatás. Equorum decursio.
Ló-futtató hely. Hippodromus. M. A.
Ló-ganék. Fimus equinus. NC. p. 424. Stetquilinium. M. A.
Ló-gesztenye. Aesculus hippocastanum. S. I.
Ló-hajtó. Auriga, equorum agitator. S. I.
Ló-halál — Nem bizzák ebre a' ló-halált. km.
Ló' halálába hajtattott. Cursu velocissimo.
Ló-hát. Dorsum equi.
Ló-hátton: lovon ülve. Faludi T. É. p. 148.
Ló-heré-fű. Trifolium pratense. M. A.
Ló-heveder. Cingulum ehippiale. PP.
Ló-hinnyogás. Equorum fremitus. S. I.

Ló-istálló. Equile. M. A.
Ló-ítató sajtár. Pitl. VV. L.
Ló-kuku. Stercus equinum. Nem kell a' ló-kuku, ha tehén-ganék van. km. Dug. 1. R. p. 41.
Ló-kovács. Faber equarius. S. I.
Ló-köröm. Ungula equina NC. p. 419.
Ló-kút. F. Veszprém Vben.
Ló-kükörce. Pulsatilla praecox. M. A.
Ló-lencse: vad lencse. Vicia sativa, pabularis. S. I.
Ló-légy. Asilus. M. A.
Ló' marja: ló-szügyének csucscsa. S. I.
Ló-mester. Domitor equorum. S. I.
Ló-menta. Calamintha, sisymbrium. M. A.
Ló-nyergelő, lovász. Strator. PP.
Ló-nyom. Equorum vestigium. PP.
Ló-orvos. Hippiatrus, veterinarius. S. I.
Ló' orrára való vas. Postomis. PP.
Ló' orrára vetett rostély. Lupus, Iupatum. PP.
Ló-oskola. Domitura equaria. S. I.
Ló-patkó. Calceus, solea equi. PP.
Ló-perje. Phleum pratense. S. I.
Ló-petrezselem. Oulus atrum, smynium. S. I.
Ló-pisegetés. Poppysmus. M. A.
Ló-rúgás. Calcitratus. PP.
Ló-rugta kút. Hippocrene. Muzsák' kútja, Helikon hegy alatt. A' ló rugta kútból keveset ivott: a' költéshez nem igen ért. S. I.
Ló-sajt. Hippace. M. A.
Ló-sereg. Equitium, armentum equorum. Ménes. S. I.
Ló-sereg-örző. Hipponomus. Ló-pásztor. S. I.
Ló-sóska. Rhabarbarum monachorum, rumex hortensis, lapathum acutum. M. A.
Ló-szamar. Mulus. Öszvér. S. I.
Ló-szarvas. Reno, rangifer. Rennthier. S. I.
Ló-szelédítés. Domitura equorum. M. A. L. p. 690.
Ló-szemű szilvák. Pruna asinina. PP.
Ló-szerető. Philippus. M. A.
Ló-szerszám. Phalerae, apparatus equestris. S. I.
Ló-szárj. — Viszsa fogta a' ló' száját. km. Vela vertit. KV. p. 522.
Ló' szájára való kosár. Fiacella. PP.
Ló-ször. Setae equinae, pili equini. S. I.
Ló' szügye. Arnus equinus. PP.
Ló-taknyosság. Mucositas equorum. S. I.
Ló-tetű. Gryllotalpa. Reitwurm. S. I.
Ló-torma. Erős fű. Clematis recta. S. I.
Ló-torma. Flammula Jovis. Brennkraut. S. I.
Ló' üstöke. Capronae. PP.
Ló-vakaró. Strigilis. M. A.
Ló-válu. Fabulatorius alveus. PP.
Ló-vásár. Forum equarium.
Ló' zaboláját ki veti. Equis frena detrahit. PP.
• Agg ló. Equus vetulus. Gyakorta agg lovon verik agyon a' farkast. km.
Billyeges ló. Equus stigmatum notatus. A' billyeges lóra is föl ül a' czigány. km.
Bokros ló. Equus meticulosus.
Deres ló. Equus coloris murini.
Fáradt lónak farka is nehéz. km.

Fakó ló. *Equus helvus, gilvus.*
 Fogadott ló. *Equus conductus.* A' fogadott lónak rövidebb a' mért föld. km.
 Gyeplős ló. *Funalis equus.* S. K.
 Harmad-fü-ló. *Equus triennis.* NC. p. 137.
 Hámos ló. *Equus jugalis.* M. A.
 Hányó ló. *Succussor.* CM.
 Hátas ló. *Equus celetes, sellarius.* NC. p. 137. Pázm. Pred. p. 917.
 Herélt ló. *Cantherius, cantherinus.* PP.
 Herélt lónak csak egy lába. km.
 Him ló. *Equus.* NC. p. 133.
 Hintós ló. *Carpentarius.* PP.
 Igető ló. *Equus succursarius.* M. A.
 Kéntelen vagyok véle, mint a' czigány-ló az ügetéssel. km.
 Jó ló. *Bonus equus, strenuus.* A' jó lónak zabla kell, nem ostor. km.
 Kaczola-ló. *Equa.* NC. p. 133.
 Kancza-ló. *Caballa.* NC. p. 419.
 Katona-ló. *Equus bellatorius.* NC. p. 133.
 Kisa-fás ló. *Antecessor equus.* S. K.
 Konyha-lovak. *Equi ordinarii culinares.* Köz lónak turós a' háta. km.
 Lépő ló. *Equus gradarius.* M. A. NC. p. 135.
 Lóggós ló. *Adjunctus equus.* S. K.
 Málha-hordozó ló. *Equus clitellarius.* NC. p. 421.
 Málhás ló. *idem.* PP.
 Másad-fü-ló. *Equus biennis.* NC. p. 137.
 Mén-ló. *Admissarius equus.* A' mén-ló ritkán rúgja meg a' kanczát. km.
 Monyas ló. *idem.*
 Nyerges ló. *Equus ephippiarius.* NC. p. 421.
 Nyomatató lónak nem kötik bé a' száját. km.
 Ostor-hegyes ló. *Antecessor equus.* S. K.
 Paraszt ló. *Equus vulgaris, rusticanus.* S. K.
 Paripa-ló. *Sonipés.*
 Poroszka-ló. *Tolutarius equus.* CM. Agg lóból nem válik poroszka. km.
 Posta-ló. *Veredus.* NC. p. 135.
 Röst ló. *Equus piger.* Nincs olly röst ló, melly előbb ne menne farkánál. km.
 Rudas ló. *Jugalis equus.* S. K.
 Rúgó ló. *Caléitro.* PP.
 Sörény ló. *Equus strenuus.* Sörény lovat nem kell sarkantyúzni. km.
 Szántó ló. *Equus agrarius.* NC. p. 135.
 Szekeres ló. *Curulis equus.* NC. p. 419.
 Meg verlek, mint a' szekeres lovat. km.
 Szemes ló. — Szemes kocsis, szemes ló, kerék-számra igen jó. km.
 Szürke lótúl soha nem kérnek vámot — hanem a' gazdájától.
 Vak ló. *Equus coecus.* Nem mindenkor nevet a' vak ló. km.
 Vezeték-ló. *Antecessorius.* NC. p. 135.
 Vén ló. *Equus vetulus.* A' vén ló is meg röhögi az abrakot. km.
 Tanútt ló — A' tanútt lónak nem kell sarkantyú. km.
 Tátos ló. *Proticus equus.* S. K.
 * * Lovak' nevei: Bogár, Buczkó, Busa, Büszke, Csillag, Csinos, Csóka, Csöndes, Daru, Deres, Fakó, Ficzkó, Föcske, Gyilkos, Hajas, Hajnal, Hanti, Hetes, Hódos, Hóka, Kedves,

Kesely, Kényes, Luczi, Maczkó, Mérges, Mokány, Monyók, Pajkos, Pej, Pogány, Ráró, Rigó, Rózsa, Sárka, Szarvas, Szajkó, Szárca, Szeg, Szemes, Szikra, Szürke, Talpas, Tündér, Varju, Vércse, Vidám — Lásd, Sándor, Sokféle 12d. Darab. p. 249. Cfer. Szirmai Parab. p. 3.
 LOVA. *Ejus equus, ejus caballus.* Még lova sincs, s már kantáron búsúl. km.
 Ördög' lova. L. Bolond lómba.
 Szent Mihály' lova. *Feretrum.*
 Tholdi Miklós' lova — Más szemétén él, mint a' Tholdi Miklós' lova. km.
 LOVAD. Sz. P. Komárom Vben.
 LOVAG. *Eques.* M. A. Pesthi' Meséji p. 47.
 Lovag-fő. R. Magister equitum. Rittmeister. S. I.
 Lovag' hadnagya. *Hipparchus.* M. A.
 Lovag-sereg. *Equitatus.* M. A. Turma. CM.
 Lovag-táska. *Hippopera.* M. A.
 Lovag-viadal. *Hippomachia.* M. A.
 Lovaghoz való. *Equester, equestris.* M. A.
 Lovagja. *Ejus eques.* Káldi 2. Paral. 9. 25.
 Lovagol. *Equitat.* M. A.
 El lovagol. *Abequitat.* M. A.
 Hozzá lovagol. *Adequitat.* M. A.
 Ki lovagol. *Equitando foras exit.*
 Ki lovagolta magát. *Equitando se refecit.*
 Környül lovagol. *Obequitat.* M. A.
 Körül lovagol. *Circumequitat.* M. A.
 Lovaglás. *Equitatio.* M. A.
 Hozzá lovaglás. *Adequitatio.* M. A.
 Lovaglani tanítja. *Equo docet.* PP.
 Lovaglani tanul. *Equo discit.* PP.
 Lovagló. *Equitans.*
 Lovagló hely. *Hippodromus.* S. I.
 Lovagolhatatlan. *Inequitabilis.* M. A.
 Lovagos. *Eques.* M. A.
 Lovagos katona. Prágai p. 536.
 Lovagos rend. *Ordo equestris.* Prágai p. 586.
 Lovagos vitéz. Prágai p. 545.
 Lovagság. *Equitatus.* M. A.
 LOVAS. *Eques.* M. A.
 Lovas. F. Szala Vben. Sz. P. Veszprém Vben.
 Lovas Berény. MV. Fejér Vben.
 Lovas inas. *Accensus equester.* PP.
 Lovas katona. *Equestris miles.*
 Lovas posta. *Tabellarius eques.* PP.
 Lovas sereg. *Equitatus.* M. A.
 Lovasság. *Equitatus.* S. I.
 LOVAT el készíti. *Equum instruit.* PP.
 Lovat nyergel. *Equum ephippiat.*
 Lovat patkol. *Calceat equum.* PP.
 Lovat vakar. *Strigillat.* PP.
 Lovat zaboláz. *Frenum dat, injicit.* PP.
 LOVÁSZ. *Equiso.* M. A. *Hipponomus, stabularius.* PP.
 Lovász-Hetény. F. Baranya Vben.
 Lovász-mester. *Magister equitum.* M. A. PP.
 Lovász-Patona. F. Veszprém Vben.
 Fő-lovász-mester. *Archipponomus.* M. A.
 Lovászi. FF. Nyitra, és Szala Vben.
 Lovászdal. F. Vas Vben.
 LOVON jár. *Equitat.* M. A.
 Lovon jött, gyalog jár. km.
 LÓHOZ való. *Equarius, equinus.* M. A.

LÓRA legény. km. *Ad arma miles.*
 Lóra való pakrócz. *Centunculus.* PP.
 Lóra való szerszám. *Phalterae.* PP.
 Lóra ülteti. *Jubet insidere equo.*
 LÓRUL számárta. *Ex equo ad asinum.*
 LÓVAL bánó. *Hipponomus.* M. A.
 Lóval kereskedik. *Mercatur cum equis.*
 Lóval kereskedés. *Equorum mangonium.* PP.
 Lóval kereskedő. *Mango.* PP.
 LÓVA. *In equum.*
 Nagy lóvá tették. *Magnum stultum ex illo fecerunt.*

LÓB.

LÓB.
 LÓBÁL, lóbálja. *Agitat, oscillat.* S. I. Sz. D.
 Lóbálás. *Agitatio.*
 Lóbáló. *Agitator, oscillum.*
 Lóbálódik. *Agitatur.*
 LÓBICSKOL. *Se agitat, Vajda 2. K. p. 20.*

LÓCZ.

LÓCZ. FF. Bars, és Nógrád Vben.
 Lócz. (Alsó, felső.) FF. Posony Vben. Sz. PP. Gömör Vben.
 LÓCZA. *Scamnum.* Pad. PP. A' kit a' nap látott czifrán föl jöttében, azt a' nyújtó lóczán hagyta le mentében. *Quem dies vidit veniens superbum, hunc dies vidit fugiens jacentem.* Seneca. Szirmai Parab. p. 124.
 Egy lóczán fekszenek. km. *Dug. 1. R. p. 65.*

LÓCS.

LÓCS. (Alsó, felső, középső.) FF. Soprony Vben.
 LÓCSA. (Kis, nagy.) FF. Bars Vben.

LÓD.

LÓD.
 LÓDÍT, lóditja. *Movet, pellit, facit ut abeat.* Faludi Sz. E. p. 103.
 El lóditja. *Abigit.*
 Ki lóditja. *Exigit, expellit.*
 Meg lóditja. *Propellit.*
 LÓDÚL. *Movetur, abit, pergit, discedit.* S. I.
 Lódúl. *Apage.*
 El lódúl. *Abit, aufert se.* Faludi E. M. p. 160.
 Utánna lódúl. *Vestigia alterius legit.*
 Lódulás. *Agitatio, fluxus.* Pázm. Pred. p. 1045.

LÓDING.

LÓDING. *Theca pulveraria sclopetario-rum.* M. A.

LÓGG.

LÓGG. *Agitatur, pendet.* M. A. Csak egy haj-szálon lóggott. km.
 Ki lógg. *Pendet foras.* Mi lógg ki belőle. *Quid inde sequitur.*
 Le lógg. *Dependet.* S. I.

Ligg lógg.
LÓGGAT, lóggatja. Agitat, motat. M. A.
 Lóggatja lábát, mintha semmi dolga nem volna. km. Canis tamquam Deum navigans. M. A.
 Ki lóggatja. Facit foras pendere.
 Le lóggatja. Facit dependere.
 Lóggatás. Agitatio. M. A.
 Lóggathatatlan. Inagitabilis. M. A.
 Lóggató. Oscillum. S. I.
 Lóggatva. Agitando, motando.
 Fej-lóggatva. Caput agitando. Faludi U. E. 5. R. p. 147.
LÓGGÁZ. Hiutáz, limbál. Sz. D. A' padon ülve lábait lóggázza. Sz. D.
LÓGGÓ. Pendens, pendulum. Faludi N. E. p. 137.
 Lóggólag. Remisse, relaxate. Meg eresztve. S. I.
 Lóggón folyó hasznai. Fructus pendentis. Prágai p. 659.
 Lóggóra ereszti a' kantár-szárt. Laxat habenas. Faludi U. E. 2. R. p. 120.
 Lóggóra fogott ló. Equus adjunctus.
 Lóggós. Pendulus.
 Lóggós kocsi. Rheda pendula, oscillatoria.
 Lóggós ló. Lóggóra fogott ló. S. I.
LÓGGVA. Pendendo.

LÓK.

LÓK. t. h. n. Bihar, Somogy, és Soprony Vkben.
 Lók (Kis, nagy) Sz. PP. Fejér Vben.
LÓKOD. E. F. Udvarhely Székében.
LÓKOS. Patak Nógrád Vben.

LÓRÁNT.

LÓRÁNT. t. f. n. Lorandus.
 Lóránt' háza. F. Szabolcs Vben.
LÓRÁNT. Merenda, antecoenium. M. A.

LÓROM.

LÓROM, vagy ló-sóska. Lapathum, rumex. Lippai Vet. K. p. 151. Aliis ut. M. A. PP. Csapóni „LORUM.“

LÓSTOL.

LÓSTOL. Házanként vendégeskedve jár, kószál, kóborol. Szala Vármegyei szó, sőt Vas Vármegyében is, Szombat-hely' táján hallani.

LÓT.

LÓT. t. f. n. Lothus.
 Lót (Kis, nagy) FF. Bars Vben.

LÓT (ige).

LÓT. Currit, cursitat. S. I.
 Lót fut.
LÓTÁS. Cursitatio.
 Lótás futás.

LÖ.**LÖK.**

LÖK, löki. Jacit, projicit v. jaculatur, petit. S. I.
 Által löki. Transfigit.
 Bé lökte. Infigendo excutit. Bé lökte az ablakot.
 Föl löki. Projicit in altum. S. I.
 Ki löki. Excutit.
 Ki lökte a' szemét. Jaculo excussit oculum ejus.
 Le löki. Decutit.
 Meg löki. Pugno v. jaculo percutit.
 Viszsa löki. Repercutit.
LÖKDÉCSEL. Jactat. S. I.
LÖKDÖZ, lökdözi, idem. S. I.
LÖKES. Jactus, missus. S. I.
LÖKKENT, lökkenti. Planum ingreditur.
 PP. Jacit, projicit. S. I.
 Ha neki lökkentem (vetem) magamat. Sz. D.
 Föl lökkenti. Sursum projicit.
LÖKKÖD, lökködi. Punctitat.
LÖKÖG. Movetur, agitur. S. I.
LÖKÖ. Jaciens, projiciens, pungens.
 Löködik. Jactatur, impingit.
 Ki löködik. Ejcitur, ejaculatur. S. I.

LÖL.

LÖL, löli. Invenit, reperit. M. A. L.
LÉL.
LÖLLE. F. Somogy Vben.

LÖTY.

LÖTY.
LÖTYÖG. L. Lotyog.
 Csak lötyög fityeg rajta a' ruha. Sz. D.

LŐ.**LŐ.**

LŐ, lövi. Sagittat, jaculatur. M. A. A' ki madarat akar löni, nem pöngeti iját. km.
 Agyon lövi. Trajicit, ictu exanimat.
 Által lövi. Trajicit, globo perforat.
 Pázm. Pred. p. 143.
 Bé lö. Intro jaculatur.
 Belé lövi. Infigit, jaculatur. M. A.
 El lövi. Ejaculatur. M. A.
 Föl lö. Sursum jaculatur.
 Hozzá lö. Jaculo petit.
 Ki lövi. Ejaculatur, explodit. M. A.
 Le lövi. Trajicit, ictu exanimat, globo v. sagitta dejicit. S. I.
 Meg lövi. idem. Nem azé a' madár, a' ki meg lövi, hanem a' ki meg eszi. km.
 Reá lö. Adjaculatur.
 Öszve lövi. Conjaculatur.
 Viszsa lövi. Tela rejicit, rejaculatur. S. I.

LŐD. (Kis, Város-) FF. Veszprém Vben.

Lődör. Erro, grassator. Sz. D. S. I.
Lődörög. Vagatur, grassatur. Sz. D. S. I.
 Lődöz, lödőzi. Crebro jaculatur.
 Lődözés. Crebra jaculatio.
LÖHET, löheti. Potest jaculari.
 Löhetetlen.
 Meg löhetetlen. Tutus ab ictu. S. I.
 Löhető. Jaculabilis. M. A.
LÖNI való. Jaculatorius. M. A.
LÖTT. Jaculatus, sagitta ictus.
 Meg lött. Trajectus. S. I.
LÖVELLIK. Instar teli fertur. Pázm. Pred. p. 675. 807.
 El lövellettek a' madarak. Faludi U. E. 1. R. p. 48.
 Föl lövellik. Sursum fertur celerrime, volat instar teli. Pázm. Pred. p. 30.
 Ki lövellettek a' vitorlás hajók. Sz. D.
 Le lövellettek ragadományokért a' kányák. Sz. D.
LÖVET. Jactus, explosio. S. I. Sz. D.
 Lövet-por. Pulvis pyrius pro una sclopi impletura.
 Adj port egy lövetre. Adj egy lövet puska-por. Sz. D.
LÖVET, löveti. Curat trajici.
 Agyon lövette. Curavit trajici.
LÖVÉS. Jaculatio. M. A.
 Ágyu-lövés. Tormenti explosio. S. K.
 Ki lövés. Ejaculatio, explosio. M. A.
 Puska-lövés. Sonus sclopeti v. explosio. S. K.
 Lövésnyi. Ad jaculum, ad jactum sclopeti. S. I.
 Lövésnyi messzeség. Distantia unius jaculi. S. I.
LÖVÖGET, lövögeti. Crebro jaculatur.
LÖVÖTT, lött. Jaculatus, sagitta confixus. M. A.
 El lövött. Ejaculatus. M. A.
 Meg lövött. Trajectus. S. I.
LÖVO. Jaculator. M. A.
 Lövo. t. h. n. Borsod, Soprony, és Szala Vkben.
 Lövo cél. Signum ad sagittam. Pázm. Pred. p. 283.
 Lövo dárda. Jaculum. M. A.
 Lövo fegyver. Telum jaculatorium. S. I.
 Lövo handsár. Jaculum, missile. S. I.
 Lövo hely. Campus jaculatorius. Schiessplatz. S. I.
 Lövo lyuk a' kö-falon. Fenestella jaculatoria, tormentaria, specula. PP.
 Foramen jaculatorium. S. I.
 Lövo por. Pulvis pyrius. S. I.
 Lövo tárgy. Meta jaculatoria. S. I.
 Lövo torok. Bombarda, tormentum. S. I.
 Lövődik. Casu exploditur v. ejcitur.
Lövöd, Lövöld. R. Diminutivum ex **LÖVŐ**.
 Lövöldék. Papilio. M. A. Faludi N. E. p. 209.
 Lövöldék. idem. NC. p. 149.
 Lövöldöz, lövöldözi. Sagittat, jaculatur frequentative. M. A. Nyilat tompit, a' ki serpenyőt lövöldöz. km.
 El lövöldözi. Jaculatur, transadigit. M. A.
 Meg lövöldözi. Trajicit, globo trajicit. PP.

LÖB.

LÖB, Löb. Sz. P. Pest Vben.

LÖCS.

LÖCS. Subscus in curru, fulcrum laterum currus. M. A. Lassabban a' löcs' árval. km.

Löcs. F. Baranya Vben.

Löcs (Kis, nagy). FF. Posony Vben.

Löcs-káva. Annulus brachii currus.

PP. Circulus fulcri curulis. S. I.

Löcs-kezfő. Homo manu curva. S. I.

Löcs-köntös. Toga inaequalis. Midőn egy felől hosszabb, mint más felől. km.

Löcs-lábú. Loripes. M. A.

Löcs-orrú. Grypus, homo naso aquilino. S. I.

Vas-löcs. — Előbb állott (el illantott) a' vas-löcsösel. km.

LÖCSE. Leuchovia, Civitas Scepusii. M. A.

Löcsei. Leuchoviensis. M. A. Hét országra szól, mint a' Löcsei Kalendárium. km. Dug. 2. R. p. 119.

LÖCSKÉL. Racematio. S. I.

Löcskélés. Racematio. M. A.

LÖCSÖS. Arcuatus. Franciscus. Curvus, inflexus, flexuosus, tortuosus, aduncus. S. I.

LÖCSÖZ, löcsözi. Löcsösel meg veri. S. I.

LÖNYE,

LÖNYE. Lomha. vagy Ollyan étek, melyet, meg áztatván a' lepényt mézes vízbe, 's töröttmákkal meg hintvén, csinálnak, Sz. D.

LÖRE,

LÖRE. Lora, vinacium, deuteria, secundarium. M. A.

Löre. F. Bihar Vben.

Merő löre. Vinacium. Pázm. Pred. p. 390.

LÖRÉNTE (Kis, nagy). F, és Sz. P. Veszprém Vben.

LÖRINCZ,

LÖRINCZ. Laurentius. n. pr. masc. M. A. Lörincz' falva. F. Gömör Vben, és E. F. Maros Székében.

Lörincz-Káta. F. Pest Vben.

Lörincz' napja. Festum Laurentii.

Lörincz' réve. E. F. alsó Fejér Vben.

* Szent Lörincz. t. h. n. Magyar és Erdély Országban.

LÖRINCZI. F. Nógrád Vben, és E. Sz. P. Torda Vben.

LÖRINCZKE. F. Abaúj Vben.

LÖZÉR.

LÖZÉR. Scurra, in loquendo dissolutus. S. I. Lézzegő, csél-csap. Sz. D.

LU.

LUCZ.

LUCZ.

Lucz (Alsó, felső). F. és Sz. P. Zemplin Vben.

Lucz-fa. Abies. M. A.

Lucz-fenyő-fa. idem. M. A. Káldi, 2. Paral. 2. 8.

LUCZA.

LUCZA. t. a. n. Lucia. M. A.

Lucza' kalandárioma.

Lucza' napja. Festum Luciae.

Lucza' széke, — Későn készül mint a' Lucza' széke. km. Dug. 1. R. p. 208.

LUCS.

LUCS. F. Baranya Vben.

LUCSONY. F. Mosony Vben.

LUCSKOS. Sordidus. Mocskos, vizes. Takács József' költeményei p. 270.

LUG.

LUG. R. Lucus, salustus, nemus. S. I.

LUGAS. Ferus, sylvestris, arbustivus. S. I.

Lugas. Sz.P.Vas Vben, Telek Pest Vben.

Lugas(Németh,Oláh).MVV. Krassó Vben.

Lugas (Alsó, felső). FF. Bihar Vben.

Lugas fa. Arbor sylvestris v. topiaria. S. I.

Lugas hely. F. Krassó Vben.

Lugas karó. Cantherius. M. A.

Lugas kertek. Horti topiarii. Faludi E. M. p. 243.

Lugas szín. Topiarium, frondea casa. Kerti lugas. S. I.

Lugas szőlő. Vitis arbustiva. M. A. Fára futó szőlő.

Lugas út. Ambulacrum frondibus tectum, fornitum, cameratum. S. I.

Lugas veszszó. Rumpi. M. A.

* Mulató lugas. Faludi T. E. p. 90.

Lugasra eresztett szőlő. Vitis pergulana, chenoboscium. PP.

LUHMA.

LUHMA. Deses, vecors. M. A. PP. L. LOMHA.

LUK.

LUK, LUKAS. Lásd LYUK, Lyukas. S. I.

LUKA.*

LUKA. R. Lucas,

Luka (Magyar, Német). FF. Somogy Vben.

Luka' fa. F. Szala Vben.

Luka' falva. E. F. Maros Székében,

Luka' háza. Sz. P. Ung Vben.

Luka-Nénye. F. Hont Vben.

* Szent Luka. Sz. P. Somogy Vben.

LUKÁCS. Lucas. n. p. m. g. M. A.

Lukács' falva. E. F. Kővár Vidékében.

Lukács' háza. F. Vas Vben.

* Szent Lukács. F. Verőcze Vben,

Szent Lukács' író deákja. Bos.

Lukácsi. F. Nyitra Vben.

LULÁJ.

LULÁJ. Hajósok' szava a' Dunán, midőn a' jeges vizen mennek, hogy a' hajót lóbálják. Luláj, luláj, az az: lóbálj, lóbálj.

LUMBIK.

LUMBIK. Stillatoria cucumella. PP. L. Lombik.

LUMBIKON vett fű-víz. Aqua destillata. PP.

LUST.

LUST.

Csupa lust vagyok. Totus permadeo.

LUSTA. Inera, deses. M. A. Lusta lónak korbács az abrakja. km. Dug. 2. R. p. 223.

Lusta élet. Vita otiosa. Faludi N. E. p. 60.

Híres lusta. Celebris meretrix. Faludi N. E. p. 108.

Lustaság. Desidia, inertia. S. I. Sz. D.

Lustálkodik. Torpet. S. I. Sz. D.

Lustít, lustítja. Pigrum facit, et inertem, Sz. D.

LUSTOS. Uduş, sordidus. M. A. Im-mundus.

Lustos képek. Imagines obscoenae. Faludi N. A. p. 32.

Lustos nyelv. Lingua detractoria. Csuzi, Tromb, p. 201.

Lustosan. Sordide. Zrinyi P. 11. Str. 3.

Lustosság, Sordities. Faludi N. A. p. 126.

LUSTOZ, lustozza. Maculat. S. I.

LUZ.

LUZ.

Luz-fa. Abies. Fejér fenyő. Sz. D. S. I. L. Lucz-fa.

LÚ.

LÚD.

LÚD, Anser. M. A. Légyen lúd, ha fe-jér, együk meg, ha kövér. km.

Lúd' aprólékja. Acrocolia. PP.

Lúd-bőr. Hidegtől hoportossá tétett ember' bőre. S. I.

Lúd-czomb. Foemur anserinum. M. A.

Lúd-fi. Anserculus. PP.

Lúd-fiú. Anserinus pullus. NC. p. 151.

Lúd-fű, Lúd-pázsit. Anserina. S. I.

Lúd' gége. Lúd' gége-formára sodrott tészta.

Lúd' hája. Anserinum liquamen. NC. p. 153.

Lúd-hús. Caro anserina.

Lúd-láb. Pes anserinus. M. A.

Lúd-lábú. Palmipes, pansa. Széles tal-pú, tál-lábú. S. I.

Lúd-lábú ló. Equus cum plena ungula, palmipes. S. I.

Lúd-láb-fű. Chenopus. M. A.

Lúd-máj. Jecur anserinum. S. I.

Lúd-melyű. Pectorosus. PP.

Lúd-méreg. Bilis anserina. A' libából is ki tör a' lúd-méreg. km.

Lúd-mony. Ovum anserinum. M. A.

Lúd-ól. Chenotrophium. M. A.

Lúd-pásztor. Anserarius. PP.

Lúd-pih, Lúd-pólyh. Lana anserina. S. I.

Lúd-posz. *Lycoperdon bovista*. Fungus exiguus formae rotundae, compressus in subtiles pulveres evolat. Por-gomba.
 Lúd-rettentő fű. *Chenomichon*. M. A.
 Lúd-zsir. *Adeps liquata anserum*. S. I.
 Lúd-szar. *Stercus anserinum*. S. I.
 Lúd-szar-színű. *Prasinus*, *prasius*. S. I.
 Lúd-szavú sip. *Gingrina*. Schalmey. S. I.
 Lúd-szó. *Gingritus*. S. I.
 Lúd-töltés. *Saginato anserum*. S. I.
 * Házi lúd. *Anser domesticus*.
 Sok lúd disznót győz. km. Ne Hercules quidem contra duos. M. A.
 Szárnya-szegett lúd. *Anser cui ala fracta est*. Mint a' szárnya-szegett lúd nem emelkedik. km.
 Vad lúd. *Anser sylvestris*. NC. p. 151.
 Bolyongnak, mint a' vad ludak. km.
 Vertt lúd. — Foltonként szállankoznak, mint a' vertt ludak. km.
 LUDAD. F. Vas Vben. Sz. P. Békes Vben.
 LUDAS. *Anserinus*; item *perjurus*, *aucarius*, *proscriptus*. M. A. M. Verbeczi 1660. p. 221. 353. in Indice vertit l u d a s: tapasztalt hazug, item hamis hitű.
 Ludas ember. *Homo perjurus*. Pázm. Kal. p. 470.
 Ludas. Tó Bács, és Csongrád Vben. F. Heves Vben. Sz. P. Bács Vben.
 Ludas kása. *Puls cum acrocolliis*.

Ludas rét. Mocsáros rétség Szabolcs Vben.
 Ludas tó. *Chenoboscium*. M. A.
 * Kis Ludas. E. F. Alsó Fejér Vben. Magyar Ludas. E. F. Torda Vben.
 Nagy Ludas. E. F. Szerdahely' Székében.
 LUDANY. (Alsó, felső.) FF. Nógrád, és Nyitra Vben.
 LUDHOZ való. *Anserinus*. M. A.
 LUDJA. Ejus *anser*. Szent Márton' ludja. *Anser S. Martini*.
 LUDRA vesztegetsz szénát. *Ranis vinum praeministrat*. M. A.

LÚG.

LÚG. *Lixivium*. M. A. A' keserű füvet lúggal szokták le forrázni. km. Amaram bilem remedia amara proluunt. KV. p. 456.
 Lúg-só. *Sal alcalinum*. S. I.
 * Pár-lúg. *Lixivium*. Fejedre telik a' pár-lúg. km.
 LÚGOS. *Lixivius*. M. A.
 LÚGOZ, lúgozza. *Lixivio purgat*. PP. Szapulja.
 Lúgozó. F. Arad Vben.
 Lúgozó szapu. *Vas lixiviarium*.

LÜ.

LÜK.

LÜK, lüki. *Contundit*, *tudicula conterit*. Quatit. Csuzi, Tromb. p. 529. „Tánczolván nekik a' medvék, a' mint ok sipoltak, mellyet hogy ti lükni ne kinszeritessetek.“
 Meg lüki. *Contundit*, *conterit*.
 LÜKÉS. *Contusio*.
 LÜKI. F. Bihar Vben.
 LÜKÖG. *Vacillat*. Sz. D.
 LÜKTET, lükteti. *Facit*, *ut contundat*. it. *Vacillat*, *dum scilicet pede uno fortius terram quatit*.
 Feje' veleje lüktet. *Cerebrum ejus agitatur*. Vajda 5. K. p. 506.
 Lüktetés. *Vacillatio*, *incessus claudicans*.
 Lüktető. *Claudicat incesso*, *pedibusque vacillat utrisque*.
 LÜKÜ, Lükő. *Contundens*. item *Mola contusoria*. Stampfmühle.
 Köles-lükü. *Mola contusoria milii*.

LÜL.

LÜL.
 LÜLE (Kis, nagy.) FF. Bars Vben.

M u t a t ó

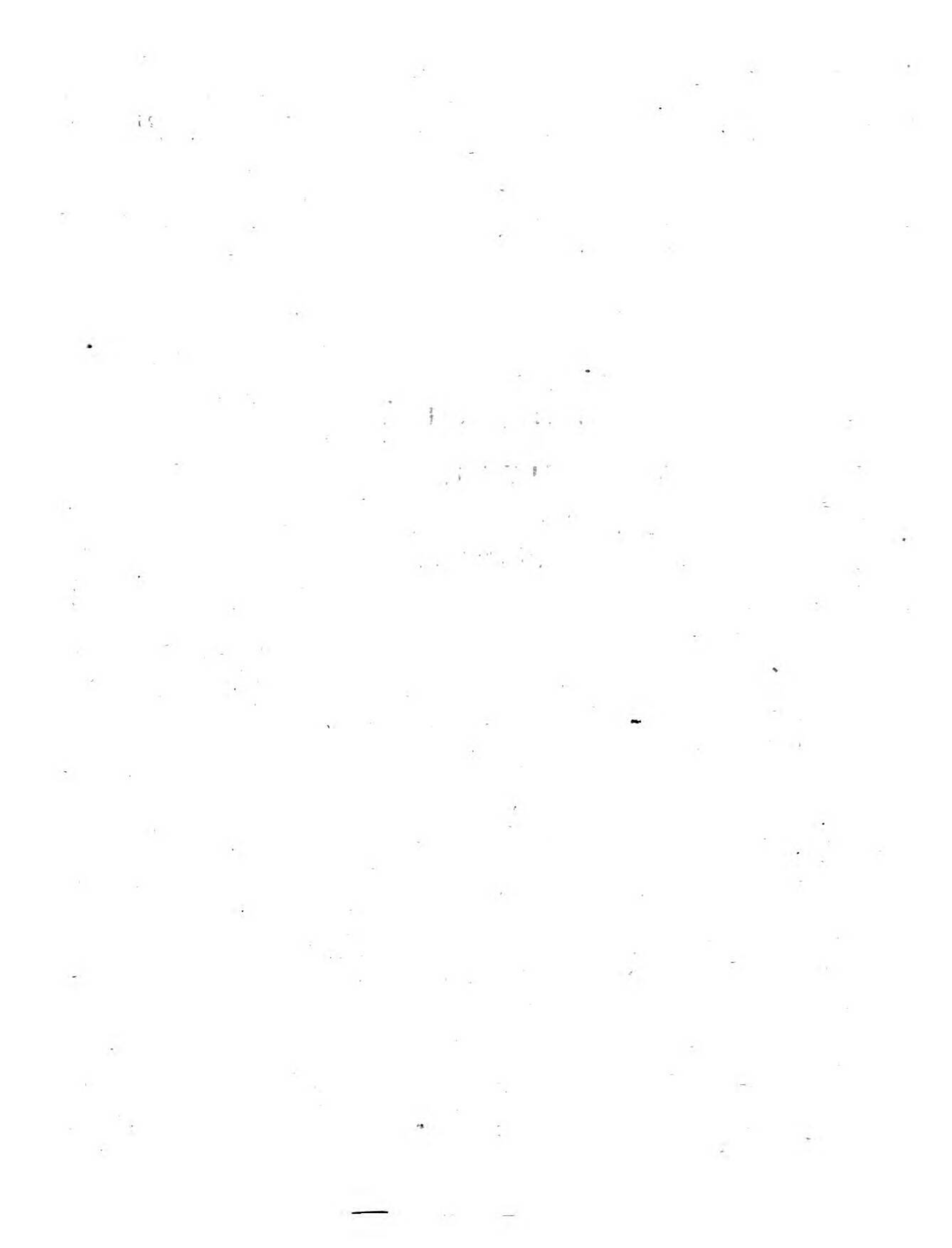
(LY-ból)

LYÁNY, lyányka.
LYUK, lyukacs, lyukad, lyukall, lyukas,
lyukaszt, lyukgat, lyukja, lyukú.
LYÜKI.

Summa 3.

LY.

LYÁNY.

LYÁNY. Puella. vide Leány. M. A.
Lyány-füz. Füz-fának neme. Sz. D.
LYÁNYKA. Puellula. vide Leányka. M. A.
Lyányka-madár. Motacilla. Barázda-bil-
legető. Sz. D.

LYUK.

LYUK (LUK, LİK). Foramen, fovea.
M. A. Fel sem kell venni, mint a'
kerten a' lyukat. km.
Lyuk-hegy. Telek Borsod Vben.
* Egér-lyuk. Muris foramen, item Faux.
S. K. Szegény egér az, a' ki csak
egy lyukra bizza magát. km.
Gyűjtő lyuk. Incendiarium foramen.
S. K.
Lélekző lyuk. Spiraculum. S. K.
Orr-lyuk. Naris. S. K.
Róka-lyuk. Fovea vulpium. Pázm. Kal.
p. 732.
Szellőző lyuk. Spiraculum. S. K.
Szeg-lyuk. Foramen clavi.
Szeg, lyuk. Regio horrida, inaequalis,
montosa, cavernosa.
Ürge-lyuk. Fovea cuniculorum. Pázm.
Kal. p. 731.

LYUKACS. Foramen parvum, foramel-
lum. S. I.
LYUKACSOL, lyukacsolja. Perforat. S. I.
Lyukacsos. Multiforis, multicavus, fistu-
losus. S. I. Multiforatis. M. A. L.
LYUKAD (Lukad, Likad). Foramen ac-
cipit. S. I.
Ki lyukad. idem.
LYUKALL, lyukallja. Foramen facit,
fodit.
Lyukalló. Qui foramen facit in agro, ut
eidem foramini fabae, fagopyri gra-
na, cucurbitae semina etc. imponi
possint.
LYUKAS. Foraminosus. M. A.
Lyukas halom. Csárda Zemplin Vben.
Lyukas kálha. Fornax rupturis hians.
A' lyukas kálhát mennél tovább sá-
rozzák, annál foltosabb lesz. km.
Lyukas mogoró. Avellana foraminosa.
Erről azt mondja a' mese: ha nem
látom, föl veszem, ha látom, nem
veszem föl.
Lyukas sajt. Caseus pumicosus, spon-
giosus, fistulosus. S. I.
Lyukas szék. Sella familiaris. Leib-
stuhl. S. I.

Lyukas tál. Patina rimosa. Haragos
aszszony, sűrű füst, lyukas tál, ár-
talmas a' háznál. km.
Lyukasodik. Foramina acquirat, foramino-
sus fit. S. I.
Lukasos. Multiforis. CM.
LYUKASZT (Lukaszt, Likaszt), lyu-
kasztja. Perforat. M. A.
LYUKGAT, Lyuggatja. Multa foramina
facit.
Lyuggató. Perforans, perforatorius, trans-
pungens. Pázm. Pred. p. 345.
LYUKJA. Ejus foramen. Két lyuka va-
gyon, mint a' jó ürgének. km.
LYUKU. Habens foramen. A' kis lyukú
rostán vak eb se lát körösztü. km.
Dug. 1. R. p. 56.

LYÜKI.

LYÜKI. FF. Nyitra és Trencsén Vkben.
Lyüki ember. Pomilio, pomillus, pu-
milio, nanus, pygmaeus. M. A. CM.

17.

1870

1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

M u t a t ó

(M-ből.)

MA.

MA, mai, majd, maság, mához, máig, mán, mára, mát, mától.
MACZ, macza.
MACS, macsár, macska, macsonya, macsó.
MAD, mada, madár, madzag.
MADRÁ CZ.
MAG, magi, magja, magló, magos, magtalan, magu, magúl, magzik.
MAGA, magán, magány.
MAGAS, magasd, magasi, magasít, magasság, magasztal.
MAGAZIN.
MAGDOLNA.
MAGY, magyal, magyar.
MAH, maholy, mahom.
MAJ CZ.
MAJOM, majma, majmol, majmos, majmoz.
MAJOR, majorkodik, majorné, majoros, majorság.
MAJORÁNNA, majoránnás.
MAJZOL.
MAK, makacs, maklár, makó, makrancz, maksa.
MAKARIA.
MAKK, makkoltat, makkos.
MAKULA, makulál, makulás, makulátlan, makuláz.
MALACZ, malaczos, malaczozik.
MALAJ.
MALASZT.
MALÁTA, malátás.
MALNA, malnás.
MALOGYA.
MALOM, malma, malmos.
MALONYA.
MALOSA.
MAN, mancs, mankó.
MANNA.
MAR (név.), marja, marony, maros, marok.
MAR (ige.), marakodik, marás, marczong, marczona, mardalódik, mardos, marogát, maró, martalék, martalócz.
MARA, marás.
MARAD, maradandó, maradás, maradogal, maradék, maradhatatlan, maradó, maradt, maradoz, maradvány, maraszt.
MARAGAROD.
MARCZ, marcza, marczal.
MARCZI.
MARGIT.
MARHA, marhákodik, marhás.
MARI.
MARINA.

MARINKA.
MARKALF.
MARKOTA, markotán.
MAROK, marka, markász, markol, markos, maroklat, maroknyi.
MARS.
MART, marti, martos.
MASKARA, maskarás.
MASZAT, maszatol, maszatos.
MASZLAG, maszlagos.
MASZUTA.
MATÁ SZ.
MATÓLA, matólál.
MATRING.
MATY, matyi.
MAZÚR.
MAZZAG.

MÁ.

MÁCS, mácsa, mácscs, mácsik, mácsonya.
MÁD, máda, mádra.
MÁG, mágla, mágocs, mágor.
MÁGNES.
MÁH, máhol.
MÁJ, mája, májaló, májos.
MÁJUS.
MÁK, máknyi, mákos, mákoz.
MÁK, mákog.
MÁL, mállik.
MÁLÉ.
MÁLHA, málhál, málhás, málház.
MÁLNA, málnás.
MÁLVA, málvás.
MÁM, mámor.
MÁMM, mámmog.
MÁN, mánd.
MÁNY, mánya, mányok.
MÁNG, mángol.
MÁR, máran, márig.
MÁRCZ.
MÁRIA, márijás.
MÁRK.
MÁROK, márkus.
MÁRNA.
MÁRT, mártalék, mártatlan, mártás, mártogat, mártott, mártó.
MÁRTIR.
MÁRTON.
MÁRVÁNY, márványos, márványoz.
MÁS, másik, másod, másol, mássa, más-szor, másunnan, másuvá.
MÁZSA, mázsál, mázsás.

MÁSZ, mászás, mászdogal, mászkál, mászó.
MÁSZTIK SZ.
MÁT, máta, mátká, mátra.
MÁTÉ.
MÁTRÁ CZ.
MÁTY.
MÁTYÁS.
MÁV, mávog.
MÁZ, mázol, mázos.

ME.

MECSET.
MED, meder, medence, medes.
MEDÁLY, medályos.
MEDDIG.
MEDDO, meddől, meddőség.
MEDGY, medgyes.
MEDVE, medved, medvei, medves.
MEG, megest, megett, megé, megént, megint, megött.
MEGY (név.), megye, megyer.
MEGY (ige.), mehet.
MEK, mekeg, mekény.
MEKKORA, mekkoraság.
MELEG, melege, melegedik, melegelli, melegen, melegít, melegség, melegszik, melegül.
MELENCZE.
MELL, mellé, mellék, melles, mellett, mellől, mellöz.
MELLY (név.), mellye, mellyed, mellyes.
MELLY (név' mássa), mellyik.
MEN, mendegél, menedék, menekedik, menekszik, menél, menendő, menet, menés, menő, menten, mentést, mentől, mentt.
MENT, mente, mentetet, mentekszik, mentés, menthet, mentő, mentség.
MENDELICZ.
MENNÉL.
MENNYI, mennyiség, mennyiszer.
MENY, menyé, menyecske, menyekszik, menyéz, menyé, menyő.
MENNY, mennyei, mennyül.
MENYÉT, menyéti.
MENYHÁRT.
MER (1), mered, mereget, mereklye, mereszt, meredik, mereven, merévén, merén, merész, merő, merse.
MER (2), merdegel, mereget, merégl, merenget, merettyü, merécskél, merés, merit, merül.

MERRE.
MERT.
MESE, mesél, mesés, meséz.
MESGYE.
MESSIÁS, messiásság.
MESTER, mesterkedik, mesterség, mestertelen, mesterfél.
MESZSZ, meszsze, meszsi, meszszünnen.
MESZSZEL, meszszeles.
MET, metél, metsz.
METENG.
METTER.
MEV, mevet.
MEZ, mezít, mező, meztelen.
MEZGE, mezgérel.

MÉ.

MÉCZ.
MÉCS, mécaes.
MÉG, méglen.
MÉH (1).
MÉH (2), méhes, méhész.
MÉLT, mélt, méltalom, méltat, méltó.
MÉLY, mélyen, mélyít, mélység.
MÉN, ménes, ménez.
MÉNTA.
MÉNY.
MÉR, mérce, mérce, mérce, mérdegel, méreget, méretlen, mérettyű, mérés-
kel, mérés, mérhetetlen, mérkél, mérkezik, mérő, mérsekel, mérték, mértt, mérve.
MÉREG, mérge, mérgedik, mérgeződik, mérges.
MÉRT.
MÉSZ, meszel, meszes.
MÉSZÁR, mézáról, mézárós.
MÉT, métely.
MÉZ, mézel, mézes, mézetlen, mézez.

MI.

MI, miatt, midőn, miért, míg, miként, mikor, minő, mint, miolta, mire, miség, mivel, miolta.
MIHÁLY, mihályd, mihályi, mihályka.
MIJORA.
MIK, mika, mikes, mikla, mikló, miklós, mikola, mikó.
MIKSA.
MIL, mile, millye, milling.
MILKÓ.
MILLIOM, milliomos.
MILVÁNY.
MIND, minden, mindég.
MINIOM, miniomos.
MIOG, miogat, minnyog.
MIRHA, mirhás.
MIRÍGY, mirígyes.
MIRTUS.

MISE, misés, miséz.
MISEGRÁD.
MISKA.
MISKE.
MIZS, mizse.
MIV.
MIZDÓ.

MÍ.

MÍ, mink, minnen.
MÍG, míglen.
MÍNA.

MO.

MOCZ, moczezan, moczó.
MOCZ, mocsa, mocsár, mocsok, mocsola.
MOGORVA.
MOGY, mogyoró, mogyorú.
MOH, moha, mohar, mohos, mohó.
MOK, mokány, moking.
MOLY, molyos.
MOMORTIKA.
MON, monok, monor, monos, monosló.
MOND, monda, mondas, mondekony, mondhat, mondogal, mondogat, mondot, mondó, mondva.
MONDOLA, mondolás.
MONG, mongolicza, mongorol.
MONNAL.
MONNON.
MONOSTOR, monostora.
MONSTRÁNCZIA.
MONT.
MONY, monyas, monyatlan, monyók.
MOR, morcz, mord, mormol, morog, morvány.
MORKOLÁB.
MOROTVA, morotvány, morotvás.
MORZS, morzsa, morzsálék, morzsol.
Morva, morvai, morvaság.
MOS, mosadék, mosakodik, mosalék, mosaték, mosatlan, mosás, mosdik, moshat, moslák, mosogat, mosoly, mosott, mosó.
MOSKOTÁLY.
MOST, mostan, mosti, mostig, mostoha.
MOZSAR, mozsárka.
MOZSOLA.
MOSZT, mosztony.
MOT, motol, motornya, motoz, motozik.
MOTÓLA.
MOTY, motyog, motyó.
MOZ, mozdít, mozdul, mozog.

MÓ.

MÓD, módatlan, módi, módint, módol, módon, módos, módotlan, módra, módú.

MÓKUS.
MÓLN, mólna, mólnár.
MÓR, móri, mórival.
MÓRICZ.
MÓRING, móringol.

MÖ.

MÖCS, möcsény, möcsöl.
MÖD.
MÖG, mögé, mögött.

MŐ.

MŐTE.

MŰ.

MUHAR, muharcz.
MUK, mukkan.
MUMOR.
MUNKA, munkács, munkál, munkás, munkátlan.
MURA, murai, murány.
MURCZ, murczos.
MURI.
MUROK, murkos.
MURUGY.
MUSKA, muskásodik.
MUSKATÉROS.
MUSKOTÁLY.
MUST, musti, mustos.
MUSTA.
MUSTÁR, mustáros.
MUSTRA, mustrál.
MUZSIKA, muzsikál, muzsikás.
MUSZ, muszol.
MUSZKA.
MUSZLICZA.
MUT, mutat, mutogat.
MUZLA.
MUZULMÁN.

MŰ.

MŰCS, műcsi, mucsony.
MŰLIK, mulandó, mulaszt, mulat, mulas, mulhatik, muló, múltt, múlva.
MŰT, műtos.

MŰ.

MŰ.
MŰK, műköcs.

MŰ.

MŰ, művel, műel, műves, művész.

M.

MA.

MA.

MA. Hodie. M. A. Mit ma végbe vihetsz, holnapra ne hagyj. km.
 Ma holnap. Hodie cras, brevis, propediem. Pázm. Pred. p. 600.
 Ma nem ett. Famelicus, famelicus. M. A.
 Ma teljességgel. Per totum hodie. In jure Ung. M. A.
MAI (MÁI. M. A. et passim ita usu praevalente). Hodiernus.
MAJD. Mox, statim, fere, ferme. M. A. Majd bizony. Scilicet (ironice), illico, actutum. S. I.
 Majd el válik. Mox patebit, apparebit. S. I.
 Majd majd. Jam jam, protinus, illico. S. I.
 Majd ugyan. Fere, propemodum. M. A. Majd ugyan harminczan voltak. Erant facile triginta. PP.
 Majdan. Jam jam, mox, statim, protinus, e vestigio, extemplo. M. A.
 Majdani. Proxime futurus, venturus. Faludi N. E. p. 90.
 Majdanság. Aetas mox secutura. Faludi T. E. p. 61.
MASÁG. Complexus totius diei, hodiernitas.
 Maságtól fogva. Ab hodierna die incipiendo. Sz. D.
MÁHOZ egy hétre. Hodie ad octo, octavo ab hinc die. S. I.
MÁIG. Usque hodie. Máig sem tudni, hová lett.
MÁN túl. Ab hodierna die, in posterum. S. I.
MÁNAK, vagy tegnapnak előtte. Heri, vel ante heri. Epist. Pázm. T. 2. p. 209.
MÁRA. In hodiernum diem. S. I.
 Mára várták. Pro hodierna die expectarunt.
MÁT. Hodiernum diem. A' ki mát megadta, holnapot nem ígérte. km.
MÁTÓL fogva. Ab hodierno die, in posterum, deinceps. S. I.
 Mától kezdve. idem. Sz. D.

MACZ.

MACZ. Kecsegtető szó. Lovaknak szokták mondani „Macz macz.“
 Macz-alma. Leány-csöcsü alma.
 Macz' háza. Sz. P. Posony Vben.
 Macz macz. — Nem mindenkor lesz ám macz macz. km.

MACZA. Amasia, amica. S. I. Kisfaludi' Regéji p. 74.
 Macza-birka: rövid fülű birka.
 Ciczza-macza. Fa' neme, mellynek ágait Virág-vasárnap szentelik.
 Maczája: szeretője. Sz. D.

MACS.

MACS.
MACSÁR. Palus, lama. vide Mocsár. M. A.
MACSKA. Catus, felis. Lám olly bölcs, mint az én macskám. km. Nunc ipsa vivit sapientia, nunc ipsa floret musa. M. A.
 Macska-ezüst. Mica. Fattyu ezüst. Katzen-silber. S. I.
 Macska-fark. Equisetum. Fentő-fű. S. I.
 Macska-fű. Nepeta, cataria. S. I.
 Macska-gém. Asterias. M. A.
 Macska-gyökér. Agrionardum, valeriana. M. A.
 Macska-kölyök. Catulus felis. A' macskának még a' kölyke is örömezt egerész. km.
 Macska-majom. Cercopithecus, simia caudata. NC. p. 131.
 Macska-mező. E. F. belső Szolnok Vben.
 Macska-méz. Gummi. M. A.
 Macska-mézes. Gummosus. M. A.
 Macska-miogató. Leucatus. M. A.
 Macska-paréj. Urtica mortua, lamium. S. I.
 Macska-szar.
 Macska' szarva. — El törte a' macska' szarvát. km. Tesseram confregit. KV. p. 510.
 Macska-szem. Oculus catti, pseudoopulus. S. I.
 Macska-szemű. Caesius, caesia. Csóka-szemű, kék szemű. S. I.
 Macska-tövis. Parthenium, eryngium. M. A.
 * Alamuszi macskának nem kell nézni az alázatosságára, hanem az eleven ugrására. km.
 Alá néző macskának nem kell hinni. km.
 Bölcs macska. — Nékem is volt egy bölcs macskám, a' csávába holt. km.
 Jó macska. — A' jó macskát báriért meg szokták nyúzni. km.
 Kan macska. Felis mas.
 Pap-macska. Eruca, scolopendra. S. K.
 Tengeri macska. Cercopithecus. S. I.
 Vad macska. Felis sylvestris. NC. p. 129.
 Vas-macska. Anchora. M. A. Ott vesd a' vas-macskát, hol feneket érhetsz. km.

Macskás. R. Membris captus, contractus. Margit' Élete Praynál p. 283.
 Macskás. Telek Hont Vben. E. FF. Doboka és Kolos Vben.
 Macskás patak. Patak Gömör Vben.
 Macskásodik. R. Articulorum dolore capitur. S. I. Meg macskásodott a' keze: össze zsugorodott. Sz. D.
 Macskástól. — Ebestől macskástól oda vagyunk. km.
MACSONYA. Onopordum. Weisse Wegdistel. S. I.
MACSÓ. F. Nyitra Vben, és E. F. Huhya Vben.

MAD.

MAD.
MADA (Kis, nagy). MV. és F. Szabolcs Vben.
 Madácska. F. Nógrád Vben.
MADÁR. Avis, ales, volucris. M. A. A' madár, akár hová röpül, mindég ott-hon van. km.
 Madar. F. Komárom Vben.
 Madár-bogyó. Sorbum aucuparium. Vogelbeere. S. I.
 Madár-bogyó-fa. Sorbus aucuparia. S. I.
 Madár-csaló. Decipulum. S. I.
 Madár-enyv. Viscus. S. I.
 Madár-fészek. Nidus avium. Hitvány madár, a' ki fészket meg rútitja. km.
 Chius cacans. M. A.
 Madár-fi. Pullus, avicula. S. I.
 Madár-fogó. Decipulum. S. I.
 Madár-fütyölés. Minurissatio. PP.
 Madár-ház. Aviarium. M. A.
 Madár-húr. Ligustrum. M. A.
 Madár-hús. Caro avium. Pázm. Kal. p. 544.
 Madár-húsú. Macer, macilentus. S. I.
 Madár-kalitka. Cavea aviaria. PP.
 Madár-köles. Grana solis, milium solis. M. A.
 Madár-mony. Ovum avis. M. A.
 Madár-néző. Augur. Molnár János, Könyvház 2. Szakasz.
 Madár-nézés. Auspicium. Ugyan ott.
 Madár' orra. Rostrum. M. A.
 Madár-rekesz. Cavea aviaria. S. I.
 Madár-sóska. Lappathum acutum, acetosa. M. A.
 Madár' szája. Rostrum. M. A.
 Madár-szó. Oscen, oscinum, avium cantus, contentus, minuritio. Csuzi, Tromb. p. 321.
 Madár-szó-fejtő. Augur S. I.

Madár-szóra vigyázó. idem. Káldi Deut. 18. 14.
 Madár - szóból jövendölés. Augurium, auspicium. M. A.
 Madár-szóból jövendölő. Augur. M. A.
 Madár-tartó. Ornithon. CM. Aviarium. NC. p. 153.
 Madár-tartó hely. Aviarium. NC. p. 153.
 Madár-téj. Lac avium, res nihili. Az egy madár-téjen kívül mindene nagyon. km.
 Madár-váz. Formido avium, terriculamentum. S. I.
 * Barázda - billegető madár. Motacilla. NC. p. 159.
 Bögető madár. Ulula. NC. p. 163.
 Czimeres madár. Avis cristata. NC. p. 155.
 Csacsogó madár. Avis garrula. NC. p. 153.
 Császár-madár. Tetrao bonasia. Hasel-huhn. Földi p. 184.
 Csipke-madár. Rutililla, rubeula. NC. p. 163.
 Egyenes körmű madarak. Volucres rectiungues. NC. p. 165.
 Éneklő madarak. Aves oscines. NC. p. 153.
 Feniksz-madár. Phoenix. NC. p. 161.
 Fenyves madár. Juniperacea avis. S. K.
 Fogoly-madár. Perdix. NC. p. 161.
 Grif-madár. Gryphus. NC. p. 157.
 Gyapjas madár. Lanarius. NC. p. 157.
 Halál-madár. Strix funerea. Földi p. 139.
 Halász-madár. Sterna. Földi p. 210.
 Horgas orrú madarak. Volucres aduncae, carnivorae. NC. p. 163.
 Húros madár. Turdus. NC. p. 163.
 Jó madár. Bona avicula (ironice). Te jó madár. C' est une volaille!
 Kalán-madár. Leucorodia. S. K. Kalán-orrú madár.
 Kar-madár. Faludi N. U. p. 43. T. É. p. 90.
 Kecské-szopó madár. Caprimulgus. NC. p. 155.
 Kicsiny madárnak fészke is kicsiny. km.
 Ólom-madár. Avis plumbea. Könnyű, mint az ólom-madár. km.
 Paradicsom-madár. Manucodiata. S. K.
 Ragadozó madár. Avis rapax.
 Ráró-madár. Haliaëtus. Földi p. 156.
 Szeme úgy jár, mint a' ráró-madárnak. km.
 Ritka madár az igaz barátság. km.
 Ritka madár a' jó aszszony. km. Mulierem fortem quis inveniet, procul et de ultimis finibus pretium ejus.
 Roszsz madár, ki a' tollát nem bírhatja. km.
 Súlyom-madár. Falco. A' súlyom-madárnak nem leszsz galamb fia. km. Fortes creantur fortibus, nec imbellem feroces prognerant aquilae columbam.
 Strucz-madár. Struthio. NC. p. 163.
 Szélvész-madár. Procellaria. Földi p. 207.
 Vízben búáló madár. Urinatoria. NC. p. 163.
 Vörös lábú madár. Erythropus. NC. p. 157.
 Madara. Ejus avis.

Császár' madara. Attagen. NC. p. 153.
 Madaras. Avibus abundans.
 Madaras. FF. Bács Vben, Nagy Kunságban. E. FF. Csik, és Maros Székeiben.
 Madarat tanító. Mansvetarius anceps. PP.
 Madarász (név.). Auceps. M. A. Falconius magister. PP.
 Madarász. FF. Bihar, Posony, és Szatmár Vben. és Telek Csongrád Vben.
 Madarász-háló. Rete. PP.
 Madarász - pózna. Ames. M. A. CM.
 Madarász-síp. Fistula illex, aucupatoria illex. PP.
 Madarász-szerszám. Aucupatorium. M. A.
 Madarász-szerszámi. Aucupatorius. M. A.
 Madarász-ság. Pantherum. M. A. L.
 Madarász (ige.). Aucupatur. M. A.
 Madarászás. Aucupium, aucupatio. M. A.
 Madarászat. idem.
 Madarászat. Aucupio se distrahit.
 Madarászó. Pázm. Pred. p. 115. „A' zöld erdőben vadászó, madarászó emberek, zöldbe öltöznek, hogy a' hasonlatosság édesgesse, ne ijessze a' vadakat.“
 Madári. Aviarium. M. A.
 Madárka. Avicula. M. A.
 Madárnyi járó föld. Magna distantia, longinquitas. Faludi E. M. p. 243.
 Madárral bánd. Aviarium. M. A.
 MADOCSA. F. Tolna Vben.
 MADZAG. (Mad-oz-ag?) Resticula, funiculus, zona. M. A.
 Gatyá-madzag. Ligula perisomatis. A' gatyá-madzagot német nem félti la-tortul. km. Rájnis.
 Kőcz-madzag. Funiculus canabinus. Birő Márton, Micae p. 236.
 Mézes-madzagot húzott a' száján. km.
 Mérő madzag. Monoszlai, Hit' oltalma. p. 188.
 Szősz-madzag. Tomex canabina. S. K.

MADRÁ CZ.

MADRÁ CZ. Culcitra e setis equinis.
 Madrácz. F. Arad Vben.
 Madrácz-párna. Pulvinar e setis.
 Madrácz-vánkos. Cervical e setis.

MAG.

MAG. Semen, sperma, granum. M. A. Minémű a' mag, olyan a' gyümölcse. km.
 Mag alá szánt. Harmadol, harmadik szántást teszi. Sz. D.
 Mag alá szántás. Ternatio. PP.
 Mag-disznó. Scrofa. M. A.
 Mag-fa. Arbor proletaria. PP. Közönséges magról termett fa. Sz. D.
 Mag-folyás. Fluxus seminis. Káldi, Levit. 15. 2.
 Mag-ház. Granarium. Élet-ház. S. I.
 Mag-kalász. Gluma. M. A.
 Mag-lé. Cremor. S. I.
 Mag-ló. Equus integer, admissarius. S. I.
 Mag-pénz. Sors, vulgo capitale. Vajda 1. K. p. 187.
 Mag-pille. Phalaena granella. S. I.
 Mag-por. Pollen. S. I.

Mag' széke (mint tojás' széke). Nucleus. M. A. L.
 Mag-tagok. Vasa spermatica. S. I.
 Mag-tartó. Involutum seminis.
 Mag-termő. Granifer. M. A.
 Mag-téj. Emulsio. Saamenmilch. S. I.
 Mag-törő. Loxia nucifraga. S. I.
 Mag-veszsző. Pampinarium. CM.
 Mag-vetés. Seminatio, satio, satus. M. A.
 Mag-vető. Seminator. M. A.
 Mag-vető hely. Seminarium. M. A.
 * Boroczk-mag. Nucleus persici. És így cseresnye-mag, szilva-mag 's a' t.
 Fenyő-mag. Granum juniperi. S. K.
 Ir-mag. Materia serendi, propagandi. S. K.
 Kender-mag. Canabis semen. S. K.
 Kis mag. Semen exiguum. A' sok kis mag kasokat tölt. km.
 Kömény-mag. Cuminum. S. K.
 Len-mag. Semen lini. S. K.
 Len-mag-olaj. Oleum lini.
 Mustár-mag. Granum sinapi. S. K.
 Szőlő-mag. Acinus. S. K.
 Tök-mag. Semen cucurbitarum. S. K.
 Veteményes magok. u. m. buborka-mag, dinnye-mag, répa-mag, saláta-mag, 's a' t.
 MAGBA indúl. Sementat.
 Magba megy. Abit in semen. Sz. D.
 MAGI. Seminalis. M. A.
 MAGJA. Semen ejus.
 MAGLÓ: szaporító. Sz. D. Magoló.
 Magló disznó. Porca foetificans, scropha.
 Maglód. F. Pest Vben.
 MAGNAK tartja. Servat pro foetificatione. Nem jó a' farkas-fiat magnak tartani. km.
 Magnak hagyja. Relinquit pro foetificatione.
 Magnak való. Habilis pro foetificatione.
 MAGOS. Seminarius, granatus, granosus. M. A.
 Magos kender. Canabis mas. M. A.
 MAGOT vet. Seminat. M. A. Marokkal hintik a' magot, nem vékával. km.
 Magot ültet. Semina singillatim ponit.
 MAGTALAN. Effoetus, sterilis. M. A.
 Magtalan árnyék. Lippai, Virág. Kert. p. 8. Nocent et frugibus umbrae.
 Magtalanság. Sterilitas. M. A. Pázm. Pred. p. 701.
 Magtalanul. Absque prole, sine semine, infructuose. M. A.
 MAGU. R. Semen, sperma, v. granum, legumen, v. nucleus, acinus. S. I.
 Magva (Magua; mint hamu, hamua, hamva.). Ejus semen, granum, nucleus.
 Magva-zakadt. Cui semen deficit. M. A.
 Magva-zakadt jószág. Bona caduca, cadiva haereditas, haerede vacua. PP.
 Magva-zakadtság. Caducitas.
 Magva-zakadttúl. Per defectum seminis. M. A.
 Magva-váló: magvától el való. S. I.
 Magva-váló boroczk. Persicum carne a nucleo facile separabili.
 Magva-váló szilva.
 Magvas. Granatus, granosus, acinosus. M. A.
 Magvasodik: magba megy. Sz. D.
 Magvatlan. Semine destitutus, carens grano, sterilis, effoetus. S. I.
 Magvatlan főlő. Nubes sine pluvia. S. I.
 Magvatlanítja. Sterilem facit. S. I.

Magvatlanodik. Sterilescit, semen perdit. S. I.
 Magvaz, magvazza. Nucleat.
 Ki magvazza. Enucleat, exossat. S. I.
 Magvából ki fejti. Enucleat.
 Magvát ki veszi. Idem. M. A.
 MAGUL. Pro semine. Faludi N. E. p. 8.
 Ir-magul hagyja: terjedésnek fönn tartja. S. I.
 MAGZik. Sementat. M. A.
 Föl magzik. In semen maturescit. S. I.
 Ki magzik. In semen abit.
 Magzat. Foetus, soboles, proles, filius. M. A.
 Még a' roszsz anya is jámbor magzatoszeret. km.
 Magzatozik. Sobolescit. Szaporodik. M. A.
 Magzás. Seminis maturescentia, v. ejaculatio. S. I.

MAGA.

MAGA, magad, magam. Ipsemet, tumet, egomet. M. A. Maga is tanul, a' ki másokat tanít. km.
 Maga. R. Cum tamen, quamquam. M. A. Rám fogták, maga ártatlan voltam. Sz. D.
 Maga alatt vágja a' fejszét. km.
 Maga álmát hüvelyezi. km.
 Maga-bírás. Modestia, moderatio sui. S. I.
 Maga-bíró. Dynastes, validus. M. A. Pesthi' Meséji p. 16.
 Maga-bíroság. Dynastia. M. A.
 Maga-bizott. Confidens, temerarius, audax. M. A.
 Maga-el-hitt. Idem. M. A.
 Maga-el-bizás. Temeritas, confidentia, elatio. S. I.
 Maga eiejével. Suis viribus.
 Maga eszén járó. Sui capitis. Faludi U. E. 2. R. p. 145.
 Maga-el-szánás. Sui devotio, dicatio, sacrificatio. S. I.
 Maga-el-vélteben. Praesumptuose. Faludi N. U. p. 6. B. E. p. 43.
 Maga fázéka mellé szit. km.
 Maga-feledés. Sui oblitio, abreptio. S. I.
 Maga-feledett. Sui oblitus. Pázm. Pred. p. 456. Monozslai, de Cult. p. 3. Nem vagyok olly magam-feledett.
 Maga fészket rúttja. Proprium nidum inficit.
 Maga-gondolatlan. Inconsideratus. M. A.
 Maga-gondolatlanság. Inconsiderantia. M. A.
 Maga-gondolatlanul. Inconsiderate. M. A.
 Maga hasznára fordítja. In suum commodum vertit.
 Maga hasznát néző. Qui omnia sui causa facit, sui commodi nimis studiosus. S. I.
 Maga-hányás. Jactantia, alazonia. M. A.
 Maga-hányó. Gloriorator, jactator, jactabundus. M. A.
 Maga-hitt. Confidens, temerarius, elatus. M. A.
 Maga-hittség. Temeritas, confidentia, praesumptio. S. I.
 Maga házánál. Domi suae.
 Maga jó szántából. Sponte sua, ultro. S. I.

Maga kárával. Proprio damno. PP.
 Maga kellő. Philautus, arrogans. M. A.
 Maga kényén. Sponte sua. M. A.
 Maga kényén nőtt gyermek. Sz. D.
 Maga kebelébe szedi az epret. km.
 Maga magától. Sponte, nemine cogente.
 Maga maradt, mint a' varga a' vásárban. km.
 Maga malmára hajt minden vizet. km.
 Maga-meg-adás. Sui deditio, submissio. S. I.
 Maga-meg-kötés. Obstinatio. Faludi U. E. 2. R. p. 92.
 Maga-meg-tartóztatás. Continentia, v. moderatio, modestia. S. I.
 Maga-meg-untt. Taedio affectus. PP.
 Maga-meg-untából. E taedio.
 Maga-mentés. Apologia. Faludi U. E. 3. R. p. 95.
 Maga-mentő felelet. idem. M. A.
 Maga mestersége. Propria ejus ars. Kiki a' maga mesterségét folytassa. km.
 Maga-öls. Suicidium, autochiria. S. I.
 Maga-ölv. Suicida, autochir. S. I.
 Maga rendén. Sui ordine. Faludi N. U. p. 110.
 Maga szemete. — Minden kakas a' maga szemetén hatalmas. km.
 Maga-szeretet. Philautia, egoismus. S. I.
 Maga-szeretű. Egoista. S. I.
 Maga-szűpetű. Mundulus. M. A. L.
 Maga tanácsán járó. Consilium sibi capiens. PP.
 Maga-tartás. Modestia, moderatio sui. M. A.
 Maga-tartóztató. Continens, temperans. M. A.
 Maga-tartóztatlan. Incontinens. M. A.
 Maga-tartóztatlanság. Incontinentia, luxus, intemperantia. M. A.
 Maga-tartóztatlanul. Incontinenter. M. A.
 Maga-türtető. Continens, abstinens, temperans. M. A.
 Maga-türtetés. Continentia.
 Maga-untt. Sibimet taediosus, molestus, gravis. S. I.
 Maga ura. Vivens arbitrato suo, a nemine dependens. S. I.
 Maga-vető. Jactator, gloriator, magniloquus, thraso. S. I.
 Maga-viselés. Habitus, gestus. M. A.
 Maga-vonyogatás. Tergiversatio. M. A.
 * Kiki maga. Quivis ipsemet.
 Önnön maga. Ille ipsemet.
 Tulajdon maga. Ipsemet in persona.
 MAGADKÉNT. Tuatim, more tuo. S. I.
 MAGÁBA szállott. In se reversus.
 MAGÁBAN tünődik. Disceptat secum.
 MAGÁÉ. Sui ipsius. Másét keresi, magáét veszti. km.
 Magáéva teszi. Sibi appropriat. Pázm. Pred. p. 1095.
 MAGÁHOZ hasonló. Sibi similis.
 Magához édesgeti. Ad se allicit.
 Magához hódítja. Ad suas partes pertrahit.
 Magához szorítja. Adstringit.
 Magához térít. Animam recipit.
 Magához von a' keze. km.
 Magához vonja. Ad se adtrahit.
 MAGÁN. Seorsim, separatim. M. A. Jobb magán, hogy sem roszsz társal lenni. km.

Magán hangzó. Vocalis.
 Magán hál. Secubat, secubitat. M. A.
 Magán hálás. Secubatio, secubitus. M. A.
 Magán járó. Automatum v. solivagus. S. I.
 Magán kívül van. Non est sibi praesens.
 Magán múlt el. Sibi imputet.
 Magán lakó. Seorsim habitans. Sz. D.
 Magán létel. Solitaria vita. Pázm. Pred. p. 148.
 Magán való. Privus. M. A.
 Magán való könyv. Liber singularis. Pázm. Kal. p. 1008.
 Magán való vétek. Privatum crimen. Pázm. Kal. p. 1016.
 Magános. Solitarius, privatus. S. I.
 Magános ész. Faludi. E. M. p. 243.
 Magános haszon. Privatum commodum. S. I.
 Magános tanács. Consilium privatum. Faludi. E. M. p. 243.
 Magános ütközet. Conflictus privatus, duellum. Biró Márton, Micae p. 221.
 Magánosan. Solitarie. S. I.
 Magánoskodik. Privatizat, vitam solitariam ducit. S. I.
 Magánosság. Solitudo. S. I.
 Magánóz. Külön tart, magánosságban él. Sz. D.
 MAGÁNAK. Sibi. Kiki kegyes biró magának. km.
 Magának tulajdonítja. Arrogat. M. A.
 Magának való. Egoista. Zvonarics, 1. R. p. 293.
 Magának valót is (Sibi solit) véle el hányatta. V. M. p. 223.
 Magának veti meg a' hálót. km.
 Kiki magának. Quivis pro se, quisque sibi.
 MAGÁNY. Solitudo.
 Csöndes magányomban. In mea quieta solitudine.
 MAGÁRA vállalja. Spondet. PP.
 Magára veszi. In se recipit, vel de se dictum putat.
 MAGÁRÓL levelet adott. Se obligavit.
 Magáról meg feledkezett. Sui oblitus est.
 Magáról tudja. De se conjicit, domi conjecturam facit.
 MAGÁT hányja. Jactat, jactitat, gloria-tur. M. A.
 Magát meg kötő ló. Restitor equus. PP.
 Magát meg nem bírható. Incontinens. PP.
 Magát meg tartóztatja. Abstinet. M. A.
 Magát reá tartó. Elatus, arrogans. S. I.
 Magát szerető. Se ipsum amans. Sz. D.
 Magát tettető. Simulator, hypocrita. S. I.
 Magát vonyogatja. Tergiversatur, recusat, renuit. M. A.
 MAGÁTÓL forog. Propria vi agitur. PP.
 Magától nőtt. Sponte sua, sine ullo artificio exerevit.
 Magától tanult. Autodidactes. S. I.
 Maga magától. Proprio motu, sua sponte.
 MAGÁVAL bírás. Continentia, moderatio. S. I.
 Magával nem bírás. Impotentia animi. S. I.
 Magával jó tehetetlen. Inops, miser, infirmus. M. A.
 Másad magával. Cum uno socio.
 Harmad magával, negyed magával 's a' t. Cum duobus, tribus sociis.
 Sokad magával. Multis sibi adjunctis.

MAGAS.

- MAGAS. Altus, sublimis, celsus, editus, excelsus, procerus, arduus. M. A. A' ki magasra hág, nagyot esik. km. Tolluntur in altum, ut lapsu graviore ruant. KV. p. 512.
- Magas. E. F. Csik Székében.
- Magas az asztala. km: nincs mit ennie. Magas-adta.
- Magas' falva. E. F. Kővár' Vidékében.
- Magas liget. F. Szatmár Vben.
- Magas mart. E. F. belső Szolnok Vben.
- Magas part. F. Bars Vben.
- Magas sarkú czipellős. Crepida subere substructa. PP.
- MAGASAN. Alte, sublime, sublimiter, excelsa, procer. M. A.
- Magasan röplő. Altivolans. M. A.
- MAGASD. Sz. P. Somogy Vben.
- Magasdad. R. Altus, editus. Pesthi' Meséji p. 75.
- MAGASI. (Nemes, pór.) FF. Vas Vben.
- MAGASIT, magasítja. Sublimat. M. A.
- MAGASSÁG. Altitudo, sublimitas, excelsitas, proceritas. M. A.
- Magasság-mérő. Altimeter. S. I.
- Magasságheli. Qui habitat in excelsis, altissimus. Káldi Luc. 1. 13.
- Magasságos. Excelsus, altus, altissimus. M. A.
- Magasságos hely. Locus editissimus. Faludi N. U. p. 172.
- MAGASZTAL, magasztalja. Magnificat, exaltat, sublimat. M. A.
- Föl magasztalja. Exaltat, evehit, magnificat. M. A.
- Magasztalás. Exaltatio. M. A. A' fölötté való magasztalás, és hazugság azon egy fának ágai. km.
- Föl magasztalás. Exaltatio, magnificatio. M. A.
- Magasztaló. Exaltans, exaltator, panegyricus.
- Magasztaló beszéd. Panegyris.
- Magasztaló dicéret. Pázm. Pred. p. 1244.
- Magasztaló versek. Versus panegyrici.

MAGAZIN.

- MAGAZIN. Horreum, granarium publicum, annonaria apotheca. PP.

MAGDOLNA.

- MAGDOLNA. t. a. n. Magdalena. Monozs-lai de cultu p. 113. ht. „Magdalombeli Mária.“
- Magdolna. Sz. P. Bihar Vben.
- MAGDA Magdának, Magda az egész világnak. km. Dug. 1. R. p. 154.

MAGY.

- MAGY. F. Szabolcs Vben.
- MAGYAL-fa. Esculus, ilex aquifolium. Stecheiche. S. I.
- Magyalos. Ilicetum.
- Magyalos. Sz. P. Tolna Vben. Telek Nógrád Vben.

- MAGYAR. Ungarus, Hungarus, Hunnus, Panno, Pannonius. M. A. A' Magyar-nak nem kell tolmács. km.
- Magyar. (Kis, nagy.) FF. Posony Vben.
- Magyar anya szülte. km. Alter Hercules.
- Magyar ezer. Gyöngyösi 1. Darab, Charicliá' ajánló levelében.
- Magyar fajt. Propago hungarica.
- Magyar falu. Sz. P. Somogy Vben.
- Magyar' falva. F. Liptói Vben.
- Magyar forint. Cruciferi 50. L. Babocsai, Fata Tarczal. p. 46.
- Magyar jobbágy, pörlő társ. km.
- Magyar juh. Sterpsiceros. S. I.
- Magyar kenyér. Panis hungaricus. Ha magyar kenyeret eszel, böcsüld meg a' Magyar. Lex, et regio.
- Magyar király. Rex Hungarorum.
- Magyar nemesség. Nobilitas hungarica.
- Magyar nyelv. Lingua hungarica.
- Magyar Ország. Hungaria, Ungaria, Pannonia. M. A.
- Magyar ország. Ungaricus, pannonicus. M. A.
- Magyar saláta. A' ki magától öszve nem megy. Lippai, Vet. Kert. p. 105.
- Magyar szabó. Sartor, qui vestes hungaricas praeparat.
- Magyar szilva. Besterczei szilva, magvaváló szilva. S. I.
- Magyar szokás. Mós hungaricus.
- Magyar tej. Lac hungaricum. Nem magyar tejet szopt. km.
- Magyar törvény. Jus hungaricum.
- Magyar ümög. Indusium hungaricum.
- Magyar varga. Sutor hungaricus.
- Magyar város. Becskere' része, Torontál Vben.
- Magyar világ. Mundus hungaricus.
- Magyar viselet. Cultus hungaricus.
- * Bécsi magyar. Hungarus Viennensis.
- Igaz magyar. Hungarus veri nominis.
- Régi magyar. Priscus, v. prisci moris hungarus.
- Tiszta magyar. Qui solam linguam hungaricam callet. L. Vindiciae Josephi Erdélyi p. 41.
- MAGYARA. Populari lingua facta expositio, ac proinde expositio clara dilucida.
- Magyaráiban. Explicatus. M. A. L.
- Magyarád. F. Arad Vben, Sz. P. Heves Vben.
- Magyarán. Diserte, explanato, explicate, expresse, explicabiliter. M. A. Articulate. CM. Mondd ki magyarán, ne szuszogj. km.
- Magyarán szálló. Planiloquus. M. A. L.
- Magyaráz, magyarázza. Interpretatur, declarat, exponit. M. A.
- Ki magyarázza. Edisserit, clucidat, interpretatur. M. A.
- Meg magyarázza. Exponit, declarat, interpretatur, enarrat, explanat, explicat, enucleat. M. A.
- Viszsa magyarázza. Male interpretatur, vel in malam partem accipit. S. I.
- Magyarázás. Interpretatio, expositio.
- Meg magyarázás. Explicatio, enarratio, expositio, explanatio, interpretatio. M. A.
- Magyarázat. Interpretamentum, declaratio, expositio. M. A.

- Magyarázat. Dissertat, disserit. S. I.
- Magyarázhatatlan. Inexplicabilis. M. A.
- Meg magyarázható. Explanabilis, explicabilis. M. A.
- Magyarázó. Interpres. M. A.
- Magyarázó könyv. Commentarius, commentarium. M. A.
- Ki magyarázva. Specifica, et expresse. Pázm. Pred. p. 1049.
- MAGYARAD. F. Hont Vben.
- Magyarad, v. Magyarka. Sz. P. Posony Vben.
- MAGYARI. F. Somogy Vben.
- MAGYARKA. Sz. P. Nagy Kúnságban.
- MAGYARNAK Pécs, Németnek Bécs. Admirabilis in neccendis machinis Aegyptii. M. A.
- Elég a' Magyaroknak egy horkantás. km.
- MAGYAROK. Hungaria. Nem így cselekedtek a' régi jó Magyarok. Olim non erat sic. KV. p. 382.
- Magyarok' Istene. — Él még a' Magyarok' Istene. km.
- Meg emlegeted még a' Magyarok' Istent, várj. km.
- MAGYAROS. Morem hungaricum redolens. Magyarosan. More hungarico, categorice. Epist. Széch. T. 1. p. 198.
- Magyarosd. F. Vas Vben.
- Magyarosítja. Hungarum facit. S. I.
- Magyarosodik. Hungarum induit. S. I.
- Meg magyarosodik.
- MAGYARSÁG. Ungarismus. item Gens Ungarica. M. A. Pázm. Pred. p. 129.
- Régi magyarsággal. Stylo antiquo hungarico.
- MAGYARÚL. Hungarice. item Categorice. Pázm. Kal. p. 420. „Nem tartjuk sok beszéddel, hanem kerek szóval, magyarul mondjuk, hogy szem-látomást hamissat mond.“
- Magyarúl beszél. Hungarice loquitur.
- Magyarúl tanul. Discit hungaricam linguam.

MAH.

- MAH.
- MAHOLY. Telek Abaúj Vben.
- Maholány. F. Bars Vben.
- MAHOM' fa. F. Szala Vben.

MAJ CZ.

- MAJ CZ. Kantárnak drágább szerből készült szára. Gyöngyösi 2. Dar. p. 503. Faludi T. É. p. 19. „Által tördellett, és bé vertt arany-majczokkal gazdag szerszám.“

MAJOM.

- MAJOM. Simia, simius. M. A. A' majom, ha leg szebb is, még is csúnya. km.
- Majom. F. Gömör Vben.
- Majom-képu. Pithecium, os deforme. Fratzensicht. S. I.
- Majom-orrú. Silus, silo, simulus, simus. S. I.
- Majom-orvos. Pseudomedicus, medicaster. S. I.
- Majom-szeretés. Amor excessivus. Csuzi, Tromb. p. 79.

Majom-szeretet. idem. Majom szeretetből agyon szorítja a kolykét.
Majom-táncz. Monozslai, Hit' oltalma p. 378.
* Eb-majom. *Simia cynocephalos*. M. A.
Ember-majom. *Simia anthropomorphos*. M. A.
Farkas majom. *Cercopithecus*. CM.
Hosszu farku majom. idem. M. A.
Lamos farku majom. *Corecholidis*. CM.
Macska-majom. *Simia galeocephalos*. M. A.

MAJMA. Ejus simia.

MAJMOL, majmolja. Sequitur, imitatur. S. I.

Majmolás. Roszsz követés. *Cacozelia*. S. I.
MAJMOS. Simiam habens, v. imitator. Faludi N. E. p. 78.

Majmoskodik. Simiam agit. Zvonarics 1. R. p. 474. Faludi N. U. p. 111. T. É. p. 305.

Majmoskodás. Imitatio. Pázm. Pred. p. 405. Faludi N. E. p. 133.

MAJMOZ, majmozza. Imitatur, ut simia solet.

Majmozás. Simialis imitatio.

MAJOR.

MAJOR. Praedium, villa, colonia. M. A. Allodium.

Major (Alsó, felső). Majorok Fejér és Szepes Vekben.

Major-aszszony. *Villica*. CM.

Major-ember. *Colonus*, *villicus*. M. A.
Major-gazda. *Villicus*. Pázm. Pred. p. 855.

Major-gazdaság. *Villicatio*. Pázm. I. c.

Major-ház. Allodium. M. A.

Major' háza. Sz. P. Posony Vben.

Major' falva. F. Zólyom Vben.

* Barát-major. F. Vas Vben.

Kő-major. Sz. P. Posony Vben.

Ó Major. Sz. P. Szepes Vben.

Új Major. Telek Fejér Vben, Major Vas Vben.

Úrge-major. M. Posony Vben.

MAJORI. Praedictorius, villaris, villaticus. M. A.

MAJORKODIK. Villicat, villicatur. M. A.
Majorokodás. *Villicatio*, *agricultura*. M. A. CM.

MAJORNÉ. Villatica. M. A. Jó lenne a róla majornének. km.

MAJOROS. *Villicus*, *praedictus*. M. A.
Majoros állatok. *Altilia*. Faludi B. E. p. 5.

Majoroskodik. Villicat, villicatur. M. A.
Majoroskodás. *Villicatio*. CM.

MAJORSÁG. Praedium, villa. item *Villicatio*, *agricultura*. M. A. item *Quod in allodio alitur, et educatur, nominatim omnis generis altilia*.

Majorság-eresztés. *Altilium educatio*.

Apró majorság. Pulli.

MAJORÁNNA.

MAJORÁNNA. *Asparagus*, *amaracus*, *samsuchum*. M. A.

Majoránna-olaj. *Amaracinum*. M. A.
Majoránna-por. *Pulvis amaraci*.

Majoránna - szál. *Amaracinus cauliculus*. PP.

MAJORÁNNÁS. *Samsuchinus*. M. A. *Amaraco conditus*.

MAJZOL.

MAJZOL. Rágicskál. Mit majzolsz. *Quid conteris inter dentes*.

MAK.

MAK.

MAKA.

Makád. F. Pest Vben.

MAKACS. *Temerarius*. PP. *Pervicax*, *pertinax*.

Makacsokdik. *Pervicaciter adversatur, est pertinax, cervicosus*. S. I. Sz. D.

Makacsság. *Pertinacia*, *pervicacia*. Sz. D.

Makacsul. *Pervicaciter, pertinaciter*. S. I.

MAKLÁR. MV. Heves Vben.

MAKOG. Vakog, sirva dunnog. Ne makogj. Sz. D.

MAKÓ. MV. Csanád Vben. Annyira van, mint Makó Jerusálemhez. km. Szirmai, Parab. p. 129.

Makócz. F. Zemplin Vben.

Makód. F. Szabolcs Vben. E. F. Besztercze Vidékében.

MAKRANCZ.

Makranczos. Durczás. Sz. D.
Makranczoskodik. Durczásokdik, makacsokdik. Sz. D.

MAKSA. E. F. Háromszék Székében.

MAKARIA.

MAKARIA. F. Bereg Vben.

Makaria' kortvely. *Species pyri hyemalis*.

MAKK.

MAKK. Glans. M. A. A' magas tölgy-fa is csak kis makk volt valaha. km.

Makk-bér. *Census glandinationis*.

Makk-fa. *Esculus*, *quercus*. S. I.

Makk-gyuladás. *Paraphimosis*. S. I.

Makk' héra. *Calyx glandis*. M. A.

Makk-hozó. *Glandifer*. S. I.

Makk' kupakja. *Calyx glandis*. S. I.

Makk-szedés. *Glandatio*. M. A.

Makk-termő. *Glandifer*. M. A.

Makk-tokja. *Glandariae nucis calyculus*. PP.

* Bükk-makk. *Glans fagi*.

Cser-makk. *Glans carpini*.

Tölgy-makk. *Glans quercina*.

MAKKJABB. Sombár ellen. p. 96. „Tök-nél tökebb, makknál is makkjabb tromfod.”

MAKKOLTAT, makkoltatja. *Glandibus pascit, saginat*.

Makkoltatás. *Pastura, saginatio per glandes*.

MAKKON hizás. *Glandarium pabulum, glandarius pastus*. PP.

Makkon hizalás. *Glandatio*. M. A.

Makkon hizott. *Glandibus saginatus*.

MAKKOS. *Glandarius, glandulosus*. M. A.
Makkos disznó makkal álmad. km.

MAKKRA jár. *Glande pascitur*.

MAKULA.

MAKULA. *Macula*, *naevus*. M. A.
Makula nélkül való. *Absque labe, immaculatus*.

MAKULÁL, makulálja. *Maculat*.

Meg makulálja. *Commaculat, conspurcat*. M. A.

Makuláló könyv. *Maculatorium, liber liturarius*. PP.

MAKULÁS. *Sordidatus, maculatus*. M. A.

MAKULÁTLAN. *Immaculatus*. M. A.

MAKULÁZ, makulázza. *Sordidat, sordibus inficit*.

Öszve makulázza. *Conspurcat*.

MALACZ.

MALACZ. *Porcellus, porculus, sucula*. M. A. Szegény háztól osztóvér malacz. km.

Malacz-pecsenyc. Sültt malacz.

* Sütt malaczok, kiket most a' tejéről vettek. Porci nefrendes. NC. p. 129.

Szopós malacz. *Sucula*. S. K.

Tengeri malacz. *Mus porcellus*. S. K.

Töltött malacz. *Trojanus porcus*. M. A.

Verő malacz. *Porcellus*. S. K.

MALACZCZA. Ejus *porcellus*. Meg huzza magát, mint a' szegény ember' malaczca. km.

MALACZKA. MV. Posony Vben.

MALACZOS. *Porcellos habens*.

Malaczos disznó. *Porca lactans*.

MALACZOZIK. *Porcellos parit*. S. I.
Meg malaczozik. idem.

MALAJ.

MALAJ.

Málé, meg malaj. km. Dug. 1. R. p. 126.

MALASZT.

MALASZT. *Gratia, clementia, favor*. M. A.

MALÁTA.

MALÁTA. *Siliquiae, vibus porcorum*.

Káldi Luc. 15. 16. Meg örlött gabona, mellyet sörnek minck ki főztek. Sz. D.

MALÁTÁJA. Ejus *siliquiae*.

Sörtések' malátája. Csuzi, Sip-szó p. 316.

MALÁTÁS. *Habens siliquias*.

Malátás kenyér. *Siliquarius panis*.

Malátás korpa. Csuzi, Sip-szó p. 54.

Malátás válu. Vajda 2. K. p. 223.

MALNA.

MALNA.

Malna pataka. F. Nógrád Vben.

MALNÁS. E. F. Háromszék Székében.

Malnás üveg-esür. E. F. belső Szolnok Vben.

MALOGYA.

MALOGYA. *Species quercus*. S. I. Tölgyfának neme, valamint magyal, mo-

csár 's a' t. Sz. D.

MALOM.

MALOM. Mola, molendinum. M. A. Szapora malom sokat darál. km.
 Malom. F. Baranya Vben. E. F. belső Szolnok Vben.
 Malom' árka E. F. Doboka Vben.
 Malom-egér, csűr-egér. Mus major domesticus S. I.
 Malom-ér. Ér Soprony Vben. Sz. P. Pest Vben.
 Malom' falva. E. FF. Maros, és Udvarhely Székciben.
 Malom-fej. Caput molae.
 Malom-fej' le tétele. Depositio capitis molae.
 Malom-gát. Clastrum. M. A.
 Malom-hajtó víz. Aqua molam impellens. Gyöngyösi 1. Dar. p. 335.
 Malom-ház. Molendinum. M. A.
 Malom' háza. F. Soprony Vben.
 Malom-hely. Moletrina. M. A.
 Malom-kerék. Rota molaris. Eleget fordít a' malom-kerék, még is fekete. km.
 Malom-kerék' lapátjai. Hausta rotarum. PP.
 Malom-kő. Lapis molaris. M. A.
 Malom-por. Pulvis molaris, pollen. PP.
 Malom-rész. Rata molaris.
 Malom-sok. (Ó, új) FF. Győr Vben.
 Malom-szeg. F. Nyitra Vben. E. F. közép Szolnok Vben.
 Malom-vas. Ferrea subscus. M. A.
 Malom-válú. Aquae ductus. Zsilip. S. I.
 Malom-vám. Telonium molarium. S. K.
 Malom-víz. E. F. Hunyad Vben.
 * Berki malom. Sz. P. Szala Vben.
 Csapó malom, fölül csapó malom. Ubi aqua superius adfluit ad rotas.
 Daráló malom. Mola miliaria. M. A.
 Fejér malom, Veszprém Vben.
 Fűrész-malom. Mola serraria. S. K.
 Hármás malom, Szala Vben.
 Kalló malom. Mola densatoria.
 Kása-malom. Mola miliaria. S. K.
 Kézi malom. Mola manualis. S. K.
 Köszörű-malom. Mola acuminaria. S. K.
 Kukoricza-malom. Dug. km. 1. R. p. 206.
 Lyükkő malom. Mola contusoria.
 Olaj-ütő malom. Mola olearis. S. K.
 Örlő malom. Sz. D.
 Papiros-malom. Mola papyracea. S. K.
 Paraszt malom, mely t. i. csak paraszttól, és korpáson őröl.
 Pénzes malom, Komárom Vben.
 Pusztá malom. Silentium. Pusztá malom, száraz gátton nem sok vámat szedhetsz. km.
 Pusztá malom. Major Posony Vben.
 Só-örlő malom. Salis mola manualis. S. K.
 Szamár- vagy ló-forgató malom. Mola asinaria. NC. p. 409.
 Száraz malom. — Pörög a' nyelve, mint a' forgettyú a' száraz malomban. km.
 Szél-malom. Mola pneumatica.
 Sztítás malom. Mola pollinaria.
 Tizes malom: tíz kerékű malom.
 Törő malom. Mola contusoria. Sz. D.
 Üres malom. Mola vacua. Mindég jár a' szája, mint az üres malom. km.
 Ványoló malom. Densatoria mola. Kalló. S. K.
 Vizi malom. Mola aquaria. S. K.

Zörgő malom — meg indúlt a' zörgő malom. Os streperum.
MALMA. Ejus mola. Forog a' malma: jó szerencsége van v. jár a' szája. Ha vize nem leszsz, meg áll a' malma. km: ne adj bort az ostobának, halgatni fog. Minden vizet maga malmára térít. km. Eo tamen semper mente mea ivi, ut ad meam molam deriventur rivi.
MALMOS. Habens molam.
 Malmos játék. Lusum molaris. Ezen játékban nevezetes a' kotyogós malom. Malmost játszik. Ludit lusum molarem.
MALMOT hajt. Molam impellit. Ez a' víz más malmot hajt. km.
MALOMBA megy — A' ki előbb megy a' malomba, előbb önt a' garatra. km. Prior tempore potior jure.
MALOMBAN hegedül. km. Inaniter aquam consumit, milium torno sculpsit. M. A.
 Két malomban őrölnek. km.
MALOMI. Molaris, molaris, molendinarius. M. A.

MALONYA.

MALONYA. F. Bars Vben.

MALOSA.

MALOSA. Vinum malvaticum. M. A.
 Malosa-szőlő. Uva malvatica. M. A.
 Egy pohárka malosa. Poccellum vini malvatici. Pázm. Kal. p. 887.

MAN.

MAN.
MANCS. Lapta fa-gyökérből, mellyet fölvetnek, 's botokkal hajigálnak a' levegőbe. Sz. D.
 Manesoz. Illyen gyökér-laptával játszik. Sz. D.
MANKÓ. Scipio. M. A. A' beszédnek egyenesé jó, 's a' mankónak horgasa. km.
 Mankó-pálca. Prágai p. 845.
 Mankón jár. Fulcris subalaribus incedit. PP.
MANÓ. Malus genias, daemon v. Manducus. S. I. Roszsz lélek. Sz. D. Szegénynek ajtaját nem őrzi a' manó. km. Dug. 1. R. p. 296.
 Mi manó hozott ide. Quis te daemon huc tulit. Sz. D.

MANDOLA.

MANDOLA. Amygdalum. PP. L. **MONDOLA.**

MANNA.

MANNA. Manna.
 Manna-kása. Gramen mannae. Harmat-kása. Csapó. p. 112.

MAR (név).

MAR. Armus v. Armigibus. S. I.
MARJA, az élő állatoknak. idem. S. I.
MAROK. Vola. L. alább külön.
MARONY. Sz. P. Békes Vben.
MAROS. Habens arnos.

Maros. Folyó víz. Marusius. M. A.
 Maros. MV. Hont Vben. FF. Nógrád, és Veszprém Vben.
 Maros-köz. Regio inter album Körös, et Maros fluvios. Nic. Oláh Hung. p. 73.
 Maros' falva. F. Bars Vben.
 Marosd. Sz. P. Somogy Vben.
MARÚL. Luxatur, Ficzmik. Sz. D.
 Ki marúl. Eluxatur. S. I.

MAR (ige).

MAR, marja. Mordet. M. A. Ha ő mar, én is harapom. km.
 El marja. Amordet.
 Ki marja. idem. Örül, mint a' ludak, mikor az idegent ki marják. km.
 Le marja. Demordet. M. A.
 Meg marja. Commordet, admordet. M. A.
 A' melly eb meg marta, ugyan annak szőrivel kell bé kötni. km.
 Viszontag marja. Remordet. M. A.
 Viszsa marja. idem.
MARAKODIK. Mordet invicem. M. A.
MARÁS. Morsio, morsus. M. A.
 Viszsa marás. Remorsus, remorsio. M. A.
MARCZIGÁL, marczigálja. Dimordet, morsicat. S. I.
MARCZONG, marezongja. Dilaniat, dimordet, dissecat, vulnerat, laedit, sauciat. M. A.
 Meg marezongja. Dilaniat, consauciat. Pázm. Kal. p. 417.
 Marezongatja. Morsicat. Faludi. B. E. p. 66.
 Marezongás. Laniatio. Pázm. Kal. p. 378.
 Marezongó. Laniator, sauciator.
 Írás-marezongó. Pázm. Kal. p. 579.
 Marezongól, marezongolja. Dimordet, morsicat. S. I. Mordendo lacerat.
 Őszve marezongolta.
MARÇZONA. Feroculus, ferociens bestiola. M. A.
 Marczona felelet. Faludi. E. M. p. 245.
 Marczonaság. Ferocitas pusilla. M. A. Pázm. Pred. p. 433. 762.
MARDALÓDIK. Morsicat. Megint mardalódnak a' disznók. Hallottam, Ságbon. 1821. Dec. 10.
MARDOS, mardossa. Mordicat, rodit. M. A.
 Le mardossa. Demordet. M. A.
 Meg mardossa. Obmordet. M. A.
 Mardosás. Morsio. M. A.
 Mardosva. Mordicus. M. A.
MARDOZ, mardozza. idem ac Mardos. S. I.
 Mardozó írás. Satyra. Faludi. N. A. p. 211.
MARIZSGAT, marizsgatja. Morsicat. Nagyváthi, Gazd' aszszony p. 142.
MAROGAT, marogatja. Morsicat. S. I.
MARÓ. Mordax. M. A.
 Alattomban maró eb. km.
 Viszsa maró. Remordens. M. A.
 Maróság. Mordacitas. M. A.
MARTA. Quod jam aliquis momordit. Ennek csak farkas-marta kell. km.
MARTALÉK. Praeda, manubiae. M. A.
 Martalékja. Ejus manubiae. Pázm. Pred. p. 568.
MARTALÓCZ. Mango. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 225. 421. Ember- v. marha-lopó, áruló. Sz. D.
 Martalóczi. Mangonicus. M. A.

MARA.

MARA. Pruina. Fagyos harmat. S. I.
Zúz-mara. idem.
MARÁS. Pruinosis.
Zúz-marás. idem.

MARAD.

MARAD. Manet, haeret. M. A. Juf, ha marad. km.
Ben marad. Immanet. S. I. Adhaeret, nescit eluctari.
Ebben maradjunk. Haec sit nostra sententia, huic inhaeremus.
El marad. Remanet. M. A.
Főn marad. Supermanet, remanet.
Hátra marad. Remanet.
Ki marad. Emanet. M. A.
Maga marad, mint a' varga a' vásárban. km.
Meg marad. Mauet, permanet, remanet, persistit, perseverat. M. A. Ha el fogy is a' hold, meg marad a' neve. km.
Oda marad. Exhaeret.
Rajta marad. Eidem adhaeret.
Reá marad. Ad illum devolvitur.
MARADANDÓ. Manens, permanens, durabilis. Nincs itt maradandó városunk. Non habemus hic manentem civitatem.
Maradandóság. Durabilitas, perseveratio. S. I. Sz. D.
MARADÁS. Mansio, perduratio. M. A.
El maradás. Remansio, relictio. M. A.
Ki maradás. Emansio. M. A.
Meg maradás. Mansio, permansio, remansio, duratio, perduratio. M. A.
Maradása. Ejus mansio.
Nincs maradása: nyughatatlan.
MARADDOGAL. Mansitat. CM.
MARADÉK. Reliquiae. it. Residuum, residuus, reliquus. M. A. Néha a' maradék is el kél. km.
Maradék. F. Szerem Vben.
Maradék-széna. Foenum residuum. Sz. D.
Étel-maradék. Reliquiae prandii.
Maradéka. Ejus posteritas.
Nincs semmi maradéka. Nullos habet posteros.
Semmi fiú-maradék nincsen. Nullos habet posteros masculos, nullos post se reliquit filios. Faludi T. É. p. 87.
Maradékin. Posteritas, posterii. M. A.
MARADHATATLAN. Qui non potest remanere, vel qui non habet quietem.
Maradhatatlan vagyok miatt.
MARADÓ. Manens.
Hátra maradó. Remanens. Csuzi, Tromb. p. 595.
Meg maradó mind végig. Perseverans. M. A.
MARADTT, Maradott. Relictus, v. convictus.
El maradott. Relictus. M. A.
Meg maradott, meg maradt. Reliquus. M. A.
Maradtság. Mulcta judiciaria. M. A.
MARADOZ. Mansitat. M. A.
El maradoz. Saepius remanet.
Ki maradoz. Emansitat.

MARADVÁNY. Reliquiae, analecta. S. I. Sz. D.
MARASZT, marasztja. Retinet, relinquit, remanere facit. item Muletat. M. A.
Meg marasztja. idem.
Marasztás. Retentio. M. A.
Marasztal, marasztalja. Retentat. M. A.
Meg marasztalja. Retinet, remanere facit. M. A.
Marasztthatatlan. Qui retineri non potest.

MARAGAROD.

MARAGAROD. Maragarodjába menni mászor is. Eamus Athenas. M. A.

MARCZ.

MARCZ.
Marcz-adó. Sz. P. Somogy Vben.
MARCZA.
Marcza-pán. Marcus panis. M. A. Pázm. Pred. p. 756. Lippai, Gyüm. K. p. 201. Prágai habet „Marczappán“ in praef. Faludi Marzipán. E. M. p. 58.
Marcza-fánk. Martius panis dulciarii. S. I.
MARCZAL. Mocsáros folyó víz Szala, Vas, és Veszprém Vkben.
Marczal. F. Nógrád Vben.
Marczal-tő. MV. Veszprém Vben.
Marczali. Quod est e lacu Marczal. Marczali csik — lial 's a' t.
Marczali. MV. Somogy Vben.

MARCZI.

MARCZI, MARCZIN. Juvenis Martinus.
Marczi' háza. F. Bihar Vben.
Marczin' falva. F. Abauj Vben.

MARGIT.

MARGIT. t. a. n. Margaretha. M. A. Szapora Margit' beszédje. km.
Margit' falva. F. Szepes Vben.
Szent Margit' szigete. Pest Vben.
Szent Margita. t. h. n.

MARHA.

MARHA. Res, substantia, peculium, possessio, bona, opes, grex, armentum, merx. M. A. CM. Jó marhának könnyű vevőt találni. km.
Marha-aprólék. Trunculi. S. I.
Marha-léka. Szarvas marhának betegsége. S. I.
Marha-bél. Intestina pecorum.
Marha-bőr. Tergus. PP. Pellis pecoris.
Marha-czimer. Armus. S. I.
Marha-dög. Lues pecorum v. cadaver pecoris. S. I.
Marha-ember. Homo crassus, obesus. S. I.
Marha-hajtás. Abigatus. PP.
Marha-hajtó. Abigeus. PP.
Marha-hús. Caro bubula. S. I.
Marha-légy. Conops. S. I.
Marha-lópás. Abigatus. PP.
Marha-lópó. Abigeus, abactor. PP.
Marha-testű. Robustus, homo robusti corporis. S. I.

Marha-váltás. R. Commutatio mercium, commercium. S. I.
Marha-váltás-hely. R. Emporium. Komjáthi.
Marha-vásár. Forum pecuarium.
* Egyházi marha. Peculium Ecclesiasticum. Pázm. Pred. p. 949.
Ezüst-marha. Argentaria. Pázm. Pred. p. 1194.
Gyapjas marha. Pecos lanigerum. Faludi N. A. p. 184.
Hajtott marha. Fókás marha.
Ingó marha. Mobilia. Pázm. Pred. p. 1235.
Kalmár-marha. Merx. M. A. L.
Lábas marha. Animal. Pázm. Kal. p. 902.
Le tett marha. Res depositae. M. Verbóczy in Prol. Tit. 2.
Mezőbeli marha. Pecora campi. Tordai MSS.
Pörös marha. Res sub lite. Pázm. Kal. p. 850.
Sörtés marha. Porcus. Pázm. Kal. p. 621.
Szarvas marha. Pecora cornuta. Faludi N. A. p. 184.
Vágó marha. Animal macello destinatum. Pázm. Pred. p. 808.
Vonó marha. Pecora jugalia. Pázm. Pred. p. 1216.
Vonós marha. idem.
MARHÁJA. Ejus pecus, peculium etc. A' kinck esze nincsen, nagy marhája nincsen. km.
MARHÁKODIK. Instar pecudis laborat.
MARHÁS. Peculiosus. M. A.
Marhás gazda. Herus pecora servans.
Marhás hajó. Navis oneraria. Gyöngyösi 1. Dar. p. 1.
MARHÁT hajt. Minat. PP.

MARI.

MARI. Parva Maria.

MARINA.

MARINA. Species piscis albi.

MARINKA.

MARINKA. Mariana parva.

MARKALF.

MARKALF. t. f. n. Marculphus. Salamon királyunk' udvari bolondja. Pázm. Kal. p. 274. VM. p. 127.

MARKOTA.

MARKOTA. F. Győr Vben.
MARKOTÁN. Suffaraneus, castrensis propola. PP.
Markotáné. Suffaranea. PP.
Markotányos. Castrensis propola. Geidler, Hadi okt. p. 16.

MAROK.

MAROK. Vola, manipulus. M. A. Marokkal hintik a' magot, nem vékával. km.
Marok-gabona. Manipulus. PP.

Marok-had. Manipulus militum. Sz. D.
 Marok-nép, marok-sereg. idem. Sz. D.
 Marok-szerencse — Jobb egy marok-szerencse, mint egy köböl-ész. km.
 Marok-széna. Manipulus foeni. Vess neki egy marok-szénát.
 Marok-szész. Manipulus stupae. Pázm. Pred. p. 469.
 Marok-vas. Canthus. S. K.
 Marok-veszszó. Flagellum. M. A.
 MARKA. Ejus vola. Markába szakadt a hazugság. km.
 Marka-köpő. Prolusor. Tordai MSS.
 Marka-pökő. idem. Prágai p. 768.
 Markában hordozza az életét. km. Miles.
 Markát páki. Proludit. M. A.
 MARKÁSZ, markászsza. Volam saepius injicit, prensat.
 Ki markászsza. Volatim excipit.
 MARKOD. E. P. Maros Székében.
 MARKOL, markolja. Capit, prendit, v. palpat, contrectat. S. I.
 Meg markolja. idem. Jól meg markold.
 Markolat. Manubrium, ansa, capulus. Faludi E. M. p. 81.
 Kaud' markolatja. Manubrium gladii.
 Markolász. idem ac Markász. Hallottam Ságbon 1825. Oct. 14.
 MARKON. In vola, per volas. El fogy a liszt, ha sok markon megy által. km.
 Markon van a gabona. Frumentum demessum jacet manipulatim non dum colligatum.
 MARKOS. Volas habens. A' lovam 15 markos.
 Markos legény. Fortis, viribus pollens.
 Markosság. Prágai p. 828.
 MARKÚ.
 Szoros markú. Avarus.
 MARKOBA köti. Palmat. M. A.
 MAROKLAT. Manubrium, ansa. M. A. Capulus. CM.
 MAROKNYI. Volaris, pugillaris. S. I. A' ni egy marokba fér.
 Maroknyi nép. Manipulus populi.

MARS.

MARS. Milium itineratio. S. I.
 Mars-nóta. Abitus militaris melodia. S. I.

MART.

MART. Litus, ripa. M. A. GM.
 Mart-fő. Sz. P. Heves Vben.
 * Magas mart. E. F. belső Szolnok Vben.
 Vörös mart. E. FF. Aranyos és Szeben Székében, és Brassó Vidékében.
 MARTÉLY. Sz. P. Csongrád Vben.
 MARTI. Riparius, littoreus. M. A.
 Marti lapu. Bechium, tussilago. PP. Cfer. Csapó p. 164.
 MARTOS. Habens ripam, riposus.
 Martos. F. Komárom Vben.

MASKARA.

MASKARA. Maszkara. Mimus. CM. Ál-orcza. Masque.
 MASKARÁS bál: álorczás bál.
 Maskarason: ál-orczáson. Faludi T. É. p. 287.

MASZAT.

MASZAT. Sordes.
 Maszat-ember. Homo sordidus.
 MASZATOL, maszatolja. Sordibus inficit.
 Öszve maszatolja. Consortidat, conspreat.
 MASZATOS. Sordibus infectus.

MASZLAG.

MASZLAG. Esca venenata. PP. Opium vel qualiscunque cibis, aut potus crapulam, stuporem, vel insaniam causans. S. I.
 Maszlag-fű. Datura stramonium. Stechapfel. Csuda-fű, csattantó. S. I.
 MASZLAGOS. Rixosus. PP. it. Ebrius, temulentus vel fatuus, delirus. S. I.
 Pázm. Pred. p. 231. „Coeperunt furere prae vino. A' bor miatt műnyáján maszlagosokká lettek.“
 Maszlagos ital. Potus opiatius. Faludi N. E. p. 147.
 Maszlagos kábaság. Delira fatuitas. Csuzi, Sip-szó p. 102.
 Maszlagos szerelem. Delirus amor. Sz. D.
 Maszlagosít, maszlagosítja. Fatuat, facit furere, delirare.
 Meg maszlagosítja. Infatuat. Csuzi, Tromb. p. 194.
 Maszlagosodik. Fit delirus, furiosus, rixosus. Csuzi, Sipszó p. 757.
 Meg maszlagosodik. Infatuatur. Pázm. Pred. p. 950. „Meg maszlagosodik Éva a' méltóság- és tudomány-kivánással.“

MASZUTA.

MASZUTA. Alattomban való család, alázatos macska. Sz. D. Alamuszi, alamuszta. S. I.

MATÁSZ.

MATÁSZ. Mataxa, metaxa, sericum rude. PP. Készítetlen, nyers selyem, v. Béka-selyem. Sz. D.

MATÓLA.

MATÓLA. Alabrum. M. A.
 MATÓLAL, matólálja. In spiram evolvit. PP.
 Föl matólálja. idem. PP.

MATRING.

MATRING. Spira. PP.
 Matring-czérna. Volumen filorum. PP.
 Matring-haj. Volumen capillorum. Sz. D.
 * Far-matring. Postilena. CM. item A' lovas katonák' büntetése. Meg far-matringozták.
 Selyem-matring. Volumen serici. Faludi N. E. p. 55.

MATULA.

MATULA. Matellio, matula. M. A.

MATY.

MATY. F. Baranya Vben.
 MATYI. Vám Csongrád Vben.

MAZÚR.

MAZÚR. Egenus, erro. PP. Martyr. Coron. p. 100. Csuzi, Tromb. p. 128.

MAZZAG.

MAZZAG. Zona. vide Madzag. M. A.

MÁ.

MÁCS.

MÁCS. Sz. P. Szabolcs Vben.
 MÁCSA. FF. Arad és Pest Vben. Folyó viz Tburócz Vben.
 MÁCSCS. Kártya-játéki nevezet, midőn a' játszó egy ütést sem tesz.
 Mácsésá lett: egy ütést sem tett.
 MÁCSIK. Tészta étel' neve.
 Mácsik-szedő. VV. L.
 Mácsik-szűrő. VV. L.
 Mézes mákos mácsik. Cocctum. M. A.
 MÁCSONA. Onopordum. Weisse Wegdistel. S. I. Búza között termő tövis. Sz. D.

MÁD.

MÁD. MV. Zemplin Vben. F. Posony Vben.
 MÁDA. Sz. P. Bács Vben. E. F. Hunyad Vben.
 MÁDRA. Matrix, uterus. PP.
 Mádra-fű. Matricaria. M. A.

MÁG.

MÁG. E. F. Alsó fejer Vben.
 MÁGLA. Mensura liquidorum continens circiter 50 medias. Sz. D. Hat kévből álló kereszt. S. I. Batus. M. A. L.
 MÁGOCS. F. Baranya Vben. Sz. P. Csongrád Vben.
 Mágocs-ér. Ér Csongrád Vben.
 MÁGOR. Sz. P. Békés Vben.

MÁGNES.

MÁGNES. Magnes.
 Mágnes-ko. Magnes, Hercules lapis. M. A.
 Mágnes-kői. Magneticus. M. A.
 Mágnes-tű. Acus magnetica, pyxis nautica, compastum. S. I.

MÁH.

MÁH.
 MÁHOL. Tele tömött poszával eszik. Sz. D.

MÁJ.

MÁJ. Epar. M. A.
 Máj-fű. Matrisylva, hepatica. M. A.

Máj-geleszta. Fasciola hepatica. Egel-schnecke. Mitterpacher Hist. Nat.

Máj' gögye. Lippai' Gyüm. K. p. 131.

Máj-gyulladás. Inflammatio hepatis. S. I.

MÁJA. Ejus hepar, jecur. Nem fér a májához. Perferre non potest.

Mája. E. F. Maros Székében.

Mája-fájó. Hepaticus.

MÁJALÓ. Genethlia. M. A. Szül-tés-ünnepi lakodalom, puszdarék. M. A. p. 425.

MÁJAS. Lucanica. M. A.

MÁJBÓL való. Hepatarius, hepaticus. M. A.

MÁJOS. Hepar habens.

Májos. E. F. Torda Vben.

Májos ajakú. Chilo. PP.

Májos gombóc. Pastillus ex jecore.

Májos' hegye. E. F. Küküllő Vben.

Májos kolbász. Tomaculum, tomacinae. M. A. CM.

MÁJUS.

MÁJUS. Mensis Majus.

Május' fa. Sz. P. Szabolcs Vben.

MÁK.

MÁK. Papaver. M. A.

Mák' fa. F. Vas Vben.

Mák' falva. E. F. Maros Székében.

Mák-lé. Opium. M. A.

Mák-szem. Granum papaveris. S. I.

Mák-szemnyi. Pusillus instar grani papaveris.

Egy mák-szemnyit sem gondolok avval. Telegdi, Felelet. p. 14.

Mák-vetés. Seminatio papaveris. Jó volna mákot vetni. km. Mercurius supervenit.

Mák-virág. Flos papaveris.

* Csik-mák. Cocctum. S. K.

Fejér mák. Papaver candidum. S. K.

Fekete mák. Papaver nigrum. S. K.

Kerti mák. Szelid mák. Papaver sativum. Csapó p. 175.

Sárga mák. Ceratitis. S. K.

Vad mák. Anemone. Pipacs. CM.

Vak mák. Merő mák, mellynek a' fején ninesenek rostélyjai, 's így 'a' szeme nem hullhat ki.

Varju mák. Hibiscus trionum. S. K.

MÁKI. Papaverinus. M. A.

MÁKNYI. Pusillus instar papaveris. S. I.

MÁKOS. Papaveratus. M. A.

Mákos a' feje. km.

Mákos béles. Copta. M. A.

Mákos kalács. Torta papaverata.

Mákos mácsik. Cocctum.

Mákos rétes. Placenta papaverata.

Mákos szür. Gausape nigro punctulatum.

MÁKOZ, mákozta. Papavere perspergit.

Meg mákozta. Papavere conspergit. Mák-kal meg hiuti.

MÁK.

MÁK, MÁK. Vox leporis.

MÁKOG. Leporinum sonum edit. Mákog mint a' nyúl. Dug. km. 1. R. p. 198.

MÁL.

MÁL. R. Venter, pars corporis infra pe-ctus. Gyöngyösi.

Mál. F. Horvát Orsz. E. F. Kraszna Vben.

Mál-bőr. Az állat' basáról vetett gyön-gébb bőr. Sz. D.

Mál-gerezna. Hermellina, argéntilla. M. A.

* Hölgy-mál. Argentilla. M. A. A' hölgynek hasa' bőre. S. I.

Kemes mál. F. Vas Vben.

Róka-mál. Mollior pellis vulpina sub-ventralis.

MÁLJA, MALLYA. Ejus subventrale.

Part' mályja. Cavum littoris. Pázm. Tudak. Pred. 1. Levelében.

MÁLI. F. Borsod Vben.

MÁLLIK. Diducitur. El foszlik.

El mállik. Atteritur, deteritur, deci-dit, deflorescit. S. I.

Meg mállik. — Meg mállott hírével a' föld' kerekége. Sz. D.

MÁLÉ.

MÁLÉ. Placenta miliaria. M. A.

Málé. F. Gömör Vben.

Málé-száju. Gyáva, bamba, táté, dö-re. Vajda 3. K. p. 512.

MÁLHA.

MÁLHA. Vidulus, bulga. M. A. Vran-csics. Sarcina. PP.

Málha-hordozó. Clitellarius. M. A.

Málha-hordozó ló. Equus clitellarius. NC. p. 421.

Málha-nyereg. Clitella. M. A.

MÁLHÁBA köti. In sarcinam cogit, com-pingit. PP.

Málhába kötés. In sarcinam collectio. PP.

Málhába kötő. Sarcinarius structor. PP.

Málhába kötött. In sarcinam collectus. PP.

MÁLHÁL, málhálja. Sarcinat, in sarcin-am cogit. Csuzi, Sip-szó p. 178.

Málháló. Sarcinarius structor. PP.

Málháltt. Sarcinosis oneratus.

Meg málháltt görbe tevék. Csuzi, Sip-szó p. 89.

MÁLHÁS. Sarcinis onustus. Csuzi, Tromb. p. 155.

Málhás ló. Equus clitellarius. Pacht-pferd. NC. p. 135.

Málház, málházza. Sarcinis onerat.

Föl málházza. idem.

MÁLNA.

MÁLNA. Fructus rubi idaei, bacca idaea, Himbeere. S. I.

Málna-eczet. Acetum baccis idacis conditum.

Málna-fa. Rubus idacus. PP.

Málna-gyümölcs. Morum idaeum, bac-ca idaea. PP.

Málna-kóró. Rubus idacus. S. I.

Málna-lé. Syrupus rubi idaei.

MÁLNAS. Moro idaco conditus.

MÁLVA.

MÁLVA. Malva pumilla. M. A.

Málva-fő. Malva. M. A.

Málva-rózsa. Malva hortensis. M. A.

* Apró málva. Malva rotundifolia. S. K.

Fejér málva. Althaea officinalis. Csapó p. 177.

Sárga málva. Althaea abutilifoides. Csa-pó p. 178.

Vad málva. Althaea. CM. Malva alcea. Csapó p. 178.

MÁLVÁS. Malvaceus. M. A.

MÁM.

MÁM.

MÁMA. Sz. PP. Csongrád és Veszprém Vben.

MÁMOR. Dolor capitis, et moestitia post crapulam. S. I.

Mámoros. Post exhalatam crapulam male dispositus. S. I. Semitemulentus, necdum plene sobrius. Csuzi, Tromb. p. 5.

MÁMM.

MÁMM.

MÁMMOG. Nyög, magában dunnog v. lassan eszik v. cselekszik valamit. Mit mámmogsz rajta olly sokáig.

MÁN.

MÁN.

Mán' fa. F. Baranya Vben.

Mán-telcké. Sz. P. Pest Vben.

MÁND. F. Szatmár Vben. Sz. P. Szala Vben.

Mándok. MV. Szabolcs Vben.

MÁNY.

MÁNY, MÉNY. Suffixum generans sub-stantivum ut: tudomány, tctemény. 's a' t.

Mány. (Kis, nagy.) F. és Sz. P. Fejér Vben.

MÁNVA. (Kis, nagy.) FF. Nyitra, és Bara Vben.

MÁNYOK. (Kis, nagy.) FF. Tolna Vben.

MÁNG.

MÁNG.

MÁNGOL, mángolja. Telam laevigat, ves-tes lineas cylindro complanat.

Meg mángolja. idem.

Mángolt. Blitum. M. A.

MÁNGOR. Teruncius, mica. M. A.

Mángorny. Ceracium, nihili. M. A.

Egy mángorny. Ceratium. CM.

Mángorol, mángorolja. Telam laevigat, linteum complanat cylindro. PP.

Mángorló. Machina linteis laevigandis apta. Sámbar ellen p. 503.

Mángorlott vászon, gyolcs. Linteum laevigatum. PP.

MÁNGUR. vide MÁNGOR. M. A.

MÁR.

MÁR. Jam. M. A.

Már' fa. F. Baranya Vben.

Már is.
 Már ma. Hodie jam.
 Már most. Jam nunc. M. A.
 Már pedig. Jam vero, atqui. S. I.
 Már régen. Jam dudum, olim jam. M. A.
 * Im' már. Jam tandem. Lásd IM.
 Am már hagyj békét.
 MÁRAN. Jamque. M. A.
 MÁRIG. Usque jam, tam cito.
 Márig bele pntál. Tam cito nauseasti.

MÁRCZ.

MÁRCZ. Mulsum v. cerevisia mense Martio cocta. S. I. Édes mint a' márcz. km.
 Márcz. F. Soprony Vben.
 MÁRCZIUS. Mensis Martius.
 Márczius-virág. Narcissus. PP.

MÁRIA.

MÁRIA. t. n. Maria.
 Mária' háza. Sz. P. Pest Vben.
 Mária' képe. Effigies B. V. Mariae.
 Mária' laka. Sz. P. Nagy Kunságban.
 Mária Magdolna. Maria Magdalena.
 Mária' neve' napja. Festum nominis Mariae.
 Mária-czel. Cellae Marianae.
 * Kis Mária. MV. Bihar Vben.
 Nagy Mária. Sz. P. Bihar Vben.
 Szent Mária. FF. Heves, Liptó, Szala, Thuróc, és Zemplin Vkben. Sz. P. Tolna Vben. és E. F. Doboka Vben.
 MÁRIÁS, MÁRJÁS. Numus Mariaus, moneta cum effigie Mariae. S. I.

MÁRK.

MÁRK-Gróf. Marchio. S. I. Határ-Gróf.
 MÁRK-Grófság. Marchionatus. S. I.

MÁRKUS.

MÁRKUS. (MÁRK, MÁROK, MÁRKÓ.)
 t. f. n. Marcus.
 Márkus-bük. Telék Szala Vben.
 Márkus' falva. F. Szepes Vben. Sz. P. Zemplin Vben.
 Márkusa. F. Gömör Vben.
 MÁRKOS. E. F. Felső Fejér Vben.
 Márkos' falva. E. F. Háromszék Székében.
 MÁRKÓ. F. Veszprém Vben.
 Márkó. Csárda Baranya Vben.
 MÁRK' háza. Sz. P. Nógrád Vben.
 MÁROK. FF. Baranya, és Beveg Vkben.
 Márok' napja. Festum S. Marci.
 Márok' folde. F. Szala Vben.
 Márok' háza. F. Nógrád Vben, és Sz. P. Komárom Vben.

MÁRNA.

MÁRNA. Barbus piscis. M. A. Barbo. PP.

MÁRT.

MÁRT, mártja. Tingit, intingit. M. A.
 Bé mártja. Intingit, immergit. M. A.
 Belé mártja. Intingit. Faludi T. E. p. 113.
 Gyertyát márt. Candelas fingit.
 Meg mártja. Intingit. M. A.

MÁRTALÉK. A' mit mártva szoktak enni.
 Tinctum, intinctum. Bíró Márton,
 Micae in Praef. Sauce.
 MÁRTATLAN. Abaphus. M. A.
 MÁRTÁS. Tinctus, intinctus. M. A.
 Gyertya-mártás. Fictio candelarum.
 MÁRTHATÓ. Tinctilis. M. A.
 MÁRTOGAT, mártogatja. Sapius intingit. Faludi N. E. p. 202.
 Ki mártogatja. Absumit repetitis intinctibus.
 MÁRTOTT. Tinctus. M. A.
 Mártott falat. Intinctum. PP.
 Mártott gyertya. Candelae tinctu factae.
 MÁRTÓ. Tingens, tinctor, tinctorius.
 Mártó edény. Vas tingendo serviens. Sz. D.
 Mártó lé. Embamma. Sauce. S. I.
 Gyertya-mártó. Lychnarium. PP.
 Gyertya-mártó asszony. Mulier lychnaria. PP.

MÁRTIR.

MÁRTIR. Martyr. M. A.
 MÁRTIROM. idem. M. A.
 Mártíromság. Martyrium. M. A.
 Mártíromozza. Torquet, cruciat. Vajda K. E. 1. K. p. 572.

MÁRTON.

MÁRTON. t. f. n. Martinus. M. A.
 Márton. t. h. n.
 Márton' fa. F. Baranya Vben, Sz. P. Vas Vben.
 Márton' falva. FF. Gömör, és Nyitra Vkben. Sz. PP. Nógrád, és Szabolcs Vkben.
 Márton' telke. E. F. Felső Fejér Vben.
 Márton-vásár. MV. Fejér Vben.
 Szent Márton. t. h. n.
 Szent Márton' hegye. Mons Pannoniae.
 Szent Márton' ludja. Anser S. Martini.
 Sok Szent Márton' ludja kelte már el azóta. km. Dug. 1. R. p. 95.
 MÁRTONYI. F. Borsod Vben.
 MÁRTONYOS. F. Bács Vben.
 Mártonos. E. F. Három' szék Székében.

MÁRVÁNY.

MÁRVÁNY. Marmor. M. A.
 Márvány-faragó. Marmorarius. M. A.
 Márvány-golyóbis. Marmor tornatum in globum, sphaerula marmorea. PP.
 Márvány-kép. Simulacrum marmoreum. S. I.
 Márvány-kő. Marmor. M. A.
 Márvány-köves. Marmorosus. M. A.
 Márvány-kövi. Marmoreus. M. A.
 Márvány-mű. Opus marmoreum. S. I.
 Márvány-műves. Marmorarius, faber marmoris. S. I.
 Márvány-oltár. Ara marmorea.
 Márvány-oszlop. Columna marmorea.
 Márvány-papiros. Charta colorata, laevigata. S. I.
 * Fejér márvány-kő. Margit' Élete Práynál p. 356. Lychnites.
 Fekete márvány. Marmor nigrum.
 Vörös márvány. Marmor rubrum. etc.
 Nam d' Aviler enumerat 87 species marmoris, Scamozzi quoque fuse

tractat de marmoribus, Libro 7-mo suae Architecturae.
 MÁRVÁNOS. Marmoreus v. marmorosus, v. marmorarius. S. I.
 MÁRVÁNYOZ, márványozza. Marmorat. S. I.
 Meg márványozza. Crustam marmoream superinducit.
 Márványozás. Crustae marmoreae inductio.
 Márványozat. Crusta marmorea superinducta.
 Márványozó. Marmorator.

MÁS.

MÁS. Alius, alter. M. A. Más nyomja a' sajtót, 's más iszsza a' mustot. km.
 Más az hogy. Ceterum, deinde, alterum quod est. M. A.
 Más' dolgába avatja magát. Alienum arat fundum. M. A.
 Más egyik. Alter. M. A. CM.
 Más esze jött. Mutavit voluntatem.
 Más értelmű. Dissentiens, aliter sentiens. S. I.
 Más' feleségét éli. Alienum fundum arat. S. I.
 Más felé. Aliorsum. M. A.
 Más felől. Ex altera parte. S. I.
 Más fél. Sesqui. M. A.
 Más fél annyi. Sesquialter. M. A.
 Más fél esztendő. Semi alterius anni.
 Más-féle. Alius generis, aliusmodi. M. A.
 Más fél fillér. Sesqui obolus. M. A.
 Más fél funt. Sesqui libra. M. A.
 Más fél hold föld. Sesqui jugerum. M. A.
 Más fél hónap. Sesqui mensis. M. A.
 Más fél köböl. Sesqui modius. M. A.
 Más fél lábnyi. Sesqui pedalis. M. A.
 Más fél mázsa. Sesqui centenarius.
 Más fél óra. Sesqui hora. M. A.
 Más hol. Alibi. S. I.
 Más honnan. Más honnatt, Más honnét. Aliunde. S. I.
 Más howá. Aljo, aliorum. M. A.
 Más' kárán tanultt. Alieno periculo cautus. PP.
 Más' kebelébe szed epret. km.
 Más-képpen. Aliter. M. A.
 Más-kor. Alio tempore. S. I.
 Más-kori. Ex alio tempore, alterius temporis. S. I.
 Más' külömben. Secus, alias, aliter, alioquin. S. I.
 Más malmot hajt ez a' víz. km.
 Más meg más. Alius et alius.
 Más mi. Aliud quid, aliquid aliud. S. I.
 Más módon. Aliter. M. A.
 Más módú. Alius modi. M. A.
 Más nem. Sexus sequior. S. I.
 Más' pénzére iszik. Alterius sumtibus crapulatur. PP.
 Más' zsebjeében kereskedő. Manticularius, saccularius. S. I.
 Más' szájával eszik. — A' ki más' szájával eszik, nem szokott jól lakni. km.
 Más szokás. Alius mos. Minden háznál mas szokás. km.
 Más után. Post alterum. Egymás után. Unus post alterum.
 Más után éneklő. Succentor. PP.

Más világ. Mundus defunctorum, futura post mortem vita. Pázm. Pred. p. 31.
 Más világon van. Abiit ad plures.
 * Egy-más. Alter et alter, it. vasa, supellex, reculae.
 Egy-más' kezére adják. km.
 Fele más. Dispar. M. A. it. Bicolor, bigeneris, hybridus.
 MÁSE. Alienum. M. A. Ne bántsdnak hi-ják a' másét. km.
 Máséből adakozni könnyű. km.
 Másén kapdosó. Vulturius. PP.
 Másét keresi, magáét veszti. km.
 MÁSERT. Pro altero, alterius causa.
 Másért felelő. Evictor. S. I.
 MÁSIK. Alter, alius. M. A. Egyik kéz a' másikat mossa. km.
 Másika. Alter e duobus.
 MÁSÍT, másítja. Alterat. S. I.
 Meg másítja. idem. Vajda 1. K. p. 161.
 Másítás. Alteratio, adulteratio.
 Másíthatatlan. Quod alterari non potest. Meg másíthatatlan. Inalterabilis. Vajda 1. K. p. 559.
 MÁSKÉNT. Secus, alias, aliter, alioquin. S. I.
 MÁSOD. Alter. M. A.
 Másod fő. Biennis. M. A.
 Másod főre menendő. idem.
 Másod ízben. Altera vice, iterum, secundum. S. I.
 Másod magával. Bini.
 Másod nap. Postridie. M. A.
 Másod napi. Postridianus. S. I.
 Másod rendbéli. Secundarius. M. A. CM.
 Másod szántás. Repastinatio. M. A. L.
 Második. Secundus. M. A.
 Második harang-szó. Secundus campanae pulsus.
 Második renden való. Secundarius. M. A.
 Minden második. Omnis secundus.
 Másodika. Id, quod e pluribus secundum est. Harangozások másodikat.
 Másodszor. Secundo. M. A.
 Másodszori. Iteratus.
 MÁSOL, másolja. Alterat. M. A. Pázm. Pred. p. 1044.
 Meg másolja. Revocat; mutat consilium. PP.
 Meg másolja a' vásárt. Abit ab emtione. PP.
 Meg másolja a' vélekedését. Opinionem suam retractat, revocat. S. I.
 Meg másolta ígétét. Promissis non stetit.
 Másolás. Alteratio, commutatio, revocatio. M. A.
 Meg másolás. Retractatio. Káldi 1. Reg. 14. 39.
 Meg másolása a' vásárnak. Emtionis renunciatio. PP.
 Másolhatatlan. Inalterabilis. Pázm. Pred. p. 747. 1081.
 Másolhatatlan végezések. Decreta inalterabilia. Faludi E. M. p. 243.
 Meg másolhatatlan. Inalterabilis.
 Másolt. Alteratus.
 Másolt kép. Pictura ex altera expressa.
 Másolt pénz. Numus ectypus. Nachgemachte Münze. S. I.
 Másolás. Alteratio, item Secundarium, deuteria. M. A.

Másolás - bor. Vinum secundarium. NC. p. 109.
 Másolás-sör. Cerevisia secundaria. S. I.
 MÁSONNÉT. Aliunde. M. A.
 MASRA. Ad alterum, alteri.
 Másra bizza. Alteri concedit. Kulcsát szivednek ne bízzd másra. km.
 Másra magyarazza. Aliorsum accipit. PP.
 Másra maradó jószág. Caducum beneficium, caduci juris possessio. PP.
 Másra vihető. Relativus. S. I.
 MÁSSA valaminek. Copia, exemplum, typus, transumptum. M. A. Pázm. Kal. p. 190.
 Ajándék' mássa. Antidorum. S. K.
 Levél' mássa. Copia epistolae. S. K.
 Név' mássa. Pronomen. S. K.
 Nincs mássa. Non habet parem.
 Pénz' mássa. Numus ectypus. S. I.
 Rása' mássa. Textum rasum. S. K.
 Vallás' mássa. Paria libelli. NC. p. 455.
 Mássát veszi. Transcribit. CM.
 MÁSSAL. Cum altero.
 Mással hangzó. Consonans. S. I.
 Mással tartó. Alterius factionis.
 Mással öszve foglaltt gerendák. Coordinatum tignum. PP.
 Mással újat von. Contendit cum altero.
 MÁSSZOR, Másszor. Alias, alia vice. M. A.
 Másszori. Diversi temporis. M. A.
 Másszorra. Pro alia vice, ad aliud tempus.
 Másszorra hagyjuk. Relinquamus in aliud tempus. Faludi T. É. p. 96.
 Másszorra tartja. Reservat. M. A.
 Másszorra tehető. Conditivus. M. A.
 MÁST ért. Dissentit. S. I.
 Mást semmibe hajtó. Superciliosus. S. I.
 Mást tisztít, maga rühes. km.
 MÁSUNNAN, másunnatt, másunnét. Aliunde. M. A.
 Másunnan jött. Adventitius. M. A.
 MÁSUTT. Alibi, alicubi. M. A. Másutt is le szokták enni a' húst a' csont-ról. km.
 MÁSUVA. Alio, aliorum. M. A. Más hová.
 Másuvá költözik. Alio demigrat, habitationem commutat, alio domicilio transfert. PP.
 Másuvá néz. Alio aspicit.
 Másuvá veszi. Derivat. PP.
 MÁZSA.
 MÁZSA. Centenarius, pondó. M. A.
 Mázsa-számra. Per centenarios.
 MÁZSÁL, mázsálja. Ponderat. S. I.
 Meg mázsálja. idem.
 Mázsaló. Ponderator, ponderatorius.
 Mázsaló körtvély. Cursor.
 Mázsaló mester. Libripens, pensator. PP. Ponderum magister.
 MÁZSÁS. Centenarium ponderans. S. I.
 Mázásás székér. R. Currus summarius. Terhes v. árús székér. S. I.
 MÁSZ.
 MÁSZ. Repit, serpit. M. A. Ugyan mász előtte a' hazugság. km.
 Alá mász. Derepít, subrepit. M. A.

Bé mász. Irrepit. M. A.
 Bé mász alattomban. Subrepit. M. A.
 Csusz mász. Reptat.
 El mász. Abreptit. El mászott, mint a' Kajdi ködmen. km.
 Elő mász. Arreptit, proreptit. M. A.
 Föl mász. Sursum repit. PP.
 Hátra mász. Retro repit. Pázm. Pred. p. 997.
 Ki mász. Ereptit. M. A.
 Le mász. Derepít. M. A.
 Meg mászsa a' fát. Perreptat arborem.
 Oda mász. Adreptit.
 Reá mász. idem. M. A.
 Vissza mász. Retro serpit. S. I.
 MÁSZÁS. Reptatus. M. A.
 Csuszás mászás. idem.
 MÁSZDOGAL. Reptat. Csuszdogal. M. A. CM.
 Által mászdogálja. Perreptat. CM.
 Bé mászdogal. Irreptat, subgreditur, inserpit. M. A.
 MÁSZKÁL. Reptat. Káldi Gen. 7. 21.
 Bé mászkál orozva. Subreptat. M. A.
 Oda mászkál. Obreptit. M. A. L.
 MÁSZÓ. Repens, serpens. M. A.
 Csuszó mászó állatok. Reptilia.
 Fülbe mászó. Forficula, fullo. NC. p. 147.

MÁSZTIKSZ.

MÁSZTIKSZ-fa. Lentiscus, lentiscum. PP.

MÁT.

MÁT.
 MÁTA. Sz. P. Szabolcs Vben.
 MÁTKA. Amica, sponsa, amasius, amasia. M. A. Puella amata. S. I.
 Mátka-kérvő. Proculus. M. A. L.
 Mátka-tál. Donum amasiae v. amasii. S. I.
 Mátkaság. Sponsalis status, sponsalitas. Pázm. Pred. p. 1054.
 MÁTRA. Magyar Országának egygyik legmagasabb hegye Heves Vben.

MÁTÉ.

MÁTÉ. (Mátis, Mátyus.) t. f. n. Mathacus.
 Máté. E. F. Doboka Vben.
 Máté' fa. Sz. P. Vas Vben.
 Máté' falva. E. FF. Alsó Fejér Vben, és Udvarhely Székében.
 Máté' háza. Sz. P. Bács Vben.
 Máté-vágás. F. Sáros Vben.
 MÁTIS' falva. E. FF. Három-szék és Udvarhely Székében.
 MÁTYUS. F. Bereg Vben.
 Mátyus' földje. Regio Mathaei quondam Palatini. Pázm. Kal. p. 1075. Cf. Szirmai Parab. p. 36.
 Mátyus' háza. Sz. P. Veszprém Vben.

MÁTRÁ CZ.

MÁTRÁ CZ. Tomentitia, culcitra pilacea. PP. L. Madrácz.

MÁTY.

MÁTY' falva. F. Ugocsa Vben.

MÁTYÁS.

MÁTYÁS. t. f. n. Mathias M. A.
Mátyás' falva. F. Szepes Vben.
Mátyás' háza. F. Abaúj Vben.
Mátyás király. — Meg holt Mátás
király, oda az igazság. km.
Mátyás' ugrása Bissexus, bisextus. M.
A. CM.
MÁTYASKA. F. Zemplin Vben.

MÁV.

MÁV, MÁU. Macska-szó.
MÁVOG. Leucat. Miog. S. I.

MÁZ.

MÁZ. Gypsum, crusta. M. A. item En-
caustum figlinum v. tectorium, lu-
tamentum v. fucus. S. I.
Máz-mű. Opus encausticum v. gypseum.
S. I.
Máz-müves. Encaustes v. gypsoplastes,
gypsator. S. I.
Máz-müvesség. Encaustice v. plastice.
S. I.
MÁZA. F. Tolna Vben.
MÁZOL, mázolja. Encausto pingit, v.
incrustat, tectorium in parietem in-
ducit, v. inquinat, maculat, v.
male scribit, male pingit. S. I. Gyp-
sat, incrustat. M. A.
Bé mázolja. Incrustat. M. A. CM. Pázm.
Kal. p. 305.
Meg mázolja. Incrustat. M. A.
Mázolás. Tectorium. M. A.
Bé mázolás. Incrustatio, gypsatio. M. A.
Meg mázolás. idem. M. A.
Mázolat. Tectorium. Erdélyi, Zichi fölött
p. 25.
Mázolatja a' falnak. Tectorium muri.
Szép mázolatokat tett. Sz. D.
Mázoló. Incrustator. M. A. v. imperitus
scriptor v. pictor. S. I.
Mázlás. Tectorium. M. A. NC. p. 269.
Mázlott fal. Paries crustatus. M. A.
MÁZOS. Gypsatus. M. A. Encausto pictus,
incrustatus. S. I.
Mázos edény. Vas lutatum. Jáki mázos
edény.
Mázos korsó. Urceus incrustatus, pi-
ctus encausto. S. I.

ME.

MECSET.

MECSET. Delubrum, fanum, templum
turcicum. M. A.

MED.

MED.
Kis med. E. Folyó víz és F. Udvarhely
Székében.
MEDER. Óbol, tágasság. Capacitas.
Fél meder. km. Dug. 1. R. p. 112.
Meder a' veremnek. Capacitas foveae.
Sz. D.
MEDENCZE. Pelvis. M. A.

Medencze. F. Bereg Vben.
Caurgó medencze. Guttarium. NC. p.
397.
Mosdó medencze. Malluvium, pollu-
brum. NC. p. 315.
MEDES. F. Szatmár Vben.
Medes-ér. E. F. Udvarhely Székében.

MEDÁLY.

MEDÁLY. Medalia. PP. Numus memoria-
lis. Medaille.
MEDÁLYOS kücsög. — Szép medályos kü-
csög a' lova' fejében. Sz. D.

MEDDIG.

MEDDIG. Quousque, usque quo. M. A.
Meddig meddig sem. Incerto tempore.

MEDDŐ.

MEDDŐ. Infoecundus, sterilis. M. A.
Szapora tréfa, meddő okosság. Flu-
men verborum gutta mentis.
Meddő tehén. Vacca sterilis.
MEDDOL, meddővé lesz. Sterilescit.
M. A.
Meg meddölte magát. Sterilis remansit.
MEDDŐSÉG. Infoecunditas, sterilitas.
M. A.
Eszendő' meddősége. Sterilitas anni.
Prágai p. 824.

MEDGY.

MEDGY. (MEGYGY.) Cerasum. M. A.
Amarillum. PP. Cerasum apronianum.
S. I. Merasum.
Medgy-fa. Cerasus. M. A.
Medgy-kerék. E. F. Alsó Fejér Vben.
Medgy-kert. Cerasetum. PP.
Medgy-színű. Puniceus, molochinus.
S. I.
Medgy-törő. Corvus caryocatactes. S. I.
MEDGYES, MEGYGYES. Cerasetum. S. I.
Medgyes. t. h. n.
Medgyes. Merasopolis. Sz. KV. Erdélyben.
Medgyes bor. Vinum amarillinum. PP.
Cerasites. S. I.

MEDVE.

MEDVE. Ursus, ursula. M. A. Nyúlát ker-
get, 's medvére talál. km.
Medve. F. Győr Vben.
Medve. Halász-háló' neme. S. I.
Medve-bőr. Pellis ursina. Faludi N. E.
p. 184.
Medve' csillagzatja. Ursus constellatio.
Faludi E. M. p. 66.
Medve-czukor. Fekete czukor.
Medve-fi. Medve-kölyök. Ursulus, ur-
sula. S. I. Kilencz medve-finak egy
vad körtvély. km.
Medve-fül. Auricula ursi, sanicula al-
pina. Csapó p. 182.
Medve-gomba. Tinó-gomba. Boletus bo-
vinus. S. I.
Medve-gyökér. Meum. Bärwurz. S. I.
Medve-hagyma. Allium ursinum. S. I.
Medve-lapu. Imperatoria, ostruthium.
Meisterwurz. S. I.

Medve-szőlő. Arbutus uva ursi. Sand-
beere. S. I.
Medve-talp az aknánál. Bärenpratze. S. I.
Medve-talp-fű. Paliurus, acanthus. M. A.
Medve-talpú tövis. Acanthus verus. Csa-
pó. p. 182.
Medve-táncz. Saltus ursi.
* Bak-medve. Ursus. CM.
Nyöstény medve. Ursa. CM.
MEDVED. F. Zólyom Vben.
MEDVEL. Ursinus. M. A.
MEDVES. Hegy Nógrád Vben. F. Gömör
Vben. E. F. alsó Fejér Vben.
Medves (Kis, nemes). FF. Vas Vben.

MEG.

MEG. Per, re, verbis praefixum. M. A.
Extra verba significat: et, iterum,
rursum, post, a tergo.
Meg anyyi. Totidem, tantuudem. M. A.
Meg meg. Iterato. Meg meg el mentt.
Meg van. Habetur.
Hegy-meg. Locus monti adsitus.
Hegy-meg. FF. Borsod, és Gömör Vben.
Péter meg Pál. Petrus, et Paulus.
MEGEST. Rursum, iterum. S. I.
MEGETT. Post, a tergo, pone. M. A. Hi-
vatlan vendégnek ajtó megett (mög-
ött) a' helye. km.
Megette. A tergo ejus.
MEGÉ (mögé). A tergo ejus. Péter megé ál.
MEGÉNT. Iterum, rursum. M. A.
MEGINT. idem. M. A.
Meginten. idem. M. A.
Megintlen. idem.
MEGÖTT, megötte. Post, pone. M. A.

MEGY (név).

MEGY.
MEGYE. Limes, districtus, circuitus. M. A.
Megye' fa. F. Baranya Vben.
Megye' hida. F. Vas Vben.
* Püspöki megye. Dioecesis. Sz. D.
Vár-megye. Comitatus.
Megyebéli. Condiocesanus.
Megyénkbeli. idem.
Megyés. Habens districtum, circuitum.
Megyés egyház. Ecclesia parochialis.
Tasi Gáspár p. 179.
Megyés Plébános. Gremialis parochus.
Margit' Élete Praynál p. 329.
Megyés püspök. Episcopus dioecesanus.
Megyéz, megyézi. Limitat. M. A.
El megyézi. Ablimitat.
Ki megyézi. Limites designat, defigit
limites.
Megyézés. Limitatio. M. A.
MEGYER. t. h. n. Magyar Országban.
Megyeres. F. Komárom Vben.

MEGY (ige).

MEGY. It, meat, vadit. M. A. Sok kevés
sokra megy. km.
Alá megy. Devenit, demeat. M. A.
Által megy. Transit, transgreditur, per-
transit, transabit. M. A. Még az Áb-
czen sem mentél által. km. Ne Aesopum
quidem trivisti.

Bé megy. Init, intrat, introit, ingreditur. M. A. Ha egy felől ki verik, más felől bé megy. km.
 Belé megy. Intra.
 Egyre megy. Ad idem recidit.
 Egygyü megy. Coit v. coagulatur.
 El megy. Abit, discedit, recedit, proficiscitur, progreditur. M. A.
 Ellene megy. Contrait.
 El ki megy. Exit. M. A.
 Elő megy. Prodit, procedit, succedit. M. A. it. proficuit, progressus facit.
 Elöl megy. Praeit, antecedit, anteit, antegreditur, praecedit. M. A.
 Előtte megy. Pracedit.
 Félre megy. Secedit.
 Férjhez megy. Nubit, denubit. M. A.
 Föl megy. Ascendit, conscendit. M. A.
 Haza megy. Redit domum.
 Hátra megy. Recedit.
 Helyre megy. Redit ad locum.
 Hozzá megy. Adit, convenit. M. A.
 Ki megy. Exit, egreditur. M. A.
 Környül megy. Circumit. M. A.
 Körül megy. idem. M. A.
 Le megy. Descendit, devenit. M. A.
 Meg megy. Redit.
 Mellé megy. Accedit. Ez a' mellé megy. Istud eo pertinēt, hoc illi analogum est.
 Mentten megy. Properat, festinat.
 Neki megy. Agreditur.
 Oda megy. Accedit.
 Őzve megy. Coit, v. coagulatur, vel contrahitur.
 Rajta megy. Agreditur.
 Reá megy. Invađit. M. A.
 Széllyel megy. Dilabitur. S. I.
 Szembe megy. In occursum pergīt.
 Útra megy. Itineri se dat.
 Vissza megy. Regreditur, remeat. M. A.
MEHET. Potest ire.
 Mehetetlen. Non pervius.
 Által mehetetlen. Intransibilis. Geidler H. Okt. p. 90.
 Hozzá mehetetlen. Invius, abaton, inaccessus. M. A.
 Mehetetlenség.
 Házasságra való mehetetlenség. Sámbar mit felelnek p. 712.
 Mehető — Férjhez nem mehető. Illocabilis virgo. PP.
 * Többi ide való lásd MĒN alatt.

MEGGYEK.

MEGGYEK (Meggyek). pro Mit tegyek. Quid facerem. M. A.
MEGYGYÜNK pro Mit tegyünk. Quid faciamus. S. I. Pázmán ht. „Medgyünk mi szegény bűnösök“ Pred. p. 1191.
 Medgyenek (mit tegyenek). ibidem.

MEGYGY.

MEGYGY. Cerasum macedonicum. M. A.
 L. MEDGY.
 Megy-fa. Cerasus macedonica. M. A.

MEK.

MEK. Kecské-szó.
MEKEG. Kecské-módra szól. Faludi E. M. p. 78.

Ekeg mekeg — Mit ekegsz mekegsz? Sz. D.

MEKKEN. — Eggyet mekkentt: kecskeszót adott.

MEKÉNY.

Mekényes. F. Baranya Vben.

MEKKORA.

MEKKORA. Quantus. S. I.

MEKKORASÁG. Quantitas. Dugonics.

MELEG.

MELEG. Calidus, calidus. M. A. Jó a' bor, meleg a' foltos nadrág. km.
 Meleg ágy. Pulvillus fomentans v. fimentum, v. stratum vegetans. PP.
 Meleg földvár. E. F. Doboka Vben.
 Meleg hegy. F. Gömör Vben.
 Meleg hegyek. Faludi E. M. p. 243.
 Meleg-mérő. Thermometrum. Molnár János Fizika.
 Meleg siralom. Fletusfervens. Pázm. Pred. p. 84.
 Meleg tájék. Calida regio. Sz. D.
 Meleg vérű. Calidi sanguinis.
 Meleg víz. Aqua calida.
 * Sem hideg, sem meleg. Tepidus. M. A.
MELEGE. Ejus calidum, ejus calor.
 Melege van. Calet.
 Melegben rajta kapták a' hazugságon. In flagranti deprehensus est in mendacio.

MELEGEDIK. Calestit. M. A.

Föl melegedik. Concalescit.

Ki melegedik. Incalescit.

Meg melegedik. Incalescit, calefit. M. A.

MELEGELLI. Servat pro calido.

MELEGEN. Calide, fervide. M. A.

Melegen tartja. Fovet. M. A.

MELEGIT, melegíti. Calefacit, fovet,

focillat, focillatur. M. A.

Föl melegíti. Refocillat.

Meg melegíti. Concafacit. M. A.

Melegítés. Calefactio, calefactus, fatus.

M. A.

Melegítő. Calefactor, calorificus. M. A.

Ágy-melegítő. Batillus cubicularius, ignitabulum. PP. Thermoclinium. PP.

Étek-melegítő. Mensarius foculus, batillus mensarius. PP.

Melegített, melegített. Calefactus. M. A.

Melegítgeti. Focillat.

MELEGSÉG. Caldor, caliditas, calor. M. A.

MELEGSZIK. Calestit, calefit. S. I. A' ki

a' füstöt nem szenvedheti, nem melegszik. km.

Meg melegszik. Incalet. M. A. Pázm.

Pred. p. 800.

MELEGÜL. Calefit. M. A.

Által melegül. Percalescit.

Föl melegül. Incalet.

Ki melegül. Incalescit.

Meg melegül. Concalet, incalescit. M. A.

Melegült. Calefactus. M. A.

MELENGET, melegeneti. Tepefacit, focillat. Sz. D. S. I.

MELENCZE.

MELENCZE. Pelvis. L. MEDENCZE.

MELL.

MELL.

MELLÉ, melléd, mellém. Ad, penes, juxta. M. A.

Mellé áll. Adstat, adstitit. M. A.

Mellé ássa. Affodit. M. A.

Mellé építi. Adstruit. M. A.

Mellé esik. Adlabitur. M. A.

Mellé fekszik. Accubat, accumbit. M. A.

Mellé fekvés. Accubatio. M. A.

Mellé fogadott. Adscitus. M. A.

Mellé foglaltt. Attiguus. M. A.

Mellé helyeztetett. Assitus. M. A.

Mellé kívánja. Appocit. M. A.

Mellé nyomja. Adprimit. M. A.

Mellé szegezi. Adhgit. M. A.

Mellé szökik. Assilit. M. A.

Mellé teríti. Adsternit. M. A.

Mellé teszi. Apponit. M. A.

Mellé tétel. Appositio. M. A.

Mellé vájja. Affodit. M. A.

Mellé ül. Adsidet. M. A.

Mellé ülés. Accubatio. M. A.

Mellé ültetött. Adsitus. M. A.

Melléje álló. Assistens. M. A.

MELLÉK. Latus. M. A. it. Lateralis. PP.

it. Vicinia, vicinitas, confinium,

ora adjacens. S. I.

Mellék. F. Bars Vben.

Mellék-ág. Linea collateralis. S. I.

Mellék-fonál. Trama. M. A. Nyálás fonál. S. I.

Mellék-jövedelem. Accidentia. S. I.

Tiszti Szó-tár. p. 40.

Mellék-szándék. Consilium secundum.

S. I.

Mellék-szoba. Conclave vicinum, adjunctum. S. I.

Mellék-szó. Nomen adjectivum. Sz. D.

Mellék-út. Via lateralis. S. I.

* Alma-mellék. F. Somogy Vben.

Gyöngyös-mellék. F. Somogy Vben.

Hortobágy-mellék. F. Szabolcs Vben.

Melléke. Ejus latus, postis. M. A.

Mellékel, mellékeli. Adjungit, adjicit,

adsociat. S. I.

El mellékeli. Studio praetermittit, a se amolitur.

Hozzá mellékeli. Adlaterat.

Hozzá mellékelte. Adlateratus.

Mellékes. Vicinus, proximus, lateralis.

S. I.

Mellékesen. Lateraliter.

Mellékesleg. idem.

Melléketlen. Vicinia destitutus, cui nihil adjacet. S. I.

Melléki. Lateralis, collateralis. M. A.

Duna-melléki. Danubianus. S. K.

Tenger-melléki. Maritimus. S. K.

Víz-melléki. Amneus, amnicola. S. K.

MELLES.

Mellesleg. Lateraliter, v. simul, una. S. I.

MELLETT. Penes. M. A.

Mellette, melletted, mellettem. Penes

se, penes te, penes me. M. A.

Mellette áll. Adstat. M. A.

Mellette el evez. Praeternavigat. M. A.

Mellette el megy. Praeterit, praeter-

greditur. M. A.

Mellette el röpül. Praetervolat. M. A.

Mellette fekszik. Adjacet. M. A.

Mellette foly. Allabatur, praeterfluit, praeterlabitur. M. A.
Mellette forgódik. Assectatur, adversatur. M. A.
Mellette ül. Adsidet. M. A.
Mellette ülés. Assessura. M. A.
Mellette ülő. Assessor. M. A.
Mellette van. Penes se habet v. eidem adstitit.

MELLŐL. De latere v. ex vicinia. S. I.
Mellőle, mellőled, mellőlem. De latere illius, tuo, meo.

MELLŐZ, mellőzi. Vitat, evitat, devitat. S. I.

El mellőzi. Declinat, devitat. S. I.
Mellőzhetetlen. Inevitabilis, indeclinabilis. S. I.

El mellőzhetetlen. idem.

MELLY (név).

MELLY. (MELY; MELL). Pectus. M. A.
Melly-csapolás. Paracanthosis thoracis. S. I.

Melly-csont. Os sternuum. S. I.

Melly-födél. Pectorale. M. A.

Melly-füző. Fascia pectoralis. PP.

Melly-kép. Protome.

Melly-szorulás. Asthma. S. I.

Melly-tartó. Mamillare. PP.

Melly-vas. Thorax ferruus. M. A. CM.

Melly-vasas. Thoracatus. M. A.

MELLYE. Ejus pectus.

MELLYED. Glabratur, calvescit, deplumatur. S. I. Koppad. Sz. D.

El mellyed. idem.

Meg mellyed. idem.

Mellyphyzik. idem. S. I.

MELLYESZT, mellyeszti. Deplumat, vel lit. M. A. Még meg sem fogtad, már mellyeszted. km. Ante victoriam encomium canis. M. A.

Meg mellyeszti. Deplumat, depilat. M. A.

Mellyphyzés. Deplumatio, vellicatus, vellicatio. M. A.

Meg mellyphyzés. Deplumatio. M. A.

Mellyphyzett. Depilatus, deplumatus. M. A.

MELLYES. Pectorosus. M. A. CM.

Mellyphyzés vállas. Robustus, validus. S. I.

Sz. D.

MELLYI. Pectoralis. M. A.

MELLYRE való. Pectorale, amiculum. CM.

MELLYÜ.

Erős mellyű. Fortis pectoris.

Gyöngye mellyű. Debilis pectoris.

Nagy mellyű. Pectorosus. CM.

MELLY (név' mássa).

MELLY. Quis, quae, quod. M. A.

Melly felé. Qua, qua versus, quorsum. S. I.

Melly igen. Quantopere. M. A. CM.

Melly nagy. Quantus, quam magnus. S. I.

Melly szaporán. Quam cito.

Melly tréfáson. Quam facete.

* Né-melly. Aliquis.

MELLYIK. Uter. M. A.

Mellyik köztök. Quis illorum. S. I.

Mellyik köztetek. Quis vestrum. S. I.

Mellyik köztünk. Quis nostrum. S. I.

* Akár-mellyik. Quiscunque.

Né-mellyik. Aliquis.

Vala-mellyik. Aliquis, quiscunque.

Mellyike. Uter ex iis.

Akár-mellyike. Quiscunque ex illis.

MEN.

MEN, menek. (Megy, megyek.) It, vadit.

Biharban: Mengyek. S. I.

MENDEGEL. Itat, incedit. M. A.

Mendegelés. Itatio, ambulatiuncula. M. A.

Mendegelő. Itans. Csuzi, Síp-szó p. 621.

MENEDÉK. Excusatorius. M. A.

Menedék-hely. Asylum. M. A.

Menedék-level. Quietantia, apocha, literae salvi conductus. Pázm. Kal. p. 8. 318. 1007.

Menedéke. Ejus effugium. Nincs menedéke. Non habet effugium. Pázm. Pred. p. 685.

Menedékes. Ascensum habens facilem. S. I.

Menedékes grádics. Mollis ascensus graduum, vel scalarum. PP.

Menedékes hágó. Aditus leniter acclivis, ascensus montis facilis. S. I.

Menedékes hegy. Collis molliter assurgens. S. I.

Menedékesen. Ascensu facili.

MENEKEDIK. Liberatur, evadit. Faludi

N. E. p. 87.

Ki menekedik. Evadit, eluctatur. M. A.

Meg menekedik. Evadit, eripitur. M. A.

Menekedés. Evasio.

Ki menekedés. Eluctatio, evasio, eliberatio. M. A.

Meg menekedés. Eliberatio, evasio. M. A.

MENEKESZIK. idem ac Menekedik. S. I.

MENÉL. Itat, ambulat. M. A.

Ott menél. Ibi itat. Sz. D.

Menéltek. Itabant. Pázm. Kal. p. 896.

MENENDŐ. Iturus. S. I.

Férjhez menendő. Nubilis.

MENET. Itus, vel in itu.

El menet. In abitu.

Elő menet. Processus, progressus, successus. M. A.

Le menet. Descensus. S. I.

Oda menet. In illuc itu.

Jövet menet. Itus abitus, v. in itu, et abitu.

Menete, mente. Ejus itus, abitus. Heltai

Kron. 2. Dar. p. 120.

Mennybe menete után. Post ejus ascensionem. Pázm. Kal. p. 860.

Mentében. — Szörc' mentében simogasd a' barmot. km.

Menetel. Itio, itus, meatus, incessus, gressus. M. A.

Alá menetel. Descensus. M. A.

Által menetel. Transitio, transitus. M. A.

Bé menetel. Introitus. M. A.

El menetel. Profectio, profectus, abitus. M. A.

Elő menetel. Profectus. M. A.

Föl menetel. Ascensus. M. A.

Hozzá menetel. Accessio, accessus. M. A.

Ki menetel. Exitus, egressio, egressus. M. A.

Le menetel. Descensus. S. I.

Viszsa menetel. Recessus, reditus, regressus. S. I.

Meneteles. Quod facilem aditum habet.

Elő meneteles. Qui successum habet. S. I.

Elő meneteles érdem. Faludi B. E.

p. 25.

Menetelesen. Sub facili plano inclinato molliter assurgente.

Elő menetelesen. Meritorie. Faludi T.

É. p. 87. 188.

MENÉS. Itio, itus, meatus, incessus, gressus. M. A.

Alá menés. Descensus. M. A.

Által menés. Transitio, transitus. M. A.

Bé menés. Ingressio, ingressus. M. A.

El menés. Abitio. M. A.

Elő menés. Praegressio, antecessio. M. A.

Férjhez menés. Nuptio. El ugrotta,

mint a' Péri leány a' férjhez menést. km.

Föl menés. Ascensio. M. A.

Has menés. Diarrhoea.

Hozzá menés. Aditus. M. A.

Ki menés. Excessus, egressio. M. A.

Szembe menés. Congressus. S. K.

MENJ dolgozra. Abi ad tuas vias.

MENJÜNK. Allons. Lassis menjünk,

tovább érünk. km.

MENŐ. Iens.

Menő aszszony. R. Sponsa, virgo nubens.

Menő menés. Faludi U. E. 2. R. p. 85.

* Bé menő. Intrans. Pázm. Pred. p. 1472.

El menő. Abiens. M. A.

Elő menő. Praeciens; praecedens, antecessor. M. A.

Férjhez menő. Sponsa, nubens.

Ki menő félben van. Est in prociectu

excundi. Pázm. Pred. p. 542.

Viszsa menő. Retrogradus, reveniens,

rediens, revertens. M. A.

Menőleg. Eundo, in itu. S. I.

Viszsa menőleg. In reditu. Rumi Mon.

Hung. Tom. 1. p. 507.

MENT, menti. (Facit ire.) Liberat, defendit. Lásd alább külön.

MENTEN. Statim, protinus, continuo, illicet. M. A.

Menten meg indúl. Illico movet. Sz. D.

Menten megy. Actutum pergit. Pázm.

Pred. p. 1235.

Menten mentünk. Continuo ivimus. Faludi N. U. p. 177.

MENTÉST. Statim, protinus. M. A.

Mentést méné. Illico ibat. Pázm. Pred.

p. 1158.

Mentést mennyen. Protinus. cat. Faludi

N. U. p. 134.

Mentést mentünk. Continuo ivimus. Faludi N. E. p. 49.

MENTÖL, Mentül. Quanto. M. A.

Mentől előbb. Quam primum. M. A.

Mentől hamarább. Quanto ocyus, quam primum. M. A.

MENTT. Quod abiit.

Ki mentt crejű bor. Vinum fugiens.

PP.

MENT.

MENT, menti. Excusat, defendit. M. A.

Föl menti a' törvény alól. Dispensat

cum a lege.

Ki menti. Eliberat, redimit, eripit. M. A.
 Meg menti. Defendit, protegit. M. A.
MENTE. Lacerna, pallium. M. A. Chlamys. Közelebb az ing, mint a' mente. km.
 Mente-kötő: mentét palástul fönn tartó sinor. S. I.
 Mente-prém. Circumferentia chlamydis. S. K.
 Mente' újja. Manica chlamydis. Faludi. N. E. p. 55.
 * Hoszszu mente. Chlamys talaris.
 Kerítő mente — ki szolgálta meg a' kerítő mentét. km.
 Kurta mente: Kurucz-mente.
 Papi mente, téli mente. Chlamys hymalis, longa, talaris.
 Rókás mente. Chlamys pelle vulpina subducta.
 Mentéje. Ejus chlamys. Széllal bellett a' mentéje. km.
 Mentés. Palliatus. M. A.
MENTEGET, mentegeti. Defensat. M. A. Még seuki sem vádolja, 's már is mentegeti magát. km.
 Mentegetés. Defensatio. M. A.
MENTEKEZIK. Liberatur, evadit, declinat. S. I. Ki fejtődzik. Sz. D.
MENTÉS. Excusatio, defensio, M. A. Föl mentés. Dispensatio, exemptio. Ki mentés. Eliberatio. M. A. Meg mentés. Defensio, protectio. M. A.
MENTHET, mentheti. Potest eximere, excusare, defendere.
 Menthetetlen. Inexcusabilis. M. A. Meg menthetetlen. Anapologetus. M. A. Zvonarics 1. R. p. 569.
 Menthetetlenül. Inexcusabiliter, indispensabiliter. Pázm. Pred. p. 891.
 Menthető. Excusabilis. M. A. Menthetőleg. Excusabiliter.
MENTŐ. Defensor. M. A. Mentő beszéd. Defensio, apologia. M. A. Mentő irás. Apologia. S. I. Mentő szer. Alexipharmacum, praeservativum. S. I. Meg mentő. Defensor, protector. M. A. Mentődik. Defenditur. Sz. D. Mentőleg. Defensive. S. I. Sz. D.
MENTSÉN Isten. Deus liberet, Deus avertat.
MENTSÉG. Defensio, excusatio, immunitas, effugium. M. A. Nem sok mentség kell az igazsághoz. km. Veritatis simplex oratio. KV. p. 527. Mentség-hely. Perflugium, asylum. M. A. Mentség-képpen. Excusate. M. A. * Fagyos mentség. Frigida excusatio. Föl mentség. Dispensatio. Zvonarics 1. R. p. 121. Hajas mentség. Excusatio fundata. Vajda. 1. K. p. 620. Kopasz mentség. Excusatio infundata. Vajda 1. c.
 Mentséges. Excusatus, immunis. M. A. Mentséges hely. Perflugium. M. A. L. Mentségesse teszi. Exauctorat. M. A. Mentségre méltó. Excusabilis. M. A.
MENTT, Mentett. Excusatus, liberatus, ereptus. M. A. v. Liber, immunis. S. I. Ment a' büntetéstől. Liber a poena. Sz. D.

Mentten maradt. Liber, immunis remansit.

MENGELICZ.

MENGELICZ ember. S. I.

MENNÉL.

MENNÉL. Quanto. M. A. Mennél előbb. Quantocius, quam ocius. S. I. Mennél hamarább. Quam celerrime, quam primum. S. I. Mennél inkább. Quanto magis. M. A. Mennél jobban. Quanto melius. S. I. Mennél többen. Quanto plures.

MENNYL.

MENNYI. Quantus. M. A. Mennyi-féle. Quam multiplex. Mennyi-képpen. Quot modis. M. A. * Akár-mennyi. Quotcunque. Vala-mennyi. Omnes.
MENNYIN. (Mennyien, mennyen.) Quanti, quoteni. M. A. Mennyen vannak. Quot sunt. Vala-mennyen. Omnes.
MENNYIRE. Quatenus, quantum. M. A. Mennyire megy. Quantum exportat. Mennyire terjed. In quantum se extendit. Mennyire való. Quantum facit.
MENNYISÉG. Quantitas. M. A. Pázm. Pred. p. 854.
MENNYISZER. Quoties. M. A. **MENNYIT** tesz. Quantum facit. **MENNYIVEL.** Quanto. M. A. Mennyivel közelebb. Quanto propius.

MENY.

MENY. Nurus. M. A. Napad nem gondolja, hogy ő is csak meny volt. km. Meny-aszszony. Sponsa. M. A. Szemérmes, mint a' meny-aszszony. km. Meny-aszszonyosság. Dignitas sponsae, status sponsalis. Ki mutatja majom a' meny-aszszonyosságát. km.
MENYE. Ejus nurus. A' leányának szólott, de a' menyé is érthet belőle. km. Menyed. Nurus tua. Menyem. Nurus mea. M. A. Menyem nem leányom, vöm nem fiam. km.
MENYECSKE. Nupta. M. A. Neonupta, juvenis mulier. Jó férjfi hón' alja alól ugrik ki a' kövér menyecske. km. Menyecskés. Perditus amore juvenularum mulierum. Menyecskés legény nem örömet házasodik. km.
MENYEKEZIK. R. Nubit, nuptias celebrat. Pesthi S. I. Menyekező, Menyekző, Menyegző. Nuptiae. M. A. Menyegző második napi lakodalom. Reptotia. M. A. Menyegző-szerzés. Procuratio nuptiarum. Margit' Élete Práynál p. 278. Menyegzős. Nuptialis. M. A. Menyegzős ének. Cantilena nuptialis. Bíró Márton, Micae p. 59.

Menyegzős ház. Domus nuptialis. Pázm. Pred. p. 1055. Kal. p. 660. Menyegzős nép. Convivae nuptiales. Menyegzős ruha. Vestis nuptialis. Pázm. 1. c. Menyegzősködik. Nuptias celebrat, convivia agit nuptialia. Pázm. Kal. p. 168. Menyegzői. Nuptialis. M. A. Menyegzői lakodalom. Convivium nuptiale. Zvonarics 1. R. p. 294. Menyegzői vers. Epithalamium. M. A. Menyegzet. Nuptiae. Vajda K. É. 1. K. p. 596. **MENYEZ**, menyezi. R. Sponsat, desponsat. B. t. S. I. **MENYÉKE.** Sz. P. Veszprém Vben. **MENYHE.** F. Nyitra Vben. **MENYI.** Quod ad nurum pertinet. Menyj tó. E. Hegy Csik Székében. **MENYŐ.** E. F. Közép Szolnok Vben. Menyöd. Sz. P. Fejér Vben.

MENNY.

MENNY, MENY. Coelum, aether. M. A. Meny-dörög. Tonat, tonescit. M. A. Meny-dörgés. Tonitru. M. A. Meny-dörgő. Tonans. Meny-dörgős. idem. Meny-ég. Coeli, sedes beatorum. Mene meny-égbe. Ascendit ad coelos. Meny-hal. Muraena. M. A. Sokszor a' meny-hal helyett kigyót húzunk ki. km. Meny-kő. Fulmen. Meny-ország. Coelum beatorum, coelum immobile, regnum coelorum. M. A. Öröm tartja meny-országot is. km. Dug. 2. R. p. 168. Meny-ütés. Fulmen. Vrancsics. Meny-ütő kö. idem. M. A. CM. Meny-ütő kövel üt. Fulminat. M. A. Meny-ütő kövel ütött. Fulminatus. M. A. Meny-ütő köves. Fulmineus. M. A. **MENYBE** menet. Ascensio in coelum. Pázm. Kal. p. 61. Menybe menetel. idem. **MENYBÉLI.** Coelestis, coelicus. M. A. Menybéliek. Coelites, coeliculae. S. I. **MENYBÖL.** Coelitus. M. A. **MENYED.** F. Arad Vben. **MENYEZ**, menyezi. Ad formam coeli efformat, lacunat. Menyezel, menyezeli. Lacunat. S. I. Menyezet. Laqueare, lacunar. M. A. Menyezetel, menyezeteli. Lacunat. M. A. Menyezetes. Lacunatus, cameratus, fornicatus. Káldi, Agg. 1. 4. Menyezett. Lacunatus. Menyezett ág. Lectus habens tholum. Faludi N. U. p. 199. Menyezett nyoszola. Faludi E. M. p. 245. **MENYÍT**, Menyíti. Luxat. Ki menyíti. Eluxat. M. A. **MENNYEI**, Menyei. Coelestis, coelicus, aethereus. M. A. Menyői bor. Nectar. Istenek' itala. S. I. Menyői ég. R. most meny-ég. Coeli, sedes beatorum. Komjáthi. S. I.

Mennyői kenyér. Ambrosia. Istenek' étele. S. I.
Mennyői manna. Manna.
Mennyéiség. Coelestis status. Biró Márton, Micae p. 73.
MENYÜL. Luxatur. M. A.
Ki menyül. Eluxatur. Vajda 1. K. p. 635.
Menyülés. Parathresis, luxatio. M. A.
Ki menyülés. Luxatio, luxus, parathresis. M. A.
Menyültt. Luxatus. M. A.
Ki menyültt. Luxatus, eluxatus. M. A.

MENYÉT.

MENYÉT. Mustella. M. A.
Menyét-aszszony. Mustella faemella.
Vad menyét. Viverra. CM.
MENYÉTI. Mustellinus. M. A.

MENYHÁRT.

MENYHÁRT. t. f. n. Melchior. M. A.
Menyhárt. MV. Szepes Vben.

MER. 1.

MÉR, meri. Audet. M. A. Még a' földben sem mer eleget enni, mint a' béka. km.
MERED. Subrigitur, erigitur, extenditur. M. A.
Föl mered. Surrigitur, arrigitur, erigitur. M. A.
Ki mered a' szemé, úgy nyel. Vorat oculis hiantibus. PP.
Meredek. Declivis, praeceps, jugosus, devexus, clivus, praeruptus, acclivis. M. A.
Meredek hérczek. Colles praerupti. Faludi E. M. p. 243.
Meredek grádics. Iniquus graduum ascensus. PP.
Meredek hegy. Mons praeruptus.
Meredek hegy-oldal. Clivum, declivia montis. M. A.
Meredek hely. Praecipitium, locus praeruptus. M. A.
Meredek lejtő. Locus abruptus in profunditatem. S. I.
Meredekes. Clivosus. M. A.
Meredekség. Declivitas. M. A.
Meredés. Rigor. S. I.
Föl meredés. Arrectio, subrectio. M. A.
Meredez. Subrigitur, erigitur, extenditur. M. A.
Meredett. Surrectus, extensus. M. A.
Meredít nyak. Tetanus. M. A.
Meredít nyakú. Tetanicus. M. A.
MEREGET, meregeti. Erigit, identidem figit. Szemeit meregette.
MEREKLYE. Merga. M. A. Perticae parvae acervis frugum infigi solitae, ad sustentandum stramen, quo acervus contegitur.
MERESZKEDIK. Pandiculatur. Sz. D. S. I.
MERESZT, mereszti. Subrigit, surrigit. Föl igényesíti. M. A.
Föl mereszti. Surrigit, arrigit. M. A.
Ki meresztette a' lábait. Sz. D.
Meresztés. Merővé tevés. S. I.

Föl meresztés. Arrectio, subrectio. M. A.
Meresztett. Subrectus.
Föl meresztett. Arrectus, subrectus. M. A.
MEREVEDIK. Rigescit, v. subrigitur, erigitur v. durescit. S. I. Obriget. M. A.
Meg merevedik. Obriget, rigidus fit.
Merevédes. Rigor, rigescencia v. tetanus. S. I.
Nyaknak merevéde, horgassága. Tetanus. M. A.
Merevédet: ki valami testét, nyakát, hátát meg nem hajthatja. Tetanicus. M. A.
MEREVEN. (mint eleven.) Rigens, rigidus v. erectus, subrectus v. durus, inflexus. S. I.
Mereven kézzel. Rigida manu. Faludi T. É. p. 112.
Merevenedik. Rigescit v. subrigitur, erigitur v. durescit. Faludi N. E. p. 5.
Merevenen. Rigide.
Mereveníti, mereveníti. Rigidum facit. Faludi N. A. p. 43.
Merevenség. Rigor, rigiditas. S. I.
MEREVÉN. Ex toto, per totum.
Merevén oda van. Mind oda van.
Merevén el vészett: mind el vészett.
MERÉN. Solide. M. A.
MERÉSZ. Audax. M. A.
Mereszel, merészeli. Audet, confidet. M. A.
Reá merészeli magát. Sumit sibi tantum audaciae. Faludi B. E. p. 11.
Mereszen. Audacter, audenter, audaciter, confidenter. M. A.
Mereszkedik. Audet, audaculus est. Faludi N. U. p. 24. B. E. p. 89.
Mereszkedés. Audacia, audentia. M. A.
Mereszség. Audacia, audentia. M. A.
MERO. Merus, solidus. M. A. it. Audax, v. rigens, rigidus. S. I.
Merő álom. km. Somni plenus. M. A.
Merő fű. Első hajtású kemény fű, melyből leend a' merő széna. S. I.
Merő hazugság. Purum, putumque mendacium. Sz. D.
Merő lábú. Solidipes. M. A.
Merő mák. Vak mák.
Merő mind. Totus. M. A.
Merő nyak. Tetanus, cervix contenta. S. I.
Merő nyakú. Obstipus, tetanicus. M. A.
Merő széna. Foenum primum. S. I.
* Vak-merő. Temerarius.
Merőn, merőn. Audacter, imperterrite, v. solide, rigide.
Vak-merőn. Temerarie.
Merőkődik.
Vak-merőkődik. Temerarius est. Csuzi, Tromb. p. 251.
Merőség. Soliditas. M. A.
Vak-merőség. Temeritas.
Merővé lesz. Solidescit. M. A.
Merővé teszi. Solidat. Erősíti. M. A.
MERSE. F. Vas Vben. Sz. P. Somogy Vben.

MER. 2.

MER, meri. Haurit. M. A.
Bele meri. Per haustus ingerit in vas.

Föl meri. Colligit, quod dispersum jacuit.
Ki meri. Exhaurit. M. A. Nem lehet a' tengert kalánnal ki merni. km.
Le meri. Demit, decerpit hauriendo, abhaurit.
Meg meri a' kutat. Puteum aqua vacuat.
MERDEGEL, merdegeli. Haustat. M. A.
MEREGET, meregeti. idem. M. A.
MEREGÉL. Haurit. M. A. Haustat. CM.
MEREGYŐ. E. F. Kolos Vben.
MEREGYGYÓ. Rúdra kötött zsák-háló a' halászoknál. S. I.
MERENG. Mergitur. Himfi 2. R. p. 202. 274.
MERENGET, merengeti. Haustat. S. I.
MERENYE. FF. Somogy, és Szala Vben.
MERETTYŰ. idem ac Mereggyő. S. I.
MERÉCSKÉL, merécskéli. Haustat. Zvonarics 1. R. p. 303.
MERÉS. Haustio. M. A.
MERINGLÓ. Halász-háló' neme. S. I.
MERÍT, meríti. Haurit. M. A. Rostával vizet merít. km.
Alá meríti. Submergit.
Bé meríti. Immergit. M. A.
Belé meríti idem.
El meríti. Submergit, demergit. M. A.
Ki meríti. Exhaurit. M. A.
Le meríti. Demergit.
Meg meríti. Implet hauriendo. M. A.
Merítés. Haustus. M. A.
Bé merítés. Immersio. M. A.
El merítés. Mersio, submersio, demersio. M. A.
Ki merítés. Exhaustio, exhaustus. M. A.
Merítget, merítgeti. Saepius haurit, mergit.
Merithetetlen. Quod hauriri non potest.
Ki merithetetlen. Inexhauribilis. M. A.
Merítő. Hauriens. M. A.
Merítő edény. Haustorium. M. A.
Merítő háló. Halász-háló' neme.
Merítő kút. Puteus. NC. p. 7.
Merítő vödör. Antlia. PP.
MERÜL. Submergitur, immergitur. M. A.
Kígyóval nem jó játékba merülni. km.
Alá merül. Demergitur.
Belé merül. Immergitur.
El merül. Demergitur. Mind addig uszkál az alma; míg el merül. km.
Le merül. Submergitur.
Meg merül. Impletur hauriendo.
Merülés. Immersio. M. A.

MERRE.

MERRE (m' erre.) Qua, quorsum. M. A.
Akár merre. Quacunque.
Vala-merre. Quaquaversus.

MERT.

MERT. Quia, nam, enim, etenim, quoniam, siquidem. M. A.
Mert bizonyára. Etenim vero. M. A.
Mert hogy. Quoniam, quandoquidem. M. A.
Azért, mert. Ideo, quia.

MESE.

- MESE.** Aenigma. M. A. v. Fabula. S. I. A' melly szolgál sok mesét tud, ritkán jó dolgos. km.
 Mese-fejtés. Solutio aenigmatis. PP.
 Mese-fejtő. Interpres. PP. Oedipus. S. I.
 Mese-játék. Lusus theatralis comicus v. tragicus. S. I.
 Mese-játékos. Comicus. S. I.
 Mese Mese mi az? Oedipe dic.
 * Fejtetlen mese. Aenigma insolutum, A' fejtetlen mese leg több böcsületet vall. km.
 Találós mese. Aenigma ad solvendum propositum. Péczeli József, Minden Gyűjtemény.
MESÉJE. Ejus aenigma v. fabula. Ennek a' dolognak nagyon meséje. km.
MESÉL, meséli. Narrat, recenset fabulam. S. I.
 Mesélés. Narratio fabulae.
 Mesélő. Aenigmatistes. M. A.
MESÉS. Fabulosus. S. I.
 Mesés üdök. Actas fabulosa.
MESÉT játszik. Refert fabulam. S. I.
MESÉZ, mesézi. Fabulam narrat, recenset. S. I.

MESGYE.

- MESGYE.** Limes. M. A. Pázm. Kal. p. 529. Szántó földek, és szőlők között hagyott gyöp. Sz. D. L. Megye.

MESSIÁS.

- MESSIÁS.** Messias.
MESSIÁSSÁG. Status, dignitas, officium Messiae. Zvonarics, M. Postilla 1. R. p. 7. 8. 51. 58. 61.

MESTER.

- MESTER.** Magister. M. A. Okos embernek mester a' neve. km.
 Mester-aszszony. Magistra. S. I.
 Mester-darab. Meisterstück.
 Mester-ember. Artifex, opifex, mechanicus. M. A. A' mester-embernek aranyos a' keze. km.
 Mester' fa. Elő-hegy Győr Vben.
 Mester-fogás. Ars, artificium v. fallacia, dolus doctus. Kunstgriff. S. I.
 Mester-gerenda. Trabs perpetua. Melly a' többit is tartja.
 Mester-gyökér. Magistrantia, ostruthium. PP.
 Mester' háza. FF. Soprony Vben. és E. Torda Vben.
 Mester-lakzi. Coena magisterialis. S. I.
 Mester-legény. Opificis operarius, sodalis. S. I.
 Mester-lopó. Euribatus. CM.
 Mester-munka. Specimen artificii, opus magisterii. Meisterstück. S. I.
 Mester-pénz. Pecunia pro magisterio. S. I.
 Mester-remek. Specimen artificii, Fabrica opificum, qua magisterii nomen demereri student. M. A.
 Mester' szállása. Sz. P. Nagy Kunságban.

Mester-szó. Vocabulum technicum, terminus technicus. S. I.

* Atya-mester. Magister tyronum et sodalium. S. K.

Ács-mester. Magister fabrorum lignariorum.

Bánya-mester. Fodinae praefectus. S. K.

Bé járó mester. Convocator cehalium. S. K.

Bolond mesternek ritkán van okos tanítványa. km.

Czéh-mester. Magister Coetus v. aedituus.

Ezer mester. Polytechnon.

Építő mester. Architectus. Nagy építő mester a' tudomány, néha a' szegénynek is palotát rak. km. Artibus ingenuis quacsita est gloria multis.

Falusi mester. Magister pagensis.

Fő tábor-mester. Archistrategus. S. K.

Gyöpi mester. Dög-nyúzó.

Hajós mester. Naulerus. S. K.

Ház-mester. Domus curator. S. K.

Hegy-mester. Montium magister. S. K.

Hop-mester. Aulae praefectus. Pázm.

Pred. p. 337. Udvari mester.

Itélő mester. Protonotarius.

Jó mester. Magister intelligens, peritus. Ha nem jó mester is, jó, ha annak tartatik. Res ubi abest, optima est opinio. KV. p. 458.

Kantár mester. Non cehalis magister. S. K.

Konyha-mester. Culinae praefectus. Telegdi, Felelet. p. 26.

Könyökös mester. A' ki orgonálni nem tud, hanem csak énekel a' könyökére támaszkodván.

Kő-míves mester. Murariorum magister. S. K.

Lovász-mester. Stabuli praefectus. S. K.

Nyelv-mester. Magister linguarum.

Oskola-mester. Ludi magister. Olvasni nem tud, 's oskola-mester akar lenni. km.

Pajta-mester. Horreo praefectus.

Pincze-mester. Cellarius, praefectus cellario.

Polgár-mester. Consul. S. K.

Posta-mester. Postae magister. S. K.

Rajzoló mester. Graphydis magister. S. K.

Ravaszdi mester. — Röstelli, mint a' Ravaszdi mester az evést. km.

Strázsa-mester. Excubiarum magister. S. K.

Táncz-mester. Saltus magister. S. K.

Tárnok-mester. Magister Tavernicorum.

Udvari mester. Aulae praefectus. S. K.

MESTERE. Ejus magister, opifex, artifex. A' munka dicséri mesterét. km.

Te vagy annak a' mestere. Tu hoc finxisti.

MESTERI. Magisterialis.

Mesteri. (Alsó, felső.) FF. Vas Vben.

Mesteri tiszt. Magisterium. M. A. L.

MESTERKE. Magistrellus. Pázm. Kal. p. 450.

Mesterkél, mesterkéli. Qua magistrellus omnem, quam scit, adhibet artem, ad artes se vertit, machinatur.

Mesterkélés. Machinatio.

Mesterkétlen. Sine affectatione artificii.

MESTERKEDIK. Machinatur, artificem se praestat, artem molitur. M. A.

Mesterkedés. Machinatio. Pázm. Pred. p. 984.

Mesterkedő. Machinator. Telegdi, Felelet. p. 39.

Mesterkedő hamisság. Faludi U. E. 3. R. p. 59.

MESTERNÉ. Uxor magistri. S. I.

MESTERSÉG. Magisterium, ars, artificium. M. A. A' mesterség addig áros, meddig titkos. km.

Mesterség nélkül. Inartificialiter. M. A.

Mesterség-üzés. Exercitium artis.

Mestersége. Ejus ars. Szabad neki, mert ez a' mestersége. km.

Mesterségből él. Opificio se se sustentat.

Mesterséges. Artificiosus. M. A.

Mesterséges álnokság. Phrynichi luctatio. M. A.

Mesterséges haj-fonyadék. Faludi E. M. p. 243.

Mesterséges metszés. Sculptura affabre facta. PP.

Mesterségesen. Artificialiter, artificiose, fabre, affabre. M. A.

Mesterséggel csinálja. Fabricatur. M. A.

Mesterségi. Artificialis. M. A.

Mesterségtelen. Inartificialis. Csuzi, Sipszó p. 213.

MESTERTELEN. Inartificiosus.

Mestertelen cigányság. Pázm. Kal. p. 372.

Mestertelen hazugság. Pázm. l. c.

MESTERÜL. Fabre, affabre, scite, artificiose. Faludi. T. É. p. 292.

Mesterül meg csinálta. Artificiose elaboravit.

MESZSZ.

MESZSZ.

MESZSZE. Procul, longe. M. A. Meszsze Buda sánta embernek. km. Procul Buda claudio. M. A.

Meszsze-föld. Terra longinqua. S. I.

Meszsze-földi. Longinquus. S. I.

Meszsze-földre. Ad ultimas terras. M. A.

Meszsze meszszi. Valde procul. Faludi N. A. p. 116.

Meszsze látó. Prospex, providus, procul spectans, longe prospiciens. S. I.

Meszsze látó cső. Telescopium, perspectiva, tubus opticus. S. I.

Meszsze láttató. idem. S. I.

Meszsze való. Longinquus. M. A.

Meszsze van. Procul est.

Meszszei. Judicat esse procul.

Meszszeség. Longinquitas. M. A.

Meszszeséges hely. Locus valde procul distans. Faludi E. M. p. 243.

MESZSZEBB. Magis procul, remotius.

Meszszebb esik. Ulterius distat.

MESZSZECSKÉN. Paulo remotius. Faludi E. M. p. 160.

MESZSZI. Procul, longe.

Meszszi. Ad longiorem distantiam.

Meszszi terjed. Procul se extendit.

Meszszi van. Procul distat.

Meszszirol. A longe. Jobb meszszirol egymást szeretni, mint közlelrol gyülni. km.

MESZSZÜNNEN. A longinquo. M. A.

Meszszünnen jöttek szabad hazudni.
km. Plurima narrabat figmenta simi-
lima veris. M. A.
MESZSZÜNNET. idem. M. A.
MESZSZÜL. A longe. M. A.

MESZSZEL.

MESZSZEL. Sectarius, cotyla. M. A.
Föl meszszel. Medius sextarius.
MESZSZELENKÉNT. Per sextarios. S. I.
MESZSZELES. Sextarium capiens. S. I.

MET.

MET, meti. R. loco Metsz, metszi. Mar-
git' Élete p. 45.
METEL, metéli. Proscindit. M. A.
El metéli. Conscindit, concidit, disse-
cat. M. A.
Föl metéli. Frustatum dissectat. S. I.
Ki metéli. Exscindit, exsecat.
Környül metéli. Circumcidit. M. A.
Körül metéli. Circumscindit. M. A.
Le metéli. Decidit, desecat, absecat.
S. I.
Meg metéli. Concidit, comminuit, pro-
scindit, dissectat. M. A.
Meg metéli a' méhekét. Castrat favos.
PP.
Öszve metéli. Conscindit.
Viszsa metéli. Rescindit, concidit.
M. A.
Metéletlen. Irresectus. M. A.
El metéletlen. idem. M. A.
Metélék. Segmen, segmentum, praeseg-
mina, resegmen. Faradék. M. A.
Metélés. Proscissio. M. A.
El metélés. Concisio, resectio. M. A.
Metélget, metélgeti. Concidit, consecat.
S. I.
Metélkezik.
Környül metélkezik. Circumciditur.
Pázm. Kal. p. 614. Telegdi Hom. 1.
R. p. 250.
Metélő. Secans, sectilis.
Metélő hagyma. Caepa sectilis, porrum
sectile. M. A.
Metéltt. Incisus, resectus, dissectus. M. A.
Metéltt tészta. Funduli farinacci. S. I.
Metéltt szalonna. Lardum tessellatum
concisum. PP.
* El metéltt. Consectus, concisus.
M. A.
Meg metéltt. idem. M. A.
Viszsa metéltt. idem. M. A.
Zab-metéltt. Zab-hosszaságú rövid me-
téltt tészta.
Metélwe. Incise, incisim. M. A.
Körül metélwe. Circumcise. M. A.
Öszve metélwe. Concise.
METSZ, metszi. Scindit, secat. M. A.
Altal metszi. Transscindit. M. A.
Bé metszi. Insculpsit. M. A.
Belé metszi. Incidit.
El metszi. Accidit, abscidit, abscindit,
rescindit, resecat, amputat. M. A.
Örömöst el metszi, a' hol meg sültt.
km.
Föl metszi. Incidit, dissectat. M. A.
Ki metszi. Exscindit, exsculpsit. M. A.
Le metszi. Decidit, amputat. M. A.
Meg metszi. Proscindit. M. A.

Meg metszi a' szőlőt. Putat vites. PP.
Reá metszi. Incidit, insculpsit.
Metszeget, metszegeti. Rasitat. CM.
Metszendő. Scindendus.
Meg metszendő. Proscindendus, lanian-
dus. M. A.
Metszetlen. Non scissus, non putatus.
Metszetlen a' szőlő. Vitis nondum est
putata.
Köldök-metszetlen. Inpraeciso umbilico.
Pázm. Pred. p. 424.
Metszett. Sectus, caesus. M. A.
Metszett. Eunuchus. Pázm. Kal. p. 777.
Metszett kép. Typica imago. PP. A'
jégre metszett kép nem lesz sokáig
ép. km.
* El metszett aprólék. Resegmen. M. A.
Ki metszett billyeg. Character. M. A.
Metszés. Sectio, sectura, caesio, caela-
men, caelatura, incisio, incisura,
scissura, scissio, scissus. M. A.
El metszés. Resectio, concisura, am-
putatio. M. A.
Gyémánt-metszés. Sculptura adamantis.
Ki metszés. Exsectio. M. A.
Kő-metszés. Lithotomia.
Pöcsét-metszés. Sculptura sigilli.
Rézre metszés. Ectypi sculptura. PP.
Szőlő-metszés. Putatio vitis. M. A.
Metszhető. Sectilis, sectivus. M. A.
Metsző. Caelator, sector, secans, concis-
sor. M. A.
Metsző kés. Scirpicula, culter. M. A.
* Deszka-metsző. Mola asserum seca-
toria.
Káposzta-metsző. Machina pro caulibus
consecandis.
Kő-metsző. Lithotomus.
Pöcsét-metsző. Incisor sigilli.
Réz-metsző. Chalcographus.
Szecska-metsző. Machina pro stramine
minutum consecando.
Szőlő-metsző. Putator. M. A.
Szőlő-metsző kés. Falx putatoria. M. A.
Metszve. Caesim. M. A.
El metszve. Concise. M. A.

METENG.

METENG. Urtica perjuneta. M. A. Bör-
vény, téli zöld. Vinca pervinca.
Csapó p. 45.

MATTER.

MATTER. Matricaria. PP. Anya-méh-fű,
mádra-fű, matter-fű. Csapó p. 170.

METSZ.

METSZ vele, pro Mit tesz vele.
Metszek, metszünk, pro Mit teszünk,
mit tegyünk. Quid facerem? quid
facto opus. M. A.
Metszesz vele. Mit téssz vele.
* Ezen szözlás' módja igen szokásban
vagyon, kiváltt Dunán túl. Pázmán
is gyakorta él vele. Sz. D.

MEV.

MEV. Sonus ridentis.
MEVET, meveti. R. Ridet, vide Nevet.
M. A. Telegdi, Felelet. p. 5. 24.

Agenda p. 86. Pesthi' Meséji p. 24.
Monoszlai, Hit' oltalma p. 139. 325.
Meg meveti. Irridet. M. A.
Mevetés. Ritus.
Magas mevetés, föl való mevetés. Mar-
git' Élete Práynál p. 256.
Mevetség. Ridiculum. M. A. Telegdi Hom.
3. R. p. 187. Monoszlai, Hit' oltalma
p. 119. 216.
Mevetve. Ridendo. Telegdi Hom. 3. R.
p. 413.

MEZ.

MEZ. R. Velum, velamen, tegmen, te-
gumen, operimentum, vestis. S. I.
MEZÍT.
Mezít-láb. Nudipes. PP.
Mezít-lábú. idem. M. A.
Mezítelen. Nudus. M. A. Mezítelen mint
az egér. km. Nudior Leberide. M. A.
Mezítelen gyertya. Faludi E. M. p. 245.
Mezítelen kard. Gladius exsertus, vagi-
na eductus. Pázm. Kal. p. 773.
Mezítelen ködmön. Reno. M. A.
Mezítelen tör. Mucro. M. A.
Mezítelenedik. Nudatur.
Le mezítelenedik. Denudatur. Csuzi,
Tromb. p. 168.
Mezítelenen. Nude. M. A.
Mezítelenít, mezíteleníti. Nudat. M. A.
Meg mezíteleníti. Enudat, denudat.
M. A.
Mezítelenítés. Nudatio, denudatio. M. A.
Meg mezítelenítés. Denudatio. M. A.
Mezítelenítetött. Denudatus. M. A.
Mezíteleniség. Nuditas. M. A.
Mezítelenül. Nude. M. A.
MEZŐ. Campus, rus. M. A.
Mező-bogár. Grillus campester. S. I.
Mező' falva. Sz. P. Bihar Vben.
Mező-földi bor. Vinum campestre.
Mező-gomba. Agaricus campestris. Cham-
pignon. S. I. Cseperke.
Mező-hegyes. Sz. P. Csanád Vben.
Mező-mívelés. Rusticatio, agricultura,
georgia. S. I.
Mező-mívelő. Rusticus, agricola. S. I.
Georgius.
Mező-örzö. Camparius. M. A.
Mező-pásztor. Custos agrorum.
Mező-szeg. Sz. P. Veszprém Vben.
Mező-tolvaj. Fur frugum. S. I.
Mező-tyúk. Perdix. Fogoly. S. I.
Mező-város. Oppidum, civitas. M. A.
* Kopár mező. Sterilis campus. S. K.
Nyír-mező. E. F. Hunyad Vben.
Szabad mező. Ager compascuus. NC. p.
113.
Tér-mező. Late patens, spatiosus cam-
pus. S. K.
Meződ. F. Baranya Vben.
Mezőke. Alauda campestris. Brachlerche.
S. I.
Mezón. In campo. Ritka, mint a' kakuk
a' mezón. km.
Mezón élés, forgás. Rusticatio. M. A.
Mezón lakik, forgolódik. Ruratur, ru-
sticatur. M. A.
Mezón lakó. Rusticus. CM.
Mezős. Agrosus. M. A.
Mezős hely. Locus campestris. Káldi
Luc. 6. 17.

Mezőség. Locus campestris, planities. M. A.

Mezősleges. Káldi, Josue 10. 40.

Mezeje. Ejus campus.

Rákos' mezeje. Campus Rákosii.

Rigó' mezeje. Campus merularum.

Mezei. Campestris, agrarius, ruralis, rustrestris. M. A.

Mezei élet. Ruratio, rusticatio. S. I.

Mezei had. Exercitus campestris, militia campestris. Pázm. Kal. p. 795.

Mezei jóság. Ager, fundus, praedium. S. I.

Mezei lilium. Gladiolus, lilium agreste. S. I.

Mezei munka. Labor ruralis.

Mezei munkálkodás. Agricolatio. M. A.

Mezei örökség. Fundus, villa. M. A.

Mezei paprad. Filix major. M. A.

Mezei rózsza. Rosa pumilla. Parlagi rózsza.

Mezei síp. Tibia ruralis. S. I.

Mezei szeder. Morum rubi, bacca rubi. S. I.

Mezei szék-fű. Chamomilla vulgaris.

Mezei virág. Flos campi. Pázm. Pred. p. 171.

MEZTELEN. Nudus. L. Meztelen.

MEZGE.

MEZGE. Dulcedo arborum. PP. Succus arborum. Beniczki p. 232. (talán Mézke).

Mezge-hántók. Decorticatores arborum. PP.

MEZGÉREL. Racemat. M. A.

Meg mezgérli. idem. M. A.

Mezgérlés. Racematio. M. A. Prágai p. 221.

MÉ.

MÉCZ.

MÉCZ. Semimodius, media metreta. S. I.

MÉCS.

MÉCS. Ellychnium. M. A. Nem mindenkor lesz olaj a' mécsben. km.

MÉCSELO. idem. Sz. D.

MÉCSES. Ellychnium habens.

Mécses cserép. — Réá tartja magát mint a' mécses cserép. km.

MÉG.

MÉG. Adhuc. M. A.

Még akkor. Jam tum. M. A.

Még annak fölötté. Quin etiam. M. A.

Még inkább. Potius adhuc.

Még is. Etiam, deinde, tamen, adhuc, etiamnum. M. A. Et tamen, attamen, nihilominus. S. I.

Még jobban. Adhuc melius.

Még pedig. Imo, quid plus. S. I.

Még régen. Jam olim. PP.

Még sem. Nec dum. M. A.

MÉGLEEN. Donec.

MÉH. 1.

MÉH. Uter, uterus, matrix. M. A. CM.

Méh-esés. Prolapsus uteri. S. I.

Méh' fogadása. Conceptio uteri. S. I.

Méh-fúladás. Suffocatio uterina. S. I.

Méh-gyümölcs. Fructus ventris, foetus, proles, soboles. S. I.

Méh-hurút. Tussis hysterica. S. I.

Méh-hüvely. Vagina uteri. S. I.

Méh-kórság. Passio hysterica. S. I.

Méh-szakadás. Prolapsus uteri. S. I.

Méh-torok. Orificium uteri. S. I.

* Anya-méh. Uterus.

MÉHBE fogadás. Conceptio. M. A.

MÉHE a' szülőnek. Uter, uterus, matrix. M. A.

Méhébe fogad. Concipit. M. A.

MÉHECSKE. Uterculus. M. A.

MÉH. 2.

MÉH. Apes. M. A. A' ki mézet akar enni, előbb a' méhet ölje meg. km.

Méh-csipés. Apis punctura.

Méh-eresztés. Examinis evolutio. S. I.

Méh-évő madár. Apiastra, merops. M. A.

Méh-űfű. Apiastrum. M. A. Melissa,

meliphyllyum, melissophyllyum. PP. Thymbria. CM.

Méh-here. Fucus. Beniczki p. 252.

Méh-kaptár. Alveare. Sz. D.

Méh-kas. Alvear, alvearium. M. A.

Méh-kas-szék. Apiarium. M. A.

Méh-kelencze. Alvear. Sz. D.

Méh-kerek. F. Bihar Vben.

Méh-kosár. Alvear.

Méh-köpü. idem. Beniczki p. 57.

Méh-moly. Clerus. M. A.

Méh-rajzás. Examinis apum emissio.

Méh-rontó harkály. Beniczki p. 247.

Méh-pöszér. Méh-tartó. Apiarius. CM.

Méh-sör. Mulsum, hydromeli. M. A.

Méh-sörös. Mulseus. M. A.

Méh-tartás. Res apiaria.

Méh-tartó. Apiarius. M. A.

Méh-tartó hely. Apiarium, mellarium, mellitones. M. A.

Méh-telek. F. Szatmár Vben.

Méh-zöngés. Bombilatio. M. A.

* Anya-méh. Apes pro foetificatione relictae.

Dongó méh. Bombilius. S. K.

Dú-méh: tolvaj-méh.

Erdei méh. Apes sylvestres.

Here-méh. Fucus.

Raj-méh. Examen apum.

MÉHELO. F. Bihar Vben.

MÉHES. Apiatus, apiarius. M. A.

Méhes. É. F. Kolos Vben. Sz. P. Békes Vben.

Méhes (Kis, nagy.) Sz. PP. Bihar Vben.

Méhes kert. Apiarium, mellarium. PP.

MÉHÉSZ. Apiarius, mellarius. PP.

Méhész-madár. Apiaster, merops. S. I.

Méhészség. Res apiaria.

MÉHI. F. Gömör Vben.

MÉLT.

MÉLT.

MÉLTA. R. Dignus.

Méltább. Dignior. Pázm. Kal. p. 638. Zvonarics p. 798.

Méltábban. Dignius. Vajda. 3. K. p. 124.

Méltán. Digne, dignanter, merito, condigne. M. A.

MÉLTALOM. R. Meritum. S. I.

MÉLTAT, méltatja. Dignatur. S. I. Dignum judicat.

Asztalához méltatta. Dignum censuit, quem mensae suae admoveat. Sz. D.

Tisztségre méltatta. Promovit, officio admovit.

Méltasd ide. Porrigere huc.

MÉLTATLAN. Indignus, illegitimus. item Indigne. M. A. Böcsületed' sérted, ha méltatlant kéred. km.

Méltatlannak tartja. Dignatur. M. A.

Méltatlanság. Indignitas, violentia. M. A. Pázm. Pred. p. 58. 1254.

Méltatlanul. Indigne, inique. M. A.

MÉLTÓ. Dignus, condignus, meritus. M. A. Condecens. A' vén eb - ugatásra méltó ki tekénten. km.

Méltól, méltólja. Dignatur. Margit' Élete Práynál p. 514.

Méltóság. Dignitas, dignatio, autoritas. M. A. Akár melly dicsőséges méltóság üdövel meg vénül. km.

Méltóságos. Dignus, gravis, eximius, gloriosus. M. A. Dignitatem habens.

Méltóságosan. Graviter, digne, pompose. M. A.

Nagy méltóságú. Excellentissimus.

Méltóztat, méltóztatja. Dignatur. M. A.

Méltóztatás. Dignatio. M. A.

MÉLY.

MÉLY. Profundus, altus. M. A.

Mély álm. Somnus profundus.

Mély álmú betegség. Veternus. M. A.

Mély álmú beteg. Veternosus. M. A.

Mély ér. Ér Heves, és Szabolcs Vben.

Mély kút. F. Bács Vben.

Mély tál. Gabata, catinus. PP.

Mély út. Via intra colles, montes.

Mély viz. Aqua profunda.

MÉLYEN. Profunde, alte. M. A.

Mélyen ássa. In multam profunditatem effodit. PP.

MÉLYÍT, mélyíti. Profundum facit.

Meg mélyíti. idem.

Meg mélyítése az árkoknak. Fossarum in profundum depressio. Geidler H. Okt. p. 40.

MÉLYSEG. Profunditas, abyssus, vorago. M. A.

Mélységes. Profundissimus. M. A.

Mélységes pokol. Profundissimus infernus. Káldi, Job. 47. 16.

Mélységesen. Profundissime.

MÉN.

MÉN. Equus admissarius. Anonymus. cap. XIX.

Mén-bér. Equipmentum. S. I.

Mén-fő. Sz. P. és elő-hegy Győr Vben. Thurocz p. 102.

Mén-ló. Equus admissarius. M. A.

Mén-ugrás. Superjectus. S. I.

MÉNÉS. Equaria, equitium, equi gregales. M. A.

Ménes. F. Arad Vben. E. F. Maros Székében. Folyó víz, Nógrád Vben.
 Ménes-ág. E. F. Csik Székében.
 Ménes-hajtó. Armentarius. NC. p. 277.
 Ménes-pásztor. Pastor equarius. Belius, Not. Hung. T. 1. p. 50. PP.
 Ménes-tartás. Equaria.
 Ménes-tartó szállás. Mandra. M. A.
 MÉNEZ. Equit, subat. Ménet kíván. S. I.

MÉNTA.

MÉNTA. Mentha. CM.
 Erdei ménta. Melissa calamintha. S. K.
 Fodor-ménta. Mentha crispa, sativa. S. K.
 Ló-ménta. Calamintha palustris. S. K.
 Macska-ménta. Nepeta cataria. S. K.
 Vad ménta. Menthastrum. CM.
 Vizi ménta. Mentha aquatica. S. K.
 MÉNTÁJA. Ejus mentha.
 Boldog aszszony' méntája. Tanacetum balsamita. S. K.

MÉNY.

MÉNY-fő. Sz. P. Gómör Vben.

MÉR.

MÉR, méri. Mensurat, metitur. M. A.
 Mi nálunk is csak a' sógorok' singjére mérik az emberséget. km.
 Be méri. Admensurat.
 Ki méri. Emetitur. M. A. Ki mérték neki a' ház-helyet. km.
 Meg méri. Ponderat, mensurat, dime-titur, librat, commetitur, permetitur, emetitur. M. A.
 Öszve méri. Commensurat. M. A.
 Reá méri. Admensurat, admetitur.
 Viszsa méri. Remetitur. PP.
 MÉRCZE. Statum, mensura, choenix. M. A.
 Mércze. Patak Ung Vben.
 MÉRCSE. Modiolus, mensura minor. S. I.
 Mércse. F. Ung Vben.
 MÉRCŐ. Libra, trutina, statera. S. I.
 Mércő-tál. Librae lanx. Wagschale. S. I.
 MÉRDEGEL, mérdegeli. Pensiculat. M. A. Pensat. CM.
 Mérdegelés. Pensiculatio. M. A.
 Mérdegelve. Pensiculate. M. A.
 MÉRE. F. Hont Vben.
 Kapos-mére. F. Somogy Vben.
 MÉREGET, méregeti. Pensiculat. M. A.
 MÉRETLEN. Non mensuratus, non ponderatus. S. I.
 MÉRETTYÜ. Libra, trutina, statera. S. I.
 MÉRÉCSKEL, mérécskeli. Identidem, ac minutim mensurat. Vajda 3. K. p. 519.
 Mérécskelés. Iterata, ac minutim facta mensuratio.
 MÉRÉS. Mensio, mensuratio. M. A.
 Föld-mérés. Dimensio terrae, geometria.
 Meg mérés. Dimensio. M. A.
 Öszve mérés. Commensus, symmetria. M. A.
 MÉRHETETLEN. Immensus. M. A.

Mérhetetlenség. Immensitas. M. A.
 MÉRK. FP. Szatmár, és Sáros Vben.
 MÉRKÉL, mérkéli. Mensurat. Pázm. Kal. p. 53.
 MÉRKEZIK. Mensurat se invicem, luctam init. S. I.
 Meg mérkeztek egymással. Sz. D.
 Meg mérkezhetik vele. Potest cum illo congredi. Sz. D.
 MÉRŐ. Librator, mensor, pensor. M. A. it. Modius, metreta, corus, medimnus. S. I.
 Mérő bot. Radius. Meszstab. S. I.
 Mérő láncz. Catena mensoria.
 Mérő madzag. Funiculus mensorius.
 Mérő negyed. Quadrans. S. I.
 Mérő ón. Catapirates, bolis. S. I.
 Mérő pénz. Mérő garas. Minden köböltől egy garas jár a' ki mérőnek.
 Mérő rúd. Pertica. PP.
 Mérő serpenyő. Bilanx. M. A.
 Mérő serpenyő' rúdja. Trutina, jugum. PP.
 Mérő sinor. Norma. Káldi Isaias 44. 13.
 Mérő tál. Librae lanx. S. I.
 * Fenék-mérő. Bolis. Káldi Act. 27. 28.
 Föld-mérő. Geometra.
 Hang-mérő. Metronomus.
 Hé-mérő. Thermometrum. Meleg-mérő.
 Ki mérő. Emensurator.
 Meg mérő. Pensor, mensor. M. A.
 Rend-mérő. Modulus in architectura.
 MÉRSÉKEL, mérsékeli. Mensurat, demetitur. M. A. it. Temperat. Faludi, N. E. p. 85.
 Meg mérsékeli. idem. M. A.
 Öszve mérsékeli. Commensurat. M. A.
 Mérsékelés, mérséklés. Dimensio. M. A.
 El mérséklése valaminek. Descriptio (?). PP.
 Mérséklet. Temperatura.
 Mérsékeltetlen. Immensurabilis, immensus. S. I.
 Mérséklő. Mensurans, item mensura, instrumentum dimensorium. M. A.
 MÉRTÉK. Mensura, libra, pondus. M. A.
 Budai mértékkal fizet. km.
 Mérték' nyelve. Momentum staterae. Káldi Sap. 11. 23.
 Mérték-serpenyő. Lanx. M. A.
 Mérték' vétele valaminek. Archetypa mensura. PP.
 Mértéke. Ejus mensura.
 Mértékes. Libralis. M. A.
 Mértéket meg üti. Adaequat mensuram.
 Mértéket vesz. Desumit mensuram.
 Mértéketlen. Sine mensura. Módatlan. Pázm. Pred. p. 46.
 Mértékli, mértékeli. Temperat, parcit. S. I.
 Meg mértékli. Contemperat. Pázm. Pred. p. 611.
 Mértékeld magadat mindenben. km.
 Mértéklet. Modificatio, temperatura. M. A.
 Mértékletes. Temperans, temperatus, mediocritas, frugalitas. M. A.
 Mértékletes állapot. Temperies. M. A.
 Mértékletesen. Moderanter, modice, temperate. M. A. Ki mértékletesen él estve, reggel a' feje nem fáj. km.
 Qui cum Platone coenant, etiam postera die bene habent. KV. p. 457.

Mértékletesség. Temperantia, mediocritas, frugalitas. M. A. A' mértékletesség leg jobb örökség. km.
 Mértékletlen. Intemperans, intemperatus, incontinens, immoderatus. M. A.
 Mértékletlenség. Intemperantia, incontinentia, immoderatio. M. A. Mértékletlenségnek a' barmok is határt szabnak. km.
 Mértékletlenül. Intemperanter, imtemperate, incontinenter, immoderate. M. A.
 Mértéklés. Temperamentum, temperatio, temperatura. M. A.
 Aluvás' mértéklése. Temperatio in somno. Pázm. Pred. p. 841.
 Mértékelve. Moderate.
 Mértékre veszi. Ad libellam exigit. PP.
 Mértéktelen. Immoderatus, intemperatus, incontinens. Pázm. Pred. p. 433. 837.
 Mértéktelenkedik. Incontinenter vivit. Csuzi, Tromb. p. 202.
 Mértéktelelenség. Incontinentia, intemperantia. Pázm. Pred. p. 434.
 MÉRTT. Mensuratus.
 Mértt föld. Milliare. Pázm. Kal. p. 511.
 MÉRVE. Mensurando.
 Föl mérve. Superfluentem mensurando.

MÉREG.

MÉREG. Venenum, virus. M. A. A' méreg, kóstolással is meg árt. km.
 Méreg ára van mindennek. Summo pretio venduntur omnia.
 Méreg-áruló. Venenarius. M. A.
 Méreg-boszuság. Summa injuria. Vajda 3. K. p. 554.
 Méreg-csinálás. Veneficium. M. A.
 Méreg-csináló. Venenarius. M. A.
 Méreg ellen való orvosság. Antidotum. PP.
 Méreg eszi. Bile consumitur.
 Méreg-gomba. Agaricus muscarius. Légyölő gomba. S. I.
 Méreg-ital. Potio mortifera. Faludi T. É. p. 80.
 Méreg-keverő. Venenator, venenarius. S. I.
 Méreg-pohár. Poculum veneno infectum, ex quo rustici simplices, medicinas sumere solent vomitum causantes.
 Méreg-pökő. Mérget pökő kígyó. Ptyas. S. I.
 Méreg-osztogató. Veneficus, aconitarius. Pázm. Pred. p. 149. 1118.
 Méreg-osztó. idem. Pázm. Pred. p. 1118.
 * Fül-tő-méreg. Parotis. S. K.
 Köröm-méreg bántja. km.
 Lud-méreg. Bilis anserina. A' libából is ki tör a' lud-méreg. km.
 MÉRGE. Ejus venenum v. ira. Csak nem meg fakad mérgében. In fermento jacet. M. A.
 MÉRGEDEK. Effertur, exacerbatur. Neki mérgedett, mint a' kan póka. km.
 Meg mérgedik. idem.
 MÉRGELODİK. Irascitur, stomachatur, indignatur. S. I.
 Meg mérgelődik. idem.
 MÉRGES. Venenosus, virosus, virulentus. M. A. it. Iracundus.

Mérges aszszonyrak haragos a' leánya. km. *Aspis a vipera mutuatur venenum.*
 Mérges fa. *Rhus toxicodendron*, rhus vernix. S. I.
 Mérges fű. *Aconitum lycoctonum*. Far-
 kas-répa. S. I.
 Mérges gyík. *Scorpio*. S. I.
 Mérges hideg. *Frigus intensum*. Faludi
 T. É. p. 222.
 Mérges kigyó. *Vipera*. M. A.
 Mérges kigyói. *Viperinus*. M. A.
 Mérges pók. *Tarantula*. S. I.
 Mérges tél. *Hyems aspera*. Faludi. T. É.
 p. 207.
 Mérgesebb a' daráznál. km.
 Mérgesedik. *Acerbatur*.
 Meg mérgesedik. *Exacerbatur*.
 Mérgesen. *Cum ira et indignatione*.
 Mérgesít, mérgesíti. *Venenat*. item *Exacerbat*, *efferrat*, *exasperat*. M. A.
 Föl mérgesíti. *Exacerbatur*, *conciat* ad iram.
 Meg mérgesíti. *Venenat*. it. *efferrat*.
 Mérgesített. *Venenatus*. M. A.
 Mérgesítő. *Veneficus*. M. A.
 Mérgeskedik. *Stomachatur*, *irascitur*. Faludi T. É. p. 76.
 Mérgeskedés. *Stomachatio*, *indignatio*. Faludi U. E. 2. R. p. 92.
 Mérgesség. *Virulentia*. M. A.

MÉRT.

MÉRT. *Quare*, ob *quam caussam*. L. Miért.

MÉSZ.

MÉSZ. *Calx*, *caementum*. M. A.
 Mész-edény. *Qualus calcarius*. Mész-
 tartó. S. I.
 Mész-égetés. *Ustura calcis*.
 Mész-égető. *Caementarius*, *calcarius*. M. A.
 Mész-égető hely. *Calcaria*. PP.
 Mész-kalán. *Trulla*. Vakoló. S. I.
 Mész-kemenze. *Fornax calcaria*. M. A.
 Mész-kovacs. *Spathum calcareum*. Kalk-
 spat. S. I.
 Mész-kő. *Lapis calcarius*.
 Mész-kő. E. F. Aranyos Székében.
 Mész-oltás. *Dilutio calcis*.
 Mész-só. *Sal calcarium*, *natrum muro-*
rum. S. I.
 Mész-verem. *Fossa calcaria*.
 * Fejéřítő mész, fal-sikárló mész. *Tectorius*. CM.
 Oltatlan mész. *Calx viva*. Az oltatlan
 mész meg gyullad a' nedvességtől. km:
 A' bor föl gyújtja a' bujaságot.
 Oltott mész. *Calx aqua diluta*.
 Színű mész, fal-mész. *Tectorium*. CM.
 MESZE. *Ejus calx*. A' kinek mesze nincs,
 sárral tapaszt. km. Tasi Gáspár p. 1.
 MESZEL, meszeli. *Albarium inducit mu-*
ro v. parieti.
 Bé meszeli. *Incrustat*, *calce obducit*,
 dealbat. M. A.
 Le meszeli. Dealbat.
 Meg meszeli. *Incrustat*, dealbat, *calce*
obducit. M. A.
 Meszelés. Dealbatio, inalbatio, albarii
 inductio.
 Meszelő. Dealbator.

Meszelő borosta. *Setaceum pro inal-*
batione.
 Meszelő ecset. *Pennicillus tectorius*. PP.
 Meszelő mész, fal-sikárló mész. *Tecto-*
rium. M. A. PP.
 Meszeltt, meszeltetett. *Calcatus*. M. A.
 Meszeltt ház. *Calcata domus*. PP.
 Bé meszeltt fal. *Paries dealbatus*.
 Meszeltet, meszelteti. *Curat inalbari*, *de-*
albari.
 MESZES. *Calcinosus*, *calcem continens*,
 v. *calce inquinatus v. calce vesti-*
tus. S. I.
 Meszes. F. Borsod Vben. Sz. P. Bara-
 nya Vben.
 Meszes bor. *Vinum calcinosum*, *topho-*
sum vinum. PP.
 Meszes fal. *Paries calce vestitus*.
 Meszes Györök. F. Szala Vben.
 Meszes ház. *Domus calcata*. M. A.
 Meszes kapu. *Anonymus cap.XXII.XXXVI*.
 MÉSZL. *Caementitius*, *calcarius*. M. A.
 MESZLEN. F. Vas Vben.
 MESZTEGNYE. F. Somogy Vben.

MÉSZÁR.

MÉSZÁR.

Mészár-szék. *Macellum*, *laniena*. M. A.
 Nagy a' csöndesség, mint nagy Pén-
 teken a' mészár-székben. km.
 MÉSZÁROL, mészárolja. *Laniat*. M. A.
 Föl mészárolja. *Mactat*. M. A. Pázm.
 Pred. p. 287. 974.
 Mészárlás. *Laniatus*, *laniatio*. M. A.
 Föl mészárlás. *Mactatio*, *dissectio*, *di-*
laniatio. M. A.
 MÉSZÁROS. *Lanius*, *lanio*, *carnarius*.
 M. A. A' mészáros nem könyörül a'
 bárányn. km.
 Mészáros-kutya. *Canis lanionis*. Nem
 kell a' mészáros-kutyának korpa. km.
 Dug. 1. R. p. 297.
 Mészároskodik. *Agit lanionem*.
 Mészárosné. *Uxor lanionis*.

MÉT.

MÉT. Halász-háló' neme.
 MÉTELY. *Morbis ovium intercus*, *scab-*
ies. M. A. v. *Fasciola hepatica*. S. I.
 Métélyes. *Scabiosus*.
 Métélyes juh. *Ovis scabiosa*.
 Métélyes tudomány. Sz. D.
 Métélyesedik. *Scabie inficitur*.
 Meg mételyesedik. *Scabie inficitur*,
ovium scabie corripitur. M. A. Pázm.
 Kal. p. 218.
 Métélyesít, mételyesíti. *Inficit scabie*.
 Meg mételyesíti. *idem*. *Zvonarics*. 1. R.
 p. 368.
 Métélyesül. *Scabie inficitur*. M. A.

MÉZ.

MÉZ. *Mel*. M. A. A' mész meg nyilatja
 magát. km. Si vis amari, ama.
 Mész-csinálás. *Mellificium*. M. A. CM.
 Mész-csináló. *Mellificus*. M. A.
 Mész-eresztő. *Meliturgus*, *mellitarius*.
 M. A. PP.
 Mész-étel. *Esus mellis*. Pázm. Pred. p.
 390.

Méz-harmat. *Ros melleus*, *melligo*. Ho-
 nig-thau.
 Méz-ízű. *Mulseus*. CM.
 Méz-juhar. *Acer saccharinum*. S. I.
 Méz-nevelő. F. Hont Vben.
 Méz-sör. *Mulsum*, *hydromeli*. M. A.
 Aqua muls. NC. p. 21.
 Méz-süret. *Mellatio*. M. A.
 * Bábos mész. Zagyvalék-mész, mellyet
 a' Bábosok árulnak.
 Erdei mész. *Mel sylvestre*.
 Eresztet mész. *Mel sponte defluum*.
 Faludi E. M. p. 77.
 Lépes mész. *Favum mellis*. M. A.
 Macska-mész. *Gummi arborum*.
 Nád - mész. *Saccharum*, *mel arundinis*.
 CM. NC. p. 25.
 Olvasztott mész. *Mel liquatum*.
 Szín - mész. *Mel purum*. Káldi, Psalm.
 18. 11.
 Vad mész. *Melicerium*. NC. p. 411.
 Vad mész-fű. *Oreoselinum*. NC. p. 45.
 MÉZBEN mártott szók. *Verba mellita*.
 Faludi B. E. p. 86.
 MÉZE. *Ejus mel*. Elég méze van. Abun-
 dat melle.
 MÉZEL. *Mellificat*.
 Mézelnek (mész hordanak) a' méhek.
 Sz. D.
 Mézelés. *Mellificatio*.
 Mézelés' ideje. *Tempus mellificationis*.
 MÉZELKE. *Melissa hortensis*. Kerti méh-
 fű, czitrom-fű. Csapó p. 183.
 MÉZES. *Mellitus*. M. A.
 Mézes. FF. Arad, és Bihar Vben.
 Mézes bábok. *Pupae mellitae*. S. I.
 Mézes beszédű. *Dulciloquus*.
 Mézes béles. *Melliceus*. M. A. *Placenta*
mellita.
 Mézes bor. *Mulsum*. M. A. *Oenomel*.
 NC. p. 23. CM.
 Mézes bori. *Mulseus*. M. A.
 Mézes bors. *Mulsus*. M. A.
 Mézes falat. *Bolus mellitus*. Kenyér-
 héj is mézes falat gyanánt esik az
 éhes embernek. km.
 Mézes kanta. *Cantharus mellis*. PP.
 Mézes kenyér. *Panis dulciarius*. S. I.
 Mézes madzag. *Deliciae*, *dulce tolera-*
bile. PP.
 Mézes madzag helyett kigyót találtt.
 km. *Pro perca scorpionum*. M. A.
 Mézes mákos. *Cocetum*. M. A.
 Mézes málé. *Placenta miliaria mellita*.
 Mézes murek. *Sium*, *sisarum*. S. I. Cz-
 kor-répa.
 Mézes nyelvű. *Mellifluus*. Pázm. Pred.
 p. 156.
 Mézes ostyák. *Dulces hostiae*.
 Mézes pogácsa. *Placenta mellita*, *panis*
dulciarius. M. A.
 Mézes pogácsa-sütő. *Dulciarius*. M. A.
 Mézes száj. *Os mellitum*. S. I.
 Mézes szájú. *Dulciloquus*. S. I.
 Mézes szók. *Verba mellita*. Pázm. Pred.
 p. 324.
 Mézes víz. *Aqua muls*. NC. p. 21.
 Mézesít, mézesíti. *Mellitum facit*. Pázm.
 Pred. p. 390.
 MÉZET szür. *Mel a favis excernit*. PP.
 MÉZETLEN. *Melle destitutus*, *carens*
melle.
 MÉZEZ, mézezi. *Melle dulcorat*.

Meg mézezi. *Edulcorat.*
 MÉZI. *Melleus. M. A.*
 MÉZZEL folyó. *Mellifluus. M. A.*

MI.

MI.

MI. *Quid, quod, M. A. it. Quam.*
 Mi baja. *Quid ei deest.*
 Mi bántja. *Quae causa doloris.*
 Mi-csoda. *Quodnam, quidnam. M. A.*
 Mi-csodaság. *Qualitas. Pázm. Pred. p. 64. 324.*
 Mi-csodás. *Qualis, cujusmodi. M. A.*
 Mi dolga. *Quid facit, qua re se occupat. Telegdi Hom. 1. R. p. 72.*
 Mi-hagyó, mi-tévő légy. *Quid te oporteat omittere, quid facere. Faludi U. E. 2. R. p. 105.*
 Mi-féle. *Qualis, cujusmodi generis, aut speciei. S. I.*
 Mi-helyen. *Simulac, juxta, quam primum. M. A.*
 Mi-helyen. *E. F. Zaránd Vben.*
 Mi-helyesleg. *Quam primum. Monozslai, Hit' oltalma p. 424.*
 Mi-helyest. *idem.*
 Mi-helyt. *Simul ac, juxta, quam primum, continuo, actutum, protinus. M. A.*
 Mi képpen. *Sicut, quemadmodum, qualiter, quomodo. M. A.*
 Mi kory. *Cujus aetatis. Lippai, Vet. Kert. p. 65.*
 Mi köze hozzá. *Quid ejus interest.*
 Mi lette. *Quid ei accidit sinistra.*
 Mi léte valaminek. *Qualitas rei, causae. S. I.*
 Mi módon. *Quomodo. M. A.*
 Mi- nap. *Nuper. M. A.*
 Mi- napában. *Nuper. S. I.*
 Mi- napi. *Nuperus, nuperrimus. M. A.*
 Mi- nap költt. *Nuper editus. Pázm. Kal. p. 1021.*
 Mi nem. *Non enim, nec enim. M. A.*
 Mi nem arra termett. *Nec enim ad hoc factus est. Faludi N. U. p. 91.*
 Mi nem lstenem, hogy imádjám. *Ejus regulae non sunt Praetorum edicta. M. A.*
 Mi nem dolgunk. *Nostra non refert.*
 Mi nem olly hamar. *Nec enim tam cito. Faludi N. E. p. 64.*
 Mi nem azért számlálom. *Nec enim ideo commemoro. Monozslai, Hit' oltalma p. 420.*
 Mi némű. *Qualis, cujusmodi. M. A.*
 Mi néműség. *Qualitas. M. A. Pázm. Pred. p. 854.*
 Mi okból, mi okon, mi okért. *Cur, quare, quamobrem. S. I.*
 Mi szerű. *Qualis, cujusmodi. S. I.*
 Mi-tévő legyenek. *Quid facto opus. Faludi U. E. 5. R. p. 125.*
 Mi végre. *In quem finem. S. I.*
 Mi-volta valaminek. *Res, negotium, qualitas rei, causae. M. A.*
 * Akár-mi. *Quodecunque.*
 Közönséges mi. *Commune quid. Faludi U. E. 5. R. p. 129.*

Sem-mi. Nihil.
 Vala-mi. *Aliquid. Jobb valami, mint semmi. km.*
MIATT, MIÁ, MIÁTT. *Ob, propter, prae. M. A.*
 Miatta. *Ob ipsum. M. A.*
 Miattad. *Propter te. M. A.*
 Miattam. *Prae me. M. A.*
 Miattam bizvást, *Mea pace, per me licet. S. I.*
 A' miatt. *Propter hoc.*
 E' miatt. *Propter istud.*
MIBEN ÁLL. *In quo consistit.*
 Miben vétett. *In quo peccavit.*
MIBŐL KERÜLT KI. *Unde provenit.*
MIDŐN (mi időn). *Dum, cum, quum. M. A.*
MIE. *Quod suum.*
 Mie van. *Quod suum habet.*
MIEL, mieli. *Facit, operatur. Magyar Orsz. Rom. p. 21. 70. Pesthi' Meséji. p. 65.*
 Mielkedik: *cselekedik. Operatur.*
 Mielkedet. *Operatio. Pesthi' Meséji. p. 64.*
 Mielkedhetik. *Potest operari. Margit' Élete. p. 16.*
MIEÉRT. *Quare, cur, quamobrem. M. A.*
 Miért hogy. *Quoniam. M. A.*
 Miért nem. *Quidni. M. A. CM.*
MÍG (mi-ig). *Donec, quousque, usquequo, quatenus, quoad, quamdiu. M. A.*
 Mig nem. *Donec, antequam. M. A.*
MÍGLEN. *idem ac MÍG. M. A.*
MIHENT. *idem ac Mihelyt. M. A.*
MIHEZ. *Ad quid. Hogy tudjuk magunkat mihez tartani.*
 Mihez fogjak. *Quid faciam, quo me vertam.*
MIKÉNT. *Sicut, ceu, tamquam, quemadmodum. M. A.*
MIKINT. *idem. M. A.*
MIKOR. *Quando, cum, quum. M. A.*
 Mikor időn. *Quo tempore. Faludi E. M. p. 100.*
 Mikoron. *idem. M. A.*
 Mikorontan. *idem. Komjáthi. S. I.*
 Mikorú. *Cujus aetatis. Lippai.*
MILLYEN (mi-ilyen.) *Qualis, cujusmodi. S. I.*
 Millyen képpen. *Qualiter, quomodo. S. I.*
MILLYETÉN. *Qualis, cujusmodi. S. I.*
MINEK. *Cui, cui bono, cui usui.*
 Minek előtte. *Antequam. M. A.*
 Minek okáért. *Quamobrem, quapropter. M. A.*
 Minek utánna. *Postquam. M. A.*
 Mipek való. *Cui usui, ad quid valet.*
MINŐ (mi nemű). *Qualis, cujusmodi. S. I.*
 Minőség. *Qualitas. S. I.*
MINT (mi-int.) *Ut, sicut, ceu, velut. M. A.*
 Mint egygy. *Circiter, prope, fere, plus minus. S. I.*
 Mint ha. *Tamquam, quasi, ac si. M. A.*
 Mint hogy. *Quia, quoniam, siquidem. S. I.*
 Mint igaz. *Sicuti. M. A.*
 Mint's hogy. *Qualiter, et quomodo. M. A.*
 Mint szinte. *Sicut, ceu, quemadmodum. M. A.*
 Minta (mint az, tamquam illud). *Forma. Vajda K. É. 1. K. in Praef.*
 * Ezen szóval Sajnovics után kezdetek némellyek élni, mint Faludi, Vajda.

MIÓLTA. *Ex quo tempore. M. A.*
 Mióltától fogva. *idem. M. A.*
 Mióta. *idem. M. A.*
 Miótától fogva. *idem. M. A.*
MIRE. *Quare. M. A. Ad quid.*
 Mire nézi a' nap' világát.
 Mire nézve. *Quam ob caussam, quamobrem.*
 Mire hogy. *Quoniam. M. A.*
 Mire ő oda értt. *Donec is eo advenit.*
 Mire való. *Ad quid valet.*
 Mire vár. *Ad quid expectat.*
 Nem tudom mire vélni. *Non assequor, quid subsit.*
MISÉG. *Qualitas, natura rei alicujus. S. I.*
 Quidditas. *Sz. D.*
MIVEL. *Quia, quoniam, siquidem. S. I.*
 Mivel hogy. *idem. S. I.*
MIÚLTA. *Ex quo tempore, a quo. M. A.*
MIÚTA. *idem. M. A.*

MIHÁLY.

MIHÁLY. *t. f. n. Michaël. M. A. Fél, mint cigány a' Szent Mihálytól. km. Dug. 1. R. p. 147.*
 Mihály' fa. *t. h. n.*
 Mihály' falva. *t. h. n.*
 Mihály' Geregye. *F. Nógrád Vben.*
 Mihály' háza. *F. Veszprém Vben. Sz. P. Szala Vben.*
 Mihály-telek. *F. Jászágban.*
 * Szent Mihály. *t. h. n.*
 Szent Mihály' lova. *Feretrum. CM. Meg rúgta a' Szent Mihály' lova, soha ki nem gyógyul. km. Dug. 1. R. p. 93.*
 Szent Mihály' telke. *E. FF. Torda, és Kolos Vben.*
MIHÁLYD. *F. Somogy Vben.*
 Mihálydi. *F. Szabolcs Vben.*
MIHÁLYI. *MV. Soprony Vben. F. Zemplin Vben.*
MIHÁLYKA. *Turbulya. Lippai, Vet. Kert. p. 170.*
 Mihályka. *F. Mármaros Vben.*
 Mihályka' monya. *Myrrhis, vulgo: Cicutaria. M. A.*
 Mihóka. *idem. Sz. D.*

MIJORA.

MIJORA. *Agna. Jerke. S. I.*

MIK.

MIK, MIKE, MIKLA, MIKLÓ, MIKLÓS, MIKOLA, MIKÓ. *t. f. n. Nicolaus.*
 Mik' háza. *E. F. Maros Székében.*
MIKE. *Sz. P. Somogy Vben.*
 Mike-Buda. *Sz. P. Pest Vben.*
 Mike' fa. *F. Szala Vben.*
 Mike' falva. *E. F. Küküllő Vben.*
 Mike' háza. *E. F. Belső Szolnok Vben.*
 Mike' laka, aliis Miklós' laka. *E. F. Alsó Fejér Vben.*
MIKES. *E. F. Torda Vben.*
MIKLA. *F. Somogy Vben. Sz. P. Pest Vben.*
MIKLÓ. *fa. F. Szala Vben.*
 Mikló-lazúr. *F. Bihar Vben.*
MIKLÓS. *Nicolaus. M. A. Et haec denominatio Nicolai obtinet hodie.*
 Miklós' falva. *t. h. n.*
 Miklós' laka. *E. F. Alsó Fejér Vben.*

Miklós' telke. E. F. Szeben Székében.
 Miklós-vágás. F. Sáros Vben.
 Miklós' vára. Vár Tolna Vben.
 * Magas Miklós menybe néz. km. Fumarium domus.
 Szent Miklós. t. h. n.
 Szent Miklós' pénze. Arrha. CM.
 Tholdi Miklós. — Élődik mint a' Tholdi Miklós' csikaja. km.
 Miklósi. F. Mosony Vben.
 Miklósi. F. Somogy Vben.
 MIKOLA. F. Szátmár Vben. E. F. Doboka Vben.
 Mikola-patak. F. Marmaros Vben.
 * Garam-Mikola. F. Bars Vben.
 Vámos Mikola. F. Hont Vben.
 MIKÓ. E. F. Doboka Vben.
 Mikó' falva. FF. Heves, és Nógrád Vben.
 Mikó' háza. F. Abaúj Vben. Sz. P. Gömör Vben.
 Mikó' telke. Sz. P. Gömör Vben.

MIKSA.

MIKSA. t. f. n. Maximilianus. Molnár János M. Könyvház 2-dik Szakasz.

MIL.

MIL.
 MILE. Földdel be fődött fa-kupac, mellyből a' kovácsok szemet égetnek. Sz. D. Apud carbonarios cumulus lignorum pro carbonibus. S. I.
 Mile. Sz. P. Tolna Vben.
 Milei. F. Szala Vben.
 Milei fiak' szere. Telek Szala Vben.
 MILLYE. Pixis, theca, salinum. M. A.
 MILLING. Sima, mint a' milling. km. Dug. 1. R. p. 232.
 „Mint a' milling, a' esaté paté között, villogott itt a' Jósue' kardjának lapja, és éle.“ Biró Márton. Micac p. 192.

MILKÓ.

MILKÓ. E. Patak.

MILLIOM.

MILLIOM. Millio. S. I. Tízszáz ezer.
 MILLIOMOS. Millionem possidens v. efficiens. S. I.

MILVÁNY.

MILVÁNY. E. P. Doboka Vben.

MIND.

MIND. Omnis, totum, item Omnino, penitus, item. Et, quoque, etiam. M. A.
 Mind addig. Eousque, tamdiu. Mind addig uszkál az alma, mig el merül. km.
 Mind a' két felől. Ab utrinque. S. I.
 Mind a' ketten. Uterque. S. I.
 Mind annyiszor. Toties. S. I.
 Mind apróstól, csöpüstül. Ne Sanione quidem domi relicto.

Mind az által. Tamen, attamen. M. A.
 Mind azon által. idem. M. A.
 Mind az egész. Universus. M. A.
 Mind a' vizig szárazon. km.
 Mind egygy. Idem, peridem, tantumdem. S. I.
 Mind egyféle. Omnia ejusmodi, generis, notae, speciei. S. I.
 Mind egygyig. Ad unum, usque ad unum. M. A.
 Mind egygy lábíg. idem.
 Mind egygy szálíg. idem.
 Mind egygyik. Quilibet. S. I.
 Mind egyre. Perpetim, perpetuo, jugiter, incessanter. S. I.
 Mind egygyütt. Universim, in toto, in summa. S. I.
 Mind éltig. Perpetuo, perenne. M. A.
 Mind gyárast. Illico. M. A.
 Mind gyárt. Statim, protinus, confestim. M. A.
 Mind járast. idem. M. A.
 Mind gyárton. idem. M. A.
 Mind nap-estig. Per totum hodie, in jure Ung. M. A.
 Mind monnó fél. R. Utraque pars. Komj. S. I.
 Mind nyajan. Cuncti. M. A.
 Mind nyájakot. Unus quisque vestrum, vos omnes. M. A.
 Mind nyájunk. Nos omnes. S. I.
 Mind össze. Universim, in summa, in toto. S. I.
 Mind szent. Omnes sancti, item t. h. n. Magyar, és Erdély Országban.
 Mind szent' hava. October. M. A.
 Mind szent' napja. Festum omnium sanctorum.
 Mind szent' fa. Sz. P. Tolna Vben.
 Mind untalan. Identidem, jugiter. M. A.
 Mind végig. Usque finem, usque summationem. S. I.
 * Ném mind arany, a' mi fénylik. km.
 Nem mind jó akaród, a' ki reád mosolyog. km.
 Nem mind lencse, a' mi lapos. km.
 Nem mind szakács, a' ki a' kalánt kezébe veszi. km.
 Nem mind szent, a' ki bé jár a' templomba. Non omnes sancti, qui calcant limina templi.
 MINDEN. Omnis, cunctus. M. A.
 Minden bizony. Pro certo.
 Minden bizonyal. Omni certitudine.
 Minden botnak végén a' feje. km.
 Minden-évő. Omnivorus. S. I.
 Minden féle. Omnigenus, multijugis, multijugus. M. A.
 Minden féle képpen. Omnimode. S. I.
 Minden felé. Undique versum. M. A.
 Minden felől. Undique, undiquaque. M. A.
 Minden héten. Quavis septimana. PP.
 Minden hónapban. Quotmensibus. M. A.
 Minden hol. Ubique. S. I.
 Minden hová. Quovis, quaque versum. S. I.
 Minden-hozó. Omniafer. M. A. L.
 Minden Isten-áldott nap. Faludi N. E. p. 85.
 Minden idén. Omni anno. Stehenics, Halotti beszéd, Adolf Püspök fölött. p. 14.
 Minden képpen. Omniaferiam. M. A.

Minden-látó. Omniuens. Pázm. Pred. p. 753.
 Minden lében locs. km. Ardelio. S. I.
 Minden lépésen meg áll. Singulis gradibus insistit. PP.
 Minden második esztendőben. Alternis annis. PP.
 Minden módon. Omnimode. M. A.
 Minden módú. Omnimodis, omnimodus. M. A.
 Minden nap. Quotidie. M. A.
 Minden napi. Quotidianus. M. A.
 Minden napi hideg-lelés. Amphemerinus. M. A.
 Minden napi jegyzetek. Ephemerides. S. I.
 Minden naponként. Quotidie. M. A.
 Minden nemű. Omnigenus. M. A.
 Minden órán. Brevi, propedem. S. I.
 Minden-tehető. Omnipotens. Margit' élete p. 90. Faludi N. E. p. 176. M. A.
 Minden-tudó. Omniscius. S. I.
 Mindenbe akadó. Bovinator, contentiosus. S. I.
 Mindenbe avatja magát. Ad omnia se misect.
 Mindenben kétes. Scepticus. S. I.
 Mindenből ki fogy. Penuriam patitur.
 Mindene. Ejus omne. Az egy madártéjen kívül mindene van. km.
 Mindene rongy. Totus pannosus. PP.
 Mindenét magával hordozza. Omnia sua secum portat.
 Mindenek fölött. Praeprimis, imprimis, prae ceteris, super omnia. S. I.
 Mindencem. Omnia mea.
 Mindenes. Omnimodus, omnifarius. M. A.
 Mindenesse. Totum ejus fac.
 Mindenestől. Totaliter, omnino, penitus. M. A.
 Mindenestül fogva. Omnino, prorsus. M. A.
 Mindenesség. Universitas. S. I.
 Minden-ha. Semper, jugiter. M. A. Margit' Élete Práynál p. 348.
 Minden-hai. Sempiternus, perpetuus.
 Minden-hai kötelezés. Perpetua obligatio. Martonfalvi Tamit. Teol. p. 582.
 Minden-ható. Omnipotens. M. A. Margit' Élete p. 100.
 Minden-hatóság. Omnipotentia. M. A.
 Mindenik. Uterque, singuli. M. A.
 Mindenikünk. Quilibet nostrum. M. A.
 Mindenként. Omnimode. S. I.
 Mindenki. Omnis, quisque, quilibet. S. I.
 Mindenkor. Semper, sempiternus. M. A.
 Mindenkori. Perpetuus, perennis, sempiternus. S. I.
 Mindenkor való. idem. M. A.
 Mindenkoron. Semper, sempiternus. M. A.
 Mindenre kész. Ad omnem eventum paratus. PP.
 Mindenség. Universitas. M. A.
 Mindenszer. Semper. M. A.
 Minden szer. Amomum racemosum. S. I.
 Mindent akaró. Omnivorus. M. A. L.
 Mindenünnen. Undique. M. A.
 Mindenünnelt. idem. M. A.
 Mindenütt. Ubique. M. A. Mindentül mindent mindenütt el ne végy. Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus. Mindenütt létel. Ubiquitas. Pázm. Kal. p. 451.

Mindenütt lévő. Ubique praesens. Pázm. Kal. p. 868.
Mindenütt valóság. Pázm. I. c.
Mindenütt lehetőség. Zvonarics. 1. R. p. 125.
Mindenüvé. Quo vis, quoquo versum. S. I.
MINDÉG. Semper. A' madár, akár hová röpül, mindég otthon van. km.

MINIOM.

MINIOM. Minium. M. A.
MINIOMOS. Miniatus. M. A.

MIOG.

MIOG. Macska-szó.
MIOGAT. Leucat. M. A.
Miogatas. Leucatus. M. A.
MINNYOG. Leucat. Dug. km. 1. R. p. 201.

MIRHA.

MIRHA. Myrrha. M. A.
MIRHÁS. Myrrhatus, myrrheus, myrrhinus. M. A.

MIRÍGY.

MIRÍGY. Glandula, apostema. M. A.
Irigy, mint a' mirigy. km.
Mirigy-fű, kalap-fű. Petasites. PP.
Flammula apostematica. NC. p. 37.
Mirigy-halál. Pestis. Pázm. Pred. p. 302. 447.
Mirigy-szökés. Bubo. PP.
* Futosó mirigy. Adenes. M. A.
MIRÍGYES. Glandulosus, apostematicus. M. A.
Mirigyés dög-halál. Pázm. Pred. p. 447.
Mirigyésit, mirigyésített. Lue pestifera inficit. Pázm. Pred. p. 953.

MIRTUS.

MIRTUS. Myrtus. M. A.

MISE.

MISE. Missa. M. A.
Mise-bor. Vinum pro sacrificio.
Mise-gyertya-fű. Orobanche. M. A.
Mise-mondás. Celebratio missae.
Mise-mondó. Sacrificulus.
Mise-mondó könyv. Missale. Pázm. Kal. p. 915.
Mise-mondó papság. Faludi T. É. p. 224.
Mise-mondó ruha. Vestes, quibus sacerdos missam celebrans induitur. Telegdi, Felelet. p. 33.
Mise-ruha. Casula. Heltai. 1. Dar. p. 128.
Mise-szolgáltatás. Jussio celebrationis missae. Tasi p. 159.
* Aranyos mise. R. Missa sub auroram. Telegdi Hom. mut. Tábla. Biró Márton Micae p. 3.
Éjféli mise. Missa noctu nativitatis Christi.
Énekes mise. Sacrum cantatum. S. K.
Hajnali mise. Missa sub auroram.
Kis mise. Sacrum lectum. S. K.

Lassú mise. Missa privata. Pázm. Kal. p. 212. 417.
Magán való mise. idem. Monozslai Hit' oltalma. p. 124.
Öreg mise. Sacrum solenne. S. K.
MISÉS pap. Sacerdos ordinatus, habens facultatem missam celebrandi.
MISÉT mond. Sacrum celebrat.
Misét halgat. Interest sacrificio missae.
Misét szolgáltat. Curat celebrari sacrum.
MISÉZ. Sacrum celebrat. Faludi, T. É. p. 218.
Misézés. Celebratio missae.
Miséző. Sacrum celebrans.

MISEGRÁD.

MISEGRÁD. Visegradum, Civitas, et arx Ungariae. M. A. NC. p. 471.

MISKA.

MISKA. Michaël juvenis.

MISKE.

MISKE. t. h. n.

MIZS.

MIZS-ér. Sz. P. Szala Vben.
MIZSE. Sz. PP. Heves Vben. és Kis-Kun-ságban.

MIV.

MIV, mivel, mives. Lásd MŰ, művel, müves.

MIZDÓ.

MIZDÓ (Nagy, és Sár-fű). FF. Vas Vben.

MÍ.

MÍ.

MÍ. Nos. M. A.
Mí félénk. Nostras, unus de nobis. S. I.
Mí félekünk. Nostrae farinae. M. A.
Mí féleink. Nostri, nostrates. S. I.
Mí magunk. Nos ipsi.
MÍÉNK. Noster. M. A.
Míéink. Nostri. M. A.
MINK. Nos.
Minket illet. Nos concernit.
MINNEN magunk. Nosmet ipsi. Pápaiak' levele. 1612. Máj. 16.
Mí magónk minnen kezeinkkel. Nosmet ipsi nostris manibus. Pesthi' Meséji p. 62.

MÍG.

MÍG. Donec, quousque, usquequo, quatenus, quoad, quamdiu. M. A.
Míg nem. Donec, antequam. M. A.
MÍGLEN. idem ac Míg. M. A.

MÍNA.

MÍNA. Cuniculus igniariae machinationis. PP.
Mina-ásás. Fossio cuniculi.
Mina-ásó. Cunicularius.
MÍNÁRA ellenkező minát és. Cuniculum cuniculo excipit. PP.
MÍNÁT és valamely vár alá. Cuniculum agit, cuniculum in arcem perducit. PP.
Minát föl vetteti. Cuniculi ignem applicat. PP.

MO.

MOCZ.

MOCZ.
Mocz-ér. Csárda Abauj Vben.
MOCZCZAN. Mutit. M. A. CM.
Meg moczczan. Emutit. M. A.
Meg sem mer moczczanni. Nec hiscere audent.
Az eb sem moczczan meg. Káldi, Exod. 11. 7.
MOCZÓ. Szén-égető Zólyom Vben.

MOCS.

MOCS. F. Esztergom Vben. E. F. közép Szolnok Vben.
MOCSA. F. Komárom Vben.
MOCSÁR. Palus, lama. M. A.
Mocsár. FF. Bars, Bihar, Ung, és Zemplin Vben.
Mocsár-tölgy. Mocsáros helyen termő tölgy-fa. Sz. D.
Mocsári. Palustris. M. A.
Mocsári ménta. Pulegium. Czombor, putnok-fű. NC. p. 47.
Vad mocsári ménta. Zopiron. NC. p. 57.
Mocsármány. F. Sáros Vben.
Mocsáros. Paludosus. M. A.
Mocsáros hely. Locus palustris. M. A.
MOCSK, MOCSOK. Macula, sordes, squallor, labe, labecula. M. A.
Mocsok nélkül való. Immaculatus. M. A.
* Fül-mocsok. Sordes aurium. S. I.
Köröm-mocsok. Sordes unguium.
Zsír-mocsok. Macula pinguedinis.
Mocska. Ejus macula, sordes.
Mocskatlan, Mocsoktalan. Immaculatus.
Mocskit, mocskitja. Maculat, foedat. Sz. D.
Mocskol, mocskolja. Maculat, sordidat, foedat. M. A. A' szép köntöst inkább mocskolja a' rossz erkölcs, mint a' sár. km.
Bé mocskolja. Inficit, commaculat, sordidat. S. I.
El mocskolja. Commaculat, contaminat, conspurcat. S. I.
Le mocskolja. Denigrat.
Meg mocskolja. Commaculat, sordidat. M. A.
Öszve mocskolja. Conspurcat.
Mocskolás. Sordidatio. M. A.
Meg mocskolás. Commaculatio, defoedatio, sordidatio. M. A.
Mocskolhatatlan. Incontaminatus. Pázm. Pred. p. 1149.

Mocskoló. *Maculans*, foedans.
 Mocskolódik. *Maculatur*, *conspurcatur*,
contaminatur. S. I.
 Mocskolódás. *Conspurcatio*. M. A.
 Mocskos. *Maculosus*, *sordidulus*. M. A.
 Mocskos szájú. *Illoti oris*.
 Egy mocskos kézzel. *Eadem fidelia*.
 Mocskosan. *Sordide*. M. A.
 Mocskosít, mocskosítja. *Sordidat*. Fa-
 ludi N. E. p. 189.
 Mocskosító. *Foedator*, *maculator*. Pázm.
 Pred. p. 1112.
 Mocskoska. *Sordidulus*. M. A.
 Mocskosodik. *Polluitur*, *foedatur*, *com-
 maculatur*. Csuzi, Tromb. p. 147.
 Mocskosság. *Sordities*. Pázm. Pred. p. 1061.
 Mocskosúl. *Sordescit*, *sordet*. M. A.
 Mocskosulás. *Sordidatio*. M. A.
 Mocskoz, mocskozza. *Maculat*.
 El mocskozza. *Commaculat*.
 Meg mocskozza. *Foedat*, *defoedat*.
 Öszve mocskozza. *Commaculat*.
 Mocskozás. *Maculatio*, *foedatio*. Pázm.
 Pred. p. 473.
 MOC SOLA. Kender-áztató hely. Csuzi, Síp-
 szó. p. 132. 323.
 Mocsola. E. F. Közép Szolnok Vben.
 Mocsolád. FF. Baranya, és Somogy Vkben.
 Mocsolás. *Palustris*, *lacunaris*. Csuzi, Síp-
 szó p. 155.
 Mocsolás. Sz. P. Borsod Vben.
 MOCSONOK. MV. Nyitra Vben.

MOGORVA.

MOGORVA. R. *Tetricus* v. *impolitus*, *inur-
 banus*, *barbarus*. Mord. Gyöngyösi
 1. Dar. p. XLII. XLIX.

MOGY.

MOGY. R. *Bacca*. Bogyó. S. I.
 MOGYORÓ. *Avellana*. M. A. Egy férges
 mogyorót sem adnék érte. km.
 Mogyoró' alja. *Asarum*. Csapó p. 150.
 Mogyoró-fa. *Corylus*. M. A.
 Mogyoró-fai. *Colurnus*. M. A.
 Mogyoró-fajd. *Tetrao bonasia*. Császár-
 madár. S. I.
 Mogyoró-hagyma. *Cepa ascalonia*. M. A.
 Mogyoró-kerék. E. F. Kolos Vben.
 Mogyoró-nyest. *Martes arboraria*. Bük-
 nyest. S. I.
 Mogyoró-pej ló, almás pej ló. *Equus
 spadiceus*, *scutulatus*. S. I.
 Mogyoró-saláta. *Chaerophyllum bulbo-
 sum* v. *cicutaria odorata*. Csapó p. 46.
 Mogyoró-szeg. E. F. Torda Vben.
 Mogyoró-tyúk. *Attagen*. PP.
 * Földi mogyoró. *Lathyrus tuberosus*.
 S. K.
 Hályog mogyoró-fa. Fa, mellyen vörös
 bogyó, és csoportozva terem, szép
 pöttegetett héja vagon. Így hallot-
 tam neveztetni 1813. Nov. 25.
 Koldus-mogyoró. *Dipsacus*. S. K.
 Török mogyoró-fa. *Corylus colurna*.
 Vér-mogyoró. Kerti lágy hejú vörös mo-
 gyoró.
 Mogyoród. F. Pest Vben.
 Mogyorónyi: mogyoró-nagyságú. S. I.
 Mogyorós. *Coryletum*.
 Mogyorós. t. h. n.

Mogyorós' alja. Sz. P. Abaúj Vben.
 Mogyorós erdő. *Coryletum*. M. A.
 Mogyorósd. F. Borsod Vben.
 Mogyoróska. FF. Abaúj, és Zemplin
 Vkben.
 MOGYORÚ. R. *Nux avellana*. Mogyoró.
 S. I.

MOH.

MOH. *Muscus*, *lanugo*, *bryon*. M. A.
 Moh-répa. *Pastinaca*. M. A.
 MOHA. F. Fejér Vben. E. F. Fölső Fe-
 jér Vben.
 MOHAR. *Atractylis*, *cartamus*. M. A.
 Mohar-köles. *Ervum*. M. A.
 MOHÁCS. MV. Baranya Vben. E. F. Ara-
 nyos Székében.
 MOHOS. *Muscopus*, *lanuginosus*, *emuci-
 dus*. M. A.
 Mohosodik. *Muscatur*. M. A.
 Meg mohosodik. *Musco obducitur*. A'
 melly követ sokszor hengergetnek,
 meg nem mohosodik. km. Dug. 1. R.
 p. 284.
 Mohosság. *Muscositas*, *lanuginositas*. Sz. D.
 Mohosúl. *Musco*, *lanugine vestitur*.
 Meg mohosúl. idem.
 Mohozik. *Pubescit*. CM.
 Ki mohozik. *Pubet*. CM.
 Mohozás. *Pubescentia*. CM.
 MOHÓ. *Avidus*, *cupidus*, *inhians*, *appe-
 tens*. S. I. Sz. D.
 Mohó vágyódás. *Inhians cupiditas*. Fa-
 ludi T. E. p. 125.
 Mohókodik. *Inhianter appetit*.
 Meg mohókodott. A' mohó evés miatt
 baja lett.
 Mohólkodik. *Ingurgitat*. CM.
 Mohón. *Avide*. M. A.
 Mohón eszik. *Vorat*, *edit avide*, *tubur-
 cinatur*. M. A.
 Mohón esik réá, mint a' disznó a'
 makra. km.
 Mohón való étel. *Addephagia*. M. A.
 Mohón evés. idem.
 Mohón evő. *Avide vorax*.
 Mohónkodik. *Inhiat rei alicui* v. *furit*,
 agit cum impetu, praecipitauer. S. I.
 Mohóság. *Aviditas*, *inhians appetentia*.
 Vajda 2. K. p. 178.

MOK.

MOK.
 MOKÁNY. *Alpinus*, *montanus*. PP. item
Inurbanus, *rusticus*, *incultus*, *im-
 politus*. S. I.
 MOKCSA. F. Ung Vben.
 MOKOG. *Mutit*, v. *mussat*, *mussitat*. S. I.

MOLY.

MOLY. *Tinea*, *blatta*. M. A. Moly a'
 ruhát, bánat a' szívet rája. km.
 Moly-ette. *Corrosum* a *tinea*.
 Moly-fű. *Trifolium*, M. A. *Blattaria*.
 PP.
 * Fa-moly. *Teredo*. S. K. M. A.
 Haj-moly. *Acarus*. S. K.
 Méh-moly. *Papilio alvearium*, *apiaster*.
 S. K.
 Ruha-moly. *Tinea*. S. K.

Papíros-moly *Blatta*. S. K.
 Viasz-moly. *Acarus*. S. K.
 MOLYOS. *Tineosus*. M. A.
 Molyosodik. *Tineosus fit*.
 Meg molyosodik. idem. Káldi Baruch.
 6. 71.

MOMORTIKA.

MOMORTIKA. *Balsamina*, *momortica*.
 M. A.
 Momortika-olaj. *Oleum balsaminae*.

MON.

MON. (Nagy, nyír.) E. FF. Közép Szol-
 nok Vben.
 MONOK. F. Zemplin Vben.
 MONOR. F. Pest Vben. E. F. Kolos Vben.
 Monora. E. F. Alsó Fejér Vben.
 MONOS bél. F. Borsod Vben.
 Monos falu. E. F. Torda Vben.
 Monos Petri. F. Bihar Vben.
 MONOSZA. Sz. P. Nógrád Vben.
 MONOSZLÓ. F. Szala Vben.

MOND.

MOND, mondja. *Dicit*, *ait*. M. A. Egy
 süketnek is nem mondanak két me-
 sét. km.
 Bé mondja. *Defert*, *insurrat*, *indi-
 cat*, *prodit*, *avizat*. M. A.
 El mondja. *Profert*, *recitat*, *proloqui-
 tur*, *enarrat*, *eloquitur*. M. A.
 Ellene mond. *Contradicit*. M. A.
 Elő mondja. *Refert* v. *dictat*, v. *prae-
 dicit*. S. I. Csak annyit tud ember,
 mennyit elő mondhat. *Tantum sci-
 mus*, *quantum memoria tenemus*. KV.
 p. 503.
 Elöl meg mondja. *Praedicit*. M. A.
 Föl mondja. *Recitat*.
 Föl mondja a' pénzt, szállást, szolgál-
 latot. *Renunciat pecuniam*, *hospitium*,
servitium. S. I.
 Ki mondja. *Pronunciat*, *elicit*, *eloqui-
 tur*, *exprimit*. M. A. Mondd ki magya-
 rán, ne szuszogj. km.
 Le mond. *Abdicat*.
 Le mond a' tisztségéről. *Officium depo-
 nit*. S. I.
 Meg mondja. *Indicat*, *dicit*. M. A.
 Réá mondja. *Affirmat* v. *respondet*, v.
falso adstruit. S. I. Er á rá, mond-
 rá, ha nem hiszi, fogd rá. Dug. km.
 2. R. p. 76.
 Úgy mond. *Inquit*.
 Viszsa mondja. *Palinodiam canit*, *re-
 cantat*, *retractat*, *revocat*. S. I. Kön-
 nyű még vissza mondani. *Spongia
 medebitur*. KV. p. 491.
 MONDA. Rumor, fama. Sage. S. I.
 Mende monda. *Lari fari*. Faludi. T. É.
 p. 216.
 Te mondad. *Tuum dicerium*, v. *tu dixisti*.
 Te mondáság. Csuzi, Tromb. p. 642.
 MONDÁS. *Dictum*. M. A. *Dictio*. S. I.
 El mondás. *Recitatio*, *prolocutio*, *enar-
 ratio*. M. A.
 Ellenmondás. *Contradictio*. M. A.
 Elöl meg mondás. *Praedictio*. M. A.
 Föl mondás. *Recitatio*.

Hír-mondás. Nuncium, nunciatio. Pázm. Pred. p. 574.
Igaz-mondás. Veriloquium.
Jeles mondás. Apophthegma. S. K.
Jövendő-mondás. Augurium. S. K.
Ki mondás. Pronunciatio, elocutio. M. A.
Közmondás. Adagium, proverbium.
Megmondás. Indicatio. M. A.
Nagymondás. Larinum verbum. S. K.
Viszsa mondás. Palinodia, retractatio. S. I.
MONDÉKONY. Dica, dicaculus, facundus. M. A. L.
Mondékonyosság. Dicacitas, facundia. Zvonaricus, M. Postilla, Ajálló levél. p. 11. M. A. L.
MONDHIAT, mondhatja. Potest dicere. Csigan sem mondhatnék egyebet.
Mondhatatlan. Infandus, ineffabilis. M. A.
Ki mondhatatlan. Ineffabilis, incenarrabilis. M. A.
Megmondhatatlan. Ineffabilis. M. A.
Mondhatatlanul. Ineffabiliter. M. A.
Ki mondhatatlanul. idem. S. I.
Megmondhatatlanul. idem. M. A.
Mondható. Effabilis.
Ki mondható. idem. M. A.
Viszsa mondható. Revocabilis, retractabilis. S. I.
MONDJ köhit. km. Tolle digitum. M. A.
MONDJÁK. Ajunt, ferunt, perhibent. PP.
MONDOGÁL, mondogálja. Dictat, dictat. M. A.
Ki mondogálja. Edictat. M. A.
MONDOGAT, mondogatja. idem. S. I.
Megmondogatja. Satis crude objectat.
MONDOK. Inquam, dico. M. A.
MONDOMÁNY. R. Sententia, dictum, Apophthegma. S. I.
MONDOTT. Dictus.
Mondottam dolog. Faludi E. M. p. 245.
MONDÓ. Dicens.
Elmondó. Recitator. M. A.
Ellenmondó. Contradictor.
Hírmondó. Nuncius. Pázm. Pred. p. 591.
Igazmondó. Veridicus. Pázm. Pred. p. 1044.
Ki mondó. Pronunciator. M. A. item Blatero, dicaculus.
Mondóság.
Igazmondóság. Veracitas, veriloquentia. Pázm. Pred. p. 1044.
MONDVA. Edicto.
Mondva csináltt. Peculiariter ex ordinatione factus.
Mondva készültt. Praeparatus ad mandatum.

MONDOLA.

MONDOLA. Amygdala, amygdalum. M. A.
Ha mondolat akarsz enni, meg kell törned a' tokját. km.
Mondola-fa. Amygdala, amygdalus. M. A.
Mondola-héj. Putamen amygdalae. S. I.
Mondola-olaj. Oleum amygdalinum.
Mondola-szappan. Sapo amygdalinus,
Mondola-téj. Lac amygdalinum, emulsio amygdalarum. S. I.
Mondola-torta. Massa amygdalina.
MONDOLÁS. Habens amygdala, v. amygdalis conditum quid.

Mondolás béles. Placenta amygdalacea.
Mondolás rétes. Striblitia amygdalacea.

MONG.

MONG.
MONGOLICZA. Kövér, mint a' mongolicza. km. Dug. 1. R. p. 164. 225.
MONGOROL, mongorolja. Telam laevigat, expolit. PP.
Mongorlás. Laevigatio, politio telae. PP.

MONNAL.

MONNAL. R. Quasi. Bát. S. I.

MONNON.

MONNON. R. Ambo, uterque. Bát. S. I.

MONOSTOR.

MONOSTOR. Monasterium, basilica. M. A. item t. h. n.
Monostor-örző. Basilicanus. M. A.
Monostor-szeg. F. Bács Vben. E. F. belső Szolnok Vben.
MONOSTRA. Ejus monasterium.
Bors-Monostor. Monasterium Borsii in C. Soproniensi.

MONSTRÁNCZIA.

MONSTRÁNCZIA. Hierotheca. M. A. Hostiae cymbium, reconditorium. PP.
Ostensorium, monstrancia.
Monstrancia-tartó hely. Tabernaculum.

MONT.

MONT. Vinacea. PP.

MONY.

MONY. Verpa, mentula, veretrum, mutto, item Ovum. M. A.
Mony-bőr. Scortum. M. A. L.
Mony-héj. Ovi testa, putamen. S. I.
* Fűr-mony. Ovum coturnicis. Vörhényeges, mint a' fűr-mony. km.
Lud-mony. Ovum anserinum.
Tyúk-mony. Ovum gallinae.
MONYA' háza. F. Arad Vben.
MONYAS. Habens verpam vel ovum. M. A.
Monyas ló. Equus admissarius. S. I.
MONYATLAN. Carens testiculis, spado. S. I.
MONYORÚ. R. Ovatus, ovalis, ovo similis. S. I.
Monyorú-kerék. R. Rota ovata, ab imperito carpentario profecta. S. I.
Monyorú-kerék. MV. Vas Vben.
Monyoród. F. Nógrád Vben.
Monyorósd. F. Baranya Vben.
MONYÓK. Nimium testiculatus. S. I.
Monyók. Telek Nógrád Vben.

MOR.

MOR. A' ló' háta, 's nyaka között kiülő dombocska. Sz. D.
MORCZ. Tetricus, torvus.
Morcz tekéntetű. Martialis, truculentus.

MORD. Mordax, clandestinus. M. A. Trux, truculentus, v. tetricus. S. I.
Mord kedvű. Morosus. M. A.
Mord kedvűség. Morositas. S. I.
Mord tekéntet. Torvitas. S. I.
Mord természet. Natura morosa. Faludi E. M. p. 245.
Mordály. Mordax, clandestinus. M. A.
Mordály áruló. Proditor clandestinus. Pázm. Pred. p. 162.
Mordály égetök. Incendiarii clandestini. Vajda 1. K. p. 555.
Mordály hegyes tör. Ensis, dolon. M. A.
Mordály puská. Sclopetulum, bombardula. M. A.
Mordály tréfák. Joci mordaces. Prágai p. 800.
Meg mordályolja, meg mordállja. Dolose invadit, vulnerat insidiosae. M. A.
Mordálló. Sicarius. Káldi Act. 21. 38.
Mordályság. Insidiosa mordacitas. M. A. Pázm. Pred. p. 374.
Mordályul. Insidiosae, mordaciter, clandestine. M. A.
Mordány. Sclopetulum, bombardula saccalis. S. I.
Mordias. Truculentus. S. I.
Mordon (mint Zordon). Truculentus, tetricus. S. I.
Mordonkodik: komorkodik, kedvetlenkedik. S. I.
Mordság. Mordacitas. M. A. Tetricitas.
Mordul. Tetricatur, morosus fit. S. I.
Meg mordul. Immurmurat. M. A.
MORG, MOROG. Murmurat. M. A. A' kutya is morog, ha az orrát megütik. km.
Alattómban morog. Submurmurat. M. A.
Ellene morog. Obmurmurat. M. A.
Reá morog. Admurmurat. M. A.
Viszsa morog. Remurmurat. M. A.
Morgás. Murmur, murmuratio. M. A. Nem lehet a' zsidó-vecsernye morgás nélkül. km.
Ellene morgás. Obmurmuratio. M. A.
Reá morgás. Admurmuratio. M. A.
Morgolódik. Murmurat, murmurillat. M. A.
Morgolódás. Murmurillum. M. A.
Morgolódó. Murmurator, murmurillans. M. A.
Morgó. Murmurator. M. A.
Morgó feleség. Uxor rixosa, contentiosa. Pázm. Pred. p. 244.
Morgó írárok. Faludi. E. M. p. 245.
Morgó könyv. Faludi. E. M. p. 244.
Viszsa morgó. Oblucutor, refractarius. PP.
Zörgő morgó. Contentiosus rixosus.
Morgódik. Commurmurat. M. A.
Morgódás. Murmur, murmuratio. M. A.
MORMOL. Murmurat. S. I. Sz. D.
Mormolás. Murmuratio, susurrus.
Mormoló. Marmota, mus alpinus. Marmelthier. S. I.
Mormolya mennek a' patakok. Leni susurro decurrunt rivi. Sz. D.
MOROGDOGAL. Submurmurat. M. A. L.
MORVÁNY. Obelias. PP. Kalács'neme. Sz. D.

MORKOLÁB.

MORKOLÁB (mint Porkoláb.). Marchio. Markgraf. Heltai. Kron. 1. Dar. p. 278.

Morkoláb. Monstrum. Sz. D. Ha a' morkoláb a' napot tellyesen meg enné. Sz. D.

MOROTVA.

MOROTVA. Lácus', palus. Gyalmos tó. M. Verbőczy 1660 p. 249.
Morotva. Árok Heves Vben.
MOROTVÁNY. idem ac Morotva. Sz. D. Morotványos. Palustris.
Morotványos hely. Locus palustris. Sz. D.
MOROTVÁS. Palustris. Sz. D.
El morotvásodik. Fit palustris. Sz. D.

MORZS.

MORZS.

MORZSA. Mica. M. A. Egy morzsa sem maradt benne. Ne bolus quidem relictus. M. A.
Morzsál, morzsálja. Comminuit, in micas redigit.
Morzsányi. Unius micae. Pázm. Kal. p. 860.
Morzsás. In micas redactus, comminutus. Morzsás föld. Terra friabilis.
Morzsátlan. Quod non est redactum in partes minutas.
MORZSALEK. Mica, fragmentum v. turunda. M. A.
Kenyér-morzsalek. Mica panis.
Morzsalekózik. In micas abit. Csuzi, Síp-szó. p. 13.
MORZSOL, morzsolja. Terit, friat, dis-terit, conterit, affricat, fricat, infricat, infriat. M. A.
Belé morzsolja. Infriat, infricat.
El morzsolja. Suffriat. M. A.
Meg morzsolja. Confricat, conterit.
Őszve morzsolja. Confricat, conterit, comminuit. S. I.
Reá morzsolja. Adfriat, infriat. M. A.
Morzsolás. Tritura, tritus. M. A.
Morzsolgatja. Saepius terit, friat.
Ki morzsolgatja. Exterit. Biró Márton, Micae, in operis titulo.
Morzsolható. Friabilis. M. A.
Morzsoló. Tritor, frians. M. A.
Morzsoló szerszám. Tyrocnestia. Túrótörő, torna-reszelő. M. A.
Morzsolódik. In micas redigitur. S. I.
El morzsolódik. idem. Káldi, Josuc. 9. 13.
Őszve morzsolódik. Comminuitur.
Morzsoltt. Tritus. M. A.
Morzsolttott. idem. M. A.

MORVA.

MORVA. Moravus.
Morva-ország. Moravia.
Morva' vize. Marhecus fluvius, vulgo Morava, Moschus. M. A.
MORVAL. Moravus, moravicus.
MORVASÁG. Moravia. M. A. v. Moravi.

MOS.

MÓS, mossa. Lavat. M. A. A' kéz kezét mos. km.
Belé mossa. Illuit.
El mossa. Abluit, diluit. M. A.
Fül mossa. Eluit.
Ki mossa. idem. M. A.

Környül mossa. Circumluit. M. A.
Le mossa. Abluit, delet, delavat. M. A.
A' kereszt-vizet is csak nem le mossa róla. km.
Meg mossa. Proluit, colluit. M. A. Meg mosták a' fejét szappan nélkül. km.
MOSADÉK. Illuvies, eluvies. M. A.
Mosadék ki folyó hely. Aquarium. M. A.
Mosadék-víz. Colluvaria aqua. Margit' Élete p. 37.
MOSAKODIK. Lavat se, lavatione occupatur.
MOSALÉK. Mosni való p. o. ruha. Sz. D.
MOSATÉK. Eluvies, proluvium. M. A.
MOSATLAN. Illotus. M. A.
MOSÁS. Lotura. M. A.
El mosás. Ablutio, delutio. M. A.
Ki mosás. Ablutio. M. A.
Láb-mosás. Pediluvium.
Le mosás. Ablutio. M. A.
Víz-mosás. Terra eluvione egesta. Sz. D.
MOSDIK. Lavat manus, et faciem. M. A.
Borral mosdik, sülttel törlődik. km.
Ki mosdik. Eluit se. Faludi N. E. p. 61.
Meg mosdik. Lavat se. M. A.
Mosdatlan. Illotus. M. A.
Mosdatlan beszéd. Sermo obscoenus.
Mosdatlan kézzel nyul hozzá. Illotis manibus rem adgreditur.
Mosdatlan száj. Os spurcum. S. I.
Mosdatlanúl. Illote. M. A.
Mosdatlanság. Pázm. Pred. p. 508. Kal. p. 1074. Monoszlai, Hit' oltalma. p. 150.
Mosdás. Lotio, lotura. M. A.
Mosdó. Malluvium. M. A. it. Lavans. Millyen a' mosdó, olyan a' kendő.
Mosdó edény. Malluvium, pelvis, lavatorium.
Mosdó korsó. Gutturium. NC. p. 315. PP.
Mosdó medence. Pollubrum. M. A.
Mosdó tál. Malluvium, pelvis. S. I.
Mosdó víz. Aqua lavatoria. Faludi E. M. p. 31.
Mosdós. F. Somogy Vben.
MOSGÓ. F. Somogy Vben.
MOSHAT, moshatja. Potest lavare.
Moshatatlan. Illavabilis.
Ki moshatatlan. Ineluibilis. M. A.
Mosható. Lavabilis.
Ki mosható. Eluibilis. M. A.
MOSLÉK. Eluvies, colluvies, proluvies, proluvium, item Siliqua. M. A. Moslékot a' disznóknak szokták tartani. km.
Moslék-árok. Colluvarium. S. I.
Moslék-beszédű. Spureus in loquendo. VM. p. 260. Scurra. M. A. L.
Moslék-edény. Scaphium colluvarium. S. I.
Moslék-ki öntő hely. Aquariolum, aquarium. M. A.
Mosléka. Ejus aqua colluvaria. Senkinck nem leszek ám láb-mosléka. km.
Moslékos. Contineus aquam colluvariam.
Moslékos csöbör. Scaphium excrementitium, labrum eluacrum. PP.
Moslékos sajtár. Scapha colluvaria, siliquaria.
MOSOGAT, mosogatja. Crebro lavat. Mosogatás. Repetita lotura.

Mosogató csöbör. Lavatrica, lavatorium. PP.
Mosogató víz. Colluvies, lotionis aqua. PP.
MOSOLY.
Mosolyodik. Ridet, subridet. M. A. Nem mind barátod, a' ki reád mosolyodik.
El mosolyodik. Arridet. M. A.
Mosolyog. Ridet, subridet. M. A. Quasi labia lavat.
Reá mosolyog. Adridet. M. A.
Mosolygás. Risus, arrisio. M. A.
Reá mosolygás. Arrisio. M. A.
Mosolygó. Ridibundus. M. A. Mosolygó ellenségnél nincs ártalmasabb. km.
Reá mosolygó. Arrisor. M. A.
Mosolul. R. Mosolyog. Margit' élete Práynál. p. 276.
MOSONY. MV. Mosony Vben.
MosonyVármegye. Comitatus Mosoniensis.
MOSOTT. Lotus. M. A.
Mosott vászon. Tela lota, mundata.
Le mosott. Ablutus. M. A.
MOSÓ. Lavans, lotor, lotrix. M. A.
Mosó asszony. Lotrix, lintearia lotrix. PP.
Mosó hánya. E. F. Maros Székében.
Mosó bér. Merces lavationis. S. I.
Mosó borz. Melis lotor. S. I.
Mosó fű. Equisetum. Tál-mosó fű, kanna-mosó fű. Csapó p. 270.
Mosó ház. Lavatrina. PP.
Mosós. Dilutus.
Mosós út. Via ob pluvias diluta.
MOSÓCZ. MV. Turóc Vben.
MOSÓDIK. Lavat, abluit, lavat se. M. A. it. Abluit vasa coquinaria.
El mosódik. Fluxu aquae deteritur. Káldi, Job. 14. 18.
Fül mosódott. Finivit lotionem vasorum coquinariorum.
Meg mosódik. Lavat se, abluitur. M. A.
Mosodás. Lotio, lavacrum. M. A.
Meg mosodás. Ablutio, lotio. M. A.
Mosódott. Lotus.
Meg mosódott. Lotus, ablutus. M. A.
Mosódó. Lavans, abluens. it. Lavatorius.
Mosódó sajtár. Scapha lavandis vasis culinarius deserviens.
MOSÓLÉK.
Mosólékos. Dilutus. Faludi, N. A. p. 4.
MOSÓNÉ. Lotrix. M. A.

MOSKOTÁLY.

MOSKOTÁLY-alma. Malum apianum. PP.
Moskotály-bor. Vinum muschatulum. PP.
Moskotály-szőlő. Szagos szőlő.

MOST.

MOST. Modo, nunc. M. A.
Most adjuk ám meg az árát a' többinek. Quae peccamus juvenes, ea iunius senes. M. A.
Most is. Etiamnum. M. A.
Most még. Nunc adhuc.
MOSTAN. Recens, noviter. M. A.
Mostanában. Nuper, nondiu, recens, nunc temporis. M. A.
Mostani. Recens, modernus. M. A.
Mostanig. Usque ad hoc tempus. M. A.
Mostaniglan. idem. M. A.

Mostaniság. Res hodierna v. mundus praesens. S. I. Faludi, N. E. p. 209. T. É. p. 70.

Mostanság. Nunc, modo. S. I.

Mostanságban. Nunc temporis. M. A.

Mostanságig. Usque nunc. Csuzi, Tromb. p. 198.

Mostansággal. Hac vice, hac occasione. Tasi Gáspár. p. 103.

Mostantól fogva. A modo. M. A.

MOSTI. Hodiernus. Mostani. S. I.

MOSTIG. Usque huc.

Egész mostig. Plene usque huc. Hallotam 1826. Maj. 14.

MOSTOHA. Mostaha. Novercalis. M. A.

Mostoha anya. Noverca. M. A.

Mostoha atya. Vitricus. M. A.

Mostoha fiú. Privignus. M. A.

Mostoha idők. Tempora mala, adversa. S. I.

Mostoha leány. Privigna. M. A.

Mostoha-síratásra vörös hagyma nem kell. km.

Mostoha sors. Sors adversa.

Mostoha szerencse. Novercans fortuna.

Mostohái. Novercalis. M. A.

Mostohaság. Adversitas. S. I. Sz. D.

Mostohája. Ejus noverca v. ejus vitricus. Gyakorta embernek maga hazája mostohája. km.

Mostohálkodik. Novercatur. M. A.

Mostohálkodó. Novercans.

Mostohául. Novercatur. Tasi Gáspár. p. 79.

MOZSÁR.

MOZSÁR. Mortarium, sarena. M. A.

Mozsár-ágyú. Mortarium pyrobolum. PP.

Mozsár-törő. Pistillum. M. A. CM.

* Réz-mozsár. Mortarium cupreum. NC. p. 407.

MOZSARA. Ejus mortarium.

MOZSÁRKA. Mortariolum. Káldi, Num. 7. 14.

MOZSOLA.

MOZSOLA-szőlő. Uva malvatica. Malozsa-szőlő. S. I.

MOSZT.

MOSZT. A' gyümölcsnek bel - csutkája, torzsája. Sz. D.

MOSZTIKA. idem. Sz. D.

MOSZTONY. Machina. S. I.

MOT.

MOT. Valamit keres, há el nem veszett-e. Sz. D.

MOTORNYA. Hol mi szemetes töredék, gazzal kevert szalma-török. Sz. D.

MOTOZ. Contatur, palpat. M. A. CM. Pázm. Kal. p. 65. 768.

Ki motozza. Exquirat. Ki tapogatja, ki nyomozza, ki keresi. Sz. D.

Motozás. Palpatio, contractatio. M. A.

MOTOZIK. Mintegy meg zabáll a' jüh a' kövér mezőn, fúvon. Sz. D.

Meg motozik. idem. Himfi. 2. R. p. 75.

MOTÓLA.

MOTÓLA. Alabrum. M. A. L. Matóla.

MOTY.

MOTY. MOTYOG. In re perficienda superflue distinctur, tempus in exequendo protrahit. Sz. D. S. I.

MOTYÓ. Bulga, sarcina. Sz. D. S. I.

MOZ.

MOZ. MOZDÍT, mozdítja. Movet. M. A.

El mozdítja. Dimovet, demovet, amovetur. M. A.

Elő mozdítja. Promovet, adjuvat. S. I.

Ki mozdítja. Dimovet, emovet. M. A.

Meg mozdítja. Promovet, commovet. M. A.

Vissza mozdítja. Removet, remolitur. S. I.

Mozdítás. Promotio, commotio. M. A.

El mozdítás. Amotio. M. A.

Elő mozdítás. Promotio. Szapora előmozdítása akármely dolognak meg érdemel egy pár keztyüt. km.

Meg mozdítás. Permotio, commotio. M. A.

Mozdithatatlan. Immobilis. M. A.

Meg mozdithatatlan. idem. M. A.

Mozdithatatlanúság. Immobilitas. M. A.

Mozdithatatlanul. Immobiliter. M. A.

Mozdított. Commotus, dimotus. M. A.

MOZDUL. Movetur, movet se. M. A.

Ki mozdul. Emovetur, dimovetur. M. A.

Meg mozdul. Commovetur. M. A. Meg ne mozdulj. Ne te moveas.

Vissza mozdul. Recedit. S. I.

Mozdulat. Motus. M. A.

Mozdulatlan. Immobilis. item Immobiliter. M. A.

Mozdulás. Motio, motus. M. A.

Meg mozdulás. Commotio. M. A.

Mozdulhatatlan. Immobilis. M. A.

Meg mozdulhatatlan. idem. M. A.

Mozduló. Mobilis, movens se. M. A.

Mozduló félben. In procinctu motionis.

Mozdultt. Motus.

Ki mozdultt. Emotus. M. A.

MOZOG. Palpitat, movetur. M. A. Nem mozog a' levél szél nélkül. km.

Mozgadoz (mint Ingadoz). Movetur, agitatur. S. I.

Mozgadozás. Motatio, motus, motio. M. A.

Mozgadozva. Mobiliter. M. A.

Mozgat, moztatja. Movet, mobilitat, agitat, ciet. M. A. Nagy fát mozgatsz. km.

Meg moztatja. Commovet.

Mozgathatatlan. Inagitabilis. M. A.

Mozgatlan. Immotus. M. A.

Mozgatás. Motio, agitatio. M. A.

Mozgató. Motor, movens. M. A.

Mozgás. Motio, motus. M. A.

Mozgó. Mobilis. M. A.

Mozgó ér. Arteria, pulsus. M. A.

Szüntelen mozgó. Perpetuum mobile.

Mozgóság. Mobilitas. M. A.

MÓ.

MÓD.

MÓD. Modus. M. A. item Mos, modalitas.

Mód fölött. Praeter modum, supra modum. M. A.

Mód nélkül. Immodeste, immodice, enormiter. M. A.

Mód nélkül bömböl. Suilla harmonia.

Mód nélkül való. Immodicus, enormis. M. A.

Nincs mód benne. Nulla ratione potest fieri.

MÓDATLAN. Immoderatus, immodicus, immodestus. S. I.

MÓDDAL. Moderate, modeste. M. A.

Jó móddal. Bona modalitate.

Okkal móddal végbe vitte. Sz. D.

MÓDI. Mos, consuetudo. S. I. Modalis, recentis moris.

Módi bűn. Peccatum consuetum. Faludi, N. A. p. 69.

Módi cifra. Recentissimi moris ornamentum. Faludi, T. É. p. 282.

Módi cifra-ság. idem Faludi, T. É. p. 524.

Módi deliség. Elegantia saeculi. Faludi, N. E. p. 115.

Módi erkölcs. Mores saeculi. Faludi, N. A. p. 124.

Módi élet. Vitae modus recens. Faludi, T. É. p. 287.

Módi inneplő. Splendidior vestitus juxta novissimum gustam. Faludi, N. A. p. 159.

Módi nevelés. Educatio moderna. Faludi, N. A. p. 71.

Módi nyavalya. Morbus regnans. Faludi, N. E. p. 200.

Módi szín. Color vicens, color maxime consuetus. S. I.

Módi szokás. Mos consuetus.

Módi vétek. Vitium consuetum. S. I.

* Ó módi. Pristini moris. Faludi, N. A. p. 219.

Régi módi. idem.

Új módi. Recentissimi moris.

Módiás, Módis. Faludi, N. U. p. 15.

Módis. Elegans, juxta morem receptum. S. I.

Módis bolond. Moris novissimi nimius sectator. S. I.

Módis ember. Homo secundum morem se vestiens, mori se accomodans. S. I.

Módis öltözet. Habitus mori conveniens. S. I.

Módis. Morem recentem sequitur.

Módiszás. Affectatio moris recentis.

Módiszó. Affectatio moris recentis.

MÓDINT. Juxta modum.

Jó módint adott. Juxta bonum modum dedit, i. e. satis abundanter dedit.

Hozz jó módint. Adferas in bona quantitate, adferas abundantius.

MÓDJA. Ejus mos, facultas. Vagyon módja benne, mint Antalnak az eb-ütésben. km.

Módjára. Instar, admodum. M. A.

Módját meg adja. Requisitis instruit. Adjuk meg a' módját, mint a' Páliak a' csikó-herélésnek. km.

Módjával. Suo modo, moderate. S. I.

Jó módjával. Bona modalitate.

MÓDOL. Modulatur. M. A.
 Módolás. Modulamen. M. A.
 Módolatlan. Immodulatus. M. A. L.
 Módolgatja: módosítja. Sz. D.
MÓDON. Modo.
 Azon módon. Eo modo.
 Fő módon. Principaliter. Pázm. Pred.
 p. 520.
 Mi módon. Quo modo.
 Semmi módon. Nullo modo.
 Uri módon. Dominanter. Faludi' E. M.
 p. 37.
MÓDOS. Moderatus, modestus. M. A.
 Módos reá tartás. Modestia. Faludi N. U.
 p. 20.
 Módosan. Moderanter, modeste. M. A.
 Módosít, módosítja. Modificat. Sz. D.
 Módosítás. Modificatio.
 Módosodik. Abiit in morem, modificatur.
 Módosság. Modestia, moderatio, verecun-
 dia. S. I.
MÓDOTLAN. Sine modo. Módatlan. Pázm.
 Pred. p. 46. 558. 893. 1074. 1102.
 Kal. p. 485.
MÓDOZATLAN. Immodulatus. M. A. L.
MÓDRA. Instar. M. A.
 Azon módra. Ad eum modum.
MÓDÚ.
 Illyen módú. Hujuscemodi. Káldi, 2.
 Mach. 15. 12.
 Ollyan módú. Ejuscemodi. M. A. L.

MÓKUS.

MÓKUS. Sciurus. PP.
 Mókus. Csárda Bihar Vben.

MÓLN.

MÓLN, MÓN. R. Mola. M. Verbőczy
 1660. p. 125. „Erdőket, réteket, tó-
 kat, molnokat.“
MÓLNA, Móna. Ejus mola, molendinum.
 „Kiki maga molnára gátolja a' fo-
 lyamot.“ Pázm. Kal. p. 628. Pred. p.
 776.
 Mólna-Szecsőd. F. Vas Vben.
MOLNÁR. Molitor, molendinarius. M. A.
 Ha vize van, bort iszik; ha vize
 nincs, vizet iszik. km: Molnár.
 Molnári. FF. Vas, és Szala Vben.
 Molnárné. Molitrix. M. A.
 Molnárság. Ars molitoria.
MÓLNOS. Habens molam, molendinum.
 Mólnos. F. Nyitra Vben.

MÓR.

MÓR. Later crudus, non exustus. S. I.
 item Maurus.
 Mór. MV. Fejér Vben.
 Mór-fal. Murus e lateribus crudis
 structus.
 Mór-ház. Domus e lateribus crudis
 structa.
MÓRBUL van építve. E lateribus crudis
 est exstructum.
MÓRI.
 Csóri móri.
MÓRIKÁL. Farát riszálja. Csak úgy mó-
 rikálja magát előttem. Sz. D.

MÓRICZ.

MÓRICZ. t. f. n. Mauritius.
 Móricz. Sz. PP. Somogy Vben, és Nagy
 Kunságban.
 Móricz' fa. Sz. P. Somogy Vben.
 Móricz' gátja. Sz. P. Kis Kunságban.
 Móricz-hely. Sz. P. Somogy Vben.
 Móricz' hida. F. Győr Vben.
 * Aranyos Móricz. E. F. Doboka Vben.

MÓRING.

MÓRING. Dos, donum sponsi. Morgen-
 gabe. S. I.
 Móring-levél. Literae dotalitiae.
MÓRINGJA. Ejus dos. Ez a' möringja.
MÓRINGOL, möringolja. Dotem assignat.
 dotat. S. I. Ezt möringolta felesé-
 gének.

MÖ.**MÖCS.**

MÖCS.
MÖCSÉNY. F. Tolna Vben.
MÖCSKÖL, möcsköli. Conterit, contun-
 dit, confringit. Röcsköl, zöcsköl,
 dömöcsköl. S. I.

MÖD.

MÖD. (Kis). E. F. és Patak Udvarhely
 Székében.

MÖG.

MÖG, MÖGÉ, MÖGÖTT. L. Meg, megé,
 megett.

MŐ.**MÖTE.**

MÖTE pro Miolta. Ex quo tempore. S. I.

MU.**MUHAR.**

MUHAR. Gramen asperum. PP.
 Muhar-köles. Bör-köles. Csapó, in In-
 dice.
MUHARCZ. Halicacabum. Paponya. Csapó
 p. 215.
 Muharcza. idem ac Muhar. PP.

MUK.

MUK. Mu, mus. S. I.
MUKKAN. Mutit, mussat, mussitat, hi-
 scit. S. I.
 Mukkanás. Mussitatio. S. I.

MUKA.

MUKA. Labor, opus. vide Munka. M. A.
 CM. Monoszlai, de cultu. p. 90.
MUKÁLKODIK. Laborat, operatur. M. A.
 Monoszlai, de cultu p. 142.
 Mukáلكodó. Operator. M. A.
MUKÁLÓDIK. Laborat, operatur. M. A.
MUKÁS. Laboriosus, operarius. M. A.
 Margit' Élete p. 116.
 Mukáson. Laboriosc. M. A.

MUMOR.

MUMOR. F. Szala Vben.

MUNKA.

MUNKA. Labor, opera, opus. M. A. Em-
 beré a' munka, Istené az áldás. km.
 Munka-bér. Manupretium. M. A. L.
 Munka-győző. Par labori perferendo.
 Munka-győző tagok. Membra robusta,
 valida, labori perferendo apta. Falu-
 di, E. M. p. 244.
 Munka-kerülő. Piger, desidiosus, fu-
 giens laboris. A' ki kerüli a' mun-
 kát, nehezen tölti gyomrát. km. Qui
 vitat molam, vitat farinam.
 Munka nélkül. Sine labore. Keveset ad-
 nak munka nélkül. km.
 Munka-tehető. Aptus, habilis ad labo-
 rem. Pázm. Pred. p. 312.
 Munka-tétel. Operatio. Zvonarics, I. R.
 p. 420. 798.
 Munka-tűrő. Tolerans laboris.
 Munka' virági. Colores operum. A' mun-
 kának metszett, vésett, vertt, v. ön-
 tött czifrázati. S. I.
 * Ács-munka. Opus fabri lignarii. És
 így a' többi mester embereké, mint
 Kovács-munka, Lakatos-munka, Kő-
 mives-munka, Szabó-munka 's a' t.
 Fogadott munka. Opus susceptum.
 Hamar munka. Labor praecipitatus.
 Kevés szokott hamar munkában jó
 lenni. km.
 Hasznos munka. Utilis labor. Hasznos
 munkának nincsen fáradsága. km.
 Kézi munka. Labor manualis.
 Mezei munka. Labor agrarius. S. K.
 Remek-munka. Opus magistrale. Chef
 d'oeuvre.
 Szorgos munka. Labor, qui valde ur-
 getur.
 Vásári munka. Opus, quod pro nundi-
 nis paratur.
MUNKÁCS. MV. Bereg Vben.
 Munkács' vára. Vár ugyanott. Anonymus
 cap. XII.
MUNKÁJA. Ejus labor. Ebnek eb a' mun-
 kája. km.
 Nincs semmi munkája. Non habet, quod
 operetur.
MUNKÁL, munkálja. Operatur, laborat.
 S. I.
 Ki munkálja. Elaborat.
 Meg munkálja. Percolit, labore per-
 domat.
 Munkálatlan. Non elaboratus, crudus.
 S. I.
 Munkálatos. Laboratus. Munkás. Sz. D.
 Munkáلكodik. Operatur, laborat. M. A.

Rajta munkálkodik. Elaborat. M. A.
Munkálkodás. Operatio, laboratio. M. A.
Munkálkodó. Operans, operator, laborator, efficax. M. A.

Munkálkoszik. Operatur, laborat. M. A.
Munkálkoszik. idem. M. A.

Munkáltt. Laboratus.

Ki munkáltt. Elaboratus.

Meg munkáltt. Opere subactus, praeparatus.

MUNKÁS. Operarius, operosus, laboriosus, mercenarius. M. A.

Munkás ház. Fabrica. Sz. D.

Munkás ló. Equus plaustrarius. PP.

Munkás társ. Cooperarius, collaborans. M. A.

Munkásság. Industria, solertia. S. I. Sz. D.

MUNKÁTLAN. Otiosus. S. I. Munkátalan. Pázm. Pred. p. 970. Zvonarics. 1. R. p. 357.

Munkátlanság. Otium, vacantia, vacatio. S. I. Dologtalanság. Sz. D.

MUNKÁVAL. Operose. M. A. Még a' vadak is meg szelidülnek munkával. km.

MURA.

MURA. Mura' vize. Folyó víz Szala Vben.

Mura-köz. Fél-sziget Szala Vben.

MURAI Szombat. MV. Vas Vben.

MURÁNY. Folyó víz Gömör Vben. F. Tömös Vben.

Murány' alja. F. Gömör Vben.

Murány-vár. Vár Gömör Vben.

MURCZ.

MURCZ.

MURCZOS. Szurtos, szurkos, piszkos, czirtos miut a' lakatos inas. Sz. D.

MURI.

MURI. Kutyának adatni szokott név.

MUROK.

MUROK. Napus. M. A. CM. Sárga répa.

MURKOS hely. Napinae. CM.

MURUGY.

MURUGY, MURUGYA, MURGYA, MURNYA, MURVA. Polyvából, szalma-töredékből, miből, álló rothadt gyülevény. Sz. D.

Murva-hely. Sz. P. Békes Vben.

MUSKA.

MUSKA. Culex vinarius. M. A. Beniczki. p. 196.

MUSKÁSODIK: férgesedik.

Meg muskásodik: meg férgesedik. Lippai, Calend. p. 26.

MUSKATÉROS.

MUSKATÉROS. Miles pedestris, germanicus. Csuzi, Sip-szó. p. 290.

MUSKOTÁLY.

MUSKOTÁLY, Muskatály. Apianus, dulcis, moschatula. M. A. CM. L. Moskotály.

Muskotály-bor. Passum. M. A.

Muskotály-körtvély-fa. Pyrus fayonia. S. I.

Muskotály-szőlő. Muscatula, uva passa. M. A.

MUST.

MUST. Mustum. M. A.

Must alá való kád. Lacus mustarius. PP.

MUSTI. Mustarius. M. A.

MUSTOS. Musteus, mustulentus. M. A.

Mustos pecsenye. Mustaceum. PP. Assa caro cum musto, et nasturcio praeparata.

MUSTA.

MUSTA. Malleus sutorius. PP.

MUSTÁR.

MUSTÁR. Sinapi. M. A. Mustarda. PP. gall. Moutarde.

Mustár-fű. Lepidium. S. I.

Mustár-mag. Granum sinapi. M. A.

MUSTÁROS lé. Sinapium, sinapis. M. A.

MUSTOHA.

MUSTOHA. vide Mostoha. M. A.

MUSTRA.

MUSTRA. Recensus, recensio, armilustrium. M. A. item Specimen. Pápaio:

Mustora. Nagy István, Martyr. Coron. p. 109. „Monstra, monstrája.“

Mustra-posztó. Frustum praecedaneum, praesegmen. PP.

Mustra-posztót metsz. Frustum praecidit. PP.

Mustra-mester. Stipendiarius quaestor. PP.

MUSTRÁL, mustrálja. Exercitum recenset, lustrat. PP.

Ki mustrálja. Exauctorat, segregat. S. I. Meg mustrálja. Lustrat.

Mustrálás. Exercitium. PP. Lustratio.

Mustráló hely. Diribitorium. M. A.

Mustráltatja. Curat lustrari, recenseri. Pázm. Kal. p. 814.

Mustráltatás. Recensio. Pázm. Pred. p. 481.

Mustráltt. Lustratus.

Ki mustráltt lovak. Equi segreges.

MUZSIKA.

MUZSIKA. Musica.

Muzsika-hely. Orchestra, oecum. S. I. Muzsika szerint éneklő. Symphonicus. PP.

Muzsika-szó. Sonus musicae. Nem hallottas házhoz való a' muzsika-szó. km.

* Kürtös muzsika. Sonus tubarum, bucini. Faludi, N. U. p. 57.

Lantos muzsika. ibidem.

Néma muzsika. ibidem.

Szavattys muzsika. Musica vocalis. Faludi. l. c.

MUZZIKÁL. Canit fidibus, concentum edit. S. I.

Muzsikáló szék. Pulpitum musicorum. PP.

MUZZIKÁS. Choraules. M. A.

MUSZ.

MUSZ.

MUSZOL, muszolja. Conterit, contundit.

S. I. Csomosolja p. o. a' szőlőt a' kádban. Sz. D.

Muszoló fa: csomoszó fa, mellyel a' szőlőt a' kádban öszve muszolja.

MUSZKA.

MUSZKA. Moscus, moscovita, hyperboreus. M. A.

Muszka-czár. Czarus russorum. Geidler

H. Okt. p. 60.

Muszka-nyelv. Lingua russica.

Muszka-ország. Moscovia. M. A.

MUSZLICZA.

MUSZLICZA. Vinula, culex vinarius. PP.

MUSZLICZA. idem. Dug. km. 1. R. p. 34.

MUT.

MUT.

MUTAT, mutatja. Monstrat, ostendit. M. A. Nagy bánatban nehéz vig orczát mutatni. km.

Bé mutatja. Offert, exhibit, ostendit. M. A.

Elő mutatja. Profert, praesentat.

Elöl mutatja. Praemonstrat. M. A.

Föl mutatja. Elevat.

Ki mutatja. Manifestat, ostendit, exerit. M. A.

Ki mutatja magát. Se distinguit.

Ki mutatja foga' fejjérét. Exerit suas vires.

Meg mutatja. Ostendit, demonstrat, commonstrat, designat. M. A.

Reá mutat. Indicat, indice prodit.

Mutatás. Monstratio, monstratus, indicium. M. A.

Bé mutatás. Praesentatio, oblatio.

Föl mutatás. Elevatio.

Kép-mutatás. Hypocrisis, simulatio. S. K.

Ki mutatás. Manifestatio, ostensio, exhibitio. M. A.

Ki mutatás' innepe. Festum declarationis. Pázm. Pred. p. 185.

Meg mutatás. Demonstratio. M. A.

Szín-mutatás. Hypocrisis. S. K.

Út-mutatás. Manuctio.

Mutatható. Monstrabilis. M. A.

Mutató. Monstrator, index. M. A.

Mutató igc. Articulus demonstrativus. Pázm. Kal. p. 880.

Mutató óra. Solarium. M. A. Nap-óra.

Mutató tábla. Repertorium. CM.

Mutató új. Digitus index.

Mutató veszső. Virgula divinatoria.

Faludi, N. U. p. 163.

* Elöl mutató. Praemonstrator. M. A. L.

Kép-mutató. Hypocrita. S. K.

Óra-mutató. Index horologii. S. K.

Szín-mutató. Simulator. S. K.
 Út-mutató. Index viae. Kalaúz.
 Mutatólag. Indicative.
 Mutatva. Demonstrando. Pázm. Kal. p. 806.
 MUTOGAT, mutogatja. Ostentat. M. A.
 Mutogatás. Ostentatio. M. A. CM.
 Mutogató. Ostentator. M. A. CM.
 Mutogattatott, mutatott. Ostensus, demonstratus. M. A.

MUZLA.

MUZLA. Sz. P. Heves Vben.

MUZULMÁN.

MUZULMÁN. Mahomedanus, mahometanus, ismaélita. S. I.

MÚ.

MÜCS.

MÜCS. fa. F. Tolna Vben.
 MÜCSI. F. Tolna Vben.
 MÜCSONY. F. Borsod Vben.

MÜLIK.

MÜLIK. Labitur, evanescit, praeterit. M. A.
 Minden nap egy nap múlik. km.
 El múlik. Transit, dilabitur, evanescit.
 M. A. Nem igaz barátság az, melly könnyen el múlik. km.
 El múlik ismét. Revanescit. M. A.
 El múlik mellőle. Praeterit. M. A. L.
 El ki múlik. Evanescit, praeterit, emigratur, emigrat. M. A.
 Ki múlik. Occidit, occumbit, interit, evanescit. M. A.
 MULANDÓ. Evanidus, transitorius. M. A.
 El mulandó. idem. M. A.
 El mulandó állapot. Spectrum, phantasma. M. A.
 El mulandó látás. idem. M. A.
 Mulandóság. Vanitas, mutabilitas. M. A. Pázm. Pred. p. 905.
 MULASZT, mulasztja. (Facit praeterire). Negligit, praetermittit. S. I.
 El mulasztja. Intermittit. Ha ma egy órát hiába el mulasztottál, holnap egész nap azt föl nem találod. km.
 Mulasztás Praetermissio.
 El mulasztás. Intermissio.
 MULAT. Moratur, commoratur, tardat. M. A.
 Mulatja. Recreat, distrahit.
 Mulatja magát. Facit sibi tempus jucunde transire, recreat se.
 El mulatja. Negligit, transigit. M. A.
 El mulatja vendégeit. Distrahit suos hospites.
 Ki mulatta magát. Indulsit genio.
 Mulatás. Commoratio, mora. M. A. it. Distractio.
 Jó mulatást. Bonam distractionem.
 Mulató. Moratorius it. Distrahens, recreans.
 Mulató. Csárda Zemplin Vben.
 Mulató ház. Xistus. M. A. Diaeta, pergula. Lusthaus. S. I.

Mulató hely. Pergula, deambulatorium. M. A. Locus voluptarius. S. I.
 Mulató helyi. Pergulanus. M. A.
 Mulató vár. Villa voluptaria. Lustschloss.
 Mulatozik. Cunctatur, moratur. M. A. it. Se se distrahit.
 Mulatozás. Cunctatio. M. A.
 Mulatozó. Cunctabundus, cunctator. M. A.
 Mulatozva. Cunctanter. M. A.
 Mulatság. Tarditas, mora, ocium. M. A.
 Mulatságból. Ex recreatione, exhilarationis gratia. PP.
 Mulatságos. Jucundus. PP. Distractivus.
 Mulattató. Moratorius. M. A.
 MULÁS. Transitus, excessus. M. A.
 Idő-mulás. Lapsus temporis.
 Ki mulás. Obitus, expiratio, excessus e vita.
 MULHATÍK. Potest praeterire.
 Mulhatatlan. Qui nunquam praeteribit. S. I.
 El mulhatatlan. Inevanescens, quod transire non potest, non transitorius. M. A.
 Mulható. Praeteribilis. S. I.
 MULÓ. Evanidus, transitorius. S. I.
 Muló félben. Obiter. Faludi N. A. p. 26.
 Mulólag. Perfunctorie, per transennam.
 Mulólan. idem.
 Ki mulólan. Obiter. Pázm. Pred. p. 453. Prágai p. 953.
 MÜLT. Praeteritus. Mültt essőnek nem kell köpönyeg. km.
 Mültt héten. Praeterita septimana.
 El mültt. Antectus, praeteritus. M. A.
 El mültt dolognak el felejtés a' vége. km.
 Ki mültt. Defunctus, mortuus, rebus humanis ereptus. S. I.
 MÜLTON múlik. Constante labitur. Faludi, N. A. p. 37. T. É. p. 266.
 MÜLVA. Labenqo, lapsu.
 Idő mulva. Lapsu temporis.

MÜT.

MÜT. Sz. P. Tolna Vben.
 MÜTOS. E. F. Közép Szolnok Vben.

MÜ.

MÜ.

MÜ. Nos. vide MI. M. A.

MÜK.

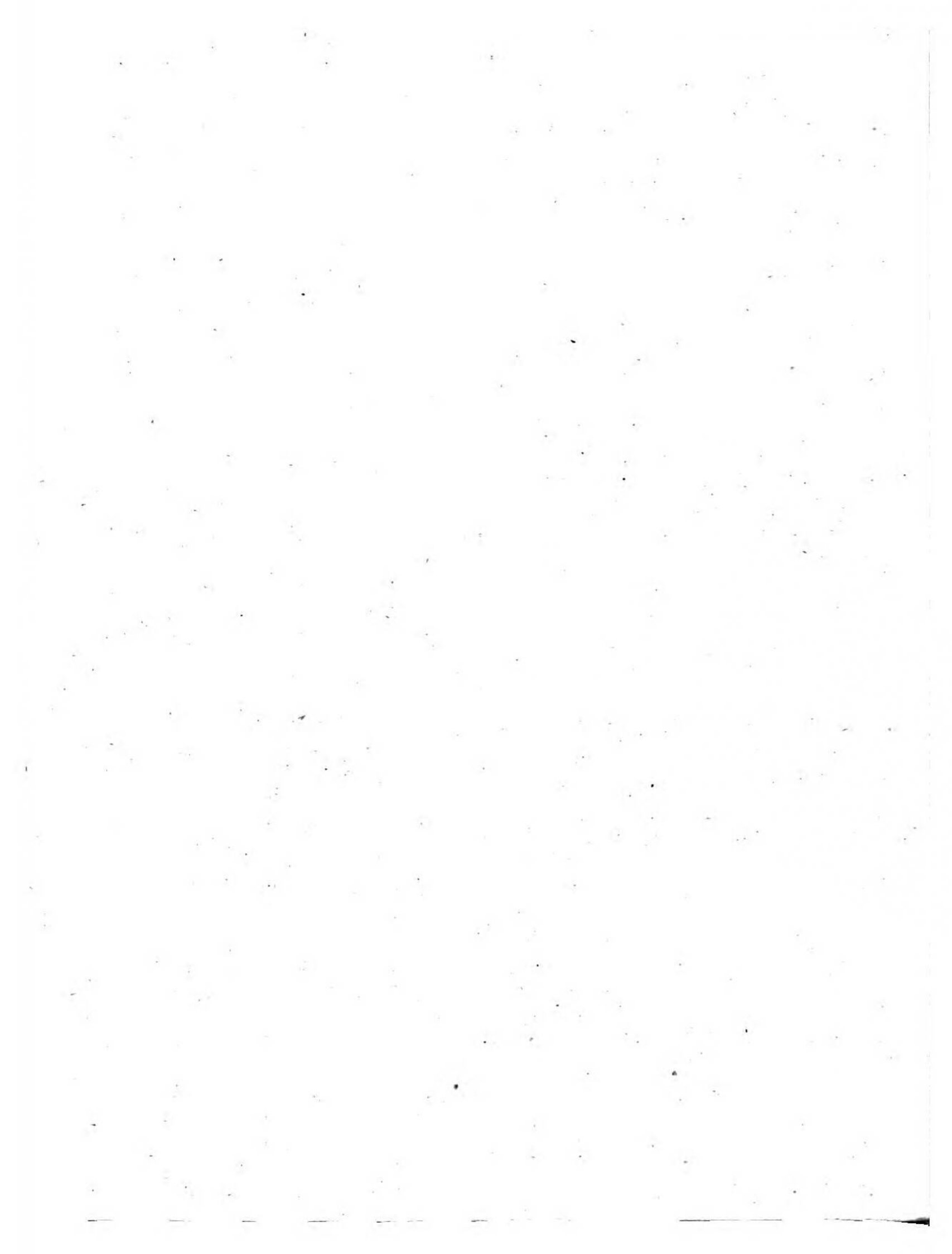
MÜK.
 MÜKÖCS. Androsace. S. I.

MÜ.

MÜ.

MÜ. Opus, opificium. M. A. Opera, artificium. PP. A' melly mű hamar kész, hamar vész. km.

Mű-ház. Ergastulum. Arbeitshaus. S. I.
 Mű-hely. Officina, fabrica. M. A.
 * Borbély-mű-hely. Tonstrina. S. K.
 Koholó mű-hely. Ustrina. S. K.
 Kovács-mű-hely. Officina seraria. S. K.
 Mű-látó. Inspector operis, praefectus operum. Pallér. S. I.
 Mű-szer. Materia. Zeug, Stoff. S. I. Materiale. PP.
 Mű-szerszám. Instrumentum artis, opificii. Werkzeug. S. I.
 MÜVEL, műveli. MIVEL, mivel. Operatur, facit, laborat, efficit, elaborat. M. A.
 Ki mivel. Elaborat, efficit. S. I.
 Meg mivel. Excolit, elaborat, efficit, exequitur. M. A.
 Miveldegel. Agitat, factitat.
 Miveletlen. Incultus. M. A.
 Művelés, Mivelés. Operatio, cultio, cultura. M. A.
 Föld-művelés. Agricultura.
 Kert-művelés. Cultura horti. S. K.
 Meg művelés. Executio, cultura. M. A.
 Szőlő-művelés. Cultura vineae.
 Művelmény. Artefactum. S. I. Sz. D.
 Művelő, Mivelő. Operator, laborator. M. A.
 Mivelő ház. Laboratorium. Margit' Élete. p. 35.
 Mivelő nap. Dies operosus, profestus. M. A.
 Mivelő napi. Profestus. M. A.
 * Föld-mivelő. Agricola.
 Meg mivelő. Executor, excultor. M. A.
 Műveltet, műveltet. Curat cultivari.
 Műveltt. Cultus, elaboratus. M. A.
 Föl műveltt arany. Aurum factum. S. I.
 Ki műveltt arany. idem. S. I.
 Ki műveltt. Excultus.
 Meg műveltt, meg műveltetett. Confectus, elaboratus, excultus. M. A.
 Műveltség. Cultura.
 MÜEL, műeli R. Művel, műveli. Margit' Élete Praynál p. 274.
 Műelkodik R. Művelkedik. Margit' Élete, Praynál p. 314.
 Műelkődöt R. Cselekedeta Margit' Élete Praynál p. 255.
 Jú műelkődöt. R. Jó cselekedet. Margit' Élete p. 59.
 MÜVES, Mives. Operarius, cultor, elaborator. M. A.
 Mives ember. Mechanicus, operarius. M. A. Pázm. Kal. p. 144.
 Műves legény. Sodalis. Pázm. Kal. p. 487.
 Műves nap, hét-köz-nap. Profestus. CM.
 * Kézi műves. Mechanicus. M. A.
 Kő-műves. Murarius.
 Ülő műves. Sedentarius. M. A. L.
 Sár-műves. Plastes. M. A. L.
 Váltó műves szabó. Sartor, qui pro conducto opere laborat, et non profundinis.
 Mivesekhez látó. Inspector operariorum. M. A.
 MÜVÉSZ. Artifex, opifex, magister. S. I. Sz. D.
 Művészet. Artificium.
 Művészi. Quod ad artificem spectat.
 Művészség. Ars.
 Szabad művészségek. Artes liberales. L. Erdélyi Muzeum, V. Füzet. Pest. 1816. p. 182 — 184.

M u t a t ó

(N-ből.)

N.A.

NACZA.

NAD, nadap, nadály, nadár.

NADRÁG, nadrági, nadrágol, nadrágos, nadrágtalan.

NAGY, nagyall, nagygyá, nagyít, nagya, nagyobb, nagyon, nagyoz, nagyra, nagyság, nagyul.

NAK.

NANDOR.

NANI, nanicza.

NAP (1), napa, napad, napam.

NAP (2), napi, napja, napkor, napol, napon, napot, napott, napos, napoz, nappal, napra, napról, napság, naptól.

NARANCS, narancsos.

NASPOLYA.

NATRAGULYA.

NÁ.

NÁD, nádas, nádi, nádol, nádoz.

NÁDOR.

NÁDRA, nádrás.

NÁL, nála.

NÁM.

NÁN, nána.

NÁPICZ.

NÁRCZ, nárczos, nárczissus.

NÁS.

NASZ.

NÁSZÁD, nászados.

NÁTHA, náthás.

NÁVA.

NE.

NE, nesze, netek.

NÉ.

NED, nedvé, nedves, nedvetlen.

NEGÉD, negédes, negédség.

NEHÉZ, nehezebb, nehezedik, nehezebbli, nehezen, nehezék, nehezit, nehezkedik, nehézkés, nehezli, nehézség, neheztel, nehezül.

NEK, neki.

NEM, nembéli, neme, nemes, nemtelen, nemtő, nemű, nemz.

NEMEZ.

NEMMEN.

NEPER.

NESPOLYA.

NEST.

NESTE.

NESTER.

NESZ, nesze, neszel, neszes, neszez.

NEVET, nevetdegel, nevetetlen, nevetés, nevethető, nevetkezik, nevető, neveltség, neveltet, neveltében.

NÉ.

NÉ, neje, némberi.

NÉ, néha, néhány, néhol, neki, némelly, némi.

NÉGEIY, négelynyi.

NÉGY, négye, negyed, négyen, négyes, négyez, négygyé, négyre, négyesség, négyszer, négyven.

NÉL, nélkül.

NÉM, néma, némit, némul.

NÉMET, németes, németez, németezi, németi, németesség, németül.

NÉNE, nénéd, néném, nénje.

NÉNY, nénye.

NÉP, népe, népes, népi, népség, néptelen, népű.

NÉRCZ.

NÉV, neve, néved, nevedékeny, nevededik, nevel, nevendék, nevenként, neves, nevet, nevetlen, nevez, névi, névtelen, neyü.

NÉVOLYA, névolvás.

NÉZ, nézdegel, nézget, nézell, nézés, nézgel, nézgeli, nézget, nézhető, néző, nézve.

NI.

NI, nini.

NIHA, nihány.

NIK, nikla, niklós, nikola, nikó.

NIKÁPOLY.

NINCS, nincsen.

NIT.

NO.

NO, nos, nosza, nódit, nódul, nogat.

NOE.

NOHA.

NOHAJKA.

NOSZOLYA.

NOSZPOLYA.

NÓ.

NÓTA, nótája, nótál, nótárius.

NŐ.

NŐ, nős, nőszik, nőtelen.

NŐ, nődögel, nőtét, nőtt, nőved, nővedék, nővel, nőveszt, nővet, nővevény, nővés, nővötény.

NU.

NUS.

NÜ.

NÜNÜKE.

N.

NA.

NACZA.

NACZA. Anna parva, juvenula.

NAD.

NAD. NADAP. F. Fejér Vben. NADÁLY. Hirudo, sangvisuga. M. A. CM. Nadály-fű. Consolida major, solidago, solidagium, symphytum. M. A. Vér-szopó nadály. Pázm. Pred. p. 349. NADÁR. Hígság, a' mit a' borjas téhén magától el vet. Hallottam 1825. Febr. 17.

NADRÁG.

NADRÁG. Caliga, femorale. M. A. Nadrág' ellenzője. Nadrág' hasítékja. Fissura, rima caligarum. PP. Nadrág' kengyele v. talpallója. Stapes caligarum. S. I. Nadrág-kötő. Adstrictorium lorum caligarum. PP. Nadrág-szija. Lorum caligarum. Nadrág-tartó. Hosentrager. S. I. * Irbás nadrág. Caligae, quibus aluta superinducta est. Kék nadrágra vörös folt. km. Kittől-nadrág. Caligae e tela duplicata. Még a' kittől-nadrágban is el bizza magát. km. Lovagló nadrág. Caligae, quas equitantes induere solent. VV. L. Szarvas-bőr-nadrág. Caligae e corio cervino. Szijas nadrág. Caligae, quae loro firmantur. VV. L. Tányéros nadrág. Caligae orbiculatim factae. S. K. Vörös nadrág. Caligae e panno rubro. NADRÁGI. Caligarius, caligaris. M. A. NADRÁGJA. Ejus caligae. Még böcsüli, mint a' Somogyi gyermek a' nadrágját. km. NADRÁGOL, nadrágolja. Verberat. S. I. Még nadrágolták. Ad caligas verbera accepit. Dug. km. 1. R. p. 15. NADRÁGOS. Caligatus. M. A. NADRÁGTALAN. Sañs-culotte.

NAGY.

NAGY. Magnus, grandis, ingens, vastus, item adjectivis aliis praemissum: valde multum. M. A. Nagy ajakú. Labeo, chilo. PP.

Nagy akarat. Fastus, superbia. M. A. item Obstinacia. Nagy benne az akarat, mint a' vén leányban. Nagy akaró. Fastuosus, superbus, arrogans, ambitiosus. M. A. Nagy alható. Somnolentus. M. A. Nagy alvó. Endymion. S. I. Nagy anya. Avia. M. A. Nagy arcaza-pírulás. Grandis erubescencia. Szegénység nagy arcaza-pírulás. km. Nagy aszszony. Magna domina, mater Jesu Christi. S. I. Nagy aszszony' napja. Festum assumptionis B. V. S. I. Nagy atya. Avus. M. A. Nagy Ág. F. Baranya Vben. Folyó víz Marmaros Vben. E. F. Hunyad Vben. Nagy állatú. R. Statura magnus, gigas, colossalis. B. Á. t. S. I. Nagy áru. Pretiosus, carus. S. I. Nagy áru kö. Gemma, lapis pretiosus. S. I. Nagy bánat. Ingens moeror. Nagy bánatban nehéz vig arczát mutatni. km. Nagy bátran. Intrepide, audacter. S. I. Nagy Bánya. Rivulinum, civitas Ungariae, Domina rivulorum. M. A. K. V. Szatmár Vben. Nagy bolond. Magnus stultus. Nagy boszorkány. Celebris incantatrix, venefica, saga. PP. Nagy bójt. Quadragesima, jejunium quadragesimale. PP. Nagy csoda. Grande miraculum. Nagy csötörtök. Coena domini. Nagy dolog. Res magni momenti. Nagy dolgokat fesseget. Res magnas movet. PP. Nagy chető. Vorax, edax, mando, comedo. M. A. Nagy ehetség. Edacitas, voracitas. M. A. Nagy ember. Vir summus. S. I. Nagy emberséggel. Magna humanitate. Faludi E. M. p. 244. Nagy emberségesen. Officiose. PP. Nagy erdő. Erdő Soprony Vben. Nagy erő. Vis magna. Nem nagy erő kell a' pókháló-szakasztáshoz. km. Nagy eső. Imber. Zápor. S. I. Nagy eszű. Ingeniosus, perspicax, scitatus, sagax. S. I. Nagy ér. Ér Pest Vben. Nagy ész, nagy elme. Ingenium, acumen, sagacitas. S. I. Nagy ét. R. Voracitas, gula. S. I. Nagy étű. R. Yorax, gulosus, gulo. S. I. Nagy fa. Arbor magna. Nagy fát mozgató. km.

Nagy fába vágta a' fejszét. Atlas coelum. M. A. Nagy falu. MV. Árva Vben. F. Baranya Vben. E. F. Kraszna Vben. Nagy fejsze. Securus major. Nagy fejű. Capito, capitosus. M. A. Nagy feneket kerit beszédjének. km. Nagy fennyen. Superbe, arroganter. S. I. Nagy fogú. Dentatus. M. A. Nagy fon. Valde elate, arroganter. Monozslai, Hit' oltalma. p. 360. Nagy fű. Solanum lethale. PP. Atropa mandragora. Natragulya. S. I. Nagy fülü. Flaccus. PP. Nagy füttyel. Jactanter, jactabunde. S. I. Nagy gonddal. Anquisite, anxie, curiose. S. I. Nagy Győr. Jaurinum, Javarinum, civitas Hungariae. M. A. Nagy Győri. Jaurinensis, Jauriensis. M. A. Nagy hajlás. Telek Csongrád Vben. Nagy hamar. Valde cito. Faludi. T. É. p. 32. 69. Nagy hamisan. Fraudulenter nimis. Tasi Gáspár. p. 56. Nagy has. Abdomen v. graviditas. S. I. Nagy hasú. Ventrosus v. grvida. S. I. Nagy hatalmú. Multipotens. S. I. Nagy hegy. Sz. P. Gómör Vben. Nagy herezeg. Magnus dex. Sz. D. Nagy hét. Hebdomada sancta. PP. Nagy hétfő. Dies lunae in hebdomada sancta. Nagy hír. Fama magna. Nagy a' híre, mint a' tatár-járásnak. km. Nagy homlokú. Fronto, cilo. PP. Nagy hóhér a' rossz lelki isméret. km. Nagy idejű. Grandaevus. M. A. Nagy ingyen. Sine ullo merito. Faludi U. E. 3. R. p. 14. „Sokan viseltek vezetékül ilyen neveket: Nagy Caesar, Nagy Pompejus, Nagy Sándor, de nagy ingyen. A' népek kedvező szózatú voltak, és széllé váltak.“ Nagy ital. Bibacitas. M. A. Nagy ivás. Perpotatio. M. A. Nagy ivó. Bibax, bibo, bibulus. S. I. Nagy kapu. Porta. PP. Nagy kedd. Dies Martis hebdomadae sanctae. Nagy készüllet. Magni apparatus. A' nagy készülletnek gyakran csekély szokott lenni a' vége. km. Nagy kezű. Manutius. PP. Nagy koncz. Offa magna. Nagy koncz esett ki szájából. km. Nagy kor. Senectus, grandaevitas, aetas propecta. S. I.

- Nagy kórság. *Morbus sacer, caducus, comitialis, epilepticus, epilepsia.* S. I.
 Nagy könnyen. *Cum magna facilitate.*
 Nagy követ vetett a' kútha. km.
 Nagy lak. E. F. alsó Fejér Vben.
 Nagy laptá. *Follis, folliculus.* Ballon. S. I.
 Nagy lábú. *Bupes.* M. A. *Pedo.* PP.
 Nagy láb-új. *Allex, hallux.* PP.
 Nagy lelkű. *Magnanimus.*
 Nagy lelkűség. *Magnanimitas.* Sz. D.
 Nagy magyar. *Virtutis solidae hungarus.*
 Nagy mező. Sz. P. Szala Vben.
 Nagy meszse. *Nimium procul.* S. I.
 Nagy méltóságú. *Excellentissimus.*
 Nagy mi haszna. *Inutilis, nullius frugis.*
 Nagy mise. *Sacrum cantatum.* S. I.
 Nagy nehezen. *Aegre, difficulter.* S. I.
 Nagy nem. *Genus summum, generositas, prosapia, clarus sanguis.* S. I.
 Nagy nemből való gyermek. *Puer praetextatus.* PP.
 Nagy név. *Nomen magnum, v. magni nomen.* Sok kicsiny viseli a' nagy nevet. km.
 Nagy oltár. *Altare majus.* Meszse még a' nagy oltár. km.
 Nagy orrú. *Naso.* M. A.
 Nagy patak. F. Bihar Vben.
 Nagy péntek. *Parasceve.* M. A.
 Nagy pofájú. *Bucco.* PP.
 Nagy Prépost. *Praepositus major.*
 Nagy rév. F. Heves Vben.
 Nagy semmi. *Magnum nihil.* Faludi, N. A. p. 166.
 Nagy sietve. *Nimium festinanter.* S. I.
 Nagy sokára. *Nimium tarde.* S. I.
 Nagy sokan. *Complures.* CM.
 Nagy szag. *Odor gravis.* S. I.
 Nagy szagú. *Odor.* PP.
 Nagy száj nagy falatokkal telik. km.
 Nagy szájú. *Labeo, vel jactator, gloriator, thraso.* S. I.
 Nagy szakály. *Barba promissa.* A' nagy szakály senkit tudóssá nem tesz. km.
 Nagy szál. Sz. P. Nógrád Vben.
 Nagy szál ember. *Homo procerus.* S. I.
 Nagy számú. *Numerosus, multus.* S. I.
 Nagy szavú. *Stentor.* S. I.
 Nagy szeg. F. Nyitra Vben.
 Nagy szemöldökű. *Blepharo.* PP.
 Nagy szerda. *Dies Mercurii in septimana sancta.*
 Nagy szita. *Cribrum majus.* Vagyon itt minden: nagy szita, kis szita. km.
 Nagy szívű. *Magnanimus.* S. I.
 Nagy szívűség. *Magnanimitas.* S. I. Sz. D.
 Nagy szombat. *Tyrnavia, civitas Ungariae.* M. A. it. *Sabbathum magnum.*
 Nagy szombati. *Tyrnaviensis.* M. A.
 Nagy szó. *Vox momentosa, vel assertum ponderosum.* Nagy szónak nagy bizonyítás kell. km.
 Nagy szultán, nagy úr. *Imperator turcicus.* S. I.
 Nagy tagú. *Membrosus.* S. I.
 Nagy talpú. *Pansa.* PP.
 Nagy tenger. *Oceanus.* Világ' tengere. S. I.
 Nagy testű. *Corpulentus, robustus.* S. I.
 Nagy torkú. *Gutturatus.* PP.
 Nagy tűrhetős, nagy tűrhetőség. *Longanimitas, patientia.* M. A.
 Nagy tűrhető. *Longanimis, tolerans.* M. A.
 Nagy udvart tart. *Splendide vivit.*
 Nagy úr. *Praepotens.* A' nagy úrnak is találkozik ura. km.
 Nagy urak. *Proceres, magnates, optimates.* S. I.
 Nagy új. *Pollex.* M. A.
 Nagy út. Sz. P. Heves Vben.
 Nagy ügygyel bajjal. *Difficulter, operose.* S. I.
 Nagy vastag. *Crassus, obesus.* PP.
 Nagy valamiben. *Excellens in aliquo genere.* S. I.
 Nagy vezér. *Magnus Vezirius.*
 Nagy vigan. *Jucundissime.* S. I.
 Nagy volta valaminek. *Magnitudo.* S. I.
 Nagy zajjal. *Cum magno strepitu.*
 * Föl-nagy. *Villicus.* PP.
 Had-nagy. *Tribunus militaris, strategus, dux belli.* M. A.
 Nász-nagy. *Architriclinus, paranymphus.* M. A.
 Nép-nagy. *Tribunus plebis.*
 Or-nagy. *Comes spiculatorum.*
 Vár-nagy. *R. Arcis gubernator, castro praefectus.*
 NAGYALL, nagyallja. *Magnum putat, magni ducit.* S. I.
 Meg nagyallotta. *Nagyollotta.*
 NAGYBAN kereskedik. *In solidum vendit.* S. I.
 Nagyban kereskedő. *Solidus negotiator.* Grosshändler. S. I.
 NAGYGYÁ leszsz. *Grandescit.* M. A.
 Nagygyá teszi. *Grandit.* M. A. *Magnum facit, exaltat.*
 NAGYI. *Quod ad magnum pertinet.*
 Had-nagyi tisztség. *Officium strategici.*
 Nép-nagyi hatalom. *Tribunicia potestas.*
 Nép-nagyi hatalommal. *Tribunicia potestate.*
 NAGYÍT, nagyítja. *Auget, amplificat, exaggerat.* S. I.
 Meg nagyítja. *Adauct.* Vajda 3. K. p. 77.
 Nagyítás. *Auxesis, hyperbole.*
 Nagyító. *Augens.*
 Nagyító üveg. *Microscopium.* S. I. Sz. D.
 NAGYJA. *Ejus magnum. Quod in re magnum est.*
 Nagyjából. *Ex parte majori.* S. I.
 Nagyjából ki faragta. *Ruditer dedolavit.*
 Nagyjai az országnak. *Proceres, magnates, optimates.* S. I.
 Nagyját válogatja. *Majora seligit.*
 NAGYNAK tartja. *Magni facit, magni ducit, magni pendit.* M. A.
 NAGYOB. *Major, grandior.*
 Nagyobacska. *Majusculus.* M. A.
 Nagyobad. *Major.* S. I.
 Nagyobada valaminek. *Pars major.* S. I.
 Nagyobadára, nagyobára. *Ut plurimum, maxima ex parte.* S. I.
 Nagyobadka. *Majusculus, grandiusculus.* M. A.
 Nagyobadon. *Majori ex parte.*
 Nagyobbit, nagyobbitja. *Auget, grandit.* M. A.
 Meg nagyobbitja. *Adauct.*
 Nagyobbitás. *Augmentum, majoratio.* PP.
 Nagyobbitott. *Augmentatus, auctus, majoratus.* PP.
 Nagyobbodik. *Crescit, augetur, aurescit, grandescit.* Biró Márton, *Micae* p. 288.
 Meg nagyobbodik. *Adauctur.*
 Nagyobbodás. *Augmentum, incrementum.*
 Nagyobbság. *Majoritas.* Faludi, N. E. p. 78.
 Leg nagyobbság. *Maximitas.* M. A. L.
 Nagyobból. *Augetur.*
 NAGYOCSKA. *Grandiculus, grandiusculus, subgrandis.* M. A.
 NAGYOKAT lépik. *Magnis passibus incedit.* PP.
 NAGYOLL, nagyollja. *Nagnak tartja, v. nagyjából ki vágja.*
 Ki nagyollja. *Nagyjából ki faragja.* Sz. D.
 NAGYON. *Magnopere.* M. A.
 Nagyon roszszúl van. *Aegerrime valet.*
 NAGYOT botlik. *Valde impingit.* A' ki nagyot hág, nagyot esik. km.
 Nagyot fohászodott. *Ex imo suspiria traxit.*
 Nagyot hall. *Boeotica auris.* M. A.
 Nagyot halló. *Surdaster.* S. I.
 Nagyot hazudott. *Mendacium magnum commisit.*
 Nagyot ugrott. *Magnum saltum fecit.*
 Jó nagyot ivott. *Bene hausit.*
 NAGYOZ, nagyozza. *Auget, adauctur, exaggerat.* M. A.
 NAGYRA. *Ad magna, magni.*
 Nagyra böcsüli. *Magni facit.* A' mihez könnyen férünk, nem szoktuk nagyra böcsülni. km.
 Nagyra mondás. *Hyperbole.* S. I.
 Nagyra mondó beszéd. *idem.* Faludi, N. E. p. 11.
 Nagyra tartja. *Magni aestimat.*
 Nagyra tartja magát. *Superbit.*
 Nagyra termett. *Ad alta natus.*
 Nagyra vágás. *Ambitio.* S. I.
 Nagyra vágyó. *Ambitiosus.* S. I.
 NAGYSÁG. *Magnitudo, magnitas, granditas, magnificentia.* M. A.
 Nagysága. *Ejus magnificentia.*
 Ó Nagysága. *Sua Illustritas.*
 Nagyságot, nagyságotja. *Habet pro magnifico.* Sz. D.
 Meg nagyságotja. *Magnifici titulo eum compellat.*
 Nagyságos. *Magnificus.* M. A. Nem leszsz azért nagyságos úr, ha cigány annak mond is. km.
 Nagyságosan. *Magnifice.* M. A.
 NAGYUL. *Crescit, augetur, aurescit, grandescit, v. invalescit.* S. I.

NAK.

NAK. *Post vocales obtusas format in nominibus dativum, in verbis tertiam personam pluralis numeri.*
 Nak. F. Tolna Vben.

NANDOR.

NANDOR. F. Nógrád Vben. E. F. Hunyad Vben.
 Nandor' alja. E. F. Hunyad Vben.
 Nandor feje' vár. *Nandor alba, Bellogradum, Taurunum, civitas Ungariae.* M. A. Pázmány „Nándor feje'vár“ Pred. p. 411.

NANI.

NANI. Anna juvenis.
NANICZA. Anna junior.

NAP (1).

NAP. Socrus. M. A. Minden nap gyü-
löli menyét, és nem szereti. Omnes
socrus oderunt nurus. KV. p. 355.
NAPA. Socrus ejus. M. A. „Ha nád-méz-
ből csinálják is képét (a' meny-asz-
szony' napának), az is keserű a' meny-
aszszony'nak. Pázm. Pred. p. 251.
NAPAD. Socrus tua. Napad nem gondolja,
hogy ő is csak meny volt. km.
NAPAM. Socrus mea.

NAP (2).

NAP. Sol, Titau, Phoebus. item Dies.
M. A.
Nap' alkonyodása. Occasus solis.
Nap-alkonyáskor. Sub solis occasum. Sz. D.
Nap-bogár. Coccinella, cimex solaris. S. I.
Nap-ellenző. Umbella, umbraculum.
Parasol. S. I.
Nap-enyészet. Occidens, occasus. M. A.
Pázm. Pred. p. 838.
Nap-enyészeti. Occidentalis. M. A.
Nap-enyészeti szél. Zephyrus. M. A.
Nap-eset. Occasus solis. M. A.
Nap-eseti. Occidus, occidentalis. M. A.
Nap-eseti szél. Zephyrus. M. A.
Nap-estig. Tota die a mane usque ad
vesperam, per totum diem. M. A.
Nap-fény. Splendor solis. Még a' nap-
fényben is homályt keres. km.
Nap-fogyatkozás. Eclipsis solis. S. I.
Nap-fogyás. idem. Pázm. Kal. p. 46.
Nap-fordító. Tropicus. Molnár János.
Nap-föl-költe. Ortus solis. S. I.
Nap' füve. Heliotropium. S. I.
Nap-haladat. Sol occidens, solis occasus,
abscessus. S. I.
Nap-haladatkor. Sole occidente, sole
ad occasum declinante. PP.
Nap-hanyatlás. Occasus solis. S. I.
Nap-hasadás. Diluculum. S. I.
Nap' hasadtakor. Diluculo.
Nap' heve. Aestus, solis ardor. S. I.
Nap' hossza. Longitudo diei.
Nap' hosszában. Per totam diem.
Nap' járása. Cursus solis. S. I.
Nap-kása. Lithospermum. Madár-köles.
S. I.
Nap-kelés. Ortus solis.
Nap-kelet Oriens. M. A.
Nap-keleti. Orientalis. M. A.
Nap-keleti bonczok. Monilia orientalia.
Faludi, E. M. p. 244.
Nap-keleti szél. Eurus, subsolanus. M. A.
Nap-kor. F. Szabolcs Vben.
Nap-köz. Interdiu.
Nap-közben. Intra diem. Sz. D.
Nap-közi tartás. Diaeta.
Nap' le haladtán, nap' le mentén. Sole
cadente, occidente. S. I.
Nap' le mente. Occasus solis. Sz. D.
Nap' meg térése. Solstitium. M. A. CM.
Nap-nyugat. Occidens, occasus. M. A.
Nap-nyugati. Occidentalis, occidus.
M. A.

Nap-nyugati szél. Zephyrus, favonius,
corus. M. A.
Nap-nyugott. Occasus solis. vide Nap-
nyugat. M. A.
Nap-óra. Solarium, horologium solare.
S. I.
Nap-pállya. Cursus solis. S. I.
Nap-pille. Papilio. S. I.
Nap-ragy. F. Gömör Vben. Nem min-
den nap ragyog a' nap. km.
Nap-szabás. Diei praefixio. S. I.
Nap-szám. Opera diurna, pensum v.
merces laboris-diurni, diurnum. S. I.
Nap-szám-péNZ. Merces operae diurnae,
diurnum. S. I.
Nap-számos. Operarius, mercenarius.
M. A.
Nap-szökő esztendő. Annus bissextilis.
M. A.
Nap-szúrás. Coup de soleil.
Nap' szúrása, nap' sütése. idem. Sz. D.
Nap-támadat. Ortus solis.
Nap-támadati birodalom. Orientale im-
perium. Heltai 2. Dar. p. 123.
Nap-tár. Calendarium. Sz. D.
Nap' térése. Solstitium. S. I.
Nap-töltés. Transactio diei. S. I.
Nap' udvara v. szérűje. Halo. S. I.
Nap után forduló virág. Heliotropium.
S. I.
Nap' utja. Ecliptica. S. I.
Nap-állítás. Feriatio. S. I.
Nap-válogatás. Selectus diei. Pázm. Kal.
p. 556.
Nap-válogató. Selector dierum. Idem.
I. c.
Nap-világ. Lumen solare. Pázm. Kal.
p. 608.
Nap-világ előtt. Ante lucem, tempore
antelucano. S. I.
Nap-világnál. Ad lumen solis, de die.
Nap-virág. Heliotropium. Faludi, E. M.
p. 19.
* Böjti nap. Dies esurialis.
Dolog-téVő nap. Dies profestus, opero-
sus. M. A.
Egész nap. Tota dies v. tota die.
Egy nap nem a' világ. km.
Egygyik nap a' másiknak tanítványa.
km.
Esztendő e' nap. Hoc ipso anni die.
S. K.
Fattyú nap. Parhelius, geminatus sol.
S. K.
Fél nap. Media die. S. K.
Füzető nap. Solutionis dies. S. K.
Harmad nap. Triduum. S. K.
Heverő nap. Feriatus dies. S. K.
Hét-köz-nap. Profestus dies. S. K.
Hol-nap. Cras. M. A.
Hó-nap. Mensis. M. A.
Hús-évő nap. Dies carnalis.
Idő-nap. Tempestivum. S. K.
Jakab-nap. Dies Jacobi. Nem minden
nap Jakab-nap. km.
Jeles nap. Solennis dies. S. K.
Jó nap. Bona dies. Millyen a' jó nap,
ollyan a' fogadj' Istén. km.
Kereszt-járó nap. Dies rogationum. NC.
p. 437.
Két nap. — Nem a' két nap csiped
föl. km.

Köz-nap v. dolog-téVő nap. Dies ope-
rosus, profestus. NC. p. 437.
Mái nap. Dies hodierna. A' ki mái nap-
ot meg adta, holnapot nem ígérte.
km.
Más nap. Altera dies.
Másod nap. Biduum. S. K.
Menyegző-nap. Nuptialis dies. S. K.
Mi-nap. Nuper dierum.
Minden nap. Omni die. Minden nap
egy nap múlik. km.
Posta-nap. Postalis dies. S. K.
Teg-nap. Heri. M. A.
Teg-nap előtt. Nudius tertius.
Úr-nap. Festum corporis Christi. S. K.
Üllő nap. Dies festus.
Ünnep-nap. idem.
Vasár-nap. Dies dominicus.
NAPBAN való fogyatkozás. Eclipsis solis.
M. A.
NAPI. Solaris, solauus. M. A.
Napi hér. Merces diurna. Pázm. Pred.
p. 779.
Napi béres. Mercenarius, operarius. S. I.
Napi fáradság. Labor diei delassans.
Pázm. Pred. p. 779.
Napi járás. Iter diei. S. I.
Napi könyv. Diarium, acta diurna.
S. I.
Napi munka. Pensum, labor diurnus,
opus diurnum. S. I.
Napi munkás. Mercenarius. M. A. Pázm.
Pred. p. 850. 1159.
Napi pénz. Denarius diurnus. Telegdi,
Felelet p. 46.
Napi rend. Ordo diurnus. Faludi N. A.
p. 147.
* Egy napi. Unius diei.
Egy napi járó föld. Terra uno die per-
agrabilis. S. I.
Harmad napi. Triduanus. M. A.
Hol-napi. Crastinus. M. A.
Hol-napi nap. Crastina dies.
Mái napi. Hodiernus.
Mi-napi. Nupernus, nuperrimus. M. A.
Minden napi. Quotidianus. M. A.
Teg-napi. Hesternus. M. A.
Ünnep-napi. Festivalis.
Vasár-napi. Dominicalis.
NAPJA. Ejus dies. Se napja, se órája.
Egyház' napja. Patrocinium ecclesiae.
Halottak' napja. Commemoratio OO.
fidelium defunctorum.
Hus-vét' napja. Dies Paschatis.
Karácson' napja. Dies nativitatis Christi.
Mind szent' napja. Festum OO. SS.
Neve' napja. Ejus dies onomasticus.
Pünköst' napja. Dies Pentecostes.
Születése' napja. Ejus dies nativitatis.
Úr' napja. Festum corporis Christi.
Napjában. Dietim, quotidie. S. I.
Napján. In ejus die.
Itélet' napján. In die judicii. S. K.
Néha' napján. Aliquando.
Soha' napján. Ad calendae graecas. S. K.
NAPKOR. De die, interdiu. S. I. Sz. D.
Napkor. F. Szabolcs Vben.
NAPOL. Chronissat, diem transigit, com-
perendinat. M. A. CM.
Napolás (Nap-töltés, veszteglés), Naplás.
Comperendinatio, chronissatio. M. A.
Napoló, Napló. Comperendinator, trans-
actor diei.

Napoló ház. Domus contumaciae. S. I.
Napló könyv. Diarium. Sz. D.
NAPON van. Soli expositus.
Napon sültt. Solatus. M. A.
Napon sülés. Sonnenstich. S. I.
Naponkint. Quotidiane, quotidie, in dies singulos. M. A.
Naponként való. Quotidianus. S. I.
Naponnan. Interdiu, de die.
NAPOTSZAKA. Per diem, dietim. S. I.
Napot ill (üll). Solemnia instituit. PP.
Napot órát tesz. Diem, horam designat. PP.
Napot tesz valamire. Diem condicit. PP.
NAPOTT nap estig. Tota die, per diem totum. M. A. Telegdi, Felelet p. 19.
NAPOS. Habens diem.
Napos író. Diurnista, scriba diurnus. S. I.
Hol-napos írás. Journal.
Hó-napos hírek. Rumores menstrui, si ve qui menstruatim eduntur. Faludi, T. É. p. 273.
NAPOZ, napozza. Procrastinat. M. A.
Hol-napoz, hol-napozza. idem. Sz. D.
NAPPAL. Interdiu, de die. M. A.
Éjjel nappal. Diu, noctuque.
Nappali. Diurnus. M. A.
Nappali szoba. Tagzimmer. Sz. D.
Nappalig. Usque diem. Sz. D.
Nappallik. Diescit, lucescit. S. I.
Nappalodik. idem. Sz. D. mint Hajnalodik.
Keánk nappalodott az idő. Sz. D.
Nappalozik. idem. Sz. D.
NAPRA. Ad diem v. ad solem.
Napra forduló virág. Heliotropium.
Napra néző fű. Verrucaria, solsequium, heliotropium. M. A.
Tegnapra várták. Pro hesterna die fuit expectatus.
NAPRÓL napra. In dies. M. A.
Napról napra halasztja. Comperendinat. PP.
Napról napra halogatás. Procrastinatio. M. A.
NAPSÁG. In dies. M. A. Totalitas diei.
Az napságtól fogva. Ex eo die, ab eo tempore. M. A.
Mái napságtól fogva. Ab hodierna die.
NAPTON nappal. Toto die, per totum diem. S. I.
Napton napotszaka. idem. S. I.
NAPTÓL feketedett. Quem sol decoloravit. Sz. D.
Naptól süttét. Coloratus. S. I.

NARANCS.

NARANCS. Mala aurantia. M. A.
Narancs-alma. Malum punicum. M. A.
Malum aureum, aurantium. S. I. A' narancs-almát, ha erősen facsarod, végre keserűt bocsát. km. Faludi, U. E. 1. R. p. 184.
Narancs-fa. Malus punica. M. A. Malus aureola, aurantia. S. I.
Narancs-ház. Orangerie. Lippai, Vet. Kert. p. 52.
Narancs-szín. Color auriacus. PP.
Narancs-színű. Coloris aurantii.
Narancs-virág. Flos aurantiae. S. I.
Narancs-virági haj kenőcs. Unguentum capillare florum aurantiae. Pomade de fleur d'orange. S. I.

NARANCSOS kert. Orangerie. Faludi, T. É. p. 35.

NASPOLYA.

NASPOLYA. Mespilum. M. A. CM. Idővel, szalmával a' naspolya is meg érik. km. L. Lasponya.
Naspolya-fa. Mespilus. M. A.

NATRAGULYA.

NATRAGULYA (Natrabulya). Mandragora, aloite. M. A. CM. Csapó p. 200. scribit etiam „Nagy-dragulya.“
NATRABULYÁS. (Nadragulyas, natrabulyás, netrebulyás). Höröcsökös. Csuzi, Tromb. p. 73.

NÁ.

NÁD.

NÁD. Arundo, canna, calamus. M. A.
A' nád sem indul szél nélkül. km.
Nád' alja. (Horvát, Magyar). FF. Vas Vben.
Nád-arató. Messorum arundinum. VV. L.
Nád - bot. Baculus arundineus. Káldi Isaiac 36. 6.
Nád-erdő. Arundinetum. Sűrű, mint a' nád-erdő. km. Dug. 1. R. p. 235.
Nád-fal. Paries ex arundine constructus. Dug. km. 1. R. p. 215.
Nád-földel. Tectum ex arundine.
Nád-fő. F. Sáros Vben. Fit hujus mentio in Dipl. 1360. Lásd Catalog. MSS. Musaei Nat. Tom. 1. p. 485.
Nád-fő. Sz. P. Somogy Vben.
Nád-hajlék. Casa rustica ex arundinibus. A' királyi korona néha nád-hajlékba száll. km. Beniczki, p. 106. 174.
Nád-kéve. Manipulus arundinis.
Nád-kötés. Ligamen arundinis.
Nád-kút. F. Vas Vben.
Nád-méz. Saccharum. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 251. 405. 864.
Nád-méz' alja. Sirup. S. I.
Nád-mézeli. Saccharo condit. Gyöngyösi, 2. Dar. p. 140.
Nád-mézes. Saccharo conditus, dulcoratus. S. I.
Nád-méz-féreg. Lepisma. S. I.
Nád-méz-pinty. Fringilla canaria. S. I.
Nád-méz-porozó. Pyxis sacchararia. PP.
Nád-méz-süveg. Meta sacchari. S. I.
Nád-méz-tartó. Pyxis sacchararia. S. I.
Nád-patak. E. F. Nagy Sink Székében.
Nád-pálcza. Baculus arundineus. Nád-pálczához támaszkodik. Scipioni arundineo innititur. M. A.
Meg nád-pálczázták. Baculo arundineo verberatus est.
Nád-síp. Calamus, fistula arundinea. M. A. Könnű nád között sipot csinálni. km.
Nád-szabású. Arundinaceus. CM.
Nád-szál. Arundo, canna. M. A.
Nád-szálla támaszkodik. km.
Nád-szeg. F. Posony Vben.

Nád-termő. Arundifer. M. A.
Nád-udvar. MV. Szabolcs Vben. F. Pest Vben.
Nád-új-falu. F. Heves Vben.
Nád-verés. Arundisecium.
Nád-verő. Sector arundinum. VV. L.
* Eke-nád.
Homok-nád. Arundo arenaria. Sandrohr. Mitterpacher, Rei R. P. 1. p. 272.
NÁDAS. Arundinetum, arundinosus. M. A.
Nádas. t. h. n.
Nádas hely. Cannetum, arundinetum. M. A.
Nádasd. t. h. n.
Nádaska. FF. Abauj, és Torna Vben.
Nádasodik. Arundines profert, arundinescit. Nád veri föl.
NÁDI. Arundineus, canneus. M. A.
Nádi béka. Rana calamites. S. I.
Nádi bika. Buteo. PP.
Nádi fű. Carex. S. I.
Nádi gém, nádi bika. Ardea stellaris, butaurus. S. I. Bölöm-bika.
Nádi kigyó. Serpens calamites. S. I.
Nádi tyúk. Fulica. Szárca. S. I.
Nádi veréb. Passer calamites, palustris v. emberiza schoenicius. S. I. Okos, mint a' nádi veréb. km.
NÁDJA. Ejus arundo.
NÁDOL, nádolja. Ferrum indurat, vel arundine verberat. S. I.
Nádolás. Ferri induratio, firmatio. VV. L.
NÁDOZ, nádozza. Arundine tegit.
Meg nádozza a' házát. Tectum domus suae struit ex arundine.

NÁDOR.

NÁDOR. (Corruptum ex Nagy úr.)
Nádor-ispán. Comes palatinus. M. A.
Nádor-ispánság. Dignitas palatinalis. Faludi, E. M. p. 48.
Nádor-ispánsági ékesség. Faludi, E. M. p. 49.
Nádor-ispán-szék. Judicium palatinalis, tribunal comitis palatini. Faludi, E. M. p. 50.

NÁDRA.

NÁDRA. Matrix, uterus. PP. L. MÁDRA.
Nádra-fű. Numularia. Pénz-levelű fű. Csapó. p. 220.
Nádra járja. Obnoxia est doloribus uteri.
NÁDRÁS. Subjecta doloribus uteri.

NÁL.

NÁL. Suffixum post vocales obtusas, significans: Apud, penes.
NÁLA, NÁLAD. Apud se, penes te.
Nála tartózkodik. Apud illum se detinet.
Nála nélkül nem lehet. Non potest illo carere.
NÁLAM. Apud me, penes me.
Nálam a' kulcsa. Clavim ejus habeo.
NÁLKÜL. R. Absque. vide Nélkül. M. A.
NÁLOK, nálatok, nálunk. Apud illos, vos, nos.
Nálunk termett bor. Vinum indigena. PP.

NÁM.

NÁM. En, ecce. Pesthi' Meséji p. 8. Telegdi Hom. 1. R. p. 561. 3. R. p. 522. VM. p. 164.
Nám meg mondtam. En tibi dixi, praedixi.
Nám mi te ellened semmit sem vétettünk.
Ecce nos contra te nihil peccavimus.
Pázm. Kal. p. 211.

NÁN.

NÁN' falva. F. Marmaros Vben.
Nán-tó. F. Szatmár Vben.
NÁNA. t. h. n. Esztergom, Fejér, Heves,
Pest, Tolna, és Veszprém Vben.
Nánás. Hajdu MV.

NÁPICZ.

NÁPICZ. Nanus, parvus, exiguus.
Nápicz ember. Pusillae staturae homo.

NÁRCZISSUS.

NÁRCZISSUS. Narcissus. M. A.
NÁRCZ, Nárczos. idem. S. I.

NÁS.

NÁS.
Nás-fa. Inauris. M. A. item Retesz, kílincs, fa-zár. Sz. D.

NÁSZ.

NÁSZ. R. Nuptiae v. gaudium nuptiale, lactitia nuptiarum. S. I. Pompa nuptialis. PP.
Nász-anya. Pronuba. Ehestifterin. S. I.
Nász-aszszony. idem. Hallottam Ságbon 1825. Mart. 19.
Nász-anya. Nuptiarum conciliator, v. vir curans nuptias. S. I.
Nász-leány. nászoló leány. Kranzeljungfer. S. I.
Nász-legény. Paranympus, nymphogogus. Brautführer. S. I.
Nász-nagy. Architriclinus, paraumpus. M. A.
Nász-nagság. Dignitas architriclini. Népi énekből.
Nász-nap. Dies nuptialis. S. I.
Nász-nép. Convivae nuptiales. Lakodalmas nép. Biró Márton, Micae p. 274.

NÁSZÁD.

NÁSZÁD. Libraria, genus navis. M. A. Heltai, M. Kron. 2. Dar. p. 577. Folyó, könnyű, karcsu, sugár, sudár hajó. Sz. D.
NÁSZÁDOS. Navarchus, naumachus. M. A.

NÁTHA.

NÁTHA. Pituita, catarrhus, rheuma, coriza. M. A.
Nátha, ki miatt ember bé reked. Branchus. M. A.
Nátha' falva. F. Zemplin Vben.
Nátha-folyás. Rheumatismus, cursus pituitae. S. I.

Nátha-fű. Pituitaria. Vad tárkony. Csapó p. 272.

Nátha-hideg. Febris rheumatica, catarrhalis. S. I.

NÁTHÁS. Pituitosus, rheumaticus. M. A.
Náthásodik. Catarrhus, gravedinem capitis contrahit. PP.

Náthásság. Rheumatismus. M. A. L.

NÁVA.

NÁVA. Classis, triremis, biremis. M. A.

NE.

NE.

NE. En tibi. M. A. PP.

Ne neckd. En tibi.

NENE. R. Videsis. Schauschau. Nini. S. I.
NESZE. Cape, capesis, cape si vis. S. I.
Hic habes, accipe.

NETEK. Hic habetis, accipite.

NĚ.

NĚ. Ne, non. M. A. PP.

NĚ adja Isten. Deus avertat, absit. PP.

NĚ bánt. Noli tangere, impatiens.
Springkraut. S. I.

NĚ felejt. Chamaedrops, chamaedrys.
Vergissmeinnicht. S. I.

NĚ félj. Tolle metum. S. I.

NĚ hogy, nĚ talán. Ne forte, ne casu quo. S. I.

NĚ keresd. Telek Tolna Vben. Csárda Baranya Vben.

NĚ talám. Ne forte. M. A.

NĚ talántán. Fortassis, fortasse, forsán. M. A.

NĚ valaha. Nequando. M. A.

NĚ valaki. Nequis. M. A.

NEDV.

NEDV. Humor, liquor, succus. M. A.

NEDVE. Ejus succus.

NEDVES. Humidus, humectus, madidus, avidus, uliginosus, udus, succidus, succosus. M. A. Örömet esik, a' hol nedves. km.

Nedvesedik. Madefit, madescit, humet, humescit. M. A.

Meg nedvesedik. Permadescit.

Nedvesít, nedvesíti. Madefacit, humectat. M. A.

Meg nedvesíti. Madefacit, madidat. M. A.

Nedvesített. Humigatus. M. A.

Nedvesítő. Humificus. M. A.

Nedvesség. Humor, humiditas, liquor, succus, mador. M. A.

Nedvesül. Humectatur, madefit. M. A.

Nedvesültt. Humectatus, madidus, madidatus. M. A.

Meg nedvesültt. Madefactus, humectatus. M. A.

NEDVETLEN. Exsuccus. M. A.

NEGÉD.

NEGÉD. Superbia. M. A.

NEGÉDES. Ambitiosus, fastidiosus, superbus, arrogans. M. A. Pázm. Pred. p. 476.

Negédes akarat. Arrogantia. Faludi. E. M. p. 244.

Negédesen. Arroganter. Faludi, N.E. p. 147.

Negédeske. Subarrogans. M. A.

Negédeskedik. Superbit. M. A.

Negédeség. Superbia, fastus. M. A. Pázm. Pred. p. 625.

NEGÉDSEÉG. idem. M. A.

NEHÉZ.

NEHÉZ. Gravis, difficilis, ponderosus, molestus. M. A. Nehéz kérdésre nehéz a' válasz. km.

Nehéz emésztés. Cruditas stomachi, dyspepsia. M. A. NC. p. 345.

Nehéz emésztetű. Durae concoctionis.

Nehéz erkölcsű. Morosus. Telegdi Hom. 1. R. p. 785.

Nehéz értelmű. Difficilis intellectu. Pázm. Kal. p. 833.

Nehéz hallás. Gravitatis auditus, tarditas aurium. S. I.

Nehéz hitelű. Paradoxum. Pázm. Pred. p. 315.

Nehéz húgyozás. Dysuria, difficultas urinae. S. I.

Nehéz kedvű. Discolus, difficilis, infensus. M. A. item Melancholicus. Heltai 1. Dar. p. 189.

Nehéz kedvéség. Melancholia v. animi aegritudo, animus demissus. S. I.

Nehéz kórság. Morbus sacer, caducus, comitialis, epilepticus, epilepsis. S. I.

Nehéz nyavalya. idem.

Nehéz lélekzés, nehéz lehellés. Asthma. S. I.

Nehéz nehezen. Nimium difficulter. Faludi, N. A. p. 20. 152. T. É. p. 32.

Nehéz néven veszi. Aegre fert. Pázm. Pred. p. 174.

Nehéz szabású. Submolestus. M. A.

Nehéz szag. Graveolentia. M. A.

Nehéz szagú. Graveolens. M. A.

Nehéz szerű vitéz. R. Miles cataphractus, gravis armorum. S. I.

Nehéz szállás. Ancyloglossa. S. I.

Nehéz volta valaminek. Difficultas rei alicujus. Pázm. Pred. p. 640.

NEHEZE. Ejus grave. A' mit örömet teszünk, nem esik nehezünkre. km.

Nehezére esett. Graviter ei accidit.

Nehezére van. Aegre fert.

Nehezéi a' földi jóknak. Molestiae rerum mundanarum. Faludi, N. E. p. 7.

NEHEZEBB. Gravior, difficilior. Nincs nehezebb a' könnyű úti költségnél. km.

Nehezebb tehetű. Facta difficilior. Vajda. 3. K. p. 115.

Nehezebbedik. Ingravescit, gravior fit. S. I.

Nehezebben. Gravius, difficilius.

NEHEZEDIK. Gravescit, ingravescit. M. A.

Ei nehezedik. Ingravescit. M. A.

Meg nehezedik. Gravatur. Káldi. Luc. 21. 34.

Le nehezedik. Degravatur. Faludi. B. E. p. 92.

Reá nehezedik. Adgravatur. Faludi N. E. p. 220.
 Nehezedett fejű. Gravedinosus. M. A.
 NEHEZELLI. Gravier fert, indigne fert, aegre fert, gravatim fert. M. A. Zvonarics, 1. R. p. 177. Heltai 1. Dar. p. 157.
 Nehezelve. Gravate, gravatim. M. A.
 NEHEZEN. Difficiliter, difficulter, graviter, operose, vix, aegre. M. A. Nehezen alkuszik meg két eb egy cson-ton. km.
 Nehezen halló. Surdaster. S. I.
 Nehezen huddás. Dysuria. M. A.
 Nehezen húgyozó. Dysuriacus. S. I.
 Nehezen lehellő. Asthmaticus, dyspnoicus. M. A.
 Nehezen lehés. Dyspnoea. M. A.
 Nehezen szólló. Ancyloglossus. S. I.
 Nehezen valamennyire. Sub moleste. M. A.
 NEHEZEK. Drachma, quadrans semiunciae, oliv. Pisetum. Quintchen. S. I.
 Nehezéknyi. Drachmalis, quantitate drachmae.
 Nyolcz nehezéknyi. Octominutalis. CM.
 NEHEZÍT, nehezíti. Gravat, molestatur. M. A. Pázm. Pred. p. 64. 932.
 El nehezíti. Degravit, aggravat. M. A. CM.
 Meg nehezíti. Ingravat, aggravat. M. A.
 Nehezítetött. Gravatus. M. A.
 NEHÉZKEDIK. Gravescit, gravitate sua premit, gravitat.
 Reá nehézkedik. Adgravat, pondere suo premit.
 NEHÉZKES. Gravida, praegnans. M. A. CM.
 Nehézkésíti. Gravidat. M. A. Vrancsics. Implet foeminam. PP.
 Nehézkesség. Graviditas. M. A.
 Nehézkésül. Gravidatur.
 Nehézkésülés. Praegratio CM.
 NEHEZLI. Moleste fert, gravatur. M. A. L. Nehezelli.
 NEHÉZSÉG (Nehézség). Difficultas, gravitas, pondus, molestia, item morbus caducus, morbus herculeus. M. A.
 NEHEZTEL, nehezelti. Aegre fert, moleste fert. M. A. Tasi Gáspár p. 77.
 Meg nehezeltt. Indigne tulit.
 Neheztelés. Querela, gravamen. M. A. Indignatio. Pázm. Pred. p. 127.
 Neheztelkedik. Durum se exhibet. Halottam Ságbon 1828. Aug. 29.
 NEHEZÜL. Ingravescit, infirmatur. M. A.
 El nehezül. Praegratur.
 Meg nehezül. Aggravatur, ingravatur.
 Meg nehezültt. Aggravatus, ingravatus. M. A.

NEK.

NEK. Suffixum post vocales acutas, notaque dativum in nominibus, tertiam pluralem in verbis.
 NEKI, neked, nekem. Illi, tibi, mihi.
 Neki bátorítja. Animam dat, excitat. S. I.
 Neki bátorodik. Animum sumit. S. I.
 Neki bocsátja. Immittit.
 Neki bocsátja a' ló' száját. Equo permittit habenam. PP.

Neki bocsátja az agarakat. Canes relaxat. PP.
 Neki bolondul. Nimium et amanter appetit.
 Neki boszonkodik. Ira incenditur, effervescit, exardescit. S. I.
 Neki búsul. Effertur, exacerbatur. S. I.
 Neki dühödik. Furere corripitur, v. oestro percitur. S. I.
 Neki ered. Incipit, inchoat. S. I.
 Neki ered az eső. Incipit fortiter pluere.
 Neki ceszti. Laxat, relaxat. S. I.
 Neki esik. Adoritur. M. A.
 Neki készül. Accingit se operi.
 Neki megy. Aggreditur, invadit. M. A.
 Neki rugtat. Versus illum equitat. S. I.
 Neki szalad. Insilit.
 Neki neki szalad. Repetitum invadit, insilit.
 Neki szegezi az ágyút. Tormentum statuit. PP.
 Neki uszik. Adnat.
 Neki veszi magát. Invalescit. Erőre kap v. meg hizik. S. I.
 * Isten neki. Sit ita, si deo ita videtur, mea pace, non curo.
 NEKIK, nektek, nekünk. Illis, vobis, nobis.

NEM (1).

NEM. Non, haud. M. A.
 Nem akarát. Noluntas. Csuzi, Tromb. p. 210.
 Nem akarás. Detrectatio, renutus. M. A.
 Nem akarásnak nyögés a' vége. Laconicas lunas causeris. M. A.
 Nem akarja. Non vult, renuit, detrectat, recusat. M. A.
 Nem akaró. Detrectator, nolens. M. A.
 Nem akarva. Invite, non libenter, contra voluntatem. S. I.
 Nem a' két nap. Non tam facile.
 Nem a' kettős két nap kapod a' kör-mód közé.
 Nem alhatás. Insomnia. S. I.
 Nem állhatom. Non possum perferre, non valeo tolerare. S. I.
 Nem arra való. Inhabilis, ineptus. S. I.
 Nem arra való, hogy posztóba varják a' fejét. km. Hic focnum esse deberet. M. A.
 Nem a' világ: nem derék állapot, nem nagy munka. S. I.
 Nem bánom. Non curo, v. sit ita, fiat S. I.
 Nem bántja. Pacem dat, non turbat. S. I.
 Nem bizik. Diffidit. M. A.
 Nem csak. Non tantum, ne dum. M. A.
 Nem de. Nonne. M. A.
 Nem de nem. Nonne, siccine, itane. S. I.
 Nem e. Nonne. M. A.
 Nem egygyez. Dissentit, discordat, dis-sidet, discrepat, differt. S. I.
 Nem egygyezés. Dissensio, discordia, dissidium. S. I.
 Nem egygyező. Dissonus, discors, discrepans, dissidens. S. I.
 Nem egygyező szer. Anomalum. S. I.
 Nem egyféle. Dissimilis, absimilis, diversus, dispar v. varius. S. I.
 Nem egy hamar. Non tam cito. S. I.
 Nem egy könnyen. Non tam facile. S. I.

Nem egyszer. Pluries, plus vice simpliciter, saepe, frequenter. S. I.
 Nem emésztés, nem emészthetés. Indigestio, cruditas, difficultas stomachi. S. I.
 Nem enni való. Non edulis. S. I.
 Nem ér reá, nem érkezik reá. Non ei vacat. S. I.
 Nem értés. Ignorantia, inscitia. S. I.
 Nem fér fogára. km. Stomachus ei non fert. M. A.
 Nem gyözi. Non est par perferendo, non sufficit. S. I.
 Nem hallgat a' beszédre. Peregrinantur aures ejus. PP.
 Nem hajtja. Nem gondol, nem törődik véle. S. I.
 Nem hívába. Non gratis.
 Nem hogy. Nedum. M. A.
 Nem húgyozhatás. Urinae oppressio. S. I.
 Nem igazán. Non recte.
 Nem igazán játszik. Non bona fide ludit. PP.
 Nem illik. Deducet. S. I.
 Nem immel ámmal. Non perfunctorie. Pázm. Pred. p. 50.
 Nem is. Neque. S. I.
 Nem jámbor. Improbos. M. A.
 Nem jóvalja. Reprobatur, improbat. M. A.
 Nem jó. Non bonus. A' mi neked nem jó, másnak sem jó. Quod tibi non vis, alteri ne feceris. M. A.
 Nem jóvaslom, nem tanácslom. Auctor non sum. S. I.
 Nem jól. Perperam, vitiose. S. I.
 Nem jól van. Parum valet. S. I.
 Nem jól sültt el. Male cessit, non successit. S. I.
 Nem kétlem. Non dubito, haud ambigo. M. A. Nullus dubito.
 Nem különben. Non secus, non aliter. S. I.
 Nem még. Nondum. M. A.
 Nem mindenkor. Non semper.
 Nem mindenkor pap' sajtja. Non semper saturnalia erunt. M. A.
 Nem mondom. Nolim a me dictum putes.
 Nem örömet. Non libenter, aegre, gravatim. S. I.
 Nem paraszt az én házam. Nulli servit fundus meus. PP.
 Nem rég, nem régen. Nuper, paullo ante, non ita pridem, novissime. S. I.
 Nem semmi. Momentosus, non nihil, quod est precii alicujus. M. A.
 Nem sokára. Propediem, proxime, brevi, paullo post. S. I.
 Nem természete. Non solet.
 Nem természeti. Quod praeter naturam est, naturae non conveniens, monstruosus. S. I.
 Nem tetszik. Displicet. M. A.
 Nem tetszés. Displicentia. M. A.
 Nem titok. Palam est.
 Nem tudja. Nescit, ignorat. M. A.
 Nem tud hová lenni búvában. km. Contrahit, et dimittit animum. M. A.
 Nem tudó. Nescius, ignarus. M. A.
 Nem való. Non subsistit, non est verum, non est reale.
 Nem vártt. Inexpectatus, insperatus, improvisus. S. I.

Nem véltt. Inopinatus. S. I.
 * Alig ha nem. Vix si non.
 Csak - nem. Vix non, parum aberat.
 Ha - nem. Si non, sed, nisi.
 Hogy nem. Quominus.
 Külömben nem. Non aliter.
 Miért nem. Cur non, quare non.

NEM (2).

NEM. Progenies, genus. M. A.
 Nem szerint. Specificce. Pázm. Kal. p. 588.
 * Alacson nem. Humile genus. S. K.
 Aszszonyi nem. Genus foemininum, muliere. S. K. Sz. D.
 Férfiúi nem. Genus virile, masculinum. Sz. D.
 Fő nem. Amplissimum genus. S. K.
 Idegen nem. Exterus. Sz. D.
 Királyi nem. Regia stirps. S. K.
 Nemes nem. Nobile genus. S. K.
 Paraszt nem. Agreste genus. S. K.
 Szép nem, Szébb nem. Sexus sequior. Sz. D.
 NEMBÉLI. Genericus v. sexualis, sexum concernens. S. I. Sz. D.
 Nembéli különbség. Sexus. S. I.
 Nembéli társ. Ejusdem generis v. sexus. S. I.
 NEME. Ejus genus, ejus progenies.
 NEMES. Nobilis, generosus. M. A. Nemes volt, de el hordták a' fazekasok a' földét. In astragalis gerit nobilitatem. M. A.
 Nemes aszszony. Matrona, nobilis domina.
 Nemes ember. Nobilis. Gentil' homme.
 Nemes érzés. Liberalitas, generositas. S. I.
 Nemes jószág. Bona allodialia, agef immunis. PP.
 Nemes leány. Nobilis puella.
 Nemes levél. Literae nobilitates. Nemes levélt is be itta. Dug. Km. 2. R. p. 182.
 Nemes nemzetes. Nobilis, et generosus. Sz. D.
 Nemes nép. F. Szala Vben.
 Nemes örökség, Udvar-ház. Allodium. PP.
 Nemes szer. F. Szala Vben.
 Nemes szék. Coram iudice suo sacculari. M. Verböczi p. 392.
 Nemes szfv, nemes szívűség. Generositas. Edelmut. S. I.
 Nemes szívű. Generosus, liberalis. S. I.
 Nemes telek. Allodium. Sz. D.
 Nemes úrfi. Herulus.
 Nemes ülés. Fundus, nobile praedium. M. A.
 Nemes vér. Nobilis sanguis. Pázm. Pred. p. 317.
 * Fél nemes. Agilis. L. Szala Vármegyei Tisztí Szó-tár.
 Fő nemes. Praenobilis.
 Nemesedik. Nobilitatur. S. I. Sz. D.
 Meg nemesedik. idem.
 Nemesen. Nobiliter, generose. M. A.
 Nemesi. Nobilitaris. S. I.
 Nemesi czimer. Arma, scutum, insignie nobilitatis. S. I.

Nemesi levél. Diploma nobilitatis, armales literae. S. I.
 Nemesi parola. Verbum nobile.
 Nemesi vend. Nobilitas, nobilium ordo. PP.
 Nemesit, nemesiti. Nobilitat. M. A.
 Meg nemesiti. Nobilitate donat, nobilitat. PP.
 Nemesítés. Nobilitatio. M. A.
 Nemesített, nemesített. Nobilitatus. M. A.
 Nemeség. Generositas, nobilitas. M. A.
 Nemeséges. Nobilissimus. Margit' Élete p. 19.
 Nemeségtelen. Ignobilis.
 Nemeségtelenség. Ignobilitas. Pázm. Pred. p. 1264.
 Nemesül. L. Nemesen. S. I.
 NEMI. Genericus.
 Nemi különbség. Distinctio generis.
 NEMNEK rendi. Prosapia. M. A.
 NEMTELEN. Ignobilis, ignominis. M. A.
 Nemtelenedik. Fit ignobilis.
 El nemtelenedik. Degenerat. Szilasi, Nevelés' Tud. 2. K. p. 116.
 Nemtelenség. Ignobilitas.
 Nemtelenül. Ignobilitat. Nemesnek rút dolgo nemtelenül élni. km.
 NEMTŐ. Genius. M. A. CM.
 Nemptői. Genialis. M. A.
 NEMŰ. Generis, speciei.
 Azon nemű. Ejusdem generis.
 Egy nemű. Unius generis.
 Két nemű. Duplicis generis.
 Külömb nemű. Diversae speciei.
 Más nemű. Alterius speciei.
 NEMZ, nemzi. Procreat, gignit, progenerat, proignit. M. A.
 Nemzet. Gens, genus, prosapia. M. A.
 Nemzetkint. Tributim, nationatim, secundum genus. M. A.
 Nemzetes. Patricius, generosus. M. A.
 Nemzetesség. Patriciatus, generositas. M. A.
 Nemzeti. Nationalis. S. I.
 Nemzeti billyeg. Character nationalis, indoles nationi propria. S. I. Sz. D.
 Nemzeti büszkeség. Fastus nationi peculiaris. National Stolz. S. I.
 Nemzeti gyűlölség. Odium nationale. S. I.
 Nemzeti erkölcs — ruha — szokás — nyelv — törvény. Sz. D.
 Nemzetiség. Nationalitas. S. I. Sz. D.
 Nemzettség. Genus, gens, generatio, progenies, stirps. M. A.
 Nemzettség' czimere. Stemma. M. A.
 Nemzettség' eredete. Stirps. M. A.
 Nemzettség' fája. Genealogia. S. I.
 Nemzettség' feje, törzsöke. Princeps familiae. S. I.
 Nemzettség' öröke. Fundus gentilitus. S. I.
 Nemzetégi ágozat. Prosapia. M. A.
 Nemzetégi nyavalya. Morbus familiae. Sz. D.
 Nemzetéges. Nationalis, familiaris. Faludi. U. E. 1. R. p. 28.
 Nemzés. Progeneratio, genesis, generatio, genitura. M. A.
 Nemző. Genitor, generator. M. A.
 Nemző mag. Semen genitale. S. I.
 Nemző tag. Membrum genitale. S. I.
 Nemző test. idem. Zvonarics 1. R. p. 197.

NEMEZ.

NEMEZ. Gnaphalon. Posztó-nyiredéki töltés. M. A. Pannus coactilis, lana coacta. PP. Öszve veretett, avott posztó, v. gyapjú, kalap-posztó. Sz. D.
 Nemez-gyártó. Stratarius. NC. p. 295.
 Nemez-kapcza. Tibiale lanuum. Margit' Élete Práynál. p. 301.

NEMMEN.

NEMMEN. R. Instar, adinstar, propemodum. M. A. Csak nem v. szinte úgy. Sz. D.
 Közel nemmen. Satis prope, utcumque prope. Pázm. Kal. p. 569.
 Későn nemmen. Utcumque tarde, satis tarde. Pázm. Pred. p. 339.
 Lágyan nemmen. Satis molliter. Pázm. Kal. p. 471.

NEPER.

NEPER' vize. Borysthenes, Lapavis. PP.

NESPOLYA.

NESPOLYA. Mespilum. M. A. PP.
 Nespolya-fa. Mespilus. M. A. PP.

NEST.

NEST. Martes, martur. M. A.

NESTE.

NESTE. t. a. n. Anastasia. M. A. Margit' Élete. p. 126.

NESTER.

NESTER fejevár. Hermonassa, Nester. PP.
 Nester' vize. Tyras. PP.

NESZ.

NESZ. Practextus, obtentus, color, v. fama, rumor S. I. item Sonitus, strepitus.
 NESZE. Ejus strepitus.
 Nincs semmi nesze. Silet, nullum edit sonum.
 Nincsen semmi neszek. Altum tenent silentium, tacent, continent se in silentio.
 NESZEL. Odoratur, olfacit, animadvertit. S. I.
 Neszele. F. Szala Vben.
 NESZES. Habens sonum, strepitum.
 Neszesedik. Concitatur.
 Neszesül. Concitatur, commovetur cum tumultu.
 Meg neszesül. idem.
 NESZEZ. Captat aure, si quid strepitus audiat.
 Minden felé neszez. Ad omnes partes auscultat, si quid rumoris colligere possit. Vajda, 2. K. p. 75.
 NESZMÉLY. F. Komárom Vben.

NEVEL.

NEVEL, neveli. Nutrit, facit crescere, auget. M. A. L. bővebben NÉV-gyökér alatt.

NEVET.

NEVET, neveti (detortum ex antiquo MEVET, meveti). Ridet. M. A. A'ki örömet nevet, örömet sir. km. KV. p. 242.

El neveti magát. Solvitur in risum. S. I. Ki neveti. Subsannat, irridet, deridet, explodit. S. I.

Le neveti. Deridet. Az ügyes ember le neveti az ügyetlent. km.

Meg neveti. Deridet, irridet. M. A.

Nem sokat nevet egy pénzért. km. Ir-risibilis lapis.

Reá nevet. Adridet. M. A. Csak addig nevet reád, míg hasznodat veheti. Risus cauponis.

Viszsa neveti. Irrisorem irridet.

NEVETDEGEL. Identidem subridet.

NEVETETLEN. Agelastus. M. A.

NEVETÉS. Risio, risus. M. A.

Csúf-nevetés. Risus sarcasticus. Faludi B. E. p. 25.

Farkás-nevetés. Risus lupinus. Ez csak farkas-nevetés. km.

Ki nevetés. Irrisio.

Meg nevetés. Derisio, irrisio. M. A.

Reá nevetés. Arrisio. M. A.

Szardíniai nevetés. Risus sardonius. Pázm. Pred. p. 612.

Viszsa való nevetés. idem. M. A.

NEVETHETO. Risibilis. M. A.

NEVETKEZIK. Risus movet, corridet. M. A.

NEVETO. Risor, ridibundus. M. A. PP.

Meg nevető. Derisor, irrisor. M. A.

Reá nevető. Arrisor. M. A.

Nevetődzik. Identidem ridet.

Nevetős. Ridiculus. S. I.

NEVETSÉG. Deridiculum, risus. M. A.

Nevettség-szerző. Gelasinus. M. A.

Kész nevettség. Risum movet.

Nevetéses. Ridiculus. M. A.

Nevetéses szabású. Subridiculus. M. A.

Nevetéses szabásún. Subridicula. M. A.

Nevetésesen. Ridicule. M. A.

NEVETTET, nevettet. Facit, ut alter rideat, concitat ad risum.

Ki nevettet. Alterum risui exponit.

Meg nevettet. Alterum ad risum concitat.

Nevettető. Morio, sannio aulicus, scurra palatii. Udvari bolond. S. I.

NEVETTÉBEN. In suo risu.

NÉ.

NÉ.

NÉ. Nupta. M. A. Olim NŐ. In formativis NÉ ut Királyné. Regina. Szabóné. Uxor sartoris etc.

NEJE. Uxor ejus. S. I. mint Veje.

NÉMBERI. R. (nő-emberi). Foemina, mulier. L. Révai Antiquitates p. 251.

NÉ.

NÉ (2). Praefixum, aequivalet latino-rum ALL.

NÉHA. Aliquando, interdum, nonnunquam. M. A. Kinek kinek pillant néha a' szerencse. km.

Néha napba. Quondam. M. A. PP.

Néha' napján. idem.

Néha néha. Quandoque, interdum, nonnunquam. M. A.

Néhai. Qui aliquando exstitit, item Defunctus, mortuus.

Néhai jövevény. Advēna quondam. Káldi Isaiac 54. 15.

Néhakor. Interdum, nonnunquam, subinde. Faludi, N. E. p. 79.

Néhakorbeli történet. Eventus praeprius accidens. Faludi, N. E. p. 200.

NÉHÁNY. Aliquot. Faludi, N. A. p. 10. Egynéhány. idem.

Néhányan. Aliquot, nonnulli.

Egynéhányan. idem. M. A.

Néhányszor. Aliquoties.

Egynéhányszor. Plus vice simplici.

NÉHOL. Passim. M. A. Alicubi.

NÉHON, NÉHUN. idem. S. I.

NÉHOTT, NÉHUTT. idem. S. I.

NÉHOVÁ. Aliquo. S. I.

NÉHŰL. Alicubi. M. A.

Néhült. idem. Pázm. Pred. in praef.

NÉKI. R. Aliquis, quidam, nonnullus.

Komj. Sylvester. Heltai 2. Dar. p. 147.

NÉMELLY. Aliquis, quidam, nonnullus. M. A.

Némelly nap. Dies quaedam. M. A.

Némelly napon. Die quadam. M. A.

Némelly némű. R. Quidam, aliquis. Némű némű. S. I.

Némellyik. Aliquis.

Némellykor. Subinde, interdum, nonnunquam. S. I.

NÉMI.

Némi némű. Quidam, aliquis. M. A. Zvonarics. 1. R. p. 909.

Némi koron. R. Subinde. Margit' Élete Práynál. p. 260.

NÉGELY.

NÉGELY. Doliolum, batūs. M. A. CM.

Négely-csináló. Doliarius. CM.

NÉGELNYI. Doliaris. CM.

NÉGÖLY. idem ac Négely. M. A.

Négölynyi. Doliaris. M. A.

NÉGY.

NÉGY. Quatuor. M. A. Négy fal, négy szem közt sok történik. km.

Négy annyi. Quadruplus. M. A.

Négy annyiszor. Quadruplicato, quadruplo. M. A.

Négy ágú. Quadrifidus, quadrisulcus, quadriramus. M. A.

Négy esztendő. Quadriennium. M. A.

Négy esztendő. Quadriennis. M. A.

Négy esztendő. Quadrimulus. M. A.

Négy esztendő. Négy esztendő. Quadrimatus. M. A.

Négy fejű. Quadriceps.

Négy felé. Quadrifarium.

Négy felé vágja. Quadrifarium dissecat. PP.

Négy féle. Quadruplex. M. A.

Négy fogú. Quadridentis. M. A.

Négy formájú. Quadriformis. M. A.

Négy funtos. Quadrilibris. M. A.

Négy igájú. Quadrjugis. M. A.

Négy húrú. Tetrachordum. S. I.

Négy képpen. Quadrifarium. M. A.

Négy kéz láb. Manibus, pedibusque serpendo.

Négy királyok' napján. Ad calendae graecae. Meg eshetik az négy királyok' napján. km. Dug. 2. R. p. 112.

Négy kövű malom. Mola quadrina. PP.

Négy lábon jár. Quadrupedat. M. A.

Négy lábon jár. Quadrupedans. M. A.

Négy lábú. Quadrupes. M. A.

Négy lábú is botlik. Venia primum experientia. M. A.

Négy lovon jár. Quadriga vehitur.

Négy lovú szekér. Quadriga. M. A.

Négy lovú szekerecske. Quadrigula. M. A.

Négy nap. Quadrimum. M. A.

Négy napi. Quadrimum. M. A.

Négy nyelven való. Quadrilingvis. M. A.

Négy nyelvű. Tetraglottus. M. A.

Négy nyűstös. Quadrilix. Vierdrähtig. S. I. Sz. D.

Négy oldalú. Quadrilaterum. M. A.

Négy rétvű. Quadrifidus. M. A.

Négy szállás. Sz. P. Jászágban.

Négy száz. Quadringenti. M. A.

Négy századik. Quadringentesimus. M. A.

Négy százszor. Quadringentes. M. A.

Négy szeg. Quadratum, quadratum, tetragonum, tessera, tessella. S. I.

Négy szeges. Quadratus. M. A.

Négy szegiti. Quadratus. M. A.

Négy szegítés. Quadratura. M. A.

Négy szegre csinálja. Conquadrat. M. A.

Négy szegű. Quadrangulus. M. A.

Négy szegű's hat oldalú szerszám. Tessera, cubus. M. A.

Négy szegű sereg. Agmen quadratum. Bataillon quarrée. S. I.

Négy szegű láb-nyom. Pes quadratus. S. I.

Négy szegű mért föld. Milliare quadratum. S. I.

Négy szegű öl. Orgia quadrata. S. I.

Négy szegű süveg. Pileus quadratus. Szent Ignác' süvege. S. I.

Négy szegű szer. Cubus, astragalus, tessera. S. I.

Négy szegűség. Quadratura. Sz. D.

Négy szem közt. Solus unico praesente. S. I.

NÉGYE. Eorum quatuor.

Négyével veszik a' tojást. Quatuor ova venduntur v. c. grosso.

NEGYED. Quartarius. M. A.

Negyed. F. Nyitra Vben.

Negyed évi. Ab hinc quarto anno natus, factus, procreatus. S. I. Quadrinensis.

Negyed fél. Sesqui tertius. S. I.

Negyed iz. Quartus gradus consanguinitatis. S. I.

Negyed izi. In quarto gradu consanguinitatis existens. S. I.

Negyed magával. Unus cum tribus sociis.

Negyed rész. Quadrans. M. A.

Negyed részes. Quadrantal. M. A.

* Első negyed (a' holdban). Quarta crescens. NC. p. 441. Primus quadrans. Utolsó negyed. Quarta decrescens. NC. p. 441. Ultimus quadrans.

Negyedel, negyedeli. Omnem quartum desumit. Mint tizedeli.

Meg negyedeli. idem.

Negyedelés. Desumptio quartae partis.

Negyedlő. Qui quartam partem desumit v. quo quarta pars desumitur v. quadrans astronomicus.

Negyedes. Tetrarcha, quartarius. M. A.

Negyedi. Quartanus. M. A.

Negyedik. Quartus. M. A.

Negyed-szer. Quarto, quartum. M. A.

NÉGYEL, négyeli. Quadratus, quadripartit. S. I. Sz. D.

Föl négyeli. In quatuor partes secatur. Sz. D. S. I.

Négyelő. Jugum. Kesc-fa, kisa-fa. S. I.

NÉGYEN. Quaterni.

NÉGYES. Quadruplex. M. A.

Négyes arany. Ducatus quadruplus. PP.

Négyes malom. Mola quatuor rotarum.

Négyesbe fogja, veszi, járja lovait.

Négyesek. Quadrigae, quadriga. Négy hámos lovak. S. I.

Négyesít, négyesíti. Quadruplicat. M. A.

Négyesítés. Quadruplicatio. M. A.

Négyesített. Quadruplicatus. M. A.

NÉGYET ütött az óra. Quartam sonuit.

NÉGYEZ, négyezi. Quadruplicat. M. A.

Négyezés. Quadruplicatio. M. A.

Négyezet. Quadratura. S. I. Sz. D.

Négyezett. Quadruplicatus. M. A.

NÉGYGYÉ. In quatuor partes, quadrifariam.

Négygyé vágja. Quadrifariam dividit. PP.

NÉGYRE. Ad quatuor, quadrifariam v. ad quartam.

Négyre jár az óra. Horologium prope rat ad quartam.

Négyre osztja. Quadrupartitur. M. A.

Négyre osztott. Quadrupartitus. M. A.

NÉGYSEG. Quaternitas. S. I.

NÉGYSZER. Quater. M. A.

Négyszeres. Quadruplex, quadruplus. Franciscs.

Négyszerez, négyszerezi. Quadruplicat.

Négyszerte. Quadruplo. S. I.

NÉGYVEN. Quadraginta. M. A.

Negyven. Telek Pest Vben.

Negyven esztendő. Quadragesarius.

Negyven napi böjt. Quadraginta dierum jejunium, quadragesimale jejunium.

Negyvened. Quadragesimus v. quadragesima v. quadraginta dierum toleratio propter pestem. Quarantaine. S. I.

Negyvened-ház. Domus contumaciae. S. I.

Negyvened-tartás. Quadraginta dierum toleratio. S. I.

Negyvenedik. Quadragesimus. M. A.

Negyvenen. Quater deni. S. I.

Negyvenes. Quadragesarius. M. A. CM.

Negyvens hordó. Culeus, dolium culeare. PP.

Negyvenszer. Quadrages. M. A.

NÉL.

NÉL. Suffixum, significans: Apud, penes; ponitur post vocales acutas ut: Péterné etc.

NÉLKÜL. Sine, absque, praeter, nominibus a tergo affixum. M. A.

Nélküle, nélküled, nélkülem. Sine illo, sine te, sine me. S. I.

NÉM.

NÉM.

NÉMA. Mutus. M. A. Némának annya sem érti szavát. Multas amicitias silentium diremit. M. A.

Néma. E. F. Belső Szolnok Vben. Sz. P. Kolos Vben. Csárda Zemplin Vben.

Néma. Capsula fictilis. Pénz-tartó. PP.

Néma állat. Animal mutum. Sz. D.

Néma Barátok. Camaldulenses. S. I.

Néma bűn. Peccatum Sodomiticum. Pázm. Pred. p. 376. Csuzi, Síp-szó. p. 596.

Néma mesterek. Libri didactici doctrinalis. Néma mesterektől sokat lehet tanolni. km.

Néma vétkek. Peccata contra naturam. Pázm. Kal. p. 70. 552.

* Csák-néma. Sz. P. Győr Vben.

Kis néma. Sz. P. ugyan ott.

Kolos-néma. F. Komárom Vben.

Öreg néma. Sz. P. Győr Vben.

Süket - néma. Surdo mutus.

Némán. Mute. S. I.

Némán született. Mutus a nativitate.

Némáság. Infantia. *Αλαλία*. M. A.

NÉMÍT, némítja. Mutefacit. S. I.

El némítja. Facit mutescere.

Föl némítja. Csuzi, Síp-szó. p. 109.

Meg némítja. Facit obmutescere. Pázm. Pred. p. 424.

NÉMUL. Mutescit, mutet. M. A.

El némul. Obmutescit. S. I.

Meg némul. Mutescit, obmutescit. M. A.

Némulás. Obmutescencia. M. A.

NÉMET.

NÉMET. Germanus, teuton, alemannus. M. A. Gyermekekre verebet, vén emberre ifjú menyecskét, németre bort nem jó bízni. km.

Német árpa. Meztelen árpá. Hordeum zeocriton, zeopyrum. S. I.

Német béka, német rák. Rana escaria. S. I.

Német' birodalom. Imperium Germanicum.

Német' egyháza. Sz. P. Fejér Vben.

Német falu. FF. Szala Vben.

Német' falva. FF. Sáros Vben.

Német forint. Florenus Rhenensis. Epist. Széch. T. 2. p. 308.

Német gyömbér. Aron, arum. Borju-láb-ű. Csapó, p. 40.

Német hagyma. Porrum sectile, tonsile. S. I.

Német ing. Indusium brachiis adstrictis.

Német-magyar. Germano-hungarus, v. Germanico-hungaricus.

Német Mester. Magister Ordinis Theutonici. S. I.

Német murek. Sium sisarum. S. I.

Német nyelv. Lingua germanica.

Német Ország. Germania, Alemania. M. A.

Német ország. Germanicus. M. A.

Német paréj. Atriplex hortensis. S. I.

Német szabó. Sartor germanicus.

Német szövetség. Foedus germanicum, Germania confederata.

Német szűcs. Pellio germanicus.

Német tót. Vindus. S. I.

Német tör. Pugio. Degen. S. I.

Német újár. MV. Vas Vben.

Német varga. Sutor germanicus.

* Alsó Német ország. Germania inferior. Faludi, T. E. p. 203.

Föl Német. F. Heves Vben.

Magyar - német. Hungaro-germanus v. Hungaro-germanicus, v. qui utramque linguam callet.

Mérő-német. Qui praeter linguam germanicam nullam aliam linguam callet. L. Vindiciae Jos. Erdélyi p. 41.

NÉMETES. Germanicum morem redolens. Német erkölcsű, ruházatú, szabású, szokású. S. I.

Németesedik. Induit morem germanicum. El németesedik. Mutatur in germanum. Meg németesedik. idem.

NÉMETEZ. Germanizat. Heltai, M. Kron. 1. Dar. p. 170.

NÉMETEZI. In germanicum convertit, germanice interpretatur. Meg németezi. idem. Mint: meg magyarázza.

NÉMETI. Teutonicus, germanicus. M. A. Németi. t. h. n.

NÉMETSEG. Natio vel dictio germanica, germanismus. Faludi T. E. p. 131. Epist. Széch. T. 2. p. 272.

Németség. Districtus C. Castriferrei a germanis inhabitatus, sicut Tótság, Örség.

NÉMETÜL. Germanice. Németül ír, olvas, beszél, tanul, tanít 's a' t.

NÉNE.

NÉNE. Soror major natu. M. A.

Néne. Sz. P. Heves Vben.

NÉNÉD. Soror tua major natu.

Nénédhez, hugodhoz tartozó. Sororius. M. A.

NÉNÉK' fiai. Sobrini. M. A.

NÉNÉM. Soror mea natu major.

Néném-aszszony. Domina mea soror. Aszszony-néném. idem.

NÉNNYE. Ejus soror natu major.

NÉNY.

NÉNY. E. F. felső Fejér Vben.

NÉNYE (Házás, Luka). FF. Hont Vben.

NÉP.

NÉP. Populus, plebs. M. A.

Nép' alja. Plebs infima. S. I.

Nép-fő. Consul. S. I.

Nép-gyűző. Nicolaus. M. A. L.

Nép-gyűlölő. Populi felicitatis invidens. S. I.

Nép' kedve. Aura popularis. S. I.

Nép-kedvelő. Poplicola, vir popularis, populi potentiae amicus. S. I.

Nép' kedvét kereső. Captator aurae popularis. S. I.

Nép-nagy. Tribunus plebis.

Nép-nagy hatalom. Tribunicia potestas.

Nép-nagyi hatalommal. Tribunicia potestate.

Nép' sőpreje, nép' szemete. Faex populi, sentina plebis. S. I.

Nép' száma. Summa incolarum, numerus populi. S. I.

Nép' számba vétele. Conscriptio populi.

Nép' színe. Flos populi. Pázm. Kal. p. 972.

Nép' tetszése. Plebiscitum, populiscitum. S. I.

Nép-uralkodás, nép-országlás. Democratia. S. I.

Nép-üldöző. Saevus insectator plebis. S. I.

* Adózó nép. Contribuens plebs. S. K.

Apát-nép. Populus abbatialis, subditi abbatiales. Item Jáknak egy utszája, mellyben az Apátnak jobbágysai laknak, valamint a' másik utsza, mellyben nemesek laknak, nemes nép.

Fegyveres nép. Militia. Faludi, T. É. p. 176.

Fejér nép. Foeminae. Faludi, T. É. p. 65.

Fő-nép. Primates, summates. S. K.

Gyalog nép. Peditatus. S. K.

Gyülevész nép. Fex hominum congregata. S. K.

Hadi nép. Milites. Faludi, T. É. p. 87.

Házi nép. Domestici, familia. S. K.

Köz-nép. Plebs.

Nemes nép. F. Szala Vben. Utsza' neve Jákon.

Nöstény nép. Foeminae. Faludi, N. A. p. 11.

Szép nép. Venustum muliebre genus. S. K.

Szín-nép. Flos populi. Pázm. Pred. p. 846.

Udvari nép. Aulici. S. K.

Új nép. F. Somogy Vben. Sz. P. Szala Vben.

NÉPE. Ejus populus, plebs.

Föld' népe. Populus terrae.

Győr' népe. Sz. P. Somogy Vben.

NÉPES. Populosus. M. A.

Népes város. Urbs frequens.

Népesedik. Populo augetur, impopulatur. S. I.

Meg népesedik. Repletur populo.

Népesedés. Impopulatio.

Népesít, népesíti. Populo auget, impopulatur. S. I.

Meg népesíti. idem.

Népesül. Populosus redditur.

El népesül. Valde impopulatur.

Meg népesül. Frequentiam populi accipit.

NÉPI. Popularis. M. A.

Népi énekek. Cantus populares.

NÉPSÉG. Populus, plebs. S. I. Populositas, complexus populi. Zvonarics 1. R. p. 19.

Egy ügyű népség. Simplex populus. Tasi Gáspár. p. 3.

Halgató népség. Auditores. Zvonarics. 1. R. p. 874.

NÉPTELEN. Desertus, desolatus. S. I. Carens populo.

Néptelenít, népteleníti. Depopulatur.

Néptelenség. Defectus populi.

NÉPÜ.

Sok népf. Populo frequens, abundans. Zvonarics, M. Postil. 1. R. p. 86.

NÉRCZ.

NÉRCZ. Martes foenaria. PP.

NÉV.

NÉV. Nomen. M. A.

Név-adás. Denominatio, inditio nominis.

Név-csere. Mutatio nominis. S. I. Metonymia.

Név-lajstrom. Nomenclatura.

Név' mássa. Pronomen. S. I.

Név-nap. Dies onomasticus.

Név nélkül. Sine nomine.

Név-rokon. Homonymus, cognatus nomine. S. I.

Név-számláló. Nomenclator. CM.

Név szerint. De nomine, nominatim.

Név-vonás. Monogramma. mint Keresztvonás.

* Aszszony-név. Nomen proprium foeminae.

Aszszonyi név. idem.

Czódor-név. Cognomen.

Csúf-név. Nomen illusorium, ridiculum.

Elő-név. Praenomen.

Férjfi-név. Nomen proprium virorum.

Fő-név. Nomen substantivum.

Hazug név. Mendacii ignominia. Pázm. Pred. p. 1117.

Hír-név. Celebritas, claritas nominis, gloria. S. K.

Igazi név. Nomen genuinum.

Jámbor név. Probi viri nomen. A' példás lator is szereti a' jámbor nevet. km.

Jó név. — Vedd jó neven. Aequi, bonique consulas.

Kereszt-név. Nomen baptismale. S. K.

Költött név. Nomen fictum.

Köz-név. Nomen appellativum.

Mester-név, Mester-nevek. Termini technici.

Nagy név. Nomen magni. Sok kicsiny viseli a' nagy nevet. km.

Panasz-név. Exprobrantis nomen. Hogy az Isten panasz-néven ne vegye.

Ragzatlan név. Nomen in statu absoluto, nomen, cui nullum adhuc suffixum additum est. Rideg név.

Ragzatos név. Nomen in statu constructo, nomen suffixatum.

Ősz-név: össze tett név, jármos név. Nomen compositum.

Szép név. Nomen pulchre sonans. A' katonának szép a' neve, eb az élete. km.

Társ-név. Nomen adjectivum. Rájnis.

Tulajdon név. Nomen proprium.

Vett név. Agnomen. S. K.

Vezeték-név. Cognomen. S. K.

NEVE. Ejus nomen. Serény tanítónak kemény a' neve. km.

Neve' napja. Dies ejus onomasticus.

Neve-vesztett. Qui nomen suum reticet, v. non audet profiteri. S. I.

Nevében. In ejus nomine.

Isten' nevében. Gratis. Nem sokat ad Isten' nevében. Parum dat gratis.

Király' nevében. Ad mandatum regis.

Nevében szólítja. Nominatim appellat.

Nevét se tudja. Summopere stupidus.

Holt nevet hordoztak. Fama ferebat eum mortuum.

Vesztett nevet költötték. Perditum eum annunciarunt.

Nevével együtt járó. Vir nominis sui, dignus suo nomine. S. I.

NEVED. F. Bars Vben.

NEVEDÉKENY. Adolescens succrescens. Pázm. Pred. p. 793.

Nevedékénység. Succrescentia, adolescentia. Pázm. Pred. p. 194.

NEVEKEDIK. Procrecit, crescit, augetur. M. A.

Nevekedik ismét. Recrescit. M. A.

Föl nevekedik. Adolescit, excrecit. M. A.

Ki nevekedik. Enascitur. M. A.

Meg nevekedik. Excrecit.

Nevekedés. Crementum, incrementum. M. A.

Nevekedő. Crescens, succrescens. M. A.

Nevekeden nevekedik. Jugiter crescit. VM. p. 83.

NEVEL, neveli. Nutrit, facit crescere, auget. M. A. Kigyót nevel kebelében. km.

Föl neveli. Educat, enutrit. M. A.

Ki neveli. Facit excrecere. M. A.

Meg neveli. Enutrit.

Neveletlen. Ineducatus, impuber, nondum educatus. M. A. Pázm. Pred. p. 198.

Föl neveletlen. Ineducatus, nondum educatus. M. A.

Nevelés. Augmentatio, item educatio. M. A. A' gyermek-nevelés dolgot ad. km.

Föl nevelés. Educatio. M. A.

Nevelkedik. L. Nevekedik. S. I. Ki szemetei nevelkedik, mást is rühesnek vél. km.

Nevelkeszik. Nutritur, educatur. Zvonarics, 1. R. p. 767.

Nevelő. Educator v. nutritor, nutritus. S. I.

Nevelő atya. Pater nutritus. S. I.

Nevelő ház. Alumneum, domus educationi juvenum destinata. S. I.

Nevelő hely. Seminarium, plantarium. S. I.

* Gyermek-nevelő. Nutrix. S. K.

Haj-nevelő. Cuscuta europea. S. K.

Házi nevelő. Domesticus educator. S. K.

Nevelten neveli. Diligenter, magna cura educat. Pázm. Pred. p. 1222.

NEVENDEK. Novellus, succrescens. M. A.

Nevendék-pap. Alumnus ecclesiae, juvenis clericus. S. K. Kis pap.

Nevendék-tyúk. Pullastra. S. I.

Nevendék-veszsző. Surculus. Faludi. B. E. p. 11.

Nevendékeny. Novellus, succrescens. M. A.

Nevendékeny új. Digitus annularis medius. M. A.

NEVENKÉNT. Nominatim. M. A.

Nevenként szállítja. Nominatim appellat. PP.

NEVES. Nominatus, famosus.

Hires neves. Celebris, celebratus. VM. p. 1. 200.

NEVET ad neki. Denominat. M. A.

Nebet szerez magának. Celebre nomen sibi procurat.

NEVETLEN. Anonymus, carens nomine. M. A.

Nevetlen' falva. F. Ugocsa Vben.
 Nevetlen új. Annularis digitus. M. A.
NEVEZ, nevezi. Nominat, nuncupat,
 vocat. M. A.
 El nevezi. Denominat. M. A.
 Ki nevezi. idem.
 Meg nevezi. idem. M. A.
 Nevezdegel, nevezdegeli. Nominat. M. A.
 Nevezet. Nomen, titulus, vocabulum.
 S. I.
 Nevezet szerint. Nominatim, signate,
 electe. PP.
 Nevezetes. Celeber, celebris, clarus, in-
 signis, nobilis. M. A.
 Nevezetes bölcs. Faludi, E. M. p. 244.
 Nevezetesen. Nominatim v. praeprimis.
 S. I.
 Nevezetesség. Claritudo, celebritas. PP.
 Nevezetlen. Anonymus, innominatus. M. A.
 Nevezés. Nominatio, nuncupatio. M. A.
 El nevezés. Denominatio. M. A.
 Meg nevezés. idem. M. A.
 Nevezésre való. Nuncupatorius. M. A.
 Nevezget, nevezgeti. Vocitat. M. A.
 Nevező. Nominator. M. A. item Nomi-
 nativus.
 Neveztetik. Nominatur, denominatur. S. I.
 Neveztetés. Denominatio. S. I.
 Nevezz valakit egyget. Cedo unum. PP.
NEVI. Nominalis. M. A.
NEVTELEN. Anonymus. S. I.
NEVÜ. Nominatus. M. A.
 Azon-nevű. Ejusdem nominis. Homo-
 nymus.

NEVOLYA.

NEVOLYA. R. Nyavalya.
NEVOLYÁS. R. Nyavalyás. Margit' Élete
 p. 117.
NEVOLYASÁGOS. R. Igen nyavalyás. dto.
 p. 52.

NÉZ.

NÉZ, nézi. Videt, spectat, conspiciat,
 aspiciat, contuetur, inspiciat. M. A.
 A' bagoly is fényre néz. km.
 Alá néz. Despiciat. M. A.
 Által néz. Transpiciat.
 Által nézi. Perlustrat, translustrat.
 Bé néz. Introspectat. M. A.
 Bele néz. Inspiciat.
 El nézi. Perspiciat, circumspiciat. M. A.
 item Dissimulat.
 Elő néz. Prospiciat. M. A.
 Félre néz. Ad partem aspiciat, detor-
 quet oculum.
 Fő néz. Suspiciat, sursum spectat. M. A.
 Hátra néz. Respiciat.
 Ki néz. Prospiciat. M. A. Ugyan ki néz
 a' szeméből a' had. Pyrrichen ocu-
 lis prae se ferens. M. A.
 Ki nézi. Pervidet, perspiciat.
 Környül néz. Circumspiciat. M. A.
 Körül néz. idem.
 Le néz. Despiciat. M. A.
 Meg nézi. Inspiciat, perlustrat. M. A.
 Oda néz. Intuetur. Nem oda üt, a'
 hová néz. km.
 Öszve nézi. Ex omni parte lustrat.
 Reá néz. Intuetur, obtuetur. M. A.

Szemébe néz. Vultum ei obvertit, au-
 dacter cum illo agit.
 Viszsa néz. Respectat, retrorsum vi-
 det, respicit retrorsum. M. A.
NÉZDEGEL, nézdegeli. Spectat. M. A.
 Környül nézdegel. Circumspiciat. M. A.
 Viszsa nézdegel. Respectat. M. A.
NÉZEGET, nézegeti. Spectat, aspiciat.
 S. I.
 Meg nézegeti. Inspectat. M. A.
 Nézegetés. Aspectus.
 Meg nézegetés. Inspectio. M. A.
NÉZELL, nézelli. Aspectat, inspectat.
 M. A. Nézéli. Contemplatur. CM.
 Meg nézelli. Perspiciatur. M. A.
 Nézés. Contemplatio. CM.
 Néző. Contemplator. CM.
NÉZÉS. Conspectus, aspectus, specula-
 tio, spectatio, intuitus. M. A.
 Alá nézés. Despectus. M. A.
 Által nézés. Translustratio.
 El nézés. Perspectus, aspectus. M. A.
 Ellen-nézés. Obtutus. Biró Márton, Mi-
 cae p. 152.
 Fő nézés. Suspectus. M. A.
 Ki nézés. Prospectus. M. A.
 Le nézés. Despectus. M. A.
 Meg nézés. Inspectio. M. A.
 Reá nézés. Obtutus, intuitus. M. A.
NÉZGÉL, nézgéli. Jól meg tekénti. Fa-
 ludi, N. U. p. 193. T. É. p. 170.
 Meg nézgéli. Perspectat. Faludi, N. U.
 p. 52.
NÉZGELI, nézegeli. idem. Vajda, 3. K.
 p. 164.
 Nézelődik. Circumspiciat. Hallottam
 Izsáknán 1827. Dec. 22.
NÉZGET, nézgeti. idem ac Nézeget, né-
 zezgeti, Faludi, E. M. p. 34.
NÉZHETŐ. Aspectabilis. M. A.
NÉZŐ. Spectator. item Pytho, pythonis-
 sa. M. A.
 Néző cső. Tubus opticus, telescopium.
 S. I.
 Néző hely. Specula, conspicillum. S. I.
 Néző játék. Spectaculum, ludicrum. S. I.
 Néző játék-ház, -hely, -szin. Thea-
 trum. S. I.
 Néző játékos. Comoedus, comoediarum
 actor, v. Comicus, theatralis. S. I.
 Néző pont. Punctum visus.
 Néző tudós. Pytho, vates, fatidicus.
 S. I.
 * Alá néző macskának nem kell hin-
 ni. km.
 Bele néző. Inspiciens. Pázm. Pred.
 p. 718.
 Csillag-néző torony. Turris astronomica.
 Erre néző. Huc spectans. Pázm. Kal.
 p. 584.
 Játék-néző hely. Theatrum.
 Ki néző. Inspector v. Locus, unde pro-
 spectus patet.
 Leány-nézőben volt. Puellam aspexit
 matrimonii contrahendi causa. Sz.
 D. Nézzd meg előbb az anyját, 's
 úgy vedd el a' leányát. km.
 Le néző. Despiciens, deorsum prospe-
 ctans. M. A.
 Meg-néző. Inspector, prospectans. M. A.
 Nézőhez megy. Pythonem consulit. PP.
 Nézőleg. Spectando v. in spectando, in
 consideratione. S. I.

NÉZVE. Considerando, respiciendo.
 Reá nézve. Respectu illius.
NESZSZE (Nézz-sze). Ecce. Faludi, N.
 U. p. 110. N. A. p. 220.

NI.

NI.

NI. En, ecce.
 NINI. Ecce, ecce.

NIHA.

NIHA. Quandoque, interdum. vide NÉ-
 HA. M. A.
 NIHÁNY. vide Egynihány. M. A.

NIK.

NIK.
 NIKLÓS. R. Nicolaus. Miklós.
 NIKLA, Mikla. F. Somogy Vben.
 NIKOLA. MV. Soprony Vben.
 NIKÓ. R. Nicolaus.
 Nikó' falva. Sz. P. Bars Vben.

NIKÁPOLY.

NIKÁPOLY. Nicopolis. M. A.

NINCS.

NINCS. Non est. M. A. Nincs, rosszabb
 egy kenyérnél. km.
 Nincs annyi emberség benné. Non ha-
 bet tantum humanitatis.
 Nincs esze. Mente captus. A' kinek esze
 nincs, nagy marhája nincs. km.
 Nincs egészsége. Valetudinarius.
 Nincs jó dolga. Non recte agit.
 Nincs kedve. Deest ei animus.
 Nincs kihez folyamodnunk. Ad quem
 nos vertamus, non habemus.
 Nincs mihez fognunk. Labor nobis deest.
 Nincs mit ennünk. Nihil habemus ad
 comedendum.
 Nincs meg. Deest, non exstat, non
 est. S. I.
 Nincs többé. Non existit amplius.
 Nincs tudomra. Non mihi constat.
NINCSEN. Non est. M. A.
 Nincsen búza. Deest triticum. PP.
 Nincsen orczája. Impudens. PP.
 Nincsenység. Non habentia, carentia.
NINCSENEK. Non sunt, non habentur.
 M. A.
 Nincsenek itthon. Non sunt domi.

NIT.

NIT, nitja. Aperit. vide NYIT. M. A.

NO.

NO.

NO. Nunc, jam, nunc jam v. age, agetum
 v. agite. Tinódi. S. I. Age. M. A.

No hát. Agedum, agetis v. igitur, itaque. S. I.
 No hozzá. R. idem. Tinódi.
 No még. Age, prome adhuc.
 No mit akarsz. Quid ergo vis.
 No mi kell. Dic quid velis.
 No no. Perbelle, per bene, optime. Jól van jól.
 No no majd meg lássuk. Jam videbimus.
 NOS (no's). Quid tum.
 Nos azután. Quid postea, quid tum. S. I.
 NOSZA. Age, age sis. M. A.
 Nösza azért. Eja igitur. Faludi N. E. p. 124.
 Nosza no. Age, age.
 Nosza rajta. Age quod agis, agite.
 Nosza utánna. Legite vestigia, instate vestigiis.
 Noszit, noszítja. Sollicitat, stimulat, cohortatur. S. I. Sz. D.
 Noszogat, noszogatja. idem. Vajda. K. É. 1. K. p. 438.
 NÓDÍT, nódítja. Impellit, adhortatur. M. A.
 Nódítás. Celeusma. M. A.
 NÓDÚL. Stimulatur, impellitur. VÉR-szemet kell venni, bátorságra nódulni. Faludi. E. M. p. 198.
 NÓGAT (no ogat) nógatja. Adhortatur, impellit. M. A. A' serénynt nem kell nógatni. km.
 Föl nógatja. Exstimulat, excitat, adurget, animos indit. Zvonarics 1. R. p. 163.
 Nógatlan. Non stimulatus. Beniczki p. 164.
 Nógatlanul. Absque ursione. S. I.
 Nógatás. Exstimulatio. A' gyakori unszolás, és a' szép nógatás indítja a' gyermekét. km.

NOE.

NOE. t. f. n. Noachus.
 Noe' birkája. Arca Noë.
 Noe' galambja. Columba, quam Noë ex arca emisit.
 Noe' hollója. Corvus per Noëmum ex arca emissus.

NOHA.

NOHA. Licet, etsi, tametsi, quamquam. M. A.

NOHAJKA.

NOHAJKA. Tatar-korbácsnak a' neme. Lásd Dugonics, Köz. 1. R. p. 26. in nota.

NOSZOLYA.

NOSZOLYA. Sponda, stragulum. M. A.

NOSZPOLYA.

NOSZPOLYA. Mespilus. PP.

NÓ.

NÓTA.

NÓTA. Nota. Egy nótát fúj. km. Eadem chorda obrerat.
 Nóta-fuvás. VM. Hit-tartás. p. 90.
 Bank-nóta. Scheda bancalis.
 Régi nóta. Cantus antiquus. Csak a' régi nótát fujja. km.
 Számár-nóta. Melodia asinina. A' számár arany-lanton is számár-nótát peng. km.

NÓTÁJA az éneknek. Melodia. M. A.

Minden éneknek van nótája. km.

NÓTÁL, nótálja. Notat, consignat.

Föl nótálja. Adnotat.

Meg nótálja. Connotat.

NÓTARIUS. Libellio, tabellio. PP. Notarius.

Falusi Nótárius. Notarius pagensis.

Fő Nótárius. Supremus Notarius. Főjegyző.

NŐ.

NŐ (név).

NŐ et NÉ. Nupta, uxor. M. A. Femina, femella: postpositum vero: Uxor, nupta. S. I.

NŐS. Maritus, uxoratus. M. A. Pázm. Kal. p. 309.

Nős ember. Conjugatus, maritatus. Pázm. Kal. p. 1053.

Nösség. R. Connubium, conjugium, matrimonium. S. I.

Nösség' ördöge. Turbator pacis conjugalis. S. I.

Nöstény. Femella. M. A.

Nöstény, és him között való külömb-ség. Sexus. M. A.

Nöstény bárány. Agna. M. A.

Nöstény eb. Canissa, canicula, canis foemina. S. I.

Nöstény nép. Foeminae. Faludi N. A. p. 11.

NŐSZIK. Uxorem ducit. M. A.

Meg nőszik. Connubit. M. A. Pesti' Meséj p. 88. Pázm. Kal. p. 422.

Nőszés. Concubitus. M. A. Coitus. CM. Könnyebb a' nősítés, mint a' kétszer főzés. Facilius est uxorem ducere quam intertenere.

Meg nősítés. Connubium. VM. Hit-tartás. p. 90.

Őszve nősítés. idem. Biró Márton, Micae p. 390.

Nőszésre kívánja. Procatur. M. A.

Nőszhetnék. Ducturit, nupturit v. prurit, mulierem desiderat. S. I.

Nősző. Proculus.

Nősző fű. Satyrion, orchis. Kos-bor. M. A.

Nősző legény nem kéméli a' költséget. km. Amantium marsupia porri fofo vinciantur. M. A.

Őszve nősző. Connubena. Biró Márton, Micae p. 390.

Nőszőnek meg véle. km. Consumat in morbo. M. A.

Nősztet, nőszteteti. Házasítja. Gyöngyösi 1. Dar. p. 205.

Őszve nőszteteti: őszve házasítja. Biró Márton, Micae p. 56.

Nősztön. Procando.

Nősztön nőszik. Operi carnali nimum incumbit. S. I.

Nősztön nősző vén menyecske. Vetula procacissima. Faludi, E. M. p. 46.

Nőszül. Nubit, connubit.

Nőszülő aszszony. Pronuba. CM.

NÓTELEN. Caelebs, innubus, agamus. M. A.

Nótelen életet él. Caelibem vitam ducit.

Nótelenen. Sine uxore. S. I.

Nótelenség. Caelibatus. M. A.

Nótelenül. In caelibatu. S. I.

NŐ (ige).

NŐ. Crescit.

Bé nő. Inerescit, ingerminatur. M. A.

Hozzá nő. aderescit. S. I.

Ki nő. Exerescit, enascitur. M. A.

Meg nő. Crescit, conerescit, accrescit. M. A.

Őszve nő. Conerescit. M. A.

Reá nő. Adnascitur. M. A. Pázm. Pred. p. 215.

NŐDÖGEL. Succrescit, accrescit, augetur. M. A.

NŐTET, nőteti. Facit ut crescat. S. I.

NŐTT. Cretus.

Ki nőtt hát. Gibbus. S. I.

Ki nőtt hátú. Gibbosus, gibber, gibberosus. S. I.

Meg nőtt. Adultus. M. A.

Meg nőtt ruha. Vestis promissa. Faludi, E. M. p. 243.

Nőttön nő. Celerrime crescit, continuo augetur. S. I.

NŐVED. R. Crescit, augetur, augetur. S. I.

NŐVEDEK. R. Quidquid crementi capax est, vegetabile, crescens de terra. S. I.

Nővedék-fa. R. Arbor succrescens, novella. S. I.

Nővedék-fiú. R. Juvenis, adolescens. S. I.

Nővedék-leány. R. Adolescens virgo, adolescentula. S. I.

Nővedékeny. R. Succrescens, incrementum capiens. S. I. Sz. D.

Nővedékenység. R. Crementum, incrementum, crescentia, S. I.

NŐVEL, nőveli. R. Alit, nutrit, educat. S. I. Neveli.

Nővelkedik. R. Adolescit, succrescit. S. I. Lásd Nevelkedik, Nevekedik.

NŐVESZT, nőveszti. Creat, facit ut crescat. S. I. mint Termeszt.

NŐVET. Crementum, augmentum v. germen, surculus. S. I.

Nővetény. Vegetabile. Sz. D.

NŐVEVÉNY. Vegetabile, planta, natum de terra. S. I. mint Jövevény.

Nővevény-ház. Hibernaculum plantarum. S. I.

NŐVÉS. Cretio. S. I.

NŐVÖTÉNY. Planta. Gyöngyösi 2. Dar. p. 375. „Nő a' nővötény-is, ha öntözik jobban.“

NU.

NUS.

NUS. Lásd No's.

Nus osztán, pro No's az után. Quid postea, quid tum. S. I.

NÜ.

NÜNÜKE.

NÜNÜKE. Meloë proscarabaeus. S. I. Földi, Term. Hist. p. 308.

M u t a t ó

(NY-ból.)

NYA.

NYAF, nyafog.
NYAK, nyaka, nyakas, nyakaz, nyakgat, nyakló, nyakon, nyakra, nyakú.
NYAL, nyalakodik, nyalakoszik, nyalakozik, nyalat, nyaláb, nyalánk, nyalás, nyaldogal, nyalint, nyalka, nyalogat, nyaló.
NYANYA.
NYARG, nyargal.
NYASSÁN.
NYAVALY, nyavalya, nyavalyog, nyavalyodik.

NYÁ.

NYÁJ, nyája, nyájan, nyájas, nyájbéli, nyáji.
NYÁL, nyála, nyaladék, nyálás, nyaláz, nyáli, nyálka.
NYÁMM, nyámmal, nyámmog.
NYÁR, nyáral, nyávan, nyáras, nyárat, nyári.
NYÁRS, nyársol, nyárson, nyársra.
NYÁS, nyáskálódik.
NYÁV, nyávog.

NYE.

NYEK, nyekeg, nyekereg, nyekget, nyekken, nyektet.
NYEL (név). Nyele, nyeles, nyeletlen, nyelez, nyelű.
NYEL (ige). Nyeldegel, nyeldek, nyelget, nyelés, nyelő.
NYELV, nyelve, nyelvel, nyelves, nyelvetlen, nyelvez, nyelví.
NYER, nyereget, nyerekedik, nyereség, nyérés, nyerhető, nyerő, nyertt.
NYEREG, nyerge, nyergel, nyerges.
NYERIT, nyerítés, nyerítget, nyerítő.
NYERS, nyersen, nyerses, nyersség, nyersül.
NYES, nyeseget, nyesedék, nyeseget, nyesett, nyesés, nyeső.
NYEST.
NYESTE.

NYÉ.

NYÉK, nyéki.
NYÉNY.
NYÉR, nyércz, nyércze.

NYI.

NYI.
NYIF, nyifa, nyifog.
NYIHARÁZ.
NYIK, nyikácsol, nyikgat, nyikkan, nyikog, nyikorog.
NYIM.
NYIR, nyires, nyiri, nyirség.
NYIRET.
NYIRK, nyirkaszködik, nyirkos.
NYISZÁL.
NYIT, nyitatlan, nyítás, nyitogat, nyitott, nyitó, nyitva.
NYITRA, nyitrai.
NYIV, nyivácskol, nyivákol, nyivás, nyivog.

NYÍ.

NYÍL, nyila, nyilal, nyilas, nyilat, nyilaz.
NYÍLIK, nyilatkozik, nyilás, nyildogal, nyilhatatlan, nyiló, nyiltt, nyilva, nyilván.
NYÍR, nyirdegel, nyiredék, nyireget, nyiret, nyiretlen, nyirett, nyirés, nyirő, nyirtt.
NYÍR, nyirbál.

NYO.

NYOM (név). Nyoma, nyomakodik, nyomakozik, nyomdék, nyomdok, nyomos, nyomoz, nyomúl.
NYOM (ige). Nyomadék, nyomás, nyomdos, nyomint, nyomkod, nyommaszt, nyomod, nyomogat, nyomor, nyomott, nyomó, nyomtat, nyomvaszt.
NYOSZOLY, nyoszolya, nyoszolyó.

NYÓ.

NYÓLCZ, nyólczad, nyólczas, nyólczszor, nyólczvan.

NYÖ.

NYÖF, nyöfög.
NYÖG, nyögdécel, nyögdögel, nyögés, nyögő.
NYÖK, nyökög, nyökörög.
NYÖSZ, nyöszög, nyöszörög.

NYŐ.

NYŐ, nyövés, nyövő.
NYÖL, nyöldögel, nyóleszt, nyölés, nyöltt.
NYÖSTÉNY.
NYÖSZTET.

NYU.

NYUG, nyugalom, nyugat, nyughatatlan, nyugodik, nyugot, nyugoszik, nyugta, nyugtalan, nyugtat, nyugva.
NYURGA.
NYUSZKA.
NYUSZT, nyusztos.
NYUV, nyuvad, nyuvaszt.
NYUZGA.

NYÚ.

NYÚJT, nyújtás, nyújtható, nyújtogat, nyújtott, nyújtó, nyújtva.
NYÚL (ige). Nyúlánk, nyúlás, nyúlik, nyúló, nyúltt.
NYÚL (név). Nyula, nyulacs, nyulas, nyulász, nyúli, nyúllal.
NYÚZ, nyúzás, nyúzott, nyúzó.

NYÜ.

NYÜG, nyüglődik, nyügös, nyügöz.
NYÜST, nyüstös.

NYŰ.

NYŰ, nyühölődik, nyűzsög, nyüved, nyüvés, nyüvész.

U. S. DEPARTMENT OF AGRICULTURE

1917

1917

1917

1917

1917

1917

1917

1917

1917

1917

1917

1917

1917

1917

1917

1917

1917

1917

1917

1917

1917

1917

1917

1917

1917

1917

1917

1917

1917

1917

1917

1917

NY.

NYA.

NYAF.

NYAF. Sonus canum venaticorum, feras persequentium.
Nyif nyaf. idem.
NYAFOG. Sonum canis venatici edit, item vitiose, et inarticulater loquitur.
Nyifeg nyafog.
Nyafogó. Vitiose loquens.

NYAK.

NYAK. Cervix, collum. M. A.
Nyak-csiga. Vertebra cervicis, occipitium, occiput. M. A.
Nyak-csigolya. idem. S. I.
Nyak-csomó. Struma. Golyva. S. I.
Nyak' falva. — Nyak' falvára megyek, pofon szállást kérek. km.
Nyak-kaloda. Numella. M. A.
Nyak-káva. idem. S. I. Sz. D.
Nyak-kendő. Collare linteum. S. I.
Nyak-láncz. Torques. Nyakba vető. S. I.
Nyak-lé. Alapa. Nyak-levet kapott. km. Dug. 1. R. p. 19.
Nyak-merevedés. Opisthotonus. Farkasnyak. PP.
Nyak-pirics. Sámbar ellen. p. 251. „Adj illy nyak-piricsét neki.“
Nyak-szeg az igában, mellyel az iga a' szekér-rudhoz kapcsolatik.
Nyak-szegés. Fractio cervicis. Nyakát szegte.
Nyak-szegő, nyak-törő. Capitalis, periculosus. Vajda, 1. K. p. 332.
Nyak-szírt. Occiput, occipitium. M. A.
Nyak-szíz. Millum. Örv, eb-gallér. S. I.
Nyak-szorító. Collum adstringens, ambiens.
Nyak-szorító gyöngyök. Gemmae collares. Faludi, N. A. p. 41.
Nyak-szorító vas. Collaria. M. A.
Nyak-ször. Juba. M. A.
Nyak-tekerő. Lynx torquilla. S. I.
Nyak-toll. Juba alitum. S. I.
Nyak-vágó. Carnifex. M. A.
Nyak-vápa. S. I.
Nyak-vas. Numella. PP.
* Farkas-nyak. Opisthotonus. Nyak-merevedés. PP.
Hegedű-nyak. Jugum fidium. S. K.
Kopott nyak-ífü. Asarum. Csapó, p. 130.
Korsó-nyak. Amphorae collum. S. K.
NYAKA. Ejus cervix, collum. Szeretnék az egerek, ha kolompot kötnének a' macska nyakára. km.

Nyaka szakadjon bele. Vates secum auferat omen.
Nyaka' szakadttában. Magno nisu. Sz. D.
Nyaka-szegett. Cui cervix fracta est. Dug. 2. R. p. 116.
Nyaka' vágása Szent Jánosnak. Decollatio S. Joannis.
Nyaka-vágott. Cui collum est desectum. Pázm. Kal. p. 991.
Nyakába hárámlik, valamint az ebnek a' pázsit. km.
Nyakán hagyja. Relinquit in ejus collo. Sz. D.
Nyakára. Ad ejus collum.
Nyakára fűtja a' kötelet. Propriis armis perit.
Nyakára kötik. Obtrudunt invito aliquid. M. A.
Nyakát el vágja. Decollat. M. A.
Nyakát szegi. Frangit sibi collum.
NYAKADI pusztá. — Elég fejr bolhája van a' nyakadi pusztáján. km.
NYAKAS. Cervicosus. M. A. it. Pertinax, pervicax. S. I.
Nyakas körtvély. Pyrum ampullaceum. PP.
Nyakas tők. Cucurbita ampullacea. PP. Cucurbita lagenaria. S. I.
Nyakasan. Pertinaciter.
Nyakaskodik. Perstat, in re aliqua obfirmat se, obstinate operam dat alicui rei. S. I.
Nyakasodik. Fit cervicosus, pervicax. Dug. km. 2. R. p. 115.
Nyakasság. Pervicacia, pertinacia. S. I.
NYAKAZ, nyakazza. Decollat. Pázm. Pred. p. 286.
Le nyakazza. Decollat. S. I.
Meg nyakazza. Cervicem alicujus verberat. M. A.
NYAKBA. In collum, ad collum.
Nyakba vető. Torques. M. A.
Nyakba vető arany-láncz. idem. Vran-csics.
Nyakba vető. Horologium viaticum. PP.
Nyakba vető török kard. Parazonium. PP.
Nyakba vető vas. Numella. NC. p. 337.
Nyakba viselő szorosság. Amuletum. PP.
NYAKGAT, NYAGGAT, nyaggatja. Collo prehenso torquet, adfligit, cruciat. Nyaggatás. Torsio, cruciatio.
NYAKIG. Collo tenus.
Nyakig van az adósságban. Collo tenus immersus est debitis.
Nyakig ért a' viz. Aqua usque ad collum pertigit.

NYAKKAL szeg, visszat int. Renuit. M. A.
Nyakkal szegés. Renuit. M. A.
NYAKLALÓ. Nyakot körül érő. Faludi, N. E. p. 119.
Nyakláló hajtóka. idem.
NYAKLÓ. Ló' nyakára való. S. I. Sz. D.
Nyakló láncz: tartó-láncz. VV. L.
Nyaklózza: nyakló szíjjal, vagy lánczcal hozzá szorítja.
Bé nyaklózza. idem. Sz. D.
NYAKON. In collo.
Nyakon csapás. Alapa. Faludi, T. E. p. 36.
Nyakon függő. Collare muliebre, monile. it. Amuletum. S. I.
Nyakon fogva. Collo prehenso.
Nyakon kötve. Obtorto collo. M. A.
Nyakon ragadták. Comprehensus est.
Nyakon üti, csapja. Colaphisat, dat alapam. S. I.
NYAKRA. Ad collum.
Nyakra főre. Praecipitanter. M. A. Pázm. Pred. p. 801.
Nyakra főre hányatik. In caput praecipitatur. M. A.
Nyakra főre hányja. Disturbat. M. A.
Nyakra főre hányás. Praecipitatio, disturbatio. M. A.
Nyakra főre veti. Praecipitat. M. A. CM.
Nyakra való. Collare, focale. PP.
Nyakra való kendő. Collare linteum, v. muraenula, muraenulae. PP.
Nyakra valózza. Collare eidem applicat. Föl nyakra valózták: föl akasztották. Dug. km. 1. R. p. 24.
NYAKU. Cervicis.
Gém-nyakú. Longae cervicis.
Hosszu nyakú körtvély. Sz. D.
Kemény nyakú. Durae cervicis.
Rövid nyakú. Brevi collo.
Száz nyakú. Tenui collo. Pázm. Kal. p. 277.
Szoros nyakú korsó. Brochus. NC. p. 313.
Vastag nyakú. Crasso collo.

NYAL.

NYAL, nyalja. Lingit, lambit. M. A. A' ki sok mézet nyal, keserű is fal. km.
Nyalja falja. Basiat, dissaviatur. S. I.
El nyalja. Delambit. M. A.
Elöl nyalja. Praelambit. M. A.
Föl nyalja. Delingit. S. I.
Ki nyalja. Elingit, elambit. M. A.
Környül nyalja. Circumlambit. M. A.
Le nyalja. Delingit, delambit. M. A.

Meg nyálja. Allambit, delambit, delingit. M. A. Vén kecske is meg nyálja a' söt. km.

NYALAKODIK. Catillat, helluatur. M. A. item Parasitum agit. Nyalakodik mint az eb. Dug. km. 1. R. p. 51.

Nyalakodás. Catillatio. M. A.

Nyalakodó. Helluo, catillo, popino. M. A.

NYALAKOSZIK. Idem. Vajda 2. K. p. 247.

NYALAKOZIK. idem.

Nyalakozás. Catillatio. Faludi, N. U. p. 107.

NYALAT, nyalítja. Facit ut lambatur, allicit ad lambendum. A' méz meg nyalítja magát. km.

Föl nyalítja. Curat delambi. Sz. D.

NYALÁB. Fascis, cumulus. M. A. Vrancsics.

Nyaláb-fa. Fascis lignorum. Vajda, 3. K. p. 535.

Nyaláb-vár. Omlott vár Ugocsa Vben.

Nyalábba köti a' szénát. Foenum in manipulum colligit. PP.

Nyalábol, nyalábolja. In fascem ligat, colligat, componit, in manipulum colligit. S. I. Sz. D.

Nyalábolgat, nyalábolgatja. Curat in fascies ligari. Sámbar ellen. p. 88.

NYALÁNK. Catillo, gulosus. M. A. Vrancsics.

Nyalánk ok. Beniczki p. 42.

Nyalánk szerek. Cupediae, catillamenta. S. I.

Nyalánkodik. Catillat. PP. Faludi, U. E. 2. R. p. 197.

Nyalánkozik. idem. M. A.

Nyalánkság. Lautitiae, cupediae, lambitiva v. lautitiarum assectatio. Pázm. Pred. p. 39.

Nyalás. Linctus. M. A.

Nyalás falás. Basiatio, dissaviatio. Zvonarics, Postil. 1. R. p. 40.

NYALDOGAL, nyaldogálja. Saepius lingit, lambit.

NYALINT. Libat, allambit vice una. Sz. D.

Nyalintás. Allambitio.

NYALKA. Helluo, catillo, ardelio. M. A. it. ornatus exquisiti studiosus, trossulus. S. I.

Nyalka. F. Győr Vben.

Nyalka leány apácza, rongyos nadrág nád-pálca. km.

Nyalka legény. Trossulus. Petit maitre.

Nyalka szarka. km. Dug. 2. R. p. 66.

Nyalkaság. Ornatus exquisiti studium. S. I. Sz. D.

Nyalkán. Hegykén.

NYALOGAT, nyalogatja. Saepius lambit, lingit. A' ki mézet metsz, újjait nyalogatja.

Nyalogatás. Iteratus linctus. item Immolica osculatio.

Nyalogató. Lambens, lambitivus.

Nyalogató orvosság. Ecligma, lambitivum. PP.

NYALÓ. Lingens, lambens.

Nyaló faló. Assentator, adulator. S. I.

Nyaló szer. Ecligma, lambitivum, electuarium. S. I.

Tányér-nyaló, tányér-nyalogató. Parasitus.

Nyalóka. Helluo, catillo, ardelio. M. A.

Nyalós. Lambitivus.

Be nyalós. Parasitus. Sok be nyalóssa vagyon. Hallottam Ságbon 1827. Aug. 2.

NYANYA.

NYANYA. Matris nomen ab infantibus tenerius prolatum.

Nyanya. Sz. P. Tolna Vben.

NYARG.

NYARG.

NYARGAL. Equitat, discurrit. M. A.

El nyargal. Abequitat. S. I.

Nyargalás. Equitatio, discursatio. M. A.

Nyargalást. Citato equi cursu.

Nyargalász. Concitato equi cursu huc illuc fertur.

Nyargaló. Equitans, discursans.

Nyargaló bér. Invagationis merces.

Nyargaló hely. Domitura equaria. Reitschule. S. I.

Nyargaló seregek. Discursantes milites. Prágai p. 168.

Nyargalóba bocsátja. Divagari permittit. Pázm. Pred. p. 101.

Nyargalódik, Nyargalózik. Equitat. Zvonarics, 1. R. p. 11. Faludi, N. E. p. 19. N. A. p. 161. 190.

Nyargalózdó. Equitans, discursitans. Faludi N. E. p. 72.

Nyargalószik. Equitat. Vajda, 3. K. p. 294.

NYASSÁN.

NYASSÁN: pörén, öltözetlen. Faludi, E. M. p. 84. S. I. Sz. D.

NYAVALY.

NYAVALY.

NYAVALYA. Miseria, aerumna. M. A.

Meg tanít a' nyavalya. km. Necessitas magistra. M. A.

Nyavalya tör. Morbo caduco corripitur.

Nyavalya-törés. Morbus sacer, caducus. S. I.

Nyavalya-törés. Epilepticus.

Nyavalya-vendég. Morbus advena. Faludi, N. E. p. 6.

* Nehéz nyavalya. Morbus caducus. S. K.

Közönséges nyavalya. Morbus v. miseria communis. A' közönséges nyavalyát könnyebb el tűrni. km. Commune naufragium omnibus solatium.

Ragadós nyavalya. Morbus contagiosus. S. K.

Rothasztó nyavalya. Scorbutus. S. K.

Nyavalyád. F. Szala Vben.

Nyavalyás. Miser, aerumnosus, aerumnabilis. M. A.

Nyavalyás' falva. E. F. Hunyad Vben.

Nyavalyáska. Misellus. M. A.

Nyavalyászkodik. Aegrotat. S. I.

Nyavalyáság. Miseria, miserabilitas, calamitas. M. A.

Nyavalyáságos. Calamitosus, miserabilis. M. A.

Nyavalyásúl. Misere, aerumnose. M. A. Eszterházi Tamás p. 140.

NYAVALYG, Nyavalog. Affligitur, angitur, languet, aegrotat. M. A.

Nyavalygás. Allictio, miseria. M. A.

Nyavalygó. Miserabilis, aerumnosus, languidus.

NYAVALYODIK. In calamitatem, in statum aerumnosum redigitur.

El nyavalyodik idem.

Meg nyavalyodik idem.

Reá nyavalyodik. Vajda, 3. K. p. 525.

NYAVODIK. idem ac Nyavalyodik. Sz. D. S. I.

Egészszen el nyavodott: el nyomorodott. Sz. D.

NYÁ.

NYÁJ.

NYÁJ. Grex. M. A. Egy rühes juh az egész nyáját meg emészti. km.

Nyáj-fő. Caput gregis v. coetus. S. I.

Nyáj-juh. Ovaria. M. A.

Nyáj-örzö. Custos gregis.

Nyáj-vezér. Dux gregis, ductor armentis. S. I.

NYÁJA. Ejus grex.

NYÁJAN. In grege.

Mind-nyájan. Omnes, totus grex.

Nyájankint. Gregatim. M. A.

NYÁJAS. Blandus, comis, facundus, affabilis. M. A. item Honestae consuetudinis studiosus. PP. A' hol nyájas az anya, kényes leszsz a' leánya. Blanda patrum segnes facit indulgentia natos.

Nyájas a' tűz: kedves v. sűrű. Sz. D.

Nyájas beszéd. Blandiloquentia. M. A.

Nyájas beszédű. Blandiloquus. M. A.

Nyájas koldus. — Meg ne utáld a' nyájas koldust. km.

Nyájasan. Blande, Comiter, affabiliter. M. A.

Nyájasít, nyájasítja. Blandificat. M. A.

Nyájaskodik. Blanditur, comem se praestat. M. A. item Conversatur. Komjáthi.

Nyájaskodás. Blanditus, affabilitas. M. A.

Nyájasodik. Fit blandus, affabilis. Sz. D.

Nyájassa: sűrűje. Sz. D. Hozz a' nyájasából: sűrűjéből.

Nyájasság. Blanditus, blandimentum, blanditiae, blandiloquentia, facundia, affabilitas, comitas, festivitas. M. A.

NYÁJBÉLI. Gregalis, gregarius, de grege. S. I. Congrex. M. A.

Azon nyájbeli. Congrex. M. A. L.

NYÁJLI. Gregarius. M. A.

NYÁL.

NYÁL. Saliva, sputum. M. A.

Nyál-folyás. Fluxus salivae. S. I.

* Béka-nyál. Sperma ranarum. S. K.

Farkas-nyál. Volframum, semimetalum. S. K.

Ökör-nyál. Boum saliva, item Capilli Veneris autumnali tempore in aere volitantes. S. K.

NYÁLA. Ejus saliva. Foly a' nyála reá de nem kopik szája benne. km.

NYÁLADEK. Éretlen eszű vásott gyermek. Sz. D.

Nyáladék - bolond. Hallottam 1825. Jun. 24.

NYÁLAS. Salivosus, pituitosus. M. A.

NYE.

NYEK.

NYEK.
 NYEKEG. Plorat, plangit, gemit. S. I.
 Gemit inter cruciatus, voce non articulata.
 NYEKEREG. Identidem gemit.
 NYEKGET, Nyegget, nyeggeti. Torquet, cruciat, vexat, affligit, facit ut gemat. S. I.
 Lelkesen meg nyeggette. Sz. D.
 NYEKKEN. Sonum gemebundi edit. Ugy földhöz ütötte, szinte nyekkent.
 NYEKTET, nyekteti. Resonare facit. Pázm. Kal. p. 735. „Nagy gyűlölségesen nyektetik.“
 Ne nyegtetnéd. Telegdi, Felelet. p. 51.

NYEL (név).

NYEL. Manubrium. M. A.
 Nyel-izú. Sapore petioli. A' Budai piros bor NYEL-izú. km.
 Nyel-szőlő. Botrus, racemus. M. A.
 * Fejsze-nyel. Manubrium securis.
 Kés-nyel. Manubrium cultri. Sz. D.
 NYELE. Ejus manubrium. Minden fej-szének akad nyele. km.
 NYELES. Habens manubrium.
 Nyeles háló. Rete pendulum v. sacciforme. Szák-háló. S. I.
 NYELET csinál. Manubrium format. PP.
 NYELETLEN. Manubrio destitutus. S. I.
 Nyeletlen kés. Exarmatus manubrio. PP.
 NYELEZ, nyelezi. Manubrio armat. S. I.
 Meg nyelezi. idem.
 NYELLIK. Hüll, fonyvad. Sz. D.
 El nyellet a' szőlő: le hullott a' szőlő szeme. Sz. D.
 NYELÜ.
 Ezüst-nyelű kés. Culter argenteum habens manubrium.
 Hoszszú nyelű kapával nem jó kapálni. km. VM. p. 295.
 Fa-nyelű bicsak. Cultellus manubrio ligneo.

NYEL (ige).

NYEL, nyeli. Glutit. M. A.
 Nyel fal. Vorat. M. A.
 Alá nyeli. Deglutit. Pázm. Préd. p. 462.
 Bé nyeli. idem. M. A.
 El nyeli. idem. M. A. El nyelte a' horgot. Hamum voravit. El nyelte a' viz. Absorpsit eum aqua.
 El bé nyeli. Deglutit, devorat. M. A.
 Le nyeli. Deglutit.
 NYELDEGEL, nyeldegeli. Ligurit, saepius glutit. Faludi, N. E. p. 33.
 NYELDEK (Nyeldök. S. I.). Faux, epiglottis. S. I.
 Nyeldekel, nyeldekeli. Glutit.
 Nyeldeklő. Faux, epiglossis, gurgulio. M. A.
 NYELEGET, nyelegeti. Glutit. S. I.
 NYELES.
 Nyelés falás. Voratio. M. A.
 NYELŐ. Glutiens.

Nyálas fonál. Stamen. M. A. Mellyet még ki nem mostak. Sz. D.
 Nyálas fonclás. Stamineus. M. A.
 Nyálas orvoslás. Salivatio. S. I.
 Nyálasau. Salivose, fastidiose. S. I.
 Nyálasít, nyálasítja. Salivat. S. I.
 Nyálaszkodik. Putide nugatur. M. A.
 Nyálaszkodás. Sputatio, futilitas, inepta nugacitrs. M. A.
 Nyálasodik. Rothadásra indúl. S. I.
 Nyálasság. Fastidiosa nugacitas. Faludi, U. E. 5. R. p. 71.
 NYÁLAZ, nyálazza. Salivat. M. A.
 Meg nyálazza. Saliva imbuit. Ebnek add, ha meg nyálaztad. km.
 Öszve nyálazza. Consalivat.
 Nyálazás. Salivatio.
 Nyálazatlan. Sine salivatione. A' farkas' szájából ritkán esik ki nyálazatlan a' malacz. km.
 NYÁLI. Salivarius. M. A.
 NYÁLKA. Lentor v. pituita. Schleim. S. I.
 Nyálka-féreg. Myxene. S. I.
 Nyálkás. Salivus v. pituitosus, v. lubricus. Schleimicht. S. I.
 Nyálkásodik. Fit lubricus, salivus.

NYÁMM.

NYÁMM.

NYÁMMAL.

Nyímmel nyámmal eszik. Cum fastidio, et lente comedit. KV. p. 294.
 NYÁMMOG. Fastidiose edit. Immel ámmal eszik. PP. Evésben kényeskedik, finnyáskodik S. I.

NYÁR.

NYÁR. Aestas. M. A. Hét tél hét nyár meg próbálja őket. km.
 Nyár' dereka. Aestas media, adulta. S. I.
 Nyár' egyháza (Alsó, felső). Sz. PP. Pest Vben.
 Nyár' eleje. Aestas prima. S. I.
 Nyár-fa. Pópulus, populus alba. M. A.
 Nyár-fai. Populus, populneus. M. A.
 Nyár-fás hely. Populeum. M. A.
 Nyár-fa-sulyok. Fistuca populea. Mesz-sze vetik a' nyár-fa-sulykot. km. Pázm. Kal. p. 295.
 Nyár-fa-pih, v. pelyh. Pappus populi. S. I.
 Nyár' kezdete. Aestas prima. PP.
 Nyár' közepe, derék-nyár. Media adulta aestas. PP.
 Nyár-szeg. F. Szala Vben. Sz. P. Bihar Vben.
 Nyár-szó. E. F. Kolos Vben.
 Nyár' utólja. Aestas extrema. S. I.
 Nyár' vége. Summa, extrema aestas. PP.
 NYÁRAD. t. h. n.
 Nyáradí tő. E. F. Maros Székében.
 NYÁRAL. Aestivat. M. A.
 A' hol nyáral, ott telegen, és a' hol teleg, ott nyáraljon. Hallottam Ságbon 1823. Máj. 5.
 Nyáraló. Aestivans.
 Nyáraló hely. Aestivarium.
 Nyárló. idem ac Nyáraló. Aestivans.
 Nyárló. F. Bihar Vben. E. F. Doboka Vben.
 Nyárlott. Quod aestivavit.

Nyárlott bor. Vappa. M. A. Vinum nempe calore aestivo fermentatum, et destructum.
 NYÁRAN. In aestate, per aestatem. A' ki nyáran nem gyűjt, télen agg ebül bándódik. Neque mel, neque ojes. M. A.
 Télen nyáran könnyen él. Toto anno comode vivit.
 NYÁRAS. Habens aestatem. item populeus, v. populeum.
 Nyáras patak. E. Major, felső Fejér Vben.
 Nyáras völgy. Telek Nógrád Vben.
 Nyárasd. FF. Posony Vben.
 NYÁRAT-szaka. Per aestatem.
 NYÁRBAN. Aestate. Nyárban szaggatja a' téli subát. km.
 NYÁRI. Aestivus. M. A.
 Nyári. Sz. P. Tolna Vben.
 Nyári bor. Vinum acidum, quod aestate ob calorem magis sapit, ac hyeme.
 Nyári ház. Domus aestiva. M. A.
 Nyári multság. Aestiva recreatio. Sz. D.
 Nyári napok. Dies aestivi.
 Nyári palota. Palatium aestivum. Sz. D.
 Nyári szín. Pergula, solarium. S. I.
 Nyári szoba. Conclave aestivum. Sz. D.
 Nyári takarodás. Collectio frugum aestivarum. M. A.
 NYÁRRA. Ad aestatem.
 Jövö nyárra. Ad futuram aestatem.

NYÁRS.

NYÁRS. Veru, obelus. M. A. Nem állja meg szédék a' nyársat. km.
 Nyárs-Apáti. Sz. P. Pest Vben.
 Nyárs-Ardó. F. Sáros Vben.
 Nyárs-forgatás. Rotatio veru.
 Nyárs-forgató. Lixa, veru rotare solitus v. veru automatum. Brader. S. I.
 Nyárs-gerely. Vervina, verutum. M. A.
 Lancea. S. I. Rövid hegyes tör, nyársoló. Sz. D.
 Nyárs-lepény. Placenta in veru cocta. S. I.
 Nyárs-pöngés. Sonus concusso veru editus. Mint eszén kívül való tombol a' nyárs-pöngésre is. km.
 * Fa-nyárs. Veru lignum.
 Vas-nyárs. Veru ferreum.
 NYÁRSBA. Ejus veru, obelus.
 NYÁRSBA vonják. Impalatur. PP.
 Nyársba vonás. Impalatio. PP.
 NYÁRSOL, nyársolja. Veru suffigit, palo configit. M. A. Palo infigit, impalat. PP.
 Föl nyársolja. Impalat, palo figit. PP.
 NYÁRSON sült kalács. Placenta versatilis. PP.
 NYÁRSRA vonja a' húst. Carnes inducit in veru, verubus figit. PP.

NYÁS.

NYÁS. Veru. M. A. L. Nyárs.
 NYÁSKÁLÓDIK a' gyermek az anyán, mikor ölébe kéredzik, v. föl kapaszkodik. Sz. D.

NYÁV.

NYÁV, NYÁU. Macska-szó.
 NYÁVOG. Macskául szöll. S. I. Sz. D.

Nyelő faló. Vorax. M. A.
Nyelő gége. Guttur. S. I.
NYELV. Lingua. M. A. L. itt alább külön.

NYELV.

NYELV. Lingua. M. A. Jobb lábbal, hogy sem nyelvvel meg botlani. km.
Nyelv' békája. Batrachus, ranula linguae. PP.
Nyelv-csap. Glottis, epiglossis, epiglottis. M. A.
Nyelv-éjtés. Dialectus, idiotismus. S. I.
Nyelv-eredés, Nyelv-hasadás. Meg szólamlás. Sz. D.
Nyelv' fulánkja. Calumnia, obrectatio. S. I.
Nyelv-gyökér. Ancyloglossum. CM.
Nyelv-kötél, melly nyavalya a' gyermekben szokott esni. M. A.
Nyelv' hegye. Extremitas linguae. Pázm. Kal. p. 129. „Penna orrán, és nyelve hegyin termett, 's nevedekett minden tanítása.“
Nyelv-járás. Locutio, loquela. Faludi, U. E. 2. R. p. 124.
Nyelv-könyv. Grammatica. S. I.
Nyelv-mester. Linguae magister. Sprachmeister.
Nyelv-mivelés. Cultura linguae, sermo nis politura. S. I.
Nyelv-mivelő. Cultor linguae. S. I.
Nyelv-rontó. Linguae locutor imperitus. S. I.
Nyelv-tanító. Doctor linguae, grammaticus, literator. S. I. Sz. D.
Nyelv-tudás. Scientia linguarum. S. I.
Nyelv-tudó. Callens linguam, v. peritus linguarum. S. I.
Nyelv-tudós. Grammaticus. Sz. D.
Nyelv' tulajdonsága. Dialectus, idioma. M. A.
Nyelv-ütés. Plaga linguae. Pázm. Pred. p. 812.
Nyelv-váltás. Emenda linguae. M. A.
* Anya-nyelv. Materna lingua. S. K.
Csat-nyelv. Lingula fibulae. S. K.
Deák-nyelv. Lingua latina. S. K.
Gonosz nyelv. Malevola lingua. S. K.
A' gonosz nyelv bika alá is borjut tehet. km.
Köz-nyelv. Lingua vulgaris. Pázm. Kal. p. 361.
Magyar nyelv. Lingua hungarica.
Mennyei nyelv. Lingua coelestis. Pázm. Pred. p. 308.
Sip-nyelv. Lingula pneumatica. PP.
Született nyelv. Vernacula lingua. S. K.
NYELVE. Ejus lingua. Pörög a' nyelve, mint a' szél-malom. km.
Nyelve-szakadt nép. Egy olyan nemzet, melly a' nyelvét el hagyta, el vesztette. S. I. Sz. D.
Nyelve-szegett. Fractae linguae. Faludi, N. A. p. 131.
Nyelvén halt meg. Loquelam non prius amisit, ac vitam.
Nyelvén van, Nyelvemen van. Nyelvem' hegyén forog. In primoribus labijs haeret mihi.
Nyelvét ki metszi. Elinguat. M. A.
Nyelvét ki nyújtja. Exerit linguam. PP.
NYELVEL, nyelveli. Calumniatur. S. I,

Ne nyelvellen. Non me calumniatur, ne me sua impetat lingua. Hallottam 1827. Dec. 6.
NYELVES. Linguax, loquax. M. A.
Nyelves fű. Uvularia. M. A.
Nyelveskedik. Garrit. M. A.
Nyelveskedés. Loquacitas, garrulitas. M. A.
Nyelveskedő. Linguax. M. A.
Nyelvség. Loquacitas, garrulitas. M. A.
NYELVET miveli. Linguam excolit, polio. S. I.
Nyelvet mér valakivel. Responsat. Sz. D.
NYELVETLEN. Elinguis. M. A. Vrancsics.
Nyelvtelenség. Inopia vocis, infantia. S. I. Sz. D.
NYELVEZ, nyelvezi. Magyarázza. Dictat. CM.
Nyelvezés. Dictatio. Magyarázat. CM. Beszedé-éjtés. Sz. D.
Nyelvezet. idem. CM.
NYELVÉSZ. Philologus, grammaticus. S. I.
Nyelvészi tudomány. Philologia.
NYELVÜ. Linguae.
Eb-nyelvű. Mordacis linguae. S. K.
Eb-nyelvű fű. Cynoglossum. Csapó, p. 77.
Gonosz nyelvű. Calumniator.
Idegen nyelvű. Barbarus. Káldi, 1. Corinth. 14. 11.
Hét rétv nyelvű. Septemplex linguae conviciator, maledicus. S. K.
Két nyelvű. Bilinguis. S. K.
Ökör-nyelvű fű. Buglossum. Csapó, p. 204.
Szabad nyelvű. Dicax, procax. S. K.

NYER.

NYER, nyeri. Lucratur, lucrificat. M. A.
A' ki nem próbál, se nem nyer, se nem vesz. km.
El nyeri. Lucratur, consequitur, obtinet. M. A. Nem nyeri el a' pályát, a' ki utjában horgot vet. km.
Ki nyeri. Impetrat.
Meg nyeri. Lucrificat, obtinet, lucratur, impetrat. M. A.
Meg nyeri a' pört. Litem vincit. PP.
Meg nyeri egészen a' játékot. Tota lusione vincit. PP.
Viszza nyeri. Recuperat, recipit, relucatur. M. A.
NYEREGET. Identidem lucratur.
El nyeregeti. Sensim ablucatur.
NYEREKEDIK. Quaerit, negotiatur, cupit lucrum, lucro studet. S. I.
Nyerekedés. Negotiatio, lucri studium, v. foeneratio. S. I.
Nyerekedő. Lucripetá v. foenerator. S. I.
NYERESÉG. Lucrum. M. A. Vitézséggel jár a' nyereség. km.
Nyerésege. Ejus lucrum. Egynek nyeresége, másnak vesztesége. km.
Nyereséges. Lucrosus, quaestuusus. M. A. L.
Nyereségre vásárló kalmár. Institor. PP.
NYERET. Lucrum.
Nyeretes. Victor, lucrans, item lucrosus. M. A.
NYERÉS. Lucratio. S. I.
Meg nyerés. Impetratio. M. A.
NYERHETŐ. Lucrabilis.
Meg nyerhető. Impetrabilis, M. A.

NYERŐ. Lucrans. M. A.
NYERTT. Lucrifactus. M. A.
Nyertt préda. Manubiae, spolia. M. A.
Nyerttes, nyertes. Victor, lucrans, evincens. M. A. Hol az érzékenység nyertes, vesztes a' nyugalom. km.
Nyertes fél. Pars triumphans. Tiszti Szótár p. 57.
Nyertesesen. Victoriose, lucrose. M. A.
Nyertesség. Victoria, evictio, M. A.

NYERG.

NYERG, NYEREG. Ephippium. M. A. A' röst ökor is nyerget kíván. Opta ephippia bos, piger optat asellus arare.
Nyerég' alja. Ephippii stragulum. Csótár. S. I.
Nyerég-gyártó. Ephippiarius. M. A.
Nyerég' kápája. Ephippii capitium. Faludi, T. É. p. 22.
Nyerég-párna. Pulvinar ephippii.
Nyerég-párnát meg tölteti. Tomento inducere. PP. p. 242.
Nyerég-táska. Ascópera, hippopera. M. A.
* Bársony-nyereg számára, arany-pe-reez disznóra. km.
Kazul-nyereg. Ephippium persicum. Faludi, T. É. p. 19.
Két nyerget ülni egy saggel nehéz. km.
Duabus sedere sellis. M. A.
Öszvér-nyereg. Clitella. NC. p. 421.
Számár-nyereg. idem. NC. p. 421.
NYERGE. Ejus ephippium.
NYERGEL, nyergeli. Equum strato inducit, instruit. PP. Tehenet nyergelsz. km.
Föl nyergeli. idem.
Le nyergeli. Demit equo ephippium.
Meg nyergeli. Sternit ephippio apposito. M. A.
NYERGES. Ephippiarius, ephippiatus, stratarius. M. A.
Nyerges ló. Equus sellarius, ephippiarius. PP. CM.
Nyerges új falu. F. Esztergom Vben.

NYERÍT.

NYERÍT. Hinnit. M. A.
Meg nyeríti. Adhinnit. M. A.
Reá nyerit. idem. M. A.
NYERÍTÉS. Hinnitus. M. A.
NYERÍTGET. Hinnitat. S. I.
NYERÍTŐ. Hinniens. M. A.
Nyerítő kánya. Cenchris. M. A.

NYERS.

NYERS. Crudus. M. A. Incoctus v. alacer, vegetus, vividus, v. rudis, incultus, v. infectus, non elaboratus. S. I. A' száraz fa mellett a' nyers is el ég. km.
Nyers bor. Vinum non dilutum aqua.
Nyers bőr. Cutis v. corium crudum. S. I.
Nyers ember. Homo recens, non emolitus, vivaciter et audacter loquens.
Nyers erő. Vigor. M. A. CM.

Nyers fa. Lignum recens, vegetans, virens. Nehéz a' nyers fának száradtát várni. km.
 Nyers füge. Grossus. PP.
 Nyers gyapju. Lana infecta, succida. PP.
 Nyers hús. Caro cruda.
 Nyers idő. Tempus recens, subfrigidum. Faludi. E. M. p. 244.
 Nyers selyem. Sericum infectum, non elaboratum. S. I.
 Nyers vászon. Tela apricatione nondum candefacta. S. I.
 Nyers vér. Sangvis recens, nondum coagulatus.
 Nyers zöld. Viridis. PP.
 NYERSEN. Crude. v. missis ambagibus, absque circuitione. S. I.
 Nyersen száll. Vivide loquitur, absque ambagibus. Sz. D.
 NYERSES. Subcrudus. CM.
 NYERSESG. Cruditus, visor, vigor. M. A.
 NYERSSÉG. idem.
 Emésztetlen nyersség. Cruditus indigesta. Pázm. Pred. p. 857.
 NYERSÜL. Crudescit. M. A.
 Meg nyersül. Recrudescit, virorem, vigorem recipit. Ha a' fa el szárad, nem nyersül az meg. km.

NYES.

NYES, nyesi. Frondat, truncat, caedit, amputat. M. A.
 El nyesi. Amputat. M. A.
 Ki nyesi. Extruncat.
 Le nyesi. Detruncat. M. A. Interlucet. CM.
 Le nyesi a' fát. Detruncat arborem. PP.
 Meg nyesi. Deputat, opputat, defrondat. M. A.
 Szüntelen azt nyesi. Semper idem repetit, oggerit. Sz. D.
 NYESDEGEL, nyesdegeli. Frondat, truncat. S. I. Sz. D. Saepius amputat.
 NYESEDEK. Sarmentum, resex.
 NYESEGET, nyesegeti. Saepius amputat.
 NYESETT. Truncus, putatus. M. A.
 NYESÉS. Frondatio, putatio, caesura. M. A.
 Le nyesés. Detruncatio. M. A.
 Meg nyesés. Defrondatio. M. A.
 NYESŐ. Frondator, putator. M. A.
 Nyesőlék. Sarmentum. Sz. D.

NYEST.

NYEST. Mustella martes. S. I.

NYESTE.

NYESTE. t. a. n. Anastasia.

NYÉ.

NYÉK.

NYÉK. t. h. n. Bihar, Borsod, Fejér, Hont, Posony, Soprony, és Tolna Vkben.
 NYÉKI csárda. Csárda Bihar Vben.

NYÉNY.

NYÉNY. E. F. Felső Fejér Vben.

NYÉR.

NYÉR. F. Bars Vben.
 NYÉRCZ. Lutra minor, mustella luteola. Földi, Term. Hist. p. 104. VV. L.
 Nyércz-bőr. Pellis martis. PP. Pellis mustellae luteolae.
 NYÉRCZE. E. F. Kolos Vben.

NYI.

NYI.

NYI. Suffixum quantitatem indicans, ut: Annyi (Az nyi, a'nyi, annyi). Tantus. Arasznyi. Spithamalis. Ezernyi. Millies tantum. Lábnyi. Pedalis, ad pedem longus. Maroknyi. In quantitate pugilli. Mennyi (mi ennyi). Quantus. Ólnyi. Longus ad orgiam. Újnyi. Longitudine digiti. 's a' t.

NYIF.

NYIF. Nyif-nyaf. Igy szokták a' vadászok a' kopók' csehelséct a' köz-beszédben elő adni: Hát egyszer halljuk meszsiról: nyif nyaf, nyif nyaf. S. I.
 NYIFA. Qui vitiose, et quasi per dentes, aut nares loquitur.
 NYIFOG. A' vad után csehel. S. I. vel Vitiose loquitur.
 Nyifog nyafog. idem.

NYIHARÁZ.

NYIHARÁZ. Cachinnatur. Nagy kaczagással nevetkezik. S. I.

NYIK.

NYIK. NYIKÁCSOL. Vagit, vagitat. Nyikácsolás. Vagitus.
 Nyikácsoló. Vagiens. Ismértem, mikor még kis nyikácsoló gyermek volt. Ex usu plebis.
 NYIKGAT, nyiggatja. Cogit ad vagiendum. Ne nyiggasd a' gyermeket. Sz. D.
 NYIKKAN. In vagitum erumpit. Faludi N. E. p. 212. N. A. p. 188. 224.
 NYIKOG. Vagit, gemit. S. I.
 Nyikogás. Gannitus. NC. p. 231.
 Nyikogtatja. Cogit ad vagitum. Sz. D.
 NYIKOROG. Gannit, grunnit. M. A. Stridet. S. I. Nyikorog, mint a' kukorica-malom. km. Dug. 1. R. p. 206.
 Nyikorgás. Gannitus, grunnitus. M. A.

NYIM.

NYIM. F. Somogy Vben.

NYIR.

NYIR. Betula. M. A.
 Nyir. Sz. P. Somogy Vben.

Nyir-adony. F. Szabolcs Vben.
 Nyir-bátor. MV. Szabolcs Vben.
 Nyir-domb. Sz. P. Vas Vben.
 Nyir' egyháza. F. Bereg Vben.
 Nyir-fa. Betula. M. A.
 Nyir-fai. Betulaceus. M. A.
 Nyir-fajd, Nyir-tyúk. Tetrao tetrax, tetrao minor. S. I.
 Nyir-fa-kisaszszony. Virgae betulaceae. Gyermekeknek leg jobb feleség a' nyirfa-kisaszszony. Rájnis.
 Nyir-fa-víz. Aqua betulacea.
 Nyir-köz. Tractus Hungariae. Nic. Oláh Hung. p. 71.
 Nyir-lak. Sz. P. Szala Vben.
 Nyir-medgyes. F. Szatmár Vben.
 Nyir-mező. E. FF. Alsó Fejér, és Hunyad Vben.
 Nyir-pózna. Pertica betulacea. Faludi, N. U. p. 105.
 Nyir-póznával póználja fejt. km. Látmen senectae. M. A.
 Nyir-vasvári. F. Szatmár Vben.
 Nyir-virics. Virus betulae, succus betulinus, aqua martia. S. I. Sz. D.
 NYIRES. Betulaceus, betulinus v. Betuletum. S. I.
 Nyires. F. Belső Szolnok Vben.
 Nyires' falva. F. Bereg Vben. E. F. Hunyad Vben.
 NYIRI. Betulaceus. M. A.
 Nyiri. F. Abaúj Vben.
 NYIRSEG. Betuletum. it. Regio in Ungaria. M. A. Mocsáros hely Szabolcs Vben.

NYIRET.

NYIRET. A' lóról mondatik, midőn kergettetik, és hangot ad.

NYIRK.

NYIRK, NYIROK. Humor, liquor, succus v. aqua betulacea. S. I. A' nyirok meg senyvesztette. Sz. D.
 Nyirok-fa. R. Betula alba. S. I.
 NYIRKASZKODIK. Adbaerescit.
 Belé nyirkaszkodott: belé kapaszkodott. Hajába nyirkaszkodott. In capillos alterius involavit.
 NYIRKOS. Humidus, madidus. S. I.
 Nyirkos az idő. Tempus est humidum. Sz. D.
 Nyirkosítja. Humectat, madefacit. S. I.
 Nyirkosodik. Humescit, madescit. S. I. Sz. D.
 Nyirkosúl. idem. S. I.

NYISZÁL.

NYISZÁL, nyiszálja. Mintegy nyúzva, csiszolva, vagdalja, metszi, szegdeli. Sz. D. RISZÁL, riszálja.

NYIT.

NYIT, nyítja. Aperit. M. A.
 Bé nyítja az ajtót. Aperit portam, quae intro aperitur.
 Föl nyítja. Aperit. M. A.
 Ki nyítja. Extrorsum aperit.

Meg nyitja. Aperit, reserat, recludit. M. A. Nem minden kulcs nyit meg minden ajtót. km.

Reá nyitja az ajtót. Aperta porta eum manifestat, detegit.

NYITATLAN. Inapertus. M. A.

NYITÁS. Apertio. M. A.

Föl nyitás. idem. M. A.

Meg nyitás. Apertio, apertura. M. A.

Szőlő-nyitás. Prima fossio in vineis, qua terra a vitibus removetur, fossione altera reducenda.

Út-nyitás. Patefactio viae. L. Instructio Princ. Bethlen 1620. 9-a May.

NYITOGAT, nyitogatja. Aperit. S. I. Saepius aperit.

NYITOTT, Nyitattott. Apertus. M. A.

Nyitott mellű. Aperti pectoris.

NYITÓ. Aperiens.

Nyitó vas. Uncinus ad aperiendas ci-stas. PP.

Nyitódik. Aperitur, patefit. S. I.

NYITVA. Aperte, item apertus. M. A.

Nyitva az ajtó, akár föl, 's akár alá. km. Coreyra libera. Caces ubi libet. M. A.

Nyitva van. Patet, patescit.

Nyitva való. Patens, apertus. M. A.

NYITRA.

NYITRA. Folyó víz Nyitra, Komárom, és Bars Vben.

Nyitra-Apáti. F. Nyitra Vben.

Nyitra-szeg. F. Bars Vben.

Nyitra Vármegye. Comitatus Nitriensis.

NYITRAL. Nitriensis.

NYIV.

NYIV. Vagit. M. A. CM.

Nyivnak a' kutya-, v. macska-kölykek is. Sz. D.

NYIVÁCSKOL. Vagitat. M. A.

Nyivákol. idem. Sz. D.

Nyivákoló. Vagiens, vagitans.

Nyivákoló kisdéd. Parvulus vagiens. Káldi, Exod 2. 6.

NYIVÁS. Vagitus. M. A.

NYIVOG. Vagit. S. I.

Nyivogás. Vagitus.

NYÍ.

NYÍL.

NYÍL. Sagitta, telum, jaculum, item Sors. M. A. Olly sebes, mint a' nyíl. km.

Nyíl-aj, melybe az ideg jár. Crena sagittae. M. A. Einschnitt in die Pfeile. S. I.

Nyíl' hegye. Aculeus sagittae, spiculum. S. I.

Nyíl-hordozó. Sagittifer. M. A.

Nyíl-káva. Arcus. Kéz-ij. S. I.

Nyíl-lövés. Sagittae emissio. S. I.

Nyíl-lövő. Sagittarius. S. I.

Nyíl-tök. Pharetra, corytus v. urna, sitella. S. I.

Nyíl' tolla. Ala sagittae. S. I.

Nyíl' vasa. Spiculum. M. A.

Nyíl-vetés. Sortitio. M. A.

Nyíl-vonás. idem. M. A.

NYÍLA. Ejus sagitta.

Isten' nyila. Fulmen.

NYÍLAL, nyilalja. Sagitta petit.

Nyilalás. Pleuritis, laterum dolor. M. A.

NYÍLAS. Sagittarius. M. A. item Arcitenens in Zodiaco. S. I.

Nyilas. R. Pars rata, pars sorte ob-tenta. S. I.

Nyilas. Sz. P. Borsod Vben.

NYÍLAT ló. Sagittat. M. A.

Nyilat tompit, a' ki serpenyöt lövöldöz. km.

Nyilat vet. Sortitur, sortem jact. M. A.

NYÍLAZ, nyilazza. Sagittat v. sortitur, v. clavo laedit. S. I.

Meg nyilazza a' lovat. Equum solea configit. PP.

Nyilazás. Morbus hominum et pecorum. S. I.

Nyilazott. Sagitta v. clavo pertusus.

Nyilazott ló. Equus clavo subpactae soleae laesus. PP.

Meg nyilazott ló. Equus a solea confixus. PP.

NYÍLIK.

NYÍLIK. Patescit, hiat, hiascit. M. A.

Nyilnak a' virágok. Flores se explicant.

Bé nyilik. Introrsum aperitur.

Föl nyilik. Patulicat, aperitur. M. A.

Föl nyilt a' szeme: meg okosodott.

Ki nyilik. Patefit, patescit, patulicat.

M. A. item Extrorsum aperitur.

Meg nyilik. Hiascit, aperitur. M. A.

NYÍLADÉK. Rima, hiatus, apertura. S. I.

NYÍLALLIK. Subito aperitur.

Nyilallás. Subita apertio. M. A.

NYÍLATKOZIK. Aperitur, hiatat, patefit, fatiscit.

Föl nyilatkozik. Aperitur. M. A.

Ki nyilatkozik. Manifestatur, revelatur, patescit, aperitur. M. A. Nincs olly titok, melly üdövel ki ne nyilatkozzék. km.

Meg nyilatkozik. Patescit, aperitur. M. A. CM.

Nyilatkozás. Apertio, hiatus. M. A.

Ki nyilatkozás. Apertio, manifestatio. M. A.

Meg nyilatkozás. Apertio, revelatio. M. A.

Nyilatkoztat, nyilatkoztatja. Patefacit, detegit, manifestat, aperit. S. I.

Nyilatkoztatás. Patefactio, detectio. M. A. Manifestum.

Ki nyilatkoztatja. Patefacit. M. A.

Ki nyilatkoztatás. Patefactio. M. A.

NYÍLÁS. Apertio, apertura, hiatus, pator. M. A.

Ki nyilás. Apertio. M. A.

NYÍLDOGAL. Hiata. M. A.

NYÍLHATATLAN. Inaperibilis. Beniczki p. 105.

NYÍLÓ. Hians, patulus.

Bé nyiló. Conclave. Cabinet. S. I.

Ki nyiló ajtó. Fores. M. A. L.

NYÍLT. Hiulus, patulus, apertus.

Nyiltt eszű. Perspicax, circumspetus. S. I.

Nyiltt szívű. Candidus, sincerus. S. I.

Ki nyiltt szerencse. Fortuna favens, indulgens. Faludi, T. E. p. 39.

Ki nyiltt öllel. Aperto sinu. Faludi, U. E. 5. R. p. 16.

Meg nyiltt. Adapertus. M. A.

NYÍLVA. Aperte, patule v. apertus, manifestus. Sámbar mit felelnek. p. 502. Pázm. Magyar ellen. p. 68.

Nyilvák. Aperta. „Olly nyilvák voltak a' esudák.“ Pázm. Kal. p. 46.

NYÍLVÁN. Aperte, palam, patenter, evidenter, manifeste, propalam, perspicue. M. A. item Probabilis. Nyilván esalányra vizelet, hogy olly komor. km.

Nyilván vagyon. Liqueat, palam est, manifestum est. M. A.

Nyilván való. Apertus, propatulus, perspicuus, evidens, manifestus. M. A.

Nyilván való adósság. Nomina explicata. PP.

Nyilván valóság. Evidentia, perspicuitas. M. A.

Nyilvántja. Manifestat, patefacit. S. I.

Nyilvánodik. Patefit, detegitur. S. I.

Nyilvános. Apertus, patulus, manifestus. S. I.

Nyilvánság. Res manifesta. M. A.

Nyilvánsággal. Manifeste, pro certo, certissime. M. A.

Nyilvánságos. Evidens, manifestus. S. I.

NYÍR.

NYÍR, nyiri. Tondet, radit. M. A. A' juhót nyírni, nem nyúzni kell. km.

El nyiri. Abradit, deradit. M. A.

Környül nyiri. Circum tondet, circum radit. M. A.

Le nyiri. Detondet, deradit. M. A.

Le nyirték a' szárnyát. km.

Meg nyiri. Detondet, attondet. M. A.

NYÍRDEGEL, nyirdegei. Tonsitat. M. A.

NYÍREDEK. Tölteni való pih. Tomen-tum. M. A. Vrancics.

NYÍREGET, nyiregeti. Tonsat, tonsitat. M. A.

El nyiregeti. Abtondet.

NYÍRET. Tonsura.

Egy nyiretű. Unius tonsurae.

Két nyiretű. Duplicis tonsurae.

Nyirettyű. Plectrum. PP. Hegedű-vonó,

pöngető. CM. item Forfex. S. I.

NYÍRETLEN. Irrasus, intonsus. M. A.

El nyiretlen. Indetonsus, intonsus. M. A.

NYÍRETT, nyirött, nyirtt. Tonsus, rasus. M. A.

El nyirett. Detonsus, abrasus. M. A.

NYÍRÉS. Tonsura, rasura. M. A.

Haj-nyírés. Tonsura capillorum.

Nyírésre való. Tonsorius, tonsilis. M. A.

NYÍRŐ. Tonsor, rasor. M. A.

Nyirő olló. Forfex. M. A.

Nyirő pénz. Merces ob detonsam ovem.

Nyirői. Rasorius. M. A.

NYÍRTT. Tonsus, rasus. M. A.

Nyirtt posztó. Pannus rasus, tonsus. PP.

Meg nyirtt, meg nyiretett. Detonsus. M. A.

NYÍR.

NYÍR, nyirja. Tondet. L. Nyir, nyiri. S. I.

NYÍRBÁL, nyírbálja. *Pipulo postulat*, petit adplorando. M. A. Roszszúl nyír, vagy rimánkodva kér valamit. Sz. D. El nyírbálta a' posztót, papirost. Male conscidit pannum, papirum. Sz. D. Ki nyírbálta az annyától a' pénzt: ki kunczogta, ki kunyorálta. Sz. D. Ki nyírbáltt pipesség. Himfi. 2. R. p. 161.

NYO.

NYOM (név).

NYOM. Vestigium. M. A.
 Nyom-hely. R. Vestigium. S. I.
 * Ember-nyom. Vestigium hominis. S. K.
 Farkas-nyom. Lupi vestigium. S. K.
 Késő nyom. Posteritas. Sz. D.
 Láb-nyom. Pedaria nota.
 Talp-nyom. Vestigium. M. A.
NYOMA. Ejus vestigium. Se nyoma, se helye. km. Nec vola, nec vestigium. Az öröm' nyomain jár a' szomorúság. km.
 Nyomába sem hághat. Nihil ad Parmenionis suem. M. A.
 Nyomán keresi: nyomozza. Vestigat. M. A.
 Nyomán kereső. Vestigator. M. A.
 Nyomát bottal ütötte. km.
 Nyomát föl találja. Reperit. Sz. D.
 Nyomát sem láttam. Nec a longe vidi. Sz. D.
 Csak hideg nyomát, helyét hagyta. Sz. D.
NYOMAKODIK. It, pergit, prosequitur, iter continuat. Epist. Széch. T. 1. p. 156.
 Vissza nyomakodik. Relegit passum. Vajda, 3. K. p. 376.
NYOMAKOZIK. Vestigia legit.
 Utánna nyomakozik. Insequitur, vestigia premit. Utánna ered.
 Utánna nyomakozó. Insequens, vestigia premens, v. consequens, consecutus. Faludi, U. E. 2. R. p. 137.
NYOMÁD. E. F. Maros Székében.
NYOMÁR. F. Borsod Vben.
NYOMBAN. E vestigio, protinus, illico. Nyomban hagyott maradék. Posteritas immediate sequens. Faludi, E. M. p. 244.
 Nyomban követő. Insequens, premens vestigia. S. I.
 * Egy nyomban járnak. km. Eadem chorda oberrant.
 Nem jár egy nyomban szíve nyelvével. km. Aliud loquitur, aliud agit.
NYOMDÉK. Vestigium. M. A.
 Nyomdékos. R. Longaeus. Hosszu életű. Komj. S. I.
NYOMDOK. Vestigium. M. A.
 Nyomdoka. Ejus vestigium.
 Nyomdokát követi. Vestigiis ejus insistit.
 Nyomdokolja. Vestigia premit. Prágai, p. 281.
NYOMMA.
 Egy nyommá sem mégy. Ne gressum quidem figas.
 Fél nyommá sem mégyen. Ne quidem dimidium gressum facit. Pázm. Kal. p. 669.
NYOMON. In vestigio.
 Nyomon bűzelve (szaglalva) keresi. Odoratur vestigiis. PP.

Nyomon érte. Deprehendit in flagranti.
NYOMOS. Vestigium habens. item Longaeus. M. A. Gravis, ponderosus, momentosus. S. I.
NYOMOT hágy. Vestigia relinquit.
NYOMOZ, nyomozza. Vestigat, investigat, per vestigia sequitur, quaerit. M. A. El nyomozza. Vestigiis insistendo quaerit. Föl nyomozza. Exquirit, pervestigat. Káldi, Okt. Intés. p. 1.
 Ki nyomozza. Vestigiis insistendo reperit, vestigia persequendo exquirit. S. I.
 Ki nyomozza a' titkot. Secreta exquirit. Sz. D.
 Nyomozás. Vestigatio, investigatio. M. A.
 Nyomozó. Investigator, inquisitor.
 Nyomozó szék. Inquisitionis. Sz. D. Tribunal inquisitionis.
NYOMRA akad. In ferac vestigia ingreditur. PP.
NYOMRÚL nyomra. Per successionem, de generatione in generationem. Faludi E. M. p. 250.
NYOMTÚL. A vestigio.
 Az emberi nyomtól fogva: a' miolta emberek vannak. Sz. D.
NYOMÚL. It, pergit, progreditur, iter prosequitur. S. I.
 A' vár ellen nyomultt, nyomakodott az ellenség. Sz. D.
 Elő nyomúl. Progreditur, promovetur. S. I.
 Előre nyomúl. Fertur antrosum.

NYOM (ige).

NYOM, nyomja. Premit; calcat. M. A.
 Alá nyomja. Infimat, deprimit. M. A.
 Bé nyomja. Imprimat. M. A.
 El nyomja. Comprimit, deprimit, conculeat. M. A. Ha ki nem nyövöd a' konkalyt, el nyomja a' búzát. km.
 El nyomja a' csizma' sarkát, v. saru' sarkát. Calcei talum atterit. PP.
 Félre nyomja a' csizma' sarkát. Calcei talum ad partem detorquet.
 Föl nyomja. Premendo sursum trudit.
 Hátra nyomja. Reprimit. M. A. L.
 Hozzá nyomja. Adprimit. M. A.
 Ki nyomja. Exprimit, exculeat. M. A.
 Ki nyomta helyéből. Exturbavit loco.
 Le nyomja. Deprimit, opprimit. M. A.
 Meg nyomja. Comprimit, adobruit. M. A.
 Öszve nyomja. Coarctat, comprimit. M. A.
 Reá nyomja. Apprimit, imprimat. M. A.
 Vissza nyomja. Reprimit. S. I.
NYOMADÉK. Expressum quid.
 Nyomadék-kép. Imago plastica. Mellyet ki nyomnak. Sz. D.
NYOMÁS. Pressio, pressura. item Pascua campi. M. A. Calcatura, classis agrorum. S. I. Sz. D.
 Bé nyomás. Impressio. M. A.
 El nyomás. Conculeatio, suppressio. M. A.
 Hozzá nyomás. Appressio. M. A.
 Ki nyomás. Expressio. M. A.
 Le nyomás. Depressio, oppressio. M. A.
 Meg nyomás. Compressio. M. A. item Ephialtes, oppressio nocturna. PP.
 Öszve nyomás. Compressio. M. A.
 Reá nyomás. Impressio. M. A.

Vissza nyomás. Repressio.
NYOMDOS, nyomdossa. Calcat, conculeat. M. A.
NYOMINT, nyomintja. Leniter, molliter premit. Egy aranyat nyomintott a' markába.
NYOMKOD, nyomkodja. Calcat, conculeat. M. A.
NYOMMASZT, nyommasztja. Comprimit, opprimit. M. A.
 El nyommasztja. Obruat, deprimit. M. A.
 Le nyommasztja. Comprimit, deprimit. M. A. Faludi, B. E. p. 38.
 Meg nyommasztja. Comprimit, opprimit. M. A.
NYOMOD, nyomodja. Calcat. Zvonaries, Postil. 1. R. p. 471.
 El nyomodja. Conculeat. M. A.
NYOMOGAT, nyomogatja. Pressat. M. A.
 Meg nyomogatja. Compressat.
 Nyomogatás. Palpatio, pressatio. M. A.
NYOMOR.
 Nyomorék. Curruca. M. A. Parva avis, quae alienos pullos pro suis educat. CM. Poszáta. item Miscellus, calamitosus.
 Nyomorék-barát. Miscellus monachus. Zvonaries, Post. 1. R. p. 9.
 Nyomorék-ember. Miser, infirmus, debilis, calamitosus. S. I.
 Nyomorék-katona. Miles invalidus.
 * Ország' nyomoréki. Publici calamitosi. Faludi, B. E. p. 35.
 Szerencse' nyomorékja. Ludibrium fortunae. Faludi, N. E. p. 51.
 Venus' nyomorékja. Sacrificium Venereis. Faludi, N. E. p. 202.
 Világ' nyomorékja. Notorie calamitosus. Faludi, N. E. p. 168.
Nyomorg, nyomorog. Affligitur, opprimitur. M. A. Cum miseria colluctatur.
 Nyomorgat, nyomorgatja. Affligit, tribulat. M. A.
 Nyomorgatás. Afflictio, oppressio. M. A.
 Nyomorgató. Afflictor. M. A.
Nyomorít, nyomorítja. Afflictat. M. A.
 El nyomorítja. Affligit, opprimit. M. A.
 Le nyomorítja. Deprimit. Faludi, N. U. p. 114.
 Meg nyomorítja. Idem. M. A.
Nyomorítás. Afflictus. M. A.
 Meg nyomorítás. Afflictio. M. A.
 El nyomorítás. Oppressio, afflictio. M. A.
Nyomorkodik. Miseria premitur, conflictatur, aegrotat, langvet. Faludi, N. A. p. 188.
Nyomorodik. Opprimitur, deprimitur. S. I.
 El nyomorodik. Affligitur, opprimitur. M. A.
 Meg nyomorodik. Adffligitur. M. A.
Nyomorodott. Afflictus, miser, oppressus, calamitosus. M. A.
Nyomoroszik.
 Meg nyomoroszik. Adffligitur, premitur. M. A.
Nyomorú. R. Miser, afflictus, calamitosus. Pesthi' Meséji p. 83. Mikes p. 152. 402. 434. Faludi, N. A. p. 65.
 Nyomorúan. Misere. S. I.
 Nyomorultt. Afflictus, miser, calamitosus. M. A.

Nyomorúlt az, kinek nem elég, a' mie vagyon. km.
 El nyomorúlt. Oppressus, afflictus. M. A.
 Nyomorúlttúl. Misere, calamitose. M. A.
 Nyomorúság. Angustia, afflictio, aerumna, calamitas, tribulatio, conflictatio, miseria. M. A. A' nyomorúságot nyomorúság szokta követni. km.
 Nyomorúságos. Valde calamitosus.
 NYOMOTT. Pressus. M. A.
 Ki nyomott. Expressus.
 Le nyomott. Depressus. M. A.
 Reá nyomott. Appressus. M. A.
 NYOMÓ. Pressor, premens. M. A.
 Nyomó kád. Cuppa. M. A. Vas pressorium. PP.
 Nyomó rúd. Pertica foeni pressoria, in curru rusticano.
 Nyomó zsák. Saccus pressorius, fecinaeus. PP.
 * Le nyomó. Oppressor, depressor. M. A.
 Meg nyomó. Compressor v. incubus. S. I.
 Pöcsét-nyomó. Typarium sigilli.
 Nyomódik. Premitur v. sequitur. Faludi, N. U. p. 206. N. A. p. 41.
 Bé nyomódik. Imprimitur, cavatur. S. I.
 NYOMTAT, nyomtatja. Imprimit, excudit. item Triturat. M. A.
 Ki nyomtatja. Typis exprimit, excudit. M. A.
 Meg nyomtatja. Comprimit, comprimi facit. M. A.
 Nyomtatatlan. Typis non expressus, ineditus v. non tritutus. S. I.
 Nyomtatás. Impressio. item Tritura. M. A. Typis editio, typica editio. PP.
 Ki nyomtatás. Impressio. M. A.
 Nyomtaték. Additamentum carnis, ad mensuram explendam, apud laniones.
 Nyomtatott. Impressus, excusus. M. A.
 Nyomtatott kép. Imago aere expressa. Kupferstich. S. I.
 Nyomtatott szövet. Tela picta, colorata. S. I.
 Meg nyomtatott. Compressus. M. A.
 Nyomtató. Impressor, typographus. M. A.
 Nyomtató ló. Equus triturator. Sz. D.
 Nyomtató műhely. Officina libraria.
 * Ki nyomtató. Impressor, excussor. M. A.
 Könyv-nyomtató. Typographus.
 Nyomtatva iget. Equitat pede pressim. M. A.
 Nyomtatvány. Typica editio, v. expressum, extritutum. S. I. item Exemplar impressum.
 NYOMVASZT, nyomvasztja. Comprimit, opprimit. L. Nyommaszt.
 Meg nyomvasztja. Contrucidat. M. A. CM. Prágai, p. 939.

NYOSZOLY.

NYOSZOLY.
 NYCSZOLYA. Grabatus, cline. M. A. Sponda lecti. PP.
 NYOSZOLYÓ aszszony. Pronuba. M. A.
 Nyoszoló leány. Paranympa. S. K. Sz. D.

NYÓ.

NYÓLCZ.

NYÓLCZ (NYÓCZ). Octo. M. A.
 Nyólcz annyi. Octuplus. M. A.
 Nyólcz esztendő. Octennis, octo annorum. S. I.
 Nyólcz féle. Octuplus. S. I.
 Nyólcz száz. Octingenti. M. A.
 Nyólcz századik. Octingentesimus. M. A.
 Nyólcz százaz. Octingenarius. M. A.
 Nyólcz szegű. Octogonus. S. I.
 NYÓLCZAD. Octavus v. octans, pars octava. S. I.
 Nyólczadik. Octavus. M. A.
 Nyólczadszor. Octavum, octavo. M. A.
 NYÓLCZAS. Octonarius. M. A.
 NYÓLCZSZOR. Octies. M. A.
 Nyólczszoros. Octuplus. S. I.
 NYÓLCZVAN. Octoginta. M. A.
 Nyólczvanodik. Octogesimus. M. A.
 Nyólczvangszor. Octogies. M. A.

NYÖ.

NYÖF.

NYÖF. Hang.
 NYÖFÖG. Grunnit. M. A.
 Nyöfögés. Grunnitus. M. A.

NYÖG.

NYÖG. Gemit, gemiscit, ingemiscit. M. A.
 El nyögi. Pázm. Pred. p. 961. Pacifice tolerat, patienter perpetitur.
 Ki nyögte magát. Finem fecit gemitibus suis.
 Környül nyög. Circumgemit. M. A.
 NYÖGDÉCSEL. Gemiscit, lenes gemitus ducit.
 Nyögdécselő. Gemebundus.
 NYÖGDÖGEL. Gemiscit, gemitus ducit. S. I.
 NYÖGÉS. Gemitus. M. A. Nem akarásnak nyögés a' vége. Laconicas lunas causas. M. A. p. 235.
 NYÖGÖ. Gemebundus. M. A.
 Nyögödik. Gemitus ducit. Vajda, 1. K. p. 70. 361.

NYÖK.

NYÖK.
 NYÖKÖG, nyöfög, nyösözög. S. I.
 NYÖKÖRÖG. Nyösözög. A' marháról mondatik. Sz. D.
 Nyökörgés. Csuzi, Tromb. p. 73.

NYÖSZ.

NYÖSZ.
 NYÖSZÖG. Grunnit. PP.
 Nyösözögés. Grunnitus. PP.
 NYÖSZÖRÖG. Identidem grunnit. A' dunogva síró gyermekről mondatik. Sz. D.

NYŐ.

NYŐ.

NYŐ, nyővi. Conterit, lacerat, exstirpat. M. A.
 Kendert nyő. Canabes evellit.
 Ki nyővi. Evellit.
 NYÖVÉS. Evulsio, exstirpatio.
 Kender-nyövés. Evulsio canabum.
 Len-nyövés. Evulsio lini.
 NYÖVŐ. Evellens.

NYÖL.

NYÖL. Crescit. A' bürök is nagyobbra nyöl, mint a' ló-her. km.
 Bé nyöl. Increscit. Már bé nyölt a' feje lágygya. km.
 Föl nyöl. Accrescit. A' melly karó igen magasra föl nyöl, ritkán szokott erős lenni. km.
 Meg nyöl. Exerescit. Tar gyermeknek meg nyöl még a' haja. km. Jus postliminii.
 NYÖLDÖGEL. Succrescit. Biró Márton, Micae p. 36.
 NYÖLESZT, nyöleszti. Facit ut crescat. Meg nyöleszti a' haját: meg neveli.
 NYÖLÉS. Incrementum. Szép nyölése van ennek a' fának.
 NYÖLT. Quod excrevit.
 El nyölt ruha. Vestis detrita. S. I.

NYÖSTÉNY.

NYÖSTÉNY. Femella. L. NÖSTÉNY.
 Nyösztény-személy. Persona sexus sequioris. Tordai MSS.

NYÖSZTET.

NYÖSZTET, nyöszteti. Házasítja. lásd NÖSZTET. Gyöngyösi 1. Dar. p. 198. „Inkább ma temess el, hogy sem nyösztess engem náлом nem kedvesel.”

NYU.

NYUG.

NYUG.
 NYUGALOM. Quies. M. A.
 Nyugalma. Ejus quies. Gyöngyösi, 1. Dar. p. 89.
 Nyugalmát háborgatja. Inquietat. M. A.
 Nyugalmas. Quietus, pacatus. M. A.
 Nyugalmasan. Quietate, pacate. M. A.
 NYUGAT, nyugatja. Quiescere facit. M. A.
 NYUGHATATLAN. Irrequietus, inquietus. M. A.
 Nyughatatlan ki vágó elme. Inquietum, et exorbitans ingenium. Faludi, E. M. p. 244.
 Nyughatatlanítja. Inquietat, molestat, turbat. Csuzi, Síp-szó p. 517. Tromb. p. 60.
 Nyughatatlanodik. Inquietus est, turbatur. M. A.

Nyughatatlankodás. Irrequies, inquietudo. Pázm. Ered. p. 621.
 Nyughatatlanság. Inquietudo. M. A.
 Nyughatatlanság. Impatience.
 NYUGODIK. Quiescit. A' végű fának árnyékában jól lehet nyugodni. km.
 Le nyugodik. Quietus se dat. Még nem nyugodott le a' nap. km: Vagyon még reménység.
 Meg nyugodik. Adquiescit. Pázm. Kal. p. 563.
 Nyugodalom. Quies, quietudo, requies, tranquillitas. M. A. Dolog után édes a' nyugodalom. km.
 Nyugodalma. Ejus quies. Nincs nyugodalma. Non habet quietem.
 Nyugodalmas. Tranquillus, quietus, securus. M. A.
 Nyugodalmasan. Quies. pacate, tranquille. M. A.
 Nyugodás. Requies, respiratio. S. I.
 Nyugodó. Quiescens.
 Nyugodott, nyugodtt, nyugott. Quod jam quietus.
 Nyugott elmével. Quiescit mente.
 Nyugott föld. Ager novalis. Nyugott földnek jobb a' termése. km.
 Nyugott katonák. Milites recentes, integri, quieti. PP.
 Nyugott lovak. Equi recentes, integri. PP.
 Nyugottan. Quiescit. S. I.
 NYUGOT. Occidens, occasus. S. I.
 Nap-nyugot. Occasus solis.
 Nap-nyugotkor. Sole occidente, ad solis occasum.
 Nyugoti. Occidentalis. S. I.
 Nap-nyugoti. idem.
 NYUGOT, nyugotja. Quiescere facit. M. A. Pázm. Kal. p. 333.
 El nyugotja. idem. Pázm. Kal. p. 1012.
 „Mikor hivat el nyugotja Isten, az Ur öröksége meg mutattatik.“
 Meg nyugotja. Requiescere facit. Zvonarics, 1. R. p. 236.
 NYUGOSZIK, NYUGOSZIK. Quiescit. M. A. A' kinek szárnya alatt nyugoszol, azt tiszteljed. km.
 El nyugszik. Quietus se dat.
 Le nyugszik. idem.
 Ki nyugoszja magát. Quietus se reficit.
 Meg nyugszik. Conquiescit, requiescit. M. A.
 Nyugovás. Requies, relaxatio, respiratio. M. A.
 Le nyugovás. Requies. M. A.
 Nyugovó. Quiescens.
 Nyugosztal, nyugosztalja. Quietem conciliat. PP.
 Le nyugosztalja. idem. Faludi, Sz. E. p. 108. T. É. p. 199.
 Nyugosztalás. Acquiescentia. PP.
 Nyugosztaló. Ad quietem componens, tranquillans. Csuzi, Sip-szó. p. 92.
 Nyugosztaló ág. Quietifer lectus. Faludi, T. É. p. 275.
 Nyugosztaló boldogság. Felicitas quietus, securus. Faludi, Sz. E. p. 95.
 NYUGTA, nyugtot, nyugtom. Quies illius, tua, mea.
 Nyugta után dicsérd a' napot. km.
 Nyugtomat nem találom. Non habeo requiem, nullam reperio quietem.

Nincs nyugta. Non habet requiem.
 NYUGTALAN. Inquietus, irrequietus, inquietus. S. I.
 Nyugtalanítja. Inquietat, molestat, turbat. S. I.
 Nyugtalanodik. Est inquietus, turbatur. S. I.
 Nyugtalanóság. Inquietudo, inquietus. S. I.
 NYUGTAT, nyugtatja. Quietat, quietum reddit, quietem conciliat. S. I.
 Meg nyugtatja. Quietum esse jubet.
 Nyugtató. Quietis conciliatio.
 Nyugtató. Pacator, sedator, quietis conciliator. S. I.
 Nyugtató levél. Aposta, quietantia. Quittung. S. I.
 NYUGVA. Quiescendo.

NYURGA.

NYURGA. Gracilis. Nyúlánk, nyúlt testű. S. I.

NYUSZKA.

NYUSZKA. Lepus. S. I.

NYUSZT.

NYUSZT. Mustella zibellina, martes scythica, zoboles. Zobel. S. I.
 Nyuszt-suba. Toga pelle mustellae zibellinae subducta. Beniczki, p. 215.
 NYUSZTOS. Pellem mustellae zibellinae habens, v. hac subductus. Faludi, T. É. p. 172.
 Nyusztos süveg. Pileus pellitus. Faludi. B. E. p. 41.

NYUV.

NYUV.

NYUVAD. Suffocatur. Sz. D. A' vízbe nyuvadt. Sz. D.
 Meg nyuvad. idem. Már meg nyuvadt: meg fültt Sz. D.
 NYUVASZT, nyuvasztja. Suffocat. Sz. D.
 Meg nyuvasztja: fulasztja, fojtja. Sz. D.

NYUZGA.

NYUZGA. Nyúzár. Arról mondatik, a' ki magánál erősebbe kap, kötélődzik. Sz. D.

NYÚ.

NYÚT.

NYÚT (Nyúlit, nyúlyt, nyújt.), nyújtja. Porrigit, protendit, extendit, item Producit, prolongat. M. A.
 Alá nyújtja. Deorsum porrigit.
 Bé nyújtja. Exhibet, offert, tradit. S. I.
 El nyújtja. Protrahit, prolongat.
 El nyújtja a' tésztát. Distendit massam farinae.
 Hozzá nyújtja. Adporrigit. M. A.
 Ki nyújtja. Extendit, exporrigit, exercit. M. A.

Meg nyújtja. Elongat, diducit, dilatat. M. A.
 NYÚJTÁS. Productio. M. A.
 Ki nyújtás. Extensio. M. A.
 Szó-nyújtás. Productio vocis.
 NYÚJTÁTHATÓ. Producibilis.
 Ki nyújtátható. Ductilis. M. A.
 NYÚJTOGAT, nyújtogatja. Largitur, protendit. M. A.
 Ki nyújtogatja. Extentat, exertat. M. A.
 NYÚJTON nyújtja. Continuo porrigit. Csuzi, Sip-szó p. 524. Tromb. p. 215.
 NYÚJTOTT, nyújtatott. Porrectus, productus. M. A.
 Nyújtott ércz. Aes ductum, ductile. S. I.
 Ki nyújtott. Extensus, protensus. M. A.
 NYÚJTÓ. Compages. Kocsi' nyújtója. S. I. A' lócs, ha görbe nem volna, nyújtó lehetne. km.
 Nyújtó pad. Asser, super quo defunctus exponitur. Már a' nyújtó padon fekszik.
 Szó-nyújtó. Productor vocis.
 Nyújtód (Kis, nagy). E. FF. Háromszék Székében.
 Nyújtózik. Pandiculatur. S. I.
 Nyújtózik. Pandiculatur. M. A. Csak addig nyújtózzál, míg a' lepel ér. km.
 Non ultra pedem calceus. M. A.
 El nyújtózik. Prolongatur, extenditur. M. A.
 Elő nyújtózik. Se extendit. Pázm. Pred. p. 322.
 Nyújtózás. Pandiculatio. M. A.
 Nyújtózkodik. Pandiculatur. S. I.
 Nyújtóztat, nyújtóztatja. Facit, ut extendatur, defunctum extendit in asserem mortuali.
 Már ki nyújtóztatták. Jam jacet extensus in asserem mortuali. Sz. D.
 NYÚJTVA. Producte. M. A.
 Nyújtva beszél. Valde protrahit voces. Sz. D.

NYÚL (ige).

NYÚL. Attractat, apprehendit. M. A.
 Szegény ember nem nagy úr, a' mic van, ahhoz nyúl. km.
 Bele nyúl. Involat, arripit, attractat. M. A.
 Hozzá nyúl. Apprehendit. M. A. Igen lágyan nyúl hozzá. Subula leonem excipit. KV. p. 495.
 Le nyúl. Manum submittit. S. I.
 NYÚLÁNK. Gracilis. Karcú. S. I. Sz. D.
 NYÚLÁS. Extensio, protensio. M. A.
 Hozzá nyúlás. Apprehensio, contactio. M. A.
 NYÚLIK. Protenditur, extenditur. M. A.
 El nyúlik. Prolongatur, extenditur. M. A.
 El nyúlt az ágyon. Extensus jacuit in lecto. Sz. D.
 Ki nyúlik. Extenditur, protenditur. S. I.
 Le nyúlik. Dependet. S. I.
 Meg nyúlik. Prolongatur, extenditur. M. A.
 NYÚLÓ. Quod se extendit.
 Nyúló fű. Polygonum. NC. p. 47.
 Nyúló félben van a' bora: nyúlósdni kezd a' bora. Sz. D.
 Nyúlóban van. idem.

Nyúlós. Quod duci et tendi potest. A' mi nyúlik, mint bor, bőr, posztó, tézta, méz 's a' t.
 Nyúlós bor. Vinum pendulum, lentum. PP.
 Nyúlósodik. Pendulum fit. Prágai, p. 829.
 Nyúlóssá válik. idem. S. I.
 Nyúlóssúl. idem. S. I.
 Nyúlósság. Lentitia v. pendulitas. S. I.
 NYÚLT. Tensus, extensus, productus.

NYÚL (név).

NYÚL. Lepus. M. A. Kicsiny a' nyúl, de még is meg futtatja az agarat. km.
 Nyúl (Káptalan, kis, nagy). FF. Győr Vben.
 Nyúl-árnyék. Spargus, sparga, asparagus. M. A. Corruca, sylvestris asparagus. CM.
 Nyúl-aprólék. Intestina leporina cum extremitatibus. S. I.
 Nyúl-bogyó. Stercus leporinum. S. I.
 Nyúl-bőr. Pellis leporina.
 Nyúl' eleje, elő-czimere. Armus leporinus, dorsum leporinum. S. I.
 Nyúl-ember, nyúl-szívú. Homo imbellis, pavidus. S. I.
 Nyúl' farka. Cauda leporina.
 Nyúl' farkán gombot köt. km.
 Nyúl-fi. Lepusculus. S. I.
 Nyúl-fff. Sanchos. M. A.
 Nyúl-gomba. Species fungi esculenti.
 Nyúl-hajtó. Impulsor leporum. Ki kerülne belőled egy vadász, és egy nyúl-hajtó. km.
 Nyúl' hamarja. Lásd HAMARJA.
 Nyúl-háj. Pinquedo leporina.
 Nyúl-hát. Dorsum leporinum. Nagy urak' kedve nyúl-háton jár. (Gratia magnatum leporino tergore fertur.) Beniczki, p. 250.
 Nyúl' hátulja, hátulsó czimere. Coxa leporina. S. I.
 Nyúl-hús. Caro leporina.
 Nyúl-kék, nyúl-saláta. Sanchus. PP.
 Nyúl-láb. Lagopus, pes leporinus. M. A.
 Nyúl-nyom. Vestigium leporis. Sz. D.
 Nyúl-pörje. Briza media. Hasenbrot. S. I.
 Nyúl-szájú. Habens labium fissum. S. I.
 Nyúl-szívú. Timidus, pavidus. Pázm. Pred. p. 4112.

Nyúl-ször. Lana leporina. S. I. Sima, mint a' nyúl-ször. km. Dug. 1. R. p. 252.
 Nyúl-tartó. Lagotrophium. M. A.
 Nyúl-vadászó sas. Aquila valeria. M. A.
 Nyúl-vitéz. Timidus. Dug. km. 1. R. p. 144.
 * Házi nyúl. Dasyus. M. A.
 Mezei nyúl. Lepus timidus. Földi, p. 69.
 Tengeri nyúl. Cuniculus. ibidem.
 Selyem-nyúl: hosszú szörű Ángori nyúl.
 NYULA. Ejus lepus.
 NYULACS, NYULCSA. R. Lepusculus. S. I.
 NYULAS. Leporarius, leporinus. M. A.
 Nyulas. MV. Mosony Vben. E. FF. Kólos Vben.
 Nyulas kert. Leporarium. M. A.
 NYULAT látánk, nem lézzen jó szerencsénk. km. Lepus apparens infortunatum facit iter. M. A.
 NYULÁSZ. Venatur leporis. M. A.
 Nyulászat. Venatus leporum. Beniczki. p. 263.
 Nyulászás. Captura leporum. VM. Hit-tartás. p. 23. Pázm. Kal. p. 563. Ásítónak az agarak, jó nyulászás lézzen. km.
 Nyulászó. Venator leporum.
 Nyulászó idő. Tempus venationi leporum aptum.
 Nyulászó poráz. Lorum venaticum. Prágai. p. 125.
 NYŰLI. Leporinus. M. A.
 NYŰLLAL bétlett. Timidus.

NYŰZ.

NYŰZ, nyúzza. Glubit, excoriat. M. A.
 Meg sem fogta a' rókát, már is nyúzza. km.
 Nyúz foszt. Praedatur. M. A.
 Nyúzza fosztja. Expilat. M. A.
 El nyúzza. Deglubat, deterit, defricat. M. A.
 Le nyúzza. Pelle exuit.
 Meg nyúzza. Excoriat. M. A.
 NYŰZÁS. Excoriatio. M. A.
 Nyúzás fosztás. Expilatio, praedatio. M. A.
 Meg nyúzás. Excoriatio. M. A.
 NYŰZOTT. Excoriatus. M. A.
 Nyúzott fosztott. Depraedatus, expilatus. M. A.
 NYŰZÓ. Excoriator. S. I.
 Nyúzó fosztó. Praedo, expilator. M. A.
 Dög-nyúzó. Sinter.

NYŰ.

NYŰG.

NYŰG. Pedica, ligamen quo pedes equorum stringuntur, compedes. M. A. A' nyűg nem menti meg a' tilost. km.
 Elég nyűg (baj) rajtam. Sz. D.
 NYŰGBE veti a' lovat. Equo pedicam imponit. Sz. D.
 NYŰGÖLÖDİK: alkalmatlankodik. Sz. D.
 Ne nyűgölödjél rajtam. Noli mihi incommodare. Sz. D.
 NYŰGÖS. Compeditus. M. A.
 NYŰGÖZ, nyűgözi. Compedit. M. A.
 Le nyűgözi. Pedica firmat.
 Meg nyűgözi. Compedes injicit.
 Nyűgött, nyűgöztetett. Compeditus, vinctus. M. A.

NYŰST.

NYŰST a' szövő székben. Radius textoris. Prágai, p. 190.
 Nyűst-fonál. Lantium. M. A.
 NYŰSTÖS.
 Négy nyűstös vászon. Sz. D.

NYŰ.

NYŰ.

NYŰ. Verinis. item Hús-féreg. Tarmes, tarmus. M. A.
 Nyű-fff. Thlaspi arvense.
 NYŰHELÖDİK, Nyűhelödik. Valarödzik. Sz. D.
 NYŰVED. F. Bihar Vben.
 NYŰVES. Verminosus. M. A.
 Nyűves sajt. Caseus verminosus.
 Nyűvesedik. Vermiculatur. M. A.
 Meg nyűvesedik. idem.
 Nyűvesül. idem.
 Meg nyűvesül. idem.
 NYŰVÉSZ. Corax crotophaga. Földi, p. 153.
 NYŰZSÖG. Hemzseg. Sz. D.

M u t a t ó

(O- és Ó-ból.)

O

O, os.
 OBSIT, obsitos.
 OCS, ocsmány, ocsó.
 OD, oda, odor, odó, odu.
 ODOR, odorjány.
 OGY. R.
 OHAJT, ohajtás, ohajtott, ohajtozik.
 OK, oka, oki, okol, okos, okoz, oktan, oktat, oktondi, okul.
 OKA.
 OKÁD, okádás, okádékony, okádozik, okádó, okádtat.
 OKULÁR.
 OLAD.
 OLAJ, olaji, olajja, olajka, olajos, olajoz.
 OLASZ, olaszi, olaszka, olaszos, olaszúl.
 OLÁH, oláhú.
 OLLÓ, ollól, ollózik.
 OLLY, olyan, ollyas, ollyat, ollyatán, ollyatén, ollyha, ollyik, ollykor.
 OLU, olvad, olvaszt.
 OLVAS, olvasatlan, olvasás, olvasdogál, olvasgát, olvasható, olvasott, olvasó, olvasva.

OM, omol, omt.
 OMPOLY.
 ONDÓ, ondód.
 ONN, onnan, onnat, onnét.
 ONOKA.
 ONSZOL, onszolás, onszoló.
 ONT, ontás, ontogat, ontott, ontó.
 OPÁL.
 OR, orálkodik, oros, oroz, ország, ország, orv, orz.
 ORBÁN, orbáncz.
 ORBONÁS, orbonász.
 ORCZ, orcza, orczy, orczúl.
 ORD, orda, ordacs, ordas, ordit, ordód.
 OREMOS.
 ORGONA, orgonál, orgonás.
 ORGOVÁNY.
 OROM, orma, ormány, ormos, ormoz.
 OROSZ, orosz, oroszokodik, oroszlán, oroszól, orosztony, oroszúl.
 ORR, orra, orratlan, orrodzó, orrol, orrondi, orros, orrott, orroz, orrók, orrú.
 ORSOLYA.

ORSÓ.
 ORT, orta, ortály, ortó.
 ORVOS, orvosi, orvosol, orvosság.
 OS.
 OSKOLA, oskolabéli, oskolai, oskolás, oskoláz.
 OSON, osont.
 OSONNA, osonnás, osonnáz.
 OSTOBA, ostobaság, ostobit, ostobúl.
 OSTOR, ostora, ostormény, ostoroz.
 OSTRIGA.
 OSTROM, ostroma, ostromol.
 OSTYA.
 OSVÁLD.
 OSZ, oszkó, oszol, oszró, oszt, osztovata.
 OSZLOP, oszlopa, oszlopi, oszlopos, oszlopoz.
 OSZPORA.
 OSZTÁN.
 OTROMBA, otrombaság, otrombul.
 OTT, ottan, otthon.
 OZTÁN.

Summa 59.

Ó

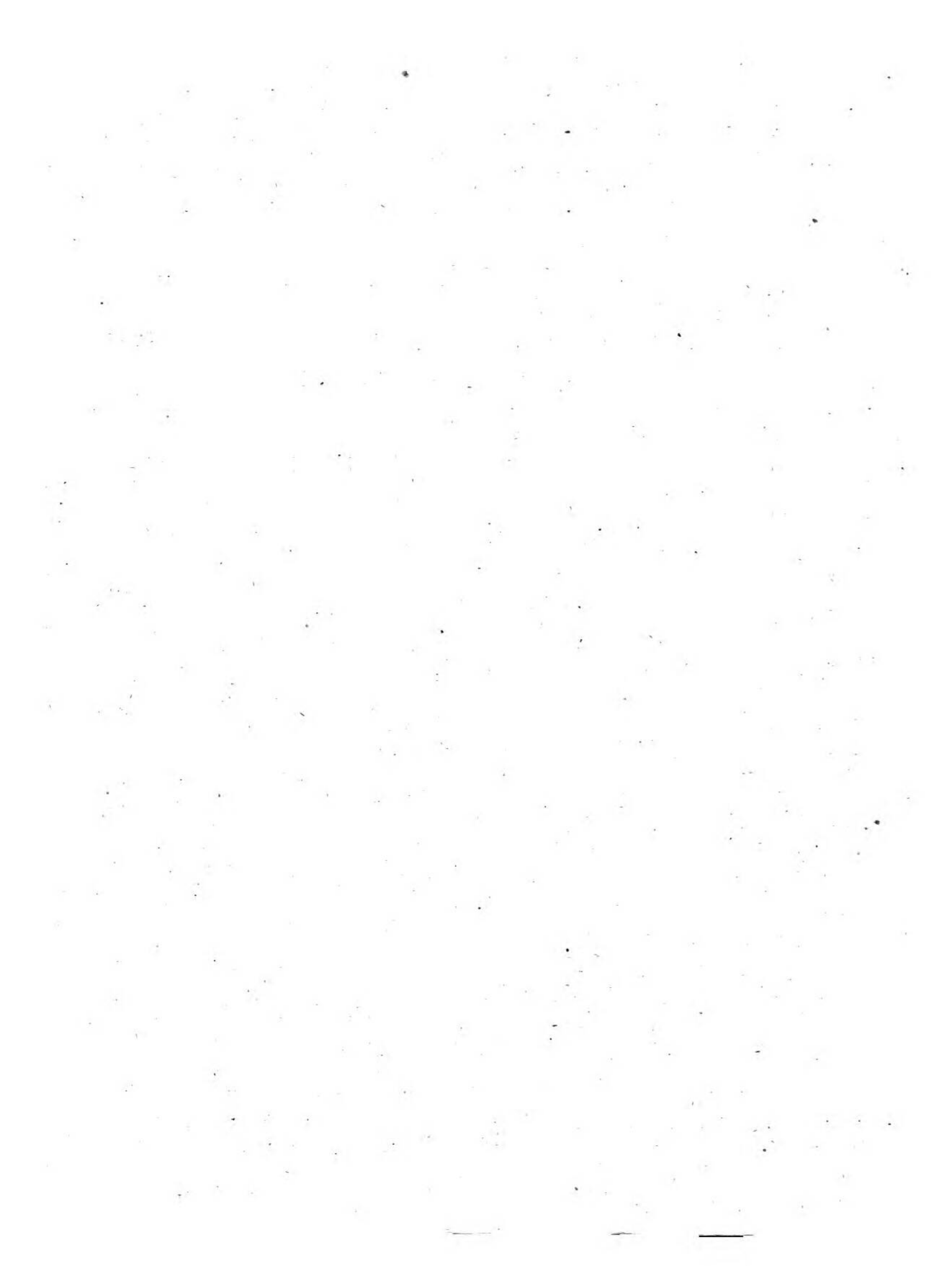
Ó

Ó, ócs, ócsó, ovas, ovik, ovitt, ovúl.
 ÓBÉGÁT.
 ÓKULÁR.
 ÓL, ólálkodik.
 ÓLD, óldal, óldall, óldatlan, óldás, óldhat, óldoz, óldó, óldzik.
 ÓLOM, ólmos, ólmoz.

ÓLT, óltalom, óltatlan, óltás, olthat, oltogat, oltott, oltovány, óltó, oltvány.
 ÓLTA.
 ÓLTÁR, oltára, oltári.
 ÓN, ónas, ónaz, óni, ónos, ónoz.

ÓRA, órai, órán, óránként, órányi, órás.
 ÓRJ, órja, órjas.
 ÓRIÁS, óriási.
 ÓTA.
 ÓTALOM, ótalmatlan, ótalmaz.
 ÓV, óva, óvás, óvást, óvhat, óvó.

Summa 16.

O.

O.

O. Interjectio. Ab, o. M. A.
 O bohó. O lepidum caput. PP.
 O ha. Optantis: o si, utinam.
 O ha-it. Ohajt. Optat. L. alább.
 O jaj. Gementis: cheu.
 O vajha. O utinam. M. A.
 OS (o's, mint nos, no 's.). Interjectio.
 Os! mi jutott eszébe. O quid illi in-
 cidit.

OBSIT.

OBSIT. Dimissio, literae dimissionales.
 S. I.
 Obsit-levél. Literae dimissionales. Fa-
 ludi, E. M. p. 16.
OBSITOS. Miles rude donatus, domum
 dimissus. S. I.
 Obsitos katona. Miles ablicentiat.

OCS.

OCS, ECS, ÖCS. Suffixum diminutivus,
 mint Kapocs, Kövecs.
Ocs-vár. (Belső, felső). FF. Abauj, és
 Zemplin Viben.
OCSMÁNY. Foedus, sordidus, obscoenus,
 spurcus. M. A.
 Ocsmány beszélgetés erkölcs-vesztege-
 tés. Corruptum mores colloquia
 prava.
 Ocsmány beszédfi. Spurcidicus. M. A.
 Ocsmányit, ocsmányítja. Foedat, spurcat.
 M. A.
 Meg ocsmányítja. Conspurcat. M. A.
 Spurcat. CM.
 Ocsmányítás. Conspurcatio, foedatio. M. A.
 Meg ocsmányítás. Conspurcatio, defoe-
 datio. M. A.
 Ocsmányított. Foedatus, defoedatus,
 sordidatus. M. A.
 Ocsmányító. Spurcidicus. M. A.
 Ocsmányodik. Res obscoenas loquitur,
 v. facit. Pázm. Pred. p. 376.
 Ocsmányon. Spurce, obscoene, foede, sor-
 dide. M. A.
 Ocsmányosság. Foeditas, spurcitia, spur-
 citas, obscoenitas. M. A. Paedor.
 CM.
 Ocsmányosságos. Valde spurcus. Pázm. Kal.
 p. 521.
 Ocsmányúl. Foede, spurce, sordide, ob-
 scoene. M. A.
OCSÓ, OCSU. Excretum, acus — acris.
 M. A. Gabona' alja, a' mit a' ma-
 jorságnak enni vetnek.
 Ocsó nyúl. Faludi, E. M. p. 9.
 Ocsódik. Expergefit, expergiscitur, evi-
 gilat. Sz. D. S. I.

Föl ocsódik. Evigilat. Pázm. Pred. p.
 36. 104.

OD.

OD.
ODA. Eo, isthuc. M. A.
 Oda adja. Tradit, cedit. M. A.
 Oda alá. Infra, inferne, inferius. PP.
 Oda által (hajdan: oda el túl.). Trans,
 ultra, e regione. S. I.
 Oda bé. Intro, intus, intra, intrinse-
 cus. M. A.
 Oda benn, oda bent. Intus, intrinse-
 cus. S. I.
 Oda elő. Initio, in exordio. S. I.
 Oda felé. Istrorsum. M. A.
 Oda föl (oda fönn). Supra, superne,
 superius. PP.
 Oda gondolja. Mentē v. cogitando ad-
 dit, intelligit. S. I.
 Oda hagyja. Linquit, relinquit, desc-
 rit. S. I.
 Oda baza. Domi. S. I.
 Oda ki. Foras. M. A. Foris, extra.
 Oda leszz. Aberit v. peribit, interibit.
 S. I.
 Oda létel. Absentia v. interitus. S. I.
 Oda mázkál. Obreptat. M. A.
 Oda megy. Accedit. S. I.
 Oda menetel. Accessus. S. I.
 Oda menett. In accessu.
 Oda nyújtja. Porrigit. S. I.
 Oda neki. Sit ita, non curo.
 Oda rekeszi. Accludit.
 Oda szegezi. Acclavat, clavis figit. S. I.
 Oda szolgáltatás. Suppeditatio. M. A. L.
 Oda találkozik. Supervenit. M. A.
 Oda való. Illuc aptus, spectans, perti-
 nens v. ejus loci incola. S. I.
 Oda van. Actum est, ilicet. M. A.
 Oda vetődik. Devenit, pervenit. S. I.
 * Ide oda. Huc illuc.
 Nem oda Buda. km.
 Se ide, se oda. Inter sacrum et saxum.
 Odai. Illius loci. S. I.
 Odább, odébb. Ultra, ulterius. S. I.
 Odább állott. Fuga se subduxit.
 Odány. Sz. P. Tolna Vben.
ODOR. R. Odú. Cavum. PP. Üreg, hé-
 zag. Sz. D.
 Odorja. Ejus cavum. A' csürnek odorja,
 melybe ki nem cséplett gabonát rak-
 nak a' Székelyek. Sz. D.
ODÓ. Caverna. M. A.
 Odós. Cavernosus. M. A.
ODU. Caverna. M. A.
 Odvas (odu-as). Foraminosus; caverno-
 sus, rimosus. item Vetustus. M. A.

Odvas fa. Arbor intus carie exesa, ca-
 vernosa.
 Odvasodik. Fit rimosus, cavernosus.
 Meg, odvasodik. idem.

ODOR.

ODOR. t. f. n. Adrianus.
 Szent Ódor' fa. Sz. P. Vas Vben.
ODORJÁNY. Sz. P. Tolna Vben.

OGY.

OGY, ogyja. R. Cavet, tuctur, defendit,
 protegit. pro Ója, ovja. S. I.

OHAJT.

OHAJT (o-ha-it), ohajtja. Suspirat. M.
 A. item Optat, appetit, desiderat.
 S. I.
OHAJTÁS. Suspiratio, suspirium, plan-
 ctus, plangor, lamentum. M. A. it.
 Optatio, desideratio.
OHAJTOTT. Optatus, desideratus.
OHAJTOZIK (mint Sohajtozik). Suspirat.
 S. I. Anhelat. Mindenik nagyobb
 polczra ohajtozik. km.

OK.

OK. Causa, ratio. M. A. item Conditio,
 modus. S. I.
 Ok-adandó. R. Rationem redditurus,
 v. excusaturus. S. I.
 Ok-adás. Assignatio caussae. VM. p.
 148. Zvonarics, 1. R. p. 858.
 Ok-adással mepti. Caussatur. CM.
 Ok-adott ember. Excusatus. S. I.
 Ok alatt. Sub conditione. Pázm. Kal.
 p. 671.
 Ok-levél. Syngrapha, hypotheca. M. A.
 it. Privilegium, donatio, literae caus-
 sales, privilegiatoriae. Heltai, 1. Dar.
 p. 27. VM. p. 297. NC. p. 457. M.
 Verbécsi, p. 74.
 Ok nélkül. Sine caussa, absque ratione.
 Ok-ravaszság. Argutiae. Faludi, E. M.
 p. 244.
 Ok-vétel. Obtentus, praetextus. S. I.
 Ok-vetetlen. Nihil excusans, nullam
 causam adferens. S. I. item Absque
 deliberatione, sine caussae cogniti-
 one. M. A.
 Ok-vetetlenül. Sine excusatione, tergí-
 versatione. S. I.
 Ok-vetés. Modus, conditio v. caussae
 sumtio, causatio, excusatio. S. I.

Ok-vető. Se excusans, caussam, rati-
onemque praetendens. S. I.
* Fogott ok. Caussa fictitia, praetex-
tus. Tasi Gáspár, p. 50. 52.
Fő-ok. Caussa principalis.
Igaz ok. Caussa vera, genuina.
Mellék-ok. Caussa lateralis.
Szinlett ok. Praetextus.
OKA. Ejus caussa, ratio, conditio. Se
oka, se foka nem volt. Nulla vel
caussa, vel praetextus fuit. Faludi, U.
E. 2. R. p. 160.
Okáért. Ejus rei caussa.
Annak okáért. Ideo, propterea.
Példának okáért. Verbi caussa.
Okát adja. Causificatur, causam, rati-
onemque reddit. M. A.
OKÁNY. F. Bihar Vben.
OKI. Causalis. M. A.
Okkal móddal. Cum ratione, suo modo,
moderate. Faludi, N. U. p. 93.
OKOL, okolja. Okul veti.
OKOS. Rationalis, rationabilis, anima-
tus. item Cautus, callidus, astutus,
vafer. M. A. Nehéz az okost meg
csalni. km.
Okos aszszony. Prudens mulier.
Okos bolond. km.
Okos ember. Prudens vir. Az okos em-
ber, ha keveset szöll is, sokat
mond. km.
Okos figyelem. Faludi, E. M. p. 244.
Okos késés. Tarditas considerata, cun-
ctatio circumspecta. S. I.
Okos, mint a nádi veréb. km.
Okos ravasz. Perargutus. M. A.
Okos ravaszág. Argutiae. M. A.
Okos szó. Prudens dictum. A' bolond-
tól ritkán várhatok okos szót. km.
Okosan. Callide, solerter, argute, vafre.
M. A. Sokat szállani és okosan, rit-
kán jár egygyütt. km.
Okoskodik. Ratiocinatur, argutatur. M. A.
Okoskodás. Ratiocinatio, versutia. M. A.
Elme-futtató okoskodás. Pázm. Kal.
p. 89.
Okoskodási. Ratiocinativus. M. A.
Okoskodó. Ratiocinans, argutator. M.
A. Korán okoskodó gyermek ritkán
szokott meg élni. km.
Okoskodva. Ratiocinando.
Okosodik. Sapit, rationem consequitur,
prudenciam adipiscitur. S. I.
Meg okosodik. idem.
Okosság. Ratio. item Solertia, perspi-
citas. item Vafrities, vafrementum,
calliditas. M. A. Idővel gyarapodik
az okosság. km.
Okosságos. Valde prudens. Vajda, 5. K.
p. 76.
Okosságtalan. Irrationalis. Pázm. Préd.
p. 66.
Okosságtalanság. Irrationalitas. Pázm.
Kal. p. 802.
Okosúl. Rationem consequitur, prudens fit.
Meg okosúl. idem.
OKOT ad reá. Caussat, occasionem dat.
OKOZ, okozza. Caussatur, culpam conji-
cit in aliquem v. facit, efficit. S. I.
Okozás. Caussatio.
Okozat. Effectus. Makó Pál.
OKTALAN. Irrationabilis, incautus, ab-
surdus. M. A.

Oktalan állat. Animal irrationale, bru-
tum. Pázm. Préd. p. 235.
Oktalan törődés. Angor supervacaneus.
S. I.
Oktalanít, oktanítja. Stupidum reddit.
Világ oktanítottta. Valde stupidus.
Pázm. Préd. p. 89.
Oktalanokodik. Absurda agit v. loquitur.
S. I.
Oktalanság. Alogia. M. A.
Oktalanul. Absurde. M. A.
Oktalanul (ige). Stupidus redditur.
El oktanul. Brutescit. Pázm. Kal.
p. 246.
Meg oktanul. Obbrutat. M. A.
OKTAT, oktatja. Institut, instruit, in-
format. M. A.
Reá oktatja. Informat. Reá tanítja.
Oktatás. Institutio, instructio. M. A.
Oktató. Institutur, informator. M. A.
Oktató intézés. Paraenesis didactica. Káldi.
Oktató szó-tár. Lexicon didacticum.
OKTONDI. Hebes, stupidus. Másnak akar
tanácsot adni, s maga oktondi. km.
OKUL. Pro caussa, instar caussae.
Okul adja. Obtendit.
Okul adás. Obtentus. S. I.
Okul vetés. Praetextus.
OKUL. Sapit, prudens fit. Faludi, B. E.
p. 64. N. E. p. 102. 217.
Belé okul. Addiscit, condiscit. S. I.
Belé tanul. Sz. D.
Meg okul. Prudentiam consequitur.

OKA.

OKA. Mérték' heme. Statera. PP. Két
icze. S. I.

OKÁD.

OKÁD, okádja. Vomit. M. A.
El okádja magát. In vomitum erumpit.
Ki okádja. Evomit. M. A. A' föld is ki
okádja gyomrából az el rejtett dolgo-
kat. km.
Ki okádja a' bort. Crapulam evomit. PP.
Le okádja. Pervomit. S. I.
Viszaza okádja. Revomit. M. A.
OKÁDÁS. Vomitus, vomitio. M. A.
OKÁDEKONY. Ad vomitum proclivis. S. I.
OKÁDOZIK. Vomitat, vomit frequenter.
M. A. Pázm. Préd. p. 235.
OKÁDÓ. Vomitor. M. A.
Tűz-okádó. Ignivomus.
OKÁDTAT, okádtatja. Vomitum procurat.
Okádtató. Vomitorius. M. A. CM. Vomito-
rium.

OKULÁR.

OKULÁR. Conspicillum, conspicillum,
specillum. M. A.
Kétszeres okulár. Duplicatum conspi-
cillum. Pázm. Kal. p. 565.
OKULÁRT tesz. Perspicillo, vitro armat
oculos. PP.

OLAD.

OLAD. MV. Vas Vben.

OLAJ.

OLAJ. Oleum. M. A. Nem mindenkor leszsz
olaj a' mécsben. km.
Olaj-áros. Olearius. NC. p. 289.
Olaj-áruoló. idem. PP.
Olaj-bólt. Apotheca olei. Káldi, 1. Paral.
27. 28.
Olaj-csináló. Olearius. M. A.
Olaj-dió: olajfa' gyümölcse. Oliva. M. A. L.
Olaj-fa. Olea. M. A.
Olaj-fa' gyümölcse. Oliva. M. A.
Olaj-fai. Oleagineus. M. A.
Olaj-fás hely. Olivetum. M. A.
Olaj-fösték. Oleario dilutum pigmentum.
PP.
Olaj-föstékkal föstött kép. Imago oleo
subacta. PP.
Olaj-föstés. Pictura olearia. S. I.
Olaj' gaza. Fraces. M. A. Magma, amur-
ca. S. I.
Olaj-kert. Olivetum. Káldi, Amos. 4. 9.
Olaj' magva, köve. Sansa, samsa. M. A.
Olaj-malom, olaj-sajtoló hely. Trapetum.
M. A. CM.
Olaj-máz. Vernix. S. I.
Olaj-prés. Torcular olearium.
Olaj' söpreje. Fraces. M. A.
Olaj-söprelék. Amurca. M. A.
Olaj-söprelées. Amurcarius. M. A.
Olaj-szín. Subflavus. PP.
Olaj-szüret. Olivitas. M. A. CM. Oliva-
tio. PP.
Olaj-szedés. idem. CM.
Olaj-termő. Olivifer. CM.
Olaj-ütés. Oleitas. S. I.
Olaj-ütő. Factor olei, olearius. S. I.
Olaj-verő. idem. NC. p. 289.
Olaj-vásárlás. Emtio olei. Biró Márton,
Micae p. 5.
* Asztali olaj. Oleum mensale.
Belind-olaj. Oleum hyosiami. E. MSS.
Vályi.
Borostyány-olaj. Laurinum. M. A.
Dió-olaj. Oleum nucum. S. K.
Eleven olaj. Naphtha. L. Haszn. Mulat.
1823. 1. R. p. 132.
Fa-olaj. Oleum olivarum. S. K. Olivum.
M. A. L.
Kender-mag-olaj. Oleum canabinum.
Kő-olaj. Petroleum. S. K.
Len-mag-olaj. Oleum lini. S. K.
Liliom-olaj. Oleum florum lili albi.
Majoránna-olaj. Amaracinum. M. A.
Mák-olaj. Oleum papaveris. Vályi MSS.
Mogyoró-olaj. Oleum avellanarum.
Momortika-olaj. Oleum momorticae. S. K.
Mondola-olaj. Oleum amygdalinum. S. K.
Repce olaj. Oleum rapistri arvorum.
Rózsa-olaj. Rosaceum. M. A.
Rozmaring-olaj. Oleum rosmarini. S. K.
Szagos olaj. Oleum odorum. S. K.
Szentelt olaj. Oleum benedictum.
Szurok-olaj. Pissazleon. M. A. L.
Terpetin-olaj. Oleum terebinthi. S. K.
Tégla-olaj. Oleum laterum contusorum.
MSS. Vályi.
Tök-mag-olaj. Oleum seminum cucurbitae.
Tütöm-olaj. Patientia. Nem minden
fán terem tütöm-olaj. km.
Vad olaj. Oleum oleastri. S. K.
OLAJI. Oleaceus, olearis, olivaris. M. A.
OLAJJA. Ejus oleum.

OLAJKA. Oleum exiguum, oleum in parva quantitate. Pázm. Pred. p. 253.

OLAJOS. Oleosus, oleatus, olearis. M. A. Olajos edény. Olearia lagena. PP.

Olajos korsó. Olearia seria, lacythus, vas olearium. PP. Reá tartja magát, mint az olajos korsó. km.

Olajosság. Oleositas. Lippai, Gyüm. K. p. 213.

OLAJOZ, olajozza. Oleo ungit, perfundit. S. I.

Meg olajozza. idem.

Olajozatlan. Non oleatus, oleo non per-fusus.

Olajozás. Perunctio oleo.

Olajozott. Perunctus oleo.

OLASZ.

OLASZ. Italus. M. A. Olasz ravasz. km.

Olasz. F. Baranya Vben.

Olasz bab. Phaseolus. S. I.

Olasz bokréta. Flos artefactus. Faludi, T. É. p. 11.

Olasz dió. Nagy öreg dió.

Olasz falu. FF. Vas, és Veszprém Vben.

Olasz föld. Tectum italicum, cujus altitudo facit solum quartam partem latitudinis.

Olasz kapor. Édes kömény. Foeniculum. S. I.

Olasz káka. Cyperus longus. S. I.

Olasz káposzta. Kel-káposzta. S. I.

Olasz kémény. Focus cubiculi. Kandal-ló. S. I.

Olasz kés. Sica, dolon. Stilet. S. I.

Olasz köles. Panicum italicum, meli-ca, holcus sorgum. S. I.

Olasz kömény. Cuminum, cyminum. NC. p. 33.

Olasz lilium. Iris florentina. S. I.

Olasz mérő vas. Libra uncinata. S. I.

Olasz mért föld. Milliare italicum.

Olasz mustár, Olasz repce. Reseda lu-tea. Csapó, p. 195.

Olasz nyelv. Lingua italica.

Olasz ország. Italia. M. A.

Olasz országi. Italicus. M. A.

Olasz pók. Tarantula. S. I.

Olasz rántotta. Placenta ovarum, fritata. S. I.

Olasz répa. Pastinaca. Pászternák. Moh-répa. S. I.

Olasz saláta. Ceraefolium. Turbolya. Csapó, p. 285.

Olasz szőlő. Petrezselyem-szőlő.

Olasz tenger. Mare adriaticum. Heltai, 1. Dar. p. 44.

Olasz tészta, irós tészta. Striblitia fo-liata. PP.

Olasz tövis. Cynara. Árticsóka. Csapó, p. 15.

Olasz virág. Viola purpurea. M. A. Flos manufactus, artefactus, fatuus. S. I.

Olasz zöld. Apium dulce, graveolens. Zeller. S. I.

OLASZI. t. h. n. Bihar, Liptó, Szepes és Zemplin Vben.

OLASZKA. F. Vas Vben.

OLASZOS. Morem italicum redolens.

OLASZÚL. Italice.

OLÁH.

OLÁH. Valachus, Geta. M. A. CM.

Oláh. F. Szala Vben.

Oláh-állás. Telek Csongrád Vben.

Oláh-czigány. Zingarus valachicus.

Oláh dudu. Lyripipium valachicum. Föl

fújják, mint az oláh dudát. km.

Oláh eczet. Acetum ex piris sylvestri-

bus. S. I. Erős, mint az oláh eczet.

km.

Oláh falu. E. FF. Udvarhely Székében.

Oláh' falva. E. F. Csik Székében.

Oláh kecske. Capra valachica. Ollyan,

mint az oláh kecske, annak is belől

van a' hája. km.

Oláh ország. Valachia. M. A.

Oláh pap. Mystes valachicus, v. spe-

cies colymborum. S. I.

Oláh' pataka. F. Gömör Vben. E. F.

Kolos Vben.

Oláh sör. Lac ebutyrum. S. I.

Oláh vér. Sangvis valachicus v. indoles

valachica. Ki tör belőle az oláh vér.

km. Prodit indolem suam valachicam.

OLÁHR, Olár. Telek Pest Vben.

OLÁHÜL. Valachice.

OLLÓ.

OLLÓ. Forpex, forfex. M. A. item Agnel-lus, haedulus, damulus. Fiatal bá-rány, kecske v. óz. S. I.

Olló-fa. Cantherius.

Olló-kötés. Junctura cantheriorum, quae

fit per transtra, vel fibias.

Olló-talp. Tignum, cui cantherius in-

sistit.

Olló-tartó fa.

* Borbély-olló. Forpex, forpicula. NC.

p. 387.

Metéltó olló. Forfex, forficula. NC.

p. 387.

Papiros-olló. Forfex pro scindendis

chartis.

OLLÓL, ollólja. Forfice scindit. Pázm.

Kal. p. 286. „Abban nem egyesül-

hetnek, ha a' szénát kaszával kas-

szálták-e, vagy ollóval ollólták.“

Minden esztendőben ollólja. Pázm.

Pred. p. 165.

Ollóltatja. Curat forfice abscindi. Pázm.

Pred. p. 364.

OLLÓTTÁSÁG. Alopecia. M. A. Ollólttság.

Haj-hullás.

OLLÓZIK. Agnellum edit. Ellik. S. I.

OLLY.

OLLY. Tam. item Talis, ejusmodi. M. A.

Olly annyira. Adeo, tantopere, in tan-

tum, usque adeo. S. I.

Olly hamar. Tam cito.

Olly igen. Tantopere, adeo, admodum.

M. A.

Olly kár. Tale damnum. A' szegénynek

egy pénz is olly kár, mint a' gaz-

dagnak száz. km.

Olly nagy. Tantus. M. A.

Olly szelid. Adeo mitis. Olly szelid,

hogy még az evése sem keserű. km.

OLLYAN. Talis, ejusmodi. M. A. Ollyan

a' kendő, millyen a' mosdó. km.

Ollyan hamar. Tam repente, tam cito.

Ollyan féle. Talismodi, ejusmodi. S. I.

Ollyan igen. Tantopere.

Ollyan képpen. Taliter. M. A.

Ollyan mi. Tale quid, simile quid. S. I.

Ollyan mire éli világát. km. Dug. 1.

R. p. 254.

Ollyan mire nézi a' nap-fényt. km.

Idem l. c.

Ollyankor. Tum temporis. M. A.

Ollyanság. Res talis, similis. S. I.

OLLYAS. Talis, talismodi.

Ollyas mi. Simile quid. Faludi, U. E.

5. R. p. 21.

OLLYAT mondok, magam is meg bánom.

km. Non movenda loquor. M. A.

OLLYATÁN. Ejusmodi, talis, istiusmo-

di. M. A. Telegdi, Hom. 1. R. p. 396.

397. 480. 668.

OLLYATÉN. idem. M. A. Monozslai, Hit'

olt. p. 13. Gyöngyösi, 2. Dar. p. 9.

OLLYHA. R. Subinde. Néha. Margit'

Élete, Praynál p. 256. 258.

OLLYIK. Nonnullus, nonnemo. S. I.

OLLYKOR. Tandem. M. A. Tunc, tum,

v. subinde, nonnunquam.

Ollykor ollykor. Néha néha.

Ollykor-kovács. Qui subinde exercet

artem fabrillem.

Ollykoron. idem ac Ollykor. S. I.

OLT.

OLT' vize. Aluta fluvius. PP.

Olt' szemé. E. F. Háromszék Székében

OLU.

OLU. R. Liqueor. S. I.

Olu-vaj. R. Liquidum pingue, oleum.

Ola. S. I.

OLVAD (Olu-ad). Liquefit, liquescit.

M. A.

El olvad. Deliquet, deliquescit. M. A.

Föl olvad. Eliquescit, resolutur. M. A.

Ki olvad. Eliquescit.

Meg olvad. Colliquescit. M. A.

Le olvad. Deliquescit.

Őszve olvad. Colliquescit. M. A.

Olvadás. Liquamen. M. A. Liquatio.

Olvadék. Liquamen, liquor. S. I. Sz. D.

Olvadt, olvadt. Liquatus, liquefactus.

M. A.

Olvadozik. Liquecit. Faludi, N. E. p. 159.

N. A. p. 154.

Olvadt. Liquidus, liquefactus. M. A.

OLVASZT, olvasztja. Liquefacit, liquat.

M. A.

El olvasztja. Solvit. Pázm. Pred. p. 706.

Föl olvasztja. Liquat.

Ki olvasztja. Eliquat. M. A.

Meg olvasztja. Egelidat, liquefacit. M. A.

Őszve olvasztja. Conflat, colliquefacit.

M. A.

Olvasztás. Liquatio, liquefactio, confla-

tio. M. A.

Ki olvasztás. Eliquatio. M. A.

Olvasztott. Colliquatus, liquefactus. M. A.

Olvasztott vaj. Butyrum liquidum. S. I.

Olvasztó. Colliquans, liquefactor. M. A.

Olvasztó hely. Conflatorium, fornax

aeraria. S. I.

Olvasztó kemencze. idem. Pázm. Pred. p. 49.
Olvasztó mester. Conflator, fusor. M. A.
Olvasztó só. Borax. Póris. S. I.

OLVAS.

OLVAS, olvassa. Legit, item Numerat. M. A.
Által olvassa. Perlegit. M. A.
Be olvassa. Numeratim computat.
Bele olvassa. Adnumerat.
El olvassa. Perlegit, recitat. M. A. item Abnumerat, in numerando transilit.
El olvassa ismét. Relegit. M. A.
Elöl olvassa. Praelegit. M. A.
Föl olvassa. Clara voce perlegit.
Hozzá olvassa. Adnumerat. M. A.
Ki olvassa. Legit e libro v. charta.
Le olvassa. Deponit summam, numerando solvit summam.
Meg olvassa. Perlegit, relegit, item Dinumerat. M. A.
Meg olvassa ismét. Relegit, M. A.
Őszve olvassa. Connumerat.
OLVASATLAN. Innumeratus. A' tolvaj olvasatlan is el viszi a' pénzét. km. Dug. 2. R. p. 512.
OLVASÁS. Lectio, numeratio. M. A.
Olvadás-közben. Intra legendum v. numerandum.
Meg olvasás. Perlectio, relectio, dinumeratio. M. A.
OLVASDOGÁL. Lectitat. Csuzi, Tromb. p. 221.
OLVASGAT, olvasgatja. Lectitat. M. A. item Numerat.
OLVASHATÓ. Legibilis. M. A.
OLVASOTT. Lectus, numeratus. M. A. Az olvasott juhót is meg eszi a' farkas. km. Rajta van a' pénzen a' király' képe, még is el lopja a' tolvaj.
Olvasott ember. Homo eruditus, in libris versatus. S. I.
Olvasottság. Lectura.
OLVASÓ. Lector, numerator. item Rosarium. M. A. Pázm. Pred. p. 1202.
Olvadó imádság. Recitatio rosarii, seu corollae B. virginis.
Olvadó könyv. Lesebuch.
Elöl olvasó. Praelektor. M. A.
OLVASVA. Numerato. A' péáz olvasva jó. km.

OM.

OM.

OMOL. Ruit, succumbit. M. A.
Bé omol. Irruit. M. A.
Egybe omol. Corruit. Pázm. Pred. p. 595.
„Ha a' világ egybe omol is, rettegés nélkül temetetik a' romlásban.“ Si fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruinae.
El omol. Corruit, effunditur. M. A.
Ki omol. Erumpit. M. A. Pázm. Pred. p. 456. „Ki omol minden gonosz-ságra.“
Le omol: Proruit, corruit, delabitur, concidit. M. A.
Őszve omol. Corruit.
Reá omol. Superirruit, allabitur, decidit. M. A.

OMLAD. Ruit, collabatur. S. I. Sz. D.
Omladék. Ruina, rudus. Mint hulladék. Sz. D.
Omladékonny. Ruinosus, ruinae proximus. S. I.
Omladoz. Collabascit. Sz. D.
OMLASZT, omlasztja. Ruinat, deturbat. S. I. Sz. D.
Omlás. Ruina. M. A.
Omlás. E. F. Szeben Székében.
Omlás' alja. E. F. belső Szolnok Vben.
* El omlás. Effusio. M. A.
Ki omlás. Eruptio. M. A.
Kö-omlás. Collapsus lapidum. Sz. D.
Omlit, omlítja. Ruinat, facit ruer. Sz. D.
Omlott. Collapsus, dirutus. M. A.
Le omlott. Prorutus, collapsus. M. A.
Omló. Ruens, ruinosus, ruinam minitans. M. A.
Omló félben van. Ruinae proximus. Sz. D.
OMT. Lásd alább ONT.

OMPOLY.

OMPOLY' vize. Appulus. E. Folyó víz alsó Fejér Vben.
OMPOLNA. Ampulla. S. I.

ONDÓ.

ONDÓ. Bilis. CM.
Ondó-folyás. Gonorrhoea. M. A.
ONDÓD. FF. Fejér és Vas Vben.
ONDÓJA a' kölesnek. Apluda. M. A.

ONN.

ONN.
ONNAN. Illinc, inde, isthinc, isthoc. M. A.
Onnan alól. Ab infra. PP.
Onnan belől. Introrsus, introrsum. M. A.
Onnan fölül. Superne, desuper. M. A.
Onnan kívül. A foris, ab extus. S. I.
Onnant. idem ac Onnan. S. I.
Onnajt. idem. M. A.
ONNAT. Inde, illinc, isthinc.
Onnaton. R. idem. S. I.
ONNÉT. idem ac Onnat. M. A.

ONOKA.

ONOKA. Nepos, neptis. M. A. L. Unoka.
ONOKÁM. Nepos meus, neptis mea.
Onokám' felesége. Pronurus. M. A.
Onokám' férje. Progener. M. A.
Onokám' fia. Pronepos. M. A.
Onokám' leánya. Proneptis. M. A.

ONSZOL.

ONSZOL, onszolja. Cohortatur, clamore impellit. M. A. L. Unszol.
ONSZOLÁS. Hortatus, instinctus, cohortatio clamosa, celeusma. M. A.
ONSZOLÓ. Instigator. vide Onzoló. M. A.
Onszoló kiáltás. Celeusma. M. A.

ONT.

ONT, ontja. Fundit. M. A. Rak's ont. km. Diruit, aedificat, miscet quadrata rotandis.

El ontja. Effundit, perfundit. M. A.
Ki ontja. Effundit. M. A.
Reá ontja. Affundit, offundit. M. A.
ONTÁS. Fusio. M. A.
Ki ontás. Effusio. M. A.
Vér-ontás. Caedes, strages, sanguinis effusio. M. A.
ONTOGAT, ontogatja. Funditat. M. A.
ONTOK. Bél-fonál. Sz. D.
ONTON ontja. Identidem fundit. Faludi, B. E. p. 62.
Ontond. Sz. P. Komárom Vben.
ONTOTT. Fusus.
Ki ontott. Effusus. M. A.
ONTÓ. Fundens.
Vér-ontó. Sanguinolentus, effusor sanguinis, vir sanguinis.

ONZOL.

ONZOL. Lásd Onszol, Unszol.
ONZOLÁS. Instigatio, instinctus, cohortatio. M. A.
Onzolásnak kiáltása. Celeusma. M. A.
ONZOLÓ. Instigator. M. A.

OPÁL.

OPÁL. Opalus, lapis elementorum, gemma hungarica. S. I.
Opál-kő. idem.

OPRA.

OPRA. Nom. propr. Afer. PP.

OR.

OR. Fur, furax. M. A. Beniczki, p. 196.
Or-állat. Animal rapax, fera insidiatrix. Raubthier. S. I.
Or-falu. F. Vas Vben.
Or-fészek, or-hely, or-lak, or-tanya. Receptaculum furum, praedonum, latronum. S. I.
Or-fű. F. Baranya Vben.
Or-gazda. Receptor, hospes furum, excipiens hospitio latrones. M. A. Az orgazdát egy szeggel fölebb akasztják. km.
Or-kölcs. Clavis adulterina, laconica. S. I.
ORÁLKODIK. R. Insidiatur, vias insidet. S. I.
OROS. F. Szabolcs Vben. Sz. PP. Bihar Vben.
Oros' háza. F. Békes Vben.
Orosi. Sz. PP. Bihar Vben.
OROZ. Furatur. M. A. Ne orozz. Non furtum facies.
El orozz. Suffuratur, surripit. M. A.
Orozat. Furtum, praeda, rapina, spoliunt. S. I.
Orozás. Praedatio, furacitas. S. I.
Orozkodik. Absconditur, clam agit quidpiam. M. A.
El orozkodik. Proripit se clam, suffuratur se, clam discedit. M. A.
Ki orozkodik. Furtim excedit, profugit. S. I.
Orozó. Fur, raptor. M. A.
Orozó mesterség. Ars praedatoria. Vajda, 2. K. p. 255.
Orozva. Furtive, furtim. M. A.

Orozva el rántja. Subripit. M. A.
 Orozva el viszi. idem.
 Orozva ölés. Caedes clancularia, homicidium clandestinum. S. I.
 Orozva ütés. Coecus ictus, plağa ex occulto inflicta. PP.
 ORSÁG. Furtum, furacitas. M. A. Sylvester.
 ORSZÁG. Regnum, regio. M. A. Mennyi ország, annyi törvény. km.
 Ország' alkotványa. Constitutio regni. S. I.
 Ország' almája. Globus regalis, pomum regni. S. I.
 Ország' aszszonya. Regina, rex foemina. S. I.
 Ország - áruló. Proditor regni. Pázm. Kal. p. 653.
 Ország' bírja. Judex regni, alias Judex Curiae. S. I.
 Ország-bíró had. Exercitus ingens. Faludi, T. É. p. 131.
 Ország' botja. Sceptum. S. I.
 Ország' feje. Rex, princeps terrae. S. I.
 Ország-gyűlés. Comitia. M. A.
 Ország-háborító. Turbator regni. Pázm. Pred. p. 52. 521.
 Ország-háborgató. idem, ibidem.
 Ország - járás. Peregrinatio, regnorum perlustratio. S. I.
 Ország - járó. Peregrinator. v. vagus, vagabundus. S. I.
 Ország' java. Utilitas regni, bonum commune. S. I.
 Ország' jobbágyi. R. Barones regni, proceres, optimates. S. I.
 Ország' karjai 's rendjei. Status et ordines regni. S. I.
 Ország' képe. Tabula geographica. S. I.
 Ország' kincse. Theaurus regni.
 Ország' kormánya. Clavus imperii. Faludi, B. E. p. 50.
 Ország' kulcsai. Claustra regni. S. I.
 Ország' latra. Alastor. NC. p. 275. Trifurcifer. S. I.
 Ország' nagyjai. Magnates, proceres, optimates. S. I.
 Ország' örököse. Haeres regni. S. I.
 Ország-rontó v. vesztő. Pestis patriae. S. I.
 Ország-szerte. Per totum regnum. S. I.
 Ország' szélei, végei. Confinia regni. S. I.
 Ország' színén. In facie regni. Faludi, N. E. p. 14.
 Ország' színe előtt. idem. Faludi, T. É. p. 99.
 Ország' szorossai. Fauces regni. S. I.
 Ország-út. Via regia. Régibb az ország-útnál. km.
 Ország' uta. idem. M. A.
 Ország' uta az égen. Via lactea, galaxia. M. A.
 Ország' ura. Princeps terrae, dominus regionis. S. I.
 Ország' végezése. Decretum regni. Pázm. Kal. p. 4091.
 * Angol ország. Anglia.
 Bajor ország. Bavaria.
 Bolgár ország. Bulgaria.
 Cseh ország. Bohemia.
 Erdély ország. Transylvania.
 Francia ország. Gallia.

Galyiba ország. Regnum exlex, turbatum, confusum. Pázm. Kal. p. 799.
 Görög ország. Gracia.
 Horvát ország. Croatia.
 Kazul ország. Persia. Faludi, N. A. p. 64.
 Lengyel ország. Polonia.
 Litva ország. Lithuania. Pázm. Kal. p. 767.
 Magyar ország. Hungaria.
 Menny-ország. Regnum coelorum.
 Muszka ország. Moscovia.
 Német ország. Germania.
 Olasz ország. Italia.
 Orbonás ország. Epirus. PP.
 Orosz ország. Russia.
 Örmény ország. Armenia.
 Porosz ország. Borussia.
 Rác ország. Servia.
 Spanyol ország. Hispania.
 Tót ország. Sclavonia.
 Török ország. Turcia.
 Ország. Ejus regnum.
 Se országa, se hazája. km. Extorris, vagabundus.
 Országbéli. Regnicola, regnicolaris. S. I.
 Orzági. Ad regnum pertinens.
 Magyar orzági. Hungaricus.
 Országol. Regnat. M. A.
 Orzáglás. Regnatio. M. A. Pázm. Pred. p. 395.
 Orzágló. Regnator. M. A.
 Orzágló fejedelem. Princeps regnans. S. I.
 Orzágló szék. Gubernium.
 Orzágló társ. Socius imperii, corre-gens.
 Országokint. Regionatim. M. A.
 Orzágos. Insignis, magnus, generalis, v. excellens, praecellens. S. I.
 Orzágos birodalom. Imperium regnum. Pázm. Pred. p. 975. 1146.
 Orzágos cimbor. Communis conspiratio. Pázm. Kal. p. 967.
 Orzágos eső. Pluvia regionaria.
 Orzágos gaz-ember. Nebulo primipilaris.
 Orzágos gond. Cura ingens. Faludi, U. E. 2. R. p. 50.
 Orzágos gyalázat. Infamia notoria. Faludi, N. E. p. 179.
 Orzágos had. Justus exercitus. Faludi, T. É. p. 244.
 Orzágos hatalom. Potentia magna.
 Orzágos háború. Bellum magnum. Pázm. Pred. p. 1104.
 Orzágos kár. Publica calamitas. Pázm. Pred. p. 306.
 Orzágos kocsis. Landkutscher. Faludi, T. É. p. 191.
 Orzágos követség. Deputatio numerosa. Faludi, N. A. p. 21.
 Orzágos nyavalya. Morbus grassans. Pázm. Pred. p. 1147.
 Orzágos vásár. Nundinae publicae.
 Orzágoskodik. Potitur regno, Menny-országokodik. Deliciatur in regno coelorum. Faludi, N. A. p. 84.
 ORV. Fur, furax. M. A.
 Orv-gazda. Receptor furum. CM. Receptor furum. PP.
 Orv-gazdaság. Receptio. CM.
 ORZ, Oroz. Furatur. M. A. •

Orzás. Furtum, raptura. M. A. Magyarai, Orsz. Rom. p. 56.
 Orzott. Lopott. Furtivus. M. A.
 Orzó. Fur, furax. M. A.

ORBÁN.

ORBÁN. Urbanus, proprium nomen viri. M. A.
 Orbán' ereszti a' bogarait. km.
 Orbán' falvá. F. Vas Vben.
 Orbán' lelke. — Jár kél mint az Orbán' lelke. km.
 Orbán' süvege. — Föl tette az Orbán' süvegét. km. Indulget genio. M. A.
 Orbán-Szent-György. Sz. P. Pest Vben.
 ORBÁNCZ. Elephantiasis, vel scabiei, lepraeve species, affecta plerumque membra infestans, et cutem circa vulnera subalbicantibus maculis deformans. M. A. Gutta rosacea, erysipelas. PP. Testnek véres, hév, kelése. Ki ütötte az orbáncz, v. Szent Antal' tüze. Sz. D.
 Orbánczos. Elephantiacus. M. A. Erysi-pelatos, guttatus. PP.
 Orbánczosodik. Erysi-pelate corripitur.
 Meg orbánczosodik. idem. Prágai p. 901.

ORBONÁS.

ORBONÁS. Epirota. PP.
 Orbonás ország. Epirus. PP.
 ORBONÁSZ. Epirota, albanensis. Heltai, 1. Dar. p. 398. 2. Dar. p. 532.

ORCZ.

ORCZ.
 ORCZA. Facies, mala, vultus. M. A.
 Orca-bőr. Pellis faciei. Tasi Gáspár. p. 3.
 Orca-füstök. Fucus, pigmentum, cerussa, rubicetra. S. I.
 Orca-kendő. Sudarium. S. I.
 Orca-látás. Spectus faciei, intuitus. Pázm. Pred. p. 891.
 Orca-máz. Fucus, cerussa, rubicetra. S. I.
 Orca-pirulás. Confusio oris, vultus; pudor, rubor. Pázm. Pred. p. 83.
 Orca-törlő. Sudarium. PP.
 Orca' vonási. Vultus, lineamenta oris. S. I.
 Orca-vörösitő. Purpurissum. CM.
 * Ál orca. Larva.
 Orczátlan. Impudens, impudicus. M. A.
 Orczátlanodik. Impudens; effrons est. Vajda, 2. K. p. 311.
 Orczátlanság. Impudentia, impudicitia. M. A.
 Orczátlanul. Impudenter, impudice. M. A.
 Orczáz, orcázza. Probro afficit, confundit. M. A.
 Bé ál orcázza magát. Larva se obvelat. Káldi, Okt. intés. p. 3.
 Föl ál orcázza. Larvat. Csuzi, Sip-szó. p. 256.
 Orczázás. Confusio. Zvonarics, 1. R. p. 826.
 Orczázó. Exprobrans. Káldi, 2. Mach. 7. 24.
 Orczázó írárok. Faludi, E. M. p. 244.

Orczázó versek. Satyrici versus. Idem ibidem.
 ORCZI. F. Somogy Vben.
 ORCZUL. R. Facietenus, in faciem. S. I.
 Orczúl csapja, orczúl veri. In faciem caedit.
 Orczúl csapás. Alapa, colaphus.
 ORCZULAT. R. Facies, vultus. S. I.
 Orczulatja. Ejus facies, ejus vultus.

ORD.

ORD.
 ORDA. Tyrosus. PP. Caseus dulcis. S. I.
 Lágy édes sajt, édes turó. Sz. D.
 Orda. F. Somogy Vben.
 ORDACS. Fekete tarkás szörű p. o. Kutya, farkas. Sz. D.
 ORDAS. idem. Sz. D.
 Ordas. FF. Nógrád, és Pest Vben.
 Ordas alma. Malum coloris flavo-nigri. Savanyu izú, heá-pöttegetett, mint a' póka-tojás.
 Ordas gé. Ardea palustris. Rohrdom-mel. S. I.
 Ordas' háza. Sz. P. Pest Vben.
 Ordas leve. Tyrosus. Csóré, savó-leves. L. Benkó, Transylv. P. 1. p. 402.
 OBDÍT. Ululat, rugit. M. A. A' ki farkassal él, vele együtt ordit. km.
 El ordítja magát. Prorumpit in rugitum.
 Reá ordit. Irrugit. PP.
 Ordítás. Rugitus, ululatus. M. A.
 Ordító. Rugiens. M. A.
 Farkas-ordító. Ululatorium luporum, spelunca luporum. Olly hideg a' szobám, mint a' farkas-ordító. km.
 ORDÓD. F. Soprony Vben.

OREMOS.

OREMOS. Hieronymus. n. pr. M. A.

ORGONA.

ORGONA. Organum. M. A.
 Orgona-csináló. Organarius. M. A. Organifex.
 Orgona-fa, Orgovány-fa. Syringa. Spanyol bodza. S. I. Sz. D.
 Orgona-huzó. Tractor organi. Puffasztja a' pofáját, mint az orgona-huzó. km. Dug. 1. R. p. 206. 2. R. p. 69.
 Orgona' sipjai. Cantus. M. A.
 Orgona-szj. Lorum folium organi.
 Orgona-szj-huzó. Qui trahit lorum folium organi.
 Orgona-szó. Sonus organi. S. I.
 ORGONÁL. Canit organo. S. I. Pulsat organum.
 ORGONÁS. Pithaulus, organicus, organista. PP.

ORGOVÁNY.

ORGOVÁNY. Planities. S. I. Tér v. sik hely. Sz. D.
 Orgovány: Sz. P. Kis Kunságban.
 Orgovány-fa. Syringa. Orgona-fa. S. I.

OROM.

OROM. Pinnaculum, pinna, fastigium. M. A.

OROMJA, ORMA. Ejus pinnaculum, ejus fastigium.
 Ház' orma. Tectum domus fastigiatum. Sz. D. Ház' oromja. M. A. L. p. 924.
 Templom' oromja. Pinnaculum templi. Telegdi, Hom. 1. R. p. 506.
 Torony' oromja. Pinnaculum turris. M. A. L.
 ORMÁNY. Sz. P. Somogy Vben. E. F. belső Szolnok Vben.
 Ormány-gallér. Focale. M. A. Genus est ligaminis, et fascia quaedam collum ambiens, fauces a frigore defendens, et pronunciationi conducens. CM.
 Ormányd. Sz. P. Szala Vben.
 Ormányd' hida. F. Szala Vben.
 Ormányd-lak. F. Szala Vben.
 ORMOS, OROMOS. Pinnatus, fastigiatus. M. A.
 Ormos koporsó. Tumba cum tecto fastigiato. Sz. D.
 Ormos láda. Cista fastigiata. Sz. D.
 Ormos födelü láda. Arca camerata. PP.
 ORMOZ, ormozza. Tegit, camerat, fastigiatus. S. I.
 Ormozat. Fastigium. Pázm. Pred. p. 404. Kal. p. 376.
 Ház' ormozatja. Fastigium tecti. Faludi, T. É. p. 45.
 Vár' ormozatja. Fastigium arcis. Prágai, p. 190.
 Ormozatos. Habens fastigium, fastigiatum. Prágai, p. 222.
 Ormozott. Fastigiatus.
 Ormozott heá a' háznak. Tectum pectinatatum. M. A.

OROSZ.

OROSZ. Ruthenus. M. A. item Janitor, satelles. M. A. Rutheni olim custodie domus regiae in Hungaria praeerant, hinc janitoris significatio.
 Orosz. Sz. P. Pest Vben.
 Orosz birodalom. Imperium ruscicum.
 Orosz császár. Muszka czár. Imperator ruscicum.
 Orosz falu. F. Szatmár Vben. E. FF. belső Szolnok, és Torda Vben.
 Orosz' fája. E. F. Kolos Vben.
 Orosz hegy. E. F. Udvarhely Székében.
 Orosz mező. E. F. belső Szolnok Vben.
 Orosz ország. Ruscia. M. A. Russia. PP.
 Orosz vár. MV. Mosony Vben.
 Orosz vég. F. Bereg Vben.
 Orosz virág. Flos africanus. PP.
 OROSZI. t. h. n. Magyar, és Erdély Országban.
 OROSZKODIK. Clam irrepit, furatur. Faludi, N. E. p. 15. Nem mind orosz, a' ki oroszodik. km. Dug. 1. R. p. 84.
 Bé oroszodik, Irrepit, furtim illabitur, latenter ingreditur. M. A. Pázm. Kal. p. 247.
 El oroszodik. Proripit se. M. A. L.
 Oroszkodó. Latenter irrepens. Faludi, N. E. p. 77.
 Oroszkodó halál. Faludi, T. É. p. 98.
 OROSZLÁNY. Leo. M. A. Ne bántsd az aluvó oroszlányt. km.
 Oroszlány-bőr. Pellis leonina. Pázm. Pred. p. 1116.

Oroszlány-fog. Taraxacum leontodon. S. I.
 Oroszlány-kölyök. Leonis catulus. M. A.
 Oroszlány-kő. Vár-omladék Trencsén Vben.
 Oroszlány-ordítás. Rugitus leonis. Pázm. Pred. p. 1112.
 Oroszlány-talpú fű. Alchimilla. PP.
 Oroszlány-vár. Vár-omladék Heves Vben.
 * Döglött oroszlányt a' nyulak is ki-nevetik. km.
 Him oroszlány. Leo. S. K.
 Nöstény oroszlány. Leacna. M. A.
 Vad oroszlány. Leo ferus. A' le borúltaknak kedvezni tud a' vad oroszlány.
 Oroszlányi. Leoninus. M. A.
 Oroszlányi bátorság. Audacia leonina. Pázm. Pred. p. 1199.
 Oroszlányt ijegetsz árnyékkal. km. Leonem larva territas. M. A.
 OROSZLÓ. F. Baranya Vben.
 OROSZTONY. (Alsó, felső). FF. Szala Vben.
 OROSZUL. Rüssice.

ORR.

ORR. Nasus. M. A.
 Orr-bogár. Curculio. S. I.
 Orr' czimpája: porcogós csontja. Sz. D.
 Orr' csöpögése. Stiria nasi. PP.
 Orr-csöpögős. Stiriosus. PP.
 Orr-daganat. Polypus. M. A. L.
 Orr-dugulás, orr-rekedés. Gravedo. S. I.
 Orr-fekély, orr-súly. Polypus. S. I.
 Orr' hegye. Acumen nasi. S. I.
 Orr-keles. Polypus. M. A.
 Orr-keleses. Polyposus. M. A.
 Orr-lyuk. Nares. M. A.
 Orr-rugás. Talitrum. S. I.
 Orr' szárnyai. Valvae narium. S. I.
 Orr-ször. Vibrissae. M. A.
 Orr' varasodása. Ozaena. M. A.
 ORRA. Ejus nasus. Törvénynek viasz szokott lenni az orra. km.
 Orra alá. Infra ejus nasum. Tormát re-szeltt az orra alá. km.
 Orra a' madárnak. Rostrum. M. A.
 Orra-fájó. Polyposus. CM.
 Orrából száll. Aristili more loquitur. M. A.
 Orrán száján bugyogott a' vér. Sangvis prorupit ex ejus naribus, et ore.
 Orránál fogva vezet. Ducit eum per nasum.
 Orránál tovább kell látni az embernek. km.
 Orrát veri. Succutit naso talitrum. PP.
 Orrát ki fujja. Emungit nares. M. A.
 Orrával vág, mint a' tyúk. Rostro percutit. PP.
 Orrával meg nevető. Nasutus, nasutus. M. A.
 ORRATLAN. Carens naso. M. A.
 Orratlanítja. Denasat. M. A.
 Meg orratlanítja. idem. CM.
 ORRODZÓ szj a' ló-szerszámban.
 ORROL, orrolja. Aspernatur, nasum suspendit. item Stomachatur, aegre fert, indignatur. M. A. Pázm. Kal. p. 574. 975.

Meg orrolja. Olfacit, odoratur v. animadvertit, observat. S. I.
 Orrolás. Indignatio, stomachatio. M. A.
 Orroló. Stomachus, aspernans, aegre ferens, indignans. M. A.
 ORRONDI. Naso. Csuzi, Síp-szó. p. 277. 307. Tromb. p. 221.
 ORROS. Naso, nasutus. M. A.
 Orros kánna. Cirnea. PP.
 ORROTT esett. Cecidit ad nasum, cecidit pronus, ut naso terram tangeret.
 ORROZ, orrozsa. In formam nasi effigiat, fastigiat.
 Orrozat. Vestibulum. M. A. item Fastigium v. r-strum. VV. L.
 Hajó' orrozatja. Rostrum navis. Telegdi, Hom. 1. R. p. 668.
 Szány' orrozatja. Rostrum trahae.
 Orrozó. Kissebb kormány a' hajó' orrán. Sz. D.
 ORRÓK. R. Naso, nasutus. S. I.
 ORRÚ.
 Fitos orrú. Simus, simulus, resimus. S. I.
 Föl horgadtt orrú. Resimus. NG. p. 199.
 Keselyű-orrú. Sifus. NC. p. 199.
 Nagy orrú. Naso. NC. p. 197.
 Sas-orrú. Naso aquilino.
 Sima orrú. Simus. CM.
 Tokmány-orrú. Naso magno, protuberante, turgido.
 Tompa orrú. Simus. NC. p. 199.

ORSOLYA.

ORSOLYA. Ursula. nom. prop. muliebre. M. A.
 ORSIK. idem. M. A.

ORSÓ.

ORSÓ. Fusus. M. A.
 Orsó-fa. Fusus torcularis. NC. p. 105. Cochlea.
 Orsó-fa az aknánál. Spindelbaum. S. I.
 Orsó-farkú hal. Ophidium. S. I.
 Orsó-féreg. Ascaris. Csapó, p. 376.
 Orsó-hal. Petromyzon. Földi, p. 277.
 Tüskés hal, nem igen nyól nagyra, alig fél funtos, találtatik a' Rába' vizében is.
 Orsó-pörgetés. Rotatio spondyli. Pázm. Pred. p. 1127.
 Orsó-pörgető. Spondylus, verticulum, verticillum. M. A.
 Orsó' szárnya. Ala fusi. VV. L.
 Orsó-tartó kosár. Qualus, quasillus. NC. p. 385.

ORT.

ORT. Quadrans floreni, vel quarta pars thaleri. M. A.
 ORTA' háza. F. Szala Vben.
 ORTÁLY. Pör, patvar. Sz. D. Fortassis oritur e germanico Urtheil. Heltaio: Judicium, sententia. „Nem sok tanács után ki hozák az ortályt az Uraknak tanácsából, hogy Hunyadi Mátyást választották volna Magyar Királlyá.“ M. Kron. 2. Dar. p. 7.

Ortályoz. Disceptat, jurgatur, tergiversatur. M. A.
 Ortályozás. Disceptatio, litigatio, cavillatio. M. A. VM. p. 287.
 QRTÓ. Sz. P. Ung Vben.

ORVOS.

ORVOS. Medicus. M. A. Beteg vigasztalja az orvost. km.
 Orvos-bér. Sostrum, honorarium medici. S. I.
 Orvos-doktorság. Doctoratus medicinae. Pázm. Pred. p. 858.
 Orvos-fű. Herba salutaris, panacea. S. I.
 Orvos-ital. Potio medicata. S. I.
 Orvos-kigyó. Vipera. S. I.
 Orvos-kövek. Lapidus medicinales. Faludi, U. E. 3. R. p. 166.
 Orvos-szer. Medicina, medicamentum, remedium. S. I. Szép vigasztaló szó, orvos-szer a' betegnek. km.
 * Fog-orvos. Dentista. Zahnarzt.
 Fő-orvos. Archiater. CM.
 Házi orvos. Medicus domesticus.
 Kegyes orvos. Medicus lenis. A' kegyes orvosnak pokol a' helye. km.
 Lelki orvos. Medicus spiritualis.
 Ló-orvos. Veterinarius.
 Öszvér-orvos. Mulomedicus. M. A. L.
 Paraszt orvos. Empiricus. S. K.
 Seb-orvos. Chirurgus.
 Szem-orvos. Oculista. S. K. Ocularius. M. A. L.
 ORVOSI. Medicinalis. M. A.
 Orvosi tudomány. Medicina. M. A.
 Orvosi oktatások. Paraeneses iatricae.
 ORVOSOL, orvosolj. Medetur, medicat, medicatur. M. A.
 Meg orvosolja. Medicat, sanat, curat. M. A.
 Orvosolás. Medicatio. M. A. CM.
 Meg orvosolás. idem. M. A.
 Orvosolhatatlan. Immedicabilis, irremediacibilis. M. A.
 Meg orvosolhatatlan. idem. M. A.
 Orvosolhatatlanság. Immedicabilitas. Pázm. Pred. p. 350.
 Orvosolható. Medicabilis. M. A.
 Orvosoló, orvosló. Medicus, medicans. M. A.
 Orvosolt. Medicatus. M. A.
 Orvosoltatott. idem. M. A.
 ORVOSSA. Ejus medicus. A' ki urával pöröl, annak csak isten az orvossa. km.
 ORVOSSÁG. Medicamen, medela, remedium, pharmacum. M. A. Fűben, fában adta isten az orvosságot. km.
 Orvosság-csináló. Medicamentarius. M. A.
 Orvosság-csináló konyha, műhely. Laboratorium. PP.
 Orvosság-tartó kupa. Pyxis. PP.
 * El nyelő orvosság. Catapotium, pillula. NC. p. 357.
 Házi orvosság. Medicamentum domesticum. S. K.
 Hánytató orvosság. Vomitorium. S. K.
 Szem-orvosság. Collyrium. S. K.
 Orvossági. Medicinalis. M. A.
 Orvosságos. Medicamentosus. M. A.
 Orvosságos iskátula. Capsula. PP.
 Orvosságra való. Medicamentarius. M. A.

Orvosságtalan. Carens medicamento. Pázm. Pred. p. 772.

OS.

OS.

Os-tábla. Fritillus, albeus lusorius. M. A. CM.
 Os-táblás vitéz játék. Lusus latruncularum. Heltaio, 2. Dar. p. 171.
 Os-tábláz. Fritillis ludit. Faludi, N. A. p. 50. Tesserulis ludit. PP.

OS.

OS. Interjectio admirantis.

Os mi jutott eszébe. Papae! quid ei in mentem venit.

OSKOLA.

OSKOLA. Schola, ludus literarius. M. A.
 Oskola-ház. Aedes scholarum. S. I.
 Oskola-mester. Ludimagister, paedotribas, didascalus, rector scholae. M. A.
 Oskola-por. Pulveres scholastici.
 Oskola' szünete. Vacatio scholarum. S. I.
 * Falusi oskola. Schola pagensis.
 Fekete oskola. Schola magiae supernaturalis. Faludi, T. É. p. 116. Jártt ez is fekete oskolában. km.
 Fő-oskola. Scholae altiores.
 Fő tanító oskola. Universitas. Pázm. Pred. p. 394.
 Kis oskola. Schola elementaris.
 Ló-oskola. Domitura equaria.
 Nemzeti oskola. Schola nationalis.
 OSKOLABÉLI. Scholasticus. S. I.
 Oskolai. Scholaris.
 Oskolai betegség. Ficta aegritudo. S. I.
 Oskolai könyvek. Libri scholastici.
 Oskolai (Iskolai) szók. Termini scholastici. Pázm. Kal. p. 922.
 OSKOLÁS. Scholasticus, scholaris, scholasticus frequentans.
 Oskolás gyermek. Puer scholas frequentans.
 OSKOLÁZ, oskolázza. Docet, monet, v. castigat, corripit. S. I.
 Oskolázzák szent Pált ezek a' Sóczék. Pázm. Kal. p. 385.
 Meg oskolázza. idem.
 Oskolázás. Castigatio, reprehensio. A' röst nem szereti az oskolázást. km.

OSON.

OSON. Clam abire, furtim discedit, profugit. S. I. Sz. D.
 Bé oson. Clancularie se infert. Kisfaludi' Regéji. p. 185.
 OSONT. idem. Illant.
 El osont. Mikes' lev. p. 231.

OSONNA.

OSONNA. Merenda, antecoenium. M. A. CM.
 Osonnakor. Tempore merendae.
 OSONNÁS. Merendarius. M. A.
 OSONNÁZ. Merendam sumit.

OSTOBA.

OSTOBA. Rudis, iners, obtusus, insulsus, bardus, stolidus. M. A.
OSTOBÁN. Obtuse, stolidus. PP.
OSTOBASÁG. Ruditas, stoliditas. M. A.
OSTOBÁUL. Obtuse, stolidus. M. A.
OSTOBÍT. ostobitja. Mente spoliat, facit stupidum. S. I.
OSTOBÚL. Stolidescit, stolidus fit. Meg ostobúl. Obstupescit. Káldi, Pred. 7. 17.

OSTOR.

OSTOR. Flagellum, scutica, mastix. M. A. A' jó lónak zabla kell, nem ostor. km. Ostor-adó. Multa, mulcta. M. A. Vranicsics. Heltai, 1. Dar. p. 273. 2. Dar. p. 79.
 Ostor alá való. Vapularis. M. A. L.
 Ostor-fa az aknánál. Treibbaum. S. I.
 Ostor-csattanás. Crepitus flagrorum. Száz ostor-csattanás hallik a' völgyekben. Faludi. E. M. p. 75.
 Ostor-hegyes ló: a' gyeplős ló mellett való. S. I.
 Ostor' nyele. Flagelli manubrium, scuticæ lignum. S. I.
 Ostor-nyelű fa. R. Viburnum. Ostormény-fa. S. I.
 Ostor' pattantása. Sonus flagelli, cottabus scuticæ. S. I.
 Ostor-péncz. Aurigæ præmium, congiarium. S. I. Sz. D.
 Ostor-ravás. Multa, census. M. A.
 Ostor' sudarja. Radius flagelli.
 Ostor-ütés. Ictus flagelli. Pázm. Pred. p. 812.
 * Bőr-ostor. Terginus. CM.
 Kender-ostor. Flagellum canabinum.
 Körmon fontt ostor: lágy ostor, mert a' kemény ostort kámpón fonják.
 Szij-ostor. Flagellum e loro factum.
OSTORA. Ejus flagellum.
 Isten' ostora. Flagellum dei.
OSTORMÉNY-fa. Viburnum. M. A.
OSTOROS. Plagosus. M. A. item Subboarius.
OSTOROZ, ostorozza. Flagellat. M. A.
 Ki ostorozza. Flagris ejicit. Pázm. Pred. p. 470. 636. 982.
 Meg ostorozza. Flagellat, flagris caedit. M. A.
 Ostorozás. Flagellatio. M. A.
 Meg ostorozás. Fustigatio, flagellatio. M. A.
 Ostoroztat, ostoroztatja. Curat flagellari.
OSTORRAL csattant: ostorral rittyent. Flagello sonitum edit. Sz. D.
OSTORT fon. Flagrum facit. Homokból ostort akar fonní. Ex arena funiculum neccit.

OSTRIGA.

OSTRIGA. Cochlea, ostreum. M. A.

OSTROM.

OSTROM. Pugna, proelium. M. A. item Aggressus, impetus, aggressio, oppugnatio. PP.
 Ostrom-árkok. Fossæ obsidionales. S. I.

OSTROMA. Ejus obsidio.

OSTROMMAL meg veszi. Expugnat. M. A.
OSTROMOL, ostromolja. Oppugnat, impugnat. M. A.
 Meg ostromolja. idem. M. A.
 Ostromlás. Oppugnatio, impugnatio. M. A.
 Meg ostromlás. idem. M. A.
 Ostromló. Oppugnator. M. A.
 Ostromolhatatlan. Inoppugnabilis.
 Meg ostromolhatatlan. Inexpugnabilis. M. A.

OSTYA.

OSTYA. Hostia. PP. Zvonarics, 1. R. p. 599.
 Ostya - béles. Nebulae, panis obelites. PP. Artolaganus. S. I.
 Ostya-sütő. Pistor hostiarum. S. I.
 Ostya-sütő vas. Artopta. S. I.

OSVÁLD.

OSVÁLD. t. f. n. Osvaldus.
 Osvát. idem. M. A.

OZSONA.

OZSONA. L. Uzsona.

OSZ.

OSZ.
OSZKÓ (Alsó, felső). FF. Vas Vben.
OSZOL. Dividitur, dispergitur. M. A.
 El oszol. Dissipatur, dividitur, palatur, dispalatur. M. A. Pázm. Pred. p. 70. 88.
 Meg oszol. Dividitur, dispergitur. M. A. Széllyel oszol. Dispergitur, dissipatur. S. I.
 Oszla. E. Hegy Hunyad Vben.
 Oszlány. MV. Bars Vben.
 Oszlár. Sz. PP. Pest és Somogy Vkben.
 Oszlat, oszlatja. Dividit, dissipat. M. A.
 El oszlatja. Dispalat, dissipat, disjungit. M. A.
 El oszlatja a' dagadást. Tumorem solvit, discutit. PP.
 Meg oszlatja. Dissipat, dividit. M. A.
 Széllyel oszlatja. Dissipat, dispellit. S. I.
 Oszlató. Separans, solvens.
 Köz-oszlató. Menstruum. Sz. D.
 Oszlatlan. Insolutus, indivisus.
 Meg oszlatlan. idem. Biró Márton, Micæ p. 10.
 Oszlás. Divisio, dispersio. M. A.
 El oszlás. Dissipatio, divisio. M. A.
 Meg oszlás. Divisio, separatio, dispersio. M. A.
 Széllyel oszlás. Dispersio.
 Apostolok' oszlása. Divisio Apostolorum.
 Oszlop. Columna. L. alább külön.
 Oszlott. Divisus, disperditus, dissipatus. M. A.
 El oszlott. Divisus, dissipatus. M. A.
 Oszló. Dividuus.
 Oszlódik. Dividitur, dissolvitur. S. I. Sz. D.
 Oszolhatatlan. Individuus. S. I.
 Oszolhatatlanság. Individuitas. Csuzi, Sip-szó p. 22.

Oszoltan oszoló. Identidem dividuus. Sz. D.
OSZRÓ. F. Baranya Vben.
OSZT, osztja. Partitur, dividit. M. A.
 Holtt hagyja, élő osztja. km.
 El osztja. Disperdit, dispartit, dividit. M. A.
 Föl osztja. Dividit, dispergit, distribuit. M. A.
 Ki osztja. Eroga, distribuit. S. I.
 Meg osztja. Dividit. M. A.
 Reá osztja. Addividit, adpartitur.
 Oszatlan. Indivisus. S. I.
 Osztály. Divisio v. certus numerus militum. S. I. Egygyenlő osztály nem támaszt háborút. km. Aequa divisio non conturbat fratres.
 Osztály-level. Literæ divisionales. S. K.
 Osztályos. Divisionalis, condivisionalis. S. I.
 Osztályos atyafi. Cognatus condivisionalis. S. I.
 Osztályosá teszi. Facit, ut condividens sit. Faludi, B. E. p. 63.
 Osztas. Divisio, divisus, partitio. M. A.
 El osztás. Divisio, partitio. M. A.
 Föl osztás. Partitio.
 Ki osztás. Distributio.
 Meg osztás. Divisio. M. A.
 Oszthatatlan. Individuus, indivisibilis. S. I.
 Osztható. Divisibilis, sectilis, dividuus. S. I.
 El osztható. Dividuus, divisibilis. M. A.
 Osztogat, osztogatja. Distribuit. M. A.
 El osztogatja. Elargitur, disperdit, disperditur, distribuit, dilargitur. M. A.
 Ki osztogatja. Elargitur, erogat. M. A.
 Osztogatás. Distributio. M. A.
 El osztogatás. Distributio, dispersio. M. A.
 Ki osztogatás. Eroga, elargitio. M. A.
 Osztogató. Distributor. M. A.
 El osztogató. idem. M. A.
 Osztott, osztatott. Divisus, distributus. M. A.
 El osztatott. Disperditus. M. A.
 Osztozik. Dividit, herciscit. M. A.
 El osztozik. Abdividit.
 Meg osztozik. Condidit.
 Osztozatlan. Indivisus, qui non divisit patrimonium. M. A.
 Osztozás. Divisio, diribitio. M. A.
 Osztozkodik. idem ac Osztozik. S. I.
 Osztozó. Condidens.
 Osztó. Divisor, partitor. M. A.
 Osztódik. Dividitur, dissolvitur, dispergitur. S. I.
OSZTOVÁTA. Textoria tabula. PP. Talán OSZTÓ-ból, és VÁLTÓ-ból ered, mintha mondanád: osztó-váltó. Sz. D.
 Osztvát. idem. L. Benkő, Transylv. Tom. 1. p. 42.

OSZLOP.

OSZLOP. Colossus, columna, statua. M. A.
 Oszlop. FF. Soprony, és Veszprém Vkben.
 Oszlop-derek. Scapus. CM.
 Oszlop' dereka. idem.
 Oszlop' feje. Epistylum. M. A. Capitulum columnæ.
 Oszlop-kép. Statua. Faludi, E. M. p. 52.
 Oszlop-köz. Intercolumnium. M. A. CM.

Oszlop-öntő. Statuarius. M. A.
 Oszlop-öntő mesterség. Statuaria. M. A.
 Oszlop' pócza. Epistylum. M. A.
 Oszlop-rend. Ordo. Mint Tuszcziái, Dóriai, Jóniai, Korinti, és Római oszlop-rend. Ordo tuscanus, doricus, jonicus, corinthius, et romanus.
 Oszlop' talpa. Stylobata, stereobata. PP.
 Oszlop-talp. M. A. L.
 Oszlop' teteje. Epistylum. PP.
 * Hegyes oszlop. Pyramis. Faludi. T. É. p. 96.
 Kő-oszlop. Columna lapidea.
 Márvány-oszlop. Columna marmorea.
 Lapos föl futó oszlop. Faludi, T. É. p. 94.
OSZLOPA. Ejus columna.
OSZLOPI. Columnaris.
 Oszlopi erővel. Fortitudine columnis propria, fortitudine magna. Faludi, E. M. p. 163.
 Oszlopi ékességek. Ornamenta columnarum.
OSZLOPOS. Columnatus. M. A.
 Oszlopos folyosó. Porticus. Faludi, N. U. p. 178.
OSZLOPOZ, oszlopozza. Columnis instruit.
 Oszlopozat. Columnatio. Colonnade. Melly Vitruvius szerint öt féle, úgymint
 Kellős oszlopozat. Eustylon.
 Közéles oszlopozat. Systylon.
 Ritkás oszlopozat. Araeostylon.
 Sűrűs oszlopozat. Pycnostylon.
 Téres oszlopozat. Diastylon. Lásd Vitruvii Architect. L. 3. c. 2.
 Oszlopozás. Columnatio. M. A.
 Oszlopozott. Columnatus. M. A.

OSZPORA.

OSZPORA. Asper. Török kis ezüst pénz, circiter egy polturát érő. Tordai MSS. Erdélyben is kelendő volt 1555 táján. L. Rumi, Mou. Hung. T. 1. p. 335.

OSZTÁN.

OSZTÁN. Postea, tum, tunc, porro, deinde, deinceps. M. A.
 Osztánan. idem. M. A.
OSZTON. idem. Telegdi, Hom. 1. R. p. 309. 399. 3. R. p. 480. Monozslai, Hit'oltalm. p. 399.
 Osztonan. idem. M. A.

OTROMBA.

OTROMBA. Immanis, grandis. M. A.
OTROMBASÁG. Immanitas.
OTROMBÚL. Immanis fit.

OTT.

OTT. Illic, ibi. M. A. Ott az ebet a' pap' rétén. km. Cancer leporem capit. M. A.
 Ott ben. Intus. M. A.
 Ott éri, ott kapja, ott lepi. Deprehendit. S. I.
 Ott hagyja. Linquit, relinquit, deserit. S. I.
 Ott hon. Domi. Lásd alább.
 Ott kin, ott kün. Foris. M. A.
 Ott' laka. F. Arad Vben.

Ott lakozó. Indigena. Vrancsics.
 Ott lakó. Residens. M. A. L.
 Ott leszsz. Aderit. S. I.
 Ott létel. Praesentia. S. I.
 Ott ogyol. R. Illic, ibi. B. Á. t. S. I.
 Ott ogyon. Illic. M. A.
 Ott terem. Subito comparet, praesto est, se sistit. S. I.
 Ott van. Ibi est, v. hic habes.
 * Éppen ott. Recte ibi.
 Holott. Ubi tamen.
 Ugyan ott. Ibidem. M. A.

OTTAN. Inibi, ibidem, confestim, protinus, statim v. sive, aut, sane, licet. M. A.

Ottan hamar. Illico. Tasi Gáspár, Ott Pred. Ajánló levél p. 5.

Ottan ottan. Subinde, frequenter, identidem. M. A.

Ottan ottan jót is cselekszik. Bonum etiam subinde operatur.

Ottan ottan alá hengeredik. Illico devolvitur. Pázm. Pred. p. 1079.

* Leg ottan. Illico. Zvonarics, 1. R. p. 240.

Ottanék. Ibi, ibidem. S. I.

Ottani. Illius loci. Oda való. S. I.

OTTHON. Domi. M. A.

Otthou parancsolj. Ubi paveris, impera. M. A.

Otthoni. Domesticus, solitarius. S. I.

Otthonos. Domi degens, vitam privatam duçens. S. I.

Otthonos eledel. Ferculum familiare. Faludi, Sz. E. p. 76.

Otthonos illendőség. Decentia domestica. Faludi, N. U. p. 132.

Otthonos lakás. Privatizatio. Faludi, N. U. p. 48.

Otthonos leány. Puella inter parietes domesticos educata, v. vitae privatae dedita. Faludi, E. M. p. 244.

Otthonoskodik. Domi continuo degit, vitam solitariam domi suae ducit. Faludi, N. U. p. 43.

Otthonoskodás. Privatizatio. Faludi, N. A. p. 218.

Otthonosság. Vita domestica, privata, solitaria. Faludi, N. E. p. 210.

OZTÁN.

OZTÁN. pro Azután. Zvonarics, M. Postilla 1. R. p. 674.
 Nos oztán. Quid tum postea, quid deinde.

Ó.**ó.**

Ó. Vetus, priscus, cascus. M. A.

Ó Arad. MV. Arad Vben.

Ó Bánya. F. Baranya Vben.

Ó bor. Vinum inveteratum, antiquum. S. I.

Ó bornak, és ó leánynak nem egygy áron iczje. km. Dug. 2. R. p. 330.

Ó falu. MV. Szepes Vben. FF. Baranya és Sáros Vben.

Ó háj. Axungia. CM. M. A.

Ó hid. F. Szala Vben.

Ó marhák. R. Scruta, veteramenta. S. I.

Ó marhás. R. Scrutarius, veteramentarius. S. I.

Ó módi. Veteris modae, moris, instituti. Faludi, N. A. p. 219.

Ó Perint. F. Vas Vben.

Ó szalonna. Laridum vetus.

Ó szekér. Currus obsoletus. Ó szekeret vasáért, a' vén aszszonyt pénzéért el ne vegyed. km.

Ó szeres. Scrutarius. PP.

Ó szerszámok. Scruta, veteramenta. S. I.

Ó szerszám-áru. Scrutarius. PP.

Ó szerszámos. idem. S. I.

Ó telek. Sz. P. Somogy Vben.

Ó vas-szerszám. Ferramentum. PP.

Ó vár. MV. Mosony Vben. FF. Bars, Békés, Nógrád, Trencsin, Vas és Zólyom Vben.

Ó vári. F. Szatmár Vben.

Ó város. Civitas vetus. S. I.

Ó víz. Sz. P. Szepes Vben.

ÓCS, OLCS. Vctustulus.

Ócs-vár, Olcs-vár (Alsó, felső). FF. Abaúj Vben.

Ócsa. F. Pest Vben.

Ócsúl, ócsálja. Vilitat, vilipendit, derogat, contemnit, vituperat. M. A.

Meg ócsálja. Exinanit, elevat, vilitat. M. A.

Ócsálokodik. Vilitat, vilipendit.

Ócsárd. F. Baranya Vben.

Ócsárol, ócsárolja. idem ac Ócsálja. M. A.

Meg ócsárolja, meg ócsárlja, meg ócsálja. idem. M. A.

Ócska. Vetulus. M. A.

Ócskó. F. Nyitra Vben.

Ócsó. Vilis, facilis pretii. M. A.

Ócsón. Vilis, vilissime. M. A.

Ócsódik. Vilescit.

Meg ócsódik. Evilescit, vili pretio venditur.

Ócsóság. Vilitas, pretii facilitas. M. A.

Ócsúl. Vilescit, in pretio descendit.

ÓLCSÓ. Vilis pretii. M. A. Ócsó. Ólcsó húsnak hig a' leve. km. Locrensis bos. M. A.

Ólcsón. Vili pretio. M. A.

Ólcsóság. Vilitas pretii. M. A.

Ólcsárolja. Vituperat, minuit pretium, derogat. M. A.

OVAS. Vetustus, rancidus. PP. Lásd AVAS.

OVIK. Lásd AVIK. Veterascit.

OVITT, Avitt. Detritus.

OVUL. Veterascit, veterat, veterescit. M. A. AVUL.

Meg ovul, meg óul. Inveterascit. M. A.

Ovultt. Inveteratus. M. A.

Ovulttság. Vetustus. M. A.

ÓBÉGAT.

ÓBÉGAT. Plangit, gemit, ejulat, lamentatur. S. I.

ÓKULÁR.

ÓKULÁR. Specillum. M. A. Vitrum oculare.

ÓL.

ÓL. Mandra, suile, septum. M. A. Jobb a' teli ól, mint az üres csür. km. Dug. 2. R. p. 23.
 Disznó-ól. Hara. NC. p. 417. Illik reá, mint a' disznó-óltra a' cserépfödél. km.
 Lábas ól. Hara suspensa. PP.
 Lud-ól. Chenotrophium. NC. p. 417.
 Tik-ól. Gallinarium. NC. p. 419.
 ÓLÁLKODIK. Obsidiatur, insidiatur. M. A. Caulas circumit, insidiatur.
 Ólálkodás. Insidiae. M. A.
 Ólálkodó. Insidiator, insidiosus. M. A. CM.
 Utánna ólálkodó. Pázm. Kal. p. 48.
 Ólálkodva. Insidiose. M. A.

ÓLD.

ÓLD, óldja. Solvit. M. A.
 El óldja. Solvit, dissolvit, resolvit. M. A.
 Föl óldja. Resolvit. M. A.
 Ki óldja. Exsolvit. M. A.
 Ki óldja a' sebet. Vulnus obligatum solvit. PP.
 Le óldja. Resolvit, replicat, demit. M. A.
 Meg óldja. Solvit, dissolvit, resolvit, absolvit, abstrahit. M. A.
 ÓLDAL. Latus, pleura. M. A.
 Oldal-borda. Costa. S. I. Sz. D.
 Oldal-csont. idem. M. A.
 Oldal' falva. F. Gömör Vben.
 Oldal-fájás. Pleuritis. M. A. CM.
 Oldal-fájáló. Pleuriticus. M. A.
 Oldal-fájós. idem. CM.
 Oldal-fegyver. Gladius ensis, telum laterale. Faludi, T. É. p. 23.
 Oldal-félt. Lateraliter, oblique, ex obliquo. Heltai, 1. Dar. p. 375.
 Oldal-köz. Interstitium inter latera, ventriculus. Meg rakta az oldal-közt. Se bene satiavit.
 Oldal-küszöb. Postis. M. A.
 Oldal' légnyi v. vékonyai. Hypochondria. S. I.
 Oldal-nyílalás. Pleuritis. S. I.
 Oldal-peccsnye. Petaso. M. A.
 Oldal-szoba. Conclave laterale. Sz. D.
 Oldal-tanács. Consilium laterale. Tor-dai MSS.
 Oldal-tarisznya. Canistrum, quod e latere appenditur. Dug. km. 1. R. p. 125.
 Oldal-út. Via lateralis. Gyöngyösi, 1. Dar. p. 304.
 * Bal oldal. Latus sinistrum. S. K.
 Disznó-oldal. Costa porcina. S. K. Sz. D.
 Hajó-oldal. Navis latera. S. K.
 Hegy-oldal. Montis latus. S. K.
 Jobb oldal. Dextrum latus. S. K.
 Kocsi-oldal. Spondae, latera currus. S. K.
 Szekér-oldal. idem. S. K.
 Oldala. Ejus latus.
 Oldala' csontjához száradt a' lelke. km.
 Oldall. Devitat v. lateri adhaeret. S. I.
 El oldallott. Abivit. Sz. D.

Oldalló szem-intések. Nutus laterales. Faludi, N. E. p. 160.
 Oldalló szemekkel meg tekintelvény. Injectis lateraliter oculis conspiciens. Faludi, T. É. p. 156.
 Oldalás. Laterosus, v. lateralis, obliquus, transversus. S. I.
 Oldalaslág. Lateraliter, oblique, ex obliquo. S. I. Sz. D.
 Oldalastt. idem. S. I.
 Oldalaz, oldalazza. Laterat. Házi orvos-ságok. Méh-tartás. p. 6.
 Oldali. Lateralis. M. A.
 Oldalóg. Oblique circuit.
 Oldalgós. Lateralis, obliquus. S. I.
 Oldalgós táncz. Sz. D.
 Oldaltt. Lateraliter, oblique. S. I.
 Fél oldaltt fekszik. Jacet in uno latere.
 ÓLDATLAN. Irresolutus. M. A.
 Meg oldatlan. idem. M. A.
 Oldatlanul. Insolute, irresolute. S. I.
 ÓLDÁS. Solutio. M. A.
 El oldás. Dissolutio, resolutio. M. A.
 Föl oldás. Analysis. S. I.
 Ki oldás. Exsolutio, explicatio, enodatio. M. A.
 Meg oldás. Solutio, dissolutio. M. A.
 ÓLDHAT, oldhatja, Potest solvere.
 Oldhatatlan. Insolubilis. M. A.
 Meg oldhatatlan. Indissolubilis. M. A.
 Oldható. Solubilis. M. A. Pázm. Pred. p. 1137.
 Meg oldható. idem. M. A.
 ÓLDOZT, oldatott. Solutus. M. A.
 ÓLDOZ, oldozza. Absolvit. M. A. Jól oldoz, a' ki jól köt. km.
 El oldozza. Solvit, dissolvit, resolvit. M. A.
 Föl oldozza. Absolvit.
 Ki oldozza. Explicat. M. A.
 Meg oldozza. Absolvit, dissolvit, resolvit. M. A.
 Oldozat. Absolutio. Heltai, 1. Dar. p. 435.
 Tasi, p. 171. Zvonarics, 1. R. p. 716.
 Oldozatlan. Insolutus.
 Föl oldozatlan. Inabsolutus.
 Oldozás. Absolutio. M. A.
 Föl oldozás. idem.
 Meg oldozás. idem. M. A.
 Oldozgat, oldozgatja. Sensus solvit. S. I.
 Oldozhat, oldozhatja. Potest absolvere.
 Oldozhatatlan. Insolubilis.
 Meg oldozhatatlan. idem. Káldi, Hebr. 7. 16.
 Oldozható. Solubilis.
 Meg oldozható. Dissolubilis. M. A.
 Oldozó. Solutor, absolvens. M. A.
 Oldozó pap. Poenitentarius. M. A.
 Oldozó barát. idem. M. A.
 OLDÓ. Solvens.
 Föl oldó szerek. Solventia. S. I.
 ÓDZIK. Solvitur. El ódzott a' bocskor-szija. km. Dug. 1. R. p. 262.

ÓLOM.

ÓLOM. Plumbum, Fekete ón. S. I.
 Ólom-madár. Avis plumbea. Könnyű mint az ólom-madár. km.
 Ólom-mag. Glans plumbea. Faludi, N. A. p. 176.
 ÓLMOS. Plumbeus. S. I.
 ÓLMOZ, ólmozza. Plumbat, S. I.

ÓLT.

ÓLT, óltja. Inserit. item Stingvit, exstingvit. M. A. Tüzet nem jó tüzzel óltani. km.
 Bé oltja. Inserit, implantat. item Coagulat. M. A.
 Belé oltja. Inserit, emplastrat. M. A.
 El oltja. Restingvit, exstingvit. M. A.
 Ki oltja. Exstingvit. M. A.
 Meg oltja. Coagulat, exstingvit. M. A.
 Meszet olt. Calcem restingvit.
 ÓLTALOM. Defensio, protectio. vide Ótalm. M. A. Tutamen, tutamentum, tutela. S. I. A' hol isten őriz, pók-háló is óltalom. km.
 Óltalom-hely. Locus refugii, asylum. VM. p. 99. Káldi, Mach. 11. 41.
 Óltalom' városa. idem. Pázm. Pred. p. 518.
 Óltalmatlan. Indefensus. Vajda, 1. K. p. 258.
 Óltalmaz, óltalmazza. Defendit, tuetur, protegit. S. I.
 Meg óltalmazza. idem.
 Óltalmazat. Protectus. CM. Defensio.
 Óltalmazatlan. Improtectus. Pázm. Pred. p. 179. 1180.
 Óltalmazás. Defensio. M. A.
 Óltalmazgatja. Identidem defendit, defensat. Sz. D.
 Óltalmazgatás. Defensatio. Pázm. Kal. p. 117.
 Óltalmazkodik. Se defendit, tuetur. S. I. Sz. D.
 Óltalmazó. Defensor. M. A.
 Óltalmazó isten. Deus tutelar. NC. p. 1.
 Óltalmazó orvososság. Medicina praeservativa. Pázm. Pred. p. 351.
 Óltalmazólag. Defensio. Sz. D.
 ÓLTATLAN. Inextinctus. S. I.
 Óltatlan méz. Calx viva.
 El óltatlan. Inextinctus. M. A.
 ÓLTÁS. Exstinctio. item Insitio, insitus, coagulatio. M. A.
 Bé oltás. Insitio. M. A.
 Belé oltás. Emplastratio. M. A.
 El oltás. Exstinctio, restinctio. M. A.
 Fa-oltás. Insitio arboris. Ennek nevezetesebb nemei:
 a) Hasadékbá oltás. La greffe en fente.
 b) Héjba oltás. La greffe en ecorce.
 c) Fa-szem-oltás. La greffe en ecusson. Szemzés. Inoculatio.
 d) Korona-oltás. La greffe en couronne.
 e) Síp-oltás. La greffe en flûte. Sípolás. Infistulatio.
 Ki oltás. Exstinctio. M. A.
 Meg oltás. idem. M. A.
 Mész-oltás. Restinctio calcis.
 Tég-oltás. Coagulatio lactis arte producta.
 Tűz-oltás. Exstinctio ignis.
 ÓLTHAT, olthatja. Potest exstinguere.
 Olthatatlan. Inextinguibilis. M. A.
 Olthatatlan tűz. Ignis graecus. S. I.
 El olthatatlan. Inextinguibilis. M. A.
 Meg olthatatlan. idem. M. A.
 Oltható. Exstinguibilis. M. A.
 Meg oltható. idem. M. A.
 ÓLTOGAT, oltogatja. Saepius inserit.
 Belé oltogatja. Insertat. M. A. CM.
 ÓLTOTT. Insitus, satus v. exstinctus, v. coagulatus. M. A.

Óltott cseresnye. *Cerasum ex insitione*.
ÓLTÓVÁNY. *Planta, plantarium, vel insititius, insitum. M. A. CM.*

Oltóvány-ág. *Ramus insititius. Pázm. Pred. p. 454.*

Oltóványos. *Seminarium arborum fructiferarum. S. I. Sz. D.*

OLTÓ. *Insitor. item Exstinctor v. coagulum. M. A.*

Oltó ág. Plántálni való veszsző. *Talea, surculus, clavola. M. A. Insititia taleola. PP. Oltásra való ág.*

Vagy az oltásra alkalmas ágom; El küldeném, de nincs alkalmosságom.

Oltó fű. *Galium luteum, coagulum vegetabile. Sárga téj-fű. S. I.*

Oltó fűrés. *Serra parva manualis, qua hortulani utuntur in insitionibus arborum. Hallottam Ságbon 1828. Mart. 22.*

Meg oltó. *Exstinctor. M. A.*

Téj-oltó. *Coagulum. S. I. Sz. D.*

Oltói. *Coagularis. M. A.*

OLTT var, Ótt var, pro Oltott var. *Ulcus crustosum. S. I. Sz. D.*

OLTVÁNY, Ótvány. *L. Oltóvány. S. I. Sz. D.*

ÓLTA.

ÓLTA, ÓTA. *Affixa. A, ab, ex. S. I.*

Az ólta. *Ab eo tempore.*

Mi ólta. *A quo tempore.*

Rég ólta. *Jam pridem.*

ÓLTÁTÓL fogva. *A tempore.*

Az óltától fogva. *Ab eo tempore 's' a' t.*

ÓLTÁR.

ÓLTÁR. *Altare, ara. M. A. Tovább vagy még a' nagy óltár. km.*

Óltár-mester. *Hierodulus. M. A.*

ÓLTÁRA. *Ejus ara. Az isten' óltáráról is el venné. km.*

ÓLTÁRI szentség. *Eucharistia. S. I.*

ÓN.

ÓN. *Plumbum, stannum. M. A.*

ÓN-bogár. *Glans plumbea, globulus sclopeti. S. I.*

ÓN-bötük. *Typi. S. I.*

ÓN-edény. *Vas plumbeum, stanneum.*

ÓN-fejér. *Cerussa v. unguentum de cerussa. S. I.*

ÓN-fű. *Hippuris, equisetum. Ón-sikárló fű, ón-simító fű, mosó fű. S. I.*

ÓN-hal. *Thymalus. Lepény-hal. S. I.*

ÓN-kalán. *Cochlear stanneum.*

ÓN-kanna. *Cantharus stanneus. M. A.*

ÓN-kanna-gyártó. *Faber stannarius. M. A.*

ÓN-mérték, ón-sinor: *sinor-mérték. Perpendicularum, amussis. S. I.*

ÓN-méz. *Saccharum Saturni. Bleyzucker. S. I.*

ÓN-művek. *Vasa stannea. S. I.*

ÓN-műves. *Plumbarius, stannarius. M. A.*

ÓN-por. *Cerussa. Fabchich MSS.*

ÓN-szín. *Livor. Szederjesség. S. I.*

ÓN-színű. *Livens, lividus. Szederjes. S. I.*

ÓN-tál. *Lanx. NC. p. 315.*

ÓN-tányér. *Orbicularis stanneus,*

* Fejér ón. *Stannum. M. A.*

Fekete ón. *Plumbum. Pázm. Pred. p. 1226.*

ÓNAS. *Plumbatus, plumbosus. M. A.*

ÓNÁZ, ónazza. *Plumbat, applumbat. M. A. Stanno illinit. PP.*

Ónazott réz-edények. *Incoetilia. PP.*

ÓNI. *Plumbeus. M. A.*

ÓNOS. *Plumbosus. M. A.*

Ónos eső. *Mikes, Török Orsz. Lev. p. 447.*

Ónos sinor. *Perpendicularum. M. A. L.*

Ónossá teszi. *Meg halaványítja. Vajda. 3. K. p. 651.*

ÓNOZ, ónozza. *Plumbat. M. A.*

Meg ónozza. *Applumbat. M. A. Plumbat. CM.*

Ónozat. *Stanno obductio. Verziingung. S. I.*

Ónozás. *Plumbatura. M. A.*

Ónozott. *Plumbatus. M. A.*

Ónozó. *Plumbator, plumbans. M. A.*

ÓRA.

ÓRA. *Hora, horologium. M. A.*

Óra-járás. *Incessus horologii. Az óra-járásból is meg ítéltet a' várost. km.*

Ex horologio civitatem judica. M. A.

Óra-kúcs. *Clavis horologii.*

Óra-láncz. *Catenula horologii.*

Óra-mutató. *Index horarius. M. A.*

Óra-perczetés. *Momentum. Pázm. Pred. p. 622.*

Óra-számra. *Per horas.*

Óra-tábla. *Tabula horaria. Faludi, B. E. p. 115.*

Óra-tok. *Theca horologiaia. S. I.*

Óra-toll. *Elaterium horologii. S. I.*

Óra-verés. *Ictus horologii.*

Óra-ütés. *idem. Nem kérdi az üres has, hányat ütött az óra. km.*

* Arany-óra. *Horologium aureum.*

Árnyék-óra. *Horologium sciatericum.*

Bomlott óra. — *Annyit hazud, mint a' bomlott óra. km.*

Ezüst-óra. *Horologium argenteum.*

Fa-óra. *Horologium ligneum.*

Folyó óra. *Clepsydra. Pázm. Pred. p. 986.*

Fővény-óra. *Clepsammidium. S. I.*

Függő óra. *Horologium pendulum. Faludi, N. E. p. 5.*

Hány óra. *Quota est hora. Még most veszi észre, hányat ütött az óra. km.*

Nap-óra. *Horologium solare.*

Reggeli óra. *Hora matutina. Reggeli órának, szép piros hajnalnak, arany vagy szájában. km.*

Rév-óra. *Horologium nauticum in portu.*

Zseb-óra. *Horologium saccule.*

Szerencsétlen órában született. *km.*

Szólló óra. *Horologium sonans. Faludi, E. M. p. 256.*

Torony-óra. *Horologium in turri, horologium publicum.*

Vas-óra. *Horologium ferreum.*

ÓRAI. *Horarius. M. A.*

Órai mesterséggel forgó pecsenye-sütő nyárs. *Veru automatum. PP.*

ÓRÁN. *In hora.*

Minden órán. *Omni momento. Roszsz szolgának minden órán telik eszten-deje. km.*

ÓRÁNKÉNT. *In horam. M. A.*

ÓRÁNYI. *Horarius, horalis, unius horae. S. I. Egy órányira van. Distat hora.*

ÓRÁS. *Horologiaris. Óra-csináló. S. I.*

ÓRJ.

ÓRJ. *Hát-darab a' disznóban. Sz. D.*

ÓRJA a' disznónak. *Unctum. CM. M. A.*

ÓRJAS káposzta. *Caulis cum carne porcina dorsuali. Sz. D.*

ÓRIÁS.

ÓRIÁS. *Gigas. M. A. Csak nagy az óriás, ha völgyben áll is. km.*

Óriás-célc. *Giganteus, colosseus, colossalis. S. I.*

Óriás-szabásu. *idem. S. I.*

ÓRIÁSI. *Giganteus. M. A.*

ÓTA.

ÓTA. *Lásd ÓLTA.*

ÓTALOM.

ÓTALOM. *Tutamen, defensio, praesidium, protectio, refugium, tutela. M. A.*

ÓTALMATLAN. *Improtectus. M. A.*

ÓTALMAZ, ótalmazza. *Defendit, protegit, tuetur, tutatur, propugnat. M. A.*

Ótalmazatlan. *Improtectus, indefensus. M. A.*

Ótalmazás. *Defensio, protectio, propugnatio. M. A.*

Ótalmazási. *Tutelarior, tutelarius. M. A.*

Ótalmazdogalja. *Defensat, defensitat. M. A.*

Ótalmazott. *Defensus, protectus. M. A.*

Ótalmazó. *Defensor, protector, tutor, propugnator, tutelaris. M. A.*

ÓV.

ÓV, Óvja, Ójja. *Cavet, tuetur. M. A. Defendit, protegit. S. I.*

Ójja magát. *Cavet sibi, vitat, devitat. S. I. Ójjd magadat szakállas aszszonytól. km.*

Meg ójja. *Cavet, tuetur, abstinet. M. A.*

ÓJJAN. *Caute, A' meg békélt barátoddal ójjan bánjál. km.*

ÓVA. *Caute, provide, circumspecte. S. I.*

Igen óva. *Valde circumspecte. Pázm. Pred. p. 1158.*

Olly óva. *Tam caute, tam provide. VM. p. 7.*

ÓVÁS. *Cautela, cautio. M. A.*

Törvényes óvás. *Cautela juris. Tiszti Szótár. p. 51.*

ÓVÁST. *Caute. PP.*

ÓVHAT, óvhatja. *Potest vitare.*

Óvhatatlan. *Quod caveri v. vitari non potest, inevitabilis.*

Óhatatlan, *idem. Pázm. Pred. p. 955.*

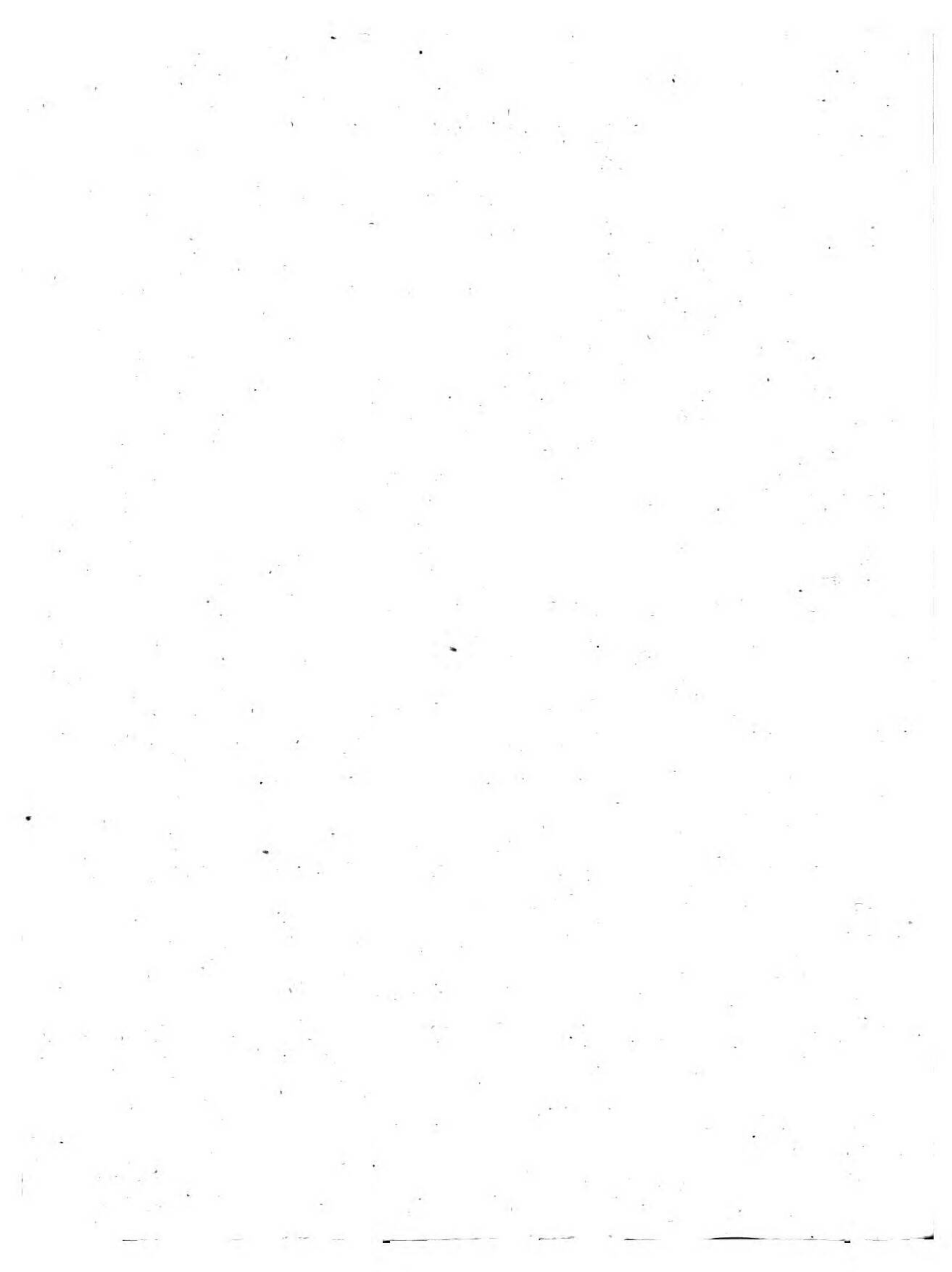
Óhatatlanul. *Inevitabiliter. Erdélyi, Zichi fölött. p. 30.*

Óvható, *Vitabilis.*

Óható. *idem.*

ÓVÓ. *Cavens,*

Maga-óvó. *Praecautior. CM.*

M u t a t ó

(Ö. és Ő-bül.)

Ö.

Ö
ÖBÖL, öble, öblit, öblöget, öblös, öblöz, öblő.
ÖCSE, öcsém, öcséd, öcsöc.
ÖKLE.
ÖKÖL, ököllyi, öklé, ökléd, öklel, öklök, öklös, öklöz, öklődik.
ÖKÖR, ököri, ökre, ökresz, ökrődik, ökredezik, ökrös.
ÖL (név), ölbe, öle, ölel, öles, ölnyi.
ÖL (ige), öldök, öldöz, öledék, ölet, ölés, ölöget, ölö, öltt.
ÖLÉG.
ÖLGY, ölgét, ölgödik, ölgül.
ÖLSE. R.
ÖLSZ. R.
ÖLT, öltetlen, öltés, öltöget, öltözik, öltő.
ÖLYV, ölyved, ölyves.

ÖM, ömböly, ömlik.
ÖN, önként, önnön.
ÖNT, öntemény, öntés, öntöget, öntött, öntöz, öntő.
ÖR, öröm, örül, örvend.
ÖRDÖG, ördöge, ördögi, ördögista, ördögös, ördögség.
ÖRDÖNG. R. Ördöngös.
ÖREG, örege, öregb, öregedik, öregem, öregít, öregség, öregszik, öregül.
ÖRÖK, öröke, öröketlen, örökéig, örök-ké, örökődik, örököl, örökön, örökös, örökre, örökség, örökül.
ÖRZSE.
ÖRÜ, örüi.
ÖRV, örve, örvény, örvös, örvöz.
ÖS, ösi, ösmér, ösöd.
ÖSPÖRÖS.
ÖSTÖR.
ÖSVÉNY, ösvénye, ösvényes.

ÖSZ, öszve, öszveledik, öszveleg, öszvelit, öszveség.
ÖSZTÖKE, ösztökél.
ÖSZTÖN, ösztöne, ösztönkődik, ösztönös, ösztönöz.
ÖSZTÖR, ösztörü.
ÖSZTÖVER, ösztövéredik, ösztövérit, ösztövérség.
ÖT, öte, öten, ötevény, ötöd, ötöl, ötön, ötös, ötöz, ötször, öttel, ötven.
ÖTLIK, ötlekezik, ötlemény, ötlenedik, ötlet, ötlés, ötlo.
ÖTT. R. pro Önt.
ÖTÜ, ötvös.
ÖV, öve, övedzik, öves, övetlen, övez, övi.
ÖZÖN, özöne, özönöz.
ÖZVEGY, özvegye, özvegyel, özvegyen, özvegyi, özvegyit, özvegyiség, özvegyül.

Summa 40.

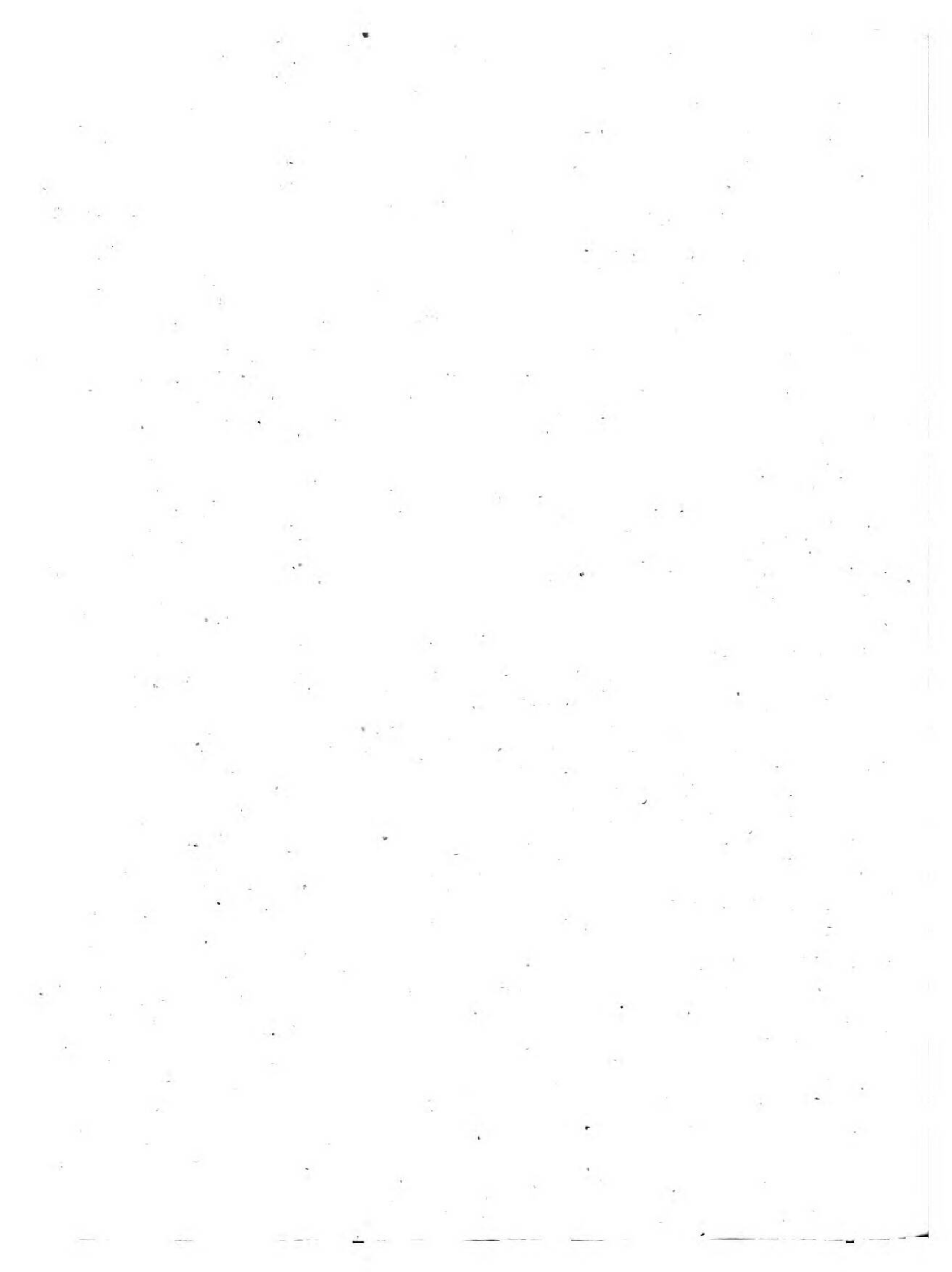
Ő.

Ő
ŐN, öné.
ŐG, őgös.
ŐGYELEG.
ŐR, őre, őretlen, őri, őriz, őros, őroz, őrs, őrség, őrt.

ŐRÖL, örlemény, örlés, örölt, örlo.
ŐRÜL, örülés, örület, örültt.
ŐS, őse, ősi, ősöd, ősom, őstül.
ŐSZ (név), ősz, őszike, őszül, őszre, őszszel.

ŐSZ (társ-név), őszbe, őszes, őszit, őszség, őszszel, őszül.
ŐT.
ŐZ, őzecske.

Summa 11.

Ö.

Ö.

ÖBÖL.

ÖBÖL. Gremium. M. A. Sinus. PP.
ÖBLE. Ejus sinus, gremium. Faludi, T. É. p. 90. Ki ront öbléből a' dagályos víz. Sz. D.
 Tenger' öble. Sinus maris. Sz. D.
ÖBLÍT, öblíti. Eluit. M. A. Proluit. PP.
 Ki öblíti. Eluit. M. A.
 Meg öblíti. Eluit, proluit. M. A.
Öblítés. Eluítio. M. A.
Öblített. Elutus, ablutus, collutus. M. A.
Öblítgeti. Eluit. S. I.
 Öblíthetetlen.
 Ki öblíthetetlen. Ineluibilis. M. A.
ÖBLÖGET, öblögeti. Identidem eluit.
 Csuzi, Tromb. p. 167.
Öblögetés. Iterata eluitio.
ÖBLÖS. Sinuosus, alveatus. S. I.
 Öblös cserép. Imbræx sinuosus, concavus. Hohlziegl. S. I.
 Öblös réz. Lamina cuprea concava. Boltokban éjjel világot szaporító kerék réz. S. I.
 Öblösít, öblösíti. Sinuat. S. I.
ÖBLÖZ, öblözi. Sinuosum facit, concavat.
 Ki öblözi. idem. Sz. D.
 Meg öblözi. Sinuat. Sz. D.
ÖBLÜ. Habens sinum.
 Nagy öblü tenger. Mare sinuosum. Csuzi, Sip-szó p. 71.
 Tágos öblü tenger. Mare magnum et spatiosum. Káldi, Psalm. 103. 25.
 Tágos öblü kút. Puteus spatiosus. Faludi, T. É. p. 95.

ÖCSE.

ÖCSE. Frater minor natu. M. A.
ÖCSÉM, ÖCSÉD, ÖCSCSE. Frater natu junior meus, tuus, illius.

ÖKLE.

ÖKLE. Eperlanus. M. A. Alburnus. Fejér keszeg. S. I. Cyprinus aphyæ. Pelehal, téj-hal. Földi, p. 268.

ÖKÖL.

ÖKÖL. Pugnus. M. A.
 Ököl-igazság. Faustrecht. Sz. D.
 Ököl-máj. Ictus pugno datus. S. K.
 Ököl' törvénye. Jus fortioris, potentioris. S. I.
ÖKÖLLEL veri. Colaphizat, percutit pugno. M. A.

ÖKÖLNYI. Pugillaris. M. A.
ÖKLE. Ejus pugnus.
ÖKLED. Impingit. Sz. D.
 Belé ökledezt a' tövis a' lábába. Sz. D.
Ökledés. Impactus. Sz. D.
ÖKLEL, ökleli. Cornu petit, jaculat, hasta ferit, pungit, coniscit. M. A.
 Által ökleli. Transadigit, transverberat, transigit. M. A.
 Belé ökleli. Infigit. Belé öklelte egész markolatig fegyverét. Sz. D.
 Le ökleli. Deturbat, decutit. Le öklelte szürom-gyakkal a' lóról. Sz. D.
 Meg ökleli. Cornu pungit.
Ökület. Jaculatio, coniscatio. M. A.
Ökület-fájdalmú. Pleuriticus. M. A.
Öklelés. Pleuritis. M. A.
 Gyűrű-öklelés. Impactus annuli. Prágai p. 697.
Ökleldez, ökleldezi. Coniscat. M. A.
Öklelkezik. Invicem coniscat, vicissim cornu petit. S. I. Sz. D.
Öklelkedik. idem.
 Egybe öklelkedtek a' bikák. Sz. D.
Öklelő. Cornupeta, jaculans. M. A.
Öklelődik. Identidem cornu ferit. Faludi, N. U. p. 200. U. E. 3. R. p. 176. E. M. p. 83.
Öklevé. Punctim. M. A.
ÖKlik. Prorumpit in crassitie pugni. Úgy jön a' víz ki, ugyan öklik. Hallottam Ságbon 1825. Apr. 25. midőn a' kutamat merettem.
ÖKLÖS. Pugno valens. Sz. D.
ÖKLÖZ, öklözi. Pugno caedit, percutit. Csuzi, Tromb. p. 425.
 Meg öklözi. idem. Sz. D.
Öklözködik. Certat pugnis. S. I.
ÖKLÖDik. Prorumpit in pugnum. Sz. D.

ÖKÖR.

ÖKÖR. Bos. M. A. Tanulj tinó, ökör leszsz belöled. km.
 Ökör alatt is borjut keressz. Asini vel lera quaeris. M. A.
 Ökör-bé-fogás. Boum junctura, adjugatio, copulatio. PP.
 Ökör-bél. Omasum, omasus. S. I.
 Ökör-bika. Onocrotalus, butorius. M. A.
 Ökör-bőr. Pellis bovina.
 Ökör-bőr-ostor. Flagellum e pelle bovina. Pázm. Pred. p. 504.
 Ökör' farka. Cauda bovina. Alá nyól, mint az ökör' farka. km.
 Ökör-fark-fű. Verbascum, asphodelus, albucum. M. A.
 Ökör-fül-fű. Intubus maculosa. M. A.

Ökör-gúzs. Anonis, ononis, resta bovis. Iglicze-tövisk. Csapó, p. 120.
 Ökör-hajtó. Jugarius. CM.
 Ökör-hal. Scarus. Egy tengeri hal, melly füvet eszik, s kérészt rág. S. I.
 Ökör-hús. Caro bubula. S. I.
 Ökör-istálló. Bovile, bostar. M. A. Bubile. PP. Stabulum boum.
 Ökör-jászol. Praesepe boum.
 Ökör-kereskedő. Qui cum bobus mercatur.
 Ökör' kövére. Lardum bubulum. S. I.
 Ökör-mező. F. Marmaros Vben.
 Ökör-nevek: „Barna, Bige, Bimbó, Bodor, Bogár, Bőjti, Buta, Daru, Csákó, Hegyes, Kajla, Kese, Sudár, Szarvas, Szilaj, Szőke, Tarcsa, Vildás.“ Lásd Sándor, Sokféle 12. Darab. p. 249. Cf. Szirmai Parab. p. 3. his adde „Betyár, Gyertyán, Lombár, Nyalka, Rendes, Villám, Virág.“
 Ökör-nyál. Tela aranearum volitans in autumnno. S. I.
 Ökör-nyállal takarózik. km. Dug. 1. R. p. 254.
 Ökör-nyelv-fű. Euphrosynum, buglossum. M. A.
 Ökör' nyakán le fityegő bőr. Palear. PP.
 Ökör-pásztor. Bubulcus, bubsequa. M. A.
 Ökör-szekér. Currus, cui boves injunguntur.
 Ökör-szem. Regaliolus, nomen aviculae. M. A.
 Ökör-szem-fű. Buphthalmus. M. A.
 Ökör-sütés. R. Ökrökből álló régi Székely adó. S. I.
 Ökör-vásár. Forum boarium. M. A.
 Ökör-völgy. F. Baranya Vben.
 * Csász-ökök. — Meg nyomta a' csász-ökök lábát. km.
 Jármos ökök. Bos jugalis.
 Remek-ökök. Dug. km. 1. R. p. 215.
ÖKÖRI. Boarius, bubulus, bovis, bovinus. M. A.
 Ököri tó. F. Szatmár Vben. E. F. Közép Szolnok Vben.
ÖKRE. Ejus bos.
ÖKRÉSZ. Bubulcus, boarius, jugarius.
 Ökör-hajtó béres. S. I. Sz. D.
ÖKRÖDik. Ructat. Ökrödik, miut a' disznó. km. Dug. 1. R. p. 197.
 Ökrödés. Ructus. Nem aggódom éretlen ökrödésével. Sz. D.
ÖKRENDEZ. idem. S. I. Szidalmakat ökre rendez. Himfi 2. R. p. 91.
ÖKRÖM dederunt. Sámbar mit felelnek. p. 720.
ÖKRÖS. Habens boves.

Száz ökrös áldozat. Hecatombe. Csuzi, Tomb. p. 586.
ÖKRÖT öroz. Bubulcitur. M. A.

ÖL (név).

ÖL. Ulna. M. A. item Orgia v. sinus, gremium. S. I. A' ki sokat fog ölbe, nem szorít. km.

Öl-fa. Orgia lignorum. S. I.

Öl-széna. Orgia foeni. Sz. D.

* Bécsi öl, német öl. Ulna Viennensis. Szeredai 1. B. p. 25.

ÖLBE kap. Brachii amplectitur ad luctandum. S. I.

ÖLE. Ejus sinus, ulna, orgia. Melly gyermek meg ijed, anyua' ölébe siet. km. Ölébe hordozza. Portat eum in ulnis.

Ölébe veszi. Accipit eum in sinum suum.

ÖLEL, öleli. Amplectitur, amplexatur. M. A. A' ki sokat ölel, keveset szorít. km.

Által öleli. Circumplectitur. M. A.

Föl öleli. Sumit in amplexus.

Meg öleli. Amplectitur. M. A.

Ölelés. Amplexus. M. A.

Meg ölelés. idem. M. A.

Ölölget, ölölgeti. Amplexatur. M. A.

Meg ölölgeti. idem. M. A.

Ölölgetés. Amplexatio. M. A.

Ölölkezik. Invicem amplexatur. S. I.

Meg ölölkezik. idem. Faludi, N. E. p. 159.

Öszve ölölkezik. Ruit in mutuos amplexus. Faludi, N. E. p. 85.

Ölölő. Amplexans.

Ölölő karokkal fogadta. Amplexantibus brachii eum excepit.

ÖLES. Habens orgiam.

Hány öles. Quot orgias habet, quot orgiarum est.

ÖLNYI. Orgialis. S. I.

ÖL (ige).

ÖL, öli. Occidit, necat, trucidat, interficit. M. A.

Öli magát bujában. Mocerore se conficit.

Bele öli. Interimit v. insumit. Bele ölte a' vízbe. Aquis suffocavit. Minden pénzt bele ölte az építésekbe. Omnem substantiam insumit in aedificationibus.

El öli. Abnecat, enecat. M. A.

Ki öli. Enecat, exstirpat, excidit. M. A.

Le öli. Mactat.

Meg öli. Occidit, trucidat, interficit, interimit, perimit, necat, enecat, jugulat, mactat. M. A. A' sok lud a' disznót is meg öli. km.

Öszve öli. Contrucidat. Sz. D.

ÖLDÖK.

Szem-öldök. Supercilium. M. A.

Szem-öldökös. Superciliösus. M. A. Nagy szem-öldökü. Silo, blepharos. M. A.

Szem-öldök' közi. Metopium. M. A.

Szem-öldök' viszkete. Diabrosis. M. A.

Öldököl, öldököli, öldökli. Exterminat, interimit.

Öldöklés. Strages, clades, occisio. M. A.

Öldöklő. Interficiens, exterminator.

Öldöklő angyal. Angelus exterminans.

ÖLDÖS, öldösi. Mactat, trucidat. Sz. D.

ÖLDÖZ, öldözi. Persequitur. item Occidit. M. A.

Le öldözi. Abnecat.

Meg öldözi. Per vices interimit.

Öldözés. Persecutio, caedes. M. A.

Öldöző. Persecutor. M. A.

ÖLEDEK. Pecus mactandum v. praeda animalium rapacium. S. I. Ölni való állat. Sz. D.

ÖLET, öleti. Curat mactari, trucidari.

Le öleti. idem.

Meg öleti. idem.

Öletés. Caedes imperata.

ÖLÉS. Occisio, caedes, interfectio. M. A.

Disznó-ölés. Suicidium.

Ember-ölés. Homicidium. M. A.

Meg ölés. Interemptio, interfectio, occisio. M. A.

Önnön-ölés. Autochiria.

ÖLÖGET, ölögeti. Per vices mactat. S. I.

ÖLÖ. Occisor, intersector. M. A. item Occisorius.

Ölő hely. Lanarium. S. I.

Disznó-ölő. Suicida.

Ember-ölő. Homicida. M. A.

ÖLTÖN öli. Identidem mactat. Faludi, N. U. p. 46. 114.

ÖLT, öletett. Occisus. M. A.

Meg ölt, meg öletett. Occisus, interfectus. M. A.

ÖLÉG.

ÖLÉG. Satis. Lásd Elég. S. I.

ÖLGY.

ÖLGY. R. pro Elegy.

ÖLGYÉT, ölgyéti. Miscet. Telegdi Hom.

1. R. p. 162. 3. R. p. 8.

Bé ölgyéti. Immiscet. Monoszlai de cultu. p. 29.

ÖLGYÖDik. Miscetur. Telegdi Hom. 3.

R. p. 586.

ÖLGYÜL. idem.

Ölggyülés. Mixtio. Monoszlai, Hit' olt. p. 165. Telegdi Hom. 3. R. p. 202.

ÖLSE.

ÖLSE. R. Elisabetha. Margit' Élete p. 126. ma ÖRSE, ÖRZSE.

ÖLSZ.

ÖLSZ. R. Autumnus. ÖSZ. S. I.

ÖLT.

ÖLT, ölti. Induit, ingerit. M. A.

Által ölti. Trajicit, transadigit, transponit. M. A.

Föl ölti. Induit. S. I.

Reá ölti. idem.

ÖLTETLEN. Non indutus. S. I.

ÖLTÉS. Induitio, tractio.

ÖLTÖGET, öltögeti. Induit, insumit. S. I.

ÖLTÖZik. Induit, vestes induit. M. A.

Míntha Csicsóba készülne, czifrán öltözik. km.

Föl öltözik. Induit vestes. M. A.

Ki öltözik. Exuit se, vestes exuit. M. A.

Öltözet. Indumentum, vestis, vestimen-

tum, vestitus, amictus. M. A.

Egy öltözet ruha. Integer vestitus.

Nemzeti öltözet. Vestitus nationalis.

Öltözetlen. Non indutus.

Öltözés. Induitio. Sz. D.

Öltözködik. Induitio se occupat.

Föl öltözködik. Amicitur.

Öltözködés. Induitio.

Öltöző. Induens, induitivus.

Öltöző ruha. Indumentum. Pázm. Pred. p. 881.

Öltöztet, öltözteti. Vestit. M. A. Pázm. Pred. p. 1059.

Föl öltözteti. Vestit, investit. M. A. A' törzsök is szép, ha föl öltöztetik. km.

Öltöztetés. Vestitio.

Öltöztető. Vestiens.

Öltöztető aszszony. Cosmeta. PP.

Öltöztetett. Investitus. M. A.

ÖLTÖ. Induens, induibilis.

Öltő ruha. Indumentum. Sz. D.

ÖLYV.

ÖLYV. Eleos, accipiter. M. A.

ÖLYÜ. R. idem. S. I.

ÖLYVED. FF. Hont és Trencsén V. kben.

Sz. P. Békés Vben.

ÖLYVES, ÖLYVÖS. FF. Bihar, Marmaros és Ugocsa V. kben. E. F. Kolos Vben.

ÖM.

ÖM.

ÖMBÖLY. Sz. P. Szatmár Vben.

ÖMLik. Ruit, labitur, funditur.

Ömled. idem. S. I.

Ömledez. idem. Omladoz. S. I.

Ömledék. Rudus, ruina. Omladék. S. I.

Ömleszt. Ruinat, deturbat, destruit. S. I.

Ömlés. Prolapsus, effusio.

ÖMT, lásd alább ÖNT.

ÖN.

ÖN. R. Ipse, ille. S. I.

Ön maga. Ipsemet. M. A.

ÖNKÉNT. Suapte, sponte sua.

Önként termő. Ulro succrescens, sponte sua crescens. S. I.

Önként való. Spontaneus. S. I.

Önkénti. Ultroneus, voluntarius. S. I.

ÖNKÉPPEN. Ulro, sponte sua. S. I.

ÖNNÖN. Ipsemet.

Önnön kényén. Ulro. M. A.

Önnön maga. Ille ipse, solus ipse. M. A.

Önnön magától. Ulro, sponte sua. M. A.

Önnön magától való. Ultroneus. M. A.

Önnöni. R. Sui. Övéi, tulajdoni, sajátai. S. I.

ÖNT.

ÖNT, önti. Fundit. M. A.

Alája önti. Suffundit. M. A. Forrótt öntöttek alája. km.

Bé önti. Infundit. M. A.

El önti. Effundit, diffundit.

Föl önti. Adfundit, superfundit.

Föl öntött a' garatra: meg ittasodott. Sz. D.

Ki önti. Effundit, profundit. M. A. Nem kell a' fordóval a' gyermeket ki önteni. km.
 Környül önti. Circumfundit. M. A.
 Le önti. Defundit, perfundit.
 Meg önti. Perfundit. M. A.
 Öszve önti. Conflat. M. A.
 Reá önti. Affundit. M. A.
 Vissza önti. Refundit. M. A.
 ÖNTEMÉNY. Fusile. S. I.
 ÖNTÉS. Fusio, fusura. M. A.
 Harang-öntés. Fusio campanarum. Annyit tud hozzá, mint hajdu a' harang-öntéshez. km.
 Ki öntés. Effusio, eluvio.
 Meg öntés. Perfusio. M. A.
 Reá öntés. Affusio. M. A.
 Vissza öntés. Refusio. M. A.
 ÖNTÖGET, öntögeti. Funditat, conspergit. M. A.
 ÖNTÖTT, öntetett. Fusus, conflatus. M. A.
 Öntött bötük. Typi.
 Öntött fal. Murus fusilis.
 Öntött gyertya. Candelae formatae, fusione factae, fusiles.
 Öntött kép. Fusile. S. I.
 * Ki öntött. Effusus. M. A.
 Reá öntött. Affusus. M. A.
 ÖNTÖZ, öntözi. Rigat, aqua conspergit. item Funditat. M. A.
 El öntözi. Effundit, dispersit.
 Meg öntözi. Rigat, perspergit aqua.
 Széllyel öntözi. Diffundit. M. A.
 Öntözés. Rigatio, conspersio. Vizesítés. M. A.
 Széllyel öntözés. Diffusio. M. A.
 Öntözget, öntözgeti. Perfundit, conspergit, rigat. S. I. Saepius rigat.
 Öntöző. Rigans.
 Öntöző edény. Clepsydra hortensis. PP.
 Öntöző kanna. idem. VV. L.
 Öntözött, öntöztetett. Rigatus.
 Széllyel öntöztetett. Diffusus. M. A.
 ÖNTŐ. Fusor, fundens. M. A.
 Öntő mesterség. Fusoria, ars fusoria. PP.
 * Harang-öntő. Fusor acramentarius. NC. p. 285.
 Pattantyú-öntő. Fusor tormentorum. NC. p. 285.
 Pohár-öntő, vagy kanna-gyártó. Fusor pocularius. NC. p. 285.
 Vissza öntő. Refusor. M. A.
 Viz-öntő. Aquarius. Égi jegy.

ÖR.

ÖR.

ÖRÖM. Gaudium, laetitia. M. A. Az öröm' nyomain jár a' szomorúság. km.
 Öröm-anya. Pronuba. M. A. CM.
 Öröm-anya. Pater sponsi v. sponsae. Biró Márton, Micae p. 339.
 Öröm-esztendő. Annus jubilaeus. Eszterházi Tamás p. 483.
 Öröm-hír. Laetum nuncium. Zvonarics 1. R. p. 158.
 Öröm-lövés. Festiva explosio tormentorum v. scloporum. Faludi, N. A. p. 178.
 Öröm-mondás. Evangelium. Zvonarics 1. R. p. 153.
 Öröm-mondó. Evangelus. M. A.
 Öröm-nap. Dies solennis, genialis. S. I.

Öröm-óra. Momentum fortunatum. Faludi, N. U. p. 164.
 Öröm-szó. Jubilum. S. I.
 Öröm-szózat. Vox gaudii. Faludi, E. M. p. 49.
 Öröm-szökdecseles. Exultatio, tripudiatio. S. I.
 Öröm-tűz. Ignis festivus.
 Öröm-tűz-rakás. Exstructio ignis festivi. Faludi, E. M. p. 73.
 Öröm-vigadozás. Tripudium. Faludi, N. U. p. 113.
 Öröme. Ejus gaudium.
 Örömeben. Prae suo gaudio.
 Örömetes. R. Laetus, jucundus, hilaris. Komjáthi.
 Örömmel. Exultanter. M. A.
 Nagy örömmel. Cum magno gaudio.
 Örömös, örömes. R. Laetus, jucundus, hilaris. S. I.
 Örömösben. R. Libentius, potius. S. I.
 Örömöst. Libenter, lubeuter. Epist. Pázm. T. 1. p. 148. A' mit örömöst teszünk nem esik nehezünkre. km.
 Örömest. idem. M. A.
 Örömest ivás. Amor vini, voluptas in bibendo. S. I.
 Örömöstben (Örömöstebben). Libentius. Epist. Pázm. Tom. 1. p. 145.
 ÖRÜL. Gaudet, laetatur. M. A. Örül, mint a' vak kigyó a' fiának. km.
 Meg örül. idem. M. A. Meg örültt, mint a' koldus a' fényes garasnak. km.
 Neki örül. Exhilaratur, afficitur gaudio.
 Örülés. Gaudium, laetitia, jubilatio. M. A.
 Örültet, örülteti. Facit gaudere, exhilarat. Pázm. Pred. p. 1020.
 ÖRVEND, örvendi. Laetatur. M. A. Nem kell annak örvendeni, a' mikor a' szomszéd' háza ég. km.
 Örvendi a' tanulást. Libenter studet.
 Örvendő. Exultatio. M. A.
 Örvendőt. R. idem.
 Örvendetes. Laetabilis, laetus. M. A.
 Örvendetes izenet. Evangelium. M. A. CM.
 Örvendetes esztendő. Jubilaeum.
 Örvendetesség. Laetabilitas, exultatio. Pázm. Pred. p. 669.
 Örvendez. Jubilat, laetatur, gratulatur, exultat. M. A.
 Meg örvendezik. Exhilaescit, laetatur, gaudet. M. A.
 Örvendezés. Exultatio, gaudium. M. A.
 Örvendező. Gratulabundus. M. A.
 Örvendeztet, örvendezteteti. Gaudio afficit, laetificat. M. A.
 Meg örvendezteteti. Laetificat. M. A.
 Meg örvendeztetés. Laetificatio. M. A.

ÖRDÖG.

ÖRDÖG. Diabolus, genius malus, daemon, daemonium. M. A. Irigy, mint az ördög. km.
 Ördög' árka. Régi árok Békés Vben.
 Ördög-baj. Malum confictum. S. I.
 Ördög-baja sincs. Nihil ei deest. S. I.
 Ördög-bokor. Sz. P. Gömör Vben.
 Ördög-borda. Filix. PP.
 Ördög' epéje a' hor, azt tartá Manicheus. Pázm. Kal. p. 897.
 Ördög' falva. Sz. P. Borsod Vben.

Ördög-fi. Diabolicus, daemoniacus v. sceleratus, facinorosus. S. I.
 Ördög' gátja. Szombathelyi határban egy mély út, hol valaha a' Némeket meg szoritották, és meg verték az akkori Magyarok.
 Ördög - harapta fű. Morsus diaboli. M. A. Scabiosa succisa. PP.
 Ördög-henye. F. Szala Vben.
 Ördög-kereszt-úr. E. F. Doboka Vben.
 Ördög-kénszerítő. Exorcista. M. A.
 Ördög-kút. E. F. Doboka Vben.
 Ördög' lakodalma. Hegy Liptó Vben.
 Ördög' lova. Hemerobius. S. I.
 Ördög-lyuk, ördög-lik. Sz. P. Somogy Vben.
 Ördög' lyuka. Sz. PP. Borsod és Heves Vben.
 Ördög' menyegzője. Belius Not. Hung. Tom. 2. p. 513.
 Ördög-méz. Gentiana. Csapó p. 260.
 Ördög' rajja. Progenies diabolica.
 Ördög-rokolya, ördög-szekér. Eryngium campestre. Csapó p. 165.
 Ördög-szar. Assa foetida, laser. S. I.
 Ördög-téj. Esula major. PP.
 Ördög-tojás. Inventum diaboli. Pázm. Kal. p. 96.
 Ördög' urbariuma. Urbarium mali generii. Vajda, 1. K. p. 341.
 Ördög-űzés. Exorcismus. M. A.
 Ördög-űző. Exorcista. M. A.
 Ördög' volta. Existencia daemonis. Pázm. Kal. p. 62.
 ÖRDÖGE. Ejus daemonium.
 Ördöge van. Daemonium habet.
 ÖRDÖGGEL. Cum daemone. Ha ördöggel lakol, ördöggé kell lenned. km.
 Ördöggel békelt. Pestiferis furis ardet. M. A.
 Ördöggel határos. A furis oriundus. M. A.
 Ördöggel közös. Diabolicus. S. I.
 Ördöggel tellyes. Rabidus, furiosus, furibundus, daemoniacus. S. I.
 ÖRDÖGI. Diabolicus, daemoniacus, daemonicus. M. A.
 Ördögi kevélység. Superbia diabolica. Pázm. Kal. p. 361.
 Ördögi mesterség. Magia supernaturalis.
 ÖRDÖGISTA. Sectarius daemonis. Pázm. Kal. p. 1079.
 ÖRDÖGÖS. Habens daemonem.
 Ördögösködik. Daemonizat. Faludi, N. A. p. 191.
 ÖRDÖGÖT fogsz. Capies diabolium.
 ÖRDÖGSÉG. Res mala, improba v. ingrata, invisa, molesta. S. I.

ÖRDÖNG.

ÖRDÖNG. R. Daemon, diabolus. Ördög. S. I.
 ÖRDÖNGÖS. Magus. item Daemoniacus, obsessus a daemone. M. A.
 Ördöngös Fűzes. E. F. belső Szolnok Vben.
 Ördöngös Lajos. Hoc cognomen tribuit Ludovico nostro Heltai. 1. Darab p. 335. Bone Heltai! Ludovicus hic MAGNUS vocabatur, non MAGUS.
 Ördöngösködik. Agit magum v. obsessum. S. I.
 Ördöngösség. Magia, dardania ars. M. A.

ÖREG.

ÖREG. Grandis, magnus. M. A. Ifjunak ereje, öregnek esze. km.
 Öreg anya. Avia. ÜK, nagy anya, szép anya. S. I.
 Öreg aszszony. Udvari öreg aszszony. Praefecta gynaeco, praefecta, primaria, honoraria famula, peni procuratrix. PP.
 Öreg atya. Avus. ŐS, nagy atya, szép atya. S. I.
 Öreg bél, vég-bél. Colon, intestinum crassum. S. I.
 Öreg bíró. Judex primarius pagensis.
 Öreg csizma. Ocreae. Saru. S. I.
 Öreg egér. Mus major domesticus. Patkány. S. I.
 Öreg ember. Senex. Öreg embernek bor bogara, kása pecsenyéje. km.
 Öreg esküdt. Praetor superior.
 Öreg fa. Arbor annosa. Az öreg fának árnyékában jobban meg nyughatni. km.
 Öreg füge. Ficus grandior, Pázm. Pred. p. 416.
 Öreg gesztenye. Balamitis. PP.
 Öreg gyémánt. Grandis adamas. Pázm. Pred. p. 382.
 Öreg kapu. Porta decumana. S. I.
 Öreg katona. Miles veteranus. Öreg katonának élesebb a' kardja. km. Bos lassus fortius figit pedem.
 Öreg keztyű. Pelliceum brachiale. Karmantyú. S. I.
 Öreg könyv. Volumen. S. I.
 Öreg kötél. Rudens. S. I.
 Öreg kő. Saxum, petra, rupes. S. I.
 Öreg templom. Templum summum, cathedrale. S. I.
 Öreg új. Pollex. S. I.
 Öreg úr. Senior dominus.
 Öreg üst, sör-főző üst. Cortina, ahenum. Braxatorium. PP.
 Öreg véres, vagy kásás hurka. Faliscus. PP.
 ÖREGÉ. Quod in aliquo genere grande est.
 Örege apraja. Tam magni, quam parvi. S. I. Viznek öregében fogják a' nagy halat. km. Dug. 1. R. p. 284.
 ÖREGB, Öregebb. Major, grandior.
 Öregbedik. Augescit, increscit. M. A. A' gondok üdövel öregbednek. km.
 Meg öregbedik. Adaugescit. M. A.
 Öregbedés. Incrementum, augmentum. M. A.
 Öregbedő. Increscens. Pázm. Pred. p. 328.
 Öregbik, öregebbik. Senior, natu grandior. S. I.
 Öregbit, öregbiti. Auget, ampliat, amplificat, exaggerat. M. A.
 Meg öregbiti. Adauget, amplificat. M. A.
 Öregbités. Auctus, auctio, amplificatio, ampliatio. M. A.
 Meg öregbités. Amplificatio. M. A.
 Öregbitegeti. Auctitat. M. A.
 Öregbitett. Augmentatus, auctus. M. A.
 Öregbitő. Auctor, amplificator. M. A.
 Meg öregbitő. Amplificator. M. A.
 Öregbül. Augescit, crescit. M. A.

Öregbülés. Augmen, augmentum, accessio, auctio, accrementum, accretio. M. A. Pázm. Kal. p. 963. Pred. p. 1180.
 ÖREGEDik. Senescit, v. grandescit. S. I.
 ÖREGEN. Nagyon, igen. S. I.
 Öregen beszél. Nagyon beszél.
 Öregen olvassa. Clara voce legit. Faludi, T. É. p. 121.
 Öregen sültt tojás. S. I.
 ÖREGÍT, öregíti. Senem facit. S. I.
 Meg öregíti. idem.
 ÖREGSÉG. Granditas, magnitudo. M. A. item Senectus.
 Öregség betegség. Senectus ipsa est morbus.
 ÖREGSZIK. Senescit, grandescit. Faludi, B. E. p. 111.
 El öregszik. Consenescit.
 Meg öregszik. Senex fit.
 ÖREGÜL. Senescit.
 El öregül. Persenescit.
 Meg öregül. Consenescit.

ÖRMÉNY.

ÖRMÉNY. Armenius. M. A.
 Örmény föld. Bolus armenus. S. I.
 Örmény ország. Armenia. M. A.
 Örmény székes. E. F. Alsó Fejér Vben.
 Örmény város. E. Város belső Szolnok Vben.
 ÖRMÉNYES. E. FF. Kolos, Küküllő, Közép Szolnok Vkben, és Aranyos Székében.
 ÖRMÉNYÜL. Armeniace.

ÖRÖK.

ÖRÖK. Aeternus, perennis v. possessio, praedium v. haereditarius. M. A.
 Örök emlékezet. Memoria perpetua.
 Örök emlékezetűl, Aeternae memoriae.
 Örök élet. Vita aeterna.
 Örök élő. Vivens ab aeterno. Az örök élőknek nevében. In nomine viventis ab aeterno, in nomine dei.
 Örök éltig. R. Aeternum, perpetuo. S. I.
 Örök fogság. Carceres perpetui. S. I.
 Örök gyermek. Adoptivus. S. I.
 Örök föld. Praedium. M. A.
 Örök idő. Aeternitas, tempus aeternum. S. I.
 Örök isten. Deus aeternus.
 Örök levél. Fassio perennalis.
 Örök szolga. Perenniservus. M. A.
 Örök tűz. Infernus, oreus, tartarus, gehenna. S. I.
 Örök üdö. Aeternitas, tempus aeternum. M. A.
 Örök végezetek. Fata.
 ÖRÖKBE. In perpetuum.
 Örökbe vett gyermek. Adoptivus.
 Örökbe tartja. Servat ut adoptivum.
 ÖRÖKE. Quod alicujus perpetuum est.
 Ez az ő öröke. Haec est ejus perpetuitas. Ez nekem örököm. Hoc meum haereditum est.
 ÖRÖKETLEN. Exhaeres. M. A.
 Öröketlenül teszi. Exhaeredat. M. A.
 ÖRÖKÉTIG. Perpetuo, semper. Faludi B. E. p. 112. T. É. p. 300.

ÖRÖKÍT, örökíti. Locupletat, constabilit, propagat, augmentat. M. A.
 Meg örökíti. Facit perpetuum, constabilit perennaliter.
 ÖRÖKKÉ. Aeternum. M. A.
 Örökké való. Aeternus, sempiternus. M. A.
 Örökké valóság. Aeternitas, perpetuitas, perennalitas. M. A.
 Örökké valóvá teszi. Aeternat. M. A.
 Örökkég. In aeternum.
 Örökkég tartó. Aeternus, sempiternus.
 Örökkég való. Aeviternus.
 Örökkén. Perpetuo, indesinenter, incessanter. S. I.
 ÖRÖKÖDik. Augescit, crescit, corroboratur, confirmatur. M. A.
 Meg örökődik. idem. Vajda 1. K. p. 284.
 ÖRÖKÖL, örököli, örökli. Haereditat. B. E. p. 111.
 ÖRÖKÖN. Perpetuo.
 Örökön örökké. In aeternum, in secula seculorum. M. A.
 ÖRÖKÖS. Haeres, haereditarius. M. A.
 Hamis keresménynek kincse nem száll harmad örököse. De male quaesitis non gaudet tertius haeres.
 Örökös békeesség. Pax perpetua.
 Örökös gyűlölség. Odium aeternum.
 Örökös jobbagység. Servitus perpetua.
 Örökös jussal. Jure perpetuo.
 Örökös kenyér. Panis perpetuus, vitalitium, provisio ad dies vitae.
 Örökös képpen. Haereditarie. M. A.
 Örökös kötés a' nádazóknál.
 Örökös lécz a' nád-füddélben.
 Örökös ló-her. Luczerna.
 Örökös ló-her-mag. Luczerna-mag.
 Örökös társ. Cohaes. M. A.
 Örökös úr. Haeres. PP. Dominus haereditarius, perpetuus, jure avitico tenens. S. I.
 Örökös ura valaminek. Dominus proprietatis. PP.
 Örökös bé vallás. Fassio perennalis. Tiszti Szótár. p. 48.
 * Korona-örökös. Haereditarius coronae princeps.
 Örököse. Ejus haeres.
 Örökösen. Haereditarie, jure avitico. S. I. item Perpetuo.
 Örökösen másnak adja. Mancipio dat. PP.
 Örökösít, örökösíti. Facit haereditatem, haereditat. Káldi Eecl. 15. 6.
 Örökösödik. Haereditatur.
 Meg örökösödik. Haereditatem possidet, constablitur. M. A.
 Örökösödés. Haereditatio.
 Örökösödés' rendje. Ordo successionis haereditariae.
 Örökösség. Aeternitas. Bíró Márton, Micae. p. 137.
 ÖRÖKRE. In aeternum, in perpetuum. S. I.
 Örökre el veszett. Perit pro perpetuo.
 Örökre oda van. idem.
 ÖRÖKSÉG. Haereditas, possessio. M. A.
 Mértékletesség leg jobb örökség. km.
 Örökség-kivánó. Haereditata. M. A.
 Örökségből ki tagadja. Exhaeredat. M. A.
 Örökségi. Haereditarius. M. A.
 ÖRÖKTÜL. Ab aeterno.
 Öröktül fogva. Inde ab aeterno.
 Öröktül való. Ens ab aeterno.

ÖRÖKÜL. Haereditarie. S. I.

Örökül veszi. Haereditatem adit, consequitur. S. I.

ÖRSE.

ÖRSE, Örsik, Ersébet. Elisabetha nom. pr. faem. M. A.

ÖRZSE, Örsik, Örsike, Örsébet. idem. Szent Örsébet. F. Szala Vben. Sz. P. Heves Vben.

ÖRÜ.

ÖRÜ. Vervex. M. A. L. ÜRÜ.

Örü-hús. Caro vervecina. M. A.

ÖRÜI. Vervecinus, vervecus. M. A.

ÖRV.

ÖRV. Millus, millum, collare caninum. M. A. CM. Örvvel erős a' kutya. km. Dug. 1. R. p. 97.

ÖRVE. Ejus collare v. praetextus. Ennek örvével ki mentette magát. Hoc praetextu se excusavit. Sz. D.

Reménység' örvé. Praetextus spei. Faludi, N. A. p. 244.

Örvével, ürügével valaminek. Sub praetextu aliquo, obtentu alicujus, sub specie. M. A.

ÖRVÉNY. Gurges, vortex, vorago. M. A. Örvény-gyökér. Enula, inula, enula campana, helenium, nectarea. M. A. Örvény-fű. idem. M. A.

* Tisza-örvény. F. Heves Vben.

Örvénye. Ejus vortex, vorago. Minden nyavalyának bokros az örvénye. km.

Örvényd. F. Bihar Vben.

Örvényes. Voraginosus, vorticosus. M. A. CM.

Örvényes. FF. Bihar, és Szala Vben.

ÖRVÖS. Millo praeditus, collari ornatus. S. I.

Örvös eb. Canis armillatus. Sz. D.

Örvös galamb. Palumbes torquata. CM. Faludi, E. M. p. 244.

Örvös kígyó. Natrix. S. I.

Örvös rigó. Turdus torquatus. S. I.

ÖRVÖZ, örvözi. Torquet; collari, armilolo instruit. item Praetextuat. A' szoros markú szó a' jó gazda' nevével örvöztetik. Sz. D.

Meg örvözi. idem. Sz. D.

ÖS.

ÖS. Ös-kü. F. Veszprém Vben.

Száz Ös. E. F. Doboka Vben.

ÖSI, ÖSSI. t. h. n. Bihar, és Veszprém Vben.

ÖSMÉR, ösméri. Noscit. vide ESMÉR. M. A.

Ösméret. Notitia, cognitio. M. A.

ÖSÖD, ÖSSÖD. F. Hont Vben.

ÖSPÖRÖS.

ÖSPÖRÖS. Archidiaconus. Esperes, Esperest. S. I.

ÖSTÖR.

ÖSTÖR. Chenopodium, chenopus. Ludláb-fű. Csapó p. 211.

Östör-paré. Blitum. M. A.

* Fejér östör. Blitum album. M. A.

Vörös östör. Blitum rubrum. M. A.

ÖSVÉNY.

ÖSVÉNY. Semita, trames, limes. M. A.

Ösvény. Sz. P. Békes Vben.

Ösvény a' kertben. Ambulacrum. PP.

Kereszt-ösvény. Trames. CM. Kereszt-út.

ÖSVÉNYE. Ejus semita.

ÖSVÉNYES. Semitarius. M. A.

ÖSVÉNYT csinál. Semitat. M. A.

ÖSZ.**ÖSZ.**

Ösz-hang. Harmonia. Sz. D.

Ösz-név. Nomen compositum. Öszve tett név, mint Hús-vét, fog-hagyma, kö-halom. 's a' t.

Ösz-vér. Mulus. Lásd alább.

ÖSZVE (ÖSZSZE). Con, simul, una. M. A.

Öszve adás. Conjunctio, additio.

Öszve barátkozás. Contractio amicitiae.

Öszve beszéllés. Collocutio.

Öszve esküvés. Conspiratio.

Öszve illő. Conveniens, proportionatus. S. I.

Öszve kötés. Colligatio.

Öszve olvasztás. Conflatio.

Öszve szövetekezés. Confoederatio.

Öszve tartó. Synechon. M. A. L.

Öszve vonás. Contractio. 's a' t.

ÖSZSZE. idem ac Öszve.

Öszsze marokkal. Plena vola. Egy öszsze marokkal. Una plena vola.

Öszsze vissza. Confuse. S. I.

Öszszéb. Contractus. Tud. Gyűjt. 1820. X.

Kötet. p. 73.

ÖSZVELEDIK. pro Öszve elegyedik. Sz. D.

ÖSZVELEG. Junctim, conjunctim, universim, in summa. Sz. D. S. I.

ÖSZVELÍT, öszvelíti pro Öszve elegyíti.

Commiscet, permiscet. Sz. D. S. I.

ÖSZVESÉG. Summa. Sz. D.

Öszveséges. Summarius. Sz. D.

Öszveséggel. Summarie, universim, in summa. Sz. D. Simul, una. PP.

Öszveséggel árulja a' kalmár-marhát.

Solidas merces venales habet. PP.

ÖSZTÖKE.

ÖSZTÖKE. Rallum, sarculum, rulla, stimulus. M. A. Veszedelmes ösztöke ellen rúgoldozni. km.

ÖSZTÖKÉL, ösztökéli. Stimulat, instimulat. M. A. CM.

Ösztökélés. Stimulatio; sarculatio, M. A. Instigatio. CM.

Ösztökélő. Stimulator. M. A.

ÖSZTÖKÉVEL tisztítja, le gereblyéli. Sarculat, sarrit. M. A.

ÖSZTÖN.

ÖSZTÖN. Stimulus, bucentrum. M. A.

Ösztön ellen rúgoldozni. Contra stimulum calcitrare. M. A.

ÖSZTÖNE. Ejus stimulus.

Természet' ösztöne. Stimulus naturae.

ÖSZTÖNKÖDİK. Stimulat, concitat, incitat.

Ösztönködő. Incentor. Hallottam Ságbon 1825. Febr. 3.

ÖSZTÖNÖS. Stimuleus, stimulus. M. A.

A' mit ösztönözni kell, valamint a' röst ökröt. Sz. D.

Ösztönösen. Stimulose, acriter, peracerbe. M. A.

ÖSZTÖNÖZ, ösztönözi. Stimulat, instigat, instimulat. M. A. CM.

Föl ösztönözi. Excitat, stimulando excitat. M. A.

Ösztönözés. Stimulatio, instigatio, instimulatio, instinctus. M. A.

Föl ösztönözés. Excitatio, exstimulatio. M. A.

Ösztönöző. Stimulator, instigator, instimulator, exstimulator. M. A.

Ösztönöztetelt. Stimulatus. M. A.

ÖSZTÖNY. Stimulus. vide ÖSZTÖN. M. A.

Ösztönyös. Stimulosus. M. A.

ÖSZTÖR.

ÖSZTÖR, Ösztörje. A' madarászok' eszköze, hosszú ágas bogas fa; a' kecséket is ilyen fákon szokták szarogtatni. Sz. D.

ÖSZTÖRÜ. R. Tendipellium. Bör-feszítő, és szárító fa. Kőmjáthi S. I. item Agger ad impediendas eluionés flumini oppositus.

ÖSZTÖVÉR.

ÖSZTÖVÉR. Macer, macilentus. M. A. Szegény háztól ösztövért szalonna. km.

Ösztövért alku. Conventio macra. Jobb az ösztövért alku, hogy sem a' birónak kövér végezése. km.

Ösztövért ábrázat. Facies macilenta. Sz. D.

Ösztövért hús. Caro macra.

ÖSZTÖVÉREDİK. Macet, macescit, macret, macrescit. M. A.

Meg ösztövéredik. Emacrat. M. A.

Ösztövéredett. Macilentus. M. A.

ÖSZTÖVÉRÍT, ösztövériti. Macerat, maciat, macrat. M. A. Margit' Életé. p. 69.

Meg ösztövériti. Emacrat, emaciat. M. A.

Ösztövérités. Maceratio. M. A.

ÖSZTÖVÉRSÉG. Macies, macritudo, macror. M. A.

ÖSZVÉR.

ÖSZVÉR. Mulus, mula. M. A.

Öszvér-hajtó. Mulio. M. A. CM.

Öszvér-orvos. Mulomedicus. M. A. L.

Öszvér-örzö. Mulio, mulius. NC. p. 289.

ÖSZVÉRI. Mularis. M. A.

ÖSZVÉRREL bánó. Mulio. M. A.

ÖT.

ÖT. Quinque. M. A. Úgy tudom, mint az öt ujjomat. km.

Öt esztendei. Quinquennalis, quinquennis. M. A.

Öt esztendő. Quinquennium. M. A.

Öt esztendő. Quinquennis. M. A.

Öt esztendő kor. Quinatus. M. A.
 Öt felé. In quinque partes.
 Öt féle. Quintuplex. S. I.
 Öt funtos. Quinque libralis. M. A.
 Öt hónapi. Quinquemestris. M. A.
 Öt kerekű kocsi. Rheda quinque rotarum.
 Öt lábú vers. Pentametrum. Ötös vers. S. I.
 Öt levelű fű. Quinquefolium, pentaphyllon. M. A.
 Öt részre osztott. Quinquupartitus. M. A.
 Öt száz. Quingenti. M. A.
 Öt századik. Quingentesimus. M. A.
 Öt százszor. Quingentes. M. A.
 Öt szeg. Pentagonum. S. I.
 Öt szegű. Quinquangulus. M. A.
 ÖTE. Eorum quinque.
 Ötével adják a' tojást. Quinque ova venduntur determinato aliquo pretio v. c. grosso.
 ÖTEN. Quini. M. A.
 Öten öten. Quini et quini.
 ÖTEVÉNY. F. Győr Vben.
 Ötévény-sziget. F. Győr Vben.
 ÖTÖD. Quintus. M. A.
 Ötöd évj. Quinto ab hinc anno natus, factus, procreatus. S. I.
 Ötöd fű. Quinquennis. M. A.
 Ötöd fűre menendő. idem.
 Ötöd magával. Ille cum quatuor sociis.
 Ötödi. Quintannus. M. A.
 Ötödik. Quintus, quinus. M. A.
 Ötödike. Quintus ex illis.
 Ötödiki. Quintanus.
 Ötödiki termés. Procreatio anni quinti.
 Ötödöl, ötödöli; ötödli. Quintat, quintam partem desumit. S. I. Sz. D.
 Meg ötödli. idem. Sz. D.
 Ötödször. Quintum, quinto. M. A.
 ÖTÖL hatol. Híméz hámoz, magát meneteteli. S. I. Sz. D.
 ÖTÖN. In quinque, per quinque.
 Ötön vette. Furto rem accepit.
 ÖTÖS. Quintarius. S. I. Quintuplicatus, quintuplex. M. A.
 Ötös személy. Quinquievir. M. A. L.
 Ötös vers. Pentametrum.
 Ötös vászon. Tela infimae texturae.
 Ötösbe rakja a' kévcet. Manipulos per quinque collocat.
 ÖTÖZ, ötözi. Manipulos frugum per quinque componit.
 Ötözés. Collocatio manipulorum per quinque.
 ÖTSZÖR. Quinquies. M. A.
 Ötszöri. Quinta vice acceptus.
 Ötszörös. Quintuplicatus.
 Ötszörte. Quintuplo. S. I.
 ÖTTEL kereskedő. Deceptor, zingarus.
 ÖTVEN. Quinquaginta. M. A.
 Ötven esztendő. Quinquagenarius. M. A.
 Ötvened. Quinquagesima. S. I.
 Ötvenedes. Officialis, qui sub se quinquaginta milites habet. Heltai, 1. Darab p. 362.
 Ötvenedik. Quinquagesimus. M. A.
 Ötvenen. Quinquageni. M. A.
 Ötvenes. Quinquagenarius v. quinquaginta valens.
 Ötvenes. Sz. P. Arad Vben.

Ötvenszer. Quinquagesies, quinquages. M. A.

ÖTLik.

ÖTLik. Penetrat, pertingit, infigitur. item Injicitur, invadit. M. A.
 Által ötlük. Transit, pervadit, penetrat. Által ötlött szivén a' hegyes tör. Sz. D.
 Bé ötlük. Immittitur, penetrat. M. A.
 Sok gondolatok ötlenek elmembe — úgy annyira szívébe ötlött, hogy soha el nem felejtetheti — szemembe ötlött. Sz. D.
 Belé ötlük. Incurrit, incidit.
 Ki ötlük. Ebullat, ejaculatur, exundat. M. A.
 Meg ötli. Pervadit. Ezen hír egész lelket meg ötlötte. Sz. D.
 ÖTLEKEZIK. Intercurrit. Sz. D.
 ÖTLEMÉNY. Objectum. S. I.
 ÖTLENEDIK.
 Ki ötlenedik. Excudit se, erumpit. Heltai, 2. Dar. p. 262.
 ÖTLET. Incidentia. Einfall.
 ÖTLÉS. Punctio, stimulatio, commotio, penetratio. M. A.
 ÖTLŐ. Penetrans, incidens.
 Ötlődik. Injicitur, objicitur. Sz. D.
 Ki ötlődik. Ebullat, exundat. M. A.

ÖTT.

ÖTT, ötti. R. Fundit, pro ÖNT, önti. M. A.
 Meg ötti. Fundit, perfundit. M. A. Meg önti.
 ÖTTETETT. Condatilis, fusus. M. A. Öntetett.
 ÖTTÉS. Fusio. M. A. Öntés.
 ÖTTETHŐ. Fusilis. M. A. Önthető.
 ÖTTÖZ, öttözi. Conspersit. M. A. (Öttözi.) Zvonarics. 1. R. p. 626.
 Meg öttözi. Irrigat, conspergit, perspergit. M. A.
 Öttözés. Consersio. M. A.
 Meg öttözés. Consersio, irrigatio. M. A.
 Öttöztetett. Consersus. M. A.
 ÖTTŐ. Fusor, fundens. Öntő. M. A.

ÖTÜ.

ÖTÜ. Detortum ex antiquo „ÜTÜ“ Mallens.
 ÖTVÖS (ötüös). Aurifaber, aurifex. M. A.
 Pázm. Pred. p. 645.
 Ötvös. FF. Somogy, Szala, és Veszprém Vben.
 Ötvös' falva. F. Marmaros Vben.
 Ötvös-műhely. Aurificina. M. A.
 Ötvösöl, ötvösöli. Malleat, fabricatur. Vajda 3. K. p. 30. „Ámpolnákat ötvösölnck.“

ÖV.

ÖV. Cingulum, zona. M. A.
 Öv-csináló. Zonarius. NC. p. 295.
 Öv-erszény. Ascopera. Gyüzü. S. I.
 Öv-gyártó. Zonarius, cingularius. M. A. CM.
 * Futa-öv. R. Leány-öv. E. MSS. Szegedi.
 Habos öv. Cingulum undulatum.

Madzag-öv. Cingulum e fune. Pázm. Pred. p. 1100.

Párta-öv. Subcingulum, baltheus. M. A.
 Selyem-öv. Cingulum sericeum.

ÖVE. Ejus cingulum.

Övét el oldja. Discingit. M. A.

ÖVEDZIK. Cingitur. ÖVEDZI. Cingit. M. A.

Bé övedzi. Cingit. M. A.

Bé övedzik. Cingitur. M. A.

Föl övedzi. Succingit. M. A.

Föl övedzi fegyverét. Praecingit se gladio.

Hozzá övedzi. Accingit. M. A.

Környül övedzi. Circumcingit, circumligat. M. A.

Meg övedzi. Praecingit, accingit. M. A.

Meg övedzi a' hordót; meg abrincsolja. Sz. D.

Övedzet. Cinctus, cinctura. M. A.

Övedzetlen. Discinctus, incinctus. M. A.

Övedzett. Cinctus. M. A. Praecinctus. Faludi, N. E. p. 52.

Övedző. Cingens, cingulum, succinctorium. M. A.

Övedzőig ér a' víz. Aqua pertingit usque ad lumbos. Sz. D.

ÖVES. Habens cingulum, zona circumdatus. S. I.

Öves állat, öves borz. Dasypus, armadillus. Gürtelthier. S. I.

ÖVETLEN. Cingulo carens. S. I.

ÖVEZ, övezi. Cingit, sepi, circumdat. S. I.

Övezet. Cinctura.

Ég' övezete. Zona coeli. Sz. D.

ÖVI. Zonarius. M. A.

ÖVEG.

ÖVEG. Vitrum. lásd ÜVEG.

ÖZÖN.

ÖZÖN. R. Copia, multitudo, vis v. oceanus. S. I.

Özön-vész. R. Excidium generis humani per oceanum. S. I.

Özön-víz. Diluvium, cataclysmus. M. A.

* Bor-özön. Ingens vini profusio. Csuzi, Síp-szó p. 739. Tromb. p. 5. 205. 208.

Vér-özön. Magnum sanguinis profluvium. S. I.

Víz-özön. Diluvium.

ÖZÖNE. Ejus diluvium.

Harag' özöne. Diluvium irac. Pázm. Pred. p. 515.

ÖZÖNÖZ, özönözi. Diluvio inundat. Faludi, N. A. p. 20.

ÖZVEGY.

ÖZVEGY. Vidua. M. A.

Özvegy aszszony. Vidua. M. A. Relicta. NC. p. 205.

Özvegy-állapot. Status viduitatis. Pázm. Pred. p. 149.

Özvegy-ember. Viduus. M. A.

Özvegy-élet. Vidua vita. NC. p. 205.

Özvegy-kenyér. Panis viduitatis. Gyöngyösi 2. Dar. p. 13. Pázm. Pred. p. 146. Csuzi, Síp-szó. p. 586.

ÖZVEGYE. Ejus vidua.

ÖZVEGYEL. Viduus est, coelibem vitam agit. M. A. Telegdi, Hom. 1. R. p. 210.
ÖZVEGYEN. Vidue, vidualiter, solitarie. S. I.
ÖZVEGYI. Vidualis.
 Özvegyi tartás. Vidualis intertentio.
ÖZVEGYÍT, özvegyíti. Viduat. M. A.
 Özvegyítetett. Viduatus. M. A.
ÖZVEGYSEG. Viduitas. M. A.
ÖZVEGYÜL. Viduatur. S. I.
 Meg özvegyül. idem.

Ö.

Ö.

Ö. Is, ipse, ille. M. A.
Ö féle. Ipsi similis. S. I.
Ö fölsége. Sua majestas.
Ö kegyelme. Sua gratiositas. És ime ez a' szép titulus már ma mint aljasodott el!
Ö kelme, ő keme. pro **Ö** kegyelme. Parasztokról mondatik.
Ö maga. Ipsemet, ipse solus. M. A.
Ö szentsége. Sua sanctitas.
Ö-szintén. Simpliciter, per se. M. A. M. Verbőczy 1660. p. 76.
Ö-szinte való. Genuinus, sincerus. Sz. D.
Ö-szinteség. Sinceritas, simplicitas. Sz. D. S. I.
ÖN (Ö ön). Lásd fölebb **ÖN**.
ÖVÉ. Suus, ipsius. M. A.
ÖVÉL. Illi, qui sunt ejus, sui.

ÖG.

ÖG. Vitrum. Ita pronunciatione vulgi, loco **ÜVEG** v. **ÜVEG**.
ÖGÖS. Vitrarius.

ÖGYELEG.

ÖGYELEG. Vagatur, errat, grassatur. S. I. Csavarog, kovályog. Sz. D.

ÖR.

ÖR, Specula, vigiliae. M. A.
Ör. FF. Szabolcs; és Szatmár Vkben.
Ör-állás, vigyázás. Speculatio, excubatio, excubiae. M. A. CM.
Ör-állási. Specularis, speculatorius. M. A.
Ör-álló. Excubitor, speculator. M. A.
Ör-álló hely. Specula. M. A. CM.
Ör-álló torony. Turris speculatoria. Prágai, p. 190.
Ör-angyal. Angelus custos, genius tutelaris. S. I.
Ör-ember. Custos, vigil. S. I.
Ör-fa. Malus navis. Árbocz-fa. S. I. item A' röpülő hidon az a' magas állás-fa, melyen a' hajót tartó kötelet csusztatják. Így hallottam ezt az Esztergomi röpülő hidon 1807. Sept. 13.
Ör-fátlan hajó. Malo privata navis. S. I.
Ör-halom. Collis specularis. S. I.

Ör-ház. Vigiliarium. Wachthaus. S. I.
Ör-hegy. Mons speculatorius. Wartberg. S. I.
Ör-hely. Specula. Gyöngyösi, 1. Dar. p. 352.
Ör-madár. Ortygometra. Haris, S. I.
Ör-mező. FF. Szabolcs, és Zemplin Vkben. E. F. Doboka Vben.
Ör-nagy. Comes Spiculatorum.
Ör-nagság, Dignitas Comitum Spiculatorum. Lásd Cat. MSS. Biblioth. Nat. Tom. 1. p. 468.
Ör-sereg. Agmen excubans. S. I.
Ör-torony. Pharus, turris vigiliarum. S. I.
Ör-vitézek. Milites praetoriani, stipatores. S. I.
 * **Al-ör.** E. F. Belső Szolnok Vben.
Alsó Ör. F. Vas Vben.
Föl-ör. E. F. Belső Szolnok Vben.
Felső Ör. F. Vas Vben.
Korona-ör. Custos coronae. Kazinczi.
Mező-ör. E. F. Kolos Vben.
ÖRE. Ejus custos.
ÖRETLEN. Custodibus carens.
ÖRI. Custodialis.
Öri Szent Márton. F. Vas Vben.
Öri Szent Péter. F. Vas Vben.
Öri sziget. F. Vas Vben.
ÖRIZ, örizi. Custodit. M. A. Nem öriztem véle disznókat. km.
 Meg örizi. Custodit, tuetur, protegit, conservat. M. A. A' mit sokan szeretnek, nehéz meg örizni. km.
Örizéli. Custodit. M. A.
Örizés. Custodia. M. A.
 Meg örizés. Protectio, custodia. M. A.
Örizet. Custodia. M. A.
 Örizet alatt van. Est sub custodia. Sz. D.
Örizetlen. Incustoditus. M. A.
Örizetlenség. Incustodia, incuria. Sz. D.
Örizetlenül. Incustodite. S. I.
Örizget, örizgeti. Custodit. Faludi, N. A. p. 85.
Örizkedik. Cavet sibi, custodit se. M. A.
 Házi tolvajtól nehéz örizkedni. km.
Örizkedés. Cautio, cautela, tutela sui. M. A.
Örizkedő. Cautior, cavens. M. A.
Öriző. Custos. M. A.
Öriztetett. Custoditus. M. A.
Örizve. Custodite. M. A.
ÖRÖS. Habens custodes, custodibus stipatus.
Örös. F. Zemplin Vben.
Örös rabság. Captivitas custodibus munita. Babocsai, Fata Tarczal. p. 60. „Kassán a' németek által örös rabságban tartatott.“
Sajó-örös. F. Borsod Vben.
ÖRÖZ, örözi, örzi. Excubat, custodit. M. A. Az isten' koporsóját sem örzik ingyen. km.
 Meg örzi. Custodit, tuetur, protegit, conservat. M. A.
Örzés. Custodia. M. A.
Örzött, öriztetett. Custoditus. M. A.
Örző. Custos, excubitor. M. A.
Örző angyal. Angelus custos.
Örző apródja a' bölcseségnek a' mérséklett halgatás. Faludi. U. E. 1. R. p. 13.
Örző helyett öriző. Subcustos, M. A.
Örző komondor. Pázm. Pred. p. 799,

* **Ház-örző.** Custos domus.
Test-örző. Miles praetorianus.
Tömlőcz-örző. Custos carceris.
ÖRS. t. h. n. Fejér, Heves, Győr, Komárom, Pest, Somogy, és Szala Vkben.
ÖRSÉG. Custodia, vigiliae, excubiae. S. I. Custodiat. item Districtus unus Comitatus Castriferrei
ÖRT áll. Excubat, speculatur. M. A.

ÖRÖL.

ÖRÖL, öröli, örli. Molit. M. A. CM. A' ki előbb jön, előbb öröl. Prior tempore potior jure.
 Meg örli. Commolit, emolit, remolit. M. A.
ÖRLEMÉNY. Molendum, molile. S. I. Örlen való. Sz. D.
ÖRLES. Molitura. M. A.
ÖRLÖTT, Molitus, mola tritus. M. A. Ügy szólás, mint a' jól örlött. Loqueris equo insidens. M. A.
 Meg örlött. Commolitus. M. A.
ÖRLŐ. Molens, molitor, Molnár. Sz. D. Örlő szerszám. Molile. M. A. Kávé-örölő. Mola caffeecea.
Örlődik. Conteritur. Pázm. Pred. p. 995. Ki örlődik. Exteritur, emolitur. Tasi Gáspár. p. 170.
Örlődés. Contritio, commolitio. Pázm. Pred. p. 621.

ÖRÜL.

ÖRÜL. Delirat, insanus fit, stultescit. Észtlül ürül. S. I. Dörül, bolondül, kábúl, csábúl, eszelősödik Sz. D. Meg örült: meg bolondült. Sz. D.
ÖRÜLES. Delirium. Sz. D.
ÖRÜLET. idem. S. I.
ÖRÜLT. Delirus, fatuus, amens. S. I.
Örülttség. Delirium. Sz. D.

ÖS.

ÖS, Avus. M. A.
Ös-fi. Haeres, indigena, domesticus. M. A.
Ös-helység. Possessorium aviticum. Faludi, E. M. p. 244.
Ös-jóság. Bonum aviticum. Idem. l. c.
Ös-kincs. Thesaurus familiae. Idem. l. c.
ÖSE. Ejus avus.
ÖSI. Avitus, aviticus. S. I.
Ösi jóság. Bonum aviticum. Sz. D.
Ösiség. Aviticitas.
ÖSÖD. Tuus avus.
Ösöd' atya. Abavus, M. A. Proavus. PP.
Ösöd' őseinek atya. Atavus. M. A.
ÖSÖM. Meus avus.
Ösöm' bátyja. Propatruus. M. A.
Ösömnök ősi. Tritavus. M. A.
ÖSTÜL maradt. Avitus. M. A. Proavitus. PP.
Östül maradt saját. Proprium aviticum. Faludi, N. E. p. 189.

ÖSZ (név).

ÖSZ. Autumnus. M. A.
Ösz' eleje. Autumni initium. S. I.
Ösz' farka. Autumnus praiceps. S. I.
Ösz' utólja. idem. S. I.

Ősz' hanyatlása. Flexus autumni. S. I.
 ŐSZI. Autumnalis. M. A. Vagyon itt mind
 őszi, mint tavaszi. km.
 Ősz barack. Malum persicum. S. I.
 Ősz dinnye. Pepo serotinus. Lippai,
 Vet. Kert. p. 445.
 Ősziféreg. Gryllus. M. A. Cicada. S. I.
 Őszikükörccs. Colchicum. S. I.
 Őszirózsa. Coroneola. S. I.
 Ősziszéna. Foenum cordum. Sarju,
 másod ff. S. I.
 Őszidő. Autumnitas, tempus autum-
 nale. M. A.
 Őszivetés. Satum autumnale v. semi-
 natio autumnalis. S. I.
 ŐSZIG. Usque ad autumnum.
 ŐSZIKE. Colchicum. S. I.
 ŐSZÖD. F. Somogy Vben.
 ŐSZRE kelve. Autumnno adveniente. Ősz
 felé, ősz' kezdetén. S. I.
 ŐSZSZEL. Autumnno adulto. S. I. Olly
 szomorú, mint őszszel a' légy. km.

Őszszel el menő madarak. Aves com-
 meantes. PP.
 ŐSZÖL (mint telet, nyáral, tavaszol).
 Autumnat, autumnum transigit. Sz. D.
 Ott őszöltünk. Ibi autumnum transe-
 gimus. Sz. D.
 ŐSZ (társ-név).
 ŐSZ. Canus. M. A.
 Ősz (Kis, nagy). FF. Torontál Vben.
 Ősz ember. Homo canus.
 Őszfej. Canum caput. Ősz fejnek sü-
 veget vess. km.
 Őszhaj. Cani. M. A.
 ŐSZBE csavarodott. Canescens. Sz. D.
 Őszbe vegyült. idem. S. I.
 ŐSZES. Aliquantum canus. S. I.
 ŐSZÍT, őszíti. Canum facit. Pázm. Pred.
 p. 250.
 Ősz meg őszíti. Canum reddit.
 ŐSZSEG. Canities. M. A.
 ŐSZSZEL vegyes. Semicanus. S. I.

ŐSZÜL. Canescit. M. A.
 El őszül. Percanescit.
 Meg őszül. Incanescit. M. A.
 Őszülés. Canities, canescentia. M. A.
 Idő előtt való őszülés. Ergini canities.
 M. A.
 Meg őszülés. Canities, canescentia. M. A.
 ŐT.
 ŐT pro Ővölt.
 Őt kiált. Clamat, vociferatur.
 ŐZ.
 ŐZ, Dama. M. A. Caprea, capreolus. S. I.
 Őzborjú. Vitulus capreae. S. I.
 Őzfi. idem. S. I. Őznek a' fia. Sz. D.
 Őz-czimer. Clunis capreae. S. I.
 Őz' háta. idem. S. I.
 ŐZ-olló. Pullus capreae. Sz. D.
 ŐZECSKE. Damula. M. A.

M u t a t ó

(P-ból.)

PA.

PACZ, paczal, paczka, paczolás, paczód.
 PACS, pacsa, pacsi, pacsirta, pacskol.
 PAD, padány, padka, padmaly, padol, pados, padrag, paducz.
 PAGONY.
 PAH, pahi.
 PAJK, pajkos.
 PAIS, paisos, paisoz.
 PAJÓT.
 PAJTA, pajtás, pajtárs.
 PAK, pakocsa, pakol, pakony, paks.
 PAKELINCS.
 PAKRÓCZ.
 PALA, palád, palágy, palázol.
 PALASZK.
 PALACSINTA.
 PALÁNK, palánka, palánkol, palánkoz.
 PALÁNTA, palántál, palántás.
 PALÁST, palástol, palástos, palástoz, palástul.
 PALÉTA.
 PALKÓ.
 PALL, pallás, palló.
 PALLÉR, pallérkodik, palléros, palléroz.
 PALMANT.
 PALLOS.
 PALOTA, palotás.
 PALÓCZ.
 PAMACS, pamacsol.
 PAMAT.
 PAMUK.
 PANASZ, panaszkodik, panaszol, panaszos, panaszul.
 PANDAL.
 PANDUR.
 PANG, panganét.
 PANK, pankász.
 PANNA.
 PANTALLÉR.
 PANYÓKA.
 PAP, papd, papi, papné, papocs, papol, papolcz, paponya, paporc, papos, papság, papucs.
 PAPA.
 PAPAGÁJ.
 PAPICS.
 PAPIROS, papiroska.
 PAPLAN.
 PAPRÁD.
 PAPRÁGY.
 PAPRIKA, paprikás, paprikáz.
 PARA, parád, parány, parázna.
 PARACSKÓ.
 PARADÉ, parádéroz.
 PARADICSOM, paradicsomi.

PARANCS, parancsol.
 PARÁZS, parázsol.
 PARASZT, paraszti, parasztkodik, parasztos, parasztság, parasztul.
 PARDUCZ, parduca, parducaos.
 PARÉJ, paréjos.
 PARGAMINA, pargaminai, pargaminás.
 PARIPA, paripáz.
 PARITTYA, parittyás, parittyáz.
 PARLAG, parlagi, parlagodik, parlagul.
 PARMAZÁN.
 PARÓKA, parókás.
 PAROLA, paroláz.
 PART, partatlan, parti, partos.
 PASKOL, paskolás, paskoló.
 PASZITA, paszítás.
 PASZKONCZA.
 PASZOMÁNY, paszományos, paszományoz.
 PAT, pata, patacs, pataj, patas, patéll, patlan, pató, patona, patony.
 PATAK, pataki, patakos, patakzik.
 PATÉCS, patécsos.
 PATICS.
 PATIKA, patikás.
 PATING.
 PATKÁNY, patkányi.
 PATKÓ, patkol, patkós.
 PATOK.
 PATY, pattan, pattog.
 PATVAR, patvari, patvarista, patvarkodik, patvaros, patvarság.
 PATY, patyod, patyolat, patyóka.
 PAZOR, pazorol.

PÁ.

PÁCZ, páczol.
 PÁCS, pácsol.
 PÁDIMONTOM.
 PÁGONY.
 PÁH, páhó, páhok, páhol.
 PÁJA.
 PÁK, páka, pákász, pákod, pákosztos, pákoz.
 PÁL, páld, páli, pálos.
 PÁLCHA, pálcáz, pálcás, pálcáz.
 PÁLHA.
 PÁLINKA, pálinkás, pálinkáz.
 PÁLIZÁTA.
 PÁLLYA, pállás, pálláz.
 PÁLMA.
 PÁLÓ, pálol.
 PÁMPOLÓDik.
 PÁNCZÉL, pánczél, pánczéló.
 PÁNT, pántol, pántos, pántoz.

PÁNTLIKA, pántlikás, pántlikáz.
 PÁNTOFELY, pántofelyes.
 PÁPA, pápai, pápaság, pápalkodik, pápas.
 PÁPOCZ, pápoczi.
 PÁR, pára, párgol, párlak, párol, páru.
 PÁR, páratlan, páros, pázik.
 PÁRIS, párisi.
 PÁRKÁNY, párkányoz.
 PÁRNA, párnás.
 PÁRT, pártatlan, pártit, pártol, pártos, pártul.
 PÁRTA, pártáz.
 PÁSKVILLUS.
 PÁSKULY.
 PÁST.
 PÁSTÉTOM.
 PÁSZIT, pázsitos, pázsítózik.
 PÁSZMA, pászmás.
 PÁSZTA, pásztás.
 PÁSZTERNÁK.
 PÁSZTOR, pásztoratlan, pásztori, pásztorkodik, pásztorol, pásztorság, pásztoratlan.
 PÁVA.
 PÁZNÁT, páznátos.

PE.

PECZ, peczcent, peczér, peczöl.
 PECS, pecsel, pecceny, peccsöl.
 PEDIG, pediglen.
 PEGYMET.
 PEJ.
 PELBÁRT.
 PELENCZE.
 PELENGÉR, pelengéres, pelengérez.
 PELENKA.
 PELEH.
 PELIKÁN.
 PELYE.
 PELYH, pelyhes, pelyhezik.
 PELYP, pelypeg, pelypes, pelypség.
 PELYVA.
 PEMET, pemetel.
 PENDELY.
 PENET.
 PENÉSZ, penészedik, penészes, penészedik, penészül.
 PENIG, peniglen.
 PENITENCZIA, penitenciátlan.
 PENNA.
 PENTÖKE.
 PENY, penyhed, penyhes.
 PEP, pepe, pepecsel, pepes.

PER, pere, perecz, perecseny, pered,
perenye, pereputty, pereszlen.
PERÉNT.
PERJEL, perjelség.
PERMET, permetezik.
PERVÁT, perváta.
PES, pesdül, peshed, pest.
PESTIS.
PESZERCZE.
PESZÉR, peszérkedik.
PESZMEG.
PESZMÉT.
PESZSZ, peszszeg.
PESZTER, peszterkedik.
PESZTONKA.
PETÁK.
PETÁRDA, petárdáz.
PETE, petény.
PETRENCZE.
PETRESELYEM.
PETTY, pettyény, pettyütt.
PEZDER, pezderkedik.

PÉ.

PÉCZ, pécze, péczel.
PÉCS, pécska, pécsi.
PÉK.
PÉL, péla, példa.
PÉNTEK, péntekel, péntekes, pénteki.
PÉNTELY, péntelyes.
PÉNZ, pénzbeli, pénze, pénz, pénzes,
pénzetlen, pénzül.
PÉP, pépes.
PÉR, péra, péres.
PÉSMÁ, pésmás.
PÉT.
PÉTER, péterd, péteri.
PÉZMA, pézmás.

PF.

PFI.
PFUJ.

PI.

PIACZ, piaczi.
PICZIN, piczinke, piczinség.
PIGE, pigéz.
PIF, pifeg.
PIH, pihe, pihes, pihetlen.
PIH, piheg, pihhen, pihes, pihés, pihöl.
PIKKELY.
PIKÓ, pikós.
PILA.
PILÁTUS, pilátuskodik.
PILI.
PILINGA.
PILIS, pilises.
PILL, pilla, pillag, pillang, pillant,
pillog.
PILLE, pilled, pillés, pillézik.
PILULA, pilulás.
PIMASZ.
PIMPÓ.
PINCZ.
PINCZE, pinczés.
PINKA.
PINT, pintes.
PINTÉR, pintérez.
PINTÓLY, pintólyós.
PINTY, pintyeg, pintyöke.

PINYE, pinyéd.
PIÓCZA.
PIÓKA.
PIOM.
PIP, pipere, pipes, pipez.
PIP, pipe, pipeg, pipel, pipi, pipis,
pipóke.
PIPA, pipál, pipás, pipáz.
PIPACS.
PIPITÉR.
PIPPANY.
PIR, pirit, pírhanagos, pirkad, pirong,
piros, pírók, pirul.
PIRICS, piricske, piricskel.
PIRINYÓ.
PIRIPÍÓ.
PIROSKA.
PIS, pisál, pislant, pislog, pissog.
PISKOLCZ.
PISKÓTA.
PISTA.
PIZS, pizse, pizsele, pizsitnek.
PISZ, pizska.
PISZ, pizse, pizseg, pizsi, pizske, piz-
szen.
PISZTOLY.
PISZTRÁNG.
PITA.
PITI, pitizál.
PITMALLIK.
PITMÁNLIK.
PITVAR, pitvari, pitvaros.
PITY, pitye, pityeg, pityer, pityere,
pityke, pitymalodik, pitypang, pityó.
PITTY, pittyed, pittyeget, pittyent,
pittyeszt.

PÍ.

PÍHA.
PÍP, pipite.

PL.

PLÁNTA, plántál.
PLATAJ CZ.
PLÉBÁNOS, plébánoskodik, plébánosság.
PLÉBÁSZ.
PLÉH, pléhes.

PO.

PO.
POCZ, poczi, poczik, poczk, poczok.
POCS, pocsalék, pocsek, pocseta, pocskol,
pocsol, pocsolya, pocsos.
PODGYÁSZ.
PODLUSKA.
POÉTA, poétai, poétáskodik.
POF, pofa, pofitos, pofoz, pofók.
POGÁCSA, pogácsás.
POGÁNY, pogányka, pogányság.
POGONY, pogonya.
POHÁR, pohárka, pohárnok.
POKOL, pokolbéli, poklos.
POKRÓCZ.
POLA.
POLGÁR, polgári, polgáros, polgárság.
POLOZSNAK.
POLYVA, polyvás, polyváz.
POLYHOS.
POMÁDA.
POMPA, pompaság, pompás, pompáz.

POMPOS.
PONCZ, ponczol.
PONDRO, pondros.
PONGRÁCZ.
PONGYOLA, pongyoláskodik, pongyo-
láság.
PONK, ponkos.
PONT, pontol, pontos, pontoz.
PONTY, pontyó.
PONYVA.
POR, porha, porhad, porhanyó, porhaszt,
porhul, pori, porlik, poros, poroz,
porú, porzik.
PORCZ, porczika, porczog.
PORCZELLÁN.
PORCZIÓ, porczióz.
PORCS, porcsin.
PORCOLÁT.
PORKOLÁB, porkolátság.
POROND.
PORONGY, porongyó.
FORONTY.
POROSZKA, poroszkál.
POROSZLÓ, poroszlókodik, poroszlóság.
PORZSOL, porzsoló.
PORTA, portai, portás, portáz.
PORTEKA.
POS, posdul, posga, poshad, posog, pos-
vad, posvány.
POSK, poskos.
POSONY, posonyi.
POSTA, postálkodik, postaság.
POZS, pozsár, pozslár, pozsog.
POSZ, poszog, poszszant, poszva.
POSZATA, poszátás.
POSZTÓ, posztói, posztós.
POT, pota, potom, potosz.
POTROH, potrohos.
POTY, potyadék, potyog, potyós, pot-
tyan.
POZDORJA, pozdorjány, pozdorjás.

PÓ.

PÓ, pócz, póczér, póczik, póczol.
PÓCS, pócsa.
PÓJKA.
PÓK.
PÓKA.
PÓLA, pólál, pólás.
POLING.
PÓMA.
PÓNÉ.
PÓPIOM.
PÓR, póri, pórit, pórság, porúl.
PÓRÁZ.
PÓRÉ.
PÓRIS.
PÓS, pósa.
PÓT, pótol, pótor.
PÓTURA, póturás.
PÓZNA, póznál.

PÖ.

PÖCZ, pöczök.
PÖCS, pöcsöz.
PÖCSET, pöcsétel, pöcsétes.
PÖD, pödör.
PÖF, pöfeteg, pöfékel, pöffed, pöfög.
PÖK, pökik, pökös, pökedelem, pökés,
pökhető, pökő, pöktet.
PÖLE, pölyö.

PÖLYH, pölyhedék, pölyhezik, pölyhős.
 PÖN, pönd, pöng.
 PÖNYE.
 PÖR, pörcezen, pörd, pörg.
 PÖR, pörbéli, pöröl, pörös.
 PÖRCZ.
 PÖRJE.
 PÖRK, pörken, pörköl, pörkőcse.
 PÖRNYE.
 PÖRSÖLY.
 PÖRS, pörsed, pörsen.
 PÖRZS, pörzsöl.
 PÖS, pöse, pösg, pösöl.
 PÖZS.
 PÖSZ, pösze, pöszlék, pöszög.
 PÖTT, pöttöget, pöttön.
 PÖTY, pötyög.

PÓ.

PÖCZE.
 PÖRE.
 PÖRÖLY, pörölyöz.

PR.

PRÁZNA.
 PRÉDA, prédál.
 PRÉDIKÁTOR.
 PRÉM, prémes, prémez.
 PRÉPOST, prépostság.
 PRÉSMITÁL.
 PRIBÉK, pribékség.
 PRÓBA, próbál, próbás, próbatlan.
 PRÓFÉTA, prófétál, prófétaság.

PRÓFONT.
 PRÓKÁTOR, prókatori, prókátorság.
 PRÓZSA.
 PROTESTÁL, protestálás.
 PRUSZ, pruszka.
 PRUT.

PTR.

PTRÜCSÖK.
 PTRÜGY.
 PTRÜSZ, ptrüszög, ptrüszköl, ptrüszszent.

PU.

PUB.
 PUBLIKÁN.
 PUF, puffad, puffan, puffaszkodik, puffaszt, puffog.
 PUH, puha, puhad, puhaszt, puhít, puhogat, puhatol, puhul.
 PUJA.
 PUJKA.
 PUKK, pukkan, pukkan, pukkanaszt.
 PULEDÉR.
 PULICZKA.
 PULPITOM.
 PULYA.
 PUMI.
 PUNCS.
 PUNÉT, punétja.
 PUNIKA.
 PUNTY.
 PUPA.
 PUPENEVÉR.

PURGÁL, purgáló, purgáltt.
 PURGOMA.
 PURHA, purhás, purhaság.
 PURPIÁN.
 PURUTTYA, puruttyás, puruttyaság.
 PUS, puska, pumog.
 PUSZL.
 PUSZPÁNG, puszpángos.
 PUSZT, pusztá, pusztít, pusztul.
 PUTNOK.
 PUTOK.
 PUTRA.
 PUTTON, puttonos.
 PUTYÓKA.
 PUZDRA, puzdráz.
 PUZDARÉK.

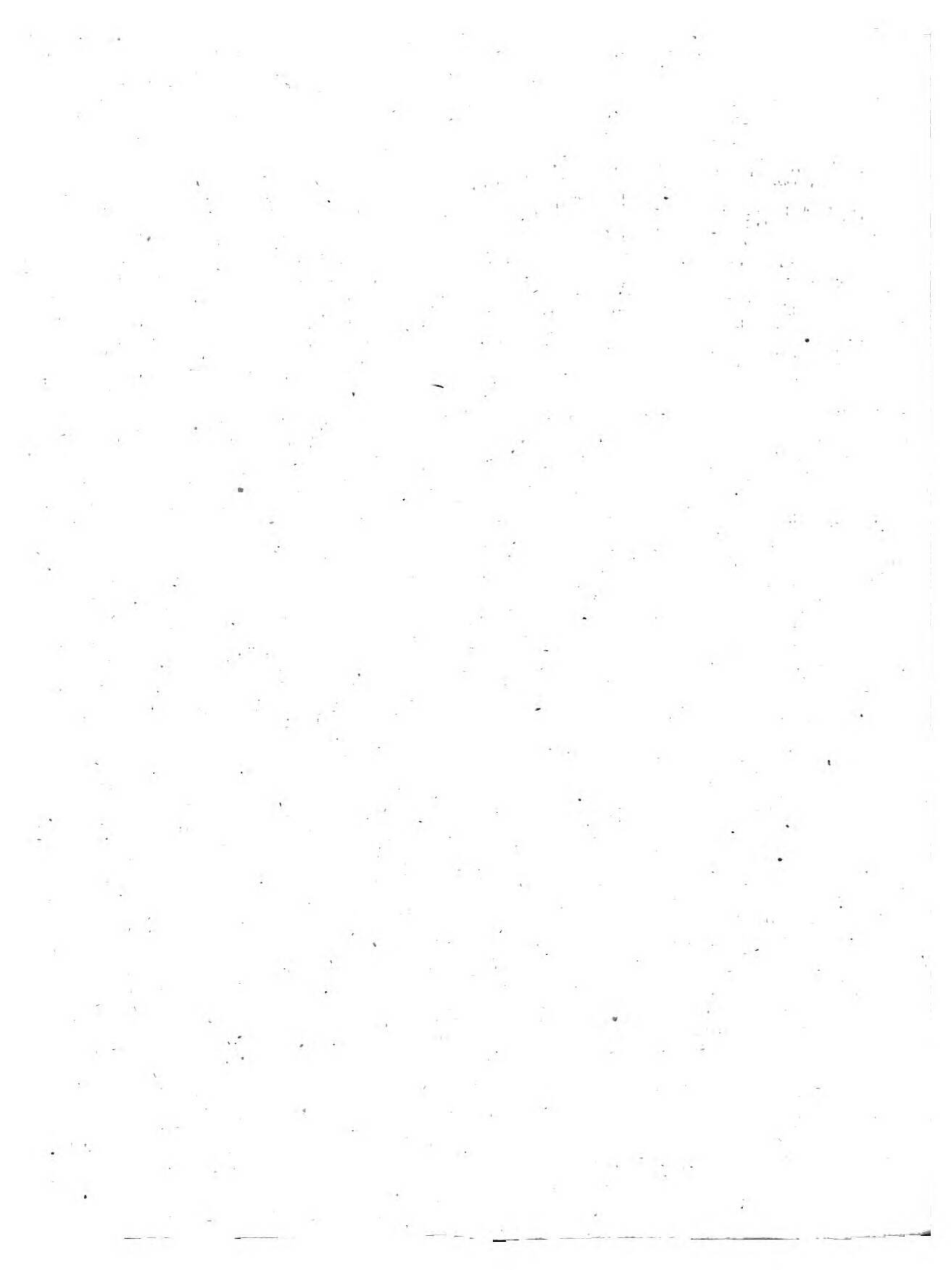
PÜ.

PÚCZOK.
 PÜP, püpos.
 PÜZS, püzsá, püzsér.
 PÜZON.

PÜ.

PÜCSÖK, pücskész, pücskörész.
 PÜNKÖST, pünkösti.
 PÜSPÖK, püspöki, püspökség.
 PÜSTÖK.
 PÜSTÖLY.
 PÜSZÖGET.
 PÜSZKE.

Summa 408.

P.

PA.

PACZ.

PACZ. Lapiczkával, vagy furatossal való kézre csapás. S. I. Ictus ferulae.

Pacz. Sz. P. Bihar Vben.

PACZAL. Viscera bubula. Nagy Szombati tisztesség. S. I.

Paczal. E. FF. Kraszna, és külső Szolnok Vben.

* Cifra paczal. Genus cibi farinacei.

Téhen-paczal. Viscera vaccina.

Tészta-paczal. Genus cibi farinacei.

Paczalka. E. F. Alsó Fejér Vben.

PACZKA. idem ac Pacz. S. I.

Paczkáz valakivel. Valakit bolondnak tart. S. I.

PACZOLAJ. F. Nyitra Vben.

PACZÓD. F. Somogy Vben.

PACS.

PACS.

Pacs-ér. F. Bács Vben.

Pacs-mag. Föstő eset. Sz. D.

Bé pacsmagolta: bé mázolta, bé kente. Sz. D.

PACSA. FF. Gömör, és Szala Vben.

PACSL.

Pacsi' háza. Sz. P. Veszprém Vben.

PACSIRTA. Alauda, cassita, galerita. M. A.

PACSKOL, pacskolja. Verberat.

Meg pacskolta: meg verte.

PAD.

PAD. Scamnum, sedile. M. A.

Pad alá. Infra scamnum. Senki nem irigyli a' pad alatt. km. Humilius sed tutius.

Pad-szék. Scamnum. M. A.

* **Által-padok.** Transtra. S. I.

Deszka-pad. Scamnum ligneum.

Kő-pad. Scamnum lapideum.

PADÁNY. F. Posony Vben.

PADKA. Parvum sedile. Faludi, T. É. p. 242. Egy padkán ülnek. km. Dug. 1. R. p. 65.

PADMALY. Cavum littoris. PP. Part' ürege. Nagy padmalyt mosott a' viz. A' padmalyt turbokálják a' halászok. Sz. D.

PADOL, padolja. Tabulat, coassat, coaxat. M. A.

Ki padolja. Asseribus exponit, tabulat. S. I.

Meg padolja. Contabulat, coassat. M. A.

Padolás, Padlás. Tabulatum, tectum. M. A.

Padlás-gerenda' köz. Lacunar. M. A.

Padlás' gerendázatja. Laquearium. M. A.

Padlásolja. Lacunat. M. A.

Padolat, Padlat, Pallat. Tabulatum v. pegma. S. I. Sima, mint a' padlat. km. Dug. 1. R. p. 232.

Padoló, Padló, Palló. Pons. CM. Trajectitia trabs. PP.

Pallója a' hegedűnek, vagy koboznak. Tigillum in tabula testudinis. PP.

Törvény' pallója. Semita legis. Pázm. Kal. p. 529.

PADOS. Habens sedile.

Kő-pados. — A' kő-pados földbe esett búza-mag. Vajda, K. É. 1. K. p. 517. 519.

PADRAG. F. Veszprém Vben.

PADUCZ-hal. Nasus. Nasling, Nasenfisch. S. I.

PAGONY.

PAGONY. Az erdőnek azon része, melly a' vadászok, és a' hajtók között van. S. I.

PAH.

PAH.

PAHL. Sz. P. Pest Vben.

PAJK.

PAJK.

Pajk-társ. Contubernalis, sodalis. M. A. Csuzi, Sip-szó p. 15. Biró Márton, Micae p. 268.

Pajk-társaság. Contubernium. Csuzi, Sip-szó. p. 624. 629.

PAJKOS. Cardax, scurra, latro, nequam, aggressor. M. A.

Pajkos beszéd. Sermo scurrilis. Sz. D.

Pajkos ifjú. Juvenis petulciens. Sz. D.

Pajkos ló. Equus petulcus. Sz. D.

Pajkos táncz. Saltus cardax. Sz. D.

Pajkosan. Petulanter. S. I.

Pajkoskodik. Petulcit. Sz. D.

Pajkosodik. Petulcus fit. Sz. D.

Pajkosság. Petulantia. Sz. D.

PAIS.

PAIS. Clypeus, scutum. M. A.

Pais-bogár, kerék-bogár. Cassida. Schildkäfer. S. I.

Pais-gyártó. Scutarius, clypeator. M. A.

Pais-hordozó. Scutigerulus. M. A.

Pais-szeg. Telck, Szala Vben.

* **Bőr-pais.** Caetra. NC. p. 323.

Fél pais, gyalog-pais. Pelta. M. A. L.

Kerék pais. Ancile. CM.

Tatár pais. Cetra. CM. Spanyol kis pais. M. A. L.

PAISOS. Clypeatus, scutatus. M. A.

Paisos vitéz. Caetratus miles. NC. p. 323.

PAISOZ, paisozza. Clypeat. M. A.

PAJÓT.

PAJÓT. Meloë majalis. Schmalzkafer. Pata. S. I.

PAJTA.

PAJTA. Horreum, palcaarium. M. A. item Praeda, manubiae, spoliium. S. I.

Pajta'fia. Receptaculum horreo adnexum.

Pajta-mester, pajta-bíró. Praefectus horreo, magazinarius.

Pajta-szer. Vicinia horrei.

* **Cseplő pajta.** Horreum cum area trituratoria.

PAJTÁS. Habens horreum.

Pajtás kert. Hortus horrei.

PAJTÁS. Socius, collega, contubernalis, commilito, sortis particeps. S. I. Pajta-társok, egy pajtából valók. Sz. D.

Bíró Márton is pajtást a' pajtából származtatja. Lásd Micae, in Praef.

Pajtáskodik. Sociatur, socium agit. Faludi, N. E. p. 42.

Pajtásosság. Societas, contubernium. Biró Márton, Micae, in Praef.

Pajtáságosan. Amicabiliter, contubernaliter. idem in Praef.

PAJTÁRS. Socius, contubernalis. M. A. Beniczki, p. 112. 115. et si haec scriptio legitima est (nam vulgus passim Pajtás effert), tunc vox haec ex BAJ derivatur, ut sit Baj-társ et detorte Pajtárs, Pajtás

Pajtársaság. Contubernium. M. A.

PAK.

PAK.

PAKOCSA.

Pakocsál. Ridet, deridet, irridet. Pázmán a' szent írásról, Bécsben 1826. p. 41. „Ironice tréfál, pakocsál, csufolkodva beszél.”

Pakocsás. Illusor, irrisor, cavillator. Sz. D. S. I.

PAKOL, pakolja. Convasat, componit. S. I. Be pakolja. Componit reculas.

Ki pakolja. Exponit res suas.

PAKONY. Sz. P. Pest Vben.

PAKS (contractum ex PAKOS.) MV. Tolna Vben.

PAKELÉNCs.

PAKELÉNCs. Cymex. M. A. Búdós féreg.
PAKILINCs. idem. M. A.

PAKRÓCZ.

PAKRÓCZ. Cento, instratum. CM. Gorboma mint a' pkróc. km. L. POKRÓCZ.
Selyem-pakrócz. Instratum sericeum.

PALA.

Pala. Marga argillacea. S. I.
Pala-kő. Schistus. S. I.
Pala-macska. Sz. P. Bács Vben.
PALÁD. FF. Szatmár Vben.
PALÁGY. F. Ung Vben.
PALÁCZOL. Lucza' napját járja. Ezen értefemben hallottam T. Káldi Sándor Úrtól 1810. Dec. 13.

PALACZK.

PALACZK. Lagena. M. A. PP. Szabad a' patak, de nem a' palaczk. km.
Palaczk-féreg. Cimex. PP.
Palaczk-fű. Thlaspi. PP.
Palaczka-fű. idem. M. A.
Palaczk' szija. Lagenae amentum. PP.
* Föld-palaczk. Lagena figlina. Pázm. Kal. p. 717.
PALASZK. Lagena. M. A.
Palaszka. Cymex, cynips. M. A.

PALACsINTA.

PALACsINTA. Laganum, frixum. PP. Placenta foliata. Vox detorta est ex PLACENTA, Palacenta, Palacsinta.

PALÁNK.

PALÁNK. Planca, munimentum, munitio, vallum. M. A. Pázm. Pred. p. 993.
Palánk-karó. Vallus. M. A.
PALÁNKA. t. h. n.
PALÁNKOL, palánkolja. Munit. S. I.
PALÁNKOZ, palánkozja. idem. M. A.
Palánkozás. Munitio. M. A. L.

PALÁNTA.

PALÁNTA. Planta. M. A.
PALÁNTÁL. Plantat, serit. M. A.
Palántálás. Plantatio. M. A.
Palántálni való. Plantarius. M. A.
Palántáló hely. Seminarium. M. A.
Palántáltatott. Plantatus. M. A.
PALÁNTÁS. Habens plantas, plantarius. Palántás kert. Plantarium.

PALÁST.

PALÁST. Pallium, palla. M. A. Közlebb az ing a' palástnál. km.
Palást. F. Hont Vben.

PALÁSTJA. Ejus pallium. Meg inná a' Kristus' palástját is. km.
Árgillus' palástja. Csuzi, Tromb. p. 66. 99.

Palástját el vonja. Expalliat. M. A.
PALÁSTPOL, palástolja. Palliat. M. A. Pázm. Kal. p. 231.
Bé palástolja. Obtegit, obvelat. Káldi, Okt. Intés. p. 8.
El palástolja. Palliat, obtegit, contegit, defendit. M. A.
Le palástolja. Detegit, develat. Csuzi, Sip-szó p. 580. Tromb. p. 21. 185.

Palástolás. Palliatio. M. A.
PALÁSTÓS. Palliatus. M. A.
Palástosan. Palliolatim. M. A.
PALÁSTOZ, palástozza. Palliat. M. A.
Palástozás. Palliatio. M. A.
PALÁSTÚL. Instar pallii. Palástúl vette reá a' mentéjét. Clamydem suam instar pallii sibi appendit.

PALÉTA.

PALÉTA. Literae patentes, currentales. Detortum vel ex Billetta vel ex Blatt.

PALKÓ.

PALKÓ. Diminutivum ex Paulus: Paulus juvenis.

PALL.

PALL, pallja. Evallat, vannat, quatit' Rostálja. M. A.
PALLÁS. Ventilatio. M. A.
PALLÓ. Quatiens, agitaus, ventilans. M. A.
Palló. F. Ung Vben.
Palló rosta. Incerniculum. M. A.

PALLÉR.

PALLÉR. Praefectus operum, exactor. M. A. Pázm. Pred. p. 831.
PALLÉRA. Ejus exactor. Pázm. Pred. p. 363.
PALLÉRKODIK. Praest operantibus, operarum praefectum agit. M. A. Káldi 2. Paral. 24. 12.
PALLÉROS. Politus, splendens. Palléros pais. Clypeus politus. Már. Coron. p. 153.
PALLÉROZ, pallérozza. Polit. PP.
Pallérozás. Politura ferraria, expolitio. PP.
Pallérozó. Politor armorum, samiator. PP.

PALMANT.

PALMANT, palmantja. Tegit, operit, velat. Sz. D. S. I.
Le palmantja. Detegit. Sz. D.

PALLOS (név).

PALLOS. Ensis, spatha, gladius, romphea. M. A. A' kőpját kőpjával, pallost pallossal szokták vissza ütni. km. KV. p. 398.
Forgó pallos. Versatiliis gladius. Pázm. Pred. p. 576.

Halálos pallos. Faludi, T. É. p. 41.
Két élű pallos. Gladius anceps. Pázm. Pred. p. 395.

Meztelen pallos. Ensis nudatus. Faludi, N. A. p. 170.

Meztelen pallos. idem. Faludi, T. É. p. 44.

PALLOSA. Ejus romphea.
Hóhér' pallosa. Gladius carnificis.

PALLOS (társ-név).

PALLOS.

Pallos tojás. Ovum corruptum vetustate.

PALOTA.

PALOTA. Palatium. M. A. Him-fán, palotán, kis ablakon kukucsál. km. a.
Palota. MV. Veszprém Vben. és t. h. n.
* Fris palota. Palatium olim Budae. Thurócz Chron. Hung. P. IV. cap. 60.
Királyi palota. Palatium regium.

Hidas palota. Olim residentia Praepositi majoris M. Varadinensis. L. Kereszturi Descr. Epp. M. Varad. T. 4. p. 274.

PALOTÁS. Palatium habens v. palatinus v. praetorianus.

Palotás. F. Nógrád Vben.

Palotás csel. Artes palatinales. Tudja a' palotás csel. km.

Palotás cselédek. Servi palatinales. Vajda, 3. K. p. 399.

Palotás ember. Faludi, N. U. p. 174.

Palotás ház. Domus oeco, seu sala, instructa. Faludi, T. É. p. 316.

Palotás nemes. Nobilis palatium habens. Faludi, N. E. p. 199.

Palotás rend. Faludi, N. A. p. 70.

Palotás szín-nép. Faludi, N. A. p. 217.

Palotás táncz. Lassu régi táncz. Faludi, N. E. p. 160.

Palotás udvar. Faludi, T. É. p. 318.

Palotás úr. Faludi, T. É. p. 277.

Palotás ügy. Faludi, N. A. p. 251.

Palotás vitézek. Milites praetoriani. Vajda 3. K. p. 376. 467. Jesuiták' Titkai p. 41.

Palotáson jár. More palatino incedit. Faludi, U. E. 2. R. p. 179.

PALOTÁS. Apparitor. S. I.

Palotáskodik. Apparituram facit.

PALÓCZ.

PALÓCZ, Palóczok. Sunt Hungari, in Comitatu Hontensi, propria dialecto hungarica utentes.

Palócz-fű. Terem gabonák között, olyan, mint a' kiből a' fölöző söprűt csinálják; de ezt réteken szedik. Hallottam Ságbon 1823. Febr. 25.

PAMACS.

PAMACS. Peniculus, penicillus. Sz. D. S. I.

PAMACSOL, pamacsolja. Keni, fősti, mázolja. Sz. D.

PAMAT.

PAMAT. Fascis, fasciculus. S. I.

PAMUK.

PAMUK. Lana xylina, gossipium. S. I.
 Pamuk. F. Somogy Vben.
 Pamuk-fű. Xylon, gossipium. S. I.
 Pamuk-szövet. Linteum xylum. S. I.
 PAMUT. Bombycinium, gossipium. PP.

PANASZ.

PANASZ. Querimonia, querela. M. A.
 Panasz-beszéd. Sermo querulosus. Faludi, N. U. p. 156
 Panasz-írás. Scriptum querulosum. Faludi, T. É. p. 264.
 Panasz-név — Hogy az isten panasz-néven ne vegye. Faludi, N. A. p. 39.
 Panasz-szó. Quiritatio. S. I.
 Panasz-tétel. Querimonia. S. I.
 PANASZKODIK. Conqueritur, quiritatur. S. I.
 El panaszkodik. Conqueritur.
 Meg panaszkodik. Querelam deponit.
 PANASZOL, panaszolja. Exprobrat. M. A.
 Pázm. Pred. p. 693.
 Fő! panaszolja. Exprobrat.
 Meg panaszolja. idem. M. A. Pázm. Pred. p. 245.
 Reá panaszol. Accusat, incusat. M. A.
 Panaszlás, panaszolás. Incusatio, exprobratio, querela. M. A.
 Fő! panaszolás. Exprobratio. M. A.
 Panaszló. Querulans.
 Panaszló fél. Pars querulans. Epist. Pázm. T. 2. p. 42.
 Panaszoldogalja. Quiritatur. CM.
 Panaszolkodik. Queritur, queritur, conqueritur. M. A.
 Panaszolkodás. Conquestio, conquestus, querela, quiritatio, quiritatus. M. A.
 Panaszolkodó. Querulus, queribundus. M. A.
 PANASZOS. Exprobrativus. Faludi, E. M. p. 75.
 Panaszos ajándék. Faludi, E. M. p. 244
 Panaszos étel. — Leg jobb ízű a' panaszos étel. km. Cf. Beniczki. p. 151.
 Panaszos kenyér — Udvari lé panaszos kenyér. km.
 PANASZÚL. Instar querimoniae.

PANDAL.

PANDAL: partban, oldalban ázott lik, p. o. a' nagy sírnak oldalában ázott kicsiny kőporsónak való hely. Sz. D. lásd PADMALY.

PANDÚR.

PANDÚR. Miles rascius, illyrius. S. I.
 Pandur. F. Pest Vben.

PANG.

PANG. Hijában álva romlik. Sz. D.
 PANGANÉT. Péter-kés. Pugio sclopeti. Bayonnette.

Panganétos puska. Sclopetum pugione instructum.

PANK.

PANK. Aranea. Sz. D.
 Pank-háló: pók-háló. Sz. D.
 PANKÁSZ. F. Vas Vben.

PANNA.

PANNA. t. a. n. Anna.
 Panna-hát. Telek Csanád Vben.

PANTALLÉR.

PANTALLÉR. Balteus sclopeti. S. I.

PANYÓKA.

PANYÓKA — Panyókául (palástul, föl nem öltve) vette magára a' mentét. Sz. D.

PAP.

PAP. Sacerdos, mystes. M. A.
 Pap-aszszony. Sacerdotissa. M. A.
 Pap-erszény. Thlaspi, bursa pastoris. Csapó. p. 214.
 Pap' falva. FF. Bereg, Bihar, és Posony Vben.
 Pap-fejedelem. Hierarchia. S. I.
 Pap-gyűlés. Concilium. Márt. Coron. p. 72.
 Pap-hajgáló. Dipsacus fullonum. Halottam 1828. Ján. 16.
 Pap-hatalom. Hierarchia. S. I.
 Pap' háza. Aedes curiales, aedificium curiale. PP.
 Pap-Keszi. F. Veszprém Vben.
 Pap-köppönyeg. Impluvia. M. A. L.
 Pap-Körmöld. F. Posony Vben.
 Pap' laka. E. F. Szeben Székében.
 Pap' macskája. Scolopendra, millepeda. CM. M. A. NC. p. 149. Szörös hernyó.
 Pap-Megyer. F. Posony Vben.
 Pap-mező. Sz. P. Bihar Vben.
 Pap-mérő. Mensura sacerdotalis, qua praestationes parochis competentes in quibusdam locis emensurantur. L. C. Ignatii Battányi Leges Ecclesiasticae T. 1. p. 474.
 Pap-nevelő ház. Seminarium cleri. S. I.
 Pap-Nyárasd. F. Posony Vben.
 Pap-péNZ—Roszszörökség a' pap-péNZ. km.
 Pap-sajtja. Malva pumila. M. A. Nem mindenkor pap' sajtja. Non semper lilia florent. M. A. Non semper ridet Apollo.
 Pap-saláta. Így nevezik Szalában a' vad salátát, mivel evvel többnyire csak a' papok tengődnek a' hosszú böjtben.
 Pap-süveg. Petasus. M. A. Pileus quadratus, v. bacca evonymi. S. I.
 Pap-süveg-fa. Evonymus. Kecské-rágító fa. S. I.
 Pap' szakálla. Gerontopogon. M. A. L.
 Pap-szeg. F. Vas Vben. alias Egyház-szeg.
 Pap-szék. Cathedra ecclesiae, suggestus. S. I.
 Pap' szolgája. Curialis. PP.
 Pap-társ, In sacerdotio collega. S. I.

Pap-telek. E. F. közép Szolnok Vben.
 Pap' telke. E. F. Doboka Vben.
 Pap-uralkodás. Hierarchia. S. I.
 Pap' vásárja. Sz. P. Veszprém Vben.
 * Áldozó pap. Presbyter.
 Fél pap. Levita. P e s t h i.
 Fő-pap. Summus sacerdos, pontifex.
 Jó pap holtig tanul. Senesco semper multa addiscens. Ad praesens hominum crescit sapientia semper. M. A.
 Kis pap. Clericus.
 Köz-pap. Sacerdos simplex. Pázm. Kal. p. 509.
 Tábori pap. Capellanus castrensis. S. K.
 Udvari pap. Aulicus concionator. S. K.
 Világi pap. Presbyter secularis. S. K.
 PAPP. Sz. P. Tolna Vben.
 PAPI. Sacerdotalis. M. A.
 Papi. t. h. n.
 Papi hit. Fides sacerdotalis. Papi hitére mondotta.
 Papi köntös. Reverenda. Faludi, T. É. p. 193.
 Papi mente. Clamys ad talos deflua.
 Papi oldozás. Absolutio sacerdotalis. Pázm. Kal. p. 745.
 Papi öltözet. Vestitus sacerdotalis, indumenta sacerdotalia. Pázm. Pred. p. 1166.
 Papi személy. Persona ecclesiastica. Pázm. Pred. p. 949.
 Papi társ. Symmystes. M. A.
 Papi törvény. Jus canonicum. S. I.
 Papi törvény-szék. Forum sacrum, ecclesiasticum. S. I.
 Fő-papi méltóság. Pontificium. CM.
 PAPIJA. Ejus sacerdos. Ki szereti papját, ki pedig palástját. km.
 PAPANÉ. Coniux sacerdotis. Jobb a' papné, mint a' pap, mert a' pap csak pirongat, de a' papné pogácsával csalogat. Ex cantilena jocularum.
 PAPOCS. F. Posony Vben.
 PAPOL. Olim, uti et nunc, apud Hungaros Protestantes: sacrum sermonem habet, ad concionem dicit. Faludi, N. U. p. 130. Apud Catholicos: blaterat. Ne papolj annyit.
 Ki papolja. Eloquitur, propalat. Ki csacsogja. S. I.
 Papolás. Faludi, N. A. p. 72.
 Papoló szék. Cathedra, sacer suggestus.
 PAPOLCZ. E. F. Három-szék Székében.
 PAPONYA. Solanum, heliocacabum. M. A.
 PAPORCZ. Sz. P. Ung Vben.
 PAPOS. Redolens morem sacerdotalem.
 Papos. F. Szatmár Vben.
 Papos szín. Color niger.
 PAPERÁ morgó. Qui obmurmurat sacerdoti.
 PAPSÁG. Sacerdotium. M. A.
 Fő-papság. Pontificatus. M. A.
 Kis papság. Clericatus. Faludi, T. É. p. 212.
 PAPÚCS (Papocs. M. A.). Cothurnus, solea, calceus. M. A. Sandalium, crepida. PP.
 Papucsos. Cothurnatus M. A. Soleatus. PP.

PAPA.

PAPA. Pater, lingua puerorum.

PAPAGÁJ.

PAPAGÁJ. Psittacus. Földi p. 142. Publikán. M. A.

PAPICS.

PAPICS. Anemone. M. A. L. PIPACS.

PAPIROS.

PAPIROS. Charta, papyrus. M. A. El tüvi a' papiros, akár mit irsz reá. km.
Papiros-áros. Chartopola, negociator chartarius. S. I.
Papiros-bélfé. Complexionis delicatae, debilis.
Papiros-csináló. Chartarius. M. A.
Papiros-gyártó. Papyrifex. S. I.
Papiros'háta. Charta aversa. PP.
Papiros-malom. Chartaria moletrina. PP.
Papiros-olló. Forfices majores, quibus charta scinditur.
Papiros-péncz. Pecunia chartacea.
Papiros-tartó. Chartophylaceum. M. A.
* Aranyos papiros. Aurata charta. S. K.
Árkus papiros. Philyra chartae. S. K.
Fejér papiros. Charta candida. NC. p. 391.
Folyó papiros. Charta bibula. M. A.
Itatós papiros. idem.
Irott papiros. Charta conscripta.
Író papiros. Charta scriptoria.
Kék papiros. Charta caerulea.
Konez papiros. Liber chartae. S. K.
Nyomtató papiros. Charta libraria. NC. p. 391.
Posta-papiros. Charta epistolaris. S. K.
Sasos papiros. Charta regia. M. A.
Sima papiros. Glabra papyrus. M. A.
Takaró papiros. Charta emporeutica. M. A.
Tiszta papiros. Charta munda, in qua nihil est adhuc scriptum.
Vastag papiros. Densata charta. S. K.
Velin papiros. Charta velina.
Vékony drága papiros. Charta augustá. M. A.
PAPIROSBÁ takarja. Segestribus involvit. PP.
PAPIROSKA. Chartula. Pázm. Kal. p. 1067.

PAPLAN.

PAPLAN. Culcitra. M. A. Stragulum Franciscus.

PAPRÁD.

PAPRÁD. Trichomanes. M. A. PP.

PAPRÁGY.

PAPRÁGY. Filix mas. Csapó p. 216.

PAPRIKA.

PAPRIKA. Siliquastrum, capsicum annuum. S. I. Török bors, vörös bors. Sz. D.
PAPRIKÁS. Török borsos.
PAPRIKAZ, paprikázza. Török borssal meg hinti.

Meg paprikázta az eledelét.

PARA.

PARA. A' háló' szélére aggatott, 's a' víz' színén lebegő könnyű fa. Sz. D.
Para-fa. Quereus suber. Pantoffelholz. S. I.
PARÁD. F. Heves Vben.
PARÁNYI. Egy parányi. Tantillus, tantulus. M. A. item Exiguus, momentaneus. Faludi, E. M. p. 93. Biró Márton, Micae p. 377.
Parányi gyönyörűség sereges jaj. km.
Parányi vigasztalás. Mementanea consolatio. Faludi, E. M. p. 244.
Parányiság. Exilitas, exiguitas. S. I.
PARÁZNA. Adulter, moechus. M. A. Parána a' gyilkostúl tanúl. km.
Parázna ágyas. Concubina. Pázm. Kal. p. 1089.
Paráználkodik. Adulteratur, scortatur, fornicatur. M. A.
Paráználkodás. Scortatio. M. A.
Paráználkodó. Stuprator, stuprosus. M. A.
Paráznaság. Adulterium, stuprum. M. A.
Paráznául. Inceste. M. A.

PARACSKÓ.

PARACSKÓ. Canis sagax. M. A.
Paracskó-eb. idem. NC. p. 131.

PARADÉ.

PARADÉ. Splendida ostentatio. S. I.
PARADÉROZ. Se ostentat, spectandum praebet. S. I.

PARADICSOM.

PARADICSOM. Paradisus. M. A.
Paradicsom-alma. Melimela. M. A.
PARADICSOMA. Ejus paradisus.
Barmok' paradicsoma. Faludi, N. A. p. 82.
PARADICSOMI. Paradisiacus.
Paradicsomi átok. Maledictum primis parentibus inflictum. Faludi, N. E. p. 163.
Paradicsomi madár. Paradisea. Faludi, N. U. p. 67.
Paradicsomi vétek. Inobedientia. Faludi, Sz. E. p. 84.

PARANCS.

PARANCS. Imperatum, mandatum. M. A.
PARANCSOL, parancsolja. Praecipit, mandatum, imperat, jubet. M. A. Otthon parancsolj. km.
Bé parancsolja. Jubet ad se venire.
El parancsolja. Amandat.
Ki parancsolja. Jubet foras exire.
Meg parancsolja. Demandat. M. A.
Reá parancsol. Mandato stringit, Őszve parancsolja. Jubet convenire.
Parancsolat. Mandatum, praecceptum. M. A.
Az erkölcs ember is teként a' parancsolatra. km.
Parancsolat-adás. Decretum, edictum. M. A.
Bé iktató Parancsolat. Introductorium Mandatum.

Birói Parancsolat. Judiciale Mandatum.
Biró-rendelő — Delegatorium M.
Biróság-tiltó — Inhibitorium M.
El mellőző — Declinatorium M.
Föl küldő — Transmissionale M.
Halasztató — Dilatorium M.
Határ-járató — Reambulatorium M.
Királyi — Regium M.
Le tartóztató — Captivatorium M.
Le zárató — Sequestratorium M.
Levél-kerestető — Requisitionarium M.
Magyarázó — Interpretatorium M.
Meg hívó — Evocatorium M.
Párt-fogó — Protectionale M.
Pör-elevenítő — Resuscitatorium M.
Semmisítő — Cassatorium M.
Siettető — Acceleratorium M.
Tágító — Relaxatorium M.
Végre hajtó — Executorium M.
Viszsa foglaltató Parancsolat. Reexecutorium Mandatum. L. Tiszti Szótár. p. 53.

Tíz parancsolat. Decalogus.
Parancsolatos. Praeceptivus. CM.
Parancsolás. Jussio, jussum, jussus. M. A.
Parancsoldogal. Imperit. M. A.
Parancsoldogaló. Imperiosus. M. A.
Parancsoló. Mandator, imperator. M. A.
Parancsoló fejedelem. Imperator. M. A.
Fő parancsoló. Summus imperator.
Parancsolva. Imperiose. M. A.

PARÁZS.

PARÁZS. Pruna, favilla. M. A.
Parázs-kényér. Panis subcinericius, super prunas coctus. S. I.
Parázs-kő. Lapis friabilis. Sz. D.
Parázs-tűz. Favilla. Faludi, E. M. p. 46.
PARÁZSBAN sültt pogácsa. Dug. km. 2. R. p. 70.
PARÁZSOL, parácsolja. Frigit. M. A.
Kávét parácsol: kávét pörköl. Sz. D.
Parácsoló, parázló. Frictorius. Sz. D.
Parázzolt. Frictus. M. A.

PARASZT.

PARASZT. Rusticus, agrestis. M. A. A' parasztek teszik a' nagy fejedelmet. Magnus ope minorum.
Paraszt biró. Judex pagensis.
Paraszt ember. Homo rusticus.
Paraszt gazda. Herus rusticus.
Paraszt ház. Colonia. PP. Domus rusticana. Pázm. Pred. p. 434.
Paraszt háztól való szolgálat. Praedii servitus. PP.
Paraszt jobbágy. Colonus. Pázm. Pred. p. 477.
Paraszt lakodalom. Convivium rusticorum.
Paraszt major. Rus. CM.
Paraszt majorság. Rus, agricultura. M. A.
Paraszt mesterségek. Artes illiberales. Pázm. Pred. p. 353.
Paraszt orvos. Medicus stivarius. S. I.
Paraszt példa — A' mint a' parasztké példa tartja.
Paraszt rüh. Scabies rustica. Faludi, N. E. p. 41.
Paraszt szabású. Subrusticus, subagrestis. CM. M. A.

Paraszt szekér. *Carrus rusticanus*.
 Paraszt szokás. *Mos rusticus*.
 Paraszt vétek. *Peccatum crudum*. Faludi, U. E. 2. R. p. 182.
 * Egész helyes paraszt. *Rusticus integrae sessionis*. Neki düleszkedik, mint az egész helyes paraszt. km.
 Fél helyes paraszt. *Rusticus dimidiae sessionis*.
 Otromba paraszt. *Crudus rusticus*.
 Sült paraszt. *Merus rusticus, rusticissimus rusticus*.
PARASZTABB. *Rusticior*. CM.
PARASZTI. *Rusticanus*. M. A.
 Paraszti eszköz. *Instrumentum rusticum*.
 Paraszti majorság. *Praedium rusticum*.
 Paraszti példa. — *Zvonarics*. 1. R. p. 599.
 Paraszti szemérmesség. *Pudor rusticus*. M. A. L.
PARASZTIKOS. *Rusticanus*. Prágai p. 625.
PARASZTJA valaminek. A' mi pusztán van hagyva a' him-varrásban.
PARASZTOLKODIK. *Rusticatur*. CM. M. A.
 Parasztolkodás. *Rusticatio*. CM. M. A.
PARASZTOS. *Moribus agrestis, subrusticus, inurbanus, morem rusticum redolens*. Vajda, K. E. 1. K. p. 694.
 Parasztosan. *More agrestium, inculte, impolite*. S. I.
 Parasztosodik, Parasztosul. — *Degenerat in rusticitatem*.
 El parasztosodik. *idem*. Faludi, B. E. p. 50.
 Parasztosság. *Morum barbaries, insulsi-tas*. S. I.
PARASZTSÁG. *Rusticitas, barbaria*. M. A. item *Communitas rusticorum*.
PARASZTÚL. *Rustice, rusticatim, inculte*. M. A.
 Parasztúl bánik véle. *Crude cum eo agit*.
 Parasztúl, és szín nélkül hazud. *Crude mentitur*. Pázm. Kal. p. 210.

PARDUCZ.

PARDUCZ. *Panthera, pardalis, pardus, leopardus*. M. A. Monozslai PÁRD-nak nevezi, de Cultu. p. 194.
 Parducz-bőr. *Pantherina pellis*. PP.
 Teve-parducz. *Camelopardalis*. Giraffa. Illyent küldött ajándékkul Ferencz királyunknak az Egyiptomi vicze-király, és én ezt láttam, mikor Kőszögön által vitték 1828. Jul. 31.
PARDUCZI. *Pantherinus*. M. A.
PARDUCZOS. *Pelle pantherina vestitus*.
 Parduczos Árpádnak méltó maradéka Magyar nép. VIRÁG.

PARÉ.

PARÉ, PARÉJ. *Holus, olus, beta, lachanon, lachanum*. M. A.
 Paré-áros. *Olitor*. M. A.
 Paré-étek: vagdaltt tejes paré. *Olus pultaceum*. PP.
 * Disznó-paréj. *Mercurialis*. Has-lágyító fű. Bingelkraut. Csapó, p. 113.
 Kerti paréj.
 Östör-paréj. *Blitum*. M. A.
 Sajtos paré. *Intrium*. CM.

PARÉJOS. *Olitorius*. M. A.
 Paréjos kert. *Hortus olerum*. Sz. D.

PARGAMINA.

PARGAMINA. *Membrana, pergamentum*. M. A.
 Pargamina-csináló. *Membranarius*. M. A.
PARGAMINAI. *Pergamineus*. M. A.
PARGAMINÁS. *Membranaceus, membranaceus*. M. A.

PARIPA.

PARIPA. *Sonipes*. S. I. A' jó paripa is meg botlik néha. km.
PARIPAZ. *Equitat*.
 Paripázás. *Equitatio*.

PARITTYA.

PARITTYA. *Funda*. M. A.
 Parittyá kötele. *Fundae habena*. PP.
PARITTYÁS. *Funditor, fundibularius*. M. A.
 Parittyás baj-vivás. *Duellum cum funda*. Faludi. T. É. p. 172.
PARITTYÁZ. *Funditat, funda petit*. Faludi, T. É. p. 160. „Parittyázzon egymásra a' két fél, az egész pásztorság' szemé' láttára, vérző sebig.“

PARLAG.

PARLAG (Parrag). *Ager desolatus, vinea inculta, sterilis, rudis*. M. A. *Solum derelictum*. PP. *Parlagon terem a' gaz*. km. *Dug. 1. R. p. 294*.
PARLAGBÓL föl szántott föld. *Rudetum*. M. A.
PARLAGI (Parragi). *Campestris, agrestis*.
 Parragi ember. *Homo ruralis*.
 Parlagi róza. *Rosa pumilla, cynorrhodon*. M. A. *Flos Adonidis*. PP.
PARLAGODIK. *Deseritur, derelinquitur*. S. I.
PARLAGUL. *idem*.
 El parlagul. *Inveterascit, sterilecit, desolatur*. M. A. Káldi, 4. Esdr. 16. 33.

PARMAZÁN.

PARMAZÁN. *Parmensis*.
 Parmazán sajt. *Caseus Parmensis*. M. A.

PARÓKA.

PARÓKA. *Vendég-haj. Galericulum, calliendrum, capillamentum*. PP. *Coma adscititia*.
PARÓKÁS. *Qui facit, vel qui gestat comas adscititias*. *Dug. km. 1. R. p. 154*.

PAROLA.

PAROLA. *Fides data*. PP. *Az oltár előtt adott parolát nem olly könnyű föl bontani, mint a' rozs sz varrást*. km.
PAROLÁRA jó. *Fide data venit*. PP.
PAROLÁZ. *Percussis manibus fidem interponit*.

PART.

PART. *Ripa, portus, litus*. M. A. *Lassu viz partot mos*. km.
 Part' alja, Part' ürege. *Cavum ripae*. S. I.
 Part' málja. *idem*. Pázm. *Tudakozó Pred. első levelében „Bezzeg nem csekély vízben tapogat ám ez a' jámbor, hanem ugyan a' part' mályát turbokolja, és az derék Szent írásból feszegeti mondásit.“*
 Part nélkül való. *Importuosus*. M. A.
 Part-rév. *Portus*. M. A.
PARTATLAN. *Importuosus*. S. I.
PARTI. *Litoralis, litoreus, riparius*. M. A.
 Parti főske. *Hirundo riparia*. M. A.
 Merops. CM.
 Parti tyúk. *Glareola, tringa*. *Sandlauer*. S. I.
PARTOS. *Litorosus, habens ripam*. M. A.
PARTRA verekedik. *Littori appellit*. S. I.

PASKOL.

PASKOL, paskolja. *Affligit, vehementer verberat*. CM. M. A. L. *Pacskol*.
PASKOLÁS. *Percussio, concussus*. M. A. CM.
PASKOLÓ. *Percussor, cursor, tundens, quatiens*. M. A.

PASZITA.

PASZITA. *Convivium, die introductionis mulieris, dari solitum*. *Be avatáskori vendégség*. Faludi, N. E. p. 160. 206.
PASZITÁBA megy. *Accedit ad tale convivium*. Sz. D.
PASZITÁS gyülekezés. *Conventus ita convivantium*. Faludi, N. A. p. 103.

PASZKONCZA.

PASZKONCZA. *Detortus, corruptus*.
 Paszkoncza kakas. *Roszzúl heréltt kappan*.
 Paszkoncza kender. *Cannabis faemina*. M. A.
 Paszkoncza magyar. *Corrupte loquens hungarice*.
 Paszkoncza név. *Illusorium nomen*. Vajda, 3. K. p. 355. „Ha paszkoncza nevet ád is.“
 Paszkoncza szívű. Vajda, 3. K. p. 474.

PASZOMÁNY.

PASZOMÁNY. *Fimbrea*. S. I.
 Arany paszomány. *Aurea fimbria*.
PASZOMÁNYOS. *Fimbriatus v. fimbrium confector*. *Tudja mesterségét, mint a' paszomáutos*. *Dug. km. 1. R. p. 202*.
PASZOMÁNYOZZA. *Fimbriis ornat*. *Csuzi, Tromb. p. 14*.

PAT.

PAT.
 Pat-halom (hodie Patalom). *F. Somogy Vben*.

PATA. Bizonyos gyermek-játék. S. I. Csapó csiga, csürok, pige, pilinczk. Sz. D. v. inkább: palánta-rágó féreg, olly forma, mint a' fában termő szü. Sz. D.

Pata. t. h. n. Bihar, Heves, Somogy, és Veszprém Vkben.

Pata' háza. F. Győr Vben.

Patáz. Patát játszik, csürkőst játszik.

PATACS. Phenion, anemone. M. A. Piacs.

Patacs. F. Baranya Vben.

PATAJ. MV. Pest Vben. Ki adtak rajta, mint Patajia a' szürön. km. Dug. 1. R. p. 204.

PATAS. -F. Győr Vben.

Patás' fa, Patos' fa. F. Somogy Vben.

PATÉLL, patéllja. Veri.

Ki patéllja a' ruhát. Ki veri. Sz. D.

Meg patéllja. Meg veri. Sz. D.

Patélló. Sulyok, mosó fa. Sz. D.

PATLAN. Sz. P. Tolna Vben.

PATÓ' háza. F. Szatmár Vben.

PATONA (Pat' honya?). FF. Veszprém és Győr Vkben.

PATONY. t. h. n. Posony Vben.

PATAK.

PATAK. Rivus, fluentum, torrens, profuens. M. A. Ha nagy vízben nem akarsz halni, a' patakot is kerüld. km.

Patak. t. h. n.

Patak' falva. E. F. Udvarhely Székében. Sáros Patak. MV. Zemplén Vben.

PATAKA, PATKA. Ejus rivus.

Patka. F. Fejér Vben. Sz. P. Győr Vben. Szala' patka. F. Szala Vben.

Tala' patka. F. Vas Vben

PATAKI. Rivalis, fluvialis. M. A. item Patachinus, Patachiensis, qui est ex oppido Patak. M. A.

PATAKONKÉNT. Rivatim. S. I.

PATAKOS. Rivis abundans. Káldi, Deut. 8. 7.

PATAKZIK. Patak-módra foly. Szinte patkzott a' vér.

PATÉCS.

PATÉCS. Petechia, febris petechialis. S. I.

PATÉCSOS. Habens petechias.

Patécsos nyavalya. Morbus petechialis.

PATICS.

PATICS. Paraszt ház' oldalának veszsző-fonyatéka, mellyet osztán bé tapasztanak. Sz. D.

PATIKA.

PATIKA. Apotheca, pharmacopolium, myropolium, officina. M. A. Vén embernek kása a' peccenyéje, bor a' patikája. km. Dug. 2. R. p. 534.

Patika-láda. Pharmacothecium. PP.

Patika-szag. Odor medicinarum.

PATIKÁROS. Pharmacopola, myropola. M. A.

Patikáros' szelenczéje. Pixis, thecula. Pázm. Pred. p. 397.

PATIKÁS. Pharmacopola. CM.

Patikás szelenczék. Pixides, theculae. Faludi, N. A. p. 124.

PATING.

PATING. Vinculum, lorum. PP. Foglalo szij. Sz. D.

PATKÁNY.

PATKÁNY. Sorex. M. A.

PATKÁNYI. Soriceus, soricinus. M. A.

PATKÓ.

PATKÓ. Solea equi, calceus equinus. M. A. A' vak is talál néha egy patkót. km.

Patkó-el-rúgás. Soleae equinae excusio. PP.

Patkó-föl-verés. Calceatio.

Patkó-szeg. Gomphus. M. A. Clavus solearum. PP.

Patkó-szedő. Collector solearum.

Patkó-verő. Malleus solearis.

*Barát-patkóból tüzet ejteni. km. E silice aquam elicere.

Csizma-patkó. Solea cothurni.

Ló-patkó. Solea equi.

PATKOL, patkolja. Subferrat, calceat equum. M. A. Nem illeti vargát a' ló-patkolás. km.

El patkol. Abit. O be finom ember volt, jó, hogy tőlünk el patkoltt. Faludi, E. M. p. 23.

Patkoló kovács. Solearius faber. PP.

Patkoltat meszszé földre. Cogit in longinquum. Beniczki, p. 280.

Patkoltatja. Curat solcari. Faludi, N. A. p. 90.

PATKÓS. Soleatus.

Patkós csizma. Cothurni soleati.

Patkós ló. Equus soleatus.

Patkós Teszér. Sz. P. Hont Vben.

PATOK.

PATOK. Talitrum. M. A. Kotty-fitty, fitty, fittyentés, újjal való pattantás. Sz. D.

PATT.

PATT. Sonus dissilientis.

PATTAN. Cum strepitu rumpitur.

El pattan. Dissilit.

Föl pattan. Erumpit. Föl pattan, mint a' sajt-kukacz. km.

Föl pattant ellene. Erupit contra illum cum ira, et indignatione.

Ki pattan. Erumpit. Méh-tartás. Vác. p. 25.

Meg pattan. Dissilit. Pázm. Pred. p. 621.

Pattanas. Frigor. it. Pustula, exanthema. PP.

Pattant, pattantja. Plodit, displodit, sclopum edit. M. A.

Ki pattantja. Explodit, displodit. M. A. Meg pattantja. idem. Nem jó a' nagy úrral cseresnyét enni, mert meg pattant a' magvával. km.

Öszve pattantja. Complodit. M. A.

Pattantás. Sclopus, stlopus. M. A.

Ki pattantás. Explosio. M. A.

Pattantyú. Bombarda, tormentum. M. A.

Pattantyú-öntő. Fusor tormentarius. M. A.

Fal-törő pattantyú. Pázm. Pred. p. 226.

Pattantyús. Tormentorum, bombardarumve moderator, et ejaculator. M. A.

Pattantyúz. R. Displodit tormenta. S. I.

PATTOG. Strepit, crepat. M. A. it. Respondet cum stomacho. S. I. PP. Pat-

tog, mint a' cserfa a' tűzőn. km.

Pitteg pattog. Crepitat.

Széllyel pattog. Cum strepitu dissilit,

rumpitur, disjicitur. S. I.

Pattogás. Frigor. M. A.

Pattogat. Strepit, crepat, crepitat. M. A.

Pattogó. Creperus, fragosus. M. A.

Pattogós. idem. Tűzben a' kukoricza

nem pattogósabb. km. Dug. 1. R. p. 192.

Pattogósan száll. Responset cum stom-

macho.

Pattogat, pattogtatja. Facit resonare cum

crepitu.

Pattogva felelget. Obloquitur.

Pattogzik: hólyagzik. Ki pattogzott a'

teste. Sz. D.

PATVAR.

PATVAR. Calumnia, cavillum. M. A. CM.

VM. Hit-tartás. p. 1. item Rőjtök-hely

hová a' szabók a' nyiradékokat hany-

ják. S. K.

Patvar vigye, patvar tudja. S. I.

Mi a' patvar. Che diavolo.

Pör patvar. Lis, litigium. M. A.

PATVARI. Cavillatorius.

Patvari mesterség. Ars cavillandi. Fa-

ludi, E. M. p. 119.

PATVARISTA. Amanuensis causidici, pra-

cticus litium gerendarum, et seren-

darum etiam.

PATVARKODIK. Calumniatur, cavillatur,

sycophantatur. M. A. CM. Zvonarics.

1. R. p. 569.

Patvarkodás. Cavillatio, fraus, dolus. M. A.

Patvarkodó. Cavillaus, calumniator, liti-

giosus. M. A. CM. Pázm. Kal. p. 814.

Patvarkodó ki fogások. Exceptiones ca-

lumniosae, litigioisae.

PATVAROS. Sycophanta, calumniosus,

cavillator. M. A. CM. Pázm. Kal. p. 840.

Pör-patvaros. Vitiligator. CM.

Patvarosodik. Sycophantatur. CM.

Patvarosúl. Calumniose. M. Verbóczi. 1660.

p. 429.

PATYARSÁG. Sycophantismus.

PATY.

PATY (Fölső. alsó.). FF. Vas Vben.

PATYOD. F. Szatmár Vben.

PATYOLAT. Calantica, cidaris. it. In-

fula. M. A. Pannus tenuis xylinus.

Mousseline. S. I. Pázm. Pred. p. 272. 424.

Patyolat-ing. Indusium ex mousseline.

Pázm. Pred. p. 1059.

Patyolatos. Mulier cum peplo, v. turca

cum cidari. S. I.

Patyolatos barát. Dominicanus; ita vulgo

ob tenuiorem album vestitum.

Patyolatos nép: fejér nép. Sz. D.

Patyolatos rend. idem. Faludi, N. E.

p. 53.

Patyolatos szín-nép. idem. Faludi, N. A. in praef.

PATYÓKA. Minden némű ruha darab, mellyel, a' hideg ellen téli üdőben, a' fej bé takartatik. — Könnyebb vagyok, hogy a' sok patyóka le mentt a' fejemről. — Hallottam 1825. Maj. 26.

Patyókál, patyókálja. Obnubit, contegit. Bé voltam patyókálva. Hallottam Káldon 1825. Ján. 10.

PAZOR.

PAZOR.

Pazor-fény. Luxus. Kazinczi.

PAZOROL, pazorolja, pazorlja, pazarlja. Heluatur, prodigit. M. A.

El pazarlja. Dissipat, dilapidat, prodigit. M. A. Nem gyűjthet annyit a' fősvény anya, a' mennyit a' tékozló iffjú el nem pazorolhat. km.

Pazarlás. Prodigantia, helluatio. M. A.

El pazarlás. Profusio. M. A.

Pazarló. Heluo, prodigus. M. A.

PÁ.

PÁCZ.

PÁCZ. Muria. Beitze. S. I.

PÁCZA. F. Somogy Vben.

PÁCZOD. F. Szala Vben.

PÁCZOL, páczolja. Macerat aceto. S. I.

Bé páczolja. Aceto condit, macerat.

Páczolás. Maceratio in aceto.

Páczolt. Maceratus.

Páczoltt dohány. Herba nicotiana maceratione praeparata.

Páczoltt nyúl. Caro leporina maceratione emollita.

PÁCS.

PÁCS.

PÁCSON. F. Vas Vben.

PÁD.

PÁD. Sz. P. Somogy Vben. E. F. Hunyad Vben.

PÁDÁR. FF. Gömör, és Szala Vben.

PÁDÉ. F. Torontál Vben.

PÁDIMONTOM, PÁGYIMONTOM. Pavimentum. M. A. Pázm. Pred. p. 747. Padlat, pallat.

Pádimentom. idem. PP.

Págyimentom. idem. PP.

Pádimentomos. Pavimentatus. M. A.

Pádimentomozza. Pavimentat. M. A.

PÁGONY.

PÁGONY. Sagittarius. S. I.

PÁH.

PÁH.

PÁHÓ. Horreum, granarium, reconditorium. S. I. Csűr forma épület, mellybe sok féle jőszágot, életet raknak. Sz. D.

PÁHOK (Alsó, felső). FF. Szala Vben.

PÁHOL, páholja. Verberat. S. I.

Meg páholja: meg rakja, dögönyözi, agya bugyálja, abajgatja. Sz. D. Dug. km. 1. R. p. 13. 289.

PÁJA.

PÁJA. Bizonyos szövet. S. I. Portéka' neve. Sz. D.

Fekete pája szoknya. Sz. D.

PÁK.

PÁK.

PÁKA. t. h. n.

Pákác. Sz. P. Torontál Vben.

PÁKÁSZ. Cupes, catillo. Sz. D.

PÁKOD. F. Szala Vben.

PÁKOSZTOS: nyalánk, kuttató, fazokat meg kereső, kártékony p. o. kutya, vagy macska. Sz. D.

Pákosztoskodik: nyalánkodik. Sz. D.

PÁKOZD. F. Fejér Vben.

PÁL.

PÁL. Paulus. n. pr. M. A. Tudja Pál, hol kaszál. km.

Pál érsek — Ez sem volt a' Pál érsek' udvarában.

Pál' fa, Pál' falva. t. h. n.

Pál' föld. F. Zemplin Vben.

Pál' háza. F. Abaúj Vben.

Pál' telekje. F. Veszprém Vben. t

Pál-vágás. F. Sáros Vben.

PÁLD. FF. Hont, és Posony Vben.

PÁLFI-szeg. F. Szala Vben.

PÁLL. t. h. n.

PÁLOS. Sz. P. Kis Kunságban.

PÁLCZA.

PÁLCZA. Baculus, fustis. M. A. Ném a' pálcza-verés, hanem szelidintés, gonoszt jóvá teheti. km.

Pálcza-ütés. Fustigatio. Beniczki. p. 124.

* Cser-pálcza. Baculus quercinus. Pesthi' Mes p. 15.

Káplár-pálcza. Baculus decurionatus.

Királyi pálcza. Sceptum. M. A.

Mogyoró-fa-pálcza. Baculus ex corylo.

Nád-pálcza. Baculus arundineus. Faludi, N. A. p. 191.

Püspöki pálcza. Pedum pontificium. PP.

Tornyos pálcza. F. Szabolcs Vben.

PÁLCZÁL, pálczálja. Fustigat.

Meg pálczálja. idem. Pesthi' Meséji. p. 15.

PÁLCZÁS. Baculatus.

PÁLCZÁZ, pálczázza. Fustigat. M. A.

Meg pálczázza. idem.

Meg nád-pálczázta. Baculo arundineo verberatus est.

Pálczázás. Fustigatio. Pázm. Pred. p. 1252.

Meg pálczázás. idem. PP.

PÁLHA.

PÁLHA. Assumentum angulare. PP.

Pálhája az ignek. Assumentum angulare induusii. Sz. D.

PÁLINKA.

PÁLINKA. Crematum. PP.

Pálinka-főző. Ustor cremati. Geidler H. Okt. p. 15.

* Rozs-pálinka. Crematum e siligine.

Szilva-pálinka. Silvorum.

Törkölpálinka. Crematum e fecibus botrorum. S. I.

PÁLINKÁS. Crematum habens.

Pálinkás jó reggelt. Paraszt köszöntés.

Pálinkás öveg. Vitrum pro servando cremato.

PÁLINKÁZ. Crematum bibit.

Föl pálinkázta magát. Cremato se ingurgitavit.

PÁLIZÁTA.

PÁLIZÁTA. Vallus, revelinum. PP.

PÁLLIK.

PÁLLIK. Sudore, paedore destruitur. L. Párlík.

El pállik. idem.

Meg pállik. idem.

PÁLLYA.

PÁLLYA. Stadium. M. A. Nem nyeri el a' pállját, a' ki útjában horgot vet. km.

Pállya-ajándék. Brabeum. Faludi, N. A. p. 155.

Pállya-jutalom. idem. S. I.

Pállya-futás. Stadii decursio, curriculum. S. I.

Pállya-futó. Stadiodromus. M. A.

Pállya-futó hely. Stadium, decursorium, catadromus. M. A.

Pállya-hely. idem. Gyöngyösi. T. 1. Chariclia' Ajánló levelében.

Pállya-játékok. Ludi decursorii. Faludi N. A. p. 154.

PÁLLYÁS. Gyöngyösi, 1. Dar. p. 166.

Pállás sereg. Turma decurrentium in stadio. Gyöngyösi, 1. D. p. 162.

PÁLLYÁZ. Stadium currit, v. concertat, certat pro palma consequenda. S. I.

Pállázás. Stadii decursio. Gyöngyösi, 1. D. p. 165.

Pállázat. idem. S. I.

Pállázó. Decurrens in stadio.

Pállázó hely. Stadium. Gyöngyösi, 1. D. p. 164.

Pállázó ruha. Vestitus decurrentis in stadio. Gyöngyösi, p. 165.

PÁLMA.

PÁLMA. Palma.

Pálma-ág. Ramus palmae. Pázm. Pred. p. 471.

Pálma-fa. Palma. M. A.

Pálma-fai. Palmeus. M. A.

Pálma-fás hely. Palmetum. M. A.

Pálma-fa-gerenda. Palmeum tignum.

Pázm. Kal. p. 663.

Pálma-in. Fibra palmae. Csuzi, Sip-szó. p. 576.

PÁLÓ.

PÁLÓ. Fascia. vide PÓLA. M. A.

PÁLÓL, pálólja. Fasciat. M. A.

PÁMPOLÓDik.

PÁMPOLÓDik. L. Pántolódik. Heltai, 1. D. p. 308.

PÁNCZÉL.

PÁNCZÉL. Lorica M. A. Hamatus thorax, textilibus laminis contextus. PP.
Pánczél-cseh. E. F. Doboka Vben.
Pánczél-gyártó. Loricarius. M. A.
Pánczél-ruha. Subarmalia. CM.
Pánczél-ümög. Ephestris. M. A. Lorica manicata. PP.
PÁNCZÉLja. Ejus lorica. Pázm. Pred. p. 945.
PÁNCZÉLOS. Loricatus. M. A. Káldi, Jerem. 51. 5.
Pánczélós. Dasyus, tatu, armadillus. Panzerthier, Gürtelthier. S. I. Földi p. 56.
Pánczélós ing. Lorica. Szirmai, Parab. p. 47.
PÁNCZÉLOZ, pánczélozza. Lorica munit. Föl pánczélozza. idem. Káldi 1. Macchab. 6. 45.
PÁNCZÉLT vesz reá. Loricat. M. A.

PÁNKÓ.

PÁNKÓ, csőrege. Pastillus, placenta frixa. M. A. PP.
Kerékded pánkoh. Pastillus. NC. p. 403.

PÁNT.

PÁNT. Canthus. M. A.
Pánt. Sz. P. Bihar Vben.
Pánt-szijak. Lora nectentia. Faludi N. U. p. 161.
Pánt-vas. Canthus. PP.
Pánt-veszsző. Vimen. M. A.
Pánt-veszszői. Viminalis, vimineus. M. A.
PÁNTOL, pántolja. Cantho firmat. Pántot üt reá.
Pántolás. Pánt reá ütés. VV. L.
Pántolódik. Rixatur, altercat. M. A. Faludinál N. U. p. 94. Pantalódik. Videtur error typi, nam alibi cum accentu scribit.
Pántolódás. Rixatio. Pázm. Pred. p. 243.
Pántalodó. Rixosus. Faludi, U. E. 2. R. p. 78.
PÁNTOS. Melly meg van pántolva.
Pántos kerék. Sz. D.
PÁNTOSZ, pántozza. Cantho munit.

PÁNTLIKA.

PÁNTLIKA. Taenia, ligula. PP. Addig éltem világomat, míg szél fujta pántlikámat.
Pántlika-szövő. Textor ligularius. PP.
PÁNTLIKÁS. Taeniis, ligulis instructus. Pántlikás köntös. Sericeis taeniolis segmentata vestis. PP.
Pántlikás zsidó. Judaeus ligulas vendens. Vajda, 1. K. p. 465.
PÁNTLIKÁZ, pántlikázza. Ligulis instruit, ornat.
Föl pántlikázza. idem. Faludi, T. É. p. 157.

Föl pántlikázott lovak, mint mikor a' meny-aszszonyt viszik.

PÁNTOFELY.

PÁNTOFELY. Crepida, baxeae. M. A.
PÁNTOFELYES. Crepidatus. M. A.

PÁNY.

PÁNY. F. Abauj Vben.
PÁNYOK. F. Ugyan ott.
PÁNYVA. Hoszsu kötél, lovat ki czövekelő kötél. Prágai, p. 125. Dug. km. 1. R. p. 19. 219.
Pányva-kötél. idem.
Pányváz, pányvázza. A' lovat ki czövekelet. Sz. D.
Ki pányvázza. Pányvára köti. Sz. D.

PÁPA.

PÁPA. Summus pontifex. PP. Romában volt, pápát nem látott. km.
Pápa. MV. Veszprém Vben.
Pápa-fű. Carduus benedictus. M. A.
Pápa' katonája. Dug. km. 1. R. p. 242. Imbellis miles. Szirmai, Parab. p. 92.
Pápa-süveg. Tiara pontificia.
Pápa-szem. Conspicillum, perspicillum, specillum. M. A. CM. Nem mind tudós az, kinek pápa-szem függ az orrán. km.
Pápa-választás. Electio pontificis. Pázm. Pred. p. 469.
• Aszszony-pápa. Papissa. Pázm. Kal. p. 777.
Rimai pápa. Pontifex Romanus.
PÁPAI. Pontificalis. item Papensis.
Papai áldás. Pontificalis benedictio.
PÁPASÁG. Papatus. Zvonarics. 1. R. p. 931. Telegdi, Felelet p. 114.
PÁPÁLKODik, Pontificem agit. Heltai, 1. Dar. p. 43. Pázm. Kal. p. 777.
PÁPÁS. Pontificius. Zvonarics. 1. R. p. 9.
PÁPISTA. Pontifici adhaerens.
Pápista színben van. Macilentus, exhaustus jejuniis.
Pápistaság. Pontificii, Romano catholici. Pázm. Kal. p. 412. 1021. Pred. p. 853. Káldi, Okt. Int. p. 20. Faludi, N. E. p. 142.

PÁPOCZ.

PÁPOCZ. MV. Vas Vben,
PÁPOCZI, pronunciatione vulgi PÁPCZI. Pápoczensis.

PÁR (név).

PÁR. Fermentum. Savanyító. Sz. D.
Pár-hagyma. Porrum, bulbos. M. A.
Pár-hagymai. Porraceus. M. A.
Pár-lüg. Lixivium. M. A. Koszos a' pár-lügot gyűlöli. km. Dug. 1. R. p. 299.
PÁRA. Vapor. M. A. it. Anima brutorum. Szegény-pára. Misereculus. Sz. D.
Párája. Göze. item Az oktalan állat' lelke. Ki ment a' párája, ki adta barom a' párját. Sz. D.
Párádzik. Evaporat.

Párádzás. Evaporatio.

Párállik. Vaporat, fumat, vaporem halat. M. A.
Párállik a' föld. Terra vaporem halat. Sz. D.
Ki párállott a' bornak minden ereje. El mentt minden ereje. Sz. D.
Meg párállom a' testét. Sz. D.
Párálló nyoszola. Faludi, N. E. p. 156.
Párállott palota. Faludi, E. M. p. 244.
Párás. Vaporosus.
Párás állat. Brutum, animal irrationale. Párázik. Exhalat.
Párázat. Exhalatio. Sz. D.
PÁRGOL, párgolja. Vapore fomentat. Sz. D.
PÁRLik. Ferbet, fervefit. M. A.
Ki párlík a' fű. Sz. D.
Párlódás. Gőzölgés. Pázm. Pred. p. 901.
Párló fű. Agrimonia, eupatorium. M. A.
PÁROL, párolja. Fervefacit. M. A. Vapore fomentat, mundat, lavat.
Párolás. Mundatio vestium per lixivium. Sütés, főzés, párolás, mosás, szűlés, szoptatás, aszszonyoknak nagy kinzás. km.
Pároló sajtár. Vas in quo vestes per lixivium mundantur.
PÁRU-sajtár. idem.

PÁR (társ-név).

PÁR. Par, unus et alter.
Pár-számra. Duplicatim.
PÁRATLÁN. Impar. Feletlen. Faludi, E. M. p. 19.
PÁRJA. Ejus socius, ejus alter.
Párja a' levélnek. Par literarum.
Élete' párja. Vitae suae socia.
Párjál. Apographum exscribit, excipit, describit. PP. Párját veszi.
Párjált levél. Apographum. PP.
PÁRONKÉNT. Binatim, per paria.
PÁROS. Compar, junctus, socium habens, socio gaudens, v. socialis. S. I.
Páros. E. F. Hunyad Vben.
Páros élet. Vita conjugalis, matrimonium. S. I.
Páros ének, melly kettőtől énekeltetik. Faludi, E. M. p. 42.
Páros szeretet. Amor conjugalis. Faludi, E. M. p. 244.
Páros táncz. Faludi, N. E. p. 162.
Párosan. Bini. Paarweise. S. I.
Párosít, párosítja. Conjungit, copulat, consociat. S. I.
Párosodik. Jungitur, conjungitur, sociatur, copulatur. S. I.
Meg párosodik. idem. Faludi, T. É. p. 125.
Párosodás. Junctio, conjunctio, sociatio. S. I.
Párosul. Sociatur, copulatur.
PÁROZik, Párzik. idem.
Párzás. Foetura.
Párzás' ideje. Tempus foeturae.

PÁRIS.

PÁRIS. Parisii.
Páris. Sz. P. Szepez Vben.
Páris' háza. F. Liptó Vben.
Páris-fű. Herba paris. PP.
Páris-madár. Parus, agithalus, PP.

Páris-Pápai. Celebris scriptor lexic
hungarici.
PÁRISI. Parisiensis, parisinus.
Párisi módi. Moda parisina.

PÁRKÁNY.

PÁRKÁNY. Subgrunda, projectura. M. A.
Margo, marginis circumjectio. PP.
PÁRKÁNY. MV. Esztergom Vben.
PÁRKÁNYA. Ejus cinctura.
Ajtó' párkánnya. Liminare portae. Pázm.
Pred. p. 465.
Kemencze' párkánnya. Sz. D.
Kút' párkánnya. Puteal. Sz. D.
PÁRKÁNYOZ, párkányozza. Subgrundat.
M. A. Cingit, sepi, circumdat. S. I.
Meg párkányozza. Marginem circumdu-
cit. PP.
PÁRKÁNYOZÁS. Subgrundatio. M. A.
PÁRKÁNYOZAT. Subgrunda, cinctura.
PÁRKÁNYOZÓ gyalu. Dolabra adunca. PP.

PÁRNA.

PÁRNA. Pulvinar, pulvinarium, pulvinus,
culcitra. M. A.
Párna-héj. Theca pulvinaris. Nem zsák,
párna-héj. km. Káldi, Okt. Int. p. 30.
Párna-zsák. Lectulus viatorius. PP.
* Bőr-párna. Culcitra. NC. p. 375.
Nyereg-párna. Pulvinar ephippii. PP.
p. 242.
PÁRNÁS. Habens pulvinar.
Párnás ágy. Lectus pulvinaribus majo-
ribus instructus.
Párnás szék. Anacliterium. Kanapé.
Faludi, N. U. p. 112. N. A. p. 42.
Párnás vánkös. Faludi, T. É. p. 133.

PÁRT.

PÁRT. Sectio, factio, partes, dissidium.
Fél, rész. M. A.
Párt-fogolja. Partes tuetur, patrocinator.
Párt-fogás. Defensio, patrocinium. S. I.
Párt-fogó. Tutor, protector, defensor,
patronus. S. I. Sz. D.
Párt-tartó. Factiosus. Tinódi. S. I. Je-
suiták' titkai. p. 20. „Annak sem
indítóji, sem párt-tartóji nem voltak
a' Jesuiták.“
Párt-ütés. Seditio, rebellio, factio. M. A.
Párt-ütő. Rebellator, rebellis, sedi-
tiosus. M. A.
PÁRTATLAN. Medius, neutrius partis,
a partium studio alienus. S. I.
Pártatlanság. Neutrarium partium studium,
neutralitas. S. I.
Pártatlanul. Absque studio partium. S. I.
PÁRTÍT, pártítja. In partem seducit, fa-
ctioni adjungit. Sz. D. S. I.
El pártítja. Seducit ad suas partes. Sz. D.
PÁRTJA. Ejus partes.
Pártját fogja. Ejus partes tuetur.
PÁRTOL. Seditioem movet, conspirat.
M. A.
El pártol. Deficit, desciscit. M. A. Pázm.
Pred. p. 337.
Pártolás. Seditio. M. A.
El pártolás. Defectio. M. A. Transfu-
gium. CM.
Pártolkodik. Seditioem movet. M. A.

Pártolkodás. Factio, seditio, conspi-
ratio. M. A.

Pártolkodó. Factiosus, seditiosus. M. A.
CM.

Pártolkodva. Seditiose. CM. M. A.

Pártoló. Seditioem movens. M. A.

Pártoltatja. Facit ut desciscat. Pázm.

Pred. p. 456.

PÁRTOS. Seditiosus, factiosus. M. A.

Pártos rész. Pars factiosa, seditiosa. M.

A. PP.

Pártoskodik. Partem factiosam sequitur,
seditiosis adhaeret. S. I. Sz. D.

Pártosom. Meae factionis, mearum par-
tium, mihi adhaerens. Faludi. E. M. p.
250.

Pártosság. Partium v. factionis studium.
S. I.

Pártosúl. Seditiose, factiose. M. A.

PÁRTOT üt. Rebellat, seditioem movet,
conspirat. M. A.

PÁRTÚL fogja. Tuetur ejus partes, de-
fendit, protegit.

PÁRTUL (ige). In partem secedit, parti
sive factioni accedit. S. I.

El pártul. idem.

PÁRTA.

PÁRTA. Corolla linea v. serico, lanave
texta. M. A. Néha a' jól föl kötött
párta is el esik. km. Dug. 1. R. p.
170.

Párta-öv. Subcingulum, balthus. M. A.

PÁRTÁZ, pártázza. Praecingit, praecin-
cturis, praecinctionibus obducit. M. A.

Pártázat. Limbus. item Praecinctio, praec-
inctura, cinctura. M. A. Káldi, Exod.
25. 24.

Gatya pártázatja. Praecinctura femora-
lium.

PÁSKVILLUS.

PÁSKVILLUS. Famósus liber. PP.

PÁSKULY.

PÁSKULY. Paschalis nom. pr. viri. PP.

PÁST.

PÁST. Campus graminosus. Sz. D.

Ki verni pástra a' borjut. Sz. D.

PÁSTOS, Graminosus. Sz. D.

PÁSTÉTOM.

PÁSTÉTOM. Artocreas, caro crustata. PP.

PÁZSIT.

PÁZSIT. Gramen, campus graminosus. M. A.

Pázsit. F. Bars Vben.

Pázsit-hant. Cespes. M. A.

PÁZSITI. Gramineus. M. A.

PÁZSITOS. Graminosus. M. A.

Pázsintos. idem. Pázsintos udvaron, la-
kik a' szegénység. km.

PÁZSITÓZIK. Graminescit. Vajda 1. K.
p. 535 „pázsitózni kezd a' jóság.“

PÁSZMA.

PÁSZMA. Fasciculus florum. Sz. D. S. I.

Egy pászma, egy ige fonál. Sz. D.

PÁSZMÁS eső. Psecas. PP. p. 76.

PÁSZMOS. E. F. Kolos Vben.

PÁSZTA.

PÁSZTA. Darab, szakadék. Sz. D. Két

pásztát szedtek meg a' szedők a' szó-

lőben. Sz. D.

PÁSZTÁNKÉNT. Darabonként. Kálenda-

riom. 1716. p. 14.

PÁSZTÁS: darabos, szakadékos.

Pásztás eső. Kálend. 1716. p. 17.

Pásztás fölhő. Sz. D.

Pásztáson: darabonként. Sz. D.

PÁSZTERNÁK.

PÁSZTERNÁK. Pastinaca. Moh-répa. Csapó.
p. 219.

PÁSZTOR.

PÁSZTOR. Pastor. M. A. Csak a' pástor'
vétke, ha tudta nélkül eszi meg a'
farkas a' bárányt. km.

Pásztör-ének. Carmen pastoritium. Fa-
ludi, E. M. p. 71. 74. etc.

Pásztör-kalap. Pileus pastoralis. Faludi,
T. É. p. 171.

Pásztör-táska. Bursa pastoris. Faludi,
E. M. p. 82.

* **Borju-pásztör.** Pastor vitulorum.

Csorda-pásztörök. Pastores armentorum.
Pázm. Pred. p. 75.

Dinnye-pásztör. Peponum custos. S. K.

Disznó-pásztör. Subulcus. Kanász. Pázm.
Pred. p. 1098.

Erdő-pásztör. Nemoris custos. S. K.

Fő-pásztör. Summus pastor.

Juh-pásztör. Pastor ovium. Pázm. Pred.
p. 1098.

Kecske-pásztör. Aegonomus. S. K.

Kigyó-pásztör. Libellula. Pille' neme.
Száta-kötő.

Kukoricza-pásztör. Fagopyri custos. S. K.

Lelki pásztör. Pastor spiritalis.

Lúd-pásztör. Anserarius. S. K.

Mező-pásztör. Custos camporum.

Ökör-pásztör. Bubulcus. S. K.

Zsiba-pásztör. Pastor anserculorum.

Szölő-pásztör. Vincarum custos. S. K.

Tehén-pásztör. Pastor vaccarum. Csordás.

PÁSZTORA. Ejus pastor.

Lelkek' pásztora. Pastor animarum.

Szelek' pásztora. Qui ventos pascit.
Pázm. Pred. p. 327.

PÁSZTORATLAN juhok. Oves absque pa-
store. Káldi, Num. 27. 17.

PÁSZTORI. Pastoralis, pastoritius, pa-
storeus. M. A.

Pásztori (Alsó, felső). FF. Soprony
Vben.

Pásztori bot. Pedum. M. A.

Pásztori ének. Faludi, T. É. p. 172.

Pásztóri ernyök. Tuguria pastoritia. Fa-
ludi, E. M. p. 149.

Pásztóri hajlék. Casa pastoralis. Faludi,
T. É. p. 141.

Pásztori táská. Pera pastoralis. Káldi, 1. Reg. 17. 40.
Pásztori vers. Bucolica. CM.
PÁSZTORKODIK. Pastorem agit. M. A.
 Pásztorokodás. Functio pastoralis.
 Pásztorokodó. Fungens munere pastoris. Csuzi, Sip-szó. p. 72.
PÁSZTOROL. Pastorem agit, pascit.
 Pásztorlás. Legeltetés. Sz. D.
PÁSZTORSÁG. Pastura, officium pastorium, functio pastoralis. M. A.
 Fő-pásztorság. Officium summi pastoris. Pázm. Kal. p. 792.
 Lelki pázstorság. Gubernium animarum. Pázm. Kal. p. 1063.
PÁSZTORTALAN. Sine pastore, pastore carens.
 Pászortalan nyáj. Grex derelictus. Sz. D.

PÁVA.

PÁVA. Pavo, pava, pavus. M. A.
 Páva' falva. E. F. Három szék Székében.
 Páva-hosszszan. Faludi, N. E. p. 161.
 Páva-legyező. Plumatile muscarium. PP.
 Páva-módra sétál. Ingreditur Junonium. M. A.
 Páva-toll. Pluma pavonis.

PÁZNÁT.

PÁZNÁT. Egy köz-föld, mellyet az aratók egyszerre föl szoktak fogni.
PÁZNÁTOS. A' ki az aratók közül elől arat, és a' többi utánna. Így hallottam Sághon 1828. Sept. 30.

PE.

PECZ.

PECZ. L. PÖCZ. Sonus rei leviter concussae.
 Pecz-olaj. Oleum lini. Len - mag - olaj. S. I.
 Pecz-téj. Colostrum. Föcs-téj. Sz. D. S. I.
PECZCZENT, peczcenti. Contingit, leniter tangit. M. A.
 Peczcentés. Contactus, tactiuncula. M. A. Momentum. PP.
 Óra - peczcentés. Sonus horologii secundo minutalis, momentum horae.
 Óra-peczcentésnyi. Quod momento durat. Pázm. Pred. p. 622.
PECZÉR. Venaticus agitator, canum agitator. PP. Pázm. Pred. p. 88.
PECZÖL. F. Vas Vben.

PECS.

PECS.
PECSEL (Pecs-hely?). E. F. Három szék Székében.
PECSENYE. Assum, assa caro. M. A. Ha pecsenyét lehet, ne egyél fog-hagymát. km.
 Pecsénye alá való. Excipulum. PP.
 Pecsénye - forgatás. Assatio. Pecsénye-forgatással laktatja a' szolgát. km. Dug. 1. R. p. 254.

Pecsénye-forgató. Obeli versator.
 Pecsénye-sütés. Assatura. M. A.
 Pecsénye-sütő. Obeli versator. PP.
 Pecsénye-sütő vas-láb, mellyen a' nyárs' vége fordul. Cratenterium. PP.
 Pecsénye-szag. Nidor. M. A. Pecsénye-szagért pénz-hanggal fizetnek. km.
 Pecsényéd. FF. Nyitra, Soprony, és Trencsén Vben.
 Pecsényés. Habens assum.
 Pecsényés szemű. Lipposus. M. A. L.
 Pecsényesség Ophthalmia. Szem-fájás. CM.
 Pecsényét süt, forgat. Carnem ad ignem versat, circumagit. PP.
PECSÉT. L. Pöcsét.
PECSÖL. F. Szala Vben.

PEDIG.

PEDIG. Autem, sed, vero, verum. M. A.
PEDIGLEN. idem. M. A.

PEGYMET.

PEGYMET. Variolus. M. A. Mus ponticus, sciurus getulicus. PP.
 Pegymet-gerezna. Variolina. M. A.
PEGYMETES. Muris pontici exuviis suffultus. PP.
 Pegymetes mente. Sz. D.

PEJ.

PEJ. Gilvus, baius, badius. M. A. CM.
 Pej-ló. Equus subalbus. M. A.
 Pej-tó. Tó Békes Vben.

PELBÁRT.

PELBÁRT. t. f. n. Pelbartus.
 Pelbárt' háza. F. Bihar Vben.

PELENCZE.

PELENCZE. Sz. P. Somogy Vben.

PELENGÉR.

PELENGÉR (Pölöngér. NC. p. 339. Plengér. Thelegdinél). Scalae gemoniae. M. A. Reorum cippus, infamis cippus. PP. Tolvajnak kerék, szajhának pelengér. km.
PELENGÉRES hely. Locus, ubi cippus infamis servatur. M. A. L. p. 424.
PELENGÉREZ, pelengérez, pölöngérez. Cippo infami punit.
 Meg pelengérezték. Punitus cippo infami. Sz. D.

PELENKA.

PELENKA. Pólya, melly a' gyermek alá terítették. Sz. D.

PELÉH.

PELÉH. Lamina, sera. M. A. L. Pléh.
 Peléh-gyártó. Faber laminarius. M. A.
 Peléh-vitorla a' ház' tetején. Venti bracteola. PP.

PELIKÁN.

PELIKÁN. Pelicanus. M. A.

PELYE.

PELYE. Glis. M. A.
 Pelye-zárló. Glirarium. M. A.

PELYH.

PELYH (Pehely, pöhöly, pölyh, pih, pihe). Lanugo, floccus v. tenuis pluma. Pázm. Pred. p. 176. 842.
PELYHES: Lanugine obductus, lanuginosus. Pázm. Pred. p. 972.
 Pelyhes madár-fi. Avicula plumescens.
 Pelyhesedik. Lanugine obducitur.
 Meg pelyhesedik az álla: már szakállá kezd indulni. Sz. D.
PELYHEZIK. Plumescit v. pubescit. S. I.

PELYP.

PELYP. Blaesus, balbus. M. A.
PELYPEG. Balbutit. M. A.
PELYPES. Balbutiens, balbutulus.
 Pelypeskedik. Phicidissat. M. A.
PELYPÉG. Blaesitas, balbuties. M. A.

PELYVA.

PELYVA. Palca. vide Polyva. M. A.

PEMET.

PEMET. Rutabulum. M. A. Ártatlan, mint a' pemet a' kemenczétől. km.
 Pemét-fű. Rumex, lapathum. M. A. Marrubium nigrum. Pöszércze. Csapó, p. 221.
 Pemét-rongy. Laciniae rutabuli. Dug. km. 1. R. p. 259.
PEMETEL, pemeteli. Rutabulo mundat, purgat fornacem.
 Ki pemeteli: pemettel ki veri. Paraszt aszszonyok' fegyvere.

PENDELY.

PENDELY. Castula. M. A. L. Péntely.
 Pendély-háló. Species retis. L. Haszn. Mulat. 1825. 1. R. p. 37.

PENET.

PENET. idem quod PEMET. M. A.

PENÉSZ.

PENÉSZ. Mucor, situs. M. A.
 Penész-bűz. Foetor ex muciditate. Sz. D.
PENÉSZEDIK. Mucescit, mucum contrahit. PP.
 Meg penészedik. idem. Faludi, T. É. p. 286.
PENÉSZES. Mucidus. M. A.
 Penészesedik. Mucet, mucescit. M. A.
 Penészeség. Paedor. CM.
PENÉSZLEDIK. Mucescit.
 Meg penészledik. idem. Pázm. Kal. p. 172.
Penészles. Cariosus, mucidus. NC. p. 235.

PENÉSZÜL. Mucescit.

Penészülhetetlen. Quod mucescere non potest. Él ezen szóval Csódi Pál, Gróf Széchényi Zsigmond fölött p. 14.

PENG.

PENG. Resonat, tinnit. M. A. L. PÖNG.

PENIG.

PENIG. Autem, sed, enim, verum, vero. M. A.

PENIGLEN. idem. M. A.

PENISZ.

PENISZ. lásd PENÉSZ.

PENITENCZIA.

PENITENCZIA. Poenitudo, poenitentia, resipiscentia. M. A.

Penitenczia-tartás. idem. M. A.

Penitenczia-tartó. Poenitentiam agens.

PENITENCZIÁTLAN. Impoenitens. M. A.

PENNA.

PENNA. Calamus, penna. M. A.

Penna-csináló kés. Scalprum librarium, culter pennarius. PP.

Penna-csuszamás. Lapsus calami. Pázm. Pred. p. 850.

Penna'orra. Cuspis calami. Pázm. Kal. p. 129.

Penna-tartó. Theca calamaria. NC. p. 391.

* Réz-penna. Stylus. NC. p. 391.

PENNÁT csinál. Apat, temperat, acuit pennam, calamum. PP.

PENNAVÁLIS. Pennarium, calamarium, graphiarium. M. A. PP.

PENTŐKE.

PENTŐKE. Mentéske. Sz. D.

PENY.

PENY, Penyv, Penyü. Mucor, situs. S. I.

PENYHED. Mucet, mucescit, mucorem ducit. S. I.

Meg penyhedtt a' kenyér. Panis mucorem contraxit. Sz. D.

PENYHES, Penyves. Mucidus. S. I.

Penyhesedik. Mucescit. S. I.

PEP.

PEP.

PEPE Papa. Így szól a' kis gyermek kenyeret kérvén. Sz. D.

PEPECSÉL. Ineptit, gesticulat. M. A.

Pepecselés. Ineptiae, gesticulatio. M. A. Zvonárics, 1. R. p. 918.

Pepecsölés. idem. Zvonárics. 1 R. p. 537.

PEPES' fa. Sz. P. Baranya Vben.

PER.

PER, Peres, Percl. vide infra PÖR. M. A.

Per-kupa. F. Torontál Vben.

* Per-lak. MV. Szala Vben.

Per-misc. F. Vas Vben.

PERE. F. Abauj Vben. Sz. P. Veszprém Vben.

Pere-Marton. F. Veszprém Vben.

PERECZ. Spira, crusta. item Armilla.

Perecz. Árok Bars Vben.

Perecz' földé. Sz. P. Vas Vben.

Perecz-sütő. Crustarius. S. I.

* Arany-perecz. Armilla aurea. CM. Nem illik disznó'orrára az arany-perecz. km.

Fonott perecz. Spira plicatilis.

Sós perecz. Crusta salita. Farsangon szokták árulni.

Pereczes. Armillatus, armillaris. item Crustarius. S. I.

Pereczes golyóbis. Sphaera armillararis.

Pereczes gömb. idem. S. I.

PERECSENY. E. F. Kraszha Vben.

PERED. F. Posony Vben.

PEREG. Vas-salak, vas-ganéj, vas-szar. Sz. D. S. I.

Pereg. F. Pest Vben.

Kis Pereg. F. Arad Vben.

PERENYE. F. Vas Vben.

PEREPUTTY. Familia, progenies, cognatio, posteri, proles, soboles. M. A.

Nem maradt semmi pereputtya. Sz. D.

Pereputtyostól oda vagy. Piceae ritu perditus. M. A. KV.

PERESZLEN. Verticulum, verticillum. M. A. CM. Orsó' aljára függesztett karka, orsó-pörgető. Sz. D. Furge, mint a' pereszlen. km. Dug. 1. R. p. 219.

Pereszlenes. Verticulus. M. A.

PERGE. Vermis lardarius. Speckwurm. S. I.

PERNYE. Cinis, favilla. M. A. L. PÖRNYE.

PERÉM.

PERÉM. Fimbria, lacinia, limbus. M. A. L. PRÉM.

PERÉNT.

PERÉNT. Folyó víz, Szombathelyen megy keresztül, és Rumnál a' Rábába szakad.

Perént (Ó, új). FF. Vas Vben.

PERÉS.

PERÉS. Praelum, torcular. M. A. L. PRÉS.

PERGÁMEN.

PERGÁMEN. Membrana, pergamena. PP. L. Pargamina.

PERJE.

PERJE. Filix. M. A. L. PÖRJE.

PERJEL.

PERJEL. Prior conventualis. S. I.

PERJELSEG. Prioratus in conventu. S. I.

PERMET.

PERMET.

PERMETEZIK. Csöpög az eső aprón, szemzik, lanyházik. Sz. D. S. I.

Permetezés: lanyha eső. Sz. D.

PERSELY.

PERSELY. L. Pörsöly. Pixis.

PESELY. idem. L. Pössöly. M. A.

PERVÁT.

PERVÁT. Sz. P. Veszprém Vben.

PERVÁTA. Forica, cloaca. M. A. [Sedes privata. Pázm. Kal. p. 1034.

Pervátai. Foricarius, cloacarius, cloacalis. M. A.

PES.

PES.

PESDÜL. Incitatur. Beniczki. p. 34.

Meg pesdül. Concitatur, irritatur. Pázm.

Pred. p. 161.

PESG. Fervet. vide PÖSG. M. A.

PESHED. Situ, mucore corrumpitur.

PEST. R. Kemencez, mely alatt tüzelnek. A' pest megé vetették. Sz. D.

Pest' alja: kemencez' alja. Sz. D.

PEST. Sz. KV. Buda' ellenében.

Pest Vármegye. Comitatus Pestiensis.

Pestes. F. Bihar Vben. E. FF. belső Szolnok, és Hunyad Vben.

Pesti. Pestiensis.

PESTIS.

PESTIS, dög-halál. Pestis.

PESZERCZE.

PESZERCZE. Philochares, marrubium. M. A.

Peszercze-gomba. Bolerus subsquamosus. S. I.

PESZÉR.

PESZÉR. Calo, cacula. M. A. Faludi. N. E. p. 36. 211.

Peszér. F. Bars Vben. Sz. P. Pest Vben.

* Hal-pészér. Piscinarius. CM.

Méh-pészér, méh-tartó. Apiarius. CM.

Tál-pészér. Helluo. CM.

PESZÉRKEDIK. Calonem agit.

Tál-peszérekedik. Helluatur. CM.

Tál-peszérekedés. Helluatio. CM.

PESZMEG.

PESZMEG. Roszszul készültt tészta-mű. S. I.

Mikes Török Orsz. Lev. p. 354. — Geidler H. Okt. p. 15. 120. Peszmeg: Biscuit.

PESZMÉT.

PESZMÉT. Panis nauticus. PP. Vox est persica, patet e Relatione legationis D. Georgii Hoszszutóthi, qua ad Principem Transylvaniae, Gabrielem Bethlen, functus est, ubi inter cetera refert „Itaque Kazul (Persarum) confestim bis coctis panibus (Peszmét vocant) veneno infectis aliquot centenos camelos onerari jubet.“ L. Kovachich Script. R. Hung. minores. p. 281.

PESZSZ.

PESZSZ. Sonus sibilantis.

PESZSZEG. Sibilat. Ludak is peszszegnek

ellene. Csuzi, Síp-szó p. 161. Tromb. p. 460.
Peszszegés. Sibilus. Mérgező peszszegése a' ravasz kigyónak. Csuzi, Tromb. p. 213.
Peszszegő. Sibilans. Csuzi, Tromb. p. 460.

PESZTER.

PESZTER. Gladius parvus. v. culter chirurgorum. S. I. Német kard. Sz. D.
PESZTERKEDIK. Késsel, mivel, hadáz. Sz. D.

PESZTONKA.

PESZTONKA. Gyermecket hordozó leány. Sz. D.

PETÁK.

PETÁK. Numus septenarius. S. I.

PETÁRDA.

PETÁRDA. Tormentum insititium, impetarda. PP.
Petárda. F. Baranya Vben.
PETÁRDÁZ, petárdázza. Tali tormento impetit.
Meg petárdázza. idem. Geidler, H. Okt. p. 98.

PETE.

PETE. Ovum. Beñkö, Transylv. Tom. 1. p. 402.
Pete. F. Szatmár Vben. E. F. Torda Vben.
PETÉNY (Alsó, felső). FF. Nógrád Vben.

PETRENCZE.

PETRENCZE. Csuzi, Tromb. p. 143. Rakás-széna, melyet egyszerre el lehet vinni. Sz. D.
Sok petrenczéből nagy baglya leszsz. km.

PETRESELYEM.

PETRESELYEM. Petroselinum, olus atrum. M. A. Réá illik, mint petreselyem a' leveste. km.
Petreselyem-szóló: olasz szóló.

PETTY.

PETTY. Macula. S. I.
Petty-hinár. Szeplo-hinár. Lichen. S. I.
Petty-menyét. R. Viverra genetta, genethó, panthera minor. Genethkatze. S. I.
PETTYEGTET, pettyegteti. Maculis notat, interstingvit, variegat. S. I.
PETTYES. Maculosus, scutulatus, variegatus, versicolor. S. I.
Pettyes menyét. idem ac Petty-menyét. S. I.
PETTYÉNY. F. Szatmár Vben.
PETTYÜTT. Rothadott reves fa, melly éjtszaka fénylik. Sz. D.

PEZDER.

PEZDER. L. Peszter.
PEZDERKEDIK. Insurgit. PP. Kakaskodik, szembe száll. Sz. D.

PÉ.

PÉCZ.

PÉCZ (Al, föl.). FF. Győr Vben.
PÉCZE. Signum, nota v. meta, scopus v. limes, terminus. S. I.
Pécze, péczezi. Signat, notat. S. I.
PÉCZEL. F. Pest Vben.

PÉCS.

PÉCS. Quinque Ecclesiae. Sz. KV. Baranya Vben. Németnek Bécs, magyárnak Pécs. km.
Pécs-kő. Omlott vár Nógrád Vben.
Pécs-újfalú. F. Sáros Vben.
Pécs-vár. Pécs-várad. MV. Baranya Vben.
* Új Pécs. F. Torontál Vben.
PÉCSKA. MV. Arad Vben.
PÉCSI. Quinque Ecclesias. M. A.
Pécsi püspökség. Episcopatus Quinque Ecclesiarum.

PÉK.

PÉK. Pistor. Kenyér-sütő.
Pék-kenyér. Panis a publico pstore.

PÉL.

PÉL (Péll, Pély). t. h. n.
Pél-föld. Sz. P. Esztergom Vben.
PÉLA. F. Bars Vben.
PÉLDA. Exemplar, exemplum, typus. M. A.
A' roszsz példán nem kell himet varrni. km.
Példa-adás. Pázm. Pred. p. 270.
Példa-adó. Exemplaris, exempló provocans. Pázm. Pred. p. 305.
Példa-beszéd. Proverbium, parabola, sententia, adagio, adagium. M. A.
Példa-formáló. Proplastes. M. A.
Példa-formáló mesterség. Proplasticus. M. A.
Példa-metszés. idem.
Példa-metsző. Proplastes. M. A.
Példa-öntő. idem. M. A.
Példa-vétel. Desumptio typi, exempli.
Példája a' könyvnek. Exemplar. Sz. D.
Példálódzik. Alludit. Sz. D.
Példának okáért. Exempli gratia.
Példás. Exemplaris, imitabilis, dignus imitatione.
Példás életű. Vitae exemplaris.
Példás lator. Lator infamis. A' példás lator is szereti a' jámbor nevet. km.
Példáskodik. Exemplariter se gerit. Faludi, N. A. p. 199.
Példáson. Exemplariter.
Példát vesz. Sequitur exemplum. PP.
Példátlan. Carens exemplo, unicus. S. I.
Például. Exempli caussa, instar exempli. S. I.
Példáz, példázza. Configurat. M. A.

Példázat. Typus. M. A.
Példázat. Subinnuit. S. I. Sz. D.
Példázodik. idem. Faludi, N. A. p. 114.
Példázó. Typicus, parabolicus. it. Adumbrans, figurativus. M. A.
Példázódik. Subinnuit, annuit.
Példázva. Figurata, typice. M. A.

PÉNTEK.

PÉNTEK. Dies veneris, feria sexta. M. A.
Gyakorta fordúl, mint a' péntek, szombat. km.
Péntek. Csárda Bihar Vben. E. F. belső Szolnok Vben.
Péntek' fa. F. Szala Vben.
Péntek-falu. F. Vas Vben.
Péntek' halma. Csárda Bihar Vben.
Péntek-hely. Sz. P. Somogy Vben.
* Borju-nyíró péntek. Calendae graecae. Meg cselekszi borju-nyíró pénteken. Ad calendae graecae. VM. p. 22.
Csonka péntek. Feria sexta hebdomadae primae in Quadragesima.
Eb-ijesztő péntek. Feria sexta paschatis.
Kántor-péntek. Feria sexta quatuor temporum.
Nagy péntek, Feria sexta hebdomadae sanctae. Nagy a' csöndesség, mint nagy pénteken a' mézár-székben. km.
Sok péntek. Aetas protracta. El érte a' sok péntek. Consenuit.
PÉNTEKEL. Diem Veneris servat.
Meg péntekelték. Ex sententia iudicum die Veneris verberatus. Hallottam 1816. Dec. 23.
PÉNTEKEN. Die Veneris.
Múlt pénteken. Praeterito die Veneris.
PÉNTEKES. Venerdiarius, qui more turcico diem Veneris sanctificat, loco diei Dominicae. M. A.
PÉNTEKHEZ egy hétre. Ad diem Veneris die octavo.
PÉNTEKI. Diei Veneris. Pénteki vig tanczot vasárnapi bú éri. Beniczki. p. 205.
Pénteki hús-étel. Esus carnis die Veneris. Pázm. Kal. p. 306.
Pénteki nap. Dies Veneris v. die Veneris.
PÉNTEKRE. Ad diem Veneris.

PÉNTELY.

PÉNTELY. Castula. M. A.
PÉNTELYES ing. idem. M. A.

PÉNZ.

PÉNZ. Pecunia, numisma, numus, moneta. M. A. Győzedelmes a' pénz. km.
PéNZ-bírság. Mulcta, birsagium. PP.
PéNZ' bolondja. Philargyrus, pecuniae avidus. S. I.
PéNZ' bőve. Affluxus pecuniae, copia monetae. S. I.
PéNZ-büntetés. Multa, mulcta. S. I.
PéNZ-csalás. Fraudulenta extorsio pecuniae.
PéNZ-csaló. Impostor, numis alium arte subdola spolians. S. I.
PéNZ-csaló áruk. Illecebrae argentariae. S. I.

Pérez emberség, ruha tisztesség. Virtutem, et sapientiam, vincunt testudines. M. A.
 Pérez' folyása. Cursus pecuniae. Epist. Széch. T. 2. p. 300.
 Pérez-gyűjtés. Collectio pecuniae. Pázm. Pred. p. 357. 821. 940.
 Pérez-gyűjtő. Qui pecuniis studet congregandis.
 Pérez-halászó (horgászó). Lucripeta. PP.
 Pérez-hamisítás. Falsificatio pecuniae.
 Pérez-hamisító. Falsarius. M. A.
 Pérez-hang. Tinnitus pecuniae. Az étek' szagáért pérez-hanggal fizetnek. km.
 Pérez-isméret. Scientia rei numariae. S. I.
 Pérez-isméret. Peritus rei numariae. S. I.
 Pérez-keresés. Quaesitio pecuniae. Pázm. Pred. p. 358. 824.
 Pérez-kérő. Petitor pecuniae.
 Pérez-kivánás. Amor numi. Pázm. Pred. p. 363.
 Pérez-kivánság. Orexis pecuniae habendae.
 Pérez-költés. Expensio pecuniae.
 Pérez-költő. Qui pecuniam expendit.
 Pérez-levelű fű. Centum morbia, numularia, lunaria. M. A.
 Pérez-mérő serpenyő. Symbella. NC. p. 379.
 Pérez-mester. Praefectus monetae. S. I.
 Pérez-metsző. Haszn. Mul. 1825. 1. R. p. 116.
 Pérez-műhely. Officina monetaria. S. I.
 Pérez-olvasás. Numeratio pecuniae.
 Pérez olvasva jó. km.
 Pérez-ontó. Prodigus. „A' melly város tékozló, és pérez-ontó, veszni akar.“ Faludi, T. É. p. 290.
 Pérez' példája. Monetarius typus. PP.
 Pérez' rabja. Mancipium pecuniae. Pázm. Pred. p. 364.
 Pérez-szennnyel piszkos a' keze. Dug. km. 1. R. p. 153.
 Pérez-szeretés. Amor pecuniae. Pázm. Pred. p. 729.
 Pérez-szerető. Philargyrus. M. A.
 Pérez' szűke. Defectus pecuniae, inopia argentaria, difficultas numaria. S. I.
 Pérez-tár. Aerarium. S. I.
 Pérez-tartó. Numularia pixis, arca. M. A.
 Pérez-váltás. Collybus. M. A.
 Pérez-váltással kereskedik. Trapezitum agit. PP.
 Pérez-váltó. Mensarius, collybistes, trapezita, argentarius, numularius. M. A.
 Hiával való pérez-váltó. Campsor. CM.
 Pérez-váltó bér. Collybus, agio. S. I.
 Pérez-váltó ház. Argentaria. NC. p. 295.
 Pérez-váltó hely. idem. M. A.
 Pérez-verés. Cusio monetae.
 Pérez-verő. Monetarius cursor, pisetarius. M. A.
 Pérez-verő hamis példa. Typus adulterinus. PP.
 Pérez-verő ház. Officina monetaria, officina argentaria. PP. NC. p. 297.
 Pérez-verő hely. Argentaria. M. A. CM.
 Pérez-verő pöröly. Marculus. PP.
 Pérez-vesztegetés. Profusio pecuniae, prodigalitas.

Pérez-vesztegető. Prodigus. Faludi, N. E. p. 213.
 * Ajándék - pérez. Dono acceptae, vel datae pecuniae. S. K.
 Adó-pérez. Numisma census.
 Alamisna-pérez. Pecunia elemosynae titulo data. Vajda, K. É. 1. K. p. 522.
 Apró pérez. Pecunia minuta.
 Arany-pérez. Numus aureus. NC. p. 379.
 Avató pérez. Auctoramentum, arrha. S. I.
 Ál pérez. Falsa moneta. S. K.
 Árva-pérez. Tutelaris pecunia. S. K.
 Bába - pérez, vagy Babka. Obulus, semidenarius hungaricus. S. I.
 Bárdos pérez. L. Miller, in App. p. 133.
 Bika-pérez. Pecunia pro intertentione tauri, a vaccam habentibus, pendi solita. S. K.
 Büntetés-pérez. Mulcta.
 Egy pérez. Unus nummus, frustum pecuniae.
 Egy péreznek ura nem vagyok. Non sonat in loculis ulla moneta meis.
 Elenkes pérez. Species monetae deterioris, sub Ludovico 2. R. Hung. coepit anno 1523. L. Sigleri Chronologia, ad hunc annum.
 Elő-pérez. Arrha, auctoramentum. Pázm. Pred. p. 175.
 Emlékeztető pérez. Numus memorialis.
 Erszény-pérez. Marsupium plenum pecunia. Néha többet használ a' jó barát erszény-péreznél. km.
 Ezüst-pérez. Moneta argentea.
 Fa-pérez. Pecunia lignea. Fa pézzel várat nem építhetni. km. Dug. 1. R. p. 157.
 Fejér pérez. Moneta argentea. A' füstő fekete kézzel fejér péznt keres. km.
 Fél pérez. Semissis. PP.
 Fől-pérez. Arrha, arrhabo. S. I. Ferd. Miller, in App. p. 133.
 Fől hordó pérez a' molnároknál.
 Fő-pérez. Capitale. Faludi, N. E. p. 44. 194.
 Füst-pérez. Tributum a fumaris v. foco. Szirmai, Parab. p. 81.
 Hal-pérez. Squama piscium. S. K.
 Hamis pérez. Numus spurius, adulterinus. NC. p. 379. Egy hamis pérez százat emészt. km.
 Hamis pérez-verő. Cusor falsae monetae. Faludi, U. E. 2. R. p. 171.
 Harangozó pérez. Pecunia pro pulsu campanae. Már a' harangozó pérez néz ki az orrából. km.
 Hely-pérez. Vectigal forense, vectigal mercium, v. rerum in foro vendibilium. S. K.
 Heverő pérez. Pecunia in arca reposita. Csuzi, Trömb. p. 91.
 Heveder-pérez.
 Héti pérez. Merces laboris pro septimana. VV. L.
 Hid-pérez. Pontorium. S. K.
 Hó-pérez. Pecunia stipendiaria.
 Ital-pérez. Bibale. Ital-péznt érdemlett. Ad colophonem deduxit.
 Jegy-pérez. Pecunia dotalitia. Faludi, N. A. p. 50.
 Kalák - pérez. Taxa facti indicii. S. K.
 Kamat-pérez. Foeneraria pecunia. S. K.

Kása-pérez. Pecunia titulo pulmenti, pro coqua, a nuptiantibus collecta.
 Kelendő pérez. Moneta currens.
 Keresztes pérez. Moneta crucigera. E. Diplomate anni 1454.
 Kész pérez. Pecunia parata. Nincs jobb vásárlani, mint kész pézzen. km.
 Kis pérez. Denarius.
 Ki vető pérez. Pecunia superflua, v. numus memorialis, missilis. Jeton. S. I.
 Komp-pérez. Pontorium. S. K.
 Kongó pérez. Moneta cuprea. Epist. Széch. T. 2. p. 137.
 Kopott pérez. Numus detritus, usu attritus.
 Koronás pérez. R. Numi Mariae 1-ae. L. Miller, App. ad num. p. 166.
 Kölcsön-pérez, kölcsönözött pérez. Pecunia mutuo accepta.
 Költő pérez. Pecunia usualis. Pázm. Pred. p. 729. 913. 1254.
 Lélek-pérez — Pap paptól nem kér lélek-péznt. Clericus clericum non decimat.
 Lopott pérez — Lopott péznből alamisnát ad. km.
 Mag-pérez. Pecunia foenori locata.
 Ostor-pérez, mellyet 'a' posta-kocsisok kérnek. km.
 Öt pérez. Quinque denarii. Nálunk is öt pérez egy garas. km. Dug. 1. R. p. 68.
 Pap-pérez — Roszsz örökség a' pap-pérez. km.
 Papiros-pérez. Scheda bancalis.
 Pogány pérez. Numi veteres gentilium.
 Posta-pérez. Pecunia postalis, quae cursus nomine debetur. S. K.
 Pöcsét-pérez. Cerarium. CM.
 Pöngő pérez. Moneta argentea. Fejér pérez, fejér jó pérez. Epist. Széch. T. 2. p. 137.
 Régi pérez, régi pézrek. Numi veteres.
 Régi pézrek' gyűjteménye. Collectio numorum veterum.
 Réz-pérez. Moneta cuprea. S. K.
 Roszsz pérez — Ismérem mint a' roszsz péznt. km.
 Sarló-pérez. Pecunia messoralis.
 Szám-vető pézrek. Abaculi. M. A.
 Száraz pérez. Pecunia sterilis. Faludi, N. E. p. 197.
 Szégyen-pérez. Mulcta pecuniaria ob dishonestationem.
 Szép pérez — Csunya leánynak szép a' péznce. km.
 Szita-pérez, melly a' szitalón való örlésért jár.
 Szoktató pérez. VV. L.
 Tőke-pérez. Summa capitalis pecuniae. S. K.
 Új pérez. Nova moneta.
 Vám-pérez. Vectigalis pecunia. S. K.
 Vásár-pérez. Vectigal. M. A.
 Vertt pérez. Aes signatum. NC. p. 379.
 Veszett pérez. Desperata pecunia. S. K.
 Zacskó-pérez. Sacculus pecuniae. Ha teli zacskó-péznt mutatnak is, még sem adják ám mindjárt oda. km.
 PÉNZBE játszodnak. Numerata, vel deposita pecunia ludunt. PP.
 Péznbé játszó. Qui pro pecunia ludit. Faludi, T. É. p. 294.
 Péznbé kerül. Pecuniam constat.
 PÉNZBÉLI. Pecuniarius, numarius. S. I.
 Péznbéli büntetés. Mulcta pecuniaria.

Pénzbéli segedelem. Subsidiu pecuniarium.

PÉNZE. Ejus pecunia. Kinek mennyi pénze, annyi hitele. km.

Hal' pénze. Squama piscis.

Szent Miklós' pénze. Arrha. Zálog. CM.

PÉNZEL (mint tüzel.), pénzeli: pénzt költ, v. pénzzel más föl segít. Sz. D. Föl pénzelt magát. Numis se instruxit. Le pénzeli: pénzzel le fizeti. Nem pénzeltettem le.

PÉNZEN. Pro pecunia. Pénzen el adja hitét. km.

Pénzen vett. Emptitius. M. A.

Pénzen vett dicséret, czíra hazugság. km.

PÉNZEZ. Pecuniosus, numosus, numatus. M. A. A' ki pénzes, kényes. km.

Pénzes ember. Dives. Nincs vétke a pénzes embernek. km.

Pénzes erszény. Crumena. Faludi, N. E. p. 175.

Pénzes hal. Piscis squamatus.

Pénzes ház. Thesauraria. Pázm. Pred. p. 312.

Pénzes kút. Sz. P. Veszprém. Vben.

Pénzes láda. Gazophylacium. Pénzes ládat, kincsét, jó csukva tartani. km.

Pénzes malom. Malom Komárom Vben.

Pénzes tár, Pénz-tár. Arca v. aerarium. S. I.

Pénzesedik. Ditescit, numescit. S. I.

Pénzesül. idem.

Pénzesség. Numatio. M. A. CM.

PÉNZETLEN. Pecunia destitutus. Faludi, N. U. p. 19. Pénzetlen hal. Piscis non squamatus.

Pénzetlenség. Inopia argentaria, absentia pecuniae. S. I.

PÉNZÉRT. Pro pecunia. Ma pénzért, holnap ingyen.

PÉNZI. Pecuniarius, numarius. M. A.

PÉNZRE böcsüli. Adaerat. PP.

Pénzre van szüksége. Eget acris Cappadocum rex.

PÉNZT kérnek a' korcsmán. km.

Pénzt teremt mindenből. Vellus aureum. M. A.

PÉNZÜL. Pecuniarie. M. A.

Pénzül vette föl. Pecuniariam solutionem accepit.

PÉNZZEL. Cum pecunia. Üdövel, pénzzel, takarékosan kell bánni. km.

Pénzzel járják a' vásárt. km.

Pénzzel kell meg kerülni a' parasztot. km.

Pénzzel kereskedik. Quaestum cum pecunia exercet.

Pénzzel kereskedés. Negotiatio numaria. S. I.

Pénzzel kereskedő. Negotiator pecuniaris.

Pénzzel sokan meg vették a' mennyországot. km.

PÉNZZÉ tette mindenét. Sua omnia (vendendo) in pecuniam convertit.

PÉP.

PÉP. Pulmentum, puls, pappá. M. A. CM.

Pép-főzés. Coctura pultis.

Pép-főző. Pultarius. PP.

Pép-főző fazék. Olla pulmentaria. M. A.

Pép-főző lábas, serpenyő. Tripus. PP.

PÉPES fazék. Olla pulmentaria. M. A.

PÉR.

PÉR. F. Győr Vben. Sz. P. Hont Vben. E. F. Közép Szolnok Vben.

Pér-hal. Thymallus. Asche. S. I.

PÉRA. Vulva animalis bruti. Ex usu vulgi.

PÉRC. F. Bihar Vben.

Vámos Pércs. Hajdu-város.

PÉSZMA.

PÉSZMA (Pézsma, Pézma). Ambra, moschus. M. A.

Pézsma-aíma. Olfactoriolum. Káldi, Isai. 3. 20.

Pézsma-disznó. Bisamschwein. Mitterpacher.

Pézsma-kása: kőficz, liszt-kása, macska-nadrág. Sz. D.

Pézsma-kóró. Ruscum, ruscum. M. A.

Pézsma-macska. Odoraria felis. PP.

Pézsma-réce. Anas moschata. S. I.

Pézsma-szag. Odor moschi. Pázm. Pred. p. 746.

Pézsma-szagú. Moschum redolens.

PÉSZMÁS. Moscho perfusus, imbutus, moschum olens. PP.

Pézmás keztyük. Chirothecae. PP.

PÉT.

PÉT. Sz. P. Veszprém Vben.

PÉTER.

PÉTER (Peti, Pető, Petri). t. f. n. Petrus. M. A.

Péter' fa. t. h. n.

Péter' falva. t. h. n.

Péter-fejű. Pervicax. Vélekedésében meg átkodott. Thelegdi, Hom. 1. R. p. 776.

Péter' földje. F. Szala Vben. Telek Pest Vben.

Péter' háza. Sz. P. Bihar Vben. E. F. belső Szolnok Vben.

Péter' hida. F. Somogy Vben.

Péter' kése. Pugio sclopeti, stylus ferreus. Bayonnette. S. I.

Péter' laka. E. FF. Torda, és alsó Fejér Vben.

Péter-mező. F. Sáros Vben.

Péter-szeg. F. Bihar Vben.

Péter' telke. Sz. P. Szabolcs Vben.

Péter-vágás. F. Sáros Vben.

Péter-vár. Petropolis.

Péter' váradja. Petrovaradinum.

Péter' vására. MV. Heves Vben.

* Szent Péter. t. h. n. Van ilyen nevű helység Magyar országban 22, Erdélyben négy.

Szent Péter' füve. Helxine parietaria. NC. p. 39.

Szent Péter' hala. Zeus. M. A. L.

Szent Péter' kulcsa. Primula veris. Csapó. p. 148.

Szent Péter' szakállja. Hedera popinarum.

Szent Péter-úr. F. Szala Vben.

PÉTERD. t. h. n.

PÉTERI. Ad Petrum pertinens. Péteri. t. h. n.

PÉTERMÁNY. F. Gömör Vben.

PÉZMA.

PÉZMA. Moschus, moschum. M. A. L.

Pésma.

PÉZMÁS. Moscho imbutus. Faludi, B. E. p. 100.

PF.

PFI.

PFI. Apage, phy. S. I.

Pfiha. idem. M. A.

PFÚJ.

PFÚJ. Apage. Pázm. Kal. p. 1069.

Pfúj, te szemtelen, te gyalázatos. Pfúj, nem szégyenled.

PI.

PIACZ.

PIACZ. (Faludi ht: piarcz. N. U. p. 52.) Forum. M. A. Meg tanít a' piacz minden vásárlásra. km.

Piacz' hazugja. Canalicola. M. A.

Piacz' közepén. In medio foro. Pázm. Pred. p. 1070.

* Csata-piacz. Locus praellii. S. K.

Hal-piacz. Forum piscarium. S. K.

Vásárló piacz. Emporium. CM.

PIACZI. Forensis, agoraeus, ad forum pertinens, vel quod in foro habetur, emitur, et venditur. M. A.

Piaczi áron. Pretio forensi.

Piaczi kenyér. Agoraeus panis. M. A.

PIACZON. In foro.

Piaczon tekergő. Ardelio, otiosus, circumforaneus. M. A.

PICZIN.

PICZIN. Parvus, pusillus, minutus. S. I.

PICZINKE. Minutulus, pusillus.

PICZINSEG. Parvitas. Faludi, N. A. p. 87.

PIGE.

PIGE, PIGA: gyermek-játék, két végére vékonyabbra faragott fáska, pilincz, pilinczke. Sz. D.

PIGÉZ, PIGAZ. Pilinczkéz. Sz. D.

PIF.

PIF paf: egymás után való lödőzés. S. I.

PIFEG pufog. Cum sonitu verberatur.

PIH.

PIH. Pluma, lanugo, floccus. M. A. Pölyh, nyíredék. Tomentum. M. A. Káldi, Sap. 5. 15.

Pih a' fa-bimbón. Julus. M. A.
 Pih-kérő a' sebben. Linamentum. M. A.
 PIHE. Plumula, floccus.
 Pihe-könnyű. Levis ut floccus. Faludi,
 N. U. p. 154.
 Pihe-könnyűségű. idem.
 Pihét le koptatja. Defloccat. M. A.
 PIHES. Plumtilis, plumosus, plumatus,
 v. lanuginosus. M. A.
 Pihés lábú. Plumipes. M. A.
 Pihés szakállú. Lanuginosus, barbatus.
 S. I.
 Pihesedik. Plumescit, plumat. M. A.
 Meg pihesedik. Plumat. CM.
 PIHETLEN. Deplumis, implumis. M. A.
 PIHI. Plumarius, plumeus. M. A.

PIH.

PIH. Sonus, halitus.
 PIHEG. Halat, spirat, anhelat. CM.
 Alig piheg. Vix spirat.
 Pihegés. Halitus. Sz. D.
 Pihegő. Halans.
 PIHEN, PIHHEN. Respirat. M. A.
 Ki pihente magát. Ki nyugodta magát.
 Sz. D.
 Meg pihhen. Respirat. M. A.
 Pihhenés. Respiratio. M. A. Pázm. Pred.
 p. 1081.
 Meg pihhenés. idem. M. A.
 Pihenget. Halitat, Faludi, N. A. p. 91.
 Pihenő. Respirans.
 Pihenő hely. Locus respirii, cessationis
 a labore. Sz. D.
 Pihenő nap. Vacatio. Sz. D.
 Pihenő óra. Hora quietis, vacationis a
 labore. Faludi, U. E. in praef.
 Pihent. Respirat. M. A.
 Pihentés. Respiratio, halatio. M. A.
 Pihentelenül. Absque respirio, incessan-
 ter. S. I.
 Pihentet, pihenteti. Dat tempus pro res-
 pirio.
 Ki pihentette a' lovait.
 PIHÉS.
 Kehes pihés. Tussitabundus. Hallottam
 1825. Máj. 19.
 Piheskedik. Anhelat. M. A.
 Piheskedés. Anhelatio. M. A.
 PIHÉS. Halatio.
 Pihés lehés. Respiratio, halatio. M. A.
 PIHÖL. Halitat. M. A.
 PIHÖLÉS. Halitus. M. A.
 PIHŐ. Halans.
 Pihő lehö. Anhelator. M. A.

PIKKELY.

PIKKELY. Nodus planus, pressus v. bul-
 la, umbilicus v. squama ossea. S. I.

PIKÓ.

PIKÓ. Ittos. Csuzi, Tromb. p. 462.
 PIKÓS. Ebrius, temulentus. Sz. D.
 Píkósodik. Incbriatur, temulentus fit. Sz. D.

PILA.

PILA. Fött riskása. S. I.
 Pila. F. Posony Vben.
 Vak-pila. Caecutulus, caecutiens.

PILÁTUS.

PILÁTUS. t. f. n. Pilatus. Bele jött,
 mint Pilátus a' Credoba. km.
 Pilátus' konyhája. Cloaca, latrina.
 PILÁTUSKODIK. Pilatum agit. Vajda, 3.
 K. p. 464.

PILI.

PILI. Pölyhe. Az eleven szénről el fűtt
 apró részecskék. Sz. D.

PILINGA.

PILINGA. Nyeletlen kés v. bicsak. Sz. D.
 S. K.

PILIS.

PILIS. Rasura, character. M. A.
 Pilis. Pap-koszorú. Corona sacerdotalis.
 S. I. Pázm. Pred. p. 506. Biró Már-
 ton, Micae p. 253. „Quasi ex pilis
 (hajból) csináltt korona.“
 Pilis. FF. Pest, Szabolcs, és Tolna
 Vben.
 Pilis. Hegy Esztergom, és Pest Vben.
 Pilis Vármegye. Ez már egyesülve van
 Pest Vármegyével.
 Pilisben nem látni szarkát. km. L. Be-
 lii Not. Hung. T. IV. p. 98.
 * Pap-pilis. Corona sacerdotalis. Pázm.
 Kal. p. 137.
 PILISES. Habens rasuram, coronam.
 Pázm. Kal. p. 354.
 Kis pilises pap. Subdiaconus. NC. p.
 255.

PILL.

PILL.
 PILLA. Cilium. Szem-hártya. Sz. D.
 Szem' pillája: szem' hártája. Sz. D.
 PILLAG. Rutilat. M. A. L. Pillog.
 Pillagó. Rutilus. M. A. Vrancsics.
 PILLANG. Rutilat. S. I.
 Pillangó. Rutilus v. papilio. Sz. D.
 PILLANT. Nictat v. spectat, aspicit. S.
 I. Kinek kinek pillant néha a' sze-
 rencse. km.
 Belé pillant. Inspicit.
 Meg pillantja. Conspicit, contemplatur.
 Pillantás. Nictus. M. A.
 Szem-pillantás. Nictus, nictitatio, mo-
 mentum. M. A. Sok szerencsétlenség
 eshetik meg egy pillantásban. km.
 Pillantat. Momentum, punctum tempo-
 ris, motus, ictus, nictus oculorum.
 S. I.
 Pillantatnyi. Momentaneus, momenta-
 rius. S. I.
 Pillantatlan. Inconnivus. M. A.
 Pillantnyú. Bracteola. Flinkerl. S. I. Fé-
 nyes kerekcsék, melyeket ruháza-
 tokra akasztgatnak. Kösöntyű, is-
 lög. Sz. D.
 PILLOG. Nictat. M. A. Zvonárics, 1. R.
 p. 70.
 Pillogat. idem. M. A.
 Pillogatás. Nictatio. M. A.

PILLE.

PILLE. Papilio v. pellicula. S. I. Sz. D.
 Pille pille szállj le, tejet vajtat adok.
 Pille-szárny. Ala papilionis. Vékony,
 mint a' pille-szárny. km. Dug. 1. R.
 p. 235.
 Pille-szívű. Levis corde. Vajda 3. K.
 p. 652.
 * Estvéli pille. Sphynx. Dämmerungs-
 falter. Lepke.
 Éjjeli pille. Nachtfalter. Mitterpacher.
 Nappali pille. Papilio. Tagfalter. idem.
 PILLED. Laukad.
 El pillédnek a' csirkék. Nagy meleg-
 ségben el lankadva, és szárnyaikat
 el terjesztve, a' porban hevernek.
 Hallottam Sitkén 1825. Jul. 6.
 PILLÉJE a' téjnek. Vékony hártája a'
 téjnek. Sz. D.
 PILLÉS. Tenui pellicula obductus. Sz. D.
 Pillésedik. Tenui pellicula obducitur. Sz.
 D. S. I.
 PILLÉZIK. Hártyázik, bőrozik. Sz. D.
 Bé pillézik: bé hártásodik. Sz. D.
 Pillézódik. Hártyázódik. Sz. D.

PILLULA.

PILLULA (Pilula). Catapotia. M. A. Pázm.
 Pred. p. 901.
 Keserű pilula. Amara pilula. Faludi,
 N. A. p. 52.
 Udvari pilula. Aulica pilula.
 PILULÁS orvosság. Catapotia. PP.

PIMASZ.

PIMASZ. Stupidus, stolidus. Sz. D. S. I.

PIMPÓ.

PIMPÓ. Lactuca erratica, sonchites. M. A.
 item Bárka. Sz. D. Pimpót vagy bár-
 kát szentel. Sz. D.

PINCZ.

PINCZ. Fringilla M. A. L. Pinty.
 Pincz. F. Nógrád Vben.

PINCZE.

PINCZE. Cella, cellarium. M. A.
 Pincze. F. Szala Vben.
 Pincze-ablak. Fenestra cellarii.
 Pincze-ajtó. Porta cellarii.
 Pincze-bogár. Oniscus asellus. Keller-
 assel. S. I.
 Pincze-hely. M. V. Tolna Vben.
 Pincze-kulcs. Clavis cellarii.
 Pincze-mester. Cellarius, cellario prac-
 sectus.
 Pincze-palasz. Lagena vinaria. M. A.
 Pincze-szabású alacson szállás. Pázm.
 Kal. p. 1026.
 Pincze-tok. Theca lagenarum vinaria-
 rum. M. A.
 Pincze-torok. Cellarii atrium, vesti-
 bulum.
 PINCZÉJE. Ejus cellarium. A' kinek pin-

czéje tele borral, bolond, ha szomjuhozik. km.
PINCZÉS. Cellarius. S. I.

PINKA.

PINKA. Hordó' dugaszsa.
Pinka. Folyó víz Vben.
PINKÁT ki ütök: hordó' dugaszsat ki ütök.

PINT.

PINT. Pinta. Mensura est liquidorum, continens sextarios quatuor. M. A.
PINTES. Congiarius v. quod habet pintae mensuram, scilicet sextarios quatuor. M. A.
Pintes korsó. Congiaria amphora. S. K.
PINTNEK hatod része. Sextans. M. A.

PINTÉR.

PINTÉR. Doliarius, victor. M. A.
Pintér-kés. Culter victorium.
Pintér-munka. Labor victoris.
PINTÉREZ. Abrincsol, vagy más pintérmunkát tesz.

PINTÖLY.

PINTÖLY (Pendely, Péntely). Indusium pendulum. S. I.
PINTÖLYÖS. Habens indusium pendulum.
Pintölyös Ilona. Penthesilea. Jocus Rájnisii.

PINTY.

PINTY. Fringilla. M. A.
Árva pinty. Fringilla coelebs. Mitterpacher.
Erdei pinty. idem. Földi p. 168.
Havasi pinty. Loxia pyrrhula. Sz. D.
PINTYEG. Frigultit. M. A.
PINTYÖKE. Fringilla, fringella. M. A. NC. p. 157.

PINYE.

PINYE. F. Soprony Vben. Folyó víz Bereg Vben.
PINYÉD. F. Győr Vben.

PIÓCZA.

PIÓCZA. Hirudo. Nadály. Földi, p. 380.

PIÓKA.

PIÓKA. Hirudo, sangvisuga. M. A. CM. NC. p. 147. Mint a' pióka, mindenkor rajta csügg. km. Ut fici oculis incumbunt. M. A.

PIOM.

PIOM. Kő-mivesnek óras sinora. Perpendiculi astragalus. PP.

PIP.

PIP. Ornatus, ornamentum, elegantia. S. I.

PIPERE. Condimentum, tragema, exornatio. M. A. Ki maradt minden pipere (czifraság) írásából. Sz. D.
Piperés. Elegantulus, ornatulus, floridulus. M. A.
Piperéskedik. Superbit, crispiorum elegantiam ostentat, deliciatur. M. A.
Piperéz, piperézi. Ornat, exornat. Márt. Coron. p. 196.
Piperézkedik. Ékeskedik. Sz. D.
PIPES. Comtus, ornatus, exornatus, elegantulus. S. I.
Pipes aszszony. Mulier comtula. Sz. D.
Pipes öltözet. Vestitus elegantiam affectans. Sz. D.
Pipeskedik. Se exornat, decorat, elegantiam affectat. S. I. Czifrákodik. Sz. D. Csuzi, Síp-szó 395. Tromb. p. 651.
Pipeskedés. Czifrákodik. Faludi, N. E. p. 55. 156. N. A. p. 43. 140.
Pipesség. Ornatus, comtura. Beniczki, p. 258.
PIPEZ, pipezi. Ornat, exornat. Csuzi, Tromb. p. 591.

PIP.

PIP. Sonus juvenum avium.
PIPE. Anserculus, pullus anserinus, v. gallinaceus. M. A. Sok pipe ludat gyöz. km. Dug. 2. R. p. 231.
Pipe-fff. Potentilla, anserina. Gänse-rich. S. I.
Pipe-húr. Alsine. Tyák-húr. Csapó, p. 286.
PIPEG. Pipit. S. I. Pipegnek a' kis madár-fiak: csipegnek, csipognak. Sz. D.
PIPEL. Idem. Annyok után pipelnek a' pujkák. km. Dug. 2. R. p. 217.
PIPI. Hoc sono convocantur gallinae.
PIPIs, Pipiske. Alauda trivialis. Földi, p. 161.
PIPÖK, Pipöke. Pullus anserinus, v. gallinaceus. Sz. D. S. I.
Hamu-pipök. Kemence-örzö, suthan ülő.
Hamu-pipöke. idem. Dug. km. 1. R. p. 240.

PIPA.

PIPA. Tabaci fundibulum. PP. Faica, Pipával sem cserélnék meg vele. km.
Pipa-dohány — Egy pipa-dohányt nem ér. km.
Pipa-csutora. VV. L.
Pipa' födele. Operculum faicae.
Pipa-füst. Fumus faicae ardentis. Nem szenvedheti a' pipa-füstöt.
Pipa-gyújtó. Fidibus. Csak pipát jött gyújtani. km.
Pipa-gyújtó. Telek Posony Vben.
Pipa-szár. Sagibulum. PP.
Pipa-szár-lábú. Gracilipes.
Pipa-szerszám: dohányozáshoz tartozó eszközök. S. I.
Pipa-szó. Sonus fumi per fistulam hausti.
Pipa-szóval jött. Fumigando venit.
Pipa-szúrkáló. Stylus metallinus, quo fumantes utuntur, ut faica laetius ardeat.
* Cserép-pipa. Faica ex argilla. S. K.
Cser-fa-pipa. Faica quercina.
Ezüst-pipa. Faica argentea.

Gyökér-pipa. Faica e radice arboris.
Hab-pipa. Faica e spuma marina. Faludi, E. M. p. 84.
Tajték-pipa. idem. S. K.
PIPÁL. Fumat.
PIPÁS. Fumator. item Habens faicam.
Pipás nemes ember. Nobilis otiosus.
PIPÁZ. Tabaci fumum e fistula, vel tubo, haurit. PP.
Pipázás. Fumigatio.
Pipázgat. Fumando tempus terit.

PIPACS.

PIPACS. Papaver agreste, anemone, phenion. M. A. PP. Hanem Anemone nem Pipacs. Lásd Lippai, Virágos kert. p. 65.
Piros pipacs — El pirúltt, mint a' piros pipacs. km.

PIPITÉR.

PIPITÉR. Chamomilla.

PIPPANY.

PIPPANY. Cuscuta. Lenre futó fű, Sz. D. S. I.

PIR.

PIR. Rubor. S. I.
Pir-tó. Sz. P. Kis Kunságban.
PIRJA. Ejus rubor. Él ezen szóval Győrfi József, Klimius Miklósában. p. 10.
PIRÍT, pirítja. Torret. M. A. item Rubefacit v. confundit. S. I.
Meg pirítja. Retorret. M. A.
Piritás. Tostura. M. A.
Piriti (Kis, nagy.). FF. Veszprém Vben.
Piritott. Tostus, torridus. M. A.
Piritott hús. Caro macerata, torrida. M. A.
Piritott kenyér. Panis pyrocaustus.
Piritott sajt. Cascus pyrocaustus. M. A.
Piritott turó. idem. M. A.
Piritó. Torrens, rubefaciens.
Piritó fű. Anchusa. M. A.
PIRHANYAGOS (mint vörhenyeges.). Hinc, et inde rubescens.
PIRKAD. Rubescit. Kezd pirúlni.
Pirkadó. Rubescens. Pirúlni kezdő. „Emit a' pirkadó barackk kandikál a' rejtő lomb alól“ Kelemen Barbála' Hasonlatosság. p. 92.
PIRONG. Pudet, confunditur. M. A.
Pirongat, pirongatja. Opprobrat. M. A.
El pirongatja. Repellit cum pudore.
Ki pirongatja. Confusum jubet exesse.
Le pirongatja. Confundit, pudefacit.
Meg pirongatja. Facit erubescere, confundit, pudefacit. M. A.
Pirongatás. Confusio, pudefactio, opprobratio.
Pirongató. Opprobrans, opprobratorius.
Pirongatorium. Exprobratorium.
Pironkodik. Erubescit. M. A. Pázm. Pred. p. 11. 816.
El pironkodik. Cum rubore, et pudore, discedit. S. I.
Elő pironkodik. Prodit cum pudore, et rubore. Faludi, T. E. p. 250.
Viszsa pironkodik. Redit cum pudore. Faludi, N. E. p. 86.

Pironkodás. Confusio. Pázm. Pred. p. 1116.
Pironkodó. Confusus, pudibundus. Pázm.
Pred. p. 1062.

Pirosság (Pirongság?). Pudor, dedecus.
M. A. Pázm. Pred. p. 15. Kal. p. 506.

PIROS. Ruber, rubens, rubicundus. M. A.
Piros. F. Bács Vben.

Piros ajak. Labia rubentia.

Piros alma. Malum rubellum.

Piros bicsek. Cultellus cum rubro ma-
nubrio.

Piros csizma. Cothurni rubri.

Piros fősték. Color ruber, tinctura
rubra.

Piros fűzény. Salicaria. Rother Weide-
rich. S. I.

Piros hajnal. Aurora rubea. Reggeli
őrnak, szép piros hajnalnak, arany
van szájában. km.

Piros nevetés. Faludi, N. E. p. 200.

Piros pántlika. Taenia rubra.

Piros pej. Badius, spadiceus, pumi-
ceus. S. I.

Piros róza — Szép, mint a' piros ró-
za. km.

Piros szarvas mák. Chelidonium corni-
culatum. S. I.

Piros szín. Color ruber.

Piros tojás. Ovum rubrum, ovum paschale.

Piros vér. Sangvis ruber.

* Fialat piros. Faludi, N. A. p. 47.

Tuli piros. Species uvae.

Pirosít, pirosítja. Rubefacit. S. I.

Meg pirosítja. idem. Pázm. Pred. p. 5.

Piroska. Rubicundulus. M. A.

Piroslik. Rubescit. Sz. D.

Pirosodik. Rubescit. M. A. Nem minden gyü-
mölc jó, mely szépen pirosodik. km.

Meg pirosodik. Irrubet, irrubescit. M. A.

Piroság. Rubor. M. A.

Pirosul. Rubescit.

El pirosul. idem. M. A.

El pirosult, mint a' tűz. Tinctura sar-
donica. M. A.

PIRÓK. Vörhenyös, fakó, röt színű sar-
vas marha. Sz. D.

PIRÚL. Rubet, erubescit. M. A. Irúl
pirúl.

El pirúl. Erubescit, rubescit. PP.

Meg pirúl. Erubescit. M. A. Meg pi-
rult a' kenyér.

Pirulás. Erubescencia. M. A.

Arca-pirulás. Confusio vultus. Sze-
génység nagy arca-pirulás. km.

El pirulás. Erubescencia. Leg szebb
szín az el pirulás. km.

Meg pirulás főstéke a' jó erkölcsnek.
km.

Pirulat. Rubedo v. erubescencia, confusio.
Sz. D.

Pirulatlan. Inconfusus. M. A.

Pirulhatatlan. Impudens, effrons. S. I.

Piruló hajnal. Aurora rubescens. Faludi,
B. E. p. 16.

Pirultt. Rubefactus. item Tostus. M. A.

Pirulva. Cum pudore, et confusione.
Pázm. Pred. p. 1116.

PIRICS.

PIRICS. Verber ligneus. S. I. „Adj ily
nyak-piricsot neki.“ Sámbar ellen.
p. 251.

PIRICSKE. idem. S. I.

PIRICSKEL, piricskeli. Nates caedit, pa-
la clunes ferit, nudas nates puero-
rum depalmat. M. A.

Meg piricskeli. Concutit, verberat.

Pázm. Kal. p. 539 „Nikápolynál
Sigmond Királyt a' Magyarokkal
egygyütt igen meg piricskelé (Bá-
jázet).“

PIRINYÓ.

PIRINYÓ, pro Parányi. Exiguus, minutus.
S. I.

PIRIPJÓ.

PIRIPJÓ. Merops, apiaster. S. I. Földi,
p. 151.

PIROSKA.

PIROSKA. Prisca, nomen proprium fae-
minae. M. A.

PIS.

PIS. Lotium. Pis nem húgy. km. Dug.
1. R. p. 76.

Pis pis. Gyermekeknek mondják, hogy
pisáljon.

PISÁL. More puerorum mingit.

PISLANT. Pillant. Sz. D.

PISLOG (Pisolog). Nictat. PP. Pislog,
mint az udvari nyúl a' nyárson. km.

PISOGAT, PISEGET. Poppysmate allicit,
v. palpum obtrudit. M. A.

Pisogató, Pisegetés. Poppysmus, poppy-
ma. M. A.

PISSOG, Pislog. Csuzi, Síp-szó. p. 142.

PISKOLCZ.

PISKOLCZ. Antimonium, stibium. PP.

PISKÓTA.

PISKÓTA (Piskolt. PP.). Biscoctum. Falu-
dinál „Biskóta“ T. É. p. 214.

PISTA.

PISTA, Pesta. Stephanus puer.

PIZS.

PIZS.

PIZSE. Pullus gallinaceus. Dug. km. 1. R.
p. 241.

PIZSELE. idem. Sz. D.

PIZSITNEK. Hegyes taréjú pacsirta. Sz. D.
Alauda cristata. Földi, p. 161.

PISZ.

PISZ.

PISZKA-fa. Tudicula. Szurkáló fa.

Piszkál, piszkálja. Fodicat, pungit, trudit,
tudiculat, volutat. M. A. Ne piszkáld
a' ganéjt, ha búzét nem tüheted. km.

Ki piszkálja. Effodicat.

Le piszkálja. Tudicula dejicit, detrudit.

Piszkálás. Fodicatio, egestio. M. A.

Piszkáló. Fodicator. Faludi, U. E. 2. R.
p. 146.

Piszkálódik. Identidem fodicat. Zvona-
rics, 1. R. p. 726.

PISZMATOL (mint szemetől). Inquinat,
quisquiliis detinetur.

PISZMOG. In re perficienda superflue di-
stinetur, tempus in exequendo perdit.
S. I. Motoz, szusz mákodik, tötyög,
totyog. Sz. D.

Piszmolódik. idem. S. I.

PISZOK. Sordes. PP.

Piszkit, piszkítja. Sordidat, polluit. S. I.

Piszkol, piszkolja. idem. S. I.
Bé piszkolta a' ruháját. Infecit vestes
suas.

Meg piszkolta. Denigravit, deonestavit.

Piszkolódik. Sordidatur, contaminatur,
maculatur. S. I.

Piszkos. Sordidus. PP.

Piszkosodik. Sordescit, sordidatur. S. I.

Bé piszkosodik. Inficitur. Leg hamarébb
piszkosodik' bé a' fejér. km. Dug.
1. R. 170.

Piszkosúl. Inficitur, sordidatur. S. I.

PISZ.

PISZ.

PISZE. Parvus, exilis, minutus v. simus,
simo, simulus. S. I. Tempe, lapos or-
rú. Sz. D. Rút, mint a' pisze orr. km.

Dug. 1. R. p. 229.

PISZEG, Püszög. Poppysat v. sibilat, si-
bilis inclamat, v. flet cum singultu,
more infantum. S. I. Zokog a' sirás
után. Ne piszej. Sz. D.

Piszeget, püszöget. idem. S. I.

PISZI. Caniculus. Hiszi a' piszi. Credat
judaeus apella. Eb hiszi.

Piszi le. Canem vocantis.

PISZKE, Pöske, Pöszméte. Grossularia.
S. I.

Piszke. F. Komárom Vben.

PISZSZEN. Mutit v. sternuit, sternutat.
S. I. Mocczan. Sz. D.

Piszszent. idem. S. I.

PISZTOLY.

PISZTOLY. Manuaria catapultae, bombar-
dula. PP.

Pisztoly-tök. Theca catapultaria. PP.

PISZTRÁNG.

PISZTRÁNG. Truta aurata, variolus, trú-
ta piscis. M. A. Telegdi, Felelet. p. 26.

PITA.

PITA, PITE. Téjjel, tojással készültt sü-
temény. Sz. D. Mikes T. Orsz. Lev
p. 438. Nem mind málé, a' mi pite

km. Dug. 1. R. p. 231. 85.

Pita ez idén a' kenyérnek neve. km.

Argenteo vomere aratum est hoc anno.
M. A.

PITI.

PITI.

Piti-hangos. Est in bene sonantibus.
Sámbar ellen. p. 106.

PITIZÁL. Potitat. Ne pitizálj olly bővön.
Sámbár ellen. p. 110.

PITMALLik.

PITMALLik. Virrad. Sz. D.
Már meg pitmallott. Meg virradott.
Sz. D.

PITMÁNLIK.

PITMÁNLIK. Villámlik v. dóbög, dörög.
Sz. D.

PITVAR.

PITVAR. Vestibulum, atrium, triclinium,
propylaeum. M. A.
Pitvar-örzö. Atriarium. M. A.
PITVARA. Ejus atrium.
PITVARI. Atriensis. M. A.
PITVAROS. Habens atrium, vestibulo
praeditus.
Pitvaros. Sz. P. Csongrád Vben.

PITY.

PITY.
PITYE. Pullus gallinaceus, pipio. Pipe.
S. I.
PITYEG. Frigultit. M. A. Pipeg. Sz. D.
Pipit. PP.
PITYER. Alauda. Pacsirta, szántóka.
Himfi. 2. R. p. 257.
Pityer. Vendég-fogadó a' Szombathelyi
határban.
Pityereg. More alaudae quiratur, plo-
rat, lacrimatur. Gyöngyösi, 1. D. p.
28. Prágai p. 818.
Pityergés. Quiritatio.
Pityergő. Quiritans. Faludi, N. E. p. 178.
N. A. p. 166.
PITYERE. Ember-ganój. Dug. km. 1. R.
p. 151. 212. 2. R. p. 82.
PITYKE. Nodus planus, pressus. Lapos
gomb, német gomb. S. I.
PITYMALÓDIK.
PITYPANG. Leontodon taraxacum. S. I.
PITYÓ. Ebriosus. S. I.
Pityóka. idem. S. I.

PITTY.

PITTY. Szájjal pattantás. Sz. D.
Pitty-palatty. Fűrj-madár' szállása.
Vox coturnicum.
PITTYED.
Pittyedt ajakú. Habens labia turgida,
prominentia. Sz. D. S. I.
PITTYEGET. Labia concutit.
Pittyegeti az ajakát. Concussis labiis
sonum edit. Sz. D.
PITTYEN, PITTYENT. Szájjal pattant.
Sz. D.
Pittyengeti. idem. Faludi, N. A. p. 69.
PITTYESZTI az ajakát. Facit labia pro-
tuberare. Sz. D.

PÍ.

PÍHA.

PÍHA. Phy. PP.
Piha be бүдös. Phy quam foetet.

PÍP.

PÍP. Nyelv-hártya, melly miatt a' szár-
nyos állat rekécsel, szortyog, és
meg betegszik. Sz. D.
PÍPJE. Nyelv' hártyája. Lippai, Calend.
p. 32.
Pípje nőtt. Nyelv' hártyája kéltt. Sz. D.
PÍPITE. idem ac Pip. Sz. D.

PL.

PLÁNTA.

PLÁNTA. Planta. vide Palánta. M. A.
PLÁNTÁL, plántálja. Plantat, conserit.
El plántálja. Arborem transfert. PP.
Plántálás. Plantatio, consitio. M. A.
Plántálni való. Plantarius. M. A.

PLATAJ CZ.

PLATAJ CZ. Pecten, squamosus passer,
passer marinus. PP.
PLATAJ SZ. Platessa. Földi, p. 252.

PLÉBÁNOS.

PLÉBÁNOS. Parochus, sacer curio. M. A.
PLÉBÁNOSKODIK. Parochum agit. Vajda,
2. K. p. 84.
PLÉBÁNOS SÁG. Parochia. M. A. L. Pázm.
Kal. p. 157.

PLÉBÁSZ.

PLÉBÁSZ (Plájbász). Obrussa, plumbago.
PP. Író ón.

PLÉH.

PLÉH. Lamina. M. A. item Sera. PP.
Dupla pléh. Sera duplicata.
PLÉHES. Pessulatus. M. A.

PO.

PO.

PO.
Po-halom. Sz. P. Békes Vben.
Po' hamara. Sz. P. Nagy Kúnságban.

POCZ.

POCZ: poczán-féreg, patkán. Sz. D. Mus
amphibius. S. I.
POCZI. Porcum vocantis. Poczi, poczi.
POCZIK. Mus, musculus. M. A.
POCZIK, Puczok: tűz-helyecske a' ke-
mence alatt. Sz. D. Sustentaculum,
focus. PP.

Poczikban ülő. Ciniflo, vanus. PP. Sut-
ban ülő, hamu-hugyka, kemence-
örzö. Sz. D.

POCZK. Szeretnék a' poczkot is, ha nem
lopna. Dug. km. 2. R. p. 520.

Poczkálódik. Punctitat alterum.

POCZOK. Abdomen v. uterus plenus. S. I.
Poczkos. Ventrosus, v. grvida, prae-
gnans. S. I.

Poczkos béka — Neki fűjja magát mint
a' poczkos béka. km.

Poczkos kutya. Canis praegnans.

Poczkot ereszt. Abdomen alit, incrassatur.

POCS.

POCS. Lama, illuvies. M. A.

Locs pocs. idem. VM. p. 76.

POCSALÉK. idem. M. A.

POCSÉK. idem.

Pocsékká teszi. Penitus perdit, prorsus
pessumdat. S. I.

Pocsékol, pocsékolja. Prodigit, dilapidat.
S. I.

El pocsékolja. Dilapidat, disperdit,
abligurit, prodigit. S. I.

POCSÉTA. idem ac Pocs, pocsalék. Dug.
km. 1. R. p. 45. 201. 212.

POCSKOL, pocskolja. Foedat, sordidat,
conspurcat, v. dedecorat, defamat.
S. I.

Le pocskolta; le gyalázta. Sz. D.

Pocskolódik. idem. Sz. D.

POCSOL, pocsolja. A' vizet széllyel ütö-
geti. Sz. D.

POCSOLYA. Lacuna, illuvies, locus uli-
ginosus. Sz. D.

POCSOS. Sordidus, inquinatus. S. I. Sz. D.

PODGYÁSZ.

PODGYÁSZ. Bulga, sarcina, res conva-
satae. S. I. Czele-ézula, keteputa,
bútyor, holmi, egymás. Sz. D.

PODLUSKA.

PODLUSKA. A' ki ültetett káposzta-tor-
zsának gyöngé hajtsaiból készültt
étek. Lippai, Vet. Kert. p. 125.

POÉTA.

POÉTA. Poëta. M. A.

POÉTAI. Poëticus. M. A.

Poétai álom. Enthusiasmus. Faludi, T.
É. p. 107.

Poétai föllentés. Fictio poëtica.

POÉTÁSKODIK. Poëtat. M. A.

POÉTAÜL. Poëtic. M. A.

POF.

POF.

Pof-lé. Alapa, colaphus. Pof-levet kapott.

POFA. Bucca. M. A. Attya' szájából pö-
kött pofa. km.

Pofa-pirulás. Confusio vultus. VM. Hit-
tartás. p. 5.

Far-pofa. Nates.

Pofája. Ejus bucca. Ránczos a' pofája.

Pofára. Ad buccam.

Fél pofára etet. km. Dug. 1. R. p. 151.

Két pofára eszik, mint a' dolgos betyár. km. Dug. 1. R. p. 178.
 Pofás. Bucco, bucculentus. M. A.
 Pofáson kürtölik. Plenis buccis buccinant. Faludi, E. M. p. 89.
 Pofáz, pofázza. Colaphizat. Pázm. Pred. p. 652.
 POFITOS. Buccosus.
 Pofitos ábrázatú. Buccosae faciei.
 POFON csapja. Alapam dat. S. I.
 Pofon csapás. Calaphizatio.
 Pofon felejtés. idem.
 Pofon ütés. idem.
 Pofon verés. idem. Pázm. Pred. p. 357.
 POFOT pofért, szemet szemért. Colaphum pro colapho, oculum pro oculo. Csuzi, Tromb. p. 457.
 POFÓZ, pofozza. Alapam dat, colaphum impingit.
 Föl pofozza. Colaphizat.
 Meg pofozza. idem.
 Pofozás. Colaphizatio. Vajda 3. K. p. 598.
 POFÓK. Bucco, buccosus, bucculentus. Sz. D. S. I.

POGÁCSA.

POGÁCSA. Placenta, azyma, libum. M. A.
 Panis focarius, placentula. PP. Örül neki, mint a' tót a' pogácsának. km.
 Pogács' alma (Pogácsa-alma). Species pomi. Telelő alma.
 Pogácsa, kerek-orvosság. Rotulae. PP.
 Pogácsa-ízű. Saporis panis quasi oleati. Pázm. Pred. p. 314.
 Pogácsa-sütés. Coctura panis focarii.
 * Zsíros pogácsa. Libum cum pinquedine.
 Töpörtös pogácsa. Libum cum cremio.
 Vajas pogácsa. Libum butyratum. VM. p. 57.
 POGÁCSÁS. Placentarius. M. A.
 Pogácsás kenyér. Artoptitius panis. M. A.
 Pogácsás ünnep. Festum v. dies azymorum. Thelegdi, Hom. 1. R. p. 685.

POGÁNY.

POGÁNY. Ethnicus, paganus. M. A. Az isten szánja meg a' pogányt is. km.
 Pogány. F. Baranya Vben.
 Pogány havas. E. Hegy Csik Székében.
 Pogány pénz. Numi veteres gentiliū.
 Pogány' teteje. E. Hegy Torda Vben.
 Pogány vár. Hegy Gömör Vben. Vár-omladék Hont Vben. Sz. P. Nógrád Vben. Telek Tolna Vben.
 POGÁNYKA. Pohánka, hajdina, tatárka, haricska, bor-köles. Panicum. S. I. Lakoznak, mint tótok a' pohánkával. km. Dug. 4. R. p. 200.
 POGÁNYSÁG. Paganismus, gentilitas, ethnicismus. M. A.

POGONY.

POGONY. F. Nógrád Vben. Sz. P. Gömör Vben.
 POGONYA. Pusio, nanus. M. A.

POHÁR.

POHÁR. Poculum, calix, scyphus, cyathus, patera, crater. M. A. Könnyü a' pohár mellett vitézkedni. km.

Pohár-bor. Poculum vini. Egy két pohár borban sok jó barát lakik. km.
 Pohár-bujdosás — Ez a' pohár bujdosik, éljen a' barátság. km.
 Pohár-föl-hajtás. Haustus poculi. Pázm. Kal. p. 317.
 Pohár-köszöngetés. Propinatio poculi.
 Pohár' közepe. Medium poculi. Senki az istent nem látná többször, mint ha a' pohár' közepében volna. km.
 Pohár mellett szöll. Chorus domesticus. M. A.
 Pohár-szék. Abacus, abax. M. A. Cyllicotheca, vasarium. PP.
 Pohár' széle. Margo poculi. Pázm. Pred. p. 225.
 Pohár-töltés. Repletio poculi.
 Pohár-töltő. Pocillator. M. A.
 Pohár-töltő. Pocillatrix. M. A.
 * Arany-pohár. Poculum aureum. S. K.
 Balha-pohár. Álom-szerző ital. Poconium. S. I.
 Béke-pohár. Poculum pacis.
 Czapa-pohár. Poculum punctis asperum. Csuzi, Síp-szó. p. 741.
 Czoki pohár. Poculum valedictorium. Meg adták neki a' czoki poharat. km.
 Fűles pohár. Poculum ansatum. NC. p. 397.
 Ivó pohár. Poculum potorium. S. K.
 Kristály-pohár. Poculum crystallinum. NC. p. 397.
 Mosdó pohár. Aqualis. S. K.
 Társ-pohár — Nem tanácsos ellenséggel társ-poharat inni. km.
 Tele pohár. Poculum plenum. A' tele pohárnak tanácsosan indulni. km.
 Üveg-pohár. Vitreus calix. S. K.
 Virágos pohár. Phiala. CM.
 POHÁRA. Ejus poculum.
 Szerelem' pohara. Amoris poculum. Faludi, U. E. 1. R. p. 104.
 POHÁRKA. Caliculus, pocillum. M. A.
 POHÁRNAK, Pohárnok. Pocillator, pincerna. M. A.
 Pohárnokja. Ejus pocillator. Káldi, 2. Esdr. 1. 11.
 POHÁRT köszön. Propinat poculum. M. A. Poharat el köszönti.

POKOL.

POKOL. Infernus, orcus, gehenna, tartarus. M. A. item Lepra.
 Pokol a' béle. Vorax, mando.
 Pokol-bogár. Furia infernalis. Töllwurm. S. I.
 Pokol-dolog, ki barátját meg csalja. Pesthi' Meséji, p. 70.
 Pokol-eb. Canis mordax. Pesthi p. 46.
 Pokol' ebe. Cerberus. S. I.
 Pokol' feneke. Profundum inferni.
 Pokol-hír. Rumor adversus. S. I.
 Pokol-kedvű. Morosus, melancholicus. M. A. CM.
 Pokol' tornácza. Limbus. S. I.
 Pokol-var. Lepra. M. A. Anthrax, carbunculus. PP.
 Pokol-varas. Leprosus. Vajda, 1. K. p. 228.
 Pokol'Valcsél. E. F. Hunyad Vben.

POKOLBAN is esik egyszer egy innep. Semel in omni vita cuique arridet fortuna. M. A.
 POKOLBÉLI. Infernalis, tartareus, orcinus. M. A.
 POKLA. Ejus infernus v. ejus lepra, v. secundinae. Meg eszi a' czifra ruhát, mint tehén a' poklát. km.
 POKLABB. Infernalior. Nincsen poklabb az hazug embernél. Pesthi' Meséji, p. 74.
 POKLOS. Leprosus. M. A.
 Poklos. E. F. Alsó Fejér Vben.
 Poklos beteg. Leprosus. Pázm. Pred. p. 465.
 Poklos telek. F. Bihar Vben.
 Poklos' telke. E. F. Doboka Vben.
 * Bél-poklos. Leprosus.
 Poklosi. F. Somogy Vben.
 Poklosít, poklosítja. Leprosum facit, lepra inficit. Pázm. Pred. p. 953.
 Poklosodik. Leprosus fit. M. A.
 Meg poklosodik. idem. M. A.
 Poklosok' ispitállya. Hierocomium. M. A.
 Poklosság. Lepra. M. A.
 Poklosúl. Leprosus fit. M. A. —
 POKLUL. Male, perverse. M. A.

POKRÓCZ.

POKRÓCZ. Stragulum, stroma, stratum, cento. M. A. L. Pakrócz.
 Pokrócz-csináló. Stratarius. M. A.

POLA.

POLA-fű. Hegyi pola. Polium montanum. Csapó, p. 224.
 POLAJ, Polé, Poléj. Pulegium. M. A.

POLGÁR.

POLGÁR. Civis. M. A.
 Polgár. MV. Szabolcs Vben.
 Polgár-háború. Bellum civile, intestinum. S. I.
 Polgár-mester. Consul. M. A.
 Polgár-társ. Concivis. Pázm. Pred. p. 749.
 Polgár-város. Utsza neve Keszthelyen, és Szent Gróton.
 POLGÁRDI. F. Fejér Vben. Sz. P. Pest Vben.
 POLGÁRI. Civicus. M. A.
 Polgári korona. Corona civica.
 Polgári rend-tartás. Politia. Sz. D.
 POLGÁROS. Habens civis v. civium morem referens, civilis.
 Polgárosodik. In civitatem, civilisatur.
 Polgárosodás. Civilisatio.
 POLGÁRSÁG. Cives, communitas civium. Káldi, Act. 22. 28.

POLOZSNAK.

POLOZSNAK. Pallos tojás, fenék-tojás, csal-tojás, melyet a' fészékben hagynak a' végre, hogy megint oda járjon tojni a' tyúk. Sz. D.

POLYVA.

POLYVA. *Palea, acus, acer, gluma.* M. A. Az arany tűzben tisztul, a polyva meg ég. km.
 Polyva-rosta. *Vannus.* M. A. L.
 Polyva-tartó hely. *Palcarium.* M. A.
 * Búza-polyva. *Palea triticea.*
 Majoránna-polyva. *Gluma amaracina.*
 Széna-polyva. *Resegmina foeni.*
 POLYVÁJA a' tatárkának. *Apluda.* M. A.
 POLYVÁS. *Paleatus, acerosus.* M. A.
 Polyvás sár. *Lutum aceratum.* M. A.
 Polyvás sár-gyúrás. *Aceratum.* M. A.
 POLYVÁZ, polyvázza. *Acerat.* S. I.
 Meg polyvázza: polyvával meg keveri, meg gyúrja.
 Polyvázás. *Achyrosia.* CM.

POLYHOS.

POLYHOS. Szőlő-tő' neme. Sz. D. A' Tokaji hegyeken is találtatik, bőven terem, de a' bora hamar meg penészedik. L. Nemzeti Kalend. 1829.

POMÁDA.

POMÁDA, Pomádé. Haj-kenőcse.

POMPA.

POMPA. *Solennitas, pompa.* M. A. A' pompa költséggel jár. km.
 Pompa-üzés. *Luxus.*
 Uri pompa, koldus konyha, nem egygyez a' tisztességgel. km.
 POMPASÁG. *Pompositas.* M. A. *Zvonarics,* 1. R. p. 423.
 POMPÁS. *Pomposus, pompalis.* M. A.
 Pompáskodik. *Splendide vivit, se gestat, vestit.* Csuzi, Sip-szó. p. 99. Faludi, B. E. p. 56.
 Pompáson. *Sollenniter, pompose.* M. A.
 Pompáság. *Pompositas.* M. A.
 POMPÁZ. Pompát üt, tart. Faludi, U. E. 2. R. p. 21. 3. R. p. 145.

POMPOS.

POMPOS. *Collyra.* M. A. Borsos mézes pogácsa. Sz. D.

PONCZ.

PONCZ. *Caelum, caestrum, scalprum.* S. I.
 PONCZOL, ponczolja. *Caelat, sculpsit.* item *Cubat, decumbit.* M. A.
 Ponczolás. *Caelatio, sculptio.*
 Ponczolat. *Opus caelatum.* S. I.
 Ponczoló. *Caelans, caelatorius.*
 Ponczoló vas. *Caelum, caestrum.* M. A. CM.

PONDRÓ.

PONDRÓ. *Vermis.* PP. Csuzi, Sip-szó. p. 467.
 PONDRÓS. *Verminosus.* Ponderós, nem hi-jában ficzkádozik. km. Dug. 2. R. p. 15.
 Ponderosit, ponderósítja. *Verminosum facit.* Sámbar ellen. p. 176. „Menten ülik a' pokolbéli legyek, 's ponderósítják.“
 Ponderósodik. *Verminosus fit.* Sz. D.

PONGRÁCZ.

PONGRÁCZ. t. f. n. *Panocratius.* M. A.
 Pongrác. Sz. P. Veszprém Vben.
 Pongrác-csereanya. *Cerasum durantium.* M. A.
 Pongrác' falva. F. Szepes Vben.

PONGYOLA.

PONGYOLA. *Semivestitus.* Fél öltözetlen. Sz. D.
 PONGYOLÁSKODIK. Pórén hordozza magát. Sz. D.
 PONGYOLÁSÁG: fél öltözetlenség. Sz. D.

PONK.

PONK. *Monticulus, colliculus.* PP. A' ponkról láthatni. Sz. D.
 PONKOS. *Dombos.* Sz. D.
 Ponkos hely: dombos hely. Sz. D.
 Ponkosít, ponkosítja: domborítja. Sz. D.
 Ponkosodik: domborodik. Sz. D.
 Ponkosság: dombosság. Sz. D.

PONT.

PONT. *Punctus, punctum.* M. A. Pázm. ht „Punct“ Kal. p. 61.
 Kettős pont. *Duo puncta.*
 Szem-pont. *Punctum visus.*
 PONTOCSKA. *Apiculus.* M. A.
 PONTOL, pontolja. *Punctat, punctis notat, signat, interpungit.* S. I.
 PONTOS. *Punctualis.* item *Momentosus,* v. *punctis notatus.*
 Pontosan. *Momentose, punctualiter, ad amussim.*
 Pontosság. *Punctualitas, momentositas, accuratio.*
 PONTOZ, pontozza. *Punctat, interpungit.*

PONTY.

PONTY. *Carpio, carpius.* M. A.
 Ponty-fi. *Juvenis carpio.* S. I.
 PONTYÓ. *Carpio, carpius.* M. A.

PONYVA.

PONYVA. *Stragulum, siparium, velarium.* M. A. *Segestre, segestre canabinum, involucrum canabinum.* PP.
 Ponyva' hada. *Czigányok' serege,* familiája. Sz. D.
 Ponyva-palota. *Tentorium (ita appellatum jocose).*
 PONYVÁD. (Fölső, alsó). Sz. P. Győr Vben.

POR.

POR. *Pulvis.* M. A.
 Por-arany. *Baluca, balux.* PP.
 Por-eső. *Psecas.* Staubregen. S. I.
 Por-fölleg. *Nubes pulvereae.* Kisfaludi' Regéji p. 182.
 Por-gomba. *Lycoperdon bovista.* Pöf-feteg, ló-fing. S. I. Lud-posz.
 Por-gödöröske, melyben tyúkok madarak fürödnek. *Conistra.* PP.

Por-köpnöveg. Por ellen való fődöz-mény. Sz. D. Staubmantel.
 Por-ontó. *Pyrobolarius, pulverem nitratum profundens in perniciem.* M. A.
 Por-ruha. Staubmantel. S. I.
 Por-só. *Sal pulverulentus.*
 Por-szem. *Granum pulveris.* Kisfaludi' Regéji. p. 250.
 Por-tetű. *Acarus.* S. I.
 Por-tobák. *Pulvis nicotianae.* S. I.
 Por-törő. *Naphtharius.* M. A.
 Por-törő malom. *Ex inquisitione anni* 1703.
 Por-tülok. *Cornu pulveris pyrii.* S. I.
 * Arany-por. *Aurum pulveratum.* S. K.
 Ágyu-por. *Tormentarius pulvis.* S. K.
 Álom-por. *Soporifer pulvis.* S. K.
 Dohány-por. Por-tobák. S. I.
 Fog-tisztító por. *Dentificium.* S. K.
 Fűvész-por. *Scobs.* S. K.
 Haj-por. *Pulvis cyprius.*
 Hánytató por. *Vomitorius pulvis.*
 Izzasztó por. *Diapasma.* S. K.
 Kő-por. *Parietinae.* S. K.
 Liszt-por. *Farina volatica, pollen.*
 Orvos-por. *Medicamen.* S. K.
 Oskola-por. *Pulveres scholastici.*
 Puska-por. *Pulvis pyrius.* *Indulatos* mint a' puska-por. km.
 Vas-por. *Ramentum.* S. K.
 PORA. *Ejus pulvis.* Porában se kapták. km.
 PORHA.
 Porhál, porhálja. *Comminuit, redigit terram in pulveres.*
 Porhálás. *Comminutio glebae.*
 Porháló kapa. *Ligo minor serviens terrae comminundae.*
 PORHAD. *Mollescit v. putrescit.* S. I.
 PORHANYÓ. *Mollis, tener.* M. A.
 Porhanyítja. *Macerat.* CM.
 Porhanyított. *Maceratus.* M. A. L.
 Porhanyodik. *Mollescit.*
 PORHASZT', porhasztja. *Mollit v. putrefacit.* S. I.
 PORHÜL. *Mollescit, duritiem amittit.* S. I.
 PORI. *Pulvereus.* M. A.
 PORLIK. Porrá oszlik. Sz. D.
 El porlik a' kő, föld. Sz. D.
 Porló. *Friabilis.*
 Porló föld. *Terra friabilis.* Sz. D.
 Porló kő. *Lapis friabilis.* Sz. D.
 POROS. *Pulverulentus.* M. A.
 Poros utat. Pázm. Kal. p. 226.
 * Bors-poros. *Piperata conditura.* S. K.
 Haj-poros. *Pulvere cyprio conspersus.*
 Puska-poros. *Pulvere pyrio perspersus.* item *Ira accensus.* S. K.
 Porosodik. *Pulvere repletur v. in pulverem vertitur.* S. I.
 Porosúl. idem. S. I.
 Porosolja. Porosnak állítja. *Porosollotta* a' rozst.
 POROZ, porozza. *Pulvere conspergit.* S. I.
 Be porozza. idem.
 Föl porozza a' puskát. *Alveolo sulphureum pulverem inducit.* PP.
 Ki porozza. *Pulveres excutit.*
 Le porozza. *Pulveres detergit.*
 Meg porozza. *Conspersit pulvere.*
 Porozó, Porzó, *Pulvis siccatorius scripturae recentis.* PP.

Porozó-tartó. Pulveraria pyxis, theca arenaria. PP.

PORRÁ. In pulverem.

Porrá leszsz. Pulverescit. M. A.

Porrá oszlik. In pulveres dividitur. Sz. D.

Porrá tőri. Pulverat, dispulverat. M. A.

Porrá válik. Abit in pulveres.

Porrá zuzza. Communit in pulveres.

PORÚ.

Hamar-porú. Szaporán haragra gyulladó.

PORZIK. Pulverescit.

Porzik az út, Via est pulverulenta. Sz. D.

Porzódik. idem.

PORCZ.

PORCZ. Cartilago. Krospele. S. I.

Porcz. E. F. Kraszna Vben.

Porcz-fű. Herniaria, millegrana v. centummodia, sanguinaria. Csapó p. 226.

227. Polygonon, cyclaminus. M. A.

PORCZIKÁ. Membrum, artus. S. I. Ravasz

annak minden porczikája. Dug. km.

2. R. p. 172.

PORCZOG. Crepita, crepat. S. I.

Porczogat, porczogatja. Cum crepitu comedit. Porczogva eszi.

Meg porczogatta. Porczogva megette.

Porczogó. Cartilago. item Crepitaus. M. A.

Porczogó fű. Pera pastoris. M. A.

Porczogós. Cartilagineus. M. A. item Creperus.

Porczogós nevetés. Risus creperus. Vajda,

Sz. Ignác' dicsérete p. 16.

Porczogós cseresnye. Cerasa duracina.

Sz. D.

Porczogósan. Crepere, fragose. M. A.

Porczogósan nevetik az újjítók. Pázm.

Kal. p. 776. És hogy porczogóban

csufolnák. Pázm. Pred. p. 484.

PORCELLÁN.

PORCELLÁN (Porczolán S. I.). Vasa fictilia sinica, porcellana.

PORCZIO.

PORCZIO. Portio. Rata contributionis.

Porczio-számra. Per portiones.

Porczio-szedő. Collector ratae contributionalis.

Kutya-porczio. Dug. km. 1. R. p. 32.

PORCZIOZ. Solvit ratam contributionalem.

PORCS.

PORCS.

Porcs-alma (Fors Pores' halma). F. Szatmár Vben.

Porcs-fű. Portulaca. PP.

Mezei porcs-fű. Andrachne agria. CM.

PORCSIN. Andrachne. M. A.

Porcsin-fű. Portulaca. Csapó. p. 225.

PORGOLÁT.

PORGOLÁT. Vetést őrző sövény. Sz. D.

Porgolát-kert. Vetés körül porgolátot

tenni. Sz. D.

PORKOLÁB.

PORKOLÁB. Castellanus, janitorum praefectus. M. A.

Vicze porkoláb. Subcurator. M. A. L.

PORKOLÁBSÁG. Castellanus. Gyöngyösi

2. Dar. p. 8.

POROND.

POROND, PORONG. Saburra, sabulum.

S. I. Apró köveces fővény. Minden

porongot, porondot el öntött a' Tisza.

v. Apró fűz-fának neme, mely fűz

veszszöt ad. Sz. D.

PORONGY.

PORONGY. Fialat fogoly-madár v. Inaska. Sz. D. Perdix junior. PP.

PORONGYÓ. Jó ízű. p. o. falat. Sz. D.

PORONTY.

PORONTY. Numerosa proles, pusionum

caterva, liberorum cumulus. M. A.

POROSZKA.

POROSZKA. Dromedarius, asturca, tolutarius equus. M. A. CM. Agg ló-

bul nehéz poroszkát csinálni. km.

Pázm. Pred. p. 338.

Poroszka-teve. Camelus dromas. M. A.

POROSZKÁL. Tolutim incedit, tripudiat.

M. A.

Poroszkáló. Tolutim incedens, pede pres-

sim equitans. M. A.

Poroszkáló ló. Gradarius equus. M. A.

Poroszkálva. Tolutim. M. A. CM.

POROSZLÓ.

POROSZLÓ. Lictor, apparitor, stator,

praeco: M. A. Accensus curiae. M. A.

Poroszló. MV. Hont Vben.

POROSZLÓL. Lictorius. M. A.

POROSZLÓKODIK. Lictorem agit. Monosz-

lai, De cultu p. 89.

POROSZLÓSÁG. Lictoratus. Telegdi, Fe-

lelet. p. 197.

PORZSOL.

PORZSOLja. Torret, frigit. S. I.

PORZSOLÓ. Frictorium. S. I. Lásas, szil-

ke. Sz. D. Benkő, Transylv. Tom. I.

p. 402.

PORTA.

PORTA. Porta ottomanica, aula turcica.

item Praelium levius, pugna levis,

velitaris concursus, excursio. S. I.

Fényes porta. Splendida porta otto-

manica.

PORTAI paripa. Equus velitaris. B. Apor

Péter' kéz-irati. L. Dug. km. 2. R.

p. 270.

PORTÁS. Habens portam.

Portás nemes ember.

PORTÁZ. Velitatur, pugnatum excurrit.

S. I. Nem portázni való emberek

vagyunk. Faludi, N. E. p. 49.

Portázás. Praelium minutum, velitatio,

excursio bellica. Geidler, H. Okt.

p. 53.

Portázó. Velitator, eques emissitius. S. I.

PORTÉKA.

PORTÉKA. Vasa, supellex, sarcina. M. A.

item Merx, mercimonium. S. I. Vá-

sár nélkül is el kél a' jó portéka.

km.

POS.

POS, POSV. Rancor. S. I.

POSDUL. Fervescit, effervescit. S. I. Sz.

D. Beniczki p. 275. „Posdul a' vére.“

Meg posdul. idem. Vajda, 3. K. p. 214.

„A' vér is meg posdul bennünk.“

Posdultt. Ebulliens, erumpens. Pázm.

Kal. p. 816.

POSGA. F. Bihar Vben.

Posgás. Rufus. M. A.

Posgás ábrázatú. Rufae faciei. Prágai,

p. 132.

Piros posgás.

POSHAD. Rancet, rancescit, exputre-

scit, fermentatur, infermentatur. M. A.

El poshad. Computrescit. Pázm. Pred.

p. 692.

Meg poshad. Rancescit, acescit, fer-

mentatur. M. A. Pázm. Pred. p. 994.

Poshadék. Illuvies, lama. M. A. Pázm.

Pred. p. 726.

Poshadtt. Rancidus. M. A.

Poshadtt álló viz. Aqua torpens, aqua

reses. PP.

Poshadtt ital. Posca. M. A.

Poshadtt szabású. Subrancidus. M. A.

Poshadttás. Rancor. M. A.

Poshadttúl. Rancidus. M. A.

Poshadozik. Savanyodik. Sz. D.

Poshaszt, poshasztja. Putrefacit.

Meg poshasztja. Fermentat, infermen-

tat. M. A.

Poshasztó. Savanyító. Fermentum. Sz. D.

POSOG, POSG. Fervet, densatur, scattet,

bullit. M. A. Káldio „Pozsog.“

Ki pozsog. Scaturit. Káldi 2. Machab.

9. 9.

Posgás. Fervescencia.

Posgása az egész testnek. Vermina. M. A.

Posgó. Fervidus, aestuans. S. I.

Posgó viz. Aqua aestuans. Sz. D.

Posogtat, posogtatja. Fervescit.

Ki posogtatja. Ebullire facit. Káldi,

2. Machab. 1. 12.

POSSAD. L. Poshad.

Possadék. Colluvies, illuvies, rancor. M.

A. Pázm. Pred. p. 604.

POSVAD. L. Poshad.

Posvasztja. Putrefacit.

POSVÁNY. Palus, lama, illuvies. Be-

niczki. p. 62.

Posványos. Palustris, paludosus. Benicz-

ki. p. 114.

Posványosodik. In paludem convertitur

S. I.

Posványosság. Lacus palustris. S. I.

POSK.

POSK.

POSKOS. Rufus. Piros, poskos, kövér bárány. Sz. D.

POSONY.

POSONY. Ponium, Pisonium. M. A.
Posony Vármegye. Comitatus Poseniensis.

POSONYI. Poseniensis. M. A.

POSTA.

POSTA. Nuncius, tabellarius, veredarius. M. A. CM.

Posta-adás. Angaria. PP.

Posta' el menetele. Abitus, discessus postae.

Posta-hajó. Kurierschiff, Paquetboot. Faludi T. É. p. 106.

Posta-ház. Sedes cursus publici.

Posta-hely. Veredarium statio, angaria, diversorium. PP.

Posta-inas. Angarius, veredarius praecursor. PP.

Posta' járása. Cursus postalis.

Posta' jövetele, érkezése. Adventus postae.

Posta-kocsi. Rheda veredaria, levis, intacta. S. I.

Posta-kocsisok. Veredarii.

Posta-kürt. Tibia veredarium. S. I.

Posta-legény. Veredarius. S. I.

Posta-ló. Veredus, equus veredarius. M. A.

Posta-lovat fog. Veredum sumit, veredo utitur. PP.

Posta-lovon jár. Veredis vehitur. PP.

Posta-mester. Veredorum magister. PP.

Posta-nap. Dies cursus publici.

Posta-papíros. Charta epistolaris, charta augusta. PP.

Posta-pénz. Pecunia pro cursu publico. Vajda 1. K. p. 463.

Posta-székér- és kocsi-adás. Parangaria. PP.

Posta-síp. Tibia veredarium.

Posta-út. Via cursus publici.

* Csiga-posta. Tardigradus.

Csiga-postán indul, km.

Folyó posta. Cursor. Kurier. Faludi, E. M. p. 89.

Gyalog posta. Tabellarius pedes.

Lovas posta. Tabellarius equus. PP.

Siető posta. Stafeta. Tiszti Sztótár, p. 60.

Szabad posta. Posta libera, immunitas a solutione.

POSTÁLKODIK. Hirt hord.

Postálkodás. Hír-hordás. Epist. Széch. T. 2. p. 275.

POSTASÁG. Hír-hordás. Micsoda postaságban jársz.

POZS.

POZS.

POZSÁR. Carpio. Ponty. Sz. D.

POZSLÁR. Ensis, gladius. Heltai, M. Kron. 1. Dar. p. 37. 44. 60. 271.

POZSOG. Fervet, scater. Mellyben az hamisságok úgy pozsganak, mint az hangyák a' fészkekben. L. Posog.

POSZ.

Posz. Crepitus, pedor. M. A.

Lud-posz. Lycoperdon.

POSZOG. Pedit, crepitat. M. A.

Poszogás. Crepitus. M. A.

Poszogó. Crepitans, pedens. M. A.

POSZSZANT. Crepitum facit. S. I.

Poszszantás. Crepitus, pedor. S. I.

POSZVA. F. Szala Vben.

POSZÁTA.

POSZÁTA. Curruca. Grasmücke. S. I.

Poszáta gyermek: nyomorék gyermek. Sz. D.

POSZÁTÁS. Hitvány.

Poszátásul. Hitványul.

El poszátásul. El nyomorodik. Hallottam 1828. Jun. 23.

POSZÁTKA. F. Nyitra Vben.

POSZTÓ.

POSZTÓ. Pannus. M. A. Adjuk meg a' béllését a' posztónak. km.

Posztó-csináló. Pannicularius, pannifex. M. A.

Posztó' fonákja. Facies pauni non rasa. S. I.

Posztó-metsző. Pannicida. M. A.

Posztó-mosó. Fullo. NC. p. 285.

Posztó-nyíredék. Tomentum. M. A.

Posztó-nyíró. Tonsor panni lanci.

Posztó-szél. Margo panni. Varga-utzában a' posztó-szél szükön találtatik. km.

Posztó színe. Panni facies rasa. S. I.

Posztó-ványoló, v. kalló malom. Sz. D.

* Egy vég-posztó. Pecia panni. M. A.

Fél posztó. Semipannus. S. K.

Karaszia-posztó. Carsanus pannus. S. K.

Két színű posztó. Bicolor pannus. S. K.

Pukai posztó. Puchovinus pannus. S. K.

Rosz posztó neki. km.

Se pénz, se posztó.

Selyem-posztó. Sericus pannus. S. K.

Septuch posztó. Species panni. E. MSS. Szegedi.

POSZTÓI. Fanneus. M. A.

POSZTÓS. Pannosus. M. A.

POT.

POT.

POTA. Cser- v. tölgy-fa - bogyó v. tapló, v. csög bög, forács a' fán. Sz. D.

Potás. Csögös bögös.

Potás fa. Sz. D.

POTOM. Potomra valamit hozatni v. venni: hitelre vásárlani. S. I.

POTOSZ-hal. Gasterosteus aculeatus pungitius. Földi, p. 256.

POTROH.

POTROH. Abdomen. M. A. CM.

POTROHA. Ejus abdomen. Faludi, U. E. 1. R. p. 73.

POTROHOS. Obesus, ventricosus. M. A.

Potrohosodik. Crassescit, obesus fit. M. A. Meg potrohosodik. idem. Dug. km. 1. R. p. 43.

Potrohosítja. Incrassat. Vajda, 2. K. p. 267. Potrohosság. Ventricositas. Pázm. Pred. p. 294.

POTY.

POTY. Sonus cadentis rei.

Poty. Sz. P. Vas Vben.

POTYADÉK. Deciduum quid. Hallottam Ságbon 1820. Jun. 28.

POTYKA. Carpio, carpius. M. A. CM. Telegdi, Felelet. p. 26.

POTYOG. Frequenter cadit. S. I.

Ki potyogott belőle. Excidit.

Le potyog. Decidit.

POTYOL, potyolja. Concutit, contundit, conquassat. S. I. Zuzza, nyomja p. o. a' nyers gyümölcsöt. Sz. D.

Őszve potyolt körtvély. Sz. D.

Potyolódik. Concutitur, contunditur, conquassatur. S. I. Mind egybe potyolódott a' zsákban az alma. Sz. D.

POTYOND. F. Soprony Vben. Sz. P. Somogy Vben.

POTYÓS. Mollis, mollitus, molliculus. S. I.

POTYTYAN. Labitur, cadit. Faludi, N. A. p. 29.

Ki pottyán. Excidit. Telegdi, Felelet. p. 189.

Le pottyán. Decidit, delabitur.

Pottyant, pottyantja. Sinit labi. Faludi, N. A. p. 231.

El pottyánt az öléből. Sz. D.

Ki pottyánta. Sz. D.

POZDORJA.

POZDORJA. Stipa, stupa, culmus lini. M. A. Huzódik, mint az eb a' pozdorján. km.

Len-pozdorja. Stipula lini. Káldi, Josue. 2. 6.

POZDORJÁNY. Phryganea. Frühlingfliege, Wassermotte. Földi, p. 339.

POZDORJÁS. Culmosus, stipulis repletus. Pozdorjás kézből nem lehet jó fonalat csinálni. km.

PÓ.

PÓ.

PÓ (Kis, nagy.) Sz. P. Heves Vben.

PÓCZ, PÓLCZ. Repositorium, podium, foruli, maenianum, loculamenta. M. A. v. Dignitas, officium. S. I.

Alsó pólcz. — Senkinek sem tetszik az alsó pólcz. km.

Felső pólcz. — Nem ásit a' felső pólczra. Non ambit dignitates. Pázm. Pred. p. 58.

Nagyobb pólcz — Mindenik nagyobb pólczra ohajtozik. km.

PÓCZER. Barlang-kóró. Sz. D.

PÓCZIK. Ház előtt sárból rakott ülés. Sz. D.

PÓCZOL, póczolja. Adjutorio fulcri levat. S. I.

PÓCS.

PÓCS.

Pócs-Megyer. F. Pest Vben.
Pócs-Petri. F. Szabolcs Vben.
Mária-Pócs. F. Szabolcs Vben.
PÓCSA. F. Baranya Vben.

PÓJKA.

PÓJKA. Káka-bot, bákány. S. I. Nád-buzogány. Sz. D.

PÓK.

PÓK. Aranea, araneus. M. A. item Certus morbus equorum. S. I. A' pók a' szép virágokból is mérget gyűjt. km.
Pók-sonál. Filum aranei.
Pók-háló. Tela araneorum. M. A.
Pók-háló-csinálás. Textura telae araneorum. Pázm. Pred. p. 313.
Pók-háló-szövés. idem. Pázm. Pred. p. 332.
Pók-háló-szabású. Araneosus. CM.
Pók-hálós. idem. M. A.
Pók-hálós szemek. Oculi semineces. S. I.
Pók-szövet. Tela aranei v. nebula lintea. Batist. S. I.
* Him-pók. Araneus.
In-pók. Suffraginositas. Tolnai, Ló-orvos. p. 138.
In-pókos a' ló' lába. Equus suffraginosus.
Meg in-pókosodik. Suffraginosus fit equus. Kaszás pók. Phalangium. S. K.
Keresztes pók. Aranea crucigera. S. K. Aranea diadema. Földi p. 363.
Vizi pók. Tipula. NC. p. 149.

PÓKA.

PÓKA (Pólka, Polyka, Pójka, Pujka). Gallus indicus. S. I. Pókát vágta, kedves vendég jött. km.
Póka. E. F. Torda Vben.
Póka' fa. F. Szala Vben.
Póka' falva. E. F. alsó Fejér Vben.
Póka-fi. Pullus gallinae indiciae.
Póka-kakas. Gallus indicus. Csuzi, Sip-szó. p. 400.
Póka-képfű. Kinek a' bor-ital az orczáját ki hányta. S. I.
Póka-Kereszt-úr. E. F. Torda Vben.
Póka-pásztor. Custos gallorum indicorum.
Póka-telek. Sz. P. Posony Vben.
* Kan póka — Neki mérgeledött mint a' kan póka. km.

PÓLA.

PÓLA, PÓLYA. Fascia. M. A. Faludi, B. E. p. 110.
Póla. F. Szala Vben.
Póla-czondora. Laciniae fasciales. Zvonarics. 1. R. p. 149. 160.
Póla-kötél. Cuminae fasciae, infantiles fasciae. PP.
Póla-ruha. Vestis fascialis. Zvonarics. 1. R. p. 135.
PÓLÁL, pólálja. Fasciat. M. A.

Bé pólálja. Fasciis involvit. Pázm. Kal. p. 481. Pred. p. 670.

Ki pólálja. Evolvit e fasciis. Vajda 1. K. p. 7.

Póláltt, pólába takartt. Fasciis involutus. M. A.

PÓLÁS. Fasciatus.

Pólás gyermek. Infans. M. A.

PÓLCZ.

PÓLCZ. Lásd Pócz.

PÓLING.

PÓLING. Scolopax arquata. Krum Schnabel. Földi p. 195.

PÓMA.

PÓMA-gránát. Malum granatum, malum punicum. M. A.

Póma-gránát-hej. Putamen mali granati. NC. p. 67.

Póma-gránát' virágja. Balaustium. M. A.

PÓNÉ.

PÓNÉ. Háló' neme. Meg vetni a' pónét. Sz. D.

PÓPIOM.

PÓPIOM. Ungventum populneum, populcum. PP.

PÓR.

PÓR. Rusticus, paganus. M. A.

Pór Dömölk. F. Vas Vben.

Pór Faisz. Sz. P. Veszprém Vben.

Pór fi. Soboles rustica. Telegdi, Hom. 3. R. p. 610.

Pór hajas. Hirsutus, crinitus, sentus, hispidus. M. A.

Pór hajas szőlő-veszsző. Palmes mergus. M. A.

Pór Ládony. F. Soprony Vben.

Pór Magasi. F. Vas Vben.

Pór nép. Rustici. Faludi, N. E. p. 103.

Pór rend. idem. Faludi, N. A. p. 8. 185.

Pór Ságod. F. Szala Vben.

Pór Szalók. F. Veszprém Vben.

Pór Szombat. F. Szala Vben.

PÓRI. Rusticanus. M. A.

Póri alacsonyág. Rustica abjectio. Faludi, N. A. p. 9.

PÓRÍT, pórítja. R. Corripit, verbis castigat. B. t. S. I. quo serviunt: Te pór, te kóczyi pór.

PÓRNÉ. Rustica. M. A. sub voce Amarrillis.

PÓRRÁ teszi. Ignobilitat, nobilitate privat. M. A.

PÓRSÁG. Rusticitas. M. A. Telegdi, Hom. 1. R. p. 373.

Pórságot fű. Rusticatur. M. A.

Pórságos. Plebeum. Sz. D.

PÓRÚL. Rustice, rusticatum. M. A.

Pórul jártt. km.

PÓRÁZ.

PÓRÁZ. Vinculum caninum, lorum. M. A.

Nyúlászó póráz. Prágai, p. 125.

PÓRÁZON hordozza. Naribus trahit. M. A. Pórázon viszi az agarakat. Vertagos loris ducit. PF.

Egy pórázon foly. Eodem cubito, pari libra. M. A.

Egy pórázon futnak. — Ezen pórázon futunk. Pázm. Pred. p. 759.

Hosszu pórázra eresztette. Fraena laxavit. Sz. D.

PÓRÉ.

PÓRÉ. Porrum. Pár-hagyma.

PÓRIS.

PÓRIS az ötvösöknél. Chrysocolla, santonerna, borax. PP.

PÓS.

PÓS (Pous, Pousa). R. t. f. n.

Pós' fa. FF. Vas, és Posony Vben.

Pós' falva. F. Sáros Vben.

Pós-telek. F. Somogy Vben. Telek Békés Vben.

Pós' telke. E. F. Küküllő Vben.

Pós-vár. Sz. P. Heves Vben.

PÓSA. E. F. Doboka Vben.

PÓT.

PÓT. Additamentum, appendix, supplementum. M. A.

PÓTOL, pótolja. Supplet, compensat. M. A.

Ki pótolja. Compensat, resarcit.

Pótolás. Compensatio, assummentum. M. A.

Pótolék. Additamentum.

Pótolgatja. Identidem resarcit. Sz. D.

Pótolthatatlan. Incompensabilis.

Ki pótolthatatlan. Irresarcibilis.

Pótoltatja. Curat compensari. Sz. D.

PÓTOR. Scurra, erro. M. A. „Nem fő böcsületes embereket kell ide küldeni a' Tractára, hanem hasonló PÓTORokat, kik keményen, absque respectu personarum, morgolódhassanak vele. Pyber írja Pázmánnak. L. Epist. Pázm. Tom. 1. p. 165.

PÓTURA.

PÓTURA. Pöltura. Fél garas. Réz-pézn' neme, kettő tett egy garast, de vagon ezüst pótura is.

Fa-pótura. Pöltura lignea. Fa-póturát sem ér. km. Nullius valoris.

PÓTURÁS. Quod habet v. meretur pölturam. Feszíti a' melyjét, mint a' póturás malacz a' garasos tányéron. km.

PÓZNA.

PÓZNA. Pertica, stipes, paxillus. M. A.

Ne nyúlj ahhoz kézzel, a' mit póznával sem érhetsz el. km.

Nyír-pózna. Pertica betulina.

PÓZNÁL, póználja. *Perticis firmat*, contegit. Fejét fehér nyír-póznával póználja. km. Az az igen öreg, és ősz. Bé póználja a' széna-kaszalt. *Foeni acervum perticis firmat*, contegit. Sz. D.

PÖ.

PÖCZ.

PÖCZ.

Pöcz-téj. Föcs-téj, melly mindjárt a' szülés után szívárogo. Sz. D.
PÖCZK, **PÖCZÖK**. *Clavellus*, *claviculus* v. *obturatorium* v. *clitoris* v. *pusio*. S. I. *Claviculus*, *ansula*. M. A. *Fibula*. PP. item Mezei légy, melly a' házinál valamivel nagyobb, és mérgezebb. Sz. D.
Csat-pöczök. *Claviculus fibulae*. S. I.
Kis pöczök. *Exiguus*, *pusio*.
Pöczke. *Ejus obturatorium*.
Kalamáris' pöczke. *Obturatorium atramentarii*.
Pöczköl, **pöczköli**. *Tendit*, *expandit*, v. *retundit*, *rejcit*. S. I.
Föl pöczköli. *Clavicularis figit*. Pázm. Pred. p. 421.
Ki pöczköli. *idem*. Sz. D.
Meg pöczkölte az órrát. *Ejus nasum digito pupugit*.
Pöczkölödik: *mozgolódik*. Sz. D.

PÖCS.

PÖCS. *Penis*, *mentula*. S. I.
Pöcs' bőre. *Praeputium*. CM.
Pöcs-daganat. *Tumor virgae virilis*.
PÖCSÖZ, **pöcsöz**. *Efformat*, *exacuit* in *formam conii*.
Ki pöcsözni a' karót. *Palum* (*extrematatem pali*) in *formam conii efformare*.

PÖCSÉT.

PÖCSÉT. *Sigillum*, *signaculum*. M. A.
Nem minden pöcsét alatt hever az igazság. km.
Pöcsét-föl-szakasztás. *Reseratio sigilli*.
Pöcsét-föl-törés. *Effraetio sigilli*.
Pöcsét-hamisítás. *Falsificatio sigilli*.
Pöcsét-hamisító. *Falsificator sigilli*.
Pöcsét-metsző. *Scalptor*. S. I.
Pöcsét-nyomó. *Typarium sigilli*.
Pöcsét-péncz. *Cerarium*. CM.
Pöcsét-reá-nyomás. *Cerae annularis consignatio*. PP.
Pöcsét-reá-ütés. *Appressio sigilli*.
* Arany-pöcsét. *Bulla aurea*.
Bírság-pöcsét. *Beniczki* p. 123.
Czimeres pöcsét. *Sigillum cum armis nobilitaribus*. *Faludi*, N. E. p. 18.
Függő pöcsét. *Sigillum pendens*.
PÖCSÉTEL, **pöcsételi**, **pöcsétli**. *Obsignat*. M. A.
Bé pöcsételi. *Persignat*. CM. Pázm. Kal. p. 183. 1026.
Le pöcsételték mindenét.
Meg pöcsételi. *Obsignat*, *persignat*, *consignat*. M. A.

Pöcsételés. *Signatio*, *signatura*. M. A.
Meg pöcsételés. *Obsignatio*. M. A.
Pöcsételetlen. *Non signatus*, *non obsignatus*. S. I.
Pöcsételni való. *Signatorius*. M. A.
Pöcsételő, **Pöcsétlő**. *Signator*, *obsignator*. M. A.
Pöcsétlő gyűrű. *Dactylum*, *condalium*, *annulus signatorius*. M. A.
Pöcsétlő viasz. *Iberica*, *epistolaris* *cera*. PP. *Spanyol viasz*.
Pöcsétlett. *Obsignatus*, *signatus*. M. A.
PÖCSÉTES. *Sigillatus*, *signatus*. S. I. item *Maculatus*, *maculis infectus*.
Pöcsétes agyag. *Terra sigillata*, *argilla bolaris*. S. I.
Pöcsétes fű. *Sigillum Salamonis*. NC. p. 53.
Pöcsétes gyűrű. *Annulus signatorius*. Pázm. Pred. p. 249. *Faludi*, N. A. p. 116.
Pöcsétes levél. *Litterae sigillo munitae*. **Erő's pribék ellen nincsen pöcsétes levél**. km.
Pöcsétes ruha. *Vestis maculis infecta*.
* Arany-pöcsétes levél. *Litterae bulla aurea munitae*.
Függő pöcsétes levél. *Diploma*. CM.
PÖCSÉTL. *Sigillaris*. M. A.
PÖCSÉTLIT föl szakasztja (a' levélnek). *Resignat*. M. A.

PÖD.

PÖD.

PÖDÖR, **pödöri**, **pödri**. *Torquet*, *contorquet*, in *gyrum agit*. Sz. D.
Pödri a' bajuszzát: az az szomjúhozik; mert a' magyar midőn szomjúhozik, a' bajuszzát pödri.
Ki pödri. *Torquet* in *aciem*, *torsione acuminat*.
Meg pödri. *Contorquet*.
Pödörgeti. *Indentidem* in *gyrum agit*.
Pödöríti. *Torquet*, *crispat*. S. I.
Meg pödöríti a' bajuszzát. Sz. D.
Pödörinti. *Senel* in *gyrum agit*.
Egygyet pödörített rajta.
Pödörös. *Contorsio*.
Pödörött. *Contortus*, in *gyrum actus*.

PÖF.

PÖF. *Hang-név*.
PÖFETEG. *Fungus orbicularis*, *crepitus lupi*, *fungus ovatus*. PP. *Lud-posz*.
Tengeri pöfeteg. *Spongia*. *Molnár János*.
Pöfeteges. *Fistulosus*. M. A. CM.
PÖFÉKEL. *Dohány-füstöt nagy kevélyen a' száján eresztgeti*, és az ajkival mint-egy ki üti ezen hangot „pöf, pöf.”
PÖFFED. *Csomósodik*. Sz. D.
Pöffedék. *Tubercula*. M. A.
Pöffedék-gomba. *Tuberes*. M. A. L.
Pöffeteg. *idem*. NC. p. 53.
PÖFÖG. *Bullulat*. **Pöfög a' kása**, **rotyog a' káposzta** (ha tűznél forr). Sz. D.

PÖK.

PÖK. *Sputum*. M. A. CM. *Vajda*. 3. K. p. 410. „A' pököt szükség vagy keszkenőbe fogunk, vagy - -“

Pök-fogó. *Sputabulum*. S. I.

PÖKik, **pöki**. *Sput*, *exsput*. M. A.
Pöki a' markát. km. *Proludit*. M. A.
Alá pökik. *Despuit*. M. A.
Belé pökik. *Inspuit*. M. A.
Ki pöki. *Exsput*. M. A. **Ki pökte gyomrából a' világi hívságot**. km.
Környül pöki. *Circumspuit*. M. A.
Le pöki. *Despuit*. M. A.
Meg pöki. *Conspuit*. M. A. **Meg pökte a' légy a' húst**.
Reá pökik. *Inspuit*, *Adspuit*. M. A.
Viszsa pökik. *Respuit*. M. A.
PÖKDÖS, **pökdősi**. *Sputat*, *conspuat*. M. A.
Meg pökdősi. *Conspuat*. M. A. Pázm. Pred. p. 500.
Reá pökdősi. *Inspuat*. M. A.
Pökdőses. *Sputatio*, *conspuat*. M. A.
Meg pökdőses. *Conspuat*. M. A.
Pökdőso. *Sputator*. M. A. Pázm. Pred. p. 500.
PÖKDÖZ, **pökdőzi**. *Sputat*, *conspuat*.
Belé pökdőz. *Inspuat*. M. A.
Pökdőzés. *Sputatio*, *conspuat*. Pázm. Pred. p. 567.
PÖKEDELEM. *Res absurda*, *abominabilis*, *sputo digna*. S. I.
Pökedelem minden dolga. Sz. D.
PÖKENDO. *Spuibilis*.
Meg pökendő. *Conspuibilis*. **Meg pökendő vélekedés**. *Sámbár ellen*. p. 261.
PÖKÉS. *Exspuitio*. M. A.
Fönn pökés. *Arrogantia*. *Csuzi*, *Síp-szó*. p. 580.
Ki pökés. *Exspuitio*. M. A.
Viszsa pökés. *Respuitio*. M. A.
PÖKHETŐ.
Ki pökhető. *Excreabilis*. M. A.
PÖKO. *Spuens*, *sputorius*.
Pökö ládika. *Sputabulum*.
Fönn pökö hegyke. *Arrogans*, *altum spirans*. *Csuzi*, *Síp-szó*. p. 649.
Marka-pökö. *Prolusor*. *Prágai*. p. 768.
PÖKTET, **pökteti**. *Facit*, *ut spuat*.
Pöktető. *Sputum caussans*, *promovens*.
Pöktető szerek. *Expectorantia*. S. I.

PÖLE.

PÖLE, **PÖLYEH**. *Glis*. CM. **Hegyes orrá egér**. Sz. D.
Pölyeh-tartó. *Gliarium*. CM.
PÖLYO. *Glis*, *sorex*. M. A.

PÖLYH.

PÖLYH. *Pluma*, *tomentum*. M. A.
PÖLYHEDEK. *Exigua plumula*, *lanugo*.
Hallottam Ságbon 1826. Mart. 4.
PÖLYHEZIK. *Lanuginem mittit*.
Meg-pölyhezni kezd. *idem*. NC. p. 181.
PÖLYHÖS. *Plumosus*, *lanuginosus*.
Pölyhös párna. *Culcitra plumosa*. *Vajda*. 2. K. p. 334.
Pölyhös vánkások. *Cervicalia plumis repleta*. *Vajda*, 2. K. p. 314.

PÖN.

PÖN. *Hang-név*.
PÖND.
Pöndit, **pönditi**. *Facit tinnire*. *Faludi*, E. M. p. 86.
Meg pönditi. *idem*.

Pöndör.
Pöndöríti. Involvit.
Bele pöndöríti. idem.
Pöndörödik. Involvitur.
Bele pöndörödik. idem.
Pöndül. Tinnitum edit, tinnit. Azon egy húron pöndül.
Meg pöndül a' muzsika.
PÖNG, PÖNÖG. Resonat, tinnit. M. A. A' számár arany-húron is csak számár-nótát pöng. km.
Csöng pöng. Tinnit, resonat.
Pöngés. Tinnitus, tinnimentum. M. A. Nincsen szebb szó az arany-pöngésnél. km.
Pönget, pöngeti. Tinnit, tintinnit, tundit. Nem pöngeti az íjját, a' ki madarat akar löni. Non tundit nervum, qui vult transigere cervum. M. A.
Mindég azt pöngetik: azt nyúzzák.
Pöngető. Pulsans, pultans. M. A.
Pöngő. Resonus, tinnulus. M. A. item Karika a' tengelyen v. taréj a' sarkantyún. Sz. D.
Pöngő pénz. Moneta argentea.

PÖNYE.

PÖNYE. Incultus, impolitus. S. I. Csinatlan, torongyos. Sz. D.

PÖR.

PÖR. Hang-név.
Vas-pör. F. Szala Vben.
PÖRCZEN. Sonat. Faludi, N. E. p. 63.
Pörcent. Sonitus edit.
Óra-pörcentés. Sonitus horologii. Pázm. Pred. p. 30.
PÖRD.
Pördít, pördíti. Rotat, versat, gyrat. M. A. Meg pördíti. idem.
Pördíthető. Rotabilis. Sz. D.
Pördíthetetlen. Quod in gyrum agi non potest. Sz. D.
Pördül. Versatur, rotatur, gyratur. M. A. Bé pördül. Cum saltu intrat, saltando intrat. Vajda 1. K. p. 635.
El pördült a' koczka. Alea jacta est. Faludi, E. M. p. 105.
El pördült a' szerencse. Avolavit fortuna. Sz. D.
PÖRG, PÖRÖG. Volvitur, rotatur, volutatur. Pörög a' nyelve, mint a' szalmalom. km.
Pörgecz: parázson sültt, kásával töltött hurka. Sz. D.
Pörgeledik. Volutatur. Vajda. 1. K. p. 638.
Pörgés. Volutatio, rotatio. Pázm. Pred. p. 654.
Pörget, pörgeti. Rotat, volutat. M. A.
Pörgetés. Volutatus, rotatus. M. A.
Pörgeteti nyelvét. Faludi, N. E. p. 188.
Pörgettyű. Verticillum v. rhombus v. turbo, trochus. S. I. Sz. D.
Pörgetve. Volubilitur. M. A.
Pörgő. Volubilis. M. A.
Pörgő óra. Horologium rotulare. S. I.
Pörgő rokka. Rhombus. Spinnrad.

PÖR.

PÖR. Lis. M. A. A' pört pénzen el nem

adhatják, meg sem vehetik. Lites pretio venundari, et coemi non posse. M. A.
Pör' diija. Sportula judiciaria. Tiszti Szótár. p. 60.
Pör-elő-vétel. Reassumta. L. c. p. 52.
Pör-folyás. Processus litis. Sz. D.
Pör-folytatás. Continuatio litis, litigatio. Sz. D.
Pör-föl-vétel. Levata. Tiszti Szótár. p. 52.
Pör-índítás. Motio litis. VM. p. 280.
Pör-ítélő bíró. Disceptator. M. A.
Pör-köz. Litis pendencia. Tiszti Szótár. p. 52.
Pör-orvoslás. Remedium juridicum. L. c. p. 59.
Pör-osztály. Quotta litis. L. c. p. 59.
Pör-patvar. Lis, controversia, jurgium. Pörrel kezdi, patvarral végzi. Dug. km. 1. R. p. 192.
Pör-patvaros. Vilitigator. M. A.
Pör-társ. Consors litis. Tiszti Szótár. p. 45.
Pör-újítás. Novisatio. Tiszti Szótár. p. 56.
Pör-út. Institutum. Tiszti Szótár. p. 50.
* **Gyanu-pör.** Suspitio litis. Élta' gyanu-pörrel. km.
Hosszú pörön bíró a' nyertes. km.
PÖRBE idézi. Actione convenit. Sz. D.
Pörbe avatkozás. Ingressio. Tiszti Szótár. p. 50.
Pörbe fogja. Actione convenit. Sz. D.
Pörbe idézteti. Curat citari.
PÖRBEN járó bíró. Procedens iudex. Tiszti Szótár. p. 58.
PÖRBÉLI. Processualis. S. I.
Pörbéli egygyezés. Transactio.
PÖRE. Ejus lis. Foly a' pöre. Decurrit ejus caussa.
Pöre vesztett. Qui caussam perdidit.
PÖRÖL. Litigat, controversatur. M. A. A' ki urával pöröl, annak csak isten orvosa. km.
El pöröli. Ablitigat. Vajda. 1. K. p. 184.
Meg pörli. Litigat, litem movet. M. A.
Pörlekedik. Delitigatur, lites fovet. Nem jó főcskének a' verébbel pörlekedni, a' főcske el röpül, a' veréb meg marad. km.
Pörlekedés. Delitigatio.
Pörlekedő. Litigiosus.
Pörlenkedik. Lites fovet, filum contentionis ducit.
Pörlés. Controversia, lis, disceptatio. M. A.
Pörlö. Litigans, litigator.
Pörlö társ. Collitigans. Magyar jobbágy pörlö társ. km.
Pörlödik. Delitigat. M. A. Prágai p. 867.
Pörlödés. Litigium. M. A. Káldi Prov. 22. 10.
Pörlödő. Litigator, litigiosus. M. A. VM. p. 235.
PÖRÖN föl hágy. Liti cedit. Tiszti Szótár. p. 52.
PÖRÖS. Controversus, litigiosus. M. A.
Pörös erdő. Sylva controversa.
Pörös fél. Pars litigans. Pázm. Kal. p. 653. „A' bírónak olynak kell lenni, a' ki pörös fél ne legyen.“
Pörös jószág. Haereditas controversa. PP.
Pörös marha. Res controversa. Pázm. Kal. p. 830.

* **Al-pörös.** Reus, in caussam attractus. M. A.
Föl-pörös. Actor. M. A. Föl-pörösnek soha ne tégy törvényt. km.
Föl-pörösség. Actoratus. Vajda 2. K. p. 117.
Pörösöm. Collitigans. Faludi. E. M. p. 250.

PÖRCZ.

PÖRCZ. Cremium lardi. S. I. De volt rajta pöröz.

PÖRJE.

PÖRJE. Triticum repens, radix graminis. S. I. (M. A. PP. Csapó, rozsazul magyarázzák Parietaria, amorgine.)
Pörje-fű. idem. Thuorcio „herba PER-IARUM“ p. 82.
Pörje Péter. Per jocum. Szántatlan földet Pörje Péter bírja. km.
* **Juh - pörje.** Festuca ovina. Schafgras. Kutya - pörje. Triticum repens. Hundgras. Pánkl.
Réti pörje. Festuca elatior.
Sós pörje. Alga fucus. Tang. Mitterbacher.
Vörös pörje. Festuca rubra. Pánkl.

PÖRK.

PÖRK.
PÖRKEN. Aduritur.
Meg pörkent. Adustum est.
PÖRKÖL, pörköli. Adurit, torret, assat. M. A.
Meg pörköli. Torret, adurit. M. A. A' ki a' tüzhöz közel van, hamar meg pörköli ruháját. km.
Pörkölő. Adurens, torrens.
Kávé-pörkölő. Machinula pro torrenda caffa.
Pörkölt. Tostus, adustus.
Pörkölt szalonna. Lardum tostum.
Pörköldik. Aduritur.
PÖRKÖCZE. Cremium lardi. S. I.

PÖRNYE.

PÖRNYE. Cinis, favilla. M. A. Közönségesen az égett szalmának, nádnek hamuja.

PÖRSÖLY.

PÖRSÖLY. Bursa ecclesiae.
PÖSSÖLY. idem. M. A.

PÖRS.

PÖRS.
PÖRSED. Fakad.
Pörседék. Pustula, papula, vomica. S. I. Sz. D.
Fekélyes pörседék. Pustula ulcerosa. Vajda, 2. K. p. 344.
Pörседez. Fakadoz. Sz. D.
PÖRSEN. Fakad.
Ki pörseint egész teste. Sz. D.
Pörсенés. Pustulae. Bibircsó, fakadék. Sz. D.

PÖRZS.

- PÖRZS.**
Pörzs-bűz. Foctor adusti pili, capilli. Sz. D.
PÖRZSÖL, pörzsöli. Urit, ustulat. M. A. Akár mint pörzsöljék, nem lézen ebül szalonna. km.
Disznót pörzsöl. Porcum ustulat.
El pörzsöli. Amburit, comburit. M. A. Föl pörzsöli. Concremat. Pázm. Pred. p. 360.
Ki pörzsöli. Exurit. M. A.
Meg pörzsöli. Adurit. M. A. Pázm. Pred. p. 810.
Pörzsölés. Ustulatio, adustio. M. A.
El pörzsölés. Combustio, adustio. M. A.
Ki pörzsölés. Exustio. M. A.
Pörzsölődik. Aduritur, comburitur. M. A. Föl pörzsölődik. Concremat. Csuzi, Tromb. p. 212.
Meg pörzsölődik. Aduritur. M. A.

PÖS.

- PÖS.** Urina, lotium. M. A.
PÖSE (Kis, nagy.). FF. Vas Vben.
PÖSG, **PÖSÖG**. Fervefit, ebullit, pösilit. M. A.
Pösgés. Ferror. M. A.
PÖSÖL. Mejat, mingit. M. A. Pisál.

PÖZS.

- PÖZS.** Fascis vimineus. Nyalábba kötött hosszú sugár-veszszók, mellyek sarkantyú (védelem, ellenző) gyanánt tétetödni szoktak a' partot szaggató, omlasztó víz ellen. Sz. D.

PÖSZ.

- PÖSZ.** Még akkor a' pöszt szösznek mondták. km. Dug. 1. R. p. 93.
PÖSZE. Balbus, blaesus. S. I. Selyp, selypes. Sz. D.
Pöszés. Subbalbus.
Pöszésen beszéll. Parumper balbutit.
PÖSZLÉK. Subseciva. Hulladék, metélék, szöcs, szabó, varga után. PP.
PÖSZÖG. Balbutit, interrumpitum loquitur. Pöszög a' gyermek a' sírás után.

PÖTT.

- PÖTT.**
PÖTTÖGET, pöttögeti. Exiguus maculis, punctulis distinctis, discriminat.
Pöttögetett. Maculosus, variegatus.
PÖTTÖN. Parvus, exiguus, minutus. S. I.
Pöttön ember. Homo parvae staturae.

PÖTY.

- PÖTY.** Hang-név.
PÖTYÖG. Blaterat. Leg inkább a' kis gyermekekről mondatik.
Pötyögő. Blaterans, blaterulus. Faludi, N. E. p. 170.

PÓ.

PÓCZE.

- PÓCZE.** Sella familiaris, cloaca. M. A. Cascala. CM. Árnyék-székéből ki folyó víz, moslékos folyomány. Sz. D.

PÓRE.

- PÓRE.** Alsó öltözet. Sz. D.
Pöre-gatya. Femorale. Sz. D.
Pöre-gatya. Solo femorali indutus. El jött Simon Judás, jaj néked pöre-gatya. km.
PÖRÉN maradt. S. I.
PÖRÉRE vetkezett. Sz. D.

PÖRÖLY.

- PÖRÖLY.** Malleus, marculus. M. A. Pázm. Pred. p. 705.
Pöröly' orra. Rostrum mallei. PP.
PÖRÖLYE. Ejus malleus. Pázm. Kal. p. 320. 743. Pred. p. 595.
PÖRÖLLEL verő. Malleator. M. A.
PÖRÖLYÖZ, pörölyözi. Cudit, malleat. Csuzi, Sip-szó p. 181. Tromb. p. 381.
Pörölyözés. Malleatio. Pázm. Pred. p. 512.

PR.

PRÁZNA.

- PRÁZNA.** L. PARÁZNA.

PRÉDA.

- PRÉDA.** Praedae, manubiae. M. A.
PRÉDAI. Manubialis, praedaceus, praedatitius. M. A.
PRÉDÁL, prédálja. Praedatur, depraedatur. M. A.
El prédálja. Depraedatur. M. A.
Föl prédálja. idem.
Ki prédálja. Exspoliat.
Prédálás. Depraedatio.
Prédáló. Praedabundus, praedator. M. A.
Prédálói. Praedatorius. M. A.

PRÉDIKÁTOR.

- PRÉDIKÁTOR.** Concionator, ecclesiastes. M. A.
Prédikátor-szerzetbeli. Ex ordine praedicatorum: Margit' Élete. p. 112.
PRÉDIKÁL, prédikálja. Concionatur, praedicit. M. A.
Prédikálás. Concio, homilia, sermo. M. A.
Prédikáló. Praedicator, concionator, concionarius. M. A.
Prédikáló-szék. Suggestum, cathedra. M. A.
Prédikáló széki. Cathedralitius. M. A.
Prédikáló könyvek. Libri concionatorii. Pázm. Pred. in praef. XXI.
PRÉDIKÁCIÓ. Concio, homilia. M. A.
Prédikációs könyvek. Libri concionatorii. VM. p. 284.

PRÉM.

- PRÉM.** Limbus. M. A. Fimbria.
Arany-prém. Aurea fimbria. S. K.
Gatya-prém. Limbus perizomatjs. S. K.
Kalap-prém. Fimbria petasi. S. K.
Mente-prém. Circumferentia clamydis. S. K.
Róka-prém. Vulpina circumferentia. S. K.
PRÉMES. Limbatus, fimbriatus v. species certa tortularum. S. I.
Prémes kalap. Fimbriatus petasus.
PRÉMEZ, prémezi. Vestem limbo cingit, vel pelle circumdat. Csuzi, Sip-szó. p. 573.
Meg prémezi. Fimbria praetexit. PP.
Prémezés a' köntösnek. Limbus, instita. PP.

PRÉPOST.

- PRÉPOST.** Praepositus. M. A.
Prépost' falva. E. F. Nagy Sink Székében.
Prépost' szerzete. Ordo. canonicorum regularium. Margit' Élete. p. 84.
Prépostok' szerzete. idem. Margit' Élete. p. 92.
* Kis prépost. Praepositus minor.
Nagy prépost. Praepositus major.
PRÉPOSTSÁG. Praepositura. M. A.

PRÉS.

- PRÉS.** Praelum; prelum, torcular. M. A.
Prés-ház. Domus torcularia.
Prés' kötő fája. Confibula. M. A.
* Olaj-prés. Prelum pro exprimendo oleo.
Ruha-prés. Prelum pro comprimendis vestibus.
PRÉSEL, préseli. Prelo exprimit. Zvonarics. 1. R. p. 615.
Ki préseli. Exprimit.
Le préseli. Comprimit.

PRÉSMITÁL.

- PRÉSMITÁL.** Multum loquitur, blaterat. Ne présmitálj annyit.

PRIBÉK.

- PRIBÉK, PRIBÉG.** Refuga, transfuga, perfuga. M. A. Cf. Szirmai Parab. p. 121.
Pribék' falva. E. F. Kővár' Vidékében.
PRIBÉGSÉG. Transfugium, desertio. Pá-pisták' üldözése. p. 50.

PRÓBA.

- PRÓBA.** Specimen, tentatio, probatio, tentamen. M. A. Előbb próbára, 's az után munkára. km.
Próba-bizonyítás. Faludi, N. A. p. 22.
Próba-hét. Septimana probationis. VV.L.
Próba-kő. Lapis lydus. M. A. Pázm. Kal. p. 601. 604. Pred. p. 884. NC. p. 379.
PRÓBAKOR. Tempore probae. Zvonarics. 1. R. p. 818.

PRÓBÁL, próbálja. Probat, tentat, periculum facit. M. A. A' ki nem próbál, se nem nyer, se nem vesz. km. Ki próbálja. Explorat. Meg próbálja. Explorat, experitur. M. A. Szerencsét próbál. Fortunam experitur. Próbálás. Tentatio, exploratio, probatio. M. A. Meg próbálás, Exploratio, tentamen. M. A. Próbálat. Experientia, experimentum. M. A. Próbálatlan. Inexpertus. S. I. Próbálgatja. Tentat. S. I. Próbálódik. Exploratur, probatur. Zvonarics. 1. R. p. 395. Próbáltt, próbáltatott. Probatus, tentatus, exploratus. M. A. Próbáltt orvosság. Remedium exploratum. S. I. Próbálva. Tentando. A' szerencse próbálva jó. km. **PRÓBÁS**. Habens probam bonitatis. Próbás ezüst. Argentum, cujus bonitas lapide lydio explorata est. S. I. **PRÓBÁTALAN**. Inexpertus, v. destitutus nota bonitatis. Vajda. 3. K. p. 549. Próbátlan. idem. Faludi, N. A. p. 180.

PRÓFÉTA.

PRÓFÉTA. Propheta. M. A. Prófeta-aszszony. Prophetissa. M. A. **PRÓFÉTAI**. Propheticus. M. A. **PRÓFÉTÁL**. Prophetat, vaticinatur. M. A. Prófétálás. Divinatio, vaticinatio. M. A. **PRÓFÉTASÁG**. Profetia, profetizatio. Pázm. Kal. p. 392.

PRÓFONT

PRÓFONT. Commeatus. M. A. Prófont-ház. Domus annonaria. Pázm. Kal. p. 507. Prófont-mester. Sitarchus. M. A.

PRÓFUSZ.

PRÓFUSZ. Tribunus capitalis. PP.

PRÓKÁTOR.

PRÓKÁTOR. Causidicus. M. A. Patronus, advocatus, procurator. PP. Prókátor-vallás. Constitutio procuratoris. **PRÓKÁTORI**. Procuratorialis. Prókátori fogás. **PRÓKÁTORKODIK**. Procuratorem agit. M. A. **PRÓKÁTORSÁG**. Ars procuratoria.

PRÓSZÁ.

PRÓSZÁ. Málé. Vajda. 2. K. p. 383. Kukoricza-prósza. Kukoricza-málé.

PROTESTÁL.

PROTESTÁL. Protestatur. M. A. **PROTESTÁLÁS**. Protestatio. M. A.

PRUSZ.

PRUSZ. Prutenus. M. A. Prusz ország. Prussia, Borussia. PP. NC. p. 467. **PRUSZKA**. MV. Trencsín Vben.

PRUT.

PRUT' vize Moldovában. Hierasus fluv. PP.

PTR.**PTRÜCSÖK.**

PTRÜCSÖK, (Ptücsök, pücsök, 'tücsök.) Cicada, archeta. M. A. PP.

PTRÜGY.

PTRÜGY. F. Szabolcs Vben.

PTRÜSZ.

PTRÜSZ. Hang-név. **PTRÜSZÖG**. Sternuit, sternutat. S. I. Prüszög. Himfi. 2. R. p. 86. Ptrüszöget. idem. Ptrüszögetése a' lónak. Poppysma. PP. **PTRÜSZKÖL**. Sternutat. S. I. **PTRÜSZSZENT**. Sternuit, sternutat. M. A. Apud Pázm. „Prüszszent“ Pred. p. 1206. **Prüszszentés**. Sternutamentum, sternutatio. M. A. **Ptrüszszentő fű**. Helleborus albus, veratrum album. Csapó. p. 118.

PU.**PUB.**

PUB-denevér. Vespertilio. Pesti' Meséji. p. 23. M. A.

PUBLIKÁN.

PUBLIKÁN. Pelicanus, psittacus. M. A. Publikán-madár. idem. Papagey.

PUF.

PUF. Hang-név. **PUFFAD**. Extuberat, tumet. PP. **POFFAD**. M. A. Föl puffad, poffad. Extumescit, protuberat. M. A. Ki puffad. idem. Meg puffad. Extumet, intumet, intumescit. M. A. Puffadás. Tumor, extuberatio. PP. Puffadék. Tumor, tuberculum. S. I. Puffadott, puffadt. Extumidus, protumidus. M. A. Föl puffadott. Extumidus. M. A. Ki puffadott. idem. M. A. Puffadtság. Tumiditas. Sz. D. Puffadoz. Tumescit. Faludi, N. E. p. 21. 159.

Puffadozó kevélység. Tumida superbia. Faludi, E. M. p. 245. Puffadozott. Strumosus. M. A. **PUFFAN**. Cum strepitu cadit. Nagyot puffant. Cadendo magnum strepitum edidit. Puffanás. Casus cum strepitu. **PUFFASZKODIK**: magát föl fújja, kevélykedik. Sz. D. **PUFFASZT**, puffasztja. Facit tumorem. Sz. D. Föl puffasztja magát. Se inflat. **PUFOG**. Strepit. Ha nem jól forog lábán, pufog a' bot a' hátán. km. Pufogat, pufogatja: ütögeti. Sz. D. Meg pufogatták: meg ütögették. Sz. D.

PUH.

PUH. **PUHA**. Mollis, malacus. M. A. Puha ág. Lectus mollis. Puha gyönyörűség. Faludi, E. M. p. 245. Puha' háza. Sz. P. Gömör Vben. Puha szó. Mollia verba. Faludi, N. U. p. 177. Puhálkodik. Molliter se gerit. Pázm. Pred. p. 541. Puhán. Molliter, laxe. M. A. Puhaság. Mollities. M. A. **PUHAD**. Mollescit. Sz. D. Meg puhad. Emollescit. **PUHASZT**, puhasztja. Mollit, mollem facit. S. I. **PUHÍT**, puhítja. idem. Pázm. Pred. p. 552. 695. **PUHOGAT**, puhogotja. Identidem emollit. Meg puhogotja. idem. Pázm. Pred. p. 905. **PUHATOL**, puhatolja. Molliter explorat, sensim perquirat. Ki puhatolta titkaimat. Sz. D. Puhatolódik. Investigat. PP. Hijában puhatolódott utánam. Sz. D. **PUHUL**. Mollescit. S. I. El puhul. Emollit v. effoeminatur. Sz. D. Meg puhul, Mollescit.

PUJA.

PUJA alma-fa. Malus paradisiaca. S. I.

PUJKA.

PUJKA, **PULYKA**. Urogallus, tetrao, gallus numidicus, indicus, meleagris, gallina africana. PP.

PUKK.

PUKK. **PUKKAD**. Cum strepitu rumpitur. Hangosan reped, repedve hangzik. S. I. **PUKKAN**. idem. S. I. Föl szakad, föl pattan. Sz. D. Pukkant, pukkantja. Cum strepitu rumpit, v. plodit, displodit, sclopum edit. S. I. Föl pukkantották a' hólyagot. Sz. D. Pukkantó: pattantó. Sz. D. **PUKKASZT**, pukkasztja. idem ac Pukkantja. S. I.

PULEDÉR.

PULEDÉR. Pars superior caligarum. Nadrágnak irhás ülepe. S. I.

PULICZKA.

PULICZKA. Alicastrum. PP. Szirmaio: Pulyiszka. Farina fagopyri cum caseo frixa. L. Parab. p. 68.

PULPITOM.

PULPITOM. Pulpitus. PP.

PULYA.

PULYA. Parvus, pusillus. S. I. Törpe, tömpe, kicsinded, kutak, pogonya. Sz. D. Apró pulya öreg óriást is tartóztat. Gyöngyösi 2. Dar. p. 475.

Pulya. (Alsó, felső, közép.) FF. So prony Vben.

Pulya-ember. Nanus. Sz. D.

PULYÁKUL. Szeredai. B. 1. p. 23.

PUMI.

PUMI. Kis kutya.

PUNCS.

PUNCS. Ez a' szó is már bé magyarosodik, a' szokás igen meg ismértette. Puncs-ital.

PUNÉT.

PUNÉT.

PUNÉTja, punéttya. Él ezen szóval Tor-dai Sámuel in Athname anni 1614. „Testének punéttya ez életnek lajstromából deleáltaték.“

PUNIKA.

PUNIKA alma-fa. Pesthi' Mészji p. 86.

PUNTY.

PUNTY. Konty, de a' millyent szoktak a' leányok néholt viselni, t. i. csak önnön hajkjából. Sz. D. innen Punty-tő. Haj-tő. Sz. D.

PUPA.

PUPA. Puppa. M. A.

PUPENEVÉR.

PUPENEVÉR. Vespertilio. M. A.

PURGÁL.

PURGÁL, purgálja. Purgat. M. A.

PURGÁLO. Catharcticus. M. A.

PURGÁLT, Purgáltatott. Purgatus, expurgatus. M. A.

PURGÁTORIUM. Purgatorium. Tisztuló hely.

PURGOMA.

PURGOMA. Epigramma. M. A. CM. PP. Purgoma-vers. idem. Rájnis.

PURHA.

PURHA. Putredo, rancor. S. I. Redv, rohadtság. Sz. D.

PURHÁS. Putridus, rancidus. S. I.

Purhás fa. Arbor putrida. Sz. D.

Purhásodik. Putrescit, rancescit. S. I.

PURHASÁG. Ranciditas. Sz. D.

PURPIÁN.

PURPIÁN. Purpureus. M. A.

Purpián palást. Palla purpurea. M. A.

Purpián szín. Sandycinus color. M. A.

PURUTTYA.

PURUTTYA. Turpis, foedus, sordidus. Faludi, N. A. p. 191.

Puruttya beszéd. Sermo sordidus. Sz. D.

PURUTTYÁS. Sorditiem redolens. Sz. D.

Puruttyáskodik. Sordide se gerit. Sz. D.

PURUTTYASÁG. Sordities. Faludi, N. E. p. 27.

PUS.

PUS.

PUSKA. Bombarda, scloppetus, scloppetum. M. A. Az én puskám sem bodza-fa. km.

Puska' arányzója. Dioptra, pinnula libratix. PP.

Puska' ágya. Manubrium fistulae ignivomae, sive sclopeti. S. I.

Puska-csináló. Faber catapultarius. PP.

Puska-cső. Tubus catapultarius. PP.

Puska' fogása. Catapultae scapus. PP.

Puska-fújtás. S. I.

Puska-golyóbis. Catapultarius globus. PP.

Puska' kereke. Rotula catapultaria. PP.

Pázm. Pred. p. 811. „A' puska' kereke, mikor meg szalad, tüzet vet, a' port föl gyújtja, a' golyóbiszt ki tasztja, és azzal meg öli, a' kit talál.“

Puska-küls. Catapultae rotatae clavis, ad intendendam catapultae catenulam. PP.

Puska' lakatja. Machina catapultae, sive sclopeti. S. I.

Puska-lövés. Catapultae jactus. PP.

Puska-lövésnyi föld. Catapultarii jactus spatium. PP.

Puska-lövés' csattanása. Scloppus. M. A.

Puska-palasz. Lagenula, sive theca pulveraria, scloppetarium. M. A.

Puska-por. Naphtha, pulvis pyrius. M. A.

Puska-por-gyújtásra elég egy szikra. km. Dug. 1. R. p. 46.

Puska-por-mérték. Justa catapultae fartura, mensura. PP. A' fölöttéb meg töltött puska hamar el szakad. km.

Puska-poros hordók. Faludi, T. É. p. 53.

Puska-rántója. Plectrum bombardae, elaterium, lingula ferrea. PP.

Puska' serpenyője. Catapultarius alveolus. PP.

Puska' sárkánnya. Trochlea sclopetaria, catapultarium rostellum. PP.

Puska-sütés. Sclopeti jactus, ejaculatio. S. I.

Puska-szif. Lorum sclopeti.

Puska-szó. Sclopus. Büchsenknall. S. I.

Puska-tök. Theca scloppetaria. M. A. Ha az isten akarja, a' puska-tök is el süil. km.

Puska-töltés. Fartura sclopeti.

Puska-veszszó. Virga sclopetaria.

Puska-vég. — El várják a' puska-végre.

* Bodza-fa-puska. Sclopetum sambucum. S. K.

Küls-puska. Sclopus clavicularius. S. K.

Panganétos puska. Sclopetum pugione instructum.

Szél-puska. Catapulta pneumatica. S. K.

Vízi puska. Siphunculus. S. K.

Puskája. Ejus sclopetum. Nem sültt el a' puskája. km. Non illi successit.

Puskás. Sclopetarius. M. A.

Jó puskás. Rei sclopetariae intelligens.

Puskáz. Venatur, jaculatur. Pázm. Pred. p. 1124.

Puskázása a' vásott kerék-agynak. VV. L.

Puskát fog. Arripit sclopetum.

Puskát tölt. Pulverem et plumbum catapultae indit. PP.

Puskát vakon tölteni, Sclopetum solo pulvere farcire. S. I.

Puskával jól arányzani, löni. Certo collimare, attingere, percutere. PP.

PUSMOG. Intus susurrat. PP. Suttog, susog. Sz. D.

Mit puszogtok? Sz. D.

PUSZI.

PUSZI. Tollatlan madár-fi. Sz. D.

PUSZPÁNG.

PUSZPÁNG. Buxus. M. A. Pázm. Pred. p. 165.

Puszpán. idem. Faludi, E. M. p. 20.

Puszpán-fa. Buxus. CM.

PUSZPÁNGÓS. Buxus, buxosus. M. A.

Puszpángos hely. Buxetum. M. A.

PUSZT.

PUSZT.

PUSZTA. Desertum, eremus, solitudo. v. Desertus, desolatus, vastus. M. A.

Puszta, mint a' szedett szölv. km.

Puszta falu. FF. Abaúj, és Baranya Vben.

Puszta határ. Sz. PP. Bars, és Nyitra Vben.

Puszta malom. Mola desolata. A' pusztta malom nem sok hasznót hajt. km

Puszta malom. Major Posony Vben.

Puszta pincze. Cellarium desertum, vacuum.

Puszta Szer. Sz. P. Csongrád Vben.

Puszta telek. Ager incultus desolati praedii. M. A.

Puszta telek. F. Szatmár Vben. Sz. P. Heves Vben.

Puszta Tercs. Sz. P. Nógrád Vben.

Puszta tó. E. Sz. P. Kolos Vben.

Puszta Törös. Sz. P. Fejér Vben.

Pusztádon puszta. Purissimus, purus pus-
tus. S. I.

Pusztai.

Pusztai katona. Miles in desertis lectus.
L. G. Guadányi, A' Török háborura
célzó gondolatok. p. 135.

Pusztai vadak. Ferac deserti. Pázm.
Pred. p. 346.

Pusztán. Desolate. S. I.

Pusztán mondja. Pure dicit. Faludi,
U. E. S. R. p. 98.

Pusztaság. Solitudo, vastitas, vastitudo.
M. A.

Pusztás. Quod desertis abundat. Faludi,
T. E. p. 275.

PUSZTÍT, pusztítja. Populatur, depopu-
latur, evastat. M. A.

El pusztítja. Desolat, devastat, depopu-
latur. M. A.

Ki pusztítja. Evastat, devastat, depopu-
latur. S. I.

Pusztítás. Vastatio, populatio. M. A.

El pusztítás. Desolatio, depopulatio.
M. A.

Pusztítható. Populabilis. M. A.

Pusztító. Depopulator, vastator. M. A. Vasti-
ficus. CM.

Pusztított, Pusztított. Devastatus. M. A.

PUSZTUL. Descriitur, desolatur. S. I.

El pusztul. Desolatur.

Pusztulás. Devastatio, populatio, depopu-
latio, desolatio. M. A.

El pusztulás. Desolatio. M. A.

Pusztult. Desolatus, devastatus. M. A.

El pusztult. Desolatus. M. A.

PUTNOK.

PUTNOK-fű. Pulegium. M. A. Csombor.

Lippai, Vet. Kert. p. 17. Csapó p. 69.

Putnok. F. Gómör Vben.

PUTOK.

PUTOK. Párna, fej' alja, vánkos. Sz. D.
Benkő, Transylv. Tom. 1. p. 402.

PUTRA.

PUTRA. Cottus, gobio. Fejes kolty. S. I.

Putra-szék. Árnyék-szék. Sz. D.

PUTRI.

PUTRI. Domus terrestris. S. I. Földben
ásott hajlék, huruba. Sz. D.

PUTTON.

PUTTON. Oenophorum. M. A.

Putton-hordó. Staphylophorus. M. A.

PUTTONOS. idem. VV. L.

PUTYÓKA.

PUTYÓKA. Sárból csinált putyóka, melly
nagyot szóll, ha el pukkan. Sz. D.

PUTYÓKÁZ. Pattant. Sz. D.

PUZDRA.

PUZDRA. Corytus, galbanum. M. A. Nyil-
tok. Faludi, E. M. p. 53.

PUZDRÁZ, puzdrázza. Coryto se instruit.
Puzdrát vesz magára.

Föl puzdrázik. Puzdrával föl készül.
Pázm. Magyar ellen. p. 49.

Puzdrázott. Nyil-tokkal föl ékesültt.

Ékesen puzdrázott Diána. Sz. D.

PUZDARÉK.

PUZDARÉK, PUSZDARÉK. Genethlia,
natalitia, symposium. M. A.

PUZDRÉK. idem. Sz. D.

PÚ.

PÚCZOK.

PÚCZOK. Foculus. M. A.

PÚP.

PÚP. Gibbus, tuber, culmen. M. A.

Szegy-púp. Uropygium. S. I.

PÚPJA. Ejus culmen.

Kalap' púpja. Pars superior pilei protu-
berans.

Kemence' púpja. Suprema pars fornaci-
cis. Sz. D.

Kenyér' púpja. Pars superior panis con-
vexa. Duczca a' kenyérnek. Sz. D.

Prés' púpja. Culmen praeli.

PÚPOS. Pulvinatus, turbinatus. M. A.

Púpos hátú. Gibbosus.

Púpos kalap. Pileus turbinatus.

Púposkodik. Superbit, cristas erigit. M. A.

PÚZS.

PÚZS.

PÚZSA. Csiga, kágyilló. L. Anakroni Da-
lok. p. 45. a' Jegyzésekben.

PÚZSÉR. Gyermeck. A' sok púzsérok: a'
sok gyermekek.

PÚZON.

PÚZON. Buccina. Posaune. S. I.

PÜ.

PÜCSÖK.

PÜCSÖK. Cicada. M. A. Gryllus. PP.

Gyöngye pücsöknek is szava hangos. km.

PÜCSKÉSZ. Pücsököt fog.

Ki pücskészte: ki üzte, ki kergette, ki
kereste.

PÜCSKÖRÉSZ. Occupatur in capiendis ci-
cadis, inani occupatione detinetur.

PÜNKÖST.

PÜNKÖST. Pentecoste. M. A. Püncösd. S. I.

Püncöst' hava. Majus. M. A.

Püncöst' hete. Septimana illa, quam
pentecoste inchoat.

Püncöst' napja. Dominica pentecostes.

Püncöst-hetfő. Feria secunda pentecostes.

Püncöst-kedd. Feria tertia pentecostes.

Püncöst' ünnepei. Festa pentecostalia.

PÜNKÖSTI. Pentecostalis.

Püncösti király. Rex scenicus, rex tem-
porarius. Belius Not. Hung. Tom. 2.
p. 230.

Püncösti királyság. Dignitas temporanea.
S. I. Püncösti királyság nem nagy
uraság. km.

Püncösti rózsza. Poconia. S. I.

PÜSPÖK.

PÜSPÖK. Episcopus. M. A.

Püspök' falatja. Uropygium. PP.

Püspök' falva. F. Nyitra Vben.

Püspök' fürdeje. Fördő Bihar Vben.

Püspök-megye. Dioecesis. S. I.

Püspök-süveg. Infula. M. A.

Püspök' udvara. Episcopium. M. A.

Püspök' udvarháza. idem. PP.

* Megyés püspök. Episcopus dioecesanus.

Faludi, T. E. p. 55.

Szentelő püspök. Suffraganeus. NC. p. 255.

PÜSPÖKI. Episcopalis, episcopus. M. A.

Püspöki. t. h. n.

Püspöki nemes. Praedialista. Tiszti
Szótár. p. 58.

Püspöki pálcza. Pedum pontificium,
pontificius lituus. PP.

Püspöki süveg. Infula, mitra episcopa-
lis. PP.

Püspöki szent szék. Consistorium epi-
scopale.

PÜSPÖKSÉG. Episcopatus. M. A.

PÜSTÖK.

PÜSTÖK. Pistác. Pistacium. S. I.

PÜSTÖLY.

PÜSTÖLY, pisztoly. S. I.

PÜSZÖGET.

PÜSZÖGET, püszögeti. Poppymate alli-
cit. Pázm. Pred. p. 206. „Mint a'
gyermek-lovat, nem csak püszögetni
kell, és simogatni, hanem, mikor
kivántatik, veszzőzni, és ütögetni
is kell.“

PÜSZKE.

PÜSZKE. Subalbus, flavicomus. Blond.
S. I.

1. The first part of the document is a list of names and addresses.

2. The second part is a list of names and addresses.

3. The third part is a list of names and addresses.

4. The fourth part is a list of names and addresses.

5. The fifth part is a list of names and addresses.

6. The sixth part is a list of names and addresses.

7. The seventh part is a list of names and addresses.

8. The eighth part is a list of names and addresses.

9. The ninth part is a list of names and addresses.

10. The tenth part is a list of names and addresses.

11. The eleventh part is a list of names and addresses.

12. The twelfth part is a list of names and addresses.

13. The thirteenth part is a list of names and addresses.

14. The fourteenth part is a list of names and addresses.

15. The fifteenth part is a list of names and addresses.

16. The sixteenth part is a list of names and addresses.

17. The seventeenth part is a list of names and addresses.

18. The eighteenth part is a list of names and addresses.

19. The nineteenth part is a list of names and addresses.

20. The twentieth part is a list of names and addresses.

21. The twenty-first part is a list of names and addresses.

22. The twenty-second part is a list of names and addresses.

23. The twenty-third part is a list of names and addresses.

24. The twenty-fourth part is a list of names and addresses.

25. The twenty-fifth part is a list of names and addresses.

26. The twenty-sixth part is a list of names and addresses.

27. The twenty-seventh part is a list of names and addresses.

28. The twenty-eighth part is a list of names and addresses.

29. The twenty-ninth part is a list of names and addresses.

30. The thirtieth part is a list of names and addresses.

M u t a t ó

(R-ból.)

RA.

RA, rajt.**RAB**, rabi, rabol, rabos, rabság, rabúl.**RAD**, rada, rados, radvány.**RAG**, ragad, rágasz, ragács, ragály, raggat.**RAGY**, ragya, ragyiva, ragyog.**RAJ**, rajk, rajzik.**RAJNA**, rajnai.**RAJTA**.**RAK**, rakás, rakász, rakó, rakodik, rakogat, rakoncza, rakosgat, rakoskodik, rakoszik, rakott, rakul, rakva.**RAKOTTYA**, rakottyás.**RALÓ**, ralója.**RAMOCSA**.**RANG**, rangu.**RAPONCZ**.**RASTAG**, rastagol.**RASTAN**.**RAVASZ**, ravaszd, ravaszi, ravaszka, ravaszodik, ravaszodik, ravaszság, ravaszúl.

RÁ.

RA.**RÁBA**, rábca.**RÁCZ**, ráczka, ráczság, ráczúl.**RÁCS**, rácsa.**RÁG**, rágalom, rágatlan, rágás, rágcsál, rágdogál, rágogat, rágolódik, rágó, rágott, rágton.**RÁK**, rákász, rákos.**RÁM**, ráma, rámoz.**RÁN**, ráncz, ránd, rángat, ránt.**RÁNOD**.**RÁPOLT**.**RÁRÓ**, rárós.**RÁS**, rása, ráska, rasony.**RÁSP**, ráspol, ráspoly, ráspó.**RASZA**.**RÁSZT**, rászatos.**RÁT**, rátka, rátony.**RÁZ**, rázakodik, rázás, rázint, rázkodik, rázogát, rázó, rázott.**RÁZT**.

RE.

RE, reá, rejt.**REB**, rebeg, rebes.**RE CZ**, recze, reczeg.**RECS**, recseg, recscsen, recsk.**RED**, redü, redzen.**REG**, rege, regede, regel, regenyc, regethe, regeti, regő, regőly.**REGVEL**, regveledik, reggelez, reggeli, reggődön.**REGE MENT**.**REGULA**, reguláz, regulátlan.**REGYESTROM**.**REK**, reked, rekeg, rekenye, rekenyő, rekesz, rekettye, rekécsel, rekken.**REKRUTA**, rekrutáz.**REM**, remeg, remek, remény, rempe.**REMETE**, remeteség, remetéskedik.**REN**, rend, reng, renkesz.**RENYH**, renyhe, renyhed.**REP**, repcsin, reped, repeszt, repkény.**RESZ**, reszeg, reszel, reszket.**RETEK**.**RETESZ**, reteszél.**RETT**, retteg, retten.**RETY**, retye, retyeg.**REV**, reved, revés.**REZ**, rezeg, rezked, reznek, rezzen.

RÉ.

RÉCZE, réczész.**RÉCS**, récse.**RÉG**, régen, régény, réges, régi, régít, régőly, régtől, régül.**RÉK**, réka, rékas, rékmány.**RÉM**, rémit, rémlik, réműl.**RÉN**, rénes.**RÉNY**, rénye, rényődik.**RÉPA**, répás.**RÉPCZE**.**RÉPZIK**.**RÉS**, réses.**RÉZS**, rézsutt.**RÉSZ**, része, részeg, részelkedik, részeltet, részenként, részint, részes, részetlen, részít.**RÉSZEG**, részegedik, részegen, részeges, részegít, részegség, részegszik, részegül.**RÉT**, réte, réteg, rétenként, rétes, rétez, réti, rétség, rétü.**RÉV**, réve, réves, révész, révi, révtelen.**RÉZ**, reze, rezes, rezez, rézi.**RÉZMÁN**.

RI.

RIB, riba, ribancz.**RICSET**.**RIDEG**, ridege, ridegség.**RIF**, rifolja.**RIG**, riga, rigmány, rigolya, rigó.**RIGYA**, rigyáz, rigyázza, rigyázik.**RIGYET**.**RIHA**.**RIMA**, rimán.**RINGYÓ**.**RINYA**.**RIP**, ripacs, ripó.**RIS**, riska.**RISZ**, risza, riszszant.**RIT**, ritka, ritkít, ritkodik, ritkul.**RITY**, rityeg, rittyen.

RÍ.

RÍ, riad, riaszt, riaszkodik, rikácsol, rikát, rikkan, rikogat, rikolt, rivall, rivás, rivalkodik, rivaszodik, rivó, rivvan.

RO.

ROB, robaj, robban.**ROCS**, rocska.**RODH**, rodhad, rodhadag, rodhaszt.**ROFF**.**ROG**, rogosz.**ROGY**, rogya, rogyik, rogygyan.**ROH**, rohan, rohi, rohod, rohoncz, rohó.**ROJT**, rojtos, rojtoz.**ROK**, rokolya, rokon.**ROKK**, rokka, rokkan.**ROM**, rombol, romhány, romol, romogy, romoly, romonya, romos, romosz.**RONCS**, roncso.**ROND**, ronda, rondít, rondul.**RONG**, rong.**RONGY**, rongya, rongyol, rongyos.**RONT**, rontatlan, rontás, rontó, rontott, rontya.**ROMA**, romai, román.**ROP**, ropaj, ropog, roppad, roppaj, roppal, roppan, roppaszt, ropoly.**ROP (ige)**.**ROPONCZ**.**ROS**, roshad, roskad, roshány.**ROST**, rosta, rostély, rostos, rostoz.**ROSNIKA**.**ROZS**, rozsnok, rozso.**ROZSDA**, rozsdás.**ROSZ**, rozog, rozszan.

ROSZSZ, roszsza, roszzabb, roszzalkodik, roszzalja, roszzas, roszzaság, roszzit, roszzra, roszzul.

ROTH, rothad, rothaszt.

ROTY, rotyog, rotytyan.

ROZ, rozog, rozzan.

ROZI.

ROZINA.

ROZMARING.

ROZOLI.

ROZOMÁK.

RÓ.

RÓ, róbot, róta, rovács, rovás, rovát, rovat, rovatat, rovgat, rovó, rótt.

RÓKA, rókalkodik, rókás, rókáz.

RÓKUS.

RÓL, róla.

RÓN, róna, rónka.

RÓS, róska.

RÓZSA, rózsás.

RÖ.

RÖB, rübög.

RÖCS, röcsk.

RÖD, rüdöny.

RÖF, röffen, rüfög, rüföl.

RÖG, röge, rövény, rögöly, rögös, rögzik.

RÖH, röhhen, röhög.

RÖJT, röjték, röjtekezik, röjtés, röjtévény, röjtöget, röjtök, röjtő, röjtött, röjtőzik, röjtve.

RÖK, rököl, rököny.

RÖNKECZ.

RÖP, rüpdös, rüpit, rüpös, rüppen, rüptében, rüptelen, rüptet, rüpül.

RÖST, rüstelkedik, rüstelli, rüsten, rüstes, rüstit, rüstség, rüstül.

RÖST (fő-név), rüstöl.

RÖVID, rüvidebb, rüvided, rüviden, rüvidét, rüvidke, rüvidség, rüvidül.

RÖZ, rüözög.

RŐ.

RŐF.

RÖR, rürodik.

RÖZSE.

RÖT.

RU.

RUBIN, rübintos.

RUCZ, rücza, rücczan.

RUHA, ruhás, ruhátalan, ruház.

RUM.

RUSKÓ

RUSNY, rusnya, rusnyit, rusnyul.

RUSZNYÁK.

RUTA, rutás.

RÚ.

RÚD, rudall, rudas, rudaz.

RÚG, rügaszkodik, rügás, rügat, rügdal, rügdos, rügott, rügó, rügtat.

RÚT, rütalkodik, rütalom, rütít, rütöl, rütság, rütul.

RÜ.

RÜCS, rücsk.

RÜGY, rügye, rügyzik.

RÜH, rühed, rühes, rüheszt, rühölödik.

R.

RA.

RA.

RA. Suffixum. In, super, ad. M. A. Ponitur post vocales obtusas ut: HAZra, HADra, SZÓra, BÚra etc.
RAJT (Ra-itt, Rajtt, Rajt.). Super, supra. És innen: Rajta, rajtad, rajtam, rajtunk, rajtatok, rajtok. Lásd alább **RAJTA**.
 Rajt érték. Deprehensus.
 Rajt hajtott 's a' t.

RAB.

RAB. Captivus, mancipium. M. A. it. Servus, raptus. Sklav. S. I. A' rabnak két panasza vagy: egygyik a' föl szabadulás ellen, másik a' büntetés ellen. km.
 Rab-ajtó. Porta captivorum, porta carceris. Faludi, N. U. p. 85.
 Rab-aszszony. Serva. Vranicsa.
 Rab-áros. Venalitiarius, venaliciarius, negotiator mancipiorum. Sklavenhändler. S. I.
 Rab-árosság. Venalitaria, venalicia. Sklavenhandel. S. I.
 Rab-úruló piacz. Venalitiium. CM.
 Rab-ú. Vernula. Sklavenkind. S. I.
 Rab-ház. Carcer, custodia. Faludi, T. É. p. 178.
 Rab-iga. Servitus, jugum servitii, jugum servile. Sklaverey. S. I.
 Rab-láncz. Catena, qua captivi ligantur.
 Rab-mű. Opus servile v. labor servorum. S. I.
 Rab-szolga. Mancipium. Sz. D.
 Rab-szija. Lorum, quo captivi ligantur. Pázm. Pred. p. 765.
 Rab-társ. Concaptivus, socius in captivitate. S. I.
 Rab-váltás. Mancipii redemptio. S. I.
 Rab-vas. Compes, pedica, manica. Sz. D.
 Rab-vásár. Venalitia. Vajda. 2. K. p. 329.
 Rab-vásár-hely. Forum venalitiium. Sklavenmarkt. S. I.
RABBÁ teszi. Mancipat, captivat. M. A.
RABÉ. F. Torontál Vben.
 Kis Rabé. Sz. P. Bihar Vben.
 Nagy Rabé. F. Bihar Vben.
RABI. Servilis.
 Rabi fordítás. Versio servilis, interpretatio stricte ad literam. Rájnis.
 Rabi inség. Calamitas servilis. Faludi. N. A. p. 212.
 Rabi szenny. Sordes serviles. Faludi. E. M. p. 245.

Rabi szolgálat. Mancipatus. Faludi, U. E. 3. R. p. 158.
RABJA. Ejus mancipium, servus. Ördög' rabja. mancipium diaboli.
RABOL. Depopulatur. M. A.
 El rabolja. Depopulatur, devastat, depraedatur. M. A.
 Ki rabolja. Evastat, devastat, depopulatur. S. I.
 Ki rabolták mindenét.
 Rabolás, Rablás. Depopulatio. M. A.
 El rablás. Depopulatio. M. A.
 Rabló. Depopulatur. M. A.
 Rablatja. Curat depraedari.
 El rablatja. Zvonarics. 1. R. p. 382.
RABOS.
 Raboskodik. Est sub jugo servili, agit mancipium, captivum. Biró Márton, Micae. p. 66.
RABOT ki váltja. Captivum reducit. PP.
RABSÁG. Captivitas. M. A.
 Rabságos. Captivatus, aerumnosus. M. A.
 Rabságos élet. Vita aerumnosa. Sz. D.
RABÚL. Serviliter.
 Rabúl veszi. In servitutem redigit. Faludi, T. É. p. 142.

RAD.

RAD.
RADA (Kis, nagy). FF. Szala Vben.
RADINA. Convivium puerperarum. PP.
RADOS. E. F. Segesvár Székében.
RADVÁNY. t. h. n.

RAG.

RAG. Cantherius, cantherii, quibus tigilla affiguntur. Item Affixum.
 Rag-szülő. Species uvae. Szemei nagyok, és tömötten egybe vannak RAGadva.
 Rag-vezér. Vocalis in radice, juxta quam vocalis affixi regulatur.
 * Elő-rag. Praefixum.
 Ige-rag. Affixum, quod verbis additur.
 Köz-rag. Affixum commune, quod nominibus aequae, ac verbis additur.
 Név-rag. Affixum, quod nominibus additur.
 Vég-rag. Suffixum.
RAGAD. Haerescit. M. A. Ragad, mint a' kolláncs. km.
 Ragadja. Rapit. M. A.
 Belé ragad. Inhaeret, inhaerescit. M. A.
 Bé ragadja. Irripit. M. A.
 El ragad. Adhaerescit. M. A. El ragad a' vétek, mint az enyv. km.

El ragadja. Abripit. M. A. El ragadták a' lovak. Raptatus ab equis. Item A' jó szerencsében föl fuvalkodott.
 Elő ragadja. Proripit. Elöl rántja. S. I.
 Elő ragadta, jól meg verte.
 Föl ragadja. Sursum rapit, surripit. M. A.
 Hozzá ragad. Cohaerescit. M. A.
 Ki ragadja. Eripit. M. A.
 Le ragad. Adhaeret.
 Le ragadja. Deripit. M. A.
 Meg ragadja. Adprehendit, corripit. M. A.
 Oda ragad. Adhaeret.
 Öszve ragad. Cohacret. M. A.
 Reá ragad. Adhaeret.
 Ragadács. Sz. P. Somogy Vben.
 Ragadály (mint Akadály). Galium aparine. Klebkraut. S. I. Ragadó fű. Sz. D.
 Ragadás. Raptura, raptus. it. Adhaesus, adhaesio, adhaerentia. M. A.
 El ragadás. Abreptio, direptio. it. Adhaesio, contactium. M. A.
 Ki ragadás. Ereptio. M. A.
 Ragadomány. Rapina, raptio, spoliium, praeda. M. A.
 Ragadománnyal élők. Prov. Ambrones. M. A.
 Ragadó. Raptor. it. Contagiosus, adhaerens. M. A.
 Ragadó enyves. Viscosus, glutinosus. M. A.
 Ragadó fű. Aparine. M. A.
 Ragadó nyavalya. Morbus contagiosus.
 Ragadó rüh. Contagium, scabies contagiosa. M. A.
 Ragadós. Tenax, lentus. M. A. Contagiosus. S. I.
 Ragadósan. Tenaciter. M. A.
 Ragadóság. Contagiositas. Pázm. Pred. p. 802.
 Ragadósság. Tenacitas, lentor. M. A.
 El ragadó betegség. Contagiosus morbus. M. A.
 Ragadoz, ragadozza. Praedatur, rapit, raptitat, raptat. M. A.
 El ragadozza. Diripit, abripit. M. A.
 Ragadozás. Raptio, direptio, rapina. M. A.
 Ragadozó. Rapax, praedo, praedator, direptor. M. A.
 Ragadozó farkas. Lupus rapax.
 Ragadozóság. Rapacitas. M. A.
 Ragadozott. Direptus, abreptitius. M. A.
 Ragadoztatatlan. Indireptus. CM.
 Ragadozva. Raptim. M. A.
 Ragadtatás. Abreptio.
 El ragadtatás. Sui abreptio, oblivio. S. I. Ecstasis.
 Ragadvány. Contagio, contactus, contagium. S. I. it. Aparine vulgaris. Csapó. p. 227.

RAGASZ (mint Szakasz). *Affixum, annexum, agglutinatum v. copula, appendix. S. I.*

Ragaszkodik. *Adhaerescit. M. A. VM. p. 267.*

Hozzá ragaszkodik. *Adhaeret. M. A.*

Reá ragaszkodik. *Idem. M. A.*

Ragaszkodás. *Adhaesio.*

Ragaszt, ragasztja. *Affigit, conglutinatum, copulat. M. A.*

Hozzá ragasztja. *Adnectit. M. A.*

Ki ragasztja. *Palam affigit.*

Öszve ragasztja. *Copulat, conglutinatum. M. A.*

Ragasztás. *Copulatio, connexio, conglutinatio, affixio, adhaesio. M. A.*

Ragaszték. *Affixum, copula, appendix. S. I. Sz. D.*

Ragasztó. *Conglutinans, connectens.*

Ragasztó fa, kötő fa. *Subscus. M. A.*

Ragasztott. *Copulatus, affixus, agglutinatus. M. A.*

Ki ragasztott írás. *Programma affixum. PP.*

Ragasztol, ragasztolja. *idem ac Ragaszt. Sz. D.*

RAGÁCS. Hegy Gömör Vben.

RAGÁLY. Bojtorján' neme. Sz. D. item F. Gömör Vben.

RAGGAT, raggatja. *Saepius affigit, adnectit. Sz. D.*

Egybe raggatja. *Connectit, conjungit.*

Egybe raggatás. *Conjunctio. Káldi, Colos. 2. 19.*

RAGY.

RAGY.

RAGYA. *Uredo, astrobolismus, carbunculus, carbunculatio. M. A. PP.*

Ragya-barí. Ragyás gyermek. Sz. D.

Ragya-esés. Sz. D. *Roratio rubiginis.*

Ragya-ittőt gyümölcs. *Fructus uredine vitiati. S. I.*

Ragyállik. *Uredine vitiatur, rubiginatur. El ragyállik. Márt. Coron. p. 118.*

Ragyás. *Uredine vitiatus, maculosus, vel variolatus, variolis notatus. S. I. Ripacso, széplős, himlő-helyes. Sz. D. Ragyásodik. Uredine vel variolis notatur, maculatur. Sz. D. S. I.*

Ragyásság. Sz. D.

Ragyázik. *Rorat rubiginem. S. I. Sz. D.*

Meg rogyázik. *Rubiginatur. CM.*

Ragyázás. *Roratio. M. A. CM. Ustrina, uredo. PP. Ragya-esés. Sz. D.*

RAGYIVA. *Gnavus, solers, politus. M. A. PP. Svaris, amoenus, jucundus, venustus. Sz. D. S. I.*

Ragyivaság. *Svavitas, amoenitas. Anmuth. S. I.*

Ragyivátlan. *Inamoenus, indecorus, inconcinnus. S. I.*

RAGYOG. *Radiat, irradiat, refulget. M. A. Nem minden nap ragyog a' nap. km. Non semper ridet Apollo.*

Ragyogás. *Radiatio. M. A.*

Ragyogó. *Rutilus, splendens, refulgens.*

Ragyogó vörös szín. *Color igneus. S. I.*

Ragyogó zöld szín. *Color viridis anatum. S. I.*

Ragyogvány. *Fulgor, splendor. Faludi, N. E. p. 13. U. E. 1. R. p. 182. T. E. p. 53. 326.*

Égi vagyogványok. *Stellae. Sz. D. Kerti vagyogványok.* *Flores. Sz. D.*

RAJ.

RAJ. *Examen apum. M. A. it. Proles, soboles.*

Raj-iskolák: apró iskolák. Sz. D.

Raj-méh. *Examen apum. M. A. NC. p. 147. Káldi, Judic. 14. 8.*

Első raj: első eresztés.

Másad raj.

Harmadik raj.

Szűz raj, mellyet az első raj még azon esztendőben ereszt.

RAJJA. *Ejus examen v. ejus proles. Pázmány habet „Raja“ Pred. p. 810.*

Ördög' rajja. *Soboles satanae, genimen diaboli.*

RAJK (Alsó, fölső). *FF. Szala Vben.*

Rajka. *MV. Mosony Vben.*

Rajkó. *Pusio zingaricus. A' cigány rajkó is kedves az annyanak. km. Dug. 1. R. p. 45.*

RAJZIK. *Examen emittit. PP. Rajt ereszt. Rajzása a' méhnek. Examen. PP.*

Rajzat. *Idem v. proles, soboles. Faludi, E. M. p. 80.*

Rajzol, rajzolja. *Delineat, describit. PP. Le rajzolja. Delineat. S. I.*

Rajzolás. *Delineatio. PP.*

Rajzolat. *Delineamentum, graphis, pictura. Abriss. S. I.*

Rajzolvány. *Idem. Sz. D.*

Rajzoló. *Delineator, delineatorius.*

Rajzoló eszközök. *Instrumenta delineatoria.*

Rajzoló holt szén. *Stylus carbonum, carbo linearis. PP.*

Rajzoló ón-penna. *Plumbea graphis, stylus plumbeus. PP.*

Rajzoló tábla. *Tabula delineatoria.*

Rajzoló vas-eszköz. *Caelum, scalprum. PP.*

RAJNA.

RAJNA. *Rhenus.*

Rajna' meljéke. *Tractus rhenanus.*

Rajna meljéki tartományok. *Provinciae Rheno adsitae.*

Rajna' mentében. *Juxta Rhenum.*

RAJNAL. *Rhenanus.*

Rajnai bor. *Vinum rhenanum.*

Rajnai népek. *Populi circa Rhenum.*

RAJTA.

RAJTA. *Super, supra, item Age, agedum, agesis, agite. S. I.*

Rajta, rajtad, rajtam. *Super se, super te, super me. M. A.*

Rajta esett. *Deprehensus in flagranti. S. I. Rajta érték az ebet a' szalonán. km.*

Rajta hajt. *Adurget, stringit, cogit.*

Rajta kapja. *Deprehendit. M. A.*

Rajta kapás. *Deprehensio. M. A.*

Rajta kel. *Adnascitur. M. A.*

Rajta loszék. *Dabo operam.*

Rajta megy. *Invadit, adoritur, adgredditur. S. I.*

Rajta rajta. *Age age, agite.*

Rajta maradt.

Rajta töltt. *Recidit in ejus caput.*

Rajta ül. *Insidet. M. A. v. est assiduus in aliquo opere. PP.*

Rajta van. *Conatur, admititur, satagit, adlaborat v. urget, sollicitat. S. I.*

Rajta vesztett. *Malo ei cessit, impegit.*

Ki ad rajta. *Ejicit, expellit. Ki adott rajta, mint az eb a' talyigán. km.*

Nem fog rajta — Sem kard, sem puska nem fog rajta — Nem fog rajta a' szép szó.

Nosza rajta kis fazék, ugyan föl fortyantál. km.

Rajta való. *Tegumentum, indumentum.*

Rajta valója sem maradt.

RAK.

RAK, rakja. *Struit, ponit. M. A. Fát rak a' tűzre. km.*

Be rakja. *Obstruit, imponit, immittit. S. I.*

El rakja. *Componit. Pázm. Pred. p. 960.*

Elő rakja. *Exponit.*

Föl rakja. *Apponit, erigit, sursum collocat. M. A.*

Ki rakja. *Exponit. M. A.*

Környül rakja. *Circumstruit. M. A.*

Le rakja. *Deponit. M. A.*

Meg rakja. *Onerat, construit, complet. M. A.*

Meg rakja éléssel a' várat. *Commeatu munit. PP.*

Reá rakja. *Adponit.*

Oda rakja. *Idem.*

Öszve rakja. *Componit, congerit. M. A.*

Viszra rakja. *Reponit.*

Helyre rakja. *Idem.*

RAKÁS. *Acervus, congeries, cumulus, structura, strues. M. A.*

Rakás-búza. *Acervus tritici. Pázm. Kөл. p. 662.*

Rakás-fa. *Strues lignorum. M. A.*

Rakás-kő. *Congeries lapidum.*

Kő-rakás. *Structura lapidum.*

Ki rakás. *Expositura.*

Rakásba gyűjti. *Coacervat. M. A.*

Rakásba gyűjtés. *Coacervatio. M. A.*

Rakásolja. *Cumulat. M. A.*

Rakásolás, rakáslás. *Cumulatio, coacervatio, aggestus, concumulatio. M. A.*

Rakásonként. *Acervatim, cumulatim. M. A.*

Rakással czifrázza. *Yermiculatur. PP.*

RAKÁSZ. *F. Ugocsa Vben.*

RAKÓ. *Positor, structor. M. A.*

Rakó. *FF. Torna, Ung, és Thuróc Vben.*

Rakó darabok valamely czifrázott munkában. *Tessellae insititiae, laminae lignae, fictiles. PP.*

Út-rakó. *Structor viac. Sz. D.*

RAKODIK. *Parat abitur, convasat v. repletur. S. I.*

El rakodik. *Vasa colligit. PP.*

Ki rakodik. *Merecs exponit. PP.*

Meg rakodik. *Completur, repletur. M. A.*

Le rakodik. *Deponit merce. Sz. D.*

Rakodmány. *Onus navale, v. curule.*

Hajo' vagy szekér' terhe. *S. I.*

Rakodó hely. *Depositorium. Tiszti Szótár. p. 46.*

RAKOGAT, rakogatja. Collocat, construit, composit. M. A. A' lábát rakogatja. Pedes ad tactum exigit. Sz. D.
RAKOGATÁS. Collocatio, constructio. M. A.
RAKOMÁNY. Structura. S. I.
RAKONCZA. Subscus quidam currum fulciens. M. A. Nincsen a' viznek rakonczája. km.
 Rakoncza (Fölső, alsó). FF. Honth Vben. Rakonczátlán. Effrenis, infrenis. S. I.
 Rakonczátlán nyelvű. Effrenis linquae. Faludi, N. E. p. 170.
RAKOSGAT. Composit, collocat. S. I.
 El rakosgatja. Suis ordinibus sensim omnia reponit.
RAKOSKODIK. Vasa colligit, composit.
RAKOSZIK. Idem.
 Meg rakoszik. Zvonarics. 1. R. p. 314.
RAKOTT. Structilis, sculpturatus. item Confertus, repletus. M. A.
 Rakott asztal. Mensa segmentata. M. A.
 Rakott ház. Probe instructa domus. PP.
 Rakott méh. Apis onerata. „Ügy jöttem a' házához mint a' rakott méh.“ El keseredett aszszony' panaszsza.
 Rakott munka. Opus vermiculatum. PP.
 Rakott szekér. Currus oneratus. Nincs olly rakott széna-szekér, kire egy vella széna föl nem fér. km. Parthi quo plus bibunt, eo plus sitiunt. M. A.
 Rakott teli bolt. Taberna bene instructa. PP.
 Rakott út. Via strata. PP.
 Ki rakott mű. Opus musivum, vermiculatum, segmentatum. S. I.
 Kóvel ki rakott. Lapidibus expositus.
 Rakotmány. Expositura. Sz. D.
RAKUL. Impletur, oneratur, repletur.
 Rakulj érdemekkel. Implearis meritis. Faludi, Sz. E. p. 90.
RAKVA. Confertim. M. A.
 Rakván rakva. Penitus completus, plenus, item Confertim. M. A.

RAKOTTYA.

RAKOTTYA, Rekettye. Siler. Szalában alsó Lendva' táján „**RAKATLA**“
 Rakottya-veszsző. Siler. M. A.
RAKOTTYÁS (Rakatlás), Rekettyés. Silere abundans.
 Rakottyás. FF. Gömör Vben.

RALÓ.

RALÓ. Czimborás társ. Sz. D.
RALÓJA. Czimborás társ. Sz. D.

RAMOCSA.

RAMOCSA. F. Szala Vben.
 Ramocsa' háza. FF. Bereg és Szabolcs Vkben.

RANG.

RANG. Dignitas, officium, gradus, status, ordo, locus. S. I.
 Rang-vita. Contentio de loco superiore. S. I.
RANGRA vágyás. Cupiditas loci superioris. S. I.
 Rangra vágyó. Cupidus loci superioris.

RANGU.
 Fő rangu személy. Principalis persona.
 Minden rangu emberek. Omnes omnino ordinis.

RAPONCZ.

RAPONCZ, Roponcz. Rapunculus, rapuncium. Csapó. Fűves kert. p. 228.
 Ráponcz, vad répa. Sz. D.

RASTAG.

RASTAG. Dies quietis.
 Rastag. Csárda Liptó Vben.
RASTAGOL. Diem quietis servat. Ott rastagoltunk. Ex usu militum.

RASTAN.

RASTAN. Fragorem edit, qualem edere solet arbor magna caesa, et dejecta, ramis contractis. Nagyt rastantt. Ex usu plebis.

RAVASZ.

RAVASZ. Callidus, versutus, argutus, astutus, versipellis, vafer, subdolos. M. A. Ravasz ravaszszal könnyen meg alkuszik. km.
 Ravasz. Major Heves Vben.
 Ravasz' háza. Nic. Oláh Hung. p. 73.
 Ravasz hízkelkedő. Astutus palpator. PP.
 Ravasz mező. F. Marmaros Vben.
 Ravasz okosság. Argutiae. M. A.
 Ravasz rész. Sz. P. Gömör Vben.
 Ravasz róka. Astuta vulpes. Ne hidj a' ravasz rókának. km.
 Ravasz szín. Fucus, glaucoma. S. I.
 Agg ravasz. Veterator, veteratorius. M. A.
 Okos ravasz. Perargutus. M. A.
RAVASZAN beszélő. Versutiloquus. M. A.
RAVASZD. F. Gömör Vben.
RAVASZI.
 Agg ravaszi. Veteratorius. M. A.
RAVASZKA. Argutulus. M. A.
RAVASZKODIK. Argutatur. M. A.
 Ravaszkodás. Argutatio. Faludi N. U. p. 184. N. A. p. 158.

RAVASZNO.

Agg ravaszno, ravasz agg nő. Veteratrix. M. A.
RAVASZODIK. Fit versipellis. Babocsai, Fata Tarzaliensia. p. 170.
 El ravaszodott. Idem ibidem.
RAVASZSÁG. Calliditas, astutia. M. A.
 Ha erő nem használ, ravaszszággal hozzá. km.
 Okos ravaszság. Argutiae. M. A.
 Ravaszsgátalan. Incallidus. M. A.
RAVASZUL. Callide, versute. M. A. A' ravaszszal ravaszul kell bánni. km.
 Ok-ravaszul. Subtiliter. VM. Intő levél. p. 211.

RÁ.**RÁ.**

RÁ. Contractum ex REÁ. Supra.
 Rá adás. Superadditamentum.

Rá tartás. Arrogantia.
 Rá tartó. Arrogans.
 Rá támad. Insurgit. M. A. 's a' t.
RÁD, RÁM. Super te, me. Vide REÁ. M. A.

RÁBA.

RÁBA. Rabus. NC. p. 445. Folyó víz Vas, Soprony, és Győr Vkben. Arabo. (A' Rába?)
 Rába-köz. Insula Arabonis.
 Rába-közi. Insulanus Arabonis.
RÁBCZA. Kis Rába. Anonym. Cap. L. Folyó víz, Vas és Soprony Vkben. Alias Kapuvári Rába.

RÁCZ.

RÁCZ. Thrax, rascianus. M. A. NC. p. 467.
 Nincs hited, mint a' rácznak. km.
 Kis Viczai. p. 175.
 Rác aszszony. Thressa. M. A.
 Rácz Kevi. aliis Rácz köve. MV. Pest Vben.
 Ráczt oltár — Czifra mint a' ráczt oltár. km.
 Ráczt ország. Rascia, Thracia, Servia. PP. NC. p. 467.
RÁCZKA. Sz. P. Nógrád Vben.
RÁCZSÁG. Gens rascianica, rasciani. Epist. Széch. T. 1. p. 196.
RÁCZUL. Rascianice.

RÁCS.

RÁCS. Crater, craticula, reticulum, v. portula viminea. S. I. Akár micsoda rostély az ablakon, a' pitvar-ajtó előtt, hogy a' baromfiak bé ne mehessenek. — A' rácsba hányd a' szénát a' lónak — Rácson sütni a' hust. Sz. D.
 Mikor szük a' kenyér, nem sok sajt hever akkor a' rácson. km.
 Vas-rács. Craticula ferrea. Vas rostély. Sz. D.
RÁCSA. Reticulum, quo cancri, offa superposita allecti, capiuntur. Ex usu plebis.
 Rácsáz. Cancros reticulo capit.

RÁG.

RÁG, rágja. Rodit. M. A. Mandit, dentibus comminuit, masticat. Meg rág a' szót, míg ki mondod. km.
 Bé rágta magát. Sz. D.
 El rágja. Arrodit, abrodit. M. A.
 Föl rágja. Abrodit.
 Ki rágja. Exedit. M. A.
 Környül rágja. Circumrodit. M. A.
 Le rágja. Derodit. M. A.
 Meg rágja, Corrodit, arrodit, perrodit, M. A.
 Meg rágja a' fülét. Aurem vellit. M. A.
 Meg rágják a' konczt, ebnek vetik a' csontot, km.
 Öszve rágja. Corrodit.
 Szájába rágta. Inculcavit illi.
RÁGALOM. Calumnia, obtrectatio, fa-mae detractio. S. I.
 Rágalmas, Calumniosus, detractivus. S. I.
 Rágalmasság. Obtrectatio. S. I.

Rágalmaz, rágalmazza. Obtrectat, calumniatur. M. A. Dieteris pungit. PP. Könnyű a' holttat rágalmazni. km. Rágalmazás. Obtrectatio, calumnia. M. A. Rágalmazó. Obtrectator, detractor, taxator. M. A.

RÁGATLAN. Non corrosus, non masticatus. Pázm. Pred. p. 393. 462. 1159.

Rágatlanul. Non corrosae, sine rosione. S. I.

RÁGÁS. Rosio, morsus. M. A.
El rágás. Avrosio. M. A.
Has-rágás. Dolor colicus.
Ki rágás. Erosio, exesus. M. A.

RÁGCSÁL. Rodit. Sz. D.

RÁGICSÁL. Idem.

RÁGICSKÁL. Idem.

RÁGDOGÁL, rágdogálja. Rasitat. CM.

RÁGOGAT, rágogolja. Idem.

RÁGOLÓDik. (Frequenter, et minutim mandit) Mandit. M. A.

Rágódozó aszszony. Estrix. PP.

RÁGÓ. Rodens.
Rágó kő. Lapis causticus. S. I.
Rágó seb. Gangraena, carcinoma. S. I.
Ki rágó. Exesor. M. A.
Rágódik. Rodit, masticat. M. A. Eb sem rágódik csonton, ha húsról talál. km.
Rágódó. Masticans.

RÁGOTT. Rosus, morsus. item Mansum. M. A.
Ki rágott. Exesus. M. A.

RÁGTON rágja. Incessanter rodit. Faludi. N. U. p. 106. N. E. p. 203.

RÁK.

RÁK. Cancer, cammarus. M. A. Meg büntette a' rákot, vízbe vetette.
Rák-évésben sok a' munka, kevés a' haszon. km.
Rák-farku fű. Pimpinella alba. S. I.
Rák-fene. Carcinoma. S. I.
Rák-háton hoz segítséget. Zrinyi. Parte VI.
Rák-háton jár. Faludi. N. U. p. 216.
Rák' hava. Mensis Junius. Rájnis.
Rák-héj. Crusta cancerorum.
Rák' lábai. Chelae. M. A. Sok a' gyermeknek rák lábostul. km.
Rák-lábon jár. Prov. Callipedes. M. A.
Rák-leves. Jus, cui cancri incoquuntur.
Rák' ollója. Chelae. M. A.
Rák-szemek. Lapidés cancerorum. S. I.
Rák-tojás. Ovula cancerorum.
Rák-vaj. Butyrum ex cancri coctis, et contusis. S. I.
Rák-örmény. S. I.
* Fene-rák. Carcinoma. Pázm. Pred. p. 294.
Főtt rák. Cancer coctus. Ugrik, mint a' főtt rák, km.
Kecske-rák. Palustris cancer. S. K.
Tengeri rák. Gammarus. S. K.
Töltött rák. Cancer fartus.
Vad rák. Locusta. S. K.
Vörös rák. Rubeus cancer. S. K.

RÁKÁSZ. Capit caneros. it. Captor cancerorum. S. I.

Rákászat. Captura cancerorum. S. I.

RÁKJA. Ejus cancer. Szala' hala, Szala' rúkjá, Szala' szép aszszonya. km.

RÁKOS. Cancerosus, cancri abundans. item Nomen familiae.

Rákos. t. h. n.
Rákos' mezeje. Campus Rákosi.
Rákosi csárda. Csárda Csanád Vben.

RÁM.

RÁM. F. Szala Vben.

RÁMA. Norma, mustericia, forma. M. A.
Ráma, melyre bőrt feszítenek a' szöcsök. Tendipellium, extensorium. PP.
Kép-ráma. Assulare quadrum.
Rámára vonták. km: ránczba szedték, meg regulázták.
Rámáz, rámázza. Rámára vonja — Ki rá mázták a' csizmát.

RÁMOCZ. FF. Soprony Vben.

RÁN.

RÁN.
RÁNCZ. Ruga, plica. M. A.
Ráncza. Ejus plica.
Ránczát ki fejt. Erugat. M. A.
Ránczba szedi. Coactat. PP. Könnyebb az aszszonyt ránczba vienni, mint ránczba szedni. km. Dug. 2. R. p. 97.
Ránczígál, ránczígálja. Vellicat, vexat, raptat. M. A. Pázm. Kal. p. 136.
Le ránczígálja. Pázm. Pred. p. 503.
Ránczígálás. Vellicatio.
Ránczol, ránczolja. Plicat, rugat, corrugat. M. A.
Bé ránczolja. Irrugat. M. A.
Ki ránczolja. Explicat, displicat. M. A.
Meg ránczolja. Irrugat, complicat. M. A.
Ősve ránczolja. Plicat. CM.

Ránczolás. Plicatio, plicatura. M. A.
Meg ránczolás. Irrugatio, complicatura. M. A.

Ránczolható. Plicatilis. M. A.
Bé ránczolható. Plicatilis. CM.

Ránczoló. Corrugans, implicans. M. A.

Ránczos. Rugosus, plicatus, tessellatus. M. A.
Ránczos, mint a' gallér, kerek mint a' tallér. km.
Ránczos nyakra való gallér. Rugatum collare. PP.
Ránczosítja. In rugas cogit. S. I.
Ránczosodik. In rugas abit.

Ránczoz, ránczozza. Rugat, in rugas cogit. S. I.
Ősve ránczozza homlokát. Corrugat frontem. Faludi. N. A. p. 129.

RÁND.

RÁNDít, rándítja. Adtrahit, commovet. M. A.
Leviter vellit, pulsat.
Elő rándítja. Protrahit.
Ki rándítja. Excudit. M. A.
Ki rándítja a' lábát. Eluxat pedem. Sz. D.
Meg rándítja. Coagitat, contrahit. M. A.

RÁNDítás. Tractio, vulsio.
Ki rándítás. Evulsio, extorsio. M. A.
Ki rándított lábú. Pede tortus. S. I.

RÁNDolódik. Dimovetur, deturbatur.
Meg rándolódott. Hallottam Sighon 1823. October' 16-án.

RÁNDul. Abripitur, corripitur, dimovetur, deturbatur. M. A. It' pergit, profiscitur. S. I.
El rándul. Abit.
Föl rándul. Excurrit ad partes superiores.

Ki rándul. Excurrit. Valahová megy. Sz. D.
Ki rándultt a' kezemből. Elapsus est e meis manibus. Sz. D.
Le rándul. Excurrit ad partes inferiores.
Rándulás esett a' lábán. Eluxatio accidit in ejus pede. Sz. D.

RÁNDulat. Excursus. Sz. D.

RÁNGAT, rángatja. Vexat, trahit, agit. M. A.
Meg rángatja. Coagitat, contrahit. M. A.
Le rángatja. Deripit, deturbat, detrahit. M. A.

RÁNGatás. Agitatio, motitatio. Faludi. N. U. p. 137.
Inak' rángatása. Sz. D.

RÁngatva énekel. Vibrante, et frequenter inflexa voce canit. PP.

RÁNT; rántja. Inuocat, tractat. item Frigit. M. A.
Alá rántja. Detrahit.
Be rántja. Irripit. item Infrigit. M. A.
Bele ránt. Infrigit. S. I.
El rántja. Eripit, abstrahit. M. A.
El rántotta a' gyékényt alóla.
Elő rántja. Protrahit.
Föl rántja. Attrahit.
Ki rántja. Extrahit. item Frigit.
Le rántja. Deripit, deorsum rapit. M. A.
Meg rántja. Contrahit, corripit.
Meg rántja a' 16' száját. Habenas adducit. PP.
Viszsa rántja. Retrahit. S. I.

RÁntás. Tractio. item Tostum in sartagine butyrum cum farina.

RÁntó.
Rántó lábás. Frictorium, frixorium. S. I.
Rántó serpenyő. Idem. PP. Szilke.

RÁntott. Frixum. M. A.
Rántott bárány-bél. Frixum intestinarium. PP.
Rántott hus. Caro frixa. M. A.
Rántott leves. Jus cum butyro adusto.
Rántotta. Frixa, frictale. S. I.
Meg rántott inu. Paralyticus v. spasticus. S. I.
Meg rántott lábú. Pedibus captus. S. I.

RÁNOD.

RÁNOD. t. f. n.
Ránod' fa. Sz. P. Baranya Vben.

RÁPOLT.

RÁPOLT. t. f. n.
Rápol. F. Szathmár Vben.
Rápol (Kis, nagy). E. FF. Hunyad Vben.

RÁRÓ.

RÁRÓ-madár. Avis ex genere aquilarum. Herodius. M. A. Buteo major. PP.
Falco cyanopus. Blaufuss. S. I. Szeme úgy jár, mint a' ráró-madárnak. km.
Ráró. F. Győr Vben.
Ráró-módra tekeri a' nyakát. Faludi. N. A. p. 118.

RÁRÓS. Sz. PP. Csongrád, Nógrád, és Torontál Vben.
Ráros. F. Nógrád Vben.

RÁS.

RÁS. F. Abauj Vben.
 Rás (Alsó, fölő). FF. Gömör Vben.
 RÁSA. Tela rasa. Rasch. S. I. Fél vászon'
 neme. Sz. D. Ugyan farára illik ám a'
 rása. km. Dug. 1. R. p. 276.
 Rása-szoknya. Sz. D.
 Egész rása. Sz. D.
 Fél rása. Sz. D.
 Tarka rása. Vajda. 3. K. p. 125.
 RÁSKA (Kis, nagy). FF. Zemplin Vben.
 RÁSGYA. Kelemen Borbála „Most nem
 egybek (a' fenyvek) mint száraz ha-
 szontalan rásgya“ Pichler Károlina'
 Hasonlatosságai. p. 62.
 RÁSONY. F. Abauj Vben.

RÁSP.

RÁSP.
 RÁSPOL, ráspolja. Limat.
 Le ráspolja. Delimat.
 Ráspolás. Limatio.
 Ráspoló. Limator v. lima.
 RÁSPOLY. Lima, qua ligna, caseique
 raduntur. M. A. Prágai. p. 158.
 RÁSPÓ. Idem.
 Fa-ráspó, mellyel a' fát simítják.
 Vas-ráspó, mellyel a' vasat simítják.

RÁSZA.

RÁSZA. Minden-féle ültetnei való paréj,
 palánta. Sz. D.

RÁSZT.

RÁSZT. Splenis tumor. M. A.
 Kit a' rászt bánt. Splenicus. M. A.
 RÁSZTJA vagyon. Splenicus. (Imperite
 dicitur: Ráczza vagyon.)
 RÁSZTOS. Splenicus. S. I.

RÁT.

RÁT (Kis, nagy). FF. Ung Vben.
 Rát'fa. Sz. P. Baranya Vben.
 RÁTK. F. Szala Vben.
 Rátka F. Zemplin Vben. Sz. P. Nógrád
 Vben.
 RÁTONY. E. F. Kraszna Vben.

RÁTÓT.

RÁTÓT, Rátolt. t. f. n.
 Rátót. FF. Pest, Vas, és Yeszprém
 Vben.

RÁZ.

RÁZ, rázza. Succussat, succutit, excu-
 tit, concutit, vibrat, agitat, quas-
 sat. M. A. Ne rázd a' fát, melly ön-
 ként hullatja gyümölcsét. km.
 Bele rázza. Inquassat.
 El rázza. Excutit. M. A.
 Fél rázza. Coagitat.
 Ki rázza. Excutit. M. A.
 Le rázza. Decutit, succutit. M. A.
 Le rázza magáról, mint az eb a' vizet.
 km.
 Le rázza nyakáról.

Meg rázza. Concutit, coagitat. M. A.
 Öszve rázza. Concutit. M. A.
 RÁZAKODik. Excutit se. M. A.
 RÁZÁS. Agitatio, jactatio, succussus. M. A.
 El rázás. Concussio, decussio. M. A.
 Ki rázás. Excussio. M. A.
 Öszve rázás. Concussio, concussura. M. A.
 RÁZINT, rázintja. Unica succussione le-
 niter quatit.
 Meg rázintotta. Hallottam 1826. Jun. 1.
 RÁZKÓDik. Excutit se. M. A.
 RÁZOGAT, rázogátja. Concutit, quassat,
 conquassat. M. A.
 Meg rázogatta a' dolgot. Meg hányt-
 vetette. Sz. D.
 Rázogatás. Succussio. M. A.
 RÁZÓ. Vibrans, agitans, quassans. M. A.
 Rázó ló, hányó ló. Succussor equus. M. A.
 Rázódik. Agitatur, succutitur. S. I.
 Ki rázódik. Excutitur. Káldi, Isaias 52. 2.
 RÁZOM (Nagy). Sz. P. Szabolcs Vben.
 RÁZOTT. Agitatus, conquassatus. M. A.
 Rázott széna. Foenum mixtum stramine.
 Rázottat eszik a' marha. Intertenetur
 foeno stramine mixto.
 Meg rázott. Concussus. M. A.
 Öszve rázott. idem. M. A.

RÁZT.

RÁZT. Splenis tumor, vide RÁSZT. M. A.

RE.

RE.

RE. In, super. M. A. Suffixum post vo-
 cales acutas poni solitum, ut TEN-
 GERRE, KÖRE, FÜRE.
 REÁ, reád, reám, reánk, reátok, reájok.
 Super se, te, me, nos, vos, illos.
 M. A.
 Reá adja magát. Se addicit, sacrat,
 consecrat.
 Reá ámul. Adstupet. M. A.
 Reá bírja. Inducit, permovet.
 Reá czéloz. Alludit.
 Reá csap. Percutit.
 Reá dönti. Effundit super illum.
 Reá emlékezik. Reminiscitur. M. A.
 Reá ér. Vacat ei. Nem érek reá. Non
 mihi vacat.
 Reá fogja. Insimulat, affingit.
 Reá hág. Calce premit.
 Reá inti. Adhortatur. M. A.
 Reá ír. Inscibit, superscribit,
 Reá jut. Adipiscitur, assequitur.
 Reá köszöni. Propinat. M. A.
 Reá lehel. Adhalat, afflat. M. A.
 Reá mondja. Adstruit, adseverat.
 Reá néz. Intuetur, obtuetur. M. A.
 Reá nyomja. Adprimit, imprimit. M. A.
 Reá olvas. Lectione notat.
 Reá önti. Adfundit. M. A.
 Reá pökik. Inspuit, adspuit. M. A.
 Reá ragad. Adhaeret.
 Reá segíti. Adjuvat.
 Reá szokik. Advescit. M. A.
 Reá szermett. Ad hoc natus, habilis,
 aptus.
 Reá ugrik. Adsilit. M. A.

Reá ún. Nauseat, fastidit.
 Reá üt. Percutit.
 Reá vall. Detegit complicem.
 Reá zördül. Cum strepitu invadit. 's' t.
 Reája. Super illum.
 Reája akad. Inhaeret, adhaeret, inci-
 dit. M. A.
 REJT (RE-it, reit, rejti), rejti. Abscon-
 dit, celat. Lásd RÖJT.

REB.

REB. Sonus balbutientis.
 REBECZ. Sz. PP. Tolna, és Somogy Vben.
 REBEG. Balbutit.
 Rebegés. Balbucinatió. Pázm. Pred. p. 1191.
 Rebegő. Balbucinans. M. A.
 Rebegő nyelv. Csuzi, Tromb. p. 445.
 Rebegős. Subbalbutiens.
 REBES.
 Rebesget, rebesgeti. Publicat, vulgat, in
 vulgus effert. Suttogva beszéli, hír-
 leli. Pázm. Pred. p. 710. Faludi N.
 U. p. 76. Balbutit, mussitat. M. A.

RECZ.

RECZ.
 RECZE. Reticulum, crena. M. A.
 Recze-fő-kötő. Vitta reticulata. Faludi,
 N. U. p. 204.
 Recze-kötés. Reticulatio. Pázm. Pred.
 p. 1127.
 Apró szemü recze. Sz. D.
 Reczés. Reticulatus, crenatus. M. A.
 Reczés csipke. S. I.
 Reczés fő-kötő. Vitta reticulata, crina-
 le reticulatum. PP.
 Reczés háj. Omentum. S. I.
 Reczés ing. Indusium reticulatum. Sz. D.
 Reczés szoknya. Sz. D.
 Reczéz. Reczét köt. Reticulat. Sz. D.
 Reczézet. Reticulatum quid. Sz. D.
 RECZEG. Reczeg a' törött fazék. Sz. D.
 Reczegő. Streperus, male tinniens, ut
 rupta solet olla.

RECS.

RECS.
 RECSEG. Crepat, strepit. S. I. Recseg a'
 foga között. Sz. D.
 Recsegés.
 Prücsök' recsegése. Csuzi, Tromb. p. 428.
 Recsegteti. Facit strepere. Sz. D.
 RECSCSEN. Strepitum edit. Egygyet recs-
 centt.
 RECSK. F. Heves Vben.
 Recske. F. Gömör Vben.

RED.

RED.
 REDÜ, REDŐ. Flica, ruga vestium.
 Redős. Tortus, crispus, plicatilis. M. A.
 Redős szoknya. Cyclas. M. A. CM.
 Redős szoknyájú. Cycladatus. M. A.
 Redős szoknyás. idem. CM.
 Redües, REDVES. Cariosus, putredine
 exesus.
 Redves fa. Lignum cariosum.
 Redves retek. Raphanus carie vitiat.
 Redvesedik. Putrescit, in fibras solvitur.

REDZEN. Contremitt, commovetur. M. A.
Lásd **REZZEN.**

Redzés. Tremor. M. A.

Redzenti. Commovet, tremefacit. M. A.

REG.

REG. Vox ranarum (sic multo simplicius, et naturalius exprimitur, quam per Brekeke).

Reg-reg. Repetita vox ranarum.

REGÉ. Anilitas, delirium, vetus cantilena. M. A. (quasi dicas decantamentum ranarum). Azon regét dudolja. Antiquam occinit cantilenam. M. A. Tud hozzá, mint a' tik a' regéhez. Nihil graculo cum fidibus. M. A.

Regé-áros. Nugivendus. S. I.

Régi regé. Antiqua cantilena.

Regéz. Narrat res fictas. S. I.

REGÉDE. Város Stájerországban, közel Magyarországhoz.

REGEL, regeli, regöli. Veterem cantilenam occinit.

Azt regelik. Hoc spargunt, narrant, circumferunt. Sz. D.

Az újítók regelik. Csuzi, Tromb. p. 63.

REGENYE. F. Baranya Vben.

REGETHE. Sz. P. Abaúj Vben.

REGETI. Facit stridere.

Regető. F. Sáros Vben.

REGÓ. Stridulus.

Regő béka. Rana stridula. M. A.

REGÖLY. MY. Tolna Vben.

REGVEL.

REGVEL, REGGEL. Mane. M. A. A' ki jó reggel kél, aranyat nyer. km.

REGGELEDIK. Dicsit. Sz. D. S. I.

REGGELENKÉNT. Omnia mane.

REGGELEZ. Falatoz, fölöstökömöl. Sz. D.

REGGELI, regveli. Matutinus, sublucanus. M. A.

Reggeli imádság. Oratio matutina.

Reggeli leves. Fölöstököm. Gyöngyösi.

Reggeli mise. Korán való mise.

Reggeli nap-nyílás. Crepusculum matutinum. M. A.

Reggeli óra. Hora matutina, tempus matutinum.

Reggeli órának, szép piros hajnalnak, arany yagyon szájában. km.

REGGELTÖL fogva. Inde a tempore matutino.

REGGÖDÖN (pro Regveli időn.). Mane. Sz. D. S. I.

REGEMENT.

REGEMENT. Regimen militare, legio.

Regement' tulajdonosa. Proprietarius regiminis.

Gyalog regement. Legio pedestris.

Határ-örző regementek. Regimina confiniaria.

Lóvas regement. Legio equestris.

Vasas regement. Legio cataphractorum.

REGEMENTJE. Ejus legio.

Pivoda' regementje. Dug. km. 1. R. p. 257. Vajda 3. K. p. 461. Szírmái, Parab. p. 41.

REGULA.

REGULA. Regula, norma, canon. M. A.

Regula szerint. Regulariter. M. A.

REGULÁLJA. Regulat. M. A.

REGULÁZZA. Idem. S. I.

Meg regulázza. Regulis coërcet.

REGULÁTLAN. Irregularis. M. A.

REGYESTROM.

REGYESTROM. Registrum, repertorium. S. I.

REK.

REK.

REKED. Occluditur. M. A.

Bé reked. Raucescit, raucet. M. A. item Includitur. S. I.

Benn reked. Includitur. Benn szorúl. S. I.

El reked. Raucescit. item Secluditur. M. A.

Ki reked. Excluditur. M. A. Pázm. Pred. p. 666.

Meg reked. Haeret, occluditur. M. A.

Rekedés. Branchus, raucedo. item Clausurum, inclusio. M. A.

Bé rekedés. Raucitas, ravis. M. A.

Ki rekedés. Exclusio. M. A.

Rekedett, rekedtt. Occlusus. item Raucus. M. A.

Ki rekedett. Exclusus. M. A.

Rekedtt orr. Gravedo, catarrhus. S. I.

Rekedtt orrú. Náthás, orrából szőlő. S. I.

Rekedtt torok. Raucedo gutturis, raucitas, ravis. Sz. D.

Rekedtt torkú. Raucus. S. I.

Rekedtttség. Raucitas, raucedo. M. A.

Rekedez. Raucescit, raucet. M. A.

Rekedezés. Raucitas, raucedo. M. A.

Bé rekedezés. idem. M. A.

Rekedező. Subraucus. M. A.

REKEG. Coaxat, stridet, interruptos sonos edit. S. I.

Rekegés. Coaxatio.

Rekegő. Stridulus.

Rekegő béka. Rana stridula. S. I.

Rekegő vad récze. Anas stridula. S. I.

Rekegős. Raucus, stridulus. S. I.

REKENYE. F. Gömör Vben.

REKENYŐ. Szőlő-veszszőn nőni szokott vékony szálak, melyeket a' gyermekek savanyúságokért ráigicskálnak. Sz. D.

REKESZ. Excipula, claustrum, clausura, sepimentum, agger, seclusio. M. A.

A' vad madár is meg szokja a' kalitka-rekeszt. km.

Szerzetes szent rekesz. Pázm. Pred. p. 546.

Rekeszel, rekeszeli. Rekeszt csinál. Claudit, includit. Sz. D. S. I.

Rekeszes. Distinctus, seclusus, claustratus. M. A.

Rekeszkedik. Se includit. Pázm. Pred. p. 18. 1064.

Bé rekeszkedik. Se claudit. Zvonarics, Post. 1. R. p. 756. Káldi, Judith. 8. 6.

Rekeszt, rekeszti. Claudit, includit. M. A.

Bé rekeszti. Occludit, includit. M. A.

El rekeszti. Secludit. M. A.

El rekeszti a' vizet. Sz. D.

Ki rekeszti. Excludit. M. A.

Környül rekeszti. Circumsepit. M. A.

Meg rekeszti. Concludit, pracludit. M. A.

Meg rekeszti az ellenséget. Sz. D.

Öszve rekeszti. Concludit. M. A.

Rekeszték. Claustrum, clausura, conclave, cubile seclusum, v. clausula. S. I.

Sz. D.

Rekesztés. Clausula, clausura. M. A.

Bé rekesztés. Conclusio. M. A.

El rekesztés. Seclusio, inclusio. M. A.

Ki rekesztés. Exclusio. M. A.

Öszve rekesztés. Conclusio. M. A.

Rekesztett. Clausus.

Ki rekesztett. Conclusus. M. A.

Rekesztő. Occlusor. M. A.

Rekesztő beszéd. Conclusio. M. A.

Ki rekesztő. Excluserius. M. A.

REKETTYE. Siler.

Rekettye-fa. Siler. M. A.

Rekettye-fűz. Salix helix. S. K.

Rekettye-veszsző.

Rekettyes. Sz. P. Kis Kunságban.

REKÉCESEL. Rekegve szől, rekegősen beszél. Sz. D.

REKKEN. Suffocatur, obstruitur. M. A.

El rekken. Supprimitur. M. A.

Meg rekken. Obstruitur. Faludi, T. É. p. 127.

Rekkenés. Suffocatio, obstructio. M. A.

Rekkenő. Suffocativus.

Rekkenő hőség. Fervor. M. A. Nimius solis aestus.

Rekkent, rekkenti. Supprimit. occludit, occultat. M. A.

El rekkenti. Supprimit, delet. M. A. Pázm. Kal. p. 439. 664.

Rekkentés. Suppressio, deletio. M. A.

El rekkentés. Káldi, Innepu. Pred. p. 205.

REKRUTA.

REKRUTA. Tyro. PP.

Rekruta-állítás. Statutio tyronum.

Rekruta-szedés. Collectio tyronum.

REKRUTÁZ. Tyrones conducit.

Rekrutázás. Tyronum conductio.

REM.

REM.

REMEG. Tremitt. Sz. D.

Remegés. Tremor.

Remegő. Tremens, tremebundus.

REMEK. Offa, buccella, portio. M. A. Bát. Pesti. item. Specimen artificiale officii, opus magistrale. M. A.

Remek-ész. Remek-észszel bir.

Remek-észű. Genie. Excellentis ingenii.

Remek-hús. R. Frustum carnis. Pesti.

Remek-munka. Opus magisterii. Faludi, T. É. p. 116.

Remek-vas.

Mester-remek. Opus magistrale. M. A.

Remeket adott. Dedit specimen artis.

REMENYE. F. Zemplin Vben.

REMESZEL. E. Ut Thorda Vben.

REMESE. Colon, intestinum crassum. S. I.

REMÉNY. Spes. M. A. Nehéz a' hoszszas remény. km. Dug. 2. R. p. 102.

Remény-leves — A' remény-levest ki-ki föl adhatja a' szegénynek. km.

Dug. 2. R. p. 248.

Utolsó remény. Ultima spes.

Reményel, reményeli, reményli, reméli. Sperat. M. A. Holtig reméli az ember. km.

Reménylés. Beniczki, p. 225.

Reménylő. Sperans. M. A.

Reményletlen. Inesperatus, exspes. M. A.

Remélhetetlen. Inesperabilis. M. A.

Reméltetlen. Inesperatus. M. A.

Reméltett. Speratus. M. A.

Remélhető. Sperabilis. M. A.

Reménykedik. Quiritatur. M. A. Fűnek, fának reménykedik. km.

Reménykedés. Quiritatio. Faludi, E. M. p. 183.

Reménykedő. Faludi, U. E. 2. R. p. 189.

Reménység. Spes. M. A. Reménységgel könnyebbedik a' szenvedés. km.

Hideg reménység. Beniczki p. 149.

Vékony reménység. Exilis spes.

Reménységtelen. Exspes. M. A.

Reménységű. Spei. A' vastag reménységű embert is meg ejti a' szerencse. km.

Reménytelen. Inesperans. item Desperatus, exspes, inesperatus. M. A.

Reménytelenség. Desperatio. M. A.

Reménytelenül. Desperanter. M. A.

REMPE.

Rempe Hollós. F. Vas Vben.

REMETE.

REMETE. Eremita, anachoreta. M. A.

Remete. t. h. n. M. és E. Országban.

Remete-barátok. Paulini.

Remete-barlang. Faludi, N. E. p. 12.

Remete-élet. Vita eremitica. Nagy udvarokban nehéz remete-életet élni. km.

Remete' háza. Telek Békes Vben.

Remete lakás. Habitatio eremitae.

Remete-magánosság. Solitudo eremitica.

Faludi, E. M. p. 245.

Remete-mező. F. Szatmár Vben.

Remete-szeg. E. F. Maros Székében.

Remete-társ. Coeremita. Faludi, T. É. p. 139.

REMETEI. Eremitanus. M. A.

REMETESÉG. Vita eremitica. Vajda, K. É. 1. K. p. 39.

REMETÉSKEDIK. Vitam eremiticam agit, solitudinem incolit. Faludi, N. U. p. 197.

REN.

REN.

REND. Ordo, series. M. A.

Rend-bontó. Turbator ordinis. Takács József Költ. p. 241.

Rend-ház. Contignatio. Káldi, Act. 20. 9.

Rend-írás.

Rend közli. Interordinium. M. A.

Rend kívül való. Extraordinarius. M. A.

Rend-mérő. Modulus in Architectura.

Lásd Anal. mea Philolog. Tom. V p. 335.

Rend-szabás. Ordinatio, ordo praescriptus.

Rend-szabó. Ordinator, ordinis lator. S. I.

Rend szerint. Rite, ordinate, disposito. M. A.

Rend szerint való. Ordinarius. M. A.

Rend szerinti. idem.

Rend-tartás. Institutum, ritus. M. A.

Rend-tartó. Ordinis observator, accuratus. S. I.

* Al-rend. Ordo infimus.

Böttü-rend. Ordo alphabeticus.

Czimeres rend. Insignis ordo. Faludi, N. E. p. 131.

Csata-rend. Ordre de bataille. Csata-rendbe állította seregét.

Egyházi rend. Ordo ecclesiasticus.

Fő-rend. Summas, optimas.

Gyökér-rend. Ordo radicum.

Házi rend. Ordo domus, ordo domesticus.

Jó renden áll szénája. km.

Katona-rend. Status militaris. S. K.

Köz-rend. Ordo communis.

Közép-rend. Ordo medius. Leg jobb a' közép-rend. km. Medio tutissimus ibis.

Oszlop-rend. Ordo architectonicus.

Széna-rend. Gramen in seriem falce coniectum. S. K.

Szolga-rend. Famulitium, servilis status. S. K.

Rendbe. In ordinem.

Rendbe állj. Rendez vous. Stellt euch. Geidler. H. Okt. p. 157.

Rendbe szedi. Coordinat.

Rendbe szedett személy. Faludi, Sz. E. p. 13.

Renddel. Ordine, ex ordine. M. A.

Rendek. FF. Szala, és Veszprém Vben.

Rendel, rendeli. Ordinat, disponit. M. A.

Sokat rendelnek Bécsben, de nem úgy rendelik az égben. km.

Be rendeli. Statuit ad se.

El rendeli. Definit, disponit, determinat, ordinat, digerit. M. A.

Ki rendeli. Designat, exassignat.

Meg rendeli. Institutit, constituit.

Oda rendeli. Disponit, eo statuit.

Rendelés. Ordinatio, institutum, dispositio, constitutio, constitutum, decretum. M. A.

El rendelés. Digestio, ordinatio, dispositio, determinatio. M. A.

Rendelet. Statutum, dispositum quid.

Rendeletlen. Inordinatus, indigestus, indispositus. M. A.

Rendeletlenség. Inordinatio, confusio. M. A.

Rendeletlenül. Inordinate, indigeste, indisposite. M. A.

Rendelő. Constitutor, ordinator. M. A.

Rendeltt, rendeltetett. Ordinatus. M. A.

Rendenként. Ordinatum. M. A.

Rendes. Ordinatus, ordinarius v. decorus, elegans v. regularis. S. I.

Rendes tisztesség. Modestia. Faludi. N. A. p. 125.

Rendeskedik. Singularizat.

Rendetlen. Inordinatus v. indecorus, v. irregularis. S. I.

Rendetlen ige. Verbum irregulare.

Rendtelenség. Irregularitas. S. I.

Rendtellenül. Irregulariter.

Rendike. Trochilus. Laufer, Weidenzeisig. S. I.

Rendít, rendíti. Tremefacit, succutit. S. I.

Meg rendíti. Commovet, contremiscere facit. M. A.

Rendre. Ad ordinem, per ordinem.

Rendő. Apró deszka, mellyel a' sajtó (sátú) segítettik a' jobban szorulásra. Sz. D.

Rendü. Ordinis.

Fő-rendü. Ex ordine magnatum.

Minden rendü. Omnis ordinis.

Rendül. Tremit, tremiscit, contremiscit. S. I.

Meg rendül. Intremiscit, intremit, contremiscit. M. A.

Meg rendültt a' föld. Pázm. Pred. p. 517.

RENG, reneg. Tremit, intremit. M. A.

Meg reng. Tremit. M. A.

Rengés. Tremor. M. A.

Föld-rengés. Terrae motus.

Renget. E. F. Hunyad Vben.

Rengeteg. Tremor v. tremulus v. ingens, vastus, densus. S. I.

Rengeteg erdő. Sylva densa, ingens.

Rengeti. Agitat, movet, versat. S. I.

Gyermeket rengeti. Agitat infantem in cunis.

Ide oda rengeti. Faludi N. A. p. 212.

Rengetés. Agitatio.

Rengető. Agitator.

Rengő. Tremens, tremulus. Faludi N. E. p. 32.

Rengő habok. Faludi Sz. E. p. 3.

Rengő haj-tű. Acus tremula. S. I.

Rengő nyár-fa. Populus tremula. S. I.

RENKESZ. Statura parvus sed solidus, corpulentus.

RENYH.

RENYH.

RENYHE. Piger, deses. Sz. D. S. I.

Renyhélkedik. Pigritatur. Sz. D.

Renyheség. Pigritia, desidia. Sz. D.

RENYHED. Deses fit, pigrescit, torpescit. Sz. D. S. I.

El renyhed. Sz. D.

REP.

REP.

Rep-szeg. F. Arad Vben.

REPC SIN (Repcsén NC. p. 35.). Eruca. M. A.

Erica. Heyde. S. I.

Repcsén-fű. idem. Csapó. p. 274.

REPED. Scaber fit. M. A. Rumpitur, dissolvitur. S. I.

El reped. Disrumpitur, dissolvitur. S. I.

Föl reped. Diffinditur.

Ki reped. Disrumpitur.

Meg reped. Exarescit, rumpitur, scaber fit. M. A.

Repedék. Ruptura, fissura, rima. S. I.

Repedékeny. Quod facile rumpitur. S. I.

Repedés. Ruptura.

Repedez. Iteratas rupturas acquirit.

Meg repedez. Scabricia horridus fit. M. A.

Rimosus fit.

Repedezés. Rimae minores.

Repedezett. Plures rimas habens.

Meg repedezett. Scissuris horridus.

Repedezetteti. Hiulcat. M. A.

Repedezve. Hiulce, scabrata. M. A.

Repedtt, repedett. Hiulcus. M. A.

Meg repedett. Scabratus, scissuris horrens. M. A.

REPESZT, repeszti. Findit, rumpit, lacerat. S. I.

Ki repeszt. Diffindit.
 Repesztés. Fissio.
 REPKÉNY. Hedera. Kazinczi, Tövisék. p. 47.
 Repkényes. Hederam habens.

RESZ.

RESZ.
 RESZEG.
 Reszege. F. Szathmár Vben. Sz. P. Bihar Vben.
 RESZEL, reszeli. Limat. M. A.
 El reszeli. Delimat. M. A.
 Ki reszeli. Elimat. M. A.
 Meg reszeli. Delimat, elimat. M. A.
 Reszelék. Scobs delimata. S. I.
 Reszelés. Limatura. M. A.
 Ki reszelés. Elimat. M. A.
 Reszelő. Lima. it. Limans, limator. M. A.
 Torma-reszelő. Radula. PP.
 Reszelt. Limatus. M. A.
 Reszeltt tészta. Étel' neme.
 Reszeltt vas-por. Scobs delimata. PP.
 Reszeltt por. Rasamentum. M. A.
 RESZKET. Contremiscit, trepidat, tremit. M. A.
 Reszket érte, mint a' farkas a' kis csikóért. km.
 Meg reszket. Contremiscit, intrmiscit, intremit. M. A.
 Reszketeg. Tremor. Sz. D.
 Reszketeges. Tremebundus, tremulus, algiosus. M. A.
 Reszketeges fejű. Pázm. Pred. p. 514.
 Reszketés. Horror, tremor, trepidatio. M. A.
 Reszkető. Tremens, tremulus. M. A.
 Reszkető kezek. Manus tremulae.
 Reszkető láng. Flamma tremula. Sz. D.
 Reszkető tű, Acus tremula. Csuzi, Tromb. p. 14.
 Reszketéti. Tremefacit. M. A.
 Meg reszketéti. Contremere facit. M. A.
 Reszketéti szóval való éneklés. Crispantis vocis inflexio, tremulus sonus cantus. PP.
 Reszketve. Trepide, trepidanter. M. A.

RETEK.

RETEK. Raphanus. M. A. A' reték regvel méreg, délben étek, estve orvosság. km.
 Retek-mag. Semen raphani.
 Hónapos reték. Raphanus menstruus.
 Nyári reték. Raphanus aestivus.
 Téli reték. Raphanus hyemalis.
 RETEKI. Raphanus. M. A.
 RETKET eszik. Raphanum comedit.

RETESZ.

RETESZ. Vectis, repagulum, obex, pessulus. M. A. CM.
 Reteszt vetett. Nem sültt el a' puska.
 Reteszt vét pattantyujok. Pázm. Kal. p. 158.
 RETESZEL, reteszeli. Obice firmat. Reteszt vet reá.
 Bé reteszeli az ajtót. Portam pessulo claudit. Sz. D.
 RETESZSZE. Ejus pessulus. „Az isteni félelemnek reteszét szájunkra vetvén.“ Csuzi, Tromb. p. 240.

RETT.

RETT.
 RETTEG. Tremiscit, trepidat, pavet, pavescit, formidat, pavitat, horret, horrescit. M. A. Jobb előre félni, mint utóljára rettegni. km.
 Rettegés. Tremor, trepidatio, formido, reformidatio. M. A.
 Rettegeti. Territat. M. A.
 Rettegető. Terrificus. item Terriculum, terriculamentum. M. A.
 Rettegő. Trepidus, pavidus, formidolosus. M. A.
 Rettegett, rettegetteti. Terret, territat. M. A.
 Rettegettés. Territatio. Zvonarics. 1. R. p. 716.
 Rettegve. Pavide. M. A.
 RETTEN. Terretur, terrefit. S. I.
 El retten. Deterretur.
 Föl retten. Exterretur e somno.
 Meg retten. Expavescit. M. A. Káldi Eccl. 32. 22.
 Rettenés. Terror. M. A.
 Rettenet. idem. Himfi. 1. R. p. 109.
 Rettenetes. Terribilis, formidabilis, horrendus, horribilis, horridus. M. A.
 Tremendus. CM.
 Rettenetes dolog. Horrenda res.
 Rettenetes személy. Monstrum. Pázm. Pred. p. 1077.
 Rettenetesen. Horrende, horribiliter. M. A.
 Rettenetesen szőlő. Terriloquus. M. A.
 Rettenetesség. Horribilitas. Pázm. Pred. p. 522. Biró Márton, Micae. p. 98.
 Rettenetlen. Imperterritus. M. A.
 Rettenetlenség. Sz. D.
 Rettent, rettentati. Terrificat, terret, terrefacit. M. A.
 El rettentati. Deterret, conterret, absterret. M. A.
 Föl rettentati. Exterret, terrore excitat.
 Meg rettentati. Expavefacit, deterret. M. A.
 Rettentés. Territatio. M. A.
 Rettenthetetlen. Imperterritus. M. A.
 El rettenthetetlen. idem. M. A.
 Rettentő. Terrificus, terrificans. M. A.
 Rettentő képpen. Horrende, horrendum in modum. S. I.
 Rettentőség. Res terribilis, horrenda. Sz. D. S. I.

RETY.

RETY.
 RETYE.
 Retye-rutya. Anilis blateratio.
 Retye-rutyál. Blaterat. Ne retye-rutyálj annyit.
 RETYEG. Blaterat.
 Retyegő. Sonans vitium. S. K.

REV.

REV. Putredo, humor putridus. M. A.
 REVED. Putrescit, carie corripitur. S. I.
 Meg reved. Computrescit. Sz. D.
 REVES. Putridus, humidus. M. A.
 Reves fa. Lignum putridum. Káldi, Job. 41. 18. Tasi Gáspár. p. 85.

Reves tóke. Putridus truncus. M. A.
 Pázm. Pred. p. 157. Káldi. Innepn. Pred. p. 421.
 Revesedik. Putrescit, carie corripitur. S. I.
 Meg revesedik. Prágai. p. 250.

REZ.

REZ. R. Tremor. S. I.
 REZEG, Rezg. Tremit. Rezeg a' mozdított húr, — a' törött fazék. Sz. D.
 Rezegés. Tremor. Beniczki. p. 157.
 Rezgés. idem.
 Rezgő. Tremulus.
 Rezgő húr. Chorda tremula.
 Rezget, rezgeti. Facit tremere. Sz. D.
 REZKED. Tremit, trepidat. L. RESZKET. S. I.
 REZNEK. Rubetra, tarda nana. Trappen-zwerg. v. Otis tetrao. Zwergrappe. S. I.
 Ritka, mint a' reznek. km. Dug. 2. R. p. 197.
 Reznek. F. Szala Vben.
 REZZEN. Tremit. M. A.
 Föl rezzen — „Ezen mozdúlatra föl rezzentt álmából, és talpra pattant.“ Sz. D.
 Meg rezzen. Contremit. M. A.
 Rezzelés. Tremor. M. A.
 Rezzent, rezzenti. Tremefacit, terrefacit, terret. S. I.
 El rezzenti. Absterret. Vajda. K. É. 4. K. p. 314. 3. K. p. 673.
 Meg rezzenti. Conterret.
 Rezzeszt, rezzeszt. Idem ac Rezzenti. S. I.

RÉ.

RÉCZE.

RÉCZE. Anas. M. A.
 Récze-fi. Anaticula. S. I.
 Récze-ól. Nessotrophium. NC. p. 151.
 Récze-örzö. Anatarus. NC. p. 151.
 Récze-pásztor. Idem. M. A.
 Récze-sas. Aquila venator anatum. S. I.
 Récze-tojás. Ovum anatis.
 Récze-vadász. Venator anatum. S. I.
 Récze-vadászat. Venatus anatum. S. I.
 * Him récze. Anas mas.
 Kan récze. idem.
 Szelid récze. Anas domestica.
 Vad récze. Anas sylvestris. NC. p. 151.
 RÉCZEL. Anatarus, anatinus. M. A.
 RÉCZÉSZ. Réczéket vadász. S. I.

RÉCS.

RÉCS.
 RÉCSE (Kis, nagy). FF. Szala Vben.
 Récsény (Alsó, felső). F. Nyitra Vben.

RÉF.

RÉF. Ulna. M. A. Roszsz réffel mér. KV. p. 224.
 RÉFE. Ejus ulna. Tudja réfénc az árát. km.

RÉG.

RÉG. Diu, mane. M. A.
 Rég az ideje. Pridem est.

Rég-olta. Jam dudum, jam pridem, a longo tempore. Sz. D. S. I.
 Rég-oltától fogva. Idem.
 Rég szokás. Antiquus mos. Pázm. Magyarai ellen. p. 123.
 RÉGEN. Diu, olim, dudum. M. A.
 Régen irták, 's el kopott. Apologus Alcinói. M. A.
 Régeniek (mint előbbiek). R. Veteres, priaci homines. Pesti. S. I.
 Régenten. Antiquitus, quondam. M. A.
 Régönte. R. Olim. Tinódi. S. I.
 RÉGENY. Sz. P. Bihar Vben.
 RÉGES.
 Réges régen. Jam dudum, jam pridem. S. I. Sz. D. S. K.
 RÉGI. Priscus, vetus, antiquus. M. A.
 Ki tört a' régi belőle. km.
 Régi hitü. Priscae fidei. Tasi Gáspár, p. 63.
 Régi idők. Prisca tempora. Oh régi szent idők! oh boldog szokások, hol vagytok! erkölcsink be rútúl meg vástak.
 Régi írás, el kopott. Antiquiora Jovis diphtera loqueris. M. A.
 Régi jámborok - féle.
 Régi jó — oh régi jó. km.
 Régi jó magyar. Vir bonus, et antiquae fidei. S. I.
 Régi német. Gothus. S. I.
 Régi német iz. Stylus gothicus. S. I.
 Régi pénzek. Numi veteres.
 Régi pénzek' ismerete. Scientia rei numariae.
 Régi rege. km. Vetus fabula.
 Régi módi. Antiqui moris.
 Régi módon. Antiquae, praece. M. A.
 Régi szokás. Vetus consuetudo. Régi szokás, régi erkölcs. km. Dug. 2. R. p. 298. A' régi szokás törvényé válik. km.
 Régi szolga — A' szó is vereség a' régi szolgának. km.
 Régi vas szerzőmök. Ferrea scruta. PP.
 Régibb. Antiquior. Régibb az ország-útnál. km.
 Régie. Quod in certa aliqua re vetustius est. Bornak, aranynak, hitnek a' régie jó. Vörösmarti, Intó levél. p. 18.
 Régiek. Priaci homines. Régiek azt tartották.
 Régien. Vetuste. M. A.
 Régiség. Antiquitas, vetustas. M. A.
 Régiségek' ismerete. Notitia antiquitatum.
 RÉGÍTi. Inveterat, antiquat, antiquum facit. Gyöngyösi. Part. 2. Ajánló levélben.
 RÉGÖLY a' malomban.
 RÉGTÖL fogva. Jam dudum. M. A.
 RÉGÜL. Inveterascit, senescit. S. I.
 RÉGVEL. Mane. Lásd REGVEL, Reggel.
 RÉK.
 RÉK.
 RÉKA. Réz-műhely. Abauj Vben.
 RÉKAS. Mosatlan, szennyes, konyhabéli eszköz, tál, fazék. Sz. D.
 Rékas. FF. Tömös, és Pest Vkben.
 RÉKMÁNY. Mosatlan, szennyes. Sz. D.

RÉM.

RÉM.
 Rém. Sz. P. Bács Vben.
 Rém-fa. Fogas, melyre a' mészárosok a' le ölt disznót lábainál fogva föl akasztják föl bontás végett.
 RÉMÍT, rémiti, Terret, terrificat. M. A.
 El rémiti. Exterret, consternat. M. A.
 Obstupefacit. CM.
 Meg rémiti. Perterrefacit, perterret, consternat. M. A. Pázm. Pred. p. 119.
 Rémités. Terrificatio.
 Rémitő. Terrificus. Faludi, T. É. p. 265.
 Rémitő drága. Nimium carus, valde pretiosus. S. I.
 Rémitő hír.
 Rémitett. Territus, consternatus. M. A.
 RÉMLik. Apparet. Úgy rémlik előtem: úgy tűnik elmémben. Sz. D.
 RÉMÜL. Tremescit, pavet, pavescit. M. A.
 El rémül. Obstupefacit, cohorret. M. A.
 Meg rémül. Expavescit. M. A. Pázm. Pred. p. 763. 905.
 Réműlés. Terror, consternatio. M. A.
 El réműlés. Consternatio. M. A.
 Meg réműlés. idem. M. A.
 Réműlet. Terror, consternatio.
 Réműltt. Territus, consternatus. M. A.
 El réműltt. Attonitus, consternatus, expavescit. M. A.

RÉN.

RÉN. Rhenus fluvius Germaniae. NC. p. 445.
 Rén' vize. idem. Heltai. p. 123.
 RÉNES. Rhenensis.
 Rénes forint. Florenus rhenensis. Száz kis pénz egy Rénes. km. Dug. 2. R. p. 237.

RÉNY.

RÉNY. Frixum.
 RÉNYE. Frixum ejus. Sz. D.
 Vaj' rénye. Frixum butyri cum ovis. Ex usu plebis.
 RÉNYÖDik. Esdeklík, siva riva panaszkodik, sápit. Erdéli szó. Sz. D.

RÉPA.

RÉPA. Rapa, rapum. M. A.
 Répa-ágy. Rapina. M. A.
 Répa' czima. Rapacium. M. A. CM.
 Répa' csira. Cauliculus rapae.
 Répa-derzáló. Instrumentum, quo rapa in filamenta conscinditur.
 Répa-daráló. Idem.
 Répa-föld. Rapina. NC. p. 49.
 Répa-fű. Rapacium. NC. p. 49.
 Répa-levél. Rapacia — orum. M. A.
 * Bagzó répa. Cyclaminus. Kolompéf. S. K.
 Cukor-répa. Napus, brassica rapa.
 Disznó-répa. Arthanita. S. K.
 Fanos répa. Bunias. S. K.
 Fejér répa. Brassica rapa. S. K.
 Kerék-répa. Idem.
 Karó-répa. Idem ac Cukor-répa.
 Moh-répa. Pastinaca. S. K.
 Murok-répa. Rapus. CM.
 Sárga répa. Siser. S. K. Daucus carotta.

Vad répa. Rapunculus. Raponcz. S. K.
 Vörös répa. Beta. S. K.
 RÉPÁS. Rapis abundans.
 Répás. t. h. n. Magyar, és Erdél országban.
 Répás hely. Rapina. M. A.
 Répás rétes. Placenta cum rapis.

RÉPCZE.

RÉPCZE. Armoracium, armon, rapistrum, napus. M. A.
 Répcze-olaj. Oleum rapistri arborum.
 RÉPCZE. Folyó víz Soprony, és Vas Vkben.
 Répcze' mélyéke. Vicinia fluvii Répcze.

RÉPZIK.

RÉPZik. Rémlík. Sz. D.

RÉS,

RÉS. Ruptura, rima, hiatus, meatus. M. A. Talál a' ravasz rést magának. km.
 „Rés fülekkel várja“ Monozslai András Apolog. p. 8.
 „Elég egy kerten egy rés“ VM. p. 16.
 RÉSEN a' füle. Ignem palma. M. A. Igen vigyázó, tudja, hol temették a' nyulat.
 RÉSES. Rimosus. M. A.

RÉZS.

RÉZS.
 RÉZSUTT, Rézsent. Lateraliter, ex obliquo. S. I. Oldalast, oldalaslag. Sz. D.

RÉSZ.

RÉSZ. Pars, portio. M. A.
 Rész szerint. Partim. M. A.
 Rész-vétel. Participatio. S. I. Sz. D.
 Rész-vevő. Participium. M. A. L. Particeps, partiaris, consors. S. I.
 RÉSZBÜL. Partim, ex parte. Zvonarics, M. Post. 1. R. p. 18.
 RÉSZE. Ejus pars, portio. Része legyen benne.
 Részét oda engedte. Cessit suam partem.
 RÉSZEG (Rész-eg). Ebrius. Lásd alább.
 RÉSZELKEDIK. Participat. Él ezen szóval Monozslai András de Cult. Imag. p. 4. Faludi N. U. p. 182. N. E. p. 192. T. É. p. 48.
 Hozzá részelkedik. Faludi N. E. p. 133.
 Oda részelkedik. Faludi N. A. p. 183.
 RÉSZELTET, részelteti. Communicat, participem facit, M. A.
 Részeltetés. Participatio. Káldi. Innepn. Pred. p. 156.
 Részeltetett. Participatus. M. A.
 RÉSZENKINT. Participatim. M. A.
 RÉSZÉNT. Partim. M. A.
 RÉSZES Particeps. M. A.
 Rézes aratók. Messores partiaris, erga quottam messis conducti. S. I.
 Rézesedik. Particeps fit, participat. S. I.
 Rézesít, rézesíti. Impertit, impertitur, participat. M. A.
 Rézesesség. Studium partium. S. I.
 Rézesül. Participat, M. A.
 Rézesülés. Communicatio, participatio. M. A.

RÉSZETLEN. *Expers. M. A. CM. VM.* p. 186. *Telegdi, Felelet. p. 148. Káldi, Sap. 2. 9.*
Részletlenség. *Neutrarum partium studium. S. I.*
RÉSZINT, *Részént. Partim. M. A.*
RÉSZÍT, *részíti. Participem facit. Bíró Márton, Micae. p. 96.*
RÉSZRE. *Ad partem.*
Részre hajlás. Studium partium. S. I.
Részre hajló. Partium studiosus. S. I.

RÉSZEG.

RÉSZEG. *Ebrius, temulentus. M. A. Ré-*
szegre, gyermekre, aszszonyra a' tit-
kot nem bízzák. km. Dug. 2. R. p. 21.
Részeg aszszony. Mulier ebria.
Részeg beteg — Két beteget nem szeret
az ágy: részeg beteget, és haragjában
beteget. km.
Részeg ember még az eget is böggőnek
nézi. km.
Részeg fővel ballagott haza. km.
Részeg kor — A' ki részeg korában vét,
bűnhődjék józan korára. km.
Részeg német — Akár a' részeg német-
nek beszélj, akár annak. km.
Holt részeg. Vino sepultus.
RÉSZEGEDIK. *Inebriatur. S. I.*
Meg részegedik. idem. M. A.
RÉSZEGEN. *Temulenter. M. A.*
Részegen fekszik. Jacet ebrius.
Részegen látták. Viderunt eum ebrium.
Részegen vitték haza. Qua ebrius, por-
tatus est domum.
RÉSZEGES. *Ebriosus, vinolentus. M. A.*
Részegeskedik. Perpotat, crapulatur, per-
graecatur. M. A.
Részegeskedés. Ebriositas, perpotatio,
pergraecatio. M. A. Gyakor, és szo-
kássá vált részegség. Pázm. Pred.
p. 222.
Részegesség. *Ebriositas. S. I.*
RÉSZEGÍT, *részegíti. Ebriat. M. A. Pázm.*
Pred. p. 142.
Meg részegíti. Inebriat.
Részegítő. *Inebrians. M. A.*
Részegítő ital. Potus inebrians.
Részegített. *Inebriatus. M. A.*
RÉSZEGSÉG. *Ebrietas, vinolentia, temu-*
lencia. M. A.
Részegség, kurvaság, egygyütt járnak. km.
Részegség miatt fő-fájás. Crapula. M. A.
RÉZEGSZIK. *Inebriatur. S. I.*
RÉZEGÜL. *Idem. M. A.*
El részegül. Inebriatur. M. A.
Meg részegül. Idem. M. A.
Részegülés. *Inebriatio. M. A.*
Részegültt. *Ebriatus. M. A.*
Meg részegültt. Inebriatus. M. A.

RÉT.

RÉT. *Pratum. item Plica, series. M. A.*
Rét-alap. F. Győr Vben.
Rét-falu. F. Verőcze Vben.
Rét-Szent Miklós. Sz. P. Bihar Vben.
Rét-Szilás. Sz. P. Fejér Vben.
Rét-út. Via penes pratum.
Rét-úti düllő. Tractus terrae juxta viam
prati.
 * *Hét rét. Septuplum, septempliciter. S. K.*

Kaszáló rét. Pratum. S. K.
Kopár rét. Pratum sterile. S. K.
Legelő rét. Pascuum. S. K.
Vizes rét. Pratum irriguum. S. K.
RÉTE. *Pratum ejus. Más ember' tilalmas*
rétébe vágta kaszáját. Pázm. Kal. p. 124.
Rétje. *Idem.*
Falu' rétje. Pratum communitalis.
Város' rétje. Pratum civitatis.
RÉTEG. *Sok rétből állóság. Sz. D.*
Réteges. *Striatus, rugosus. S. K.*
Réteges gomba, mellynek kalapja alatt
sok rétei vannak.
Réteges vas, mellyet jól öszve nem
vertek. Sz. D.
RÉTENKÉNT. *Foliatim, frustatim. S. I.*
RÉTES. *Plicatilis. item Placenta, stri-*
blita, artolaganus. M. A.
Rétes béles. Placenta foliata, striblita.
PP.
 * *Almás rétes. Placenta cum malis.*
Darás rétes. Placenta cum glare a fari-
nacea.
Diós rétes. Pl. cum nucibus, et sic porro
Káposztás — mákos — mondlás — rá-
kos — riskás — szilyás — téjfölös —
turós rétes. Pro diversitate fatturac.
RÉTEZ, *rétezi. In plicas dividit. Sz. D.*
RÉTI. *Pratensis. M. A.*
Réti. F. Győr Vben.
Réti csárda. Csanád Vben.
Réti fű. Herba pratensis. S. I.
Réti kender. Gnaphalium tomentosum.
Csapó. p. 102.
Réti kopács. Sz. P. Csongrád Vben.
Réti kőmény. Carum, cuminum. S. I.
Réti legyező. Barba caprina. S. I.
Réti sáfrány. Hermodactylus. M. A.
Réti torma. Cardamon. M. A.
Rétiike. *Alauda pratensis. S. I.*
RÉTSÉG. *Pratum, foenctum. M. A.*
RÉTŰ.
Három rétű. Triplus, triplex. M. A.
Hét rétű. Septemplex. CM.
Száz rétű rózsa.
Rétűen.
Két rétűen. Dupliciter inflectendo.
Rétűleg. *Plicatim.*
Két rétűleg fogta. Sz. D.

RÉV.

RÉV. *Vadum, trajectus, portus. M. A.*
Rév. F. Bihar Vben.
Rév-bér. Portorium, naulum. M. A.
Rév-bér. Sz. P. Pest Vben.
Rév-falu. FF. Győr, Somogy, és Tren-
csin Vben.
Rév-hajó. Ponto, epibades. M. A.
Ré-halom. Nic. Oláhi Hung. p. 65.
Rév-hely. Portus, trajectus, ostium. M. A.
Rév-Komárom.
Rév-Körtvélyes. E. F. Kóvár' Vidékében.
Rév-óra. Horologium nauticum in por-
tubus. L. Haszn. Mulat. 1828. 2. R.
p. 146.
Rév-part. Portus. M. A.
Rév-pénz. Portorium. M. A.
Rév-vám. idem. S. I.
Rév-vámos. Portorium, qui exigit pecu-
niam, pro transvectandi labore soli-
tam. NC. p. 367.

Rév-zsámoly. Egy kis hid, mellyet a'
révészek a' komphoz szoktak vetni. S. I.
Aga-rév. F. Somogy Vben.
Farkás-rév. F. Marmaros Vben.
Fő-rév. *Oberufer. Belius Not. Hung.*
Tom. 2. p. 164.
Hosszu rév. Telek Borsod Vben.
Nagy rév. F. Heves Vben.
RÉVE. *Ejus portus. Az ő révén költt el. km.*
RÉVES. *Portuosus. M. A. Nauticus. CM.*
RÉVÉSZ. *Portitor, nauta, navita. M. A.*
A' hajó-törés után okosabb a' ré-
vész. km.
Révészi. *Nauticus. M. A.*
RÉVI. *Portualis.*
Révi tisztartó. Limenarcha. M. A. L.
Révi vámos. Portitor. M. A.
RÉVTELEN. *Importuosus. M. A.*

RÉZ.

RÉZ. *Cuprum, aes. M. A.*
Réz-bánya. Cuprifodina. S. I.
Réz-esap. Epistomium e cupro. M. A.
Réz-dob. Tympanum aereum. M. A.
Réz-edények. Aeramenta. PP.
Réz-fazék. Olla cuprea. Sz. D.
Réz-födél. Tectum cupreum.
Réz-hegy. Hegy Győr Vben.
Réz-hozó. Aerifer. M. A.
Réz-kandér. Lebes. PP.
Réz-kád. Cadus cupreus, ahenum. Fa-
ludi, T. É. p. 85.
Réz-kigyó. Serpens aeneus. Káldi, Innepn.
Pred. p. 501.
Réz-láncz. Káldi, 3. Esdr. 1. 40.
Réz-medence. Cottabus, pelvis aenea.
M. A.
Réz-metszés. Chalcographia. S. I. Sz. D.
Réz-metszet. Imago aere impressa. Ka-
ppferstich. S. I.
Réz-metsző. Chalcographus. S. I. Sz. D.
Réz-mozsár. Mortarium cupreum. M. A.
Réz-művek. Aeramenta, vasa aerea. S. I.
Réz-műves. Aerarius. M. A.
Réz-műhely. Officina aeraria. S. I.
Réz-öntő. Aerarius, fisor aerarius. M. A.
Réz-pérecz. Armilla aerea. Faludi T. É.
p. 323.
Réz-pénz. Moneta cuprea. Pázm. Pred.
p. 1090.
Réz-rosda. Aerugo. M. A.
Réz-serpenyő. Sartago manubriata. Ka-
strol. S. I.
Réz-síp. Tuba, buccina. S. I.
Réz-süveg. Alembicum. S. I.
Réz-szar (mint Vas-szar). Scoria cupri.
S. I.
Réz-tajték. Palea aeris. S. I.
Réz-telek. F. Szatmár Vben.
Réz-virág. Viride aeris, aerugo. S. I.
 * *Sárga réz. Orichalcum. Vrancsics.*
Vörös réz. Cuprum. S. K.
RÉZBŐL *való. Aeneus, ahenus. M. A.*
REZE. *Cuprum ejus.*
REZEL. *Cacat, merdat. S. I.*
REZES. *Aeratus, aerosus. S. I.*
Rezes balta. Securicula lamellis cupreis
ornata.
Rezes hámok. Helcia cupro interstin-
cta. Sz. D.
Rezes víz. Aqua cupro gravida. Zement-
wasser. S. I.

REZEZ, rezezi. Aerat. S. I.
 RÉZI. Cupreus, aeneus. M. A.
 RÉZRE metszés. Ectypi sculptura. PP.

RÉZMÁN.

RÉZMÁN. t. f. n. Erasmus. Él így ezen
 szóval Sz. Hilarius' írója Bod Péter.
 Ruha-rézmán. Ruha-szaggató. Ex usu
 plebis.

RI.

RIB.

RIB.

RIBA.

Riba-hal. Igen apró hal, Marczalban
 elég találtak; a' csikokkal egygyütt
 eleget fognak.

Riba-háló. Igen apró szemű háló, mel-
 lyel a' riba-halakat fogják.

RIBANCZ. Rongy. Sz. D.

Ribanczós. Lacerus. PP. Sz. D.

RICSET.

RICSET. Mixtum, mixtura cibi. S. K. p. o.
 Bab és árpa-kása, vagy lencse és
 árpa-kása öszve főve.

RIDEG.

RIDEG. Singularis. M. A.

Rideg birka. Ovis non foeticans.
 Rideg legény. Juvenis nondum uxoratus.
 Rideg marha. Pecus sterile.
 RIDEGE a' nyájnak — Ridegét külön őrzik.
 RIDEGSÉG. Singularitas. M. A.

RIF.

RIF.

RIFOLja. Lacerat. Vajda. K. É. 1. K. p.
 639.

RIG.

RIG.

RIGA.

Csiga, riga. Fű' neve.
 Rigács. F. Szala Vben.
 RIGMÁNY. E. F. Maros Székében.

RIGOLYA.

Rigolyás: veszekedő. Sz. D.
 RIGÓ. Merula. PP. Igen örvend a' rigó,
 neki felel a' szajkó. km.
 Rigó' mezeje. Campus merularum.
 Rigó-pohár. Calceolus marianus. Venus-
 schuh. S. I.
 Fekete rigó. Turdus merula.
 Sárga rigó. Oriolus luteus. Földi, p. 159.

RIGYA.

RIGYA. Concaedes. CM. MA. PP. item
 Dió, mogyoró', egerfa' virága. Sz. D.
 RIGYÁZ. F. Szala Vben.
 RIGYÁZ. Arborum ramos re-
 secat. M. A. PP. Computat. CM.

Rigyáztat, rigyáztatja. Tenues ramos
 hinc et inde resecat. Sz. D.
 RIGYÁZik a' fa: virágjait hányja.

RIGYET.

RIGYET. Mondatik a' bikáról, mikor
 kergettetik, és bög.

RIHA.

RIHA.

Riha-tó. Tó Somogy Vben.

RIMA.

RIMA. Scortum, meretrix, prostibulum.
 S. I.

Rima-bánya. F. Gömör Vben.

Rima-Szécs. MV. Gömör Vben.

Rima-Szombat. MV. Gömör Vben.

RIMÁN. Sz. P. Vas Vben.

Rimánkodik. Supplicat, obtestatur. S. I.

RINGYÓ.

RINGYÓ. Scortum, lupa, meretrix. S. I.
 Lotyó, szajha, czafra. Sz. D.

RINYA.

RINYA. Scolopendra. Assel. S. I.

Rinya. Folyó viz Varasd Vben.

Rinya-Szent Király. F. Somogy Vben.

Rinya-Uj lak. F. ugyan ott.

RIP.

RIP. R. Frustulum, lacinia, fragmentum.
 S. I.

RIPACS. Frustulum, lacinola. S. I.

Ripacsos. Lacer, laceratus. v. variolis no-
 tatus. S. I.

Ripacsos ábrázató.

Ripacsos föld: darabos föld. Sz. D.

Ripacsos út: cserepes út. Sz. D.

Ripacsosság: darabosság. Sz. D.

RIPO. R. idem ac RIP. S. I.

RIS.

RIS. Oryza vel Rufus. S. I.

Ris-kása. Oryza. M. A.

Ris-köles. idem. M. A.

RISKA. Szánkó, korcsolya, csuszkáló. Sz. D.

RISZ.

RISZ.

RISZA.

Riszál, riszálja. Agitat, movet, motat. S. I.
 Tarát, farát riszálja. Sz. D.

Riszálás. Agitatio, commotio. S. K.

RISZSZANT. Késsel nagyot vág, rándít,
 Sz. D.

RITK.

RITK. (Rit-ok, ritk.)

RITKA. Rarus. M. A. A' mi ritka,
 kedves szokott lenni. Quod rarum,
 charum.

Ritka alma, kiben féreg nincsen. km.

Ritka búza konkoly nélkül. km.
 Ritka madár az igaz barátság. km.
 Ritka szőrű, ritka haju. Raripilus. M. A.
 Ritka vetésnek szegény az aratása. km.
 Ritkaság. Raritas, raritudo. M. A.
 Ritkaságos. Valde rarus. Faludi, N. A.
 p. 222. U. E. 1. R. p. 125. T. É. p.
 268.

Ritkaságos lelemény. Sz. D.

Ritkálja. Ritkának tartja.

Ritkán. Rare, raro, rarenter. M. A. A'
 szerencse ritkán elégszik meg egy
 csapással. km.

RITKÍT, ritkítja. Rarefacit, rarat. M. A.
 Meg ritkítja. Rarefacit, rarat, disra-
 rat. M. A.

RITKODIK.

Meg ritkodik. Raescit. CM.

RITKUL. Rarefit, rarescit. M. A.

Meg ritkul. idem. M. A.

RITY.

RITY.

RITYEG. Ebullit cum strepitu. Rityeg
 rotyog.

RITTYEN. Csattan, pattan. Sz. D.

Rittyent: csattant, pattant. Sz. D.

RÍ.

Rí.

Rí. Vagit, plorat. M. A.

Si, ri. Ejulat, lamentatur.

Viszsa rija. Cum fletu repostulat.

RÍAD (Rivad). Ejulat. M. A.

Rivadjon trombitánk. Faludi, E. M. p.
 15.

El riad. Sz. D.

Föl riad. Intonat, ejulat. M. A.

Riadás. Ejulatio. M. A. Rivadás.

Trombiták' rivadása. Faludi, T. É. p. 20.

Meg riadás. Terror panicus. PP.

Rivadó. Faludi. N. A. p. 95.

RÍAN.

Meg rian. Erumpit in ejulatum. Himfi,
 1. R. p. 247.

RÍASZT (Rivaszt), riasztja. Increpat,
 intonat. M. A. Alterum ad ejulatum
 concitat.

Rivasztja. Faludi. N. A. p. 71.

Föl rivasztja. Excitat. M. A.

Meg rivasztja. Increpat. M. A. Pázm.
 Kal. p. 62.

Rivasztás. Beniczki. p. 246.

Föl rivasztás. Concitatio, intonatio. M. A.

Rivasztgat, rivasztgatja. Sz. D.

RIASZKODIK. Perfremit. CM. Rivaszkodik.

RIKÁCSOL. Flet vociferando. S. I.

RIKAT, rikátja. Alterum ad fletum, ad
 ejulatum concitat. — Ne rikasd a'
 gyermeket. Noli puerum ad fletum
 cogere. Sokszor meg rikatta. Sz. D.

RIKKAN. In fletum erumpit.

Meg rikkán a' gyermek. Sz. D.

Rikkant. Vociferatur, exclamat. S. I.

Rikkantsd ide. — Nagyt rikkantott.

Rikkants, Inclames. item Inclamator, cu-
 stos, vigil. Benkó.

Romlodoz. *Corruptitur, depravatur, destruitur.* S. I.

Romlodozás. *Ruinatio, depravatio.* Sz. D.
Romlodozott épület. *Ruinorum aedificium.*

Romlás. *Ruina, fractura.* M. A.

El romlás. *Destructio.* M. A.

Romlatlan. *Illabefactus, incorruptus.* M. A.

Romlatlanúl. *Incorrupte.* M. A.

Romlák: romladék. S. I.

Romlákony: romladékony. S. I.

Romlákonyosság: romladékonyosság. S. I.

Romló. *Ruinosis, caducus, fragilis.* M. A.

Romló félben van. *Ruinam agit, incipit destrui.*

Romlóság. *Ruinosis.* Pázm. Pred. p. 507.

Romlott. *Fractus, corruptus, dirutus, collabefactus, ruinosus.* M. A.

Romlottság. *Fragilitas.* M. A. *Corruptela.* Zvonarics. 1. R. p. 517.

Romolhat. *Potest corrupti.*

Romolhatatlan. *Infragilis, infrangibilis, incorruptibilis.* M. A.

Romolhatatlanság. *Incorruptibilitas.* M. A.

ROMOGY. Sz. P. Bihar Vben.

ROMOLY. E. F. Bisztriczke Vidékében.

Romlya (Romolya). E. F. Doboka Vben.

ROMONYA. F. Baranya Vben.

Romonya. Romania. S. I.

Romonyai szőlő v. dinnye. Uva v. pepo romanus. S. I.

ROMOS. R. Ruderatus.

Romos hely. E. F. Szászváros Székében.

ROMOSZ. E. F. ugyan ott.

* ROM gyökérből származnak ezek is: RONCS, RONDA, RONGÁL, RONGY, RONT.

RONCS.

RONCS (ROMCS). *Panniculus, lacinia.* S. I.

RONCSOL, roncsolja. *Dirunciat.* M. A.

El roncsolja. *Idem.* M. A.

Roncsoolt: törődött. Sz. D.

Roncsolődik: törődik. Sz. D.

Öszve roncsolődött a' ruha. Sz. D.

ROND.

ROND (ROMD).

Ronda. *Sordidus.* Sz. D. Úti cifra, házi ronda. km.

Rondaság. *Sordities.*

Rondául. *Sordide.* Rondául viseli magát. Sz. D.

RONDÍT, rondítja. *Sordidat.*

El rondítja. *Sordibus inficit.*

RONDUL. *Sordidat, turpatur.*

El rondul. *Deturpatur.*

RONG.

RONG (ROMG).

RONGA.

Rongál, rongálja. *Fustigat, castigat, affligit.* M. A.

Meg rongálja. *Idem.* M. A.

Rongálás. *Fustigatio, castigatio.* M. A.

Rongáló. *Destructor.*

RONGY.

RONGY (ROMOGY, ROMGY). *Sacconia, fragmentum panni.* M. A. *Lacinia.*

Rongy-gyűjtő. *Collector panniculorum.* S. I.

Ringy-rongy. *Variae laciniae.*

Ruha-rongy. *Lacinia vestis.*

RONGYA. *Ejus lacinia.*

RONGYOLL, rongyolja. *Lacerat, atterit, deterit.* Csuzi, Tromb. p. 173.

El rongyollotta a' ruháját. Sz. D.

RONGYOS. *Lacerus, sordidatus.* M. A.

Rongyos deák. *Lacer studiosus.* Úgy szép a' deák, ha rongyos. km.

Rongyos dolmány — Sokszor a' rongyos dolmányban is van okos legény. km.

Rongyos lámpás. Csárda Szombathely mellett.

Rongyos nadrág. *Lacerae caligae.* Nyalka leány apáca, rongyos nadrág nád-pálca. km.

Rongyos ruha. *Vestis lacera.*

Hat rongyos. *Telek Heves Vben.*

Hop-rongyos. *Lacerus, pannosus.* S. K.

Top-rongyos. *Sordidus, spurcus.* S. K.

Rongyoskodik. *Lacer incedit.* Faludi N. A. p. 99.

Rongyosodik. *Fit lacer, pannosus, abit in lacinias.* Faludi, B. E. p. 28. T. É. p. 203.

Le rongyosodik. Faludi, N. U. p. 29.

Rongyosság. *Pannositas.* Pázm. Pred. p. 41. 1060.

RONT.

RONT (ROMT), rontja. *Frangit, quatit, rumpit.* M. A.

Által ront. *Transgreditur, transit.* S. I.

Bé rontja. *Infringit.* M. A.

Bé rontja az ajtót. *Januam perfringit, effringit fores.* PP.

Egybe rontja. *Comminuit.* M. A.

El rontja. *Dirumpit, diruit, confringit.* M. A.

Ki ront. *Erumpit, proruit.* Ki tör. S. I.

Ki rontja. *Exturbat, diruit, effringit.* M. A.

Le rontja. *Diruit, demolitur.* M. A.

Meg rontja. *Conterit, corruptit, depravat.* M. A.

Öszve rontja. *Confringit, conquassat.* M. A.

RONTATLAN. *Illibatus, incorruptus.* M. A.

RONTÁS. *Corruptio, destructio.* M. A.

El rontás. *Subversio, dirutio.* M. A.

Ki rontás. *Exturbatio, effractio.* M. A.

Le rontás. *Destructio, demolitio.* M. A.

Meg rontás. *Confractio, corruptio.* M. A.

RONTÓ. *Ruptor.* M. A.

Rontó. F. Bihar Vben.

Rontó-fű. *Senecio.* M. A.

Bé rontó. *Invasor.*

RONTOTT. *Romlott. Quassus, fractus, corruptus.* M. A.

Meg rontott. *Contritum.* M. A.

RONTVA.

Meg rontva. *Corrupte.* M. A.

ROMA.

ROMA.. Roma. item. *Telek Esztergom Vben.*

ROMÁN. t. f. n. *Romanus.* item *Fabula romanensis.*

Román' falva. F. Nyitra Vben. item E. F. Kóvár' Vidékében.

Románziás könyvek. Faludi, N. E. p. 202.

Románd. F. Veszprém Vben.

ROMAI. *Romanus.*

Romai pápa. *Pontifex romanus.*

ROP 1) Név.

ROP. Hang-név. *Sonus terram pede quatit.*

ROPAJ. Gyöngyösi. 2. K. p. 581. most Robaj.

ROPOG. *Crepat, strepit, concrepat.* M. A. Úgy meg futott, szinte ropogott.

Ropogás. *Fragor, strepitus.* M. A.

Ropogó. *Streperus.*

Ropogós. *Streperus, fragosus.*

Ropogós cseresnye. Sz. D.

Ropogtat, ropogtatja. *Fragorem edit.*

Fogával valamit ropogtat. Sz. D.

ROPPAD. Ropogva horpad. Sz. D.

ROPPAJ. Gyöngyösi. 2. K. p. 596.

ROPPAL. *Cum strepitu.* S. I.

Roppal járja a' tánczot.

ROPPAN. *Cum fragore venit, cadit.* Himfi. 1. R. p. 301.

El roppantt kezében a' puska. Sz. D.

Meg roppantt az emelő rúd.

Roppantt. *Fragosus, frequens, densus.* M. A. v. *Ingens, enormis, immanis, vastus.* S. I.

Roppantt erdő. *Densa sylvia.* Sz. D.

Roppantt épület. *Vastum aedificium.* Sz. D.

Roppantt ház. Faludi, T. É. p. 73.

Roppantt palota. Faludi. T. É. p. 75.

Roppantt udvar. Faludi. N. A. p. 248.

Roppantt város. *Civitas frequens.* Sz. D.

Roppant, roppantja. *Cum fragore frangit.*

Bé roppantja: bé horpasztja. Sz. D.

ROPPASZT, roppasztja. *idem ac Roppantja.* S. I.

ROPOLY. Sz. P. Somogy Vben.

ROP 2) Íge.

ROP, ropja. Tánczol, tánczot jár. Faludi. N. E. p. 52. N. A. p. 69.

„Ropja módos tánczát lova is kényesen“ Gyöngyösi 2. K. p. 507.

A' ki mint szokta, akkép ropja. km. A teneris assvescere multum est.

A' mint atyák fujják, fiak úgy meg ropják. km. *Filii canunt paternas cantiones.*

El ropja: el járja a' tánczot. Mikes, Török országi Lev. p. 45.

Heá rop a' musikára. *Numerose saltat.* PP.

ROPONCZ.

ROPONCZ. *Rapuncium, rapunculus.* M. A. PP.

ROS.

ROS.

ROSHAD (mint Poshad). *Tabescit.* M. A.

El roshad. *Putrescit.* M. A.

Meg rossad. *Putrescit, contabescit.* M. A.

Roshadás.

El roshadás. *Putrefactio, contabescencia.* M. A.

Roshadtt. Tabidus. M. A.
 ROSKAD. Cedit, ruit, collabatur. S. I.
 Le roskad. Sz. D.
 Roskadozik. Collabescit, labascit. Sz. D.
 Roskadtt Ruens. Sz. D.
 Le roskadtt. Corruens.
 Roskasztt, roskasztja. Agit in ruinam. Sz. D.
 ROSKÁNY. E. Hegy Csik Székében.

ROST.

ROST. Fibrae. M. A. Clathrum, crates v. vices. S. I. Sz. D.
 Rost a' szőnyegen. Fratilli. M. A.
 ROSTA. Cribrum, incerniculum, vannus. Igen vak, ki a' rostán által nem lát. km. Vel caeco appareat. Lippis, et tonsoribus notum. M. A.
 Rosta' alja, Rosta-hulladék. Excrementum frumentii. PP.
 Rosta-csináló. Cribrarius.
 Rosta-vetés — Rosta-vetéssel való jövendőlc. Coscinomantia. PP.
 Rosta-vető. Bogár' neme.
 * Abrakos rosta. Cribrum pabulatorium. Keszthelyi rosta.
 Polyva-rosta, szóró rosta. Vannus. M. A. L. Sin-rosta. VV. L.
 Szelelő rosta. Vannus ventilator.
 Török-rosta. Cribrum trituratorum. VV. L.
 Vas-rosta. Vannus. NC. p. 413.
 Rostál, rostálja. Cribrat, vannat. M. A.
 Mást rostál abból, mivel maga gazos. km.
 Ki rostálja. Exeribrat.
 Meg rostálja. Evallat, evannat. M. A.
 Rostálás. Crisis, cribratio. S. I.
 Rostálgatja. Pereribrat.
 Rostáló. Criticus, cribrator, cribrarius. S. I.
 Rostáltt. Pereribratus.
 Rostás. Cribrarius. M. A.
 ROSTÉLY. Crates, reticulum, cancelli, transenna. M. A.
 Rostély-hal. Jeses. Bratfisch. S. I.
 Vas-rostély. Crates ferrea. NC. p. 407.
 Rostélyon süti. Ad craticulam ustulat, in craticula torret. PP.
 Rostélyon sültt. Craticula prunave fostus. PP.
 Rostélyos. Cratinus, cratitius. M. A.
 Rostélyos ablak. Fenestra reticulata, clathrata. PP. NC. p. 395.
 Rostélyos pecsenye. Caro in craticula tosta.
 Rostélyosan. Cancellatim. M. A.
 Rostélyozza. Cancellat. M. A.
 Bé rostélyozza. Cancellis claudit. PP.
 Rostélyozás. Clathratio, cancellatio.
 Rostélyozat. Opus cancellatum.
 ROSTOS. Fimbriatus, fibratus. M. A. CM.
 Rostosodik. In fibras dividitur.
 Ki rostosodott. Filatim dissolutus. PP.
 ROSTOZ, rostozza. In fibras dividit. Ki rostozza.

ROSNIKA.

ROSNIKA. Arsenicum. PP. Egér-méreg.

ROZS.

ROZS. Siligo, olya. M. A.
 Rozs' alja. Retrimentum siliginis.

Rozs' annya. Secale cornutum, corniculatum. Mutterkorn. S. I.
 Rozs-áros. Siliginarius. M. A.
 Rozs-érv körtvély. Pirum quod eodem cum siligine tempore maturescit.
 Rozs-kenyér. Panis siliginus. M. A.
 Rozs-liszt. Farina siliginea.
 Őszi rozs. Siligo, quae autumnno seritur.

Tavaszi rozs. Siligo vernalis.
 Vad rozs. Clavus secalinus. Afterkorn. Pankl.
 ROZSBÓL való. Siliginus. M. A.
 ROZSNOK. Lolium, vicia. M. A. CM. Lolium temulentum. Schwindelhaber. S. I.
 ROZSOS. Siliginosus, siliginus, siligine mixtus. M. A.

ROZSDA.

ROZSDA. Rubigo, ferrugo, aerugo. M. A. PP.
 Nem fog az aranyon rozsdá. km. Frustra Herculi calumniam struxeris. M. A. p. 15.
 Rozsdá-ette. Rubigine peresus.
 Rozsdá-színű. Ferrugineus. M. A.
 ROZSDÁS. Rubiginosus, aeruginosus, ferrugineus. M. A.
 Rozsdás torku. Raucus.
 Rozsdásodik. Rubiginatur. M. A.
 El rozsdásodik. Rubigine pereditur.
 Meg rozsdásodik. Rubiginatur. CM.
 Őszve rozsdásodik. Corrubiginatur.
 Rozsdásul. Rubiginatur.
 Meg rozsdásul. Ferruginem contrahit. PP.

ROSZ.

ROSZ. Sonus ferri, dum per materiam faciliorem v. g. corium repente transcendo stridorem edit.
 ROSZOG. Talem sonum edit.
 ROSZSZAN. Idem.
 Egygyet rozszszantt.

ROZSZSZ.

ROZSZSZ. Vilis. M. A. Malus. Jónak ne keress, rozszsznak ne hagyj. km.
 Rozsz adós. Malum nomen. PP.
 Rozszs akarát. Malevolentia. S. I.
 Rozszs-akaró. Malevolens, malevolus. S. I.
 Rozszs atyafi. — Jöbb a' jó szomszéd sok rozszs atyafinál. km.
 Rozszs csür. E. F. Szeben Székében.
 Rozszs deák szó. Latinum corruptum. PP.
 Rozszs ember. Improbis, impius. S. I.
 Rozszs fát tett a' tűzre. km.
 Rozszs féle. Mala notae, corruptus, illegitimus, improbus, impius. S. I.
 Rozszs féle materia. Adulterina materia. PP.
 Rozszs fűre hágtál. km.
 Rozszs gyalog. Male patus. S. I.
 Rozszs hang. Sonus inconditus, vitiosus, cacophonia. S. I.
 Rozszs hír. Rumor infaustus. S. I.
 Rozszs idő. Intempestivitas, tempus inopportunum, incommodum, alienum. S. I.

Rozszs íz. Insulsitas, sapor ingratus. S. I.
 Rozszs izü. Insulsus, insipidus, saporis ingrati. S. I.
 Rozszs író. Miser scriba. PP.
 Rozszs jel. Malum omen, sinistrum, infaustum. S. I.
 Rozszs katona az, a' kinek fegyvere is nehéz. km.
 Rozszs kedv. Animus tristis, indispositus. S. I.
 Rozszs kedvü. Mali animi.
 Rozszs kertész. Ineptus hortulanus. A' fél kertészből válik a' rozszs kertész. km.
 Rozszs kopó az, mellyet bottal hajtának a' nyúl után. km.
 Rozszs kút az mellybe vizet kell hordani. km.
 Rozszs korcsmáros. — Míg a' rozszs korcsmáros rajta kápják, sok kárt tesz. km.
 Rozszs lelki isméret. — Nagy hóhér a' rozszs lelki isméret. km.
 Rozszs lencse — Válogat, mint a' rozszs lencse a' vízben. km.
 Rozszs madár az, ki a' tollát nem bírhatja. km.
 Rozszs magyarázat. Sinistra interpretatio. S. I.
 Rozszs nyelv. Lingua maligna. A' rozszs nyelv bika alá is borjut tehet. km.
 Rozszs órában. Inauspicato. PP.
 Rozszs példa. — A' rozszs példán nem kell himet varni. km.
 Rozszs pénz. Numus adulterinus. Ismérem, mint a' rozszs pénzt. km.
 Rozszs puska. — Minden rozszs puskának vagyon fogása. km.
 Rozszs szag. Foetor, foedus odor. S. I.
 Rozszs szem. Oculus hebes, oculorum hebetudo, invidia, invidentia, livor. S. I.
 Rozszs szemü. Parum videns, v. invidus, lividus. S. I.
 Rozszs szolgának leg rozszszabb tagja a' nyelve. km.
 Rozszs szomszédja van. km.
 Rozszs sóprú el nem vesz a' háztól. km.
 Rozszs tánczos. Ineptus saltator. PP.
 Rozszs társ. — Jobb magán, hogy sem rozszs társsal lenni. km.
 Rozszs termék. Annonae sterilitas. S. I.
 Rozszs tet. Scelus, maleficium. S. I.
 Rozszs-tevő. Maleficus. S. I.
 Rozszs varrás. — A' rozszs varrást fejtí. km.
 Rozszs úton nyertt jószág el vesz nem sokára. km.
 ROSZSZSA. Quod in aliqua re malum est. Jovát, rozszszát őszve számlálván.
 ROSZSZABB. Vilior, pejor, deterior.
 Rozszs a' rozszszszal, de rozszszabb a' rozszs nélkül. km. Dug. 2. R. p. 209.
 Rozszszabbban. Deterius.
 Rozszszabbítja. Deteriorem facit.
 Rozszszabbodik. Deterior fit, depravatur.
 Rozszszabbul. idem.
 Rozszszabbul. Pejus, deterius.
 Rozszszabbul van. Pejus valet.
 ROSZSZACSKÁN van. Leviter aegrotat. S. I.
 ROSZSZALKODIK. Malignatur, male aegerit. Faludi, U. E. 1. R. p. 171.

Pázm. Roszszalkodik. Ineptit. Kal. p. 1090.
 Roszszalkodás. Faludi, N. U. p. 5. N. E. p. 189.
 Roszszalkodó. Faludi, B. E. p. 87.
 ROSZSZALL, roszzszállja. Roszsznak tartja. Reprobat, improbat, damnat. S. I.
 ROSZSZAS. Pannosus, pannuceus. M. A.
 ROSZSZASÁG. Malitia. Pázmán ht. ROSZSZASÁG. Pred. p. 1076. uti et M. A. et PP.
 ROSZSZÍT, roszzszítja. Vilitat. M. A.
 Meg roszzszítja. idem. M. A. L.
 ROSZSZKOR. Inopportuno tempore.
 ROSZSZRA. In malum, in malam partem. Előbb fordul roszzszra a' dolog, mint jóra. km.
 Roszzszra magyarázza. Sumit in partem contrariam, accipit in contumeliam. S. I.
 Roszzszra vetemedik. Exorbitat, defecit ad deterius.
 ROSZSZUL (ige). Incipit aegrotare v. corruptur, depravatur. Pázm. Pred. p. 324.
 El roszzszul. Evilescit. M. A.
 Meg roszzszul. Evilescit, revilescit. M. A. Pázm. Pred. p. 197.
 ROSZSZÚL. Male, perperam.
 Roszzszúl jár az óra. Horologium aberrat. PP.
 Roszzszúl lett. Infirmatus est.
 Roszzszúl van. Aegrotat, male valet.
 Roszzszúl veszi. Graviter accipit, aegre, vel iniquo fert animo. S. I.

ROTH.

ROTH.
 ROTHAD. Putrefit, putret, putrescit. M. A.
 Meg rothad. Putrescit, putrefit. M. A.
 Rothadás. Putredo, putrefactio. M. A.
 Rothadandó. Putrescens, evanidus. M. A.
 Rothadatlan. Incompactus, putredinis expertus. M. A. Pázm. Pred. p. 452.
 Rothadó. Putrescens.
 Rothadóság. Putrescentia. Pázm. Pred. p. 69.
 Rothadtt. Putris, putridus. M. A.
 Meg rothadtt. idem. M. A.
 Rothadttóság. Putredo, rancor, caries. M. A.
 ROTHASZT, rothasztja. Putrefacit. M. A.
 El rothasztja. VM. Hit-tartás. p. 31.
 Ki rothasztja. Putrefacit. CM.
 Meg rothasztja. Pázm. Pred. p. 692. 1077.
 Rothasztó. Septicus, quod infert putredinem. M. A.

ROTY.

ROTY. Sonus aquae bullientis.
 ROTYOG. Concrepat. M. A.
 Rotyogás. Crepitus. M. A.
 Rotyogat, rotyogatja. Deferefacit. M. A.
 Rotyogatja torkában. Gargarizat. M. A.
 Rotyogtatás. Gargarizatio. M. A.
 ROTYTYAN. Crepitem edit.
 Nagyt rottyyantt. Magnum crepitem edidit.
 Föl rottyyan — Nosza rajta kis fazék, nagyon föl rottyyantál. km.

ROZ.

ROZ. Sonus ruentis.
 ROZOG.
 Rozgó. F. Varasd Vben.
 Rozgony. F. Abauj Vben.
 ROZZAN. Ruit, collabatur. S. I.
 Rozzantt. Quod jam corrui.
 Rozzantt épület. Aedificium ruinosum.

ROZI.

ROZI. t. a. n. Rosalia.

ROZINA.

ROZINA. t. a. n. Rosina.

ROZMARING.

ROZMARING. Rosmarinus, libanotis (M. A. et PP. scribunt Rosmarin, Lippai Vetem. Kert. p. 48. Rosmaring).
 Rozmaring-fa. Rosmaris. M. A.

ROZOLI.

ROZOLI (Rosolis PP.). Ros solis.

ROZOMÁK.

ROZOMÁK. Gulo. Vielfrass. S. I.

RÓ.

RÓ.

RÓ, rója, rojja. Incidit, incidendo notat, annotat, crenis factis numerato incidit. PP. item Censet, censum exigit. M. A.
 Föl rója. Consignat, annotat. M. A.
 Le rója. Expungit. Pázm. Pred. p. 1022.
 Meg rója. Numerato notat v. dicat. S. I.
 Az útszákat rója: ófrikál. Sz. D.
 RÓBOT (Rovó-bot, contracte Ró-bot).
 Baculus in quem praestationes rusticorum, dominis suis terestralibus faciendae, inciduntur, item ipsae praestationes. Úgy dolgozol, mintha róbokban volnál. km. Alienam metis messem.
 Róbotol. Praestationes dominis suis terestralibus debitas facit, absolvit.
 Róbotolás. Praestatio subditalis.
 Róbotoló. Praestationes subditaes faciens.
 Róbotos. Subjectus praestationibus.
 Róbotra jár. Obiit praestationes, accedit ad operas subditaes.
 RÓTA. Turba, manus. M. A. item Incisura.
 Egy róbabéli vitézek. Manipulus, contubernium. M. A.
 Rótás. Incisus, interruptus.
 Rótás eső. Pluviae intermittentes, pluviae, quae serenitate interrumpuntur, sed dein iterum cadunt. Ita ex usu vulgi.
 Rótás mondások. Incisa, incisim dicta.

ROVÁCSOS. Striatus. Lippai, Virágos Kert. p. 93.
 Rovácskos. idem. Lippai. l. c. p. 176. item Gyümölcsös kert. p. 75.
 ROVÁS. Tessera, talca, crena. item Census, pensio, tributum. M. A. RAVÁS. Szőlj igazat, ne hazudj rovásra. km.
 Rovás. E. F. Felső Fejér Vben.
 Rovás-fa. Talea crenis incisa. S. I.
 Rovás-péncz. Pecunia vectigalis, numisma census. M. A.
 Föl rovás. Consignatio. M. A.
 Le rovás. Defalcata. Tiszti szótár. p. 46.
 Rovásol, rovásolja.
 Meg rovásolja. Crenis incidit. PP.
 ROVÁT.
 Rováték. Segmentum, canaliculus. S. I.
 Rovátékos. Segmentatus, canaliculatus.
 Rovátkolja. Crenis incidit. Lippai, Virág. Kert. p. 151.
 Rovátkos. Striatus. idem. l. c. p. 86.
 Rovátol, rovátolja. Scalpit, striat. M. A.
 RAVATOL.
 Ravátolás. Incisio crenarum.
 Ravátolat. Stria, striatura, crena. M. A.
 Ravátolt. Scalpturatus, striatus. M. A.
 Ravátolt házok. Domus censae.
 Ravátolt helyek. Fundi censi, latifundia censa. PP.
 Ravátolt levél. Folia striata. PP. L.
 Ravátolt oszlopok. Columnae striatae.
 Ravátos. Crenatus, striatus. M. A. PP.
 ROVAT. Striatura, incisura.
 ROVATAL (mint Hivatal). Censur. Zvonaricus. M. Post. l. R. p. 158. 159. scribit RAVATAL.
 ROVOGAT. Crenis incidendis occupatur.
 ROVÓ. Praefectus tributorum, exactor. M. A.
 Ravó. idem. M. A. Pázm. Pred. p. 1105. Faludi, N. U. p. 61.
 RÓTT. Incisus, census, striatus.
 Rótt helyek. Fundi censi. PP.

RÓKA.

RÓKA. Vulpes. M. A. Ritka róka kerüli el a' csávat. km.
 Róka-bőr. Pellis vulpina. Nehéz a' molyos róka-bőrt ki csávalni. km.
 Róka' farka. Cauda vulpina. A' ki csávalja róka farkát, nem kerüli el a' csávat. km.
 Róka-fark-fű. Alopecurus. M. A.
 Róka-fogás. Stratagema fraudulentum. Faludi, N. A. p. 252.
 Róka-galléros Predikátor. Monozslai. p. 180.
 Róka-gomba. Agaricus cantarellus. Gelber Pfifferling. S. I.
 Róka-hát. Rókának a' háta' bőre. S. I.
 Róka-hely. Elő-hegy Vas Vben.
 Róka-lyuk. Lustrum vulpinum. PP.
 Róka-mály. Hasa' bőre a' rókának. Beniczki. p. 156.
 Róka-mályal béltt bunda.
 Róka-majorné. km. Oh praeclearum ovium custodem, ut ajunt, lupum.
 Róka-mező. F. Marmaros Vben.
 Róka-szeg. Telek Szala Vben.
 Róka-táncz. Vulpis jactatio. S. I.
 Róka-torok. Rókának a' toroka' bőre. S. I.

Agg róka. Annosa vulpes. Nehéz az agg rókát törbe ejteni. Annosa vulpes haud capitur laqueo. M. A.
Ravasza róka. Astuta vulpes. Ne hidj a' ravasz rókának. km.
RÓKAI. Vulpinus. CM. M. A.
RÓKÁLKODIK. Vulpinatur. CM.
RÓKÁS. Vulpina pelle obductus. item Rufus, rufinus, subruher. S. I.
Rókás mente. Róká-bőrrel prémezett mente.
Rókásodik. Rufescit. S. I.
RÓKÁT rókán fogni. km.
RÓKÁVAL béltett, farkassal perémezett. Impostor.
RÓKÁZ. Vomit. S. I. Rókázza. Csuzi p. 688.

RÓKUS.

RÓKUS. t. f. n. Rochus.
Rókus' kobakja. — Ki nem fogy, mint a' Rókus' kobakja. km. Dug. 1. R. p. 209.
Rókus' kutyája. — Nevet, mint a' Rókus' kutyája. km.

RÓL.

RÓL, RÓL. De. M. A.
RÓLA. De eo. Ki tehet róla. Et sic RÓLAD. De te. RÓLAM. De me. et in pl. RÓLUNK, RÓLATOK, RÓLOK. De nobis, vobis, illis.

RÓN.

RÓN.
RÓNA. Planus.
Róna. E. F. Közép Szolnok Vben.
Róna föld. Terra plana.
Rónaság. Planities.
RÓNKA. Sz. P. Komárom Vben.

RÓS.

RÓS. Rufus, rubidus. S. I.
RÓSKA. Subrufus.

RÓZSA.

RÓZSA. Rosa. M. A. Rózsa is tövis között virágozik. km. Igen szép a' rózsa, még se kevély. km. Dug. 2. R. p. 71. Olim etiam „RUZSA“ M. A. L. sub voce Rosa.
Rózsa-ágy. A' ki rózsa-ágyat vet magának, félhet a' tüskétől. km.
Rózsa-bimbó. Calix rosae. NC. p. 59.
Rózsa-eczet. Acetum rosaceum.
Rózsa' falva. F. Bihar Vben.
Rózsa-hegy. Elő-hegy Vas Vben.
Rózsa-kert. Rosarium. M. A. CM.
Rózsa-korona. Corona rosacea. Pázm. Pred. p. 506.
Rózsa-koszoru. Sertum e rosis. Pázm. l. c. et Kal. p. 1036.
Rózsa-likáriom. Intrita rosacea, salgamum. PP.
Rózsa-méz. Mel rosarum, rhodomel. PP.
Rózsa-nád. Canna indica. S. I.
Rózsa-olaj. Rosaceum. M. A. Oleum rosaceum. PP.

Rózsa-pallag. F. Szatmár Vben.
Rózsa-suta. Posztó' neme. Él ezen szóval 2-dik Ulászló' Kincstartója.
„Rózsa-szedés tövissel jár“ km.
Rózsa-szín. Color rosaceus. Csuzi. p. 88.
Rózsa-színü. Roseus. M. A.
Rózsa-tő. Frutex roseus, rosarium. S. I.
Rózsa-vég. F. Abauj Vben.
Rózsa-víz. Aqua rosacea. Pázm. Kal. p. 16. 315.
* Basa-rózsa. Poconia. NC. p. 45.
Havi rózsa. Rosa menstrua.
Hónapos rózsa. idem.
Ki nyílt rózsa. Rosa evoluta, explicata.
Málva-rózsa. Malva hortensis. Csapó. p. 176.
Parlagi rózsa. Rosa pumilla. NC. p. 49.
Piros rózsa. — Szép mint a' piros rózsa. km.
Pünkösti rózsa.
Sárga rózsa. Kassai rózsa. Caryophyllum indicum. M. A. PP.
Terepes rózsa. — A' terepes rózsák is apró bimbókból erednek. km.
Tuba-rózsa. Hyacinthus orientalis. Csapó. p. 285.

RÓZSAI. Rosaceus. M. A.

RÓZSÁS. Rosaceus. M. A.

Rózsás. Telek Szabolcs Vben.
Rózsás hely. Rosetum. M. A.
Rózsás kert. Rosarium. M. A.
Rózsás szeg. F. Szala Vben.

RÖ.

RÖB.

RÖB.
RÖBÖG. Balbucinator. M. A. Lásd REBEG.
Röbögés. Balbucinator. M. A.
Röbögő. Balbus, titubans lingua. M. A.

RÖCS.

RÖCS.
RÖCSK.
Röcsköl, röcsköli. Conterit, contundit. S. I. Sz. D.
Öszve röcskölte a' ruhát, posztót. Sz. D.
Öszve röcskölte, roncsolta a' szőlőt. Sz. D.

RÖD.

RÖD.
RÖDÖNY. Riedlingsdorf. F. Vas Vben.

RÖF.

RÖF. Disznó-hang.
RÖFFEN. Grunnum edit. Öszve röffennek a' disznók. Congrunniunt porci.
Röffent, röffenti.
Azt röffentette.
RÖFÖG. Grunnum. Mit röffög a' potrohos, mint üldözi szép anya-nyelvét. Ráj n i s.
Röfögés. Grunnius.
Röfögő. Grunniens.
RÖFÖL. Egész éjjeleken tánczol. Sz. D.

RÖG.

RÖG. Gleba, glebula, glareca. M. A.

RÖGE. Ejus gleba. Mi a' földnek hitvány rögei.

RÖGÉNY. Marha-nyavalya, melly gyógyíthatatlan. Igy nevezik Szala Vben.
RÖGGÉ teszi, porrá teszi. Cinefacit, in pulverem redigit. M. A.

RÖGÖLY.

Rögölyös körtvély. Hallottam 1813. Jul. 29.

RÖGÖS. Grumosus, glareosus. it. Asper, scaber, rugosus. S. I. Sz. D.

Rögösíti. In glaream vertit. Sz. D.

Rögösödik. Asperatur, rugatur, corrugatur. S. I.

RÖGZIK. Inveterascit, radicator. Faludi. Sz. E. p. 46.

Bele rögzik. Inveterascit, irradiatur. S. I.

Meg rögzik. Inveteratur, radicator, radices agit. M. A.

Rögzött. Solidatus, radicator. M. A.

Rögzött szokás. Mos inveteratus.

Meg rögzött. Inveteratus, obfirmatus, radicator. M. A. A' meg rögzött szokás meg köti a' józan értelmet. km.

RÖH.

RÖH.

RÖHHEN. Cachinum edit.

Röhhent, röhenti.

Meg röhenti magát. S. I.

RÖHÖG. Grunnum. M. A. Cachinnatur, crepat. S. I. A' vén ló is meg röhögi az abrakot. km.

Röhögés. Grunnius. M. A. Intensa cachinnatio. Faludi. N. E. p. 135.

Röhögő. Intense cachinnans, item Crepitaculum custodum in vineis ad abigendas aves. S. I. Szőlő-pásztori kelep, melynek fején sok rovátkák vannak, csörgő kelep. Sz. D.

RÖJT.

RÖJT, röjti (REJT, rejti). Abscondit, celat. M. A.

El röjti. Abdit, abscondit, celat, occultat, oculit, supprimit. M. A.

RÖJTÉK. Latibulum. M. A.

Röjték-hely. Latebra, locus occultus. M. A.

Röjtéke. Ejus latebra.

Szlv' röjtéke. Sz. D.

Röjtékes. Latebrosus.

RÖJTEKEZIK. Se abscondit, occultat, abdit, celat. S. I.

Röjtekező. Faludi. N. A. p. 150.

RÖJTÉS. Absconsio, occultatio. M. A.

El röjtés. Absconsio, occultatio, suppressio. M. A.

RÖJTEVÉNY. Latibulum. Sz. D.

Röjtvényes. Latebrosus.

Röjtvényes hely. Sz. D.

RÖJTÖGET, röjtögeti. Occultat. M. A.

Röjtögetés. Occultatio. M. A.

Röjtögető. Occultator. M. A.

RÖJTÖK. Latibulum. M. A.

Röjtök. F. Soprony Vben.

Röjtök-hely. Latebra, latibulum. M. A.

Röjtök-helyes. Latebrosus. M. A.

Röjtök-kamara. Conclave. M. A.

Röjtök-víz. Latex. S. I.

RÖJTÖ. Abscondens, occultans. M. A.

Röjtődik. Occultatur, absconditur.
Röjtődik. Studet se occultare, latitat.
Sz. D.
RÖJTÖTT. Absconditus, occultatus. M. A.
El röjtött. Absconditus, abstrusus, reconditus. M. A.
Röjtött kincs. Thesaurus absconditus. M. A.
RÖJTÖZIK. Abscondit se, occultatur, latitat. M. A.
El röjtözik. Delitet, delitescit. M. A.
Röjtözés. Occultatio.
Röjtözködik. Studet se identidem occultare.
Röjtözve. Latenter. M. A.
RÖJTVE. Tecte, celatim. M. A.
El röjtve. Abscondite, abdite. M. A.

RÖK.

RÖK.
RÖKÖL. Plorat cum singultu. S. I. Ordítva sír, szüntelen rököl. Sz. D.
RÖKÖNY.
Rökönyödik. A pluvia mucescit. S. I. Esőmosástól meg penészedik, valamint az eső-ki-mosta falon történni szokott. Sz. D.
Meg rökönyödik. Sz. D.
Rökönyödés. Sz. D.

RÖNKECZ.

RÖNKECZ. Statura parvus, sed corpulentus. S. I. Alacson vastag, de módos. idomos testű, zomok, zömök. Sz. D. L. RENKESZ.

RÖP.

RÖP. Sonus volantis.
RÖPDÖS. Volitat. M. A.
Röpdösés. Volitatio. M. A.
RÖPÍT, röpíti. Facit volare.
El röpíti. Avolare facit. M. A.
Ki röpíti. Evolare facit.
RÖPÖS. Volitat. M. A. CM.
Által röpös. Transvolitat. M. A.
Bé röpös. Involat. M. A.
Ki röpös. Evolat. M. A.
Környül röpös. Circumvolitat. M. A.
Reá röpös. Involat. M. A.
RÖPPEN. Volat. Faludi N. A. p. 85.
Elő röppen. Provocat. Faludi. U. E. 1. R. p. 192.
El röppen. Avolat. Faludi. B. E. p. 47. 113.
Röppenés. Volatus.
Röppenő. Volans. Faludi. N. E. p. 215.
Ki röppenő. Evolans. Faludi, N. A. p. 233.
Röppent, röppenti. Facit ut volet. Faludi. N. U. p. 111.
El röppenti. Facit avolare. Faludi. N. A. p. 246.
Föl röppenti. Vajda. K. É. 1. K. p. 445.
Hozzá röppenti. Facit advolare. Vajda. 1. c. p. 446.
Ki röppenti. Facit evolare. Faludi. N. E. p. 161. N. A. p. 199.
RÖPTEBEN. In ejus volatu. Könnyű el löni a' madarat, ha röptében egyenes utat tart. km.
RÖPTELEN. Aptenodytes. S. I.
RÖPTET, röpteti. Facit ut volet.

El röpteti. Facit avolare.
Ki röpteti. Facit evolare.
RÖPÜL. Volat. M. A. A' madár akár hová röpül mindég otthon van. km.
Alá röpül. Devolat.
Által röpül. Transvolat. M. A.
Bé röpül. Involat. M. A.
Elöl röpül. Antevolat. M. A.
El röpül. Abvolat. M. A.
Föl röpül. Subvolat, evolat. S. I.
Fölötte röpül. Supervolat. M. A.
Ki röpül. Evolat. M. A.
Környül röpül. Circumvolat. M. A.
Le röpül. Devolat. M. A.
Reá röpül. Advolat, involat. M. A.
Viszsa röpül. Revolat. M. A.
Röpdülőgel. Volitat. M. A.
Röpdülés. Volatus. M. A.
Ki röpdülés. Evolatus, evolutio. M. A.
Reá röpdülés. Advolatus. M. A.
Röpdülget. Volitat. M. A.
Röpdülhetetlen. Involutus. M. A.
Röpdülő. Volucris, volatilis.
Röpdülő hid. Pons volatilis.

RÖST.

RÖST (REST). Piger, reses, tardus, torpidus, socors, segnus, deses. M. A.
Röst többet fírad. km.
Röst ágy. Nincs a' tudománynak röst ágyban fekvése. km. Non jacet in molli veneranda scientia lecto.
Röst ember. A' röst embernek sok ünnepe vagy. km.
Röst ló. A' röst ló sarkantyúval jó. km. Dug. 2. R. p. 221.
Röst munkás. A' röst munkás jobban szereti a' napot nyugtán, mint föl költében. km.
RÖSTELKEDIK. Pigret, pigrescit, pigritur. M. A. CM.
Röstelkedő. Pigritans. Faludi, U. E. 3. R. p. 86.
RÖSTELL, röstelli. Piget. M. A. Röstelli, mint a' Ravaszdi Mester az evést. km.
RÖSTEN. Pigre, ignave, ignaviter, desidiöse, socorditer, lente, remisse. M. A.
RÖSTES. Pigritans, subpiger. Zvonarics. 1. R. p. 654. Pázm. Prel. p. 994.
RÖSTÍT, röstíti. Pigrum reddit. Sz. D.
El röstíti. idem. Pázm. Kal. p. 235.
RÖSTÉSÉG. Pigritia, pigritas, desidia, segnitias; socordia. M. A.
Röstéség bántja. Ignaviae malo tenetur.
RÖSTÜL (ige). Pigrescit, segnescit. M. A.
El röstül. idem. M. A.
Meg röstül. idem. M. A.
RÖSTÜL. Segniter, desidiöse. Kicsiny csikó nagy derestől, hámat vonni tanúl röstül. km.

RÖST (fő-név).

RÖST. Crates, craticula, reticulum. S. I.
RÖSTÖL, röstöli. Frigit, torret. S. I.
Röstölő. Frixorium. Lás. Benkő.

RÖVID.

RÖVID. Brevis, curtus, concisus. M. A.
Rövid a' torkosság, hosszú a' betegség. km.
Rövid beszéd. Breviloquium. M. A.
Rövid beszédő. Breviloquus. M. A.
Rövid időn. Brevi. S. I.
Rövid időre. Ad breve tempus. S. I.
Rövid ige. — Az „úgy“ és „nem“ rövid igék, de nagy gondot adnak. km.
Rövid látás. Hebetudo oculorum. S. I.
Rövid látó. Obtusam oculorum aciem habens, parum videns. S. I.
Rövid nap. Prope diem. M. A.
Rövid szavó. Breviloquens. M. A.
Rövid székér. Currus brevior rusticanus.
Rövid szó. Breviloquium, breviloquentia. M. A.
Rövid út. Compendium, via compendiarum. S. I.
RÖVIDEBB. Brevior. Nincs kedvesebb, se rövidebb szépségnél. km.
Rövidebb végét fogta. Usus compendiorum.
RÖVIDED. Brevis, curtus. S. I.
Rövideden. Breviter, praecise, strictim. M. A.
RÖVIDEN. idem. M. A.
RÖVIDÉT, rövidéti. Breviat, decurtat. M. A.
Meg rövidéti. Abbreviat. M. A.
Rövidetés. Abbreviatio. M. A.
Rövidétt. Abbreviatus, decurtatus. M. A.
RÖVIDKE. Breviculus. Himfi. 1. R. p. 10.
RÖVIDSÉG. Brevitas. M. A. item Injuria, iniquitas. Nyers fontos rövidség. Laconismus. Faludi, U. E. 2. R. in praef.
Rövidséges. Injuriousus. Csuzi, Tromb. p. 263.
RÖVIDÜL. Abbreviatur, decurtatur. M. A.
Meg rövidül. idem.
Meg rövidült. Abbreviatus. M. A.

RÖZ.

RÖZ.
RÖZG.
Rözgődik. Strepit. Zörgődik. Monoszlai. p. 309.
Rözgölődik. Strepit, commovetur. M. A. Pázm. Kal. p. 67.
Rözgölődés. Gyakran él ezen szóval Thordai Sámuel.
Rözgön. Propere, properanter.
Rözgön menj. Hamar járj. Hallottam 1813. 8-ber 20.

RŐ.

RŐF.

RŐF. Ulna. L. RÉF. Ki a' singet ellopta, a' rőföt is nála keresik. km. Dug. 2. R. p. 314.

RŐR.

RŐR.
RŐRÖDIK. Atteritur, deteritur. S. I. Horzsolódik, kopik, korholódik. Sz. D.

RÖZSE.

RÖZSE. Sarmentum, resex. S. I. Öszve vagdaltt, 's nyalábba kötött ág-bog. Sz. D.
Szár az mint a' rözse. km. Dug. 1. R. p. 250.

RÓT.

RÓT. Subruber, rubidus, rufus. Caere János. Péczeli' Meséji. p. 119.
Rót. F. Vas Vben.
Rót szabásu. Subruber. Prágai. p. 248.

RU.

RUBIN.

RUBIN. Rubinus. M. A. Pyropus. PP.
Rubint-színű pirosság. Káldi, Innepn. Pred. p. 545.
Szín-rubint. Faludi. N. A. p. 100.
RUBINTOS. Faludi. T. É. p. 22.

RUCZ.

RUCZ. Rézcéket hívó szó. Rucz, rucz.
RUCZA. Récze.
RUCZCZAN.

Föl ruczczan. Prorumpit. Vajda. K. É. 1. K. p. 695. „Föl ruczczantak, 's hátot fordítottak az igazság' mestereinek.“

RUHA.

RUHA. Vestis, vestimentum, vestitus, amictus, indumentum, tela. M. A.
Moly a' ruhát, bánat a' szüvet rájja. km.
Ruha-áros. Vestiarus. M. A. CM.
Ruha-áru. idem. Sz. D.
Ruha-czifrázás. Pázm. Pred. p. 1124.
Ruha-fark. Syrma. Faludi. N. E. p. 161. T. É. p. 287.
Ruha-féreg. Tinca, phalaena vestianella. S. I.
Ruha-féztő. Tinctor, fullo. M. A.
Ruha-gyártó. R. Vestifex, vulgo sartor. S. I.
Ruha-harisnya. Salavári. Lineum tibiale. PP.
Ruha-kefe, v. sóprü. Verriculum, sectaceus. S. I.
Ruha-láda. Cista vestiaria. VV. L.
Ruha-örzö. Vestispicus. NC. p. 295. 423.
Ruha-örzö szolgál. idem. CM.
Ruha-piacz. Vestiarium forum. M. A. CM.
Ruha-pompa. Faludi. N. A. p. 74.
Ruha-prém. Fimbria. M. A.
Ruha-rézmán. Ruha-szaggató.
Ruha' rongya sem marad rajta.
Ruha-sóprü. Scopina. M. A. L.
Ruha-szárasztó hely. Solarium. PP.
Ruha-szárasztó kötél. Funis vestium siccatorius.
Ruha-szél. Lacinia. S. I.
Ruha-tartó ház. Vestiarium. NC. p. 301.
Ruha-tartó hely. idem. M. A. CM.

Ruha-tartó szekrény. Arca vestiaria. NC. p. 301.

„Ruha tisztesség, pénz emberség“
Ruha-tisztító. Fulló. M. A. Cosmeta. CM.
Ruha-válogató. Faludi. N. E. p. 215.

Ruha-viselő. Pázm. Kál. p. 1028.

* Asztali ruha. Mappae mensales.
Ágyi ruha. Lectisternia.
Beiső ruha. Vestes interiores.
Csömölyvet-ruha. Vestis cymatilis. NC. p. 445.

Elő-ruha, elő kötő. Castula, perizonium. NC. p. 451.

Felső ruha. Amiculum, toga. NC. p. 447.

Fejér-ruha. Albae vestes.

Gyász-ruha. Vestis lugubris. NC. p. 447.

Hét-köz-napi ruha. Vestis quotidiana. Dug. km. 1. R. p. 158.

Inneplő ruha. Faludi. N. A. p. 49.

Irató ruha. Vestis acupicta. NC. p. 445.

Jegy-ruha. Dos. Vrancics.

Kamuká-ruha. Vestis damascena. NC. p. 447.

Kétszeres ruha. Diplois. NC. p. 449.

Len-ruha. Vestis linea. NC. p. 442.

Nyári ruha. Vestis aestiva.

Öltöző ruha. Vestimentum. NC. p. 447.

Posztó-ruha. Vestis ex panno.

Selyem-ruha. Vestis serica. NC. p. 445.

Szennyes ruha. Vestes sordidae, infectae.

Szellőztető ruha. Faludi, T. É. p. 41.

Téli ruha. Vestis hyemalis.

Udvarló ruha. Abolla. CM.

Ujjas ruha. Manicatus. CM.

Utazó ruha. Vestis itineralis.

Viselő ruha.

RUHÁS. Vestitus, v. bene amictus. S. I.

RUHÁTALAN. Non vestitus, nudus v. seminudus, male vestitus. Zvonarics. 1. R. p. 559.

Ruhátlan. idem.

Ruhátalanság. Pázm. Pred. p. 442. 1221.

RUHÁZ, ruházza. Vestit. M. A. Könnyű a' szegényt meg csúfolni, de nehéz meg ruházni. km.

Föl ruházza. Investit. M. A.

Meg ruházza. Vestit, convestit. M. A.

Ruházás. Vestitio.

Föl ruházás. Investitura. M. A.

Ruházat. Vestimentum, vestitus. M. A.

Ruházodik. Vestitur. v. vestem induit. S. I.

Föl ruházódik. idem.

Ruházott, ruháztatott. Vestitus. M. A.

RUM.

RUM. MV. Vas Vben.

RUSKÓ.

RUSKÓ. Sonkoly, sank, salak. Sz. D.

RUSNY.

RUSNY (Rusony).

RUSNYA. Sordidus, agasyrtus, squalidus. M. A. Prágai, p. 822.

Rusnyalkodik. Sordet, sordescit. M. A.

Rusnyaság. Sordes, squalor. M. A. CM.

Rusnyául. Sordide, squalide. M. A. CM.

RUSNYÍTja. Sordidat. CM. M. A. L.

RUSNYUL. Sordidatur, sordescit.

Meg rusnyul idem. VM. Hit-tartás. p. 99.
Rusnyultt. Sordidatus. M. A.

RUSZNYÁK.

RUSZNYÁK. Él ezen szóval Eszterházi Tamás, Aegidius Hunniusában. p. 430.

RUTA.

RUTA. Peganon, ruta. M. A.

Ruta-fű. idem. M. A.

Kövi ruta. Asplenium, ruta muraria. S. K.

Sóprü-tutá. Artemisia, abrotanum. S. K.

RUTAS. Rutaceus, rutatus. M. A.

RÚ.

RÚD.

RÚD. Pertica, vectis, phalanga, palanga, transtillum, paxillus. M. A. Rád jár a' rúd. km.

Rúd-arany. Auri fusilis cylindrus. PP.

Rúd-fej. Caput temonis. VV. L.

Rúd-szeg. Paxillus temonis. Faludi, E. M. p. 22.

Csőbőr-rúd. Phalanga, pertica tinaria. S. K.

Eb-rúdon vetették ki. km.

Emelő rúd. Vectis, S. K.

Szekér-rúd. Temo. M. A. Már ki áll szekere' rúdja. Jam est in procinctu.

Vas-rudak. Perticae ferreae. Sz. D.

RUDAL, rudalja. Temone instruit.

Ki rudalni valakit. Sz. D. Eb-rúdon ki vetni.

Rudalló kötél, Rudazó kötél.

Első rudalló kötél.

Hátulsó rudalló kötél.

RUDAS. Perticam habens. it. Foeni cuminum.

Rudasokba rakni a' szénát: petrenczékbe rakni. Sz. D.

Rudas föld, Budán.

Rudas ló. Rúd mellett járó ló. S. I.

Rudas szek, mellyen embert hordoznak. Basterna. PP.

Rudas szek-hordozó. Basternarius. PP.

RUDAT hány. R. Sarissa lignea certat. S. I.

RUDAZ, rudazza. Perticis comprimit.

Rudazó kötél. Funis, quo foenum ope perticae curru adstringitur.

RUDRA való. Perticalis. M. A.

RÚG.

RÚG, rugja. Calcitrat, calce impetit. M. A.

Jót vett tölem, 's lábbal rüg. km.

Be rugja.

Be rugta az ajtót. Pede impacto portam aperuit.

El rugja. Calcitrat. M. A. Calce repellit.

El rugta a' patkót. Soleam excussit. PP.

Fárba rugja. Rejicit cum dedecore.

Föl rugja. Calcitrat. M. A.

Hátra rüg. Recalcitrat. Pázm. Pred. p. 902.

Hozzá rüg. Calce impetit.

Ki rüg. Exorbitat.

Ki rugja. Excutit.

Le rugja. Calce decutit.

Meg rugja. Calce impetit. A' mén-ló ritkán rugja meg a' kanczát. km.
 Viszsa rúgja. Repercitit, recalcitrat. Csuzi, Tromb. p. 48.
RUGASZKODIK. Aufugit, profugit, propanter abit. Az ellenség közibe rugaszkodik. Pázm. Pred. 524.
 El rugaszkodik. Istentől el rugaszkodott gonosz gyermek.
 Elő rugaszkodik. Elő lép, elő nyargal. S. I. Neki rugaszkodik. Dato impetu prorumpit.
 Utánna rugaszkodik. Faludi. N. A. p. 150.
 Rugaszkodás. Faludi. N. A. p. 199. 228.
RUGÁS. Calcitrat. M. A.
 Farba rugás. Contemptiva rejectio. Békkel szenvedni a' farba rugást is. km. Dug. 1. R. p. 80.
 „Kancza-rugás nem olly fájós“ km.
 Viszsa rugás. Repercussio, recalcitratio v. elasticitas. S. I.
RUGAT, rugatja. Curat excuti. Ki rugatta szemét.
RUGDAL, rugdalja. Calcitrat. Ki rugdalja. Expellit, abigit. S. I.
 Rugdalódik. Identidem calcitrat.
 Rugalózik. Saepius sed lenius calcitrat. Biró Márton, Micae. p. 297. 300.
RUGDOS, rugdossa. Frequenter calcitrat. M. A.
 Ki rugdossa. Calce impacta pellit. Meg rugdossa. Calcibus ferit. PP.
RUGOTT. Abactus.
 Rugott biró. Le tététt biró. Sz. D.
 Rugott borju. Vitulus ablactatus.
 Rugott tiszt-tartó. Officialis amotus. S. I.
RUGÓ. Calcitrosus, calcitrans. M. A. item Instinctus, stimulus, incitamentum. Ösztön, inger. S. I.
 Rugó erő. Vis elastica, vis repellens. Molnár János, Physika.
 Rugó szer. Momentum. Triebwerk. S. I.
 Rugó toll. Elaterium, momentum, caussa, ratio. Triebfeder. S. I.
 Föl rugó. Calcitro. M. A.
 Hátra rugó. Recalcitrans. Pázm. Pred. p. 631.
 Ki rugó. Exorbitans, excessivus. Vajda. K. É. 1. K. p. 657.
 Rugódik. Recalcitrat. M. A.
 Rugódás. Recalcitratio. M. A.
 Rugódozik. Recalcitrat. M. A.
 Rugódozik. Calcitrat. M. A. Faludi N. E. p. 72. A' kecske is akkor rugódozik leg jobban, mikor meg akar dögleni. km.
 Ellene rugódozik. Recalcitrat. M. A.
 Rugódozás. Pázm. Pred. p. 757. Kal. p. 1062.

Rugódozó. Calcitrosus. M. A.
 Rugós. Calcitrans v. elasticus. S. I.
 Rugós tehén. Vacca calcitrosa.
RUGTAT. Impetu dato abit.
 El rugtatott.

RÚT.

RÚT. Turpis, deformis. M. A. A' mi rú, csak rú az. km.
 Rút dolog. Foeda res.
 Rút ember. Homo deformis. Rút ember is szépet szeret. km.
 Rút kép. Os deforme.
 Rút kofa. Erynnis ex tragoedia. M. A.
 Rút mocskos írás. Crassa tabella. PP.
 Rút munka. Opus rude. PP.
 Rút orca. Os terribile. S. I.
 Rút szabásu. Subturpis. CM.
RUTALKODIK. Contaminatur, sordescit, conspurcatur, defoedatur. M. A.
 Rutalkodás. Spurcicies, conspurcatio, defoedatio. M. A.
RUTALOM. Turpitudó, foeditas. Gyönyösi. p. 259.
 Rutalmas. Foedus, turpis, spurcus. M. A.
 Rutalmas beszéd. Telegdi, Felelet. p. 6.
 Rutalmas tobzódás. Faludi. E. M. p. 245.
 Rutalmaz, rutalmazza. Foedat, spurcat, denigrat, turpat. Faludi. N. U. p. 210.
 Rutalmazás. Denigratio.
 Rutalmazó. Foedans, denigrans.
 Rutalmazó beszédek. Faludi, E. M. p. 245.
 Rutalmazó írások. Faludi. I. c.
RÚTÍT, rútitja. Turpat, turpificat, deserenat. M. A.
 Roszsz madár az, ki maga fészket rútitja. km.
 El rútitja. Deturpat, sordidat. M. A.
 Meg rútitja. Deturpat, devenustat, coinquinat. M. A. CM.
 Rútítás. Foedatio.
 El rútítás. Deturpatio, sordidatio. M. A.
 Meg rútítás. Deformatio, devenustatio. M. A.
RUTOL, rutolja. Probris afficit. M. A.
 Rutolás. Telegdi. Hom. p. 841.
 Rutolkodik. L. Rutalkodik. Prágai p. 652.
 Káldi. Innepn. Pred. p. 593.
 Rutolkodó. Spurcus, immundus. Pázm. Kal. p. 999.
RÚTON. In turpi. Minden szem a' rúton akad meg. km.
RUTSÁG. Turpitudó, proluvies, proluvium, labes, deformitas. M. A.
 Rutságos. Turpissimus. Káldi, 3. Reg. 15. 15.
RÚTÚL. Turpiter. M. A.

Rutúl vagyunk. Male nobiscum agitur.
RUTUL (ige). Turpis fit, deformatur.
 El rutul. Deturpatur, turpescit. M. A.
 Pázm. Kal. p. 1061.
 Meg rutul. Foedatur, sordidatur. Káldi, Vasárnapi Pred. p. 571.
 Rutulás. Deturpatio. Beniczki. p. 40.
 Rutúltt. Rutittatott. Turpificatus, turpatus, deformatus. M. A.
 Meg rutúltt. Defoedatus, sordidatus. M. A.

RÜ.

RÜCS.

RÜCS.
RÜCSK, Rücsök. Mocsok, piszok, szenny. Sz. D.
 Rücskös: mocskos, szurtos. Sz. D.

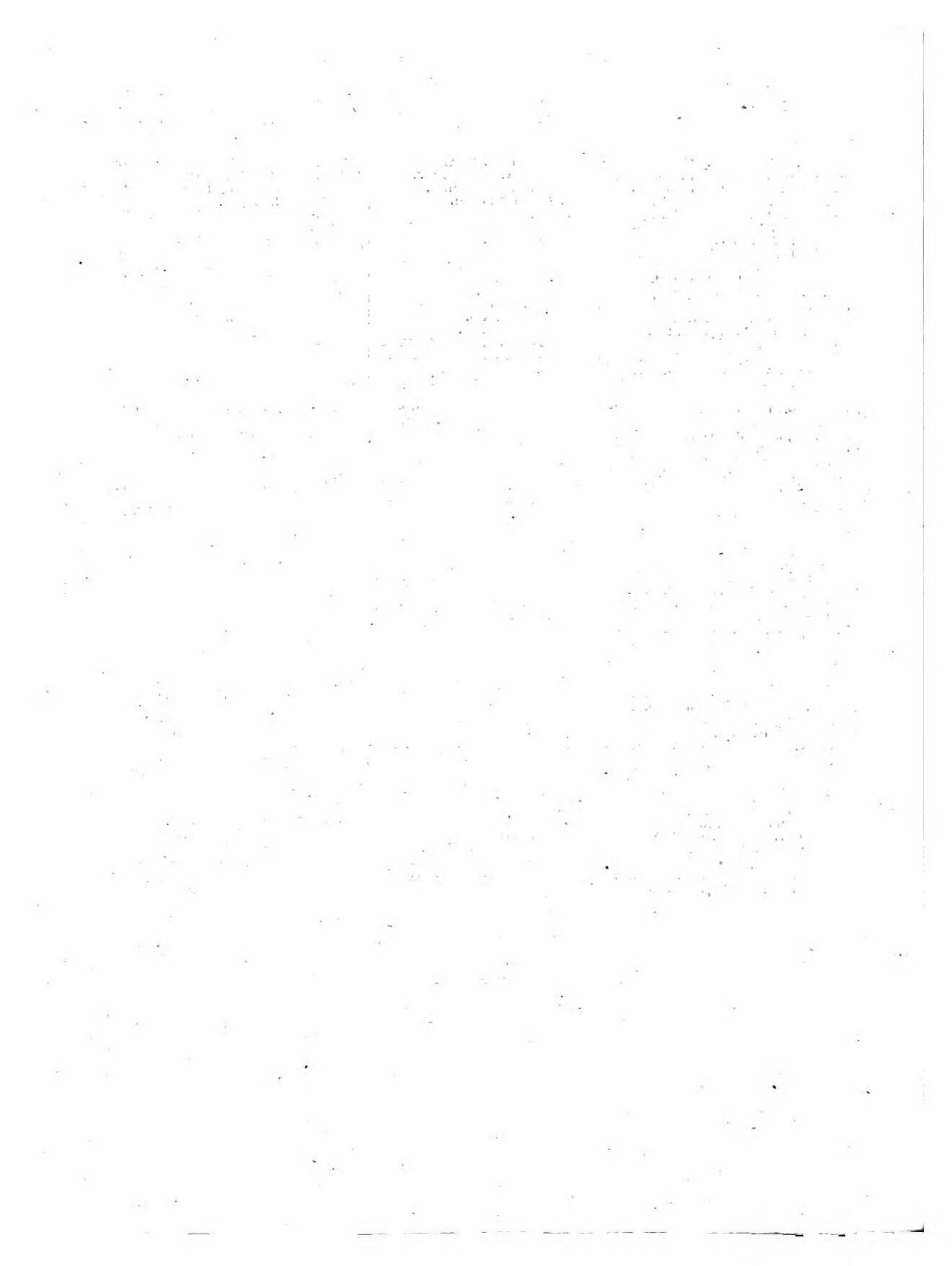
RÜGY.

RÜGY. Fakadás, hajtás, bimbó, szem, szemzet. Sz. D.
RÜGYE a' fának. Gemma arboris. PP.
RÜGYEZIK, Rügyzik. Gemmat, germi-
 nat. PP.

RÚ.

RÚH.

RÚH. Scabies. M. A. Rühét vakarja, ki a' gonoszt dicséri. km.
 Rüh-fű. Scabiosa. Csapó. p. 292.
 Szabó-rüh. Faludi, N. U. p. 66.
RÜHED. Scabie corripitur. S. I.
RÜHES. Scabiosus. M. A. Ki szemeten nevelkedik, mást is rühesnek vél. km.
 Rühes fű. Scabiosa. PP.
 Rühes juh. Ovis scabiosa. Egy rühes juh az egész nyáját meg vesztegeti. km.
 Rühesedik. Scabie corripitur.
 Meg rühesedik. idem.
 Rühesít, rühesíti. Scabie inficit.
 Meg rühesíti. idem. Pázm. Kal. p. 309.
 Rühesül. Scabie corripitur.
RÜHESZT, rüheszti. Scabie inficit. S. I.
RÜHET a' disznó, midőn a' fajra munkálkodik. S. I.
RÜHÖLÖDIK. Scabit. CM.

M u t a t ó

(S-ból.)

SA.

'S.

SAFARINA, safarinája, safarinaság.
SAJ, saja, esját, sajd, sajka, sajna, sa-
jog, sajó, sajlódik, sajt, sajtár, sajtó.
SAL, salak, salgó.
SALAGVÁRDA.
SALAMIA.
SALAMON, salamonkodik.
SALAP, salapol.
SALÁTA.
SALAVÁRI.
SALÉTRÓM, salétromos.
SALLANG, sallangos.
SAMU.
SAND, sanda, sandal, sandikál, sandít.
SANDRA.
SANK, sankol, sankos.
SANNY, sannyad.
SANY, sanyar.
SAP, sapka, saponya.
SAR, sarab, saráglya, sarampó, sarap,
sarcz, sarj, sark, sarmalódik, sarol,
saru.
SAS, sasd, sasos.
SAT, satnya, satnyad, sató, satu.
SAVANY.
SAVÓ, savódik, savós.

SÁ.

SÁF, sáfár, sáfi.
SÁFRÁNY, sáfrányos, sáfrányoz.
SÁG, sági, ságod.
SÁH, sáhos.
SÁK, sákoz.
SÁL.
SÁM, sámód, sámól, sámóz.
SÁMSON, sámsond.
SÁNCZ, sánczbéli, sánczi, sánczol, sánczos.
SÁNDOR, sándori.
SÁNT, sánta, sántika, sántít, sántos,
sántul.
SÁP, sáplt, sápod, sápol, sáppad, sáppaszt.
SÁR, sárad, sáras, sáratlan, sárd, sárg,
sárhod, sári, sárkány, sárlik, sár-
máló, sármány, sárog, sárom, sáros,
sároz.
SÁS, sásas, sásd, sáska.
SÁSA.
SÁT, sáta, sátor.
SÁTÁN.
SÁUL.
SÁV, sávol, sávoly, sávós.

SE.

SE.
SEB, sebe, sebes, sebhed, sebhét, sebi,
sebtében, sebzí, sebzik.
SEBESTYÉN.
SEG, segedelem, seges, segéd, segáll, segét.
SEGG, segge, segges, seggöl.
SEGRESTYE, segrestyés.
SEJ, sejt, sejdit.
SEJT, sejtes.
SEKÉLY, sekélyes.
SELEJT, selejtes.
SELÉB, selep.
SELMA, selmaság.
SELYEM, selymes.
SELP, selpeg, selpes, selpség.
SEM, senki, semmi, semmed.
SEMELYÉK, semlyékes.
SENYV, senyved, senyves, senyveszt,
sennyedék.
SER, serdül, sereg, seréd, serény, serge,
serha, serked, serkeget, serken, serleg.
SERP, serpeg, serpen.
SERESTÉLY.
SESE.
SESEL.
SESTÉLY.
SETE.

SÉ.

SÉ, séd.
SÉCZEL.
SÉG.
SÉLLYE.
SÉR, sérdekel, sérelem, sérés, sérész,
sérít, sérincz, sérlel, séró, sérsek,
sérszik, sért, sérüdik, sérül, sért.
SÉT, séta, sétika.

SI.

SIAS.
SIBILLA.
SICZCZ.
SIET, sietendő, sietés, siető, sietség,
siettet, sietve.
SIGÉR.
SIK, sikos.
SIKÁTOR.
SIKÉR, sikere, sikerel, sikeres, sikeretlen.
SIKK, sikkad, sikkan, sikkaszt.
SILABIZÁL.

SILÁP, silápol.
SIM, sima, simít, simogat, simul.
SIMON, simonyi.
SIN, sindik, sinlik.
SINCS, sincsen.
SINDEL, sindeles, sindelez.
SING, singel, singnyi.
SINKÓ.
SINOR, sinoroz.
SINTÉR, sintérez.
SIÓ.
SIPKA.
SIRÁLY.
SIS, siseg, sisereg, susterékel.
SISAK, sisakos.
SISKA.
SIT, sitke.
SITÁR.

SÍ.

SÍ, sívalkodik, sívás, sívatag, sívít, sívó.
SÍK, síkál, síkamít, síkamlik, síkamodik,
síkánczik, síkáról, síkat, síkít, sí-
kol, síkolt, síkos, síkság, síkul.
SÍP, sípja, sípol, sípos.
SÍR (név), sírja, sírol.
SÍR (ige), síralom, sírat, síratlan, sírán-
kodik, sírás, sírdogál, síró, sírtában.

SK.

SKARAPLA.
SKÁRLÁT.
SKORPIO.

SL.

SLEIT.

SM.

SMARAGD.

SN.

SNEF.

SO.

SOBAK.
SOD, sodor.
SOH, soha, sohol, sohonn, sohová, sohol.

SOK, soka, sokad, sokadalom, sokall, sokan, sokas, sokaság, sokatál, soká, sokkal, sokorlat, sokság, sokszor.
 SOLOSMA, solosmája, solosmás.
 SOLTÉSZ.
 SOM, somod, somogy, somlyó, somorog, somos, sompác, sompoly, sompordál.
 SOMMA, sommál, sommás.
 SONDRA.
 SONHA.
 SONKOLY, sonkolyos.
 SOP, sopánkodik, sopár, sopenya, sopornya, soprony.
 SOR, sora, sordély, sorok, sorompó, soros, soroz, sorral, sors, sorv.
 SOTÓ, sotolló.
 SOVÁNY, soványít, soványkodik, soványodik, soványul, soványság.
 SOVÁR, sovárog, sovárság.

SÓ.

SÓ, sava, savak, savany, savó, sói, sós, sőtalan, sovány, szó.

SÓCZE.

SÓDOR.

SÓGOR, sógora, sógoros, sógorság.

SÓLYA, sólyás, sólyáz.

SÓLYOM, solymász, sólymos.

SÓR, sóros, sórul.

SÓT, sótony.

SÖ.

SÖG, sögöd.

SÖJ, söjtör.

SÖM, sömjén, sömölc, sömöcsény, sömör,

SÖP, söpör, söprü, söpte.

SÖR, sörnyc, sörs, söroz.

SÖRTE, sörtés.

SÖTÉT, sötétedik, sötétellik, sötétes,

sötétít, sötétkor, sötétség, sötétül.

SÖVÉNY, sövényel, sövényez.

SŐ.

SŐRE.

SŐREG.

SŐT.

SP.

SPÁNYOL, spanyolul.

SPÁRGA.

SPEHELY.

SPÉK, spēkel.

SPIKINÁRD.

SPINÁCZ.

SPONGYIA.

SR.

SRÁGLYA.

SRAMP, srampus.

SRÉT, srétez.

SRÓF, srófol, srófos.

STOMP.

STÖMPÖLY.

STRÁZSA, strázsál.

STRUCZ.

SU.

SUARCZ.

SUBA, subicza.

SUD, sudamlik, sudar.

SUG, sugatag.

SUH, suhad, suhancz, suháng, suhé,

suhhan, suhít, suhint, suhog.

SUJT, sujtás, sujtogat, sujtolja, sujtva.

SUK, sukoró, sukurus.

SULYOM, sulymos.

SUM, sumony.

SUMMA, summál.

SUNDA.

SUNKA, sunkás.

SUP, -suppan.

SUPERLÁT.

SUPRA, suprálja, supráz, suprikálja.

SUS, susa, susár, suska, susnya, susog,

suspns, susth.

SUT, suta, sutu.

SUTT, suddog, suddony.

SUTTY, suddyol, suddyó.

SUV, suvad.

SÚ.

SÚG, súgás, súgdogál, sugdoz, súgall,

sugarol, súgár, súgó, sugva.

SÚLY, súllya, súlyok, súlyos, súlyság.

SÚNYIK, súnydorkodó, súnya, sunnyog.

SÚR, surány, súrd, súrol, surran.

SÜ.

SÜ, sü, süt.

SÜK, sükes, süket.

SÜLLÖ.

SÜLLY, süllyed, süllyeszt.

SÜMÖLCS, sümölcös.

SÜND, sündör.

SÜPP, süpped.

SÜR, sürgye, sürít, sürog, süru.

SÜSÉTEK.

SÜVEG, süvegd, süvege, süvegel, süveges.

SÜVÖLT, süvöltény, süvöltés, süvöltő,

süvöltő.

SŰ.

SŰ.

SŰGÉR.

SŰL.

SŰLY, sülye, sülyös.

SV.

SVÁB, svábság.

SVANCSÁR.

S.

SA.

's.

S. Et, que, loco ÉS.
Egyszer'smind. Ad semel, et simul.
Ki 's be. Intro, et extra.
'S hát ha. Quid si. Zvonarics. I. R. p. 904.
'S ki egygyet, 's ki mást mond felöle. Zvonarics. I. c. p. 379.

SAFARINA.

SAFARINA. Pellèx. CM. Concubina. Él ezen szóval Eszterházi Tamás is, Aegidius Hunnius' fordítója. p. 432. 455. Káldi, Innepnap Pred. p. 63. Hasonló Safarinát kötének nyakára (Tordai János szökött Barátnak). Pázm. Kal. p. 398.
Safarina-tartás. Ágyas-tartás. Eszterházi Tamás. I. c.
Safarina-tartó. Concubinarius.
SAFARINÁJA. Ejus concubina. Így nevezi Luther' törvénytelen feleségét, Monoszlai, Apolog. p. 166. és Káldi, Innepu. Pred. p. 596.
SAFARINASÁG. Pellicatus. Kurvázkodás. CM.

SAJ.

SAJ.
Saj. E. Hegy Csik Székében.
Saj-kál. MV. Soprony Vben.
Saj-meggy. Cerasus pumila. S. I. Sai meggy. Így hallottam én 1807. Jun. 28. Földi meggy; pusztán vadon terem, apró kis bokor.
SAJA. Tömött, jó testü. Sz. D.
Saja-posztó. Carmasinum. M. A. Karmazsin-színű posztó. NC. p. 449. Pannus pinquis. PP.
SAJÁT. Proprius, genuinus. M. A. Ez az én sajátom.
Saját keresmény. Peculium, proprium acquisitum, res labore parta. M. A.
Sajától, sajátolja. Magáévá teszi. Sz. D. Appropriat. S. I.
Sajátság. Proprietas. Sz. D.
Sajátúl. Proprie, genuine. M. A.
SAJD.
Sajdit, sajditja. Animadvertit, conspicatur, cernit. M. A.
Meg sajditja. Animadvertit. M. A.
Sajdítás. Animadversio, intuitus. M. A.
Sajdosan érzi. Vajda. K. É. 3. K. p. 608.
SAJKA. Celox, lembus, catascopium. M. A. Könnyű sebes hajó. Sz. D.

Kémlelő sajka. Exploratorius lembus. PP.
Sajkás. Habens lembum.
Sajkáz. Navigat in celoce, in lembo. Sz. D.
SAJN.
Sajnál, sajnálja. Conqueritur, querulatur, ingemiscit, cum gemitu dolet. M. A. Vicem alicujus dolet, compatitur, condolet. S. I.
Sajnál mástól valamit. Invidet. S. I.
Sajnálja tölem. Invidet mihi.
Sajnálás. Gemitus, quiritatus, querimonia. M. A. Compassio, condolentia, significatio doloris. S. I.
Sajnálkodik. Compatitur.
Sajnálkodás. Compassio, condolentia.
Sajnálkodásra méltó dolog. Res digna compassione.
Sajnálát. Compassio. Sz. D.
Sajnálátos. Compatibilis. Sz. D.
Sajnálkozik. idem ac Sajnálkodik.
Sajnos. Dolorosus, dignus compassione. Faludi, B. E. p. 7.
Sajnosan. Dolorose, cum dolore cordis. S. I.
Sajnosan érzi. Aegre fert.
Sajnosan veszi.
SAJOG. Subdolet. PP.
Sajgat, sajgatja. Valamennyire érezi. Sz. D. Sajditja. Sajgatták még azok is, hogy van Isten. Sz. D.
Sajgás. Dolor. PP.
Sajgó. Subdolens.
Sajgó. E. F. belső Szolnok Vben.
SAJÓ. Folyó víz Gömör, és Borsod Vben. it. E. b. Szolnok Vben.
Sajó. F. Marmaros Vben.
Sajó (Alsó, felső). FF. Gömör Vben.
Sajó (Kis, nagy). E. FF. Kolos, és Doboka Vben.
SAJLÓDÍK. Igen el sajlódott. Szónyi Nagy István, Márt. Coron. p. 281.
SAJT. Caseus. M. A. Sajt, és kenyér, két tál étel a' szegénynél. km. Dug. 2. R. p. 244.
Sajt-áros. Tyropola, negotiator casearius. S. I.
Sajt-csináló. Casearius.
Sajt-féreg. Acarus siro, teredo casealis. S. I.
Sajt-kukac. idem. Fül pattan, mint a' sajt-kukac. km.
Sajt-morzsoló szerszám. Tyrocnestis. M. A.
Sajt-nyomó edény. Talarus. M. A.
Sajt-nyomó káva. Circulus casearius. PP.
Sajt-reszelő. Tyrocnestis. M. A.

* Bial-sajt. Caseus bubalinus. NC. p. 303.
Birs-alma-sajt. Melomeli. S. K.
Érett sajt. Tyrotarichus. S. K.
Férges sajt. Scirus. M. A.
Juh-sajt. Caseus e lacte ovium. NC. p. 25.
Kecske-sajt. Caseus caprinus. NC. I. c.
Lágy sajt. Caseus mollis. S. K.
Ló-sajt — Komám uram ló sajt.
Menykö-sajt. Nagyváthi, Gazda aszszony p. 147.
Ó régi sajt. Caseus vetus. NC. p. 303.
Pármezán sajt. Caseus Parmensis. NC. p. 25.
Sunka-sajt. Ex perna. v. capite suis coactus caseus. S. K.
Tehén-sajt. Caseus bubulus. NC. p. 25.
Új sajt. Caseus recens. Búza-kenyér, új sajt, savanyú tej, testre sokat hajt. km.
Sajtalan. Insulsus. vide SÓTALAN. M. A.
Sajtja. Ejus caseus. Nem mindenkor Pap' sajtja. Non semper saturnalia erunt. M. A.
Sajtos. Casearius. M. A.
Sajtos ház. Császári ház, Posony Vben.
Sajtos Kál. F. Soprony Vben.
Sajtos paré. Intritum. CM.
Sajtos pogácsa. Laganum. M. A.
SAJTÁR. Mulctra, orca, antlia, capula. M. A.
Fejős sajtár. Mulctra.
Itató sajtár. VV. L.
Kár-mentő sajtár. VV. L.
Moslékos sajtár. Scaphium colluvarium.
Mosódó sajtár. Scaphium pro lavandis yasis.
Páru-sajtár. Szapu-sajtár.
Víz-hordó sajtár.
Sajtárka. Orcula. M. A.
SAJTÓ. Torcular, torcularium, torculum, prelum. M. A. L. SATU.
Sajtó alatt való kád. Lacus torcularius. M. A.
Sajtó' csatornája. Lingula, canalis. M. A.
Sajtó' kalácsa. Confibula. M. A.
Sajtó' orsó - fája. Cochlea, succula. M. A.
Sajtó-szekrény. Trapetum, lenus. M. A.
Sajtó-tőke. Prelum. M. A.
Sajtó-válu. Linter. M. A.
Sajtól, sajtólja. Torcular calcat. M. A.
Meg sajtólja. Comprimit, torculari premit. M. A.
Sajtoló. Torcularius, vectarius. M. A.
Sajtolott, sajtolt. Tortivus, prelo pressus. M. A.
Sajtoltt bor. Vinum tortivum. PP.
Sajtos. Torcularius, torculus. M. A.

SAL.
SAL.
 Sal'fa. F. Vas Vben.
 Sal' földje. F. Szala Vben.
SALAK. Scoria. M. A.
 Salak-föld. Terra vulcania. Mitterpacher.
 Salak-kő. Scoria vulcani, lava. S. I.
 Salak-üveg. Vitrum vulcanicum. Glas-artige Lava. S. I.
 Salakja. Ejus scoria.
 Salakos. Scoriis plenus.
 Világi salakos szeretet. Csuzi, Tromb. p. 177.
SALGÓ. FF. Szala, Nyitra, és Sáros Vkben.

SALAGVÁRDA.

SALAGVÁRDA. Salva guardia. Babocsi Izsák, Fata Tarczal. p. 31.

SALAMIA.

SALAMIA. Sal ammoniacum. S. I.

SALAMON.

SALAMON. t. f. név. Salamon.
 Salamon. FF. Ung, és Veszprém Vkben.
 Salamon' fa. F. Soprony Vben.
 Salamon pecségi. Polygonatum, sigillum Salamonis. M. A.
 Salamon' töke. Genus cucurbitae valde pulchrae. Szép, mint a' Salamon' töke. km.
 Salamon' vára. Arx, quam comes Rufus Salamon aedificari curavit, hodie dicitur contracte: **SALOMVÁR**, et est in C. Szaladiensis.
SALAMONKODIK. Sapit, sapientem se ostentat. M. A.

SALAP.

SALAP.
SALAPOL. Örvend, tapsol, fő-hajtással van. Sz. D. Plaudit, plausitat. S. I.
 Salapolva fogadták. Sz. D.

SALÁTA.

SALÁTA. Lactuca. M. A.
 Fejes saláta. Lactuca capitata. S. K.
 Fodor saláta. Lactuca crispa. M. A.
 Csipkés saláta. S. K.
 Kerti saláta. L. hortensis.
 Kötözött saláta. L. adstricta. S. K.
 Nyári saláta. L. aestiva.
 Téli saláta. L. hyemalis.
 Vad saláta. Lactuca agrestis.

SALAVÁRI.

SALAVÁRI. Tibiale, tibialia. M. A. CM.
 Aluta caligarum. S. I. Salavára. Caligae. CM.

SALÉTROM.

SALÉTROM. Nitrum, sal nitri. M. A.
 Salétrom-csináló hely. Nitraria. M. A.

Salétrom-főzés. Coctura nitri. Epist. Széch. T. 2. p. 507.
 Salétrom-főző. Nitrarius.
 Salétrom-tajték. Aphronitrum. M. A.
SALÉTROMOS. Nitrosus, nitratus. M. A.

SALLANG.

SALLANG (Salank. M. A.). Fimbria, instita.
SALLANGOS. Fimbriatus. Szirmai, Parab. p. 47.
 Sallangos juhász-bunda, olyan, mellynek oldalairól szíjak függenek. Sz. D.

SAMU.

SAMU, tulajdon férjfi név. Samuel.

SAND.

SAND.
 Sand. F. Somogy Vben.
SANDA. Luscus, paetus, strabo. Vakok között sanda király. km.
SANDAL. idem. M. A. NC. p. 197.
 Sandal. F. Sáros Vben.
SANDIKÁL. Luscum agit, luscescit.
SANDÍT. idem. Sz. D.

SANDRA.

SANDRA. Scortum, meretrix, prostibulum. Dug. km. 2. R. p. 255.

SANK.

SANK. Sonkoly, salak, ally. Sz. D.
 Sank' falva. F. Gömör Vben.
SANKOL. sankolja. Defecat.
 Le sankolta a' zavaros vizet tiszta fővénnyel. Sz. D.
SANKOS. Sonkolyos, salakos. Sz. D.

SANNY.

SANNY. Tabes, macies, macor. Sz. D. S. I.
SANNYAD. Tabescit, macescit. Sz. D.
 Sannyadt. Tabidus. Sz. D.

SANY.

SANY.
SANYAR. sanyarja. Affligit.
 Meg sanyarta a' tél.
 Sanyarog. Affligitur, angitur. M. A.
 Sanyargás. Afflictio, moeror. M. A.
 Sanyargat, sanyargatja. Tribulat, affligit. M. A.
 Meg sanyargatja. idem. Zvonarics, 1. R. p. 681.
 Sanyargatás. Afflictio, tribulatio. M. A.
 Sanyargatott. Afflictus, tribulatus. M. A.
 Sanyarit, sanyaritja. Angit, affligit, vaxat. S. I.
 Meg sanyaritja.
 Sanyarkodik. Afflicatur.
 Sanyarkodás. Afflictio. Pázm. Pred. p. 171.
 Sanyarodik. Affligitur. M. A.
 Meg sanyarodik.
 Sanyarodott. Afflictus. M. A.
 Sanyaru. Moestus, afflictus, amarulentus. M. A. it. Severus, durus, austerus, rigidus, acerbus, asper. S. I.

Sanyaruan él. Lapsana vivit. M. A.
 Sanyaruság. Tribulatio, afflictio, moeror. M. A. Severitas, austeritas. S. I.

SAP.

SAP.
SAPKA. Pileolus turcicus. M. A. Sapkát cserél süvegen. km.
 Bőr-sapka. Cudon. PP.
 Pap-sapka. Capucium.
 Téli sapka. Pileolus hyemalis. VV. L.
 Sapkája. Ejus pileolus. Föl tette a' Benche' sapkáját. km.
SAPONYA. Sz. P. Bács Vben.

SAR.

SAR.
SARAB.
 Sarabol, sarabolja. A' haszontalan füvet, gyim-gyomot a' kertü utakon bizonyos vas eszközzel (sarabolóval) föl tisztogatja.
 Sarabolás: kertü út-tisztogatás.
 Saraboló. Út-tisztogató eszköz.
SARÁGLYA. Clathrum, gestatorium. M. A.
SARAMPÓ. Cratis, munimentum, munitio. M. A.
SARAP.
 Sarap'háza. E. F. Torda Vben.
SARCZ. Pactum, lytrum, exactio. M. A.
 Sarcza. Ejus lytrum. Pázm. Kal. p. 916. Pred. p. 80.
 Sarczol. Lytrum promittit. M. A.
 Sarczolat. Lytrum exigit. M. A. Pázm. Pred. p. 100.
 Sarczoltatás. Pactio, exactio. M. A. Pázm. Pred. p. 615.
 Sarczoltató. Durus exactor. Káldi, Luc. 12. 58.
SARJ. Étek' neme. Sz. D.
 Leány' sarja. Ezt sültt ludfi alá készítik a' szakácsok. Sz. D.
 Sarjad. Újra fakad. Regerminat. S. I. Sz. D.
 Sarjadék: újra fakadás, új hajtás. Sz. D.
 Sarjadás. Regerminatio, repululatio, recretio. S. I.
 Sarjadzik, sarjadozik. idem ac Sarjad.
 Sarjangozik. idem. Sz. D.
 Sarjangozik (újra ki hajt) a' jégtől elvert gabona. Sz. D.
 Sarjas. Recretus. S. I.
 Sarjazik. Recrudescit. PP.
 Sarjazás. Regerminatio. item A' szarvas marhának betegsége. S. I.
 Ki sarjadzott lába a' marhának (meg keltt, meg gyültt). Sz. D.
SARJU. Cordum, sicilimentum. M. A.
 Sarju-széna. Cordum, foenum serotinum. PP.
 Sarjut kaszál. Sicilit. M. A.
SARK (Sarok.). Calx, calcaneum. M. A. item Polus v. cardo.
 Sark-esillag. Stella polaris, ursa minor. Molnár, Fizika.
 Sark-jóságok. Virtutes cardinales. Pázm. Pred. p. 632.
 Sark-vas. Cardio. M. A. Vrancsics.
 Sarok-vas. idem.
 Sarok. F. Baranya Vben.
 Sarka. Ejus calcaneum, ejus cardo. Ki vetette sarkából arannyal. km.
 * Ajtó' sarka. Cardines portae.
 Csizma' sarka.

Ég' sarka. Polus.
Kapu' sarka. Cardines portarum principalium.
Láb' sarka. Calcaneum.
Sarkát félre nyomta.
Sarkát veri. Calcem ejus quatit.
Sarkával fenyegeti az ellenséget. Cavum pedis ostendit. M. A.
Sarkad. MV. Bihar Vben. it. FF. Bereg, Somogy és Zemplin Vkben.
Sarkal, sarkalja. Invadit a tergo, persecutor. M. A. item Stimulat, incitat, instigat. Faludi. T. E. p. 250.
Meg sarkalja. Adoritur, invadit. M. A.
Sarkalás. Incitatio. Sarkalással szokott az adós jó fizetni. km.
Sarkalat. Momentum, incitamentum. S. I.
Sarkalatos. Momentosus, fundamentalis.
Sarkalatos törvények. Leges fundamentales.
Sarkaltúy R. most Sarkantúy. Calcar. S. I.
Sarkantúy. (Juxta aliquos Sarkon való tyú.) Calcar. M. A. Úgy illik hozzá, mint az aranyos sarkantúy a' bocskorhoz. km.
Sarkantúy-gyártó. Calcarius. M. A.
Sarkantúy' taréja. Rotula calcaria. PP.
Sarkantúy-taréj-fű. Consolidata regia. M. A.
Sarkantúy-virág. idem. PP.
Sarkantúyus. Habens calcaria.
Sarkantúyus csizma. Cothurni calcaribus instructi.
Sarkantúyus vitéz. Eques auratus. Szirmai, Parab. p. 50.
Sarkantúyuzza. Calcaribus pungit. M. A.
A' ki a' serény lovat sarkantúyuzza, czigány-kézre szánta. km.
Meg sarkantúyuzza. Calcaribus urget, pungit, stimulat. M. A.
Sarkas. Calcaneum habens.
Sarki. Polaris.
Sarki csillag. Stella polaris.
Sarkig. Ad calcem, ad talos.
Sarkig éró ruha. Vestis talaris.
Sarku.
Sima sarku a' szerencse. Faludi, E. M. p. 202.
SARMALÓDÍK.
Utánnam sarmalódik: utánnam jár, mint a' ki valamit kérni akar. Hallottam Sáhon 1823. Apr. 27.
SAROL, sarolja. Resecat.
Sarló (Saroló). Falx messoria, scirpicula. M. A. Falcula, secula.
Sarlós. Falce, secula provisus.
Sarlós boldog aszszony' napja. Festum B. M. V. visitantis.
SARU. Calceus. M. A. Nem lehet minden sarut egy kaptára verni. km.
Saru-csináló. Calcearius, calceolarius. M. A.
Saru-fa. Furcula ocrealis. S. I.
Saru-szifj. Corrigia. M. A.
Saruja. Ejus ocrea. Vargának ritkán van jó saruja. km.
Saruját le vonzza. Excalceat, M. A.
Sarus. Calceatus. M. A.
Sarut föl vonja. Calceat. M. A.
Sarutlan. Discalceatus. Káldi, Deut. 25. 10.
Saruzza. Calceat. M. A.
Meg saruzza. idem. M. A.

SAS.

SAS. Vultur, aquila. M. A. Sok sasnak egy fészken nehéz meg alkudni. km.
Sas-fi. Pullus aquilae. S. I.
Sas-kánya. Nagyobb a' tik-hordó kányánál, nálunk csak télen jelenik meg, mezőkön egerész, a' nyulat is, ha ehés, meg támadja. Hallottam 1824. Jan. 29. láttam is.
Sas-keselyő. Aquila, vultur. M. A. CM.
Sas-keselyői. Vulturinus, aquilinus. M. A.
Sas-kő. Aëtites. PP.
Sas-kő-várallya. F. Bars Vben.
Sas-orrú. Habens nasum aduncum, incurvum, aquilinum. S. I.
Sas-ölyv. Aquila valeria. S. I.
Sas-szeg. Mellynek két szege van, úgy hogy ha be verik, két felé lehet hajtani.
Sas-telek. F. Bihar Vben.
Sas-vár. MV. Nyitra Vben. F. Ugocsa Vben.
Két fejű sas. Aquila biceps.
Nyul-vadászó sas. Aquila fulva. v. leporaria. NC. p. 153.
Ószi sas. Immustus. CM. M. A.
SASD. F. Baranya Vben.
SASOS. Habens aquilam.
Sasos papiros. Charta regalis. NC. p. 391.

SAT.

SAT.
SATNYA. Hitvány, nyomorék. Sz. D. Tabidus, macer, macilentus. S. I.
SATNYAD. Tabescit, macescit, macrescit. S. I.
El satnyadt. El hitványult. Sz. D.
SATÓ. Prelum, torcular. Sz. D.
Satól, satólja. Torquet, prelo comprimit. M. A.
SATU (apud Thelegdi SOTU). Torcular, vel cochlea, trochlea, prelum. S. I.
Satul, satulja. Torquet, prelo comprimit. M. A. Pázm. Kal. p. 368. 558.
Ki satulja. Extorquet. Pázm. Kal. p. 97. 140. 479. Pred. p. 556. Káldi, Innepn. Pred. p. 555.

SAVANY.

SAVANY. Acidum. Vide uberius sub radice SÓ.

SAVÓ.

SAVÓ. (Aeque e radice SÓ) Serum. M. A.
Savó-szinű. Glaucus. M. A. L.
SAVÓDÍK. Serescit. S. I.
SAVÓS. Serosus, sero abundans. M. A.
SAVÓVÁ lesz. Serescit. M. A.

SÁ.

SÁF.

SÁF. Scaphium, urceus, orca. M. A.
SÁFÁR. Dispensator, promus condus, obsonator, cellarius, oconomus. M. A.

Sáfárokodik. Dispensatorem agit, administrat, promit condit. M. A.
Sáfárokodható. Meg engedhető. VM. p. 163. Dispensabilis.
Sáfárol. Dispensat. M. A.
Sáfárlás. Dispensatio. M. A.
Sáfárné. Dispensatrix. M. A.
Sáfárság. Dispensatio. M. A.
SÁFI. Sz. P. Nógrád Vben.

SÁFRÁNY.

SÁFRÁNY. Crocus, crocum. M. A.
Sáfrány-fa. Memmecylon. S. I.
Sáfrány-illat.
Sáfrány-szinű sárga. Croceus, crocinus. M. A.
Sáfrány-virág. Flos croci.
Szelid sáfrány. Jó féle sáfrány. Crocus orientalis. Csapó. p. 235.
Tót sáfrány. Carthamus. NC. p. 31.
Vad sáfrány. idem. Csapó. p. 235.
SÁFRÁNYOS. Croceus, crocatus, v. crocum vendens. S. I.
SÁFRÁNYOZ, sáfrányozza. Crocat. S. I.
Meg sáfrányozza. Condit croco, crocat. PP.
Sáfrányozott. Crocatus. M. A.

SÁG.

SÁG. Suffixum post vocales obtusas, ut: Tisztaság, boldogság, újság. etc.
SÁG. MV. Vas Vben. De vannak több illy nevezetű FF. és Sz. PP. Fejér, Heves, Győr, Nyitra, Somogy, Szala, Veszprém, Tömös, és Verőcze Vkben.
Ság-halom, v. Ság-halom' allya. Telek Győr Vben.
Ság' hegye. Vas Vben.
Ság-új falu. F. Nógrád Vben.
Ság-vár. F. Somogy Vben.
Ipoly-Ság. MV. Hont Vben.
Karancs-Ság. F. Nógrád Vben.
Tápió-Ság. F. Pest Vben.
SÁGI. Ságiensis, a' ki t. i. vagy Ságról való, vagy Ságról írja magát.
Sági határ. Territorium Ságiense.
Sági határnak hány nyele van? Felelet: HAT, mert minden ártnak egy nyele van, és így a' hat ártnak hat a' nyele.
SÁGOD (Nemes, és pór). F. Szala Vben.

SÁH.

SÁH. lásd SÁV.
SÁHOS.
Sáhos fátýol. Peplum. M. A. PP.

SÁK.

SÁK. Persa-szó, és királyt jelent.
Sák-játék. Ludus Iatrunculorum.
Sák-mát. Rex moritur.
SÁKOZ. Sákot játszik.

SÁL.

SÁL. F. Vas Vben.

SÁM.

SÁM. A' komphoz alkalmaztatott kis hid a' révben v. hegedű' hidja, pallója.

Sz. D. S. I. Sámat vetni a' kompnak.
Sz. D.
Sám-fa. Regula. PP. Sarut ki feszítő fa.
Sz. D.
Sám' falva. F. Vas Vben.
Ki sámfázza a' csizrát. Sz. D.
SÁMOD. F. Baranya Vben.
SÁMOL, sámolja. Ki feszíti.
Föl sámolja a' hegedüt. Sz. D.
Ki sámolja a' csizrát. Sz. D.
SÁMOZ, sámozza. idem. S. I.

SÁMSON.

SÁMSON. t. f. n. Samson.
Samson. FF. Bihar, Csongrád, és Somogy Vkben.
Sámson' háza. F. Nógrád Vben.
SÁMSOND. E. F. Maros Székében.

SÁNCZ.

SÁNCZ. Munimentum, vallum, agger.
M. A. Mindég csikorog, mint a' Tömösvari sánczon a' talyiga. km.
Sáncz-ásó. Cunicularius v. fossor munitionis, valli. S. I.
Sáncz-karó. Palus, vallus. S. I.
Sáncz-kert. Vallum. S. I.
Ágyuzó sáncz. Batteric. Geidler. H. Okt. p. 109.
Ellenző sáncz. Geidler. I. c. p. 107.
SÁNCZBAN álló tábor. Stativa. M. A.
SÁNCZBÉLI ármáda. Epist. Pázm. T. 1. p. 57.
SÁNCZI. Vallaris. M. A.
SÁNCZOL, sánczolja. Vallat. M. A.
Bé sánczolták magokat. Sz. D.
Föl sánczolja. Csuzi, Tromb. p. 727.
Környül sánczolja. Circumvallat. M. A.
Sánczolás. Vallatio.
Bé sánczolás. Geidler. I. c. p. 38.
Sánczoló. Sapcur. Szala Vármegyei Tiszti Szótár. p. 54.
SÁNCZON való kosok. Gerae, crates. PP.
SÁNCZOS. Habens aggerem, vallum.
Sánczos bástya. Csuzi, Tromb. p. 164.

SÁNDOR.

SÁNDOR. t. f. n. Alexander. M. A.
Sándor. F. Bács Vben. Sz. PP. Szathmár, és Veszprém Vkben.
Sándor-Bölse. F. Abauj Vben.
Sándor-falu. FF. Szatmár Vben.
Sándor' falva. F. Marmaros Vben. E. F. Udvarhely Székében.
Sándor' háza. F. Szala Vben. E. F. Közép Szolnok Vben.
Sándor-hegy. Elő-hegy Vas Vben.
Sándor-lak. Sz. P. Somogy Vben.
Sándor-útsza. Sz. P. Somogy Vben.
Sándor-vár. Alexandria.
SÁNDORI. Alexandrinus. Irigységgel nem lépett meg senki Sándori polczra. Faludi, B. E. p. 69.

SÁNT.

SÁNT.
SÁNTA. Claudus. M. A. A' ki sánta csak sántikál, de a' hamisat utól éri. km.

Sánta lábbal. Pede claudicante. Jobb az úton járni sánta lábbal is, hogy sem az út kívül futni. km. Káldi, Innepn. Pred. p. 476.

Sántál. Claudicat. M. A. Thelegdi is gyakran el ezen szóval. El Eszterházi Tamás is p. 579. és Pázm. Pred. p. 785. A' ki sántával lakik, sántálni tanul. km. Si juxta claudum habites, subclaudicare disces. M. A.

Sántálás. Claudicatio. M. A.
Sántáló. Claudicans. M. A. Pázm. Pred. p. 825.

Sántán. Claudicando. M. A.
Sántaság. Clauditas. M. A. Betegséget, sántaságot, szegénységet senki nem tagadhat. Pázm. Kal. p. 172.

SÁNTIKA. Claudicans. S. I.
Sántikál. Claudicat. Két felé sántikál. km. Eszterházi Tamás. p. 579.
Ki sántikál. Claudicat a semitis. Káldi, Psalm. 17. 46.

Sántikálás. Claudicatio. M. A.
Sántikáló. Claudicans. M. A.
SÁNTÍT. Claudicat. Nem mindenkor igaz, hogy sántít a' sereg-hajtó. km.
Meg sántítja. Claudum facit. M. A.
Sántítás. Claudicatio. M. A.
SÁNTOS. F. és Sz. P. Somogy Vben.
SÁNTUL. Claudus redditur.
Meg sántul. Claudus fit, claudicans efficitur. M. A.

SÁP.

SÁP. Scaphium. M. A. L. item Récze' száva : Sáp sáp.
Sáp. FF. Abauj, Pest, Posony, és Szabolcs Vkben. Sz. PP. Borsod, Heves, és Nógrád Vkben.

Sáp (Alsó, felső). FF. Nógrád Vben.
Korom-Sáp. Sz. P. Heves Vben.
Nagy Sáp. F. Esztergom Vben.
Sári Sáp. F. Esztergom Vben.
SÁPÍT. Panaszolkodik. Sz. D.

Sápitózik. idem.
SÁPOG a' récze. Himfi. 2. R. p. 84.
SÁPOL. Sopánkodik. Sz. D.
Sápolódik. Ambigit, haesitat, quiritur, angitur animo, querulatur. M. A. Monoszlai p. 115. Magyarai p. 144. Pázm. Pred. p. 761. Káldi, Vasárnap Pred. p. 442. 656.

Sápolódás. Haesitatio, querimonia. M. A.
SÁPPAD. Macescit, macrescit, tabescit. S. I.
El sáppad. Macie, et pallore corripitur, tabescit. S. I.

Sáppadt. Macer, exsuccus, tabidus. S. I.
Sáppadt ábrázatu. Emaciatus.
SÁPPASZT, sáppasztja. Maciat, exugit, emaciat. S. I.
El sáppasztják az emberi színt a' kaczer indulatok. Sz. D.
Epe-sáppasztotta. Bile emaciatus. Dug. km. 1. R. p. 191.

SÁR.

SÁR. Limus, coenum, lutum, it. Fel, bilis, cholera. M. A. v. Flavus, luteus, fulvus. S. I. A' sárt sárral csapjuk viszsa. km.

Sár. FF. Vas, Heves, és Szathmár Vkben.

Sár arany. Aurum fulvum. M. A. Monoszlai, Apol. p. 383.

Sár-cséplő cselédek. Ranae. Vajda, 3. K. p. 110.

Sár-edény. Vas testaceum, vas fictile, figlinum. S. I. rectius Cserép-cdény.

Sár' egyháza. Telek Csongrád Vben.

Sár-fal. Maceries, paries luteus. S. I.
Sár' falva. E. FF. Hunyad Vben, és Háromszék Székében.

Sár-fi-Mizdó. F. Vas Vben.

Sár-fazék. Olla figlina. Sár-fazékre sárfödő. km.

Sár-fészek. Uligo. S. I.
Sár-fő. FF. Szerem, Nyitra, és Posony Vkben. Sz. P. Bihar Vben.

Sár-fű. Pentadactylus, catapotia. M. A.
Sár-gyúrás. Achyrosis. CM.

Sár' hida. F. Szala Vben.

Sáz-izű hal. Lutosus, coenosus piscis. PP.
Sár kerep. Melilotus. M. A. NC. p. 43.

Sár-Keresztúr. F. Fejér Vben.

Sár-kór. R. Cholericus v. ictericus, arcuatus. S. I.

Sár-kórság. R. Cholera, v. aurigo, icterus, morbus regius. S. I.

Sár-köz (mint Viz-köz.). Regio interlutenensis, locus luto, coeno conclusus.

Sár-köz. F. Szatmár Vben.

Sár-köz. Tavak Tolna Vben.

Sár-közi. Inter paludes habitans.

Sár-meltyék. F. Szala Vben.

Sár-mű. Opus figlinum. S. I.

Sár-műhely. Officina figlina. S. I.

Sár-művek. Vasa testacea, figlina. S. I.

Sár-műves. Figulus. CM. Plastes. M. A. L.

Sár-művesség. Ars figularis. S. I.

Sár-művet zománczczal föszi. Opus figlinum encausto pingit. S. I.

Sár-nyeresség. Lucrum luteum. Pázm. Pred. p. 357.

Sár-Patak. F. Sáros Vben. E. FF. Alsó Fejér és Torda Vkben.

Sár-Pentele. Sz. P. Fejér Vben.

Sár-rét. Tavak Fejér Vben.

Sár-szeg. FF. Bihar, és Szala Vkben.

Sár-szög. Sz. P. Heves Vben.

Sár tök. Colocynthis. M. A.

Sár-tyúk. Scolopax limosa. S. I.

Sár-vár. MV. Vas Vben. Sz. P. Abauj Vben. E. F. Doboka Vben.

Sár-vári meltyék: Tizenhárom város. F. Vas Vben.

Sár-vásár. E. F. Kolos Vben.

Sár virág. Capparid. panonica v. narcisus luteus. S. I.

Sár-víz. Cholera. S. I. Kiben sok sár-víz vagon. Biliosus, cholericus. M. A.

Sár-víz. Folyó viz Fejér, és Tolna Vkben.

Sár-víz-betegség. Hydrops. NC. p. 349. it. Icterus. NC. p. 349.

Epe-sár. Atra bilis.
Epe-sáros. Atroiliaris.
Hig sár. Káldi, Innepn. Pred. p. 431.

SÁRAD (Alsó, felső). FF. Ugocsa Vben.

SÁRAS. Esztergomi templom' omladéka.

SÁRATLAN. Illimis. S. I.

SÁRBÓL csináltt. Fictilis. M. A.

Sárból csináltt edény. Vas fictile. M. A.

Sárból való épület. Delutamentum. M. A.

- SÁRD.** MV. Somogy Vben. E. MV. Alsó Fejér Vben.
Sárd. E. FF. Küküllő Vben, és Maros Székében.
Sárdos. Csárda Soprony Vben.
Sárdos ér. Telek Csongrád Vben.
SÁRG (Sárog.)
Sárga. Pallidus, croceus, flavus, luteus, fulvus. M. A.
Sárga csizma. Cothurni flavi.
Sárga dinnye. Pepo. M. A.
Sárga föl folyó. Sarkantyú-virág. Nasturcium indicum. PP.
Sárga föld. Terra tripolitana. S. I.
Sárga füstő. Flammearius. M. A.
Sárga gyík. Lacerta flavens. M. A.
Sárga gyömbér. Sárga-gyökér. Curcuma, crocus indicus. S. I.
Sárga gyopár. Heliochrysos. M. A.
Sárga hideglelés. Febris flava.
Sárga kék. Luridus, lividus. S. I.
Sárga lilium. Lilium croceum, iris aquatica, pseudoacorum. M. A.
Sárga-pej. Badius, bajus. S. I.
Sárga pénz. Moneta cuprea. Faludi. N. A. p. 177.
Sárga répa. Pastinaca sativa. M. A.
Sárga réz. Orichalcum. M. A.
Sárga rigó. Oriolus luteus, galbula. S. I.
Sárga róza. Kassai róza. Caryophyllum indicum. M. A.
Sárga szarvas mák. Chelidonium glaucium. S. I.
Sárga szín. Color croceus. M. A.
Sárga színű. Flammeolus, flammeus. M. A.
Sárga színű halvány. Subpallidus. M. A.
Sárga tölcseres. Tropaeolum. S. I.
Sárga üveg mindent sárgának látat km.
Sárga viola. Viola lutea. M. A.
Sárga virág. Calendula, caltha. M. A.
Sárga vörös. Fulvus, rufus. S. I.
Sárga zöld. Prasinus, praseus. S. I.
Sárgaság. Pallor, flavedo. Pázm. Pred. p. 641.
Sárgaság. Sár-víznek testben elterjedése. Icteria, aurigo, arquatus morbus, morbus regius. M. A. A' kin a' sárgaság vagyon. Auriginosus, ictericus. M. A.
Sárgállik. Flavescit.
Sárgálló. Flavescens.
Sárgás. Subflavus. M. A.
Sárgít, sárgítja. Flavefacit. Sz. D.
El sárgítja. Sz. D.
Meg sárgítja. Sz. D.
Sárgító. Flammearius. CM.
Sárgodik. Flavescit. Káldi, Prov. 23. 31.
Sárgul. Pallet, pallescit, flavet. M. A.
El sárgul. Expallet, expallescit. M. A. Pázm. Pred. p. 446.
Meg sárgul. Flavus redditur.
Sárgulni kezd. Flavescit. M. A.
SÁRHOD. Folyat. Csere, Encycl. p. 355.
Sárhodhat. idem. Csere. l. c. p. 352.
Sárhodás. Folyatás. Csere. l. c. p. 353.
SÁRI. Luteus. M. A.
Sári. F. Pest Vben. Sz. PP. Baranya, és Somogy Vben.
Sári nyavalya. Sárgaság. Icterus. M. A. L.
Sári Sáp. F. Esztergom Vben.
Sári tők. Colocynthis. M. A.
- SÁRKÁNY.** Draco. M. A. (tamquam Princeps coeni: Sár-kány).
Sárkány. FF. Fejér, és Esztergom Vben. Sz. P. Zemplin Vben.
Sárkány-csillagzat. Ophiuchus. S. I.
Sárkány' faja. Dracogena. Sárkánytól fajzott. S. I.
Sárkány-fi. Genimen draconis. S. I.
Sárkány-kő. Draconites. M. A.
Sárkány-téj. Lac draconis. Sárkány-téjen hizott. Beniczki, p. 12.
Sárkány-vér. Sangvis draconis. Bizonyos sötét vörös füstök. S. I.
Bő-Sárkány. F. Soprony Vben.
Szill-Sárkány. F. Soprony Vben.
SÁRLIK, SÁLLIK. Folyat. Sz. D.
SÁRMÁLÓ. Icterus. Madár. M. A.
SÁRMÁNY. Idem.
SÁROG. R. Flavus, fulvus, luteus, pallidus. S. I.
Sárog szín. R. Color flavus, fulvus v. pallor. S. I.
SÁROM' berke. E. F. Torda Vben.
SÁROS. Lutosus, lutulentus, limosus, coenosus. M. A.
Sáros Vár. Sáros Vben.
Sáros' falva, Sáros' fa. F. Posony Vben.
Sáros Lak. F. Vas Vben.
Sáros Patak. MV. Zemplin Vben.
Sáros Remete. F. Ung. Vben.
Sáros szék. F. Vas Vben.
Sáros Vármegye. Comitatus Sarosiensis.
Sárosd. MV. Fejér Vben.
Sárosd. F. Szala Vben.
Sárosít, sárosítja. Lutulat. Pázm. Pred. p. 355.
Meg sárosítja. Collutulat. M. A.
Sárosodik. Lutescit. M. A.
Sárosul. idem.
Meg sárosult. Collutulatus. M. A.
SÁROZ, sározza. Lutat, collutulat. M. A.
A' lyukas kályhát mennél többet sározzák, annal foltosabb lesz. km.
Be sározza. Delutat, collutulat. M. A.
El sározza. Collutulat, luto polluit, contaminat. S. I.
Ki sározza. Sárival ki foltozza.
Meg sározza. Collutulat. M. A.
Sározás, Sárzás.
Sározott. Lutulentus, lutulentus. M. A.
Sárodik. Luto inficitur.
El sárodik. idem.
SÁRRAL bé kenés. Lutamentum. M. A.
Sárral bé tapasztja. Delutat. M. A.
SÁRT. Lutum. Meg állja a' sárt. km.
- SÁS.**
- SÁS.** Carex, juncus, gramen, cyperoides. M. A. A' sással fődött házban bátor-ságos alunni. km. Humilius sed tutius.
Csik-sás. Ez nyersen a' marhának veszedelmes, szározan jó.
Gömbölyű sás.
Metsző sás. Igen keskeny levelű sás, és éles, a' ki a' leveléhez hozzá kap, könnyen meg metszi a' kezét.
Kötő sás. Ez szélesebb levelű sás, és szőlő-veszszők' kötésére használják.
Carex.
SÁSAS. Carectum, juncetum. M. A.
Sásas hely. idem. M. A.
- Sásság.** idem. S. I.
SÁSD.
Sásdi. Sz. P. Szala Vben.
SÁSKA. Locusta. M. A. Szapora, mint a' sáska. km.
Sáska. F. Szala Vben.
Sáska-evő. Acridophagus. S. I.
- SÁSA.**
- SÁSA.** Embamma. Sauce. S. I.
Sása-fű. Lepidium. M. A. Lippainál
Sása-fű az, a' mi a' németeknél Kres. Vet. Kert. p. 20. 110.
Dió-sása. Dióbul készítettett csemege. Sz. D.
Izt adó sása. Pázm. Pred. p. 91.
Jó ízű sása. Pázm. Pred. p. 529.
Vízi sása-fű. Gnaphalium. M. A. Nasturcium aquaticum. Brun-kres. Lippai. l. c. p. 111.
- SÁT.**
- SÁT.**
SÁTA. F. Borsod Vben.
SÁTOR. Tentorium. M. A.
Sátor. Hegy Abaúj Vben.
Sátor' allya Újhely. MV. Zemplin Vben.
Sátor-csináló. Scenofactor. Pázm. Pred. p. 1251.
Sátor-ernyő. G. Zrini Miklós.
Sátor-fa — Hordd el a' sátor-fát. km.
Sátor-hajtás a' só bányában. S. I.
Sátor-halom. Anonym. Cap. XV.
Sátor-osztók a' táborban. Mensores. NC. p. 331.
Sátor-szeg. Paxillus tentorii. PP.
Sátor-vár. Castra. Tábor. S. I.
Egy sátor-allyaiak. km. Ejusdem furfuris. Dug. 1. R. p. 65.
Táborozó sátor.
Sátorbeli. Habitans in tentoriis. Hamis, mint a' sátorbeli cigány. km.
Sátoros. Tentoriatus, ad tentorium pertinens, habens tentorium, tentorialis. M. A.
Sátoros. Hegy Nógrád, és Gömör Vben.
Sátoros fejű szeg. Clavus umbellatus. PP.
Sátoros innep. Festum tabernaculorum. M. A.
Sátoros nép. Milites. Faludi. N. A. p. 182.
Sátoros selyem-szoknya. Vajda. 2. K. p. 249.
Sátoroz. In tentoriis degit.
Sátort üt. Tentorium figit.
- SÁTÁN.**
- SÁTÁN.** Satanas. M. A.
- SÁUL.**
- SÁUL.** t. f. n. Saulus.
Sául' földje. Sz. P. Gömör Vben.
- SÁV.**
- SÁV.**
SÁVOL, sávolja. Striat, virgis distinguit. S. I. Virágokra, sújtásokra szövi. Sz. D.
SÁVOLY. FF. Nógrád, és Somogy Vben. Sz. P. Veszprém Vben.

Sávolyos. Striaturis ornatus.
Sávolyos abrosz. VV. L.
SÁVOS. Striatus, virgatus.
Sávós keszkenő. Linteum carmasinum,
syndon. M. A. Linteum tessellatum,
virgatum. PP.
Sávós ruha. Vestis virgata, striata.

SE.

SE.

SE. Nec, neque. M. A.
Se ezt, se azt. Nec hoc, nec illud.
Se fia, se leánya. Caret prolibus.
Se füle, se farka. Mera confusio.
Se hete, se hava. km. Nuper, non ita
pridem. S. I.
Se hol, Se hon. Nullibi, nusquam,
nusquam. S. I.
Se honnan, Se honnét. Nullo de loco. S. I.
Se hova. Sohová. Nusquam. S. I.

SEB.

SEB. Vulnus. item Impetus, violentia.
M. A. Könnyű sebet ejteni, de ne-
héz meg gyógyítani. km.
Seb. E. Hegy Csik Székében.
Seb-fa. Fraxinus. S. I. Körös fa.
Seb-fű' Betonica. M. A.
Seb-gyógyító. Vulnerarius, chirurgus.
M. A.
Seb-hely. Cicatrix. M. A.
Seb-helyes. Cicatricosus. M. A.
Seb-kérő. Linamentum. M. A.
Seb-orvos. Chirurgus. S. I.
Seb-orvoslás. Chirurgia. S. I.
Seb-tisztító szerek, Seb-tisztítók. Epi-
spastica. S. I.
Seb-vas. Specillum, specium. S. I.
Halálos seb. Vulnus lethale.
Farkas-seb. Carcinoma. NC. p. 343.
Fenc-seb. idem. NC. I. c.
Vak seb. Cicatrix. NC. p. 193.
SEBE. Ejus vulnus. Jobb a' szeretőnek
sebe, mint a' gyűlölőnek csókja. km.
SEBES. Vulneratus, saucius it. Violentus,
rapidus. M. A. Gonosz hirnek sebes
szárnya. km.
Sebes. t. h. n. M. és E. Országban.
Sebes ág. Ága egy folyó víznek Békes
Vben.
Sebes esső. Nimbus. M. A. Sirt mint
a' sebes esső. km.
Sebes ér. Folyó víz Soprony, és Vas
Vben.
Sebes futtában. Dum is celeriter curre-
ret. Faludi, N. A. p. 130.
Sebes hely. E. F. alsó Fejér Vben.
Sebes Körös. Folyó víz E. és M. Or-
szágban.
Sebes mentében. Faludi, T. É. p. 114.
Sebes nyargalva. Sz. D.
Sebes Patak. F. Szatmár Vben.
Sebes röptében. Faludi, N. E. p. 125.
Sebes serény elme. Faludi, E. M. p.
245.
Sebes tűz. Ignis vehemens. A' nagy se-
bes tűzben a' kemény kövek is foly-
nak. Pázm. Pred. p. 1079.

Sebes vágatva. Velociter equitando.
Sebes vár. E. F. Kolos Vben.
Sebesedik. Vulneratur. M. A.
Meg sebesedik. idem. M. A.
Sebesen. Violenter, rapide. M. A. item
Saucie.
Sebesen ártt. Faludi, T. É. p. 250.
Sebesít, sebesíti. Vulnerat, sauciat. M. A.
Meg sebesíti. Convulnerat, consauciat,
exulcerat. M. A.
Sebesítés. Vulneratio, sauciatio. M. A.
Sebesítetlen. Invulneratus. M. A.
Sebesítő. Vulnificus. M. A.
Meg sebesítő. Exulceratorius. M. A.
Sebesítettett. Sauciat. M. A.
Sebeskedik. Propter agit. Faludi, U.
E. 2. R. p. 157. T. É. p. 49.
Sebeskedés. Faludi, T. É. p. 125.
Sebesség. Velocitas, rapiditas, violentia,
impetus. S. I.
Sebesség. Vehementissimus. Káldi, Job.
38. 25.
Sebesül. Vulneratur.
El sebesül. Vulneribus repletur.
Ki sebesül. In vulnus erumpit.
Meg sebesül. Pervulneratur.
Sebesülés. Vulneratio, sauciatio. M. A.
SEBBEL lobbal. Velociter, celeriter, v.
fervide, impetuose, praecipitanter. S. I.
SEBHED. Vulneratur. Nagyon meg seb-
hedtt, sebesült p. o. a' szívem. Sz. D.
Sebhedt, Sebhüdt. Laesus, saucius,
vulneratus. M. A.
Meg sebhedt, meg sebhüdt. Vulnera-
tus, saucius. M. A.
Sebhedttség. Sauciatura. Bíró Márton,
Micae. p. 174.
SEBHET, sebheti. Vulnerat, sauciat. M. A.
Meg sebheti. Sauciat. M. A.
Sebhetlen. Invulnerabilis. Káldi, 2. Ma-
chab. 8. 36.
Sebhetik. Vulneratur. Thelegdi, Hom. 3.
R. p. 94.
Meg sebhetik. Vulneratur. M. A.
SEBI. Vulnerarius. M. A.
Sebi vér. Cruor. M. A.
SEBTÉBEN. In celeritate sua.
Nagy sebtében mentében. In celerrimo
suo itu. VM. p. 41.
SEBZI, sebezi. Vulnerat.
Meg sebzí. Sauciat, vulnerat. Himfi,
1. R. p. 4.
Sebző. Vulnerans. Himfi, 1. R. p. 117.
SEBZIK (mint Vérzik). Vulnerescit, in vul-
nus erumpit.

SEBESTYÉN.

SEBESTYÉN. t. f. n. Sebastianus. M. A.
Sebestyén' falva. F. Trencsin Vben.

SEG.

SEG.
SEGEDELEM. Auxilium, juvamen, ad-
jumentum, adjutorium, praesidium,
subsidiium, refugium, confugium. M. A.
Segedelme. Ejus auxilium.
Segedelmes. Auxiliarius, auxiliarius. S. I.
Segedelmi. idem. M. A.
SEGES.
Seges vár. Sandava, Schaesburgum. PP. E.
Város.

Segesd. F. Somogy Vben. E. F. Seges Szé-
kében.
Segesd-vár. MV. Somogy Vben.
SEGÉD. Juvamen, adjutorium. M. A.
Segéd-had. Cohors subsidiaria, copiae
auxiliares. S. I. Sz. D.
Segéd-tanító. Professor supplens.
Segéd-vas. Harpago. M. A. Vas-kéz,
vas-horog, csiptető.
Segédetlen. Auxilio destitutus. S. I.
SEGÉLL, segélli. Juvat. M. A.
Föl segélli. Adjuvat, sublevat, opem
fert. S. I.
Reá segélli. Adjuvat, opem fert. S. I.
Segéllés. Adjutorium.
Segéllő. Adjutor. M. A.
Segéllgeti. Adjutat, subinde juvat, sub-
ventat.
SEGÉT, segéti. Juvat, auxiliatur, opi-
tulator, subsidiatur, subvenit, sub-
ventat. M. A.
Bé segéti. Faludi. T. É. p. 106.
Elő segéti. Promovet.
Föl segéti. Adjuvat, eliberat, elevat,
sublevat. M. A.
Ki segéti. Eliberat.
Le segéti. Adjutorio est in descensu.
Meg segéti. Adjuvat. M. A.
Meg segétek. Adjuvo te. M. A.
Reá segéti. Opitulator.
Segétdegli. Jutat. M. A.
Meg segétdegli. Subventat. CM.
Segetés. Juvamen.
Föl segetés. Sublevatio, elevatio, ad-
jumentum, auxiliatio. M. A.
Meg segetés. Adjutorium. M. A.
Segétget, segétgeti. Subinde juvat.
Segető. Adjutor, opitulator, auxiliator.
M. A.
Segető társ. Socia opera. Pázm. Pred. p. 215.
Hozzá segéti. Cooperator. Pázm. Pred.
p. 1180. „Facientes, et consentientes
pari poena plectuntur. A' hamisság-
kezdők, és hozzá segétiök egyenlő
büntetést érdemelnek“.
Meg segéti. Adjutor. M. A.
Segétség. Juvamen, auxilium. Igen kése-
delmes a' rokon' segétsége. km.
Segétségre fut. Succurrit. M. A.
Segétségre való. Subsidiarius, auxiliarius,
auxiliarius, praesidiarius, praesidia-
lis. M. A.
Segétségül hívás. Invocatio. M. A.
Segétten segéti. Cuzi. p. 372.

SEGG.

SEGG. Anus, podex, culus. M. A.
Segg' pofája. Nates. M. A. Pázmáno:
Alsó pofa.
Segg' föl törése. Intertrigo. S. I.
Segg-pecsenye. Nates, caro est conglu-
bata versus os sacrum, sedendi officio
aptissima. CM.
Segg-törlő. Anitergium. S. I.
Segg' vágányja. Podicis meditullium. S. I.
Segg-vakarcs. Fructus rubi, bacca cy-
nosbati. Cspike. S. I.
Segg-vég-hurka. Longanon. M. A.
SEGGBE rúgja. Nates calcitrat. S. I.
SEGGE. Ejus podex. Egy hiba van benne:
büdös a' segge. km.
Segge' vége. Távolról valami atyafia.

Seggét csóválja. Fluctuatim it, nates torquet, crissat. S. I.

SEGGES. Faros. Clunus. S. I.

Segges edény. Gasterium. CM.

SEGGRE esik. Cadit ad nates.

SEGGÖL. Retrorsum it. Hátrább seggöltt.

Le seggöli. Seggével le nyomja, le tiporja.

SEGRESTYE.

SEGRESTYE. Adytum templi, sacrarium. M. A. Sacristia.

SEGRESTYÉS. Sacristanus, aedituus. Néha misét se hall a' segrestyés. km. Dug. 1. R. p. 172.

SEGRESTYÉRES. R. idem. Margit' Élete, Práynál. p. 270. 360.

SEJ.

SEJ.

SEJT, sejt. Olfacit, subodoratur, animadvertit. S. I.

Meg sejtette a' nyulat. Sz. D.

SEJDIT, sejdíti. idem.

SEJT (név).

SEJT. Favus, cera non liquata, naturalis. Sz. D. S. I.

SEJTÉS. Favum habens.

Sejtes méz. Viaszos méz. Sz. D. Lépes méz.

SEKÉLY.

SEKÉLY. Vadum, brevia. M. A. Már a' sekélybe jutottunk. Sz. D. CM. habet Csökély.

SEKÉLYES. Lábolható. Vadosus. M. A. Csökélyes. CM.

SELEJT.

SELEJT.

SELEJTÉS. Mixtus, v. vulgaris, parvi pretii. S. I.

SELÉB.

SELÉB. Aquae ductus. M. A. Gyöngyösi, 2. R. p. 187. kásd Zsilip.

SELEP. idem. M. A.

SELMA.

SELMA. Homo nequam, nebulo, impostor. Vajda, 3. K. p. 240.

SELMASÁG. Nequitia, nebulonismus. Vajda. I. c. p. 207.

SELYEM.

SELYEM. Sericum, bombycinum. M. A.

Selyem-áros. Sericarius. M. A. L.

Selyem-bogár. Bombyx.

Selyem-eresztő bogár. idem. M. A.

Selyem-csuk. Sz. P. Győr Vben.

Selyem-fonyás. VV. L.

Selyem-fű. Asclepias syriaca. S. I.

Selyem-galand. Serica taenia. PP.

Selyem-galanggal meg prémezi, meg hányja. Bombycinis taeniolis describit, exarat vestem. PP.

Selyem-háló. Faludi, T. É. p. 153.

Selyem-him. Sericum acu pictum, tela sericea acu picta. S. I.

Selyem-him-varró. Phrygio sericarius. S. I.

Selyem-kalap. Pileus sericeus.

Selyem-keszkenő. Strophium sericeum.

Selyem-köntös. Vestis sericea, bombycina. S. I.

Selyem-mente-kötő. VV. L.

Selyem-mű. Selyemből készült szövet. S. I.

Selyem-műves. A' ki selyemből dolgozik. S. I.

Selyem-paplan. Stragulum sericeum.

Selyem-paszomán. VV. L.

Selyem-pille. Phalaena mori. S. I.

Selyem-ruha. Holosericum, bombycinum. M. A.

Selyem-ruhás. Sericatus. M. A.

Selyem-sinor. Zona sericea.

Selyem-sodrás. VV. L.

Selyem-sujtás. VV. L.

Selyem-szál. Filum sericeum. Vékony, mint a' selyem-szál. km. Dug. 1. R. p. 236.

Selyem-szél. Instita. M. A.

Selyem-szók. Byssina verba, molles expressiones. Pázm. Pred. p. 962. Faludi, U. E. 3. R. p. 126.

Selyem-szövet. Pannus sericus, bombycinus. S. I.

Selyem-szövő. Phrygio sericarius. M. A.

Selyem-telek. Sz. P. Győr Vben.

Bojtos selyem. Sericum villosum. NC. p. 449.

Fél selyem.

Sodrott selyem.

SELYEMBŐL való. Bombycinus. M. A.

SELYEMI. Sericus. M. A.

SELYMES. Sericatus. M. A.

Selymes birka.

Fél selymes ruha. Vestis subserica. NC. p. 447.

SELP.

SELP. Balbus, blaesus, taulus. M. A.

SELPEG. Balbutit. M. A.

Selpegető. Taulus. CM.

SELPESES. Subbalbus, balbutulus. Selpes a' selpest jól, és hamar érti. km. Dug. 1. R. p. 71.

SELPSEG. Balbuties. M. A.

SEM.

SEM. Nec, neque. M. A.

Sem eleje, sem utólja, sem füle, sem farka. km. Sine capite fabula. M. A.

Sem hogy. Quam. Hogy sem, mint sem. S. I.

Sem ide, sem oda. Nullorsum. S. I.

Sem jó, sem rossz. Adiphorum, indifferens. S. I.

Sem károm, sem hasznom. Mihi nec seritur, nec metitur. S. I.

Sem nem. Neque, nec. M. A.

SEMKI. R. Nullus, nemo. SENKI. S. I.

Senki. Nullus, nemo. M. A.

Senki' fia. idem. S. I.

Senki' hallattára. Sine arbitris. M. A.

Senki sem. Nullus.

SEMMI. Nihil, nihilum. M. A.

Semmi ahhoz képest. Nihil aliae civitates ad Crotonem. M. A.

Semmi ember. Homo obscurus, terrae filius. S. I.

Semmi erejű. Nullius momenti. Pázm. Pred. p. 71.

Semmi féle. Nullius modi, generis. S. I.

Semmi féle képpen nem. Nullo modo. S. I.

Semmi házi.

Semmi hitű. Nullius fidei. Faludi, N. E. p. 108.

Semmi képpen nem. Nequaquam, neutiquam, haud. M. A.

Semmi nem jobb a' sajtánál. km. mellyet már Mátyás Király megemlít. L. Galeotust

Semmi némű. Nullius speciei, generis. S. I.

Semmi némű képpen nem. Nullo modo. S. I.

Semmi-tetető. Nullius valoris. Pázm. Pred. p. 71.

Semmi-tévő. Inactivus. Faludi. N. U. p. 163.

Semmi-tudó. Indoctus, analphabetus. M. A. VM. p. 41.

Semmi sem. Plane nihil.

Semmiből lett semmi. Pázm. Pred. p. 68.

Semmie. Ejus nihilum.

Semmie sinca.

Semmie sem maradt.

Semmiként. Nullatenus, nullo modo. S. I.

Semmin vették, mert nincsen árulgatták. km. Dug. 1. R. p. 34.

Semminég. Nullatenus. Csere János, Encycl. p. 232.

Semminél semmibb. Pázm. Pred. p. 65.

Semmire. Ad nihilum.

Semmire kellő. Evanidus, nihili, frivolus, conda dignus. M. A.

Semmire kellőség. Vajda. K. É. 1. K. p. 30.

Semmire megy. Redigitur ad incitas.

Semmire mentt. Redactus ad incitas.

Semmire való. Homo nauci, flocci, nihili. Semmis. Nihil, nihili, nullius momenti. M. A.

Semmisedik. In nihilum vertitur, v. perit. Pázm. Pred. p. 66.

El semmisedik. idem Faludi. N. E. p. 45. N. A. p. 258. T. É. p. 200.

Semmiséti. Annihilat, abolet, cassat. Zvonarics. 1. R. p. 184. 527.

El semmiséti. Annihilat.

Meg semmiséti. Abolet, cassat.

Semmissé teszi. Nihili facit, annihilat. M. A.

Semmiség. Nihilum v. vanitas, inanitas. S. I.

Semmivel sem bir. Nihil habet. Mindenhez látó, semmivel bíró. km.

Semmivel sem gondol. Nihil curat.

Semmivé. Ad nihilum.

Semmivé lesz. Vanescit, in nihilum abit. M. A.

Semmivé teszi. Nihili facit, annihilat. M. A.

Semmünnen. Ex nulla parte, de nullo loco. Faludi. N. A. p. 187.

SEMMED (Semmi-ed, semm'ed.). Torpet. El semmed. Torpescit. El zsibbad.

El semmedtt a' keze. Obtorpuit manus ejus.

SEMLYÉK.

SEMLYÉK: ingovány, fertő. Sz. D.
SEMLYÉKES. Uliginosus, palustris. S. I.
Semlyékes ingovány. Gyöngyösi. 2. Dar.
p. 454.

SENYV.

SENYV. Tabes, putror, rancor, putredo.
S. I.
SENYVED. Rancet, rancescit, putrescit,
contabescit. M. A.
Az erkölcs sokat szenved, de soha sem
senyved. km. Sz. D.
El senyved. Extabescit. M. A.
Meg senyved. Langvet, putrescit, ta-
bescit. M. A.
Senyvedék. Putredo, tabes. S. I.
Senyvedhetetlen. Incorruptus.
Senyvedhetetlenség. Incurruptio. Csuzi.
p. 513.
Senyvedhetetlenül. Incurrupte. Csuzi.
p. 506.
Senyvedtt. Tabidus, rancidus. M. A.
Meg senyvedett. idem. Pázm. Kal. p. 248.
Senyvedtt szabású. Subrancidus. M. A.
Senyvedttség. Rancor, paedor. M. A. CM.
Senyvedttül. Rancide. M. A.
SENYVES. Tabidus, putridus, rancidus.
S. I.
SENYVESZT, senyveszti. Tabefacit, pu-
trefacit. S. I.
SENNYEDÉK. Scabies. M. A. Pázm. Pred.
p. 72.
Sennyedékes. Scabiosus. M. A. Pázm. Pred.
p. 856.

SER.

SER.
SERDÜL. Adolescit, pubescit, crescit. S. I.
SÖRDÜL.
Föl sördül. Exerescit. M. A.
Föl sördültt ifju. Ephabus. M. A.
Föl sördültt ifjuság. Ephobia. M. A.
SEREG. Turba, agmen, catterva, cohors,
turma, exercitus. M. A.
Sereg-bontó álgýu, Rákóczi György' le-
vele 1644 October' 9.
Sereg-darabant. Satellitium. M. A.
Sereg-fogoly-madár. Perdicum agmen.
PP.
Sereg-hajó. Classis. CM.
Sereg-hajtó. Agminis coactor, v. ulti-
mus, novissimus. Faludi. N. A. p. 173.
U. E. 3. R. p. 95.
Sereg-kulcs. Fascis clavium. S. I.
Sereg-ló. Equitium. S. I.
Sereg-rendelő Sabaoth. Pázm. Pred.
p. 153.
Sereg' szárnya. Cornu exercitus. S. I.
Lovag-sereg. Turma equitum. CM.
Nyargaló seregek. Prágai. p. 168.
Serege. Ejus agmen. Ki lépett a' szépek'
seregéből. km.
Seregenként. Turmatim, gregatim. M. A.
Sereges. Gregalis, cohortalis. S. I. Parányi
gyönyörűség sereges jaj. km.
Sereges jaj. Faludi. Sz. E. p. 12.
Sereges több jó. Faludi. E. M. p. 50.
Seregesedik. Cattervatur. Csuzi, p. 189.

Seregesen. Turmatim, cattervatim. S. I.
Seregesleg. idem.
Seregestől. Cum gentibus.
Sereget gyűjt. Copiatur. M. A.
Seregély (mivel seregesen jár). Sturnus,
ficedula. M. A. Minden seregély há-
rom szemet visz el a' szőlőből. km.
Seregély' háza. F. Vas Vben.
Seregély-módra. Sturnatim. M. A.
Seregély-szürke. Vas-szürke, kék-szürke,
sötét-szürke. S. I.
Seregélyes. F. Fejér Vben.
Sereggel. Cattervatim, turmatim. M. A.
Sereglik. Cattervatim circumstat v. con-
venit, congregatur. S. I.
Seregli. Faludi, N. E. p. 129.
Egybe seregelnék. Congregantur. Pázm.
Pred. p. 294.
Körül sereglik. Faludi, N. E. p. 120.
Meg sereglik. Congregatur, turma, col-
ligitur. M. A.
Öszve sereglik. Convenit, congregatur.
S. I.
Utánnunk sereglettek a' zsványok.
Sz. D.
Sereglys. Congregatio.
Öszve sereglys. idem. S. I.
Seregly gyönyörűség. Faludi, T. É. p.
275.
Seregly hívságok. Faludi, N. E. p. 14.
Seregly késértetek. Faludi, Sz. E. p. 90.
Seregly sokaság. Vajda. 2. K. p. 411.
SERÉD. F. Fejér Vben.
SERÉNY. Alacer, solers, gnavus, agilis,
expeditus, strenuus, celer. M. A. A'
serényt nem kell nógatni. km. SÖ-
RÉNY.
Serény elme. Faludi, E. M. p. 245.
Serény paripa. Sonipes agilis. Kár a'
vitéznek, serény paripának, meg vén-
hedni. km.
Serény tanítónak kemény a' neve. km.
Doctor amarus erit discenti semper
ephebo.
Serényen. Strenue, solerter, gnaviter, im-
pigre, agiliter. M. A.
Serénykedik. Adhibet diligentiam, operam
navat strenue, industrius est. M. A.
Sörénykedik. Zvonarics. 1. R. p. 360.
574.
Serénykedés. Pázm. Pred. p. 822. 1181.
Serénység. Strenuitas, celeritas, celeri-
tudo, solertia, agilitas, industria,
promptitudo, alacritas. M. A. A' lo-
vat nem szöréért, hanem serénység-
géért szokták nagyra böcsülni. km.
SERÉNY (fő-név). Juba. M. A.
Serénye. Ejus juba.
Ló' serénye.
Serényes. Jubatus. M. A.
Serényes ökor. Urus. Auerochs. Heltai.
S. I.
SERGE. Siparium. M. A. Stragulum. CM.
Kárpit, előfüggő. Sz. D.
SERHA. — Serhának bizonyos martalékja.
km. Dug. 2. R. p. 209.
SERKE (mivel a' hol van, sereggel van).
Lens — lendis. M. A. Serkéből lett te-
tű jobban csip. km.
Serke. F. Gómör Vben.
Serkés. Lendinosus. M. A.
SERKED (név). Sz. P. Csongrád Vben.

SERKED (ige.). Erumpit, prorumpit, pro-
silit, prodit. S. I. Fakad, szivarog.
Ki serkedtt vér a' tenyeréből. Sz. D.
Serkedez. idem. Pázm. Pred. p. 804.
Serkekezés. Pázm. Pred. p. 731. 490.
SERKEGET, serkegeti. Excitat, expergit.
M. A.
Föl serkegeti. Exauscitatur. M. A.
SERKEN. Expergiscitur. M. A.
Föl serken. Evigilat, expergit, ex-
pergiscitur. M. A.
Serkenget, serkengeti. Excitat, exauscitatur.
M. A.
Föl serkengeti. idem. M. A.
Serken, serkenti. Suscitatur, expergit, ex-
pergefacit. M. A.
Föl serkenti. Excitat, expergefacit. M. A.
Serkenetés. Excitatio.
Serkenethetetlen. Inexpergibilis.
Serkenethetetlen álom. Lethargus. M. A.
Föl serkenethetetlen. Inexperrectus. M. A.
Serkentő: föl költő. Suscitabulum. M. A.
Serkentő óra. Horologium excitatorium.
SERLEG. Poculum. Pázm. X. Bizonyosság.
Grécz. 1605. p. 21. Pred. p. 1166.
Gyöngyösinél SELLYEG, Rózsa-koszorú,
Aján. beszéd.
Serleg-víz. Poculum aquae. Pázm. Pred.
p. 69.

SERP.

SERP.
SERPEG. Csörög, rántódik, porzsolódik.
S. I.
SERPEN. idem. S. I.
Serpényő. Lanx, sartago, frixorium. M. A.
Nyilat tompit, a' ki serpenyőre lö-
völdöz. km.
Serpényős mérték. Bilanx. Faludi. T. É.
p. 44.
Mérő serpenyő. idem. S. K.
Rántó serpenyő. Sartago. S. K.
Réz-serpenyő. Coculum. NC. p. 405.
Vas-serpenyő. Lebes. S. K.

SERESTÉLY.

SERESTÉLY. t. f. n. Sylvester. Molnár
János, Könyv-ház, 2-dik Szakasz.

SESTELEY.

SESTELEY. Boros edény. Incitega. M. A.
Ivó kis asztal. Sz. D.

SESE.

SESE, SUSA. Susurrus. S. I.

SESEL.

SESEL-fű. — A' nyöstény szarvas a' fia-
zás előtt sesel-füvet eszik, hogy kön-
nyebben szülhessen. Csere János,
Encycl. p. 264.

SETE.

SETE. Balog, bal kézzel élő. S. I.

SÉ.

SÉ.

SÉ. Rivus.

Sé (Kis, nagy). FF. Vas Vben.

SÉD. Rivulus, fluentum. Így nevezik Veszprém körül. S. I.

Séd. Folyó víz Veszprém Vben.

SÉCZFL.

SÉCZEL. Hemicyclus. M. A.

Séczel-szék. Sella, sedile. M. A.

SÉG.

SÉG. Suffixum post vocales acutas poni solitum, ut: Békesség, elégség, szépség, fölsőség, keserűség 's a' t.

SÉLLYE.

SÉLLYE (Sélye. Sz. D.). Mortuorum conditoria. CM. Sir, vagy koporsó. Sz. D. Feretrum, sandapila. S. I.

Séllye. MVV. Nyitra, és Somogy Vben.

SÉR.

SÉR. Dolet. Mid sér: mid fáj? Sér a' kezem: fáj 'a' kezem. Sz. D.

SÉRDEKEL, sérdekli. Frequenter laedit, offendit, vulnerat, sauciat. S. I.

SÉRELEM. Laesio, moeror. M. A.

Sérelmekedik. Jurgia, rixas exercet, collisiones fovet. Hallottam 1831. Apr. 3.

Sérelme. Ejus laesio.

Sérelmes. Laesus, saucius, dolens, moestus, luctuosus. M. A.

SÉRÉS. Laesio, dolor. M. A.

SÉRÉSZ. Silurus electricus. S. I.

SÉRÍT, sérti. R. Laedit, offendit, sauciat, vulnerat, most SÉRT. S. I.

Séritett. Laesus.

Séritett czérna. Filum duplicatum. PP.

SÉRINCZ. Perca cernua. S. I.

SÉRLEL, sérleli: fájlalja. Nagyon sérleli: nagyon fájlalja. Sz. D.

SÉRO. Fájó.

Sérődik. Laeditur.

Meg sérődik. Faludi, N. A. p. 244. Pázm. Pred. p. 883.

SÉRSEK. Sz. P. Somogy Vben.

SÉRSEK. Vulneratur, sauciat, offenditur. Telegdi, p. 796. Pázm. Pred. p. 161. 592.

Meg sérszik. Pázm. Kal. p. 86. Pred. p. 288. 725.

SÉRT, sérti. Laedit, offendit, sauciat. M. A.

Fől sérti. Sauciat, exsauciat.

Meg sérti. Oblaedit, laedit. M. A.

Sérteget, sértegeti. Frequenter laedit, sauciat, vulnerat. M. A.

Sértegetés. Frequenter laesio.

Sértegető. Saepé laedens, laesivus.

Sértegető szókkal illette. Laesivis terminis cum affecit.

Sértemény. Laesura. Gyöngyösi. 1. R. p. 298.

Sértés. Laesio, sauciatio, offensa, offensio, offensum. M. A.

Meg sértés. Laesio. M. A.

Sértetlen. Illaesus. M. A.

Sértetlenül. Illaese.

Sérthetetlen. Illaesibilis, securus vulnecis.

Sértő. Laedens, saucians, offendens. M. A.

Sértődik. Offenditur. Az emberség által senki sem sértődik meg. km.

Sértőleg. Offensive.

SÉRÜDik. Sauciat, laeditur.

Meg sérüdik. Pázm. Pred. p. 161.

Sérüdhetetlen. Illaesus, qui laedi nequit.

M. A. Pázm. Kal. p. 39. Pred. p. 756.

Sérüdt. Offensus, laesus, saucius. M. A.

Meg sérüdt. Laesus, saucius. M. A.

SÉRÜL. Laeditur, offenditur, sauciat.

S. I. item Rupturam acquirit.

Meg sérül. Pázm. Pred. p. 1213. Ha a' jobbágy meg sérül az ura' dolgában, senki sem szánja. km.

Sérülés. Sauciatio. it. Hernia.

Sérültt. Herniosus, rupturam habens.

Meg sérültt természet. Csuzi. p. 335.

Sérülttség. Hernia.

SÉRV. Vulnus,

Sérves. Vulnere affectus, vulnus habens.

SÉRHÜDTT. Prágai, p. 923.

SÉT.

SÉT.

SÉTA. Spatiatio, ambulatio, deambulatio. S. I.

Séta-hely. Ambulacrum. S. I.

Sétál. Spatiatur, deambulat. M. A. Pávamódra sétál. km.

Alá sétál. Deorsum ambulat.

El sétál. Deambulat. Faludi, E. M. p. 39.

Fől, alá sétál. Huc illuc spatiatur.

Ki sétál. Exspatiatur. M. A.

Ki sétálta magát. Exspatiando se satiavit.

Meg sétál, mint a' kunok' ebe az homokon. km.

Sétálás. Deambulatio, inambulatio. M. A.

Ki sétálás. Exspatiatio. M. A.

Sétálgat. Inambulat. M. A.

Sétálható. Ambulabilis. M. A.

Sétáló. Ambulans, obambulans.

Sétáló félben. In procinctu deambulationis. Faludi, T. É. p. 106.

Sétáló hely. Ambulacrum, deambulatorium. M. A.

SÉTIKA. Ambulatiuncula. S. I.

Sétikál. Obambulat, lento passu ambulat. S. I.

SI.

SIAS.

SIAS. Hamis, Kis-Küküllő' táján. Sz. D.

SIBILLA.

SIBILLA. Sibylla. Bölcs, mint a' sibilla. km.

SICZCZ.

SICZCZ. Macskát üző szó.

Varga, varga siczcz. Vargákat csúfoló szó. Lásd Rájnis' enekét: A' varga-fiakhoz.

SIET.

SIET. Properat, celerat, festinat. M. A. Melly gyermek meg ijed, annya' ölésre siet. km.

Bé siet. Festinat intrare. Biró Márton, Micae. p. 357.

El siet. Adproperat. M. A.

Elöl siet. Praecelerat. M. A.

Hozzá siet. Adproperat, accelerat. M. A.

Viszsa siet. Celeriter retrocedit, retro festinat. S. I.

SIETENDŐ. Properandus. M. A.

SIETÉS. Properatio. M. A.

Elöl sietés. Praeceleratio. M. A.

Hozzá sietés. Acceleratio. M. A.

SIETŐ. Properus, festinus. M. A.

Siető félben. In procinctu festinationis. Faludi. N. E. p. 197.

Sietőleg. Properanter, festinanter, raptim. S. I.

Sietős. Subproperus, urgens.

SIETSÉG. Festinantia, properantia, festinatio. M. A. CM.

Sietséges. Properus, urgens, moram non ferens. S. I.

Sietséges hozzá fogás. Káldi, Innepn. Pred. p. 56.

Sietséggel. Praefestinatum, celeriter, properanter, properato, prope. M. A.

Sietségtelen. Improperatus. M. A.

SIETVET, sietteti. Urget, adurget, accelerat, maturat. S. I.

Siettető. Acceleratorium. Tiszti Szótár. p. 40.

SIETVE. Festinanter, festine, festinato, properanter, properato. M. A.

SIGÉR.

SIGÉR. Erythrinus, perca, rubellio. M. A. L. SÜGÉR.

SIK.

SIK. Aluta inaurata. M. A. Arany v. ezüst füsttel meg futtatott bőr, perém. Sz. D.

SIKOS. Picturatus, inaurata aluta exornatus. M. A.

SIKÁTOR.

SIKÁTOR. Angiportus. Sz. D. S. I. Dug. km. 1. R. p. 169.

Sikátor. FF. Borsod, és Veszprém Vben. Sz. PP. Pest, és Veszprém Vben.

SIKÉR.

SIKÉR (SÜKÉR). Lentor, viscus, bitumen. M. A. item Emolumentum, utilitas, effectus, successus. S. I.

SIKERE. Ejus lentor v. utilitas. Nincs sikere (foganatja, haszna) a' szónak, dolognak. Sz. D.

SIKERELI. Promovet.

Sikereli a' köz jót. Jakab István, a' M. K. H. Tanács' Százados ünnepére ké-

szült Odájában. Lásd. Haszn. Mulat. 1824. Nro. 33.
SIKERES (SÜKERES). Glutinosus, bituminosus, viscosus. M. A. v. Efficax, fructuosus. S. I.
 Sikeres sár. Coenum. M. A.
 Sikereség. Lentor. M. A.
SIKERETLEN. Foganatlan. Inefficax, infructuosus. S. I.
 Sikeretlen intés. Foganatlan intés. Sz. D.
 Sikeretlen tézta. Keletlen tézta. Sz. D.

SIKK.

SIKK.

SIKKAD. Absconditur, occultatur, perit. S. I.
 El sikkad Faludi. U. E. 1. R. p. 201.
SIKKAN. idem.
 Sikkantyú, Sikkattyú. Scabiosa succisa. Teufelsabbis. S. I.
SIKKASZT, sikkasztja. Abdit, celat, pesumdat. S. I.
 El sikkasztja. Abscondit v. destruit, v. absumit, v. consumit. S. I.
 El sikkasztotta. Suppressit.

SILABIZÁL.

SILABIZÁL. Syllabizat. Bötüzget, szót tagol.

SILÁNY.

SILÁNY. Vilis, abjectus, flocci. S. I.
 Hitván, alá való. Sz. D.
 Silány gabona. Sz. D.
SILÁNYON. Tenuiter.
SILÁNYSÁG. Vilitas, tenuitas.

SILÁP.

SILÁP. Fustis. S. I.
 Jó silápot (jó dorongot) metszett. Sz. D.
SILÁPOLJA. Fustigat. Sz. D.

SIM.

SIM.

SIMÁ. Glaber, simus, laevis. M. A. A' deszkát mennél többet gyalulják, annál simább lesz. km.
 Sima. FF. Abauj, Békes, Szabolcs, és Szathmár Vben.
 Sima ajakú. Adulator. Káldi, Oktató intés. p. 4.
 Sima beszéd. Adulatio. S. I.
 Sima farkú a' szerencse, hol futja, hol kergeti az embert. km.
 Sima' háza. Sz. P. Veszprém Vben.
 Sima szájú. Mendax, it. Imberbis. Csuzi, Tromb. p. 28.
 Sima tábla. Plancae. CM.
 Simai sziget. Telek Békes Vben.
 Simán. Glabre.
 Simán gyalulja. Politiore runcina detegit, dolat. M. A.
 Simánd. MV. Arad Vben.
 Simárd. Telek Borsod Vben.
 Simaság. Laevitas, laevor. M. A.
 Simául. Gyöngén.
 Simául bánik vele: gyöngén bánik vele. Sz. D.

SIMÍT, simítja. Laevigat, glabrat. M. A. Pázm. Pred. p. 400. 686. Farkas-fog is végre aranyat simít. km. Dug. 1. R. p. 165.
 El simította a' dolgot. Sz. D.
 Meg simítja. Laevigat, laevor, delaevor, deglabrat, deplanat, explanat. M. A.
Simítás. Complanatio, laevigatio. M. A.
Simítatlan. Inexplanatus. M. A.
Simító. Laevigans. M. A.
 Simító bárd. Ascia. Szinló bárd. Sz. D.
 Simító fa. Sz. D.
 Simító gyalu. Planula. M. A. L.
 Simító kenet. Psilothrum. M. A.
 Simító lapát. Trulla. Káldi, Amos. 7. 8.
 Simított. Laevigatus. M. A.
 Simítottat, simítottatja. Curat laevigari. Vajda. 2. K. p. 453.
SIMOGAT, simogatja. Mulcet, delinit, polit, laevigat. S. I.
 Szöre' mentében simogasd a' barmot. km.
SIMUL. Glabret, glabrescit. M. A.
 Ki simúltt ajakán a' lelke. Dóme, Me-tástásius. 1. R. Ajánló beszéd.

SIMON.

SIMON. t. f. n. Simeon.
 Simon bíró hajtja a' lovat. km. Currus bovem trahit. M. A.
 Simon' fa. F. Somogy Vben.
 Simon-gát. Sz. P. Somogy Vben.
 Simon' háza. Sz. P. Veszprém Vben.
 Simon-kerék. Sz. P. Bihar Vben.
 Simon-szer. F. Szala Vben.
 Simon' telke. E. F. Doboka Vben.
 Simon' tornya. MV. Tolna Vben.
SIMONYI. FF. Bars, Gömör, Somogy, és Vas Vben.

SIN.

SIN. Canthus. M. A. Kerék-talpra való vas. Sin-szeg. Clavus canthi.
 Sin-vas. Canthus. M. A.
SINDIK. Langvet, tabescit. M. A. Pázm. Pred. p. 67. „Non est vivere, sed valere vita. Nem él, hanem sindik a' beteg.“ Pázm. Pred. p. 835.
 El sindik. Contabescit. Pázm. Kal. p. 924.
 Sindett. Tabidus, morbidus.
SINLIK. Tabescit, morbo conficitur. M. A.
 Sinli. Sentit deteriorationem.
 Meg sinli. idem.
 Sinlés. Contabescencia, langvor. M. A.
 Sinlő. Langvens, contabescens.
 Sinlődik. Morbum v. aerumnas perpetitur. Még egy beteg sinlődik, száz egészséges is meg hal. km.

SINCS.

SINCS. Neque est. M. A.
 Az sincs, ez sincs. Nec hoc habetur, nec illud.
SINCSÉN. idem.

SINDEL.

SINDEL. Scandula. M. A.
 Cserep-sindel. Tegula, imbrex.
 Fa-sindel. Scandula lignea.

SINDELES. Scandularius v. scandulis tectus.

SINDELLEL ház-födő. Scandularius. M. A.
SINDELEZ, sindelezi. Scandulis tegit.
 Bé sindelezi. Scandulis contegit. Nem volna kár a' fejét bé sindelezni, olly okos. km.
 Sindelezés.
 Sindelezet. Tectum scandulis.
 Sindelező. Scandularius.
 Sindelezett ház. Tectum crustatum. NC. p. 415.

SING.

SING. Ulna. M. A. Ó is meg éri három sing földdel. km.
 Sing-tégla. Tetradoron. CM.
SINGEL, singeli. Mensurat ulnatim. Sz. D.
SINGNYI. Unius ulnae, ulnaris. Pázm. Pred. p. 128.

SINKÓ.

SINKÓ. Debreczeni Togátusok' kalpagja, de a' melly 1774-ben József Császár' parancsolatjára el töröltetett, midőn állott volna 150 esztendeig.

SINOR.

SINOR. Chorda. M. A.
 Sinor-egyenes. Ad amussim ductus, factus. S. I.
 Sinor' igazában. Juxta ductum zonae. Lippai, Vet. Kert. p. 7.
 Sinor-mérték. Amussis, libella. S. I.
 Sinor-verő. Nodularius. S. I.
 Arany-sinor. Aurea zona. S. K.
 Csapó sinor. Amussis. S. K.
 Ezüst-sinor. Zona argentea. S. K.
 Mérő sinor, ács-sinor. Amussis. Káldi, Job. 38. 5.
 Ónos sinor. Bolis. S. K.
 Selyem-sinor. Zona sericea. S. K.
 Szőr-sinor. Lana zona. S. K.
SINORON függő ön. Molorthus. M. A.
SINOROZ, sinorozza. Sinorral ki varja. vel Strangulat.
 Meg sinorozza.
 Sinorozás. Török büntetés. Strangulatio.
 Sinorozat. Sz. D.

SINTÉR.

SINTÉR. Carnifex.
SINTÉREZ, sintérez. Excruciat.

SIÓ.

SIÓ (Folyó víz Somogy, Veszprém, Fejér, és Tolna Vben). Canalis, effluvium. S. I.
 Sió-fok. F. Veszprém Vben.
 Sió-tó. Tó Békes Vben.

SIPKA.

SIPKA. Mitra. L. SAPKA.

SIRÁLY.

SIRÁLY. *Laurus albescens*, *sterna torquata*. S. I.

SIS.

SIS. *Sonus ferri candentis*, dum in aquam immergitur.

SISEG. *Talem sonum edit*. S. I.

SISEREG. idem. S. I. Sz. D.

SISTERÉKEL. idem. S. I. Sz. D.

SISAK.

SISAK. *Galea, cassis*. M. A. (*Cassis*, olvasd viszszáról).

Sisak-ffi. *Napellus caeruleus*. PP.

SISAKOS. *Galeatus*. M. A.

SISKA.

SISKA. Rác disznó. Vajda. 1. K. p. 658.

SIT.

SIT.

SITKE (Nagy, kis.). FF. Vas Vben.

SITÁR.

SITÁR. Marha-hajtó. S. I.

Sibtár. idem. S. I.

SÍ.

SÍ.

Sí, *Siv*. Rugit. M. A.

Sí-ri. *Vociferatur*, plangit, plorat, stridet. M. A.

SIVALKODIK. *Vociferatur*. M. A.

El sivalkodik. idem. M. A.

Föl sivalkodik. *Vociferatur*, intonat. M. A.

Meg sivalkodik. *Vociferatur*, *vociferatum edit*. M. A.

Sivalkodás. *Vociferatus*. M. A.

El sivalkodás. *Ejulatio*, *ejulatus*, *vociferatio*. M. A.

Sivalkodó. *Ejulans*, *vociferans*. M. A.

SIVÁS. *Rugitus*, *ploratus*. M. A.

Sivás rivás. *Planctus*, *vociferatus*. M. A.

SIVATAG. *Horrendus*. PP.

Sivatag tartomány. Sz. D.

SIVÍT. *Ejulat*, *vociferatur*, *sibilat*, *stridet*. S. I.

Sivítás. *Sibilus*, *stridor*. S. I.

Kígyók' sivitása. *Sibilus serpentum*.

SIVÓ. *Plangens*, *vociferans*.

Sivó rivó. *Plorans*, *ululans*.

SÍK.

SÍK. *Lubricus*, *aequus*, *laevis*, *planus*. item *Planities*. M. A.

Sík Abony. F. Posony Vben.

Sík béllű. *Lientericus*. S. I.

Sík has. *Lienteria*, *alvus laxa*. S. I.

Sík hasu. *Lientericus*. S. I.

Sík jég. *Glacies lubrica*. Sz. D.

Sík mező. *Planities*, *campus planus*. M. A.

Sík mezőség. *Planities campestris*. M. A.

Sík tál. Lanx. S. I.

Sík völgy. Sz. P. Komárom Vben.

SÍKÁL, síkálja. *Laevigat*, *planum reddit*, *tectorio inducto glabrum facit*.

Ki síkálja.

Le síkálta a' füz-helyet.

Meg síkálja a' tányért, tálat, falat. Sz. D.

Síkálás. *Laevigatio*.

Síkátlan. *Illeavigatus*. Vajda. 3. K. p. 456.

Síkáló. *Glabrans*, *laevigans*.

SÍKÁMÍT, síkamítja. *Lubricat*, *laevigat*, *glabrat*. S. I.

SÍKÁMLIK. *Collabitur*, *prolabitur in lubrico*. M. A. Síkamlik a' titok, a' hol csuszának a' poharak. km. (NB. hanc vocem Faludi scribit cum accentu: Síkamlik. N. A. p. 239. uti et PP. in voce El síkamlás.)

El síkamlik. *Elabitur*. Himfi. 2. R. p. 157.

Ki síkamlik. idem. PP. Faludi. U. E. 1. R. p. 94.

Meg síkamlik. Faludi. T. É. p. 21.

Síkamlás.

El síkamlás. *Prolapsus*. PP.

Síkamló. *Lubricus*. M. A.

SÍKAMODIK (mint Csuszamodik). *Lubricatur*, *laevigatur* v. in *lubrico* *prolabitur*. S. I.

SÍKÁNKOZIK. A' jégen csuszkál. Sz. D. In *lubrica glacie decurrit*. S. I.

SÍKÁROLJA. *Polit*, *laevigat*.

Síkárlás. *Politura*, *laevigatio*.

Síkárló. *Politor*, *rasor*, *laevigans*, *poliens*. M. A.

Síkárló. Fal-színlő. *Tector*, *incrustator*. M. A.

Síkárló mész. Színlő, falfestő mész. *Tectorium*. M. A.

SÍKAT, síkatja. *Cogit ad vociferandum*.

Síkatja, ríkatja.

Síkató. Thelegdi, Pred. 3. R. p. 610.

SÍKÍT. *Voce acuta clamat*, *vociferatur*, item *Glabrum reddit*. Sz. D. *Lubricat*. M. A.

Meg síkítja. *Delaevat*, *complanat*. M. A.

Síkítás. *Vociferatio*, v. *laevigatio*.

SÍKJA valaminek. *Glabrum alicujus rei*, v. *pars polita alicujus rei*.

SÍKKA teszi. *Glabrum reddit*. Sz. D.

SÍKOL, síkolja. *Glabrum reddit*, *extenuat*.

Síkló. *Laevigans*, *glabrans*.

Síkló. MV. Arad Vben.

Síkló ffi. Tál-mosó ffi. Sz. D.

Síklós. MV. Baranya Vben.

Síklik. *Prolabatur*, *lubricatur*.

El síklott a' lába: el csuszott. Sz. D.

SÍKÓLT. *Acute clamat*, *vociferatur*. Faludi, N. E. p. 212.

Síkoltás. *Ejulatus*, *ploratus*. M. A.

Síkoltó éjszaki szelek. Faludi, T. É. p. 53.

Síkoltý. *Vinculum catenarium temonum*, *jugamentum*. PP.

SÍKON. *Lubricus*. M. A. Vel in *lubrico*. A' síkon el esett. *Cecidit in lubrico*. Sz. D.

SÍKOS. *Lubricus*, *laevis*, *planus*. M. A.

Síkos mondás. *Mendacium*. Pázm. Kal. p. 419.

Síkos út. *Via lubrica*.

Síkosság. *Lubricitas*. Pázm. Kal. p. 408.

SÍKRA. In *planum*, in *lubricum*.

Ki állott a' síkra: a' meg átköző helyre. Sz. D.

Ki verte a' síkra a' vadat. Sz. D.

SÍKSÁG. *Planities*. Térseg, lapály. Sz. D. S. I.

SÍKUL. *Lubricatur*, *laevigatur*, *politur*, *planatur*. S. I.

Síkültt has. Sz. D.

SÍP.

SÍP. *Fistula*, *tibia*, *uter*. M. A. Sípót ajándékoz, hogy lovat nyerjen. km.

Síp. Hegy Árva Vben.

Síp-bordó. *Fistula rauca* in *utre*, *cornu utris*. M. A.

Síp-hang. *Clangor tibiae*, *sonus fistulae*. S. I.

Síp-szó. idem. Szép síp-szó.

Síp-szóval. *Cum modulamine tibiae*.

Síp-újjú szük mente. *Supparus*, *supparum*. M. A.

Síp-újjú ümög.

Billegető síp. *Tibia*. CM.

Bordó-síp. idem ac Síp-bordó. Sz. D.

Füz-fa-síp. *Saligna fistula*. S. K.

Nád-síp. *Arundinea fistula*. S. K.

Orgona-síp. *Fistula organi*. Üres, mint az orgona-síp. km. *Dug*. 1. R. p. 235.

Pásztor-síp. *Fistula pastorea*. S. K.

Posta-síp. *Tibia veredariorum*.

Tárogató síp. *Tibia*. CM.

SÍPHOZ való. *Tibialis*. M. A.

SÍPJA. *Ejus fistula*, *ejus tibia*.

SÍPOL. *Sibilat*, *fistulat*. M. A. A' mint sípolsz, úgy tánczolok. km.

Sípolás. *Sibilus*, *fistulatio*. M. A.

Sípolás a' kertészeknél. *Infistulatio*.

Sípolgat. Sípon füttyülget, síppal dalogat. S. I.

Sípoló. *Fistulator*, *sibilator*.

Sípoló. A' fazokasoknál azon fa, mellyel a' korszó' csöcsét csinálják. S. I.

Sípoló lehellés. *Respiratio sibilosa*. S. I.

SÍPÓS. *Fistulator*, *tibicen*, *auletes*, *aulaedus*. M. A.

Sípos. E. Hegy Csik Székében.

Sípos hús. *Tergum bubulum*. Hát-gérincz mellett két felől le nyúló hús, az ökrön. S. I.

SÍPPAL dobbal trombitával. *Cum omni apparatu musico*.

SÍPRA ólt.

SÍR (Név).

SÍR. *Sepulcrum*, *bustum*, *tumba*. M. A.

Sír-ásó. *Vespillo*. M. A.

Sír-beszéd. *Oratio funebris*. S. I.

Sír-domb. *Tumulus*. Grabhügel. S. I.

Sír-halom. idem. Sz. D.

Sír-edény. *Urna*. S. I.

Sír - emlékeztető. *Monumentum sepulcrale*. S. I.

Sír-ének. *Naenia*; *epicedium*. S. I.

Sír-hegy. Telek Csanád Vben.

Sír-hely. *Sepulcrum*, *locus sepulcri*. S. I.

Sír-írás, Sír-czim. *Inscriptio sepulcralis*. S. I.

Sír-kéreszt. *Crux sepulcralis*. S. I.

Sír-kő. Cippus, lapis *sepulcralis*. S. I.

Sír-panasz. Lessus. S. I.
Sír-verem. Sír-gödör. Tymbus, tumba.
S. I.

SÍRJA. Ejus sepulcrum.
SÍROL, sírolja: temet, temeti. Sz. D.
El sírolta: el temette. Sz. D.

SÍR (Íge).

SÍR. Plorat, flet, lamentatur, luget. M. A.
Jobb a' gyermek sírjon, mint szülei.
km.

Ki sírja. Efflet. M. A. Nem szokta az
ember ki sírni más' kárán a' szemét.
km.

Rajta sír. Adplorat. M. A.
Reá sír. idem. M. A.

SÍRALOM. Fletus, luctus, lamentatio,
lamentum. M. A.

Síralom' háza. Domus luctus. Pázm.
Pred. p. 1000.

Síralom-ház. idem. Bús, mint a' síra-
lom-házba ki tétett rab. km. Dug.
2. R. p. 302.

Síralom' völgye. Vallis lacrimarum. Pázm.
Pred. p. 145. 1226.

Síralmas. Flebilis, luctuosus, lacrimabi-
lis, lamentabilis. M. A.

Síralmas állapot. Sors luctuosa.
Síralmas ének. Threnodia, lamentum.
M. A.

Síralmas kérés. Imploratio. M. A.
Síralmas panasz. Planctus, plangor. M. A.
Síralmasan. Flebiliter. M. A.

SÍRAT, siratja. Deflet, deplorat, com-
plorat. M. A. A' sobrák ember még
azt is siratja, a' mit meg eszik. km.

Meg siratja. Deplorat, deflet. M. A.

Síratás. Comploratio, defletus. M. A.

Meg síratás. Deploratio, M. A.

Síratandó. Flendus. M. A.

Síratatlan. Indefletus, indeploratus. M. A.

Síratott. Deploratus, defletus. M. A.

SÍRATLAN. Intumulatus. Margit' Élete.
p. 84.

SÍRÁNKOZIK. Lacrimatur. M. A.

Hozzá siránkozik. Adplorat. M. A.

Síránkozás. Jajgatás. Ploratus, planctus.
M. A.

Síránkózó. Plorabundus. M. A.

SÍRÁS. Ploratus, fletus. M. A. Nem min-
denkor használ a' sírás. km.

SÍRDOGÁL. Identidem flet, plorat. S. I.

SÍRÓ. Plorator, flens. M. A.

Sírólag. Flendo, plorando, cum fletu. S. I.

SÍRTÁBAN. In ejus fletu, in suo fletu.
A' ki szép, sírtában is szép. km.

SK.

SKARAPLA.

SKARAPLA. Scorpius, scorpio. M. A.
SKARAPNA. idem. M. A.

SKÁRLÁT.

SKÁRLÁT. Coccus. M. A.

Skárlát-fösték. Coccinum, coccineus co-
lor. PP.

Skárlát-himlő. Febris scarlatina. S. I.

Skárlát-mag, v. gyümölcs. Coccum, coc-
cus. PP.

Skárlát-palást. Pázm. Pred. p. 301.

Skárlát-szín. Coccinus, coccineus, mo-
lochinus. M. A. PP.

SKORPIO.

SKORPIO. Scorpius, napa. PP.

SL.

SLEIT.

SLEIT, Seleit, Selejtes. Vulgaris, trivia-
lis, proletarius v. mixtus, promi-
scuus. Heltai. 2. D. p. 132. 218. 266.
Thelegdi, Hom. 1. R. p. 686.

SM.

SMARAGD.

SMARAGD. Smaragdus. Pázm. Pred. p. 1221.

SN.

SNEF.

SNEF. Rusticula. PP.

Erdei snef. Rusticula sylvatica. S. K.

Parti snef. Rusticula undicola. S. K.

SO.

SOBAK.

SOBAK. Svevus. Sváb.

Sobak falu. Sváb falu. F. Vas Vben.

Sobak feju. Ostoba.

SOD.

SOD.

Sod' alja. Kemencze' alja, pest' alja.
Sz. D.

SODOR, sodorja. Torquet.

Belé sodorja. Intorquet.

El sodorja. Detorquet.

Föl sodorja a' bájuszát. Mystaces attollit,
colligit. PP.

Meg sodorja. Pertorquet, contorquet.

Sodorgat, sodorgatja. Saepius torquet. S. I.

Sodorit, sodoritja. Torquet, obtorquet.

M. A.

Sodorítás. Intorsio. M. A.

Sodorított. Tortilis, intortus. M. A.

Sodra (mint Fodra). Ejus tortile. Sz. D.

Sodrás. Torsio, contorsio.

Sodrott. Tortilis, intortus. M. A.

Sodrott madzag. M. A.

Sodrott selyem. Sericum tortum. PP.

Sodró. Torquens.

Sodró fa. Spatha. PP.

Sodródik. Contorquetur. Sodródik a' füst

föl felé a' kürtből. Sz. D.

Viszsa sodródik. Retorquetur. Hosszú
sodrott kötél magátul is vissza sod-
ródik. km. Dug. 1. R. p. 73.

Sodrovány. Tortum, intortum, tortile. S. I.

SOH.

SOH.

SOHA. Nunquam. M. A. Ki soha nem bot-
lik, soha egyenesen nem jár. km.

Soha' napján. Ad calendae graecas. M. A.

Soha nem. idem. M. A.

Sohajt. Suspirat. S. I.

Sohajtás. Suspirium.

Sohajtozik. Identidem suspirat. S. I.

SOHOL. Nullibi, nusquam. M. A.

Sohol sem. Nec ubi. M. A.

SOHONN, Sohunn. Nusquam, nullibi. S. I.

Sohonn sem. Nullibi. S. I.

Sohonna. Nusquamia. S. I.

Sohonnai, bitang ember. Terrae filius,

obscurus homo. Eszterházi Tamás, Aeg.

Hun. p. 428. Faludi, N. A. p. 199.

Sohonnan. Nullo de loco. M. A.

SOHOVÁ. Nusquam. M. A.

Sehová. idem.

Sohová sem. Absolute nullorsum.

SOHUL. Nusquam, nullibi. M. A.

Sohult. idem. M. A. Thelegdi. p. 712.

SOK.

SOK. Multus. M. A. Sok, a' mi sok.

Sok akaratu. Multivolus. M. A.

Sok águ. Multifidus. M. A.

Sok beszédü. Multiloquus. M. A.

Sok értelmü. Aequivocus. S. I.

Sok-érő. Pretiosus, multi pretii. M. A.

Sok feju sárkány. Hydra lernaea. S. I.

Sok felé. Multifarium. S. I.

Sok felé kapó. Sokba avatkozó, eresz-

kedő. S. I.

Sok féle. Multiplex, multifarius. M. A.

Sok féle képpen. Multifarium, multi-

pliciter. S. I.

Sok formáju. Multiformis. M. A.

Sok formáju. Multiformiter. M. A.

Sok ideig. Diu, diutine. M. A.

Sok ideig való. Diutinus. M. A.

Sok idejü. Diuturnus, polychronius. M. A.

Sok hasznu. Polychrestus. S. I.

Sok hasznu só. Sal polychrestus. S. I.

Sok hatalmu. Multipotens. S. I.

Sok időre. Tarde, sero. S. I.

Sok izben. Multoties, multis vicibus. S. I.

Sok képpen. Multifarium. M. A.

Sok képü. Multiformis. M. A.

Sok lábu. Multipes. M. A.

Sok levelü. Foliosus. S. I.

Sok liku. Multiforus. M. A.

Sok magu. Acinosus. S. I.

Sok módü. Multimodus. M. A.

Sok nemü. Multigenensis, multigenus.

M. A.

Sok oldalü. Multilaterus.

Sok pénz-érő. Multinumus. M. A.

Sok pénzü. Bene numatus. M. A.

Sok rendbéli. Multijugus. M. A.

Sok részü. Multipartitus. M. A.

Sok rétü. Multiplex. M. A.

Sok rétü béles. Placenta foliata. S. I.

„Sok rétü pogácsa istennek áldása“ km.

Dug. 2. R. p. 238.

Sok rétüleg. Multipliciter. S. I.
 Sok rétüség. Varietas. S. I.
 Sok szávu. Multiloquus, rabula. S. I.
 Sok számu. Multinumerus. M. A.
 Sok számtalanszor. Saepius.
 Sok szeg. Polygonum. S. I.
 Sok szegü. Polygonius, multangulus. S. I.
 Sok szemü láncz. Faludi, U. E. 3. R. p. 105.
 Sok színü. Multicolor. M. A.
 Sok szó-beszéd. Multiloquium. M. A.
 Sok volta valaminek. Multitudo, copia. S. I.
 Malom-sok (Ó, új.). FF. Győr Vben.
 SOKA. Ejus multum. Beniczki. p. 270.
 SOKAD magával. Multi secum. M. A.
 Sokad magaddal. Tu, et tecum multi. M. A.
 Sokad magammal. Multi mecum. M. A.
 SOKADALOM. Nundinae, mercatus. M. A. CM. Vrancsics.
 Könyv-sokadalom. Pázm. Kal. p. 277.
 Sokadalma. Ejus nundinae.
 Bolondságok' sokadalma. Pázm. Pred. p. 93.
 Ördög' sokadalma. Pázm. Pred. p. 759.
 Sokadalmas. Nundinator, nundinalis. M. A.
 Sokadalmas hely. Emporium. M. A.
 Sokadalmas nép. Populus ad nundinas confluens.
 Sokadalmaskodik. Nundinator. M. A.
 Sokadalmas. Nundinas celebrat.
 Sokadalmaszás. Nundinatio. M. A.
 Sokadalmaszatja. Curat vendi.
 Sokadalmaszatás. Nundinatio. Eszterházi Tamás. p. 484.
 Sokadalomban vásáro. Nundinator. M. A.
 Sokadalomi. Nundinalis, nundinarius. M. A.
 Sokadalmi. idem.
 Sokadalmi nyereség. Pázm. Pred. p. 820.
 SOKAKAT nevező szám. Numerus pluralis. Eszterházi Tamás, Aeg. Hun. p. 351.
 SOKALL, sokalja. Soknak tartja. Multum putat. Faludi. E. M. p. 250.
 Meg sokalja. Faludi. N. A. p. 165. U. E. 1. R. p. 19. T. E. p. 30. 199.
 SOKAN. Plerique, multi, complures. M. A.
 A' melly abroszt sokan viselnek, hamar szépszé válik. km.
 SOKAS. Multiplus, multiplex.
 Sokasít, sokasítja. Multiplicat. M. A.
 Meg sokasítja.
 Sokasítandó. Multiplicandus. Csere, Enc. p. 37.
 Sokasítás. Multiplicatio. M. A.
 Hit-sokasítások. Pázm. Kal. p. 275.
 Sokasító. Multiplicator. Csere, Encycl. p. 37.
 Sokasított. Multiplicatus, numero ad-auctus. M. A.
 Sokasodik. Multiplicatur. M. A.
 Meg sokasodik.
 Sokasodás. Incrementum. Pázm. Pred. p. 450.
 Sokasodható. Multiplicabilis. M. A.
 Sokasul. Multiplicatur. M. A.
 Meg sokasul. Káldi, Prov. 29: 16.
 Sokasulás. Multiplicatio. M. A.
 Sokasulható. Multiplicabilis. M. A. L.
 SOKASÁG. Multitudo, frequentia, populus, coetus. M. A.
 Sokaságos. Multiplex. Káldi, Job. 5: 25.

SOKAT. Multum. Sokat igér, keveset ad. km.
 Sokat bé hozó. Fructuosus, quaestuosus. S. I.
 Sokat evő. Edax, vorax, gulo. S. I.
 Sokat érő. Pretiosus. S. I.
 Sokat hányja veti magát. Nimium se jactat.
 Sokat ivó. Bibax, potator, multibibus. S. I.
 Sokat iható. idem. M. A.
 Sokat hallj, láss, keveset szólj. km. Audi, vide, tace. M. A.
 Sokat látott, hallott ember. Homo multijugis experientiae. S. I.
 Sokat szálló. Multiloquus. M. A.
 Sokat tudó. Multiscius. M. A.
 SOKATÁL, sokatálja. Multiplicat. Mikes Kelemen, Török Orsz. Lev.
 SOKÁ. Diu, tarde. M. A. A' nagy fák soká nyölnek, de hamar el dőlnek. km.
 Soká élő. Longaevus. S. I.
 Soká tart. Durat. M. A.
 Soká tartó. Diuturnus, durabilis. M. A.
 Sokáig. Diu. M. A. A' szép ruha főtall tart sokáig. km.
 Sokáig tartó. Diuturnus, durabilis. M. A.
 Sokára. Post multum tempus elapsus. S. I.
 SOKBA. In multum.
 Sokba avatkozik. Ad multa se ingerit.
 Sokba bocsátkozik. idem.
 Sokba ereszkedik. idem.
 Sokba kap. Multa arripit, multis se occupat.
 Sokba kerül. Multum constabit.
 SOKÉRT nem adja. Magni facit.
 SOKHOZ látó, semmivel bíró. km.
 SOKKAL. Multo. M. A.
 Sokkal adós. Obaeratus. S. I.
 Sokkal bíró. Multipotens. S. I.
 Sokkal inkább. Multo magis, potius, imo. M. A.
 Sokkal tartozik. Fülíg adós. Sz. D.
 Sokkal több. Multo plus.
 Sokkal többször. Compluries. M. A.
 SOKORLAT. Erdélyi szó: Búza-virág. Lippai János, Virág. Kert. p. 140.
 SOKRA. Ad multum.
 Sokra böcsüli. Multi facit, multi aestimat. M. A.
 Sokra megy. — Sok kevés sokra megy. km.
 Sokra vitte dolgát.
 SOKSÁG. Multitudo. item Populus, vide Sokaság. M. A.
 Sokságos. Frequens, multus, copiosus, multiplex. M. A.
 SOKSZOR. Multoties, saepe, frequenter.
 Sokszor a' meny-hal helyett kigyót húzunk ki. km.
 Sokszori. Frequens, creber. S. I.
 Sokszoros. Multiplex. S. I.
 Sokszoroz, sokszorozza. Multiplicat. S. I.
 Sokszorozás. Multiplicatio.
 Sokszorozandó. Multiplicandus.
 Sokszorozó. Multiplicator.
 Sokszorta. Saepius, iterato, frequenter. S. I.
 SOLOSMA.
 SOLOSMA. R. Hymnus, rhythmus, collecta, v. cultus, veneratio. S. I.

SOLOSMÁJA. Ejus rhythmus, ejus collecta. Bán' solosmája. Collecta victualium olim Bano praestari solita.
 Boldog aszszony' solosmája. Officium, v. rhythmus de B. Virgine.
 SOLOSMÁS könyv. Breviarium. Heltai de Colomanno.

SOLTÉSZ.

SOLTÉSZ. R. Scultetus. Szirmai, Parab. p. 95.

SOM.

SOM. Cornum. M. A.
 Som. FF. Bereg, Sáros, és Somogy Vben.
 Som-fa. Cornus. M. A.
 Som-fánál főző. Avarus, tenax, parcus. M. A.
 Som-fa-bot. Faludi, N. U. p. 92. N. A. p. 190.
 Som-fa-botozza. Verberat fuste e corno facta. Meg som-fa-botozza. Dug. km. 1. R. p. 147.
 Som-fa-kenet. Fustigatio. Csuzi. p. 17.
 Som' falva. F. Marmaros Vben.
 Som-hegy. Hegy Veszprém Vben.
 Som-kerék. E. F. belső Szolnok Vben.
 Som-koró. Melilotus. PP.
 Som-kút. Sz. P. Gömör Vben. E. F. belső Szolnok Vben.
 Som-kút' pataka. E. F. Kóvár' Vidékében.
 Som-mag az, nem fog alá való " km. Dug. 2. R. p. 112.
 Som-szeg. Hegyes fejü szeg.
 SOMOD. Parvum cornum.
 Somodi. F. Abaúj Vben.
 Somodor. Sz. P. Somogy Vben.
 SOMOGY. F. Baranya Vben. Sz. PP. Bars, és Bihar Vben.
 Somogy-vár. F. Somogy Vben.
 Somogy Vármegye. Comitatus Simighiensis.
 Somogyi. Simighiensis. Csak nyugszik, mint a' Somogyi gyermek. km.
 Somogyság. Tota terra v. totus populus Simighiensis.
 SOMLYÓ. Hegy, és több helység' neve Magyar és Erdély Országban.
 Somlyai bor. Vinum Somlaviense.
 SOMOLYOG (mint Mosolyog). Ridet, subridet. M. A. Monozslai, de Cult. Imag. p. 303.
 SOMOS. Cornum habens, corno abundans.
 Somos. MV. Sáros Vben. F. Arad, Sz. P. Abaúj Vben. E. F. közép Szolnok Vben.
 Somos erdő. Cornetum. M. A.
 Somos Keszi. F. Arad Vben.
 Somos kö. Sz. P. Nógrád Vben.
 Somos új falu. FF. Nógrád, és Sáros Vben.
 Somosd. E. F. Maros Székében.
 SOMPÁCZ. Sz. P. Szala Vben.
 SOMPOLY.
 Sompolyodik. Bé vonakodik valahová. Sz. D. Meg sompolyodik. Biró Márton, Micae. p. 170.
 SOMPORDÁL, sompordálja. Sollicitat. PP.
 SOMSÁLY. Sz. P. Borsod Vben.

SOMMA.

SOMMA. Summa. M. A.

SOMMÁJA valaminek. *Summarium. M. A.*
SOMMÁL, sommálja. *Cogit in summam.*
 Thelegdi, Felelet. p. 44.
Sommálás. Thelegdi. l. c.
SOMMÁS. Multus, numerosi.
 Sommáson. Numerose.

SONDA.

SONDA. L. SANDA.

SONHA.

SONHA. R. Nunquam. Bátori.

SONKOLY.

SONKOLY. *Stymma. M. A.*
 Sonkoly-szójó. Juh-farku szőlő.
SONKOLYA az olaj gyümölcsnek. *Fraces.*
 M. A.
 Sonkolya a' viasznak. *Metys. M. A.*
SONKOLYOS. FF. Bihar Vben.

SOP.

SOP.
SOPÁNKODIK. *Ambigit, angitur animo,*
quiritatur. M. A.
 Sopánkodás. *Quiritatus, dubietas, fluctua-*
tio. M. A.
 Sopánkodva. *Quiritando. Pázm. Pred. p. 451.*
SOPÁR. *Micrologus, parcus, sterilis. M. A.*
 Sopárkodik. Sz. D.
 Sopárság. *Micrologia, parcitas. M. A.*
SOPONYA. F. Fejér Vben.
SOPORNYA. F. Nyitra Vben.
SOPRONY. (Sopor-hony?) KV. Soprony
 Vben.
 Soprony Vármegye. *Comitatus Sopron-*
niensis.
 Kis Soprony, Nagy Soprony. Sz. PP.
 Békés Vben.

SOR.

SOR. *Series, ordo. M. A.*
 Sor-gyöngy. *Linea unionum. S. I.*
 Sor-hajó. *Navis classica, bellica. Li-*
nienischiff. S. I.
 Sor-hegy. *Catena montium, montes*
uncti. S. I.
 Eb-sor. Majd reád kerül az eb-sor.
 Sz. D.
 Tulsó sor. Ollyan szép, mint a' tulsó
 sor. km.
SORA. *Ejus series.*
 Sora-vesztett. Ki a' sorát el hagyta,
 vagy a' sorból ki hagyattatott. S. I.
SORATLAN. *Non habens seriem.*
SORBA. *In ordinem. Sorba megy, mint*
a' Porpácsi bíróság. km.
 Sorba állítja. *Statuit in ordinem.*
 Sorba őrzik. *Per vices custodiunt.*
 Egyenes sorba vett utsal. Sz. D.
SORBAN. *In ordine. Néked is csak sor-*
ban van a' házad: nem nagy úrvagy.
SORBÉLY. *Emberiza miliaria. Graue Am-*
mer. S. I. Turdela, turdus minor.
 S. K.
SOROK. *Angulus.*
 Sorok. Sz. P. Vas Vben.
 Sorok. Folyó víz Vas Vben.

Sorok' mentében. *Qua fluvius Sorok de-*
currit.

Sorok-sár. *MV. Pest Vben.*
Sorki. *Angularis v. adjacens fluvio Sorok.*
Sorki Kisfalud. F. Vas Vben.
Sorki Tótfalud. F. Vas Vben.
Sorki Újfalu. F. Vas Vben.
SOROMPÓ. *Palus praeclusorius.*
 Sorompó-fák. *Geidler, Hadi Okt. p. 40.*
SORONKENT. *Seriatim, ordinatim.*
SOROS. *Divisus in ordines, vel qui or-*
dine vicis suae succedit.
 Soros a' pásztorok között.
SOROZZA. *Ordinat. S. I.*
SORRAL. *Ordine.*

SORS. *Sors. M. A.*
 Sors-huzás. *Tractus sortis.*
 Sors-mondás. *Sortilegium.*
 Sors-mondó. *Sortilegus, planetarius. S. I.*
 Sors nélkül való. *Exsors. M. A.*
 Sors-tartó edény. *Olla fortunae. Káldi,*
Vasárnapi Pred. p. 533.
 Sors-vetés. *Sortitio, sortitus. M. A. CM.*
 Sors-vetéssel jövendölés. *Sortilegium.*
 M. A.
 Sors-vetetlen. *Insortitus. M. A.*
 Sors-vető. *Sortitor. M. A.*
 Sors szerint jutott nekem ez. *Sorte mi-*
hi obtigit. Sz. D.

Sorsa. *Ejus sors, ejus status.*
 Sorsom: állapotom.
Sorsol. *Sorsot mond, vagy sorsot húz. S. I.*
 Sorsolás. *Sors-mondás, v. sors-huzás. S. I.*
Sorsos. *Consors, socius.*
 Sorsosom: társom.
 Sorsosai: egyenlő szerencséjű társai.
 Sz. D.
 Sorsoz. *Csuzi, Sip-szó. p. 68.*
 Sorssal. *Szerencsén. Sorte, sortito. M. A.*
 Sorssal jövendölő, választó. *Sortilegus.*
 M. A.
 Sorssal választott. *Clericus. M. A.*

SORV.
Sorvad. *Tabet, tabescit, contabescit,*
macescit. S. I.
 El sorvad. *Vajda. K. É. 1. R. in Praef.*
Sorvadás. *Tabes. Abzehrung. S. I.*
Sorvadtt. *Tabidus.*
Sorvadtság. *Tabes, macies. Sz. D.*
Sorvaszt, sorvasztja. *Tabefacit, emaciat.*
 S. I.
 Sorvasztó bánat. *Dolor tabificus. Sz. D.*
 Sorvasztó hideg-lelés. *Febris sicca.*

SOTÓ.

SOTÓ. *Praelum, torcular. M. A. NC. p.*
105. L. SATU.
 Sotó-szekrény. *Trapetes. N. C. l. c.*
SOTOLLÓ. *Vectarius. NC. p. 105.*

SOVÁNY.

SOVÁNY. *Sterilis, aridus. M. A. (Videtur*
ex radice SÓ derivari. Si sal eva-
nuerit, in quo salietur? cum sale
supersperso sterilitas agris inferatur).
 Sovány atyafiak. *Pázm. Kal. p. 773.*
 Sovány eledel. *Cibus aridus.*
 Sovány föld. *Ager effoetus, sterilis. S. I.*
 „Sovány helyen bocsátál ki“ *km. Anthe-*
ricum metis. M. A.
 Sovány kövecses. *Lapidusos. PP.*

Sovány szemmi. *Nihil est. Pázm. Kal.*
 p. 769.

SOVÁNYÍT, *soványítja. Facit sterilem v.*
macrum. Pázm. Pred. p. 27.
 El soványítja. *Pázm. Pred. p. 53.*
 Meg soványítja. *Pázm. Pred. p. 933.*
 Meg soványítja a' földet. *Defrugat ter-*
ram. PP.
SOVÁNYKODIK. *Sterilescit, macrescit. S. I.*
 El soványkodik. *idem. Landovics István,*
Pred. p. 224.
 Meg soványkodik. *idem.*
SOVÁNYODIK. *idem. S. I.*
 Meg soványodik. *Sterilescit. M. A.*
SOVÁNYUL. *idem. S. I.*
SOVÁNYON. *Sicca, aride. M. A.*
SOVÁNYSÁG. *Sterilitas. M. A.*

SOVÁR.

SOVÁR. *Avidus, inhians. S. I.*
 Sovár ember. Sz. D.
SOVÁROG. *Inhiat.*
 Sovárgás. *Prágai. p. 58.*
 Sovárgó. *Inhians. Sz. D.*
SOVÁRSÁG. *Aviditas, ambitio. Sz. D. S. I.*

SÓ.

SÓ.

SÓ. *Sal. M. A. Nálom is sóval sóznak. km.*
 Só-adó. Sz. D.
 Só-akna. *Salina. M. A. CM.*
 Só-bánya. *idem. M. A. VR.*
 Só-áros. *Salarius. M. A. CM.*
 Só'falva. *F. Marmaros Vben. E. F. Do-*
boka Vben, és Udvarhely Székében.
 Só-féreg. *Salsilago. S. I.*
 Só-ház. *Depositorium salis.*
 Só-iz. *Salsedo. M. A.*
 Só-kút. *F. és Sz. P. Zemplin Vben.*
 Só-mázsáló. *Salis ponderator.*
 Só-millye. *Salinum. M. A. Só-edény.*
 Só-pajta. *Depositorium salis. PP.*
 Só-tartó. *Salinum. M. A. CM.*
 Só-törő. *Fistillum pro sale minuendo.*
 Só-vár. *F. Sáros Vben.*
 Só-várad. *E. F. Maros Székében.*
 Só-vár-hegy. *F. Bihar Vben.*
 Só-vető. *Csárda Pozsony Vben.*
 Só-vető. *E. Hegy Csik Székében.*
 Só-víz az aknában. *Salsilago, salsugo,*
muria, muries. M. A.
 Akna-só. *Sal fossile nativum. Sz. D.*
 Csoda-só. *Sal Glauberi.*
 Forrasztó só. *Sal ammoniacum.*
 Hab-só. *Sal fusile. Sz. D.*
 Keserű só. *Sal amarum. S. K.*
 Konyha-só. *Sal communis.*
 Kő-só. *Lapis salis. Nem sok kő-sót esz-*
nek meg együtt. km.
 Kuk-só. *Sal coctile.*
 Lúg-só. *Sal alcalinum. Mitterpacher.*
 Por-só. *Sal pulveratum.*
 Szék-só. *Natrum. S. K.*
 Szem-só. *Sal gemmae. S. K.*
 Tengeri só. *Sal marinus. S. K.*
 Tím-só. *Alumen.*
SAVA. *Ejus sal. El költt sava étkének. km.*
 Savát ki nyomtatja, vonatja. Sz. D.

SAVAK. Salia. S. I.
 SAVANY (Só-any. Mater salis, idest Principium aciditatis). Oxygenium, acidum. Savanyít, savanyítja. Fermentat, acidum facit. M. A.
 Bé savanyítja. Acidat. S. I.
 Meg savanyítja. Acidum facit, fermentat. M. A.
 Savanyítás. Fermentatio. M. A.
 Savanyító. Acidans, fermentans, sale condens. M. A.
 Savanyodik. Acet, acescit. M. A.
 Meg savanyodik. Acescit, fermentatur. M. A.
 Savanyoszik. idem. Lippai, Vet. Kert. p. 206. 212.
 Savanyu, Savanyó (Ahnépi ki ejtés szerint SÖNYŐ.). Austerus, acidus. M. A. A' szép alma is gyakorta savanyu. km.
 Savanyó alma. Pomum acidum. M. A.
 Savanyu káposzta. Brassica condita. S. I.
 Savanyu répa. Rapa muriatica. S. I.
 Savanyó szabásu. Subacidus, subacidulus. M. A.
 Savanyu víz. Aqua acidula, acidulae. S. I.
 Savanyóság. Austeritas, acor, acerbitas. M. A.
 Savanyul. Acescit. M. A.
 SAVÓ. Serum lactis. Lásd följebb.
 SÓBAN áztatja. In sale macerat.
 SÓI. Salarium. M. A.
 SÓN. In sale.
 Egy són, kenyeren lenni valakivel. Igne eodem, et aqua.
 SÓS. Salsus. M. A.
 Sós. Sz. P. Szatmár Vben.
 Sós áru. Salsamentum. S. I.
 Sós eledel-áros. Salsamentarius. M. A.
 Sós fa. Herberis. S. I.
 Sós fű. Acetosa, oxalis. S. I.
 Sós halak. Pisces muria conditi, salsa-menta. PP.
 Sós kút. FF. Vas, és Fejér Vben.
 Sós lórom. Oxylapathum. M. A.
 Sós mező. E. F. belső Szolnok Vben.
 Sós patak. E. FF. belső Fejér, és Torda Vben.
 Sós percz. Crustula salsa.
 Sós szabásu. Subsalsus. M. A.
 Sós tej. Colostium, oxygala. M. A.
 Sós tenger. Mare salsum. Káldi, Gen. 14. 3.
 Sós tó. Tó Csongrád Vben.
 Sós ur. Salis perceptor.
 Sós víz, sós lé. Muria, muries, salsugo, salsilago. Pázm. Pred. p. 1148.
 Faludi, N. A. p. 97.
 Sóssan. Salse. M. A.
 Sóska. Acetosa, oxygalis, rumex. CM.
 Fai sóska. Oxyacantha crispina. NC. p. 71.
 Kerti sóska. Acetosa hortensis.
 Ló-sóska. Lopathum acutum. S. K.
 Madár-sóska. Acetosella. S. K.
 Mezei sóska. Acetosa campestris.
 Sósság. Salsedo, salsitudo. M. A.
 Sósságos. Salsuginosus. M. A. L.
 SÓTALAN. Insulsus. M. A.
 Sótalan eledel. Cibus insulsus.
 Sótalan sós pogácsa. Ferula.
 Sótalan tréfa. Sales insulsi.
 Sótalanság. Insulstas. Pázm. Pred. p. 979.
 Sótalanúl. Insulse. Sóssat eyett, sótalanúl kellett föl. km.

SOVÁNY. Lásd följebb.
 SÓZ, sózza. Salit, sale conspergit. M. A.
 Bé sózza. Sale condit, muria condit. PP.
 El sózza. Valde salsum facit. A' jó szakács is el sózza a' levest. km.
 Le sózza. Sale condit. item Dejicit, deponit, decutit. S. I.
 Meg sózza. Salit, sale condit. M. A.
 SÓZÁS. Salitura. M. A.
 Birka-sózás. Salitura ovium.
 Marha-sózás. Salitura pecorum.
 Sózó. Saliens.
 Sózó körtvély. Species pyri.
 Sózó szilva. Prunum agreste. Vad szilva. M. A.
 Sózott. Salsus, sale conditus. M. A.
 Bé sózott hal. Piscis sale conditus.
 Bé sózott hús. Caro sale condita.
 Meg sózott. Salsus. M. A.
 Sózottság. Salsura. M. A. CM.

SÓCZE.

SÓCZE. Él ezen szóval Pázmán gyakran. „Mint oskolázzák Szent Pált ezek a' sóczék.“ Pázm. Kal. p. 383.
 Sócze mesterek. Pázm. Kal. p. 437.
 Paraszt sóczék. Pázm. Kal. p. 708.
 Taknyos orrú tetves. sócze. Pázm. Kal. p. 363.

SÓDOR.

SÓDOR. Perna, sectile. M. A. Más a' sógor, más a' sódor. km.

SÓGOR.

SÓGOR. Affinis. M. A. Sok sógor, sok dárda. km.
 Sógor aszszony. Domina affinis.
 Nemet sógor.
 SÓGORA, Ejus affinis. Sok sógora van a' gazdagnak. km.
 SÓGOROS. Affinitatem habens.
 Sógorosodik. Affinitatem contrahit, fit affinis. S. I.
 SÓGORSÁG. Affinitas. M. A. Sógorság, komaság nem nagy atyafiság. km. Dug. 1. R. p. 42.
 Sógorságosok. Consoceri. M. A.

SÓLYA.

SÓLYA. Solea, sandalium. M. A.
 Solya-csináló. Solearius. M. A.
 Bársony-solya. Solea byssina. Pázm. Pred. p. 29.
 SÓLYÁJA. Ejus solea, ejus sandalium.
 Venus' solyája. Káldi, Ünnepn. Pred. p. 87.
 SÓLYÁS. Soleatus. M. A.
 SÓLYÁZ, solyázza. Soleis induit.
 Föl solyázza. Csuzi, Sipszó p. 59. Tromb. p. 304.

SÓLYOM.

SÓLYOM. Falco. M. A. Néha a' bagolyt nagyobbra böcsülik a' sólyomnál. km.
 Solyom' fia. Juvenis falco. A' bagoly-nak nem leszz sólyom' fia. km.

Solyom-kő. Falkenstein. E. F. Doboka Vben.
 Solyom' telke. E. F. Kolos Vben.
 Fejér sólyom. Cataracta. NC. p. 115.
 SÓLYMÁSZ. Hieracolum, ornitholabus. PP. Ita sunt dicti etiam tributarii in Transylvania, qui olim hac sola ave (falconibus) solvebant tributum Turcarum Imperatori. Lásd Benkő, Transylvania. P. 1. p. 133.
 SÓLYMOS. Falconibus abundans.
 Solymos. t. h. n. M. és E. Országban.

SÓR.

SÓR. Lucus, saltus. M. A.
 SÓRÁL. Vagatur, circumit, oberrat. Káldi, Innepn. Pred. p. 184.
 Sórálás. Káldi, Innepn. Pred. p. 37. 55.
 SÓROS. Saltuosus. Habens lucum.
 Magyar sóros. F. Baranya Vben.
 SÓRUL. Vagatur. Lásd Illyés Püspök' Pred.

SÓT.

SÓT.
 SÓTONY. F. Vas Vben.

SÖ.

SÖG.

SÖG.
 SÖGÖD. E. F. Csik Székében.

SÖJ.

SÖJ. Sz. P. Nógrád Vben.
 SÖJTÖR. FF. Soprony, és Szala Vben.

SÖM.

SÖM.
 SÖMJÉN. FF. Szala, és Vas Vben.
 SÖMÖLCS. Verruca. PP. Lásd SÜMÖLCS.
 Sömölcső. idem. NC. p. 353.
 Sömölcsős. Verrucosus. NC. 1, c.
 SÖMÖCSÉNY. Verruca. Lippai, Gyüm. Kert. p. 162.
 SÖMÖR. Papula. M. A. CM.
 Sömör-fű. Batrachium. M. A.
 Sömörög. Papula. Thelegdi, Pred. 3. R. p. 733.
 Sömörög. Corrugatur, rugas accipit. S. I.
 Sömörögés. Corrugatio. M. A.
 Sömörögés el terjeszti. Erugat. M. A.
 Sömörögős. Rugosus. M. A.
 Sömörögeti. Corrugat. M. A.
 Sömörögő. Ruga. NC. p. 353.
 Sömörögős. Rugosus. M. A. NC. p. 353.
 Sömörögőzik. Corrugatur.
 Sömörögözés. Ruga, corrugatio. M. A. CM.
 Sömörögözött. Rugosus. M. A.
 Sömörögözött orcza. Ruga. NC. p. 191.
 Sömörít, sömöríti. Caperat. M. A.
 SÖMÖRÖS. Habens impetiginem. Káldi, Levit. 22. 22.

SÖP.

SÖP.
 SÖPÖR, söpri. Verrit, converrit. M. A.
 Még ő is talál, mit söpörjön maga háza előtt. km.
 El söpri. Abverrit.
 Föl söpri. Perpurgat.
 Ki söpri. Everrit, expurgat. M. A.
 Le söpri. Deverrit.
 Meg söpri. Deverrit, converrit, expurgat. M. A.
 Söprödék. Putamen. CM.
 Söprelek. Purgamen, purgamentum, quinquiliac. M. A.
 Söprés. Scopatio.
 Ki söprés. Expurgatio. M. A.
 Meg söprés. idem. M. A.
 Söprött. Versus, purgatus. M. A.
 Meg söprött. idem. M. A.
 Söprő. Scopae. M. A. item Scopans. Új söprő jól söpör. km.
 Söprő-fű. Scabiosa vulgaris, tenuifolia, artemisia. M. A.
 Söprő-kóró. Spartium scoparium. S. I.
 Söprő szolga. Scoparius servus. NC. p. 401.
 Kémén-söprő. Caminarius, fumarius. S. K.
 Ruha-söprő. Scopula. S. K.
 Toll-söprő. Evverriculum anserinum. S. K.
 Utsza-söprő. Scopator platearum. S. K.
 Söpröget, söprögeti. Scopat saepius.
 Söprögető. Verrens, converrens, expurgans. M. A.
 SÖPRÜ. Faex. M. A.
 Söprü-pálinka. Crematum e faecibus vini.
 Bor-söprü. Faeces vini. S. K.
 Olaj-söprü. Amurca. S. K.
 Söprüs. Faeculentus. M. A.
 Söprüs bor. Vinum non defaecatum. S. I.
 Söprüstül. Una cum faecibus.
 SÖPTE. F. Vas Vben.
 Söptér. Sz. P. Györ Vben.

SÖR.

SÖR. Cerevisia. M. A. Jó a' sör, de bor az annya. km.
 Sör-áros. Cerevisarius. M. A.
 Sör-árpa. Polenta. Malz. S. I.
 Sör-eczet. Acetum e cerevisia. Erős mint a' sör-eczet, kilencz icze egy főzet. km.
 Sör-főzés. Coctura cerevisiae, cerevisiae braxatio.
 Sör-főző. Coctur cerevisiae, braxator. M. A. Ki adtak rajta, mint a' sör-főzők az ürmön. km. Dug. 1. R. p. 245.
 Sör-főző üst. Ahenum cerevisiarum. PP.
 Sör-élesztő. Spuma cerevisiae.
 Sör-ház. Caupona cerevisiaria. S. I.
 Sör-leves, Sör-czibre. Sorbitiuncula cerevisiaria. PP.
 Sör-malota. Quisquiliae cerevisiariae. PP.
 SÖRNYE. F. Somogy Vben.
 SÖRÖS. Cerevisarius. M. A.
 Sörös hordó. Cupa cerevisiaria. PP.
 SÖRÖZ. Sört iszik. — Egygyütt sörözetek.

SÖRTE.

SÖRTE (Sörtvély). Seta. M. A.
 Sörtély-fák. Geidler. H. Okt. p. 40.
 SÖRTÉS. Setosus. item Hirsutus, hirtus, hispida. M. A.

SÖTÉT.

SÖTÉT. Tenebrae, tenebrosus, tenebricosus, tenebrosus, tenebricus. M. A.
 Mint a' pokol, olly sötét. km.
 Sötét estve. Sero vespere.
 Sötét gondok. Faludi, N. E. p. 47. E. M. p. 9.
 Sötét hajnal. Lux dubia, confinium lucis ac noctis. S. I.
 Sötét lék. Franzblau. S. I.
 Sötét kút. F. Bars Vben.
 Sötét pej. Subniger, fulvus, fuscus. S. I.
 Sötét szeg. Ater, pullus, nimium fuscus. S. I.
 Sötét szín. Ater, fulvus. M. A.
 Sötét vörös. Dunkelroth. S. I.
 Sötét zöld. Stahlgrün. S. I.
 SÖTÉTEDIK, Sötétődik. Tenebrescit. M. A.
 Bé sötétedik. Intenebrescit. M. A.
 El sötétedik. Tenebrescit.
 Meg sötétedik. Contenebrescit.
 SÖTÉTELLIK. Atrescit, tenebrescit.
 Sötéteüll. Subtenebrosus.
 SÖTÉTÉS. Tenebricosus, tenebrosus, opacus. M. A.
 Sötétesedik. Subtenebrescit.
 Sötétesedik. idem.
 Sötéteskedő hajlék. Faludi, N. U. p. 27.
 Sötéteség. Tenebricositas, obscuritas. S. I.
 SÖTÉTITI, sötétíti. Obtenebrat, opacat. M. A.
 Bé sötétíti. Obtenebrat. M. A.
 Meg sötétíti. idem. M. A.
 Sötétítés. Obtenebratio, obscuratio.
 Meg sötétítés. idem. M. A.
 SÖTÉTKOR. In tenebris, noctu. Faludi, T. E. p. 165.
 SÖTÉTSÉG. Tenebrae, opacitas. M. A.
 Sötétség' fejedelme. Princeps tenebrarum.
 Sötétséges. Tenebrosus. M. A. L.
 SÖTÉTÜL. Noctescit, tenebrescit. M. A.
 Bé sötétül. Obtenebratur. M. A.
 El sötétül. Noctescit. CM.
 Meg sötétül. Obscuratur, obtenebrescit. M. A.
 Sötétülés. Tenebratio.
 Bé sötétülés. Obtenebratio, obscuratio. M. A.

SÖVÉNY.

SÖVÉNY. Sepes, maceria. M. A. Jó lécz jó sövényt tart. km.
 Sövény' falva. E. F. Küküllő Vben.
 Sövény' háza. F. Györ Vben. Sz. P. Csongrád Vben.
 Sövény-kert. Cinctura e sepibus. Geidler. H. Okt. p. 19.
 Sövény - szeg. E. F. Kő-halom' Székében.
 SÖVÉNYEL, sövényeli, sövényli. Sepit.
 Bé sövényli. Circumsepit. M. A.
 Sövényölt. Kertelt. Septus. M. A.
 SÖVÉNYEZ, sövényezi. Bé kerteli. Sepit. M. A. Pázm. Pred. p. 344.
 Bé sövényezi. Circumsepit. Káldi, Job. 19: 8.
 Sövényezés. Sepimentum. Vajda. 2. K. p. 331.
 Sövényezet. idem.

SÓ.

SÖRE.

SÖRE. Pecus saginatum, bos v. sus saginatus. S. I.

SÖREG.

SÖREG. Sturio secundus. M. A. Acipenser stellatus. Schörgel. Oroszúl: Sevru-ga. S. I.

SÖT.

SÖT. Imo. M. A.
 Söt inkább. Quin, potius, quin imo. M. A.
 Söt még. Quin etiam. M. A.

SP.

SPANYOL.

SPANYOL. Hispanus. M. A. Káldio: Spanyol. 1. Machab. 8: 9.
 Spanyol megygy. Amarellum, cerasum cecilianum.
 Spanyol ország. Hispania. M. A.
 Spanyol országi. Hispanicus. M. A.
 Spanyol tobák. Tabaca flava.
 Spanyol viasz. Cera hispanica, cera miniatula. PP.

SPANYOLÚL. Hispanicice.

SPÁRGA.

SPÁRGA. Corrua. M. A.
 Spár-ga-födő. VV. L.
 Spár-ga-főzés. Érti, mint a' Vénéki asz-szony a' spár-ga-főzést. km.
 Spár-ga-fű. Nyúl-árnyék. Corrua. M. A. L. Faludi, N. U. p. 161.
 SPÁRGA. Filum retortum, tomex canabina. PP.

SPEHELY.

SPEHELY. Paxillus, clavicularius ligucus. M. A.

SPÉK.

SPÉK. Vox germanica, latine Lardum. M. A.
 SPÉKEL, spékeli. Lardo adhibito pingvat carnes macras. M. A.
 Meg spékeli. Lardo interpungit, configit, trajectat. PP. Faludi, N. U. p. 128.
 Spékélő tű. Acus traductoria lardi.

SPIKINÁRD.

SPIKINÁRD. Nardus, spicinardus, lavedula major. M. A.

SPINÁCZ.

SPINÁCZ (Spinát, Spénót.) Spanachium, olus hispanicum. M. A.

SPONGYIA.

SPONGYIA (SPONDIA. M. A.). Spongia.
SPONGYIÁS (SPONDIÁS. M. A.). Spongiosus.

SR.

SRÁGLYA.

SRÁGLYA (Saraglya. M. A.). Clathrum,
gestatorium. Dug. km. 1. R. p. 153.

SRAMP.

SRAMP.
SRAMPOS czirkalom. Héltai. p. 170.

SRÉT.

SRÉT (Serét, Sörét.). Glarea plumbea,
grando plumbea. S. I. 1-ső Rákóczi
Györgynél „Serte“

SRÉTEZ, srétezi. Grandine plumbea petit.
Meg srétezte. Impetiit ictu globulorum
plumbeorum.

SRÓF.

SRÓF (SORÓF. PP.). Cochlea, cochlea
torcularia. PP. Epitonium v. cochlea,
trochlea. Schraube. S. I.

SRÓFOL, srófolja. Torquet, torquendo
cogit, cochleam circumagit. S. I.
Belső srófolja. Intorquet, trochleae opé
inserit. S. I.

SRÓFOS. Cochleatus. S. I.

ST.

STOMP.

STOMP. Mola contusoria. PP. Él ezen szó-
val Monoszlai is, de Cultu. p. 202.

STÖMPÖLY.

STÖMPÖLY (STEMPELY. PP.). Palanga,
truncus. M. A. Él ezen szóval Pázmán
is, Kal. p. 18. és Tamasztechnak veszi.

STRÁZSA.

STRÁZSA. Vigilia, speculatus, excubatio,
excubiae, custodia. M. A.

Strázsa. t. h. n. M. és Erdély Országban.

Strázsa-állás. Statio. M. A.

Strázsa-álló. Excubitor, vigil, station-
arius. M. A.

Strázsa-álló sereg. Statio. M. A.

Strázsa-ház. Domus vigiliarum.

Strázsa-hegy. Hegy, Esztergom Vben.

Strázsa-mester. Vigiliis praefectus. S. I.

STRÁZSÁL, strázsálja. Custodit, excubat,
vigilias agit. S. I.

STRÁZSÁT áll. idem. M. A.

Strázsát állit. Excubitores collocat, cu-
stodias statuit. PP.

STRUCZ.

STRUCZ. Struthio.
Strucz-madár. Struthius. M. A. Pázm.
Pred. p. 197. Faludi, N. E. p. 211.
Strusz-madarak. Pázm. Pred. p. 1196.
Strucz-tojás. Ovum struthionis.

SU.

SUARCZ.

SUARCZ. Cinctus, supparum. M. A. Sup-
parum. Schurtz. NC. p. 451.

SUBA.

SUBA. Chlaena, toga pellita. M. A. Bo-
londnak guba, nem szép suba. km.

Suba' hosszu galléra. Humerale, epo-
mis. PP.

Téli suba. Toga pellita hyemalis. Nyár-
ban szaggatja a' téli subát. km.

SUBICZA. Amiculum, tunica, iudusia.
M. A.

Subiczás. Tunicatus. CM.

SUD.

SUD.

SUDAMLÍK. Perniciter elabatur, subito
abripitur, volat, jaculatur. M. A.

Egyszeriben el sudamlott. Sz. D.

Bé sudámlík. Illabatur, involat. M. A.

SUDAR. Karcsu, vékony v. hajló, haj-
lékony. S. I.

Sudar hajó. Sz. D.

Sudar szarvu ökör. Sz. D.

Sudar veszsző.

Sudara. Vékonya.

Ostor' sudara. Flagelli tenuior finis.

Sudaras. Tenuatus.

Sudaras ostor. Flagellum tenuatum.

Sudaras veszsző. Faludi, N. A. p. 71.

Sudarat fon az ostorba. Sz. D.

SUG.

SUG.

Sug-ág. E. F. Belső Fejér Vben.

SUGATAG. F. és Telek Marmaros Vben.

SUH.

SUH. Sonus concussae vestis.

SUHAD. Cedit, labitur, prolabitur cum
strepitu. S. I.

Bé suhadt közép szarig a' semlyékbe.
Sz. D.

Le suhadt a' sárba. Sz. D.

SUHANCZ. Juvenis pubescens, adolescens.
S. I. Nevendék paraszt ficzkó. Sz. D.

SUHÁNG. Vitilis virga. S. I. Hosszu vesz-
sző. Sz. D.

Suhángolja. Virga caedit.

Meg suhángolja. idem. Kulcsár Haszn.
Mul. 1826. 2. R. p. 104.

SUHÉ. Everriculum. Varsa. CM.

SUHHAN. Cedit cum strepitu.

El suhant mellette.

Ki suhhan. Excidit. S. I.

Le suhant a' székérről. Sz. D.

Suhant, suhantja. Prosternit cum stre-
pitu, facit, ut cadat cum strepitu.

SUHÍT, suhitja. idem. Lásd alább: SUJT.

SUHINT. idem.

Meg suhintotta. Sz. D.

Reá suhintott. Sz. D.

SUHOG. Susurrat. M. A. v. Strepit, v.
sibilat.

Suhog, mint a' forró zsír a' serpenyő-
ben. Frigutit, fritinnit. PP.

Suhog az eső — ostor — szél — hátán
a' veszsző — a' selyem öltözet.
Suhogás. Susurrus, susurratio. M. A. v.
Strepitus, crepitus, v. sibilus vir-
gae, flagelli.

SUJT.

SUJT, sujtja. Caedit, percutit. M. A.

Sujtsd agyon. Sz. D.

Sujtsd a' földhöz. Allide terrae.

Ki sujtja. Everberat, excutit. M. A.

SUJTÁS. Ictus, percussio. M. A. item Bo-
riték, borítás, borított sinor. Sz. D.

Sujtás sinor. Chorda sericea, tenuis, levis.

Sujtásnak csattanása. Tax tax. M. A.

Sujtással ki hánytt ruha. Vestis chorda
tenui exornata. S. I.

Sujtásos.

Sujtásos nadrág. Sz. D.

Sujtásos sinor. Chorda virgata. PP.

Sujtásozza. Sujtással ki hányja. Sz. D.

Ki sujtásozza. idem. Sz. D.

SUJTOGAT, sujtogatja. Caedit, ferit, fla-
gellat. M. A.

SUJTOLJA. idem. M. A. Káldi, Vasárnapi

Pred. p. 582.

Sujtolás. Beniczki p. 56.

SUJTVA. Percutiendo, caedendo. PP.

SUK.

SUK. E. FF. Kolos Vben.

SUKORÓ. F. Fejér Vben.

Sukoród. Sz. P. Somogy Vben.

SUKURUS. Sági Plébános' erdeji Kocs-Ba-
bai határban.

SULYOM.

SULYOM. Tribulus aquaticus, nux aqua-
tica lacustris, castanea aquatica.
M. A. PP. Vizi dió. Sz. D.

Vas-sulyom. Murex, tribulus. NC. p. 523.

SULYMOS. Nuce aquatica abundans.

Sulymos. Tavak Szabolcs Vben.

Sulymos tó. Sz. D.

SUM.

SUM.

SUMONY. F. Baranya Vben.

SUMMA.

SUMMA. Somma. Summa.

SUMMÁL, summálja. Addit, cogit in sum-
mam.

Bé summálja. Recapitulat, item In sum-
mam redigit, v. imputat in summam.

SUNDA.

SUNDA. Indigestus. PP. Csuzi, Sip-szó. p. 6.

SUNKA.

SUNKA. Perna.

SUNKÁS. Perna conditus.

Sunkás paezal. Species cibi farinacei
perna conditi.

SUP.

SUP. Sonus cadentis cum strepitu.

SUPPAN. Cadit cum strepitu. Pesti Gábor' Meséji. 1536. p. 16.
Le suppannt a' székről. Sz. D.
Suppanntja. Le veti.
Le suppanntja. Le huppanntja, le veti. Sz. D.

SUPERLÁT.

SUPERLÁT. Velum, aulaeum. M. A. Thelegdinél: SOPORLA. p. 404.
SUPERLÁTja. Ejus velum.
A' templom' superlátja. Pázm. Pred. p. 487.
A' templom' suporlátja. Káldi, Math. 27. 51.
Suporlátja. Ejus velum. Thelegdi, p. 857.

SUPRA.

SUPRA. Virga. Veszszó. Régi szó. Amm. Marcellinus Libro XXX. p. 214 edit. Bipont. 1786 írja. „Quidam immitis barbarus, et asper ex his, quos SUPRAS appellat, confossurus juvenem, ne exilire posset, etiam tum praepeditum etc.”
SUPRÁLja. Virgis caedit. Sz. D.
Meg suprálja. idem. VM. Intő levél. p. 172.
Meg suprálták. Meg veszszőzték.
SUPRÁZ, suprázza. Meg veszszőzi.
Meg suprázza. Csuzi, Tromb. p. 287.
SUPRIKÁLja. idem. Sz. D.

SUS.

SUS.
SUSA. F. Gömör Vben.
Susány. F. Gömör Vben.
SUSÁR.
Susárol. Susurrat. M. A. PP.
Susárló. Susurro. M. A. PP.
SUSKA.
Suskás. Effoeminatus.
Igen suskás, bujás. KV. p. 306.
SUSNYA. Ignavus pusio. M. A.
Susnya köntös. Pázm. Kal. p. 660.
Susnyaság. Rondaság, ocsmányság. Pázm. Kal. p. 1071.
SUSOG. Susurrat, mussitat. M. A.
Susogás. Susurrus, susurratio, susurrrum. M. A.
Susogó. Mussitabundus. M. A. Susurans, lenta voce proloquens.
SUSPUS. Propudium.
Suspust vallani. Szégyent vallani. 1. Rákóczi György' levele 1644. 8-ber. 9.
SUSTH. F. Bihar Vben.
Sustorog. Crepitat, strepitat.
Sustorgás. Crepitus. Kulcsár, H. Tud. 1826. 2. R. p. 130.

SUT.

SUT.
SUTA. Mutilus, cornibus minutus. PP.
SUTU. Uncus. Apáczai Csere János, Encycl. Sutuja. Ejus uncus. Csere. I. c. p. 152.
Sutus. Uncinatus.
Sutus dolog. Res uncinata. Csere. p. 152.
Sutus részecskék. Particulae uncinatae. Csere. I. c. p. 140.
Sutus szabásu. Unciformis. Csere. I. c. p. 110.

SUTT.

SUTT. Pest' möge, kemencze' möge — Menj a' suttba. Sz. D.
SUTTBAN ül: kemencze-örzö. S. I.
SUTTOG. Susurrat, mussitat. M. A. Mus-sat. CML.
Suttogás. Susurrus, mussatio. M. A.
Suttogó. Mussitabundus. M. A.
Suttogva. Mussando. Pázm. Pred. p. 798.
SUTTONY. Angulus aedis, quo se mus-santes recipiunt. Csuzi, Síp-szó. p. 178. Meg esküdött a' kemencze a' suttonnyal. km.
SUTTOM. idem. Faludi, N. E. p. 105.
Suttomban. In angulo. M. A. Faludi, N. E. p. 73. 204.
Suttomban lappangó. Pázm. Kal. p. 173.

SUTTY.

SUTTY.
SUTTYOL. Sutul, satol. p. o. Szőlő-ge-rezdeket. Sz. D.
SUTTYÓ — Gyermekek nem suttjó. km.
Dug. 1. R. p. 78. it. 142.

SUV.

SUV.
SUVAD. idem ac SUHAD. Sz. D.

SÚ.**SÚG.**

SÚG, sugja. Susurrat, mussat. M. A. In-spirat, in aurem loquitur.
Súg búg — Sugtak bugtak.
Addig sugott bugott. Vajda. 3. K. p. 207.
Bé sugja. Insururrat. M. A.
Meg sugja. idem. M. A.
Markába sugja. Zvon. Post. 1. R. p. 83.
SÚGÁS. Susurratio, susurrus, susurrrum. M. A. Inspiratio, in aurem locutio.
SÚGDOGÁL. Identidem inspirat, saepius in aurem loquitur. Faludi, E. M. p. 207.
SUGDOZ. idem.
SÚGALL, sugállja. Insururrat. M. A. Sug-gerit. Káldi, Job. 13: 15.
Bé sugállja. Zvonarics, Post. 1. R. p. 482.
Meg sugállja. Pázm. Pred. p. 664.
Sugallás. Insururratio, susurrrum. M. A.
Sugalló. Suggestens.
SUGAROL, sugarolja. Insururrat. M. A.
Sugarlás. Insururratio.
Sugarló. Susurro. M. A.
SÚGÁR. Vitilis. Item Radius fulgoris. M. A. vel Penna liberatoria. Kalpagját tollazta Ráró - sugárokkal — Sugárit szárnyának még minap ki tépték. Gyöngyösi.
Súgár-fa. Faludi. T. É. p. 157.
Súgár-kő. Pyramis. S. I.
Súgár magas termet. Pázm. Pred. p. 1100.
Súgár-szárny. Prágai, p. 267. 947.
Súgár-törés. Refractio radii lucis. S. I.
Súgár-veszszó. Vimen. M. A.
Sugara. Ejus radius.
Nap' sugara. Radius solis, radius lucis.

Súgárlik (mint Villámlik). Radiat, splendet. S. I.
Súgározik. idem.
Súgározás. Radiatio. Kalendárium anni 1701.
Súgárat. idem.
Súgárság. Pázm. Pred. p. 1012.
SÚGÓ. Inspirans. Souffleur.
Súgó. Sz. P. Torna Vben.
Súgó patak. E. Patak Udvarhely Székében.
SÚGVA való gyónás. Confessio auricularis. Pázm. Kal. p. 316.

SÚLY.

SÚLY. Pondus, onus. M. A. A' botot, ha meg aranyozzák is, súlyot üt. km.
Ellen-súly. Contre-poids.
SÚLYJA. Ejus pondus, ejus onus. Pázm. Pred. p. 329.
Bot' súlyja — Késő botnak nagyobb a' súlyja. Vindicta tarda, sed gravis.
Keze' súlyja — Meg érezte a' kezem' súlyját.
Nyavalya' súlyja. Sz. D.
SÚLYOK. Pistuca, pavicula, tudes. M. A.
PP. Lággyára esett neki a' súlyok. km.
Súlyok. Sz. P. Hont Vben.
Súlyok az aknában. Salzhimmel. S. I.
Mosó súlyok. Lixiviae tudicula. PP.
Nyárfa-súlyok. — Nyárfa-súlykot hagyigálsz. km.
Súlykol, súlykolja. Súlyokkal veri.
Súlyokkal egyengeti. Pistucat.
Súlyokkal egyengetés. Fistucatio. M. A.
Súlykot. — Meszszé veti a' súlykot: hazud.
SÚLYOS. Gravis, ponderosus. M. A.
Súlyos állapot.
Súlyos dolog.
Súlyos nyavalya. Gravis infirmitas.
Súlyosan. Graviter, ponderose. M. A.
Súlyosbás. Csuzi, Tromb. p. 451.
Súlyosítja. Adgravat, onerat. M. A.
Meg súlyosítja. Pázm. Kal. p. 105. 954.
Súlyosítás. Aggravatio. Pázm. Pred. p. 833.
Súlyosító. Aggravans. Pázm. Pred. p. 554.
Súlyosodik. Oneratur, gravatur, aggravatur. Faludi, N. E. p. 91.
Meg súlyosodik. Ingravescit, invalescit. M. A.
Súlyosúl. Aggravatur.
Súlyosság. Gravitus, ponderositas. M. A.
Káldi, Innepn. Pred. p. 517.
SÚLYSÁG. Gravitus, pondus, onus, difficultas. M. A.

SÚNYIK.

SÚNYIK. Meg vonul, le lapul — A' nyúl meg sünyta magát. Sz. D.
SÚNYDORKODÓ. Ravaszkodó. Ex notatis Ladislai Pap.
SÚNNYA. Clancularius, sublestus, homo sublestae fidei. S. I.
SÚNNYOG. Alattomban ravaszkodik. Sz. D.
Sünnogyog. idem.
Sünnogyogás. Vajda, K. É. 2. K. p. 23.
Sünnogyogó. Clancularius, sublestus. PP.

SÚR.

SÚR.
Súr. FF. Veszprém, és Posony Vben.

SURÁNY. MVV. Vas, és Nyitra Vkben. FF. Bereg, Nógrád, és Nyitra Vkben.

SÚRD. F. Somogy Vben.

SÚROL, súrolja. Friat, fricat, terit, atterit. Sokat kell a márványt súrolni még sima lesz. km.

El súrolta a' kerék a' tengely-szeget. Sz. D.

Hozzá súrolja. Affricat. S. I.

Meg súrolni a' tányért. Sz. D.

SÚROLÁS, súrlás. Frictio, affricatus. S. I.

Hozzá súrlás. Adfrictus. S. I.

Orcza-súrolás. Betlen Gábor' levele.

Súrolva. Betlen Gábor „Igen alázatosan orczámat hatalmasságod' lábaihoz súrolva kérem Istent“

Súrló, súrló. Frians, terens.

Súrló fű. Simitó fű. Equisetum hyemale. S. I.

Súrlódik, súrlódik. Atteritur, affricatur. S. I.

Súrlódik. idem. S. I.

Súrlódó. Friabilis. Csere, Encycl. p. 296.

SURRAN.

Ki surran. Elabatur furtive. Vajda. 3. K. p. 256. „Legottan ki surrant a' vacsoráló házból Judás“

SÜ.

SÜ.

SÜ. Sonus carnis sub sartagine coctae.

Sü-sü. Süsü. Pimasz ember, hamu-pü-pü, hamu-pü-pök. Sz. D.

SÜL (Sü-ül, öszve olvadva Sül.). Assatur, coquitur. — Fején sültt a' pártá. km.

Sül fül. Torrescit. M. A.

Bele sül. Incoquitur, item Successu destituitur. Bele sültt a' beszédbe. km.

Benn sül. Föntt akad. Adhaeret.

El sül. Torrefit, exurit. M. A. item Evenit, cedit, succedit. S. I.

El sültt a' naptól. — Nem sültt el a' puskája.

Ki sül. Plene assatur. item Evenit, sequitur, consequitur.

Ki sültt a' kenyér. — Majd ki sül, ki a' vétkes.

Meg sül. Retorrescit. El asz. M. A.

Süldő, Südő. Porcellus, porculus. M. A. PP. Verő malacz, sütni való, bőrös pecsenyének való fiatal malacz. Sz. D.

Süldő nyúl, Südő nyúl. Lepunculus. Sz. D.

Süldök. Sucleae. A' bika' fején találkozó hét csillag. S. I.

Sülemény. Assum, tostum, pistum. S. I.

Sülevény.

Sülevényes föld, mellyből minden ki sül. Terra torrida. Hallottam 1817. September. 5.

Sületlen. Inassatus, non tostus. M. A.

Sületlen kenyér. Panis non excoctus.

Sületlen tréfa. Sales insulsi.

Sületlenség. Esztelen beszéd, ostoba szöllás. S. I.

Sülés. Coctio, assatio.

Sülő. Coctivus. M. A.

Sülőkődik. Captat, blande insequitur. M. A.

Sülőkődés. Captatio. M. A. L.

Sültt. Assum v. assarius, torridus, tostus, item Totus, merus. M. A. Borral mosdik, sülttel törlődik. km.

Sültt árpa. Byne, polenta. S. I.

Sültt balgatagság. Purum putumque deliramentum. Pázm. Pred. p. 469.

Sültt bolond. Merus stultus. Pázm. Pred. p. 765.

Sültt bolondság. Mera stultitia. Faludi, E. M. p. 245. Káldi, Innepn. Pred. p. 480.

Sültt disznó-fark. Offa penita. S. I.

Sültt hal. Piscis assus. Úgy néz ki, mint a' sültt hal. km.

Sültt hús. Caro assa. A' farkas ritkán eszik sültt húst. km.

Sültt káromlás. Pázm. Kal. p. 1088.

Sültt parazit. Natura, et moribus barbarus. Pázm. Kal. in Praef. et p. 695.

Sültt pecsenye. Assa. M. A.

Sültt pecsenye-szag. Nidor. PP.

Sültt szag. idem. S. I.

El sültt. Retorridus. El aszott. M. A. Jó sülttek. — Öszve ültek a' jó sülttek. km.

Kétszer sültt. Biscoctum. Piskóta.

Meg sültt. Assus, tostus. M. A.

Régen sültt. De praecedenti coctura. S. I.

Sülttig. Usque cocturam. Egy tikmony-sülttig meg léssen. km.

Sülve. Toste, asse. M. A. A' kenyér sülve jó. km.

SÜT (Sü-üt, öszve olvadva Süt), süti. Torret, torrefacit, assat. M. A. Nem tudom hol, 's kivel süti a' makkot eddig. km.

Süt-főz. Occupatur re coquinaria.

Süt a' nap. Sol splendet, urit.

Belé süttötte a' vasat.

El süti. Adurit, torret. M. A.

El süti a' puskát. Sclopeto jaculatur. S. I.

El süttötte a' nap. Solis ardore ustus.

Ki süti. Explodit.

Ki süttötte a' puskát.

Le süti. Dejeit, demittit, conquiniscit. M. A.

Le süttötte a' szemét. Demisit vultum. Szeme-le sütte. Oculis suis humo fixis. Faludi, T. É. p. 159.

Meg süti. Retorret, assat. M. A.

Reá süti. Inurit.

Reá süttötte a' billyeget. Notam iussit.

Sütemény. Torta, pistura, crustulum, clybanites. Faludi, T. É. p. 158.

Sütés. Assatura, pistura, adustio. M. A. Elég egy lepény egy sütésre. km.

Kenyer-sütés. Panificium. NC. p. 409.

Ki sütés. Explosio. M. A.

Ostya-sütés. Pistura hostiarum.

Sütésre való. Pistorius. M. A.

Sütet. Coctura.

Egy sütet kenyér.

Egy sütetre való liszt. Farina sufficiens pro una panum coctura.

Sütörész. Coquitat, saepius coquit.

Sütökődik (mint Ütközödik). Apricatur. Lásd: Méh-tartás. Vácson. 1821. p. 6.

Sütni való. Fermentum farinae. Savanyító. Nincs sütni valója: nincs esze. Sz. D.

Sütöget, sütögeti. Pinsitat, assat. M. A.

Ki sütögette az álgukat. Tormenta ordine explosit.

Sütő. Pistor, pistris, pinsens. M. A. Mennél rozszabb a' sütő, annál több cipőt ígér. km.

Sütő eső. Ustilago, uredo. Ragya. S. I.

Sütő hal. Laccia, aloxa, piscis lubricus. M. A.

Sütő ház. Coquina. M. A. CM.

Sütő kemence. Furnus, furnum. M. A.

Sütő kemence' szája. Praefurnium. NC. p. 409.

Sütő lapát. Pala, infurnibulum, M. A.

Sütő meleg. Fervor, ardor, aestus, v. fervidus, aestuosus. S. I.

Sütő szerszám. Veru automatum. S. I.

Sütő szél. Ventus urens. Káldi, Job. 27. 21.

Sütő tekenyő. Mactra, alveus farinarius. M. A.

Sütő vas. Cauterium. Vrancsics.

* **Báb-sütő.** Dulciarius pistor. S. K.

Billyeg-sütő vas.

Jó sütő főző. Intelligens artis coquinariae.

Kenyer-sütő. Panifex, pistor. S. K.

Ostya-sütő vas. Artopta. S. I.

Pecsenye-sütő. Obeli versator. S. K.

Zsömlye-sütő. Panis similaginei pistor. S. K.

Sütőné, Sütőné. Pistris. M. A.

Sütős. Subcalidus, subfervens. Hallottam 1826. Dec. 23.

Sütött. Coctus, pistus, assus. M. A.

Süttet, sütteti. Curat coqui.

Sütve. Asse, toste. M. A. Akár főve, 's akár sütte, mind tied az. km. KV. p. 544.

Késő sütte. km. Clypeum post vulnera sumis. M. A.

SÜK.

SÜK.

SÜKES.

Sükesd. F. Pest Vben.

SÜKET (SÜKET). Surdus. M. A. Süketnek mondasz misét. km. Frustra narratur fabula surdo. M. A.

Süket disznó. — Hallgat, mint a' süket disznó a' rozban. km.

Süket' falva. E. F. Maros Székében.

Süket harang. Sz. D.

Süket hét. Lippai, Calend. p. 11.

Süketedik. Surdescit. Pázm. Pred. p. 74.

Süketes. Subsurdus, surdaster. M. A.

Süketes néma. Surdo mutus. Vajda. 2. K. p. 48.

Süketit, süketíti. Exsurdat. M. A.

Meg süketíti. idem. M. A.

Sükettség. Surditas. M. A.

Süketésre vette minden intésimet. Sz. D.

Süketül. Obsurdescit. M. A.

El süketül. idem. M. A.

Meg süketül. idem. M. A.

Süketültt, süketített. Surdus. M. A.

SÜLLŐ.

SÜLLŐ. Capito, squalus, leuciopeca. M. A. Tengeri süllő. Raja. S. K.

SÜLLY.

SÜLLY.

SÜLLYED. Submergitur. M. A.

Belé süllyed. Immergitur. M. A.
 El süllyed. Submergitur. M. A.
 Le süllyed. Desidet, demergitur. M. A.
 Meg süllyed. Persistit, subsistit, immergitur. M. A.
 Meg süllyedt (meg feneklett) a' szekér.
 Süllyedés. Submersio. M. A.
 El süllyedés. idem. M. A.
 Süllyedt, süllyedt. Submersus, demersus. M. A.
SÜLLYESZT, süllyeszt. Submergit, mergit. M. A.
 Belé süllyeszt. Immergit. M. A.
 Be süllyeszt. idem. M. A.
 Be süllyeszthetetlen. Immersabilis. M. A.
 El süllyeszt. Submergit. M. A.

SÜMÖLCS.

SÜMÖLCS (Sümölcső. M. A. PP.). Verruca. Sümölcs-fű. Verrucaria. S. I.
 Sümölcs-vesztő fű. idem. S. I.
SÜMÖLCSŐS. Verrucosus. M. A.

SÜND.

SÜND.
SÜNDÖR. Adulator, assentator, parasitus. S. I.
 Sündörködik. Adulator, assentator, blanditur, palpat. S. I.
 Sündörög. idem. S. I.

SÜPP.

SÜPP.
SÜPPED. Cadit, labitur, prolabitur.
 Le süppédt a' sárba.
 Süppedék, Seppedék. Pázm. Pred. p. 748. 766.
 Süppedékes. Uliginosus. CM.
 Süppedékes helyek. Káldi, Vasárn. Pred. p. 597.
 Süppedékes mélységek. Faludi N. U. p. 174.
 Süppedez. Haeret in vado. KV. p. 204.

SÜR.

SÜR.
SÜRGE.
 Sürgye-fa. Ebből szokott lenni a' fekete gyűrű pipa-szár. S. I.
 Sürgye' fa. F. Szatmár Vben.
SÜRÍT, süríti. Spissat, densat. M. A.
 Meg süríti. Inspissat, condensat, conspissat, expissat. M. A.
 Sürítés. Densatio, spissatio. M. A.
 Meg sürítés. Condensatio. M. A.
 Sürített. Gyakor. Spissatus. M. A.
SÜRÖG. Ireg, forog. Sz. D.
 Sürög forog. Dug. km. 1. R. p. 178. 2. R. p. 225.
 Sürget, sürgeti. Sugillat. M. A. Urget, instat, impellit, adhortatur, accelerat. S. I.
 Sürgetés. Acceleratio, ursio. S. I.
 Sürgető. Urgens.
 Sürgető parancsolat. Mandatum adur-sorium.
 Sürgetős. Quod differri nequit. S. I.
 Sürgetős dolog. Sz. D. Res urgens.
 Sürgődik. Obversatur. Forgődik.
 Sürgölődik. Obversatur, ambit, adulator. M. A. Pázm. Kal. p. 210. Káldi, Innépn. Pred. p. 208.
 Sürgölődés. Obversatio. Forgolódás.

SÜRÜ, Sürö. Solidus, condensus, spissus. M. A.

Sürü erdő. Sylva densa.
 Sürü erős gyolcs. Tela solidata. PP.
 „Sürü gezda, ritka köntös“ km.
 Sürü leves. Jus spissum.
 Sürü méz. Mel condensatum.
 Sürü szita. Cribrum pollinarium.
 Sürü szitán által veri. Colo eliquat. PP.
 Sürü szokás. Mos frequens. Faludi. N. E. p. 52.
 Sürü vetés. Satio densa.
 Sürüdik. Densatur, spissescit. M. A.
 Meg sürüdik. Conspissatur.
 Meg sürödött. Condensatus. M. A.
 Sürüen, Sürün. Spisse, dense. M. A. Sürüen vetik magvát az emberséges embernek, de vékonyan kél. km.
 Sürül. Densatur.
 Meg sürült. Condensatus, spissatus. M. A.
 Sürüs. Subdensus.
 Sürüsödik. Incipit densari. Faludi. U. E. 3. R. p. 151.
 Sürüség. Densitas, densitudo, spissitas, spissitudo. M. A.
 Sürüséges. Densissimus. Pázm. Pred. p. 887. Káldi, Exod. 19. 16. Faludi, B. E. p. 2.
 Sürüséges raj. Faludi, N. E. p. 45.

SÜSÉTEK.

SÜSÉTEK. Alauda, galerita, cassita. M. A.

SÜVEG.

SÜVEG (Parasztosan SÖG.) Pileus. M. A.
 Egy süveg alatt nem fér két fő. km.
 Süveg-fa a' kapukban.
 Süveg-gomba. Phallus esculentus. S. I.
 Süveg-jártó. Pilio, piliopoeus. PP.
 Süveg-nádméz. Conus sachari. PP.
 Süveg' prémezése. Fimbria pilei. PP.
 Süveg-toll. Crista pilearis, penna pilei. S. I.
 Süveg-vetés. Depositio pilei. Pázm. Pred. p. 155.
 Süveg-vetve. Pileo deposito. Pázm. Kal. p. 904.
 * Bagoly-süveg.
 Fekete süveg. — Jól föl töltött a' fekete süveg alá. km.
 Kalapos pap-süveg. Galerus. NC. p. 449.
 Káldi. Innépn. Pred. p. 576.
 Lengyel süveg. Pileus polonicus. VV. L.
 Pápa-süveg. Tiara pontificia.
 Páspök-süveg. Mitra.
 Szalma-süveg. Petasus. NC. p. 449.
 Téli süveg. Pileus hyemalis.
 Tót süveg. Dug. km. 1. R. p. 220.
SÜVEGD. Sz. P. Bihar Vben.
SÜVEGE. Ejus pileus.
 Föl tette az Orbán' süvegét. km.
 Süvegét le vette. Pileo caput nudavit.
SÜVEGEL, süvegei. Pileo deposito honorat. Beniczki. p. 255. Titkos hegedűnek kevesen süvegelnek. km.
 Meg süvegei.
SÜVEGES. Pileatus. M. A.
 Süveges gomba. Sömöröcsik. Fungus sulilus. PP.
SÜVEGET vet. Aperit caput. M. A. Ósz fejnek süveget vess. km.

SÜVÖLT.

SÜVÖLT. Sibilat, insibilat. M. A. CM.
 Ki süvölti. Exsibilat, explodit. M. A.
 Meg süvölti. Sibilat, adsibilat, exsibilat. M. A.
SÜVÖLTÉNY. Sorbum pyriforme. S. I.
 Süvöltény-fa. Sorbus pyriformis, domestica, sativa. S. I.
 Süvöltény-körtvély. Anciana. CM. Ljppainál, Gyüm. Kert. p. 151. Süvöltény-körtvély.
SÜVÖLTÉS. Sibilus. M. A. Süvöltéseket tesznek a' bojtárok. Sz. D.
 Ki süvöltés. Exsibilatio. M. A.
SÜVÖLTŐ. Sibilans, item Pyrrhula, rubicilla. Vég-pinty, havasi pinty, pirok. S. I.
SÜVÖLTŰ. Gingrina, lituus, tibia. S. I.
 Süvöltűs. Gingritor, liticen. S. I.

SÚ.**SÚ.**

SÚ, **SÚV**. Levir. M. A. Féjnek, vagy feleségnek bátyja. Sz. D.

SÜGÉR.

SÜGÉR. Perca, erythrinus. M. A.

SÜL.

SÜL. Haemorrhoides (scribitur etiam SÜLY, ut infra).
 Sül-disznó. Erinaceus, echinus, hericius, herinaceus, herix. M. A. Azért neveztetik így a' tuskés borz, mivel a' borét füstölésre a' SÜL ellen szokták használni. L. Hasznos Mulat. 1823. 2. R. p. 316.
 Sül-hal. Tuskés hal. Diodon hystrix. Igel-fisch. S. I.

SÜLY.

SÜLY. Marisca, mariscus, ficus, fungus. M. A. Büdös var, arany-ér, vér-folyás. Sz. D.
 Süly. FF. Posony, és Pest Vben. Sz. P. Heves Vben.
 Süly-fű. Arum. M. A.
 Folyó süly. Haemorrhoides, haemorrhoides. S. I.
SÜLYE. E. F. Alsó Fejér Vben. F. Nógrád Vben.
SÜLYÖS, folyó sülyös. Haemorrhoides. S. I. Sülyös orru. Sz. D.

SV.**SVÁB.**

SVÁB. Svevus. Faludi. N. A. p. 145.
 Sváb falu. (Alias Sobak falu) F. Vas Vben.
 Sváb ország. Svevia.
 Sváb szaporaság. Svevica foecunditas.
 Sváb telepedés. Colonia svevica.
 Sváb teremtés. Praepostera creatio. Mídon valami előbb említettik, mint sem lett. Rájnis, Apulejus' tükörében.
SVÁBSÁG. Svevi, v. Svevia.
SVANCSÁR.
SVANCSÁR. Machaera.

M u t a t ó

(ZS-ből.)

ZSA.

ZSACSKÓ, zsacsós.
ZSAR, zsarát, zsarol, zsarnó.

ZSÁ.

ZSÁK, zsáka, zsákja, zsákmány, zsákol.
ZSÁLLYA, zsállás.
ZSÁM, zsámánd, zsámbék, zsámbok, zsámoly.

ZSE.

ZSEB, zsebbe, zsebe, zsebel, zsebes.
ZSEDCZEL.
ZSEJ, zsejke.
ZSEN, zsendicze, zsendül, zsenge, zsennye.
ZSER, zseréb.

ZSÉ.

ZSÉD, zsédeny.
ZSÉLLYE.
ZSÉMB, zsémbelődik, zsémbes.
ZSÉR, zsercz, zseré.
ZSÉTER.

ZSI.

ZSIB, zsiba, zsibog, zsibong, zsibság.
ZSIBB, zsibbad, zsibbaszt.
ZSIBRIK.

ZSID, zsida, zsidó.

ZSIGA, zsigárd.

ZSIGMOND.

ZSIGRA.

ZSILIP, zsilipes.

ZSINAGÓGA.

ZSINAT, zsinati, zsinatol.

ZSINÁR, zsinárd, zsinárkodik.

ZSINEG, zsinége.

ZSIÓK.

ZSIZSIK, zszisikes.

ZSITVA.

ZSIV, zshivaj, zshivány, zshivit.

ZSÍ.

ZSÍP.

ZSÍR, zsira, zsiradék, zsíratlan, zsírja, zsíros, zsíroz, zsírtalan.

ZSO.

ZSOBRÁK, zsobrákság.

ZSOL, zsolcza, zsold, zsolna, zsoldt.
ZSOLTÁR, zsoldtárja, zsoldtárlás, zsoldtáros, zsoldtároz.
ZSOMB, zsembék, zsembok, zsemboly, zsembor.

ZSÓ.

ZSÓFI.

ZSÓR.

ZSŐ.

ZSÖLL, zsölle, zsöllér, zsölles, zsöllesz.
ZSÖMLYE, zsömlyés.
ZSÓR, zsörk.

ZSU.

ZSUFA.

ZSUG, zšugor.

ZSUMM, zšummog.

ZSUR, zšurk, zšurmol, zšurmóka.

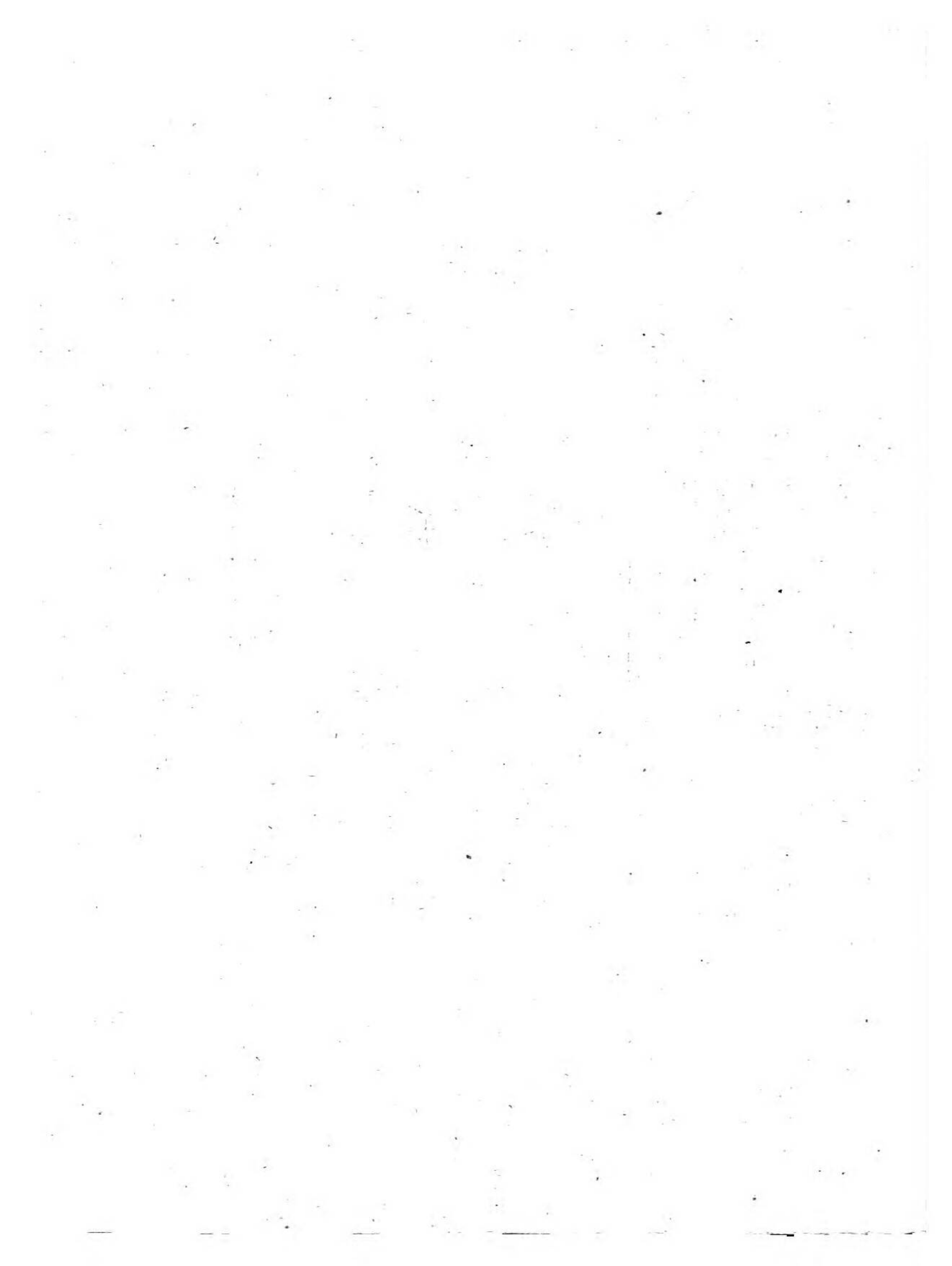
ZSÚ.

ZSÚN.

ZSÚP.

Summa 48.

ZS.

ZSA.

ZSACSKÓ.

ZSACSKÓ. Sacculus, locus, pera. PP.
Káldi, Prov. 16. 11.
ZSACSKÓS. Loculosus. PP.

ZSAR.

ZSAR.

ZSARÁT. Pruna. S. I. Eleven apró szén,
tüzes pörnye, tüzes hamu. Sz. D.
Zsarátban sültt tojás. Sz. D.
Zsarátnag. idem ac Zsarát. S. I. Babocsai
Izsák, Fata Tarcz. p. 55. „Az ellene
állhatatlan nagy erejű tűz hamuba,
és zsarátnagba takarta (t. i. a' Tar-
czali templomot a' fiókos tornyával.)
Favilla. M. A. L.
Zsarátolja: parázsolja. In favillam conver-
tit. Sz. D.
ZSAROL, zsarolja. Extorquet, qua preci-
bus, qua vi elicit.
Ki zsarolja. Extorquet, exprimit. S. I.
Ki zsarolta minden pénzét. Sz. D.
Zsarolás. Extorsio.
ZSARNÓ. F. Torna Vben.

ZSÁ.

ZSÁK.

ZSÁK. Saccus. M. A. Zsák meg lelte folt-
ját. Dignum patella operculum. M. A.
Dicitur et ISZÁK. Pázm. Kal. p. 997.
Pred. p. 63.
Zsák-hordó. Saccarius. M. A. CM.
Zsák-liszt. Farina, quantum saccus ca-
pit. Abrakos zsák. Saccus pabulatorius.
Avitt zsák. — Egy avitt zsákból két új
tarisznya. km.
Bé kötött zsák. — Nehéz tudni, mi lé-
gyen a' bé kötött zsákban. km.
Bőr-zsák. Saccus pelliceus. S. K.
Fótos zsák. — Jobb a' fótos, mint a'
lyukas zsák. km. Dug. 2. R. p. 26.
Gyapju-zsák. Saccus lanarius.
Hosszú zsák. — A' hosszú zsák kön-
nyen dül, a' kurta föl fordul km.
Lisztés zsák. Saccus farinarius. Piros,
mint a' lisztés zsák. km.
Ó zsák. — Nem jó az ó zsákba új bú-
zát tölteni. In senem beneficium ne
collato.
Párna-zsák. Culeus viatorius. S. K.
Szalma-zsák. Matta. S. K.
Szór-zsák. Saccus cilicinus. S. K.

Telhetetlen zsák. Dolium inexplebile.
S. K.

Turós zsák. Saccus casearius.

ZSÁKA. F. Bihar Vben.

ZSÁKBAN macskát nem árulok. km. Dico,
quod sentio. M. A. Szirmai, Parab. p. 103.

ZSÁKJA. Ejus saccus. Barát' zsákja, ko-
csis' torka nehezen telnek. km.

ZSÁKMÁNY. Praeda, manubiae, rapina.
M. A.

Zsákmányol, zsákmányolja. Diripit, de-
praedatur. M. A.

El zsákmányolja. Depraedatur. M. A.

Zsákmányoltatás. Thordai Sámuel.

Zsákmányolás. Direptio, depraedatio. M. A.

Zsákmányos. Depraedator, praedatorius,
praedabundus. M. A.

Zsákmányt vet. Praedatur, diripit. M. A.

ZSÁKOL, zsákolja. Saccat, insaccat, con-
vasat, v. praedatur, depraedatur. S. I.

Egybe zsákolja. Convasat. M. A.

El zsákolja. Depraedatur. S. I.

Meg zsákolja a' méh-sört. Examurcat
mulsum. PP.

ZSÁLLYA.

ZSÁLLYA. Salvia. M. A. Margit' Élete,
Práynál. p. 367.

Sebes zsálya. Gallitricum. Kakas-taréj.
NC. p. 37.

ZSÁLLYAS. Salviatius, salvia conditus.
M. A.

ZSÁM.

ZSÁM (Kis, nagy). FF. Tömös Vben.

ZSÁMÁND (Horvát, német). FF. Vas
Vben.

ZSÁMBÉK. MV. Pest Vben.

ZSÁMBOK. F. Pest Vben.

Zsámok-rét. MV. Nyitra Vben.

ZSÁMOLY. Scabellum, suppedaneum. M. A.
Zsámel-szék. Margit' Élete. p. 26.

Zsámolya. Ejus scabellum. Pázm. Pred.
p. 1065.

Zsámolyítja. Suffulcit. Kónyi, Ábel' halála.
p. 26.

Zsámolyozza. idem. Csuzi, Síp-szó. p. 251.

ZSE.

ZSEB.

ZSEB. Locus. M. A. Én sem dugom
zsebembe a' kezemet. km.

Zseb-kendő. Strophium saccale, porta-
tile, viatorium. S. I.

Zseb-kés. Culter saccalis. S. I.

Zseb-könyv. Libellus familiaris, pugil-
laris. Taschenbuch. S. I.

Zseb-óra. Horologium portatile, sacca-
le. Faludi, N. E. p. 63. N. A. p. 40.

ZSEBBE. In loculum. A' szó nem fér
zsebbe. km.

Zsebbe való. Strophium saccale.

ZSEBE, ZSEBJE. Ejus locus.

ZSEBEL, zsebeli. Saccat. Sz. D.

Ki zsebeli. Exsaccat.

Ki zsebelték: ki üritették, ki fosztot-
ták pénzből. Sz. D.

ZSEBES. Loculosus. M. A.

ZSEDCZEL.

ZSEDCZEL-szék. Heltai. T. 2. p. 121. M. A.
habet: Séczel-szék. PP. Seczel-szék.

ZSEJ.

ZSEJ.

ZSEJKE. Sz. P. Győr Vben.

ZSEN.

ZSEN.

ZSENDICZE. Caseus secundarius. M. A.
Lac in aquam, et caseum conversum.
Käse-wasser. S. I.

ZSENDÜL. Idején, eleve, előre érik —
zsendülnek a' gyümölcsök. Sz. D.

Ki zsendül. Pázm. Pred. p. 345.

Meg zsendül. Virescit, excrescit. M. A.

Zsendülés. Excretio, crementum. M. A.

Zsendültt. Praematurus, praecox. M. A.

Ki zsendültt jó mag. Pázm. Pred. p. 345.

Ki zsendültt szép virág. Pázm. Kal. p.
251.

ZSENGE. Primitiae. Pázm. Pred. p. 337.

Zsengéje. Ejus primitiae. Mindjárt zsen-
géjében ki vezett. Sz. D.

Zsengés. Neotericus.
Zsengés új lelki tanítók. Csuzi, Tromb.
Praef.

Zsengül. idem ac Zsendül. S. I.

ZSENNYE.

Zsennye' fa. Sz. P. Vas Vben.

Zsennye' háza. F. Vas Vben.

ZSER.

ZSER.

ZSERÉB. Pászma, ige, kita. Sz. D.

ZSÉ.

ZSÉD.

ZSÉD.

ZSÉDÉNY. Sz. P. Vas Vben.

ZSÉLLYE.

ZSÉLLYE. Tumba. „Zsélyébe tevék a' testet, és bé szurkozák azt minden felől.“ Heltai. T. 2. p. 251. Lásd SÉLLYE.

ZSÉMB.

ZSÉMB. Jurgium, litigium, rixa. S. I.

ZSÉMBELŐDİK. Litigat, rixatur, jurgatur. M. A.

Zsémbeledés. Contentio, jurgium, litigium. M. A.

ZSÉMBES. Querulus, litigiosus. PP.

Zsémbe ember. Sz. D.

Zsémbe feleség. Uxor rixosa. Csuzi, Tromb. p. 77.

Zsémbeskedik. Rixatur. Sz. D.

Zsémbeesség. Litigiositas. Sz. D.

ZSÉR.

ZSÉR.

ZSÉRCZ. F. Borsod Vben.

ZSÉRE. F. Nyitra Vben.

ZSÉTER.

ZSÉTER. Vas ligneum, in quo conservatur butyrum.

Egy zséter vaj.

Fejő zséter. Mulctra. VV. L.

ZSI.

ZSIB.

ZSIB. Ludio, agyrta. M. A. item Sonus juvenum anserum, avicularum.

Zsib-áros. Scrutarius, veteramentarius. S. I.

Zsib-áros bolt. Scrutarium, antiquarium. S. I.

Zsib-vásár. Forum scrutarium. M. A. Vestiarum mangonii forum. PP.

Zsib-vásáros. Ó szerszámos. Scrutarius. M. A.

Zsib-vásári ó áru. Scruta. M. A.

ZSIBA. Pullus anserinus, anserculus. Faludi, T. É. p. 211.

Zsiba-pásztor. Custos anserculorum.

ZSIBOG. Pipit, pipilat. M. A. CM.

Zsibogva. Pázm. Pred. p. 619.

ZSIBONG. idem ac Zsibog. S. I.

ZSIBSÁG. Lusus, histrionica. M. A.

Zsibság-téví. Agyrta, histrio. M. A.

ZSIBB.

ZSIBB.

ZSIBBAD. Torpescit. M. A.

El zsibbad. Stupet, stupescit, torpet, torpore corripitur. Vajda, K. É. 1. K. p. 270.

Zsibbadás. Narcosis, stupefactio. M. A.

Zsibbadoz. Torpescit. Sz. D. S. I.

Zsibbadtt. Torpidus, stupefactus. M. A.

ZSIBBASZT, zsibbasztja. Torpescit, torpidum reddit, stuporem inducit. M. A.

El zsibbasztja. Vajda, K. É. 1. K. p. 415.

Zsibbasztó. Narcoticus, torpesciens. M. A.

Zsibbasztó hal. Torpedo. Krampffisch. S. I.

ZSIBRIK.

ZSIBRIK. t. f. n. Sigefridus.

Zsibrik. F. Baranya Vben.

ZSID.

ZSID (Alsó, fölső). FF. Szala Vben.

ZSIDA-hegy. F. Vas Vben.

Zsidány (Horvát, német). FF. Soprony Vben.

ZSIDÓ. Judaeus, hebraeus. M. A. A' zsidó is szereti Máriát a' Körömczi aranyon. km.

Zsidó bér, zsidó nyerekedés. Usura illicita, foenus immodicum, iniquum. S. I.

Zsidó búz. Foetor judaicus.

Zsidó csók. Mulsum lethale. S. I.

Zsidó enyv. Bitumen maltha. Judenpech. S. I.

Zsidó' földje. Utsza' neve Vasvárott.

Zsidó haj. Cirragra, implicatio cirrorum. S. I.

Zsidó hal. Barbus. Márna.

Zsidó hegy. Elő-hegy Vas Vben.

„Zsidó jobbágj tár-kincs. km.“

Zsidó megygy. Halicacabus. S. I.

Zsidó nép. Populus judaica.

Zsidó nyelv. Lingua hebraica.

Zsidó ország. Judaea. NC. p. 465. M. A.

Zsidó iskola. Synagoga. S. I.

Zsidó szakáll. Csárda Bács Vben.

Zsidó tömjén. Styrax officinalis. S. I.

Zsidó vár. F. Krassó Vben.

Zsidó város.

Zsidó vecsernye. km. Rhodii sacrificium. M. A.

Zsidó vecsernyét indítottak. Vajda 3. K. p. 457.

Nem lehet a' zsidó-vecsernye morgás nélkül. km. Hallottam Posonyban 1788-ban Vizer tanítómól.

Zsidónál hamisabb. Judaeum fraudibus superat. S. I.

Zsidós. Morem judaicum redolens.

Zsidóskodik. Foenus immodicum exigit. S. I. Egy faluban zsidóskodnak. km.

Dug. 1. R. p. 65.

Zsidóság. Judaismus. item Natio, v. regio judaica. M. A.

Zsidóul. Hebraice. M. A.

Zsidójul. idem. M. A.

ZSIGA.

ZSIGA. t. f. n. Sigismundus juvenis.

ZSIGÁRD. F. Posony Vben.

ZSIGMOND.

ZSIGMOND. t. f. n. Sigismundus.

Zsigmond' háza. F. Trencsén Vben.

ZSIGRA.

ZSIGRA. R. Falu Szepes Vben. most Zsegrc.

ZSILIP.

ZSILIP. Cataracta, v. alveus ligneus, canalis ex ligno. S. I.

ZSILIPES. Cataractarius, v. magister canalis. S. I.

ZSINAGÓGA.

ZSINAGÓGA. Synagoga.

ZSINAT.

ZSINAT. Synodus, synagoga. M. A.

Zsinat-tartás. Celebratio synodi. Monozslai; Hit' oltalma. p. 13.

ZSINATI. Synodicus, synodalis. M. A.

ZSINATOL. Synodum celebrat, v. garrit, vociferatur. S. I. Ne zsinatoljatok.

ZSINÁR.

ZSINÁR. Vanus, levis, vilis. M. A. Avarus, sordidus. S. I.

Zsinár ember. Telemachi oha. PP.

Zsinár fősvény kereskedő. Faludi, E. M. p. 245.

ZSINÁRD. idem ac Zsinár. S. I.

ZSINÁRKODIK. Agit illiberaliter, sordide vivit. S. I.

ZSINEG.

ZSINEG. Funiculus, zona, chorda. M. A. Pázm. Kal. p. 411.

Igazitó zsinég. Pázm. Kal. p. 604.

ZSINEGE. Ejus funiculus, ejus norma. Pázm. l. c.

ZSINEGET ver, ereszt, sodor. Sz. D.

ZSIÓK.

ZSIÓK. Dugonics, Jólánka. p. 49. említi, mint alföldi szavet, de értelmét nem teszi ki. Nem étették azt zsiókkal, hanem korpával. km. Dug. 1. R. p. 164.

ZSIZSIK.

ZSIZSIK. Curculio. Vranesics. Vajda, 1. K. p. 204.

ZSIZSIKES. Curculione correptus, curculiosus.

Zsizsikes búza.

Zsizsikesül. Curculione corripitur.

Meg zsizsikesül.

ZSITVA.

ZSITVA. Folyó víz Komárom Vben.

Zsitva (Alsó, fölső). Sz. P. és F. Somogy Vben.

Zsitva-Gyarmath. F. Bars Vben.
Zsitva-torok. Hires a' magyar nyelven
tett béke-kötésről.
Zsitva-tó. Sz. P. Komárom Vben.
Zsitva-újfalú. F. Bars Vben.

ZSIV.

ZSIV.

ZSIVAJ. Clamor, tumultus. Nagy zsvajt
ütöttek. Sz. D.
Zsvajog: zsvajog. Clamore excitat. Sz. D.
Zsvajogás. Vociferatio. Sz. D.
Zsvajgó. Clamorose tumultuans. Sz. D.
ZSIVÁNY. Fur, praedo, latro. S. I.
Zsvány-nyelv. Orvok' különös nyelve.
S. I.
Zsványkodik. Furto vivit, furatrinam
exercet, latrocinatur. Sz. D. S. I.
Zsványosság. Praedocinium, latrocinium.
Sz. D. S. I.
ZSIVÍT. Visit. Voce acuta clamitat.

ZSÍ.

ZSÍP.

ZSÍP. F. Gömör Vben.
Zsip' falva. Sz. P. Somogy Vben.

ZSÍR.

ZSÍR. Pingvedo. M. A.
Zsír. F. Abaúj Vben.
Zsír-árk. Illyenek: a' fagygyu, háj,
szalonna, vaj, 's a' t. mindenféle
olaj. S. I.
Zsír-bogár. Scarabeus unctorius. Isten'
ünöje. S. I.
Zsír-kő. Lardites. Speckstein. S. I.
Zsír-piacz. Hol a' hizott baromnak
vására tartatik.
Bél-zsír. Pingvedo intestinorum.
Disznó-zsír. Pingvedo suilla.
Hal-zsír. Pingvedo liquida ceti. S. K.
Hamu-zsír. Cineres clavellati. S. K.
Kutya-zsír. Axungia canis. S. K.
Olvasztott zsír. Pingvedo liquata.
Röpülő zsír. Ungventum veneficum. S. K.
ZSIRA. F. Soprony Vben.
ZSIRADÉK. Omnis generis pingvedo.
Zsiradék. — El fogyott minden zsiradék.
ZSÍRATLAN. Macer, macilentus. S. I.
Zsiratlan föld. Sz. D.
ZSÍRJA. Ejus pingvedo.
ZSÍROS. Pingvis, unguinosus, adipalis,
adiposus. M. A. Ki sok zsírost eszik,
el csapja a' hasát. km.
Zsíros borsó. — A' zsíros borsó el csapta
a' gátot. km.
Zsíros hazugság. Faludi, T. É. p. 27.
Zsíros kása, vagy pép. Pulmentum un-
ctiusculum. PP.
Zsíros konyha. — Addig tart a' barát-
ság, még zsíros a' konyha. km.
Zsíros tarisznya.
Zsíros táská. — Sokszor a' zsíros táská-
ból ugrik ki a' szép kalács. km.
Zsírosan. Pingviter. M. A.
Zsírosít, zsírosítja. Ungit, pingvefacit.
Pázm. Pred. p. 701.

Zsírosítás. Pázm. Pred. p. 1197.
Zsírosító. Pingvefaciens. Pázm. Pred.
p. 454.
Zsírosított. Adipatus, impingvatus. M. A.
Zsírosodik. Ungitur, pingvedine macula-
tur, pingvescit, pingvefit. Vajda. 2.
K. p. 12.
Zsírosság. Pingvedo.
Föld' zsírossága. Pázm. Pred. p. 26.
ZSÍROZ, zsírozza. Pingvefacit. M. A.
Be zsírozza. Adipe perungit v. pingve-
dine inficit, maculat. S. I.
Meg zsírozza. Pingvefacit.
ZSIRTALAN. Sine pingvedine, non ha-
bens pinquedinem.

ZSO.

ZSOBRÁK.

ZSOBRÁK (Zsibrák). Deparcus, sordidus.
M. A. A' zsobrák ember még azt is
sajnálja, a' mit meg eszik. km.
Zsobrák-bori fű. Coriandrum. M. A.
ZSOBRÁKSÁG. Sordida avaritia, compen-
dium. CM. Parcitas. M. A. L.
ZSOBRÁKÚL. Sordide avare. Káldi, Innepn.
Pred. p. 282.

ZSOL.

ZSOL.
ZSOLCZA (Alsó, felső). FF. Borsod Vben.
ZSOLD. Stipendium. M. A.
Zsold-fizető. Adó-fizető. Stipendiarius.
M. A.
Zsoldért szolgál. Stipendiatur. M. A.
Zsoldja. Ejus stipendium. Ki jár a' zsoldja.
Halál' zsoldja. Pázm. Kal. p. 1000.
Véteknek büntetés a' zsoldja. km.
Zsoldi. Stipendialis. M. A.
Zsoldos. Stipendiosus, stipendiarius. M. A.
Zsoldos-fizetés. Pázm. Pred. p. 288.
Zsoldos katona. Hó-pénzes katona. Sz. D.
ZSOLNA. Picus apiaster. Küllő. S. I.
Zsolna. MV. Trencsén Vben.
ZSOLT. MV. Pest Vben.

ZSOLTÁR.

ZSOLTÁR. Psalmus. M. A.
Zsoltár-éneklő. Psalmista. M. A.
Zsoltár-éneklés. Psalmodia. Pázm. Pred.
p. 1001.
Zsoltár-írás. Psalmographia.
Zsoltár-író. Psalmographus.
Zsoltár' könyve Szent Dávidnak. Psal-
terium. M. A.
Zsoltár-szerző. Psalmographus.
ZSOLTÁRJA. Ejus psalmus v. ejus psal-
terium.
Dávid' zsoltárja. Psalterium Davidis.
ZSOLTÁRLÁS. Psalmodia. Él ezen szó-
val Szili Püspök, midőn XIV. Kele-
men Pápa' levelét „De abrog. Fest.“
fordítaná magyarra.
ZSOLTÁROS. Psalmo v. psalterio instru-
ctus.

ZSOLTÁROZ. Paalmum dicit v. facit.
Csuzi, Síp-szó. p. 23.
Zsoltározás. Csuzi. I. c. p. 62.

ZSOMB.

ZSOMB.

ZSOMBÉK. Viz-állós helyeken ki álló hant.
Zsombékol. Hantokat hány, össze hánytt.
földből határ-jelet állít.
Föl zsombékolja: föl hantolja.
Zsombékos. Hantos.
ZSOMBOK. idem ac Zsombék. S. I.
Zsombok-rét. Pratum palustre. S. I.
Zsombokos. idem ac Zsombékos. Beniczki
p. 114.
ZSOMBOLY. idem ac Zsombék. Sz. D.
Zsomboly. MV. Torontál Vben. Hatz-
feld.
ZSOMBOR. Szakasztó véka.

ZSÓ.

ZSÓFI.

ZSÓFI. Sophia juvenis.

ZSÓR.

ZSÓR. F. Gömör Vben.

ZSÖ.

ZSÖLL.

ZSÖLL.
ZSÖLLE-szék. Sella. Prágai. p. 854.
Zselle-szék. idem. M. A.
ZSÖLLÉR (Zsellér, zsellér). Inquilinus.
M. A.
Zsöllérkedik, Habitat domum alienam,
agit inquilinum. Csuzi, Síp-szó. p.
198.
Zsöllérkedés. Csuzi, I. c. p. 156.
Zsöllérkedő. Csuzi, Tromb. p. 7.
Zsöllérség. Incolatus inquilini. M. A.
Zsöllérségben lakik. Est in statu in-
quilinari.
ZSÖLLES szék. Kar-szék.
ZSÖLLESZ. F. Bars Vben.

ZSÖMLYE.

ZSÖMLYE (Zsemlye). Simila.
Zsömlye-czipó. Panis similagineus. M. A.
Zsömlye-kovász. Fermentum similagi-
neum.
Zsömlye-liszt. Simila, similago, farina
purgatissima. M. A.
Zsömlye-lisztből való. Similagineus. M. A.
ZSÖMLYÉS. Similagineus, similan habens.
Zsömlyés gombóc. Étel' neme.

ZSÖR.

ZSÖR.

ZSÖRK. Sz. P. Veszprém Vben.

ZSU.**ZSUFÁ.****ZSUFÁ.** Gilvus.

Zsufa lé. Jus, jurulentum crocatum. M. A.

Zsufa színű. Gilvus. M. A. Francisc.

ZSGG.**ZSUG.****ZSUGOR.** Avarus, sordidus, se nimium coarctans. S. I.

Zsugori. idem. Sz. D.

Zsugorék. Res prae siccitate contracta. S. I.

Zsugorit, zsugoritja. Contrahit. M. A.

Meg zsugoritja. Káldi, Innepn. Pred. p. 561.

Zsugorodik. Rugatur, v. contrahitur, coarctatur. S. I.

Őszve zsugorodik. Convulvitur, contrahitur, complicatur. M. A.

Őszve zsugorodik, mint a' tengeri csiga maga hajlékában. km. Faludi, N. E. p. 45.

Őszve zsugorodott a' lába. Sz. D.

Zsugorodás. Tractus, contractus. M. A.

Contractura, contractio nervorum, convulsio. S. I.

Zsugorodás. Convulsio. M. A.

Zsugorodása valami tagnak. Nance. M. A.

Őszve zsugorodott. Convulsus. M. A.

Zsugorog. Friguit, contrahit se cum timore. M. A. Pázm. Kal. p. 998.

Zsugorgás. Pázm. Pred. p. 1275.

Zsugorgó. Biró Márton, Micae p. 235.

Zsugorgat, zsugorgatja. Fösvényen őszve gyűjtögeti.

Zsugorgató markosság. Prágai, p. 828.

ZSUMM.**ZSUMM.****ZSUMMOG.** Magában dörmög, zörgölődik, duhog. Sz. D.**ZSUR.****ZSUR.****ZSURK.** F. Szaboles Vben.**ZSURMOL,** zsurmolja. Comminuit. Mor-

zsolja. — Kukoriczát zsurmol.

Őszve zsurmolja.

Zsurmolttészta. Massa farinacea comminuta.

ZSURMÓKA. Kézze őszve zsurmolttészta. Hallottam 1826. April. 15.**ZSÚ.****ZSÚN.****ZSÚN** (Alsó, felső). Sz. PP. Nógrád Vben. Zsún-Almás. Sz. P. Nógrád Vben.**ZSÚP.****ZSÚP.** Szalma-kéve. Stipula. M. A. Fascis sarmentorum. PP. Meg van verve, mint a' zsúp. km.

Zsúp-födél. Szalma-födél. Tectum stramineum.

Zsúp-kettőző. VV. L.

Zsúp-tekercs. Stipa, stipula. M. A.

Zsúp-Apáthi. Sz. P. Abaúj Vben.

ZSÚPPAL földött ház. Domus stramine tecta.

M u t a t ó

(Sz-ból.)

SZA.

SZA.

SZAB, szabás, szabár, szabot, szabdal, szablya, szabmány, szabodik, szabogat, szabott, szabó.

SZABAD, szabadít, szabadja, szabadka, szabadkozik, szabadon, szabados, szabadság, szabadul.

SZACS, szacsal, szacsur, szacsva.

SZAG, szaga, szagatlan, szagol, szagos, szagú.

SZAGG, szaggat. L. **SZAK** alatt.

SZAJ, szajha, szajk, szajkó, szajla, szajol.

SZAK, szaka, szakad, szakasz, szakács, szakáll, szakcs, szaggat, szakít, szakkal, szakká, szakmat, szakmány, szakogat, szakol, szakony, szakos, szakoz, szakóca, szakszina, szakul, szakvány.

SZAL, szala, szalacs, szalad, szalag, szalangál, szalanta, szalapa, szalaszt, szaláncz, szalánka, szalárd, szalk, szalma, szalonka, szalonna, szalonta, szalu, szalva.

SZAMAT, szamatja, szamatu.

SZAMÁR, zamara, zamaras, zamárd, zamárka, zamárkodik, zamárnyi, zamárul, zamárság.

SZAMÓCZA.

SZAMOS.

SZAN, szana, szanacs, szanat, szancsal, szanda.

SZANY.

SZAP, szaparnicza, szapár, szapor, szapu.

SZAPPAN, szappanos, szappanosz.

SZAR, szara, szard, szarik, szaros, szaroz, szartos.

SZARÁNDOK, szarándokol, szarándokoskodik, szarándokság, szarándokul.

SZARKA, szarkás.

SZARMA, szarmaság, szarman, szarmata.

SZARU, szaruja, szarvad, szarval, szarvas, szarvatlan, szarvú, szarvasz.

SZATMÁR.

SZATÓCS, szatócskodás.

SZATY, szatyng, szatymaz, szatyor.

SZATTYÁN.

SZÁ.

SZÁD, száda, szádok, szádol.

SZÁG, szágul.

SZÁGY.

SZÁJ, szája, szájal, szájas, szájatlan, szájong, szájók, száju.

SZÁK, zákos.

SZÁL, szála, szálanként, szálancozik, száling, szálinkozik, szálla, szálnyi, szálok, szálong.

SZÁLA.

SZÁLL, szállakozik, szállandó, szállás, szálldogal, szállít, szállott, szálló, szállya.

SZÁM, száma, számentalan, számít, számlál, számol, számonként, számos, számoz, számtalan, számú.

SZÁN, szánakodik, szánakozik, szánandó, szánat, szánás, szándék, szánó, szántt, szántú.

SZÁNT, szántatlan, szántás, szántható, szántogat, szántott, szántó.

SZÁNY, szányka.

SZÁP, zápoly.

SZÁR, szára, szárad, száratlan, száraszt, száraz, szárasz, szárd, szárika, szárit, szárogat, száromozik, száros, száru.

SZÁRCSA.

SZÁRNY, szárnya, szárnyal, szárnyas, szárnyatlan, szárnyék, szárnyoz, szárnyú.

SZÁSZ, szásza, szászai, szászka, szászság.

SZÁSZPA.

SZÁTYÁR.

SZÁTYÓK.

SZÁVA.

SZÁZ, száza, szárad, százell, százan, százd, százi, száznai, százsor.

SZE.

SZE.

SZEBEN, sebenye, sebény, sebeszló.

SZECZÉL.

SZECS, secskevész, secső.

SZECSKA.

SZED, szedeget, szederj, szedetlen, szedett, szedés, szedő, szedve.

SZEG (ige), szegdegel, szegdel, szegget, szegetlen, szegett, szegély, szegés, szeghetetlen, szegő.

SZEG (név), szege, szeges, szegez, szeggel. **SZEG** (angulus), szege, szeged, szegel, szeges, szegi, szegle, szegü.

SZEGÉNY, szegényded, szegénye, szegényedik, szegényen, szegényget, szegényit, szegényke, szegénykedik, szegénység, szegényül.

SZEGY, szegye, szegyes.

SZEHÉN.

SZEK, szekér, szeklencze, szekrény.

SZEKSZENA.

SZEL, szeldel, szelemen, szelencze, szelet, szelevény, szelény, szelhető, szellő, szelígy, szelindek, szelmény, szelnicze, szelő, szeltt.

SZEM, szembe, szemcsé; szemdér, szemé, szemel, szemely, szemén, szeménye, szemér, szemes, szemet, szemetlen, szemez, személy, szemérem, szemi, szemlél, szemnyi, szemmel, szemöldök, szemöke, szemre, szemtelen, szemtől, szemü, szemzik.

SZEMÉNY.

SZEMÉT.

SZEN, szencz, szencse, szend, szendrő.

SZENT, szente, szentel, szentes, szentség, szentül.

SZENY, szenyje, szennyes, szennyetlen, szennyez, szenyü, szenyved.

SZEP, szepe, szepeg, szepeleg, szepelkedik, szepes, szepet, szepelő, szeppen, szeprencze, szeprente.

SZER, szerbe, szerbéli, szere, szered, szerek, szerelem, szerele, szerencs, szerencse, szerep, szeres, szeret, szeretva, szeresz, szergény, szeri, szerint, szerked, szerken, szerkeszkedik, szerkeszt, szerkezik, szernye, szerve, szerrel, szerte, szertelen, szertepelni, szerü, szerül.

SZER (rag-szó).

SZERDA, szerdán, szerdás.

SZERECSEN.

SZEREM, szeremi, szeremség.

SZESZ, szesze, szesztereg, szeszereg, szeszszel, szesztelen, szeszü.

SZESZTRA.

SZETE.

SZÉ.

SZÉCS, szécsény, szécsi.

SZÉD, szédeleg, szédit, szédül.

SZÉGYEN, szégyenedik, szégyenes, szégyeneti, szégyenit, szégyenkedik, szégyenli, szégyenség, szégyentelen, szégyenül.

SZÉK, széke, székel, székes, széki, széktelen.

SZÉKLA.

SZÉL (ventus), szele, szeleberdi, szelél, szeles, szeletlen, szélhűdik, széli, széllal, szellet, szellő, széltől.

SZÉL (margo), széle, szélel, széles, széled, széleg, széleszt, széllyel, szélső, széltt.

SZÉN, szene, szenel, szenes.

SZÉNA, ezénás.

SZÉP, szebb, szépe, szépeget, szépel, szépen, szépít, szépség, szépül.

SZÉR, zérő.

SZÉRDÉK, szérdékes.

SZI.

SZID, szidalom, szidat, szidás, szidható, szidogat.

SZIG, szigár, sziglós, szigony, szigor.

SZIG, sziget, szigecské.

SZIK, szikkad, szikkaszt, szikla, szikra.

SZIKE.

SZIL, szilag, szilaj, szilas, szilád, szilágy, szilál, szilánk, szili, szilya.

SZILKE.

SZIM, szimat, szimócza.

SZIMBORA, szimborál, szimborás.

SZIMM, szimmog.

SZINGYULA.

SZIP, szipa, szipirtó, szipka, szipogat, szipoly, sziporka, szipó, szippant.

SZIR, szirics, szirk, szírom, szírony, szirt.

SZISZ, sziszég, sziszéreg.

SZITA, szital, szitás.

SZITOK, szitka, szitkos, szitkozódik.

SZITY, szityeg.

SZITTY, szittyá, szittyó.

SZI.

SZI, zsiács, szivalkodik, szivat, szivács, szivágy, szivány, szivár, szivás, szivogat, szivornya, szivó.

SZIJ, szijal, szijas, szijaz.

SZÍN, színe, szinel, színetlen, színes, színez, szini, színkedik, színet, színlík, színre, színtelen, színte, színnü, színültig.

SZÍT, szító.

SZK.

SZKOFIA, szkofiás.

SZKOMPIA.

SZO.

SZOB, szoba, szobor, szobos, szoboszló, szobrancz.

SZOBOL.

SZOKik, szokatlan, szokás, szokdogal, szokmány, szoknya, szokoly, szokony, szokott, szoktat.

SZOLGA, szolgálai, szolgás, szolgál, szolgátlan.

SZOLOSMA, szolosmás.

SZOM, szomak, szomod, szomogy, szomolya, szomor, szompolyodik.

SZOMBAT, szombati, szombatos, szombatoz, szombatság.

SZOMJ, szomja, szomjan, szomjas, szomju.

SZOMSZÉD, szomszédos, szomszédság.

SZONTY, szontyolódik.

SZOPIk, szopás, szopogat, szopok, szopor, szopó, szoptat.

SZOR, szorg, szorit, szorong, szoros, szorul.

SZORTY, szortyog.

SZOTY, szotyog, szotyor, szotyós, szotyán.

SZOVÁT, szováta.

SZÓ.

SZÓ, szóbeli, szól, szóldogal, szólamlik, szólka, szólat, szólatlan, szólás, szólit, szólogat, szólongat, szóló, szólván, szóra, szólatan, szova, szóvatos, szóval, szová, szózat.

SZÓFA.

SZÓR, szóratlan, szórás, szóró, szórtt.

SZŐ.

SZŐCS, szőcsény, szőcsk.

SZÖG.

SZÖKik, szőkese, szőkcsel, szőkdecsel, szőkösik, szőkeldszik, szőkevény, szőkés, szőköllek, szőkött, szőkó, szőkttet.

SZÖKRÉNY.

SZÖM, szömör, szömölcs.

SZÖR, szörcs, szőrény, szőrnay, szőrös, szőrp.

SZÖSZ, szőszke, szőszös.

SZŐ,

SZŐ, szőcs, sződögel, szöny, szött, szőve, szővecs, szővés, szövet, szövetnek, szővemény, szővevény, szővött, szővő.

SZŐCZ, szőcze,

SZŐKE, szőkesség, szőkül.

SZŐL, szőled, szőlő.

SZÖR, szöre, szőretlen, szőrös, szőrü.

SZT.

SZTÁMBOL.
SZTÁNISZLÓ.

SZU.

SZUBA.

SZUCZA.

SZUG, szugoly.

SZUH, zuha, zuhog.

SZUK, zuka, zukmány, zuzó.

SZULÁK, szulákos.

SZULOK.

SZUNY, szunyáta, szunyikál, szunyít, szunny, szunyód, szunyog.

SZUP, szupoly.

SZÜROK, szurkos, szurkoz.

SZUROM, szurmos.

SZUSZ, szuszak, szuszány, szuszék, szuzsi, szuszko, szuszma, szuszmoz, szuszog, szuszszan.

SZUT, szutor.

SZÚ.

SZÚ, zuvas, zuvat.

SZÜR, zúrás, zúrat, zurdal, zurdék, zurdok, zurdogál, zúrkál, zúró, zúrt, zúrva.

SZÚTY, zútyol, zútyongat.

SZÜ.

SZÜK, zúke, zúken, zúkit, zúkol, zúkon, zúkos, zúkség, zúkül.

SZÜL, zúle, zúlemény, zúlet, zúletik, zúleség, zúlés, zúlott, zúló, zúltt.

SZÜNYEG.

SZÜR, zúre, zúros.

SZÜRK, zúrke, zúrkít, zúrköny, zúrkül.

SZÚTY, zútyó.

SZÜ.

SZÜ, zúbéli, zúve, zúvell, zúves, zúvetlen, zúvge, zúvü.

SZÜCS, zúcsi, zúcsöl.

SZÜGY, zúgye, zúgyes.

SZÜNik, zúnet, zúnetlen, zúnés, zúnteln, zúnó, zúntet.

SZÜR, zúrcsol, zúrdogel, zúredék, zúrenkedik, zúret, zúrés, zúróget, zúró, zúrtt, zúrü.

SZÜZ, zúzen, zúzi, zúzeség.

SZ.

SZA.

SZA.

SZA. Suffixum paragogicum, verbis secundae personae, praepriis singularis numeri, post vocales obtusas addi solitum, uti et quibusdam particulis, ut:
Add-sza. Cedo.
Hallhatd-sza. Pázm. Pred. p. 205.
Láthatd-sza. Videsis.
No-sza. Agesis.

SZAB.

SZAB, szabja. Sarcinat, concidit. item Aptat, concinnat. M. A. A' falu' kalodját sem szabják egy ember' lábához. km.
El szabja. Dilacerat.
Elejbe szabja. Praescribit. A' mit előbe szabtak, azt miveld. Sz. D.
Föl szabja. Concidendo absumit.
Hozzá szabja. Accommodat, attemperat. M. A.
Ki szabja. Praescribit, definit, exsejndit.
Le szabja. Delacerat. Le szabta róla a ruhát.
Meg szabja. Concinnat, aptat ad mensuram.
Őszve szabja. Collacerat.
Szétt szabja. Dilacerat.
SZABÁS. Aptatio, concinnatio, concisura. M. A.
Szabás. F. Somogy Vben. Sz. P. Baranya Vben.
* Régi szabások. Antiquae leges. Elállottunk a' régi szabásoktól. Sz. D.
Rend-szabás. Praescriptus ordo.
Törvény-szabás. Statutum legis.
Szabású. Talis fere, ejusmodi, pene ejus concinnitatis. M. A.
Bánom szabású. Dolorificus. S. K.
Fél nehezeltő szabású. Submolestus ferens. S. K.
Igaz szabású. Verosimilis. S. K.
Jó szabású. Bene aptatus, concinnatus, scissus. S. K.
Keserű szabású. Amarulentus. S. K.
Liliom szabású (Liliom forma). Rájnis.
Meg boszorkodik szabású. Subindignabundus. Zvonarics. 1. R. p. 406.
Nehéz szabású. Submolestus. S. K.
Olly szabású. Hujusmodi fere. Thelegdi, Felelet. p. 80.
Szomorú szabású. Subtristis. S. K.
Víg szabású. Jucunditatem, laetitiam prae se ferens. S. K.

SZABAR. F. Szala Vben.
Szabari hegyek. Elő-hegy Vas Vben.
SZABAT.
Szabatlanság. Thelegdi, Hom. 1. R. p. 150.
SZABDAL, szabdalja. Secat, scindit, consecat, conscindit. S. I.
Föl szabdalja. Sz. D.
SZABÉD. E. F. Maros Székében.
SZABLYA. Franea, acinaces, gladius, ensis, sica. M. A. CM.
Szablya-bóda. Capulus. CM.
Szablya' hüvelye. Pázm. Pred. p. 767.
Szablya-szij. Balthus. M. A.
Szablya-tarsoly. Biró Márton, Micae. p. 203.
* Fájdalom' szablyája. Doloris gladius. Pázm. Pred. p. 552.
Görbe szablya. Gladius incurvus. NC. p. 325.
Horgas szablya. Harpe. CM.
Kurta szablya. Sica. NC. p. 325.
SZABMÁNY. Demensum, pensum, operae pars determinata. S. I.
SZABODIK. Quiritatur, querulatur, se se excusat. M. A. Pázm. Pred. p. 342.
Esküszik, szabodik, mint a' vörös hagyma. km.
Nem szabodom. Non moror. Epist. Széchényi, T. 2. p. 135.
SZABOGAT, szabogatja. Identidem ordinat, praescribit. Pázm. Kal. p. 587.
SZABOLCS. FF. Baranya, Bihar, és Szabolcs Vben.
Szabolcs Vármegye. Comitatus Szabolcensis.
SZABOTT. Scissus v. defixus, determinatus.
Szabott ára valaminek. Pretium defixum, valor determinatus. S. I.
Szabott munka. Pensum. S. I.
Szabott rend. Norma, regula, canon. S. I.
Szabott törvény. Lex statuta. Nincs a' szükségnek szabott törvénye. km.
* Ki szabott abrak. Demensum pabuli. S. I.
Ki szabott eledel. Demensum, deputatum. S. I.
SZABÓ. Sartor, sarcinator. item Aptator, concinnator. M. A. Szentnek híják azt a' szabót, kinél folt nem marad. km.
Szabó-gallér. Bizonyos téztás étek. S. I.
Szabó-gyűszű. Dug. km. 1. R. p. 38.
Szabó-műhely. Sartrina. NC. p. 301.
Foldozó szabó. Interpolator. NC. p. 285.
Magyar szabó. VV. L.
Német szabó. VV. L.

Szür-szabó. Gausapifex. S. K.
Váltó müves szabó.
Vásári szabó. VV. L.
Vékony szabó. Nundinalis sartor. S. K.

SZABAD.

SZABAD. Liber, licitus. item Licet, fas. M. A. Az szabad, a' mi illik. km.
Szabad. Ingredere.
Szabad akarat. Liberum arbitrium. M. A.
Szabad akaratból. Ultro, sponte, voluntarie. M. A.
Szabad akaratból való. Ultroneus, spontaneus, voluntarius. M. A.
Szabad akaratú. Homo sui juris, v. miles voluntarius. S. I.
Szabad asztal. Mensa gratuita. PP.
Szabad beszéd. Oratio licentiam spirans. S. I.
Szabad dolog. Sz. D.
Szabad ember. Homo sui juris.
Szabad erdő. Sylva caedua. PP.
Szabad erdő. E. Sz. P. alsó Fejér Vben.
Szabad ég. Dium, aer liber, non fixus. S. I.
Szabad ég alatt. Sub dio. S. I.
Szabad égallyai. Subdialis. S. I.
Szabad égű halmok, vagy hegyek. Káldi, Innepn. Pred. p. 454.
Szabad élet. Coelibatus. v. liberior modus vivendi. Faludi, N. E. p. 111.
Szabad fácszás. Libera lignatio.
Szabad hegy. Győri külső város.
Szabad hely. F. Arad Vben.
Szabad királyi város. Civitas libera, regiaque.
Szabad kőműves. Liber murarius. S. I.
Szabad kőművesség. Ordo liberorum murariorum. S. I.
Szabad legelő. Falu' szabadja. Pascuum commune. S. I.
Szabad lelkü. Libertinus. S. I.
Szabad lelkűség. Libertinismus. S. I.
Szabad levél. Privilegium. M. A.
Szabad madár. — A' fris szabad madár, semmi intést nem vár, röpül, a' hová tetszik. km.
Szabad magával. Sui juris. Még magammal sem vagyok szabad. km.
Szabad neki. Pictoribus, atque poetis quilibet audendi semper fuit aequa potestas. M. A.
Szabad nyelvé. Dicus, procax. PP.
Szabad postán. Franco.
Szabad pusztá. Praedium.
Szabad szakállra. Ad lubitum. 1703.
Szabad szakállra ittak. Sz. D.

Szabad szakára hagyja. Sinit, permissit, indulget. S. I.
 Szabad szállás. Hospitium gratuitum. S. I.
 Szabad szállás. F. Kis Kunságban.
 Szabad személy. Persona libera, non illigata matrimonio.
 Szabad szerű. Indifferens. Molnár János, Hármás levél. p. 7.
 Szabad szent király. MV. Baranya Vben.
 Szabad tudományok. Artes ingenuae. S. I.
 Szabad úr. Baro, Liber Baro.
 Szabad a' vásár. Indulgentur hilaria.
 SZABADDÁ teszi. Liberum facit, eliberat.
 SZABADI. FF. Győr, Somogy, és Veszprém Vkben.
 SZABADÍT, szabadítja. Liberat. M. A.
 El szabadítja. Eliberat, exsolvit, extricat. M. A.
 Föl szabadítja. Elibertat, redimit. M. A.
 Ki szabadítja. Liberat, eripit. M. A.
 Meg szabadítja. Liberat. M. A.
 Reá szabadítja. Licentiam dat. Pázm. Kal. p. 225.
 Szabadítás. Liberatio. M. A.
 El szabadítás. Eliberatio. M. A.
 Föl szabadítás. Eliberatio, evictio. M. A.
 Ki szabadítás. idem. M. A.
 Meg szabadítás. Absolutio, liberatio. M. A.
 Szabadíthatatlan.
 Föl szabadíthatatlanul. Indispensabiliter. Csuzi, Sip-szó. p. 87.
 Szabadító. Liberator, servator. M. A.
 Föl szabadító. Eliberator. M. A.
 SZABADJA. Ejus liber, ejus libertinus. Szent király' szabadja. F. Veszprém Vben.
 Szabadjában. Libere, licenter. M. A.
 SZABADKA. KV. Bács Vben.
 Szabadka. Sz. PP. Békes, és Gömör Vkben.
 SZABADKOZIK. Se se excusat. M. A. Ob-tendit se liberum esse, non obligari. Biró Márton, Micac. p. 58.
 SZABADON. Libere, licite. M. A.
 Szabadon bocsátja. Emancipat, dimittit. M. A.
 SZABADOS. Liber, immunis. M. A. it. Licentiam spirans.
 Szabados életű. Liberioris vitae. Pázm. Pred. p. 685.
 Szabados szóval. Liberiore voce. Pázm. Kal. p. 1031.
 Szabadosa. Ejus libertus.
 Urak' szabadosa. Cursor nobilium, cursor rusticanus, ambactus. PP.
 Szabadosítja. Libertat.
 Föl szabadosítja. Elibertat. Pázm. Pred. p. 1261.
 Szabadosság. Immunitas. Pázm. Pred. p. 931.
 SZABADSÁG. Libertas, licentia. item Immunitas, privilegium. M. A. A' szabadság drágább az aranyból. km.
 Arany-szabadság. Aurea libertas.
 Arany-szabadságot aranyon el adták. Debreczeni szabadság. Nundinae Debrecinenses. Sz. D.
 Szabadsága. Ejus libertas.
 Szabadságra vágy. Auram libertatis captat. S. I.
 Szabadságos. 1705.
 Szabadságtalan. Thordai MSS.
 Szabadságtalan jobbjágy. Pázm. Pred. p. 317.
 Szabadságtalan rab. Thordai MSS.

Szabadságtalanság. Csuzi, Tromb. p. 31.
 SZABADUL. Liberatur.
 El szabadul. Eliberatur.
 Föl szabadul. Privilegium artis palam exercendae consequitur, fit e tyrone sodalis.
 Ki szabadul. Evadit. M. A.
 Meg szabadul. Eliberatur.
 Szabadulás. Liberatio. M. A. Nincs pokolból szabadulás. Nulla ex inferno redemptio.
 Ki szabadulás. Evasio. M. A.
 Szabadulhatatlanság. Csuzi, Sip-szó. p. 654.

SZACS.

SZACS.
 SZACSA. F. Marmaros Vben. E. FF. Hunyad Vben.
 SZACSUR. F. Zemplin Vben.
 SZACSVÁ. E. F. Háromszék Székében.

SZAG.

SZAG. Odor. M. A.
 Szag-csináló. Odorarius. CM.
 Szag-gomb. Olfactorium. S. I.
 Szag-hozó. Odorifer. M. A.
 Szag-tevő. Odorarius, odoramentum. M. A.
 * Pecsénye-szag. Nidor. M. A.
 SZAGA. Ejus odor.
 Szaga van. Odorem contraxit.
 Étek' szaga. — Az étek' szagáért pénzhanggal fizetnek. km.
 Vad szaga van. Habet odorem carnis ferinae.
 Szagát érzi. Odoratur. M. A.
 SZAGATLAN. Inodorus. M. A.
 Szagotlan rózsa. Lippai, Virág. Kert. p. 146.
 SZAGOL, szagolja. Olfacit, subolet, odorat, odoratur. M. A.
 Belé szagol. A limine salutem.
 Meg szagolja. Olfacit.
 Szagolás, Szaglás. Odoratio, odoratus, olfactus. M. A.
 Szagoldogolja. Olfacit. M. A.
 Szagolgatja. idem.
 Szagoló, Szagló. Odorator. M. A. CM.
 Szaglódik. Olfacit. Vajda. K. É. 1. K. p. 217.
 SZAGOS. Olens, olidus, odoratus, odorus. M. A.
 Szagos kenet. Unguentum spirituosum. S. I.
 Szagos víz. Liquor odoratus. Faludi, N. A. p. 14.
 Szagosít, szagosítja. Olentem facit, odorum reddit. S. I.
 Szagosodik. Olescit. M. A.
 Szagosul. idem.
 Szagosság. Oliditas. Vajda, K. É. 1. K. p. 164.
 SZAGÚ. Valami illatú. Redolet. M. A.
 Jó szagú. Boni odoris. Nem éppen tömjény, ha jó szagú is. km.
 Nehéz szagú. Gravis odoris. Pázm. Pred. p. 73.

SZAGG.

SZAGG, SZAGGAT. lásd SZAK gyökér alatt.

SZAJ.

SZAJ.
 SZAJHA. Scortum, meretrix, prostibulum. M. A. Kapálj kurta, pénzéd leszsz, fonj' szajha, üngöd leszsz. km.
 Szajhálkodik. Meretricatur.
 Szajhán. Telek Bihar Vben.
 Szajház, szajházza. Meretricem eam vocat. Öszve szajházza.
 SZAJK. FF. Baranya, és Szala Vkben.
 SZAJKÓ. Graculus. M. A. Csacsogó, mint a' szajkó. Architae crepitaculum, Citeria loquacior. M. A.
 Szajkó' falva. F. Bereg Vben.
 SZAJLA. F. Heves Vben.
 SZAJOL. F. Heves Vben.

SZAK.

SZAK. R. Pars, plaga, v. frustum, lacinia v. mentum duplicatum. S. I.
 Erő-szak. Violentia.
 Éj-szak. Septemtrio.
 Fél-szak. Fél-szakra van csinálva.
 Szilva-szak. Étel' neme. Szilva-kása.
 SZAKA. Uva, nodus gutturis. M. A. NC. p. 177. item Angina. S. I. item Ejus pars etc.
 Bak-szaka. Bak-szakáll. Sz. D.
 Éjt-szaka. Noctu.
 Hetet-szaka. Per septimanam.
 Nyarat-szaka. Per aestatem.
 Telet-szaka. Per hyemem.
 Szakák. Scrophulac. S. I.
 Szakamás. E. F. Hunyad Vben.
 SZAKAD. Laceratur, rumpitur. M. A. it. Solvitur, cadit, ruit, labitur. S. I.
 Hármás kötélt nehezen szakad. km.
 Bé szakad. Collabitur, corrui. S. I.
 El szakad. Disrumpitur, deficit, secessionem facit. M. A. Pázm. Pred. p. 775.
 Ki szakad. Elaceratur, erumpit. M. A. Pázm. Pred. p. 661.
 Le szakad. Corruit. M. A.
 Le szakadt a' jég alatta.
 Meg szakad. Disrumpitur. Meg nem szakad ember a' toll-fosztásban. km.
 Öszve szakad. Concidit, collabitur. M. A.
 Szakadat. E. Hegy, és Falu, Csik Székében.
 Szakadatlan. Illaceratus, incessans. M. A.
 Szakadatlanul. Indesinenter, sine intermissione. M. A.
 Szakadás. Ruptio, ruptura, dissolutio, schisma. M. A.
 El szakadás. Disruptio, defectio. M. A.
 Fölhő-szakadás. Nubifragium.
 Ki szakadás. Eruptio, elaceratio, evulsio. M. A.
 Meg szakadás. Hernia, enterocele. S. I.
 Szakadály (mint Akadály). Ruptura. Hermán József, Hallotti beszéd. p. 7.
 Szakadék. Ruptura, fractura, divulsio, fragmentum. M. A.
 Víz-szakadék. Ramus fluvii.
 Szakadék. Apróbb darázs, melynek melyje a' hasától el van szakasztva, és igen vékonyan van öszve foglalva. Kecskedarázs.
 Szakadékja — Duna' szakadékja, Tisza' szakadékja. Sz. D.

Szakedékony. Solubilis, lacerabilis, qui facile rumpitur. S. I.
 Szakadhatatlan. Illacerabilis, indissolubilis. M. A.
 El szakadhatatlan. Inseparabilis. M. A. Szakadhatatlanul. Inseparabiliter, indissolubiliter. M. A.
 Szakadozik. Laceratur. M. A. Faludi, N. A. p. 132.
 El szakadozik. Dilaceratur, debilitatur. M. A.
 Szakadozás. Laceratio. M. A.
 Szakadozott. Lacerus, ruptus. M. A.
 Szakadt, Szakadott. idem. M. A.
 Szakadt ember. Herniosus, enterocelicus. S. I.
 * Által szakadt eb — Olyan mint az által szakadt eb, mely még az ugatást is röstelli. km.
 El szakadt. Ruptus, laceratus. M. A. Meg szakadt Herniosus, enterocelicus. M. A.
 Szakadttáig. Ad rupturam, usque ad decisionem. M. A. El tart szakadttáig. Durabit usque dum laceretur.
 Körme' szakadttáig üzte a' dolgot. Torka' szakadttáig lármázott. Ad ravim usque clamavit.
 SZAKASZ. Frustum, pars, fragmen, sectio. S. I.
 Szakaszkodik. Langvescit, debilitatur. M. A. El szakaszkodik. Pázm. Pred. p. 389. 540. 1028.
 Meg szakaszkodik. Pázm. Pred. p. 323.
 Szakaszonként. Frustatum, per sectiones. S. I. Szakaszt. Tésztát vajúl. Subigit. M. A. Ki szakaszt. idem.
 Szakasztja. Lacerat, rumpit. M. A. Bé szakasztja. Bé töri. S. I.
 El szakasztja. Abrumpit, dirumpit. M. A. Föl szakasztja. Refigit, dilacerat. M. A. Föl szakasztja a' levelet. Resignat literas. PP.
 Ki szakasztja. Elacerat, evellit. — Szeme' szórét szakasztja ki. km.
 Le szakasztja. Revellit, decerpit, devellit, delibat. M. A.
 Le szakasztotta a' virágot. Florem decerpit.
 Meg szakasztja. Interrumpit. Pázm. Pred. p. 843.
 Szakasztás. Laceratio, ruptio.
 El szakasztás. Abruptio. M. A.
 Le szakasztás. Revulsio, avulsio. M. A.
 Szakasztó, Ruptor. M. A.
 Szakasztó ruha.
 Szakasztó tábla-szék. Tabula pistoria. PP.
 Szakasztó tekenyő. Artopta. M. A.
 Szakasztó véka. S. I.
 Szakasztott. Devulsus, decerptus, laceratus. M. A.
 Szakasztott attya. Patri simillimus. S. I.
 Szakasztott képe az attyának. idem. S. I.
 Szakasztott ilyenek vagyunk. Tales sumus ad amissim. Vajda. 5. K. p. 261.
 Föl szakasztott levél. Litera resignata. Faludi, U. E. 2. R. p. 167.
 Szinte szakasztott olyan. Penitus, plane, prorsus, perinde, decise, praecise talis. M. A.
 SZAKÁCS. Cocus, coquus. M. A. Leg jobb szakács az éhség. km.

Szakács-aszszony. Coca. S. I.
 Szakács-asztal. Abacus.
 Szakács-inas. Calo culinarius, coquus, cinisio. PP. Kukta.
 Szakács-kés. Culter popinarius. NC. p. 407.
 Szakács-könyv. Liber tractans de re coquinaria.
 Szakács' neje. R. Uxor coci. S. I.
 Szakács-tábla. Abacus, abax. M. A.
 Szakácskodik. Coquinatur. M. A. CM.
 Szakácskodás. Ars coquinaria.
 Szakácsné. Coca. A' vén szakácsné is meg főzi a' jó levest. km. Dug. 2. R. p. 326.
 SZAKÁLL (Szak-áll). Barba, barbitium. M. A. Félre bajusz, jöu a' szakáll. km.
 Szakáll. FF. Abaúj, Baranya, Bihar, és Nógrád Vben.
 Szakáll-ház. F. Tömös Vben.
 Szakáll-kés. Szakáll-verő kés. Culter rasius. Beretva, borotva. S. I.
 Szakáll-simogató. Pázm. Kal. p. 529.
 Szakáll-verő. Tonsor, barbitonsor. Faludi, N. E. p. 63.
 * Erdő-szakáll. E. F. Torda Vben.
 Mező-szakáll. E. F. ugyan ott.
 Zsidó-szakáll. Csárda Bács Vben.
 Szakálla. Ejus barba.
 Szent Péter' szakálla. Korcsma-czégér.
 Más' szakállára iszik. Hitelbe hordatja a' bort.
 Szakállas. Barbatus. M. A.
 Szakállas. Bombarda, sclopetum pogonatum. M. A. PP.
 Szakállas. FF. Heves, és Komárom Vben. Sz. PP. Hont és Komárom Vben.
 Szakállas aszszony. Barbata mulier. Ódd magadat a' szakállas aszszonytól. km.
 Barbata minus salutanda. M. A.
 Szakállas csillag. Cometa. S. I.
 Szakállas' falva. E. F. Kővár' Vidékében.
 Szakállas lövés. Ictus bombardae. Pázm. Kal. p. 772.
 Szakállas szolgának szó a' veresége. km.
 Szakállatlan. Imberbis. M. A.
 Szakállka. Sz. P. Zemplin Vben.
 Szakállósodik. Lanuginem induit. PP.
 SZAKCS. F. Tolna Vben.
 SZAKGAT, SZAGGAT, szaggatja. Lacerat. M. A. In frusta discerpit.
 El szaggatja. Dilacerat, dilaniat, discerpit, convellit, lacerat, concerpit. M. A.
 Ki szaggatja. Evellit. M. A.
 Le szaggatja. Delacerat, decerpit. M. A.
 Öszve szaggatja. Discerpit, dilacerat. S. I.
 Szétt szaggatja. Dilacerat.
 Szaggatás. Laceratio, vellicatus, vulsura, vulsio. M. A.
 El szaggatás. Dilaceratio. M. A.
 Ki szaggatás. Exstirpatio, evulsio, dilaceratio. M. A.
 Le szaggatás. Carptura, carptus. M. A.
 Szaggatott. Laceratus, dilaceratus, decerpitus, discerptus. M. A. Neki esett, mint tót gyermek a' turós szaggatottnak. km. Dug. 1. R. p. 200.
 Szaggatva. Carptim. M. A.
 SZAKÍT, szakítja. Conterit comminuit.

El szakítja. Pressu conficit.
 Öszve szakítja — Öszve szakította.
 SZAKKAL.
 Erő-szakkal. Vi adhibita, violenter.
 SZAKKA teszi. Redigit in partes minutas. Szakká válik. Redigitur in partes minutas.
 Erő-szakká válik. Vertitur in violentiam.
 SZAKMAT. Fragmen.
 Szakmatol — Ne szakmatolj belé. Fragmina ne injicias.
 SZAKMÁNY. Operarum elocatio, conductio, demensum. M. A.
 Szakmányba adja. Oblocat. M. A.
 Szakmányba áll. Sz. D.
 Szakmányba veszi a' szőlő' munkáját. Szakmányban dolgozik. Sz. D.
 Szakmányos arató. Pázm. Pred. p. 326.
 SZAKOGAT, szakogatja. Frustatum comminuit, comminuit. Öszve szakogatta kezével.
 SZAKOL. F. Szabolcs Vben.
 Szakolca. Sz. KV. Nyitra Vben.
 Szaklód. E. Sz. P. Közép Szolnok Vben.
 SZAKONY (Alsó, felső). FF. Soprony Vben.
 Szakony-ér, Szaknyér. F. Vas Vben.
 Szakony-falu. F. Vas Vben.
 SZAKOS.
 Erő-szakos. Violentus.
 Erő-szakosan. Violenter.
 Erő-szakoskodik. Vim adhibet.
 Erő-szakoskodás. Violentia.
 SZAKOZ, szakozza.
 Erő-szakoztatja. Violentat. Csuzi, Tromb. p. 144.
 SZAKÓCZA. Kis szekerce. Handhacken. Hallottam kertelőimtől 1824. Márt. 1.
 SZAKSZINA. Sokféle portéka, mely miatt alig fordulhatni a' szobában, pinczében. Sz. D.
 SZAKUL. Comminuitur. Kisfaludi' Regéji. p. 34.
 El szakul a' tojás, ha véletlen el ejtik, vagy meg ütik.
 Öszve szakul az igen el ért körtvély, ha földre esik.
 SZAKVÁNY. idem ac SZAKMÁNY. M. A.
 Szőlő-szakovány. Sz. D.
 Szakoványos. Conductor, operarius. M. A.
 Szakoványosa. Ejus operarius. Nem vagyok szakoványosa: fogadott szolgálja. Sz. D.

SZAL.

SZAL.
 SZALA. Folyó víz Szala Vben.
 Szala. F. Abaúj Vben.
 Szala-Apáti. F. Szala Vben.
 Szala-Bér. F. Szala Vben.
 Szala-fej. F. Vas Vben.
 Szala' pataka. F. Szala Vben.
 Szala-vár. F. Szala Vben.
 Szala Vármegye. Comitatus Szaladiensis.
 Szala' hala, Szala' rákja, Szala' szép aszszonya. km.
 SZALACS. F. Szala Vben.
 SZALAD (ige). Evadit, aufugit, erumpit, subterlabitur. M. A. Szaladj farkas, inadban az igazság. km.
 Be szalad. Infugit.

El szalad. Evadit, elabatur, subterfugit, subterlabitur. M. A.
 Ki szalad. Effugit. M. A.
 Le szalad. Deorsum fugit.
 Meg szalad az ellenség. Hostis fugam arripit.
 Oda szalad. Eo fugit, fuga eo se recipit.
 Viszsa szalad. Refugit.
 Szaladás. Evasio, fuga. M. A.
 Szaladásra vette a' dolgot.
 El szaladás. Effugium, evasio. M. A.
 Ki szaladás. Effugium. M. A.
 Szaladgál. Fugitat.
 Szaladgáló. Futkározó. Sz. D.
 Szaladott. Eliberatus, profugus. M. A.
 Szaladoz. Cursitat, fugitat. M. A.
 Szaladó. Fugiens.
 Szaladó félben. Fugae proximus, paratus fugere.
 Szaladóézi: szaladó.
 Szaladóézi nem kell bocsátani. Faludi, N. A. p. 103.
 SZALAD (név). Byne. M. A. Est hordeum madefactum, quod germen emittit, polonice „Slod“. CM.
 Szalad-sőr. Zythum, zythus, bryton. M. A. CM.
 Szalados. Ki csirázott gabonából készített pogácsa, vagy lepény. Malzkuchen. S. I.
 SZALAG. Vimen, vinculum. M. A.
 Szalag-szif. Ligula. M. A. Meg-érdemléné, hogy szalag-szifjakat metélnének hátából. km.
 SZALANGÁL. Futkároz.
 SZALANTA. F. Baranya Vben.
 SZALAPA. F. Szala Vben.
 SZALASZT, szalasztja. Emittit, fugat, facit vadere. M. A.
 El szalasztja. Emittit, dimittit, evadere sinit, elabi facit. M. A. Nem azé a' madár, a' ki el szalasztja, hanem azé, a' ki meg fogja. km.
 Ki szalasztja. Emittit, evadere facit. M. A. Meg szalasztja, Cogit in fugam.
 SZALÁNCZ (Kis, nagy). FF. Abauj Vben.
 SZALÁNKA (Szalanka. Sz. D.). Scolopax rusticola. Erdei snef. S. I.
 SZALÁRD. F. Bihar Vben.
 SZALK. Sz. P. Pest Vben.
 Szalka. MV. Hont Vben. F. Tolna Vben. Sz. P. Bihar Vben.
 Máté-Szalka. MV. Szathmár Vben.
 Tisza-Szalka. F. Bereg Vben.
 SZALMA. Stramen, stramentum. M. A.
 Menjünk végére, széna e, vagy szalma. km.
 Szalma-csutak. Manipulus stramineus tortus. PP.
 Szalma-csutakos. Csuzi, Síp-szó. p. 661.
 Szalma-födél. Tectum stramineum.
 Szalma-fürt. Molnár János'Levelei. p. 171.
 Szalma-ház. Domus stramine tecta. M. A.
 Szalma-házi nemes ember. Nobilis villanus. M. A.
 Szalma-kalap. Galerium. PP.
 Szalma-kamat. — Bizonytalan adósságnak szalma a' kamatja. km.
 Szalma-kés. Falx stramentaria. S. I.
 Szalma-kéve. Manipulus straminis. Beniczki. p. 220.
 Szalma-kópja. Csak szalma-kópjával szurkál. km.

Szalma-köntő. Stipula. M. A. CM. PP.
 Szalma-kötél. Vinculum stramineum. S. I.
 Szalma-párna. Matta straminea. PP.
 Szalma-sarkantyuja van. Hung. in Parab. p. 50.
 Szalma-süveg. Petasus. NC. p. 449.
 Káldi, Vasárn. Pred. p. 706.
 Szalma-zsák. Culcitra stramentaria. Strohsack. S. I.
 Szalma-szál. A' kis ember sem szalma-szál. km.
 Szalma-szár. Culmus straminis. S. I.
 Szalma-tekerics. Stramentum, fasciculus stramineus, it. Cesticillus, cesticulus. M. A.
 Szalma-tércs. F. és Sz. P. Nógrád Vben.
 Szalma-tűz. Flamma straminis. Hirtelen föl lobban, de azon hamar oda van.
 Szalma-vágó. Sector straminis. S. I.
 Szalma-vár. Sz. P. Veszprém Vben.
 Szalmád. F. Szathmár Vben.
 Szalmája. Ejus stramen. Nem Csáki' szalmája. km.
 Szalmás. Stramentitius, stramineus. M. A. PP.
 Szalmás jászol. Pázm. Pred. p. 1275.
 SZALONKA, lásd SZALÁNKA.
 SZALONNA (Szalanna, szalánna). Lardum, laridum. M. A. Ez volna szalonna az egér' fogára. km.
 Szalonna. F. Borsod Vben.
 Szalonna-bürke. Ugy terjed a' böcsülete, mint a' szalonna - bürke a' tűzön. km.
 Szalonna-féreg. Tarmus, vermis lardi. M. A.
 Szalonna-level. Sülttet bé takaró vékony szalonna. S. I.
 Szalonna-pörcc. Cremium lardi. S. I.
 Szalonna-szeg. Sülttet meg járó apró szalonna. S. I.
 Szalonna-tű. Açus lardaria. Spékelő vas. S. I.
 * Avas szalonna. Laridum rancidum. NC. p. 305.
 „Kukaczos szalonna, bűdös vaj öszve illenek. km.“
 Ó szalonna. Az ó szalonna jó a' háznál. km.
 Új szalonna. Laridum recens. Ó bor jó a' új szalonna. km.
 Újnyi szalonna. Jobb egy újnyi szalonna a' káposztában, mint semmi. km.
 Úri szalonna. Heába fáj fogad az úri szalonnára. km.
 Szalonnája. Ejus laridum. Mindenkor kövőbb a' más szalonnája. km.
 Szalonnás. Larido conditus, laridum habens.
 Szalonnás gombóc. Pastillus cum lardo.
 Szalonnás káposzta. Előbb való a' böcsület a' szalonnás káposztánál. km.
 SZALONTA. F. Borsod Vben.
 Nagy Szalonta. MV. Bihar Vben.
 SZALU. Vájó kés, völgyellő gyalu. Sz. D.
 Szalu-fa. Cantherius, Födél-fa, rag.
 Szalul, szalulja. Szalulval hornyol, völgyel.
 SZALVA. Patak Ugocsa Vben.

SZAMAT.

SZAMAT. Sapor.
 SZAMATJA. Ejus sapor. Jó szamatja van e' bornak.

SZAMATU. Jó szamatu bor. Vinum boni saporis. Takács József' Költeményei. p. 191.

SZAMÁR.

SZAMÁR. Asinus. M. A. Sok szamár visel bársony-nyerget. km.
 Szamár-agyu. Stupidus. Káldi, Innepn. Pred. p. 519.
 Szamár-csitkő. Zvonarics, M. Post. 1. R. p. 11.
 Szamár-fej. Caput asininum. A' szamár-fejet nem szokták meg szappanyozni. km.
 Szamár-hajtó. Asinarius. M. A.
 Szamár-hegy. Hegy Esztergom Vben.
 Szamár-kivánság. Insula flagitatio, insulsum desiderium. S. I.
 Szamár-lapu. Tussilago. M. A. Sima lapu, szamár-köröm. CM.
 Szamár-nóta. A' szamár arany-lanton is szamár-nótát pöng. km.
 Szamár-ordítás. Ruditus, vox asinina. M. A.
 „Szamár-rivás, eb-ugatás nem meszsze ér.“ km. Beniczki. p. 241.
 Szamár-tanács. Ökörtől szamár-tanács. km.
 Szamár-tövis. Carduus, ononis, centum capita, acanthaleuce, eryngium, genista. M. A. Sonchos. CM.
 Szamár-vehem. Pullus asini. NC. p. 163.
 Szamár-szeg. Telek Szala Vben.
 * Két lábú szamár. Pázm. Kal. p. 586.
 Vad szamár. Onager. NC. p. 127.
 SZAMARA. Ejus asinus. Nagy isten' szamara.
 SZAMARAS. Asinarius.
 SZAMÁRD.
 Szamárdi. F. Somogy Vben.
 SZAMARAZ, szamarazza. Asinum eum vocat. Szamarozza. VM. p. 292.
 Öszve szamarazta.
 SZAMÁRKA. Asellus. Káldi, Num. 16. 15.
 SZAMÁRKODIK. Servit more asini. M. A.
 Szamárkodás. Pázm. Pred. p. 3. 933.
 Szamárkodó.
 Szamárkodó szolga. Aegyptius laterifer. M. A.
 SZAMÁRNYI szamár. Pázm. Kal. p. 289.
 SZAMÁRÚL. More asini.
 Szamárul ordit. Rudit. M. A.
 Szamárul ordító. Rudeus. M. A.
 SZAMÁRSÁG. Asinitas.

SZAMÓCZA.

SZAMÓCZA. Eperj, szárától, inától könnyen való erdei eperj. Sz. D.

SZAMOS.

SZAMOS. Samusius. NC. p. 445. M. és E. Országi folyó-víz.
 * Viszsa folyó Szamos. Nic. Oláhi Hung. p. 62.
 Szamos' falva. E. F. Kolos Vben.
 Szamos-köz. Regio inter Samusium, et Tibiscum. Nic. Oláhi Hung. p. 70.
 Szamos-szeg. F. Szaboles Vben.
 Szamos-telek. F. Szathmár Vben.
 Szamos' telke. E. F. Küküllő Vben.
 S amos-újvár. E. Sz. KV. Belső Szolnok Vben.

SZAN.

SZAN.

SZANA.

Szana-szélt. Sparsim, passim. Sz. D. S. I.
Szana-szétt. idem.

Szanád. F. Torontál Vben.

SZANACS. Sz. P. Somogy Vben.

SZANAT. F. Vas Vben.

SZANCSAL. E. F. Küküllő Vben.

SZANDA. Hegy Nógrád Vben. Sz. P. Heves Vben.

Szanda-vár' allya. Sz. P. Nógrád Vben.

SZANY.

SZANY. MV. Soprony Vben.

SZAP.

SZAP. F. Győr Vben.

SZAPARNICZA. Mucositas equorum. S. I.

Szaparniczás ló. Equus mucosus. S. I.

SZAPÁR. F. Veszprém Vben.

SZAPOR.

Szaporá. Foecundus v. citus, celer, pro-
perus, festinus. S. I. Auctificus, foecundus. M. A. Szaporá, mint az eb-
kapor. km.

Szaporá beszéd. Multiloquium. M. A.

Szaporá beszédű. Multiloquus. M. A.

Szaporá búza. Triticum foecundum. Sz. D.

Szaporá fű. Verbena, verbenaca, hierobotane. M. A. Peristereos. CM.

Szaporá jószág. Sz. D.

Szaporá liszt. Sz. D.

„Szaporá malom sokat darál.“ km. In multiloquio non deest mendacium.

Szaporá Margit' módjára. Sámbar ellen. p. 127.

„Szaporá elő-mozdítása akármely dolgnak meg érdemel egy pár keztyűt.“ km.

Szaporá szavu. Prágai. p. 795.

Szaporá tehén. Vacca foecunda. Sz. D.

Szaporá tréfa meddő okosság. km.

Szaporáság. Foecunditas. M. A. Kura-barátság, marha-szaporáság hamar oda van.

Fele szaporaságra által vette a' birkákat.

Szaporább. Citius, plus. Három fontnál szaporábbat (többet) nyom. Sz. D.

Szaporábbban menj. Perge citius.

Szaporája. Nincs szaporája a' bitangnak. Pázm. Pred. p. 636. 977.

Szaporán. Foecunde. v. cito, subito, festinanter, sine mora. S. I.

Szaporáskodik. Hamarkodik, hirtelenkedik. Sz. D.

Szaporátlan. Infoecundus, sterilis, vel tardus. Faludi, U. E. 1. R. p. 76. 174. 2. R. p. 204.

Szaporátlan kenyér. Faludi, E. M. p. 245.

Szaporca. F. Baranya Vben.

Szaporékony. Quod facile augmentatur.

Szaporékonyosság. Bíró Márton, Micae. in Titulo.

Szaporít, szaporítja. Foeticat, procreat, augmentat, multiplicat, propagat. M. A.

El szaporítja. Propagat.

Meg szaporítja. Augmentat.

Szaporított. Augmentatus, auctus, propagatus, foecundus. M. A.

Szaporító. Procreator. CM.

Szaporodik. Multiplicatur, augetur. M. A. A' világ tagadva szaporodik. km.

El szaporodik. Propagatur.

Meg szaporodik. Multiplicatur.

Reá szaporodik. Faludi, N. A. p. 138.

Szaporodás. Multiplicatio, foetura. M. A.

Szaporodható. Multiplicabilis. M. A.

Szaporoszik. Lippai, Virág. Kert. p. 53. Zvonarics 1. R. p. 226.

Szaporul. Multiplicatur. S. I.

El szaporul. Propagatur.

Meg szaporul. Augmentatur.

SZAPU. Sextarius, modius, medimnus. M. A.

Szapu-sajtár. Lixivarium.

Szapul. Lixat, lixivio lavat. M. A. Téglát szapul. km.

Ki szapulja. Elixat. Faludi, N. E. p. 30. U. E. 2. R. p. 55. T. E. p. 27.

Meg szapulja. Lixivio lavat, mundat.

Szapulás. Lixatio.

Szapuló. Lixivio lavans, lixivarium. M. A.

Szapuló kád. Cupa lintearia. PP.

SZAPPAN.

SZAPPAN. Sapo, smigma. M. A. Meg mosták a' fejét szappan nélkül. km.

Szappan-buborék. Bulla saponacea. S. I.

Szappan-főzés. Coctura saponis.

Szappan-főző. Smigmator.

Szappan-gömb. Globus saponaceus. S. I.

Szappan-lég. Spuma caustica. S. I.

Szappan-módra tisztító. Smigmaticus. M. A.

Szappan' patak. E. F. Kővár' Vidékében.

* Debreczeni szappan. Sapo Debrecziniensis.

Fejér szappan. Smigma album.

Fekete szappan. Smigma nigrum.

Velencei szappan. Sapo venetus.

SZAPPANOS. Smigmator. S. I.

SZAPPANOSZ, szappanozza. Smigmatico lixivio lavat. M. A.

Be szappanozza.

Meg szappanozza. A' szamar' fejét nem szokták meg szappanozni.

Szappanozó fű. Saponaria, struthium. M. A.

SZAR.

SZAR. Merda, oletum, excrementum. M. A. Ne piszkáld a' szart, úgy is bűdös. km.

Szar-bogár. Scarabaeus stercorarius, pilularius. S. I.

Szar-babuk. Upupa, epops. M. A.

Szar-babuta. idem.

Szar-bub. idem. M. A.

Szar-hajtó bogár. Scarabaeus. M. A. CM.

Szar-hely. Cloaca, latrina v. fimarium, fimetum. S. I.

Szar-király. Foricarius. PP.

Szar-koncz. Prágai, p. 695.

Szar-kő. F. Abaúj Vben.

Szar-légy. Musca stercoraria. S. I.

Szar-madár. Upupa, epops. S. I.

Szar-zsák. Ventriculus, receptaculum stercorum. Pázm. Pred. p. 68. 1013.

Szar-szék. Sella perforata, familiaris. S. I.

* Disznó-szar. Succerda. NC. p. 361.

Híg szar. Forium. M. A.

Kecske-szar. Spyras. NC. p. 361.

Vas-szár. Scoria ferri.

SZARA. Ejus excrementum.

Szara hora. Solivagus, vulgivagus. M. A.

Szara gögya. Crataegus oxyacantha. S. I.

Szara kakuta. Upupa, epops. M. A.

SZARD.

Meg szardja (meg szardom). Conccat, conspurcat. M. A. PP.

SZARÍK, szarja. Cacat, merdat. M. A. A' ki vasat eszik, lánczot szarik. km.

Ki szarja. Excernit. M. A.

Le szarja. Demerdat.

Meg szarja. Permerdat. M. A.

Szarás. Cacatio, excretio. M. A.

Szaró. Cacans.

Szaró szék. Forica, latrina, cloaca. M. A.

Selyem-szaró bogár. Bombyx. CM.

SZAROS. Merdosus, foetidus cacator. PP.

SZAROSZ, szarozza. Szarral bé keni p. o. a' méh-kasokat.

Bé szarozza. Conccat. PP.

SZARTOS. Patak Abaúj Vben. E. F. Felső Fejér Vben.

SZARÁNDOK.

SZARÁNDOK. Peregrinator. M. A.

Szarándok. Sz. P. Baranya Vben.

Szarándok-járás. Zvonarics 1. R. p. 84.

Szarándok-pálcza. Faludi. N. U. p. 165.

SZARÁNDOKOL. Peregrinator. B. Á. T. Ruth' könyvében.

Szarándoklat. Peregrinatio. B. Á. T. Ugyan ott.

SZARÁNDOKSÁG. Peregrinatio. M. A.

SZARÁNDOKOSKODIK. Dug. km. 1. R. p. 110.

SZARÁNDOKÚL megy. Zvon. 1. R. p. 85.

SZARÁNDOKOT jár. Peregrinator. M. A.

SZARKA.

SZARKA. Pica. M. A. Tarka, mint a' szarka. km.

Szarka-Barát. Cistercita per illusionem vulgi, mivel tarka az öltözete.

Szarka-fészek. Nidus picarum.

Szarka' háza. F. Vas Vben.

Szarka-láb. Consolida regia. M. A. it.

Gombkötő-munka. S. I.

Szarka-mátyás. Faludi, N. U. p. 131.

Szarka-táncz. Egyyes táncz. Vajda, 5. K. p. 486.

Szarka-tövis. Cynosbaton. M. A.

Szarka-vár. Telek Győr Vben.

Szarka-vár. Arx ruinae proxima, lacera, impar resistendo. S. I.

* Tengeri szarka. Alcedo. Mitterpacher.

Jégi madár. M. A.

SZARKÁS. Picis abundans.

Szarkás. Telek Pest Vben.

SZARMA.

SZARMA. Fartum. Töltelék v. töltött étel. S. I.

SZARMASÁG. idem. S. I.

SZARMAN-hegy. E. Hegy Csik Székében.

SZARMATA. idem ac Szarma. Sz. D.

SZARU.

SZARU. R. Cornu. SZARV.
 Szaru-cső. Hurka-töltésre való eszköz. S. I.
 Szaru-fa. Sublaquearia, tigna. M. A.
 Szarv-kő. Hornstein. MV. Soprony Vben.
 Szaru-lábú. Cornipes. M. A.
 Szaru-köpőly. Sz. D.
 Szaru-műves. Fűsüs. Opifex cornuarius. S. I.
 Szarv-orrú. Rhinoceros. S. I.
 Szaru-vetés. Szarvaknak le vetése a' vörös vadnál. S. I.
 Szaruvá keményedik. Cornescit. M. A.
 SZARUJA, Szarua, Szarva. Cornu ejus. Le ütötték a' szarvát. km.
 Bőség' szaruja. Cornucopiae.
 Eke' szarva. Stiva.
 Macska' szarva. El törte a' macska' szarvát. km.
 SZARVAD. R. Parvum cornu.
 Pele-szarvad } E. FF. Közép Szolnok
 Tasnád-szarvad } Vben.
 SZARVAL, szarvalja. Cornu impetit, dejjicit. Le szarvalja. Szarvával le böki. Dug. km. 1. R. p. 185.
 SZARVAS. Cornutus, it. Cervus, cervia. M. A. Nehéz helytt van a' szarvas az erdőben, és az írás a' Káptalanban. km.
 Szarvas. MV. Békes Vben.
 Szarvas bogár. Scarabaeus M. A. Scarabaeus cornutus. PP. Cervicornis, cervus volans. Hirschkäfer. S. I.
 Szarvas-borju. Hinnulus. PP.
 Szarvas-bőr. Pellis cervina.
 Szarvas bün. Flagitium, scelus, crimen notorium. M. A.
 Szarvas vétek. idem. M. A.
 Szarvas-éltető fű. Elaphoboscon. M. A.
 Szarvas fa. Rhus. S. I.
 Szarvas-fi. Hinnulus. M. A.
 Szarvas-folyatás. Cupido veneris cervina. S. I.
 Szarvas-fű. Fraxinella. NC. p. 37. Dictamnus. S. I.
 Szarvas-gém. Zrínyi. P. 12. Stroph. 22. item 2-dik énekben, Stroph. 2.
 Szarvas-gomba. Fungus cervinus. PP.
 Szarvas-hát, Szarvas-czimer. Tergum cervinum, clunis cervinus. S. I.
 Szarvas-hulladék. Stercus cervinum. S. I.
 Szarvas kalács. Crustulum bicornis. PP.
 Már most a' fő-név is ki marad, és mondatik „Szarvas“ és a' készítés' módjára nézve „köményes szarvas, tojásos szarvas.“
 Szarvas-Kend. F. Vas Vben.
 Szarvas kígyó. Cerastes. M. A.
 Szarvas kő. F. Heves Vben.
 Szarvas kötés. Dilemma. S. I.
 Szarvas kút. F. Mosou Vben.
 Szarvas-ló. Hippelaphus, camelopardalis. S. I.
 Szarvas marha. Pecus cornutum.
 Szarvas marha' legfőbb részei im ezek: Kis torja, nagy torja, vörös szegy, szegy-fő, far-tő, poros oldal, fersály, bél- és sípos hús, vagy is bél- és sípos pecsenye. S. I.
 Szarvas mák. Papaver cornutum. PP.
 Szarvas üllő. Incus bicornis. PP.
 Szarvas vétek. Flagitium, scelus. M. A.

Szarvasodik. Cornescit. S. I. Sz. D.
 Meg szarvasodik. Dug. km. 2. R. p. 101.
 SZARUBÓL való. Corneus. M. A.
 SZARVAT kap. Kevélylyé, vakmerővé lesz.
 SZARVATLAN. Carens cornibus. Baga.
 SZARVÚ. Hegyes szarvú ökörnek le törik a' szarvát. km.
 SZARVAZ, szarvazza. Cornibus exornat, cornua ei facit. Csuzi, Tromb. p. 14.
 Föl szarvazza. Sz. D.

SZATMÁR.

SZATMÁR. Sz. KV. Szathmár Vben.
 Szatmár-Németi. idem.
 Szatmár. Telek Pest Vben.
 Szathmár Vármegye. Comitatus Szathmariensis.

SZATÓCS.

SZATÓCS. Tabernarius, propola, salsamentarius. M. A. CM.
 SZATÓCSKODÁS. Natinatio. Kereskedés. M. A. L.

SZATY.

SZATY.
 SZATYING. Fejér galand. Sz. D.
 SZATYMAZ. Sz. P. Csongrád Vben.
 SZATYOR. Fiscella, scirpiculum, sporta. M. A.
 Szatyor a' vén aszszony. km.
 Szatyor-kötés. Bolonság a' szántás-vetés, élet a' szatyor-kötés. km.
 Egy pénzes szatyornak két pint bor az áldomása. km.
 Két pénzes szatyornak egy pint bor az ára. km.
 Két fülű szatyor. Reá tartja magát, mint a' két fülű szatyor. km.

SZATTYÁN.

SZATTYÁN. Corium ovillum. PP.
 Szattyán-csizma. Cothurni e corio ovillo. VV. L.

SZÁ.

SZÁD.

SZÁD. Száj. Sz. D.
 Szád. E. F. Szeben Székében.
 SZÁDA. Szája valaminek. Sz. D.
 Gura' száda. E. F. Hunyad Vben.
 Hordó' száda. Os dolii. Sz. D.
 Kemencze' száda. Orificium fornacis. Sz. D.
 SZÁDOK. F. Nyitra Vben.
 Szádok, Száldok. Tilia. Hársfa. S. I.
 SZÁDOL, szádolja. Obturat. PP.
 Bé szádolja. Bé dugja. Sz. D.
 Szádoló, szádló. Obturans.
 Szádló fa. Doliarium operculum, dolii repagulum, obturamentum. PP.

SZÁG.

SZÁG. Suffixum in vocibus solum istis binis: Jóság, Ország.

SZÁGÓDÍK. Sebesen nyargal. Sz. D. SZÁGOLDIK. Currit velociter more equi. M. A.
 SZÁGULD. Velociter currit, equitat cum impetu. M. A.
 El száguld. Abequitat velociter. M. A.
 Ki száguld. Excurrit, exequitat. M. A.
 Száguldás. Equitatio vehemens, cursus velox. M. A.
 El száguldás. Abequitatio. M. A.
 Ki száguldás. Incurtio, excursio. M. A.
 Száguldó. Posta-ló. Veredus. M. A.
 Száguldoz. idem ac Száguld. Sz. D.

SZÁGY.

SZÁGY. F. Baranya Vben.
 Szágy-fa. Vetöllő. Sz. D.

SZÁJ.

SZÁJ. Os — oris, bucca, item Orificium. M. A. Nagy száj nagy falatokkal telik. km.
 Száj-ajazó szerszám. Lupatum. PP.
 Száj-barát. Szín-barát. Specie amicus. S. I.
 Száj-barátság. Szín-barátság. Amicitia fucata, simulata. S. I.
 Száj-büdösség. Oze, oza. M. A.
 Száj-cserepezés. Aphthae. M. A. PP.
 Száj' doha. Gravitas oris, anima foetida. S. I.
 Száj-dohosság. idem. Sz. D.
 Száj-hit. Szín-hit. Fides simulata. S. I.
 Száj' ize. Gustus. Pázm. Pred. p. 963.
 Száj-mozgatás. Káldi, Innepn. Pred. p. 383.
 Száj-padlat, Száj' padlása. Palatum. S. I.
 Száj' pallása. idem.
 Száj-peczkelés. Oris lignatio, frenatio. S. I.
 Száj-tátás. Rictus. M. A.
 Száj-tátogás. Oscitatio. S. I.
 Száj-tátva. Ore hiante, ore aperto. S. I.
 Száj' vallása. Confessio personalis, oralis, verbalis. S. I.
 SZÁJA. Ejus OS. Mindég jár a' szája, mint az üres malom. km.
 Szája-fájó. Veszett száju. Stomaticus. M. A.
 Szája' gyürejé. — Szája' gyürejét czupogatja.
 Szája-hültt. Ore hiante stupens, v. ineptus, imbecillus, inhabilis. S. I.
 Szája' ize. El vette isten a' szája' ízét, mint a' Pápai bírónak. km.
 Szája' izétt. Szája' ize szerint. Ad palatum ejus. S. I.
 Szája-tátott. Ore hiante stupens. M. A.
 Szája' vallása. Ore proprio confessus est. * A' szája sem úgy áll.
 Aszszony' szája. Sok só ételben, sok szó aszszony' szájában nem jó. km.
 Falu' szája. Os communitatis, orator pagi.
 Farkas' szája. Farkas' szájából ritkán esik ki nyálazatlan a' malacz. km.
 Gyermekek' szája. Záratlan kapu a' gyermek' szája. km.
 Más' szája. A' ki más' szájával eszik, nem szokott jól lakni. km.
 Prókátor' szája arany kulccsal nyílik. km.
 Szeme, szája el teltt vele.

Szereti a' száját. Il aime la bonne chere.
Szájába rágtá. Inculcavit illi.
Száját meg aranyozták: pézzen fogádott orátor.

SZÁJAL. Garrit, blaterat. S. I.

Bé szájalja. Száját bé csinálja. S. I.

SZÁJAS. Habens os amplum.

Szajás korsó. Amphora amplioris orificii.

SZÁJATLAN. Inorus. M. A.

SZÁJBA rágja. Inculcat. M. A. A' kalánt előbb viszik a' tálba, mint a' szájba. km.

Szájba való falatja sincs. Nec quam ori imponat, buccellam habet.

SZÁJONG. Imitt amott ácsorog, mint egy száj-tátva szédeleg. Sz. D.

SZÁJÓK. Labeo, labiosus. S. I.

SZÁJÚ. Oris.

Arany-szájú. Chrysostomus.

Bélett szájú. Labeo.

Cserép-szájú. Flebilis oris. S. K.

Dohos szájú. Pázm. Pred. p. 1011.

Eros szájú ló. Pázm. Pred. p. 903.

Farkas-szájú tanítók. Pázm. Kal. p. 601.

Görbe szájú. Distortum os habens. S. K.

Harcsa-szájú. Ampli oris. Dug. km. 2. R. p. 216.

Kemény szájú ló. Prágai, p. 697.

Kopasz szájú. Imberbis. S. K.

Málé-szájú. Mammacuthus. S. K.

Nagy szájú. Magni oris, bucco v. loquax.

Pittyedt szájú.

Sima szájú. Adulator. Csuzi, Síp-szó. p. 612.

Széles szájú korsó. Amphora lati oris.

Szük szájú.

Tátott szájú. Adaperti, patuli oris. S. K.

Véres szájú hadi emberek. Vajda, 3. K. p. 639.

SZÁK.

SZÁK. F. Komárom Vben.

Szák' falva. E. F. Közép Szolnok Vben.

SZÁKOS (Magyar, török). FF. Tömös Vben.

SZÁL.

SZÁL. Stylus, columna, culmus, scapus. M. A.

Szál-dob. Kovácsics, Script. min. T. 2. p. 386.

Szál-dobos. E. F. Udvarhely Székében.

Szál-fa. Trabs, tignum. Szál-fa nem erdő. km.

Szál-hajó. Gerenda-hajó. Trabica. M. A. Talp-hajó.

Szál-hajós. Ratarius, ratirex. S. I.

Szál-kard. Szál-kardra ki hitta.

Szál-szeg. Clavus trabalis. S. I.

Szál-telek. E. F. Maros Székében.

* Czérna-szál. Filum lineum duplicatum. S. K.

Pfí-szál. Culmus herbae.

Haj-szál. Vékony a' haj-szál, de még is van árnyéka. km.

Kő-szál. Pázm. Kal. p. 1021.

Levél-szál. Pagina. CM.

Liliom-szál. Cauliculus lilii.

Liliom-szál' levele.

Nagy szál ember. Homo procerus.

Nád-szál. Arundo, canna. S. K.

Selyem-szál. Filum sericicum.

Szalma-szál. Stipula straminea. PP.

Ször-szál. Vékony, mint a' ször-szál. km. Dug. 1. R. p. 236.

Ször-szál-hasogató. Hypercriticus.

SZÁLA. Ejus culmus. Szörén szálán el veszett. km.

Haja' szála. Nincs annyi haja' szála, a' mennyiszer meg bánta. km.

Kender' szála. Subtiliora cannabis fila.

SZÁLANKÉNT. Filatim, fibratim. M. A. Szálanként ki fejt. Filatim dissolvit. PP.

SZÁLANKOZIK. Dispergitur, ventilatur. M. A.

Foltonként szálankoznak, mint a' vertt hadak. km. Pázm. Kal. p. 454.

Szálankozó. Sparsim se volvens. M. A.

SZÁLAS. Procerus. M. A. it. Filosus, fibrosus.

Szálás ember. Homo procerus.

Szálás erdő. Sylva proceras habens arboreas.

Szálás fa. Arbor alta, proceras. Sz. D.

Szálás hús. Musculus. S. I.

Szálásodik. Crescit, increscit. Sz. D.

Száltság. Proceritas. M. A.

SZÁLING. Szálong. Sz. D.

Szálingó fák. Sz. D.

SZÁLINKOZIK. idem ac Szálankozik. Sz. D.

SZÁLKA. Festuca, fibra. M. A. Halat szála nélkül, embert hiba nélkül nem lehet találni. km.

Szálkás. Festucarius, fibratus. M. A.

SZÁLNYI. Egy haj-szálnyira sem vagyunk jobbak. Faludi, N. E. p. 21.

SZÁLOK. FF. Heves, Sáros, Szepes, és Zemplin Vben.

SZÁLONG. Sparsim volvitur, volutatur, volat. S. I.

Szálongó. R. Scolopax rusticola. Waldschneppfe. S. I.

SZÁLA.

SZÁLA. Oecus. S. I.

Ebédülő szála. Coenaculum amplum.

Tánczó szála. Oecus saltatoria.

SZÁLL.

SZÁLL. Descendit, subsidet. M. A. Hamis keresménynek kincse nem száll harmad örökösre. km.

Alá száll. Descendit. M. A.

Annyára száll. Késő a' bort kémélni, mikor már annyára szállott. km.

Bé száll. Descendit, inscendit, immititur. M. A.

Bele száll. Adit possessionem.

Ei száll. Secedit, subsidet. M. A.

Fejére száll. A' ki másnak rossz tanácsot ad, maga fejére száll. km.

Föl száll. Ascendit, vadit in altum. S. I. Hozzá száll. Divertit ad illum.

Ki száll. Exscendit, divertit. M. A.

Le száll. Descendit. M. A.

Le száll az ára. Decrescit in pretio.

Magába száll. In se revertitur.

Meg száll. Divertit, subsidet. M. A.

Meg szállott a' raj.

Meg szállja. Obsidet. M. A.

Reá száll. Devolvitur ad illum.

Szárába szállott az esze.

Szembe száll. Congreditur.

SZÁLLAKOZIK. Faludi, U. E. 1. R. p. 71. **SZÁLLANDÓ.**

Szállandóság. Successio. Eszterházi Tamás, p. 167. 173.

SZÁLLÁS. Hospitium, diversorium, stabulum. item Obsidio. M. A. Minden bokor szállást átl. km.

Szállás. Telek Posony Vben.

Szállás-adás. Receptio in hospitium.

Szállás-adó. Stabularius. M. A.

Szállás-fogadó ház. Diversorium, hospitium. M. A.

Szállás-hely. Sz. P. Vas Vben.

Szállás-osztás. Hospitiorum designatio. PP.

Szállás-osztó. Hospitiorum designator. PP. Szállás' pataka (Alsó, felső). E. FF. Hunyad Vben.

Szállás-tagadás. Inhospitalitas. M. A.

Szállás-tagadó. Inhospitalis. M. A.

Szállás-tartás. Hospitatio.

Szállás-tartó. Hospitator.

Szállás-váltás. Migratio. M. A.

Szállási. Diversorium. M. A.

Szálláson él. Diversatur. M. A.

Szálláson lakik. Stabulatur, diversatur. M. A.

Szálláson lakás. Stabulatio, diversatio. M. A.

Szállásra térdegel. Diversitat. M. A.

Szállásra tér. Divertit, divertitur. M. A.

Szállást átl. Hospitatur, hospitium praebet. M. A.

Szállást tart. Hospitatur, diversatur. M. A.

* Árok-szállás. MV. Jászágban.

Elő-szállás. Sz. P. Fejér Vben.

Fülöp-szállás. F. Kis Kunságban.

Ki szállás. Exscensio. M. A.

Le szállás. Descensio, descensus. M. A. Meg szállás. Obsessio, obsidium, obsidio. M. A.

Szabad szállás. Liberum hospitium, gratuitum hospitium.

Szállásoz. Quartélyoz. Sámbar ellen. p. 162. Bé szállásozza: bé quartélyozza.

SZÁLLDOGAL. Descendit pedentim. M. A.

SZÁLLLÍT, szállítja. Sedat, subsidere facit, item Remittit, immittit, collocat. M. A.

Alá szállítja. Remittit, facit descendere.

Által szállítja. Transponit, translocat.

Be szállítja. Illocat, introducit. M. A.

Le szállítja. Sedat, placat, considere facit. M. A.

Le szállítja a' pört. Pázm. Kal. p. 648. Szállítás. Transpositio, illocatio.

Szállító. Transpositor.

Szállító hajók. Naves transpositoriae.

Szállítvány. Quidquid transponitur, v. transvehitur. Transport. S. I.

SZÁLLOTT. Sedatus, locatus, subsidens. Szállott bor. Vinum sedatum.

Szállott ügy. Faludi, E. M. p. 243.

Szállott vár. Arx obsessa. Pázm. Pred. p. 441. 1150.

Leány-ágra szállott jószágnak el kell veszni. km.

Meg szállott. Obsessus. M. A.

SZÁLLÓ. Descendens, subsidens, diversans. M. A.

Meg szálló. Obsessor, it. Diversor. M. A.

SZÁLLYA kendnek. Paraszti elköszöntése a' bornak. Eredetét vehette Tököli háborujában, mikor a' parola - szó „PETRVS“ volt, azaz Princeps Emericus Tököli Regni Vngariae Salus. Innen a' borozó tót azt mondotta „Salus Petykó“ jelentvén a' parolaszót, a' magyar „Szállya kendnek.“

SZÁM.

SZÁM. Numerus, item Ratio. M. A.
Szám-adás. Redditio rationum, ratiocinium. M. A.
Szám-adó. Rationans, v. reddendis rationibus obnoxius. S. I.
Szám-adó gazda.
Szám-adó legény. Sodalis rationans.
Szám-adó tisz. Officialis rationans.
Szám-adatlan. Pázm. Pred. p. 856.
Szám-haladó. Innumerus. Sz. D. S. I.
Szám-jegy. Numeri nota. S. I.
Szám-kiveti. Proscribit, mittit in exilium. M. A.
Szám-kivetés. Exilium. M. A.
Szám-kivetésbe bujdosó. Exulabundus. M. A.
Szám-kivetésben jár. Exulat. M. A.
Szám-kivetett. Exul, extorris. M. A.
Szám-könyv. Liber rationum, rationarium. S. I.
Szám-szer. R. Instrumentum v. machina. S. I.
Szám-szer-ij. Balista. M. A. CM.
Szám-szer-ij-gyártó. Balistarius. M. A.
Szám-szer-ijjal lövöldöző hely. Balistarium. M. A.
Szám-szer-ij-tartó hely. Balistarium. CM.
Szám-szer-ijas. Heltai. M. Kron. 1. D. p. 149.
Szám szerint. Numerate, juxta numerum. M. A.
Szám-tartás. Ratiocinium. M. A.
Szám-tartó. Rationarius, rationista. M. A.
Szám-tartói hivatal. Officium rationistae.
Szám-tartóság. idem.
Szám-tartó könyv. Rationarium. M. A. Káldi, Luc. 16. 6.
Szám-velés. Ratio, ratiocinium. M. A. Computus numerorum.
Szám-vető. Ratiocinator, calculator, algorista. M. A.
Szám-vető könyv. Faludi, Sz. E. p. 46.
Szám-vető pénz. Calculus. M. A.
Szám-vető mester. Arithmeticus. M. A.
Szám-vető tudomány. Arithmetica. M. A.
Szám-vevő. Rationum exactor.
Szám-vevő hivatal. Officium exactoratus rationum.
Szám-vevő szék. Sedes censuralis. Tiszti Szótár. p. 12.
Szám-vétel. Desumptio rationum. Pázm. Pred. p. 14.
* Arany-szám. Numerus aureus.
Egész szám. Numerus integer.
Eszendő-szám. Numerus annorum. Pázm. Pred. p. 1085.
Feles szám. Numerus par.
Feletlen szám. Numerus impar.
Fű-szer-szám. Aroma. M. A.
Hó-szám. Menstruum.
Idő-szám. Faludi, U. E. 1. R. p. 102.
Kerek szám. Numerus rotundus.

Kerek számmal. Numero rotundo.
Nap-szám. Diurnum.
Pár-szám. Numerus per paria initus.
Szer-szám. Instrumentum, machina, utensile. S. K.
Törött szám. Numerus fractus.
Üres szám. Zerus. S. K.
SZÁMA. Ejus numerus.
Számá sincs. Sine numero.
SZÁMBA. In numerum.
Számba veszi. Computat, connumerat.
Számba vevés. Numeratio, recensio. S. I.
Számba vétel. Census, censura, recensio. S. I.
SZÁMÉNTALAN. Innumerus. Pázm. Pred. p. 877.
SZÁMÍT, számítja. Numerat. Sz. D. S. I.
SZÁMLÁL, számlálja. Numerat. M. A.
Be számlálja. Connumerat. M. A.
Bele számlálja. Rationibus infert, addit. S. I.
Elő számlálja. Enumerat, connumerat, recenset. M. A.
El számlálja. Enumerat.
Föl számlálja. Computat.
Hozzá számlálja. Adnumerat. M. A.
Ki számlálja. Enumerat, exputat, it. Excommunicat. M. A.
Le számlálja. Denumerat.
Meg számlálja. Connumerat, computat. M. A.
Össze számlálja. idem.
Számlálás. Numeratio. M. A.
Elő számlálás. Recensio, enumeratio. M. A.
Meg számlálás. Dinumeratio. M. A.
Számlálat. Computus. M. A. L. p. 633.
Számlálgat, számlálgatja. Identidem computat.
Már számlálgatja az ebeket: öreg.
Számlálhatatlan. Innumerabilis. M. A.
Számlálhatatlanság. Innumerabilitas. M. A.
Számlálhatatlanul. Innumerabiliter. M. A.
Számlálható. Numerabilis. M. A.
Meg számlálható. Numerabilis, computabilis. M. A.
Számlált, számláltatott. Numeratus. M. A.
Számlálva. Numerato. M. A.
Meg számlálva. idem. M. A.
SZÁMOL. Számot ad. Kiki magáról számol. km.
Számolja. Számlálja. M. A.
Számolás.
Bé számolás. Imputatio.
Számolkodik.
Számolkodás. Geidler, Hadi oktat. p. 18.
SZÁMONKÉNT. Numeratim. M. A.
SZÁMOS. Numerosus. M. A.
Számos cseléddel van. Multos famulos habet.
Számos esztendő. Numerosi anni.
* Fű-szer-számos. Aromaticus. S. K.
Hét-számos. Hebdomadalis. S. K.
Hó-nap-számos. Menstruata. S. K.
Nap-számos. Diurnalista.
Számosan. Numerose. M. A.
Számosit, számositja. Multiplicat, auget. Sz. D.
Meg számositja. Zvonarics. 1. R. p. 234.
Számosodik. Multiplicatur, augetur. Sz. D.
Számosság. Numerositas, multitudo. Sz. D.
SZÁMOT tesz. Facit numerum, aestimationem meretur. Bécsben is számot tenne ez a' munka. km.

Számot ad. Reddit rationes. S. I.
Számot vesz. Exigit rationes.
Számot vet. Rationes init. Nem jó gazda nélkül számot vetni. km.
Számot tart. In numerato habet, vel sperat aliquid.
SZÁMOZ, számozza. Computat.
Számozza vendégeit. Faludi, E. M. p. 38.
SZÁMRA. Ad numerum.
Hét-számra oda van. Per septimanas abest.
SZÁMTALAN. Innumerus, innumerabilis. M. A. Számtalan, mint a' por. km.
Számtalanság. Innumera multitudo. Pázm. Pred. p. 877.
Számtalanszor. Saepissime, innumerabiliter. M. A.
Számtalan sokszor. idem. M. A.
Számtalanul. idem.
SZÁMÚ. Numero.
Ennyi számú. Tot numero.

SZÁN.

SZÁN, szánja. Condolet, miseretur, commiseretur, commiserescit. M. A. Három napi diuom dánom, holtig való szánom bánom. km.
Szánja, bánja. Dolet.
* El szánja magát. Se devovet. S. I.
El's ki szánja magát. Faludi, N. U. p. 77.
El szánja. Devovet, destinat. M. A.
Ki szánja magát. Faludi, N. E. p. 162.
Ki szánja életét. Faludi, E. M. p. 64.
Meg szánja. Commiseretur. Az isten szánja meg a' pogányt is. km.
Reá szánja. Devovet, addicit, sacrat, consecrat. S. I.
Reá szánja magát. Resolvit se ad aliquid.
SZÁNAKODIK. Miserescit, miseretur. M. A.
Szánakodás. Misericordia, miseratio, condolentia. M. A.
Szánakodó. Miserator, misericors. M. A.
Szánakodva. Miseranter. M. A.
Szánakodatlanság. Immisericordia. Sz. D.
SZÁNAKOZIK. Indolet, commiseretur. M. A.
SZÁNANDÓ. Miserandus. M. A.
SZÁNAT. Miseratio.
Szánatos. Miserabilis. M. A.
Szánatosan. Miserabiliter. M. A.
SZÁNÁS. Commiseratio. M. A.
Szánás bánás. Dolor.
El szánás. Destinatio, devotio. M. A.
SZÁNDÉK. Propositum, intentio, animus, sententia. S. I.
Ember teszi a' szándékot, isten, a' ki rendeli. km.
Szándéka. Ejus propositum. Szegény ember' szándékát boldog isten vezérli. km.
Szándékos. Habens propositum. Faludi, T. É. p. 127. 189.
Szándékos bé telések. Faludi, E. M. p. 245.
Szándékos jó akarat. Csuzi, Sip-szó. p. 21.
Szándékoskodik. Intentionatur. Csuzi, Sip-szó. p. 87. Tromb. p. 60.
Szándékozik. Intendit, intentionatur, meditatatur. Sz. D.
Hová szándékozik.
El szándékozik. Destinatur, devovet. M. A.
Szándékozás. Pázm. Pred. p. 246.
El szándékozott. Devotus, destinatus. M. A.

SZÁNÓ. Commiserans, dolens, condolens. M. A.

SZÁNTT. Propositus, destinatus. Szántt akarva. Pázm. Pred. p. 408. Szántt szándék. Propositum. M. A. Szántt szándékból. Consulto. M. A. El szántt. Devotus, destinatus. M. A. El szántt akarattól. Deliberato, ultro, spontanee. Sz. D.

SZÁNTÚ. Jó szántú kész akarat. Erdélyi, Zichi fölött. p. 30.

SZÁNT.

SZÁNT, szántja. Arat. M. A. Nem tud az én ekémen szántani. km.

Szánt vet. Agricultura, agriculturam exercet. M. A.

Be szántja. Inarat.

El szántja. Arando decerpit.

Föl szántja. Exarat. M. A.

Hozzá szántja. Arando adjicit.

Környül szántja. Circumarat. M. A.

Ki szántja. Exarat. M. A.

Másodszor szántja. Aratrat. M. A.

Meg szántja. Arat.

SZÁNTATLAN. Inaratus. Szántatlan földet porje bírja. km. Neglectis urenda filix innascitur agris.

SZÁNTÁS. Aratio, agricultura. M. A.

Szántás vetés. Agricultura. M. A.

Szántási. Aratorius. M. A.

SZÁNTHATÓ. Arabilis. M. A.

SZÁNTOGAT, szántogatja. Iteratis vicibus arat.

SZÁNTOTT. Aratus. M. A.

Szántott gyöp. Novalis, novale. S. I.

Föl szántott. Subaratus.

SZÁNTÓ. Arator. M. A.

Szántó. MV. Abauj Vben, és t. h. n.

Szántó ebéd. Margit' Élete, Práynál. 336.

Ez talán reggeli kilencz óra-tájra mutat, mivel a' szántók ezen idő-tájban szoktak ki fogni, és falatozni.

Szántó ember. Agricola. M. A.

Szántó föld. Ager, arvum. M. A.

Szántó földes. Agrosus. M. A.

Szántó' halma. E. F. Hunyad Vben.

Szántó ökrök. Triones. Egy hét csillagból álló csillagzat. S. I.

Szántó vas. Vomer. M. A.

Szántó vas' orra. Nympha. M. A.

Szántó vető. Agricultor. M. A. Szántó vető embernek a' jövő esztendőben áll minden gazdagsága. km.

Szántód. Sz. P. Somogy Vben.

Szántóka. Alauda arvensis. Csere János, Encycl. p. 277.

SZÁNY.

SZÁNY. Traha.

Szány' alja. Szány-talp. Trahae vehiculum. S. I.

Szány-út. Via trahalis, via trahis apta.

* Bak - szány. Vectabulum vimineum puerorum. S. K.

Katona-szány. Traha militaris.

SZÁNYKA. Parva traha.

Szánykáz. Traha vehitur.

SZÁNYON jár. idem.

SZÁP.

SZÁP. Tejes ponty. Cyprinus cephalus. S. I.

SZÁPOLY. Ama. M. A. Ásó kapa, ásó lapát. Sz. D.

Szápolyai Imre. Emericus de Zápolya. Heltai, M. Kron. 2. D. p. 22. 49.

SZÁR.

SZÁR. Crus, tibia, item Culmus, scapus. M. A. item Calvus, calvester, depilis.

Szár. F. Fejér Vben.

Szár-csont. Tibia. CM.

Szár-föld. F. Soprony Vben.

Szár-fű. Pentaphyllon. NC. p. 45.

Szár-hús. Láb-ikra. S. I.

Szár-hegy. E. F. Csik Székében.

Szár-szó. F. Somogy Vben.

Szár-vas. Ferreum tibiale. S. I.

* Csizma-szár. Scapus cothurni. S. K.

Fék-szár. Lorum, habena freni. S. K.

Gabona-szár. Culmus. S. K.

Kantár-szár. Faludi, N. A. p. 103. U.

E. 2. R. p. 120.

Kukoricza-szár. Fagopyri caulis, scapus. S. K.

Láb-szár. Crus, tibia. S. K.

Pipa-szár. Sugibulum. S. K.

Saru-szár. Scapus ocreae.

SZÁRA. Ejus culmus, vel ejus crus.

Csizma' szára. Caulis ocreae. PP.

Gabona' szára. Culmus, colus, caulis. M. A.

Lába' szára. Ejus crus.

Szárába indúlt a' gabona.

Szárába szállott az esze. km.

SZÁRAD. Siccescit. M. A.

El szárad. Intabescit, contabescit. M. A.

Pázm. Pred. p. 179.

Föl szárad. Siccatur.

Ki szárad. Exaret, exarescit. M. A.

Meg szárad. Exaret, exarescit, assiccescit. M. A.

Száradás. Siccitas, exsiccatio. M. A.

El száradás. Contabescencia, arefactio. M. A.

Száradatlan. Inexsiccatum. M. A.

Száradtt. Marcidus, exsiccatum. M. A. PP.

Oldala' csontjához száradtt a' lelke. km.

Száradtta. Ejus siccum. Nehéz a' nyers fának száradttát várni. km.

SZÁRATLAN. Carens culmo, calamo, caule. S. I.

SZÁRASZT, szárasztja. Siccatur. M. A.

Ki szárasztja. Exsiccat. M. A.

Le szárasztja. Desiccatur. M. A.

Meg szárasztja. Exsiccat, assiccatur. M. A.

Szárasztás. Siccatio, exsiccatio. M. A.

Szárasztatlan. Insiccatus. M. A.

Szárasztó. Siccans, exsiccans. M. A.

Szárasztó idő. Sz. D.

Szárasztó kötél. Funis, ad quem vestes siccandae adpenduntur.

Szárasztó szél. Ventus siccans. Sz. D.

Szárasztó természetű. Exsiccandi vim habens. PP.

Szárasztott. Siccatus. M. A.

SZÁRASZ. Siccus, aridus. M. A. Könnyű szárazról nézni a' hajó-törökét. km.

Száraz ág. Ramus aridus. Nyers fának száraz ágát nehéz várni. km.

Szárasz beszéd. Oratio sincera, non fucata. S. I.

Száraz betegség. Phthisis. M. A.

Száraz böjt. Xyrophagia. Csuzi, Tromb. p. 49.

Száraz dajka. Infantis gestatrix.

Száraz eledel. Edulium siccum, non jurulentum. S. I.

Száraz ér. Ér Csanád Vben.

Száraz fa. Lignum aridum. A' száraz fa mellett a' nyers is el ég. km.

Száraz fájdalom. Száraz fájdalom járja.

Száraz fördő. Balneum laconicum, vaporarium, sudoriferum. S. I.

Száraz festés. Pictura sicca. S. I.

Száraz gát. Pusztá malmon, száraz gáton, nem sok vámot szedhetsz. Beniczki, p. 130.

Száraz gyümölcs. Fructus siccati.

Száraz hegy. Elő-hegy Vas Vben. E. F.

Csik Székében.

Száraz hurút. Tussis sicca.

Száraz keh. idem. PP.

Száraz kenyér. Faludi, N. A. p. 5.

Száraz korsma. Bornak az úton, vagy vásárban ki mérése. S. I.

Száraz korty. Spes delusa v. vanum desiderium, vel usus non concessus. S. I.

Száraz kotos. Árok Bereg Vben.

Száraz kór. Phthisicus. S. I.

Száraz kórság. Febris hectica, phthisis. PP.

Száraz köppöly.

Száraz lábbal. Sicco vestigió. Pázm. Pred. p. 573.

Száraz malom. Pistrinum, mola asinaria. M. A. PP.

Száraz patak. F. Ugocsa Vben. E. F.

Felső Fejér Vben.

Száraz súly. Haemorrhoides siccae, coecae. S. I.

Száraz szemmel. Pázm. Pred. p. 443.

Száraz tagadás. Faludi, T. É. p. 254.

Száraz tenger. Plaga nimium sabulosa. S. I.

Száraz természetű. Siccaneus, siccaneus. M. A.

Száraz toroknak üres korszó. km. Dug. 1. R. p. 256.

Száraz üdőben tetszik ki a' forrásnak jobbika. km. Dug. 2. R. p. 30.

Száraz valóság. Categoria. Faludi, U. E. 3. R. p. 13.

Száraz válasz. Responsum laconicum. S. I.

Száraz vám. F. Soprony Vben.

Száraz vám. Vectigal terrestre. Landzoll. S. I.

Száraz völgy. Völgy, és Patak Abauj Vben.

Szárazd. F. Tolna Vben.

Szárazkodik. Meg ázott ruháját száritja. S. I.

Szárazon. Sicce, aride. M. A. v. in sicco.

Mind a' vizig szárazon. km.

Szárazon füst. Siccis pigmentis pingit. S. I.

Szárazság. Siccitas, ariditas. M. A.

SZÁRASZ. F. Baranya Vben.

SZÁRBA. In culmum.

Szárba indúl. Abit in culmum, culmescit.

Szárba megy. idem.

Szárba menés. Segetis calamisatio. S. I.

SZÁRD. R. Calvulus.

Szeg-szárd. MV. Tolna Vben.

SZÁRIKA. Gausape. Fürtös ruha, guba. S. I.
SZÁRÍT, szárítja. Siccát. Sz. D.

Ki szárítja. Exsiccat.

Szárítgat, szárítgatja. Lente siccát.

SZÁRMOZIK. Promanat. M. A. Proccedit, provenit. Mi sem származtunk bogaraktól. km.

El származik. Abgenerat.

Ki származik. Emanat. M. A. Zvonarics, 1. R. p. 470.

Le származik. Le származott az alföldre.

Származás. Promanatio. M. A.

Ki származás. Emanatio. M. A.

Származat. Ortus, processus, generatio.

Származó. Promanans, manalis. M. A.

Ki származó. Manalis, manans. M. A.

Származtat, származtatja. Derivat, deduct, concludit. S. I.

SZÁROGAT, szárogatja. Siccát.

Ki szárogatja. Exsiccat.

Meg szárogatja. Persiccát.

Szárogatás. Siccatio crebro-lenta.

SZÁROS. Habens crus, culmosus, petiolatus. M. A.

SZÁRÚ. Petiolatus.

Egy szárú. Unistirpis. CM.

Hosszú szárú körtvély.

SZÁRCSA.

SZÁRCSA. Uria, querquedula, fulica. M.

A. NC. p. 157. ht. „Sárca.“

Szárca-fű. Smilax, sarsa parilla. S. I.

Szárca-gyökér. idem. S. I.

Szárca-mony. Ovum fulicae. Olly tarka, mint a' szárca-mony. km.

SZÁRNY.

SZÁRNY. Ala. M. A. Szárnyon jár a' gonosz hír. km.

Szárny' alja. Subala. S. I.

Szárny'allyai. Subalaris. M. A.

SZÁRNYA. Ejus ala. A' madár sem röpülhet, míg szárnya nincs. km.

Szárnya' hegye. Extrema ala. PP.

Szárnya-szegett. Alifragus, alas fractas habens. M. A. Ollyan, mint a' szárnya-szegett lúd. km.

SZÁRNYAL. Röpül. Volat.

Szárnyaltatja. Facit volare. A' szárnyatlan ezüst szenteket el szárnyaltatja. km. Dug. 2. R. p. 325.

SZÁRNYAS. Alatus, aliger. M. A.

Szárnyas állatok. Altilia.

Szárnyas egér. Vespertilio. M. A.

Szárnyas kigyó. Basiliscus. S. I.

Szárnyas köpönyeg. Régi francia köpönyeg.

Szárnyas lábú. Alipes. M. A.

Szárnyas ló. Pegasus. S. I.

Szárnyas majorság. Altilia. Faludi, N. A. p. 184.

Szárnyas nép. Tollas nép. Aves, volucres. Faludi, N. E. p. 52. N. A. p. 82. 136. E. M. p. 31.

Szárnyasítja. Kónyi, Ábel' halála. p. 29.

Szárnyasul. Beniczki, p. 281.

SZÁRNYATLAN. Carens alis. Biró Márton, Micae. p. 301.

Szárnyatlanok. Aptera. S. I.

SZÁRNYÉK (mint Környék). Alaris. M. A. Ala. A' jobb szárnyéket igazgatta. Sz. D.

Szárnyék-sereg. Sz. D.

Szárnyék-vitézek. Sz. D.

Szárnyékos. Fimbriatus. M. A. CM.

SZÁRNYON járó. Pennatus. Pázm. Pred. p. 1087.

SZÁRNYOZ, szárnyozza. Szárnyat ad neki. Sz. D.

Föl szárnyozza. Faludi, U. E. 1. R. p. 58.

Föl szárnyozott bubok. Faludi, N. A. p. 45.

SZÁRNYU. R. Ala. Szárny.

Szárnyu-tapsolás. Plausus alarum. S. I.

SZÁSZ.

SZÁSZ. Saxo transylvanus. M. A. Hadd alább jó szász, mert nem a' babodban találtál. km. Iube actu proclivis, non enim inter centauros versaris. Kis Viczay. p. 255.

Szász. MV. Zólyom Vben. olim Német Pelsőcz.

Szász. FF. Baranya, és Posony Vben. Szász csizma. Ránczos, mint a' szász csizma. km. Dug. 1. R. p. 228.

Szász' fa. F. Abauj Vben.

Szász falu. F. Ugoesa Vben. E. F. Három szék Székében.

Szász fű. Sanicula minor. PP.

Szász nemzet, Natio saxonica in Transylvania.

Szász patak. E. F. Alsó Fejér Vben.

Szász város. Saxopolis, aut Villa S. Ambrosii.

Szász város' széke. Sedes saxopolitana. Szász' völgye. E. F. Küküllő Vben.

* Beregh-szász. MV. Beregh Vben.

Új szász. F. Pest Vben.

SZÁSZA. Ejus Saxo.

Szász. F. Gömör Vben.

Mike' szász. E. F. Küküllő Vben.

SZÁSZI. Saxonicus.

SZÁSZKA. MV. Krassó Vben.

Oláh szászka. F. Krassó Vben.

SZÁSZSÁG. Ditio v. natio Saxonum. B. Apor Péter' kézirati. L. Dug. km. 2. R. p. 189.

SZÁSZPA.

SZÁSZPA. Elleborus, elleborum. M. A.

SZÁTYÁR.

SZÁTYÁR. Spurcus, obscoenus. M. A. Ocsmány, mosdatlan szájú, fajtalan beszédű. Sz. D.

SZÁTYÓK.

SZÁTYÓK. Málé-szajú.

SZÁVA.

SZÁVA. Savus fluvius Ungariae. M. A.

Száva. E. F. Doboka Vben. F. Baranya Vben. Sz. P. Győr Vben.

SZÁZ.

SZÁZ. Centum, centeni. M. A. Egy szó, mint száz. km.

Száz' alja. Centuria. M. A. CM.

Száz annyi. Centuplus. Adjon isten száz annyit.

Száz esztendő. Saeculum.

Száz fejű. Centiceps. M. A.

Száz féle. Centuplex. M. A.

Száz féle képpen. Centupliciter.

Száz gyanu között kilenczven helytelen. km.

Száz halom. F. Fejér Vben. Centumcolles. CM.

Száz kapus. Faludi, T. É. p. 162.

Száz kezű. Centimanus. M. A.

Száz képpen. Centumplacato. M. A.

Száz lábú. Centipes. M. A.

Száz lábú. Oniscus. Kellerwurm. S. I.

Száz meg egygy. Centum plus uno.

Száz ökrös áldozat. Hecatombe. Csuzi, Sip-szó, p. 408.

Száz párna. Jocose pro stramine. „Száz párnán, szalmán született“ Biró Márton, Micae. p. 235.

Száz rendes. Telek Veszprém Vben.

Száz rétű béle az ökörnek. Omastum. PP.

Száz rétű lepény.

Száz rétű rózs. Bazsa rózs.

Száz szám. Numerus centenarius.

Száz számra adták vették.

Száz számú. Centenarius. M. A.

Száz tí' hossza. Meg járták a' száz tí' hosszát. km.

Száz vásár. Hundertmark. F. Szepes Vben.

* Egy híján száz. Undecentum. S. I.

Tízszáz. Mille.

SZÁZA. Ejus centum, sive centum frusta alicujus rei.

Hogy' száza? Quanti centum ex illa revenduntur.

Hogy adják százát a' nádnak.

SZÁZAD. Centuria, centesima, centesimus. M. A. item Saeculum. Az előbbi századok jobbak voltak. Sz. D.

Század évi. Száz esztendő előtt született, termett, készült. S. I.

Század magával. Ipse cum undecentum sociis.

Százada. Ejus centuria, ejus centesima. Kinek a' századában van? In cujus centuria existit.

Századik. Centenus, centesimus. M. A.

Századika. Rei alicujus pars centesima. Századikát veszi. Centesimam partem desumit.

Századol, századolja. Centuriat.

Századoló. Centuriator.

Mágdeburgi századolók. Centuriatores Magdeburgenses.

Százados. Centurio. M. A.

Századosság. Centuriatus, centurionatus. M. A. CM.

SZÁZALL, százallja. Százal sokasítja. Sz. D. Centuplicat. M. A.

SZÁZAN. Centeni.

Százanként. Centuriatim. M. A.

SZÁZAS. Centuplus.

Százás jutalom. Káldi, Innepu. Pred. p. 274. 275. 280. 285.

SZÁZD. F. Hont Vben. Sz. P. Borsod Vben.

SZÁZI. Centenus. M. A.

SZÁZNYI. Quantitate centum.

Száznyi száz. Decem mille. Faludi, N. A. p. 36.

SZÁZSZOR. Centies. PP.

Százszor szép. Virág' neme. Faludi.

Százsori. Centies repetitus. S. I.
 Százsoros. Centiplex, centuplex, centuplus. S. I.
 Százsoroz, százsorozza. Centuplicat. Sz.D.
 Százsorta. Centuplo. S. I.
 Százsorta százszor. Decem millies. Faludi, N. U. p. 44.

SZE.

SZE.

SZE. Suffixum paragogicum verbis secundae personae, praeprius singularis numeri, et modi imperativi, post vocales acutas addi solitum ut:
 Jersze.
 Tekintheadsze. 's a' t.

SZEB.

SZEB.

SZEBEN. Cibinium, civitas Transylvaniae. M. A.
 Szeben. Telek Bihar Vben.
 Szeben' széke. Sedes Cibiniensis.
 SZEBENYE. Sz. P. Abaúj Vben.
 SZEBÉNY. F. Baranya Vben.
 SZEBESZLÓ. FF. Thuróc Vben.

SZECZÉL.

SZECZÉL. Heltai, p. 59.
 Szeczél-szék. Sella. M. A. Cathedra. CM.
 Thronus. NC. p. 399.

SZECS.

SZECS. E. F. Közép Szolnok Vben.
 SZECSKEVÉSZ. „Imez amaz hitetlen zsecskeyészek“ Pázm. Kal. p. 108.
 SZECSÓ. F. Pest Vben.
 Szecsőd (Egyházás, Molna, Német, Terestyén). FF. V. s Vben.

SZECSKA.

SZECSKA. Stramentum concisum. PP.
 Csúzi, Sip-szó. p. 604.
 Szecska-metsző. Falx stramentaria. VV.L.

SZED.

SZED, szedi. Legit, carpit, colligit. M. A.
 Könnyű a' kepe mellett búza-fejet szedni. km.
 Szedi vedi. Colligit, seligit.
 Szedi vedi magát. Recolligit se.
 Bé szedi. Recolligit, recondit. M. A.
 El szedi. Decerpit, aufert. M. A.
 El szedi a' zsírját. Adipem, pinquedinem tollit. PP.
 Elő szedi. Promit.
 Elő szedi. Praelegit, recolligit. M. A.
 Föl szedi. Colligit, tollit. M. A.
 Föl szedi a' sátor-fát. Colligit, conclamat vasa. PP.
 Ki szedi. Excerptit. M. A.
 Le szedi. Decerpit. M. A. Le szedi orczáról az idő a' kedves szánt. km.
 Le szedi az étek' zsírját. Jus adipe purgat. PP.

Meg szedi. Colligit. M. A. Meg szedi szemed' szörét. km.

Ránczba szedi. Redigit in ordinem.
 Reá szedi. Fallit, decipit, deludit, seducit. S. I.
 Öszve szedi. Colligit, comportat. M. A.
 Öszve szedi ismét. Recolligit. M. A.
 Szemen szedi. Granatim legit.
 Tű-hegyre szedi beszédjét. Recapitulat, strictim proponit.

SZEDEGET, szedegeti. Collectat.

Ki szedegeti. Exceptat. M. A.

Szedegetés. Collectatio.

Szedegető. Collectator.

SZEDERJ. Morum, sycaminon. M. A.

Szederj-fa. Morus, sycamoros. M. A.

Szederj-in. Rubus idaeus. M. A. Rubus caesius. S. I.

Szederjes. Lividus, subniger. S. I.

Szederjes. E. FF. Felső Fejér, és Torda Vben.

Szederjes orrú. A' ki a' sok ivástól önszínű orrát kap. S. I.

Szederjes szín. Hyacinthinus, purpureus. M. A.

Szederjes viola. Vaccinium, viola nigra. S. I.

Szederjesség. Lividitas. Vajda, K. É. 3. K. p. 645.

Szederjkény. FF. Baranya, Borsod Vben. Sz. P. Heves Vben.

SZEDETLEN. Illectus. M. A.

SZEDETT. Collectus. Hányják vetik, mint a' dézmán szedett gabonát. km.

Szedett szőlő. Pusztá, mint a' szedett szőlő. km.

Szedett tőke. Úgy hagyták, mint a' szedett tőkét. km.

Szedett vedett. Corrasus, compilatus.

Elől szedett. Primo collectus. M. A.

Elől szedett szőlő' bora. Praeliganum. M. A.

Föl szedett adó-pénz. Collecta. PP.

Szemen-szedett. Granatim lectus, selectissimus.

SZEDÉS. Collectio. item Vindemia. M. A.
 Szedés védés. Corrasio, compilatio, collectio. M. A.

Bé szedés. Collectio. M. A.

Föl szedés. Collectio, sublatio. M. A.

Ki szedés. Exemptio, excerptio. M. A.

Öszve szedés. Collectio. M. A.

SZEDŐ. Legulus, colligans. M. A.

Adó-szedő. Quaestor.

Be szedő. Collector. M. A.

Bötű-szedő. Typotheta.

Fazék-szedő (pálca). Baculus ollaris. S. K.

Hernyó-szedő. Forfex erucaria. S. K.

Patkó-szedő.

Pénz-szedő. Collector pecuniae.

Reá szedő. Fallens. S. K.

Szőlő-szedő. Legulus, vindemiator. S. K.

Vám-szedő. Teloniator.

SZEDVE. Carptim. M. A. Egy tű-hegyre vagyon szedve orczája. km.

SZEG (ige).

SZEG, szegi. Frangit, scindit, proscindit, rumpit. M. A. Szép szónak nem szegik szárnya. km.

Által szegi a' parancsolatot. Mandatum transgreditur. M. A.

Bé szegi a' ruhát. Oram elice consuit, limbum convolvit. PP.

Föl szegi. Dissecat. S. I.

Föl szegi a' gyöpöt. Proscindit aratro herbetum.

Ki szegi. Effringit. M. A.

Le szegi. Defringit, dirumpit. M. A.

Le szegték a' szárnyát.

Meg szegi. Frangit, violat, rumpit. M. A.

Meg szegi a' böjtöt. Violat jejunium.

Meg szegi a' kenyeret.

Meg szegték a' szalonnát. km.

Meg szegi a' szavát. Non stat promissis.

Nyakát szegi. Collum frangit.

SZEGDEGEL, szegdegeli. Segmentat, scindit. Faludi, N. U. p. 90. N. E. p. 82. 214.

El szegdegeli. Proscindit, diffringit, confringit. M. A.

SZEGDEL, szegdeli. Proscindit, discindit, frangit. M. A. Communit, segmentat.

El szegdeli. Zvonárics, 1. R. p. 680.

Szegdelés. Fractio, proscissio. M. A.

Szegdeltt. Fractus, ruptus, confractus, proscissus. M. A.

SZEGET. Segmentum, item olim Insula. P e s t i.

SZEGETLEN. Non scissus, non sectus. S. I. Szegetlen kenyér.

SZEGETT. Fractus, proscissus. M. A.

Szegett kő. Lapis caesus, caelatus, quadratus. S. I.

Szegett szív. Faludi, Sz. E. p. 33.

Be szegett kezkenő. Strophium limbo consuto.

Szárnya-szegett.

SZEGÉLY. Segmentum, El tart a' nád-födél, csak szegéllyel győzzék.

Szegélye. Ejus segmentum.

Ház' szegélye. Apex tecti, summa pars tecti infracta.

SZEGÉS. Ruptio, fractio. M. A.

Bé szegés. Sutura, in elicem sutura. PP.

Böjt-szegés. Fractio jejunii. Pázm. Pred. p. 894.

Hit-szegés. Perfidia.

Kenyér-szegés. Fractio panis.

Nyak-szegés. Fractio colli.

Parancsolat-szegés. Violatio praecepti.

Ünnep-szegés. Violatio festi.

Törvény-szegés. Violatio legis. Pázm. Pred. p. 723.

Szegése. Ejus fractio, sectio, inflexio.

Kezkenő' bé szegése. Strophii in elicem sutura.

SZEGHETETLEN. Infrangibilis. M. A.

SZEGŐ. Ruptor, fractor, violator. M. A.

Hit-szegő. Fidefragus.

Hivatal-szegő. Pázm. Kal. p. 584.

Meg szegő. Ruptor. M. A.

Szegődik. Depaciscitur, transigit. M. A.

Be szegődik. Servitium ingreditur. S. I.

Még bé sem szegődött, már ki szolgáltta urát.

Dolgra szegődik a' szolgál. km. Dug. 1. R. p. 284.

El szegődik. Paciscitur de servitio.

Hozzá szegődik. Faludi, N. E. p. 197.

Meg szegődik. Convenit de servitio, init contractum.

Szegődi ember v. kutya, ki magát mindenhez adja. S. I.
 Szegődés. Pactum, conventio. M. A.
 Szegődő. Pactor. M. A.
 Szegődött. Pactitius. M. A.
 Szegődött szolgál. Mercenarius, servus conventionatus.
 Szegődség. Pactio. M. A. Telegdi, Felelet. p. 47.
 Szegődött, szegődötti. Pacto inito conductit. Be-el- meg szegődötti.
 SZEGTEN szegi. Semper violat. Sámbar ellen. p. 754.
 Szegten szegdeli. Faludi, N. A. p. 77.

SZEG (név) 1. Clavus.

SZEG. Clavus. M. A. Csak ki tetszik a' szeg a' zsákból. km.
 Szeg-csináló. Clavarius, clavicularius. PP.
 Szeg-fej. Nodus clavi. PP.
 Szeg-fejzés. Clavi capitulatio. S. K.
 Szeg-fű. Caryophyllum. M. A.
 Szeg-fű-gomba. Agaricus cinnamomeus. S. I.
 Szeg-fű-gyökerű fű. Caryophyllata. PP.
 Szeg-fű-körtvély. Hallottam Ságbon 1825. Aug. 11.
 Szeg-fű-olaj. Camaelinum. PP.
 Szeg-fű-virág. Caryophyllum. S. I.
 Szeg-gyártó. Clavarius. Nagelschmid. S. I.
 Szeg-lyuk. Foramen clavi. S. I.
 * Derék-szeg a' szekérben. VV. L.
 Fa-szeg. Clavus ligneus. S. K.
 Fejes szeg. Clavus capitatus. PP.
 Fogláló szeg. Impages. CM.
 Járom-szeg. Pázm. Kal. p. 1038.
 Iga-szeg. VV. L.
 Kalapos szeg. Clavus umbellatus. VV. L.
 Kerék-szeg. Fibula rotaria. S. K.
 Kerék-szegre billentő: félre csapó.
 Koporsó-szeg. Clavus tumbarum.
 Kormány-szeg. Clavus gubernaculi navis. S. K.
 Léc-szeg. Tigillaris clavus. S. K.
 Patkó-szeg. Clavus solarum. PP.
 Rud-szeg. Faludi, E. M. p. 22.
 Sas-szeg. Clavus ansatus.
 Sin-szeg. Clavus canthorum. PP.
 Sindel-szeg. Scandularis clavus. S. K.
 Som-szeg. Hegyes ki álló fejű szeg, mellyet télen a' lovak' patkójába vernek, hogy a' ló a' jégen meg ne csuszamodjék, Hallottam 1827. Márt. 11.
 Tengely-szeg. Axis retinaculum. M. A.
 Vas-szeg. Clavus ferreus. S. K.
 SZGE. Ejus clavus.
 SZEGEN. In clavo. Új szita szegen lóg. km.
 Szegenként. Claviculatum. M. A.
 SZEGES. Clavatus. M. A. it. Dentatus, aculeatus.
 Szeges beszéd. Oratio dentata. S. I.
 Szeges borsó. Cicercula, orbus. M. A.
 Szeges bot. Clava. S. I.
 Szeges írások. Faludi, E. M. p. 245.
 Szeges szók. Verba aculeata, Faludi, N. U. p. 101.
 Szegesesen. Dentate, nervose, solide. M. A. Pázm. Kal. p. 802.
 SZEGEZ, szezezi. Acclavat, clavis figit. Által szezezi. Transfigit. M. A.

*Bé szezezi. Claudit, infigit, oppessulat. M. A.
 Ellene szezezi magát. Adversatur, repugnat. S. I.
 Föl szezezi. Affigit, infigit. M. A.
 Hozzá szezezi. Adclavat, adfigit. M. A.
 Ki szezezi. Exponit, praefigit.
 Le szezezi. Defigit. M. A.
 Meg szezezi. Configit, conclavat.
 Oda szezezi. Adfigit.
 Öszve szezezi. Clavo committit, compingit. PP.
 Reá szezezi. Adfigit. M. A.
 Viszsa szezezi. Refigit.
 Szegezés. Compunctio. M. A. Acclavatio. it. Nyilalás.
 Szegezett. Clavatus. M. A.
 Viszsa szegezett kasza. Cobus, cobis. M. A.
 Szegezett, szegezeti. „Nem hágy senki-nek magán szegezgetni“ Pázm. Pred. p. 125.
 Szegezgető. Pázm. Pred. p. 262.
 Szegező. Fa-zár. Repagulum, longurius. PP.
 SZEGGEL. Clavo. Szeget szeggel. km.
 Szeggel vertt. Clavatus. PP.
 Egy szeggel följobb akasztják az or-gaz-dát. km.

SZEG (név) 2. Angulus.

SZEG. Angulus. Szeglet. M. A.
 Szeg. F. Zemplin Vben.
 Szeg' egyháza. Sz. P. Szabolcs Vben.
 Szeg-falu. F. Szala Vben.
 Szeg-halom. F. Békes Vben. Anonym. cap. XXVIII.
 Szeg-hegy. F. Bács Vben.
 Szeg-láb a' kallóban. Crus transtro nexum ad angulum rectum.
 Szeg-liget. F. Torna Vben.
 Szeg-Szőrcsök. F. Veszprém Vben.
 Szeg-szuk. Angulus, locus remotus. S. I.
 Szeg-vár. FF. Csongrád, és Szala Vben.
 Bán-szeg. } FF. Szala Vben.
 Barabás-szeg. }
 Eger-szeg. MV. Szala Vben.
 Egyház-szeg. F. Vas Vben.
 Gerárd-szeg. }
 Gombos-szeg. } FF. Szala Vben.
 Györfi-szeg. }
 Hat szeg. Hexagonum.
 Hát-szeg.
 Három szeg. Triangulum.
 Kalota-szeg. E. F. Kolos Vben.
 Kerese-szeg. Telck Szala Vben.
 Kő-szeg, Kőszög. Ginsium. Sz. KV. Vas Vben.
 Kustány-szeg. F. Szala Vben.
 Mező-szeg. Sz. P. Veszprém Vben.
 Négy szeg. Quadrangulum.
 Öt szeg. Pentagonum.
 Pálfi-szeg. } FF. Szala Vben,
 Pais-szeg. }
 Pusztá szeg. Sz. P. Zemplin Vben,
 Rózsás szeg. }
 Tuboly-szeg. } FF. Szala Vben.
 Varga-szeg. }
 Vas-szeg. }
 Vörös szeg. }
 SZEGE. Ejus angulus.

SZEGED. Sz. KV. Csongrád Vben. Kurta, mint a' Szegedi szoknya. km. Dug. 1. R. p. 226.
 SZEGEL, szegeli. Angulat.
 Szeglet, Szeglet. Angulus. M. A.
 Szeglet-ház. Domus angularis.
 Szeglet-kő. Lapis angularis. Pázm. Kal. p. 565.
 Szeglet-mérték, szeg-mérték. Norma. Winkelmass. S. I.
 Szeglet-orvos. Pseudomedicus, medicaster. S. I.
 Szegletes. Angulatus. M. A.
 Szegletes agyvelő. Faludi, N. E. p. 72.
 Szegletes bötük: német bötük. Faludi, T. E. p. 9.
 Szegletes mérték. Pázm. Kal. p. 604. Pred. p. 301.
 Szegletez: szegleteket csinál valamin. S. I.
 Szegleteti: szegletben való. Angularis. M. A.
 SZEGES. Angulatus. M. A.
 SZEGI. Angularis.
 Szegi. Sz. P. Zemplin Vben.
 SZEGLE. Sz. D.
 Szegléz: szegletez. Sz. D.
 SZEGRE. Ad angulum.
 Szegye végre. Faludi, N. U. p. 112. 214.
 SZEGÜ. Angularis.
 Három szegű. Triangularis.
 Négy szegű. Quadrangularis. 's a' t.
 SZEGÜL végül. VM. Intó levél. p. 158.

SZEG (társ-név).

SZEG (SZÖG). R. Fuscus, brunus, subniger. S. I.
 Szeg czin. Fringillago, parus major. S. I.
 Szeg ló. R. Equus badius, spadiceus. S. I.
 Szeg róka. Vulpes alopec, vulpea ventre, et pedibus nigris. S. I.
 Szeg-sárga. Fulvus, rufus. S. I.
 Szeg szín. Color fuscus, ferrugineus, aquilus. S. I.
 Szeg színű. Fuscus.
 Szeg-szárd. MV. Tolna Vben. Vörös, mint a' Szegszárdi bor. km. Dug. 1. R. p. 256.
 Szeg-vörös. Molochinus. Braunroth. S. I.

SZEGÉNY.

SZEGÉNY. Pauper, egenus, item Miser. M. A. Szegénynek szegény a' barátja. km.
 Szegény aratás. Ritka vetésnek szegény az aratása. km.
 Szegény bor. Villum. PP.
 Szegény ebéd, mellynek vacsorája nincsen. km.
 Szegény ember. A' szegény embernek nincs kenyere, még is ebet tart. km.
 Szegény-ház. Hospitale pauperum, ptochotrophium. S. I.
 Szegény háztól ösztövé szalonna. km.
 Szegény legény. Homo impossessionatus. Verbőczy, 1660.
 Szegény legény nem nagy úr. km.
 Szegény legénység. Pázm. Pred. p. 1143.
 Szegény pára. Miserum animal.
 Szegény úr. Szegény úrnak galamb-ház a' mézszárzéké. km.
 SZEGÉNYDED. Pauperculus, egenulus. S. I.
 Szegénydeden. Pauperculo modo.

SZEGÉNYE. Ejus pauper.
Szent Lázár' szegényei. Sub S. Stephano rege.

SZEGÉNYEDIK. Ad inopiam redigitur, ad incitas deducitur. Faludi, N. U. p. 202.

Elszegényedik. Ad incitas redigitur. S. I. Meg szegényedik. Depauperatur. M. A.

SZEGÉNYEN. Misere.

SZEGÉNYGET, szegénygeti. Szegénynek tartja, mondja. Sámbar ellen. p. 51.

SZEGÉNYÍT, szegényíti. Pauperat. M. A.

Az ígért senkit meg nem szegényít. km

Szegényítés. Depauperatio. M. A.

Szegényítő. Pauperans. M. A.

Szegényített. Depauperatus. M. A.

SZEGÉNYKE. Pauperculus, misellus. S. I.

SZEGÉNYKEDIK. Depauperatur. Biró Márton, Micae. p. 236.

El-meg szegénykedik. idem.

SZEGÉNYSEG. Pauperies, paupertas, inopia, egestas. M. A. Pázsintos udvaron lakik a' szegénység. km.

SZEGÉNYÜL. Ad incitas redigitur.

Meg szegényül. Depauperatur. M. A.

ZEGY.

SZEGY. Pectus jumentorum, armus. M. A. Szegye-fej.

SZEGYE. Excipula. M. A.

SZEGYES. Habens armum.

Szegyes. Plaga paludosa in C. Szabolcsensi.

SZEHÉN.

SZEHÉN.

Széhén' fa. F. Varasd Vben.

SZEK.

SZEK.

Szek-cső (Duna, Kapos). FF. Baranya Vben. Anonymus cap. XLVII.

SZEKÉR. Currus, vehiculum, carrus, plaustrum, rheda. M. A. Megy a' szekér, ha hájzod. km.

Szekér-bér. Taxa vehicularis. PP.

Szekér-bor. Vehes vini. NC. p. 209.

Szekér' dereka. Alveus, scutabulum currus. PP.

Szekér' eleje. Capsus rhedae. S. I.

Szekér-emelő. Fuhrmannswinde. S. I.

Szekér-fa. Lignorum vehes. PP.

Szekér-fark. Postica pars currus. M. A.

A' ki más' szekere' farkán ül, nem oda megy hová akar, hanem a' hová viszik. km.

Szekér-ganój. Vehes fimi.

Szekér-gyártó. Faber plaustrarius. M. A.

Szekér-kas. Scirpea. M. A. CM.

Szekér-kenet. Axungia. S. I.

Szekér-kenő. Axungia. M. A. Félek tőle, mint a' szekér-kenőtől. km.

Szekér-mester. Aurigarius. PP.

Szekér-nyom. Orbita. Kerék-vágás. S. I.

Szekér-rúd. Temo. M. A.

Szekér-sáncz. Carrago. S. I.

Szekér-széna. Vehes foeni. M. A.

Szekér-szín. Porticula rustica, plaustrarium. PP.

Szekér-tengely. Axis currus, plaustrum. M. A.

Szekér' tengely-kenő. Axungia. M. A.

Szekér' terhe. Vehes. NC. p. 209.

Szekér-út. Via curulis.

Szekér-út' mentében. Juxta ductum viae curulis. Méh-tartás. Vác. 1821. p. 17.

Szekér-vár. Wagenburg. S. I.

Szekér-vezető. Auriga, agitator. M. A.

* **Bak-szekér.** Vectabulum vimineum. S. K.

Erynős szekér. Arcera, epihedium. NC.

p. 319.

Fakó szekér, mellyben semmi vas nincs.

Hintó szekér. Carpentum. NC. p. 319.

Prágai, p. 92. Káldi, Innepn. Pred.

p. 421.

Hoszsú szekér. Currus longior.

Két kerekű szekér. Cisium. NC. p. 319.

Kocsi szekér. R. most Kocsi.

Konyha-szekér. Sarracum. S. K.

Ló-szekér. VV. L.

Ó szekér — Ó szekeret vasáért a' vén

aszszonyt pénzéért el ne vegyed. km.

Ökör-szekér. Plaustrum. NC. p. 319.

Paraszt-szekér. idem. S. K.

Rakott szekér. Nincs olly rakott szekér,

mellyre több nem fér. km.

Széna-szekér. Nem széna-szekér a' szó,

könnyű meg fordítani. km.

Tábori szekér. Currus castrensis. S. K.

Tár-szekér. idem.

Terhes szekér. Currus oneratus. S. K.

Utazó szekér. Faludi, T. É. p. 256.

Szekerce. Securis. M. A.

Szekerzés. Securiger, securifer. M. A.

Szekerzés Szent László. Vajda, 3. K.

p. 79.

Szekeré. Ejus currus.

Dicsőség' szekere. Faludi, N. E. p. 189.

N. A. p. 233.

Halál' szekere. Minden bának vége boldog halál' szekere. km.

Illyés' szekere. Tüzes, mint Illyés' szekere. km. Dug. 1. R. p. 254.

Szekeremb. E. F. Hunyad Vben.

Szekerés. Auriga, quadrigarius, agitator.

M. A. Curifer. in Dipl. 1254 apud

Katona, Tom. VI. p. 226.

Szekerés (Kis, nagy). FF. Szathmár Vben.

Szekerés ló. Equus jugalis. PP.

Szekerés Törpény. E. F. Belső Szolnok Vben.

Szekereskedik. Aurigatur, currum ducit. PP.

Szekeresség. Aurigatio. PP.

Szekeréz. Aurigatur, vehiculatur. Fóroz.

Szekerézés. Vehiculatio. Fórozás. L.

Keresztúri, Descript. Epp. M. Varad.

Tom. 2. p. 265.

Szekeréző. Vehiculatur. Fórozó. Pázm.

Pred. p. 479.

Szekernye. Ocrea, gallica. M. A. CM. Ve-

vék eszkebe, hogy ló-bőr a' szekernye.

Pázm. Kal. p. 530. Heltai, p. 185.

Szekernye-csináló. Ocrearius. M. A. Pak-

róczos talpatlan szekernye. CM.

Szekernyés. Ocreatus. M. A. CM.

Szekérnyi. Egy vitel. Vehes. M. A.

SZEKLENCZE. F. Marmaros Vben. Folyó

víz Bars, és Honth Vkben.

SZEKRÉNY. Scrinium, capsula, cista. M. A.

Szekerény-csináló. Arcularius, scriniarius.

M. A.

Szekerény-gyártó. idem. M. A.

Szekerényke. Cistula. M. A.

SZEKSZENA.

SZEKSZENA. Sagma, clitellae. PP.

Szekszenás. Clitellarius. PP.

Szekszenás ló. Equus sagmatum, sagmar-

rius. PP.

SZEL.

SZEL, szeli. Scindit, proscindit. M. A.

Bele szeli. Inscindit.

Föl szeli. Dissecat. S. I.

Le szeli. Caui, Tromb. p. 409.

Kenyeret szel a' levesbe.

Szalonnát szel. Lardum frustillatim

scindit.

SZELDEL, szeldeli. Iterato secat, scindit.

Föl szeldeli. Consecat. Vajda, K. É.

1. K. p. 658.

Szeldelés. Iterata scissio.

Szeldélet. Iterato scissum, segmentum.

Sz. D.

Szeldelék. idem. Sz. D.

SZELEMEN. Trabs, transtra, tignum.

M. A. Által-gerenda, mellyet az ága-

sokra helyeztetnek. Sz. D. Mellyet

az olló-fák' hegyibe tesznek.

Vendég-szelemen. Transtrum secunda-

rium.

SZELENCZE. Pyxis, thecula. M. A. Ha

nincs ired, 's szelenczéd, mért te-

szed magad' borbélylá. km.

Szelenczéje. Ejus pyxis. Sem ire, sem sze-

lenczéje a' válasz-tételben.

Szelenczés. Habens pyxidem, thecula

provisus.

SZELET. Segmentum, frustum, scissum.

M. A.

Szelet-kenyér. Buccella panis. PP.

Szeletenként. Frustatim.

Szeletenként osztja. Frustatim dividit.

Sz. D.

SZELEVÉNY. A' mit a' szántó-vas föl

szel — „A' mint a' szelevények jár-

nak“ Hallottam Ságbon 1819. Apr. 25.

Szelevény. F. Heves Vben.

SZELÉNY (Alsó, fölső). FF. Honth Vben.

SZELHETŐ. Scissilis. M. A.

SZELÍD (SZELÉD). Mansvetus, mitis,

cicur. M. A. Szelid, mint a' galamb. km.

Szelid állat. Animal cicur.

Szelid bánás. Mansveta agendi ratio.

Szelid ember. Homo mitis.

Szelid fa. Arbor domestica.

Szelid galamb. Columba mansveta.

Szelid gyümölcs. A' szelid gyümölcs is

vad, míg meg nem érik. km.

Szelid intés. Mitis admonitio.

Szelid sisak. Aconitum anthora. S. I.

Szelid szarvas. Tarandus. Mitterpacher.

Szeléddegeli. Domitat. M. A.

Szelédén. Mite, mansvete. M. A.

Szelédén bánik vele. Mansvete agit cum

eo. Sz. D.

Szelédit, szelédíti. Domat, mansvefacit,

cicurat. M. A.

Meg szelédíti. Mansvefacit. M. A. Késő

az agg ebet meg szelédíteni. km.

Szelédítés. Domitura, domitus, domatio.

M. A.

Szelédítettett. Domitus. M. A.
 Szelédíthetetlen. Indomitus, indomabilis. M. A.
 Szelédítő. Mansvetarius, domitor. M. A.
 Szelédítőné. Domitrix. M. A.
 Szelédíthető. Domabilis. M. A.
 Szelédség. Mansvetudo. M. A.
 Szelédséges. Mansvetus, mitis, benignus. M. A.
 Szelédségesen. Mansvete, benigne. M. A.
 Szelédtelen. Prágai, p. 809.
 Szelédül. Mitescit, mansvescit, mansvefit. M. A.
 Meg szelédül. Mansvescit. M. A.
 Szelédülhetetlen. Pázm. Pred. p. 1128. 1198.
 SZELÍGY. idem ac SZELÍD. M. A.
 SZELINDEK (szeléndek). Canis sagax, canis anglicus. M. A. Canis sanguinari anglorum. NC. p. 153.
 Vér-szopó szeléndek. Zrinyi, P. 15. Stroph. 98.
 SZELMÉNY. Scandula, scindula. Sz. D.
 Szelményes. Scandularius. Sz. D.
 Szelményez. Scandularis tegit. Sz. D.
 SZELNICZE. MV. Liptó Vben.
 SZELNI való. Lardum, Szirmai, Parab. p. 52.
 SZELO. Scindens, scissor. M. A.
 Szelőze. F. Nyitra Vben.
 SZELTT. Scissus.

SZEM,

SZEM. Oculus, item Granum, gemma. M. A. Több szem többet lát. km.
 Szem-ártalom. A' sok nézéstől, 's csudálástól eredett betegség a' gyermeknél. S. I.
 Szem-bé-dugva. Clausis oculis. Faludi, T. E. p. 119.
 Szem-bé-hunyva. idem. Pázm. Pred. p. 749. 1084.
 Szem-bé-hunyva vivó. Andabata. S. I.
 Szem-bé-hunyás. Faludi, N. A. p. 194.
 Szem-bé-kötés. Oculorum velatio, praestigiae. S. I.
 Szem-bé-kötő játék. Myinda. S. I.
 Szem-bé-kötőt játszik. Faludi, N. U. p. 10.
 Szem-bé-kötést játszani. Vajda, 3. K. p. 414.
 Szem-bé-kötve. Ligatis oculis, coeccc. S. I.
 Szem-cső. Tubus opticus. Sz. D.
 Szem' elejbe. In oculos, in conspectum, S. I.
 Szem-ellenző a' ló-szerszámban.
 Szem elől. E conspectu. S. I.
 Szem előtt. In conspectu.
 Szem előtt forog. Obversatur. CM.
 Szem előtt való. Praesens, oculis expositus. S. I.
 Szem-fájás. Ophthalmia. CM.
 Szem-fájó. Qui dolore oculorum vexatur. Pázm. Pred. p. 186. 955.
 Szem-fájós. Qui solet dolore oculorum vexari.
 Szem' fejére. Albugo. M. A.
 Szem' feketéje. Nigrum oculi, NC. p. 177.
 Szem-fény. Pupilla oculi. M. A.
 Szem-fény-vesztés. Praestigiae. M. A. CM.
 Szem-fény-vesztő. Praestigiator, agyrta. M. A. CM.
 Szem-fény-vesztőség. Praestigiae histriónis, v. fucus. S. I.
 Szem-fogak. Dentes canini. S. I.
 Szem-folyás. Fluxus oculorum. Pázm. Pred. p. 74.
 Szem' födele. Cilium. M. A.
 Szem' födeléke. Velum oculorum apud moniales. Margit' Élete, p. 86.
 Szem-fű. Ocularia v. euphrasia. Csapó, p. 255.
 Szem-füles. Curiosus.
 Szem-füleskedik. Curiosus est. Csuzi, Sipszó, p. 631. Tromb. p. 99.
 Szem-fülesség. Curiositas. Csuzi, Tromb. p. 140. 179.
 Szem-gyógyító. Oculista. PP. it. Collyrium. Káldi, Apoc. 3. 18.
 Szem-gyógyító ir. Collyrium. PP. Pázm. Pred. p. 381.
 Szem-gyógyító kenet. idem. Pázm. Pred. p. 958.
 Szem-golyó. Bulbus oculi. Sz. D.
 Szem-gödör. Orbita oculi.
 Szem-gyulladás. Ophthalmia. S. I.
 Szem-hártya. Cilium, tunica oculi. S. I.
 Szem-ház. Granarium. Hallottam Ság-on, 1827. Febr. 14.
 Szem' hea. Cilium. M. A. CM.
 Szem-hegyre veszi. Obseivat. Faludi, U. E. 2. R. p. 196.
 Szem-homály. Glaucoma, suffusio oculi, cataracta. S. I.
 Szem-homályosodás. Pázm. Pred. p. 955.
 Szem' homályossága. Amaurosis. M. A.
 Szem-hunyás. Clausio oculorum. S. I.
 Szem-hunyogatás. Nictitatio. S. I.
 Szem-hunyós. Myinda. S. I.
 Szem-hunyorítva. Faludi, B. E. p. 91. N. A. p. 164.
 Szem-intés. Nutus. Faludi, N. E. p. 160.
 Szem-ij. R. Supercilium. S. I.
 Szem-járás. Pázm. Pred. p. 892.
 Szem-kelés. Crithe. Árpa. S. I.
 Szem-kenet. Collyrium. S. I.
 Szem' kívánása. Concupiscentia oculorum. Pázm. Pred. p. 695.
 Szem' könnyezése. Epiphora. M. A.
 Szem-közbe. In conspectum.
 Szem között. In oculos, coram. Faludi, U. E. 2. R. p. 105.
 Szem-kő. Oculus Beli, onyx oculum referens. Augenstein. S. I.
 Szem-lak. F. Arad Vben. (Talán ezen néven lehetne a' Lusthaus-t is nevezni.)
 Szem-látás. Pázm. Pred. p. 568. 1164.
 Szem-látomás. Pázm. Pred. p. 39.
 Szem-látomást. Palam, propalam, evidentissime, evidenter, ante oculos. M. A. CM.
 Szem-lopogtatás. Alattomban másra tekintetése. S. I.
 Szem-mérték. Judicium oculorum. S. I.
 Szem-orvos. Medicus oculus, oculista, S. I.
 Szem-orvoslás. Medicatio oculorum, S. I.
 Szem-orvosság. Collyrium, PP.
 Szem-öldök. Supercilium, palpebra. M. A.
 Szem-pilla. Cilium. S. I.
 Szem-pillantat. Nictus, nictitatio, momentum, M. A.
 Szem-pillantásnyi. Momentaneus, momentarius. M. A.

Szem-pillantat. Nictus oculi, momentum. S. I.
 Szem-pont. Visus punctum. Szigvárt 1. Szakasz.
 Szem-prém. Cilium. S. I.
 Szem-rázó a' malomban. Poroszkának is hívják.
 Szem-só. Sal gemmae. M. A.
 Szem-szeg. Canthus oculi, sinus oculi. S. I.
 Szem-szegelet. Hirquus. M. A.
 Szem-szór. Palpebrae. M. A. CM.
 Szem-tanu. Testis oculatus. S. I.
 Szem-üveg. Vitrum oculare, conspicillum. Sz. D. S. I.
 Szem-ügy. Animus, audacia. Sz. D. S. I.
 Szem-vaj. Gramia, lema. C. ipa. S. I.
 Szem-vájás. Eruitio oculorum, exoculatio. S. I.
 Szem' világa. Visus oculorum. S. I.
 Szem-vég. Hirquus. M. A.
 Szem-vidító. Euphrasia. PP.
 * Arany-szem (a' bányában). Mica auri. S. K.
 Árpa-szem. Granum hordei.
 Búza-szem. Granum tritici.
 Csik-szem. Lucinus, parvus oculus. S. K.
 Fél szem. Oculus unus.
 Föl néző szemek. Sublimes oculi. Pázm. Pred. p. 1008.
 Gyöngy-szem. Unio. S. K.
 Hat szem (a' koczkán). Senio. S. K.
 Irigy szem. Faludi, N. A. p. 233.
 Lánccs-zem. Annulus catenae.
 Mák-szem. Granum papaveris.
 Négy szem — Négy fal, négy szem között sok történik. km.
 Olvasó-szem. Granum rosarii.
 Ökör-szem. Regulus. S. K.
 Pápa-szem. Conspicillum.
 Rák-szem. Oculi cancerorum. S. K.
 Szilva-szem. Pruni acinum. S. K.
 Szőlő-szem. Pázm. Pred. p. 1146.
 Tyúk-szem. Verruca pedum. S. K.
 Vak szem. Coccus oculi, v. tempora. S. K.
 Vér-szem. Animus, audacia. Faludi, N. E. p. 47. U. E. 2. R. p. 208.
 Zab-szem. Avenae granum. S. K.
 SZEMBE. Coram, ad faciem, in oculos. M. A.
 Szembe álló alkalmatlóság. Faludi, E. M. p. 245.
 Szembe meg hazudtolja. Mendacii probrum in os alicujus ingerit. PP.
 Szembe megy. Congreditur. M. A.
 Szembe menés. Congressio. M. A.
 Szembe mondja. Praesenti objicit. S. I.
 Szembe mondó. Faludi, N. U. p. 210.
 Szembe való mondás. Faludi, T. E. p. 198.
 Szembe száll. In arenam descendit, congreditur, confligit. Faludi, U. E. 5. R. p. 55. T. E. p. 151.
 Szembe szökik, Insultat, rebellat. M. A.
 Szembe szökik magával. Secum ipso pugnat, Pázm. Kal. p. 182.
 Szembe szökő tudomány. VM. p. 15.
 Szembe szökteti. Pázm. Kal. p. 405.
 Szembe találkozik. Convenit, obviat, occurrit. S. I.
 Szembe tűnik. In oculos cadit, incurrit. S. I.
 Szembe tűnő. Conspicuis, cadens in oculos. S. I.

- Szembe tünő képpen, szembe tünőleg. Perspicue. S. I.
- Szembe van. Adest, praesto est.
- Szembe való adós. Debitor manifestus, qui coram constitutus debitum non negat. Uladislai Decr. 1. art. 92. „Debitor apertus, et manifestus, qui debitum hujusmodi non negat, quique vulgari, et materno sermone 'Szembevaló adós' nuncupatur“.
- Szembe vivás. VM. p. 13.
- SZEMCSE. Sz. P. Tolna Vben.
- SZEMDER, SZENDER.
- Szenderedik. Obdormiscit. M. A.
- El szenderedik. idem. M. A. Faludi, N. U. p. 163. N. E. p. 146. T. É. p. 133.
- Szenderedés. Sopor. M. A.
- Szenderég. Obdormiscit, dormitat.
- Szenderit, szenderíti. Facit somnolentum. S. I.
- SZEME. Ejus oculus, ejus granum. Az erdőnek is vagon füle, és a mezőnek szeme. km.
- Szeme' fénye. Pupilla ejus.
- Szeme-hunyoritva. Faludi, N. E. p. 212.
- Szeme közé. In oculos ejus, in ejus conspectum.
- Szeme' láttára. Vidente illo. Vigan le teszi életét a két tábor' szeme' láttára. Faludi, N. E. p. 178.
- Szeme szája tele lett.
- Szeme' széke. Az volt a' szemé' széke: igen kedvese.
- Szeme' szöktében. „A' mit szemé' szöktében meg lát“ Hallottam Ságón, 1823. Márt. 8.
- Szeme' szőre. Szeme' szőrét szakasztja ki. km.
- Szemébe mondja. Ei praesenti obijcit.
- Szemébe hat. A' füst nem hat a' kutya szemébe. km.
- Szemére veti. Ei praesenti exprobrat.
- Szemére vétés. Exprobratio. M. A.
- Szemére hányja. idem.
- Szemére hányás. Exprobratio. M. A.
- Szemére vonja a' süveget. In oculos demittit, deprimit pileum. PP.
- SZEMEL, szemeli. Granatim colligit. Ne szemeld a' másét, csépléd a' magadét. km.
- Ki szemeli a' rozsot a' búzából. Sz. D.
- SZEMELY. F. Baranya Vben.
- SZEMEN szedett. Selectissimus, purgatissimus. M. A.
- Szemen szedett beszéd: igen válogatott tiszta beszéd.
- Szemen szedett búza. Frumentum lectissimum. PP.
- Szemen szedett Szent irás.
- Szemen termett árpa. Hordeolum. M. A. PP.
- Szemenként. De grano in granum, granatim.
- SZEMENYE. FF. Vas, és Szala Vkben.
- SZEMER.
- Szemere. MV. Soprony Vben. FF. Abaúj, Borsod, Komárom, Győr, és Ung Vkben.
- Szemeréd (Alsó, felső). FF. Hont Vben.
- Szemereg: apró szemenként esik — Szemereg az eső, csak szemergett az eső.
- Szemergő eső. Hallottam Izsán, 1807. September' 12.
- Szemerklél. Lente pluit, guttatim labitur, stillat. S. I.
- Szemericeze. Skompia, mellyel a' timárok bőrt készítenek. Sz. D.
- SZEMES. Oculatus, oculeus. it. Providus, perspicax. M. A. Szemes kocsis, szemes ló, kerék számra igen jó. km.
- Szemes. FF. Somogy Vben.
- Szemes a' bizonyosság. Dug. km. 1. R. p. 296.
- Szemes búza. Triticum granis abundans.
- Szemes fű. Zoophthalmion. NC. p. 55.
- Szemes tanu. Testis oculatus. Pázm. Kal. p. 681.
- Szemes vigyázás. Faludi, U. E. 2. R. p. 103.
- Szemesen. Perspicenter, vigilanter, provide. M. A.
- Szemesit, szemesíti.
- Meg szemesíti. Oculatum facit. Káldi, Innepn. Pred. p. 321.
- Szemeskedik. Est circumspectus. Biró Márton, Micac. p. 5.
- Szemesnek való a' játék. km. Delineatore opus habet. M. A.
- Szemeség. Dispicentia, perspicacitas. M. A.
- SZEMET szémert. Poena talionis.
- Szemet szúr. In oculos impingit, invdiam concitat.
- Szemet szűrő. Invidendus.
- Szemet ver. Faludi, U. E. 3. R. p. 52.
- SZEMETLEN. Oculis carens. M. A.
- SZEMEZ, szemezi. Oculat, inoculat.
- Szemezés, szemzés. Inoculatio. Szemre oltás.
- SZEMÉLY. Persona. M. A. Mennél nagyobb a' személy, annál nagyobb a' veszély. km.
- Személy szerint. In propria persona, personaliter vulgo. M. A.
- Személy-válogatás. Prosopolepsia, respectu personarum. M. A.
- Személy-válogató. Prosopoleptes. M. A.
- Személy-viselő. Legatus apud Romanos. Molnár, Könyv-ház 2-dik Szakasz.
- * Aszszony-személy. Foemina, mulier. S. K.
- Egyházi személy. Ecclesiasticus. S. K.
- Féjér személy. Sexus muliebris. S. K.
- Férjű-személy. Vir. S. K.
- Személybéli. Hypostaticus.
- Személybéli egyesülés. Hypostatica unio. Molnár János.
- Személye. Ejus persona.
- Király' személye.
- Személyes. Personalis. S. I.
- Személyes egyesülés. Hypostatica unio. Pázm. Pred. p. 411.
- Személyesen. Personaliter.
- Személyi. Personalis. M. A.
- Személyiség. Personalitas. Káldi, Innepn. Pred. p. 83.
- SZEMÉREM. Verecundia, pudor. M. A.
- Rózsához az illat, szűzhöz a' szemérem hozzá termett. km.
- Szemérem-csont. Os pubis, os pectinis. S. I.
- Szemérem, gyalázat! Exprobrantis.
- Szemérem' tagja. Membrum genitale, pudendum. S. I.
- Szemérem' tája. Pubes, ingven, interfoeminium. S. I.
- Szemérem-test. Pudenda. CM.
- Szemérme. Ejus verecundia.
- Szemérmes. Verecundus, pudens, pudicus. M. A. Szemérmes, mint a' menyaszszony. km.
- Szemérmes deáknak hiu a' táskája. km. M. A.
- Szemérmes koldusnak üres a' táskája. km.
- Szemérmesen. Pudenter, pudice, verecunde. M. A.
- Szemérmeskedik. Verecundatur. M. A.
- Éhen marad, a' ki az asztalnál szemérmeskedik. km.
- Szemérmeskedő. Pudibundus, pudens, verecundus. M. A.
- Szemérmesség. Verecundia. Pázm. Pred. p. 429.
- Szemérmes. Pudor.
- Szemérmesesen. Verecunde. M. A.
- Szemérmeskedik. Verecundatur. Csuzi, Tromb. p. 14.
- Szemérmesség. Pudicitia, verecundia. M. A.
- Szemérmetlen. Inverecundus, impudicus, impudens. M. A. Vrancsits.
- Szemérmetlenség. Inverecundia, protervia. M. A.
- Szemérmetlenül. Inverecunde, impudice, impudenter. M. A.
- Szemérmetlenkedik. Agit inverecunde.
- SZEMI. Ocularius, oculeus. M. A.
- SZEMLÉL, szemléli. Spectat, aspectat, contemplatur, obtuetur, lustrat. M. A.
- Meg szemléli. Contemplatur, collustrat, perspectat. M. A.
- Szemlélés. Contemplatio. M. A.
- Szemlélet. Gondolat' tárgya. Objectum. Benyák, Okos elme' mulatozásai. p. 123.
- Intuitus.
- Szemlélget, szemlélgeti. Spectat, aspectat, circumspectat. S. I.
- Szemlélgetés. Aspectatio.
- Szemlélgető. Spectator, perlustrator.
- Szemlélő. Contemplatur, inspector. M. A.
- Szemlélődik! Circumspectat, lustrat.
- Szemlélődés. Circumlustratio.
- Szemlélve. Prospicienter. M. A.
- SZEMNYI. Quantitate grani.
- Egy szemnyi. Quantitate unius grani.
- Kölc-szemnyi. Takács József' Költ. p. 276.
- Mák-szemnyi.
- SZEMMEL tartja. Valakire, v. valamire vigyáz. S. I.
- Szemmel látott tanu. Testis oculatus.
- Fél szemmel nézett reá.
- SZEMÖLDÖK. Supercilium, palpebra. M. A.
- Szemöldöke. Ejus supercilium.
- Szemöldökü.
- Nagy szemöldökü. Silo. NC. p. 197.
- SZEMŐKE. Nagy szemü, nagy szemöldökü. Sz. D.
- SZEMRE. Ad oculum.
- Szemre bírták. Coram statutus.
- Szemre fejre. In singula capita.
- Szemre fültre veszi. Faludi, E. M. p. 10.
- Szemre hányja. Exprobrat. M. A.
- Szemre hányás. Exprobratio. Faludi, T. É. p. 263.
- Szemre kerülés. Faludi, N. A. p. 159.
- Szemre olt. Inoculat.
- Szemre oltás. Inoculatio.
- Szemre való. Decorus, qui mereatur aspici.
- Szemre veszi. Inspicit, in conspectum sumit.
- Szemre veti. Exprobrat.
- Szemre vétés. Exprobratio. M. A.

SZEMTELEN. Effrons, scurrilis, impudens. M. A. Szemtelen, mint a' légy. km. Szemtelen orca. Os impudens. S. I. Szemtelen rút kurva. Miracula. PP. Szemtelen szemmel szemléli. Káldi, Innepn. Pred. p. 195. Szemtelenkedik. Est impudens, effrons. Pázm. Kal. p. 1076. Faludi, N. A. p. 69. 114. 226. Szemtelenkedés, Impudentia. S. I. Szemtelenné leszsz. Depudet. M. A. Szemtelenység. Procacitas, impudentia. M. A. Szemtelenül. Impudenter, impudice, scurriliter. M. A. **SZEMTÖL** szembe. Coram, in os, ad faciem. M. A. Szemtől szembe meg hazudtolta. **SZEMŰ.** Csipás szemü. Lippus. Pázm. Kal. p. 1087. Fél szemü. Cocles, monoculus. NC. p. 197. Kék szemü. Caeruleos habens oculos. Kőkény-szemü. Nigricantes habens oculos. Macska-szemü. Caesios habens oculos. Nagy szemü. Magnos habens oculos. Sok szemü lánca. Catena multorum annulorum. Faludi, U. E. 5. R. p. 105. **SZEMZIK.** Gemmat. Bimbózik. Szemzenek a' fák: bimbóznak a' fák. Sz. D. Szemzet. Gemma. Bimbó. M. A. NC. p. 77.

SZEMÉNY.

SZEMÉNY. Kozák. Szemények, Kozákok, Lengyel katonák. Gyöngyösi.

SZEMÉT.

SZEMÉT, SZEMET. Purgamen, purgamentum, quisquiliae, sordes, colluvies. M. A. A' szemétnek is kell egy kis helyet engedni. km. Szemét-domb. Aggestitia purgamenta. PP. Szemét-hulladék. Quisquiliae. Pázm. Kal. p. 394. Szemete. Ejus sordes, ejus fimetum. Pázm. Pred. p. 1194. Minden kakas a' maga szemétén hatalmas. km. Szemeten. In fimeto. Ki szemeten nevelkedik, mást is rühesnek vél. km. Szemetes. Sordidus. M. A. Szemetes hely. Sterquilinum. M. A. Szemetez, szemetezi. Sordes facit, v. sordibus replet. Pázm. Pred. p. 734. Bé szemetezte a' szobát. Szemettel. Una cum sordibus. A' ki söprött szemettel nem jó a' hirt is ki hordani a' házból. km.

SZEN.

SZEN. **SZENCZ (Sempcz).** MV. Pozsony Vben. Itt született Molnár Albert 1554. Sept. 1-ső napján. **SZENCSE.** F. Bars Vben. **SZEND.** FF. Abaúj, Esztergom, Borsod és Komárom Vkben. **SZENDRÓ.** MV. Borsod Vben. Szendrő-Lád. F. Borsod Vben. Szenderő. Rác országban. Pázm. Kal. p. 540.

SZENT.

SZENT. Sanctus, sacer. M. A. Nem mind szent, a' ki bé jár a' templomba. Non omnes sancti, qui calcant limina templi. Szent a' békesség. Pázm. Pred. p. 581. Szent Adorján. F. Szala Vben. Szent áldozat. Sacra communio. Szent András. t. h. n. M. és E. Országban. Szent András' hava. November. M. A. Szent Antal. MV. Hont Vben. Szent Antal' tüze. Ignis sacer, erysipelas. M. A. PP. Szent Anna. t. h. n. M. és E. Orsz. Szent Apalin. S. Apollonia. Pázmán, Magyar ellen. p. 241. Szent Ágota. t. h. n. M. és E. Orsz. Szent Balás. FF. Somogy, Szala, és Zólyom Vkben. Szent Barbás. F. Somogy Vben. Szent Benedek. t. h. n. M. és E. Orsz. Szent Benedek' füve. Caryophyllata. M. A. Szent Biborc. F. Vas Vben. Szent Diénes. F. Baranya Vben. Szent Domján. Sz. P. Baranya Vben. Szent Domonkos. F. Heves Vben. E. F. Csik Székében. Szent Dömötör. E. F. Udvarhely Székében. Szent Egyed. Sz. P. Somogy Vben. E. F. Doboka Vben. Szent egyház. Ecclesia, templum. M. A. Szent edények. Vasa sacra. Szent Elek. MV. Vas Vben. F. Bihar Vben. Szent ember. Szent Endre. MV. Pest Vben. Szent Ersébet. t. h. n. M. és E. Orsz. Szent ének. Sacer hymnus. Szent életű. Sanctae vitae. Szent' falva. Sz. P. Nógrád Vben. Szent forrás. A' szent forrásnak égből az eredete. km. Dug. 1. R. p. 272. Szent föld. Palaestina. S. I. Szent Gál. FF. Szala, és Veszprém Vkben. Sz. PP. Pest, és Tolna Vkben. Szent Gothárd. MV. Vas Vben. E. F. Doboka Vben. Szent Grót. MV. Szala Vben. Szent Gyont. Sz. P. Komárom Vben. Szent György. t. h. n. M. és E. Orsz. Szent György' adója. Káldi, Innepn. Pred. p. 465. Szent György' hava. Aprilis. M. A. Szent György' lova' farka. Corruca. M. A. Szent György' virága. Verbascum, primula veris. PP. Szent háboru. Expeditio sacra. S. I. Szent háromság. Trinitas sancta. M. A. Szent háromság' violája. Három színű viola. Trinitas lacca. M. A. Szent házasság. Matrimonium sanctum. Szent hely. Locus sacer. M. A. Szent hely az egyházban. Sanctuarium. M. A. Szent Ilona. Klastrom Szala Vben. Szent Ilona aszszony' füve. Polytrichon. M. A. Szent Imre. t. h. n. M. és E. Orsz. Szent isten! Pro superi! Szent István. t. h. n. M. és E. Orsz. Szent Iván. — — —

Szent Iván' füve. Carcinetron. M. A. Szent Iván' bogara. Lampyrus. S. I. Szent Iván' éneke. Hoszszu mint a' Szent Iván' éneke. km. Prolixius Iliade. M. A. Szent Iván' hava. Junius. M. A. Szent Iván' tüze. Keresztelő Szent János' estin rakatni szokott tűz. S. I. Szent irás. Scriptura sacra. M. A. Szent irás-magyarázó. Interpres S. scripturae. S. I. Szent irás-tudó. Theologus. M. A. Szent Jakab. t. h. n. M. és E. Orsz. Szent Jakab' hava. Julius mensis. M. A. Szent János. t. h. n. M. és E. Orsz. Szent János' füve. Ribes, ribesium. S. I. Szent János' kenyere. Siliqua, ceratium. PP. Szent János' virága. Galium. M. A. Szent Job. F. Bihar Vben. Szent Jog. R. Dexteria sacra. Szent József. E. F. Bisztricz Vidékében. Szent Katalin. FF. Baranya, és Vas Vkben. Szent Katolna. E. F. Háromszék Székében. Szent király. t. h. n. M. és E. Orsz. Szent kereszt. — — — Szent kút. t. h. n. Magyar Országban. Szent László. t. h. n. M. és E. Orsz. Szent László' füve. Gentiana. S. I. Szent Lázár. F. Bihar Vben. Szent Lázár' szegényei. Szent lélek. t. h. n. M. és E. Orsz. Szent Leonárd. F. Vas Vben. Szent Léránt. F. Vas Vben. Szent Lisló. F. Szala Vben. Szent Lőrincz. t. h. n. M. és E. Orsz. Szent Lukács. F. Verőcze Vben. Szent Margita. t. h. n. M. és E. Orsz. Szent Márton. — — — Szent Márton' lepénye. Szent Márton' ludja. Szent Mária. t. h. n. M. és E. Orsz. Szent Mária Magdolna' füve. Spica celtica, siliquastrum. M. A. Szent Mihály. t. h. n. M. és E. Orsz. Szent Mihály' hava. September. M. A. Szent Mihály' lova. Feretrum, sandapila. M. A. Szent Miklós. t. h. n. M. és E. Orsz. Szent Miklós' pénze. Arrha. M. A. Szent misc. Sanctum sacrificium. Szent olaj. Chrisma. S. I. Szent Pál. t. h. n. M. és E. Orsz. Szent Péter. — — — Szent Péter' kulcsa. Keztyü-virág. Primula veris. S. I. Szent Péter' szakállja. Hedera vini vendibilis. Szent Rochus. Sz. P. Szala Vben. Szent Rozália. Egyház Soprony Vben. Szent Simon. F. Gömör Vben. E. FF. Csik, és Maros Székében. Szent szék. Forum ecclesiasticum. M. A. Szent széki jegyző. Notarius consistorialis. Szent széki tábla-bíró. S. Sedis consistorialis assessor. Szent Tamás. t. h. n. M. és E. Orsz. Szent Tornya. Sz. P. Békes Vben. Szent tetem. Reliquiae SS. Szent vég. Caussa pia. S. I. Szent Vid. Sz. P. Gyár Vben, Templom, és remete-látás Kőszöghöz közel.

Szent Viszló, aliis Szent Liszló. F. Szala Vben.
 * Mind szent. Omnes sancti. Item t. h. n. M. és E. Orsz.
 Mind szent' estin. In vigilia OO. SS. Margit' Élete, Praynál. p. 357.
 Mind szent' napja. Festum omnium sanctorum.
SZENTE (Szentje). Ejus sanctus. Sente. F. Nógrád Vben.
 Szentek' szebte. In sancta sanctorum.
SZENTEL, szenteli. Sacrat, consecrat, sanctificat, item Dedicat. M. A.
 Be szenteli. Consecrat, inaugurat. M. A.
 Föl szenteli. Initiat, consecrat, inaugurat. M. A.
 Meg szenteli. Consecrat, sanctificat. M. A.
 Ösze szenteli. Copulat, consecrat. M. A.
 Szentelés. Sanctificatio, consecratio. M. A.
 Föl szentelés. Initiatio, consecratio, inauguratio. M. A.
 Meg szentelés. Consecratio. M. A.
 Szentélet. idem ac Szentelés. M. A.
 Szentelő. Sanctificans, consecrator. M. A.
 Szentelő malaszt. Gratia sanctificans.
 Szentelő püspök. Suffraganeus. M. A.
 Bé szentelő írás. VM. Hit-tartás. p. 18.
 Szenteltt, szenteltetett. Sacrat. M. A.
 Szenteltt gyertya. Cereus benedictus. M. A.
 Szenteltt széna nem hizodalmas. km.
 Szenteltt vitéz. Eques auratus. M. A.
 Szenteltt víz. Aqua lustralis. M. A.
 Szenteltt víz-hintező. Aspergillum. M. A.
 Föl szenteltt pap. Mysta, mystes. S. I.
 Meg szenteltt. Consecratus, sanctificatus. M. A.
 Szentéletlen. Non sanctificatus. Káldi 2 Paral. 30. 17.
 Szenteltt, szenteltteti. Curat benedici, curat consecrari.
SZENTES. Sacrat, consecratus, item Sacrificus, religiosus. M. A. Ad speciem sanctus, pius, devotus, religiosus. Zvon. p. 911.
 Szentes. MV. Csongrád Vben. FF. Somogy, Ung, és Zemplin Vben.
 Szentes élet. Zvon. Post. 1. R. p. 76.
 Szentesad. F. Krassó Vben.
 Szenteskedik. Simulat se sanctum, pium, devotum, religiosum. S. I.
 Szenteskedés. Simulata pietas, fucata religiositas.
SZENTSÉG. Sanctitas, sanctimonia. M. A. it. Sacramentum.
 Szentség-árulás. Nundinatio rerum sacrarum. S. I.
 Szentség-hozó. Sacrifer. CM.
 Szentség' imádása. Adoratio SSmi.
 Szentség-lopás. Sacrilegium. M. A.
 Szentség-lopó. Sacrilegus. M. A.
 Szentség-örző. Hierophanta. M. A.
 Szentség-rontó. Sacrilegus, sacrifragus. M. A.
 Szentség-szerzés. Sacrificatio. M. A. Institutio sacramenti.
 Szentség-tartó. Hierotheca, vulgo Monstrantia, vel theca reliquiarum. S. I. Sacrarium. M. A.
 Szentség-törés. Sacrilegium. CM. Faludi, N. A. p. 106. T. É. p. 231.
 Szentség-törő. Sacrifragus. M. A.
 * Hét szentség. Septem sacramenta.

Szentsége. Ejus sanctitas.
 Szentségét le vonszja. Exauctorat. M. A.
 Szentséges. Sacro sanctus, divus. M. A. CM.
 Szentséges. Sz. P. Somogy Vben.
 Szentséges atya. Sanctissimus pater.
 Szentségtelen. Profanus. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 885.
 Szentségteleníti. Profanat. M. A.
 Meg szentségteleníti. idem. Káldi, Ezech. 25. 38.
 Szentségtelenítés. Profanatio. M. A.
 Szentségtelenkedik. Csuzi, Síp-szó. p. 214. 752. Tromb. p. 242.
 Szentségtelenség. Pázm. Kal. p. 508.
SZENTTE teszi. Sauctificat. M. A. Canonizat.
SZENTÜL. Sancte, pie, devote. M. A. Szentül él.
SZENTÜL (ige). Sanctificatur. A' szent szentüljön meg is. Csuzi, Tromb. p. 362. Meg szentül. Káldi, Apoc. 22. 11.

SZENY.

SZENY, SZENNY. Sordes, squallor, macula, strigmentum. M. A.
 Szeny-ér. F. Somogy Vben.
 Rabi szenny. Faludi, E. M. p. 245.
SZENYJE, szenynye, szennye. Ejus sordes. Maga szennyét másra keni. km.
 Te kezéd' szennye. Ex tua officina produit. M. A.
 Rajta hagyta a' keze' szennyét. km.
SZENYES, SZENNYES. Sordidus, maculosus, sentus, squallidus. M. A.
 Szenyes. Sz. PP. Szabolcs, és Szathmár Vben.
 Szennyes ruha. Vestes infectae. Káldi, Vasárn. Pred. p. 309.
 Szenyesedik. Sordet, sordescit, obsordet. M. A.
 El szenyesedik. Obsordet. CM.
 Meg szenyesedik. idem. M. A.
 Szennyesen. Sordide, squallide. M. A.
 Szennyesít, szennyesíti. Sordidat, maculat. Pázm. Pred. p. 1208.
 Szennyesítetett. Sordidatus. M. A.
 Szennyeske. Sordidulus. M. A.
 Szennyeskedik. Sordide se gerit. Faludi, N. A. p. 99. 140.
 Szennyeskedés. Faludi, N. A. p. 166.
 Szennyesség. Squaliditas, squalor. M. A.
 Szennyesül. Sordidatur, maculatur.
SZENNYETLEN. Carens maculis, non sordidatus. Erdélyi, Zichi fölött. p. 18.
 Szennyetlenség. Munditia, puritas. S. I.
SZENNYEZ, szennyezi. Maculat, sordidat. M. A.
 Bé szennyezi. Inficit. Káldi, Vasárnap. Pred. p. 309.
 El szennyezi. Commaculat, contaminat, conspurcat. S. I.
 Meg szennyezi. Commaculat. Vajda, 1. K. p. 557. 2. K. p. 203.
 Ösze szennyezi. idem.
 Szennyezett. Sordidatus. M. A.
 Szennyező. Sordidans, commaculans. M. A.
SZENYÜ. Régi, és már ma szokatlan. Sordidus.
SZENYÜED, szenyved, szenved, Patitur, tolerat, suffert, perfert. M. A. PP.
 Sokat láss, keveset szólj, de többet

szenvedj. Audi, vide, tace, si vis vivere in pace.
 El szenved. Suffert, tolerat, pertolerat, perpetitur. M. A.
 Ki szenved. Perpetitur, tolerat. S. I.
 Ki szenved a' büntetést. Subit poenam.
 Meg szenved. Perfert, patitur.
 Meg szenved a' vizet ez a' bor. Patitur aquam vinum hoc.
 Szenvedet. Passio.
 Szenvedetes. Passivus. M. A.
 Szenvedetesség. Patientia. M. A. Margit' Élete, Praynál. p. 258. Telegdi, Felelet. p. 158.
 Szenvedékeny. Qui facile patitur.
 Szenyvedés, szenvedés. Passio. it. Patientia, toleratio. M. A. Szenvedéssel adják a' böcsületet. km.
 El szenvedés. Perpressio. M. A.
 Kin-szenvedés.
 Szenvedelem. Passio. Leidenschaft.
 Szenvedhet, szenvedheti. Potest pati, tolerare, perferre.
 El szenvedheti. Potest perferre.
 Szenvedhetés. Tolerantia. M. A. CM.
 Szenvedhetetlen. Impatibilis, impatiens, apathos, it. Intolerabilis, intolerans, intolerandus. M. A.
 El szenvedhetetlen. Intolerabilis. M. A.
 Szenvedhetetlenség. Impatientia, intolerantia. M. A. Impassibilitas. Pázm. Pred. p. 412. 568.
 Szenvedhetetlenül. Impatienter. M. A.
 El szenvedhetetlenül. Intolerabiliter. M. A.
 Szenvedhető. Tolerabilis, patibilis. M. A.
 Szenvedhető dolog: tűrhető dolog. Sz. D.

SZEP.

SZEP.
SZEPE. Szóke, fejr szabású. Sz. D.
 Szepe ló. Sz. D.
SZEPEG. Timet, pavet, trepidat. Sz. D. S. I.
SZEPELEG. Trepidat. Vajda, 3. K. p. 525.
SZEPELKEDIK. Nititur, admittitur. M. A. CM. Magyar István, Országok' roml. p. 27.
 Szepekedés. Annisus, conatus. M. A. CM. Káldi, Innep. Pred. p. 344.
 Szepekedő. Annitens, ascendendo se fatigans. M. A.
SZEPES. Scepusium. M. A.
 Szepes-Káptalan. Capitulum Scepusiense.
 Szepes-Szombathely. e XVI. oppidis Scepusii.
 Szepes-vár' alja. MV. Szepes Vben.
 Szepes Vármegye. Comitatus Scepusiensis.
 Szepesd. F. Szala Vben.
 Szepesség. Provincia v. populis Scepusiensis.
SZEPET. Bélett kas, kosár, szatyor. Sz. D.
 Szepetng. F. Szala Vben.
SZEPLŐ. Impetigo, lentigo, vitiligo. M. A.
 Bor-szeplő. A' részeges ember' orczáján.
 Szeplős. Lentiginosus. M. A.
 Szeplősíti. Temerat, violat, vitiat, contaminat. M. A.
 Meg szeplősíti. Commaculat, dehonestat, devirginat, constuprat. M. A.
 Szeplősítés. Vitiatio, corruptio. M. A.
 Szeplősítő. Vitiator. M. A.

Szeplősödik. Maculatur, v. lentigine aspergitur. S. I.
 Szeplőség. Csuzi, Síp-szó. p. 55.
 Szeplőtelen. Intemeratus, immaculatus. M. A.
 Szeplőtelen szűz. Virgo intacta, intemerata.
 Szeplőtelenység. Castitas, puritas, munditia v. intemerata virginitas. S. I.
 Szeplőtelenül. Intemerate.
 SZEPPEN. Exterretur, pavet. S. I.
 Meg szeppen: meg félemlik.
 Szeppent, szeppenti. Exterret, perterrefacit. S. I.
 Meg szeppentette. Exterruit.
 SZEPRENCZE. Sarmentum, resex. S. I. Sz. D.
 SZEPRENTE. idem.
 SZER.
 SZER. Ordo, series, item Symbolum. M. A.
 Szer' egyháza. Telek Békes Vben.
 Szer' falva. F. Marmaros Vben.
 Szer fölött. Niumum, supra modum. S. I.
 Szer fölött való. Nimius, immodicus. S. I.
 Szer kívül. Extra ordinem. Faludi, U. E. 2. R. p. 94. T. É. p. 166.
 Szer-szám. Utensile, instrumentum, machina. M. A.
 Szer-szám-fa. Lignum aptum pro instrumentis praeparandis.
 Szer-szám-gyártó. Machinarius. S. I.
 Szer-számos. idem. S. I.
 Szer-szem. Fajkos, virgocz, eleven. Sz. D.
 Szer-szem ifju. Sz. D.
 Szer-szem katona. Faludi, E. M. p. 246.
 Nyalka szer-szem katona. Pázm. Kal. p. 363.
 Szer-tartás. Statutum, institutum, mores, consuetudo. M. A.
 Szer-tartó. Ceremoniarius.
 Egyházi szer-tartó. Ceremoniarius ecclesiasticus in aulis Epporum.
 Világi szer-tartó. Ceremoniarius saecularis in aulis principum.
 Szer-törés. R. Legis ruptio, statuti transgressio, decreti infractio. S. I.
 Szer-törvény. R. Delictum, crimen. S. I.
 * Fél-szer. Tectum dimidiatum.
 Gonosz szer ez a' gyermek. Puer malitiosus. Sz. D.
 Fű-szer. Sz. D.
 Kert-szer. Kert' tája.
 Pajta-szer. Pajta' tája.
 Puszta Szer. Sz. P. Csongrád Vben.
 Kín-szer. Medium coactivum. S. I. L. KÍN.
 Mű-szer. Opificii instrumentum. Káldi, Vasárnapi Pred. p. 317.
 Patika-szer. Medicamentum. Sz. D.
 Szám-szer. Logarithmus. Dugonics.
 Rend-szer. Systema.
 SZERBE. In ordine, per vicés.
 Szerbe őrzi. Per vices custodit.
 SZERBÉL. Per vices fungens. Margit' Élete, Praynál. p. 317.
 SZERE. Ejus ordo, ejus series.
 Szerén. Admodum, juxta, secundum. S. I.
 Szerént. idem.
 Szerén szerte. Undique, circumquaque, ubique. M. A.
 Azon szerént. Eo modo.

E' szerént. Hoc modo.
 Szerénke. Sz. P. Somogy Vben.
 Szerét teszi. Adquiri, comparat. M. A.
 Szerével. Juste, vere v. suo modo, sua via. Faludi, N. U. p. 66. 73.
 Szerével való. Serius. Faludi, U. E. 3. R. p. 163.
 SZERED. MV. Pozsony Vben.
 Szered' vára. Olim Mikó' vára. Arx desolata in Transylvania.
 Szerednye. MV. Ung Vben.
 SZEREK. Utensilia. it. Medicamenta.
 Arany-ér hajtó szerek. Haemorrhoides promoventia.
 Csönnesítő szerek. Paregorica.
 Erősítő szerek. Roborantia.
 Fájdalmat enyhítő szerek. Anodina.
 Fől oldó szerek. Solventia.
 Fövényt, s követ hajtó szerek. Lithontriptica.
 Geleszták ellen való szerek. Anthelmintica.
 Görcs ellen való szerek. Antispasmodica.
 Has-hajtó szerek. Purgantia.
 Hánytató szerek. Vomitiva.
 Hólyag-húzó szerek. Vesicatoria.
 Hó-számat hajtó szerek. Emmenagoga.
 Izasztó szerek. Sudorifera.
 Kénesős szerek. Mercurialia.
 Külső tisztító szerek. Depurantia externa.
 Lágylító szerek. Emollientia.
 Pöktető szerek. Expectorantia.
 Rothadás ellen való szerek. Antiseptica.
 Savanyóság ellen való szerek. Antacida.
 Lásd Störk, Orvosi tanítás, Rác Samuel' fordítása után.
 SZERELM. (Anonym. cap. XVII.) Szerelm. Amor. M. A. Nem mindenkor édes gyökér a' szerelem. km.
 Szerelm-bogár. Philtrum.
 Szerelm-ének. Erotica carmina. PP.
 Szerelm-gerjesztő ital. Amatorium philtrum. M. A.
 Szerelm-ital. idem. S. I.
 Szerelm-féltés. Zelotypia. A' ki mit szeret, azt félti. km.
 Szerelm-féltő. Zelotypus.
 Szerelm-játék. Faludi, N. A. p. 153.
 Szerelm-kórság. Sz. D. Szerelm-gyötres.
 Szerelm' pohara. Faludi, U. E. 1. R. p. 104.
 Szerelm' vallása. Confessio amoris. S. I.
 Szerelm. Ejus amor.
 Szerelmes. Amabilis, amatus. M. A. v. amarus, eroticus v. captus, saucius amore.
 Szerelmes családtság. Faludi, E. M. p. 245.
 Szerelmes isten. Amabilis deus.
 Szerelmes leány. Puella amorosa.
 Szerelmes levél. Pázm. Pred. p. 888.
 Szerelmes versek. Versus erotici, carmen eroticum. S. I.
 Szerelmesen. Amabiliter, amanter. M. A.
 Szerelmeskedik. Amat, amoribus operam dat. M. A.
 Szerelmeskedés. Amatio. M. A.
 Szerelmeskedő. Amarus.
 Szerelmesség. Amabilitas. M. A.
 Szerelmest (mint Örömet). Margit' Élete, Praynál. p. 306.
 Szerelmetes. Amabilis, desiderabilis, dilectus, percharus. M. A.

Szerelmetesség. Amabilitas. M. A.
 SZEREMLE. F. Pest Vben.
 SZERENC. MV. Zemplin Vben.
 Szerencs' falva. F. Bereg Vben.
 SZERENCSE. Fortuna, fors. M. A. Kinek kinek pillant néha a' szerencse. km.
 Szerencse' csúfja. Ludibrium fortunae. Faludi, E. M. p. 245.
 Szerencse' fazéka. Olla fortunae. S. I.
 Szerencse' fia. Albae gallinae filius. Faludi, E. M. p. 246.
 Szerencse-ffü. Dug. km. 2. R. p. 275.
 Szerencse-játék. Lusus, ubi totum fortunae committitur. Hazard-játék.
 Szerencse-kereső. Quaesitor fortunae.
 Szerencse-késértő. Fati periclitator. Avanturiér. S. I.
 Szerencse' kereke. Rota fortunae. Pázm. Pred. p. 594.
 Szerencse-kivánás. Adprecatio.
 Szerencse' nyomorekja. Faludi, N. E. p. 51.
 * Hadi szerencse. A' hadi szerencsét, fiú magzatot, jó házasságot isten választja. km.
 Hitvány szerencse, mellynek irigye nincs. km.
 Marok-szerencse. Jobb egy marok szerencse, mint egy köből ész. km.
 Vak szerencse. Coeca fortuna.
 Vak szerencsére tette ki magát, fejét, jószágát. Sz. D.
 Veszett szerencse az, a' hol meg szünik a' reménység. km.
 Világi szerencse változó velence. km.
 Szerencséje. Ejus fortuna. A' szegénynek szegény a' szerencséje. km.
 Szerencsés. Periclitatur, periculum facit, tentat, probat. S. I.
 Szerencsésedik. Periculo se exponit. S. I.
 Szerencsétlet, szerencsétletti. Periclitatur, periculo exponit. M. A.
 Szerencsétletődik. In periculo versatur. Faludi, N. A. p. 177.
 Szerencsén forog. Periclitatur. M. A.
 Szerencsés. Felix, faustus, fortunatus, prosperus, secundus. M. A. A' szerencsésnek kiki társa akar lenni. km.
 Szerencsés napok. Fortunati dies.
 Szerencsés óra. Felix hora.
 Szerencsésen. Fortunate, prospere, feliciter, fauste. M. A.
 Szerencsésíti. Fortunat, felicitat, secundat. M. A.
 Szerencsésítés. Prosperatio, fortuna, apprecatio. M. A.
 Szerencsesség. Prosperitas. M. A.
 Szerencsét próbál. Vagy élek, vagy halok, szerencsét próbálok. km.
 Szerencsétlen. Infelix, infortunatus, infaustus, inauspicatus. M. A. Senki sem fogadja barátul a' szerencsétlen embert. km.
 Szerencsétlen napok. Dies nefasti.
 Szerencsétlenség. Infelicitas, infortunium. M. A. Nem kell a' szerencsétlenségért követet küldeni. km.
 Szerencsétlenül. Inauspicato, infelicitate, inprospere. M. A.
 Szerencsével. Fortunato.
 Jó szerencsével. Bonis avibus.
 Szerencsés, szerencsési. Prosperat, fortunat, felicitat. M. A.

Szerencsés. Prosperatio.
Meg szerencsés. Fortunae apprecatio.
M. A.

SZEREP. F. Bihar Vben.

SZERES. Ordinem habens, ordinatus.
Két-szeres. Triticum siligine mixtum.
Két-szeresen. Duplicato.
Rend-szeres. Systematicus.

SZERET, szereti. Amat, diligit. M. A.
Kiki mit szeret, arra vouódik. Trahit sua quemque voluptas.
Bele szeret. Inamoratur.
El szereti. Deamat.
Meg szereti. Adamat. M. A.
Viszsa szereti. Redamat. S. I.
Viszontag szereti. idem. M. A.

Szeretés. Amatio. M. A.
Meg szeretés. Adamatio. M. A.
Viszsa szeretés. Redamatio. Pázm. Pred. p. 118.

Szeretet. Amor, dilectio, charitas. M. A.
Szép szóval szokták a' szeretetet megszerzeni. km.

Anyai szeretet. Amor maternus.
Atyafi-szeretet. Dilectio fraterna.
Bölcsülő szeretet. Amor appetiatus.
Pázm. Pred. p. 1029.

Felebaráti szeretet. Amor proximi.
Fiúi szeretet. Amor filialis.
Isteni szeretet. Amor dei, amor divinus.
Kópó-szeretet. Vagus amor.
Majom-szeretet. Immodicus amor.
Munkálkodó szeretet. Amor efficiens.
Pázm. Pred. p. 1029.

Testi szeretet. Amor carnalis.
Szeretete. Ejus amor.

Szeretetlen. Osor. S. I.
Szeretlenség. Odium; animi abalienatio. Csuzi, Tromb. p. 615.

Szerethetetlen. Inamabilis. M. A.
Szerethető. Amabilis. M. A.

Szerető. Amasius, amator, amabilis. M. A.
Szerető atyámfia. Dilecte frater.
Szerető-féltés. Zelotypia. S. I.
Szerető-féltő. Zelotypus. S. I.
Szerető (leány). Amasia, amatrix. S. I.
Szerető (legény). Amasius, amator. S. I.
Szerető társ. Rivalis. S. I.
Szeretője, Szereteje. Ejus amasia vel amasius.

* **Gyermek-szerető.** Philotechnos.
Atyafi-szerető. Amator fratrum.
Ember-szerető. Philanthropos.
Isten-szerető. Theophilus.
Lélek-szerető. Amator animarum. Pázm. Pred. p. 1055.

SZERETVA (Kis, nagy). FF. Ung Vben.

SZEREZ, szerzi, szerzi. Componit, comparat, iustituit, constituit. M. A. Egy főcske tavaszt nem szerz. km.

Be szerzi. Procurat.
Be szerzte magát télre. Procuravit sibi pro hyeme necessaria.
El szerzi. Componit, disponit, transigit. M. A. it. Procurat emtorem.
Elő szerzi. Apparat, praeparat, componit, depromit. M. A.
Meg szerzi. Comparat, it. Auctuarium addit. M. A. Szerz meg. Superaddas aliquid adhuc.
Neki szerzi. Svadet ei ducendam.
Őszve szerzi. Componit, copulat. M. A.

Viszsa szerzi. Recuperat v. reducit, revellit, restituit. S. I.

Szerzélék. Appendix, additamentum, mantissa. S. I.

Szerzemény. Aquisitum, adquisitio.
Tulajdon szerzeménye. Proprium ejus aquisitum.

Szerzet. Machina, factio, it. Institutum, religio. M. A.
Szerzete. Ejus institutum.
Ádám' szerzete. Status conjugalis (jocose appellando).
Szent Ferencz' szerzete. Ordo S. Francisci. 's a' t.

Szerzetes. Religiosus. M. A.
Szerzetes élet. Vita religiosa.
Szerzetes játékok. Ludi instituti, ut olympia, pythia etc. S. I.
Szerzetes pap. Sacerdos religiosus.
Szerzetesség. Religiositas.

Szerzetlen. Sine instituto v. qui non observat leges sui instituti, irreligiosus.
Szerzetlenség. Irreligiositas. Margit' Élete. p. 51.

Szerzett. Procuratus, institutus.
Bé szerzett. Faludi, N. E. p. 209.
Meg szerzett. Confectus, partus; apparatus. M. A.

Szerzés. Compositio, constitutio, item Corollarium, appendix, mantissa. M. A.
Be szerzés. Procuratio.
Békesség-szerzés. Káldi, Innepn. Pred. p. 424.
El szerzés. Procuratio emtoris.
Ellel szerzés. Reactio, actio contraria. S. I.
Meg szerzés. Auctuarium. it. Confectio. M. A.
Őszve szerzés. Compositio. M. A.

Szerző. Autor, parens, conditor, it. Transactor, actor. M. A.
Szerző ok. Causa efficiens. S. I.
Bé szerző. Inductor, procurator. Faludi, N. U. p. 30.
Könyv-szerző. Autor libri.
Meg szerző. Effector. M. A.
Őszve szerző. Comparator, conquisitor, v. leno, lena. S. I.
Viszsa szerző. Recuperator.

Szerződök. Transigit, paciscitur. M. A.
Két táskára szerződött. km.
Meg szerződök. Paciscitur, convenit. M. A.

Szerződés. Conventio, pactio. M. A.
Meg szerződés. Conventio, pactio, contractus. M. A.

Szerződő. Factor, paciscens, contractans. M. A.

Szerzethetetlen. Non procurabilis.
Viszsa szerzethetetlen. Irreparabilis, irrevocabilis, irrecuperabilis. S. I.

Szerzethető. Parabilis. M. A.

SZERGHÉNY. FF. Vas, és Soprony Vben.

SZERLI.
Egy-szeri. Unus aliquis. Mint az egy-szeri Predikátor mondotta.
Egyszeribe. Illico.

SZERINT, SZERÉNT. Secundum, instar. M. A.
Azon szerint. Eo modo.
E' szerint. Juxta hoc. S. K.
Igazság szerint. Jure. S. K.
Közép szerint. Mediocriter. S. K.

Nevezet szerint. Nominatim. S. K.
Rend szerint. Ordinate. S. K.
Törvény szerint. Jure, legitime. S. K.
Volta szerint. Realiter, revera. S. K.

SZERKED. R. Jungitur, sociatur, conjugitur, copulatur, miscetur. B. Á. t.
Szerkedés. R. Junctio, conjunctio. S. I.

SZERKEN. R. idem ac Szerked. S. I.

SZERKESZKEDIK. Se illocat. Vajda, 3. K. p. 258.

SZERKESZT, szerkeszti. Jungit, sociat, conjugit, copulat. S. I.
Őszve szerkeszti. Biró Márton, Micae. p. 388.

Szerkesztet, szerkeszteti. Componit, collocat, insinuat, applicat, ordinat. M. A.
Egybe szerkeszteti. Componit, copulat. M. A.
Egybe szerkesztetett rendesség. Pázm. Pred. p. 267.
Őszve szerkeszteti. Collocat, componit, consociat, conjugit. M. A. Compaginat, coagmentat. Faludi, N. E. p. 84.
Őszve szerkesztethető. Consociabilis. M. A.
Őszve szerkesztethetetlen. Dissociabilis. M. A. CM.

SZERKEZIK. Applicat se, collocat. S. I.

SZERNYE. F. Bereg Vben.
Szernye. Víz, és Tó Bereg Vben.

SZERRE való. Faludi, N. E. p. 185.
Egyszerre. Ad semel. 's a' t.

SZERRELL. Ordíne, per vices. Jobb szép szerrel el menni, mint kéntelenségből. km.
Jó szerrel fog a' dologhoz. Sz. D.
Könnyű szerrel. Levi manu. Faludi, T. É. p. 55.

SZERTE. Sparsim, passim. M. A.
Szerte szélvel. R. Disjectim, dispersim.
Szerte széllal. idem.
Szerte széltt, Szerte szétt. idem.
Szerte szerint. Undique, circumquaque, ubic. Pázm. Kal. p. 771.

SZERTELEN. Insolens, enormis, ingens, grandis. item Enormiter. M. A. vel Inordinatus, incompositus, impropotionatus. Faludi, E. M. p. 111.
Szerтелен adósság. Debitum enorme, ingens. Sz. D.
Szerтелен igen. Perquam maxime. M. A.
Szerтелен vigaság. Excessivum gaudium. Faludi.

Szerтеленkedik. Modum non tenet, excedit, est immodicus. S. I.

Szertelenség. Insolentia v. confusio v. corruptio, perversitas. S. I.

Szerтеленül. Insolenter, insolite, confuse, corrupte v. perverse. S. I.

SZERTEPELNI. S. I.

SZERÜ.
Azon szerü. Ejusmodi. Faludi, B. E. p. 20.
Alacson szerü. Faludi, T. É. p. 276.
Egy-szerü. Simplex. Csuzi, Tromb. p. 589. 567.
Fél szerü ember. Pázm. Kal. p. 515.
Gyöngé szerü. Debilis complexionis, compacturae.
Jó szerü posztó. Pannus bonae qualitatis. Sz. D.

Kis szerü. Minuti ordinis, parvae speciei. S. I.
Könnyebb szerü. Facillioris modi. Vajda, 1. K. p. 410.
Közép szerü. Mediocris.
Szabad szerü. Indifferens. Molnár János. Szerüség.
Fél szerüség. Imbecillitas. S. I.
Közép szerüség. Mediocritas.
SZERÜL szerte. Hinc inde, passim. M. A.

SZER (rag).

SZER, SZOR, SZÖR. Suffixum trinae mutationis adverbium generans ut:
Egyszer, kétszer, tízszer, ezerszer. 's' a' t.
Háromszor, hatszor, huszszor, százszor, hányszor, sokszor. 's' a' t.
Ötször, ötödször, többször. 's' a' t.

SZERDA.

SZERDA. Dies Mercurii, feria quarta. M. A.
Szerda-hely. Locus mercantium.
Szerda-hely. t. h. n. M. és E. Orsz.
Hamvazó szerda. Dies cinerum.
SZERDÁN. Die Mercurii.
SZERDÁS (mint szombatos) a' ki szerdát böjtöli meg.

SZERECSEN.

SZERECSEN. Aethiops, saracenus. M. A. CM. Szercesen mosdat. km.
Szercesen. F. Győr Vben.
Szercesen. Sz. P. Fejér Vben.
Szercesen bors. Sok szercesen borsot törtem az orra alá. km. Rájnis.
Szercesen czaprag. Faludi, E. M. p. 245.
Szercesen dió. Nux myristica. M. A. CM.
Szercesen ló. Faludi, T. É. p. 19.
Szercesen ország. Aethiopia. M. A. CM.
Szercesen ország. Aethiopicus. M. A.

SZEREM.

SZEREM. Syrmium. M. A.
Szerem Vármegye. Comitatus Syrmianus, SZEREMI. Syrmianus. M. A.
Szeremi gaz-gyülekezet. Conciliabulum Syrmianense. Pázm. Pred. p. 883.
SZEREMSÉG. Syrmia. M. A.

SZESZ.

SZESZ. Fragrantia, odor. M. A. Vapor, exhalatio, spiritus, item Praetextus. Bor-szesz. Spiritus vini. Pázm. Pred. p. 227. 1112. Faludi, N. A. p. 82.
Szesz-mérő. Arcometer. Fábán, Bor-term. p. 85.
SZESZE. Ejus spiritus. Pázm. Kal. p. 817. 897. Faludi, N. A. p. 2.
Szesze musza. Cunctator, morator, S. I. SZESZEREG.
SZESZTEREG. Vajda, 3. K. p. 502.
SZESZSZEL. Sub praetextu v. spiritu. Avval a' szeszszel mentt oda. Hoc sub praetextu accessit eo.
Álom-szeszszel. Dormitabunde.
Részeg szeszszel. Ebrius spiritu. Csuzi, Sip-szó. p. 236.

SZESZTELEN. Spiritus carens.
Szesztelen bor. Vappa. S. K.
SZESZÜ.
Ki mentt szeszü bor. Vappa. CM.

SZESZTRA.]

SZESZTRA. R. Cistercita.
SZESZTRÁK' szerzete. Ordo Cistercitarum. Margit' Élete Prayná, p. 298. 555.

SZETE.

SZETE. F. Hont Vben.

SZÉ.

SZÉCS.

SZÉCS. F. Nyitra Vben.
Szécs-Keresztúr. F. Zemplén Vben.
Szécs-Polyánka. F. Zemplén Vben.
* Gál-szécs. MV. Zemplén Vben.
Rima-szécs. MV. Gömör Vben.
SZÉCSÉNY. MV. Nógrád Vben. FF. Vas és Soprony Vben.
Szécsényke. F. Hont Vben.
Szécsényke (Alsó, felső). FF. Nógrád Vben.
SZÉCSI. Szécsiensis.
Szécsi Szent László. F. Szala Vben.
Szécsi sziget. MV. Szala Vben.

SZÉD.

SZÉD.
SZÉDELEG. Vertigine corripitur, item Errat, vagatur. Beniczki, p. 49. Faludi, N. A. p. 236. Káldi, Innepn. Pred. p. 369.
Szédélgés. Vertigo, scotoma. M. A. CM. Fej-szédélgés. Vertigo capitis.
Szédélgő. Vertiginosus. M. A.
Szédélgő feju. Scotomaticus. M. A.
Szédélgő lélek. Pázm. Kal. p. 409.
Szédélgőti. Vibrat. M. A.
SZÉDÍT, szédíti. Vertiginem caussat, v. seducit. A' pénz meg szédíti a' parasztot. km.
Szédítés.
Szédítő. Vertiginem caussans v. seducens. Pázm. Kal. p. 409. 627.
Szédítő beszéd. Faludi, E. M. p. 245.
SZÉDÜL. Vertigine corripitur. M. A.
El szédül. idem. M. A.
Meg szédül. idem. A' ki magasról néz le, hamar meg szédül feje. km.
Szédülés. Vertigo. M. A.
El szédülés. idem. M. A.

SZÉGYEN.

SZÉGYEN. Pudor. M. A.
Szégyen a' futás, de hasznos. Vir fugiens et denuo pugnabit. M. A.
Szégyen' fejében. Faludi, U. E. 3. R. p. 34
Szégyen gyalázat. Pro pudor, et opprobrium.
Szégyen-kő. Infamis cippus. Ki állították a' szégyen-kőre.

Szégyen-kurva. Propudium. M. A.
Szégyen-orcza. Vajda, 1. K. p. 12.
Szégyen-oszlop. Infamis suggestus. Faludi, N. E. p. 171.
Szégyen-szék, Szégyen-polcz. idem. Sz. D. S. I.
Szégyen-vallás. Pudor, dedecus, probrium. M. A.
Szégyen-vallással bélyegezett. Faludi, E. M. p. 245.
SZÉGYENEDIK. Pudefit.
Le szégyenedik. Faludi, N. E. p. 190.
Meg szégyenedik.
SZÉGYENES. Sz. D.
SZÉGYENGETL. Pirongatja. Pudefacit, pudore, probro afficit, ludificat. M. A.
SZÉGYENÍT, szégyeníti. Pudefacit.
Meg szégyeníti. Confundit. M. A. Pázm. Pred. p. 816.
SZÉGYENKEDIK. Pudendus est, pudore, ignominia afficitur. M. A. Zvon. 1. R. p. 36. Káldi, Ezech. 16. 52.
El szégyenedett. Pudore ductus recessit. Haza szégyenedett. Cum pudore domum rediit.
Szégyenedés. Vajda, K. É. 1. K. p. 373.
SZÉGYENLI. Pudet, verecundatur, erubescit. M. A. A' ki hazudni szokott, a' lopást sem szégyenli. km.
El szégyenlette magát. Erubuit.
Erősen szégyenli. Disputet. M. A.
Meg szégyenli magát. Erubescit. M. A.
Szégyenlem szabású. Supputet. M. A.
Szégyenlés. Erubescencia, M. A.
Szégyenlet. Pudefactio, erubescencia. M. A.
Szégyenletében nem tudott hová lenni.
Szégyenlő. Pudens, pudibundus, verecundus, erubescens. M. A.
SZÉGYENSÉG. Pudor, propudium. M. A. Pesthi' Mes. p. 46. Káldi, Innepn. Pred. p. 422.
Szégyenséges. Pudendus, propudiosus. M. A.
SZÉGYENT VALL. Pudefit. M. A.
SZÉGYENTELEN. Impudens, inverecundus. Pesthi' Mes. p. 82.
SZÉGYENÜL. Pudefit. M. A.
Meg szégyenül. Pudefit, confunditur. M. A.
Meg szégyenülhetetlen. Inconfusibilis. Káldi, 2. Tim. 2. 15.

SZÉK.

SZÉK. Sedes, sedile, scamnum. it. Tribunal, it. Medulla, nucleus. M. A.
Szék. F. Heves Vben, Sz. P. Veszprém Vben.
Szék' allya. Sedes districtus in Transylvania. S. I.
Szék' allya. E. F. Doboka Vben.
Szék-akna. R, most Szék. MV. Doboka Vben.
Szék-állás. Justitium. M. A.
Szék-álló legény a' mészárosoknál.
Szék-bíró. Judex in aliquo tribunali. Sz. D.
Szék' egyháza. Sz. P. Csanád Vben.
Szék-gyűlés. Conventus forensis. PP.
Szék-ház. Sedes judiciaria, tribunal, praetorium. M. A.
Szék-hely. Locus judicarius. M. A.
Szék' karja. Sellae cubitalis. PP.
Szék' lába. Fulmentum. PP.

Szék-level. Inductionales. NC. p. 455.
 Szék' napja. Dies forensis. PP.
 Szék-szekér. Lectica. Gyórfi József, Klimius Miklós.
 Szék-só. Natrum, soda. S. I.
 Szék' színén. Coram iudicio. M. Verbőczy.
 Szék-törés. R. Violatio sedis iudicialiae.
 Szék-újítás. Magistratuakium restauratio. Sz. D. S. I.
 Szék-újító gyűlés. Congregatio comitatensis pro restauracione incunda.
 Szék-udvar. F. Arad Vben.
 Szék-ülés. Sessio ad tribunal. S. I.
 Szék-ülő. Assessor, cojudex. S. I.
 Szék-ülő bírák. VM. Intó levél. p. 63.
 * Árnyék-szék. Latrina, cloaca. A' nap is bé szolgál az árnyék-székbe, de azért meg nem moskolódik. km.
 Bába-szék. MV. Zólyom Vben. it. Sella parturientium. S. K.
 Bába-szék. MV. Tolna Vben.
 Bíró-szék. Sedes iudicialia.
 Bőr-szék. Sella pellicea. S. K.
 Csap-szék. Taberna vinaria. S. K.
 Dagasztó szék. Pedamentum mactrae. S.K.
 Építő szék. Sedes restauratoria.
 Fa-szék. Sella lignea. Faludi, T. É. p. 200.
 Faragó szék. Sedile victoris. S. K.
 Gyóntató szék. Sedes confessionalis. S.K.
 Hátas szék. VV. L.
 Hátatlan szék. VV. L.
 Hordozó szék. Sella gestatoria. Káldi, 2. Mach. 3. 27.
 Igazgató szék.
 Itéző szék. Sedes iudicialia. Káldi, Math. 27. 19.
 Kamara-szék. Latrina. CM. Pázm. Pred. p. 438.
 Kar-szék. Dorsuarium. S. K.
 Két szék között hamar földre ül az ember. km.
 Királyi szék. Thronus, solium.
 Kormány-szék. Gubernium. S. K.
 Láb-szék. Scabellum pedum. Zsámoly. Sz. D.
 Magyar szék. F. Baranya Vben.
 Marku-szék. F. Bihar Vben.
 Mészár-szék. Laniena. Szegény úrnak galamb-ház a' mészár-széke.
 Mosó szék. Sella lavatoria. S. K.
 Német szék. F. Baranya Vben.
 Országoló szék. Gubernium, regimen. S.K.
 Őszve fogható, hajtható szék. Sedes plicatilis. PP.
 Pohár-szék. Abacus. Pázm. Pred. p. 69.
 Predikáló szék. Cathedra.
 Rúdas szék. Sella gestatoria. S. K.
 Sáros szék. F. Vas Vben.
 Szelletes szék. Sella brachiatá.
 Szalma-szék. Sella straminea.
 Szaró szék (parasztosan). Cloaca.
 Szégyen-szék. Scamnum propudii. S. K.
 Szent szék. Forum ecclesiasticum. M. A.
 Szövő szék. Machina textoria. S. K.
 Szülő szék. Sella parturientium.
 Tanító szék. Cathedra.
 Tárnok-szék. Taverniculis sedes. S. K.
 Térdepelő szék. Scabellum genuale. M. A.
 Törvény-szék. Tribunal. M. A.
 Úr-szék. Sedes dominialis.
 Űlő szék. Pázm. Pred. p. 1065.
 Vágó szék. Macellum. S. K.

Vas-szék. Pázm. Kal. p. 55.
 Vonyó szék.
 SZÉKBOL tanít. Ex cathedra docet. Pázm. Kal. p. 637.
 SZÉKE. Ejus sedes, ejus medulla, nucleus. Széke valaminek: veleje valaminek. Pázm. Pred. p. 244.
 * Kegyelem' széke. Thronus gratiae. Pázm. Pred. p. 119.
 Lucza' széke. Sokáig készül, mint a' Lucza' széke. km.
 Szeme' széke. Az volt ám a' szeme' széke. km.
 Tojás' széke. Minden tojásnak vagon széke. km.
 Úr' széke. Sedes dominialis.

Szászok' Székei Erdélyben:

Kő-halom' széke. Sedes Rupensis.
 Medgyes' széke. Sedes Mediensis.
 Nagy Sink' széke. Sedes Sinkensis.
 Segesvár' széke. Sedes Schaesburgensis.
 Szász sebes' széke. Sedes Sebesiensis.
 Szász város' széke. Sedes Szászváriensis.
 Szeben' széke. Sedes Cibiniensis.
 Szerdahely' széke. Sedes Mercuriensis.
 Új egyház' széke. Sedes Ujegyháziensis.

Székelyek' Székei:

Aranyos' széke. Sedes Aranyosiensis.
 Csik' széke. Sedes Csikiensis.
 Három szék' széke. Trisedes.
 Maros' széke. Sedes Marosiensis.
 Udvarhely' széke. Sedes Udvarhelyiensis.
 SZÉKELY. Siculus. M. A. A' székely pokolba is el megy, csak meg fizessenek. Siculus miles. Kis Viczai. p. 479.
 Székely. R. Custos confinii. S. I.
 Székely darabant. Siculus pedestris pyxidarius. S. I.
 Székely' falva. F. Posony Vben.
 Székely fogadás. Phoenicum pacta. KV.
 Székely fortély. Thracicum commentum. KV.
 Székely hid, és Székely város. MV. Bihar Vben.
 Székely regiment.
 Székely ló-fő. Siculus equestris, primipilaris. S. I.
 Székely szállás. E. F. Udvarhely Székében.
 Székely telek. F. Bihar Vben.
 Székelység. Communitas siculorum. Pázm. Epist. Tom. 1. p. 41.
 SZÉKES. Sellatus. M. A. it. Cathedralis. Székes. E. F. Maros Székében.
 Székes egyház. Templum cathedrale. S. I.
 Székes Fejérvár. Alba regalis. M. A.
 Székes Fejér Vármegye. Comitatus Albensis.
 Székes föld. Terra natrosa, natro impraegnata. S. I.
 Székes hely. Civitas cathedralis. Eszterházi Tamás, p. 519.
 Székes tó. Lacus natro imbutus. S. I.
 Székes úr. Dominus castellum habens. Faludi, U. E. 2. R. p. 208.
 Székes út. F. Tömös Vben.
 SZÉKET ül. Consilium habet, ad tribunal sedet. M. A.
 SZÉKL. Sellaris.
 Szent széki tábla-bíró. Sacrae sedis consistorialis assessor.

SZÉKTELEN. A' minék széke nincs. Széktelen has, Széktelenség. Venter suppressus, alvus adstricta. S. I.

SZÉKLA.

SZÉKLA. Tatalynak rúdja, mellyel ki köttetik a' szárazra. Sz. D.

SZÉL 1. (Ventus).

SZÉL. Ventus, flatus. M. A. Hirtelen mint a' szél, és főrgeteg. km.
 Szél' anyja. Petasus, penniculum, velum in pinnaculis aedium. M. A.
 Szél-áros. Institor. M. A.
 Szél-csináló. Vanus jactator, thraso, trossulus. S. I.
 Szél-daganat. Emphysema. S. I.
 Szél' enyhe. Cessatio venti. Szél' csillapodása. S. I.
 Szél-háboru. Faludi, B. E. p. 22.
 Szél-hámmal jár. Faludi, N. U. p. 197.
 Szél-hámos. Két szél-hámos tévelygés. Pázm. Kal. p. 919.
 Szél' hátán jár. Pázm. Pred. p. 469.
 Szél-házi. Pázm. Kal. p. 831.
 Szél-kakas. Gallus lamineus. S. I.
 Szél-kiáltó. Procellaria pelagica. S. I.
 Szél-kólíka. Dolor hypochondriacus. PP.
 Szél-kin. idem. Sz. D.
 Szél-kórság, szél-bántás. Pneumosis, tympanitis. S. I.
 Szél-lapta. Follis pugillatorius. Ballon. S. I.
 Szél-lyúk. Spiraculum. Lélek-lyúk. S. I.
 Szél-malom. Mola pneumatica. M. A.
 Pörög a' nyelve, mint a' szél-malom. km.
 Szél-mony. Ovum inane, zephyrium. S. I.
 Szél-puska. Catapulta pneumatica. S. I.
 Szél-rosta. Szélelő rosta. Vanus. S. I.
 Szél-szó. Sermo vanus, inanis. Pázm. Kal. p. 790. Pred. 924.
 Szél-szünet. Malacia. S. I.
 Szél-szűrő. Tela nimium rara. S. I.
 Szél' torka.
 Szél-ütés. Paralysis, hemiplexia.
 Szél-ütött. Paralyticus.
 Szél-vész. Tempestas, procella. M. A.
 Szél-vész-madár. Procellaria.
 Szél-veszes. Tempestuosus, procellosus. M. A.
 Szél' veszéye. Szőnyi, Márt. Kor. p. 264.
 * Al-szél. Auster. S. K.
 Apuliai szél. Atabulus. CM.
 Déli szél. Auster. M. A.
 Éjszaki szél. Boreas, aquilo. M. A. CM.
 Forgó szél vagon a' fejében. km.
 Föl-szél. Aquilo. M. A. Franciscus. Boreas.
 Jövendőző szél. Vulturinus. NC. p. 459.
 Nap-keleti szél. Eurus. M. A. CM.
 Nap-nyugoti szél. Zephyrus. M. A. Corus. CM.
 Nappali szél. Subsolanus. NC. p. 459.
 SZELE. Ejus ventus, ejus flatus.
 Fujt a' szele. Fama ferebat.
 SZELEBERDI (Szeleburdi, Szeleverdi. Sz. D. S. I. Szeleburgyi. Dug. km. 1. R. p. 114.). Homo vanus, jactator. Windbeutel. S. I.
 SZELEL, szeleli. Ventilat. M. A.

El szelel. Aufugit, profugit. El iszkó-dik. S. I.
 Ki szeleli. Eventilat.
 Meg szeleli. Perventilat. Szeleld meg, ha dohos, mint a' Vajkai aszszony a' lisztet. km.
 Szelelés. Ventilatio. M. A.
 Szelelő. Ventilator v. spiraculum. S. I.
 Szelelő gége. Trachea. S. I.
 Szelelő lyúk. Spiraculum.
 SZELES. Ventosus, flabilis, item Vesanus. M. A.
 Szeles. Csárda Bihar Vben.
 Szeles ifju. Ventosus juvenis.
 Szeleskedik. Furit, tumultuatur, insanit. M. A. Szeleskedik, mint a' vitorla a' ház' tetején. Faludi, U. E. 1. R. p. 165.
 Szeleskedés. Pázm. Kal. p. 732.
 Szeleskedő elmék. Zvon. 1. R. p. 106.
 Szelesedik. Ventosus fit.
 Meg szelesedik. Delirat, mente movetur. M. A.
 Szelesség. Ventositas, praecipitancia. M. A.
 SZELETLEN. Vento destitutus. S. I.
 SZÉLHÜDİK. Delirat, insanit, vertigine corripitur. Sz. D.
 Meg szélhüdik. Insanit, delirus fit. M. A.
 Szélhüdség. Delirium, insania, vertigo. S. I.
 SZÉLI. Ad ventum pertinens, flatilis.
 Széli vitorla. Pázm. Kal. p. 85.
 SZÉLLEL héliett. Levis, ventosus. S. I.
 Széllel él. Vento vivit, vix aliquid comedit. Nincs szegénynek mit enni. KV. p. 460.
 Széllel veszélyyel. Cum multa miseria. Kiki jó széllel indul a' partról. km.
 SZELLET. Aura. R. Spiritus v. inspiratio. Komjáthi.
 SZELLO. Aura, ventulus, flamen, spiramen. M. A. CM.
 Szellő. F. Baranya Vben.
 Gyöngye szellő. Mitis aura.
 Szellős. Pneumaticus. M. A. Ventis pervius.
 Szellős palota: akasztó fa.
 Szellőzik. Auram captat, perflat. M. A.
 Szellőző hely. Ventilatorium.
 Szellőzteti. Ventilatio, perflat. M. A.
 Ki szellőzteti. Eventilat.
 Szellőt indit. Ventilatio. M. A.
 SZÉLTŐL ütött. Paralyticus. S. I.

SZÉL 2. (Extremitas).

SZÉL. Extremitas, margo, ora. M. A.
 Szél-fogás a' réten a' kaszások által. S. I.
 Szél-fű. Disznó-paréj. Mercurialis annua. S. I.
 Szél-gyöp. Sz. P. Szala Vben.
 Szél-hal. Cyprinus idus. S. I.
 Szél-jegy. Meta. Vég-jel, határ-jel. S. I.
 Szél-jegyzet. Nota marginalis. S. I.
 Szél-kő. Lapis terminalis, terminus. S. I.
 Szél-kút. E. F. Küküllő Vben.
 Szél-szeg. E. F. Közép Szolnok Vben.
 Szél-talló. F. Bihar Vben.
 * Posztó-szél. Panni margo. S. K.
 SZÉLE. Ejus extremitas, ejus latitudo. Széle hossza mind egy.
 Szélére apadtott, avott a' posztó. Decessit de latitudine panni. PP.
 Könyv' széle. Margo libri.

SZÉLEL, szeleli. Marginem addit. Halottam Ságbon, 1848. Márt. 48.
 Szélelés a' kertelésben. Marginatio in sepimento.
 Szélelő karók. Perticae marginales.
 SZÉLES. Latus, prolixus. M. A.
 Széles e' világon. Faludi, T. É. p. 82.
 Széles fenék. A' mit az ember kicsiny helyen meg fordíthat, annak széles feneket ne kerítsen. km.
 Széles határu tartományok. Káldi, Innepnapi Pred. p. 64.
 Széles keszeg. Cyprinus latus. S. I.
 Széles kút. MV. Soprony Vben. Breitenbrunn.
 Széles lapu. Lappa major. M. A.
 Széles lábú. Pansa, planus, planipes. M. A.
 Széles süveg. Petasus. M. A.
 Széles szájú korsó. Amphora amplioris orificii.
 Szélesedik. Latescit. M. A.
 Ki szélesedik. Dilatur. M. A.
 Meg szélesedik. Latescit. M. A.
 Szélesen. Spatiose, late. M. A.
 Szélesíti. Dilatatio, prolatio. S. I.
 Ki szélesíti. Dilatatio. M. A.
 Ki szélesítés. Dilatatio. M. A.
 Szélesség. Latitudo. M. A.
 SZÉLLED. Palatur. M. A.
 El szélled. Dissipatur, dispalatur, dilaceratur. M. A.
 Ki szélled. Dilatur, extenditur. Pázm. Kal. p. 713.
 Szélledés. Dilatatio, Pázm. Kal. p. 139.
 Szélledett.
 El szélledett. Dispersus. M. A.
 Szélledez.
 El szélledez. Dispergitur, dispalatur. M. A.
 SZÉLLEG (mint Lézzeg). Vagatur, grassatur, errat. Faludi, N. A. p. 186.
 SZÉLLESZT, széleszti. Dispergit. M. A.
 El széleszti. Dispergit, dissipat, dispalat. M. A.
 Ki széleszti. Prolat, dispalat. M. A.
 Szélesztés.
 El szélesztés. Dissipatio, dispalatio. M. A.
 Széleszthető.
 El széleszthető. Dissipabilis. M. A.
 Szélesztye. Disperse, dispersim. M. A.
 SZÉLLYEL. Sparsim, passim, diffuse, item Vulgo, M. A.
 Széllyel hányja. Disjicit.
 Széllyel folyik. Diffluit.
 Széllyel fut. Diffugit. M. A.
 Széllyel futás. Diffugium. M. A.
 Széllyel futos. Discursat. M. A.
 Széllyel futosás. Discursatio. M. A.
 Széllyel futosó. Discurrens, discursans. M. A.
 Széllyel jár. Obambulat. M. A.
 Széllyel kergeti. Dispellit. S. I.
 Széllyel megy. Dilabitur. S. I.
 Széllyel oszlik. Dispergitur. S. I.
 Széllyel oszlatja. Dissipat. S. I.
 Széllyel omol. Dilabitur.
 Széllyel pattog. Cum strepitu dissilit. S. I.
 Széllyel öntözi. Diffundit. M. A.
 Széllyel öntözés. Diffusio. M. A.
 Széllyel öntöztetett. Diffusus. M. A.

Széllyel szórja. Dispergit.
 Széllyel veti a' lábait. Pedes divaricat. S. I.
 Széllyel vitel. Sok helyekre való vitel.
 SZÉLSŐ. Extremus, marginalis. S. I.
 Szélső ház. Domus extrema.
 SZÉLT (Szélt, szétt). Passim.
 Szélt hoszzatt. Per longum et latum. Kisfaludi' Regéji. p. 145.
 Szana széltt. Szana szétt.
 Széltére, Széltire. Passim.
 Szélttében. Collateraliter. M. A.
 Egy szélttében. Pázm. Pred. p. 825.

SZÉN.

SZÉN. Carbo, pruna, ignis. M. A. Által futott rajta mint a' tyúk a' szénen. km.
 Szén-égető. Carbonarius. M. A. A' szén-égetőnek is csak a' tőkén van a' szemé. km.
 Szén-égető. F. Vas Vben. Kohlstetten.
 Szén-égető hely. Carbonaria. M. A.
 Szén-fogó. Pruniceps. M. A.
 Szén-fuvó. Ciniflo. Tűz-rakó gyermek. S. I.
 Szén-hordó. Foculus, batillum, ignitulum. S. I.
 Szén-por. Fuligo. S. I.
 Szén-szító. Batillum. PP.
 Szén-tartó. Cista v. cella carbonaria. S. I.
 Szén-vonó. Rutabulum. Azzag. CM.
 Szén-vonó nem nevezheti a' pemetet. km. Dug. 1. R. p. 69.
 * Ásvány-szén. Carbo fossilis. S. K.
 Eleven szén. Pruna. S. K.
 Holtt szén. Carbo. Pázm. Pred. p. 1134.
 Kő-szén. Lithantrax. S. K.
 Parázs-szén. Cinis dolosus, pruna cinere tecta. Sz. D.
 Tüzes szén. Eleven szén. Sz. D.
 SZENE. Ejus carbo.
 SZENEL. Ignem alit v. carbones parat. Be jól szeneltt a' pipája.
 Szenelő (Szenellő. Sz. D.). Focus, foculus. Kandalló, tűz-hely. S. I.
 SZENES. Igneus. M. A.
 Szenes ház. Cubile gaudens foco. Káldi, Vasárn. Pred. p. 307.
 Szenes kémén. Heltai M. Kron. 2. D. p. 222.
 Szencsedik. Carbonescit. S. I.

SZÉNA.

SZÉNA. Foenum. M. A. Menjüök végére, széna-e vagy szalma. km.
 Széna-baglya. Circulus foeni, cumulus, meta foeni. M. A.
 Széna-gyűjtés. Foenificium, collectio foeni. S. I.
 Széna-kalanga. Meta foeni.
 Széna-kazal. Cumulus foeni.
 Széna-mál Sz. P. Borsod Vben.
 Széna-pend. Sticha foenaria. NC. p. 115.
 Széna-szekér. Vehes foeni. M. A. Nincs olly rakott széna-szekér, kire még egy vella-széna föl nem fér. Parthi quo plus bibunt, eo plus sitiunt. M. A.
 Széna-takarás. Collectura foeni.
 Széna-takaró hely. Foenile. M. A.
 Széna-takaró. Foenum colligens. M. A.

Széna-takaró vella. *Furca foenaria*. M. A.
 Széna-tartó hely. *Foenile*. NC. p. 419.
 M. A.
 Széna-verős. E. F. Küküllő Vben.
 Széna-vonyogó. VV. L.
 * Agg' széna. *Foenum*.
 Egy lábicska széna. Sz. D.
 Egy vetet széna. Sz. D.
 Sarju-széna. *Cordum*.
 Székér széna. *Vehes foeni*.
 Szenteltt széna. *Stramen*. Szenteltt széna nem hizodalmas. km.
SZÉNÁJA. *Ejus foenum*. Jó renden vagyon szénája. km.
SZÉNÁS. *Foenarius*. M. A.
 Szénás. Sz. PP. Baranya, és Békés Vkben.
 Szénás falu. F. Bars Vben.
 Szénás pajta. *Horreum foenarium*.
 Szénás szekér. *Plaustrum foenarium*.
SZÉNÁT gyűjt. *Foenum colligit*.

SZÉP.

SZÉP. *Pulcher, formosus, venustus, decorus, speciosus*. M. A. Elég szép, a' ki ép, 's jó. km.
 Szép anya. *Avia*. M. A.
 Szép apa. *Avus*. M. A.
 Szép csönddel. *In summo silentio*. Faludi, N. A. p. 165.
 Szép dolog, mikor a' száj, és szív egygyet értenek. km.
 Szép egygyezés. *Eurhythmia*. S. I.
 Szép ember. *Speciosus homo*.
 Szép falu. F. Tömös Vben.
 Szép gyermek. *Elegans pusio*.
 Szép halom. Sz. P. Abaúj Vben.
 Szép idő. *Serena tempestas*. Sz. D.
 Szép üdöt értt. *Processit in diebus suis*.
 Szép jószágú ember. *Egregie praediatus*. PP.
 Szép lak. t. h. n. M. és E. Orsz.
 Szép leány. *Pulchra puella*. Belle fille. Schönes Mädchen.
 Szép a' leány üdeig, huszon négy esztendőig. km. *Dug. 2. R. p. 265.*
 Szép mező. E. F. Küküllő Vben.
 Szép módjával. *Bona modalitate*.
 Szép nem. *Sexus sequior*. S. I.
 Szép nyír. E. F. Bistricze Vidékében.
 Szép posztó. *Pannus bonae notae*.
 Szép rendes. *Concinnus, et elegans*. PP.
 Szép szer. *Modus agendi blandus, comis, placidus, affabilis*. S. I.
 Szép szerrel. *Bona modalitate*.
 Szép szerű. *Blandus, comis, placidus, affabilis*. S. I.
 Szép szó. *Blanditiae, blandiloquentia*. A' szép szót nem veszik pénzen. km.
 Szép szónak nem szegik szárnya. km.
 Szép termet. *Forma*. M. A.
 Szép termetű. *Formosus*. M. A.
 Szép virág-szál.
 Szép víz. E. FF. Közép Szolnok Vben, és Csik Székében.
 * Igen szép. *Valde decorus*.
 Százszor szép. *Virág' neme*.
SZEBB. *Pulchrior*. A' kép-író sem írhat szebbet. km.
 Szebbike. *Pulchrior ex illis*.
 Szebbit, szebbiti. *Pulchriorem facit*. S. I.

Szebbnél szebb. *Pulcherrimus*, Faludi, E. M. p. 249.
 Szebbul. *Fit pulchrior*. Biró Márton, *Micae*. p. 395.
SZÉPE. *Ejus pulcher*. Az almának is a' szépe férgesül meg. km.
SZÉPEGET, szépegeti. *Venustat, exornat, comit*. M. A. CM.
 Szépegetés. *Pázm. Kal. p. 412. Pred. p. 374.*
 Szépegető inas. *Cosmeta*. CM.
 Maga-szépegető. *Mundulus*. M. A. L.
 Szépegetheti. *Eszterházi Tanás, p. 374.*
SZÉPEINK. A' mi szépeink. Sz. D.
SZÉPEK' serege. Ki lépett a' szépek' seregéből. km.
SZÉPEL, szépelel. *Gyöngyösi. 2. D. p. 383.*
 „Alig mer szállani, szépelné örömet”.
SZÉPEN. *Pulchra, venuste*. M. A.
 Szépen írás. *Calligraphia*. S. I.
 Szépen író. *Calligraphus*. S. I.
 Szépen ki metszett eleven bálvány. Sz. D.
 Szépen vagyunk! —
 Szépen zöngő. *Dulcisonus*. S. I.
SZÉPÍT, szépíti. *Decorat, venustat*. M. A.
 Ki szépíti. *Exornat, excolit, polit*. S. I.
 Meg szépíti. *Exornat*. M. A.
 Szépítés. *Decoratio*.
 Meg szépítés. *Exornatio*. M. A.
 Szépítget, szépítgeti. *Crebro decorat*.
SZÉPÉSG. *Pulchritudo, venustas, formositas, decor*. M. A. Nincs kedvesebb, se rövidebb a' szépségnél. km.
 Anyagi szépség. *Venustas angelica*.
 Deli szépség.
 Különös szépség. *Decor singularis*.
 Szépséges. *Venustus, formosus, perelegans, decorus*. M. A.
 Szépséges szűz. *Káldi, Gen. 24, 16.*
 Szépségesen. *Perbelle*. CM.
SZÉPÜL. *Decoratur, fit pulchrior*. Sz. D.
 Mártva szépül a' vászon. km. *Dug. 2. R. p. 264.*
 Ki szépül.
 Meg szépül.
 Szépület (mint Épület). *Decoramen, decoramentum, decoratio*. S. I. Sz. D.

SZÉR.

SZÉR. E. F. Közép Szolnok Vben,
SZÉRO. *Area*. M. A. *Káldi scribit „SZÉRÜ”* 4. Esd. 4. 30. *Pázmán „SZÜRÜ”* Pred. p. 794. 886.
 Enged a' széro a' csép-hadarónak: puha a' földé Sz. D.
 Széro-tisztító. *Areator*. M. A.
 Széros. *Area instructus, aream habens*.
 Széros kert. *Nyomatató, cséplő, szóró hely*, Sz. D.

SZÉRDÉK.

SZÉRDÉK. *Lac coagulum*. M. A.
 Szérdéken próbálják a' macskát. km.
 Ebül jött szérdéknek ebül kell el veszni. km.
SZÉRDÉKES. Szérdékes macskát nehéz meg jobbitani. km. *Dug. 2. R. p. 110.*

SZI.

SZID.

SZID, szidja. *Maledicit, vituperat*. M. A.
 A' ki mást szid, maga vétkezik. km.
 Ki szidja. *Reprehendit, objurgat, verbis castigat*. S. I.
 Le szidja. *idem*. S. I.
 Meg szidja. *Vituperat, increpat, conviciatur*. M. A.
 Öszve szidja. *Conviciis onerat*.
SZIDALOM. *Obtrectatus, probrum, convicium, opprobrium, vituperium*. M. A. CM.
 Szidalma. *Ejus vituperium*.
 Szidalmas. *Probrus*. M. A. CM.
 Szidalmasság. *Ignominia, opprobrium*. M. A. *Telegdi, Felelet. p. 64.*
 Szidalmatos. *Ignominiosus, vituperandus, probrus*. M. A.
 Szidalmaz, szidalmazza. *Vituperat, obtrectat, conviciatur*. M. A.
 Meg szidalmazza. *Vituperat, increpat, conviciatur*. M. A.
 Szidalmazdogalja. *Reprehensat*. M. A. CM.
 Szidalmazás. *Opprobrium vituperatio*. M. A.
 Szidalmazó. *Vituperator, vitupero, conviciator*. M. A.
SZIDAT, szidatja. *Dat occasionem vituperio, concitat alium ad se vituperandum*.
 Mit szidatod magadat. Sz. D.
SZIDÁS. *Vituperatio, increpatio*. M. A.
SZIDHATÓ. *Vituperabilis*. M. A.
SZIDOGAT, szidogatja. *Vituperat, conviciatur*. M. A.
 Meg szidogatja. *idem*. M. A.
 Szidogatás. *Convicium, vituperium, vituperatio*. M. A.
 Szidogató. *Conviciator, vituperans*. M. A.

SZIG.

SZIG.
SZIGÁR. *Macer, macilentus, siccus, aridus, exsuccus*. Sz. D. S. I.
SZIGLÓS. F. Soprony Vben.
SZIGONY. *Fuscina*. CM. M. A. *Halászvilla*. Sz. D.
 Szigonyos. *Cuspidatus, aculeatus*.
 Szigonyos dárdá. *Sparus*. M. A.
 Szigonyos kópia. Faludi, T. É. p. 23.
 Szigonyos láncsa. Sz. D.
 Szigonyos nyíl. *Catapulta*. M. A.
SZIGOR.
 Szigorodik. *Affligitur, vexatur, opprimitur*. Sz. D. S. I.
 El szigorodik. Sz. D.
 Szigoru. *Miser, afflictus, calamitosus, oppressus*. Sz. D. S. I.

SZIG.

SZIG.
 Szig-liget. F. Szala Vben.
SZIGET. (R. Szeget.) *Insula*. M. A.
 Sziget. t. h. n.
 Sziget-köz. *Insula*. C. *Posoniensis*.
 Sziget-vár. *MV. Somogy Vben*.
 Fél sziget. *Peninsula*. CM.

Szigeti. Insularis. M. A.
Szigeti. Sz. PP. Abaúj, és Bihar Vben.
SZIGECSEKE. Sz. P. Somogy Vben.

SZIK.

SZIK.
Szik-szó. MV. Abaúj Vben. Sz. P. Heves Vben.
SZIKKAD. Siccatur. Sz. D.
El szikkad. Arescit. Káldi, Isaias. 19. 7.
SZIKKASZT, szikkasztja. Siccatur. Sz. D.
SZIKLA. Rupes.
Kő-szikla. idem. Nehéz a' kő-sziklát meg lapítani. km.
Sziklás. Szirtos. Sz. D.
Kő-sziklás. idem. Pázm. Pred. p. 345.
SZIKRA. Scintilla, favilla. M. A. A' kicsin szikrából gyakorta nagy tűz támad. km.
Szikrás. Favillaceus. M. A.
Szikrás kő. Spathum scintillans. S. I.
Szikrás kovacs. idem. S. I.
Szikrát hány. Scintillas evibrat. Faludi, T. É. p. 95.
Szikrázik. Scintillat. M. A. Káldi, Imnepn. Pred. p. 405.
Szikrázás. Scintillatio. M. A.
Szikrázó. Scintillans. M. A.
Szikrázó csillagok. Pázm. Pred. p. 747. 1192.
Szikráztat, szikráztatja. Scintillas elicit, ut in machina electrica. Az ütés szikráztatja a' hideg követ. Pázm. Pred. p. 686.
Szikráztatás.

SZIKE.

SZIKE. Bizonyos metsző szerszám. Sz. D. S. I.
Szike. Sz. P. Nyitra Vben.

SZIL.

SZIL. Ulmus. M. A.
Szil. MV. Soprony Vben. FF. Bihar, Nyitra, Somogy és Soprony Vben.
Szil-fa. Ulmus. M. A.
Szil-fa-mag. Ameja. M. A.
Szil-fás. Ulmetum.
Szil-fás aliis Szilágy. Sz. P. Baranya Vben.
Szil-fás hely. Ulmarium, ulmetum. PP. M. A.
Szil-fű. Réti legyező. Ulmaria. S. I.
SZILAG (Szilak). Darab. Sz. D.
Szilag-szakadt, Szilagba szakadt: szerte szélyel, darabokra szakadt. Sz. D.
Szilagos. Frustulentus. S. K.
Szilagszó, Szilakszó. Sz. P. Gömör Vben.
SZILAJ. Petulans, petulcus, lascivus. M. A. CM. Kézre szokik a' szilajis. km. Dug. 2. R. p. 292.
Szilaj erkölcs. Mores feri. Sz. D.
Szilaj ló. Equus ferus, refractarius. S. I.
Szilaj marha. Sz. D.
Szilajkodik. Lascivit, ferocit. Biró Márton, Micae. p. 297.
Szilajodik. Ferus redditur. Sz. D.
Szilajság. Ferocitas, petulantia. M. A. CM.
Szilajúl. Petulanter. M. A.

SZILAS. Ulmarium, ulmetum. M. A.
Szilas. t. h. n.
SZILÁD. F. Nyitra Vben.
SZILÁGY. Kemény nyakú. Kis Viczai. p. 259.
Szilágy. t. h. n. M. és E. Orsz.
Szilágy-cseh. E. F. Közép Szolnok Vben.
Szilágy-szeg. F. ugyan ott.
Szilágy-tő. E. F. Belső Szolnok Vben.
Szilágy-ság. Regio ultra fl. Szamos, et citra montem sylvosum. Nic. Oláhi Hung. p. 71.
SZILÁLJA. Ventilát, spargit, dispergit, v. vellit, vellit. S. I.
SZILÁNK. Raptus dolabrae. Gyalu-hulladék. S. I.
Szilánkos fa, olly fa, melly nem egy hamar török, mivel szálkás, és erős inai miatt nem enged az erőnek. Sz. D.
SZILI. A' ki Szilról való.
SZILVA. Prunum. M. A.
Szilva (Kis, nagy). FF. Sáros Vben.
Szilva-barack. Prunum armeniacum, persicum. S. I.
Szilva-bor. Crematum ex prunis. S. I.
Szilva-pálinka.
Szilva-fa. Prunus. M. A.
Szilva-fű. Prunella. M. A.
Szilva-iz. Palatha prunorum. PP.
Szilva-kása. Pulmentum ex prunis. Szilva-szak.
Szilva-lé. Kotty belé szilva-lé, téged borsolának belé. km.
Szilva-mag. Ossiculum pruni. S. I.
Szilva-szak: szilva-kása.
* Bába-szilva. Prunum uredine vitiatum. NC. p. 87.
Besztercei szilva. Prunum damascenum. M. A.
Duráneci szilva. Prunum durantium.
Fejér szilva. Prunum cereum. M. A.
Hosszu szilva. Magyar szilva.
Magva-váló szilva.
Oltott szilva.
Pálma-szilva. Dactyli. S. K.
Sárga szilva. Prunum hordearium. M. A.
Sózó szilva. Prunum agreste. M. A.
Vad szilva. idem. M. A.
Vörös szilva. Prunum ibericum. M. A.
Szilvágy (Alsó, felső). FF. Vas Vben.
Szilvány. Azon hús-képű, sok rétű, vöröslő rész, melly a' kopotója alatt van a' halnak. Sz. D.
Hal' szilványa. Sz. D.
Szilvás. Prunetum.
Szilvás. t. h. n. M. és E. Országban.
Szilvás hely. F. Krassó Vben.

SZILID.

SZILID. Mitis. L. Szeléd. M. A.
SZILIGY. idem. M. A. Faludi, N. A. in praef. T. É. p. 298. CM. scribit: Sziligy, szilgyen, szilgyiség, meg szilgyíti.

SZILKE.

SZILKE. Frictorium. Rántó serpenyő. PP.

SZIM.

SZIM.
SZIMAT.

Szimatol. Inquirít, investigat, scrutatur. S. I.
SZIMÓCZA, Szimolcza. Eperj-illatú fű. Fragaria. M. A. PP.

SZIMBORA.

SZIMBORA. Partitio, consortium. M. A.
Dicitur etiam Czimbora, et Zimbora.
SZIMBORÁL. Partitur, paciscitur. M. A. Czimborál.
Szimboráló. Partiaris, consors. M. A.
SZIMBORÁS. idem.
Szimborás gazdák. Kik mindenik egy ökröt fog össze, és úgy szántanak kölcsönösen.

SZIMM.

SZIMM.
SZIMMOG. Piszeg, sziszeg. Sz. D.

SZINGYULA.

SZINGYULA. Meretrix.

SZIP.

SZIP. Sugibulum. S. I.
SZIPA. Anus, vetula. S. I.
Szipákol. Sugit, attrahit. Vajda, 5. K. p. 22.
Tobákot szipákol. Pulveres nicotianae ingerit in nares.
Szipál. idem.
SZIPRTYÓ. Meretrix. Somogyban kelen-dő szó.
SZIPKA. Tubulus, sugibulum, attractorium. S. I. Szipkán (csön, nád v. szalma-szálon) bort, mustot húz a' hordóból. Sz. D.
Szipkája a' furuglyának: nyele. Sz. D.
SZIPOGATJA. Crebro haustu attrahit, sugit. Sz. D.
SZIPOLY. Blatta. M. A.
Szipoly a' méh-kasban. Sz. D.
SZIPORKA. Mica, frustillum.
Tüzes sziporka. Carbo ignitus.
SZIPÓ. Sugibulum, siphon doliaris. S. I.
Szipóka. idem. S. I.
SZIPPANT. Uno haustu sugit, attrahit, haurit.
Tobákot szippantott.
Szippantás.
Szippantat.
Egy szippantat tobák. Pulvis tabaccae, quantum ad unum haustum sufficit.

SZIR.

SZIR.
SZIRICS.
Sziricsöl. Sorbet, absorbet. M. A. Szöröcsöl.
Ki sziricsöli. Exsorbet. CM.
Sziricsölés. Sorbitio. M. A.
Sziricsölhető. Sorbilis. M. A.
Sziricsöldögeli. Sorbillat. M. A.
SZIRK. F. Gömör Vben.
SZIROM. Membrana colorata, pellis laevigata, et colore tincta. M. A.
Szirma. FF. Borsod, és Ugocsa Vben.
Szirmos. Pelle colorata obductus.
Szirmos ostor. Faludi, E. M. p. 87.
SZIRONY. Vimen, ligula, aluta. M. A. CM.

Szirnyol. *Vimine textit. Veszszóvel köt. Sz. D. S. I.*

Szirnyos. *Crusta obductus. Sallangos, rojtos. Sz. D.*

Szirnyos dohány-zacskó. *Sz. D.*

Szirnyos hó. *Nives crustatae, crusta obductae nivea. PP.*

SZIRT. *Occiput. M. A.*

Kő-szirt. *Scopulus, cautes.*

Nyak-szirt. *Occiput. M. A. CM.*

Nyak-szirtön tagoltatá magát. *Pázm. Kal. p. 554.*

Szirtos. *Agasyrthus, hispidus, sordidus, squallidus. M. A.*

Szirtosság. *Squallor. M. A. Prágai, p. 896.*

Szirtosan. *Squallide. M. A.*

Szirtosodik. *Squallidus redditur. Sz. D.*

SZISZ.

SZISZ. *Sonus per dentes transmissus.*

SZISZEG. *Mussat, mussitat. M. A.*

Sziszeg, mint a' sül-díszó a' buzában. *km. Dug. 1. R. p. 199.*

Sziszegés. *Mussatio, mussitatio. M. A.*

Sziszegő. *Dentiloquus. M. A.*

SZISZEREG. *Prae timore mussitat. Biró Márton, Micae. p. 190.*

SZITA.

SZITA. *Incerniculum, subcerniculum, cribrum pollinarium, farinarium. M. A.* Által lát ő nem csak a' rostáun, hanem a' szitán is. *km.*

Szita, E. F. *Belső Szolnok Vben.*

Szita-kötő. *Cribrarius. PP.*

Szita-kötő. *Libellula. Wasserjungfer. S. I.*

* Gyakor szita. *Pollinarium. CM. Sűrű szita.*

Kis szita. *Cribrum minus.*

Nagy szita. *Vagyon itt minden, kis szita, nagy szita. km.*

Leves-szita. *VV. L.*

Ritka szita. *VV. L.*

Sűrű szita. *Cribrum pollinarium.*

Téj-szűrő szita. *VV. L.*

Új szita szegen függ. *km. M. A.*

SZITÁL, szitálja. *Polhincit. M. A.*

Ki szitálja. *Excribrat.*

Meg szitálja. *Percibrat.*

Szítáló. *Pollinator, pollinctor. M. A.*

Szítáló malom: szítás malom.

Szítáltt. *Cribrum transmissus.*

Szítáltt liszt. *Pollis, pollen. M. A.*

SZITAS. *Cribrarius, cribrorum confector.*

Szítás - kereszt-úr. *E. MV. Udvarhely Székében.*

Szítás malom. *Jár kél a' farával, mint a' szítás malom. km. Dug. 1. R. p. 206.*

SZITOK.

SZITOK. *Convitium, vituperium, maledictum. M. A.* Lé tartja a' szolgát, szitok átok a' gazdát. *km.*

SZITKA. *Ejus convitium.*

SZITKOS. *Convitiator, maledicus. M. A.*

SZITKOZÓDIK. *Convitiatur. M. A.*

Szitkozódás. *Maledicentia, maledictio. M. A.*

Szitkozódó. *Convitiator, calumnians. M. A.*

SZITY.

SZITY.

SZITYEG. *Agitatur.*

Szityeg szotyog.

SZITYEM szotty. *Kinek nem tetszik a' szityem szotty, fogadjon az kippen leppot. Hallottam 1791-ben Szala Szent Györgyön.*

SZITTY.

SZITTY.

SZITTYA.

Szittyai magyar.

SZITTYÓ. *Juncus, donax, cyperus, cyperis. M. A. CM.*

Szittyós. *Juncosus. M. A.*

Szittyós hely. *Juncetum. M. A.*

SZÍ.

SZÍ.

SZÍ, szíja. *Sugit, attrahit. M. A. Ore sugit, v. naribus attrahit. S. I. Magába szíja, mint a' tapló a' tüzet. km.*

Bé szíja. *Insugit, imbibit, attrahit. S. I.*

El szíja. *Absugit.*

Föl szíja. *Suctu attrahit, exsorbet. M. A. Hozzá szíja. idem. Attrahit, suctu attrahit. M. A.*

Ki szíja. *Exsugit. M. A.*

Meg szíja. *idem.*

Viszsa szíja. *Resorbet. S. I.*

SZÍÁCS (mint Forgács). *A' szívó késnek forgács-hulladékja. S. I. et usus plebis.*

SZIVALKODIK, S. I.

SZIVAT (név). *Attractura, suctus.*

Szivatos. *Habens attracturam, suctum.*

Szivatos kút. *Fons pneumaticus.*

Szivattyú. *Antlia v. siphon, tubulus doliaris. Héber. Sz. D. S. I.*

SZIVAT (ige) szivatja. *Facit attrahi,*

Be szivatja. *Facit insugi.*

Föl szivatja. *Suctu attrahi facit.*

Ki szivatja. *Facit exsugi.*

Szivató szerek. *Epispastica.*

SZIVÁCS. *idem ac Sziács.*

SZIVÁGY (Aldó, fölső). *E. FF. Közép Szolnok Vben.*

SZIVÁNY. *Proboscis insecti. Saugrüssel. S. I.*

SZIVÁR.

Szivárkodik. *Demanat. M. A.*

Ki szivárkodik. *Emanat. M. A.*

Le szivárkodik. *Sz. D.*

Szivárkodik. *Manat. Pázm. Pred. p. 645.*

Káldi, *Innepn. Pred. p. 71.*

Által szivárkodik. *Faludi, U. E. 1. R. p. 26.*

Bé szivárkodik. *Káldi, Innepn. Pred. p. 366.*

Szivárkozás. *Manatio. Káldi, Innepn. Pred. p. 96.*

Szivárog. *Diffluit. PP.*

Föl szivárog. *Sz. D.*

Le szivárogott a' viz. *Sz. D.*

Szivárvány. *Arcus coelestis, item Siphon, siphunculus. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 695. 708. E contra NC. p. 5. scribit Szovárvány. Thelegdi quoque Hom.*

1. R. p. 103 habet Szovárvány, quin M. A. loco Ki szivárkodik scribit etiam Ki szovárvány. *El tűnt, mint a' szivárvány. km.*

Szivárvány-hajtás. *Faludi, E. M. p. 63.*

Égi szivárvány. *Pázm. Pred. 98.*

SZIVÁS. *Suctus. M. A.*

Bé szivás. *Absorptio v. attractio. S. I.*

Viszsa szivás. *Resorptio. S. I.*

SZIVOGAT, szivogatja. *Sugitat. S. I.*

SZIVORNYA. *Cső, mellyel huzatik víz, bor. Sz. D.*

SZIVÓ. *Sugens, attrahens.*

Szívó cső. *Tubus doliaris, siphon. S. I.*

Szívó fű. *Flammula Jovis. S. I.*

Szívó kés. *A' bognároknak két nyelvű kések. S. I.*

Szívó tők, mellyel bort színek. *Sz. D.*

Szívó köpü. *idem. Sz. D.*

Szivódik. *Attrahitur.*

Bé szivódik. *Absorbetur.*

Szivóka. *Fistula doliaris, v. sugibulum. S. I.*

Szivós. *Lentus, flexilis. PP.*

Szivós tézta. *Massa farinae diduci se patiens.*

Szivós veszsző. *Virga flexilis.*

Szivósodik. *Flexilis fit.*

Meg szivósodik. *Sz. D.*

Szivósság. *Lentor. Sz. D.*

SZÍJ.

SZÍJ. *Corium, lorum, ligula. M. A.* Nehéz az ebet a' hájas szíjról el szoktatni. *km.*

Szízgyártó. *Coriarius, alutarius. M. A.*

Szízgyeplő. *Funis loreus. PP.*

Szízöv. *Zona pellicea. Pázm. Pred. p. 22.*

* Álom-szíz. *Melly a' kocsiat alunni engedi.*

Boeskor-szíz. *Corrigium peronis. S. K.*

Borotva-szíz. *Cos coriacea.*

Eb-szíz. *Copula venatica. S. I.*

Gyeplő-szíz. *Faludi, E. M. p. 23.*

Hát-szíz. *Avorta, Szűgy-elő, szűgy-hám. CM.*

Kantár-szíz. *Funales habenae. S. K.*

Kengyel-szíz. *Lorum scandalarium. VV. L.*

Kötő szíz. *Ligula scortea. S. K.*

Láb-szíz. *Pedica. PP. Pázm. Pred. p. 50.*

Nadrág-szíz. *Lorum caligarum.*

Nyak-szíz. *Millum. Dug. km. 1. R. p. 215.*

Orgona-szíz. *Lorum folium organi.*

Rab-szíz. *Lorum, quo captivi ligantur.*

Saru-szíz. *Corrigia. NC. p. 453.*

Szalag-szíz. *Ligula. NC. p. 453.*

Tarisznya-szíz. *Lorum canistri.*

Tartó szíz. *VV. L.*

SZÍJA. *Ejus lorum.*

SZÍJAL, szíjalja. *Húst, halat szíjakra vágja, hosszúra darabolja. S. I.*

SZÍJAS. *Loreus, item Ductilis, flexilis.*

Szijas fn. *Tendo. S. I.*

Szijas vas. *Ferrum ductile. PP.*

SZÍJAZ, szíjazza. *Corio vestit v. loro verberat.*

Föl szíjazta a' bocskort. *km. Dug. 1. R. p. 174.*

Meg nadrág - szíjazta. *Nadrág - szíjjal meg verte.*

Szízját. *Loramentum. Faludi, T. E. p. 22.*

SZÍN.

SZÍN. Color, facies. item Praetextus v. superficies. M. A. v. Figura v. receptaculum v. nubiliarium. Leg szebb szín az elpirulás. km.
Szín-adás. Colorum perita distributio. S. I.
Szín-arany. Aurum purum, obryzum. Faludi, E. M. p. 246.
Szín-barát. Ad speciem amicus.
Szín-barátság. Amicitia ficta, simulata. S. I.
Szín-bárony. Faludi, N. U. p. 79.
Szín-beszéd. Faludi, U. E. 1. R. p. 97.
Szín-bogár. Coccus. S. I.
Szín-bor. Vinum primo fusum. M. A. Pázm. Pred. p. 390.
Szín-füstök. Felső vagy is utolsó füstök. Faludi, E. M. p. 164.
Szín-fogás. Praetextus, obtentus. S. I.
Szín-gyémánt. Faludi, U. E. 2. R. p. 206.
Szín-halom. Anonym. cap. 52. „Ibi paratis tuguriis plures dies permanerunt, et montem illum, super quem duci (Arpado) FOLIATA (Levél-szín) fecerunt, nominaverunt „Zenuholmu“.
Szín-hal. Piscis melior, grandior, pretiosior. S. I.
Szín-hányás. Csuzi, Síp-szó, p. 20. Tromb. p. 378.
Szín-hányó. Csuzi, Síp-szó. p. 55.
Szín-játék. Ludus scenicus. S. I.
Szín-játszó. Actor theatralis. S. I.
Szín-lepel. Siparium. S. I.
Szín-mész. Tectorium. M. A.
Szín-méz. Mel purum. M. A.
Szín-mutatás. Hypocrisis. Pázm. Kal. p. 249.
Szín-mutató. Hypocrita. M. A.
Szín-must. Elő-must. Mustum lixivium. S. I.
Szín-nép. Flos populi. Pázm. Pred. p. 846.
Szín-olaj. Oleum purum. Vajda, 3. K. p. 502.
Szín-pénz. Numus argenteus uncialis. Tallér. S. I.
Szín-társ. Specie amicus, ad speciem socius. S. I.
Szín-téj. Flos lactis.
Szín-tészta. Massa ex polline. Liszt-lángból való tészta. Faludi, T. E. p. 51. E. M. p. 38.
Szín-változás. Transfiguratio. Faludi, U. E. 1. R. p. 130.
Szín-vestő. Versicolor. item Hypocrita. M. A.
Szín-világ. Ditiores, potentiores, opulentiores. S. I.
* Arany-szín. Color aureus. Pázm. Pred. p. 1224.
Azon szín alatt. Sub hoc praetextu.
Dél-színre hozza. In apricam lucem protrahit. Faludi, B. E. p. 33.
Elő-szín. Faludi, U. E. 3. R. p. 53.
Ég-szín. Caeruleus. NC. p. 227.
Föld-szín. Facies terrae.
Föld-színt lakik. Habitat in contignatione infima.
Gesztenye-szín. Spadiceus. NC. p. 231.
Habos szín. Undulatus color. NC. p. 231.
Hamvas szín. Cinereus. NC. p. 229.
Holló-szín. Color coracinus. NC. p. 227.

Játék-szín. Theatrum.
Kapu-szín. Spatium intra portam principalem.
Kellő szín. Faludi, U. E. 1. R. p. 23.
Kocsi-szín. Receptaculum rhedarum.
Kül-szín. Forma externa. Sz. D.
Láng-szín. Faludi, N. A. p. 136.
Levél-szín. Nubiliarium.
Ón-szín. C. Plumbeus. NC. p. 227.
Pázsit-szín. C. Herbidus. NC. p. 229.
Ponczion-szín. Faludi, N. E. p. 157.
Rózsa-szín. C. Roseus. NC. p. 227.
Szederjes szín. C. Hyacinthinus. NC. p. 227.
Szekér-szín. Receptaculum curruum.
Test-szín. NC. p. 229.
Tégla-szín. Siccatorium laterum.
Vas-szín. C. Ferrugineus. NC. p. 227.
Viasz-szín. C. Cereus. NC. p. 229.
Víz-szín. C. Crystallinus. NC. p. 227.
A' többi színek' neveit, és jelentéseit lásd Beniczkinél. p. 287 — 288.
SZÍNE. Ejus color v. facies.
Szine, 's vizsája. Faludi, U. E. 1. R. p. 207.
Szine' elejbe. Ad conspectum ejus.
Szine-hagyó posztó. Pannus versicolor. PP.
Föld' színén. Faludi, U. E. 1. R. p. 25.
Tenger' színén fölül. Supra libellam maris.
Víz' színén. In superficie aquae. Faludi, T. E. p. 97.
SZINEL, szineli, színli. Asciat, item Colorat, incrustat. M. A. A' színt színél színeld. km. Dug. 2. R. p. 134.
Bé színli magát. Insinuat. M. A.
Meg színli. Gyalulja, bárdolja. Asciat. CM.
Le szineli. Superficiem demit. S. I.
Színlés. Coloratus, asciatio, item Simulatio, praetextus. M. A. Pázm. Pred. p. 981.
Bé színlés. Insinuatio, it. Incrustatio, infuscatio, coloratio. M. A. Faludi, N. U. p. 73.
Színlés képpen. Ficte, simulate, ad speciem. S. I.
Színlett. Coloratus, asciat. M. A.
Bé színlett. Káldi, Gal. 2. 4.
Ki színlett virág. Faludi, N. U. p. 167.
Színlő. Coloris inductor, asciator, tector, simulator.
Színlő, fal-sikárló. Tector. M. A.
Színlő bárd. Ascia. M. A. CM.
Színlő fejsze. idem. M. A.
Színlő mész. Tectorium. M. A. CM.
* Be színlő. Intimator. Be hozó, hirdető. CM.
Fal-színlő. Tector. CM.
SZÍNLETLEN. Decolor. M. A.
SZÍNES. Colorius. M. A. Coloratus, speciosus, fictus, simulatus. S. I.
Szines barátság. Jobb a' tisztességes háborúság, mint a' színes barátság. km.
Szines gyík. Chamaeleon. S. I.
Szines jó. Bonum opinativum, putativum. S. I.
Szines köntös. Vestis colorata, non lugubris. S. I.
Szines nyomorúság. Speciosa miseria. Pázm. Pred. p. 468.

Szines ok. Argumentum speciosum v. praetextus. S. I.
Szines téglá. Later coctus. S. I.
Szines udvar. Pázm. Pred. p. 634.
Szines világ. Faludi, U. E. 3. R. p. 169.
Szinesen. Speciose. Pázm. Kal. p. 461.
Szinesit, szinesíti. Colorat. Pázm. Kal. p. 807.
Szinesítő. Colorans, colorem addens. M. A.
Szinesített. Coloratus. M. A.
Szineskedik. Simulat, personam agit. Epist. Széch. Tom. 2. p. 265
Szineskedés. Faludi, N. E. p. 71.
Színesség. Simulatio. S. I.
Színésül. Coloratur, colorem accipit. S. I.
SZÍNEZ, szinezi. Colorat. M. A.
Szinezés. Coloratio. Vajda, K. É. 1. K. p. 577.
Szinezett. Coloratus. Vajda, 2. K. p. 58.
SZINI. Colorius. M. A.
SZÍNIG. Usque ad superficiem.
SZINKEDIK. Colorem ostentat.
Két szinkedik. Sz. D.
Szinkedő. Ravasz. Sz. D.
SZÍNLET, színlet. Simulat. Faludi, N. A. p. 129.
SZÍNLIK (mint Fénylik). Splendet. Faludi, E. M. p. 90.
El színlik. Colorem mutat, perdit, amittit. S. I.
Ki színlik (mint Ki tetszik). Resplendet, elucet. Faludi, N. A. p. 67.
Színlő.
Főnn színlő erkölcs. Virtus conspicua, alte splendens. Faludi, N. A. p. 118.
SZÍNRE. Ad speciem.
SZÍNNELE szépíti. Faludi, U. E. 2. R. p. 55.
SZÍNÉRÜL színre. De facie ad faciem.
SZINT ád. Colorat. M. A.
SZÍNTELEN. Decolor. M. A.
Szintelen téglá. Later crudus. S. I.
Szintelenedik. Decoloratur.
Meg színtelenedik. Biró Márton, Micae. p. 393.
Szinteleníti. Decolorat. M. A.
Meg színteleníti. Biró Márton, Micae. p. 391. Káldi, Vasárn. Pred. p. 405.
Szintelenített. Decoloratus. M. A.
Szintelenség. Pallor. Káldi, Vasárnapi Pred. p. 433.
SZINTE (Szinette, szintte, szinte). Prorsus, prorsum, penitus, utique, plaue, merc. M. A.
Szinte akkor, Szint' akkor. Illo ipso tempore.
Szinte annyi, Szint' annyi. Perinde, tantundem. M. A.
Szint' annyira böcsüli. Tantidem facit. S. I.
Szinte az. Id ipsum, is ipse, ille ipse. M. A.
Szint' ez. Hic ipse. S. I.
Szinte jól, szinte jókor. Opportune, commodum, in tempore. S. I.
Szinte mint. Sicut, quemadmodum. M. A.
Szinte most. Proxime, paulo ante. S. I.
Szint' oda. Eodem. S. I.
Szint' olly, szint' ollyan. Similis, aequalis. S. I.
Szint' olly drágán. Tantidem. S. I.

Szint' olly nagy. Tantusdem, aequè ma-
gnus, pari magnitudine. S. I.
Szint' onnan. Ibidem. S. I.
Szint' ott. Ibidem. S. I.
Szinte szakasztott olyan. Simillimus ei.
Szinte úgy, Szint' úgy. Perinde. M. A.
Szint' úgy mint. Perinde ac, non mi-
nus quam, non secus ac. S. I.
Ő-szinte való. Genuinus, sincerus. Sz. D.
Ő-szinteség. Sinceritas, simplicitas. Sz. D.
Szintén. Prorsus, penitus, plane. M. A.
Szintenség. Eszterházi Tamás. p. 366.
SZÍNŰ. Coloris.
Ég-színű. Pázm. Pred. p. 1031.
Két szíű kezken. Faludi, T. É. p. 58.
Vir duplex animo.
Meggy-színű. Coloris merasini. Faludi,
T. E. p. 18.
Rózsa-színű. Coloris rosacci.
Tenger-színű. Color thessalicus. M. A.
Vércse-színű. Bajus. Faludi, T. É. p. 19.
Viola-színű. Coloris violacei.
SZÍNŰLttig. Ora tenus. PP. Teljen tele
csurdúltig.

SZÍT.

SZÍT, szítja. Struit, versat ignem. M. A.
Kiki a' maga fazéka mellé szít. km.
Hozzá szít. Studet, favet illi.
Mellé szít. idem.
SZÍTÓ.
Szító fa. Rutabulum, batillum. PP.
Szító vas. Pruniceps, pala. M. A.

SZK.

SZKOFIA.

SZKOFIA. CM. SZKOFIOM. Mitra, cyda-
ris, infula. M. A. Faludi habet „SKÓ-
fion“ N. E. p. 55.
SZKOFIÁS, SZKOFIOMOS. Mitratus, in-
fulatus. M. A. Faludi, „Skófiomos“
T. É. p. 22.

SZKOMPIA.

SZKOMPIA. Rhus conaria. PP.

SZO.

SZOB.

SZOB. FF. Hont, és Somogy Vkben.
SZOBA. Hypocaustum. M. A. Stuba, stu-
fa. PP. Cubiculum, conclave. Egy a'
szoba a' kemenczével. km.
Szob'-ajtó. Porta cubiculi.
Szoba-készület. Apparatus conclavium.
S. I.
Szoba-leány. Cameraia, cubicularia.
Kammerjungfer. S. I.
Szoba-tűz-hely. Focus triclinii. Kan-
dalló, szenelő. S. I.
* Be nyiló (szoba). Conclave, cabine-
tum.
Cséled-szoba. Cubiculum familiae.

Ebédő szoba. Coenaculum. Faludi,
N. A. p. 32.
Elő-szoba. Protoecus. Vorzimmer.
Háló szoba. Cubiculum, dormitorium.
Faludi, N. A. p. 32.
Író szoba. Graphiarium.
Képes szoba. Pinacotheca.
Mulató szoba. Oecus. Szála.
Tanuló szoba. Musaeum.
SZOBOR. Statua, columna lignea, palus,
statumen, vacerra. M. A.
Szobor-talp. Stereobata. M. A.
Szobra. Ejus statua.
Szobros. Palaris. M. A.
Szobroz, szobrozta. Columnat. Sz. D.
Szobrozás. Columnatio.
Szobrozat. Columnatura. Sz. D.
SZOBOS. F. Sáros Vben.
SZOBOSZLÓ. Hajdu-város.
SZOBRÁNCZ. MV. Ung Vben.

SZOBOL.

SZOBOL. Martes scythica, zibellina. Zo-
bel. Nyuszt. S. I.

SZOKIK.

SZOKIK, szokja. Svescit, svet, consvescit.
M. A. A' ki mihez szokott, nehezen
hagyja el. km.
Bele szokik. Insvescit, consvescit. S. I.
El szokik. Desvescit, desvefit. M. A.
Hozzá szokik. Advvescit. Hozzá szokott
a' nyomorúsághoz, mint a' vén leány
a' pártához. km.
Le szokik. Desvescit.
Meg szokik. Consvescit, advvescit. M. A.
Az uraságot könnyű meg szokni, ne-
héz el hagyni. km.
Reá szokik. Assvescit. M. A. Reám szo-
kott, mint az úr' borára. km.
SZOKATLAN. Insvetus, inusitatus, in-
consvetus, insolens, insolitus. M. A.
Nem mind rossz a' mi szokatlan. km.
Szokatlanúság. Desvetudo, insolentia. M. A.
CM.
Szokatlanul. Inusitate, insolite. M. A.
SZOKÁLja. Solitat. „Azt olvasom Salvius
Juliánusról hogy noha igen tudós, és
hölcs ember volt, mind az által azt
SZOKÁLta mondani, hogy ha egyik
lába a' koporsóban vólva-is, még-is
kivánna tanulni, mert a' régi magyar
példa-beszéd is azt tartja, hogy, a'
jó Pap holtig tanúl“ Káldi, Innepn.
Pred. p. 497.
SZOKÁS. Consvetudo, ritus, mos. M. A.
A' szokás természeté válik. km. Con-
svetudo altera natura.
Bé vett szokás. Recepta consvetudo. S.K.
El szokás. Desvetudo. M. A.
Kutya-szokás. Prava consvetudo. S. K.
Módi szokás. Faludi, N. E. p. 169.
Paraszt szokás. Consvetudo rustica. S.K.
Reá szokás. Advvetudo. M. A.
Régi szokás. Antiqua consvetudo. A'
régi szokás törvényé válik. km.
Rögzött szokás. Consvetudo inolita. A'
rögzött szokás meg köti a' józan ér-
telmet. km.
Új szokás. Nova consvetudo. S. K.
Szokása. Ejus consvetudo.

Szokásom szerint. Meo more. PP.
SZOKDOGAL. Solitat. CM.
SZOKMÁNY. Pensum, it. Sagum rude,
villosum. PP.
Szokmány-szölő. Vinea conducta. PP.
SZOKNYA. Stola, tunica longa. M. A.
Cyclas, tunica muliebris. PP.
Szoknya' farka. Syrma. PP.
Szoknya' farkát hordozó inas. Syrmato-
phorus. PP.
Szoknya-vál. Colobium foemineum, hu-
merale. PP.
* Rása-szoknya. Tunica e tela rasa.
Selyem-szoknya. Tunica muliebris se-
ricea.
Szoknyás. Stolatus, tunicatus. M. A.
SZOKOLY. F. Tolna Vben. E. F. Kolos
Vben.
Szokolya. FF. Hont, és Sáros Vkben.
Szokolyd, Szokold. Major Posony Vben.
SZOKOMat SZOKOMmé változtatják.
SZOKONY.
Szokonya, Szoknya.
Szokonyd, Szokond (Alsó, fölső). FF. Szat-
már Vben.
SZOKOTT. Solitus, solens, svetus, usi-
tatus. M. A.
Szokott lenni. Usu venit, assolet. M.A.
Szokott mód. Consvetudo, mos. PP.
Meg szokott bünös. Habituaus pecca-
tor. S. I.
Szokottúl. Usitate. CM. M. A.
SZOKTAT, szoktatja. Assvefacit, con-
svefacit. M. A. Jó a' gyermeket jóra
szoktatni. km. Dug. 2. R. p. 298.
El szoktatja. Desvefacit. M. A. Nehéz
az cbet a' hájas szijról el szoktatni. km.
Meg szoktatja. Consvefacit. M. A.
Reá szoktatja. Condocefacit, assvefacit.
M. A.
Szoktatás. Assvefactio. M. A.
Szoktató. Assvefaciens.
Szoktató kása. Puls allectiva.
Szoktató pénz. VV. L.
Szoktatgat, szoktatgatja. Sensim assvefa-
cit. S. I.
SZOKTAM. Soleo. M. A.
Úgy szoktam. Ita assvevi.
SZOKTÁK mondani. Praeambulum pro-
verbii.

SZOLGA.

SZOLGA. Serviens, servus, famulus, mi-
nister. M. A. A' szolga is talál, a'
kinek parancsoljon. km.
Szolga. Sz. P. Borsod Vben.
Szolga-bér. Merces famulorum, salarium
famulitii. S. I.
Szolga-bíró. Juridicus. M. A. Judex no-
bilitium. Belius, Not. Hung. Tom. 1. p. 50.
Szolga-bíró' járása. Processus, sive di-
strictus judicis nobilitium. Belius. I. c.
Szolga' egyháza. Sz. P. Fejér Vben.
Szolga-fa. Úst-tartó v. csizma-huzó fa.
Sz. D.
Szolga-Győr. Sz. P. Veszprém Vben.
Szolga-nyugodalom. Quies famulorum.
Kettős ünnep, hetes eső, szolga-nyu-
godalom. km.
Szolga-rend. Pázm. Pred. p. 274. 783.
Alsó szolga-rend. Faludi, N. A. p. 226.
Szolga-szerető. Pázm. Pred. p. 1245.

Szolga-társ. Conservus, administer, com-
minister. CM. M. A. Pázm. Pred. p. 147.
Szolga-vas. Azon vas, mellyen a' nyárs
forog, 's a' mellyel valamit föl, vagy
ki húznak. S. I.
* Árnyék-szolgára szorútt. km.
Fogadott szolga. Pázm. Pred. p. 1090.
Fogoly-szolga. Pázm. Pred. p. 1090.
Hú szolga. Fidelis servus.
Jó szolga. Könnyű a' jó szolgát igazgat-
ni. km.
Pénzen vett szolga. Pázm. Pred. p. 1090.
Rab-szolga. Mancipium.
Régi szolga. A' szó is vereség a' régi
szolgának. km.
Szám-adó szolga. Faludi, E. M. p. 205.
Szegődött szolga. Pázm. Pred. p. 1090.
Szökött szolgának nem jár fizetése. km.
SZOLGAL. Servilis, famularis. M. A.
Szolgai félelem. Timor servilis. Pázm.
Pred. p. 1225.
Szolgai módra. Serviliter. M. A.
Szolgai munka. Operus servile.
SZOLGASÁG. Servitus, servitudo. M. A.
Szolgáságra köteleztetett. Mancipatus. PP.
SZOLGÁL, szolgálja. Servit, ministrat,
inservit, famulatur. M. A. Gyertya is
embernek szolgál, de magát meg
emészt. km.
Bé szolgál. A' nap is bé szolgál az ár-
nyék-székbe, de azért meg nem mocs-
kolódik. km.
Ki szolgálja. Szolgálattal ki nyeri. S. I.
Le szolgálja. Labore repensat.
Meg szolgálja. Gratus est, gratiam re-
fert. PP.
Mint szolgál az egészség? —
Viszsa szolgálja. Operas mutuas reddit,
officiis respondet v. refert, reddit,
restituít. S. I.
Szolgálat. Servitus, servitium, ministe-
rium, famulatio, famulatus, famulit-
ium, famulatura. M. A. Viszsa tet-
szik a' nemes elmének a' szolgálat. km.
Szolgálati. Ministratorius. M. A.
Szolgálatja. Ejus famulatus. Kinek nincs
aranya, szolgálatját ajánlja. km.
Szolgálás. Famulatus, famulatio. M. A.
Szolgálkodik. Famulatur, ministrat. S. I.
Szolgáló. Ministrator, famulans. M. A. it.
Ancilla, famula. S. I.
Szolgáló asszony. Serva, famula. M. A.
Szolgáló leány. Ancilla, serva, famula.
M. A.
Szolgáló leányka. Ancillula. M. A.
Szolgáló leányzó. Ancilla, famula. M. A.
* Konyha-szolgáló. Ancilla ad culinac
servitia.
Szoba-szolgáló. Ancilla cubicularia.
Szolgálóskodik. Ancillatur. S. I.
Szolgált, szolgáltja. Ministrat, sub-
ministrat, suppeditat, administrat. M. A.
Bé szolgáltja. Administrat. M. A.
Ki szolgáltja. Erogat, administrat,
depromit, praebet, exequitur. M. A.
Szolgáltatás. Suppeditatio, subministra-
tio. M. A.
Szolgáltató. Subministrator. M. A.
Ki szolgáltató. Praebitor, administra-
tor. M. A.
SZOLGÁTLAN. Carens famulo. S. I.

SZOLOSMA.

SZOLOSMA. Officium, cultus debitus,
pensum. Pázm. Pred. in praef. p. XXI.
lásd SOLOSMA.
Szolosma-mondás. Recitatio officii. Kál-
di, Innepnapi Pred. p. 585.
Magán való szolosma. Officium proprium
alicujus festi. Pázm. Pred. p. 411.
SZOLOSMAJA.
Bán' szolosmája. Collecta victualium Bano
praestari solita.
Boldog asszony' szolosmája. Hymnus de
Beata Virgine.
SZOLOSMAJÁS.
Szolosmás engedelem. Csuzi, Síp-szó.
p. 328.
Szolosmás könyv. Káldi, Innepn. Pred.
p. 465.

SZOM.

SZOM.
SZOMAK. Katonai ivó edény, mellyet
kard mellé szoktak kötni. Él ezen
szóval Zrinyi Miklós Part. 12. Stro-
pha 116 és 117.
Szomakos táská. Csuzi, Tromb. p. 286.
SZOMOD. F. Komárom Vben.
Szomodor. Sz. P. Komárom Vben.
SZOMOGY. Sapor ingratus. PP.
Szomogyos. Insipidus. PP.
SZOMOLYA. F. Borsod Vben. Sz. P. Nó-
grád Vben.
Szomolyán. MV. Posony Vben.
Szomolyán-vár. Vár Posony Vben.
SZOMOR. Tristis, moestus, tetricus. S. I.
Szomor. F. Komárom Vben.
Szomor' falva. FF. Nyitra Vben.
Szomor-szabású. Subtristis. M. A.
Szomordok. E. F. Kolos Vben.
Szomorg (Szomorog). Tristatur, moeret.
Sz. D.
Szomorgó. Tristabundus, moeius.
Szomorgat, szomorgatja. Contristat. M. A.
Szomorgatás. Contristatio. M. A.
Szomorgató. Contristator, contristans.
M. A.
Szomorít, szomorítja. Contristat, tristat.
M. A.
Meg szomorítja. Contristat, exacerbat.
M. A. Pázm. Pred. p. 816.
Szomorító. Tristificus. M. A.
Meg szomorító. idem. CM.
Szomorkodik. Moeret, tristis est, trista-
tur. M. A.
Szomorkodó. Zvonarics. 1. R. p. 774.
Szomorodik. Tristatur, moeret.
El szomorodik. Contristatur.
Le szomorodik. Contristatur. M. A. Fa-
ludi, N. A. p. 245.
Meg szomorodik. Pázm. Pred. p. 542.
M. A.
Meg szomorodás. Contristatio. M. A.
Meg szomorodott. Contristatus. M. A.
Szomorú. Tristis, moestus, tetricus. M. A.
Szomorú, mint a' havazó ősz. km.
Dug. 2. R. p. 304.
Szomorú napom ez nekem. km.
Szomorú tor, ma: Szomotor. F. Zemplin
Vben.
Szomoruan. Moeste, tristanter. M. A.
Szomorun. idem. M. A.

Szomorúság. Tristitia, moeror, moesti-
tia, moestitudo. M. A. Az öröm' nyo-
main jár a' szomorúság. km.
Szomorúságos. Tristificus, dolorosus,
moerore plenus. M. A.
Szomorúságos pokol. Káldi, Innepn.
Pred. p. 145.
SZOMPOLYODIK. Szomorodik. Gyöngyösi,
2. Dar. p. 254.
El szompolyodott kedve: el esett, el
csüggedt. Sz. D.

SZOMBAT.

SZOMBAT. Dies Sabbathi, Saturni, feria
sexta. M. A. Gyakorta fordul, mint
a' péntek, szombat. km.
Szombat' fa. F. Szala Vben.
Szombat' fa (Alsó, főső). F. Vas Vben.
Szombat' falva. E. F. Udvarhely Szé-
kében.
Szombat' falva (Alsó, főső). E. F. Fo-
garas Vidékében.
Szombat-hely. Sabaria. M. A.
Szombat-helyi. Sabariensis. M. A.
Szombat-hely. F. Szala Vben.
Szombat-hely (Magyar, német). FF. Ves-
prém Vben.
Szombat-hely (Szepes-). MV. SzepesVben.
Szombat' telke. E. FF. Doboka, és Ko-
los Vben.
* Mura-szombat. MV. Vas Vben.
Nagy szombat. Tyrnavia. M. A.
Pór-szombat. F. Szala Vben.
Rima-szombat. MV. Gömör Vben.
SZOMBATI.
Szombati nap. Dies Sabbathi.
Szombati szentelet. Sabbatismus. M. A.
SZOMBATON. Die Sabbathi. A' jó szél szom-
baton meg áll. km.
SZOMBATOS. Sabbatharius. M. A.
Szombatos zsidó. Pázm. Kal. p. 141.
SZOMBATOZ. Sabbatizatio. M. A. Pázm.
Kal. p. 564.
Szombatozó. Sabbatizans. M. A.
SZOMBATSÁG. F. Bihar Vben.

SZOMJ.

SZOMJ. Sitis. S. I.
SZOMJA. Ejus sitis. El oltotta szomját.
Sz. D.
SZOMJAN. Sittienter. Másnak szúr, maga
szomjan marad. km.
SZOMJAS. Sittibundus, sitiens.
SZOMJJAL. Cum siti.
Szomjjal holt. Siti enectus. S. I.
SZOMJU. Sitiens, sittibundus. M. A. Igen
jól illik a' szomju emberhez a' boros
korsó. km.
Szomju barom. Pázm. Pred. p. 906.
Szomju szarvas. Pázm. Pred. p. 329.
Szomjuhan. Sittienter. M. A.
Szomjuhan. idem. Pázm. Pred. p. 447.
Szomjudik. Sittit.
Szomjudtt. Sitiens. „A' szomjudtt a' fris
vizhez szokott kívánczolni“ Vajda,
1. K. p. 685.
Szomjudtság. Sitis. Vajda, 1. c. p. 662.

Szomjuhozik. Sitis. M. A. Vízben lévő szomjuhozik. km. Tantalus in mediis stat sitibundus aquis. Mint a' Győriek víz között pénzen veszik a' vizet. El szomjuhozik. Sitis. M. A. Meg szomjuhozik. idem. Szomjuhozó. Sitibundus, sitiens. M. A. Szomjuhozva. Sitis. M. A. Szomjuhozatja. Alterum siti affligit. Meg szomjuhozatja. Szomjuhozatató. Siticulosus. M. A. Szomjus. Sitibundus. Szomjuság. Sitis. M. A. Szomjuságos. Siticulosus. M. A. L. Szomjuzik. idem ac Szomjuhozik. M. A. SZOMNYU. idem ac Szomju. Thelegdi, Pred. 709. Szomnyúság. Sitis. Thelegdi. I. c.

SZOMSZÉD.

SZOMSZÉD. Vicinus. M. A. it. Vicinia. Nem kell a' rosszszéd szomszédba menni. km. (Benkő szerint Szomszéd annyi volna mint SZÓM-SZÉDO). Szomszéd' háza. Tanulj a' szomszéd' háza' üszögén. km. Jó szomszéd. Jobb a' jó szomszéd sok rossz atyafinál. km. Leg jobb szomszéd a' jó sövény. km. Dug. 2. R. p. 30. SZOMSZÉDJA. Ejus vicinus. Maga dicséri magát, mert nem látja szomszédját. Domesticus testis. SZOMSZÉDOS. Confinis, vicinialis. Faludi, N. A. p. 214. U. E. 2. R. p. 143. SZOMSZÉDSÉG. Vicinia, vicinitas, vicinium, parocia. M. A. Szomszédságban meg esik az őszve zördülés. Gamma betam persequitur. Szomszédsági. Vicinialis. M. A. Szomszédságos. Confinis. M. A. Szomszédságtalanság. Injuria bonae vicinitati illata.

SZONTY.

SZONTY. SZONTYOLODIK. Contristatur, conquinescit, contristando humiliatur, deficit. M. A. PP. Sz. D. S. I. El szontyolodik. Conquinescit, humiliatur, tristatur. M. A. PP.

SZOPIK.

SZOPIK, szopja. Lactet, sugit. M. A. Ad-dig szopta nyalta, míg el csábitotta. km. Be szopja. Imbibit, insugit. M. A. El szopja. Absugit. Ki szopja. Exsugit. M. A. Meg szopja. Az ujjodat is meg szopnád utána. km. Viszsa szopja. Resorbet. S. I. SZOPÁS. Suctus. M. A. SZOPOGAT, szopogatja. Crebro sugit. Ki szopogatja. Zvonarics, 1. R. p. 768. Szopogatás. Crebro suctus. Szopogató. Crebro sugens. SZOPOK. F. Baranya Vben. SZOPOR (Alsó, felső). FF. Soprony Vben. E. FF. Közép Szolnok Vben.

Szopornicza. Foetida mucositas equorum. Ló-taknyosság. S. I. SZOPÓ. Lactens, sugens. M. A. Szopó bárányok. Subrumi. M. A. Szopó kígyó. Boa. S. I. Szopó köpü. Antlia. S. I. Szopó malacz. Porcellus subrumus, nefrens. S. I. Szopó nyaló. Fellator. S. I. * VÉR-szopó. Sangvisugus. Szopóka. Antlia. Szopó köpü. Sz. D. SZOPTAT, szoptatja. Lactat, subrumat. M. A. Meg szoptatja. idem. Szoptatás. Lactatus. M. A. Szoptató. Lactans. M. A. Szoptatóra ne tekints, hóggyha annak teje nincs. km. Dug. 1. R. p. 238. Szoptató dajka. Szoptatós. A' ki szoptatni szokott. Szoptatós állatok. Mammalia.

SZOR.

SZOR. SZORG. Szorgalom. Cura, sollicitudo. Faludi, E. M. p. 50. Szorgalma. Ejus sollicitudo. Szorgalmas. Diligens, sollicitus. M. A. Szorgalmaskodik. Curat, curam habet. S. I. Szorgalmason. Diligenter, sollicite, accurate. M. A. Szorgalmasság. Diligentia, sollicitudo. M. A. Szorgalmat. idem. Szorgalmatlan. Indiligens. M. A. Szorgalmatlanság. Indiligentia. M. A. Szorgalmatlanul. Indiligenter, negliger. M. A. Szorgalmatos. Sollicitus, sedulus, diligens. it. Anxius. M. A. Szorgalmatos ember nem mutat holnapra. km. Szorgalmatos kedv valaméhez. Studium. M. A. Szorgalmatos szándékú. Studiosus. M. A. Szorgalmatoskodik. Satagit, curat anxie. M. A. Szorgalmatoskodás. Sollicitudo, anxietas. M. A. Szorgalmatoskodó. Anxie sollicitus. M. A. Szorgalmatosság. Sollicitudo, anxietas, item Diligentia, sedulitas, accuratio. M. A. Szorgalmatosan. Sollicite, anxie, it. Diligenter, sedulo, studiose, accurate. M. A. Szorgalmaz, szorgalmazza. Urget, sollicitat, accelerat, maturat, Zvonarics, 1. R. p. 55. 520. 457. 799. Szorgalmaztat, szorgalmaztatja. CM. Pázm. Pred. 456. Szorgalmaztatás. Sollicitudo, coactio. M. A. CM. Szorgalmaztató. Sollicitator. CM. M. A. Szorgol, szorgolja. Sollicitat. Szorgolódik (mint Forgolódik), Faludi, N. E. p. 190. Szorgat, szorgatja. Urget. Sürgeti, Sám-bár. p. 784. „A mikor fizetést szorgat Posaházi a' tanításért“.

Szorgos. Frequens, arctans multitudine. M. A. item Urgens, sollicitus, moram non patiens. Szorgos az örlés. Difficultas moliturac. Szorgos dolog. Res urgens. Szorgos munka. Labor urgens. Szorgosan. Curiose, diligenter, sollicite. S. I. Szorgoskodik. Curat, curam habet, sollicitatur, v. sedulo observat, studiose servit. S. I. Szorgosság. Angustia, coangustatio. M. A. Szorgost. R. Statim, illico, actutum. B á t. Szorgoztat, szorgoztatja. Cogit. PP. Szorgul. Properat, festinat. S. I. SZORÍT, szorítja. Angustat, arctat, stringit. M. A. A' ki sokat ölel, keveset szorít. km. Bé szorítja. Ingerit, arctat. M. A. El szorítja. Secludit, coangustat, concludit, coarctat M. A. Hozzá szorítja. Adstringit. M. A. Ki szorítja. Excludit. Faludi, N. E. p. 44. Le szorítja. Adstringit. Meg szorítja. Instringit, perstringit, distringit, coangustat, coarctat. M. A. Réá szorítja. Adstringit. M. A. Oda szorítja. idem. Őszve szorítja. Coarctat, coangustat, comprimitt. M. A. Szorítás. Pressura, constrictio. M. A. Meg szorítás. Coarctatio, constrictus. M. A. Őszve szorítás. Compressio. M. A. Réá szorítás. Adstrictio. M. A. Szorítkozik. Arctatur, comprimittur, coarctatur. M. A. Által szorítkozik. Vajla, 3. K. p. 141. Be szorítkozik. Arctatur, inarctatur. M. A. Szorítkozás. Arctatio. Szorító. Adstrictorius, constringens. M. A. Szorító kötője a' köntösnek. Adstrictorium lorum. PP. Szorító orvosság. Medicamentum stypticum. PP. Szorító öv. Baltheus. M. A. Szorító övedző. Cinctulus. PP. Szorító szerek. Styptica, adstringentia. S. I. * Gerenda-szorító. Subscus. S. K. Homlok-szorító. Frontale. S. K. Kutya-szorító (p. o. utsza). Angusta platea. S. K. Nyak-szorító. Monile, collare. S. K. Őszve szorító. Coarctans. M. A. PP. Szorított. Strictus. M. A. Meg szorított. Constrictus, coarctatus. M. A. Szorítva. Districte. M. A. Szorítvány. Pressus, compressus, pressura. S. I. A' fagy' szorítványa. Sz. D: SZORONG. Angustatur, arctatur, premittur. PP. M. A. Szorongás. Angustatio. A' nép' szorongása. Sz. D. Szorongó. Prágai, p. 24. Szorongat, szorongatja. Angustat, torquet, premit. M. A. Meg szorongatja. Perarctat, coarctat, distringit. M. A.

Szorogatás. Pressura, arctatio, anxietas. M. A.
 Szorongató. Arctans, coarctans, comprimens. M. A.
 SZOROS. Angustus, arctus. it. Viae angustia, angiportus. M. A.
 Szoros a' kapcza. km.
 Szoros fenyíték. Disciplina severa, austeria, rigida. S. I.
 Szoros föld. Föld' szorosa. Isthmus. S. I.
 Szoros köz. Angiportus. CM. M. A.
 Szoros markú. Tenax, parcus, immunificus, cumini sector, fici divisor. M. A.
 Szoros nyakú. Guttus, simpulum. Köttyögős üveg. S. I.
 Szoros tenger. Fretum aestuarium. PP.
 Szoros utza. Angiportus. M. A.
 Szorosad. F. Somogy Vben.
 Szorosan. Anguste, arcte, restricte, stricte, strictim, districte. M. A.
 Szorosan markoltt. Strictus. M. A.
 Szorosítja. Arctat.
 Meg szorósítja. Geidler, H. okt. p. 108.
 Szorosság. Angustia. M. A.
 Szorosság. F. Arad Vben.
 SZORÚL. Arctatur. M. A. Premitur v. stringitur, cogitur, adigitur v. devenit. S. I. Nincs olly nagy úr, ki meg nem szorul. km.
 Bé szorul. Inarctatur, ingeritur. M. A.
 Ki szorul. Excluditur.
 Le szorul. Adarctatur.
 Másra szorul. Eget ope alterius, cogitur ad opem accipiendam. S. I.
 Meg szorul. In angustias, necessitatem, v. egestatem venit, eget, indiget v. coarctatur. S. I. Meg szorultt, mint az eb a' gát között. km.
 Reá szorul. Adstringitur, adigitur. M. A.
 Oda szorul.
 Szorulás. Arctatio.
 Has-szorulás. Obstructio, alvus adstricta. S. I.
 Szorulat. Arctamentum.
 Tenger' szorulatja. Fretum. Sz. D.
 Völgy' szorulatja. Vallium angustiae. Sz. D.
 Szorultt. Pauper, in necessitate positus. S. I.
 Szorultt állapotban van. Egestate premitur.
 Szorultt hasu. Alvo adstricta laborans. S. I.
 Szorultt has. Alvus adstricta. S. I.
 Szorulttság. Necessitas, angustiae. Faludi, U. E. 2. R. p. 13.

SZORTY.

SZORTY.

SZORTYOG (mint Hortyog). Hirquisalit, defluxu capitis laborat.

SZOTY.

SZOTY — Szoty belé szilva-lé, téged borsolának. km.
 SZOTYOG. Sensum excidit. PP.
 Ki-el-szotyogott kezemből a' gyümölcs. Sz. D.
 Szityeg szotyog. Lityeg lotyog.
 Szotyogtatja. Sz. D.
 El szotyogtatja.

SZOTYOR. E. F. Három szék Székében. Szotyorodik. Olálkodva megy „Ide szotyorodnak“ Hallottam Ságbon, 1818. Febr. 9.
 SZOTYÓS. Mollis, mollitus, molliculus. S. I.
 Szotyósodik. Mollescit. S. I.
 SZOTTYAN. Cadit, decidit v. saltat, prosilit. S. I.
 Belé belé szottyant a' beszédbe. Sz. D.
 Szottyant, szottyantja. Jacit, projicit, dejicit. S. I.

SZOVÁT.

SZOVÁT. FF. Soprony, és Szabolcs Vkben. Szovát (Alsó, felső). E. FF. Kolos Vben.
 SZOVÁTA. Szövő szék. Sz. D.
 Szováta. E. F. Maros Székében.

SZÓ.

SZÓ.

SZÓ. Vox, verbum, sonus, loquela, dictio. M. A. Útnak szónak nincsen vége. km.
 Szó-adás. Promissio v. votizatio. S. I.
 Szó-beszéd. Sermo, sermocinatio. M. A.
 Szó-beszédes oktatás. Csuzi, Tromb. p. 74.
 Szó-csaplár. Loquax, garrulus, blatero, loquatulejus. Pázm. Várad' orvoslása. p. 142. Faludi U. E. 1. R. p. 151.
 Szó-csata. Logomachia.
 Szó-csere. Colloquium, discursus, confabulatio. Sz. D. S. I.
 Szó-éjtés. Vocum pronuntiatio, enunciatio, elocutio, item Dialectus.
 Szó' értelme. Sonus verbi, vocis, vocabuli. S. I.
 Szó-faragó. Faber verborum. S. I.
 Szó-fejlő. Interpres, evolutor vocis, etymologus, grammaticus.
 Szó' fia-beszéd. Fabula. M. A.
 Szó-fodorgatás. Pázm. Pred. p. 1246. Csuzi, Sip-szó. p. 213.
 Szó-fogadás. Morigeratio, obedientia, obsequentia, obsequium, obtemperatio. M. A.
 Szó-fogadatlán. Immorigerus, inobediens. M. A.
 Szó-fogadó. Obediens, morigerus. M. A.
 Szó-fogadóan. Obsequenter. M. A.
 Szó-fogadatlanság. Inobedientia. M. A.
 Szó' folyása. Pázm. Pred. p. 443.
 Szó-hajtó. Blatero, locutulejus, nugivendulus, rumigerulus. S. I.
 Szó-hintó. idem. S. I.
 Szó-hordozó. idem. Sz. D.
 Szó-hordó. idem. Sz. D.
 Szó-hihetőség. VM. p. 58.
 Szó-járás. Forma, modus, stylus, loquendi. Pázm. Kal. p. 532. Ném az ó szava' járása. Non solet is ita loqui.
 Szó' képe. Echo, imago vocis, vox resonans. S. I.
 Szó-koholó. Fabricator verborum.
 Szó-könyv. Lexicon. Wörterbuch. S. I.
 Szó-könyv-író. Lexicographus. S. I.
 Szó-kötés. Constructio vocum. S. I.

Szó-közben. Inter sermocinandum.
 Szó-nyújtó. Vocum v. vocalium nimius protractor. Révai.
 Szó-pompa. Faludi, N. U. p. 146.
 Szó-pór. Lis de verbo.
 Szó-szaporítás. Tautologia, multiloquium. Pázm. Kal. p. 880.
 Szó-szaporító. Fabulator, multiloquus. M. A.
 Szó-szátyár. idem. Sz. D. S. I.
 Szó'szele. Rumor, fama. Beniczki, p. 163.
 Szó-tag. Syllaba. S. I.
 Szó-taglás. Syllabizatio. S. I.
 Szó-szóló. Advocatus, orator, intercessor. M. A.
 Szó-találó, Szó-lelő. Architectus verborum, inventor vocabulorum. S. I. Sz. D.
 Szó-tár. Lexicon, supellex vocabulorum. Sz. D. S. I.
 Szó-tartó, Szava-tartó. Promissi servator, executor, datae fidei tenax. S. I.
 Szó-tékozló, Szó-vesztegető. Multiloquus, lingulacá. S. I.
 Szó-tevő. Advocatus, intercessor, orator. S. I.
 Szó-törés. Promissi non servatio, delusio, v. corruptio vocum. S. I.
 Szó-törő. Qui promissis non stat, vel qui corumpit vocabula. S. I.
 Szó-váltás. Sermocinatio, discursus. Pázm. Kal. p. 557.
 Szó-váltó. Sz. D.
 Szó-vezér. Orator. S. I.
 * Agg szó. Vetus dictum.
 Agg szó, de igaz. Praeambulum proverbii.
 Berek-szó. F. és Folyó viz Tömös Vben.
 Biro-szó. Immutabile verbum. S. K.
 Dob-szó. Sonitus tympani. S. K.
 Egy szó, mint száz. km.
 Elő-szó. Antiloquium, proloquium. M. A.
 El régisedett szavak. Voces obsoletae.
 Ének-szó. Cantieum. Káldi, Ezech. 33. 31.
 Föl-szó. Clamor, vox alta, sonora, clara. M. A.
 Föl-szóval. Clara voce, elata voce. Faludi, N. A. p. 53.
 Gyapott-lágy szó. Faludi, N. E. p. 183.
 Gyökér-szó. Primitivum vocabulum. S. K.
 Hangos szó. Sonora vox. S. K.
 Harang-szó. Sonus campanae. Beniczki, p. 250.
 Hazug-szó. Mendax dictum. S. K.
 Hegedű-szó. Sonus fidium. Pázm. Pred. p. 807.
 Jaj-szó. Beniczki, p. 153.
 Jó szó. Jó szót sem ád.
 Kakas-szó. Alectryphonia.
 Kakuk-szó. Nehezen ér több kakuk-szót.
 Madár-szó. Oscinum. S. K.
 Mester-szó. Terminus technicus. S. K.
 Muzsika-szó. Sonus musicae.
 Német szó. Germanica lingua. S. K.
 Ocsmány szó. Obscoenum dictum, v. verbum. S. K.
 Pipa-szó.
 Sip-szó. Fistulae cantus. S. K.
 Sok szó nem jó, sok pénz jó. km.
 Szél-szó. Pázm. Várad' orvoslása. p. 229.
 Szép szó. El jön szép szóra.
 Tyúk-szó. Sonus gallinae.
 SZÓBELI. Verbalis v. vocalis v. de qua male loquuntur. A' ki szóbeli asz-

- szonnyal társalkodik, hamar kurafi-
név ragad reá. km.
- SZÓBUL** ért az ember. km.
Szóbúl szó jött ki. km.
- SZÓÉRT** szót adni nem sokba telik. km.
De verbis quantum vis.
- SZÓLL.** Loquitur. M. A. Sokat láss, hallj,
keveset szólj. km.
Szóll beszél. Sermocinatur. M. A.
Alatt szóll. Lassan v. sugva beszéll. S. I.
Bele szóll. Interloquitur, interfatur. S. I.
Ellene szóll. Obloquitur, reclamatur. M. A.
Elöl szóll. Praeloquitur. M. A.
Hozzá szóll. Affatur alloquitur. M. A.
Le szóllja. Confundit alterum.
Meg szóllja. Detrahit alteri. Mászt szóll
meg, maga torkig uszik benne. km.
Viszsa szóll. Respondet v. obmurmurat.
S. I.
- SZÓLD** el szóld, túl lötték 's ide áll az
ajával. km. Alia Meneclis, alia por-
cellus loquitur. M. A.
- SZÓLDOGAL.** Loquitatur. M. A.
Szóldogaló. Loquitans.
- SZÓLAL.** Loquitur, proloquitur, fatur,
sonat. M. A.
Meg szólal. Loqui incipit, loquitur,
vocem edit.
Szólalás. Sonitus, locutio.
Szólközik. Colloquitur.
Öszve szólközik. Faludi, N. U. p. 193.
T. E. p. 100.
- SZÓLAMLIK.** Incipit loqui v. sonat. S. I.
Meg szólamlik. Faludi, U. E. 1. R. p. 45.
Szólamlás. Erdélyi, Zichi fölött. p. 8.
- SZÓLKA,** Szóllóka. R. Corvus glandarius.
Szajkó. S. I.
- SZÓLLAT,** szóllatja. Loqui facit. M. A.
Meg szóllatja magát. Ansam dat calu-
mniandi se. Faludi, N. A. p. 237.
- SZÓLLATLAN.** Mutus. Néma, szóltalan.
Faludi, B. E. p. 17. N. E. p. 147.
T. E. p. 46.
- SZÓLLÁS.** Locutio, loquela. M. A.
Szóllás' módja. Loquendi modus, for-
ma, stylus. S. I.
* Elöl szóllás. Prologium. M. A.
Ellene szóllás, kiálás. Reclamatio. M. A.
Ékesen szóllás. Eloquentia.
Hozzá szóllás. Affatus, allocutio, allo-
quium. M. A.
-Meg szóllás. Calumnia, obtreclatio. S. I.
- SZÓLLÍT,** szóllítja. Alloquitur. M. A.
Be szóllítja. Accersit, intro vocat. M. A.
Elő szóllítja. Accersit. M. A.
Föl szóllítja. Provocat.
Ki szóllítja. Evocat, accersit foras. M. A.
Ki szóllította e' világból az isten.
Meg szóllítja. Alloquitur, compellat.
M. A.
Viszsa szóllítja. Revocat, reclamatur.
Szóllítatlan. Zvonarics, 1. R. p. 740.
Szóllítgat, szóllítgatja. Saepius alloquitur.
SZÓLOGAT.
Ellene szólogat. Reclamat. CM.
SZÓLLOMÁNY. Oratio, locutio, loquela.
S. I.
- SZÓLLOMÁS.** idem.
- SZÓLLONGAT,** szóllongatja. Identidem
alloquitur.
- SZÓLLÓ.** Locutor, loquens, sonans, re-
sonans. M. A.
Szólló óra. Faludi, E. M. p. 256.
- * Elő szóló. Prolocutor. S. I.
Elöl szóló. Praefans, prologus. M. A.
Ékesen szólló. Eloquentes.
- SZÓLLTON** szól. Incessanter loquitur.
Zvonarics, 1. R. p. 830.
- SZÓLLVÁN.** Loquendo.
Általában szóllván. Generatim loquendo.
Úgy szóllván. Ita dicendo.
- SZÓNÁK.** Minden szónak társa vagyton.
Nincsen nyele a' szónak, hogy meg
markolbassuk. km. Volat irrevocabile
verbum.
- SZÓNÁL.** Nincs könnyebb a' szónál. km.
- SZÓRA.** Ad verbum. El jön szép szóra.
Szóra fogja. VM. p. 245.
Szóra való. Faludi, N. E. p. 185.
Egy szóra. Paucis te volo.
- SZÓRÚL.** De verbo.
Szórúl szóra. De verbo ad verbum.
- SZÓS.** Verbosus, loquax. M. A.
Szós beszédés. idem.
- Szós.** Vocalior. Csuzi, Tromb. p. 591.
- Szösség.** Loquacitas. S. I.
- SZÓT** értsünk. A' szót el fujja a' szél.
Verba volant.
Szót tagol. Syllabizat. S. I.
Egy szót se többé. Ne verbum amplius.
Jó szót sem ád.
- SZÓTALAN.** Mutus. αλαλος. M. A.
Szóltalan kised. Infans. S. I.
Szóltalanit, szóltalanítja. Szóltalaná teszi.
Sz. D.
- Szóltalanodik.** Mutescit, obmutescit. S. I.
Meg szóltalanodik. Kónyi, Ábel' halála.
p. 38.
- Szóltalanság.** Infantia. αλαλια. M. A.
- SZOVA,** SZAVA. Ejus vox, ejus verbum.
Gyöngé p' trücsöknek is a' szava han-
gos. km.
Szava-hihető. Fide dignus. Faludi, E.
M. p. 245.
Szava-bé-vehető. idem. S. I.
Szava-hitt. VM. p. XXIV. Faludi, N.
E. p. 75.
Szava' járása. VM. p. XXIV. Zvonarics,
1. R. p. 658.
Szava-tartó. Promissi tenax, qui stat
promissis. S. I.
Szava-tudó. Memor sui verbi. Faludi,
B. E. p. 50.
* Ártatlanság' szava.
Isten' szava. Verbum dei. Az istennek
szavát nem alku meg vetni. km.
- SZOVATOS,** SZAVATOS. Evictor, expe-
ditor in jure Ung. M. A. Cfer legem
transylvanicam in comitiis Tordensi-
bús anni 1545 citatam in Vindiciis
Anonymi. p. 176.
- Szavatosság.** Evictoria, cautio. M. A.
- SZAVATTYÚ.** Instrumentum sonorum. S. I.
Szavattys. Vocalis, sonorus, clamorus.
M. A.
Szavattys ifju. Faludi, E. M. p. 245.
Jó szavattys. Stentore vocalior. M. A.
- SZÓVAL.** Verbo. item Summarie. Tele vagy
szóval, mint a' duda széllel. km.
Szóval fóstés. Narratio, commemoratio.
S. I.
Szóval sem marasztotta. Ne verbulo qui-
dem cum remanere jussit.
Szóval tartja. Verba dat, promissis la-
ctat. S. I.
Szóval tartás. Vana promissio. S. I.
- Szóval tartó. Fabulator, vanus pro-
missor. S. I.
* Ének-szóval. Cum cantu. Pázm. Pred.
p. 497.
Föl-szóval. Elata voce. Pázm. Kal. p. 759.
Fönn-szóval. Clara voce.
Harang-szóval. Sono campanae. Pázm.
Pred. p. 650.
- SZOVÚ,** SZAVÚ.
Gyöngé szavú. Debilis vocis.
Hangos szavú. Altisonus, vocalis. CM.
Sok szavú. Verbosus.
- Szavuság.** Verbositas. S. I.
- SZÓZAT.** Vox. M. A. Sonus, vocabulum,
dictio.
Emberi szózat. Vox humana. Pázm. Pred.
p. 456.
Vég-szózat. Valedictio. Faludi, U. E.
1. R. p. 32.
- Szózatos.** Sonorus, vocalis. S. I.
Szózatos könyv. Dictionarium. Molnár
János, Hármás levél. p. 68.
- SZÓFA.**
- SZÓFA.** Kanapé. Faludi, T. E. p. 133.
- SZÓR.**
- SZÓR,** szórja. Evannat, ventilat. M. A.
Lapáttal szórják neki. km.
El szórja. Dispergit, disjicit, dissipat.
S. I.
Föl szórja. Evannat.
Ki szórja. Ejcit, excutit.
Le szórja. Decutit. S. I.
Meg szórja. Evannat, eventilat. M. A.
Széljel szórja. Dispergit. S. I.
- SZÓRATLAN.** Non ventilatus, nondum
evannatus. M. A.
Szóratlan búza. Frumentum acerosum.
NC. p. 411.
- SZÓRATOTT.** Sparsus, dispersus, vannatus.
Meg szóratott. Ventilatus. M. A.
- SZÓRÁS.** Ventilatio. M. A.
Meg szórás. Eventilatio. M. A.
- SZÓRÓ.** Ventilator, ventilans. M. A.
Szóró lapát. Ventilabrum, vannus. CM.
M. A.
- SZÓRTT.** Sparsus, dispersus, dissipatus.
- SZÖ.**
- SZÖCS.**
- SZÖCS.** E. Folyó víz belső Szolnok Vben.
Szöcs (Alsó, fölső). E. FF. Belső Szol-
nok Vben.
- SZÖCSÉNY.** Sz. P. Somogy Vben.
- SZÖCSK.**
Szöcske. Réti sáska, apróbb sáskák' neme.
Szöcskevész. idem. Pázm. Kal. p. 108.
Szöcsköd. Sz. P. Bihar Vben.
Szöcskö. Grillus. M. A. PP. Lippai, Kal.
p. 40. Szecskő. Bruchus. NC. p. 145.
- SZÖG.**
- SZÖG.** Clavus. vide SZEG. M. A.
Kő-szög. Ginsium.

Szög-fű. Caryophyllum. vide SZEG-fű, et SZEK-fű. M. A.

SZÖKik.

SZÖKik. Salit, saltat. M. A. item Aufugit, profugit.
Által szökik. Transfugit, transilit. M. A.
Bé szökik. Insilit v. furtive se infert.
El szökik. Absilit, aufugit. M. A.
Elő szökik. Prosilit. S. I.
Elöl szökik. Praesultat. M. A.
Föl szökik. Subsilit, assultat. M. A.
Ki szökik — Ki szöktek a' fölső várból.
Corpus sine pectore. M. A. p. 167.
Le szökik. Desaltat, desilit. M. A.
Meg szökik. Profugit.
Reá szökik. Assilit. M. A.
Viszsa szökik. Resilit, resultat. CM. M. A.
SZÖKCSE. Acridium. Grashüpfer. S. I.
SZÖKCSEL. Saltat. S. I.
SZÖKDÉCSEL. Saltat, subsaltat. M. A. Persultat. CM.
Föl szökdécel. Subsaltat. CM.
Szökdéceldegel. Saltit. M. A.
Szökdécelés. Saltitatio. M. A.
Szökdécelő. Saltans, saltans. M. A.
Szökdécelve. Subsultim, saltuatim. M. A.
SZÖKDÖSik. Saltit. M. A.
Reá szökdösik. Adsultat. M. A.
Szökdösés. Saltitatio. Pázm. Pred. p. 1132.
SZÖKELDEZik. Saltit.
Szökeldező. Saltator. M. A.
SZÖKEVÉNY. Fugitivus, profugus, herifuga, transfuga, desertor. S. I.
Szökevény katoná. Faludi, E. M. p. 246.
Szökevény szolgál. idem. I. c.
SZÖKÉS. Saltus, saltatio, saltatus. M. A.
Szökés. Bubo, tumor. Kelevény, daganat. S. I.
* Elöl szökés. Praesultus, praesultatio. M. A.
Ér-szökés. Pulsus. Faludi, U. E. 3. R. p. 50.
Föl szökés. Assultatio, subsultatio. M. A.
Reá szökés. Assultus. M. A.
Viszsa szökés. Repercussio, v. resultat. S. I.
SZÖKÖLLIK. Subsultat, saltat. M. A.
Által szököllik. Transultat. M. A.
Be szököllik. Insilit. M. A.
El szököllik. Absilit, desilit. M. A.
Elöl szököllik. Praesilit. M. A.
Föl szököllik. Prosilit, subsilit. M. A.
Ki szököllik. Prosilit, exilit. M. A.
Szököllés. Saltus, saltatio. M. A.
Szököllő. Saltans, item Saltus, salebra. M. A. Árok' partja, a' mellelyről szökni (ugrani) kell. B. át. Nagy árkot ásál magadnak, nagy ennek a' szököllője. Szököllő víz. Aqua saliens. Pázm. Pred. p. 795.
Itt a' szököllő. Hic Rhodus, hic salta. Az életnek utolsó szököllője. Pázm. Pred. p. 227.
Veszedelmes lészen a' szököllője. Faludi, N. U. p. 52.
SZÖKÖTT. Fugitivus, fuga elapsus.
Szökött barát. Monachus profugus.
Szökött szolgál. Herifuga, servus fugitivus. M. A.
Szökött szolgál jót nem mond uráról. km.

Szökött szolgál kereső. Fugitivarius. M. A.
SZÖKO. Saltator, it. Fugitivus, transfuga. M. A.

Szökő esztendő. Annus bissextilis, intercalaris. S. I.
Szökő kígyó Kurta kígyó. Jaculus. Schiessschlange. S. I.
Szökő nap. Dies intercalaris, bissextus. Mátyás' ugrása. S. I.
Szökő víz. Aqua saliens. Faludi, T. É. p. 95.
Szökő kút. Ugró kút. Fons saliens.
Bokor-szökő. Káldi, Innepn. Pred. p. 576.
Elöl szökő. Praesultor, praesul. M. A.
SZÖKTET, szökteti. Facit ut saliat, saltet, prosiliat, v. profugiat. S. I.
El szökteti. Facit ut profugiat,
Ki szökteti. Facit, ut effugiat.
Szembé szökteti. Opponit, contraponit. Pázm. Kal. p. 405.
Szöktetés. Procuratio profugii.
Szöktető. Profugere faciens. Pázm. Kal. p. 395.

SZÖKRÉNY.

SZÖKRÉNY. L. Szekrény. Késő a' takaré-kosság mikor üres a' szökrény. km.

SZÖM.

SZÖM.
SZÖMÖR.
Szömörg. Verrucatur, in rugas vertitur. Sz. D.
Szömörgés. Töpörödés, ráncosodás. Sz. D.
Szömörgő. In rugas abiens.
Szömörgős. Rugosus.
Szömörgőzik. Corrugatur.
Szömörgőzés. Corrugatio. Szömörközés. Csuzi, Síp-szó. p. 59.
Szömörcsök. Species fungi. M. A. Phallus esculentus. Süveg-gomba. S. I.
Szömörcsök-gomba. idem. M. A.
Szömörcsős. Verrucosus. Dug. km. 1. R. p. 12.
Szömörít, szömöríti. Corrugat. Sz. D.
Szömörke-fa. Rhus cotinus. Szkompia. S. I.
Szömörödik. Corrugatur. S. I.
Szömörözik. idem.
SZÖMÖLCS. Verruca.
Szömölcsös. Verrucosus. Pázm. Pred. p. 355.
Szömölcsös. Verruca. M. A.
Szömölcsös. Verrucosus. M. A.

SZÖR.

SZÖR (Kis, nagy). Sz. PP. Pest Vben.
SZÖRCS.
Szörce. E. F. Három szék Székben.
Szöröcsök. FF. Veszprém Vben.
Szöröcsöl, szöröcsöli. Sorbet. CM.
Föl szöröcsöli.
SZÖRÉNY. F. Somogy Vben.
SZÖRNY (Szörny).
Szörnye valaminek. Horror, atrocitas, diritas. S. I.
Szörnyebb. Atrocior. Pázm. Kal. p. 392.
Szörnyed. Horret, horrescit. S. I.
Szörnyen. Atrociter, tetre. M. A.
Szörnyeteg. Monstrum. S. I.

Szörnyít, szörnyíti. Detestatur, immanecenset, atrocem fingit. M. A. Pázm. Kal. p. 747.

Szörnyü (régente Szörnyü). S. I. Teter, trux, truculentus, atrox, dirus, immanis, terrificus. M. A.
Szörnyü halállal hala. Repertina morte obiit. Pázm. Pred. p. 451.
Szörnyü halállal ölt meg az isten ötven ezeret. Pázm. Pred. p. 860.
Szörnyü képpen. Horrende, atrociter. S. I.
Szörnyü nagy. Enormis, immanis. S. I.
Szörnyü szép. Igen szép. Pervenustus. S. I.
Szörnyükdik. Horret, horrescit. Csuzi, Síp-szó, p. 107.
El szörnyükdik. VM. p. 251.
Szörnyüdik. idem.
Meg szörnyüdik. Margit' Élete, Praynál, p. 332.
Szörnyül, idem. Sz. D.
El szörnyül. Sz. D.
Szörnyűség. Atrocitas, tetricitas, diritas, immanitas. M. A.
Szörnyűséges. Horribilis, terribilis, atrox. Pázm. Pred. p. 1077. Telegdi, Felelet. p. 16.
Szörnyűséges rettenés. Faludi, E. M. p. 246.
Szörnyűséges vér-ontások. VM. p. 177.
SZÖRÖS. Sz. P. Nógrád Vben.
SZÖRP.
Szörpöget, szörpögeti. Sorbillat. Sz. D.
Szörpöl (mint Hörpöl). Sorbet. Sz. D.
Szörpent, szörpenti. Sorbet. Sz. D.
Föl szörpenti. Sorbtu absumit uno.

SZÖSZ.

SZÖSZ. Pensum, stamen. M. A. Talál ő mindég fonnivaló szösz, és szöni való fonalat. km. Faludi, T. É. p. 62.
Szösz-csináló. Carminator. M. A.
Szösz-csöpi. Stupa. M. A.
Szösz-madzag. Tomex canabina. PP.
Szösz-rágás. Faludi, N. A. p. 143.
Szösz-tartó kosár. Calathus. M. A.
Fontányi szösz. Pázm. Pred. p. 332.
SZÖSZKE. Szösz-színű hajú, fejr hajú. Sz. D.
SZÖSZÖS.
Szöszös bogács-kóró. Acanthum Dioscoridis. Csapó, p. 90.
Szöszös fű. Senecio vulgaris. S. I.
Szöszös timsó. Alumen scissile. S. I.
Szöszössége valaminek. Ina chartarum, lin-teorum. PP.
SZÖSZSZE válik. Mutatur in inam. A' melly abroszt sokan viselnek, szöszszzé válik. km.

SZŐ.

SZŐ.

SZŐ, szövi. Textit. M. A.
Bele szövi. Intexit, obtexit. CM.
Hozzá szövi. Attexit. M. A.
Környül szövi. Circumtextit. M. A.
Meg szövi. Pertexit, detexit. M. A.
Öszve szövi. Contextit. M. A.

Reá szövi. Attegit. M. A.
 Viszsa szövi. Retexit. M. A.
 SZÖCS. Pellio, pellifex. CM. M. A. Lásd SZÜCS.
 SZÖDÖGEL, szödögeli. Textit. Szövetet készítget. Sz. D.
 SZÖNI való fonál. Stamen. M. A.
 SZÖNY. MV. Komárom Vben.
 Eb-Szőny. F. Esztergom Vben.
 Új-Szőny. F. Komárom Vben.
 Szőnyeg. Tapes, cadurcum. CM. M. A.
 SZÖTT, Szövött. Textus. M. A.
 Egybe szövött fontt. Pázm. Kal. p. 1069.
 SZÖVE.
 Öszve szöve. Contexte, contextim. M. A.
 SZÖVÉCS. Sz. P. Somogy Vben.
 SZÖVÉS. Textura, textus, textile. M. A.
 Öszve szövés. Contextio. M. A.
 SZÖVET. Pannus, tela, textum, textile. Zeug. S. I.
 Szövet' alja. Panni facies non rasa. Posztó' fonákja. S. I.
 Szövet' föle (Szövet' színe). Panni facies rasa. Posztó' színe. S. I.
 Szövet-nyomatás. Das Drucken der gewebten Zeuge. S. I.
 Szövet-nyomató. Impressor telae, panni tenuioris variegator. Zeugdrucker. S. I.
 Tarka szövetek. Sz. D.
 Szövetkezik. Paciscitur, foederatur, foedus init. S. I.
 Öszve szövetkezik. Confoederatur.
 Szövetkezés. Foederatio, pactio. S. I.
 Öszve szövetkezés. Confoederatio. S. I.
 Szövetkeztet, szövetkezteti. Foederat. Csuzi, Síp-szó. p. 51.
 Szövetség. Foedus, pactum. M. A.
 Szövetség-tétel. Stipulatio. M. A.
 Szövetség-tétel. Stipulator. M. A.
 Szövetséget tesz. Stipulatur, depaciscitur. M. A.
 Szövetséges. Foederatus.
 Szövetséges fejedelmek. Principes foederati.
 Szövetséges társak. Confoederati. S. I.
 Szövetségtelenség. Csuzi, Síp-szó. p. 53.
 SZÖVÉTNÉK (Szövetnek. Sz. D.). Lucerna, fax, funalia. M. A.
 Szövétnek-hordozó. Lucernarius. M. A.
 Szövétnekes. Lucernarius. PP.
 SZÖVEMÉNY. Pántlika. Sz. D.
 SZÖVEVÉNY. Vepretum, item Textura. M. A. it. Res implicata, intricata, impedita, involuta. S. I.
 Szövevényes. Perplexus, textilis. M. A.
 Intricatus, impeditus, involutus. S. I.
 SZÖVÖTT, Szött. Textus. M. A.
 Szövött him. Radio pictum, imago in-texta. S. I.
 Szövött himezés. Szövött him-munka. Pictura textilis. S. I.
 Szövöttség. Foedus, pactum. S. I. L. Szövetség.
 SZÖVŐ. Textor. M. A. Takács.
 Szövő fa. Jugum textoris. Weberbaum. S. I.
 Szövő szék. Textoria tabula, sucula. PP.
 Szövő zugoly. Licium textorium, jugum textorium. M. A.
 Öszve szövő. Contextens. M. A.
 Szövődik. Intexitur, involvitur.
 Öszve szövődik, fonódik. Intricatur.
 Szövőleg. Textim. S. I.

SZÖCZ.

SZÖCZ. F. Szala Vben.
 SZÖCZE. F. Vas Vben.

SZÖKE.

SZÖKE. Subalbus. Blond. Szepe. S. I.
 Szöke. F. Baranya Vben. Sz. P. Heves Vben.
 Szöke Dencs. F. Somogy Vben.
 Szöke' falva. E. F. Küküllő Vben.
 Szöke' földje Szombathely mellett. In antiquis documentis vocatur „Terra Grisei“.
 SZÖKESÉG. Color subalbus, griseus, facies, corporis, pilorum, capillorum. S. I.
 SZÖKÜL. Subalbus fit. Takács József Költményei. p. 44.

SZÖL.

SZÖL.

SZÖLÉD. F. Abaúj Vben.
 SZÖLŐ. Vinea, item Uva. M. A. Holdvilágnál meg nem érik a' szőlő. km.
 Szőlő-bujtó. VY. L.
 Szőlő-böngészés. Racematio. Sz. D.
 Szőlő-fa. Vitis, palmes. Szőlő-tő, szőlő-veszsző. S. I.
 Szőlő-fű (Szőlő-fej). Racemus, botrus. M. A.
 Szőlő-fürt. idem.
 Szőlő-gerezd. idem. M. A.
 Szőlő-gerezdes. Racematus, racemosus. M. A.
 Szőlő-gaz. Recrementum uvarum, vinacia. S. I.
 Szőlő-hegy. Vinetum, mons vinifer. CM. M. A.
 Szőlő-hozó. Uvifer. M. A.
 Szőlő-hullás. Roratio. S. I.
 Szőlő-kacs. Capreolus. Sz. D.
 Szőlő-karó. Pedamentum, statumen, riddica. CM. M. A.
 Szőlő-karózás. Maritatio vitium.
 Szőlő-kapás. Fossor vineae. VV. L.
 Szőlő-keresgelés a' szedés után. Racematio. M. A.
 Szőlő-keresgélő. Racemator. M. A.
 Szőlő-kérülő. Custos vineae. S. I.
 Szőlő-kötés. Jugatio. S. I.
 Szőlő-kötő. Jugator.
 Szőlő-kötő veszsző. Vitilia. M. A.
 Szőlő' leve. Faludi, B. E. p. 69.
 Szőlő-level. Pampinus. M. A.
 Szőlő-leveles. Pampinosus. M. A.
 Szőlő-level-tekerő féreg. Volvax, volvulus. M. A. Vinczellér.
 Szőlő-levelezés. Pampinatio.
 Szőlő-lugas. Ambulacrum vitibus concameratum. S. I.
 Szőlő-mag. Acinus, vinacea. CM. M. A.
 Szőlő-magos. Vinaceus. CM. M. A.
 Szőlő-metsző. Putator. M. A.
 Szőlő-metsző kés. Falx putatoria. M. A.
 Szőlő-metszés. Putatio.
 Szőlő-mezgérítés. Racematio. M. A.
 Szőlő-mezgérítő. Racemator.
 Szőlő-müves. Vinicola, vinitor, cultor vineae. CM.
 Szőlő-müvelő. idem.

Szőlő-müvelés. Cultura vinearum.
 Szőlő-nyel. Racemus, botrus. M. A.
 Szőlő-nyomó. Káldi, Jerem. 25. 30.
 Szőlő-nyomatás v. satolás. Vini pressura, tortura, calcatura. S. I.
 Szőlő-pásztor. Vincarius custos. NC. p. 87.
 Szőlő-plántálás. Vitisatio.
 Szőlő-plántáló. Vitisator. M. A.
 Szőlő-prés. Torcular.
 Szőlő-rigó. Őszi rigó. Vinago, turdus minor, iliacus. Weindrossel. S. I.
 Szőlő-szedés. Vindemia. M. A.
 Szőlő-szedő. Vindemiator, legulus. M. A.
 Szőlő-szedő edény. Vas vindemiatorum. NC. p. 101.
 Szőlő-szedő kád. Cadus vinarius. M. A.
 Szőlő-szedő kosár. Corbula. NC. p. 103.
 Szőlő-szem. Acinus. M. A. Uva. Káldi, Eccl. 53. 16.
 Szőlő-szem' leverése. Articulatio. M. A.
 Szőlő-szem' leve. Mustum. S. I.
 Szőlő-szem' hejja. Folliculus. M. A.
 Szőlő-szem' szára. Pediolus. M. A.
 Szőlő-termő. Racemifer. M. A. Uvifer. CM.
 Szőlő-termés. Procreatio vineae.
 Szőlő-tő. Vitis. M. A.
 Szőlő-tő-gyökér. Radix vitis. NC. p. 89.
 Szőlő-töke. Vitis, truncus vitis. M. A.
 Szőlő-törköly. Recrementum uvarum. S. I.
 Vinacia. Weintreber. Pánkl.
 Szőlő-vástolás. Pampinatio. Sz. D.
 Szőlő-veszsző. Vitis, palmes. CM. M. A.
 Szőlő-veszsző-ág. Flagellum vitis. NC.
 Szőlő-veszsző-hegy. Sagitta vitis. NC.
 Szőlő-veszsző-termő. Vitigenus. M. A.
 Szőlő-vesztő. Convolvulus, involvulus. S. I.
 Szőlő-ültetés. Vitium consitio, plantatio. S. I.
 Szőlő-víz. Lacrima. NC. p. 89.
 * Agg szőlő. Vitis veterana. M. A.
 Apró szőlő. Uvae corinthiacae. PP.
 Aszszu szőlő. Uva passa. M. A.
 Álló szőlő. Venuncula. M. A. Uva conservabilis. S. K.
 Bajor (Fekete, fejr). Lageos uva. S. K.
 Bakator szőlő. Uva helvola. M. A.
 Barna szőlő. Alemanna uva. S. K.
 Bákör (Fekete, zöld). Uva cytribotrus. Cseke-szőlő.
 Czilifánt szőlő. Bákör. Zierfahner. Uva rhaetica.
 Eb-szőlő. Solatrum. PP. Eb-szőlő sem terem a' kertjében, még is válogat a' borban. km.
 Enni való szőlő. Uva escaria, cibaria. M. A.
 Farkas-szőlő. Actea apicata. S. K.
 Fára folyó szőlő-tő. Vitis arbusta. M. A.
 Fejér szőlő. Albella uva. S. K. Uva argitis, spinaria. PP.
 Fejér-sár szőlő.
 Fejér-zöld szőlő.
 Fejér szőlő-tő. Vitis alba. M. A.
 Fekete szőlő-tő. Vitis nigra. M. A.
 Formént szőlő. Uva tumidula.
 Föstő szőlő. Phytolacca decandra. S. K.
 Gacsál-szőlő-tő Vitis insana. M. A.
 Gersely-szőlő. Uva dactylina. M. A.
 Gohér. Uva praecoqua, praeciae, praeciana. NC. p. 95.
 Hajtott szőlő-tő. Vitis circulata.

Hárs-levelű szőlő.
 Hulló szőlő. Uva semicaduca. M. A.
 Juh-farkú szőlő.
 Kadarka. Fekete szemű szőlő.
 Karózott szőlő-tő. Vitis pedata. M. A.
 Kecské-csöcsű szőlő. Uva bumastos. M. A.
 Uva aegomasta. (Van fejr, és fekete.)
 Kék nyelű.
 Kolontár bajor.
 Kövér szőlő. Spionia. PP.
 Lány boru szőlő. Uva inerticula. NC.
 p. 93.
 Leány-szőlő. Uva virginis. PP.
 Le döltt szőlő-tő. Vitis constrata, prostrata. M. A.
 Lugoson termett szőlő. Uva pergulana. M. A.
 Magas karóra folyó szőlő-tő. Vitis juga. M. A.
 Malosa-szőlő. Uva malvatica. M. A.
 Medve-szőlő. Arbustus. S. K.
 Muskataly-szőlő (Fejr, fekete). Uva apiana. M. A.
 Nagy szemű szőlő. Uva spionia. M. A.
 Nyel-szőlő. Botrus, racemus. M. A. S. K.
 Olasz szőlő. Petrezelem-szőlő.
 Ostaly-szőlő. Lageos, uva leporaria. CM.
 M. A. L.
 Öreg szőlő.
 Porhajas szőlő. S. I.
 Rak-szőlő.
 Ratók-szőlő. Szala Vben így nevezik a' Rak-szölöt.
 Ritka levelű szőlő. Vinea calvata. NC.
 Romai szőlő.
 Romonya-szőlő. Uva praecox. M. A.
 Rózsaszemű szőlő. Uva helvola. M. A.
 Savanyu szőlő. Uva acida, caduca. NC.
 Som-szőlő.
 Szagos szőlő. Uva apiana. Muskataly-szőlő. Szala Vben Búdóske szőlő.
 Szedett szőlő. Pusztá mint a' szedett szőlő. km.
 Szeg-szőlő.
 Szeremi zöld szőlő. S. I.
 Tengeri szőlő. Astaphis. PP.
 Tót szőlő.
 Tök-szőlő. Uva spionia.
 Töpött szőlő. Uva passa. S. K.
 Török szőlő.
 Tuli piros. Uva rubella.
 Vad szőlő. Corymbus, labrusca. NC.
 p. 59.
 Vad szőlő' virága. Oenanthe. NC. p. 43.
 Vad fekete szőlő. Uva lavinia. NC.
 Varju-szőlő. Myrtillus. S. K.
 Világos szőlő.
 Szőlője, Szőleje. Ejus vinea.
 Szőlős. Vites, et uvas habens. M. A.
 Szőlős. t. h. n. M. és E. Országban.
 Szőlős ember. Vinitor. M. A.
 Szőlős gazda. Vinczellér. Sz. D.
 Szőlős kert. Hortus vitifer. M. A.
 Szőlőske. F. Zemplin Vben. Sz. PP. Abaúj, és Borsod Vben.
 Szölöt karóz. Maritat vites. S. I.

SZŐR.

SZŐR. Pilus. M. A.
 Szőr-bocskor. Udo, laneus pero. S. I.
 Szőr-derekalj. Culcitra pilacea. Madrácz. S. I.

Szőr-disznó. Sün-disznó, tövises disznó. Sz. D.
 Szőr-féreg. Crino, comedo. Dürmade. Eb' agja. S. I.
 Szőr-fű. Agrostis capillaris. S. I.
 Szőr-guba. Cilicium. S. I.
 Szőr-ing. Cilicium, vestis cilicina. Pázm. Kal. p. 416.
 Szőr-köntös. Káldi, 4. Esdrae. 16. 2.
 Szőr-kötél. Tomex lanea. PP.
 Szőr-moly. Szőr-pille, Szőr-vestő. Phalaena pellationella. S. I.
 Szőr-palást. Káldi, Zachar. 13. 4.
 Szőr-ruha. Cilicium. Vrancsics. M. A.
 Szőr-saru. Ocreae pilosae. Gamaschen. S. I.
 Szőr-sujtás. VV. L.
 Szőr-sinor. Zonae e pilis confectae.
 Szőr-szál. Pilus, capillus. M. A.
 Szőr-szál-hasogatás. Scrutatio supervacanea. S. I.
 Szőr-szál-hasogató. Scrutator nimius, scrupulosus. S. I.
 Szőr-szál-hasogatva. Faludi, U. E. 1. R. p. 125.
 Szőr-zsák. Saccus cilicinus. S. I.
 Szőr-zsedő. Alipilas. S. I.
 Szőr-zövet. Cilicium, pannus cilicinus. S. I.
 Szőr-tarisznya. Sz. D.
 Szőr-tépo. Volsella. CM.
 Szőr-tömlő. Saccus cilicinus. S. I.
 Szőr-ümög. Cilicium. Telegdi, Hom. 1. R. p. 62. Pázm. Kal. p. 726.
 * Ló-ször. Seta equina.
 Orr-ször. Vibrissa. M. A.
 Szem-ször. Cilium.
 Teve-ször. Pili camelorum.
 SZŐRE. Ejus pili. Szöre van a' szeméremnek. km.
 Szöre megy. Defluunt ejus pili.
 Szöre' menttében simogasd a' barmot. km.
 Szöre' menttére. Pilis v. villis secundis. PP.
 Szöre' viszájára. Pilis adversis. PP.
 Szeme' szöre. Meg szedték a' szeme' szörét.
 Szörén In specie. M. Verböczy. 1660.
 Szörén vizsgálja adja. In specie restituit.
 Szörén elő mutatja. Verbotenus in specie ostendit, suis coloribus depingit. M. A.
 Szörén szálán el vezett.
 Szöréről meg írja. Suis coloribus describit. M. A.
 Szörét hullatja. Vedlik.
 SZÖRETLEN. Depilis. M. A.
 Szoretlen árpa. Hordeum cantherinum. S. I.
 SZŐRÖS. Pilosus. M. A.
 Szörös barack. Persicum lanuginosum. PP.
 Szörös bocskor. Carbatina. M. A.
 Szörös bőr. Szörrel hagyott bőr, prémnek vagy béllésnek. S. I.
 Szörös fű. Egér-fül. Pilosella. M. A.
 Szörös hernyó. Scolopendra. M. A.
 Szörös zab. Avena fatua. Vad zab, vadóc. S. I.
 Szörösödik. Pilat. M. A.
 Meg szörösödik. idem. CM.
 Szöröség. Pilositas. Pázm. Pred. p. 553.
 Szöröstül bőrtől.

SZŐRT szörért. Speciem pro specie.
 SZÖRÜ.
 Egy szörü emberek. Eiusdem farinae. *

SZT.

SZTÁMBOL.

SZTÁMBOL. Constantinopolis. Ét ezen szóval Zrinyi Miklós, P. 3. Stroph. 23. Faludi, T. É. p. 58. 102.

STÁNISZLÓ.

SZTÁNISZLÓ. t. f. n. Stanislaus. Pázm. Kal. p. 167.

SZU.

SZUBA.

SZUBA. Chlaena. M. A. PP.

SZUCZA.

SZUCZA. R. Lancea, hasta. B. t.

SZUG.

SZUG.

SZUGOLY. Angulus. M. A. CM. Faludi, Sz. E. p. 28.
 Szugolya. idem. M. A.

SZUH.

SZUH.

SZUHA. MV. Posony Vben és t. h. n.
 Szuha-fő. F. Cömör Vben.
 Szuha' pataka. Patak Nógrád Vben.
 Szuhány. F. Hont Vben.
 SZUHOGY. F. Borsod Vben.

SZUK.

SZUK.

SZUKA. Canissa, canis foemina. Nöstény eb. S. I.
 SZUKMÁNY. Symballota, gausape. M. A.
 Szukmányos. Gausapatus. M. A.
 SZUKÓ. F. Zemplin Vben.

SZULÁK.

SZULÁK. Clematis. CM. M. A. Aculeus, spina, spiculum. S. I.
 SZULÁKJA. Ejus aculeus. Csere, Encycl. p. 270.
 SZULÁKOS. Tövises. Csere János, I. c. p. 286.
 Szulákosan. Tövisesen. idem. I. c.

SZULOK.

SZULOK. Periclymenos. M. A. Erdei li-liom. Sz. D.

SZUNY.

SZUNY.
 SZUNYÁTA. Somniculosus, somnolentus. CM. M. A.
 Szunyátán. Somniculose. M. A. Pázm. Pred. p. 824.
 SZUNYDIKÁL. Dormitat, dormiscit. Sz. D. S. I.
 SZUNYDÍT. idem.
 SZUNNY.
 Szunnyad. Dormitat, dormiscit. M. A. Macska mikor szunnyad, egerek tánczolnak. km.
 El szunnyad. Condormiscit, obdormiscit, addormiscit. M. A.
 Szunnyadás. Sopor. M. A.
 El szunnyadás. idem. M. A.
 Szunnyadó. Dormitans, dormiscens. M. A.
 Szunnyadag. Somnolentia, somniculositás. S. I.
 Szunnyadagos. Somniculosus, somnolentus. M. A. Vternosus. CM.
 Szunnyadokos. idem. Telegdi, Pred. p. 714.
 Szunnyadagosan. Somniculose. M. A. CM.
 Szunnyadatlan. Insopitus. M. A. L.
 Szunnyadhatatlan. Insopitus. M. A.
 Szunnyadozó. Dormitat. Káldi, Psalm. 120. 4.
 Szunnyadozás. Dormitatio. M. A.
 Szunnyadozó. Dormitator, dormitans. M. A. CM.
 Szunnyadozó röstség. Faludi, E. M. p. 246.
 Szunnyadozva. Dormitanter, somnolente. M. A.
 Szunnyadtan. Somnolente. Sz. D.
 Szunnyaszt, szunnyasztja. Sopor, soporat. M. A.
 El szunnyasztja. Consopit. M. A.
 Szunnyasztató. Soporari faciens. Káldi, Vasárnapi Pred. p. 368.
 Szunnyodalom. Sopor, dormitatio. S. I.
 Szunnyodalmas. Soporosus. Faludi, B. E. p. 27.
 Szunnyókál. Dormitat. Péczeli' Meséji. p. 72.
 SZUNYOD. F. Bihar Vben.
 SZUNYOG. Culex. M. A. Szunyognak csőbőrrel vérét nem vehetui. km.
 Szunyog. Sz. P. Pest Vben.
 Szunyog-csipés. Szunyog-csipésben is meg halhat ember. km.
 Szunyog-háló. Conopeum. M. A.
 Szunyog-szeg. E. F. Brassó' Vidékében.
 Szunyog-tóvis. Eryngium. M. A.
 * Éh szunyog. Az éh szunyog jobban csíp. km.
 Szunyogdi. F. Posony Vben.
 Szunyogot meg szüri, 's a' legyet el nyeli. km.

SZUP.

SZUP.
 SZUPOLY.
 Szupolyka. Kisdéd, kicsiny, kerekded, meg nem eresztett, karcsu p. o. has, orr. Sz. D.
 Szupolyka hásu. Csere János, Encycl. p. 352.
 Szupolyka orrú. Piszze orrá. Sz. D.

SZUROK.

SZUROK. Pix. M. A. Meg etették vele a szurkot. km.
 Szurok-főző. Picarius. S. I.
 Szurok-főző hely. Picaria. S. I.
 Szurok-hegy. Hegy Abaúj Vben.
 Szurok-korom. Atramentum e fuligine tedae. Kienruss. S. I.
 Szurok-olaj. Pisselacon. M. A.
 * Földi szurok. Asphaltum. Judenpech. Mitterp.
 SZURKOS. Piceus. M. A. Nem tolvaj, hanem csak szurkos a' keze. km.
 Szurkos fenyő. Taeda. M. A.
 Szurkos fonál. Filum picatum, cheleuma, filum sutorium. PP.
 Szurkos föld. Terra bituminosa. S. I.
 Szurkos gyánta. Pissasphaltus. M. A.
 Szurkos hant. Picea gleba. Káldi, 4. Esdr. 2. 9.
 Szurkos kezű. Fur. S. I.
 Szurkos orrú műves legény. Pázm. Kal. p. 691.
 Szurkos viasz. Pissecercon. M. A.
 Szurkosodik. A' ki szurkot forgat, meg szurkosodik. km. Dug. 1. R. p. 173.
 Szurkosság. Vajda, K. É. 1. K. p. 265.
 SZURKOZ, szurkozva. Impicat, picat. M. A.
 Bé szurkozva. Impicat, oppicat. M. A.
 Meg szurkozva. Impicat. M. A.
 Szurkozás. Picatio.
 Meg szurkozás. Impicatio. M. A.
 Szurkozott. Picatus. M. A.

SZUROM.

SZUROM.
 SZURMOS: feketéllő. Sz. D.
 Szurmos farkas. Sz. D.

SZUSZ.

SZUSZ.
 Egy szuszszal két munkát véghez vinni. S. I.
 Alig győzi szuszszal. km.
 SZUSZAK.
 Szuszakodik. Piszmog, pizmólódik, bibe-lódik. Sz. D.
 Mit szuszakodik? Sz. D.
 Szuszakol: keres, motoz, v. takar. Sz. D.
 Bé szuszakolták. Bé dugták. Sz. D.
 Föl szuszakolták. Föl keresték.
 Szuszakos. Villosus, hirsutus. S. I.
 Az oroszlán' szuszakos sörénye. Sz. D.
 SZUSZÁNY. FF. Arad, és Krassó Vben. E. F. Hunyad Vben.
 SZUSZÉK. Camera. CM. M. A. Pázm. Kal. p. 19. 477.
 Szuszéka. Ejus camera. Pázm. Pred. p. 780.
 SZUSZI.
 Szuszi muszi. Lentus, tardus, cunctator. S. I.
 SZUSZKÓ. Kemencze mellett lévő szurdék. Sz. D.
 Szuszkó. F. Bereg Vben.
 SZUSZMA. Lentus, tardus, cunctator. Pázm. Várad' orvoslása. p. 23. Kis Viczai, p. 532.
 Szuszmaság. Lentitudo, tarditas, cunctatio. Sz. D. S. I.
 Szuszma'lkodik. Agit lente, cunctanter, somniculose. Sz. D. S. I.

SZUSZMOG. Mussat, mussitat. S. I.
 SZUSZOG. Hiscit, mussitat. M. A. Ne szuszogj, mondd ki magyarán. km.
 Szuszogás. Mussatio, mussitatio. M. A.
 Szuszogó. Mussans, mussitans.
 Szuszogva jár, mint a' villám. km. Dug. 1. R. p. 86.
 SZUSZSZAN. Mussat, mussitat. S. I.
 Szuszszanni (motszanni) sem mert. Sz. D.
 Szuszszantja. Projicit, injicit. S. I.

SZUT.

SZUT.
 SZUTOR. F. Gömör Vben.

SZÚ.

SZÚ.

SZÚ. Teredo, caries. M. A. Kicsin a' szú, de elég kárt tézen. km.
 Szú-ette. Carie exesus.
 Szú-ette gerendák. Sz. D.
 Szú-fa. Origanum vulgare. Wohlgemuth. S. I.
 Szú-féreg. Pázm. Pred. p. 364. 609. 728.
 Szú-fészek. Pázm. Pred. p. 1037.
 SZUVAS. Cariosus, teredine tritus. M. A.
 Szuvas fa. Lignum cariosum. Sz. D.
 Szuvasodik. Carie corripitur. Sz. D. S. I.
 Szúasodik. idem.
 Szúasodás. Zvonarica, M. Post. 1. R. p. 2.
 Szuvaság. Caries, vermiculatio. S. I.
 SZUVAT. Crusta carie exesa.
 Le hullott fáról a' szuvat. Sz. D.

SZÜR.

SZÜR, szúrja. Pungit, jaculat. M. A.
 Által szúrja. Transfigit, transfodit. S. I.
 Bé szúrja. Infigit.
 Belé szúrja. Én lovat árulok, 's te belé szúrsz. Meos necto circinos. KV. p. 305.
 Föl szúrja. Punctim appendit, pungendo suspendit. S. I.
 Ki szúrja. Expungit, ejaculatur. M. A.
 Ötet is ki szúrta a' sok tüske. km.
 Le szúrja. Depungit, dejivit.
 Meg szúrja. Pungit, jaculat. M. A.
 SZÜRÁS. Punctio, jaculatio. M. A.
 Ki szúrás. Expunctio. M. A.
 SZÜRAT. Punctura, punctum.
 SZÜRAT (ige), szúratja. Curat pungi.
 Ki szúratja. Curat expungi.
 SZURDAL, szurdalja. Identidem pungit.
 SZURDÉK. Angulus, latebra. M. A.
 Szurdék-vétek. Faludi, N. E. p. 200.
 Szurdékos. Angulatus, angulosus, latebrosus. CM. M. A.
 SZURDOK. idem ac SZURDÉK. M. A.
 Szurdok. t. h. n. M. és E. Országban.
 Szurdokos. Latebrosus! Sámbar, p. 145.
 SZURDOGÁLja. Punctit. S. I.
 SZURKÁL, szurkálja. Saepius pungit. M. A. A' darázst ne szurkál. km.
 Szurkálás. Punctio. M. A.
 Szurkáló. Saepius pungens.
 SZÜRŐ. Jaculans, pungens, configans. M. A.

Szűrő gyak. *Jaculum, hasta, verutum.* M. A.
Fől szűrő, vagy Nyúzó gébics. *Lanius collurio.* S. I.
SZURT. *Macula, sordes, squallor.* Sz. D. S. I.
Szurtos. *Maculosus, sordidus.*
Szurtos gyermek. Sz. D.
Szurtosodik. *Sordet, sordescit.* Sz. D. S. I.
SZÜRVA. *Punctim.* PP.

SZÚTY.

SZÚTY.
SZÚTYOL. *Nyomorgat.* Sz. D.
SZÚTYONGAT, szutyongatja (nyomorgatja) a' szegényeket. Sz. D.

SZÜ.

SZÜK.

SZÜK. *Angustus, parvus, rarus, arctus.* M. A. Böben büdös, szükben édes. km.
Szük esztendő. *Sterilis annus.*
Szük idő. *Charitas annonae.* M. A.
Szük kezü. *Parvus, avarus.* S. I.
Szük kezűség. *Parcitas, avaritia.* S. I.
Szük költés. *Parsimonia, compendium.* CM.
Szük pénz. *Summa pecuniae egestas.* PP.
Szük termés. *Sterilis procreatio.* S. I.
Szük volta valaminek. *Raritas, paucitas, penuria.* S. I.
Szük volta miatt. *Propter penuriam.* Sz. D.
SZÜKE. *Ejus parcitas, ejus penuria.*
PéNZ' szüke. *Penuria pecuniae.*
Szükét látja. *Penuriam ejus rei patitur.* Sz. D.
SZÜKEN. *Parce, modice.* Késő szükén költeni, mikor minden elfogyott. *Sera in fundo parsimonia.* km.
SZÜKÍT, szükíti. *Arctat, minuit, penuriam facit.* M. A.
Szükitem mássát. Hozzá hasonlót nem igen tudok. S. I.
Szükitem párját. *Non facile ei parem invenero.*
SZÜKÖL. *Mintegy fázódva vagy részketve meg hunyázkodik.*
Szüköltt, vagy Szüklött az ajtó előtt. Sz. D.
Szükölködik. *Eget, indiget.* M. A.
Szükölködés. *Indigentia, penuria.* M. A.
Szükölködő. *Egenus, egens, inops, indigens, indigus.* M. A.
SZÜKÖN (idem ac SZÜKEN). *Parce.* M. A. A' ki szükön vet, szükön arat. *Qui parce seminat, parce metit.*
Szükön kell bálni: takarékosan. Sz. D.
Szükön terem. *Parce provenit.*
Szükön van. *Parum habetur.*
SZÜKÖS. *Indigus.* M. A. Monoszlai, Hit' oltalma. p. 313.
Nem szükös. *Pázm. Pred. p. 454. Kal. p. 509.*
SZÜKÖT látó. *Indigus.* Sz. D.

SZÜKSÉG. *Necessum, necessitas, necease, egestas, inopia.* M. A. A' szükség vasat tör. km. *Necessitas frangit legem.*
Szükség-hely. *Locus privatus, cloaca.*
Arnyék-szék. *Margit' Élete, Praynál. p. 276.*
Szükség-szék. *idem. Margit' Élete. l. c.*
Szükség' idején. *Tempore necessitatis.* *Pázm. Pred. p. 578.*
Szükség képpen. *Necessario.* M. A.
Szüksége. *Ejus necessitas.*
Szükségét mentt végezni. *Secessit alvum levaturus.*
Szükséges. *Necessarius.* M. A.
Szükségesen. *Necessarie, necessario.* M. A.
Szükséget lát. *Inopia premitur.*
Szükségtelen. *Non necessarius, supervacaneus, superfluous, S. I.*
Szükségtelenül. *Absque necessitate.*
SZÜKÜL. *Eget, arctatur.*
Meg szükül. *Arctatur, angitur it. Eget, indiget, in egestatem redigitur.* M. A. *Pázm. Kal. p. 568. 1093.*
Szükülés. *Egestas, penuria.*
Szükület. *Penuria, inopia.* Sz. D.
Szüküldök. Sz. D.
Szükültt. *Inopia, egestate pressus.*
Szükültt állapotban van. *Egestate premitur.*
Szükültten. *Egenter.* Sz. D.
Szükülttség. *Egentia, egestas.* Sz. D.

SZÜL.

SZÜL, szüli. *Parit, generat, gignit, enititur, procreat, progignit.* M. A. Vajudik a' hegy, majd egeret szül. km.
El szüli — el szülte a' gyermeket. *Partu levata est.*
Elöl szül. *Praegignit.* M. A.
SZÜLE. *Parens, genitrix.* CM. M. A.
Szüle-anya. *Avia.* Mikes Kelemen. p. 234.
* Vén szüle. *Vetola.* Sz. D.
Szüleje. *Ejus parens.* *Pázm. Pred. p. 348.*
Szüleink. *Parentes nostri.* M. A. Szüléink. PP.
SZÜLEMÉNY. *Foetus, partus, proles, soboles.* Sz. D. S. I.
Elme-szülemény. *Productum ingenii.* Sz. D.
SZÜLET. *Proles, soboles, genimen.* S. I.
SZÜLETIK. *Nascitur.* M. A. A' ki születt, meg is kell annak hálni. km.
Ki születik. *Enascitur.* M. A.
Meg születik. *idem.*
Születés. *Generatio, nativitas, partus.* M. A.
Születés' gáncsa. *Vitium naturae.* S. I.
Születés' napja. *Dies natalis, natalitia.* Franciscs.
Születése' napját ülli. *Diem suum natalem celebrat.*
Születet. *R. Nativitas.* *Margit' Élete, Praynál. p. 349.*
Született. *Natus, generatus, genitus.* M. A.
Születhető. *Generabilis.* M. A.
SZÜLESSÉG. *Barom-cledele, mint széna, szalma 's a' t. Vajda, 5. K. p. 82.*
SZÜLÉS. *Genitura, progeneratio, paritura, nixus, enixus.* M. A.
Szülés' fájdalmi.
Szülés' ideje. *Tempus partus.*
Szülés' mássa. *Secundinae.* S. I.
* Elöl szülés. *Praegenitura.* M. A.

Gyermek-szülés. *Partus prolis, puerperium.*
Idétlen szülés. *Abortus.*
SZÜLÖTT. *Effoetus, item Natus, genitus.* M. A.
Szülött nyelven. *In lingua nativa.*
* Első szülött. *Primogenitus.*
Szülöttem. *Nate mi, nata mea.* M. A.
Szülöttség- Genitura.
Első szülöttség. *Primogenitura.* *Pázm. Pged. p. 1078.*
SZÜLŐ. *Genitor, genitrix, generator, generatrix, parens.* M. A.
Szülő anya. *Genitrix.*
Szülő atya. *Genitor.*
Szülő aszszony. *Puerpera.* *Gyermek-ágyas.* S. I.
Szülő félben van. *Est partui proxima.* S. I.
Szülő föld. *Patria, solum natale.* Sz. D. S. I.
Szülő ház. *Domus puerperarum.* Sz. D. S. I.
Szülő munka. *Labor parturientis.* *Vajudás.* S. I.
Szülő szék. *Sella parturientis.* Sz. D.
Szülő tag. *Uterus, matrix.* S. I.
Szülök' átka. *Szüleideknek átka ostort fonhat nyakadra.* km.
Szüloke. *Minden, a' mi anya nélkül neveltetik föl.* Sz. D.
Szülős. *Parturiens.*
Szülös. *Telek Pest Vben.*
SZÜLT. *Editus in lucem v. edidit in lucem.*
Anyaszültt meztelen. *Nudus ut ex utero matris editus est.*

SZÜNYEG.

SZÜNYEG. *Tapes, tapetum, stroma.* M. A.
L. Szönyeg.
Szönyeg' rostja. *Fratelli.* M. A.

SZÜR.

SZÜR. *Gausape, laena.* M. A. Szür hozzát, palást rakj tüzet, bunda nyugodjál. km. *Faludi.*
Szür. *F. Baranya Vben.*
Szür-csuha. *Baeta, tunica gausapea.* M. A.
Szür-dolmány v. Dolmány-szür.
Szür-szabó. *Gausapearius.* PP.
Szür' újja. *Dug. km. 1. R. p. 158.*
* Dolmány-szür. *Tunica gausapea.*
Kis szür. *Gausape minus.*
Mákos v. Hajdina-szür. *VV. L.*
Öreg szür. *Gausape majus, longius.*
SZÜRÉ. *Ejus gausape.* *Kinek nem szüre, ne viselje.* km.
Ki tették a' szürét. *Ejectus est.*
SZÜRÖS. *Gausapatus.* M. A.
Szürös ember: paraszt.

SZÜRK.

SZÜRK.
SZÜRKE. *Fuscus.* M. A.
Szürke barát. *Franciscanus.*
Szürke evet. *Varius, variolus.* S. I.
Szürke haj. Sz. D.
Szürke ló. *Szürke lótól soha sem kérnek vámat.* km. *Igen, hanem a' gazdájától.*

Szürke papiros. Charta emporetica. Tarkaró papiros. S. I.
 Szürke szín. Leucophaeus. M. A.
 SZÜRKÍT, szürkíti. Fuscatur. M. A.
 SZÜRKÖNY.
 Szürkönnyödik. Vesperascit. Sz. D.
 SZÜRKÜL. Fuscatur v. vesperascit. Sz. D.
 Bé szürkült az idő. Bé estvéledett, bé sötétedett. Sz. D.
 Szürkület. Lux dubia, confinium lucis, et noctis. Sz. D. S. I.
 Estveli szürkület. Crepusculum. S. I.
 Reggeli szürkület. Diluculum. S. I.
 Szürkületkor. Advenitibus v. abscedentibus tenebris. S. I.

SZÜTY.

SZÜTY.

SZÜTYŐ. Öv-erszény. L. Tüszü, gyüszü. S. I.
 Szütyöke. Gryllus v. cicada. Sz. D.

SZÜ.

SZÜ.

SZÜ (SZÜV, SZÍV). Cor, cardia. M. A.
 Pázm. Pred. p. 1252. Prágai, p. 23.
 Szü-bánat. Morbus animi. S. I.
 Szü-cső. Aorta. Nagy ér. S. I.
 Szü-dobogás. Palpitatio cordis. M. A.
 Pázm. Pred. p. 520. 934. 1077.
 Szív-dobbantó hír. Faludi, E. M. p. 246.
 Szív-dobbantó izenet. Faludi, l. c.
 Szüv-epedés. Amaritudo cordis. S. I.
 Szüv-epesztő, Szüv-keserítő, Szüv-szomorító. S. I.
 Szüv-erősítő. Cordiale. S. I.
 Szü-fájás. Cardialgia, cordolium. M. A.
 Szü-fájdalom. idem. Pázm. Pred. p. 244.
 Szü-fogás. Deliquium. Pázm. Pred. p. 1080.
 Szü-fű. Cardiacia. M. A.
 Szü-gyökér. Aorta. S. I.
 Szü-gyötrelém. Cordis tortura, afflictio. S. I.
 Szü-hagyás. Animi defectio, deliquium, exanimatio. S. I.
 Szü' hálója. Praecordia, tela cordis. M. A.
 Szü-hártya, Szü-burok, Szü-tok. idem. S. I.
 Szüv-illetés. Animi affectio, commotio, perturbatio, motus. S. I.
 Szüv-illető. Animum movens, commovens, gravis. S. I.
 Szü' járása. Desiderium, cupiditas. S. I.
 Szü-jegy. Character animi. S. I.
 Szü' keménysége. Duritia cordis. M. A.
 Szü-kerék. E. F. Belső Szolnok Vben.
 Szü-kény. Passio. Sz. D.
 Szü-lebegés. Agitatio cordis. Sz. D.
 Szü-mardosó féreg. Pázm. Pred. p. 591.
 Szü nélkül való. Pázm. Pred. p. 765.
 Szü' nyugta. Animi tranquillitas, quies, conscientia. S. I.
 Szüv-rágó féreg. Faludi, E. M. p. 246.
 Szüv-szabásu. Cordiformis.
 Szü-szaggatás. Cordifragium.
 Szü-szaggató. Cordifragus. M. A.
 Szü-szakasztó. idem. M. A.

Szüv-szakadva való esedekezések. Faludi, E. M. p. 246.
 Szü-szomorúság. Moeror animi. Pázm. Pred. p. 592.
 Szü' szorongatása. Pressio cordis, animi angustiae. Pázm. Pred. p. 363. 591. 616. 1078.
 Szü-szorulás. Sz. D.
 Szü' tája. Praecordia. S. I.
 Szü-törő. Miserabilis, flebilis. S. I.
 Szüv' ürege, Szüv' odva. Ventriculus cordis. S. I.
 Szü-verés. Palpitatio cordis. S. I.
 Szü-vidító. Animum recreans. S. I.
 Szü-vizsgáló. Scrutator cordis. Pázm. Pred. p. 807.
 SZÜBÉLI. Cordialis. Pázm. Pred. p. 1017.
 Szübéli édességek. Pázm. Pred. p. 417.
 Szübéli fájdalom.
 Szübéli gyötrelém.
 Szübéli gyönyörűség. Pázm. Pred. p. 1053.
 Szübéli keserűség. Amaritudo animi. Vajda, 3. K. p. 197.
 Szübéli szorongatások. Faludi, T. É. p. 49.
 SZÜVE. Ejus cor. Nem kap rajta se szüve, se szemé. km.
 Szüve-fogyott. Pusillanimitis. S. I.
 Szüve' keserűségében. In amaritudine cordis sui.
 Szüve-szakadva. Magno cum cordis desiderio, cum cordolio. M. A.
 Szüve' szakadtában. idem. M. A.
 Szüve szerint. Juxta cor suum.
 Szüvébe veszi. Incordiat. M. A.
 Szüvéből gyűlöli. Ex animo detestatur.
 Szüvéen hordozza.
 Szüvére szállott. Ad cor ejus locutus est.
 * Föld' szüve. Föld' közepe. Pázm. Kal. p. 499.
 Harang' szüve. Pistillum campanae.
 Magunk' szüve. Pázm. Pred. p. 595.
 SZÜVELL, szüvelli. Diligit v. dolet, graviter fert. Vajda, 1. K. p. 86.
 Meg szüvelli. Faludi, U. E. 2. R. p. 23.
 Nem szüvelhette. Non potuit animo ferre.
 SZÜVEM. Mon coeum.
 Szüvem' fele. Amicus meus multum dilectus. S. I.
 Szüvem' gyökereiből. Ex intimo corde meo.
 SZÜVES. Charus, dilectus v. audax, animosus. S. I.
 Szüves kívánás. Sz. D.
 Szüvesedik. Animum sumit. Bátorodik. Sz. D.
 Szüvesen. Libenter, cordicitus. Örömet. S. I.
 Szüvesíti, szüvesíti. Bátorítja. Pázm. Pred. p. 809.
 Szüvesség. Dilectio v. animositas. S. I.
 Nagy szüvességgel viseltetik hozzá.
 SZÜVET. Animat. S. I.
 Szüvet vesz. Animatur. S. I.
 Szüvet vesz. Desperat, perdit animum, fiduciam. S. I.
 SZÜVETLEN. Micropsychos, corde carens, excors. M. A.
 Szüvetlenedik. Animum incipit perdere. S. I.
 Szüvetlenedik. Bátoralankodik. Sz. D.
 Szüvetlenség. Bátoralanság. Sz. D.
 SZÜVRE. Ad cor. Pázmán ht „Szüve“ Pred. p. 535.

Szüvre ható. Patheticus, animum penetrans.

SZÜVÜ.

Aszszony-szüvü. Effoeminatus. S. K.
 Bátor szüvü. Audax. Pázm. Pred. p. 1139.
 Egyenes szüvü. Ingenuus, recti cordis. S. K.
 Erős szüvü. Animosus, fortis animi. S. K.
 Jó szüvü. Boni cordis. S. K.
 Kemény szüvü. Durus, inhumanus. S. K.
 Kicsiny szüvü. Pusillanimitis.
 Lágy szüvü. Misericors, mollis. S. K.
 Nagy szüvü. Magnanimus. S. K.
 Nyílt szüvü. Aperti cordis. S. K.
 Nyúl-szüvü. Bátoratlan. Csuzi, Síp-szó. p. 55.
 Szüvűség.
 Jó szüvűség. Benevolentia.
 Nagy szüvűség. Magnanimitas.

SZÜCS.

SZÜCS. Pellio, pellifex. (SZŐCS. M. A.)
 Szücs. F. Veszprém Vben.
 Szücs-legény. Sodalis pellionis.
 Szücs-mester-ember. Pellio.
 Szücs-mesterség. Pellionatus.
 Szücs-munka. Opus pellionis.
 SZÜCSI. F. Heves Vben. Sz. P. Pest Vben.
 SZÜCSÖL, szücsöli. Pellionat.
 Róka-börrel szücsöli a' mentéjét. VM. p. 287.

SZÜGY.

SZÜGY. Armus. M. A. Pectus, thorax, torus pectoris. S. I.
 Szügy (Alsó, felső). FF. Nógrád Vben.
 Szügy-elő. Antilena, pectorale, averta. M. A.
 Csöngő szügyellő. Faludi, B. E. p. 85.
 Szügy-hám. Antilena, pectorale. S. I.
 Szügy' hegye. Pingviore thoracis pars. Brustkern. S. I.
 Szügy-hús. idem. S. I.
 SZÜGYE. Ejus armus.
 Szügye a' lónak. Pectus equi. PP.
 SZÜGYES. Vállas. Humerosus, pectorosus. IP.

SZÜNIK.

SZÜNIK. Cessat, desinit. M. A.
 Szünik a' haszon, támad a' kár. Lucrum cessans, damnum emergens. Faludi, N. U. p. 72.
 Meg szünik. Requiescit, desinit, desistit, cessat. M. A.
 Meg szüntt élni. Desiit vivere.
 Szün-nap. Dies festus, feriatius, vacuus. S. I.
 Szün-napok. Feriae, vacationes. S. I.
 SZÜNET. Vacatio, cessatio. M. A.
 Szünet nélkül. Sine cessatione, incessanter.
 Szünete. Ejus cessatio.
 Nincs szünete. Non habet requiem, incessanter.
 SZÜNETLEN. Indesinens. Pázm. Pred. p. 74. 1037.
 Szünetlenül. Indesinenter. M. A.
 Szünetlen való. Jugis, continuus. M. A.
 SZÜNÉS. Vacatio, cessatio. M. A.

Fegyver-szűnés. Armistitium.
Meg szűnés. Cessatio. M. A.
Törvény-szűnés. Juristitium.
SZÜNHETETLEN bűn. Delictum incessabile. Pázm. Pred. p. 349.
SZÜNTELEN. Assiduus, continuus, indesinens. M. A.
Szüntelen égő. Perpetuo ardens.
Szüntelen evés, rágódás. Addephagia. PP.
Szüntelen való. Jugis, continuus. M. A.
Szüntelenség. Perpetuitas. CM.
Szüntelenül. Jugiter, indesinenter, continue. M. A.
SZÜNO. Cessator. M. A.
SZÜNTET, szünteti. Facit ut cesset. S. I.
Meg szünteti. idem.
Szüntetés. Cessationia procuratio. S. I. Sz. D.
Szüntető. Cessationem causans.

SZÜR.

SZÜR, szűri. Percolat, it. Vindemiat. M. A.
Másnak szűr, maga szomjan marad. km.
Által szűri. Percolat. S. I.
Egybe szűri. Egybe szűrték a' levet. km.
El szűri. El szűrte a' tejet,
Le szűri. Colat, percolat. M. A.
Meg szűri. idem. M. A.
Őszve szűri. Concolat, v. commiscet, confundit. S. I.
Őszve szűri a' levet vele. S. I.
SZÜRCSÖL, szürcsöli (mintegy által szűri a' fogain). Sorbet, absorbet. PP.
Ki szürcsöli. Exsorbet. M. A. PP.
Szürcsöldögeli. Sorbillat. PP.
Szürcsölés. Sorbitio. PP.
Szürcsölhető. Sorbilis. PP.
Szürcsölve iszik, Pitissat. PP.

SZÜRDÖGEL, szürdögeli. Itidem colat. Sz. D.
Szürdögélés. Crebra colatio.
SZÜREDEK. Percolatum. M. A.
Szüredék' sonkolya, söpreje. Styma. M. A.
SZÜRENKEDIK. Sensim, et jeniter transfluit.
Le szürenkedik. Sensim defluit, destillat.
SZÜRET. Colatura. it. Vindemia. M. A.
Jókor jöszsz, el költt a' szüret. km.
Szüretel. Vindemiat.
Meg szüretel. Absolvit vindemiam.
Szüretelés. Vindemiatio.
Szüreti. Vindemialis, vindemiatorius. M. A.
Szüreti ebéd. Prandium vindemiale.
SZÜRETETT, Colatus, percolatus. M. A.
SZÜRÉS, Percolatio, colatio. M. A.
Meg szürés. Percolatio. M. A.
SZÜRÖGET, szürögeti. Repetitum colat.
Le szürögeti. Sensim percolat.
Szürögetés. Iterata colatio.
SZÜRÖ. Colans, colator, colum. M. A.
Szűrő. Vindemiator. M. A.
Szűrő edény. Colum, M. A.
Szűrő kalán. Ligula. S. I.
Szűrő kas. Sz. D.
Szűrő kosár. Qualus. M. A. Piscina colatoria, sporta fecaria. S. I.
Szűrő zsák. Saccus colatorius. Sz. D.
Szűrő szita. Colum. M. A.
Szűrő vászon. Linteum colatorium, S. I.
* Tēj-szűrő. Colum lactarium.
Szürődik. Lente transfluit.
Által szürődik. Transfluit, transmanat. S. I.
SZÜRÖTT, szürött, Percolatus, purgatus. M. A.

Szürtt meleg. „Nem kell nekem a' szürtt meleg“ ezt mondá egy Alsó Páhoki gazda, midőn sürgetnék, hogy kühát csináltatna a' szenelő szobájába. Szürtt vaj. Vízétől meg fosztott, 's ki olvasztott vaj. Sz. D.
SZÜRÜ, SZÜRÜTYÜ, SZÜRETYÜ. Colum, colatorium. Seiger. S. I.

SZŰZ.

SZŰZ. Virgo, item Castus. M. A. Rózsához az illat, szűzhöz a' szemérem, hozzá termett. km.
Szűz-anya. Virgo mater.
Szűz arany. Aurum solidum. S. I.
Szűz-fa. Vitex, agnus castus. Keuschlamm. S. I.
Szűz leány. Virgo, virgo intacta. Meg érdemli mint szűz leány a' koszorut. km.
Szűz leves. Jusculum purum, cui nihil est incoctum.
Szűz raj. Rajnak raja.
Szűz-tojás. Kakas nélkül rakott tojómány. S. I.
Szűz viasz. Cera virginea.
Szűz virág. Lilium, lilium, S. I.
Szűz virág-szál. idem.
SZÜZEN. Caste, pudice. M. A.
Szüzen él. Caste vivit.
SZÜZI, Virgineus, virginalis, virginarius. M. A.
Szüzi állapotban maradt. Sz. D.
SZÜZESÉG. Castitas, castimonia, virginitas. M. A.
Szüzeség' hártýája. Hymen. M. A.
Szüzeség' példája. Exemplum castitatis.
SZÜZSÉG. Virginitas. Szüzeség. M. A.
SZÜZZÉ tévő. Castificus. M. A.

M u t a t ó

(T-ból.)

TA.

T A.

TAB, tabajd, tabány, tabdi, tabód.
TACZ, taczos.
TACS, tacsilló, tacsikánd, tacsító.
TAFOTA.
TAG, tagad, tagja, tagol, tagonként, tagos, tagít.
TAGY, tagyon, tagyos.
TAH, tahi.
TAHÁT.
TAJ, tajd, tajk, tajna, tajó, tajt.
TAK, takács, takar, takony, taksony, takta.
TAL, tala, talabor, talamás, talicska, taliga, talp, taltos.
TALAN.
TALIÁN.
TALLÉR, talléros.
TAMARIK.
TAMÁS, tamásda, tamási.
TAMBURA.
TAN, tana, tanakodik, tanács, tanács, tancs, tanít, tankó, tanol, tanó, tanórok, tanu, tanul.
TANY, tanya.
TAP, tapad, tapasz, tapás, tapint, tapló, tapod, tapog, tapogat, taporján, tapos, taps.
TAPOLCZA.
TAR, tara, taracz, taraglya, tarangy, taras, tarattyú, taráz, tarcz, tarcs, tard, taréj, tarék, targancz, tarh, tarisznya, tarj, tark, tarna, tarnó, tarol, taros, taró, tarpa, tarsoly, tart, tarul.
TAS, tasád, taskony, tasnád, tasolya, tassoly.
TASZ, taszár, taszigál, taszít, taszkas, taszlár.
TAT, tatja, tataroz.
TATA.
TATÁR, tatárka, tatáros.
TATT.
TAV, taval, tavasz.

TÁ.

TÁB, tábit, tábla, tábor.
TÁCZ, tácza.
TÁCS.
TÁG, tágan, tágas, tágit, tágodalom, tágul.
TÁJ, tája, tájas, tájban, tájbeli, tájék, tájon.
TÁK, tákja, tákos, tákó.

TÁL, tála, tálal, tálas, tálka, tálnok.
TÁLY, tálygú, tályog, tályya.
TÁM, támad, támasz, táméntalan, támogat, támolog.
TÁN.
TÁNCZ, táncza, tánczi, tánczol, tánczos.
TÁNT, tántor.
TANY, tányér.
TÁP, tápa, tápé, táplál, táplán.
TÁR, tára, tárad, táral, táraszt, tárgy, tári, tárkány, tárkony, tárnok, táron, tároga, táros, társ, tárva.
TÁS, táska.
TÁT, tátás, táté, tátika, tátint, tátog, tátony, tátorján, tátos, tátott, tátó, tátság, tátvá.
TÁTTA.
TÁV, távozik, távul.

TE.

TE, teeg, teez, tenként, tennen, tied, téged.
TEÁTRUM.
TEB, tebe.
TECS, tecső.
TEG, tege, tegetlen, tegett, tegez.
TEHÁT.
TEHÉN, tehene, tehenedik, tehenes, tehenez.
TEK, teke, tekeny, teker, teként.
TEL, telcs, telek, telep, televény, teli, telik, telle.
TEM, temérdek, temet.
TEMPLOM, temploma, templomi, templomos.
TENG, tengelicz, tenget, tengés, tengő.
TENGER, tengere, tengeren, tengeri.
TENK, tenke, tenkre.
TENY, tenye, tenyér, tenyészik, tenyő.
TEP, tepe, tepeczkel, tepely, tepke, tepszi.
TER, terbeléd, tercs, tere, tereb, terecsen, terengye, tereget, terel, terem, tereszténye, tergenye, tergélye, terh, terít, terj, ternye, ternyő, terep, terül.
TERESTYÉN.
TERJÉK.
TEST, teste, testes, testetlen, testi, testség, testü.
TESTAMENTOM, testámentoma, testámentomi.
TESTOVA.

TESZ, teddegel, teedelem, teendő, tchet, tékony, tétel, tétemény, tetet, tett, tettet, téve, tévés, tévő.
TET, tete, tetem, tető.
TETSZIK, tetszdegel, tetszet, tetszeti, tetszés, tetszhetik, tetsző.
TETÜ, tetves.
TEVE, tevés, tevész, tevészet.
TEVEL, teveli.

TÉ.

TÉ, téboly, tékozol, tétova.
TÉGELY.
TÉGLA, téglás, tégláz.
TÉHELY, téhelyez.
TEJ, teje, tejed, tejell, tejes, tejetlen, téjjel.
TEKA.
TÉL, telet, télen, teletazaka, téli, télre.
TÉNTA, téntás, téntáz.
TÉNFEREG.
TÉNY, tényő.
TÉP, tépdel, tépe, tépeget, tépel, tépemény, tépelt, tépés, tépő, tépve.
Tér (név), térd, téreget, térel, téren, téres, térség, térül.
TÉR (ige), téres, térhetetlen, térít, térj, téro, tértt.
TÉS, tésla, téssá.
TÉSZTA, téasztás.
TÉT.
TÉV, tévedik, tévely, téveszt.

TI.

TIBÓLD.
TIBOR.
TIBURCZ.
TICZE.
TIGRIS.
TIHANY.
TIK, tikacs, tikácsol, tikos, tikván.
TIKK, tikkad, tikkan, tikkaszt.
TIL, tilaj, tilalom, tild, tilos, tilt, tilu.
TILI.
TILINKA, tilinkáz.
TIM, tima, timár.
TIMM, timmed.
TIMPORÁL.
TINCS, tinesel, tincsödik.
TINI.
TINNYE.
TINÓ, tinód.

TIP, tipod, tipor, tippan, tippá.
 TIP, tipeg, tipiczkiél.
 TIRI, tiricsél, tirihol.
 TISZA, tiszán.
 TISZT (fő-név), tisztbéli, tiszte, tisztel, tisztes, tisztí, tisztség.
 TISZT (társ-név), tiszta, tisztít, tisztogat, tisztul.
 TITOK, titka, titkol, titkon, titkos, titoknok, titoktalan.
 TITT, tittó.
 TITUL, titulál, titulus.
 TIVADOR, tivadarcz.
 TIVORNYA, tivornyáz.

TÍ.

TÍ, tiétek, tinnen.
 TÍTUS.
 TÍZ, tized, tizen, tizes, tízser.

TO.

TOB, toba, toborzok, tobosz, toboz, tobzódik.
 TOBÁK, tobákol, tobákos.
 TOJIK, tojás, tojomány, tojó.
 TOK, toka, tokaj, tokja, tokla, toklász, tokló, tokmány, tokod, tokorcs, tokos.
 TOL, tolakodik, tolakozik, tolás, tolható, tolong, tolu, tolu.
 TOLL, tolla, tollas, tollatlan, tollaz, tollázkodik, tollu.
 TOLMÁCS, tolmácsol.
 TOLNA, tolnai.
 TOLVAJ, tolvajkodik, tolvajol, tolvajos, tolvajság, tolvajul.
 TOM, tomaj, tomb, tomi, tomor, tomp.
 TONK, tonka, tonkít, tonkul.
 TONNA.
 TOP, topa, topán, topló, topog, topoly, toponár, topor, topos, toppad, toppan, toprong.
 TOR, torb, torcs, torc, torh, torj, torm, torna, toroczko, torok, torol, torongy, torpad, torzs, torty, torvaj, torz.
 TORMÁTILLA.
 TORONY, tornya, tornyikol, tornyos, tornyoz, tornyú, toronya, toronytál.
 TORTÁTA.
 TOSZ, toszít, toszogat, toszó.
 TOTOLÁZ.
 TOTY, totya, totyma, totyog, totytán.

TÓ.

TÓ, tova, tovúl.
 TÓ, tócsa, tócska, tóka, tós, tava, tavas, tavi.

TÓBIÁS.
 TÓKA.
 TÓL.
 TÓLD, tóldal, tóldalag, tóldalék, tóldás, tóldott, tóldomás, tóldog, tóldul.
 TÓR.
 TÓT, tóti, tótos, tótság, tótul.

TŐ.

TŐBB, többed, többen, többes, többé, többi, többít, többje, többnyi, többre, többől, többség, többször, többül.
 TŐBÖR, tőbörzsök.
 TŐK, tőkebb, tőked, tőketlen, tőkél, tőkét, tőkent, tőköl, tőkös.
 TÖL, tölgy, tölös, tólt.
 TÖM, tömetlen, tömény, tömés, tömjény, tömkeleg, tömö, tömör, tömös, tömött, tömö, tömp, tömve.
 TÖNK, tönköly, tönkö.
 TÖNY, tönyc.
 TÖP, tőpör, tőpped, tőpött.
 TÖR, törcs, tördel, tördemicz, töredelem, töredék, török, törekedik, törekeszik, töröt, törötlen, törék, törés, törheszt, törhetetlen, törík, törköly, töröcs, töröl, töröny, törött, törő, törpe, törzs, történik, törtöly, törtt, törve, törvény.
 TÖRÖK, törökös, törökség, törökül.
 TÖZ.

TŐ.

TŐ, tőből, tőke, tős, tőve, tővis, tővös.
 TŐCSÉR.
 TŐL, tőled, tőlem. 's a' t.
 TŐLGY, tőlgye, tőlgyel, tőlgyes.
 TŐR, törbe, törk, törrel, törös.
 TŐSÉR, tősérkedik, tősérség.
 TŐZEG, tőzeke, tőzekel, tőzekes.

TR.

TRÁDOR.
 TRÁGÁR, trágárokodik, trágárság.
 Trágya, trágyal, trágás, trágáz.
 TRÉBELY.
 TRÉCS, trécsél.
 TRÉFA, tréfál, tréfás, tréfaság, tréfátalan.
 TRENC SIN.
 TRÉZSIA.
 TRIZSÁKOL.
 TROMBITA, trombitál, trombitás.
 TROMF, tromfol.
 TRPÜSZ, trpüszent.
 TRUFA, trufál, trufás.
 TRUTZ, trutzol, trutzos.

TÚ.

TUB, tuba, tubi, tubia, tubin, tuboly.
 TUCZAT.
 TUD, tudakozik, tudalom, tudatlan, tudákos, tudálékos, tudás, tudhat, tudni, tudomány, tudomás, tudó, tudta, tudva.
 TUH, tuhad, tuhaszt, tuhul.
 TUKMA, tukmál.
 TULAJDON, tulajdona, tulajdonít, tulajdonos, tulajdonság, tulajdonul.
 TULIPÁN.
 TULOK, tulka.
 TUNG, tungra.
 TUNY, tunya, tunyít, tunyog, tunyul.
 TURB, turba, turbék, turbikál, turbikol, turbokol, turbolya.
 TURUNTUL.
 TURUL, turuli.
 TUS, tusak, tusakodik, tuskáz, tuskó, tusnya.
 TUSZ, tusza, tuszokol, tuszony, tuszúl.
 TUT, tutaly, tutu.
 TUTYMA, tutymaság.

TŰ.

TŰL, tulba, tulakozik, túli, túlnan, túlsó.
 TŰR (ige), túrat, túrás, túrdogál, túréz, turkál, túró.
 TŰR (név), tura, turcsok, túrd, turgony, túria, turony, túros, túrócz, túrzó.
 TŰTOR, tútorság.
 TŰZ, tűzok.

TŰ.

TŰD, tüdő.
 TŰKÖR, tükre, tükrös.
 TŰNIK, tündik, tünekedik, tünemény, tünet, tünés, tüng, tünö, tüntet.
 TŰR, türedék, türemlik, türet, türetett, türetlen, türés, türije, türk, türodzik, türozik.
 TŰSZ, tüszököl, tüszszent, tüszü.
 TŰTŰ.
 TŰTT, -tüttös.

TŰ.

TŰ, tübéli, tüdzi, tús, tüves, tüz.
 TŰR, türedelem, türelem, türetlen, türés, türihet, türom, türó, türtet, türtözik, türeve.
 TŰZ, tüze, tüzel, tüzes, tüzi, tüzön, tüzre, tüzről, tüztől, tüzzel.

T.

TA.

TA.

TA, TE. Sunt suffixa adverbium generantia ut: Gyakorta, százszorta, szerte, szinte. etc.

TAB.

TAB. F. Somogy Vben.
 TABAJD. F. Fejér Vben.
 TABÁNY. Sorba jár, mint a' Tabányi bíróság. km. Dug. 1. R. p. 203.
 TABDI. Sz. P. Pest Vben.
 TABÓD (Kis, nagy). Sz. PP. Tolna Vben.

TACZ.

TACZ.
 TACZOS.

Taczos patak. E. Folyó víz Csík Székében.

TACS.

TACS.
 TACSILLÓ. Hajdu-városi Telek. Csárda Szabolcs Vben.
 TACSKÁND. Sz. P. Vas Vben.
 Nemes Tacskánd. F. Vas Vben.
 TACSKÓ. Canis vertagus. Dachshund. Apró füttyészó vadász-eb. S. I. Canis militaeus. NC. p. 131. Canis vestigator. Mint a' tacsók, ugyan föl füttyézik. km. Cybaritici canes. M. A. Tacsók mindent föl fityeréznek. Káldi, Innepn. Pred. p. 183.
 Te tacsó.
 Ki csatlott tacsók. Faludi, N.E. p. 51.

TAFOTA.

TAFOTA. Bombycina multitia, tafetum. PP.
 Tafota-alma. Malum tafetum. S. K.
 Tafota-gyomrá kényes ember. Káldi, Innepn. Pred. p. 67.
 Tafota-kárpit. Tapetum. Faludi, N. A. p. 32.
 Tafota-palást. Faludi, N. U. p. 179.

TAG.

TAG. Membrum, artus. M. A. item Com-membrum.
 Tag-el-alvás. Membri stupefactio. S. I.
 Tag-el-esés. Paralysis. S. I.
 Tag-szaggatás. Arthritis, morbus articularis. S. I.

* El esett tag. Membrum paralyticum. S. K.

El fagyott tag. Pernio. S. K.
 Iz-tag. Artus, membrum. S. K.
 Levelező tag. Membrum correspondens. Marha-tag. Sz. D.
 Rendes tag. Membrum ordinarium.
 Szó-tag. Syllaba. S. K.

Tiszteletbeli tag. Membrum honorarium.
 TAGAD, tagadja. Negat, inficiatur. M. A.
 El tagadja. Abnegat, denegat, pernegat. M. A.

Ki tagadja. Abnegat, excludit. M. A.
 Ki tagadja a' fiát. Filium abdicat. PP.
 Ki tagadja javaiból. Exhaeredat. PP.
 Meg tagadja. Denegat, pernegat, abnegat. M. A.

Viszsa tagadja. Canit palinodiam, revocat verba. S. I.

Tagadás. Negatio, inficiatio. M. A. Törvényben tagadás jó. km. Sceleri nunquam defuit oratio. M. A.

Csoportos tagadás. Faludi, T. É. p. 261.
 El tagadás. Abnegatio. M. A.
 Ki tagadás. Abnegatio, exhaeredatio, exclusio. M. A.

Meg tagadás. Abnegatio. M. A.
 Száraz tagadás. Faludi, T. É. p. 254.
 Viszsa tagadás. Palinodia, retractatio, revocatio. S. I.

Tagaddogal, tagaddogalja. Negitat. M. A.
 Tagadhatatlan. Non inficialis, quod negari nequit. M. A.

Tagadható. Inficialis. M. A.
 Tagadom-szabású. Subnego. M. A.
 Tagadó. Inficiator, negativus. M. A.
 Tagadó ige. Particula negans. Pázm. Kal. p. 867.

Tagadó válasz. Repulsa. S. I.
 Tagadólag. Negative. Sz. D.
 Tagadva. Negando, inficiando. A' világ tagadva szaporodik. km.

TAGBA.
 Nagy tagba szakadtt marha. Sz. D.
 TAGBAN. In membro, in frusto.
 Egy tagban vannak földjei. Agros in uno continuo habet.

TAGJA. Ejus membrum. Mellynek én is akármí kicsiny tagja, de tagja valék. Cujus ego quondam pars quotacunque fui.

Semmi tagja nem ép. Nullum membrum habet integrum.

TAGOL, tagolja. Fustigat, verberat, flagellat. M. A. it. Deartuat, dissecat, membratim concidit. Pázm. Pred. p. 19. 127. 777.

Föl tagolja. Membratim dissecat, dismembrat. S. I.

Le tagolja. Deartuat. Dug. km. p. 3.
 Meg tagolja. Fustigat, pulsat, verberat. M. A.

Öszve tagolta. Consecuit v. fustigavit.
 Tagolás (Taglás. M. A.). Fustigatio, verberatio.

Taglat. Analysis. Sz. D.
 Tagló a' mészárosoknál, mellyel az ökröt agyon ütik.

Föl tagoló. Anatomicus. S. I.
 TAGONKÉNT: Membratim. M. A.
 TAGOS. Membrosus. M. A.
 Tagosság. Membrositas. Sz. D.
 TAGÚ.

Nagy tagú. Membrosus. Sz. D.

TAGY.

TAGY.
 TAGYONY. F. Szala Vben.
 TAGYOS (Kis, nagy). Sz. PP. Komárom Vben.

TAH.

TAH.
 TAHI. Sz. P. Pest Vben.

TAHÁT.

TAHÁT. R. Igitur, quapropter. Most TEHÁT. M. A.

TAJ.

TAJ.
 TAJDOK (mint Undok). Turpis. PP.
 Tajdokol, tajdokolja. Turpat. Sz. D.
 Tajdokság. Turpitude. Sz. D.

TAJK.
 Tajkos. Testudo. Tekenős béka. S. I.
 TAJNA. F. Bars Vben.
 TAJÓ. Sz. P. Kis Kunságban.
 TAJTEK. Spuma. M. A. Ollyan, mint a' tajték. km. Pázm. Pred. p. 70.

Tajték-fű, Hab-fű, Saponaria, lanaria. Seifenkraut. Szappan-fű. S. I.
 Tajték-gomba. Viz-tapló. Spongia. Sz. D.
 Tajték-harmat. Achné. M. A.
 Tajték-kő. Pumex. M. A.
 Tajték-kő-szabású. Pumicosus. M. A.
 Tajték-kövel csiszolja. Pumicat. M. A.
 Tajték-pipa. Faica e spuma marina. S. K.
 Tajték-szedés. Despumatio. S. I.
 Tajték-szedő. Ligula, cochlear despumatorium. S. I.

Tajték-lúrás. Despumatio, spumatio.
Telegdi, Felelet. p. 68.
Tajték. Ejus spuma.
Tajtékját el hánya. Despumat. M. A.
Tajtéki. Spumeus. M. A.
Tajtékos. Spumosus. M. A.
Tajtékozik. Spumat, spumescit, dispumat,
exspumat. M. A.
Ki tajtékozik. Exspumat. M. A.
Meg tajtékozik. Spumescit. CM.
Tajtékozás. Spumatio. M. A.
Tajtékozó. Spumans. CM. M. A.
Tajtékozott. Spumatus. M. A.
Bé tajtékozott. idem. CM.

TAK.

TAK.
TAKÁCS. Textor. CM. M. A. Három ta-
kács egy ember. km.
Takács-csónak. Radius textorius. M. A.
Takács-mű. Textrina. M. A.
Takács-műhely. Textrinum. CM. M. A.
Takácsi. Textorius. M. A.
Takácsi. F. Veszprém Vben.
Takácsol.
Takácsolás. Textura. M. A.
Takácság. Textura. CM.
TAKAR, takarja. Velat, tegit, operit v.
legit, colligit, recondit. Jobb magá-
nak hamut, mint sem másnak lisztet
takarni. km.
Bé takarja. Obtegit, involvit, colligit.
M. A.
Belé takarja. Involutit.
El takarja. Contegit, obtegit, S. I.
Föl takarja. Complicat, contollit, re-
colligit. M. A.
Ki takarja. Evolvit.
Le takarja. Detegit, reteggit. S. I.
Meg takarja. Meg takarta magát.
Őszve takarja. Convolvit.
Takarás. Plicatura, collectio, tectio. M. A.
Be takarás.
Széna-takarás. Foenilegium.
Takarék. Velum, velamen, operimentum.
it. Fruges collectae, reconditae, re-
positae. S. I.
Takarék-papiros. Charta emporetica.
Takarékos. Frugalis, parcus. M. A.
Takarékos épület. Aedificium compen-
diosum.
Takarékosan. Frugaliter, parce. Idővel,
pénzzel takarékosan kell bánni. km.
Takarékosság. Frugalitas, parsimonia.
Takargat, takargatja. Protegit, obtegit.
M. A.
Takargatás. Protectio. M. A.
Takargató. Protector. M. A.
Takarhatatlan. Quod velari nequit.
El takarhatatlan bolondság. Insepibilis
stultitia. M. A. p. 70.
Takarít, takarítja. Colligit, obtegit. M. A.
Egybe takarítja. Convolvit, complicat,
corradit, colligit. M. A.
El takarítja. Tollit e medio, removet
v. colligit recondit v. sepelit. S. I.
Ki takarítja. Educit, effert. S. I.
Takarítás. Collectio, complicatio, con-
gregatio. M. A.
Egybe takarítás. Convolutio, collectio.
M. A.

El takarítás. Tumulatio, inhumatio. S. I.
Takarító. Recondens. M. A.
Takarmány. Collectum, reconditum, repo-
situm. Sz. D.
Takarodik. Abit, abscedit, discedit v. col-
ligitur, congregatur. S. I.
Alá takarodik. Decurrit, defluit. S. I.
El takarodik. Abit, abscedit, discedit.
Káldi, Apoc. 6. 14.
Föl takarodik. Sursum se recipit, as-
surgit, emigrat. M. A.
Ki takarodik. Exit, excedit, emanat. S. I.
Takarodás. Abscessus.
Takarodó. Abscedens.
Takarodóra harangoznak. Ignitegium
pulsant. PP. Nyugodalomra, tűz-be-
födésre harangoznak. Sz. D.
Takaró. Velans, tegens, colligens, con-
volvens. M. A. Volva. CM.
Takaró háj. Omentum, mesenterium. S. I.
Takaró papiros. Charta emporetica. PP.
Takaró vászon. Emporetica, segestre
cannabinum. PP.
Bé takaró. Involutum, collector. M. A.
Takarózik. Tegitur, se se contegit.
Pázm. Pred. p. 847.
Takarozik. Faludi, U. E. 2. R. p. 56.
Ki takarozik. Faludi, N. U. p. 129.
Takarozott hulladék. Faludi, N. E.
p. 56.
Takarúl. Congregatur, congeritur.
Bé takarúlt. Congessit, recondidit pro
hyeme recondenda.
Takarulás. Convection, congregatio, con-
gestio.
Takarulás' ideje. Tempus convectionis.
Takaruló.
Takarulót huztak. Signum dederunt
campana pro sepultura.
Takarva. Tecte, velate.
Bé takarva. Involute. M. A.
Takarvány. Collectum, depositum, bona
quaesita, reposita, collecta. M. A.
TAKONY. Pituita, mucus narium. M. A.
Taknyos. Mucosus, pituitosus. M. A.
Taknyosság. Mucositas. Pázm. Pred. p. 74.
Taknyosul. Mucosus redditur.
TAKSONY. FF. Pest, és Posony Vkben.
TAKTA. Folyó víz Szabolcs, és Zemplin
Vkben.
Takta-Kenez. F. Szabolcs Vben.
Takta-köz. Sziget Szabolcs Vben.

TAL.

TAL.
Tal-patak. E. Folyó víz Három szék
Székében.
TALA. Patak Vas Vben. Kisfaludnál sza-
kad a Rábába. Ezen víz' befolyásánál
mentek által a' Törökök a' Rábán
1664 a' szent Gothárdi ütközetben.
Ezt az ütközetet, hol a' Francziák is
részt vettek, igen körülállásosan le-
írja Sacy, Hist. gen. de Hongrie. Tom.
3. Yverdun, 1780. pag. 33. et seq.
Tala-bér. Praemium inventionis.
Tala' patka (mint Szala' patka). F. Vas
Vben.
Talács. E. F. Zaránd Vben.
Talács' falva. E. F. Belső Szolnok Vben.

Talál, találja. Invenit, nanciscitur, re-
perit it. Tangit, attingit. M. A. Vak
is talál olykor egy garast. km.
El találja. Ha el akarod találni a' célt,
följebb arányozz. km.
Találd el. Divina. PP.
Találd el, mit gondoltam. Sz. D.
Elöl találja. Obviat, obviam habet. M. A.
Föl találja. Ha ma egy órát hijába el-
mulasztottál, holnap egész nap azt
föl nem találsz. km.
Ki találja. Adinvenit.
Meg találja. Invenit, reperit. M. A.
Ez az ez a' korsó meg találta dugóját. km.
Reá talál. Incidit, reperit, offendit.
M. A. Reá talált a' zsák a' foltra. km.
Találás. Inventio. M. A.
Meg találás. idem.
Szent kereszt' föl találása. Inventio S.
crucis.
Találatlan. Irreperitus. M. A.
Meg találatlan. Impervestigabilis.
M. A.
Meg található. Pervestigabilis. M. A.
Találkozik. Obvenit, invenitur, reperitur.
A' nagy urnak is találkozik ura. km.
Őszve találkozik. Coincidit, obviat. M. A.
Őszve találkozás. Occursus, obviatio. S. I.
Találmány. Inventum. M. A.
Találmánya. Ejus inventum. Ez is az ő
találmánya. Sz. D.
Találmányos. Inventiosus. S. I.
Találmányos elme. Fertilis ingenii. Sz. D.
Találó. Inventor, repertor. M. A.
Találós. Inventiosus. S. I.
Találós mese. Aenigma, quaestio per-
plexa.
Találósdi. Myinda. S. I.
Találósdi játszik. Sz. D.
Talált. Inventus, repertus.
Talált gyermek. Expositus, projecti-
tius. S. I.
Találvány. Inventio, inventum. M. A.
Talám. Forsan, fortassis, fortasse, forsi-
tan, forte. M. A. Hodie usitatus
„ Talán “
Talámmal szól. Dubitanter loquitur,
ambigendo dicit. M. A.
Talámoz. idem. Ne talámozz. Sz. D.
Talántán. Fortasse. M. A.
Talán. idem ac Talám.
De talán.
Ha talán. Si forte.
Még talán. Forte adhuc.
Talántán. Fortasse.
TALABOR. Terebélyes, terepes. Sz. D.
Nagy talabor kalapot tett a' fejére.
Sz. D.
Talabor. Folyó Marmaros Vben.
Talabor' falva. F. Marmaros Vben.
TALAMÁS. F. Bereg Vben.
TALICSKA. Burdo. M. A. Unirotum, pa-
bo. Torboncza, tolyóka. S. I.
Taliczkáz. Talicskán hord.
Ki talicskázza. Talicskán ki hordja.
TALIGA. Vectabulum, cisium, carruca,
bigae, birotum. M. A.
Taliga-kerék. VV. L.
Taliga-vezér az ekében.
Taligás. Cisiarius, carrucarius. M. A. Félre
taligás, a' szekér jön. km.
Taligáz. Biroto vehitur, v. utitur. Faludi,
N. E. p. 45.

TALP. *Planta pedis*, basis. M. A. Ha szerkered nincsen, talpad készen legyen. km.

Talp. F. Bihar Vben.

Talp-bőr. Sz. D.

Talp-hajó. Ratis, navis trabica. S. I.

Talp-kő. *Lapis fundamentalis*, fundamentum. Sz. D.

Talp-nyom. *Vestigium*. M. A.

Talp-nyomdok. idem. M. A.

Talp-tétel. *Depositio fundamenti*. Sz. D.

* Csizma-talp. *Planta cothurnaria*. S. K.

Eke-talp. *Dentale*. S. K.

Fa-talp. *Calopodium*. NC. p. 451.

Fontos talp. *Dug*. km. 1. R. p. 224.

Gyámol-talp. *Anconiscus*. S. K.

Ház-talp. *Basis domus*. Sz. D.

Kerek-talp. *Orbile*. NC. p. 239.

Láb-talp. *Planta pedis*. S. K.

Oszlop-talp. *Stylobata*.

Szány-talp. *Solea trahae*. S. K.

Talpa. *Ejus planta pedis*, *ejus basis*. Úti fűvet tett a' talpa alá. km: El szökött.

Talpac. „On donne ce nom à l'infanterie réglée, et enrégimentée“ Lásd SACY-nak előbb említett munkáját, Tom. 3. p. 265.

Talpal, talpalja. *Subducit cothurnos*.

Meg talpalja a' sarut. *Suppingit calceos*. PP.

Talpalás. *Supplantatio calceorum*. S. I.

Talpalat. *Supplantamentum calceorum*.

Talpall. Talpon áll v. megy.

El untam egész nap talpallani. Sz. D.

El talpallott. *Abiit pedes*.

Talpalló. A' nadrág' kengyele. Sz. D.

Talpas. *Plancus*, *planipes*, *pansa*, *plautus*, *plotus*, *palmipes*. M. A.

Talpas. F. Arad Vben.

Talpas bíró. *Judex pedaneus*. S. I.

Talpas óra. *Horologium mensale*. S. I.

Talpas vitéz. *Miles pedestris*. Hajdu. S. I.

Talpat. Talpat vet. Sz. D.

Talpatat. *Subductura*.

Talpig. *Ad talos usque*.

Talpig érő ruha. *Vestis talaris*.

Talpig érő palást. *Palla*. NC. p. 449.

Talpig ismérjük. *Intus*, et in cute notus. Faludi, E. M. p. 102.

Talpnyi. *Amplitudine unius plantae pedis*.

Egy talpnyi földje sincs.

Talpodja. R. Calcat. S. I.

Talpon áll. *Vigilat*, stat. Pázm. Pred. p. 1255.

Talpon állás. *Vigilantia*. S. I.

Talpon álló. Csuzi, Tromb. p. 176.

Talpra esik. Nem minden tréfa esik talpra. km.

Talpra esett ember.

Talpu.

Fa-talpu barát. *Franciscanus*. Pázm. Kal. p. 143. 437.

Fa-talpu czipellés. *Calones*. CM.

TALTOS. R. *Sapiens*, *doctus*, *magus*. B. Át.

Taltosok. R. *Druides*, *druidae*, *magi*. A' régi pogány magyarok' bölcsei 's papjai. S. I.

TALAN.

TALAN, TELEN. *Affixa nominibus privationem significant, ut: Haszontalan,*

dologtalan, oktalan, esztelen, szemtelen, szertelen 's a' t.

TALIÁN.

TALIÁN. *Italus*. Olasz.

Talián ország. *Italia*. Olasz ország.

Talián pohár. *Crater*, *cymbium*. CM. M. A.

TALLÉR.

TALLÉR. *Numus vallensis, uncialis*. S. I.

Ránczos mint a' gallér, kerek mint a' tallér. km.

Fél tallér. *Medius imperialis*. S. K.

Két forintos tallér. *Diflorenarius imperialis*. S. K.

Koronás tallér. *Philippeus imperialis*. S. K.

Kurta tallér. *Imperialis 30 grossorum*. S. K.

Lázsis tallér.

TALLÉROS. Játék-gazda. *Tallierer*. S. I.

Talléroskodik. Játék-gazdát tesz. S. I.

TAMARIK.

TAMARIK. *Tamarica*, *tamarix*. M. A.

TAMÁS.

TAMÁS. t. f. n. *Thomas*. M. A. A' mi másé, nem Tamásé. km.

Tamás vagyok benne. *Dubito*.

Szent Tamás már a' mi pátronusunk.

Epist. Széch. Tom. 2. p. 271.

Tamás' falva. FF. Gómör, Szepes, Torontál Vben. E. FF. Kolos Vben, és Három szék Székében.

Tamás-hantóka. E. Hegy Doboka, és Torda Vben.

Tamás' háza. Sz. P. Posony Vben.

Tamás' pataka. E. F. Hunyad Vben.

Tamás' telke. Sz. P. Gómör Vben. E. F. Hunyad Vben.

Tamás-vár' alja. F. Ugocsa Vben.

* Disznó-ölő Tamás.

Új falusi Szent Tamás. S. Thomas de Villa nova. Csuzi, Sip-szó. p. 353.

TAMÁSDA. F. Bihar Vben.

TAMÁSI. t. h. n. M. és E. Országban.

TAMBURA.

TAMBURA. *Systrum*. Káldi, 1. Reg. 18. 6

Lásd alább „Tombora“.

TAN.

TAN.

TANA. F. Vas Vben.

TANAKODIK. *Suspicator*, *confert rationes*, *consilia*. Sz. D.

Tanakodás. *Consultatio*.

Tanakodó. *Consiliorum agitator*, *versator*.

TANÁCS. *Consilium*. it. *Senatus*. M. A.

Adnak tanácsot, de nem kalácsot. km.

Tanács-adás. *Svadelá*. M. A.

Tanács-adó. *Consiliarius*. M. A.

Tanács-fő. *Praeses consilii*. Tanács' feje. S. I.

Tanács-ház. *Curia*, *praetorium*. M. A.

Tanács-igék. Faludi, N. A. p. 18.

Tanács-kérő. *Consultor*. S. I.

Tanács-osztó. *Consiliator*. S. I.

Tanács' öszve gyűlése. *Senatus habitus*. PP.

Tanács-tartás. *Consultatio*, *conspiratio*. M. A.

Tanács-választás. *Lectio senatus*. S. I.

Tanács' végezése. *Senatus consultum*. CM. M. A.

* Fő tanács. Faludi, N. A. p. 71.

Hamar tanács hamar bánás. km.

Helytartó tanács. *Consilium locumtenentiale*.

Kerek-tanács. *Rota romana*. Faludi, N. A. p. 106.

Ravasz tanács. Nem fog vénen a' ravasz tanács. km.

Számár-tanács. Ökörtől számár-tanács. km.

Városi tanács. *Senatus civicus*.

Tanácsbéli. *Senator*, *senatorius*. M. A. *Synedrus*. CM.

Tanácskodik. *Consiliat*. M. A.

Tanácskodó. Faludi, U. E. 1. R. p. 131.

Tanácskozik. *Consiliat*, *consilia confert*. M. A.

Öszve tanácskozik. *Conspirat*, *simul consilium init*, *consultat*, *consiliat*. M. A.

Tanácskozás. *Consultatio*, *deliberatio*. M. A.

Tanácskozó. *Deliberator*, *consultans*. M. A.

Tanácskozó hely. *Deliberatorium*. M. A.

Tanácsnok. *Consiliarius*. S. I.

Tanácsol, tanácsolja. *Consiliat*, *consulit*. M. A.

Tanácsolás. *Suppeditatio consilii*.

Tanácsoló. *Consultor*. M. A.

Tanácsoló. idem. Pázm. Kal. p. 385.

Tanácsos. *Consiliarius*. M. A. it. *Consultus*.

Nem tanácsos. *Non est consultum*.

Nem tanácsos az ellenséggel társ-poharat inni. km.

Tanácsosom. Faludi, E. M. p. 250.

Tanácsság. Pázm. Pred. p. 1160. Kal. p. 1063.

Tanácsztalan. *Inconsultus*. Faludi, N. U. p. 130. N. A. p. 198.

Tanácsztalanság. *Inconsultum*. Vajda, 2. K. p. 54.

Tanácsztalanúl. *Inconsulte*, Faludi, U. E. 2. R. p. 97.

Tanácsúl. *Pro consilio*.

Tanácsúl adja. *Cousulit*. M. A.

Tanácsúl adás. *Svasio*, *svasus*. M. A.

Tanácsúl adó. *Svasor*. M. A.

TANÁLCS. R. (idem ac *Tanács*). *Margit'* Élete. p. 163.

Tanácszó. *ibidem* p. 143.

TANCS. E. F. Kolos Vben.

TANÍT, *tanítja*. *Docet*, *erudit*, *informat*, *instituit*, *iustruit*. M. A. Maga is tanul, a' ki másokat tanít. km.

Ki tanítja. *Perdocet*.

Meg tanítja. *Perdocet*, *condocet*. M. A.

Megtanít a' nyomorúság. km.

Reá tanítja. *Instruit*.

Tanítás. *Instructio*. M. A.

Lelki tanítás. *Catechesis*.

Tanítatlan ló. *Intractatus equus*. M. A. L.

Tanítgat, tanítgatja. *Docet subinde*, *frequentur instruit*. M. A.

Tanítható. *Docilis*, *docibilis*, *tractabilis*. M. A.

Taníthatatlan. Indisciplinatus. Káldi, 4. Esdrae. 1. 9.
 Tanító. Doctor, praceptor. M. A. Serény tanítónak kemény a' neve. km.
 Tanító-bér. Didactrum, minervale. S. I.
 Tanító hely. Schola. Pázm. Pred. p. 207.
 Tanító szék. Cathedra. Pázm. l. c. Káldi, Innepn. Pred. p. 114.
 Tanító-társ. Conductor, hypodidasca-lus. S. I.
 Tanító intézet. Institutum literarium.
 Tanítvány. Discipulus, discipula. M. A. Egygyik nap a' másiknak tanítványa. km.
 Tanítványság. Discipulatus. M. A. L.
 TANKÓ. Bardus, stupidus, hebes. S. I. Ne légy tankó, ha eszeddel élhetsz. km. Dug. 2. R. p. 153.
 TANOL, tanolja. (Rectius Tanol quam Tanul, dum est activae significationis) Discit. M. A. Néma mesterektől sokat lehet tanulni. km.
 Ki tanolja. Ediscit, roscit, percipit. S. I.
 Meg tanolja. Addiscit, perdiscit. M. A.
 Tanolás. Studium discendi. M. A.
 Tanoló. Discens, tyro. M. A.
 Tanoló hely. Schola, ludus literarius. S. I.
 Tanoló inas. Tyrunculus. M. A.
 Tanuló könyv. Liber scholasticus. Káldi, Innepn. Pred. p. 117.
 Tanoló társ. Conscholaris, condiscipulus. S. I.
 Tanolgat. Per vices discit.
 Tanolmány. Doctrina, studium.
 TANÓ. Testis, testimonium. M. A. Lásd Tanu.
 TANÓROK. Septum, pascuum, septum pascuarium. PP. A' tanórokban vannak a' marhák. Sz. D.
 Tanórok-kapu. Porta septi. pascuarii. Sz. D.
 TANU. Testis. M. A.
 Tanu-bizonyság. Testimonium. M. A.
 Tanu-bizonyság-tétel. idem. M. A.
 Tanu-kérdések. Puncta deutri. S. I.
 Tanu-levél. Documentum v. testimonium.
 Tanu-számban veszi. Inter testes computat. Pázm. Kal. p. 105.
 Tanul. R. Fatetur, testatur, confitetur, testimonium perhibet. P e s t h i.
 Tanuság. R. Testimonium.
 TANUL (mint Okul, significationis passivae). Docetur, eruditur, studendo proficit.
 Ki tanul.
 Vissza tanul. Dediscit. M. A.
 Tanulatlan (nem tanult). Indoctus, in-eruditus, illiteratus. Faludi, E. M. p. 85.
 Tanulatlan-ság. Vajda, 1. K. p. 687.
 Tanulgat. Discit frequenter. M. A.
 Tanulhatatlan.
 Ki tanulhatatlan. Faludi, T. É. p. 114.
 Tanuló ház. Biró Márton, Micae. p. 359.
 Tanulmány. Doctrina, scientia, studium. S. I.
 Tanulság, Tanuság. Doctrina, studium, eruditio. M. A.
 Tanultt. Doctus, eruditus, literatus, S. I.
 Tanultt elme. Faludi, E. M. p. 16.
 Tanultt ember. Vir literatus. A' tanultt ember holta után híves. km. Dug. 2. R. p. 47. Si post fata venit gloria, non propero.

Tanultt érteés. Faludi, E. M. p. 246.
 Tanulttság. Doctrina, eruditio, studium.
 Faludi, U. E. 1. R. p. 44. 59.

TANY.

TANY.
 Kis Tany. Sz. P. Komárom Vben.
 Nagy Tany. F. ugyan ott.
 TANYA. Locus piscaturae. M. A. Sedes, domicilium, habitaculum, receptaculum. S. I.
 Tanyáz. Tenet se loco, habitat, commo-ratur. S. I.
 Ott tanyáztunk.

TAP.

TAP, tapja. R. Tangit, palpat, attractat, contractat. S. I.
 TAPAD. Adhaeret, adhaerescit. S. I.
 Meg tapad a' kerék a' sártól. Sz. D.
 Reá tapad a' sár. Sz. D.
 Az ing hozzám tapad. Sz. D.
 TAPASZ. Lutamentum. PP. Heltai, Kron. 2. D. p. 207.
 Tapaszd. Sz. P. Somogy Vben.
 Tapaszos. Luteus, luto inductus.
 Tapaszos fal. Luteus paries. PP.
 Tapaszt, tapasztja. Trullisat. M. A.
 Ki tapasztja. Faludi, T. É. p. 66.
 Meg tapasztja. Oblinit. M. A.
 Tapasztás. Trullisatio. Fal-sikárlás. M. A.
 Tapaszték. Lutamentum. Sz. D.
 Tapasztó. Trulla. Fal-sikárló szerszám. M. A.
 Tapasztott. Faludi, N. E. p. 150.
 Tapasztal, tapasztalja. Tangit, deprehendit, attractat. M. A. Experitur.
 Meg tapasztalja. Deprehendit, contractat, palpat. M. A.
 Tapasztalás. Contactus, tactus. M. A. Experientia.
 Meg tapasztalás. Deprehensio, comprehensio, contractatio. M. A.
 Tapasztalatlan. Inexpertus, imperitus, peregrinus in aliqua re. S. I.
 Tapasztalatlan-ság. Imperitia, inscitia, S. I.
 Tapasztalhatatlan. Indeprehensibilis. M. A.
 Meg tapasztalhatatlan. idem. M. A.
 Tapasztalhatatlanság. Biró Márton, Micae, p. 151.
 Tapasztalható. Deprehensibilis. M. A.
 Meg tapasztalható. idem. M. A.
 Tapasztaltt. Expertus.
 TAPÁS. R. Tactus. S. I.
 TAPINT, tapintja. Molliter contingit, leniter contractat. S. I. Lányadon tapogat, csak alig éri, illeti, érinti. Sz. D.
 Meg tapintja. Leniter attractat.
 Tapintás. Lenis contractatio.
 TAPLÓ. Fomes. vide Topló. M. A.
 Banya-tapló. Fungus igniarius, boletus igniarius. S. K.
 Cserfa-tapló. Agaricum. S. K.
 Ruha-tapló. Pannuceus fomes. S. K.
 Tengeri tapló. Spongia. S. K.
 Taplós. Fungosus, flaccidus. PP.
 Taplósodik. Fungescit, flaccescit. S. I.
 El taplósodik. Desflaccescit.
 Meg taplósodik. Conflaccescit.

TAPOD, tapodja. Calcat. M. A. Tiped tapod, mint a' tojó galamb. km.
 El tapodja. Occulcat, conculcat, pessumdat. M. A.
 Ki tapodja. Exculcat. M. A.
 Le tapodja. Calcat, conculcat. M. A. Pázm. Pred. p. 1138.
 Meg tapodja. Conculcat, pessumdat. M. A.
 Öszve tapodja. Conculcat.
 Tapodás. Calcatio. M. A.
 Meg tapodás. Conculcatio. M. A.
 Egy tapodást sem. Ne gressum quidem.
 Tapodásnyira se lehet vele el menni. km. Dug. 2. R. p. 114.
 Tapodó. Conculcator, calcans. M. A.
 Tapodott. Conculcatus. M. A.
 TAPOG. lásd TOPOG.
 TAPOGAT, tapogatja. Palpat, attractat, contractat. M. A. Kinek hol fáj, ott tapogatja. km.
 Jól tapogat. Bene vestigat, bene rimatur.
 Ki tapogatja. Exquirat, S. I.
 Meg tapogatja. Attractat, contractat.
 Tapogató. Contractatio, attractatus. M. A.
 Tapogatható. Palpabilis. S. I.
 Tapogató. Palpans, contractator. M. A.
 Tapogató. Hal-fogó kas. Sz. D.
 Tapogatódik. Vajda, 1. K. p. 291.
 Tapogatózik. Nyomoz, keres valamit. Sz. D. Manu prehensat v. investigat, scrutatur. S. I.
 Tapogatva. Contractabiliter, palpando. M. A.
 Tapogatva jár, mint a' róka a' jégen. km.
 Tapogatva jár a' sötétben. Iter praetentat. PP.
 TAPORJÁN-féreg. Ursus. Medve. Erdéli szó. Lásd Benkó, Transylv. Vien. 1778. Tom. 2. p. 40.
 TAPOS (mint Futos, fogdos), tapossa. Calcat, conculcat. S. I.
 TAPS. Plausus, applausus. S. I.
 Tapsony. F. Esztergom Vben.
 Tapsol. Plaudit, applaudit. M. A.
 Reá tapsol. Applaudit. M. A.
 Tapsoljatok. Plaudite!
 Tapsolás. Plausus, applausus. M. A.
 Tapsoldogal. Plausat. M. A. L.
 Tapsoló. Plausor, applausor. M. A.
 Tapsolva. Plaudendo, plausibiliter.
 Tapséros. Tepséres. S. I.

TAPOLCZA.

TAPOLCZA. t. h. u.
 Tapolcza-fő. F. Veszprém. Vben.

TAR.

TAR. Muticus, depilis, phalacron, calvus, calvaster. M. A.
 Tar bársony. Faludi, T. É. p. 18.
 Tar búza. Triticum mutilum. M. A.
 Tar búza-fő. Spica mutila. M. A.
 Tar fő. Sz. D.
 Tar gyermeknek meg nyől még a' haja. km. Jus postliminii. M. Verbőczy 1660 in Indice.
 Tar havas. E. Hegy Csik Székében.
 Tar hegy. Mons calvus. Sz. D.
 Tar kö. F. Sáros Vben. E. Hegy Csik Székében.

Tar varju. Phalacrocorax. M. A. Egyéb kor is láttam ágon tar varjut. km.
 Tar vesz. E. Hegy Csik Székében.
 TARA. Ejus calvum.
 Tara-farás. Nimis ornatus. Martonfalvi György. p. 258.
 Tarát farát ékesíti. Faludi.
 Tarány. Sz. PP. Nyitra, és Somogy Vtkben.
 Tarás' falva. E. F. Brassó Vidékében.
 TARACZ. Folyó víz Marmaros Vben.
 Taracz-köz. F. Marmaros Vben.
 Taraczk. Colubrina. M. A. Tormentum bellicum. Feldatuck. S. I. Rövid ágyú, mozsár-ágyú. Sz. D.
 TARAGLYA. Gestatorium, feretrum. Saraglya. S. I. Sz. D.
 TARANGY.
 Tarangyos. Incultus, impolitus. Pönye. Sz. D. S. I.
 TARAS. F. Torontál Vben.
 TARATYÚ. R. Veteramentum, vetus instrumentum. Pesthi' Meséji, p. 47. Tródel. S. I.
 Tarattys. R. Scrutarius, veteramentarius. Tródel. S. I.
 TARÁZ, tarázza. Decalvat, granis spoliatis, excutit grana.
 Még tarázza a' búzát. A' búza-fejekből pálczával ki veri a' szemet, hogy könnyebben lehessen csépelni.
 TARCZ.
 Tarcza. F. és Folyó víz Sáros Vben.
 TARCS. R. Repagulum, retinaculum. Minden tarcs nélkül. Sine omni repagulo. VM. Intó levél. p. 252.
 Tarcs. Sz. P. Veszprém Vben.
 Tarcza. t. h. n. M. és E. Orsz.
 Tarczai fordó Vas Vben.
 Tarcvány. Sz. P. Hont Vben.
 TARD. F. Borsod Vben. Sz. P. Sömogy Vben.
 Tardonya. F. Borsod Vben. Sz. P. Heves Vben.
 Tardos. F. Komárom Vben. Sz. P. Heves Vben.
 Tardos ked. F. Nyitra Vben. Cfer. Pázm. Epist. Tom. 1. p. 24.
 TARÉJ (Taré, taraj). Carnea corona in capite galli, gallinaeve, crista volucris. M. A.
 Taréja. Ejus crista. Vajda, 1. K. p. 468.
 Alább eresztí taréját. Demittit cristas.
 Kakas' taréja. Crista galli gallinacci. Kakas' taraja. Káldi Innepn. Pred. p. 302.
 Taréjos. Cristatus. M. A.
 Taréjos. Anas fuligula.
 Taréjoz, taréjozza. Cristat, crista ornat. Pázm. Kal. p. 86.
 TARÉK. R. idem ac Taréj. S. I.
 TARGANCZ (mint Virgancz).
 Targancza. Papo. PP. Két kerekű szekérke. Sz. D.
 TARH. Oxygala. M. A. A' kit a' téj meg égetett, az tarhót is fujja. km. M. A.
 Tarhonya. idem. Sz. D.
 Tarhó. idem. Pázm. Kal. p. 1048 „A' kinek a' téj száját meg égeti, a' tarhót is fujni kell“ Nagyváthi a' tarhót „Magyar Szulcz-nak“ nevezi. Gazdaszszony. p. 148.
 TARISZNYA. Canistrum. M. A. Egy avitt zsákból két új tarisznya. km.

Tarisznya-szój. Lorum canistri.
 * Hátas tarisznya. Canistrum dorsuale.
 Bőr-tarisznya. Canistrum pelliceum.
 Kittől-tarisznya.
 Koldus-tarisznya.
 Oldal-tarisznya. Canistrum laterale.
 Posztó-tarisznya. Canistrum e panno.
 Szőr-tarisznya. Canistrum e pilis.
 Vadász-tarisznya. Canistrum venatorium.
 Vászón-tarisznya. Canistrum e tela.
 Tarisznyás. Canistratus, canistrum gestans. M. A.
 TARIJ.
 Tarja.
 Tarján. t. h. n.
 Tarjag. Pustula, ulcus. M. A.
 Tarjagos. Pustulosus. M. A.
 Tarjagosság. Papula, pustula. M. A.
 Tarjagozik. Pustulat, pustulescit. S. I.
 Tarju. Szarvas marhának betegsége, más-ként: Sarjazás. S. I.
 Tarju-mogyoró. Radix scrofularia. S. I.
 TARK.
 Tarka. Variiegatus, varius, versicolor, vermiculatus. M. A. Tarka, mint a' szárcsa-mony. km.
 Tarka barát. Cistercita.
 Tarka barka. Pervarius, variiegatus, soriculatus. M. A. Tarka barka, mint a' szarka' farka. km.
 Tarka gyék. Babos gyék, sár-gyék. Stellio. S. I.
 Tarka hír. Nuñcium partim laetum, partim triste. Faludi, E. M. p. 89.
 Tarka kigyó. Cenchris. M. A.
 Tarka kutya. Mintha csak egy tarka kutya volna a' világon. km.
 Tarka pök. Stellio araneus. M. A.
 Tarka récze. Anas spectabilis. S. I.
 Tarka színű. Maculosus, varius. M. A.
 Tarka ruha. Vestis variiegata, polymita. PP.
 Tarkajcza. F. Bihar Vben.
 Tarkaság. Pázm. Pred. p. 350. Kal. p. 996.
 Tarkál, tarkálja. Vermiculatur. M. A.
 Tarkálás. Variiegatio.
 Tarkáló. Vario colore pingens, variiegator. M. A.
 Tarkáltt, tarkálttatott. Variiegatus. M. A.
 Tarkás. Variiegatus, versicolor. M. A.
 Tarkásít, tarkásítja. Variiegat. Sz. D.
 Tarkáz, tarkázza. Variiegat, maculis interstinguit. PP. Faludi, T. É. p. 325.
 Tarkázott. Polymitas.
 Tarkázott mű-szövő. Polymitarius. Káldi, Exod. 35. 35.
 Tarkít, tarkítja. Variiegat. S. I.
 Tarkucza. E. Hegy Csik Székében.
 Tarkúl. Variiegatur, maculis notatur. S. I.
 Meg tarkúltt. Sz. D.
 TARNA. Folyó víz Heves Vben, és Kunságban, 's több helységek' neve.
 TARNÓ. FF. Sáros, és Thuróc Vtkben.
 Tarnócz. MV. Liptó Vben, és t. h. n.
 Tarnócza. Sz. PP. Heves, és Somogy Vtkben.
 TAROL, tarolja. Decalvat, demetit. Faludi, N. A. p. 15.
 El tarolja. Beniczki. p. 286.
 Le tarolja Decalvat.
 Tarolás, tarlás. Demessio, decalvatio.
 Föl tarlás. Zvonárics. 1. R. p. 598.
 Tarlót, Cordum. M. A. Stipula.

Tarlót arat. Sicilet. M. A.
 Tarlóz. Spicas relictas legit. S. I.
 Tarlózás. Spicilegium. Kalász-szedés. S. I.
 Tarlott. Demessus.
 Taroltat, taroltatja. Curat decalvari, tonderi. Faludi, T. É. p. 300.
 TAROS. F. Baranya Vben.
 Taros ked. F. Nyitra Vben.
 TARÓ.
 Taród. Diminutivum antiquum ex Taró.
 Taród' fa. F. Vas Vben.
 Taród' háza. F. Vas Vben.
 TARPA. MV. Szatmár Vben.
 TARSOLY. Ascopera, marsupium, zona. M. A.
 Tarsoly-gyártó. Marsuparius. M. A.
 Tarsolya. Ejus ascopera. Pázm. Kal. p. 465.
 Tarsolyos. Habens ascoperam.
 TART, tartja. Servat, tenet, sustinet. M. A. item Durat. Addig tart a' barátság, míg zsiros a' konyha. km.
 Tart tőle. Cavet illum. Embernek embertől mindenkor kell tartani. km.
 Alá tart. Deorsum tendit.
 Belé tartja. Intro servat.
 El tart. Perdurat. M. A. El tart a' föld, csak legyen mit enniük. km.
 El tartja. Conservat, sustentat, enutrit. M. A.
 Föl tartja. Enutrit, educat, it. Erigit. M. A.
 Föl tartja az orrát, mint az Érsek' disznaja. km.
 Fönn tartja. Alto servat pretio, it. Reservat.
 Haragot tart. Iram fovet.
 Hozzá tartja magát. Illi se accommodat.
 Igazat tart. Rectum habet. Hadd homályogjon a' höld, csak a' nap tartson igazat. km.
 Jobbra tart. Dextrorsum tendas.
 Jól tartja. Laute illum habet.
 Ki tartja. Alit, nutrit, sustentat. S. I.
 Ki tartotta' menyekzőjét.
 Lába' szárának tart. km. Contemtive habet me.
 Le tartja. Le tartóztatja. Detinet, retinet. M. A.
 Le tartja fejét. Submittit caput.
 Meg tartja. Adservat, conservat, retinet, reservat. M. A.
 Meg tartja az innepnapot. Sanctificat diem festum. M. A.
 Meg tartja a' szavát. Datam fidem servat, stat promissis. S. I.
 Meg tartja a' színét. Tuetur colorem. M. A.
 Meg tartja magát. Abstinat, se continet, sibi temperat. S. I.
 Mellette tart. Ei adhaeret.
 Neki tartja a' puskát. Sclopum contra eum dirigit.
 Öszve tart. Conspirat inter se, consentit. S. I.
 Reá tartja magát. Amicos tragoedos imitatur. M. A. Graviter v. arroganter se gerit. S. I.
 Reá tartja magát, mint az olajos korsó. km.
 Szem előtt tartja. Ante oculos servat.
 Vele tart. Utitur ejus consuetudine, versatur cum illo, partes ejus sequitur.
 Viszsa tartja. Retinet.

Tartalék. Fulcrum, sustentaculum v. frenum, lupatum, repagulum. Faludi, N. E. p. 175. N. A. p. 232.
 Tartalék-bor.
 Tartalék-sereg. Corps de réserve.
 Tartalékja. Ejus repagulum.
 Viz' tartalékja. Sz. D.
 Tartalékos. Habens repagulum. Sz. D.
 Tartaléktalan. Sine repagulo, repagulo destitutus. Sz. D.
 Tartalom. R. Summa, summarium, argumentum. Innhalt. Bát.
 Tartalma. Ejus summarium.
 Levél' tartalma. Continentia epistolae.
 Tartatlan. Nem tartós, meg nem tartható. S. I.
 Tartás. Observatio, retentio. M. A.
 Ellen-tartás. VM. p. 16.
 Föl tartás. Nutricatio, enutritio. M. A.
 Föl tartás. Nevelés. Educatio.
 Fönn tartás. Reservatio.
 Harag-tartás.
 Le tartás. Faludi, U. E. 2. R. in Praef. Submissio animi.
 Marha-tartás. Intertentio pecoris.
 Meg tartás. Conservatio, observatio. M. A.
 Méh-tartás. Res apiarum.
 Penitencia-tartás.
 Reá tartás. Gravitas v. fastus. S. K.
 Rend-tartás. Ordo, ritus.
 Szer-tartás. Ritus, ceremoniac. S. K.
 Tanács-tartás. Consultatio. S. K.
 Tartdogálja. Conservat.
 Tartható. Servabilis. M. A.
 Meg tartható. idem. M. A.
 Tartogatja. Cum parsimonia conservat, sustentat.
 El tartogatja. idem.
 Tartogatás. Sustentatio, conservatio.
 Tartomány. Regio, provincia, ditio, tractus. M. A.
 Tartomány-írás. Chorographia. M. A.
 Tartomány-író. Chorographus. M. A.
 Tartományi. Provincialis. M. A.
 Tartományi biztos. Provincialis commissarius.
 Tartományonként. Regionatim, provinciatim. M. A.
 Tartott. Servatus.
 Tartozik. Debet, tenetur, pertinet. S. I.
 Tartozás. Debitum, obligatio, officium. S. I.
 Tartozó. Debitor v. pertinens. S. I.
 Hozzá tartozandó. Ad eum pertinens.
 Tartó. Servans, tenens, item Durabilis. M. A.
 Tartó ház, tartó hely. Promptuarium, conservatorium, repositorium, recon-ditorium. S. I.
 Tartó láncz. Catena sustentatoria.
 * Árnyék-tartó. Umbraculum. S. K.
 Eb-tartó. Capsus. S. K.
 Ellen-tartó. Contrarius. Csak ellen-tartó ne legyen. Pázm. Pred. p. 1060.
 Föl tartó. Educator. M. A.
 Fönn tartó. Conservator, servator. S. I.
 Gyertya-tartó. Candelabrum. Káldi, Innepn. Pred. p. 179.
 Harag-tartó. Qui iram fovet. Pázm. Pred. p. 766.
 Hely-tartó. Locumtenens.
 Kalán-tartó. Theca cochlearia. NC. p. 317.

Kenet-tartó. Vas unguentarium. NC. p. 317.
 Kincs-tartó. Thesaurarius.
 Kormány-tartó. Gubernator. Pázm. Pred. p. 166.
 Könyv-tartó. Theca libraria, bibliotheca.
 Meg tartó. Servator, conservator. M. A.
 Öszve tartó. Synechon. M. A. L.
 Penitencia-tartó.
 Rövid ideig tartó. Brevi durans tempore.
 Rá tartó. Arrogans, fastuosus. S. K.
 Ruha-tartó. Vestiarium.
 Só-tartó. Salinum.
 Szám-tartó. Rationista. S. K.
 Szer-tartó. Ceremoniarius.
 Tál-tartó. Theca scutellaria. Tálás. NC. p. 317.
 Tányér-tartó. Theca orbicularia. NC. p. 317.
 Tég-tartó edény. Sinum. NC. p. 317.
 Tömlőcz-tartó. Pázm. Pred. p. 917.
 Tű-tartó. Acularium. S. K.
 Viz-tartó. Faludi, T. É. p. 178.
 Zászló-tartó. Signifer, vexillifer. S. K.
 Tartós, Durabilis, tenax. M. A.
 Rá tartós, mint a' cigány, mikor éhes. km.
 Tartós gyümölcs. Fructus conditivi. S. I.
 Tartósan. Tenaciter, durabiliter. M. A.
 Tartósság. Durabilitas.
 Tartózik. Fulcit se, item Cavet, submetuit. M. A.
 Meg tartózik. idem. Pázm. Pred. p. 1068.
 „A' ki istent szemé előtt nem viseli, semmi gonosztól meg nem tartózik.“
 Tartózkodik. Cavet sibi, abstinet, item Degit, habitat, moratur, commoratur. Faludi, U. E. 1. R. p. 118.
 Meg tartózkodik. Epist. Pázm. Tom. 1. p. 95.
 Tartóztat, tartóztatja. Detinet, cohibet. M. A.
 Tartóztatja magát. Se continet, abstinet. S. I.
 Le tartóztatja. Detinet.
 Meg tartóztatja. Retinet, detinet, distinet, demoratur, coércet, remoratur, intercipit, reprimat, inhibet. M. A.
 Tartóztatás. Detentio, inhibitio. M. A. v. Continentia, abstinentia. Pázm. Kal. p. 727. Pred. p. 597.
 Meg tartóztatás. Remora, retentio. M. A.
 Meg tartóztatathatlanság. Káldi, Okt. intéz. p. 33.
 Tartóztatva. Continenter. M. A.
 Tarts.
 Tarts dolgod. Apagesis. M. A.
 Tarts nélkül. Sine repagulo. Pázm. Kal. p. 226. 361.
 Tartva. Parce, tenaciter, custodite. M. A.
 Tartva tenyészik a' pénz, költve vész. km.
 Parsimonia summum vectigal.
 Tartva költő. Parcus, tenax. M. A.
 TARUL. Calvescit, glabratur, depilatur, v. demetitur, desecatur. S. I.
 TAS.
 TAS. FF. Pest, és Szabolcs Vbken.
 TASÁD-fő. F. Bihar Vbén.
 TASKONY. Sz. P. Heves Vben.
 TASNÁD. E. F. Középf Szolnok Vben.
 TASOLYA. F. Ung Vben.

TASSOLY. Ascopera. M. A. L. Tarsoly. Tassolyos. Ascoperatus, ascoperam gestans. M. A.

TASZ.

TASZ.
 TASZÁR. FF. Bars, és Somogy Vbken.
 TASZIGÁL, taszigálja. Proturbat. M. A. Pázm. Pred. p. 1079. 1267. Kadarka ne taszigálj. km.
 El taszigálja. Pázm. Pred. p. 555. 698.
 Elő taszigálja. Proturbat. M. A.
 Ki taszigálja. Exturbat, extrudit. M. A.
 Le taszigálja. Depraecipitat, deturbat. M. A.
 Meg taszigálja. Contrudit.
 Taszigálás. Contrusio. Pázm. Pred. p. 1173.
 Taszigálkodik „Esau Jákobbal még az anyja' méhében is taszigálkodik“ Káldi, Innepn. Pred. p. 206.
 TASZÍT, taszítja. Prudit. M. A. A' baktól őrizkedjél, mert seggre taszít.
 Alá taszítja. Detrudit, deturbat. M. A.
 Be taszítja. Introtrudit. M. A.
 El taszítja. Abstrudit. Egygyik kezével oda huzza, a' másikkal el taszítja. km.
 Elő taszítja. Protendit. M. A.
 Föl taszítja. Trusione subvertit.
 Ki taszítja. Extrudit, exturbat. M. A.
 Le taszítja. Detrudit, deturbat. M. A.
 Meg taszítja. Trudit.
 Vissza taszítja. Retrudit. M. A.
 Taszítás. Trusio. M. A.
 Be taszítás. Intrusio. M. A.
 Ki taszítás. Elisio, extrusio. M. A.
 Taszító. Trusor, trudens. M. A.
 TASZKAS.
 Szegény taszkas deák, Monoszlai, Hit' oltalma. p. 270.
 TASZLÁR. Sz. P. Pest Vben.

TAT.

TAT. Puppis. CM. Hajó' tatja: hajó' fara. M. A.
 TATJA a' hajónak. Faludi, T. É. p. 49.
 TATAROZ, tatarozza. Obturat, immissuris rimas claudit. M. A. Pázm. Pred. p. 970. Telegdi, Fellelet. p. 71.
 Tatarozza a' hordót. Stipat dolium. M. A.
 Családsággal tatarozza dolgát. Káldi, Vasárnapi Pred. p. 403.
 Föl tatarozza. Káldi, Innepn. Pred. p. 444.
 Ki tatarozza. Magyarai, Orsz. Roml. p. 7.

TATA.

TATA. R. Compater, patrinus, pater spiritualis, sponsor, susceptor, Diploma Belae IV-ti anni 1263 „Tata nominavit, quod pater spiritualis interpretatur vulgariter.“
 Tata. MV. Komárom Vben.
 Tata. Folyó viz Komárom Vben.
 Tata' háza. F. Bács Vben.
 TATÁJA. Ejus compater. Agendarius anni 1583. p. 52. „Tatája, azaz keresztapja, avagy anyja legyen mindennek, a' ki oda járul“ (t. i. a' bérmlás' szentséghez).

TATÁR.

- TATÁR.** Tartarus. M. A.
 Tatár búza. Polygonum, fagopirum, panicum. Hajdina. S. I.
 Tatár eperj. Blitum vigatum. S. I.
 Tatár falva. FF. Bihar, és Szathmár Vbkn.
 Tatár járás. Irruptio tartarorum. Nagy a' hře, mint a' tatár járásnak. km.
 Tatár járáskor. Tempore irruptionis tartarorum.
 Tatár kard. Éles, mint a' tatár kard. km. Dug. 1. R. p. 217.
 Tatár kenyér, Tatár répa. Tataria. Tátorján. S. I.
 Tatár korbács. Két ágú szijas fonadék. S. I. Dugonics jobban le írja. km. 1. R. p. 14.
 Tatár köpönyeg. Scaramangium. PP.
 Tatár laka. E. F. Küküllő Vben.
 Tatár ló. Főlvágták az orrát, mint a' tatár lónak. km. Dug. 1. R. p. 17.
 Tatár mező. E. Hegy Csik Székében.
 Tatár ország. Tartaria. M. A.
 Tatár pais. Parma. CM. M. A.
 Tatár szállás. E. F. Közép Szolnok Vben.
 Tatár szállása. Telck Békes Vben.
 Tatár szeg. E. F. Háromszék Székében.
 Tatár Szent György. F. Pest Vben.
 Tatár vár (Kis, nagy). Sz. PP. Somogy Vben.
 * Krimi tatár. Faludi, N. A. p. 181. T. É. p. 180.
 Krimi tatár kancsuka. Faludi, N. U. p. 92.
TATÁRKA. Panicum, frumentum sarraceanum. M. A.
TATÁROS. F. Bihar Vben.

TATT.

- TATT.** R. Inquam. M. A. Pesthi' Meséji, Bécsben 1536. p. 6. Telegdi, Felelet. p. 65. 100. 121.

TAV.

- TAV.**
TAVAL. Anno superiore.
 Tavali. Biennis. M. A. Prioris anni, annotinus, anniculus.
 Tavali asztal nem szerez szükségét. km.
 Tavali hagyás.
 Tavali termés. Procreatio prioris anni.
 Alkalmas tavaliban. Inter senes puer. M. A.
TAVASZ. Ver. M. A. Egy főske tavaszt nem hoz. km.
 Tavasz. Vernus, vernalis. M. A. Vagyon itt mind őszi, mind tavaszi. km.
 Tavasz. rosz. Secale, setanium. M. A.
 Tavasz. vetés. Satio verna.
 Tavasz. Vere, verno tempore,

TAVA.

- TAVA, TAVI.** Lásd. TÓ-gyökér alatt.

TÁ.

TÁB.

- TÁB** (Alsó, felső). Sz. P. Nógrád Vben.

TÁBIT. Sericum undulatum. PP. Habos selyem, habos csemelet. Sz. D. Apud Faludi, „TÁBAT“ T. É. p. 18. E.M. p. 247.

TÁBLA. Tabula. M. A.

- Tábla-ágy a' kertben. Area hortensis.
 Tábla-bíró. Assessor tabulae. S. I. Sz. D.
 Tábla-czipó. Tracta panis. PP.
 Tábla-kő. Lapis schistus. S. I.
 Tábla-legény a' szabóknál. Sodalis primarius apud sartores. Gewerbeführer.
 * Ablak-tábla. Tabula vitrea fenestrae.
 Arany-tábla. Pázm. Pred. p. 157.
 Ábéczés tábla. Tabula abecedaria. S. K.
 Gyűrő tábla. Tabula depsatoria.
 Író tábla. Pugillaris, tabella. NC. p. 389.
 Kerti tábla. Area in horto.
 Királyi tábla. Tabula regia.
 Koczká-tábla. Alveus lusorius. CM.
 Kő-tábla. Tabula lapidea. Pázm. Pred. p. 208.
 Le eresztő tábla. Tabula pensilis. PP.
 Os-tábla. Alveus lusorius. CM.
 Számvető tábla. Abacus. CM.
 Öveg-tábla. Tabula vitrea.
 Viaszos tábla. Tabula cerata. NC. p. 389.
 Virágos tábla. Topiaria pictura. S. K.
 Táblás. Tabularis v. tabulatus. S. I.
 Tábláz, táblázta. Tabulat, assat. CM.
 Ki táblázta a' kertet. Pásztákra osztja. Sz. D.

TÁBOR. Castra. M. A. Már hizlaltt légyen a' paripa mikor mészsz a' táborba. km.
 Tábor. Sz. P. Vas Vben. Csárda Soprony Vben.

- Tábor. Vár Soprony Vben.
 Tábor-állás. Stativa castrorum.
 Tábor-czirkláló. Castrorum lustrator, vigiliis castrensibus praefectus. S. I.
 Tábor' cselédi. Exercitus impedimenta. PP.
 Tábor-hely. Sz. P. Győr Vben.
 Tábor-hely-járó. Metator castr. M. A.
 Tábor' hegyén. In monte Tabori. Pázm. Pred. p. 10.
 Tábor' idején. Tempore belli. Sz. D.
 Tábor-mester. Archistrategus, metator. PP.
 Fő tábor-mester. Sz. D.
 Tábor-sáncz. Stativa. M. A.
 Tábor-szemek. Excubiae exteriores.
 Tábor' terhei. Impedimenta castrorum. Pázm. Kal. p. 601.

Tábora. Ejus castra.
 Az ellenség' táborá. Castra hostium.
 Táborbéli harcölés. Káldi, Innepn. Pred. p. 532.

- TÁBORI.** Castrens. M. A.
 Tábori ágy. Compactilis lectus, sponda solutilis, plicatilis. PP.
 Tábori ágyú.
 Tábori egymás. Supellex castrens. S. I.
 Tábori eledel. Commeatus. S. I.
 Tábori élet. Militatio, castrens. vita. S. I.
 Tábori fegyverezés. Pázm. Pred. p. 314.
 Tábori jel. Tessera militaris. PP.
 Tábori kenyér. Buccellatum. CM. M. A.
 Tábori nyereség. Pázm. Pred. p. 1093.
 Tábori ör-állás. Strázsa-állás. Statio. M. A.

Tábori pap. Parochus castrens.
 Tábori strázsa-állók. Stationarii. M. A.

Tábori tanács. Faludi, N. A. p. 201.
 Tábornok. Castrorum metator. S. I.
 Táboros.

- Táboros kaczagás. Faludi, N. A. p. 177.
 Táborosan. Castratim. Faludi, T. É. p. 87.
 Táboroz. Exercituum, in castris degit, habitat. S. I.
 Táboroz a' szerelem, katonáskodik a' ki szerelmes. Ovidius után.
 Táborozás. Campamentum. Pázm. Pred. p. 590, 942, 1165.
 Táborozó sátor.
 Tábori jár. Castra metatur. M. A.
 Tábori járó. Castrorum metator. M. A. CM.
 Tábori ver. Castra figit. S. I.
 Tábori út. idem.

TÁCZ.

- TÁCZ.** F. Fejér Vben. Ki tett magáért, mint a' Táci kutyá az uráért. km. Dug. 1. R. p. 24.
TÁCZA. Mellyre a' kávécsészéket, s' ivó poharakat szokták rakni.

TÁCS.

- TÁCS.** E. F. Besztercz Vidékében.

TÁG.

- TÁG.** Laxus, relaxus. M. A.
TÁGAN. Laxe. M. A.
TÁGAS. Spatiosus, latus, propatulus, laxus, amplus. M. A.
 Tágas útsza. Platea, PP.
 Tágasít, tágasítja. Laxat, dilatat. Sz. D.
 El tágasítja. Relaxat, dilatat. M. A.
 Meg tágasítja. Dilatat. Káldi, Psalm. 4. 1.
 Tágasodik. Laxatur, Vajda, 1. K. p. 669.
 Tágasul. idem.
 Tágasság. Laxatio, laxamentum, spatiositas, capacitas. M. A.
TÁGÍT, tágítja. Laxat, relaxat. M. A.
 Meg tágítja. Relaxat, dilatat. M. A.
 Meg tágítja a' hevedert. Solvit cingulum equi. PP.
 Tágítás. Relaxatio, M. A.
 Meg tágítás. Laxamentum, relaxatio. M. A.
TÁGODALOM. Lenimen, lenimentum, levamen, relaxatio. S. I.
TÁGUL. Laxatur, relaxatur. M. A. item Rarescit, dilabitur. Vajda, 1. K. p. 290.
 Tágulnak (ritkulnak) a' vendégek. Sz. D.
 El tágul. Relaxatur, dilatur. M. A.
 Ki tágul. Laxatur, Káldi, Vasárn. Pred. p. 459.
 Meg tágul. idem. M. A.
 Tágulás. Laxamentum, laxitas. M. A. Faludi, N. U. p. 118.
 Meg tágulás. Relaxatio. M. A.

TÁJ.

- TÁJ.** Vicinia, vicinium, districtus, confinium. M. A.
 Táj-füstő.
 Táj-szó. Vox districtui propria. S. I.
 Táj-szóllás. Phrasis v. formula dicendi provinciae propria. S. I.
 * Ég-táj. Clima. Sz. D.

Ház-táj. Ház-környék. Káldi, Vasárn.
Pred. p. 676.
TÁJA. Ejus vicinia. Ezen helynek szép
tája vagyon. Sz. D.
TÁJAS. Vicinus, limitaneus. Sz. D.
Tájás velem. Határos, szomszédos. Sz. D.
TÁJBAN. In vicinia.
Melly tájban. Quo circiter tempore.
Dél-tájban. Circa meridiem.
Éjfél-tájban. Circa mediam noctem.
TÁJBELI. Districtualis, provincialis. S. I.
Egy olyan tájbeli ember, mint én.
Illius circiter actatis, ac ego.
TÁJÉK. Vicinia, regio adjacens v. tractus,
districtus, plaga. Sz. D. S. I.
TÁJON.
Melly tájon lakik. Qua versus habitat.
E' tájon nincs mássa. Hac in regione
non est illi par. Sz. D.

TÁK.

TÁK. Appendix. PP.
Bocskor-ták. Lorum, quo pero ad pedes
alligatur. Olly vastag az orczád' bőre,
mint a' bocskor-ták. km.
TÁKJA.
Bocskor' tákja. Ennek bocskor' tákja
nem leszek: bolondja nem leszek.
TÁKOS. F. Bereg Vben.
TÁKÓ. Sz. P. Győr Vben.
Tákó a' billyár-játékban.

TÁL.

TÁL. Patina, catinus, catinum. M. A. A'
kalánt előbb viszik a' tálba, azután
a' szájba. km.
TÁL-csináló. Patinarius. PP.
Tál-étek. Missus, ferculum. M. A. Ke-
nyér, és sajt két tál étek. km.
Tál-korpa. Meg fej egy tál-korpan. km.
Tál-kalán a' háznál. Vasa domestica. PP.
Tál kalán' zördülése. Jurgium domesti-
cum. PP.
Tál-lábu. Palmipes, pansa. S. I.
Tál-mosó. Lotor patinarum, lotrix scu-
tellaria. M. A.
Tál-mosó fű. Hippuris. M. A.
Tál-nyaló. Catillo. M. A.
Tál-pszér. Helluo, catillo. M. A.
Tál-pszérkedik. Helluatur. CM. M. A.
Tál-pszérkedés. Helluatio. CM. M. A.
Tál-tartó. Theca scutellaria. M. A.
Tál-tartó karika. Basis patinae. PP.
* Arany-tál. Aurea patina. S. K.
Cserép-tál. Testacea patina. S. K.
Ézűst-tál. Pázm. Pred. p. 826.
Étek-hordó tál. Catinus. NC. p. 403.
Fa-tál. Patina, scutella. NC. p. 403.
Leveses tál. Catinum, catinus. S. K.
Mély tál. Buritó tál. Gabata. CM.
Ön-tál. Pázm. Pred. p. 826.
Széles tál. Patella. CM.
Tizenkét tál-étket visz egyszerre az
asztalra. Duodenis ministrat ferculis.
PP.
TÁLA. Ejus patina.
TÁLAL, tálalja. Patinas, cibosque pro-
ponit. M. A. Tálaltak. On a servi.
Ki tálalja. Apponit fercula.
Tálalás. Patinarum, ciborumque apposi-
tio. M. A.

TÁLAS, tál-tartó. Theca scutellaria. M. A.
TÁLKA, Tálca, Tázca. Patella, patinula.
S. I.
TÁLNOK. Dapifer. M. A.
Tálnoki étek-el-osztó. Structor. M. A.

TÁLY.

TÁLY.
TÁLYGYU. Struma. CM. M. A. Csuzi scri-
bit „TALÉ“ Tromb. p. 99. 182.
Tálygyuja van. Strumosus. CM.
Tálygyus. Strumosus, strumaticus. M. A.
TÁLYOG. Abscessus, apostema, suppara-
tio, vomica. PP.
TÁLYYA. MV. Zemplin Vben.
Tályya (Kis, nagy). FF. Borsod, és He-
ves Vekben.

TÁM.

TÁM.
TÁMAD. Surgit, exurgit, crescit, oritur.
item Rebellat. M. A. A' melly szél-
vész hirtelen támad, hirtelen el is
szokott az enyészni. km.
Ellene támad. Rebellat. M. A.
Föl támad. Resurgit, exurgit, exoritur.
M. A.
Ki támad. Exurgit, prodit. M. A.
Ki támad mellette. Faludi, T. É. p. 16.
Meg támadja. Adgreditur, invadit. S. I.
Mellette támad. Auxiliatur ei.
Reá támad. Invadit. M. A.
Támadat. Oriens, ortus, exortus. M. A.
Föl támadat. Exortus. M. A.
Nap-támadat. Ortus solis. Sz. D.
Támadás. Seditio, tumultus, rebellio. M. A.
Támadás' feje. Factionis, seditionis ca-
put. PP.
Támadás képpen. Seditiose. M. A.
* Föl támadás. Resurrectio. M. A.
Meg támadás. Adgressio, invasio. S. I.
Reá támadás. Invasio.
Támadék. Fulcimentum, Csödi Pál, Oltári
szolgálat. p. 7.
Támadó. Surgens, adgrediens.
Föl támadó. Exortivus, resurgens. M. A.
Reá támadó. Invasor, rebellans. M. A.
Támadólag. Offensive.
TÁMASZ. Fulcimen, fulcimentum, ful-
crum, fultura; statumen, adminicu-
lum, stabilimentum, pedamen, pe-
damentum, sustentaculum. M. A.
Támaszkodik. Nititur, subnititur, incum-
bit. M. A. Dülő falhoz támaszkodik. km.
Hozzá támaszkodik. Adclinat se. Pázm.
Kal. p. 417.
Neki támaszkodik. idem.
Reá támaszkodik. Innititur. M. A.
Támaszkodó. Nitibundus. M. A.
Támaszt, támasztja. Suscitatur, erigit, fulcit,
stabilit. M. A. Egyenlő osztály nem
támaszt háborút. km.
Föl támasztja. Resuscitat, erigit. M. A.
Ki támasztja. Expandit.
Meg támasztja. Fulcit, confulcit, ad-
miniculatur. M. A.
Tűzet támaszt. Ignem excitat. S. I.
Támasztás. Erectio, suscitatio.
Föl támasztás. Erectio, it. Resuscitatio.
M. A.

Támaszték. Fulcimentum, sustentaculum.
Faludi, N. A. p. 241.
Támasztékja. Ejus fulcimentum.
Támasztgatja. Identidem fulcit. Sz. D.
Támasztott. Suffultus. M. A.
Föl támasztott. Erectus, exsuscitatus.
M. A.
Támasztó. Fulciens, constabiliens, sta-
tuminans. M. A.
TÁMÉNTALAN. (M. A. Támétalan). Innu-
merus, innumerabilis.
Támétalan sok. Innumerabilis multitu-
do, myrias plurima. M. A.
Támétalan sok a' lakozó. Faludi, T. É.
p. 316.
Támétalan sokaság. Pázm. Kal. p. 47. 55.
Támétalanság. Prágai in Praef.
TÁMOGAT, támogató. Fulcit, statumi-
nat, sustentat. M. A.
Meg támogató. Confulcit, adminiculatur.
Támogató. Sustentans, constabiliens, ful-
crum, fulcimentum. M. A.
TÁMOLOG. Huc illuc se acclinat. Ide
oda támogott, olly részeg volt. Hal-
lottam Sighon 1820. October 19.

TÁN.

TÁN. Forte, fortassis, contractum ex
„Talan“

TÁNCZ.

TÁNCZ. Chorea, tripudium, saltatio. M. A.
Nem sokat hajt a' táncz a' konyhá-
ra. km.
Táncz-hajtó dal. Choreuma, M. A.
Táncz-hely. Choreum, ludus saltatorius.
S. I.
Táncz-mester. Choragus. M. A.
Táncz-nóta. Choreuma. PP.
Táncz-sípos. Choraula. M. A.
Táncz-szoba. Choreum. Sz. D.
* Alpári táncz. Dug. km. 1. R. p. 29.
Barát-táncz. Patientia. S. K.
Borju-táncz. Vitulamen. S. K. Dug. km.
1. R. p. 30.
Egygyes táncz. Vajda, 1. K. p. 636.
Forgó táncz. Walzerisch. Faludi, T. É.
p. 153.
Gyertya-táncz. Dug. km. 2. R. p. 10.
Három a' táncz. km. Haszn. Mulat. 1825.
1. R. p. 12. Hosszu, mint a' hármas
táncz. km. Dug. 1. R. p. 223.
Kardos táncz. Fegyveres táncz. Sz. D.
Kállai keitős táncz.
Kozák táncz. Saltus Cosacorum. S. K.
Lapiczka táncz. Faludi, N. E. p. 86.
Lassu német táncz. Menuette.
Lejtő táncz. Járja lejtős tánczát. Csuzi,
Tromb. p. 60.
Lengyel táncz. Saltus polonicus. S. K.
Magyar táncz. Ungaricus saltus. S. K.
Medve-táncz. Meg járatom veled a'
medve-tánczot. km.
Meny-aszszonyi táncz. El járta meny-
aszszonyi tánczát. km. Dug. 1. R. p. 94.
Menyekzős táncz. Pázm. Pred. p. 1152.
Miskolci táncz. Nic. Oláhi Hung. p. 51.
Palotás táncz. Faludi, N. E. p. 160.
Parolás táncz. Saltus, in quo manus mu-
tuo comploduntur. S. K.
Páros táncz. Faludi, N. E. p. 162.

Róka-táncz. *Vulpis jactatio*. S. I.
Szarka-táncz. Vajda, 1. K. p. 638.
Török táncz. Talp-verés. *Dug. km.* 2. R. p. 9.
Vánkosos táncz.
Verbunkos táncz. *Saltus conductorum*. S. K.
Toborzó. Lásd alább a' helyén.
Ugrós táncz. *Saltus tolutarius*. S. K.
Tehén-táncz. Csárda Borsod Vben.
TÁNCZA. *Ejus saltus*.
Ebek' táncza. El járattják veled az ebek' tánczát. *km.*
TÁNCZBA kerekedik. *Pázm. Pred.* p. 1132.
TÁNCZL. *Saltatorius*. M. A.
Tánczika. *Saltatiuncula*. Faludi, N. U. p. 40. N. E. p. 161. 206.
TÁNCZOL. *Saltat, choreas ducit, tripudiat*. M. A. Roszszul hegedülnek, ebül tánczolunk ma: veréssel fenyegetnek.
Elöl tánczol. *Præsultat*. M. A.
Ki tánczolta magát. *Satiavit se saltu*.
Tánczolás. *Saltatio, saltus*. M. A.
Tánczoldogal. *Saltitatio*. M. A.
Tánczoló. *Saltator, saltatrix*. M. A.
Tánczoló ház. *Orchestra*. M. A.
Elöl tánczoló. *Praesul, praesultor*. M. A.
TÁNCZOS. *Saltator, saltatrix*.
Tánczos leány. *Puella saltui dedita*.
Tánczos leányból ritkán válik jámbor asszony. *km.*
Tánczos Miskolcziak. *km.* Nic. Oláhi Hung. p. 51.
TÁNCZOT jár. *Saltat*.
Ugyan ropja, rakja a' tánczot. Sz. D.
Tánczot talt. *Choreas celebrat*. PP.

TÁNT.

TÁNT.
TÁNTOR.
Tántorit, tántoritja. *Labefactat*. M. A.
El tántoritja. *Facit, ut labascat*.
Ki tántoritja. *VM.* p. 218.
Meg tántoritja. *Labefactat, collabefacit, offendit, titubare facit*. M. A.
Tántorithatatlan. *Qui non potest corrumpti, seduci, labefactari*. Sz. D.
Tántorodik. *Labascit*. M. A.
Bé tántorodik. *Illabitur, cespitando ingreditur*. M. A.
El tántorodik. *Gressu fallente labitur*.
Ki tántorodik. *Exorbitat*. M. A.
Meg tántorodik. *Labascit, titubat, haesitat, offendit, vacillat*. M. A.
Tántorodás. *Prolapsio, titubatio, haesitantia*. M. A.
Ki tántorodás. *Exorbitatio*. M. A.
Meg tántorodás. *Vacillatio, titubatio, offensio, scandalum*. M. A.
Tántorog. *Titubat, vacillat, labat*. M. A.
Bé tántorog. *Pázm. Pred.* p. 220.
Tántorgat, tántorgatja. *Labefactat*. M. A.
Tántorgás. *Vacillatio, titubatio, titubantia, haesitantia*. M. A.
Tántorgó. *Vacillans*.
Tántorgóva. *Titubanter*. M. A.
Tántoroszik. *Titubat*. M. A. *Monoszlai de Cult. Imag.* p. 227.
Ki tántoroszik. *Meg tántorodik*. M. A.

TÁNY.

TÁNY.
TÁNYÉR. *Orbis, discus*. M. A. *Scribitur etiam: Tányér, Tányír*. M. A. *Pázm. Kal.* p. 1092. *Pred.* p. 819.
Tányér-alma. *Malum epiroticum*. S. I.
Tányér-nyaló. *Parasitus, catillo, sublingio*. Csuzi, Sipszó. p. 395.
Tányér-nyalogató. *idem*.
Tányér-talpu. *Palmipes, pansa*. S. I.
Tányér-tartó. *Theca orbicularia*. M. A.
Tányér-virág. *Napra forduló virág*.
* Czin-tányér. *Discus stannens*.
Cserép-tányér. *Fictilis orbiculus*.
Fa-tányér. *Quadra lignea*.
Leveses tányér. *Orbiculus juncularis*.
Őn-tányér. *Quadra stannea*. NC. p. 399.
Szeges tányér. *Quadra*. CM.
Tráncsérozó tányér.
Tányéras. *Ejus orbiculus*.
Tányéros. *Habens discum, orbicularis*.
Tányéros nadrág. *Testhez jól szabott nadrág*. Sz. D.

TÁP.

TÁP. F. Győr Vben.
TÁPA.
Tápai rév. Rév Csongrád Vben.
TÁPÉ. F. Csongrád Vben. Sz. P. Tolna Vben.
TÁPLÁL, táplálja. *Alit, nutrit, sustentat, fovet*. M. A. A' ki kelleltinél többet eszik, nem táplálja magát *km.*
El táplálja. *Enutrit, sustentat*. M. A.
Táplálás. *Nutricatio, nutritus, alitura*. M. A.
Táplálható. *Alibilis*. M. A.
Táplálkodik. *Alitur, nutritur, victitat, se sustentat, focillat*. S. I.
Táplálmány. *Nutritura, nutrimentum, alimentum*. Sz. D.
Tápláló. *Nutritius, nutritor, almus, altor*. M. A.
Tápláló eledel. *Nutrimen, nutrimentum, nutritium*. M. A.
Táplálódik. *Nutritur*. Sz. D.
TÁPLÁN. Sz. P. Győr Vben.
Táplán' fa. F. Vas Vben.

TÁR.

TÁR (név), hajdan Tavar. *Gaza, thesaurus, aerarium, fiscus, arca, v. supellex*. S. I. *Promptuarium*. Szirmai, *Parab.* p. 95.
Tár. F. Heves Vben.
Tár-ház. *Promptuarium, penuarium, aerarium, fiscus*. M. A.
Tár-házi. *Fiscalis*. M. A.
Tár-házos. Faludi, N. E. p. 224.
Tár-házás ajándékok. Faludi T. É. p. 11.
Tár-szekér. *Plastrum castrense, cursus sarcinarius*. M. A. PP.
* Fegyver-tár. *Armamentarium*. S. K.
Kincs-tár. *Gazophylacium*.
Lap-tár. *Kis apacsó*. Sz. D.
Levél-tár. *Tabularium*. Tiszti Szótár. p. 61.
Péztár. *Aerarium*. S. I.
Szó-tár. *Vocabularium*. Sz. D. S. K.
Szó-tár-író. *Lexicographus*.
Törvény-tár. *Corpus juris*. *Rupertus Kovács*.

Tudomány-tár. *Promptuarium scientiarum*.
TÁR (ige), tárja. *Aperit*.
Bé tárja. Bé nyitja. Bé tartá az ajtót.
Ki tárja. *Expandit, patulum facit*. Takács József *Költeményei*. p. 25.
TÁRA. *Ejus gaze, ejus promptuarium*.
TÁRAD. *Aperitur*. Nyillik. Sz. D.
TÁRAL, táralja. *Aperit*. Sz. D.
TÁRASZT, tárasztja. *idem*. Sz. D.
TÁRGY. *Pluteus, meta*. M. A. *Objectum*.
Tárgy' közepe. *Centrum metae*. *Pázm. Kal.* p. 607.
Tárgya. *Ejus meta, ejus objectum*.
Ez a' beszédem' tárgya. *Hoc est sermoneis mei objectum*.
Tárgyal. Ha madárra tárgyalasz, ijadat ne pöngesd. *km.* *Dug.* 2. R. p. 136.
Tárgyaz, tárgyazza. *Pro objecto habet*.
Tárgyazat. Sz. D.
Tárgyúl. *Pro objecto*.
Tárgyúl vesi. *Pro objecto sumit*.
TÁRI.
Tári tuppos. *Pulvinatus*. M. A.
TÁRKÁNY. t. h. n. Bihar, Borsod, Heves, Komárom, Tolna, és Zemplin Vben.
TÁRKONY. *Dracunculus esculentus, draco hortensis, pyrethrum*. M. A. PP.
Tárkony-méz. Faludi, N. U. p. 102. B. E. p. 44. N. E. p. 140.
Vad tárkony. *Parmica*. PP. M. A.
TÁRNOK (hajdan Tavarnok). *Tavernicus, thesaurarius, camerae praeses v. promus condus, custos supellectilis*. S. I.
Tárnok. FF. Fejér, Posony, és Szala Vben.
Tárnok-szék. *Sedes tavernicalis*. M. A.
* Fő tárnok-mester. *Magister tavernicorum*.
Levél-tárnok. *Archivarius*.
TÁRON van az ajtó. Nyitva van. Sz. D.
TÁROGAT, tárogatja. *Identidem aperit*.
Tárogató. *Buccinator, fistulicen*. M. A.
Tárogató síp. *Tibia*. M. A. Vékony szavu trombita. *Cingriac*. CM. Csuzi, Tromb. p. 768.
Tárogató-sípos. *Tibicen*. M. A.
TÁROS.
Lap-táros. A' kis apacsót vonó halászegény. Sz. D.
TÁRS (táros?), *Socius, sodalis*. M. A.
Nem jó társ az, a' ki mindent maga föl fal. *km.*
Társ-pohár. *Epulum tyrocinii*.
Társ-poharat ad. *Epulum dat tyrocinii*. PP.
Társ-poharat iszik. Nem tanácsos ellenséggel társ-poharat inni. *km.*
* Baj-társ. *Commilito, socius aerumnae*.
Ember-társ. *Proximus*. S. K.
Háló társ. *Concubitor*. S. K.
Házastárs. *Consort*.
Hütvös társ. *Conjux*.
Játszó társ. *Collusor*. S. K.
Kalandos társ. *Commilito, vitae socius*. S. K.
Kenyeres társ. *Contubernalis*. *Pázm. Pred.* p. 269.
Kezes társ. *Compraes*. M. A.
Lakó társ. *Cohabitans*. S. K.
Leány-társ. *Consocia*. Káldi, *Innepp. Pred.* p. 569.
Nyájas társ. *Blandus comes*. S. K.
Örökös-társ. *Cohaeres*. S. K.

Pap-társ. Consacerdos.
 Polgár-társ. Concivis. S. K.
 Segítő társ. Coadjutor. Pázm. Pred. p. 213.
 Szolga-társ. Conservus. CM. Pázm. Pred. p. 269.
 Tanuló társ. Couscholaris.
 Tiszti társ. Collega.
 Úti társ. Comes itineris. Jó úti társ a tudomány. km.
 Vetekedő társ. Aemulus. S. K.
 Vő-társ. Congener.
 Társa. Ejus socius, socia. Kinek társa van, ura van. km.
 Társa, Hegy Ung Vben.
 Társalkodik. Conversatur, consortium habet. M. A. A' bátor szűvel társalkodik a' szcienciae. km.
 Társalkodás. Consociatio, consortium. M. A.
 Társalkodhatatlan. Insociabilis. CM. M. A.
 Társalkodó. Sociabilis, socialis. M. A.
 Társalkodóság. Socialitas. M. A.
 Társalkodtat, társalkodtatja. Sociat. M. A.
 Társalkodott. Sociatus. M. A.
 Társaltat, társaltatja. Vele ne társaltasd a' fiadat. Sz. D.
 Öszve társaltatja. Sociat. M. A. L.
 Társaltatott. Pázm. Pred. p. 531.
 Társas. Socialis, sociabilis, ad societatem pertinens. Gesellig. S. I.
 Társaság. Socialitas, studium familiaritatis. Geselligkeit. S. I.
 Társaság. Societas, sodalitas, sodalitium, consortium. M. A.
 Társaságos. Socialis, sociabilis. M. A.
 Társaságosan. Socialiter. Zvonarics, i. R. p. 364. M. A.
 Társaságtalanság. Insocialitas, carentia consortii. Káldi, Innepn. Pred. p. 369.
 Társít. Társasit. Sociat, copulat, conjungit, jungit. Vranesics.
 Társodik. Társasodik. Jungitur, sociatur. Sz. D.
 Társodás. Sz. D.
 Társáság, Társaság. Sz. D.
 Társás veszi. Associat, nimia familiarite contentum reddit. M. A.
 Társúl. Pro socio.
 Társúl adja magát. Adpingit se pro socio. Pázm. Pred. p. 479.
 Veszi magának házas társúl. Deligit pro vitae socia.
TÁRVA.
 Tárva nyitva hagyta az ajtót.
 Tárva nyitotta. Faludi, N. A. p. 59.

TÁS.

TÁS.

TÁSKA. Vulga, pero, capsula, mantica. M. A. Corycium. CM. Sokszor a' zsíros táskából ugrik ki a' szép kalács. km.
 Táska. F. Somogy Vben.
 * Álom-táska. Endymion.
 Bőr-táska. Kenyeres táska. Pera. CM.
 Haj-táska. Sacculus crinalis. S. K.
 Két táskára szerződött. Ad manticam resepsit. M. A.
 Koldus-táska. Faludi, N. A. p. 101.
 Levél-táska. Capsa literarum. S. K.
 Lovag-táska. Hippopera. S. K.
 Turós táska. Placenta cum formagio.

TÁSKÁJA. Ejus pero. Szemérmes koldusnak üres a' táskája. km.
TÁSKÁZ. Faludi, T. É. p. 298.

TÁT.

TÁT (név).
 Tát. F. Esztergom Vben.
 Tát szájjal kiáltják. Monoszlai, Hit'oltalm. p. 433.
 Tát-szájú. Bohó.
TÁT (ige), tátja. Aperit, hiat, hiascit. M. A.
 Föl tátja. Tátod föl a' szádat. Sz. D.
 Ki tátja. Aperit.
 Reá tátja száját. Zvonarics, i. R. p. 930.
TÁTÁS. Hiatus. M. A.
 Száj-tátás. Sz. D.
TÁTÉ. Bohó, dőre, gyáva. S. I.
 Táté. E. F. Alsó Fejér Vben.
TÁTÍKA. Régi vár Szala Vben. Tátika és Rezi-vár' dolgát ebre bizták, ebül vették hasznát. km.
TÁTINT. Hiatus edit. Egygyet tátintott, 's meg haltt.
TÁTÓG. Hiascit.
 Tátogat. Hiatus. M. A. Ott ne tátogass, láss dolgodhoz.
 Tátogatás. Creber hiatus oris.
 Tátogató. Ore crebro hians.
TÁTONY. Sz. P. Somogy Vben.
TÁTORJÁN. Napus, naps, bunias, anemophoros. M. A. Mezőkön önként termő karó-répa. Csapó, Fűv. Kert. p. 131.
TÁTOS. Proteus, Vertumnus, magus, praestigiator. M. A. Pázm. Kal. 172. 686.
 Pegasus. Szirmai, Parab. p. 95.
 Tátos gyermek. Sz. D.
 Tátos paripa. Faludi, N. E. p. 25.
TÁTOTT. Hians, patens, patulus. M. A.
 Tátott orrú. Silus. Fitos orrú. S. I.
 Tátott seb. Vulnus hians. Pázm. Pred. p. 775.
 Tátott száj. Rictus, hians os. M. A.
 Tátott szájú. Ore hiantes spectator. S. I.
TÁTÓ. Hians.
 Tátó bötü. Vocalis. Ráth Mátyás. Cf. Rájnis, Kalaúz.
TÁTSÁG.
 Száj-tátság. Prágai, p. 920.
TÁTVA. Aperte, hianter. Tátva van a' szája.
 Száj-tátva. Hiantes ore.

TÁTÁ.

TÁTÁ. Kisdedeknek szokás mondani, mikor a' falura viszik.
 Tátába megy. Falura megy.
 Tátába viszik. Falura viszik.

TÁV.

TÁV.
TÁVOZIK. Secedit, abscedit, separat se, abstat, recedit. M. A.
 El távozik. Recedit, discedit, abscedit. M. A. Távozzál el tőlem sátán.
Távozás.
 El távozás. Abscessio, discessio, secessio. M. A.
 Távozat. Abscessus, secessus.
 Távozkodik. Secedit. Sz. D. S. I.

Távoztat, távoztatja. Vitat. M. A.
 El távoztatja. Defugit, devitat, effugit, evitat, abstinet. M. A.
Távoztatás. Devitatio.
 El távoztatás. Evitatio, abstinentia. M. A.
 El távoztathatlan. Inevitabilis. M. A.
 El távoztathatlanul. Inevitabiliter. M. A.
 El távoztatható. Evitabilis. M. A.
TÁVUL, TÁVOL. Eminus, a longe, procul. M. A. Jobb távul szeretni egymást, mint közlőlől gyüölölni. km.
 Távul álló. Absistens, longe distans. M. A.
 Távul író. Telegraphus. Fernschreiber. S. I.
 Távul légyen. Absit, deus avertat. Tasi Gáspár. p. 89.
 Távul lét. Absentia.
 Távul létel. idem. M. A.
 Távul lévő. Absens. M. A.
 Távul van. Abest, distat. M. A.
 Távul való. Absens, item Longinquus. M. A.
 Távul valóság. Distantia. M. A.
 Távul veti. Amovet, avertit. S. I.
Távuad. Longiuscule remotus.
 Távuadon. Paulo remotius.
 Távuadról atyafi. Consanguineus remotior.
Távuag. Eminus, a procul. S. I.
 Távuiban való. Zvonarics, i. R. p. 26.
 Távuiddabb. Remotior. Biró Márton, Micae. p. 153.
 Távuiddadon. Remote. Biró Márton, l. c. p. 47.
 Távuiban. Remote. Vajda, i. K. p. 490. 5. K. p. 164.
 Távuilit, távuilitja. Removet. Faludi, Sz. E. p. 96. B. E. p. 114. N. E. p. 123.
 El távuilitja. Faludi, N. A. p. 26.
 Távuilodik. Removetur. Sz. D.
 Távul (ige). Recedit, secedit, discedit.
 El távuilit tőlem. Recedit a me. Sz. D.
 Távuilról. A longe. Faludi, N. E. p. 172.
 Távuilság. Distantia. Távul valóság. Sz. D.

TE.

TE.

TE. Tu. M. A. Ha én te, te is te.
 Te jobbik, honnan jöttél. Faludi, T. É. p. 197.
 Te mondd. Tu dixisti.
 Te-mondáság. Pázm. Pred. p. 665.
 Te-mondád-fű. Dulce amarum, iberis. M. A. NC. p. 55.
TEEGET, teegeti. (Tégeti PP.) Te 's tuval szállítja. Dure tractat, singulari numero aliquem compellat. PP.
TEEZ, teezi. Compellat eum per tu, tuizat.
TENKÉNT (mint önként). Takács József' Költeményei. p. 149.
TENNEN. Faludi, E. M. p. 82.
 Tennen magad. Tu ipse. M. A.
 Tennenid. R. Tui amici, familiares, domesticus. S. I.
TIED (Teed, téd, tied). Tuus. M. A.
 Tiedd. Amici vitia si feras, facis tua. Seneca. Ha felebarátod' vétékét el tőröd, tiedd teszed. Káldi, Innepn. Pred. p. 540.

Tiedek, pro Tiéd. Tui, tuac, tua. M.A.
TÉGED, tégedet. Te, accusativ. M. A.

TEÁTRÓM,

TEÁTRÓM. Theatrum. Játék-néző hely,
néző hely, játék-szín. S. I.

TEB.

TEB.
TEBE. Sz. P. Borsod Vben.
Csonka Tebe. Sz. P. Pest Vben.

TECS.

TECS.
TECSŐ. MV. Marmaros Vben.
Tecső. Patak Marmaros Vben.

TEG.

TEG.
Teg-nap. Heri, dies hesternus. M. A.
Teg-napelőtt. Pridie, nudiustertius. M.A.
Teg-napi. Hesternus. M. A.
Teg-napi gomba. km. Heri natus fungus, homo novus, arrogans, elatus. Faludi, N. A. p. 224.
TEGE. Heri. Tegnap. L. Benkő Transyl. Tom. 2. p. 402.
TEGETLEN. R. Nuper. M. A. Komjáthi. Tegetlen sobonnan jött. Eszterházi Tamás, Hunnius' ford. p. 567.
TEGETT. R. Heri, nuper. B. Át.
TEGEZ. Pharethra, corythus. CM. M. A. Úgy illik hozzá, mint a' bot a' tegezhez. km.
Tegze. Ejus pharethra.
Tegzes. Pharethrus. M. A. CM.
Tegzes. E. F. Alsó Fejér Vben.

TEHÁT.

TEHÁT. Igitur, quapropter, ergo. M. A.

TEHÉN.

TEHÉN. Vacca. M. A. Derék dolog: három tehén, egy csorda. km.
Tehén-állás. Bostar. M. A.
Tehén-bőr. Pellis vaccina. Faludi, T. É. p. 149.
Tehén-csorda. Armentum vaccarum.
Tehén-csordás. Pastor vaccarum.
Tehén-ganéz. Bulbiton. M. A.
Tehén-hús. Bubula. M. A.
Tehén-ír. Tehén-szár. Stercus bubulum. Pázm. Kal. p. 1075.
Tehenek' nevei: Bális, Bimbó, Bokros, Csákó, Csira, Föcske, Hattyu, Hegyes, Homály, Jeges, Kedves, Kesc, Kicsiny, Minika, Pirók, Pityer, Pörge, Rendes, Szemök, Szóke, Virág.
Tehén-pacsal. Viscera vaccina.
Tehén-pokla. Meg eszi a' czifra ruhát, mint a' tehén a' poklát. km.
Tehén-szopó kígyó. Boa. M. A.
Tehén-táncz. Csárda Borsod Vben.
Tehén-vaj. Butyrum vaccinum.
* Borjús tehén. Foeta vacca, horda. S.K.
Fejős tehén. Vacca lactaria. S. K.
Hasas tehén. Horda. NC. p. 129.

Meddő tehén. Sterilis vacca. S. K.
Riska tehén. Subruba vacca. S. K.
Tengeri tehén. Rosmarus. S. K.
Üzekedő tehén. A' hol üzekedő tehén nincs, nem megy oda a' bika. km.
TEHENE. Ejus vacca.
TEHENEDIK. More vaccae procumbit. Le tehenedett.
TEHENES. Vaccarius, habens vaccam, vaccinus. M. A.
Tehenes telek. E. Sz. P. Kolos Vben.
TEHENÉSZ. Bubulcus, pastor vaccarum. Gulyás. S. I.

TEK.

TEK.
TEKE. Globus, discus, sphaera. M. A.
Trunculus lusorius, trunculi lusorii. PP. Conus, metula. S. I.
Teke. E. MV. Kolos Vben.
Teke. Telek Győr Vben.
Teke' háza. F. Ugocsa Vben.
Teke-játék. Ludus conorum, metularum, truncorum. Kegelspiel. S. I.
Teke-játék-hely. Area conis dejiendis, sive lusui conorum destinata. S. I.
Teke-szabású. Coniformis, conoides. S. I.
Teke-tória. Ambages, circuitio, ambitus. Umschweif im Reden. S. I.
Tekécske. Sphaerula, globulus. M. A.
Tekéll, tekélli. Destinatus, vovet. M. A. Lásd: Tökéll, tökélli.
Tekéz. Disco ludit, trunculis ludit. PP.
Tekézés. Lusus trunculorum.
Tekéző. Ludens trunculis.
Tekéző hely. Trunculorum area. PP.
TEKENY.
Tekenyő. F. Szala Vben.
Tekenyő. Trulla, labrum. M. A. Capisterium, cymbium, alveus. PP. Olyan mint a' tekenyőben ingó víz. km.
Tekenyő-vakaró kés a' sütőknél. Radula. PP.
Tekenyős béka. Testudo. M. A.
TEKER, tekeri. Vertit, versat, torquet, obtorquet. M. A. Nehéz agg fából guszat tekerni. km.
Belé tekeri. Intorquet. M. A.
Egybe tekeri. Convolvit. S. I.
El tekeri. Distorquet. M. A.
Föl tekeri. Contorquet, extendit, sursum trahit. M. A.
Föl tekerje az eszét, ki a' ravaszszal föl akar tenni. km.
Ki tekeri. Extorquet. M. A.
Le tekeri. Detorquet. M. A.
Meg tekeri. Circumplectit. M. A.
Őszve tekeri. Convolvit, complicat. S. I.
Reá tekeri. Adtorquet.
Viszsa tekeri. Retorquet.
Tekercs. Costicillus. M. A. Arculus. PP.
Ruha-tekercs. Sz. D.
Szalma-tekercs. Sz. D.
Vas-tekercs. Drót. Sz. D.
Tekercséli. Plectit. M. A. L.
Tekeredik. Vertitur, versatur, volvitur, volutatur, torquetur, circumagitur. Faludi, T. É. p. 52.
Ki tekeredik. Obliquatur. PP.
El tekeredik. Distorquetur. VM. p. 89.
Őszve tekeredik. Convolvitur, complicatur. M. A.

Reá tekeredik. Circumvolvitur.
Tekeredzik. Circumvolvitur.
Tekeredzett füstök. Faludi, E. M. p. 246.
Tekeredetlen. Irretortus. M. A.
Tekeredett. Tortus, distortus, contortus. M. A.
Meg tekeredett. Reflexus. M. A.
Tekereg. Volvitur, torquetur. M. A. item Vagatur. Hol tekeresz? Ubi vagaris? Tekerget, tekergeti. Distorquet, gyrat. M. A.
Környül tekergeti. Circumplectit. M. A.
Őszve tekergeti. Convolvit. M. A.
Tekergetés. Distorsio, contorsio. M. A.
El tekergetés. Distorsio. M. A.
Őszve tekergetés. Contorsio. M. A.
Tekergette. Contorte. M. A.
Tekergés. Torsio.
Tekergő. Tortus, versatilis. M. A. item Erro, vagabundus, grassator, circulator. Faludi, T. É. p. 191.
Tekergő orvos. Medicaster, circulator, circumforaneus. S. I.
Tekergős. Tortuosus, flexuosus, ambagiosus. CM. M. A.
Tekergősen. Torte. M. A.
Tekergőzik. Se circumnectit, circumligat, circumvolvit. S. I.
Tekeres. Tortus, contortus, convolutus. S. I.
Tekeres. F. Baranya Vben. Csárda Veszprém Vben.
Tekeres lábú. Angvipes. S. I.
Tekeres szarvú. Habens cornua contorta. S. I.
Tekeres ugorka. Cucumer angvineus. S. I.
Tekereszik. Circumplectatur.
Reá tekereszik. Zrinyi, P. XII. Stroph. 51.
Tekerek. Volumen. Rolle. S. I.
Tekerek-szövet. Petia panni, telae. S. I.
Tekerekés. Involutus. Faludi, T. É. p. 188.
Tekérés. Torsio. M. A.
Has-tekerés. Rágás. Sz. D.
Ki tekerés. Extorsio, evulsio. M. A.
Le tekerés. Detorsio. M. A.
Viszsa tekerés. Retorsio. M. A.
Tekerit, tekeríti. Vertit, versat, volvit, rotat, gyrat, circumagat. S. I.
Viszsa tekeríti. Reflectit, retorquet. M. A.
Tekerített. Gyrotus, contortus. M. A.
Tekerő. Volvens, torquens, rotans, gyrans. M. A.
Tekerő. Csörlő eszköz, mellyről gomholyagba szedik a' fonalat. Sz. D.
Viszsa tekerő. Retorquens. M. A.
Tekerődzik. Circum volvitur. Faludi, N. E. p. 59.
Tekertt. Tortus.
Tekertt eszű. Callidus, astutus. S. I.
Tekertt gyökerű fű. Kígyó-gyökerű fű. Bistorta major. Csapó, p. 274.
Le tekertt. Detortus. M. A.
Tekerül. Flectitur, curvatur.
Tekerület. Flexura. M. A. L. p. 636.
Tekervény. Attractoria. Ulászló' Kincstartója, p. 162. Lynx. CM. Vertex, vortex v. epistomium, cochlea, trochlea. S. I. Sz. D.
Tekervényes. Tortilis. M. A. Praetortus. CM. Tortuosus, flexuosus, verticosus. S. I.

Tekervényes beszéd. Anfractus orationis. S. I.
 Tekervényes út. Anfractus, ambages, ambitus, circuitus. Sz. D. S. I.
TEKÉNT, tekénti (Tekint, tekinti).
 Intuetur, respicit. M. A. Szemre, főre tekéntenek.
 Alá teként. Despicit. M. A.
 Által tekénti. Obiter perlustrat.
 Be teként. Introspectit, inspicit. M. A.
 Be teként. Csárda-név.
 Belé teként. Introspectit, inspicit. M. A.
 El teként. Káldi, 2. Reg. 13. 34.
 Föl teként. Suspexit, sursum respicit. M. A.
 Két felé teként, mikor az agg komondor ugat. km.
 Ki teként. A' vén eb' ugatására méltó ki tekénteni. km.
 Környül teként. Circumspicit. M. A.
 Le teként. Despicit.
 Meg tekénti. Respicit. M. A.
 Reá teként. Aspicit.
 Viszsa teként. Respicit. S. I.
 Tekéntet. Aspectus, conspectus, prospectus, respectus. M. A.
 Tekéntete. Ejus respectus.
 Tekéntetes. Spectabilis, illustris. M. A.
 Tekéntetes hazugság. Pázm. Kal. p. 516.
 Tekéntetes jóság. Pázm. Pred. p. 1252.
 Tekéntetes úr. Spectabilis dominus.
 Tekéntetesen. Spectate. M. A.
 Tekénteteskedik. Est illustris, spectabilis, conspicuus. Faludi, U. E. 1. R. p. 145. 149.
 Tekéntetesség. Pázm. Pred. p. 1162.
 Tekéntetlen. Obscurus, ignotus. A' mire nem tekéntenek, v. a' kire nem figyelmeznék. S. I.
 Tekéntél, tekéntéli. Aspectat, respectat. CM. M. A. Faludi scribit: Tekénteli. T. É. p. 133. E. M. p. 145.
 Alá tekéntél. Despectat. PP.
 Föl tekéntél. Suspectat. M. A.
 Környül tekéntél. Circumspicit. M. A.
 Meg tekéntéli. Perspectat, perspicit. M. A. Faludi scribit: Meg tekénteli. U. E. 5. R. p. 16.
 Viszsa tekéntél. Respectat. M. A.
 Tekéntelés. Aspectatio. M. A.
 Tekéntelő. Aspectans. M. A.
 Tekéntés. Conspectus, intuitus, aspectus, obtutus. M. A.
 Ki tekéntés.
 Meg tekéntés. Perlustratio.
 Tekéntget, tekéntgeti. Aspectat, prospectat. Faludi, U. E. 1. R. p. 93.
 Ki ki tekéntget. Foras frequenter prospectat. S. I.

TEL.

TEL.
 Tel-megye. Sz. P. Bihar Vben.
TELC. E. F. Besztercze Vidékében.
TELEK. Frutetum, herbetum, it. Ager et campus incultus, desolatus, fruticosus, praedium. it. Ubi nulla sunt aedificia. M. A.
 Telek. F. Bihar Vben.
 Telek. E. FF. Hunyad Vben, és Három szék Székében.
 Tefek' falva. E. F. Udvarhely Székében.

* **Ág-telek.** FF. Gömör, és Szabolcs Vben.
 Apa-telek. F. Arad Vben.
 Borsos telek. F. Bihar Vben.
 Bú-telek. Sz. P. Héves Vben.
 Bús telek. F. Posony Vben.
 Cseh telek. F. Bihar Vben.
 Erdő-telek. F. Heves Vben.
 Fölső telek. Sz. P. Heves Vben.
 Győr-telek. F. Szathmár Vben.
 Halász-telek. Sz. PP. Békes, és Pest Vben.
 Hidas telek. Sz. P. Bihar Vben.
 Homok-telek. Sz. P. Heves Vben.
 Jász telek. Sz. P. Nógrád Vben.
 Király-telek. Sz. P. és Telek Szabolcs Vben.
 Kis telek. FF. Baranya, és Csongrád Vben. Sz. P. Kis Kunságban. Telek, Szabolcs Vben.
 Kő-telek. F. Heves Vben.
 Mán-telek. Sz. P. Pest Vben.
 Méh-telek. F. Szathmár Vben.
 Mihály-telek. F. Jászágban.
 Nadán-telek. F. Bihar Vben.
 Nagy telek. Sz. P. Békes Vben.
 Ó telek. Sz. P. Somogy Vben.
 On-telek. F. Szabolcs Vben.
 Póka-telek. Sz. P. Posony Vben.
 Poklos telek. F. Bihar Vben.
 Pór-telek. Patak Szathmár Vben.
 Pósa-telek. F. Somogy Vben. Telek Békes Vben.
 Pusztá telek. F. Szathmár Vben. Sz. P. Heves Vben.
 Réz-telek. F. Szathmár Vben. Telek Pest Vben.
 Sas-telek. F. Bihar Vben.
 Selyem-telek. Sz. P. Győr Vben.
 Szamos-telek. F. Szathmár Vben.
 Székely telek. F. Bihar Vben.
 Tót telek. F. Bihar Vben.
 Ván-telek. Sz. P. Bács Vben.
 Telekd, Telegd. R. Parvum diverticulum.
 Telegd. MV. Bihar Vben.
 Telekes. Habens diverticulum.
 Telekes bocskor. Faludi, E. M. p. 87. Mellyet lábokra fűznek vadászatkor a' nagyobb urak is. Sz. D.
 Telekes (Alsó, fölső). FF. Borsod Vben.
 Telekes (Kis, nagy). FF. Vas Vben.
 Teleki. F. Somogy Vben. Sz. P. Nógrád Vben.
 Kerék-teleki. F. Veszprém Vben.
 Telekje. Ejus diverticulum.
 Pál' telekje. F. Veszprém Vben.
 Telke. Ejus diverticulum.
 Boldog aszszony' telke. Sz. P. Bihar Vben.
 Mikó' telke. Sz. P. Nógrád Vben.
 Szent Péter' telke. Sz. P. Szabolcs Vben.
 Tamás' telke. Sz. P. Gömör Vben.
 Telkes, idem ac Telekes.
 Telkesd. F. Bihar Vben.
 Telki. idem ac Teleki. Diverticularis.
 Telki. FF. Bihar, és Pest Vben.
 Telki bánya. F. Abauj Vben.
TELEP.
 Telepedik. Recumbit, considet, subsidet. M. A.
 Le telepedik. Considet, subsidet, discumbit, recumbit. M. A.
 Meg telepedik. Considet. M. A.
 Telepedés. Consessio. M. A.

Le telepedés. Consensus. M. A.
 Telepedtet. Facit discumbere. Pázm. Pred. p. 432.
 Telepít, telepíti. Collocat, illocat, deponit. Pázm. Pred. p. 475.
 Le telepíti. Facit discumbere, recumbere. M. A.
 Meg telepíti. Facit considerare.
TELEVÉNY. Öszve hordott, torlott sokféle gaz. Sz. D.
TELI (TELE). Plenus, plene. M. A. Meddig hordod teli, addig lészesz deli, de ha egyszer üres, meg vet minden rühes. km.
 Teli bögyös. Csuzi, Sipszó. p. 632.
 Teli hold. Plena luna. Pázm. Pred. p. 1232.
 Teli marokkal. Plena vola. Káldi, Varsán. Pred. p. 593.
 Teli pohár. Poculum plenum. M. A.
 Teli rakja. Implet, complet, replet. S. I.
 Teli tölti. idem.
 Teli torokkal. Pleno ore, pleno gutture.
 Teli töltözik. Cibis se ingurgitat. S. I.
 Teli tömi. Refercit ad summum.
 Telid. R.
 Teliden teli. Plenissimus. Pázm. Pred. p. 69. 814.
 Telides teli. idem.
 Telis.
 Telis teli. Valde plenus.
 Teliség. Plenitudo, plenitas. Pázm. Pred. p. 439. 837.
 Teljebb (Teliebb, teljebb). Plenior, plenius. Teljebb töltésd poharam', éljen a' barátság.
 Teljen (Telien, teljen).
 Teljen teli. Teljedes teli.
 Teljes (Telies, teljes, telylyes, tellyes).
 Totus, perfectus, plenus. M. A.
 Teljes arca. Plena facies.
 Teljes búcsú. Indulgencia plenaria. S. I.
 Teljes életében. In tota vita sua. Pázm. Pred. p. 1261.
 Teljes hatalom. Plenipotencia.
 Teljes hatalmú. Mandatarius, plenipotentarius. S. I.
 Teljes hold. Plenilunium, plena luna. S. I.
 Teljes ibolya. Sz. D.
 Teljes képü. Plenae faciei.
 Teljes kor. Aetas justa, legitima, plena, perfecta, majorenitas. S. I.
 Teljes korú. Majorenitas. S. I.
 Teljes lehetetlen. Impossibilis. S. I.
 Teljes lehetetlenség. Moralis impossibilitas. S. I.
 Teljes mondás. Axioma. M. A.
 Teljes rózsá. Rosa centifolia. S. I.
 Teljes szín. Color satur. S. I.
 Teljes ütközet. Justum praelium. S. I.
 Teljesedik. Completur, impletur, perficitur. M. A.
 Bé teljesedik. Adimpletur, in effectum venit. S. I.
 El teljesedik. Completur, impletur. M. A.
 Meg teljesedik. Completur.
 Teljesedés. Complementum. M. A.
 Teljesen. Plene, plenarie. M. A.
 Teljesít, teljesíti. Complet, implet. M. A.
 Bé teljesíti. Adimplet, complet. M. A.
 El teljesíti. Implet, complet. M. A.
 Meg teljesíti. Complet. M. A.

Teljesítés. Completio. M. A.
 Bé teljesítés. Explementum, expletio.
 M. A.
 Teljesítő. Complens, effectuans.
 Bé teljesíthető. Explebilis. M. A.
 Bé teljesítendő. Csuzi, Síp-szó. p. 138.
 Teljeskedik. Perfectum se exhibet. Sz. D.
 Teljeskedés. Sz. D.
 Teljesség. Plenitudo, complementum. M. A.
 Teljességgel. Plane, pénitus, prorsus.
 M. A.
 Teljességgel nem. Absolute non, prorsus non. S. I.
 TELik (juxta alios TELLik). Impletur.
 Nagy száj nagy falatokkal telik. km.
 Bé telik. Impletur, completur. M. A.
 Pázm. Pred. p. 746.
 Bele telik esztendő. Ad hoc requiritur annus.
 El telik. Impletur, completur, expletur. M. A.
 Fejdre telik a' pár-lúg. km.
 Ki telik. Expletur.
 Ki telik az ideje. Expletur ejus tempus.
 Ki telik tőle. Est perficiendo. S. I.
 Meg telik. Completur, impletur. M. A.
 Pázm. Pred. p. 800.
 Sokba telik. Multum constat. A' mi sokra böcsültetik, sokba telik. km.
 Teldegel. Incipit compleri. Már ötödik esztendeje teldegel. Sz. D.
 Telés.
 Bé telés. Impletio, complementum. M. A.
 El telés. Completio, expletio, implementum. M. A.
 Meg telés. Completio, impletio. M. A.
 Teletlen.
 Telletlenség (Sz. D. Telletlenség).
 Telhetik. Potest impleri, praestari. A' kitől ki telhetik. Qui potis est praestare, adimplere.
 Telhetetlen. Inexplebilis, insatiabilis, insaturabilis. M. A. Telhetetlen, mint a' barát' szakja. km.
 Telhetetlen has. Venter insatiabilis. S. I.
 Telhetetlen bélfű. idem.
 Bé telhetetlen. Inexaturabilis. M. A.
 Telhetetlenkedik. Pázm. Pred. p. 75.
 Telhetetlenkedő. Csuzi, Síp-szó, p. 12. 89.
 Telhetetlenség. Bulimia, item Avaritia, insatiabilitas. M. A.
 Telhetetlenül. Insatiabiliter, insaturabiliter. M. A.
 Telhető. Replebilis, possibilis.
 Ki telhető képpen. Pro viribus. S. I.
 Minden ki telhető módon. Omni possibili modo.
 Telő. Completorius.
 El telő. Faludi, B. E. p. 48. N. A. p. 169. 234.
 Tellő. Ha már fujdogál a' szellő, nem sokára bé áll a' tellő. km.
 TELLE-tulla. Tata patata, buttubata. M. A.
 Pázm. Tudakozó Predik. p. XXXIII.

TEM.

TEM.
 TEMÉRDEK. Crassus, item Gravida. M. A.
 Temérdek állat. Bellua. S. I.
 Temérdek cselekedet. Facinus immane. Sz. D.

Temérdek fa. Lignum solidum, crassum. Sz. D.
 Temérdek nagy. Ingens, enormis. S. I.
 Temérdek orczájú. Effrons, impudens. Pázm. Kal. p. 163.
 Temérdek sok. Multus, copiosus. S. I.
 Temérdek sokaság. Ingens multitudo. Sz. D.
 Temérdekedik. Crassescit. M. A.
 Meg temérdekedik. Incrassescit. M. A.
 Temérdekén. Crasse. M. A.
 Temérdekes.
 Temérdekesedik. Faludi, U. E. 1. R. p. 55.
 Temérdekit, temérdekiti. Crassat, incrassat. M. A.
 Meg temérdekiti. Incrassat. M. A.
 Temérdekités. Incrassatio. M. A.
 Meg temérdekités. idem. M. A.
 Temérdekitő. Incrassans. M. A.
 Temérdekség. Crassamen, crassamentum, crassities, crassitudo. CM. M. A.
 Temérdekül. Incrassatur, crassescit. M. A.
 Meg temérdekül. Incrassescit. M. A.
 Temérdekülés. Incrassatio, crassities. M. A.
 TEMET, temeti. Sepelit, tumulat. M. A.
 Bé temeti. Intumulat, defodit.
 El temeti. Sepelit, tumulat, contumulat, humat, inhumat, defodit. M. A.
 Temetendő. Sepelibilis. M. A.
 El temetendő. idem. M. A.
 Temetetlen. Insepultus, inhumatus. M. A.
 El temetetlen. idem. M. A.
 Temetett. Sepultus. M. A.
 Temetés. Sepultura, humatio, tumulatio. M. A.
 El temetés. Humatio, sepultura. M. A.
 Pompás temetés pénz-vesztegetés. km.
 Temetéses. Tumulosus. M. A.
 Temetés domb. Tumulus. M. A.
 Temetési tisztület. Exequiae. M. A. PP.
 Temetési tisztességet szolgált. Exequiatur. M. A.
 Temetésre való. Funeralis, exequialis. PP.
 Temetkezik. Sepelitur, funeratur. M. A.
 Oda temetkeznek. Sz. D.
 Temetkezés. Sepultura, funeratio. M. A.
 Temetkező hely. Locus consvetae sepulturae.
 Temető. Sir-ásó. Vespillo, humator. M. A. PP.
 Temető épület. Aedificium sepulchrale. Faludi, T. É. p. 78.
 Temető hely. Sepulcretum, coemeterium, bustum. M. A.
 Temető sir. Pázm. Pred. p. 88.
 Temetség. Sepultura. M. A.
 Temetvény. Vár Nyitra Vben.

TEMPLUM.

TEMPLUM. Phanum, templum. M. A.
 Templom' börtöztája. Tholus. PP.
 Templom-fosztó. Spoliator templi. Pázm. Pred. p. 1168.
 Templom' napja. Egyház' napja. Encoenia.
 Templom' öble. Alae templi. S. I.
 Templom-szentelés. Dedicatio templi. S. I.
 Templom' tornáca. Propylaeum templi. PP.
 TEMPLOMA. Ejus templum.

TEMPLOMI. Templaris.
 Templomi szerzet. Ordo templariorum. S. I.
 TEMPLOMOS. Templarius, templarista.

TENG.

TENG. Victitat, degit. M. A. Vivit utcunque, vitam degit miseram. PP.
 Csak alig teng. Sz. D.
 Teng, leng. Sz. D.
 TENGELICZ. Acanthus, carduelis. M. A.
 TENGELY. Axis. M. A. Tengelyt üttetni vele nem volna tanácsos. km.
 Tengely-szeg. Fibula rotaria. M. A. Paxillus axis, embolum axis curulis, embolum, axis retinaculum. PP.
 Tengely' vége. Polus. M. A.
 Talyiga-tengely. Axis biroti.
 Tengelyc. Ejus axis, Meg akadt a' tengelyc. km.
 TENGER. Mare. Lásd alább külön.
 TENGET, tengeti. Sustentat, nutrit, nutricatur, enutrit. M. A.
 Magát dologgal tengeti. Sz. D.
 Inkább tengetném életemet alamisnával. Faludi, N. E. p. 16.
 Tengetés. Beniczki, p. 51.
 Tengetheti. Káldi, Innepn. Pred. p. 33f.
 TENGÉS. Victitatio, vitae qualis qualis usura. M. A.
 TENGŐ. Victitans.
 Tengődik. Élődik. Faludi, N. E. p. 220.
 Töngődik scribit Csuzi, Síp-szó. p. 403.
 El tengődik. Victitat, vitam utcunque sustentat.

TENGER.

TENGER. Mare, pelagus, salum, pontus, aequor. M. A. Nem lehet a' tengert kalánnal ki merni. km.
 Tenger' áradása. Aestus maris. Molnár, Fizika.
 Tenger-bú. Immanitas moeroris. „Tenger-búknak közepette mihez fogjak epedtt szív” K á r t i g á m.
 Tenger' fenéke. Fundus maris.
 Tenger' gyomra. Profundum maris. S. I.
 Tenger' hatalmasi. Maripotentes. S. I.
 Tenger' háborodása. Maris commotio, perturbatio. S. I.
 Tenger' hánykodása. Maris fluctuatio. S. I.
 Tenger' istene. Neptunus. Faludi, T. É. p. 69.
 Tenger-járás. Navigatio maritima. S. I.
 Tenger' járása. Accessus, et recessus maris, aestus maris. S. I.
 Tenger-járó. Navigator marinus. S. I.
 Tenger' játszása. Malacia, alcedonia. S. I.
 Tenger' melyjéke. Ora maritima. S. I.
 Tenger-melléki. Tenger-mellyéki. Maritimus. M. A.
 Tenger' mélysége. Profundum maris, altitudo maris. S. I.
 Tenger-nép. Populi multitudo. S. I. Sz. D.
 Tenger sok nép. Faludi, T. É. p. 45.
 Tenger' öble. Sinus maris. Sz. D.
 Tenger' örvényje. Euripus, vortex marinus.
 Tenger-part. Pázm. Kal. p. 697.

Tenger' partja. Littus maris.
 Tenger' partján való hegy. Promontorium. M. A.
 Tenger' síkja. Superficies maris. S. I.
 Tenger-sokaságú. Dug. km. 2. R. p. 250.
 Tenger-szakadék. Sinus. Káldi, Act. 27. 39.
 Tenger' szeme. Oculus maris. Némelly nagy hegyek' tetején lévő tó.
 Tenger-szín. Color caeruleus, glaucus, thessalicus. CM.
 Tenger' színe. Libella maris.
 Tenger' színén fölül. Supra libellam maris.
 Tenger-színü. Thalassicus. M. A.
 Tenger' szorosa. Fretum. Káldi, Zachar. 10. 11.
 Tenger' szorulatja. idem. Sz. D.
 Tenger' torkolatja. Sinus maris. Sz. D.
 Tenger-vész. Procella maris. Vajda, 1. K. p. 670.
 * Alutt tenger. Asphaltos. NC. p. 443.
 Ádriai tenger. Mare adriaticum. Faludi, T. É. p. 53.
 Csöndes tenger. Mare pacificum. S. K.
 Déli tenger. Meridionalis oceanus. S. K.
 Éjszaki tenger. Borealis oceanus. S. K.
 Fagyos tenger. Mare glaciale. S. K.
 Fejér tenger. Mare album.
 Fekete tenger. Mare nigrum, pontus.
 Földközi tenger. Mare mediterraneum.
 Holt tenger. Mare mortuum.
 Horvát országi tenger. Frágai, p. 7.
 Keserű tenger. Faludi, N. U. p. 165.
 Nagy tenger. Oceanus. Vajda, 3. K. p. 267.
 Nap-keleti tenger. Orientalis oceanus. S. K.
 Nap-nyugoti tenger. Occidentalis oceanus. S. K.
 Német tenger. Mare germanicum. S. K.
 Sós tenger. Káldi, Gen. 14. 3.
 Szerecsen tenger. Mare aethiopicum. S. K.
 Velencei tenger. Faludi, T. É. p. 105.
 Vörös tenger. Mare rubrum. NC. p. 443.
TENGERBE. In mare.
 Tengerbe hordasz vizet. Athenas noctuas. M. A.
 Tengerbe szakad. In mare labitur. PP.
TENGERBEN. In mari.
 Tengerben hal. Többen halnak borban, hogy sem a' tengerben. km.
TENGERBÉLI. Maritimus. Zvonarics, 1. R. p. 294.
TENGERE. Ejus mare.
 Világ' tengere. Oceanus. Faludi, N. U. p. 165.
TENGEREN. In mari, supra mare. Tengeren, kis vizen, másképp kell hajózáni. km.
 Tengeren jár. In mari navigat. Ki a' tengeren jár, nem léphet alkura a' szelekkel. km. Non habet in manibus ventos, qui navigat aequor.
 Tengeren tolvajodik. Piraticam exercet. PP.
 Tengeren túl. Trans mare.
 Tengeren túl való. Transmarinus. M. A.
TENGERI. Marinus, aequoreus, pelagicus, pelagijs. M. A.
 Tengeri barack. Malum armeniacum. PP.
 Tengeri béke, Tengeri csönd. Malacia, alcedonia, mollities maris. S. I.

Tengeri borju. Phoca, vitulus marinus. M. A.
 Tengeri csekély. Brevia maris. S. I.
 Tengeri csiga. Concha, conchylis, conchylum. S. I.
 Tengeri csiga-héj. Testa conchae.
 Tengeri csigász. Conchyta. S. I.
 Tengeri csiga-halász. idem.
 Tengeri cső. Spica frumenti indici. S. I.
 Tengeri csuda. Monstrum marinum. S. I.
 Tengeri disznó. Delphinus. S. I.
 Tengeri eb-hal. Canis marinus. M. A.
 Tengeri ember. Triton. Faludi, T. É. p. 111.
 Tengeri fülemüle. Alcedon. M. A.
 Tengeri gomba. Spongia. S. I.
 Tengeri gyánta. Succinum, electrum. Bernstein. S. I.
 Tengeri gyék. Scincus, stincus. Stanzarina. S. I.
 Tengeri habok. Fluctus marini. S. I.
 Tengeri háboru. Bellum marinum, navale, v. tempestas maris. Pázm. Pred. p. 696. 311.
 Tengeri hagyma. Scilla. S. I.
 Tengeri harc. Praelium navale, nautica. S. I.
 Tengeri hatalom. Potentia maritima.
 Tengeri hinár. Alga. S. I.
 Tengeri kapitány. Archithalassus, thalassiarcha, rei maritimae praefectus. PP.
 Tengeri kórság. Hajó-kórság. Nausea. Seckrankheit. S. I.
 Tengeri köles. Mitium solis, lithospermum. PP.
 Tengeri kő. Berillus, aquamarina. S. I.
 Tengeri kutya. Squalus, canis marinus. PP.
 Tengeri lapos csiga. Faludi, N. U. p. 162.
 Tengeri leány. Tengeri szűz. Syren. S. I.
 Tengeri legény. Triton. S. I.
 Tengeri ló. Rosmarus. Wallross. S. I.
 Tengeri malacz. Os deforme. Fratzenge-sicht. S. I.
 Tengeri málna. Ibisus. M. A.
 Tengeri mélység. Pelagus. M. A.
 Tengeri nagy rák. Cammarus. PP.
 Tengeri nyúl. Cuniculus. M. A.
 Tengeri paripa. Navis. Hajó. Faludi, T. É. p. 184.
 Tengeri part. Portus, littus, ora maritima.
 Tengeri pók. Scopia, aranea marina. S. I.
 Tengeri sodrott apró csiga. Faludi, N. U. p. 162.
 Tengeri szajkó. Psittacus. Publikán. S. I.
 Tengeri szerencse. Pázm. Pred. p. 173.
 Tengeri szín. Color venetus, thalassius, salor. Wasserblau. S. I.
 Tengeri szorulat. Hellespontus. M. A. L.
 Tengeri szőlő. Astaphis, uva passa. M. A.
 Ribesium, ribes, spina racemaria. PP.
 Tengeri tik. Gallina indica. M. A.
 Tengeri tolvaj. Pirata. M. A.
 Tengeri tolvajság. Piratica. M. A. L.
 Tengeri tű. Pyxis nautica. Seccompass. S. I.
 Tengeri üröm. Seriphium. M. A.
 Tengeri ütközet. Praelium navale, pugna navalis. S. I.
 Tengeri városok. Civitates maritimae. S. I.

Tengeri veszedelem. Faludi, E. M. p. 259.
 Tengeri zöld. Faludi, N. E. p. 157.

TENK.

TENK. Magán nálunk nincs szokásban. Persa nyelven „Tenki“ annyit tesz, mint: Angustus, arctus; innen származik, Tenkináj: Angustia. Lásd Francisci Dombay Grammatica linguae persicae. Vindobonae. 1804. p. 38.
 Hasonlóképpen a' török nyelvben „Tenki“ éppen annyit jelent, és hihető, hogy a' törökök a' persáktól kölcsönözték, valaminat sok más egyéb szavaikat is. Lásd Francisci Meminski Institutiones linguae turcicae. Vindobonae. 1756. Tom. 2. p. 251.
TENKE. F. Bihar Vben.
TENKRE. Ad angustum, ad arctum.
 Tenkre tesz. Rediget te in arctum, coangustabit.
 Tenkre visz. In arctum te deducet, in angustias rediget.

TENY.

TENY.
TENYE. Folyó víz Veröcze Vben.
TENYÉR. Palmus. M. A.
 Tenyér' föl törése. Callus, callus. S. I.
 Tenyér-néző. Pythonissa palmaris. S. I.
 Tenyér-talpú. Palmatus, palmipes. S. I.
 Tenyere. Ejus palmus. Póki a' tenyerét. Kend meg a' tenyerét, meg látod, ei nyered. Placatur donis Jupiter ipse datis. KV. p. 411.
 Tenyerén hordozza. Praediligit.
 Tenyeres. Magnos palmos habens. S. I.
 Tenyeres talpas. Robustus, bene compactus.
 Tenyerez, tenyerezi. Depalmar. Csuzi, Tromb. p. 425.
 Tenyérrel veri. idem. M. A.
 Tenyérnyi. Palmaris. M. A.
TENYÉSZIK. Sobolescit, foetiscit. M. A.
 Multiplicatur. Tartva tenyészik a' pénz, költve vész. km.
 El tenyészik. Augescit, dilatatur, multiplicatur, augmentatur. M. A.
 Tenyészedik. Sobolescit, multiplicatur. S. I.
 El tenyészedik — El tenyészedett a' sok gaz. Sz. D.
 Tenyészedés. Sz. D.
 Tenyészés. Foetura. M. A.
 Egy tenyészetből való malaczok. Sz. D.
 Tenyészetlen. Inuber, infoecundus. M. A. Effoetus.
 Tenyészetlenség. Infoecunditas. M. A.
 Tenyészés. Feracitas, fertilitas, foecunditas. M. A.
 Tenyésző. Ferax, fertilis. M. A.
 Tenyésző elme. Ingenium fertile, inventiosus. Sz. D. S. I.
 Tenyésző föld. Termő föld. Sz. D.
 Tenyésző mag. Semen. Pázm. Kal. p. 656.
 Tenyésző szaporodás. Pázm. Pred. p. 337.
 Tenyész, tenyészti. Procreat, procreat, facit, ut sobolescat. S. I.
 Tenyésző ház. Major-ház. Sz. D.
TENYO. Sz. P. Heves Vben.

TEP.

TEP.
TEPE.
Tepe - tupa. Semmire való legény. Sz. D.
TEPECZKEL. Saltitatio, claudicat, cespitatio. M. A. Tepeczkél. PP.
Tipiczkel tepeczkél.
Tepeczkelés. Cespitatio. Sz. D.
Tepeczkelve jár. Haesitanter ambulat. Sz. D.
TEPELY. F. Bihar Vben.
TEPKE. Sz. P. Heves Vben.
TEPSZI. Artopta, testum, testus. PP.
Rétest sütni a' tepsziben. Sz. D. Kévs zápfogára egy nagy tepszi rétes. Valde vorax. Dug. km. 2. R. p. 308.

TER.

TER.
TERBELÉD. F. Nógrád Vben.
TERCS. F. és Sz. P. Nógrád Vben.
TERE.
Tere-ér. Ér Csongrád Vben.
Tere-ferre. Locsogás, főcsögés. Sz. D. S. I.
Tere-fetyél. Híjába való beszél, locsog, főcsög. S. I.
Tere-hegy. F. Baranya Vben.
Tere-tura. Híjába való beszéd. Sz. D.
Tere-turál. Trécsel, főcsög. Sz. D.
Tercény (Alsó, felső). FF. Honth Vben.
TEREB.
Terebély.
Terebélyes. Spatiosus. Biró Márton, Micae. p. 378.
Terebélyesíti. Reddit spatiosum, patulum. Biró Márton, Micae. p. 384.
Terebélyesség. Spatiositas. Biró Márton. I. c. p. 382.
Terebes. F. Bihar Vben. Sz. P. Zemplin Vben.
Rákos-Terebes. F. Szathmár Vben.
Töke-Terebes. MV. Zemplin Vben.
Túr-Terebes. F. Ugocsa Vben.
Terebesd. Sz. P. Somogy Vben.
Terebő. F. Sáros Vben.
TERECSEN (Kis, nagy). Sz. PP. Somogy Vben.
TEREGENYE. F. Hont Vben.
TEREGET, teregeti. Gyrat, rotat, versat. M. A.
El teregeti.
Ki teregeti. Expandit. Teregesd ki a' ruhát, hadd száradjon.
Le teregeti. Prosternit, extendit. M. A.
Teregetés. Expansio, extensio.
TEREL, tereli. Facit, ut divertat, discedat.
El tereli a' marhát. Depellit pecus.
Meg tereli. Repellit, redire facit, reflectit.
Terelés. Retro actio, reflexio.
TEREM (Kis, nagy). E. FF. Küküllő Vben.
TEREM, termi. Crescit, nascitur. M. A.
Terem az ember. km.
Ki terem. Enascitur. M. A. Faludi, T. É. p. 69.
Környül terem. Circumnascitur. M. A.
Meg terem. Procreatur, procrecit. M. A.
Meg termi. Prodit, profert, procreat. M. A.
Reá terem. Innascitur, adnascitur.

Teremt, teremti. Creat, condit. M. A.
Akár miből is pénzt teremti. km.
Ki teremti. Prodit, procreat.
Teremtetlen. Increatus. M. A.
Teremtő. Creavit.
Teremtetté. Teremtettével szitkozódik. S. I.
Teremtett. Creatus, conditus. M. A.
Teremtett állat. Creatura. M. A.
Teremtés. Creatio. M. A.
Teremthetetlen. Increabilis. Sz. D.
Teremtmény. Opus creatum, res creata, creatura. Faludi, N. A. p. 149.
Teremtő. Creator, conditor. M. A.
Termék. R. Productum terrae, procreatum, proventus naturae. S. I.
Terméke. Ejus productum.
Termékek' ára. Pretia productorum.
Termék-arany. Aurum naturale. M. A.
Termékeny. Ferax, frugifer, fertilis. M. A.
Termékenyedik. Fit fertilis. S. I.
Termékenyes. Ferax, fertilis.
Termékenyesíti. Feracem reddit. Biró Márton, Micae. p. 216.
Termékenyít, termékenyíti. Foecundat, fertilem reddit. S. I.
Termékenység. Fertilitas, ubertas. M. A.
Terméketlen. Sterilis, infocundus. Faludi, N. E. p. 10.
Terméketlenség. Sterilitas. S. I.
Termék. R. Nativus, naturalis, v. uber, ferax, fertilis. S. I.
Termet. Habitudo. M. A.
Deli termet. Elegans statura.
Termete. Ejus habitudo.
Termetes. Procerus. Faludi, N. A. p. 150.
Termetű.
Ékes termetű. Elegantis staturae.
Termett. Uber, ferax, fertilis. M. A.
Termett szín. Color nativus. S. I.
* Alá termett. Humilis, vilis. S. K.
El termett ész. Faludi, U. E. 1. R. p. 198.
Katonának termett. Pro milite natus. S. K.
Le termett alávalóság. Faludi, B. E. p. 88.
Le termett lélek. Faludi, E. M. p. 118.
Le termett szív. Faludi, E. M. p. 139.
Pontra termett. Accuratus, diligens. S. K.
Reá termett. Aptus, accomodus, genium habens. S. I.
Világra termett. Mundo natus. S. K.
Termettség. Ubertas, fertilitas, feracitas. M. A.
Termés. Crementum. M. A.
Termés-arany. Palacra, balux, baluca. PP.
Termés-ág, gyümölcsös. Termes. M. A.
Termés-kő. Vimentum, lapis nativus.
Termése. Ejus procreatio. Nyugott földnek jobb a' termése. km.
Természet. Natura. M. A. Ki tör belőle a' természet. km.
Természet' csúfja. Monstrum naturae. Faludi, E. M. p. 249.
Természet ellen. Invita Minerva. M. A.
Természet-értő. Természet-fejtő. Naturae mystes. S. I.
Természet' folyása. Cursus naturae. Beniczki, p. 219.
Természet fölött való. Supernaturalis. S. I.
Természet-ismérő. Physiognomus. M. A.

Természet' országa. Rerum natura, universum, regnum naturae. S. I.
Természet' szava. Vox naturae.
Természet' szerint. Naturaliter. M. A.
Természet-tudó. Physicus. CM. M. A.
Természet' történetei. Historia naturalis. S. I.
Természet' törvénye. Lex naturae.
Természet-vizsgáló, vagy nyomozó. Naturae ventilator, scrutator, physicus.
Termés' et' buvára. S. I.
Természeté. Ejus natura.
Természeté hozza. Natura dedit, naturalis constitutio. PP.
Természeté nem szenved. Non fert ejus natura.
Természetes. Naturalis, naturae conformis. S. I.
Természetesen. Naturaliter, naturae conformiter. S. I.
Természetesség. Naturae conformitas. S. I.
Természeti. Naturalis. M. A.
Természeti gáncs. Vitium naturae. S. I.
Természetiek. Res naturales, physicae. Molnár János.
Természeti indulat. Affectus. M. A.
Természeti tudomány. Physica. M. A.
Természetiség. Naturalitas. S. I.
Természetlen. Non naturalis. S. I.
Természetlenség. Csuzi. Tromb. p. 378.
Termetz, termezti. Proferri, gignit, generat, prodit. S. I.
Termetzés. Productio, cultura.
Dohány-termetzés. Cultura tabaccae.
Kender-termetzés. Cultura canabis.
Len-termetzés. Cultura lini.
Zöldség-termetzés. Sz. D.
Termetzmény. Productum.
Termetző. Producens.
Termő. Ferax, fertilis. M. A.
Termő ág.
Termő bimbó. Gemma fructifera.
Termő fa. Arbor fructifera. M. A.
Termőség. Fertilitas, feracitas, foecunditas. S. I.
TERESZTENYE. Sz. P. Torna Vben.
Pusztá Tereszténye. F. Gömör Vben.
TERGENYE. Sarcina. PP.
TERGÉLYE. Orsó-farkú hal. Asper. M. A. PP.
TERH (Tereh, teher). Onus. M. A. Utas embernek nem nagy terh a' kenye-re. km.
Tereh-hordozó. Gerulus, bajulus. M. A. Zvonarics, I. R. p. 6. Faludi, T. É. p. 308.
Terh-emelő. Vectis. S. I.
Terh-viselő. Oneratus. Pázm. Pred. p. 684.
Terhbe ejti. Gravidat, impraenat. M. A.
Terhbe esett. Impraegnata, gravidata.
Terhe. Ejus onus. Kiki a' maga terhért érzi. km.
Eb-annya' terhe. km.
Terhel, terheli. Gravat, onerat. M. A. Nem kel a' bölcset tanácsal terhelni. km.
Meg terheli. M. A.
Terhelés. Oneratio.
Meg terhelés. idem. M. A.
Terhelő. Onerans, degravans. M. A.
Terheltt. Oneratus. M. A.
Meg terheltt. Oneratus, onustus. M. A.
Terhenye. Sarcina. Sz. D.

Terhes. Ponderosus, onerosus, onustus. M. A.
 Terhes aszszony. Mulier gravida. Kivánatos, mint a' terhes aszszony. km.
 Terhes hajó. Navis oneraria. PP.
 Terhes ház. Promtuarium, cella. M. A.
 Terhes ló. Equus sarcinarius, clitellarius. PP.
 Terhes nyereg. Clitella. M. A.
 Terhes számár. Asinus clitellarius. PP.
 Terhes szekér. Currus oneratus.
 Terhesedik. Terhesül. Gravidatur, oneratur. S. I.
 Terhesíti. Gravidat. M. A.
 Terhesség. Graviditas. M. A.
 Terhetlen. Non gravis, non molestus. S. I.
 Terhnyi.
 Számár-terhnyi. Pázm. Kal. p. 618.
 TERÍT, teríti. Sternit. M. A.
 Alá teríti. Substernit. M. A.
 Asztalt terít. Mensam sternit.
 Bé teríti. Persternit. M. A.
 El teríti. Dispandit, sternit, extendit. M. A. El terítette a' ganéjt.
 Föl teríti. Extendit, sursum pandit. M. A.
 Ki teríti. Expandit. Ki terítette a' hálót.
 Le teríti. Insternit. M. A. Le terítette a' kópönyegét.
 Meg teríti. Persternit. M. A. Meg terítette az asztalt.
 Reá teríti. Insternit. M. A.
 Teríték. Stroma, stratum, stragulum. S. I.
 Terítés. Stratura. M. A.
 Terített. Stratus. M. A.
 Terített asztalra várta.
 Terítgeti.
 Ki terítgeti. Extendit, expandit. S. I.
 Terítő. Strator. M. A. item Stragulum.
 Ágy-terítő. Coopertorium lecti.
 TERJ.
 Terje. F. Bihar Vben.
 Terjény. F. Nógrád Vben.
 Terjed. Propagatur, dilatatur, serpit, extenditur, protenditur, diffunditur. S. I.
 El terjed. Serpit, diffunditur, dilatatur. S. I.
 Ki terjed. Dilatur, extenditur, exporrigitur. M. A.
 Terjedék. Propago. Prágai in Praef.
 Terjedés. Propagatio, dilatatio, extensio. S. I.
 Ki terjedés. Expansio, extensio. M. A.
 Terjedő. Sparsus, extendens se. M. A.
 Terjedő fekély. Ulcus serpens. S. I.
 Terjedő fene. Farkas-fene. Herpes. PP.
 Terjedő var. Porrigo. M. A.
 Terjedőleg. Per extensum. S. I. Extensive.
 Terjedtt. Dilatatus, protensus.
 Terjedttség. Volumen. Sz. D.
 Ki terjedttség. Zvonarics, 1. R. p. 494.
 Terjedve. Dilatate, sparsim. M. A.
 Terjeszkedik. Extenditur, diffunditur, propagatur, protenditur. S. I.
 Ki terjeszkedik. Expanditur. Káldi, Nahum. 3. 16.
 Terjeszkedés. Diffusio, protensio.
 Terjeszkedő. Diffundens, se se protendens.
 Terjeszt, terjeszti. Pandit, propagat, tendit. M. A.
 El terjeszti. Dilatit, pandit, expandit. M. A.
 Föl terjeszti. Expandit. M. A.

Ki terjeszti. Extendit, expandit, dispan-dit, prolatat. M. A.
 Terjesztés. Propagatio, expansio. M. A.
 Ki terjesztés. Intensio, extensio. M. A.
 Terjesztett. Expansus. M. A.
 Ki terjesztett. Expansus, sparsus, propatulus, dilatatus. M. A.
 Ki terjesztett erősség. Firmamentum expansum. M. A.
 Terjesztetlen.
 Ki terjesztetlen. Prágai, p. 802.
 Terjesztgeti. Propagat, dilatit. S. I.
 Terjeszthető.
 Ki terjeszthető. Explanabilis. M. A.
 Terjesztő. Propagans, dilatans.
 Ki terjesztő. Extensivus. M. A.
 TERNYE (contractum ex Terenye). FF.
 Sáros, Szala, Zágráb, és Zólyom Vben.
 TERNYÓ (contractum ex Terenyó). Taurus arbor. M. A. Tisza-fa. Sz. D.
 TEREPE (TERP). R. Spatium, planities. S. I.
 Terep. F. Szathmár Vben.
 Terepedik. Diffunditur, expanditur, dilatatur. Sz. D.
 El terepedett a' fa. Sz. D.
 Terepely fa. Faludi, T. É. p. 24.
 Terepény. Resina laricea, terebynthina. S. I.
 Terepény-fa. Terebynthus. S. I.
 Terepes. Laxus, amplius, spatiosus, expansus, diffusus. A' terepes rózsák is apró bimbók voltak. km.
 Terepes-fa. Arbor patula, ramis diffusa.
 Terepes kalap. Faludi, N. U. p. 163.
 Terepes rubintos rózsák. Faludi, T. É. p. 22.
 Terepesedik. Fit spatiosus, fit diffusus.
 Terepesül. idem.
 Terep.
 Terepény. E. Bisztrice Vidékében.
 Tereped. Desidet, torpescit. M. A.
 Terepes. F. Heves Vben.
 Terepsz.
 Terepszekedik. Desidet, divaricatur. M. A.
 El terepszekedik. Divaricat. M. A.
 Terepszat, tereszti. Expandit, dilatit.
 Ki tereszttette lábait. Divaricavit suos pedes.
 Terepetina. Terebynthus. M. A.
 Terepetin-olaj. Oleum terebynthi.
 TERÜL. Extenditur, protenditur, diffunditur. S. I.
 El terül. Diffunditur, extenditur, protenditur, porrigitur. S. I.
 Terület. Series, classis. Schichte. S. I.
 Terültt. Protensus, extensus.
 Ki terültt karral fogadta. Sz. D. Aux bras ouverts.

TERESTYÉN.

TERESTYÉN. Tulajdon férfi név. Tristianus.
 Terestyén' fa. F. Vas Vben.
 Terestyén - Szecsőd. idem ac Terestyén' fa. 1315. Szecsődi Terestyén meg osztván három fiaival, András, Péter, és Mihállal, Szecsőd helység négy részre osztott el, így lett, Egy házas Szecsőd, Móna - Szecsőd, Terestyén - Szecsőd, és Német Szecsőd. Ita e literis divisionalibus familiae Szecsődianae de anno 1315. quas in origine legi.

TERJÉK.

TERJÉK. Theriaca. M. A.
 Terjék-áruól. Pharmacopola. NC. p. 291.
 Terjék-víz. Aqua theriacalis. PP.
 Fő terjék. Antidotum. Pázm. Pred. p. 549.

TEST.

TEST. Corpus. M. A.
 Test' alkotványa. Temperamentum, constitutio corporis. S. I.
 Test-állás. Statura. M. A.
 Test' állása. idem. CM.
 Test' állapotja. Corporatura. M. A.
 Test-bontás. Anatomia. S. I.
 Test-bontó. Anatomus.
 Test' el fonnyadása. Tabes, atrophia. M. A.
 Test-gyakorlás. Exercitium corporis. S. I.
 Test-gyógyító. Pázm. Pred. p. 620.
 Test-hajtás. Inclination corporis. S. I.
 Test' képe. Corpus forma. S. I.
 Test-örzö. Miles praetorianus. Palotás vitéz. S. I.
 Test' sanyargatása. Mortificatio carnis.
 Test szerint. Secundum carnem, carnaliter.
 Test-szín. Sandycinus color. M. A.
 Test-színű. Candicans e rufo. S. I.
 Test-tartó. Corpus nutriens. Pázm. Kal. p. 819.
 Test-üresítés. Purgatio, corporis evacuatio. Pázm. Pred. p. 837.
 Test-vér. Frater germanus v. soror germana. S. I.
 Test-vérek. Proles unius parentis, et matris. S. I.
 Test-vér-atyafiak. Adclphi, fratres germani, uterini. S. I.
 Test-vér-ölő. Fratricida v. sororicida. S. I.
 Holtt test. Cadaver.
 Holtt test-halmok. Faludi, N. A. p. 208.
 TESTE. Ejus corpus.
 Teste lelke meg unta. Absolute eum non fert.
 Teste-szakadtt. Paralyticus. M. A.
 TESTES. Corporeus, corpulentus. M. A.
 Testesedik. Corpulentus fit. Sz. D.
 Testesedés. Incarnatio. S. I.
 Meg testesedés. idem. S. I.
 Testesit, testesiti. Corporat, incorporat. M. A.
 Bé testesíté őket a' Szászokkal Heltai, p. 247.
 Testesség. Corpulentia. M. A.
 Testestül. Cum corpore.
 Testestől lelkestől. Una cum corpore, et anima. S. I.
 Testesül. Carnatur, incarnatur.
 Meg testesül. idem.
 Testesülendés. Futura incarnatio. Csuzi, Síp. p. 61.
 Testesülés. Incarnatio, corporatio. M. A.
 Testesültt. Incarnatus.
 TESTETLEN. Incorporatus, incorporalis, asomatus. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 65.
 Testetlenség. Immaterialitas. S. I.
 TESTI. Corporalis. M. A.
 Testi gyönyörűség. Voluptas, aphrodisia, deliciae carnales. S. I.

Testi kívánság. Carnis cupiditas, concupiscentia. S. I.
 Testi lelki barát. Amicus intimus. S. I.
 Testiség. Carnalitas, corporalitas.
TESTSÉG. Carnalitas. Bíró Márton, Micae. p. 139.
TESTTÉ. In carnem.
 Testté lön. Caro factus est.
 Testté válik. In carnem convertitur.
TESTÜ.
 Nagy testü. Testes ember. Sz. D.

TESTAMENTOM.

TESTAMENTOM. Testamentum. M. A.
 Testámentom' föl nyitása. Resignatio testamenti.
 Testámentom-író. Testamentarius. M. A.
 Testámentom-levél. Codicillus. M. A.
 Testámentom nélkül haltt meg. Ab intestato moritur. PP.
 Testámentom-tétel. Testatio, legatio.
 Testámentom-tévő. Testator, legator. M. A.
 Ó testámentom. Vetus testamentum.
 Új testámentom. Novum testamentum.
 Szóbeli testámentom. Testamentum nuncupatorium. Tiszti Szó-tár. p. 61.
TESTAMENTOMA. Ejus testamentum.
 Testámentomát föl nyitották. Reserant ejus testamentum.
TESTAMENTOMBA hagyja (testálja). Legat. M. A.
 Testámentomban hagyott jószág. Legatum testamentarium. PP.
 Testámentomban hagyták. Legatum, testamento donatum, testamento interdictum. PP.
TESTAMENTOMI. Testamentarius. M. A.

TESTOVA.

TESTOVA. pro Ide 's tova. Monozslai, Hit' oltalm. p. 376.

TESZ.

TESZ, teszi. Facit, ponit. M. A. A' mit örömet teszünk, nem esik nehezünk-re. km.
 Alá teszi. Supponit. M. A.
 Által teszi. Transponit, v. transfert. S. I.
 Be teszi. Claudit. M. A.
 Bele teszi. Imponit.
 Egybe teszi. Componit.
 Egygyü teszi. idem.
 El teszi. Reponit, recondit, seponit. M. A.
 Eleget tesz. Satis facit.
 Ellene tesz. Contraponit, opponit. M. A.
 Elő teszi. Praeponit. M. A.
 Elöl teszi. idem. M. A.
 Föl teszi. Apponit. Föl tette az Orbán' sővegét. km.
 Föl teszi magában. Proponit, destinat. S. I.
 Föl tesz véle. Pignore certat, v. tentat vires alterius, v. se aequat. S. I.
 Helyre teszi. Reponit.
 Hozzá teszi. Addit, adponit, adjungit, admovet. M. A.
 Ki teszi. Exponit. M. A. it. Eliminat.
 Ki tették a' rokkját — Ki tették a' szüret. kmm.

Kárt tesz. Nocet.
 Ki tesz magáért. Se producit, se distinguat.
 Ki tesz rajta. Alterum aliqua in re superat.
 Ki teszi magyarul. Hungarice exprimit, interpretatur. S. I.
 Környül teszi. Circumponit. M. A.
 Le teszi. Deponit. M. A.
 Meg teszi. Facit, exequitur, efficit.
 Reá teszi. Imponit, apponit. M. A.
 Öszve teszi. Componit, conjungit. M. A. it. Comparat, confert. S. I.
 Tűzhöz teszi. Igni admovet.
 Úli füvet tett a' talpa alá. km. Profugit.
 Vissza teszi. Reponit.
 Teszi veszi. Bizonyos halász-háló. S. I.
 Se teszi, se veszi. Nihili ducit.
 Se tette, se vette. Nihili duxit.
TEDDEGEL, teddegeli. Factitat, ponit frequenter. M. A.
 Teddegelés. Factitatio. M. A.
 Teddegelő. Factitator.
TEEDELEM.
TEENDŐ.
 Reá teendő. Impositivus. M. A.
TEHET, teteti. Potest efficere. M. A. Mit magad meg tehetsz, másra ne bizd. km.
 Teheti, 's teszi. Stat pro ratione voluntas.
Tehetetlen. Impotens, imbecillis, incapax v. impossibilis. Magával is jól tehetetlen. Káldi, Innepn. Pred. p. 159.
 Tehetetlenség. Impotentia v. impossibilitas. Epist. Széch. Tom. 2. p. 299.
Tehető Facilis v. quod fieri potest. S. I. Minden-tehető. Omnipotens. Margit' Élete. p. 100.
Tehetős. Potens, capax, habilis. S. I.
Tehetség. Habilitas. Köntöst a' testhez, tisztet a' tehetőséghez kell szabni. km.
Tehetség. Facultas, vires. M. A.
 Tehetsége. Ejus facultas.
 Tehetsége szerint. Juxta stum posse.
 Tehetségtelen. Impos, impotens. M. A. L.
TÉKONY. R. Facile faciens, facere sventus. Kár-tékony. Damnificus, noxius. PP.
 Kár-tékonykodik. Identidem aliquod nocumentum inferit.
 Kár-tékonytság. Nocumentum, detrimentum. Pázm. Pred. p. 1074.
TÉTEL. Fositio, positura. it. Actio, operatio. M. A.
 Bizonyosság-tétel. Attestatio. S. K.
 Csoda-tétel. Patratio miraculi. Káldi, Innepn. Pred. p. 491.
 Elég-tétel. Satisfactio. S. K.
 Ellene tétel. Oppositio. M. A.
 Elöl tétel. Praepositio. M. A.
 Föl tétel. Propositio, conditio, intentio, animus, problema, lex. S. I.
 Hozzá tétel. Appositio, additio. M. A.
 Jó-tétel. Benefactum. S. K.
 Kár-tétel. Damificatio. S. K.
 Ki tétel. Expositio.
 Le tétel. Depositio. M. A. (Ez a' szó viszáruul olvasva is: Le tétel).
 Törvény-tétel. Judicatio, judicium. M. A.
 Vallás-tétel. Confessio. S. K.
 Vissza tétel. Repositio.
 Tétele. Ejus positio, ejus actio.
 Tételes. Positivus.
 Föl tételes. Conditionatus.

Tételetlen.
 Föl tételetlen. Absolutus, non conditionatus.
TÉTEMÉNY. Actio, factum. it. Fascinum. M. A.
 Tétemény képpen. Ipso facto. Faludi, N. A. p. 107.
 Jó tétemény. Benefactum.
 Téteménynyel. Reapse, reipsa. M. A. L.
TETET, teteti. Curat fieri.
 Meg teteti. Curat effici, perfici.
TETT. Factus. item Factum. Jó tett helyébe jót ne várj. km.
Tett tűz. Incendium studio causatum.
 Föl tett. v. Ki tett nap. Dies praefixus. S. I.
 Ki tett gyermek. Infans expositus. S. I.
 Le tett, Le tött marha. Depositum. M. A. L.
 Le tett pénz, jószág. Depositum. PP.
Tette. Ejus factum. Az ember' tettét csak a' tekéntete is el árulja. km.
 Tettében. Ipso facto, effective, realiter.
 Tettében létében. Faludi, N. U. p. 68. 189.
 Tettén érték. Tettén kapták. In flagranti deprehensus.
 Tettében rajta kapta. Faludi, T. É. p. 17.
 Tetten teszi. Identidem facit.
TETTET (fő név). Apparentia.
 Tettete. Ejus apparentia.
 Külső tettete valaminek. Pázm. Pred. p. 517.
Tettetes. Egregius, conspicuus. M. A.
 Tettetes ellenkezések. Antilogiae apparentes. Pázm. Kal. p. 615.
 Tettetésen. Speciose, apparenter. M. A. Pázm. Pred. p. 529.
TETTET (ige), teteti (Factum facit). Simulat, assumulat, ementitur. M. A.
 Tettetés. Fictio, figmentum, simulatio, dissimulatio, assimilatio. M. A.
 Tettetés képpen. Ficta, simulate. M. A.
 Tettetés nélkül. Vera fronte. M. A.
 Tettettett. Fictus, simulatus. M. A.
 Tettettett látás. Spectrum. M. A.
 Tettetmény. Drama. Rájnis.
 Tettetmény-szerző. Scriptor dramaticus. Ráj.
 Tettetmény-hely. Theatrum. R.
 Dali tettetmény. Tragoedia. R.
 Köz tettetmény. Comoedia. R.
 Tettetményes. Actor. Ráj.
 Tettető. Fictor, simulator. M. A.
 Tettetve. Simulate, dissimulante, ficta. M. A.
TÉVE.
 Ajtó-bé-téve. Clausis januis. Pázm. Pred. p. 755.
 Bé téve föl mondotta. De memoria recitavit.
 Bé téve tudja. E memoria scit. Faludi, N. A. p. 151.
 El van téve. Repositus, reconditus est.
 Ki van téve. Expositus est.
 Le van téve. Depositus est. 's a' t.
TÉVÉS (TEVÉS). Tétel. Positio, positus. M. A.
 Föl tévés. Impositio, depositio. M. A.
 Hozzá tévés. Hozzá tétel. M. A.
 Le tévés. Depositio. M. A.
 Reá tévés. Impositio. M. A.
TÉVŐ. Faciens.

A' tévő lesznek. Hoc facturus sum. Faludi, N. E. p. 110.
Azon-egy-tévő. Faludi, U. E. 3. R. p. 127.
Bizonyosság-tévő. Attestans, attestator. S. K.
Csoda-tévő. Thaumaturgus. Káldi, Innepn. Pred. p. 490.
Dolog-tévő nap. Faludi, N. E. p. 114.
Káldi, Innepn. Pred. p. 474.
Erőszak-tévő. Violentus. S. K.
Gonosz-tévő. Malignus. Pázm. Pred. p. 799.
Jó-tévő. Beneficus. Meg halálozott a' jó-tévője.
Jó-tévőség. Beneficentia.
Kár-tévő. Damnificus.
Kevés-tévő. Faludi, U. E. 3. R. p. 138.
Mi tévő legyen? Quid faciam?
Le tévő. Depositor. M. A.
Tisztesség-tévő. Honorem exhibens. S. K.
Törvény-tévő. Praetor. M. A. Legislator.

TET.

TET.

TETE. Sz. P. Pest Vben.

Fej-tetére állott. In vertice capitis stetit.

Fej-tetére esett. Cecidit ad verticem capitis.

Tetén létel. Pázm. Pred. p. 88.

Tetétlen. Sine apice, sine fastigio.

Tetétlen. F. Szabolcs Vben. Sz. PP. Pest Vben.

Tetétől fogva talpig. A capite usque ad calcem.

Tetés. Pinnatus, fastigiatus, cacuminatus. S. I.

Tetéz, tetézi. Cacuminat, fastigiat. M. A. Bé tetézi. Sz. D.

Föl tetézi. Fastigium, culmen coarctat, facit. PP.

Meg tetézi. Fastigiat. M. A. Pázm. Pred. p. 121.

Tetézés. Fastigiatio, cacuminatio. M. A.

Tetézett mértékkel. Abunde, cumulatim.

Tetézve. Cacuminatim. M. A.

TETEM. Os, ossis. M. A.

Tetem-ház. Ossuaria. M. A.

Tetem-szedő vas. Volsella. PP.

Tetem-tartó. Eszterházi Tamás, Hunn. ford. p. 484.

Tetem-tartó hely. Ossuarium. CM. PP.

Tetem-toldó fű. Cistos heliantinus v. herba chametysidis. Csapó, p. 275.

Holt tetem. Sz. D.

Teteme. Ejus os.

Tetemes. Ossus, ossatus. M. A. it. Magnus, gravis. S. I.

Tetemes dolog — kár — ok. Sz. D.

Tetemetlen. Asomatos. Testetlen. CM.

Tetemetlenség. Incorporalitas. CM.

TETŐ. Apex, vertex, fastigium. M. A.

Teteje. Ejus vertex, fastigium.

Fa' teteje. Apex arboris.

Ház' teteje. Fastigium domus.

Hegy' teteje. Summitas montis.

Kő-szikla' teteje. Az életre való ember a' kő-szikla' tetején is meg él. km.

Templom' teteje. Pinnaculum templi.

Torony' teteje. Cacumen turris.

TETSZIK.

TETSZIK. Placet, apparet, videtur. M. A. Nehéz mindennek tetszeni. km.

Föl tetszik. Apparet, conspicuus fit v. affulget, illucescit. S. I.

Föl tetszett a' csillaga. Apparuit ejus stella.

Ki tetszik. Eminent. M. A. Kinek mi van szivében, ki tetszik szemében. km.

Meg tetszik. Apparet. M. A. item Placet, complacet. S. I.

Úgy tetszik. Ita videtur.

Viszsa tetszik. Displicet, non placet. S. I.

TETSZDEGEL. Placitum. M. A.

TETSZET. Placitum, placentia, libentia. Sz. D. S. I.

Tetszetés. Placens, placitus, acceptus v. speciosus. Faludi, Sz. E. p. 87. T. É. p. 145.

Tetszetesen. Placite, speciose. S. I.

Tetszeteskedik. Studet complacere. Faludi, N. U. p. 207. N. E. p. 154. N. A. p. 93. T. É. p. 235.

Tetszeteskedés. Studium complacendi. S. I.

Tetszetesség. Placentia v. simulatio. Faludi, U. E. 2. R. p. 63. 3. R. p. 138.

TETSZETI magát. Facit ut alteri complaciat.

Tetszetős. Speciosus.

Tetszetőség. Speciositas.

TETSZÉS. Placitum, libentia, lubentia. M. A.

Föl tetszés. Apparitio. S. I.

Jó tetszés. Bene placitum. Pázm. Kal. p. 385.

Ki tetszés. Eminentia. M. A.

Királyi tetszés. Placetum regium.

Meg tetszés. Apparentia. M. A.

Tetszése. Ejus placitum. Legyen tetszése szerint.

TETSZHETIK. Potest placere, apparere, videri.

Tetszhető. Placibilis, commendabilis.

Tetszhetőleg. Apparenter, conspicabiliter. Sz. D.

TETSZŐ. Placitus, placens. M. A.

Ki tetsző. Conspicuus. Faludi, U. E. 3. R. p. 144.

Ki tetsző képpen. Notabiliter.

Ki tetsző vagy, mint juhok közül a' számár. km. Dug. 2. R. p. 81.

Tetszőleg. Lubenter, grate. S. I.

Tetszősen. Lubenter. Sz. D.

Tetszőség. Placentia, gratia, venus, venustas. S. I.

TETÜ.

TETÜ. Pediculus. M. A. Tetü a' hiborban is meg nevededik. km. Dug. 1. R. p. 46.

Tetü-fa. Daphne mezereum. Gyalog olajfa. S. I.

Tetü-fű. Pedicularia. M. A. Staphis agria. PP.

* Fan-tetü. Lapos tetü. Pediculus femoralis, inguinalis. S. I.

Koldus-tetü. Spina pediculariae.

Lapos tetü. Inguinalis pediculus, centipedes. S. K.

Levél-tetü. Aph. Blattlaus, Szabó De cultura peponum. p. 30.

Ló-tetü. Gryllotalpa. Szabó, l. c. p. 29.

Vak tetü. Myrmecia. CM.

Vizes tetü. Acarus. item Terebo manuum v. pedum. S. K.

TETVES (Tetües, tetves). Pediculosus, pedicosus. M. A.

Tetves betegség. Phthiriasis. M. A.

Tetvesedik. Pediculos acquirit. S. I.

Tetvesít, tetvesíti. Pediculis replet. S. I.

Tetveség. Pedicularis morbus. NC. p. 553.

TEVE.

TEVE. Camelus. M. A. A' teve, ha rühes is, többet el bír, mint az egészséges számár. km.

Teve-bőr. Pellis cameli. Káldi, Innepn. Pred. p. 485.

Teve-hajtó. Camelarius. M. A.

Teve-hátú. Gibbosus, gibber, gibberosus. S. I.

Teve-madár. Struthio. S. I.

Teve-párd. Camelopardalis. S. I.

Teve-párduc. idem. Dsiráffa.

Teve-ször. Fila serico lanae. Gemelhaare. Ez az úgy nevezett teve-ször nem tevéből való, hanem selyemből,

's bizonyos kecske-szörből, melyet a' törökök Gemelnek neveznek. S. I.

Poroszká teve. Dromas. NC. p. 131.

TEVÉS.

Tevés görbeség. Csuzi, Tromb. p. 407.

TEVÉSZ. Camelarius. Tevével bánó, tevelgeltető. S. I.

TEVÉSZET. Camelaria. Tevével bánás, tevelgeltetés. S. I.

TEVEL.

TEVEL. F. Tolna Vben.

Ádász Tevel. F. Veszprém Vben.

Kis Tevel. Sz. P. Veszprém Vben.

Nagy Tevel. F. Veszprém Vben.

TEVELI. Tevelről való.

TÉ.

TÉ.

TÉ.

Té-tó. Huc illuc. Ide oda. Faludi, N. A. p. 155.

Té-tó tekintget. Circumspectat.

Té-tó tekintgető. Circum spectans.

Té 's tova. Pázm. Kal. p. 408.

TÉBOLY (Té-boly).

Tébolyodik. Stultescit, mente errat, Faludi, E. M. p. 177. Elméjében meg tébolyodott.

Tébolyodás. Delirium, deliratio.

Tébolyodott. Stultescens, errans mente.

Tébolyodott elméjű. Mente captus, delirus.

Tébolyog. Errat, hallucinatur, haesitat. M. A.

Tébolygás. Hallucinatio, erratio, haesitatio. M. A.

Tébolygó. Errans, vagabundus.

TÉKOZOL (Té-köz-ol), tékozolja. Prodigit, dilapidat. M. A. A' kinek semmi sincs, nem sokat tékozol. km.

El tékozlja. Abligurit, dilapidat, disperdit. M. A.
 Tékozlás. Prodigalitas, prodigentia. M. A.
 Kurva-tartás tékozlással jár.
 Tékozló. Prodigus, decoctor. M. A. A' fősvecnynek fia gyakorta tékozló. km.
 Tékozló adakozás. Faludi, E. M. p. 246.
 Tékozló fia. Prodigus filius. Pázm. Pred. p. 424. 765.
 Tékozlóság. Prodigalitas. VM. Hit-tartás. p. 75.
 TÉTOVA (Té-tova). Hinc, inde. M. A.
 Té-tova bujdosik. Divagatur. M. A.
 Tétováz. Tergiversatur, titubat, vacillat. M. A.
 Meg tétováz. Tergiversatur, frustratur. M. A.
 Tétovázás. Tergiversatio, titubatio, cavillatio. M. A.
 Tétovázó. Tergiversans.
 Tétovázó kétség. Faludi, E. M. p. 246.

TÉGELY.

TÉGELY, Tégel. Conflatorium, fusorium. M. A. Káldi, Prov. 27. 21. Caliculus fusorius, catillus figlinus. Tügel. PP.

TÉGLA.

TÉGLA. Later. M. A. Téglát szapul. Aethiopicum lavat.
 Téglá-csináló. Laterarius. M. A.
 Téglá-csináló hely. Lateraria. M. A.
 Téglá-égetés. Coctura laterum.
 Téglá-égető. Laterarius.
 Téglá-égető kemenceze. Fornax lateraria. PP.
 Téglá' éle. A' téglának keskeny oldala. A' tornác' föld-színét téglával ki rakták élével. Sz. D.
 Téglá-forma. Modulus laterarius, forma lateraria. PP.
 Téglá-gyártó. Laterarius. Pesthi' Meséji. p. 39.
 Téglá-ház. Lateraria. M. A. L.
 Téglá-kemenceze. Fornax lateraria.
 Téglá-olaj. Oleum philosophorum. S. I.
 Téglá-szín. Receptaculum, sub quo lateres crudi siccantur.
 Téglá-színü. Helvus. M. A. L.
 Téglá-vetés. Ductio laterum.
 Téglá-vető. Laterarius. M. A.
 Téglá-vető hely. Lateraria figlina, tegularium. PP.
 * Égetett téglá. Later coctus. M. A.
 Sing-téglá. Tetradoron. CM.
 TÉGLÁS. Laterarius, item Colorem lateris habens, rufescens.
 Téglás. F. Szabolcs Vben. Sz. P. Bihar Vben. Telek Csongrád Vben.
 TÉGLÁT vet. Lateres ducit. PP.
 TÉGLÁZ, téglázza. Laevigat. Sz. D.
 Ki téglázta a' ruhát. Sz. D.
 Téglázás. Laevigatio vestium.
 Téglázó. Laevigans, laevigatorius.
 Téglázó fa, a' szobáknál.
 Téglázó vas. Ferrum laevigatorium. Sz. D.

TÉHELY.

TÉHELY. Theca novacularia tonsorum. M. A. Trulla. Vakoló kalán. Sz. D. S. I.

TÉHELYEZ, téhelyezi. Trullisat. PP. Vakolja.
 Téhelyezés. Vakolás. Sz. D.
 Vastag v. gyöngye téhelyezés: vakolás a' falon. Sz. D.

TÉJ.

TÉJ. Lac. M. A. Ki tetszik, melly téjből léssen turó. km.
 Téj-falu. Milchdorf. F. Posony Vben.
 Téj-föl. Cremor, flos, pingve lactis. PP.
 Téj-fölös. Flore lactis conditus. S. I.
 Téj-fölös lepény. Beniczki, p. 239.
 Téj-fölét le szedi. Florem lactis legit. PP.
 Téj-fű, Téj-hozó fű. Polygala vulgaris. Csapó, p. 273.
 Téj-köpu. Mulctrare, mulctrum, sinus. S. I.
 Téj-nedv, Téj-nedvesség. Chilus. S. I.
 Téj-oltó. Coagulum. S. I.
 Téj-pille. Lactis coeti pellicula. S. I.
 Téj' hártájaja.
 Téj-szín. Color lacteus.
 Téj-szín-kő, Téj-kő. Galactites. Téjszínü fejr márvány. S. I.
 Téj-színü. Lacteus, lacteo colore. S. I.
 Téj-ször. Lanugo. S. I.
 Téj-szűrő. Colatorium lactis.
 Téj-tál. Patinae pro conservando lacte ovillo.
 Téj-tartó kamara. Cella lactaria. PP.
 Téj-tömlő. Uter lactis. Káldi, Judic. 4. 19.
 * Alutt téj. Lac coagulatum. PP.
 Anyai téj. Lac maternum. Az anyai téj leg edesebb. km.
 Aszszony-téj. Lac foeminae.
 Bial-téj. Lac bubalinum. S. K.
 Birka-téj. Lac ovillum.
 Eb-téj. Esula minor, peplion. PP.
 Édes téj. Lac recens, nondum coagulatum, lac dulce.
 Farkas-téj. Tithymalus. S. K.
 Forralt téj. Lac fervefactum.
 Főcs-téj, Elő-téj. Colostrum. S. K.
 Hal-téj. Lactes. S. K.
 Kecské-téj. Lac caprinum. S. K.
 Kutya-téj. Euphorbia. S. K.
 Ló-téj. Lac equinum.
 Mondola-téj. Lac amygdalinum.
 Madár-téj. Dug. km. 1. R. p. 157.
 Sárkány-téj. Lac draconum. Sárkány-téjen hízott. km.
 Szamár-téj. Lac asinae.
 Szín-téj. Summitas lactis, lac summum.
 TÉJBE főtt. Lacti incoctus. S. I.
 Téjbe mártott arca. Facies candida.
 TEJE. Ejus lac. Bor teje a' vén embernek. Pázm. Pred. p. 222.
 Bacchus' teje. Vinum. Nagy István, Márt. Coron. p. 325.
 TEJED. FF. Posony Vben.
 TEJELL. Tejet ad. Ubere lacte est.
 Tejellő.
 Jó tejellő tehén. Abundantis lactis vacca.
 TEJES. Lacteus, lactarius. M. A.
 Tejes bél. Abomasum. PP.
 Tejes czipó. Libum lacte imbutum. PP.
 Tejes éték. Lacticinia. M. A.
 Tejes fazék. Lactarius sinus, olla lactaria. PP.
 Tejes fű. Tithymalus. M. A.

Tejes hal. Piscis mas. S. I.
 Tejes kalács. Panis similagineus lacte coctus.
 Tejes kávé. Caffae potus cum lacte.
 Tejes kása. Miliium lacti incoctum.
 Tejes kukoricza. Fagopyrum molle, lactescens.
 Tejes szájú. Lactei oris, tener adhuc, nunc raptus ab uberibus matris.
 Tejesedik. Lactescit. M. A.
 Meg tejesedik. idem. M. A.
 Tejesen. Cum lacte.
 Tejesség. Lactescencia, abundantia lactis.
 Tejesül. Lactescit.
 TEJETLEN. Carens lacte.
 Várj tejetlen gubás kecske. Faludi, E. M. p. 46.
 Tejetlenség a' szoptatóknál. Defectus lactis.
 TEJEL. Cum lacte. Téjjel iszsa a' kávé.
 Téjjel folyó. Lactifluus.
 Téjjel mézzel folyó föld. Pázm. Pred. p. 792.

TÉKA.

TÉKA. Repositorium. PP. Theca.

TÉL.

TÉL. Hyems, bruma. M. A. Meg nem eszi farkas a' telet. km.
 Tél' ki menttében. In exitu hyemis. PP.
 Hét tél hét nyár meg próbálja őket. km.
 Kemény télnek kell akkor lenni, mikor egygyik farkas a' másikat meg eszi. km.
 TELEL. Hybernat, hyemat. M. A.
 El telet. Perhybernat.
 Ki telet. A' telet ki tölti.
 Meg telet. Exigit hyemem. A' nyári szállításért meg nem telet veld a' főcske. km.
 Teletés. Hyematio, hybernatio. M. A.
 Telető. Hybernans. M. A.
 Telető alma. (Telet ki álló alma mint: p. o. a' pogács'-alma.) Malum serotinum. NC. p. 83.
 Telető gyümölcs. Fructus conditivi, hyemales, serotini. S. I.
 Telető hely. Hybernaculum. M. A.
 Telető körtvély. Pyrum serotinum. NC. p. 85.
 TÉLEN. Hyeme.
 Télen nyáron könnyen él. Faludi, E. M. p. 37.
 TELET SZAKA. Per hyemem, durante hyeme.
 TÉLI. Hybernus, hyemalis, brumalis. M. A.
 Téli csiga. Meg vonja magát, mint a' téli csiga hajlékában. km.
 Téli ház. Domus hyemalis, hybernaculum. M. A.
 Téli keztyű. Manicae hyemales. VV. L.
 Téli kvártély. Hybernium hospitium. Faludi, N. A. p. 229.
 Téli lakás. Hospitium hyemale. Téli lakásra bé költözött a' városba.
 Téli ruha. Vestis hyemalis. Nem árt a' két ruha tálben. km.
 Téli saláta. Endivia. PP.
 Téli sapka. Pileus hyemalis. VV. L.
 Téli szállás. Hospitium hyemale.
 Téli szoba. Vaporarium. Kályhás szoba. S. I.

Téli zöld. Buxus. M. A.
TÉLRE. Ad hyemen.
 Tétre kelve. Pázm. Kal. p. 20.
 Tétre való. Pázm. Kal. p. 612. Faludi,
 U. E. 2. R. p. 34.

TÉNTA.

TÉNTA. Atramentum. M. A. Tincta
 deák szóból származik. Ténta, és a
 penna a' szégyent nem tudja. km.
 Ténta-edény. Atramentarium. CM. M. A.
 Ténta-petty. Macula atramenti. S. I.
 Ténta-tartó. Atramentarium. NC. p. 391.
 Ténta-vesztegető. Scriptor imperitus. S. I.
TÉNTÁS. Habens atramentum v. atramen-
 to infectus.
 Téntás féreg. Sepia. Dintenzurm. Mit-
 terpacher.
 Téntás öveg. Lagena atramentaria.
TÉNTÁZ, téntázza. Atramento inficit.
 Be téntázza. Pázm. Pred. p. 1157.
 El téntázza. Atramento maculat.

TÉNFEREG.

TÉNFEREG. Volutatur. Fetreng. Sámbar
 ellen. p. 346.

TÉNY.

TÉNY.
TÉNYÓ. F. Győr Vben.

TÉP.

TÉP, tépi. Vellicat, lancinat. M. A.
 El tépi. Dilaniat. M. A. Avellit, con-
 vellit, discerpit. S. I.
 Ki tépi. Evellit. Az urak vesznek össze
 's a' jobbágyok' haját tépik-ki. km.
 Quidquid delirant reges, plectuntur
 Achivi.
 Le tépi. Revellit.
 Meg tépi. Convellit.
 Öszve tépi. Convellit, concerpit, discer-
 pit, dilacerat. S. I.
 Széljel tépi. idem. S. I.
TÉPDEL, tépedeli. Vellicat. M. A.
 Tépedelés. Vellicatus, vulsio. M. A.
TÉPDEGEL, tépedegeli. Vellicat. CM. VM.
 Hit-tartás. p. 20.
TÉPE. F. Bihar Vben.
TÉPEGET, tépegeti. Iterato vellit, car-
 pit, vellicat.
 Tépegetés. Iterata vulsio.
TÉPEL, tépeli, tépli. A' száraz kender-
 nek szálkáját ki veri. Sz. D.
 Téplés.
 Téplő. Rúd, melyhez veretik a' törött
 kender. Sz. D.
 Tépelődik. Angitur, frangitur, maceratur,
 moerore conficitur. Gyöngyösi. p. 73.
TÉPEMÉNY. Linamentum, tomentum,
 entHEMA. Kérő. S. I.
TÉPETT. Vellicatus, vulsus, tritus, con-
 quassatus. M. A.
 Tépett gyapju. Lana carminata, peetita.
 PP.
 Tépett ruha. Retextum. PP.
TÉPÉS. Vulsura, vulsio, vellicatus, vel-
 licatio. M. A.
TÉPÓ. Vellicans, conquassans. M. A.

TÉPVE. Vulsim, vellicatim.
 Ki volt tépve a' haja. Evulsis capillis.
 Ki van tépve a' kender. Cannabes sunt
 evulsae.

TÉR (név).

TÉR. Planus v. planities, spatium. M. A.
 Tér-föld. Regio plana, campestris. Pázm.
 Pred. p. 88.
 Tér-hely. Spatiosus locus, locus patu-
 lus, planities. M. A.
 Tér-köz. S. I.
 Tér-mező. Planities, plaga campestris.
 Pázm. Kal. p. 113. 526.
 Tér-út. Via plana. Pázm. Kal. p. 319.
 Pred. p. 87.
 Tér-vár. F. Torontál Vben.
 Tér-völgy. Beniczki, p. 114.
TÉRD (Spatiolum). Genu. M. A.
 Térd' hajlása v. vágása. Poples. S. I.
 Térd-hajlás. Genuflexio. PP. Pázm. Pred.
 p. 821.
 Térd' hónalja. Poples. M. A.
 Térd' kalácsosa. Patella. Margit' Élete.
 p. 34.
 Térd-kötő. Fasciae crurales. M. A.
 Térd' öve. idem. S. I.
 * Térd-szék (mint Láb-szék). Scabellum
 genuale. Sz. D.
 Térd. Ejus genu.
 Térdell. Genuculatur. Sz. D.
 Térdellő. Scabellum genuale. Sz. D.
 Térdén áll. Genibus nititur. PP.
 Térdén állva. Genuflexus. Pázm. Pred.
 p. 461.
 Térdapel. Genuculatur, ingenuculatur,
 congenulatur. M. A.
 Le térdapel. Congenulatur, ingenulatur.
 M. A.
 Térdapelés. Genuculatio. M. A.
 Térdapelő szék. Scabellum genuale. M. A.
 Térdet hajt. Genu flectit.
 Térdet fejet hajtok.
TÉREGET, téregeti. Gyrat, rotat, ver-
 sat. M. A.
TÉREL. Spatium dat.
TÉREN. In plano, in planitie. Gyakran
 a' méltóság, 's hatalmas uraság a' té-
 ren is tántorog. Magna fortunae dona
 non sunt sine metu. KV. p. 286.
 Térenget, térengeti. Convertit, reflectit,
 retro agit. Faludi, B. E. p. 78. T. É.
 p. 89.
 Meg térengeti. Circumagit. Káldi, Ezech.
 38. 4.
TÉRÉS. Planus, patulus v. latus, amplus,
 spatiosus. Sz. D.
 Térés, udvar. Spatiosa, ampla aula.
 Térésedik. Spatiosus fit.
 Téresség. Capacitas. Sz. D.
TÉRSEG. Planities. Sz. D.
TÉRÜL. Divertit, divertitur, convertitur.
 Térül fordul. Pázm. Pred. p. 461.
 Bé térültt hozzám. Divertit ad me. Sz. D.
 Igaz útra térültt. Sz. D.
 Ki térül. Excidit. Biró Márton, Micae.
 p. 297.
 Meg térültt a' borju benne. Sz. D.
TÉRÜLÉS. Reversio, conversio. M. A.
 Meg térülés. 2 Mach. 13. 26.

TÉR (ige).

TÉR. Revertitur. M. A.
 Alá tér. Descendit. Káldi, Josue. 16. 7.
 Bé tér. Divertit. M. A. Pázm. Pred. p. 734.
 El tér. Divertit, digreditur. M. A.
 Ki tér. Divertit, deflectit. M. A.
 Meg tér. Revertitur, respit, respiscit.
 M. A.
 Viszsa tér. Revertitur, remeat. M. A.
TÉRÉS. Conversio. M. A.
 Bé térés. Diverticulum. M. A.
 El térés. Diverticulum, deflexus. M. A.
 Ki térés. Deflexus. M. A.
 Meg térés. Reditio, reditus, reverticu-
 lum, reversio, it. Resipiscencia, con-
 versio. M. A.
 Viszsa térés. Regressio, reversio. M. A.
TÉRHETLEN.
 Meg térhetetlen. Inconvertibilis. M. A.
 Meg térhetetlenül élnek. Zvon. 1. R.
 p. 707.
TÉRIT, téríti. Convertit, reflectit. M. A.
 A' ki egygyet büntet, százat téríthet
 meg. km.
 El téríti. Avertit, reflectit, deflectit.
 M. A.
 Meg téríti. Convertit. M. A. it. Restituit,
 resarcit. Kárát meg térítette.
 Viszsa téríti. Restituit.
 Térítés. Conversio, actus convertendi. M. A.
 Meg térítés. Conversio. M. A.
 Viszsa térítés. Restitutio. Faludi, N. E.
 p. 186.
 Térítget, térítgeti. Multos convertit.
 Téríthetetlen.
 Meg téríthetetlen. Inconvertibilis. M. A.
 Térítő. Convertens. M. A.
 Bak térítő. Tropicus capricorni.
 Rák térítő. Tropicus cancri. Molnár
 János.
TÉRJ-meg. Convertere. item Fundula.
 Csak egy felől nyílt útsza, kutya-
 szorító. S. I.
TÉRO. Conversus.
 Meg téro bünös. Peccator poenitens.
 Meg térot fű. Receptui canit, reditum
 tuba vulgat. S. I.
TÉRTT. Conversus.
 El tértt. Deflexus, diversus, devius. S. I.
 Meg tértt, meg fordúltt. Conversus, re-
 versus. S. I.

TÉS.

TÉS. FF. Tömös, és Veszprém Vben.
 Sz. P. Csongrád Vben.
 Kis Tés. Sz. P. Veszprém Vben.
TÉSLA (TÉZSLA). Temo, pertica jugalis.
 M. A.
 Tésla-gúzs. Cohum, jugamentum. M. A.
 PP.
 Tésla-rúd. Histoboeus, histoboë, temo-
 sula. M. A.
 Lánccos tézsla. VV. L.
TÉSSA. F. Hont Vben.

TÉSZTA.

TÉSZTA. Massa. M. A.
 Tészta-csik. Placenta ductilis, funicu-
 laris. PP.
 Tészta-mű. Striblitia. PP.
 Tészta-műves. Striblitarius. PP.

Tészta-pacsal. Species cibi farinacei.

Tészta-sütemény. Sz. D.

Tészta-vas. Artopta, testum. S. I.

* Reszelt tészta.

Szín-tészta. Massa similaginea. Faludi, T. E. p. 51.

Vágott tészta. Massa farinacea segmentata.

TÉSZTÁS. Massulatus, massa farinacea illitus. M. A.

Tészta-éték. Cibus farinaceus.

TÉT.

TÉT. FF. Győr, és Szabolcs Vében.

TÉV.

TÉV. R. Error, erratum. S. I.

TÉVED. Errat, aberrat, deviat. S. I.

El tévedik. Aberrat, seducitur. M. A.

(El tévedem. M. A. El tévedek. PP.)

Tévedés. Aberratio.

El tévedés. idem. M. A.

Tévedett, tévedett. Errans, devians.

Tévedttség. Erratio, aberratio, deviatio. S. I.

TÉVELY.

Tévely-kert. Labyrinthus. Sz. D.

Tévelyedik. Errat, aberrat. M. A.

El tévelyedik. Aberrat, pererrat, deviat. M. A.

Meg tévelyedik. Deerrat.

Tévelyedés.

El tévelyedés. Aberratio. M. A.

Tévelyedett. Erroneus, erraticus, seductus. M. A.

Tévelyedhetetlen. Pázm. Kal. p. 989.

El tévelyedhetetlen. Pázm. Kal. p. 630.

Tévelyedhetetlenül. Pázm. Kal. p. 627. 652.

Tévelyeg. Pererrat. M. A.

Körül tévelyeg. Circum errat. M. A.

Tévelyégés. Erratio, errantia, error. M. A.

Tévelyegő. Errabundus, erraticus, erroneus. M. A.

Tévelyegős. Erraticus.

Tévelyegős kert. Sz. D.

Tévelyeszik. idem ac Tévelyedik.

El tévelyeszik. Pázm. Pred. p. 602.

Tévelyít, tévelyíti. Seducit. M. A.

El tévelyíti. Seducit. M. A. Prágai, p. 999.

Tévelyítés. Seductio.

Tévelyítő. Seductor. M. A.

TÉVESZT, téveszti. Seducit. M. A. In errore ducit. S. I.

El téveszti. idem. M. A.

Tévesztés. Seductio, inductio in errorem. Tévesztő. Seductor.

TI.

TIBÓLD.

TIBÓLD. t. f. n. Dietspoldus.

Tibóld. E. F. Udvarhely Székében.

Tibóld-Daróc. F. Borsod Vben.

TIBOR.

TIBOR. tulajdon férfi név.

Tibor. E. F. Alsó Fejér Vben.

Tibor-szeg. Nemes ülés Vas Vben.

TIBURCZ.

TIBURCZ. t. f. n. Tiburcius.

Tiburcz. E. Sz. P. Kolos Vben.

TICZE.

TICZE. Patak Zemplin Vben.

TIGRIS.

TIGRIS. Tigris.

Tigris-szoptatta. Kegyetlen.

TIHANY.

TIHANY, Tihony. t. f. n. Tychonius.

Tihany. MV. Szala Vben.

TIK.

TIK. Gallina. L. bővebben TYUK.

Tik-fajzat. Pullities. M. A. L.

TIKACS. Sz. P. Veszprém Vben.

TIKÁCSOL. Fulladozva köhög, köhécsel.

Sz. D.

TIKOS. Gallinarius, gallinaria. M. A. L.

Tikos. F. Somogy Vben.

TIKVÁN (Kis, nagy). FF. Krassó Vben.

TIKK.

TIKK.

TIKKAD. Langvet. M. A.

El tikkad. Pázm. Pred. p. 89. „Eszesség-e vallyon fölöttébb terhelniünk magunkat, hogy el tikkadjunk a' terh alatt.“

Meg tikkad. Elangvet. Lippai, Virág. Kert. p. 61. „Ha igen rökkenő helyen vagon, a' levelei meg tikkadnak, és sárgulnak.“

Tikkadás. Langvor. M. A.

TIKKAN. Bűzhödni kezd. Sz. D.

TIKASZT, tikasztja. Langvefacit, praefocat, suffocat. Vajda, 3. K. p. 127.

El tikkasztja. Lippai, Gyüm. Kert. p. 2.

Tikkasztó. Praefocans, suffocans.

Tikkasztó melegség. Calor suffocativus.

TIL.

TIL.

TILAJ. FF. Vas, és Szala Vében. Sz. P. Borsod Vben.

TILALOM. Vetitum. M. A.

Tilalom-fa. Arbor vetita. Pázm. Pred. p. 772.

Tilalma. Ejus vetitum.

Vadászat' tilalma. Jagdverbot.

Tilalmas. Vetitus, illicitus. M. A. A' tilalmas alma mindenkor jobb ízű. km.

Tilalmas szálás erdő. Incaedua sylva. PP.

Tilalmaz, tilalmazza. Vetat, prohibet. S. I.

Tilalmazás. Prohibitio.

Tilalmazó. Prohibens, vetans.

Tilalmazó parancsolat. Praeceptum negativum.

Tilalmazó törvény. Pázm. Pred. p. 1025.

TILD. F. Bars Vben

TILOS. Vetitum habens.

Tilos a' vadászat. Venatio est vetita.

Tilos erdő, mellyet vágni nem szabad.

TILT, tiltja. Prohibet, vetat, arcet, in-

hibet, interdicit. M. A.

El tiltja. Inhibet, abaracet. M. A.

Ki tiltja. Excludit, abaracet, interdic-

cit, inhibet. M. A.

Le tiltja. Ponit sub interdicto, inhibet.

Meg tiltja. Interdicit, prohibet, inhi-

bet. M. A.

Tiltás. Interdictio, interdictum, vetatio,

inhibitio, prohibitio. M. A.

El tiltás. Prohibitio. M. A.

Ki tiltás. Prohibitio, inhibitio, seclu-

sio, exclusio. M. A.

Le tiltás. Inhibitio.

Meg tiltás. Interdictio, interdictum,

cohibitio, prohibitio. M. A.

Tiltott. Vetitus, prohibitus. M. A.

Tiltott gyümölcs. Fructus vetitus.

Tiltó. Prohibitor, vetans. it. Prohibito-

rius. M. A.

TILU (TILÓ). Malleus stuparius, fran-

gibulum cannabinum. PP.

Tilul (tilól), tilulja. Cannabem purgat. PP.

Ki tilulja.

TILI.

TILI. t. aszsonyi név. Ottilia.

TILINKA.

TILINKA, tilinkó. Fistula, tibia. Sz. D.

S. I.

Füz-fa-tilinka. Sz. D.

TILINKÁZ. Furuglyáz. Sz. D.

TIM.

TIM.

Tim-ff. Thymus, thymum. Faludi, E.

M. p. 90.

Tim-füves bor. Thymites. S. I.

Tim-só. Alumen. M. A.

Tim-sós. Aluminatus, aluminosus. M. A.

TIMA. Sz. P. Veszprém Vben.

Tima' fa. Sz. P. Vas Vben.

Tima' falva. E. F. Udvarhely Székében.

TIMÁR. Cerdo, alutarius, coriarius. M. A.

Timár. F. Szabolcs Vben.

Timár-fa. Scabellum cerdonum. S. I.

Timár-ff. Rhus coriariorum. S. I.

Timár-só. R. Alumen. Tim-só. S. I.

Pusztá Timár. Sz. P. Fejér Vben.

TIMM.

TIMM.

TIMMED.

El timmed. El vész, el veszelődik.

Hallottam Ságbon, 1826. Dec. 4.

TIMPORÁL.

TIMPORÁL, timporálja. Temperat, com-

misctet. M. A. PP.

Timporálás. Temperatio, mixtio. M. A.

Timporáltatott. Temperatus. M. A.
Egybe timporáltt. Csuzi, Sip. p. 215.

TINCS.

TINCS. Conulus. PP. Cset, zseréb, pázma. Sz. D.
Egy tincs haj, kender. Sz. D.
TINCSELI, tincseli. Sz. D.
Tincseli a' hárs-fát. Sz. D.
TINCSDIK. R. Pinguescit. PP. Hizni kezd, hizakodik. Sz. D.

TINI.

TINI. Christina juvenula.

TINNYE.

TINNYE. F. Pest Vben.

TINÓ.

TINÓ. Juvenus, junix, buculus. M. A.
Tanólj tinó, ökör leszz belöled. km.
Tinó-járás. Sz. P. Bács Vben.
Tinó-tulyok. Bucula. PP.
TINÓD (Juvenulus).
Tinód. F. Bihar Vben. Sz. P. Fejér Vben.
Tinódi. Juvenius. Szegedi in notis ad Rubricas Juris Ung. ad annum 1553.

TIP.

TIP.
Tip-aszó. Sz. P. Heves Vben.
TIPOD, tipodja. Calcat, conculcat. Vajda, 1. K. p. 642.
Meg tipodja. Conculcat, pessumdat. M. A.
Tipodva tapodva. Pázm. Pred. p. 368.
TIPOR, tiporja. Calcat, conculcat. M. A.
Bele tiporja. Inculcat.
El tiporja. Conculcat, pessumdat. M. A.
Le tiporja. Deculcat. M. A.
Meg tiporja. Conculcat, pessumdat. M. A.
Öszve tiporja. Conculcat.
Tiprás. Conculcatio.
Tiprat, tipratja. Curat conculcari.
Le tipratja. Facit, ut conculcetur.
Tipró. Calcans, conculcans.
Tipródik. Pedibus pressat.
Rajta tipródik. idem.
TIPPAN. Poa alpensis. S. I.
TIPPA teszi. Conculcat, pessumdat.

TIP (2).

TIP.
TIPEG topog. Pedibus strepit.
TIPICZKEL.
Tipiczkelve. Lippai, Veteményes Kert. p. 7.
„Az utakat mindenkor sinor' igazában csinálják, hogy a' sinor mellett, tipiczkelve tévén lábait a' kertész, nyomja le a' földet az útakon“

TIRI.

TIRI. Pacsirta-szó.
TIRICSEL. Pacsirtául szöll. Sz. D.
TIRIHOL. idem. Sz. D.

TISZA.

TISZA. Tibiscus fl. Ungariae. M. A.
Tisza-fa. Taxus. M. A.
Tisza-fa-erdő. Taxea sylva. NC. p. 73.
Tisza-fa-gomba. Agaricum. PP.
Tisza-fenyő. Taxus. Tisza-fa, ternyő-fa. S. I.
Tisza-folyó. Tisza' ága Heves Vben.
Tisza-szög. Sz. P. Heves Vben.
TISZÁN túl. Ultra Tibiscum, trans Tibiscum.
Tiszán túl való. Transtibiscanus. M. A.

TISZT (fő-név).

TISZT. Honos. it. Officium, munia, functio, magistratus. M. A. item Officialis.
Tiszt-keresés. Ambitio, honorum venatio. S. I.
Tiszt-kereső. Ambitor. S. I.
Tiszt-kereső társ. Competitor, competens. S. I.
Tiszt-kívánó. Ambiens, ambitiosus. M. A.
Tiszt-kívánás. Ambitio. M. A.
Tiszt-nap. Az urodalmi tiszteknek öszve gyülekező, tanácskozó napjok.
Tiszt-napot tartani.
Tiszt szerint. Officiose, ex officio. M. A.
Tiszt-tartó. Praeses, officialis, praefectus, satrapa. M. A. Provisor.
Tiszt-tartóság. Praefectura, satrapia. M. A. Provisoratus.
Tiszt-újítás. Officialium restauratio. S. I.
Tiszt-választás. Restauratio. Tiszti Szótár. p. 60.
Tiszt-változás. Officialium mutatio. S. I.
Tiszt-viselés. — Tiszt-viselés gonddal jár. km.
Tiszt-viselő. In officio constitutus officialis. PP.
* Al-tiszt. Subofficialis.
Fő-tiszt. Superior officialis. S. I.
Fő-tiszt. Superioris ordinis officialis.
Hadi tiszt. Officialis militaris.
Katoná-tiszt. idem.
TISZTBÉLI társ. Collega. CM. M. A.
TISZTBÖL ki teszi. Officio privat. S. I.
TISZTE. Ejus officium.
Tiszte-vesztett. Officio privatus.
Tiszteben el jár. Rite fungitur officio.
Tisztét le teszi. Defungitur munere, officium resignat. M. A.
TISZTEL, tiszteli. Honestat, honorificat, honorat, cohonestat, reveretur, veneratur. M. A. A' ki szárnya alatt nyúgyszol, azt tiszteljed. km.
Tiszteli böcsüli.
Föl tiszteli. Pázm. Pred. p. 1153. Kal. p. 676. 881. Káldi, Sap. 10. 10.
Meg tiszteli. Cohonestat, honorat, condecorat. M. A.
Tisztelendő. Honorabilis, honorificus, venerabilis, venerandus. M. A.
Fő tisztelendő. Reverendissimus.
Tisztelendőség. Sz. D.
Tisztelet. Honor, honestas, honos, reverentia, veneratio. M. A.
Tisztelet böcsület.
Isteni tisztelet. Cultus divinus.
Tiszteletbeli. Honorarius.
Tisztelete. Ejus honor.

Tiszteletes. Honorabilis, honoratus, reverendus. M. A.
Tiszteletesen. Honorate, honorifice. M. A.
Tiszteletesség. Honorabilitas. Vajda, 2. K. p. 346.
Tiszteletli. Honorarius. M. A.
Tiszteletlen. Inhonoratus. M. A.
Tiszteletlenség. Adoxia, inhonestas, ignominia. M. A.
Tiszteletlenül. Sine honore.
Tisztelés. Honestatio, honoratio, veneratio. M. A.
Meg tisztelés. Honoratio, cohonestatio. M. A.
Tisztelkedik. In honore exhibendo occupatur. VM. p. XXIV.
Tisztelő. Venerator, cultor, honorans. M. A.
TISZTES. Decorus, honorus. M. A.
Tisztas aszszony. Matrona. S. I.
Tisztos fő. Heraclaea, sideritis. M. A.
Tisztos kérés.
Tisztos személy. Persona honorata.
Tisztesen. Honorifice, honeste, decenter.
Ha szinte nem tisztesen, leg alább eszesen. Faludi, U. E. 2. R. p. 6f.
Tisztesen volt öltözködve. Decenter erat vestitus.
Tisztesít, tisztosít. Honorat, cohonestat. Jámorság tisztosít, szemérem ékesít. Sz. D.
Tisztoskedik. Decorum observat. Sz. D. S. I.
Tisztesség. Honestas, honor, decorum, decus. M. A. Ruha tisztesség, pénz emberség. km.
Tisztesség-adás. Sz. D.
Tisztesség-kívánás. Pázm. Pred. p. 81f.
Tisztesség-szerető. Pázm. Pred. p. 1116.
Tisztesség-tétel. Honorificentia. M. A.
Tisztesség-tevő. Honorificus. M. A.
Tisztessége-vesztett. Infamis. Pázm. Kal. p. 104f.
Tisztességes. Honestus. M. A. A' tisztességes nem, néha kedvezőbb, mint az izetlen úgy. km.
Tisztességes háborúság. Jobb a' tisztességes háborúság, mint a' színes barátság. km.
Tisztességesen. Honorifice. M. A.
Tisztességgel. Honestate. M. A.
Tisztességtelen. Inhonestus. M. A.
Tisztességteleníti. Inhonestat. M. A.
Tisztességtelenítő. Dehonestans, dedecorans. M. A.
Tisztességtelenül. Inhoneste. M. A.
TISZTET ad. Officium confert. Sz. D.
Köntöst a' testhez, tisztet a' tehetőséghez kell szabni. km.
Föl veszi a' tisztet. Acceptat officium.
Ha föl vették a' tisztet, el is jár benne. km.
TISZTI. Officialis, e. M. A.
Tiszti jelentés. Relatio ex officio. Tiszti Szótár. p. 59.
Tiszta kar. Chorus officialium.
Tiszti kötelesség. Obligatio officii.
Tiszti óráját bé töltötte. Sz. D.
Tiszti szótár. Lexicon officialium.
Tiszti társ. Collega. M. A. L.
TISZTJE. Ejus officialis.
Tisztjét le teszi. Privat, cassat summ officialem.

TISZTRE. Ad officium. Nehéz a' szegénynek tisztre hágni. km.
Tisztre jutás. Perventio ad officium.
Tisztre szaggatás. Faludi, N. A. p. 247.
Tisztre vágás. Ambitio, ambitus, honorum fames. S. I.
TISZTSÉG. Munus, officium. PP.
Fő tisztség. Faludi, N. A. p. 201.
Tisztség' pöcsétje alatt. Sub sigillo officiolatus. Faludi, T. É. p. 229.
Tisztséget vadász. Magistratum ambit, prensat. PP.

TISZT (társ-név).

TISZT.

TISZTA. Purus, mundus, serenus, sincerus, nitidus. M. A. Egygyik kéz a' másikat mossa, 's mind a' kettő tiszta marad. km.
Tiszta búza. Triticum purum. Nem mind tiszta búza, a' mi az ő földén terem. km.
Tiszta édes. Dulce merum. Faludi, U. E. 3. R. p. 126.
Tiszta élet. Castitas, castimonia. S. I.
Tiszta életű. Castus.
Tiszta hűség. Fidelitas illibata. Faludi, E. M. p. 246.
Tiszta idő. Sudum. PP.
Tiszta képű. Mundae faciei.
Tiszta magyar. Purus hungarus, qui nempe praeter linguam hungaricam nullam aliam callet.
Tiszta, mint a' galamb-szedte búza. km. Dug. 1. R. p. 234.
Tiszta víz. Aqua limpida.
Tiszta víz. Sz. P. Veszprém Vben.
Tisztaság. Puritas, mundicia, mundicies, sinceritas, nitor, M. A. A' tisztaság, és a' csinos viselet az emberben második egészség. km.
Tisztaságos. Purissimus, mundissimus. Pázm. Pred. p. 498.
Tisztádon tiszta. idem. Biró Márton, Micae. p. 274.
Tisztál, tisztálja. Mundat. A' búzát tisztálja. Sz. D. Hallottam én is November 4-dikén, 1824. Ságbon.
Tisztán. Pure, puriter, munditer, sincere, it. Plane, mere. M. A.
Tisztán tartja mindenét. Omnia sua munde servat.
Tisztás. Habens munditiem, sublimatus.
Tisztás malom. Mola sublimatoria.
Tisztáson. Sublimatorie.
Tisztátalan. Impurus, immundus. M. A.
Tisztátalan élet. Vita immunda.
Tisztátalan személy. Scortum, meretrix.
Tisztátalanítja. Spurcat.
Tisztátalanított. Impuratus. M. A.
Tisztátalankodik. Sordibus se dedit, scortatur. S. I.
Tisztátalanság. Impuritas, immunditia. M. A.
Tisztátalanúl. Impure, immunde. M. A.
Tisztáz, tisztázza. Tisztára írja. Purizat.
TISZTÍT, tisztítja. Purgat, purificat, purat, mundat, mundificat. M. A. Másztisztít, maga rühes. km.
Ki tisztítja. Expurgat, emundat. M. A.
Ki tisztítja az árkot. Tergit fossam. PP.

Meg tisztítja. Depurgat, depurat, mundat, mundificat, repurgat, perpolit, purgat, purificat, expurgat, perpurgat, depolit. M. A.
Tisztítás. Purgatio, politio. M. A.
Ki tisztítás. Expurgatio, expolitio. M. A.
Meg tisztítás. Purificatio, purgatio. M. A.
Tisztítatlan. Impolitus. M. A.
Tisztítható. Purgabilis. M. A.
Ki tisztítható. Expiabilis, purgabilis. M. A.
Tisztító. Purgator, mundator. M. A.
Tisztító orvosság. Purgatio. Káldi, Innepnap Pred. p. 321.
Tisztító szerek. Depurantia. S. I.
Kémény-tisztító. Purgator fumariorum.
TISZTOGAT, tisztogatja. Purificat, emundat, perpurgat, polit, tergit. M. A.
Ki tisztogatja. Expurgat, emundat.
Le tisztogatja. Depurgat.
Meg tisztogatja. Perpurgat, permundat.
Tisztogatás. Purificatio. M. A.
Tisztogató. Purificans, mundicator. M. A.
Tisztogatott. Perpolitus. M. A.
Tisztogalódik. „A' kertben tisztogalódtam“ Hallottam Ságbon, 1825. Jul. 28.
TISZTUL. Purgator, mundatur.
Ki tisztul. Expurgatur, emundatur.
Meg tisztul. Rurificatur, emundatur. M. A.
Tisztulás. Mundatio.
Meg tisztulás. Purificatio, purgatio. M. A.
Tisztuló.
Tisztuló hely. Purgatorium.
Tisztult. Mundatus.
Meg tisztult. Purificatus. M. A.
Meg tisztult bor. Vinum clarificatum. PP.

TITOK.

TITOK. Arcanum, secretum. M. A. Egy titok, kettő tanács, három széles adta világ. km.
Titok-értő. Mysta, mystes. S. I.
Titok-fejtő. idem. S. I.
Titok-közlő. Mystagogus. S. I.
Titok-kitanulás. Ha titkot akarsz kitanulni, jártsd a' boros korsót. km.
Titok-tartó ember. Arcopagita taciturnior. M. A.
Titok-tudó. Secretarius, a secretis. M. A.
TITKA. Ejus arcanum.
Hit' titkai. Mysteria fidei.
TITKOL, titkolja. Dissimulat, occultat. M. A. Szegénységet, betegséget nem lehet titkolni. km.
El titkolja. Occultat, celat, dissimulat, concealat. M. A.
Titkolás. Occultatio, dissimulatio. M. A.
El titkolás. idem. M. A.
Titkolható. Dissimulabilis. M. A.
Titkoló. Occultator. M. A.
Titkolódik. Sacramentarium agit.
TITKON. Arcane, occulte, clam, clandestinum. M. A.
Titkon fájó sebek. Pázm. Kal. p. 457.
Titkon forralja. Pázm. Pred. p. 813.
Titkon való. Clandestinus. M. A.
TITKOS. Arcanum, occultus, clancularius, secretus, secretarius, mysticus. M. A.
Mesterség addig áros, mig titkos. km.
Titkos ellenkezés. Antipathia. S. I.

Titkos értelem. Sensus mysticus.
Titkos értelmű róza. Rosa mystica.
Titkos értelmű. Mysticus. S. I.
Titkos házasság. Matrimonium conscientiae.
Titkos képpen. Mystice, secreta. M. A.
Titkos nyavalya. Morbus coecus. PP.
Titkos szándék. Nem kell czéjért kötni titkos szándékunknak. km.
Titkos tanácsos. Consiliarius a secretis.
Titkosan. Occulte, secreta. S. I.
TITOKNOK. Secretarius.
Titoknoka. Ejus secretarius.
TITOKTALAN. Apertus, evidens, manifestus. S. I.

TITT.

TITT.

TITTÓ-vár. E. Romlott vár Háromszék Székében.

TITUL.

TITUL.

TITULÁL, titulálja. Titulum dat.
Titulálni valakinek a' levelet. Literas alicui inscribere. PP.
TITULUS. Epigraphe, titulus, inscriptio.
Titulusa. Ejus epigraphe, ejus inscriptio. PP.

TIVADOR.

TIVADOR (Tivadar). t. f. n. Theodorus. M. A. Telegdi, Felelet. p. 199.
Tivadar. F. Bereg Vben.
Tivadar' falva. F. Ugocsa Vben. L. Metales anni 1379 apud Schwartzner, Dipl. Tab. 3. Nro 1.
TIVADARCZ. F. Vas Vben Tótságban.

TIVORNYA.

TIVORNYA. Taberna vinaria. S. I.
TIVORNYÁZ. Tabernas vinarias frequentat, helluatur, nepotiat. S. I. Sz. D.

TÍ.

TÍ.

TÍ. Vos.

Tí félletek. Vestras, vester. S. I.

TIÉTEK. Vester. M. A.

TINNEN.

Tinnen magatok. Vosmet. M. A.
Tinnen vallástok. Propria vestra confessio. Eszterházi Tamás, Hunnius' ford. p. 19.

TÍTUS.

TÍTUS. t. f. n. Titus.

Titus-fej. Tituskopf.
"Titus" szelidsége. Clemenza di Tito.

TÍZ.

TÍZ. Decem. M. A. Úgy tudja, mint a' tiz újat. km.

Tíz annyi. Decuplus. M. A.
 Tíz előtt járó. Decarchus. M. A.
 Tíz esztendő. Decennium. M. A.
 Tíz esztendő. Decennis, dilustris. M. A.
 Tíz esztendei. Decennalis. M. A.
 Tíz ezer. Decem millia.
 Tíz ér, már ma Teszér. F. Veszprém Vben. Így neveztetett azon TÍZ erek-től, melyek határában vannak, és melyek közül kilencz malmot is hajt.
 Tíz féle. Decuplus. S. I.
 Tíz garasos. Moneta decem grossorum.
 Tíz húrú. Psalterium, decachordum. S. I.
 Tíz képpen. Decuplo, decem modis. M. A.
 Tíz lovú szekér. Decem jugalis. M. A.
 Tíz parancsolat. Decalogus.
 Tíz pénzes garas. Denarius. M. A.
 Tíz óra. Hora decima. Addig lesi várja, hogy a' tizet is el üti.
 Tíz szám. Decas. S. I.
 Tíz számú. Denarius. M. A.
 TIZED. Decimae. M. A.
 Tized' alja. Decuria. CM. M. A.
 Tized fél. Media decima.
 Tized magával. Cum novem sociis.
 Tizedel, tizedeli, tizedli. Decimat. M. A.
 Meg tizedeli. Decimam desumit.
 Tizedlés. Decimatio. M. A.
 Tizedlő. Decimator. M. A.
 Tizedes. Decurio. M. A.
 Tizedik. Decimus. M. A.
 Tizedszer. Decimum, decimo. M. A.
 TÍZEN. Deni v. supra decem.
 Tizen egy. Undecim. M. A.
 Tizen egygyedik. Undecimus. M. A.
 Tizen egyylen. Undeni. M. A.
 Tizen egyszer. Undecies. M. A.
 Tizen kettő. Duodecim. M. A. Tizen két hördő bor néz ki a' pofáján. km.
 Tizen kettődik. Duodecimus. M. A.
 Tizen ketten. Duodeni. M. A.
 Tizen kétszer. Duodecies. M. A.
 Tizen három. Tredecim. M. A.
 Tizen háromszor. Tredecies. M. A.
 Tizen három város. F. Vas Vben.
 Tizen négy. Quatuordecim. M. A.
 Tizen négyen. Quatuordeni. M. A.
 Tizen négyszer. Quatuordecies. M. A.
 Tizen öt. Quindecim. M. A.
 Tizen öten. Quinden. M. A.
 Tizen ötöd. Quindenus, decimus quin-tus. M. A.
 Tizen ötödik. Idem. M. A.
 Tizen ötször. Quindecies. M. A.
 Tizen hat. Sedecim. M. A.
 Tizen nyolcz. Octodecim.
 Tizen kilencz. Novemdecim. Egygyik tizen kilencz, másik egy heán húsz. km.
 Tizen tizen. Deni. M. A.
 TÍZES. Decuplus. M. A.
 Tizes. Denarius.
 Tizes malom Pápán, így neveztetik, mivel tiz kereket hajt.
 Tizes vászon. Tela paullo nobilioris texturae.
 TÍZSZER. Decies. M. A. A' kutya csak kutya, ha tizszer által uszsa is a' Dunát. km.
 Tizszer száz. Ezer. Mille.
 Tizszeres. Decuplus. M. A.
 Tizszerrel. Decuplo. M. A.
 Tizszerte. idem. M. A.

TO.

TOB.

TOB, tobja. Deponit invite. Tobd-le barát a' vakarót. Fur ablatum restitue. M. A.
 TOBA. Sz. P. Torontál Vben.
 Tobai. F. Vas Vben.
 TOBORZOK. Tripudium, chorea, saltatio. M. A.
 Toborzók-járás. Tripudiatio. M. A. Heltaio: Toborzó-járás, ilyen tánczot járt Kinizsi Pál is a' Kenyér-mezei győzedelem' örömében. Lásd Heltai Kron.
 TOBOSZ. Tojás-hordásra szalmából készített kanta-szabású edény. Sz. D. S. I.
 TOBOZ a' fenyő-fán. Conus abiegnus, strobilus. S. I. Csordás-körtvély.
 TOBZÓDÍK (tobozódik). - Luxuriatur, crapulatur, helluatur. CM. M. A.
 Tobzódás. Luxus, luxuries, helluatio, crapula, asotia. CM. M. A.
 Tobzódó. Helluo, lureo, it. Luxuriosus, asotus, epulo. CM. M. A.

TOBÁK.

TOBÁK. Tabacum, herba nicotiana. PP.
 Tobák-tartó. Pyxidula tabacaria. PP.
 * Por-tobák. Pulveres herbae nicotianae.
 Sárga tobák. Tabaca flava.
 Spanyol tobák. Tabaca hispanica.
 Viczispán-tobák. Szombathelyi finom fekete tobák. VV. I.
 TOBÁKOL. Sumit pulverem herbae nicotianae.
 TOBÁKOS. Amans, v. vendens pulverem nicotianae.

TOJIK.

TOJÍK, tojja. Ovum parit. M. A.
 Belé tojik. Ova imponit. M. A.
 El tojja. Parit ovum.
 Ki tojja. idem.
 TOJÁS. Partus gallinarum, positio ovorum. M. A. A' kié a' tyúk, a' tojás is azé. km.
 Tojás' sejeire. Albumen, album ovi. S. I.
 Tojás' héja. Ovi testa, putamen. S. I.
 Tojás' hártájja.
 Tojás' széke. Vitellus, luteum ovi. S. I.
 Minden tojásnak vagon széke. km.
 * Fris tojás. Ovum recens. S. K.
 Galamb-tojás. Ovum columbae. S. K.
 Hangya-tojás. Ovum formicarum. S. K.
 Híg tojás. Ovum sorbibile. Lágú tojás. S. K.
 Himes tojás. Pictum, vermiculatum ovum. S. K.
 Jércze-tojás. Gallinae novellae ovum. S. K.
 Lúd-tojás. Ovum anserinum. S. K.
 Madár-tojás. Ovum avis. S. K.
 Magtalan tojás. Urinum ovum. S. K.
 Piros tojás. Rubrum ovum.
 Rántott tojás. Frixia ova. S. K. Vaj' rénye.
 Récze-tojás. Ovum anatum. S. K.

Veréb-tojás. Ovum passerum. S. K.
 Töltött tojás. Partum ovum. S. K.
 Tyúk-tojás. Gallinae ovum.
 Záp tojás. Ovum hipenemium, ventosum. PP.
 TOJOMÁNY. Ovum; partus avium. S. I.
 TOJÓ. Oviparus, ova pariens. Típed tapod, mint a' tojó galamb. km.
 Tojó tik. Gallina. M. A.
 Tojó tyúk. idem. M. A.

TOK.

TOK. Theca. CM. M. A.
 Tok-bőr. Pellis squallina. Chagrin. S. I.
 Tok-gyártó. Opifex capsarius, thecarius. S. I.
 Tok-hal. Antacaeus. M. A. Nic. Oláh Hung. p. 85.
 Tok-jáh. Agnus annotinus. Tokló. Sz. D.
 * Beretva-tok. Theca novacularum. S. K.
 Nyiló tok. Valvulus. S. K.
 Óra-tok. Capsula horologii. S. K.
 Puska-tok. Sclopotheca. S. K.
 Rózsa-tok. Rosae alabaster. S. K.
 Toll-tok. Toll-tokot kap: tollasodik. Sz. D.
 Virág-tok. Calyx floris. S. K.
 TOKA. Mentum duplicatum. Vajda, 1. K. p. 203.
 Tokája. Ejus mentum duplicatum. Álla' kövérsége. PP.
 Tokány. Töltött kolbász, v. jüh-hús fonnyasztva. Sz. D.
 Tokás. Habens mentum duplicatum.
 Tokásodik. Acquirat mentum duplicatum. Sz. D.
 TOKAJ. t. h. n. Borsod, Somogy, Veszprém, és Zemplin Vben.
 Tokaji bor. Nectar hungaricum.
 TOKBA indúl a' bab. Faba siliquatur. Sz. D.
 TOKJA. Ejus capsula, ejus theca. Hüvelye. Gyümölcs' tokja. Calyx. PP.
 Mogyoró' tokja. Ki kopott a' beszédből, mint mogyoró a' tejkjából. km.
 Mondola' tokja. Ha mondolát akarsz enni, meg kell törnöd a' tokját. km.
 Vetemény-mag' tokja. Siliqua. PP. at. M. A. et CM. scribunt „Toka.“
 TOKLA. Involutrum. Bé takaró hártja. Sz. D.
 TOKLÁSZ. Üres kalász. Sz. D.
 TOKLÓ. Esztendő bárány.
 Kos-tokló. Arias anniculus.
 Nöstény tokló. Agna annicula.
 TOKMÁNY. Theca. Tok. Sz. D.
 Tokmány-orr. Nasus magnus.
 Bőr-tokmány. Theca pellicea. Sz. D.
 TOKOD. R. Parva theca, capsula.
 Tokod. F. Esztergom Vben.
 TOKORCS. F. Vas Vben.
 TOKOS. Hüvelyes. Tokos még a' tiba: még ki nem verte egészen a' tollát. Sz. D.
 Nem mind okos, a' ki tokos. km. Dug. 2. R. p. 123.
 Tokos élet. Legumen. S. I.
 Tokos foly. E. Sz. P. Kolos Vben.
 Tokosodik. Siliquatur. CM. M. A. L.
 Tokosúl. idem. M. A.

TOL.

TOL, tolja. Trudit. M. A. (Radix hujus vocis est TÓ, inde Tó-ol, et alterutra vocali elisa fit TÓL v. Tol. Nam utroque modo occurrit).
 Bé tolja. Intrudit. M. A.
 Belé tolja. Intrudit, ingerit. M. A.
 El tolja. Protrudit, abstrudit. M. A.
 Elő tolja. Protrudit. CM. Káldi, Innepn. Pred. p. 331.
 Föl tolja. Sursum trudit, extrudit. M. A.
 Ki tolja. Extrudit, exerit. M. A.
 Ki tolta nyelvét. Exeruit linguam.
 Le tolja. Detrudit, demittit, devolvit. PP.
 Le tolja a' nadrágot. Demittit caligas. PP.
 Meg tolja. Retrudit, adobruit. M. A.
 Reá tolja. Obrudit. M. A.
 Viszsa tolja. Retrudit.
TOLAKODIK. Contrudit, perrumpit. Tolakodás. Contrusio.
TOLAKOZIK. Faludi, T. E. p. 284.
 Tolakozás. Faludi, T. E. p. 305.
TOLÁS. Trusio.
 Ki tolás. Egestio, extrusio. M. A.
TOLHATÓ. Trusatilis. M. A.
TOLONG. Tumultuatur, perrumpit. M. A. Pázm. Pred. p. 475. Tolongottak mint az esztrengára hajtott juhok. km.
 Tolongás. Perruptio, tumultuatio, tumultus. M. A.
 Tolongó. Proruens, tumultuans. M. A.
 Tolongó habok. Faludi, T. E. p. 102.
 Tolongó sokaság. Turba tumultuans.
 Tolongva mentek. Se se contrudendo iverunt, turmatim iverunt. Káldi, Vasárn. Pred. p. 690.
TOLÓ. Trudens, trusatilis. M. A.
 Toló rúd. Trudes. M. A.
 Ki toló kása.
Tolódik. Exeritur.
 Tolóka: toló szekér. Vehiculum trusatile. Sz. D. Ductilis capsula. PP.
TOLU. Penna, pluma. M. A. Lásd TOLL.
TOLUL. Contruditur, coacervatur. S. I.

TOLL.

TOLL. Penna, pluma. M. A.
 Toll-bokréta. Crista. Federbusch. S. I.
 Toll-fosztás. Plumarum defloccatio. S. I.
 Meg nem szakad ember a' toll-fosztásban. km.
 Toll-fosztó. Defloccator plumarum v. homo nauci flocci.
 Toll-fű. Federgras. S. I.
 Toll-gatyás. Plumipes. S. I.
 Toll-metsző. Scalpellum. Sz. D.
 Toll-söprű. Plumatile verriculum, plumaria scopa. S. I.
 Toll-szál. Margit' Élete, Praynál, p. 354.
 Toll-szár. Caulis pennae. Federkiel. S. I.
 Toll-tartó. Theca pennaria, calamaria. S. I.
 Toll-tok. Pennipes. CM.
 * Anya-toll. Plumescencia. S. K.
 Fosztott toll. Defloccatae plumae. S. K.
 Iró toll. Calamus. Nem mindenkor tollal, gyakran fegyverrel is írják a' törvényt. km.

Kócsag-toll. Pennae cinitae ardearum. S. K.
Kulcs-toll. Canaliculus clavis. S. K.
Lúd-toll. Pluma anserina. S. K.
Madár-toll. Pluma avium.
TOLLA. Ejus pluma. Roszsz madár az, ki a' tollát nem bírhatja. km.
 Éles a' tolla. Mordax in scribendo.
 Más tollával dicsekedik. km.
TOLLAS. Pennatus, plumatus, plumosus. M. A.
 Tollas ágy. Lectus plumatus.
 Tollas állat. Aves.
 Tollas barom. Avis cohortalis. S. I.
 Tollas bot. Clava. Prágai, p. 12.
 Tollas buzogány. Aclides. M. A.
 Tollas forgós. Pluma cristatus, penna instructus. PP.
 Tollas lapta. Federball. Volant. S. I.
 Tollas lábú. Plumipes, pennipes. M. A.
 Tollas lábú galamb. Columba anglica. M. A.
 Tollas nép. Aves.
 Tollas nyíl. Káldi, Innepn. Pred. p. 485.
 Tollas vadak. Aves sylvestres. S. I.
 Tollas varas béka. Bufo. M. A. Csirkebéka. Sz. D.
Tollasan jár. Plumatus incedit. Faludi, T. E. p. 290.
Tollasít, tollasítja. Plumis donat, onnat. S. I.
 Meg tollasítja. Biró Márton, Micae. p. 302.
Tollasodik. Plumescit, it. Ditescit.
 Meg tollasodik.
Tollasul. Plumescit, plumat. M. A.
TOLLAT tép. Plumis in floccos redigit, defloccat. PP.
 Tollat foszt. idem.
TOLLATLAN. Deplumis, implumis. M. A.
 Két lábú tollatlan állat. Animal implume bipes, homo platonicus.
TOLLAZ, tollazza. Plumis decorat. Faludi, N. E. p. 188.
 Ki tollazza magát. Faludi, N. U. p. 198.
 Tollazat. Vestitus avium-plumeus. Faludi, N. E. p. 54. T. E. p. 19.
TOLLÁSZKODIK. Deplumatur, plumis mundatur. M. A. Fészkén kívül tollázkodik. km.
 Tollázkodnak a' tyúkok. Tollokat egyengetik, húzogatják. Sz. D.
 Ki tollázkodik. Pázm. Kal. p. 768.
TOLLÚ.
 Ékes tollú. Styli elegantis.
 Zöld tollú harkály. Picus viridis. NC. p. 161.
TOLU. Penna, pluma. M. A. PP. Tollu. Sz. D.
 Tollu-fű. Stipa pennata. S. I.

TOLMÁCS.

TOLMÁCS, Interpres. M. A. A' magyarnak nem kell tolmács. km.
 Tolmács. FF. Bars, és Nógrád Vben. Sz. P. Szala Vben.
 Tolmács-írás. Faludi, T. E. p. 205.
 Tolmács-kulcs. Faludi, E. M. p. 246.
TOLMÁCSCSA. Ejus interpres. Szűnek tolmácsca az arca. km.
TOLMÁCSOL, tolmácsolja. Interpretatur. M. A.

Meg tolmácsolja. idem. CM. Telegdi, Felelet. p. 172.

Tolmácsolás. Interpretatio. M. A.

TOLNA.

TOLNA. Altinium, civitas Hungariae. M. A.
 Tolna Vármegye. Comitatus Toluensis.
 Tolnát Baranyát öszve járta. km.
TOLNAL. Tolenensis.
 Tolnai csárda. Telek Tolna Vben.

TOLVAJ.

TOLVAJ. Praedo, latro. M. A. Addig jár lopni a' tolvaj, míg föl akasztják. km.
 Tolvaj-dalolás. VM. p. 151.
 Tolvaj-eczet. Vinaigre de quatre voleurs.
 Tolvaj-fészek. Nidus latronum.
 Tolvaj-holló. A' madarak között is vagon tolvaj-holló. km. Dug. 2. R. p. 320.
 Tolvaj-güzü. Dug. km. 2. R. p. 321.
 Tolvaj-patak. E. Patak Udvarhely Székében.
 * Házi tolvaj. Praedo v. fur domesticus.
 Házi tolvajtól nehéz örizkedni. km.
 Tengeri tolvaj. Pirata. Faludi, T. E. p. 175.
 Tüzes tolvaj. idem. S. K.
TOLVAJKODIK. Latrocinatur. M. A.
 Tolvajkodás. Latrocinatio. M. A.
TOLVAJOL, tolvajolja. Depraedatur.
 El tolvajlja. idem. M. A.
 Meg tolvajolja. Depraedatur, expilat. M. A. Pázm. Pred. p. 1221.
 Tolvajlás. Grassatura. M. A.
 El tolvajlás. Depraedatio. M. A.
 Meg tolvajlás. idem. M. A.
 Tolvajló. Grassator, praedo. M. A.
TOLVAJOS. Latronibus abundans.
 Tolvajos. Telek Bács Vben.
 Tolvajos erdős. Faludi, E. M. p. 246.
 Tolvajos hely. Cynia terra (Locus latronibus infestus). M. A.
TOLVAJSÁG. Latrocinium. M. A.
TOLVAJÚL. Latrocinanter. Pázm. Pred. p. 19.

TOM.

TOM. Epulum, convivium. S. I.
 Tom. Dicitur vulgo etiam pro „tudom“
 De ha nem tom, loco: de ha nem tudom.
TOMAJ. Sz. P. Heves Vben. Elő-hegy Szala Vben.
 Badacson-Tomaj. { FF. Szala Vben.
 Lesencze-Tomaj. }
 Tomajkó, (Tamajkó, tomojkó). Thymallus, Lepény-hal, ón-hal, gyöngy-hal. S. I.
TOMB. Jubilum, gaudium v. tripudium, saltatio. S. I. Sinor-mérték szerint egyenesen álló támasz. Sz. D.
 Tombác. Dugonics, Jólánka 1. Könyv. p. 318.
 Egy tombáczon faragnak. km. Dug. 1. R. p. 63.
Tombol. Exultat, tripudiat. M. A.
 Tombolás. Exultatio, tripudium. M. A.
 Tomboló. Exultans, tripudians. M. A.
 Tombolva. Exultim. M. A.

Tombora. Chelys, testudo. PP. Faludi ht. Tambora. E. M. p. 86. Káldi: Tambura. 1. R. 18. 6.
 Tomborál. Canit testudine, pulsat che-lyn. S. I.
 Tomborás. Chelonius. PP.
 TOMI. Sz. P. Somogy Vben.
 TOMOR. F. Abaúj Vben.
 TOMP. Ila, coxa. M. A.
 Tompa. Obtusus, hebes, stupes. M. A.
 Tompa. F. Hont Vben. Sz. PP. Bács, és Csanád Vkben.
 Tompa elméjü. Pázm. Kal. p. 343.
 Tompa gyürü, mellynek semmi fejezete nincs. Hallottam Kis Czelben. 1825. September' 18.
 Tompa' háza. F. Soprony Vben. E. F. Alsó Fejér Vben.
 Tompa orrú. Simus. M. A.
 Tompaság. Hebetudo. M. A.
 Tompán. Obtuse. M. A.
 Tompít, tompítja. Hebetat. M. A. Nyilat tompít, a' ki serpenyót lövöldöz. km. Meg tompítja. Hebetat, retundit. M. A. Pázm. Pred. p. 315. 1249.
 Tompítás. Hebetatio. M. A.
 Tompító. Hebetans, hebetator. M. A.
 Tompor. Femur. M. A. Pázm. Pred. p. 321. 986.
 Tompora. idem. Fáj a' tomporám: csipóm. Sz. D.
 Tomporája. Ejus femur. Pázm. Pred. p. 814.
 Tompúl. Hebescit, hebet, hebetescit, stupet, stupescit, desidet. M. A.
 El tompúl. Hebetatur.
 Ki tompúlt az éle.
 Meg tompúlt. Pázm. Kal. p. 54. Pred. p. 286.
 Tompulatlan. Non hebetatus. Csuzi, Sip. p. 723.
 Tompúlt. Hebetatus. M. A.
 Meg tompúlt. Hebetatus, contusus, retusus. M. A.

TONK.

TONK.
 TONKA (mint Csonka). Truncatus, obtusus.
 Tonka' háza. Sz. P. Posony Vben.
 Tonka kés. Prágai, p. 328.
 Tonka orrú. Simus.
 TONKÍT, tonkítja. Obtundit, hebetat.
 TONKÚL. Obtunditur, hebetatur.
 Meg tonkúl — Hegyes szarv meg tonkúl. km. Hallottam Ságbon, 1826. Máj. 8.

TONNA.

TONNA. Batius, dolium mercatorium. M. A.
 Tonna-arany. Faludi, N. E. p. 168. Gyöngyösi.
 Tonna-por. Pulveris tormentarii cadus. PP.
 Tonna-vaj. Sz. D.

TOP.

TOP, topja. Deponit invite. M. A.
 Le topja. M. A.
 Top-rongyos. Lacer, sordidus, spurcus. S. K.

Top-szeles. Petaso. CM.
 TOPA. F. és Patak Bihar Vben. E. F. Kolos Vben.
 Topa (Alsó, fölső). FF. Bihar Vben.
 TOPÁN' falva. E. F. Alsó Fejér Vben.
 Topánka. Calceus hungaricus v. semicothurnus hungaricus. Sándor Istvánnál „Toppány, v. Toppancs“ de ezen névvel legalább a' mi tájunkon nem neveztetik.
 TOPLÓ. Fomes. L. bővebben TAPLÓ. M. A.
 TOPOG. Supplodit, pedibus strepit. S. I. Tipeg topog.
 TOPGLY. Silberpappel. Kazinczi, Tóvis. p. 51.
 Topoly-fa. idem. Apró fa' neme, mellyet árok v. patak mellé ültögetnek. Lásd Hasznos Mulatság. 1825. 2. R. p. 72.
 Topolya. MV. Bács Vben.
 TOPONÁR. MV. Somogy Vben.
 TOPOR.
 Topora fa. Kis fajta fa. Sz. D.
 Toporc. F. Szepes Vben.
 Toporczol. Tipeg tapog, nehezen jár. Sz. D.
 TOPOS.
 Topos' háza. Sz. P. Szala Vben.
 TOPPAD. Torpescit. M. A.
 TOPPAN. Lábaival a' földet döngetve jö, topogva lépik. Sz. D.
 Bé toppan. Vajda, 2. K. p. 69.
 Bé toppant a' házba. Sz. D.
 Elő toppan. Hirtelen meg jelenik. S. I.
 Hirtelen mellém toppant. Sz. D.
 Meg toppan. Kisfaludi' Regéji. p. 21.
 Toppant, toppantja. Supplodit. CM. M. A.
 Toppantás. Supplisio. CM. M. A.
 TOPRONG.
 Toprongos. Rongyos, czudar. Sz. D.

TOR.

TOR a' barmon. Thorus, thorax. S. I.
 TORB.
 Torba. Sz. P. Somogy Vben.
 Torbágy. F. Pest Vben.
 Torbucz. Talicska, egy kerekü toló szerke. Heltai, p. 257.
 Torboszló. E. F. Maros Székében.
 TORCS. F. Posony Vben.
 TORD.
 Torda. Sziget Györ Vben. F. Bihar Vben. Sz. PP. Békes, és Torontál Vkben.
 Torda. E. MV. Torda Vben.
 Kis Torda. Sz. P. Torontál Vben.
 Tordacs. F. Fejér Vben.
 Tordas. E. F. Alsó Fejér Vben.
 Tordát' falva. E. F. Udvarhely' Székében.
 TORH.
 Torha. Phlegma, pituita. M. A.
 Torhás. Phlegmaticus, pituitosus. M. A.
 Torhászkodás. Sreatus. NC. p. 233.
 Torhásodik. Pituitosus redditur. S. I.
 Torhásul. idem. S. I.
 Torháság. Pituitositas.
 Torhul. idem ac Torhásul. S. I.
 TORJ.
 Torja (Alsó, fölső). E. FF. Három szék Székében.
 Torjancz. F. Baranya Vben.
 TORM.
 Torma. Nasturcium. M. A. Jó a' torma, de ha a' tűzhelyen terem, káros. km.

Torma-falu. F. Soprony Vben.
 Torma-féreg, Káldi, Okt. intés. p. 44. Dug. km. 1. R. p. 241.
 Torma' földje. F. Szala Vben.
 Torma' pataka. E. F. Belső Szolnok Vben.
 Torma-reszelő. Radula. PP.
 Tormás. Qnod cum nasturcio conditur. Tormás. t. h. n.
 Tormács. Bizonyos fű. S. I.
 Tormos. F. Nyitra Vben.
 TORNA. MV. Torna Vben. F. és Patak Veszprém Vben.
 Torna' háza. Sz. P. Borsod Vben, Torna Vármegye. Comitatus Tornensis.
 Tornác. Atrium, pergula, porticus. M. A.
 Torn' alja. F. Gömör Vben.
 TOROCZKÓ. E. MV. Torda Vben.
 TOROK. Guttur, gula, faux; jugulus. M. A. Kis lyúk a' torok, de egész falut el nyelhet. km. Dug. 2. R. p. 22.
 Torok-csap. Epiglottis, columella. Nyel-deklő, nyelv-csap. S. I.
 Torok-csik. Angina. S. I.
 Torok-dagadás. Tumor gutturis.
 Torok' díjja. Epiglossis. M. A. Ádám' almája. NC. p. 181.
 Torok-fájás. Angina. S. I.
 Torok-fájó. Cui guttur dolet.
 Torok-fájós. Cui guttur saepius solet dolere, gutturis doloribus obnoxius.
 Torok-gége. Guttur, bronchus. S. I.
 Torok-gyék. Angina, synache. M. A.
 Torok-metszés. Jugulatio. S. I.
 Torok' mondolája. Tonsillae. S. I.
 Torok-mosó. Gargarismus. PP.
 Torok-pecsenye. Glandula porcina. PP.
 Torok-rekedés. Raucitas, raucedo. S. I.
 Torok-rekedésig. Ad ravim. S. I.
 Torok-tátva. Aperto gutture.
 Torok-töltő. Ingurgitator. Zvon. 1. R. p. 560.
 Torok-víz. Gargarisma, gargarismus. Gur-gelwasser. S. I.
 * Bánya-torok. Orificium, puteus fodinae. S. K.
 Farkas-torok. Vadász-ház Posony Vben.
 Gódný-torok. Onocrotali collum. item Gula. S. K.
 Nyelő torok. Fauces. S. K.
 Pincze-torok: pincze-gátor. Atrium cellarii.
 Róka-torok. Guttur pellis vulpinae. S. K.
 Zsitva-torok. Fauces fl. Zsitva. Nevezetes a' magyar nyelven kötött békeségről a' törökökkel.
 Teli torok. Plenum guttur. S. K.
 Tenger-torok. Fretum. S. K.
 Vajas torok. Árok Pest Vben.
 Torka. Ejus guttur. Barát' zsákja, kocsis' torka nehezen telnek. km.
 Torka' szakadtában kiált. Prágai. p. 426.
 Torka' szakadtáig.
 Torka-szakadva. Ad ravim usque. M. A.
 Torka-tátva.
 Torka' töltéig. Usque ad implementum faucium ejus.
 Torka-verve. VM. p. 20. Szél' torka — Szél' torkának van ki téve ez az épület. Aedificium hoc ventis vehementioribus est expositum.
 Torkát metszi. Jugulat. M. A.

Bé dugták a' torkát. Obmutescere cum fecerunt.
 Ki tekerték a' torkát. Fauces ejus elisae.
 Torkára verték. Sz. D.
 Torkig elég. Ad satietatem usque. M. A.
 Torkol, torkolja. Refutat, v. ulciscitur.
 Pázm. Pred. p. 883.
 Be torkolta. Vajda, 1. K. p. 584.
 Le torkolta. Confudit, refutavit.
 Meg torkolja. Káldi, Okt. inté. p. 36.
 Torkolat. Ostium, fauces. Sámbar ellen. p. 326.
 Torkolás. Refutatio. Pázm. Pred. p. 515.
 Torkon. In gutture.
 Torkon fojtás. Jugulatio. M. A. L.
 Torkon ragadták.
 Torkon verve. Jugulum feriendo, coate, necessario, torquendo. M. A.
 Torkos. Gulosus. M. A. Helluo. CM.
 Torkosan. Gulosé. M. A.
 Torkoskodik. Gulae studet. Telegdi, Felelet. p. 25.
 Torkosság. Voracitas, gula. CM. M. A.
 Rövid a' torkosság, hoszsza a' betegség. km.
 Torkos vendégség. Faludi, E. M. p. 246.
 Torkú.
 Hangos torkú. Sonorus, bene vocalis.
 Rekedtt torkú. Raucus.
 TOROL, torolja. Vindicat. M. A.
 Meg torolja. Vindicat, ulciscitur, retaliat. M. A.
 Torlatlan. Inultus. Faludi, N. E. p. 58.
 N. A. p. 20.
 Torlatlanúl. Inulte. S. I.
 Torlik. Congeritur, concumulatur.
 Meg torlik. Pázm. Pred. p. 1236.
 Ószve torlik. Congeritur. S. I.
 Torlás. Congeries. M. A.
 Viszsa torlás. Reprassalia. Tiszti Szótár. p. 59.
 Torlott. Congestus, aggregatus, aggestus. M. A.
 Még torlott. Congestus, aggestus. M. A.
 Pázm. Pred. p. 573.
 Torlódik. Congeritur, cumalatur, coacervatur. Sz. D. S. I.
 Torlatlan. Inultus. Káldi, Job. 24. 12.
 TORONGY. Therioma. M. A. Mérgező fékly az al-felben. km.
 TORPAD.
 Meg torpad. Inhaeret. CM.
 TORZS. Caudex. CM.
 Torzsa. Caulis. M. A.
 Torzsa. F. Bács Vben,
 Káposzta-torzsa. Caudex caulium.
 Kukoricza-torzsa. Caudex fagopyri.
 Torzsalék. Sz. D.
 Torzsalékos káposzta. Sz. D.
 Torzsás. Habens caulem.
 Torzsástul. Una cum caudicibus.
 Torzsátlan. Carens caule, scapo destitutus. S. I.
 Torzsátlan körtvély. Species pyri.
 Torzsol, torzsolja.
 Ki torzsolja. Exerit. Káldi, Deut. 23. 25.
 Torzsol. Caulescit. S. I.
 TORTY.
 Tortyos.
 Tortyoskodik, mint a' vén ember. S. I.
 TORVAJ. F. Somogy Vben.
 TORZ.
 Torzan. Adversatur, repugnat. Sz. D. S. I.

Torzankodik. idem. Ibidem.
 Torzas. Hirsutus, hispidus, horridus v. torvus, iracundus. S. I.
 Torzas borzas. Hirsutus. Sz. D.
 Torzaskodik. Hirsutescit.
 Torzom-borz (Rectius Torzon-borz).
 Torzom-borz bajusz. Mystaces hirsutae. Sz. D.
 Torzom-borz szakáll. Barba hirta. Sz. D.

TORMÁTILLA.

TORMÁTILLA. Tormentilla. M. A. PP.

TORONY.

TORONY. Turris. M. A. Margit' Életében „Torom.“
 Torony. FF. Posony, és Vas Vben.
 Torony' erányában. In eadem cum turri directione.
 Torony' fala. Murus turris. A' torony' falához támaszkodik, de nem fogódzhatik. km.
 Torony' fia. Turricula in turri.
 Torony'óra. Horologium in turri.
 Torony' teteje. Obeliscus turris. PP.
 * Csonka torony. Turris incompleta.
 Fél torony. F. Mosony Vben.
 Kis torony. E. F. Szében Székében.
 Ór-álló torony. Prágai, p. 190.
 Vigyázó torony. Turris speculatoria.
 Vörös torony. E. Általjárás Szében Székében.
 TORNAYA. Ejus turris.
 Babilon' tornya. Faludi, T. É. p. 174.
 Csák' tornya. MV. Szala Vben.
 Dávid' tornya. Turris davidica.
 Édes' tornya. Sz. P. Szepes Vben.
 Simon' tornya. MV. Tolna Vben.
 Szent' tornya. Sz. P. Békes Vben.
 TORNAYKOL. Kákog, főcsög. Ellenem azt tornaykolja. Sz. D.
 TORNAYOS. Turritus, it. Turbineus, turbinatus. M. A.
 Tornayos. Sz. P. Bács Vben.
 Tornayos koronka. Coronula fastigiata.
 Diadéme. A' magyar leányzók' 's menyecskék' hajdani ékessége. Káldi, Innepn. Pred. p. 127.
 Tornayos tészta. Castellamentum. S. I.
 Tornayosan. Turrite, turbinata, verticaliter. Faludi, N. A. p. 43. U. E. 1. R. p. 186.
 Tornayosodik. Instar turris assurgit, turbinatur.
 TORNAYOZ, tornayozza. Turritat, turbinat. Csuzi, Tromb. p. 14.
 Föl tornayozza. Csuzi, Tromb. p. 727.
 Tornayozott. Turritus, turbinatus.
 Tornayozott épület. Faludi, T. É. p. 152.
 Tornayozott haj. Pázm. Pred. p. 1229.
 TORNAYÚ.
 Hét tornayú épület. Faludi, T. É. p. 37.
 TORONYA. F. Marmaros Vben. Sz. P. Hont Vben.
 Toronya (Kis, nagy). FF. Zemplin Vben.
 Régenten „TURUL“
 TORONYTÁL, TORONTÁL.
 Torontál Vármegye. Comitatus Torontaliensis.

TORTÁTA.

TORTÁTA. Massa torta, clibanites. Faludi, E. M. p. 38.
 Mondola-tortáta 's a' t. Káldi scribit: Mondola-torta, czitrom-torta. Lásd Innepnapi Pred. p. 116.

TOSZ.

Tosz, toszza. Trudit. M. A.
 Bé tosz. Minden gázságot bé tosz a' könyvbe. Sz. D.
 Bé toszza. Intrudit. M. A.
 Belé toszza. Intrudit, ingerit. M. A.
 Elő toszza. R. Protrudit. S. I.
 Le toszza. Detrudit, dejicit. S. I.
 Viszsa toszza. Retrudit, retundit, rejicit. S. I.
 TOSZÍT, toszítja. Protrudit. M. A. Lásd „Taszít“
 TOSZOGAT, toszogatja. Trusitat.
 Belé toszogatja. Ingerit. M. A. L.
 Toszogatott kolbász, melly nagy falatokra metszett hússal van meg töltve.
 TOSZÓ. Trudens.
 Toszó gomb. Nodus ductilis, trusatilis. S. I.

TOTOLÁZ.

TOTOLÁZ. Cunctatur quaeritando.
 El totoláz. Tempus quaeritando conterit.

TOTY.

TOTY. Sonus pigre incedentis.
 TOTYA Pali. Piger, deses.
 TOTYMA. Morosus, cunctator nimius. S. I.
 TOTYOG. Pigno motu incedit. Himfi 2. R. p. 84.
 TOTYTYAN. Pigno motu cadit.

TOVA.

TOVA, TOVÁBB. Lásd TÓ gyökér alatt.

TÓ.

TÓ.

TÓ (mellék-név).
 Té-tó. Huc illuc, passim.
 TÓL (tó-ol), tólja. Lásd TOL, tolja.
 TOVA. Illuc, eo, isthuc, isthac. M. A.
 Tova föl. Superius, superne. S. I.
 Tova látó. Procul videns. S. I.
 * Ide 's tova. Huc illuc. Pázm. Pred. p. 410.
 Inuen tova. In posterum. Ezután. Pázm. Pred. p. 405. Kal. p. 586.
 El tova. Pázm. Pred. p. 29. Faludi, N. A. p. 95. 187.
 Té-tova. Huc illuc.
 Té-továz. Vacillat.
 Tovább. Diutius, ulterius. M. A. Lassan menjünk, tovább érünk. km.
 Tovább tart. Diutius durat. Törött fázék tovább tart. km.
 Tovább tovább. Pázm. Pred. p. 407.
 Hová tovább. Quo ulterius.
 Továbbá. Ceterum, porro. M. A.
 Továbbatt. Serius, tardius. Később. S. I.
 További. Ulterior, ultroneus. S. I.
 Továbbott jöjj. Serius venias.
 Továbbra. In posterum. M. A.

Továbbra gondolás. Prospicientia. M. A.
Továbbra gondoló. Providus. M. A.
Továbbra nem gondoló. Improvidus. M. A.
Továbbra való. Faludi, U. E. 2. R. p. 157.
Továbbra halasztja. Differt.

Továz.

Té-továz. Vacillat.

TOVÚL. R. Trans, ultra. Tul. S. I.

TÓ (név).

TÓ. Lacus, stagnum, palus. M. A.
Tó-állás. Stagnum, stagnatio. M. A.
Tó-állásos. Stagnatus. M. A. PP.
Tó-ásó. Piscinarius, fossor piscinarum.
S. I.

Tó' csapja. Emissarium piscinae. S. I.

Tó-falu, Tó' falva. E. F. Maros Székében.

Tó-fej. F. Szala Vben.

Tó-fő. F. Baranya Vben.

Tó-hajlás. Telek Csongrád Vben.

Tó-hát. E. FF. Alsó Fejér, Belső Szolnok, és Torda Vben.

Tó-köz. Sziget Győr Vben.

Tó-szeg. F. Pest Vben.

Tó-szeg (Kis, nagy). FF. Torontál Vben.

Tó-város. Tata mellett, Komárom Vben.

Tó-víz. Aqua palustris. Igyál ökör, tó-víz. km.

* Álló tó. Palus stagnans.

Grottás tó-vizek. Beniczki, p. 282.

Halas tó. Piscina.

Halas tó (Belső, külső). FF. Vas Vben.

Ki folyó tó. Lacus. NC. p. 123.

TÓBAN élő. Lacustris, palustris. M. A.

TÓCSA. Lama. M. A.

Tócsás. Palustris. Biró Márton, Micae. p. 350.

TÓCSKA. Lácuna. M. A.

Tócska. F. Marmaros Vben.

TÓKA. Parva palus.

TÓS. Palustris. S. I. Lásd „Tavas“

TAVA. Ejus lacus.

Balaton' tava. Lacus Balaton.

Fertő' tava. Peiso.

Kis' tava. Sz. P. Tolna Vben.

Tölcsér' tava. Sz. P. Győr Vben.

TAVAS. Paludosus, stagnatus. M. A.

TAVI. Palustris, lacustris. M. A.

Tavi fő. Ulva. S. I.

Tavi gém. Buteo, ardea palustris. S. I.

TÓBIÁS.

TÓBIÁS. t. f. n. Tobias.

Tóbiás. E. F. Meggyes Székében.

Tóbiás' angyala. Angelus Tobiae.

TÓKA.

TÓKA. Simantrum. Fa-harang az oláhoknál, bányászoknál. PP. Sz. D.

TÓL.

TÓL, TÓL. A, abs, suffixa.

TÓLD.

TÓLD, tóldja. Supplet, resarcit. M. A.

Dicitur etiam sine accentu, et vulgo

TÓD, TÓDja.

Bele tóldja.

Ki tóldja. Sz. D.

Meg tóldja. Supplet adauget. S. I.

TÓLD. Sz. P. Bihar Vben.

Tóld (Alsó, felső). FF. Nógrád Vben.

Tóldi. Sz. P. Somogy Vben.

TOLDAL, tóldalja. Sarcit, supplet. Faludi, N. U. p. 116.

TÓLDALAG. E. F. Torda Vben.

TOLDALÉK. Additamentum, appendix, assummentum. M. A.

Tóldalékul. Corollaris vice, auctuarii loco. PP. Instar appendicis.

TOLDÁS. Supplementum. M. A.

TOLDOTT. Augmentatus.

TOLDÓZ, tóldozza. Supplet, resarcit. M. A.

Tóldoz, fóltoz. Pázm. Kal. p. 813.

Tóldozás. Suppletio, assuitio.

Tóldozat. Suppletura, assummentum.

Tóldozgat, tóldozgatja. Iterato supplet, assuit.

TOLDOMÁS (mint Áldomás).

Tóldomás-bor. Lásd Valló bor.

TÓDOLG. Coacervatur, congregatur. „Ott igen tódolognak“ Hallottam. 1825. Jun. 24.

TÓDUL, TÓLDUL. Congeritur, contruditur, coacervatur. M. A. Pázm. Pred. p. 924.

Hozzá tódul. Eo congregatur, coadunatur.

Ki tódul. Acervatim erumpit.

Le tódul. Catervatim descendit. Biró Márton, Micae. p. 153.

Öszve tódult a' sok nép. Sz. D.

Tódulás, Tódlulás. Irruptio, contrusio, coacervatio, condensatio. M. A.

Ki tódulás. Zvonaries, 1. R. p. 261.

Öszve tódulás. Concursio v. coacervatio. S. I.

Tódultt. Aggestus, congestus, addensatus. M. A.

TÓR.

TÓR. Justa, parentalia, epulum funebre. M. A. Tóiban énekelni, vendégségben sírni nem illik. km.

Tór-ének. Naenia. M. A. L.

Tór-tartás.

* Disznó-tór. A' parasztnál adni szokott vendégség, midőn disznót ölnek. —

Étkek ezek: Leves öszve vágott csontokból, metéltt bele — K á p o s z t a, mellyben több a' hús — F e k e t e l é m é z e z v e, belé vágva mája, lép, szív — R é t e s — S ü l t d i s z n ó h ú s — K o l b á s z — T ö p ö r t ö s p o g á c s a. Ezeket nagy arató fazokakban főzik, és egymásnak el küldözgetik a' parasztnak. Qui malunt convivis, quam placuisse cocis.

TÓT.

TÓT. Sclavus, dalmata, illyricus. M. A. Mindenből ki fosztották, mint a' tót az emberségből. km.

Tót alma. Species pomi.

Tót búza. Dug. km. 1. R. p. 15.

Tót falu. t. h. n. M. és E. Országban.

Tót falud. F. Vas Vben.

Tót' falva. F. Heves Vben. E. F. Alsó

Fejér Vben.

Tót fej-kötő.

Tót' háza. E. F. Kolos Vben.

Tót jobbágy zsiros konyha. km.

Tót ország. Dalmatia, sclavonia, illyrica, illyricum. M. A. CM.

Tót országi. Dalmaticus, sclavonicus, illyricus. M. A.

Tót piros alma. Lippai, Gyüm. K. p. 144.

Tót sáfrán. Cartamus. Erdei zanót. NC. p. 31. M. A.

Tót szappan. Dug. km. 1. R. p. 25. Sulyok.

Tót szállás. E. F. Belső Szolnok Vben. Adj szállást a' tótnak, majd határt mutat. km.

Tót telek. F. Bihar Vben.

Tót' telke. E. F. Kolos Vben.

Tót város. Sz. P. Somogy Vben.

* Csipkés tót. — Járja az országot, mint a' csipkés tót. km. Dug. 1. R. p. 196.

Csupa tót. Qui praeter sclavonicam nullam aliam callet linguam. L. Vindiciae Jos. Erdélyi, p. 41.

Drótos tót.

Gyolcsos tót. Windisch Magazin. Tom. 2. p. 258.

Olajos tót. A' ki olajt árul.

Rongyos tót — Soha se láttam rongyos tótot jó ruhában.

Sáfrányos tót. A' ki sáfrányt árul. Windisch. l. c.

TÓTI. Sclavonicalis.

Tóti. t. h. n.

TÓTIKA. Sclavonizans.

Tótikás. idem.

Tótika magyarság. Vajda, 1. K. p. 525.

TÓTIZÁL. Sclavonizatio.

TÓTOS. Tót ejtésű, szabású, viseletű. S. I.

Tótos magyarság. Sclavonizans hungarismus. Pázm. Pred. p. 458.

Igen tótos. Pázm. l. c.

Tótosan. Modo sclavonico, sclavonismum redolente.

Tótosan ejti a' magyar beszédet.

Tótosodik. Degenerat in sclavum.

El tótosodik. idem.

Meg tótosodik. Sclavis repletur.

Tótosul. idem.

TÓTSÁG. Sclavonia, vandalia.

Tótsági bor. Vinum vandalicum.

TÓTUL. Sclavonice, vandalice. Tóttal tótul kell szólani. Doribus dorice loqui fas est.

TÖ.

TÖBB.

TÖBB. Plus, plura. M. A.

Több féle. Varius, diversus, plurifarius. S. I.

Több féle képpen. Plurifariam.

Több ízben. Pluries.

Több képpen. Plurifariam. M. A.

Több oldalú. Plurilaterus. S. I.

Több számban. In plurali. Pázm. Kal. p. 30.

Több színű. Diversicolor, varii coloris. S. I.

TÖBBED magával. Ipse cum pluribus. Pázm. Kal. p. 1041.

TÖBBEL adós.

TÖBBEN. Plures.
TÖBBES. Pluralis. M. A. L.
 Többes szám. Numerus pluralis. Sz. D.
TÖBBET. Plus.
 Többet érő. Dignior, pretiosior, majoris pretii, valoris. S. I.
 Többet mondok. Plus dico.
TÖBBÉ. Amplius. M. A.
TÖBBI. Plures, reliqui, caeteri. M. A.
 Ez e a' többi. Hocceine reliquum est. Faludi, N. A. p. 151.
 És a' többi. Et caetera.
Többire. Ut plurimum. M. A.
 Többire minden. Plerique. M. A.
 Többire mindenkor. Plerumque. M. A.
 Többihez képest. Respectu aliorum.
 Többivel egygyütt. Cum reliquis cunctis.
TÖBBÍT, többíti. Auget, multiplicat, augmentat. M. A.
 Meg többíti. Multiplicat, auget. M. A.
Többítés. Auctio, auctuarium. Vrancsics.
 Meg többítés. Multiplicatio, auctio, augmentatio. M. A.
TÖBBJE. Ejus plus. Többje van ennek, mint annak. Plus habet iste, quam ille.
TÖBBNYI.
 Többnyire. De reliquo, caeterum.
TÖBBRE.
 Többre megy.
 Többre vágyás. Ambitio, desiderium promotionis, cupidus habendi, appetitus opum. S. I.
 Többre vágyó. Ambitiosus, plus appetens.
TÖBBRÜL.
 Többről többre.
TÖBBSÉG. Pluralitas. Zvonarics, 1. R. p. 848. Faludi, U. E. 2. R. p. 77. E. M. p. 166.
TÖBBSZÖR, többszer. Pluries. M. A.
 Többszöri. Frequens, creber.
 Többszöri kérésére. Ad repetitam ejus petitionem.
 Többszörít, többszöríti. Saepius facit.
 Többször cselekszi. Hallottam Káldon, 1825. Jul. 31.
 Többszöröz, többszörözi. Multiplicat. Sz. D.
 Többszörte. Pluries. S. I.
TÖBBÜL. Augetur, multiplicatur. Káldi, Innepn. Pred. p. 286. 291.
 Meg többül. Multiplicatur. Káldi, 1. Petr. 1. 2.
TÖBBÜL (mellék-ige). Amplius. Zvonarics, 1. R. p. 439. 705.
TÖBÖR.
TÖBÖR.
 Töbör-ethe. F. Posony Vben.
TÖBÖRZSÖK. Sz. P. Fejér Vben.
TÖK.
TÖK. Cucurbita, it. Scrotum. M. A. Tök is estve virágzik. km.
 Tök-agya. Caput ejus stupidum. Pázm. Kal. p. 621.
 Tök-agyú. Stupidus. Káldi, Vasárn. Pred. p. 716.
 Tök-dinnye. Görög dinnye.
 Tök-fej — Nem fér az ő tök-fejébe. km.
 Tök-fejű. H. bes, stupidus. S. I.

Tök-formájú. Cucurbitinus, cucurbitatus. M. A.
 Tök-golyó. Testiculus, coeius. S. I.
 Tök-kobak. Faludi, E. M. p. 80.
 Tök-kolop, vagy tanács-ház. km.
 Tök-mag. Semen cucurbitae.
 Tök-mag-olaj. Oleum e seminibus cucurbitarum expressum.
 Tök-melegítő. Pileus, tegumen capitis virilis, joco ita appellatum. S. K.
 Tök-termő hely. Cucurbitarium. M. A. PP.
 Tök-virág. Flos cucurbitae. Lankad, mint a' tök- virág. km.
 Tök-zacskó. Bursa scroti, scrotum. S. I.
 * Csikos tök. Cucurbita striata. S. K.
 Disznó-tök. Major species cucurbitae.
 Földi tök. Apronia. S. K.
 Kos-tök. Scrotum arietinum. S. K.
 Lopó tök. Akkor volt, mint egy lopó tök.
 Nyakas tök. Cucurbita ampullata. S. K.
 Patyolat-tök. Cucurbita alba major. S. K.
 Sár-tök. Colocynthus. S. K.
 Sárga vízi tök: Nymphaea lutea. NC. p. 43.
 Sült tök. Cucurbita assa.
 Uri tök. idem ac Patyolat-tök.
 Vízi tök. Nymphaea. NC. p. 43.
 Tök a' kártya-játékban. Schelle. Könyü játszani, mikor tök a' tromf. km.
 Tök. F. Pest Vben.
 Tök (Alsó, felső). E. FF. Doboka Vben.
TÖKEBB. — Töknel tökebb 's makknál is makkjabb tromfod. Sámbar ellen. p. 96.
TÖKED.
 Bé töked. Belé ütközik. Sz. D.
TÖKETLÉN. Spado, eunuchus, intestatus, carens testiculus. S. I.
TÖKÉLL, tökélli. Statuit, ratificat, ratum facit, obfirmat. M. A.
 El tökélli. Decernit, constituit, obstinat, destinat. M. A.
 El tökélli magát. Intendit animum ad aliquid. S. I.
 El tökéllettem magamban. Propositum est mihi. S. I.
 Meg tökélli. Destinatio. it. Perficit, perfectum reddit. it. Praestat. M. A.
Tökéll. Ratus. it. Perfectio. M. A. Propositum, animus, consilium, sententia. Entschluss. S. I.
 Tökéll. Perfectus, absolutus, exactus. item Integer, constans. M. A.
 Tökéll. kor. Aetas perfecta, plena, justa, legitima. S. I.
 Tökéll. F. it. perfectus, consummatus, absolutus. S. I.
 Tökéll. Absolutus, integre, constanter. M. A.
 Tökéll. Tökéll. Perficit, consummat, absolvit. S. I.
 Tökéll. Perfectio, integritas. M. A.
 Tökéll. Káldi, Innepn. Pred. p. 325.
 Tökéll. Perfectum se exhibet.
 Tökéll. Inconstans. M. A. Dubius, incertus v. imperfectus, non absolutus, mancus. S. I.
 Tökéll. Dubitat, haesitat v. titubat, vacillat. Pázm. Kal. p. 271.
 Tökéll. Imperfectio, inconstantia. M. A.
 Tökéll. Inconstanter. M. A. v. imperfecte. S. I.

Tökéll. Deliberatus, destinatus.
 El tökéll. Fortis, constans, obfirmatus. S. I.
 El tökéll. szándékkal. Deliberato animo.
 El tökéll. Firmum propositum v. sui devotio, destinatio. S. I.
Tökéll. Destinatio, devotio, propositum. M. A.
 El tökéll. Destinatio, obstinatio, devotio. M. A.
TÖKÉT, tökéti.
 El tökéti. Surripit, aufert, furatur. S. I.
TÖKKELETT. Hebes, stupidus, carens cerebro. S. I. Nem ütötték tökkel a' fejét. S. I.
TÖKKENT, tökkenti. Celat, abscondit, occultat, suppressit v. clam aufert. S. I.
TÖKRE hány bojtortányt. km.
TÖKÖL. F. Pest Vben.
 Tököld. F. Nyitra Vben.
TÖKÖS. Ramicosus, herniosus, enterocolicus. M. A. it. Testiculatus. S. I.
 Tökös madár. Avicula implumis, nondum matura.
 Tökösödik. Herniosus fit.
 Tökösül. idem.
 Meg tökösül. Rupturam acquirit.
 Tököség, meg szakadás. Ramex, hernia, bubonocoele, enterocoele. M. A. Hernia intestinalis. PP.

TÖL.

TÖL.
 Töl-csán. F. Szala Vben.
 Töl-cselmes. F. Sáros Vben.
TÖLGY. Quercus, ilex. M. A. A' magas tölgyfa is csak kis makk volt valaha. km.
 Tölgy-erdő. Illicetum. M. A.
 Tölgy-fa. Quercus, ilex. M. A.
 Tölgy-fás hely. Quercetum. M. A.
 Tölgy-gomba, cser-tapló. Agaricum. M. A. L.
 Tölgy-makk. Caryon. M. A.
 Tölgyes. Quercetum.
TÖLÖS. Sz. PP. Vas és Szala Vben.
 Tölös erdő. Quercetum. Vajda, 3. K. p. 519. Pronunciatione quippe vulgi Tölgyfa dicitur Töl-fa, hinc Tölös: Quercetum.
TÖLT, tölti. Fundit, farcit, implet. M. A.
 Által tölti. Transfundit.
 Bé tölti. Infundit, implet, infarcit. M. A.
 Belé tölt. Infundit. M. A. Incudit. CM.
 El tölti. Complet, explet. M. A.
 El tölti az időt. Tempus traducit. S. I.
 Föl tölti. Aggerit, concumulat. S. I.
 Hozzá tölti. Affundit. M. A.
 Ki tölti. Effundit, explet. M. A.
 Le tölti. Defundit. M. A.
 Meg tölti. Implet, replet, complet, adimplet, farcit, refarcit, effarcit, differit, confert. M. A.
 Meg tölti a' nyereg-párnát, széket. Tomento inducit. PP.
 Öszve tölti. Confundit. M. A.
 Reá tölti. Adfundit, infundit. M. A.
 Vissza tölti. Refundit.
Töltelék. Fartura, impletura, item Fursorius. M. A.
 Töltelék-bqr. Vinum pro repletura. S. I.
 Töltemény. Fartum, farcimen, fartile. S. I.

Töltetlen. Inexpletus. M. A.
 Töltvény. Agger, moles, aggestus v. via elevata. S. I.
 Töltés. Fusio v. fartura v. agger, choma, claustrum. M. A.
 Ágyu-töltés. Impletio, explementum, implementum. M. A.
 Belé töltés. Infusio. M. A.
 El töltés. Complementum. M. A.
 Gyomor-töltés. Pázm. Pred. p. 459.
 Idő-töltés. Otium, traductio temporis. S. K.
 Idő-töltésből. Pour passer le temps.
 Ki töltés. Effusio, expletio. M. A.
 Meg töltés. Impletio. M. A.
 Puska-töltés. Fartura, botulus pulverarius. PP.
 Töltése valaminek. Tomentum. PP.
 Töltényi (Töltnyi).
 Hasa' töltényi. Quantum satis est ad alicujus ventrem faciendum. „Meg nem elégszik a' farkas azzal, hogy hasa' töltényit egyék, és annyit megszároljon föl a' juhokban, a' mennyit egy izben meg ehetik, hanem, ha lehet, az egész nyáját föl megszárolja“ Káldi, Vasárn. Pred. p. 609.
 Töltike. Infundibulum. PP.
 Tölthető.
 Bé tölthető. Explebilis. M. A.
 Töltőget, töltőgeti. Funditat. M. A.
 Töltőgetés. Zvonarics, 1. R. p. 768.
 Töltőn töltés. Pázm. Pred. p. 700.
 Töltött. Fartilis. item Confertus, refertus, plenus, impletus, impleta. M. A.
 Töltött bél. Intestinum fartum, farci-men, botulus. S. I.
 Töltött galamb. Columba farta.
 Töltött káposzta. Brassica cum nucleo. S. I.
 Töltött köntös. Tomento fartus vestitus. PP.
 Töltött lúd. Anser saginatus. S. I.
 Töltött malacz. Trojanus porcus. M. A.
 Töltött puska. Scelopus impletus.
 Töltött szék. Tomento farta sedes. PP.
 Töltött tojás. Ova farta.
 Töltött vánkös. Cervical plumis expletum.
 Reá töltött. Affusus, infusus. M. A.
 Töltözik. Impletur. M. A. Pázm. Pred. p. 478.
 Meg töltözik. Impletur, completur, locupletatur. M. A.
 Töltözködik. Repletur, se se locupletat.
 Töltő. Implens, faciens.
 Töltő vánkösök az aszszonyi köntösök alatt, hogy testesebbeknek látszattasának. Analectides. PP.
 Töltésér. Infundibulum, epichysis. M. A.
 Töltésér. Laminarius. Bádogos. S. I.
 Töltésér föl folyó. Smilax hortensis. S. I.
 Töltt. Plenus, repletus.
 Meg töltt. Refertus, completus. M. A.
 Töltte. Ejus plenum.
 Hold' töltte. Plenilunium.
 Hold' tölttekor. Tempore plenilunii.
 Töltve. Fartim, fuse, confertim, plene. M. A.
 TÖM.
 TÖM, tömi. Stipat, farcit, refertit, implet, complet, ingerit, densat. M. A. PP. S. I.
 Azt is tömi, a' mi már ki hull. km.

Bé tömi. Obstruit, obturat, obstipat. S. I.
 Belé tömi. Inculcat. M. A.
 Föl tömi. Condensat, coaequat.
 Ki tömi. Explet tomento.
 Meg tömi. Constipat, condensat.
 Öszve tömi. Compingit, confistucat.
 TÖMETLEN. Non compactus, non condensatus.
 TÖMÉNY (Timinus?). R. Saccus, culeus, marsupium. S. I.
 Tömény-ezer. Myrias, chillas, multa millia. M. A. Prágai, p. 366.
 Tömény-ezerszer. Prágai, p. 934. Tegledi, Felelet. p. 114.
 Töményes. Multus, numerosus. S. I.
 Töményteni szerzetek. Sámbar ellen. p. 37.
 TÖMÉS. Stipatio. M. A. PP.
 TÖMJÉNY. Thus. M. A. A' hol tömjény nincsen, lisztel is véghez mehet az áldozat. km.
 Tömjény-égető. Thuricremus. M. A. L.
 Tömjény-fa. Libanotis. M. A.
 Tömjény-szedő. Thurilegus. M. A. L.
 Tömjény-tartó. Acerra, thuribulum. M. A.
 Tömjény-termő. Thurifer. M. A.
 Tömjényes. Thureus. M. A.
 Tömjényez, tömjényezi. Thurificat, suffit. M. A. Heában tömjényezed a' ganéjt. km.
 Tömjényezés. Thymia, suffimentum. M. A.
 Föl tömjényezés. Faludi N. U. p. 21. 208.
 Tömjényező. Thymiatarium, thuribulum. M. A. Pázm. Pred. p. 809. 978.
 Tömjényező edény. idem. M. A.
 TÖMKELEG. Labyrinthus. Út-vezető kert. Sz. D. S. I.
 TÖMÖL, tömöli, tömli. R. Implet, complet, farcit, congerit. S. I.
 Tömlevény. R. Congestum, aggestum, congeries. S. I.
 Tömlőcz. Carcer, custodia. M. A. Nem jó kvártély a' tömlőcz. km.
 Tömlőcz' doha. Paedor, squallor. PP.
 Tömlőcz-ház. Faludi; T. E. p. 319.
 Tömlőcz-rontás. Pázm. Pred. p. 765.
 Tömlőcz-tartó. Custos carceris. M. A.
 Tömlőcz-váltás. Ostii carceris vectigal, carcerarius quaestus. PP.
 Tömlőcz. Carcerarius. M. A.
 Tömlőcz rabság. Beniczki, p. 199.
 Tömlőczöz, tömlőczözi. Incarcerat. M. A.
 Tegledi, Felelet. p. 69.
 Tömlőczzés. Incarceratio, detentio in carcere.
 Tömlő. Uter. CM. M. A. Arany-tömlőből is csak szél, a' mi ki jó. km. Dug. 1. R. p. 256.
 Tömlő-síp. Uter. M. A.
 Tömlő-sípos. Utricularius, ascaules. CM. M. A.
 Tömlő-turó. Tyrotarichus. M. A. Caseus utricularius. PP.
 Tömlő-víz. Uter aquae. Káldi, Gen. 21. 14.
 Tömlőre nyúzás.
 Tömlős. Utrarius. M. A.
 TÖMÖR. Pumilio, nanus v. parvus, exilis. S. I.
 Tömör fa. Tamarice, tamarix. S. I.
 Tömörösk. Pumilio, nanus, exilis. S. I.
 Tömörd. F. Vas Vben. Sz. PP. Komárom, és Somogy Vkben. Úgy ül a' székében, mint a' Tömördi bíró. Dug. km. 1. R. p. 210.
 Tömörke. Sz. P. Somogy Vben.

Tömörkény. Sz. P. Csongrád Vben.
 TÖMÖS. E. Földvár Brassó' Vidékében. Patak, és által járás ugyan ott.
 Tömös-köz. Regio inter Temesum, et Marusium fluvios. Nic. Oláh. Hung. p. 74.
 Tömös-vár. KV. Tömös Vben.
 Tömös Vármegye. Comitatus Temesiensis.
 TÖMÖTT. Compactus. PP.
 Tömött posztó. Pannus spissus, densus. S. I.
 Tömött testü. Homo compacto corpore. Sz. D.
 Tömött vászon. Tela densa.
 Ki tömött madár. Sz. D.
 Tömötten. Dense, spisse, compacte. S. I.
 Tömötten tele. Plenissimus. S. I.
 Tömöttség. Densitas, spissitas, crassities. Sz. D. S. I.
 TÖMÖ. Stiparius. M. A.
 Tömö fa. Pilum ligneum.
 Tömődik. Comprimitur, condensatur.
 Meg tömődik. idem.
 Öszve tömődik. idem.
 TÖMP.
 Tömpe. Pygmaeus, nanus, parvus, exilis. Csere János, Encycl. p. 350. Méhtartás. Vácson, 1821. p. 42.
 Tömpös. Sz. P. Csanád Vben.
 TÖMVE. Fartim, confertim.
 Tömve van.
 TÖNK.
 TÖNK.
 TÖNKÖLY. Spelta, zea. M. A.
 TÖNKÖ. Stipes. M. A.
 TÖNY.
 TÖNY.
 TÖNYE. F. Posony Vben.
 TÖP.
 TÖP.
 TÖPÖR. Rugosus, strigosus, marcidus. S. I.
 Töpörít, töpöríti. Rugat, corrugat. S. I.
 Töpörődik. Marcescit, corrugatur. M. A.
 El töpörődik. Marcescit. M. A.
 Meg töpörődik. Marcescit, rugas contrahit. M. A.
 Öszve töpörődik. Corrugatur. S. I.
 Töpörödés. Corrugatio. Pázm. Pred. p. 560. Kal. p. 661. 997.
 Töpörödött. Rugosus. M. A. Pázm. Pred. p. 460. Kal. p. 701.
 Meg töpörödött orca. Káldi, Innepn. Pred. p. 127.
 Töpörödött. Facit corrugari. Pázm. Pred. p. 1134.
 Töpörtő. Cremium. M. A.
 Töpörtője az olajnak. Amurca. M. A.
 Töpörtős. Cremio conditus.
 Töpörtős pogácsa. Placentula cremio subacta.
 Töpreng. Angitur, moerore conficitur, maceratur. S. I.
 Töprenkedik. idem. Vajda, 2. K. p. 70.
 Töprenkedés. Agitatio mentis anxiae.
 TÖPPED. Fit marcidus, flaccidus.
 Töppedt szőlő. Uva passa.
 TÖPÖTT. Prágai, p. 784.

TÖR.

- TÖR.** Frangit, terit, tundit. item Angit. M. A. A' szükség vasat tör. km. Töri marja magát. Bovinum laborem impendit.
- * Által töri. Perfringit. Bé tör. Irrumpit. M. A. Bé töri. Infringit. M. A. Belé töri. Interit. M. A. El töri. Frangit, confringit. M. A. El törted a' macska' szarvát. km. Elöl töri. Praefringit. M. A. Föl töri. Effringit. M. A. Ki tör. Erumpit. A' libából is ki tör a' lúd-méreg. km. Ki töri. Effringit. M. A. Ki törté a' járom-szeget. Excussit jugum. Le töri. Defringit. M. A. Meg töri. Conterit, perterit, obterit, contundit, comminuit. M. A. Őszve töri. Comminuit, confringit, contundit. M. A. Reá tör. Ambit v. vindictam spirat. S. I. Reá törté az ajtót.
- TÖRCS.** Törés' falva. E. F. Brassó' Vidékében. Törés-vár. E. Vár ugyan ott.
- TÖRDEL.** tördeli. Quassat, quatit, diffringit, confringit. M. A. El tördeli. Diffringit. M. A. Ki tördeli. Effringit. Le tördeli. Defringit. Őszve tördeli. Confringit.
- Tördelék.** Fragmen, fragmentum. M. A. Tördelés. Confractio, comminutio. M. A. Tördeltt. Confractus, comminutus.
- TÖRDEMICZ.** F. Szala Vben. Tördemicz malom. Ugy áldja meg az isten, mint a' Tördemicz malmot. km. Halottam 1797. Septemberben.
- TÖREDELEM.** Contritio v. fragilitas. Szűbéli töredelem. Contritio cordis. Sz. D. Testi töredelem. Biró Márton, Micaé. p. 262.
- Töredelmes** (Törödelmes. M. A.). Contritum v. fragilis. Töredelmeskedik. Conteritur. Töredelmeskedés. Faludi, N. E. p. 182. Tördelmesség. Contritio v. fragilitas. Sz. D. S. I.
- TÖREDEK.** Fragmen, fragmentum. M. A. Törédé-írás. Sz. D. Törédé-nád. Sz. D. Törédeke. Ejus fractura. Törédekeny. Fragilis. M. A. Könnyen törő. Sz. D. Törédekeny ág. Ramus fragilis. Törédekeny bizonytalanság. Faludi, E. M. p. 246. Törédekeny edény. Vas fragile. Törédekes. Fragmentosus.
- TÖREK.** Fragmen, fragmentum. Törék-rosta. Cribrum majus trituratorum, quo fragmina a granis seceruntur. Szalma-törék. Sz. D. Széna-törék. Izék. Sz. D.
- Törékes.** Habens fragmina.
- TÖREKEDIK.** Contendit, adlaborat, conatur, molit. M. A. Ellene törékedik. Obnititur. M. A. Reá törékedik. Adnititur, M. A.
- Törékedés.** Nisus, conatus, molitio. M. A. Törékedő. Adnitens.
- TÖREKESZIK.** idem ac Törékedik. M. A. TÖREKSZIK. idem. S. I.
- TÖRET.** R. Fragmentum munimenti tormentis perforatum. Bréche. Tinódi. Könnyű törtéti dió. Nux facilioris fracturae. Czinege-dió.
- TÖRETLEN.** Infractus, non tritus. Vertt viszen veretlent, agya-feje-töretlent. km. Töretlen út. Via non trita. S. I. Töretlenül. Infracte. S. I.
- TÖRÉK.** Fragmentum, fragmen. Törék. Sz. P. Szala Vben. Bakos-Törék. { FF. Gömör Vben. Orlej-Törék. }
- TÖRÉS.** Fractura, infractio, tritura, tritus, it. Callis. M. A. Alfel-törés. Intertrigo. S. K. Bé törés. Irruptio, infractio. M. A. Csont-törés. Fractura ossis. S. K. Egymásra törés. Pázm. Pred. p. 925. Elme-törés. Nimia ingenii applicatio. Pázm. Pred. p. 976. Fej-törés. idem. Hajó-törés. Naufragium. S. K. Házasság-törés. Violatio tori conjugalis. Ki törés. Effractura. M. A. Nyavalya-törés. Epilepsia. S. K. Szentség-törés. Sacrilegium. Út-törés. Sz. D.
- TÖRHESTZT,** törheszti. Tasi Gáspár. p. 121.
- TÖRHETETLEN.** Infragilis, infrangibilis. M. A.
- TÖRIK.** Frangitur. Törík szakad, meg kell lenni. km. Benn törík a' kése. Successu frustrabitur. El törík — A' tojás is csak egyszer törík el. km. Meg törík. Frangitur, contunditur.
- TÖRKÖLY.** Flores, brisa. M. A. Vinacia. PP. Törköly-bor. Lora, vinaceum. S. I. Törköly-égett-bor. Crematum ex fecibus botrorum. S. I. Törköly-pálinka. idem. Dug. km. 1. R. p. 259. Törköly-hordó kád. Lacus vinarius. M. A. Törköly-nyomó. Lenobates, trapetes. M. A. Törkölicza. Törköly-pálinka. Törkölyös. Vinaceis mixtus.
- TÖRÖCS.** Töröcske. F. Somogy Vben.
- TÖRÖL** (aliis Töröl, sed rectius Töröl, quia significatio est activa), töröli, törli. Tergit. M. A. Fátyollal törlik a' sebet. km. Bele töröli. Intergit. El törli. Delet, abolet, detergit. M. A. Föl törli. Comit. PP. Ki törli. Delet, liturat, expungit, extergit. M. A. Le törli. Detergit, decutit, delet. M. A. Meg törli. Extergit, pertergit, abstergit. M. A. Törölget, törölgeti. Palpat, mulcet. M. A. El törölgeti. Demulcet, tergit. M. A. Törölgetés. Palpatio, mulcedo. M. A. Törölhetetlen. EI törölhetetlen. Indelebilis. M. A.
- Törölhető.** El törölhető. Delebilis, expiabilis. M. A. Törölközök. Se se abstergit. Sz. D. S. I. Törölköző kendő. Manutergium. Sz. D. Törölő. Tergens. Törölő ruha. Vestis abstersoria. Törlés (törölés). Tergendi actus, tersio. M. A. El törlés. Deletio, abolitio. M. A. El törlése a' népnek. Internecio. PP. Ki törlés. Litura, deletio. M. A. Töröltt. Tersus. M. A. Föl töröltt homlok. Faludi, N. A. p. 223. Pázm. Kal. p. 453. 802. Meg töröltt. Tersus, abstersus. M. A. Töröl. Tergens. M. A. Törölő szűr. Pannus detersorius. PP. Törölő szűrőzi a' lovat. Defricat equum. PP. El töröl. Deletilis, delens. M. A. Töröldik. Abstergitur. S. I. Töröldzik. idem.
- TÖRÖNY.** A' gyermek' fejének fakadása. S. I.
- TÖRÖTT.** Tritus, fractus. M. A. Buslakodik, mint a' kereke-törött paraaszt. km. Törött fazék. Olla fracta. Törött fazékkal óva bánunk. km. Törött lencse. Étel' neme. Törött lé. Étel' neme. Dug. km. 1. R. p. 141. Törött szám. Numerus fractus. S. I. Törött út. Via trita, callis. S. I. Törött vér. Tabes, sangvis corruptus. M. A. * El törött, meg szegett. Refractus, confactus. M. A. Föl törött a' keze. Meg törött. Conritus. M. A. Meg törött csontuak a' szálkái. Schidia. PP.
- TÖRÖ.** Ruptor, tritor, frangens. M. A. Törő vas. Ferrum fragile. PP. * Fal-törő kos. Arias. Fej-törő. Operosus. S. K. Hajó-törő. Naufragus. Könnyű szárazról nézni a' hajó-törőket. km. Házasság-törő. Adulter. S. K. Ki törő. Effractor. M. A. Mozsár-törő. Pistillum. S. K. Só-törő. Pistillum pro sale comminundo. S. K. Szentség-törő. Sacrilegus. Törvény-törő. Legifragus.
- Törödik.** Frangitur, destruitur v. angitur, maceratur, moerore conficitur. S. I. A' komondor nem sokat törödik, ha meg ugatja is a' kis kutya. km. Hozzá törödik. Adteritur, advescit. Meg törödik. Conteritur, atteritur, attenuatur. M. A.
- Törödés.** Angor, moeror animi. Pázm. Pred. p. 239.
- Törödött.** Fractus. Törödött ember. Homo senio v. aerumnis fractus.
- TÖRPE.** Nanus, pygmaeus. A' törpe csak törpe, ha a' hegy' tetején áll is. km. Törpe ember. Pumilio, pumilius, nanus, pygmaeus. M. A. Törpe fa. Arbor nana. Sz. D. Törpe pulya. Faludi, E. M. p. 247. Törpeség. Brevitas corporis. S. I.

Törpény. E. F. Besztercze' Vidékében.
Szekeres Törpény. E. F. Belső Szolnok
Vben.

TÖRZS.

Törzsök. Caudex, stipes, truncus, stirps.
M. A. A' törzsök is szép, ha föl öl-
töztetik. km.

Törzsök-szó. Radix secundaria.

Törzöke. Ejus caudex.

Törzökétől fogva. Stirpitus. M. A.

Törzökös. Habens stirpem.

Törzökké lesz. Stirpescit. M. A.

Törzöktelen. Carens trunco, stirpe.

Törzsöl, törzsöli. Fricat, infricat, friat.
CM. M. A.

Ki törzsöli. Exerit. M. A.

Le törzsöli a' sánt a' ruháról. Detergit
lutum. PP.

Meg törzsöli. Confricat. Káldi, Luc. 6. 2.

Öszve törzsöli. Confricat. M. A.

Törzslés. Frictus, frictio, tritus. CM.
M. A.

Törzslhető. Friabilis. M. A.

Törzslött. Frictus, tritus. M. A.

Törzslőkodik. Altercatur, disceptat, ver-
bis contendit. S. I. Vetekedik, kötö-
dik. Sz. D.

Belénk törzslőködtek: kapczáskodtak.
Sz. D.

TÖRTÉNIK. Accidit, evenit, contingit.
M. A. Négy fal négy szem közt sok
történik. km.

Meg történik. Solet evenire, accidit,
evenit. S. I.

Történet. Accidentia, casus, eventus. M. A.

Történetből. Casu, fortuito. M. A.

Történetek. Annales, chronica, histo-
ria. S. I. Egyházi történetek. Historia
ecclesiastica. Molnár János.

Történet-írás. Historiographia.

Történet-író. Historiographus, histori-
cus. S. I.

Történetként. Casu, fortuito. S. I.

Történet szerint. Temere, forte, for-
tuito. M. A.

Történeti. Fortuitus. M. A.

Történhetik. Potest accidere, evenire. A'
mi egy emberen meg történhetett,
rajtam is meg eshetik. Humani nihil
a me alienum puto. Pázm. Kal. p. 100.

Ügy történhetik. Potest ita evenire.

Történhető. Evenibilis.

Meg történhető. Evenibilis, possibilis. S. I.

Minden történhető esetre. Pro omni
evenibili casu.

Történhetőség. Evenibilitas, possibilitas.
Martonfalvi György. p. 394.

Történt. Quod contigit, evenit.

Történt dolog. Res facti.

TÖRTÖLY. Turtur. Gerliczé. S. I.

Törtély v. Törtély. F. Pest Vben.

TÖRTT. Tritus, fractus. PP.

TÖRVE. Concisim, minutim, fractim.

TÖRVÉNY. Lex, jus, ritus. M. A. Sok
törvény, sok vétek. Corruptissima re-
publica plurimae leges.

Törvény-adó. Legislator. M. A.

Törvény alá esett. Faludi, T. E. p. 41.

Törvény-állás. Juristitium, justitium. S. I.

Törvény' bé töltése. Zvonarics, 1. R.
p. 918.

Törvény-bíró. Judex legalis. Sz. D.

Törvény-fa. Patibulum. Martonfalvi
György. p. 459. „Talam azért nevez-
ték a' Magyarok Törvény-fának, mint-
hogy törvény, és igazság szolgáltatik
rajta, és hallottam, hogy egy a' Ro-
mai Császárok közül valahol akasztó-
fát látoit, süveget vetett, és kö-
szöntvén igazság' fájának nevezte.
Salve lignum justitiae“. Ezeket írta
Káldi, Innepn. Pred. p. 505.

Törvény-folyás. Juris processus, decur-
sus. M. Verböczi, 1660. p. 446.

Törvény-halasztás. Dilatio, prorogatio.
PP.

Törvény-ház. Tribunal, praetorium, se-
des judiciaria. M. A.

Törvény-hely. Forum, tribunal. M. A.

Törvény-hozás. Legislatio.

Törvény-hozó. Legislator.

Törvény-ható. Qui gaudet jure leges
ferendi.

Törvény-hatóság. Jurisdiction.

Törvény' s igazság. Partitio, non prae-
focatio. M. A.

Törvény-inas. Accensus, apparitor, v.
licitor. S. I.

Törvény-jobbítás. Pázm. Pred. p. 638.

Törvény-könyv. Codex legum. S. I.

Törvény' köze. Litis pendentia. S. I.

Törvény-közben. Litis pendente.

Törvény-látás. Judicatio, sententiae
pronunciatio, oculatio damni. Rákó-
czi György' Rend. Mon. Hung. p. 202.

Törvény-látatlan. Mon. Hung. p. 334.

Törvény-látó. Judex, praetor. S. I.

Törvény' mássa. Antinomia. M. A.

Törvény-mondás. Pázm. Pred. p. 14.

Törvény-mondó. Juridicus, jurisperitus.
M. A.

Törvény-nap. M. Verböczi. 1660. p. 529.

Törvény-napra kötelezi. Kezesség alatt
be'idezi. Contravadatur. CM.

Törvény' napja. Fastus dies. S. I.

Törvény' orra. — Törvénynek viasz szo-
kott lenni az orra. km.

Törvény-öldás. Venia legis, dispensatio.
S. I.

Törvény' órája. Pázm. Pred. p. 995.

Törvény-örző. Nomophylax. M. A. L.

Törvény-rontó. Pázm. Pred. p. 659.

Törvény-szabó. Prágai. p. 570.

Törvény-szolgáltatás. Jurisdiction.

Törvény-szegés. Pázm. Pred. p. 723.

Törvény-szegő. Legirupa, legirupio.
M. A.

Törvény szerint. Legitime, jure. M. A.

Törvény szerint való. Legitimus. M. A.

Törvény-szerzés. Legislatio. S. I.

Törvény-szerző. Legislator. M. A.

Törvény-szék. Tribunal. M. A.

Törvény-szék' napja. Pázm. Pred. p. 3.

Törvény-szűnés. Juristitium. PP.

Törvény-szünet. idem.

Törvény-tár. Corpus juris.

Törvény-tétel. Judicatio, judicium. M.
A. A' törvény-tétellel nem kell igen
sietni. km.

Törvény-tételhez való. Judicialis. M. A.

Törvény-tévő. Praetor. M. A.

Törvény-tévő szék. Pázm. Pred. p. 501.

Törvény-tudás. Jurisprudentia, juris
scientia. S. I.

Törvény-tudomány. Jurisprudentia. M. A.

Törvény-tudó. Juris consultus. M. A.
Törvény-törő. Legifragus, legirupa. S. I.
Törvény-újítás. Novum judicium. Pázm.
Pred. p. 638.

* Szent törvény. Jus canonicum. NC.
p. 455. Egyházi törvény, papi törvény.

Törvénybéli. Juridicus. S. I.

Törvénybéli hatalom. Jurisdiction. NC.
p. 211.

Törvénybéli király' képe. Praesentiae
regiae in judiciis locumtenens. S. I.

Törvénye. Ejus lex. Nincs a' szükségnek
szabott törvénye. km.

Természet' törvénye. Lex naturae.

Nem törvénye. Non est ejus consuetudo.

Törvényes. Justus, aequus, legalis, legi-
timus v. juridicus. Pázm. Kal. p. 794.

Törvényes dolog. Res justa.

Törvényes ember. Legisperitus.

Törvényes ház. Faludi, T. E. p. 71.

Törvényes igazság. Jus lege competens.

Törvényes kárhóztatás. Faludi, E. M.
p. 247.

Törvényes kereset.

Törvényesen. Legitime.

Törvényi. Legalis. M. A.

Törvénykedik. Litigat. M. A.

Törvénykedés. Pázm. Kal. p. 644.

Törvénykezik. Litigat. M. A.

Törvénykezés. Pázm. Kal. p. 635.

Törvényközö tudomány. Káldi, Innepn.
Pred. p. 496.

Törvénynyé. In legem. A' régi szokás tör-
vénynyé válik. km.

Törvénytelen. Illegitimus, illegalis, ini-
quus. M. A.

Törvénytelenkedik. Contra jus et fas
agit. Csuzi, Sip. p. 219.

Törvénytelenység. Iniquitas, anomia. M. A.

Törvénytelenül. Illegitime. M. A.

Törvényt ad — hoz — szab — szerez. Le-
gem dat.

Törvényt áll. Magát kezességgel köte-
lezi, le köti. Sz. D.

Törvényt lát. Judicium fert. Pázm. Pred.
p. 15.

Törvényt szolgáltat. Judicium curat ce-
lebrari.

Törvényt ül. Jus dicit, judicat. S. I.

Törvényül. Pro lege, instar legis.

Törvényül írja. Pro lege praescribit.
Sz. D.

TÖRÖK.

TÖRÖK. R. Trux, truculentus, atrox,
crudelis v. Turcus, turca. S. I. Nincs
török a' hátunkon. km.

Török bab. Smilax, phaseolus, anaca-
cabea, pisum graecum. CM. M. A.

Török balta. Cestra. PP.

Török Basa.

Török Bálint. F. Pest Vben.

Török Becse. MV. Torontál Vben.

Török borsó. Phaseolus, phasiolus. M. A.

Török bór. Sz. P. Nagy Kunságban.

Török búza. Frumentum indicum, tur-
cicum, milium indicum. M. A.

Török csalma. Marragon. Erdei liliom.
S. I.

Török deák. Literatus turcicus. Tordai.
MSS.

Török fajt. Propago turcica.

Török' falva. E. F. Kóvár' Vidékében.
 Török farkas. Hyaena. Grabthier. S. I.
 Török fűzfa. Populus aquatica, eranus, callais. S. I.
 Török hit. Muhamedismus, Muhametismus. S. I.
 Török hittf. Sectae Muhamedis addictus, Mahumetanus. S. I.
 Török járás — Éles a' hire, mint a' török járásnak. KV. p. 504.
 Török kadia. Török biró. Pázm. Kal. p. 642.
 Török kaftány. Faludi, N. E. p. 216.
 Török Kanisa. F. Torontál Vben.
 Török kés — Éles, mint a' török kés. km. Dug. 1. R. p. 216.
 Török Koppány. MV. Somogy Vben.
 Török konty. Turcicus galerus, cidaris. PP.
 Török kórság. Morbus sacer, caducus, comitialis, epilepsia. S. I.
 Török köles. Oryza. S. I.
 Török kö. Turchesia. Turchina. Turquoise. S. I.
 Török ló. Equus thracicus. M. A.
 Török ló-heré. Hedysarum onobrichis. S. I.
 Török maszlag. Opium. S. I.
 Török mogyoró. Corylus, colurna. Vérmogyoró.
 Török nyelv. Lingua turcica.
 Török ország. Turcia. M. A.
 Török országi. Turcicus.
 Török patyolat. Turcicus galerus. PP.
 Török róka. Hylax, canis aureus. S. I.
 Török Szákos. F. Tömös Vben.
 Török szeg-fű. aliis: Császár' szakállá.
 Török szent írás. Cořanus. S. I.
 Török Szent Miklós. MV. Heves Vben.
 Török szilva. Dactilon, fructus palmae phoenicis. Dattel. S. I.
 Török szokás.
 Török tolmács. Epist. Pázm. T. 2. p. 211.
 Török tök. Cucurbita indica. M. A.
 Török törvény. Coranus. S. I.
 Török udvar. Aula turcica.
 * Berényi török. — Iszik, mint a' Berényi török. km. Dug. 1. R. p. 195.
 Szalma-török. km. Dug. 1. R. p. 243.
 TÖRÖKÖS. Morem turcicum redolens.
 TÖRÖKSÉG. Turcae, turcismus. it. Cru-delitas turcica. Pázm. Pred. p. 269.
 TÖRÖKÜL. Turcice.

TÖZ.

TÖZ. Folyó víz Arad Vben.

TŐ.

TŐ.

TŐ. Truncus, basis, stipes. M. A.
 Tő-szó. Vox primitiva, vocabulum primitive. S. I.
 Tő-szomszéd. Contiguus. CM. A' jónak tő-szomszédja a' jó. km. Dug. 1. R. p. 7.
 * Marczal-tő. MV. Veszprém Vben.
 Szőlő-tő. Vitis.
 TÖBÜL. Stirpitus.

Töbül ki szaggatja. Stirpitus evellit. Sz. D.
 TŐKE. Truncus, stipes. M. A. Szénégetőnek tőkén a' szeme. km.
 Tőke. Sz. P. Csongrád Vben.
 Tőke-gomba. Boletus subsquammosus. Fái gomba, peszerce-gomba. S. I.
 Tőke-hal. Salpa, asellus. Stockfisch. PP. M. A. L.
 Tőke-pénz. Sors, capitale. Fő-pénz, mag-pénz. Sz. D.
 Tőke' pataka. E. F. Belső Szolnok Vben.
 Tökés. Truncus, stipitibus abundans.
 Tőkés. FF. Bereg, Posony, Szatmár Vben. Sziget Posony Vben.
 Tőkés (Alsó, felső). FF. Abauj Vben.
 TÖS. Radicatus, fixus, firmatus, ampliat. M. A.
 Tös gyökere jószág. Pázm. Pred. p. 1156.
 Tös gyökere nemzetség. Pázm. Pred. p. 877.
 Tös gyökere szokás. Convetudo irradiata, mos inveteratus. Pázm. Pred. p. 1247.
 Tös répa. Radix rapa. S. I.
 Töstön töbül. Radicatus, stirpitus, funditus.
 TÖVE. Ejus truncus, ejus basis v. stipes. Fa' töve. Truncus arboris. Káldi, Vassárn. Pred. p. 534.
 Hegy' töve. Radix montis. Kert' töve.
 Tövében. In ejus radice.
 Tövével vágták el.
 Tövére hegyére jár a' dolognak.
 TÖVEL.
 Tövel hegyvel. Confuse, inordinate, perturbate. S. I.
 Tövel tetövel. idem. S. I.
 TÖVIS. Spina, sentis. M. A. Tövisen keres szőlőt. Vellera quaerit asini. KV. p. 525.
 Tövis. E. MV. Alsó Fejér Vben. Dornstadt.
 Tövis-bokor. Dumus, sepes spinarum. M. A.
 Tövis' egyháza. Sz. P. Arad Vben.
 Tövis' falva. F. Nyitra Vben.
 Tövis-korona. Corona spinea. Pázm. Pred. p. 466.
 Tövis-pere. Sz. P. Abauj Vben.
 Tövisbe lépett. km.
 Tövised. Sz. P. Szathmár Vben.
 Tövises. Spinus, senticosus. M. A.
 Tövises. Sz. P. Borsod Vben.
 Tövises bokros. Dumosus. M. A.
 Tövises disznó. Erinaceus. M. A.
 Tövises hely. Vepretum, spinetum. M. A.
 Tövises lapu. Acanthus. M. A.
 Tövises tengeri csiga. Pázm. Kal. p. 55.
 Tövisetlen. Carens spinis, sentibus.
 Tövisetlen bogács-kóró. Csapó. p. 36.
 Töviskes. Telek Csanád Vben.
 Töviskes (töviskes) veszázó. Margit' Élcte, Praynál. p. 285.
 TÖVÖS. Radicatus, radicem habens.
 Tövöstül. Radicitus. M. A.
 Tövöstül ki szaggatja. Eradicat. M. A.
 TÖCSÉR.
 TÖCSÉR. Infundibulum, vide Tölcsér. M. A.

TÖL.

TÖL. A, ab, abs, suffixum post vocales acutas.
 TÖLE, töled, tölem. Ab illo, a te, a me.
 TÖLÖK, töletek, tölünk. Ab illis, a vobis, a nobis.

TÖLGY.

TÖLGY (TÖGY). Uber, mamma. M. A.
 TÖLGYE. Ejus uber. Szomszéd' téhenének nagyobb a' tölgye. km.
 TÖLGYELL. Tölgyet ereszt.
 Tölgyellő üdő. Forda, horda. M. A.
 TÖLGYES. Lactans, rumam, uberque habens. M. A.

TÖR.

TÖR. Subula v. mucro, gladius, ensis, v. laqueus, decipula, tendicula. M. A.
 Tör-gyártó. R. Machaeropocus, faber gladium. S. I.
 * Éles tör. Két éles tör nem fér egy hüvelybe. km. M. A. p. 156.
 Hegyes tör. Ensis. NC. p. 325.
 Hegyes tör által jártá.
 Meztelen tör. Mucro. NC. p. 325.
 TÖRBE ejti. Illaqueat. M. A. Nehéz az agg rókát törbe ejteni. Vulpes anus non facile capitur laqueo.
 Törbe ejtés. Illaqueatio. M. A.
 Törbe csik. Illaqueatur, incidit in laqueum. S. I.
 Törbe esett. Illaqueatus. Vergődik, mint a' törbe esett madár. km.
 TÖRK (TORÖK. M. A. Subula). Stylus, lanceola. Káldi 5. Reg. 18. 28. 4. Reg. 21. 13.
 TÖRINCS. F. Somogy Vben.
 TÖRREL paizszsal vitatja. Pázm. Kal. p. 997.
 TÖRÖS. Laqueis abundans.
 Törös. Sz. P. Fejér Vben.
 TÖRT hány.
 Tört hányó titok. Faludi, E. M. p. 247.
 Tört rak — Szép valamit szoktak oda hinteni, hová a' tört rakják. km.
 Tört vet. Laqueum ponit.

TÖSÉR.

TÖSÉR. Negotiator, mercator. M. A. Pázm. Pred. p. 975.
 TÖSÉRKEDIK. Negotiatur, mercaturam exercet. M. A.
 Tösérkedés. Negotiatio. M. A.
 TÖSÉRSÉG. Mercimonium, negotiatio. Prágai, p. 838.

TÖZEG.

TÖZEG. Lány téhen-ír. Pázm. Kal. p. 518.
 Bulbiton. M. A.
 Tözék. idem. PP. S. I. Scribit etiam TÖZEK, aliqui etiam sine accentu „TÖZEK“
 TÖZEKE.
 A' széna' tözeke (pernyéje). Csere Encycl. p. 346.
 TÖZEKEL, tözekeli. Fimat. Sz. D.

Meg tözekeli a' földet. Meg trágyázza. Sz. D.
TÖZEKES. Fimatus, fimo bubulo conspersus.
 Tözekes föld. Sz. D.

TR.

TRÁDOR.

TRÁDOR. Három szálás materia. Csuzi, Sip. p. 570. Tromb. p. 13.

TRÁGÁR.

TRÁGÁR. Spurcidicus, obscoenus, lascivus v. scurra. S. I.
 Trágár beszédek. Maesonica dicitaria. M. A.
 Trágár vers. Carmen Fescenninum. S. I.
TRÁGÁRKODIK. Spurce loquitur v. scurratur. Monoszlai, Hit' oltalma. p. 400. Páza. Pred. p. 35.
 Trágárkodás. Zvonarics, 1. R. p. 450.
TRÁGÁRSÁG. Scurrilitas. M. A.

TRÁGYA.

TRÁGYA. Fimus, laetamen v. condimentum. S. I.
TRÁGYÁL, trágyálja. Fimat v. condit. S. I.
 Meg trágyált föld. Ager fimatus. Sz. D.
TRÁGYÁS. Fimatus v. conditus.
TRÁGYÁZ, trágyázza. Condit, ornat. M. A. v. Fimat.
 Meg trágyázza. Pázm. Kal. p. 516.

TRÉBELY.

TRÉBELY. Brisa, floeces. PP.

TRÉCS.

TRÉCS.
TRÉCSÉL. Garrit, blaterat, obloquitur. M. A. Pázm. ht. etiam „Terécsél“ Kal. p. 208.
 Trécsélés. Blateratio, garritus. M. A. Pázm. Pred. p. 1209. Káldi, Vasárn. Pred. p. 107.
 Trécsélő. Blatero, garricens. M. A.

TRÉFA.

TRÉFA. Jocus, jociatio, facetiae. M. A.
 Ez már fele sem tréfa. km.
 Tréfa-beszédek. Facetiae. M. A.
 Tréfa-csata. Faludi, U. E. 3. R. p. 84.
 Tréfa-hagyatlan. Tasi Gáspár. p. 53.
 Tréfa nélkül. Serio, sine joco.
 Tréfa-szó. Faludi, U. E. 4. R. p. 97.
 Szapora tréfa meddő okosság. km.
TRÉFÁBÓL. Joco. Tréfából is meg lehet az igazat mondani. km.
TRÉFÁL. Jocatur, jocularur. M. A.
 El tréfál. Faludi, E. M. p. 39.
 Meg tréfálja. Deludit, ludificat, decipit, fallit. S. I.
 Tréfálás. Jociatio, dicacitas. M. A.

Tréfálgat. Jocularur. S. I.
Tréfálgodik. idem. S. I.
Tréfáló. Ludificans, ludio. M. A.
 Tréfálgodik. Jocarur. Nagy urakkal nem jó tréfálgadni. km.
 Tréfálgató. Jocularis, jocabundus. M. A.
TRÉFÁN kívül. Serio, extra jocom. S. I.
TRÉFÁS. Jocosus, joocularis, joculariorius, facetus, facetosus, dicax. M. A.
 Tréfás társ. Congerero. M. A.
 Tréfáson. Jocese, joculariter. M. A.
TRÉFÁSÁG. Jocus. S. I.
TRÉFÁT meg értő. Stropharum intelligens. PP.
 Tréfát szerző. Jocularor, nugator, ludio. S. I.
 Tréfát üz. Jocatur. S. I.
TRÉFÁTALAN. Infacetus, inficetus. M. A.

TRENC SIN.

TRENC SIN, Trencsény. Sz. KV. Trencsény Vben.
 Trencsin Vármegye. Comitatus Trencsiniensis.

TRÉZSIA.

TRÉZSIA, Trézsi, Treszka. t. a. n. Theresia.

TRIZSÁKOL.

TRIZSÁKOL, trizsákolja.
 Meg trizsákolja. Jól meg veri.

TROMBITA.

TROMBITA. Buccina, tuba, buccinum. M. A.
 Trombita-harsogás. Clangor. M. A.
 Trombita-szer. Faludi, T. É. p. 19.
 Trombita-szó. Taratantara, clangor tubae. M. A.
TROMBITÁL. Clahgit, buccinat. M. A.
 Ki trombitálja. Ebuccinat, evulgat.
TROMBITÁS. Tubicen, auletes, buccinator. M. A.
 Trombitás malom. Malom Sárvár' táján.
 Trombitás ünnep. Pázm. Kal. p. 902.

TROMF.

TROMF. Triumphus. S. I. Könnyü játszani, mikor tők a' tromf. km.
 Tromf-kapu. Porta triumphalis. S. I.
 Tromf-kártya. Folium lusorium coloris triumphantis, praedominantis. S. I.
TROMFFAL ütés. Talio. M. A. CM. A' tromfot tromffal szokták el ütni. km.
TROMFOL, tromfolja. Triumphat v. ulciscitur, retaliat. S. I.
 Meg tromfolja. Retaliat, vindicat, ulciscitur. PP.
 Le tromfolja. Faludi, T. É. p. 258.
 Viszsa tromfolja. Retaliat, vindicat, ulciscitur. S. I.

TRPÜSZ.

TRPÜSZ. Sonus sternutantis.
TRPÜSZENT. Sternutat. M. A.
 Tipüszentés. Sternutatatio. M. A.

TRUFA.

TRUFA. Jocus, facetia. M. A. Lásd Tréfa.
TRUFÁL. Jocatur. M. A.
TRUFÁS. Jocosus, facetus. M. A.

TRUTZ.

TRUTZ. Contumelia, insultatio. S. I.
TRUTZTÁRA. Ad ejus confusionem. Faludi, N. E. p. 95.
TRUTZOL, trutzolja. Insultat. Vajda, 5. K. p. 293.
 Meg trutzolja.
 Trutzolás. Insultatio. S. I. Boszontás.
TRUTZOS. Contumeliosus, insultatorius.
 Trutzoskodik.

TU.

TUB.

TUB.
 Tub tubi. Galamb-hívó szó.
TUBA. Columba. S. I. Sz. D. Édes tubám. Sz. D.
 Tuba-rózsa. Hyacinthus. PP. Polyanthes tuberosa.

TUBI.

Tubi tubi. Galamb-hívó szó.
 Tubicza. Columbulus. S. K.
TUBIA. Világos kék habos tubia köntös.
 Faludi, T. É. p. 128.

TUBIN.

Tubin-mantó. Faludi, N. A. p. 45.

TUBOLY.

Tuboly-szeg. F. Szala Vben.

TUCZAT.

TUCZAT. Duodecas, duodena. Faludi, N. E. p. 52. (E gallico „Douzaine“).
 Tuczat-arany. Duodena aureorum.
 Tuczat-kezkendő. Duodena strophiorum.
 Tuczat-számra. Per duodenas. Faludi habet „tuczín számra“ N. A. p. 52.
 Credo; ut pronunciationi vocis gallicae „Douzaine“ propius accedat.

TUD.

TUD, tudja. Scit. M. A. A' ki keveset tud, annak jó az ország-út. km.
 Tud hozzá. Scit, callet, intelligit. S. I.
 * Bele tudja. Intradit, ingerit. S. I.
 El tudja magától. Faludi, E. M. p. 259.
 Ki tudja a' házból. Domo exturbat.
 Meg tudja. Rescit, resciscit, experitur. M. A.
TUDAKOZIK. Sciscitatur, scitatur, scrutatur, indagat, expiscatur, investigat. M. A.
 Ki tudakozza. Expiscatur, indagat, exquirat. M. A.
 Meg tudakozza. Perscrutatur. M. A.
 Tudakozás. Scrutatio, scrutinium, perconfatio, percunctatio, indagatio, perscrutatio, investigatio. M. A.
 Ki tudakozás. Expiscatio. M. A.
 Meg tudakozás. Percunctatio, perscrutatio, investigatio. M. A.

Tudakozható. *Scrutabilis, perscrutabilis, vestigabilis, sciscitabilis, sciscitabundus.* M. A.

Tudakozhatatlan. *Impervestigabilis, inscrutabilis.* M. A.

Meg tudakozhatatlan. *Impervestigabilis, imperscrutabilis.* M. A.

Tudakozó. *Scrutator, percontator, sciscitator.* M. A.

Tudakozódik. *Sciscitatur.* Faludi, N. E. p. 28. N. A. p. 189. T. É. p. 191.

Tudakozódás. *Percontatio, sciscitatio.* Vajda, 2. K. p. 206.

TUDALOM. *Scientia, disciplina, mathesis.* Már Gyöngyösi éi ezen szóval. 1. Dar. p. 205.

Tudalmas. *Mathematicus, Tudalmasság. Cognitione mathematica.* Gyöngyösi, 1. Dar. p. 475.

Tudalmi. *Ad mathesim pertinens.*

TUDATLAN. *Indoctus, insciens, inscius, ignarus, ignorans, illiteratus, rudis, ineruditus.* M. A. Egygyik tudatlan hamarabb meg érti a' másikat. km.

Tudatlanja. *Indoctiores.* Tasi Gáspár. p. 34.

Tudatlanoz, tudatlanozza. *Vocat eum indoctum.* Sámbar ellen. p. 472.

Tudatlanság. *Inscitia, inscientia, imperitia, ignorantia, ignoratio, inertia, ruditas.* M. A.

Tudatlanúl. *Imperite, indocte, inscients, inscite.* M. A.

TUDÁKOS. *Scitulus.* CM. M. A. L. Vates, vaticinator, v. mathematicus. S. I. it. Órdögi mesterségbe keverődött. Pázm. Kal. p. 1017.

Tudákosság. *Hariolatio, haruspicina.* S. I. it. *Cognitione.* Pázm. Kal. p. 381.

TUDÁLÉKOS. *idem ac Tudákos.*

TUDÁS. *Scitus, cognitio, adversio, scientia.* M. A. Az el felejtésnek, és a' nem tudásnak egy a' fizetése. km.

Minden-tudás. *Omniscientia.*

TUDHAT, tudhatja. *Potest scire.*

Tudhatatlan. *Ignorabilis.* M. A.

Meg tudhatatlan. *Incognoscibilis, impervestigabilis, quod sciri non potest.* M. A.

Tudható. *Scibilis, cognoscibilis.*

Valami tudható. *Omne scibile.* VM. p. 238.

TUDNI. *Scire.*

Tudni illik, tudn' illik. *Scilicet, videlicet, utpote.* M. A.

Tudni való. *Sciendum, scitu dignum, scitu necessarium.* Faludi, T. É. p. 64.

TUDOMÁNY. *Scientia, disciplina, doctrina, eruditio, peritia.* M. A. A' tüz, és tudomány eledelt kíván. km.

Tudomány-fa. *Arbor scientiae.* Pázm. Pred. p. 794.

Tudomány' kezdete. *Rudimentum.* M. A.

Tudomány-tétel. *Protestatio.* M. A.

Tudomány-tévő. *Protestans.*

Tudomány-tévő. *Testis.* Faludi. N. A. p. 238.

Tudományos. *Disciplinosus.* M. A. *Literarius, scientificus.* S. I.

Tudományos gyűjtemény. *Collectanea literaria.*

Tudományos hírek. *Ephemerides literariae.* S. I.

Tudományosság. *Literatura.* S. I.

Tudományra való. *Disciplinabilis.* M. A.

Tudományt tesz. *Protestatur.* M. A.

TUDOMÁS (mint Áldomás). *Scientia, notitia.* S. I.

Tudomásomra (tudtomra) nem volt. Sz. D.

TUDÓ. *Sciens.* M. A.

Tudó dolog. Pázm. Kal. p. 686. 886. 1237.

* Irás-tudó. *Literatus.* S. K.

Minden-tudó. *Omniscius.*

Törvény-tudó. *Jurisperitus.* S. K.

Tudódik. *Scitur.*

Ki tudódik. *Notescit, innotescit, notum redditur.* S. I.

Tudós. *Doctus, scitus, peritus, literatus, gnarus, eruditus.* M. A.

Tudósan. *Docte, scite, erudite, gnare, gnaviter, perite.* M. A.

Tudósít, tudósítja. *Indicat, certum reddit, denunciatur.* M. A.

Tudósítás. *Indicatio, certificatio.* M. A.

Tudósító. *Indicator, notificador.*

Tudóska. *Sciulus, eruditulus.* M. A.

Tudóskodás. *Sciolitas.*

Tudósság. *Peritia.* M. A. Pázm. Pred. p. 885.

TUDTA. *Ejus scitum.*

Tudtára adatik. *Notitiae datur illi.*

Tudtára esett. *Rescivit.*

Tudtával. *Cum illius scitu.*

TUDTON tudjuk. Faludi, N. U. p. 140.

TUDVA. *Scienter.* M. A.

Tudva van. *Res est manifesta.*

Tudva lévő. *Notus, publicus.* S. I. Sz. D.

TUH.

TUH.

TUHAD. *Aggeritur, congeritur, acervatur.* S. I.

Fől tuhad. *Aggeritur.*

Meg tuhad — Meg tuhadtak az árkok. Sz. D.

TUHASZT, tuhasztja. *Aggerit, congerit, acervat.*

Tuhasztás. *Aggeratio.* M. A. M. Verbőczi. 1660. p. 177.

TUHUL. *Aggeritur, acervatur.* Sz. D.

TUKMA.

TUKMA. *Contractus, pactio, mutatio, commutatio.* M. A.

TUKMÁL, tukmálja. *Contrahit, paciscitur, convenit, commutat.* M. A. Pázm. Kal. p. 544.

Tukmálás. Prágai, p. 869. VM. Hit-tartás. p. 23.

TULAJDON.

TULAJDON. *Proprius, genuinus, privus, specialis, peculiaris.* M. A.

Tulajdon értelem. *Sensus proprius.*

Tulajdon képpen. *Proprie.* M. A.

TULAJDONA. *Ejus proprium, proprietas.*

TULAJDONÍT, tulajdonítja. *Tribuit, imputat, appropriat.* M. A.

El tulajdonítja valaki jószágát. Sz. D.

Néki tulajdonítja. *Illum caussant, illi imputant.* Sz. D.

Viszsa tulajdonítja. *Retribuit.* M. A.

Tulajdonítás. *Attributio, vendicatio, imputatio.* M. A.

Viszsa tulajdonítás. *Retributio.* M. A.

Tulajdonító. *Imputator, approprians.* M. A.

Viszsa tulajdonító. *Retributor.* M. A.

TULAJDONOS. *Proprietarius.* S. I.

Tulajdonosa. *Ejus proprietarius.*

TULAJDONSÁG. *Proprietas.* M. A.

TULAJDONÚL. *Proprie.* M. A.

TULIPÁN.

TULIPÁN virág. *Tulipa.* PP. Szép a' tulipán, de nincs illatja. km.

Tulipán Panna. Csúf neve olly férfinak, a' ki minden aszszonyi dolgokba bele kottyán. Nagyváthi. G. A. p. 36.

TULOK.

TULOK. *Juvenus, junx.* M. A. A' ki itten tulok, talán Bécsben sem lesz csacsi. km.

TULKA. *Ejus juvenus.*

TULKOK. *Junices.* M. A.

TUNG.

TUNG. Csuzi ht. „TONG“ Tromb. p. 533.

TUNGRA veri a' mézet, 's lépet. Márton Gábor, Méh-tartás. p. 223.

TUNY.

TUNY.

TUNYA. *Ignavus, torpidus, socors, deses, desidiosus.* M. A.

Tunya indulatok. Faludi, E. M. p. 247.

Tunyázkodik. *Lankad. Torpet, torpescit.* M. A. Prágai, p. 409. Pázm. Pred. p. 341.

Tunyázkodó. *Desidiosus, torpescens.* M. A.

Tunyán. *Ignave, desidiose, socorditer.* M. A.

Tunyaság. *Ignavia, ignavitas, torpor, desidia, inertia.* M. A.

TUNYÍT, tunyítja. *Hebetat, stupefacit, ignavum reddit.* M. A. Pázm. Kal. p. 475.

Meg tunyítja. *Torporat.* CM.

TUNYOG. F. Szathmár Vben.

TUNYÚL. *Pigrescit, segnescit.* S. I.

El tunyúl. Sz. D.

Meg tunyúl. Faludi, N. E. p. 94.

TURB.

TURB.

TURBA. *Corycium.* CM. *Vidulus, vidulum, pera.* El lopták a' turbát, de nálom a' kulcsa. km. *Nucleum amisi, reliquit pignori putamina.* M. A. PP. Pázm. Pred. p. 452.

Turbány. Török konty, csalma. Sz. D. Faludi, ht. „Turbant“ T. É. p. 51.

Turbányos szomszéd. Turca. Sz. D.

Turbántos szomszéd. *idem.* Faludi, T. É. p. 529.

TURBÉK. Sz. P. Somogy Vben.

TURBIKÁL. Csak a' part mellett turbi-
káltak (az első hajósok). Faludi, T. É.
p. 185.

TURBIKOL. Bullas excitat. Az ételben
turbiokolnak a' disznók, ha egyszer
jól laknak. Sz. D.

Turbikolás. L. Méh-tartás, Vác 1821. p. 45.

TURBOKOL.

Turbokló. Contus piscatorius. PP.

TURBOLYA. Gingidium, chaerefolium,
cerrefolium, trifolium. M. A. Olasz
saláta. Csapó, p. 285.

TURUNTUL.

TURUNTUL. Nyolcz lábú féreg. Sz. D.

TURUL.

TURUL. R. Turtur. Lásd Sz. Udárik' ke-
resztje nevü munkámat. p. 34.

Turul-madár. idem.

TURULI Prépostság.

TUS.

TUS. Pro salute alicujus bibitio.

Tus-ivás. S. I.

Tus-begedülés. S. I.

Tus-huzás. Huzzatok tust.

Nem nagy tus. Non est operae pretium.

TUSAK. Palus, fustis, pertica. Sz. D. S. I.

Tusakol, tusakolja. Stimulat, impellit,
fustigat. Sz. D. S. I.

Eleget tusakolták. Sz. D.

TUSAKODIK. Luctatur, colluctatur, cer-
tat, conflictatur. M. A.

Ellene tusakodik. Renititur. M. A.

Meg tusakodik. Depugnat, colluctatur.
M. A.

Tusakodás. Lucta, luctatio, certamen,
certatio, colluctatio. M. A.

Tusakodó. Luctator, certator. M. A.

Tusakodva. Certatim. M. A.

TUSKÁZ. Tust iszik.

Tuskázás. Faludi, N. A. p. 2.

TUSKÓ. Truncus, fustis.

TUSNYA. Ezt a' szót egyedül Madarász
Mártonnál olvastam, a' ki Meisner'
Postilláját magyarul ki adván Lőcsén
1641-ben így említi az ajánló levél-
ben „Pirullyon meg szemérmetlen
orczájok, és patvarkodások rusnya és
tusnya bujálkodása“

Tusna. F. és Patak Varasd Vben.

Tusnád (Tusnyád?). E. F. Csik Székében.

TUSZ.

TUSZ. R. Vas, obses, fide jussor v. pignus.
Pesthi' Méséji. p. 24. Margit' Élete.
p. 108.

TUSZA. E. F. Kraszna Vben.

TUSZKOL, tuszkolja. Extrudit, protrudit,
expellit.

Ki tuszkolja. idem.

Tuszkoló. A' nádalók' eszköze, mellyel a'
nádat helyre verik.

TUSZONY. E. F. Kolos Vben. Interdum
„Arany-lábú Tuson.“

TUSZÚL. Pro obside. Fiát tuszúl adta.
Sz. D. Margit' Élete. p. 104.

TUT.

TUT.

TUTALY. Trabs compactilis. PP. Tutalyon
hozzák a' söt, sindelyt, deszkát. Sz. D.

TUTU. Síp, cső. Sz. D.

Méreg-tutu. Haragos, mérges. Te mé-
reg-tutu. Sz. D.

Vas-tutu. Puska. Sz. D.

Tutul. Ordit, mint a' kutya, Ne tutulj.

TUTYMA.

TUTYMA. Orrából szőlő, rekedtt orrú.

TUTYMASÁG. Sz. D.

TÚ.

TÚL.

TÚL. Trans, ultra. M. A. Túl lótték, 's
ide áll az ajával. km. De calcaria in
carbonarium. M. A.

Túl esik. Ex altera parte est.

Túl esik a' munkán. Finit laborem. Sz. D.

Túl hagyja. Linquit in parte adversa.
S. I.

Túl megy. Transit, transgreditur. S. I.

Túl megy a' mértéken. Modum excedit.
S. I.

Túl való. Ulterior. S. I.

Dunán túl. Trans Danubium.

Tiszán túl. Trans Tibiscum.

TULBA. Anonymi cap. VII. Designat utrem
natorium coriaceum, cujus ope tra-
nabatur flumen, quasi dicas „TUL-BA“
(in oppositum, in trans, in ultra)

szállító, nisi mavis idem esse cum
hodierno „TURBÁ“ vidulo coriaceo.

Cf. Vind. Anonym. p. 303.

TÚLAKOZIK. Contrudit, nititur trusione
transire, se se extricare. Faludi, U.
E. 1. R. p. 83.

TÚLI. Adversa parte quod est.

Túli piros. Szőlő' neme. Uva coloris
rubri translucentis, transparentis.

* Dunán túli. Trans danubianus.

Tiszán túli. Trans tibiscanus.

TÚLNAN (valamint Innen, amonnan).
Trans, ultra: Sz. D. S. I.

Túlnan jöttek. Sz. D.

TÚLSÓ. Ulterior. M. A.

TÚR (ige).

TÚR, túrja. Egerit, regerit, prouit, ro-
stro humum fodit. M. A.

Fől túrja. Regerit, prouit, eruit. M. A.

Ki túrja. Egerit, effodicat. M. A.

Ki túrja magát. Exgrumat. M. A.

Meg túrja. Perfodit, fodicat, rostro sui-
no perfodit. M. A.

Öszve túrja. Confodicat.

TÚRAT. Regestum, tellus regesta v. ul-
cus. S. I.

TÚRÁS. idem.

Vakondak-túrás. Quod talpa egessit.

TÚRDOGÁL. Fodicat rostro. M. A.

TURÉSZ. idem. Ex pasquillo diaetali an-
ni 1722. item Vajda, 1. K. p. 565.

TURKÁL. idem M. A. Pázm. Pred. p. 1150.

Turkál a' böcsületes emberben, mint
a' jól lakott disznó a' makkban. km.

Fől turkálja. Pázm. Kal. p. 242.

Turkálás. Pázm. Kal. p. 449.

TÚRÓ. Fodicans. it. Tyros, caseus. M. A.

Fejér czipó sós túróval használ éhes
gyomornak. km.

Túró-morzsoló. Tyrocnestis. M. A.

Túródzik. Vertitur in caseum. S. I.

Túródzott tej. Lac coagulatum. S. I.

Alutt tej.

Túros. Cum tyro conditus, praeparatus.

Túros béles. Tyrolaganum, M. A.

Túros éték. Tyrotarichus. M. A. Azt sem
tudja, tők-e, vagy túros éték. km.

Káldi, Innepn. Pred. p. 438.

Túros gombóc. Pastilli cum caseo.

Túros lé. S. I. Domika.

Túros lepény. Tyrolaganum.

Túros mácsik. Massa concisa cum caseo.

Túros rétes.

Túros zsák. Sacculus casearius.

Túros táska. Placenta cum caseo.

Túrosodik. Coagulatur.

Túroz, túrozza. Túróval meg hinti.

TÚR (név).

TÚR. Regestum, terra regesta. S. I. Ul-
cus saniosum. M. A.

Túr. F. Somogy Vben. Folyó víz Ugo-
csa, és Szathmár Vkben.

Túr (Kis, közép, nagy). FF. Hont Vben.

Túr-Pásztó. Sz. P. Heves Vben.

Túr-Terebes. F. Ugočsa Vben.

Túr-vékony. F. Szathmár Vben.

Mező-Túr. MV. Heves Vben.

TÚRA. FF. Pest, és Szabolcs Vkben.

Ó Túra. MV. Nyitra Vben.

Turány. F. Zemplin Vben.

TURCSOK. F. és folyó víz Gömör Vben.

TÚRD.

Turdos. Mocsáros hely Szabolcs Vben.

TURGONY (Kis, nagy). Sz. P. Nagy Kun-
ságban.

TÚRIA. F. Bács Vben. Hegy Ung Vben.

Túria-remete. F. Ung Vben.

TURONY. F. Baranya Vben.

TÚROS. Ulcerosus, exulceratus. S. I. Kö-
zös lónak túros a' háta. km.

Túros hátú ló. Dug. km. 2. R. p. 285.

Túros sebű. Ulcerosus. M. A.

Túrosit, túrosítja. Exulcerat. S. I.

Túrosodik. Ulceratur. S. I.

TÚRÓCZ. Folyó víz Gömör, és Túrócz
Vkben.

Túrócz Vármegye. Comitatus Thuro-
cziensis.

TÚRZÓ.

Túrzó' falva. F. Trencsin Vben.

TÚTOR.

TÚTOR. Árvák' gondviselője. Tutor. M. A.

Tútor-társ. Contutor. M. A.

TÚTORSÁG. Tutela. M. A.

TÚZ.

TÚZ.

Túz-berek. Sz. P. Pest Vben.

TÜZOK. Tarda, bistarda, otis. M. A. Jobb ma egy veréb, mint holnap egy tűzok. km.

TÜ.

TÜD.

TÜD.

TÜDŐ. Pulmo. M. A. El jó az üdö, midőn meg ázik a' tüdő. km.
 Tüdő-dagadás. Tumor pulmonis.
 Tüdő-fájás. Pneumonia. M. A.
 Tüdő-fekély. Vomica. S. I.
 Tüdő-fű. Pulmonaria. M. A.
 Tüdő-gyulladás. Inflammatio pulmonum.
 Tüdő-kása. Insitium, minutal, consecti pulmones, tucetum. S. I.
 Tüdő-kór. R. Pulmonarius, peripneumonicus, peripneumaticus. S. I.
 Tüdő-kórság. Phtisis pulmonalis, peripneumonia. S. I.
 Tüdő-moh. Lichen pulmonarius. S. I.
 Tüdő-rothadás.
 Tölgyfa-tüdő. Lichen.
 Tüdeje. Ejus pulmo.
 Tüdeje-fájó. Pneumonicus. M. A.
 Tüdös. Habens pulmonem v. pulmone conditus.
 Tüdös táska. Étel' neme.

TÜKÖR.

TÜKÖR. Speculum. M. A. A' tükör azt mutatja, a' mi előtte vagon. km.
 Tükör-csináló. Specularius. M. A.
 Tükör-gyártó. idem. S. I.
 Tükör' fia. Parva cistula infra speculum.
 Tükör-szék. Abacus muliebris. Toilette. S. I. Roszsz tükör a' hízékedés, hamisat mutat. km.
 Velencei tükör. Speculum venetum.
TÜKRE, Tüköre. Ejus speculum.
TÜKRÖS. Specularius v. specularis. S. I.
 Tükrös czín. Fringillago, parus major. Kohlmeise. S. I.
 Tükrös ponty. Cyprinus maculosus, carpio major. S. I.
 Tükrös récze. Anas nobilis. S. I.

TÜNİK.

TÜNİK. Transformat se, figuratur. M. A. Apparet, comparat, videtur, se praesentat. Pázm. Pred. p. 845.
 Bé tünik. Illucet. Deső, Pred. p. 20.
 El tünik. Disparet. El tüntt, mint a' szivárvány. km.
 Ki tünik. Elucet.
 Szembe tünik. In oculos impingit.
TÜNDIK. Apparet, comparat, videtur, transformatur, transfiguratur. S. I.
Tündér. Portentum, magus, praestigiator, qui se in varias species pro lubitu transformat, empusa. M. A. El tüntt, mint egy tündér. km.
 Tündér-épület. Faludi, U. E. 2. R. p. 161. T. É. p. 120.
 Tündér Ilona a' mesékben. Csuzi, Tromb. p. 294.
 Tündér-kert. Faludi, E. M. p. 18.

Tündér-képek. Faludi, B. E. p. 56.
Tündér képpen. Zvonárics, 1. R. p. 622.
Tündér-leány. Nympha. Fee. S. I.
Tündér-mese. Feengeschichte. A' tündérekrol költött beszéd. S. I.
Tündér-mesterség. Faludi, T. É. p. 115.
Tündér-pompa. Faludi, N. A. p. 73.
Tündér szerencse. Fortuna inconstans, inaequalis. S. I.
Tündér-vár. Faludi, T. É. p. 94.
Tündér világ. Változó, 's mulandó életünk. S. I.
Tündéres. Magicus, praestigiatorius. M. A.
Tündéreskedik. Monoszlai, de cultu imag. p. 120.
Tündérkedik. Est instabilis, inconstans, mutatur, se transformat, agit praestigias. Csuzi, Tromb. p. 207.
Tündérkedés. Faludi, N. U. p. 10.
Tündérkedő. Faludi, N. A. p. 92. T. É. p. 154.
Tündérség. Inconstantia, mutabilitas, praestigiae. Faludi, N. E. p. 56. 181. Káldi, Innepn. Pred. p. 455.
 Ördögi tündérség. Tasi Gáspár. p. 20.
Tündemény, Tündevény. Vespertilio. De nevé, bőr-egér, szárnyas egér. S. I.
Tündöklök. Splendet, radiat, radiatur, confulget, fulget. M. A.
 Ki tündöklök. Effulget, exsplendet, enitet, enitescit. M. A.
 Reá tündöklök. Affulget. M. A.
Tündöklés. Radiatio, nitor. M. A.
Tündöklő. Radiosus, splendidus, nitidus, micans, fulgens. M. A.
Tündöklőn. Splendide. M. A.
TÜNEKEBİK. Conatur splendescere. Sz. D.
TÜNEMÉNY. Apparentia, phaenomenon. Barczafalvi Szabó Dávid, Szigvárt. 1. Szakasz.
TÜNÉT. Lélek-látás. Empusa. M. A.
TÜNÉS. Figuratio, apparentia, transfiguratio. M. A.
 El tünés. Disparitio. S. I.
TÜNG.
 Tüngös.
 Czfira tüngös kantár. Angyal Bandi' énekében.
TÜNÖ. Apparens.
 Szembe tünö. Notabilis, peculiariter in oculos impingens.
Tünödik. Multa mente volvit, sibi varia representat. Aggódik, elméjét hányja veti. Sz. D.
 Tünödés. Agitatio mentis in varias partes.
TÜNTET, tünteti. Repraesentat, facit ut videatur, appareat. S. I. Faludi, N. E. p. 83. N. A. p. 213. Az ördög is néha angyalá tünteti magát. Pázm. Kal. p. 100.
 Bé tünteti. Vajda. 2. K. p. 89.

TÜR.

TÜR, türi. Convolvit, plicat. M. A.
 Be türi. Be hajlja. Sz. D.
 Föl türi. Complicat, reflectit, revolvit. M. A.
 Föl türi a' kalap' szélét. Pilei oram attollit, reflectit. PP.
 Föl türt a' ruháját.
 Le türi. Deflectit, demittit, devolvit. S. I.

Öszve türi. Complicat. M. A.
TÜREDEK. Spira, volumen. Sz. D. S. I.
TÜREMLİK. Convolvitur, complicatur, in spiras abit. Faludi, T. É. p. 326.
 Föl türemlik.
 Meg türemlik.
Türemlés. Convolutio. Prágai. p. 794.
TÜRET. Spira, volumen.
 Egy türet posztó. Pecia panni. Sz. D.
 Egy türet vászon. Pecia telae.
TÜRETETT.
 Öszve türetett. Involutus, convolutus. M. A.
TÜRETLEN. Hajtatlan. p. o. a' vászon. Sz. D.
TÜRÉS. Complicatio, convolutio. M. A.
TÜRJE. MV. Szala Vben.
TÜRK, türök. Cornu. Szarv, szaru. Sz. D. S. I.
 Türk. E. F. Kolos Vben.
 Türke. F. Vas Vben.
 Türkés kö. Tyites, berillus thalassinus. PP.
 Türkök. Coniscat, cornupetit. Sz. D. S. I.
 Türkök a' bikák, kosok, szarvokkal: öszve csaptak, erejeket próbálgatták.
 Türköldök, türköldök. Mutuo cornupetit, invicem coniscat. S. I. Még így türköldöknek szarvok nélkül a' bakok. Sámbar ellen. p. 178.
 Türkök. E. F. Brassó' Vidékében.
TÜRÖDZİK. Cingitur, complicatur, praeludit. M. A.
 Föl türödzik. Manicas ad cubitum usque attollit, cubito tenus reducit. PP.
TÜRÖZİK. Complicat se, suasque vestes. M. A.
 Föl türözik. S. I.

TÜSZ.

TÜSZ.
TÜSZKÖL. Ptürszkök. S. I.
TÜSZSZENT. Sternutat. M. A.
TÜSZÜ. Bulga, hypopera, ascopera. CM. M. A.

TÜTÜ.

TÜTÜ. Ital, gyermek-szó.

TÜTT.

TÜTT.
TÜTTÖS. Bizonyos vastag hurka, májos. Sz. D.
 Tüttös. FF. Szala Vben.
 Tüttös-Erenye. Sz. P. Szala Vben.

TÜ.

TÜ.

TÜ. Acus. A' tüt mindenkor ott hagy a' munkában, a' hol el végzed. km.
 Tü-fok. Foramen acus. M. A.
 Tü-hegy — Egy tü-hegyre szedi beszédjét. km.
 Tü' hegye. Pázm. Pred. p. 403.
 Tü-tartó. Pyxis servandis acubus deserviens.

Tű-vánkos. Pulvillus acuarius. S. I.
 * Foglalo tű. Faludi, N. A. p. 15. 41.
 Gombos tű. Spinther. Faludi, N. A. p. 41.
 Spékelo tű. Creacentrum lardarium. S. K.
 Száz tű' hossza. Longitudo 100' acum.
 Meg jártuk a' száz tű' hosszát. km.
 Tüzö tű. Acus pictoria. S. K.
 Varró tű. Acus. S. K.
 TUBELI munka. Opus acu factum. Faludi, N. A. p. 143.
 TUDZI.
 Meg tudzi varrással. Frequentibus acupunctis densat. PP.
 TŰS (tű-üs). Acutus, acum habens.
 Tűs répa. Napocaulis. PP.
 Tűske. Spinula, spina. M. A. Ne menj a' tuskére, ha sarud nincs. km.
 Tűske-bokor. Rubus, dumus. M. A.
 Tűske-szer. F. Szala Vben.
 Tűske-vár. Spinopolis. MV. Veszprém Vben.
 * Haragos túske.
 Istén-átkozta túske. Ki áll, mint az isten-átkozta tuskén a' tövis. km.
 Tűskéje. Ejus spina. A' róza is szép, és jó illatu, de bökös a' tuskéje. km.
 Tűskén ül. Inter anxietates est.
 Tűskére való vén boszorkány.
 Tűskés. Spinosus. M. A. it. Sz. P. Tolna Vben.
 Tűskés borz. Erinaceus.
 Tűskés Szent György. F. Szala Vben.
 Tüst.
 Ezen-tüst. Illico.
 Tüstént. Illico, statim, subito, actutum.
 Tüstön tűből. Radicitus.
 TÜVES. Aculeatus:
 TÜVES alma. Datura stramonium. S. I.
 TÜVES borona. Ocra ex spinis. S. I. Tűske-borona.
 TÜVES csiga. Murex. Stachelschnecke. S. I.
 TÜVES fa. Prunus sylvestris. Kókény.
 TÜVES fenyő. Juniperus. Gyalog fenyő.
 TÜVES gát. Septura spinea, agger spinis munitus. S. I.
 TÜVES hal. Spinachia. S. I. Orsó-hal.
 TÜVES káposzta. Carduus sativus. Árticsóka. S. I.
 TŰZ (tű-üz), tüzi. Acu pingit.
 Ki tüzi. Acu expingit.
 Meg tüzi. Acu elaborat.
 Tűzés.
 Tűzött. Acu pictum.
 Tűzött gallér. Sz. D.
 TŰR.
 TŰR, tűri. Patitur, tolerat. M. A. A' ki tűr, uralkodik. km.
 El tűri. Perpetitur, suffert, tolerat. M. A.
 El tűri a' papiros, akár mit irsz rá. km.
 Meg tűri. Perpetitur. it. Abstinat, cohibet. M. A.
 TŰRD el. Tolera, habe patientiam. S. I.
 TUREDELEM. Patientia v. tolerantia erga dissentientes. S. I.
 Türedelmes. Patiens, tolerans.
 Türedelmesen (Türedelmesen. M. A.). Patienter.
 Türedelmesség. Faludi, B. E. p. 103.
 U. E. 2. R. p. 127.
 Türedelmetlen. Impatiens, intolerans. S. I.

Türedelmetlenség. Impatientia, intolerantia. S. I.
 TŰRELEM. Patientia, tolerantia. Sz. D.
 Türelmes. Patiens, tolerans. Sz. D.
 Türelmetlen. Impatiens. Sz. D.
 Türelmetlenség. Impatientia, intolerantia. S. I.
 TŰRETLEN.
 Türetlenség. Impatientia. Pázm. Pred. p. 685.
 TŰRÉS. Patientia, tolerantia, perpassio.
 El tűrés. Tolerantia, perpassio. M. A.
 Hoszszú tűrés. Longanimitas. Káldi, 4. Esdr. 7. 33.
 TŰRHET, tűrheti. Potest perferre, tolerare. Ne piszkáld a' ganéjt, ha bűzét nem tűrheted. km.
 Tűrhetetes.
 Tűrhetetesség. Patientia. Pázm. Pred. p. 550.
 Tűrhetetlen. Intolerabilis, impatiens. M. A.
 Tűrhetetlenkedik. Est impatiens, inquietus, stomachatur. Pázm. Pred. p. 623.
 Tűrhetetlenség. Impatientia. M. A.
 Tűrhetetlenül. Impatienter. M. A.
 Tűrhetés. Tolerantia. CM. M. A.
 Tűrhető. Patibilis, tolerabilis. CM. M. A.
 Tűrhető képpen. Tolerabiliter. CM. M. A.
 Tűrhetőleg. idem.
 Tűrhetőség. Tolerabilitas, sors mediocris, media. Pázm. Pred. p. 287. 1221.
 TŰRÖM-olaj. Patientia. Ennek csak tűröm-olaj az orvossága. km.
 TŰRÖ. Tolerans, patiens. M. A.
 Hoszszu-tűrő. Longanimis. Káldi, 4. Esdr. 7. 63.
 Munka-tűrő. Tolerans laboris.
 Tűrőleg. Patienter. S. I.
 TŰRTET, tűrteti. Facit, ut habeat patientiam, continet, abstinat. Pázm. Pred. p. 164.
 Tűrtetés. Continentia. Pázm. Magyar ellen. p. 95. Kal. p. 1009. Pred. p. 165.
 Maga meg tűrtetése. VM. Hit-tartás. p. 59.
 Tűrtetve. Continendo, abstinendo. Sz. D.
 TŰRTÖZIK. Continet, abstinat.
 Tűrtözködik (mint Őrizkedik, tartözködik). idem.
 Tűrtözködés. Csuzi, Tromb. p. 105.
 Tűrtöztet, tűrtözteti. idem.
 Tűrtözteti magát a' rossztól. Abstinat a malo. Sz. D.
 Tűrtöztetés. Prágai, p. 934.
 TŰRVE. Patienter. S. I.
 TŰZ.
 TŰZ. Ignis. M. A. Nyájas a' tűz. km.
 Scilicet accenso domus est ornatior igne.
 Tűz-áldozat. Holocaustum. S. I.
 Tűz-bástya. Pázm. Kal. p. 677.
 Tűz-ellenző (hogy a' szemet ne süsse a' kovacsoknál). Umbella focaria. PP.
 Tűz-elme. Ingenium fervidum, praeproperum. Sz. D. S. I.
 Tűz-eső. Pázm. Pred. p. 347.
 Tűz-élesztés. Inflammatio, incensio. S. I.

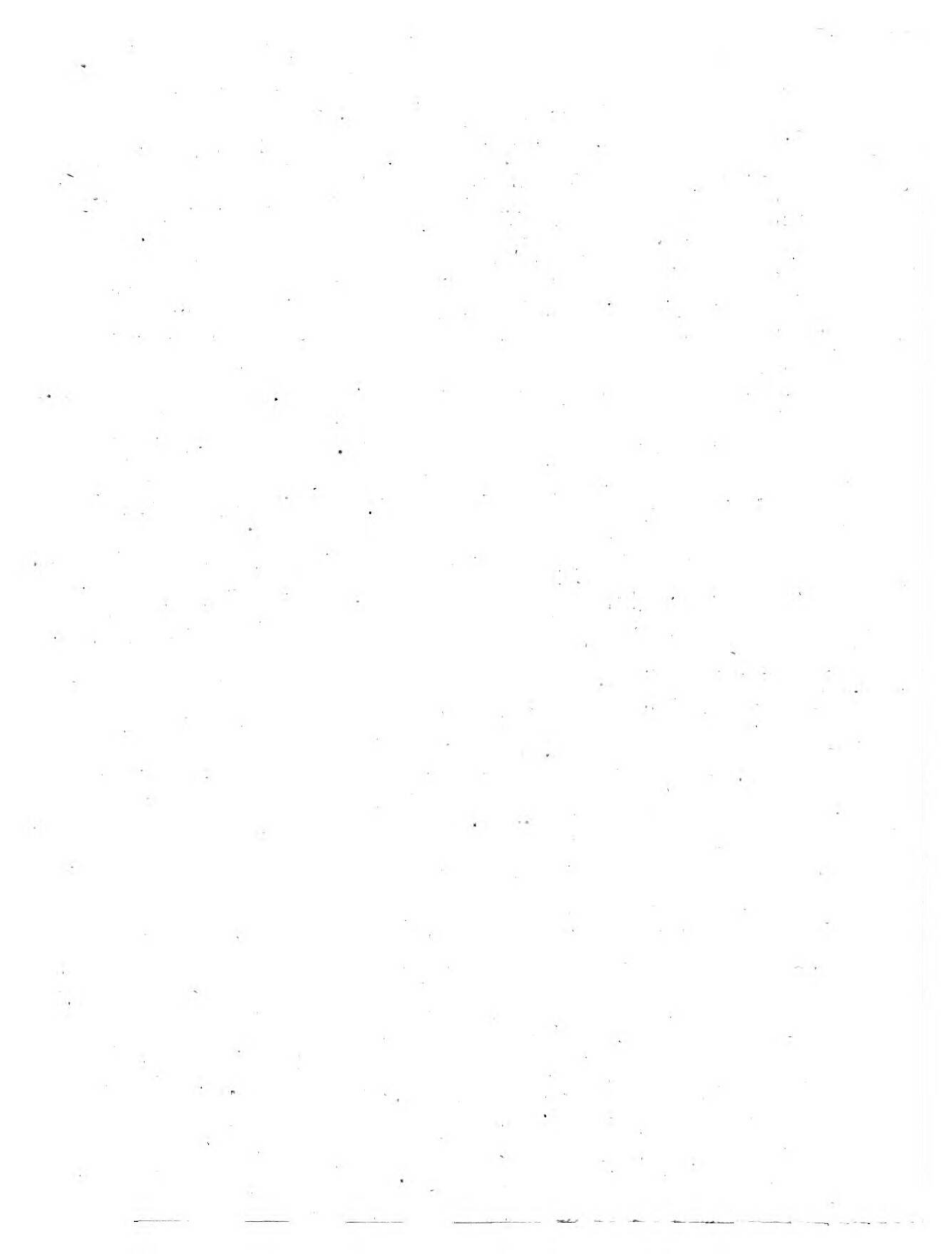
Tűz-élesztő. Cremium. Zunder. S. I.
 Tűz-ész. Genie.
 Tűz-észü. idem.
 Tűz-fa. Lignum focarium. S. I.
 Tűz-fal. Murus adversus ignem. Sz. D.
 Tűz-fészek. Locus incendiis facile patens, nidus ignis.
 Tűz-fogó. Pruniceps. M. A.
 Tűz-fű. Flammula jovis. S. I.
 Tűz-gerjesztés. Excitatio incendii.
 Tűz-gerjesztő. Igniarium, cremium. M. A.
 Tűz-halom. Constit. Transylv. anni 1463.
 Tűz-harang. Campana incendiaria.
 Tűz-hely. Focus. M. A. Tűz-helyen fő a' szerelem. km.
 Tűz-hely' feje. Conus foci. PP.
 Tűz-hely-söprű. Peniculus. PP.
 Tűz-kár. Damnum ab igne causatum.
 Tűz-kár-mentő társaság.
 Tűz-kova. Silex. M. A.
 Tűz-kova-tartó. Ignitabulum. M. A.
 Tűz-kő. Pyromachus, pyrites, silex. Jó az aczélya, de a' tűz-kőve rossz. km.
 Tűz-lapát. Pala igniaria.
 Tűz-láng. Pattog, mint a' tűz-láng a' tövisekben. km.
 Tűz-látó. Vigil adversus ignem. Sz. D.
 Tűz-okádó. Ignivomus. S. I.
 Tűz-oltó. Siphon incendiarius. S. I.
 Tűz-ország. Orcus, infernus, sedes damnatorum. S. I.
 Tűz-söprű. Peniculus clibanarius. S. I. Pemet.
 Tűz-szerszám. Pyrotheca, igniarium. Sz. D.
 Tűz-szerző. Incendiarius, incensor. S. I.
 Tűz-szikkácskák. Igniculi, favillae. M. A.
 Tűz-takaráskor. Tempore ignitegii.
 Tűz-tartó. Arula. Káldi, Exod. 38. 4. Jerem. 56. 22.
 Tűz-tamadás. Incendium. S. I.
 Tűz-ütő aczél. Excussorium, chalybs. M. A.
 Tűz-ütő kő. Silex. M. A.
 Tűz-ütő szerzám. Ignitabulum. M. A.
 Tűz-vető hegy. Mons ignivomus, vulcanus. Sz. D.
 Tűz-vető hegy' torka. Crater vulcani.
 Tűz-vész (mint Szel-vész). Ignea procella, ignis procellosus. M. A.
 Tűz-virág. Calendula, caltha. M. A.
 * Alutt tűz. Ignis extinctus.
 Emésztő tűz. Ignis consumens. S. K.
 Égő tűz. Ignis ardens. Az égő tüzet gerjeszti. km.
 Futosó tűz. Ignis fatuus. S. K.
 Harapozó tűz. Ignis latius serpens. S. K.
 Ház-tűz. Ház-tűz-nézni jött.
 Izzó tűz. Acris pruna. S. K.
 Kén-kő-tűz. Pázm. Pred. p. 1043.
 Lappangó tűz. Ignis latitans. S. K.
 Mennyei tűz. Ignis coelestis. S. K.
 Örök tűz. Ignis aeternus. S. K.
 Parázs-tűz. Faludi, E. M. p. 46.
 Pislogó tűz.
 Pokolbeli tűz. Ignis infernalis. S. K.
 Szalma-tűz.
 TŰZBE. In ignem. A' füstből tűzbe esik. km.
 Tűzbe hozta. Concitavit.
 Tűzbe lángba borúlt.
 TŰZBEN lángban mártott szerelem. Faludi, T. E. p. 83.
 TŰZE. Ejus ignis.
 Pokol' tüze. Ignis inferni.

Szent Antal' tüze. Ignis sacer. NC. p. 353.
TÜZEL. Ignem facit v. explodit sclopetum. S. I.
 Föl tüze. Inflammatus, concitatus ad ardorem.
Tüzeleg (mint Búzölög). Ardet. Sz. D. S. I.
 Tüzelgő. Ardens.
 Tüzelgő fa. Sz. D.
 Tüzelgő hegy. Sz. D.
Tüzelék. Nutrimentum ignis. S. I.
 Tüzelés.
Tüzelő. Caminus. Faludi, T. É. p. 7.
 Tüzelő hely. Focus culinae v. cubiculi. Sz. D. S. I.
TÜZES. Igneus, ignitus. M. A. v. Spirituosus, sanguineus. S. I.
 Tüzes-adta. Excandescens!
 Tüzes áldozat. Sacrificium igne absumentum. M. A.
 Tüzes ember. Ignis fatuus.
 Tüzes ég. Coelum empyrium. Felső ég, csillagos ég. S. I.
 Tüzes fa. Torris, titio. Üszög. S. I.
 Tüzes fakadék. Pustula. PP.
 Tüzes fogó. Forceps igniarius. Faludi, N. E. p. 51.
 Tüzes gyék. Salamandra. S. I.
 Tüzes golyóbis. Pyrobolus. M. A.
 Tüzes golyóbis-hányó. Pyrobolarius. M. A.
 Tüzes golyóbis-hajtó. idem. PP.
 Tüzes hamu. Favilla. Pörnye. S. I.
 Tüzes imádságok. Preces ardentes, fervidae. Faludi, E. M. p. 247.
 Tüzes kanóc. Titio.
 Tüzes kelés v. mirigy. Carbunculus. S. I.
 Tüzes kígyó. Dipsas. Durstnatter. S. I.
 Tüzes kötél. Gyújtó kötél. Funiculus incendiarius. S. I.
 Tüzes labdák. Pyroboli, malleoli. M. A. Faludi, N. E. p. 178. N. A. p. 176.
 Tüzes laptá. Pyrobolus manuarius. S. I.

Tüzes laptás. Pyrobolarius. Gránátéros. S. I.
 Tüzes nyíl. Phalaria. M. A.
 Tüzes orbáncz. Herpes. S. I.
 Tüzes oszlop. Ignita columna. Pázm. Pred. p. 185.
 Tüzes szén. Pruna, carbo candens. Eleven szén, élő szén. S. I.
 Tüzes szerszámok. Ignis technici. PP.
 Tüzes tolvaj. Pirata, maritimus praedo. PP.
 Tüzes üszög. Torris. M. A.
 Tüzes vas. Ferrum candens. Addig üsd a' vasat, míg tüzes. km.
 Tüzes vas-ítélet. Tűz-ítélet. Ordalium, iudicium ordale, divinum. S. I.
Tüzesedik. Ignescit. M. A.
 El tüzesedik. Erubescit instar ignis. S. I.
 Ki tüzesedik. Excandescit.
 Még tüzesedik. Incandescit, ignescit. M. A.
 Neki tüzesedik. idem.
 Tüzesen. Fervide. S. I.
 Tüzesedik. Agit nimium fervide, praecipitanter. Sz. D.
 Tüzeskedés. Guzmics, A' vall. egyes. Idea. p. 27.
 Tüzesít, tüzesíti. Ignit. M. A.
 Még tüzesíti. Candefacit.
 Neki tüzesíti. Faludi, N. E. p. 162.
 Tüzesítő koh. Ustrina. CM.
 Tüzesesség. Spirituositas. Sz. D.
TÜZET. Ignem. Barát-patkóbul tüzet ejt. km.
 Tüzet gerjeszt. Excitat ignem v. contentiones, odiositates. Fit sonitus, currunt homines, incendia clamant, Has potuit flammis, ira, furorque taus! — Tüzet nem jó tűzzel oltani. km.
 Tüzet rak. Struit ignem.

Tüzet szit. Kiki a' maga fazéka mellé szítja a' tüzet. km.
 Tüzet üt. Excudit ignem.
TÜZHÖZ teszi. Egygyütt tették a' tűzhöz, egygyütt emészszék. km.
 Tűzhöz közel. Prope ad ignem. A' ki a' tűzhöz közel vagyon, könnyen melegedhetik. km.
TÜZI. Igniarius, ignilis. S. I.
 Tüzi föld. Cespes bituminosus, turfa. S. I.
 Tüzi gyöp. idem. S. I.
 Tüzi játék. Ignis artificiosus, voluptuarius. Feuerwerk. S. I.
 Tüzi kő. Lithanthrax, carbo petrae. Kőszén. S. I.
 Tüzi mesterség. Sz. D.
TÜZNEK viznek neki megy. Temerarie audax.
TÜZÖN. In igne. super igne. Pattog, mint a' cserfa a' tűzön. km.
TÜZRE. Ad ignem. Tűzre ne önts olajt. km.
 Tűzre való fa. Igniarius v. focarium lignum. PP.
 Tűzre való föld, minémüvel Belgiumban élnek. Gleba fossilis, cespes focarius. PP.
 Tűzre vele. Comburatur.
 Tűzre vigyázó. Excubitor arcendis incendiis. Sz. D.
TÜZRÜL pattant. Fervidus, spirituosus. S. I.
TÜZTÜL mentt. Tutus ab igne.
 Tűztül gyulladt tekintet. Faludi, E. M. p. 247.
TÜZZEL bánó. Focarius. M. A.
 Tűzzel füstött, vagy írott. Encaustus, encausto pictus. S. I.
 Tűzzel vassal rajta volt. Per omnia fortia urst.

M u t a t ó

(TY-ból.)

TY.

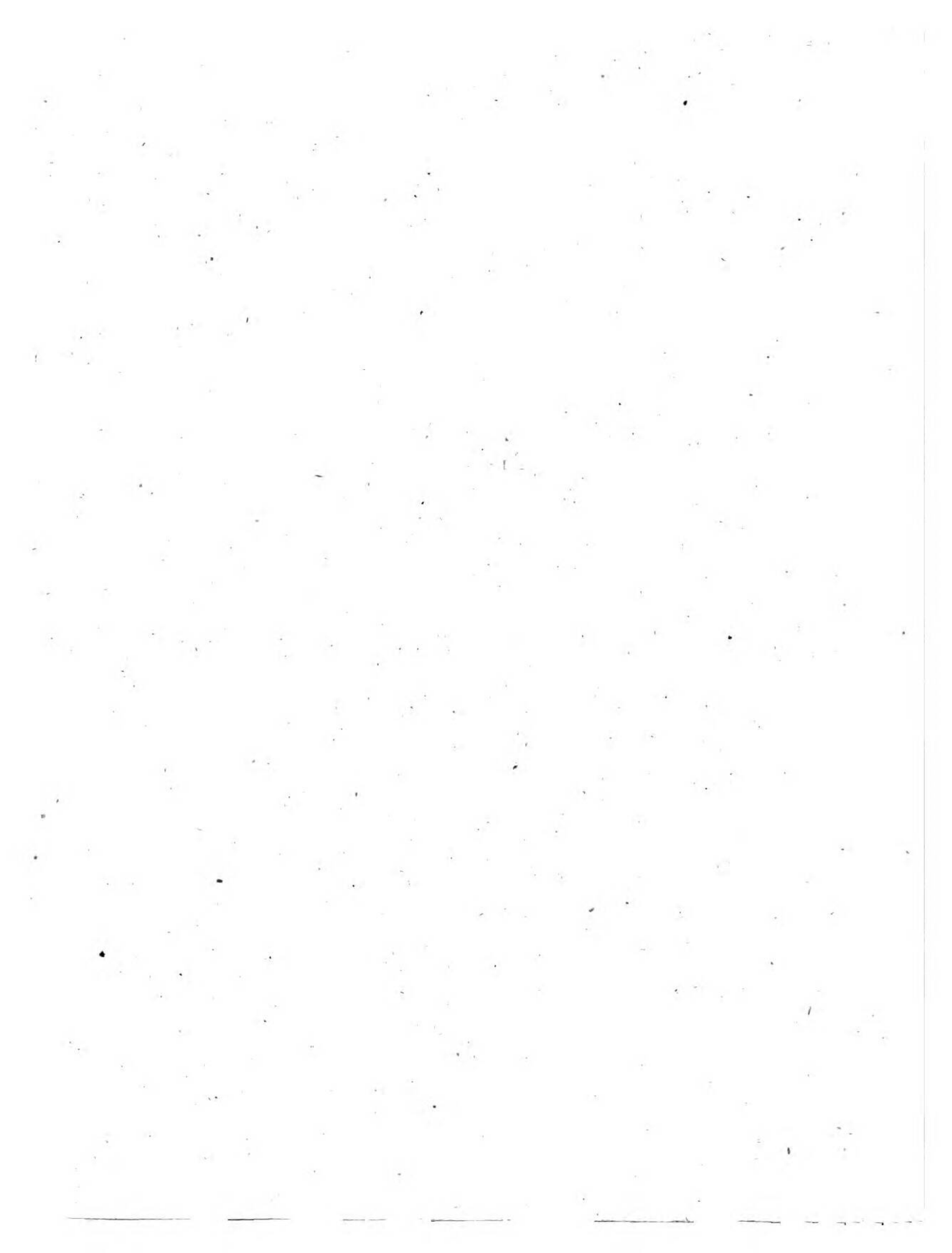
TYÜ, TYŰ.
TYÜK, tyúkász, tyúki, tyúkja, tyúkod,
tyúkokkal, tyukos, tyúkot.
TYUL, tyules.

Summa 3.

TY.

TY.

TYÜ:

TYÜ, TYÜ. Suffixa, ut: Karmantyú, sarkantyú, keztyű, köszöntyű.

TYÚK.

TYÚK, TIK (Nam occurrit utroque modo tum in usu, tum apud autores). Gallina. M. A. A' kié a' tyúk, a' tojás is azé. km.
 Tyúk-áros. Negotiator gallinarius. S. I.
 Tyúk-borító ketrecz (katroc). Gallinarium, qualus vimineus gallinarius. PP.
 Tyúk-csirke. Pullastra. Jércze. S. I.
 Tyúk-ételből jövendölő. Pullarius. CM.
 Tyúk-fi, Tik-fi. Pullaster, pullus gallinaceus. M. A. Még a' tyúk-fi is le lapul, mikor kányát lát. km.
 Tik-fiacska. idem. M. A.
 Tik-fiakhoz való. Pullinus. M. A.
 Tik-fiakkal bánó. Pullarius. M. A.
 Tyúk-fi-eresztés. Pullatio. PP.
 Tik-hordó kánya.
 Tyúk-húr, Tik-húr. Alsine, anagallis, morsus gallinae. M. A.
 Tik-hús. Margit' Élete. p. 23.
 Tyúk-kas. Gallinarium vimineum. S. I. Katroc.
 Tyúk' kotákolása. A' ki a' tojást szereti, a' tyúk' kotákolását is szenvedje. km.
 Tyúk-kotyogás, Tik-kotyogás. Clesmus. M. A.
 Tyúk-költés. Pullatio. CM.
 Tyúk-láb-fff. Ranunculus. PP.
 Tyúk-leves.
 Tyúk-méreg. Hyosciamus. Belind, boldondító fff, disznó-bab. S. I.
 Tyúk-nevelés. Ornithotrophia. S. I.
 Tyúk' nyeroje. Clavicula. PP.
 Tyúk-mony, Tik-mony. Ovum. M. A. A' melly tyúk-mony egyszer el török, nines az a' kovács, a' ki helyre hozza. km. Virgo post ruinam.

Tik-mony' fejére. Albumen, albugo. M. A.
 Tyúk-mony-héj. Ovi testa, putamen. S. I.
 Tyúk-mony-kása. Ova intrita. PP.
 Tik-mony' széke. Vitellus. M. A.
 Tik-mony-sültig — Egy tikmony-sültig meg léssen. km. Citius, quam asparagi coquantur. M. A.
 Tikmonyat ül. Incubat. M. A.
 Tik-mony-ülés. Incubatio, incubitio. M. A.
 Tyúk-ól. Ornithoboscium, gallinarium. PP.
 Tyúk' pipje. Dipsoglottis. PP.
 Tyúk-segg. Clavus, helos. S. I.
 Tyúk-szem, Tik-szem. Anagallis, corchorus. M. A. Callus, verruca, clavus pedum. PP.
 Tyúk-szemű. Myops, coecutiens. S. I.
 Tik-szó. Gallicinium.
 Tik-szókor. Tempore gallicinii. M. A.
 Tik-tartó hely. Gallinarium. NC. p. 157.
 Tik-tenyésztés. Pullatio, pullitia, pulitias. M. A.
 Tyúk-tojás. Pullatio, ovatio. S. I.
 Tyúk-ültetés. Suppositio ovorum. S. I.
 Tyúk-ültető. Vir faemineus, effaeminatus, v. tardus, cunctator. S. I.
 Tyúk-ülő, Tik-ülő. Gallinarium.
 * Agg tik. Gallina veterana. NC. p. 157.
 Borzas tyúk. Gallus crispus. Földi.
 Búbos tyúk. G. cristatus. F.
 Fajd-tyúk. Urogallus.
 Fias tyúk. Matrix gallina. S. K. it. Plejades.
 Gatyás tyúk. G. plumipes. Földi.
 Górt-tyúk. Gallina medica. PP.
 Gyapjas tyúk. G. lanatus. Földi.
 Gyöngy-tyúk. Numida meleagris. Perlhuhn. S. I.
 Indiai tyúk. Meleagrides. CM. Pázm. Pred. p. 233.
 Kotló tyúk — Bús, mint a' kotló tyúk. km.
 Kusza tyúk. G. caudatus. Földi.

Lábatlan tyúk. Pasta ex ovis cum lacte facta. S. K.
 Olasz tyúk. Gallina africana, numidica. S. K.
 Szerecsen tyúk. G. niger. Földi.
 Tengeri tik. Gallina africana. NC. p. 157.
 Tojó tik. Gallina. NC. p. 157.
 Törpe tyúk. G. pusillus. Földi.
 Vak tyúk. Coeca gallina. A' vak tyúk addig piszkál, miglen szemre talál. km.
 Vizi tyúk. Scolopax, aquatica gallina. S. K.
TYÚKÁSZ. Gallinarius. M. A. Qui cum gallinis mercatur. Ne kurjongass, mint a' Bécsi tyúkász az utszákon. km.
 Tyúkász-ölyv. Milvus. S. I. Tik-hordó kánya.
 Tyúkász-ház. Gallinarium. PP.
 Tyúkász-ház' udvara. Chors, atrium vilaticum. PP.
TYUKI. Gallinaceus, gallinarius. M. A.
TYÚKJA. Ejus gallina. A' szomszéd tyúkjának nagyobb a' tojása. km.
 Biró' tyúkjá — Azt is tudja, hányat tojott a' biró' tyúkjá. km.
TYUKOD. F. Szathmár Vben.
TYÚKOKKAL bánó. Gallinarius. M. A.
 Tyúkokkal bánónc. Gallinaria. M. A.
 Tyúkokkal fekszik le. km.
TYUKOS. Gallinis abundans.
 Oláh tyukos. E. FF. Fölső Fejér Vben, és Kő-halom' Székében.
 Szász tyukos. E. F. Kőhalom Székében.
TYÚKOT ültet, Tikot ültet. Supponit gallinae ova, ut illa excludat.

TYUL.

TYUL.
TYULES.
 Tyulesd. E. F. Zaránd Vben.

M u t a t ó

(U és Ú - ból.)

UBOR, uborka, ubornak.

UCS, ucsa, ucsó.

UDU, udvar, udus, udvas.

UG, ugar, ugat, ugocsa, ugod.

UGRIK, ugra, ugraszt, ugrat, ugrás, ugros,
ugró, ugrott, ugordik, ugorgyán,
ugorka, ugornya.

UH, uhog.

UK.

UNG.

UNIKORNIS.

UNOK, unoka.

UNY, unyom.

URBÁN.

URBÁRIOM, urbárioma.

UROK, urkoz.

USS, ussant, ussint.

UZS, uzsa, uzsok, uzsona.

UZSORA, uzsorálkodik, uzsorára, uzsorás,
uzsorával.

USZ, uszít, uszu.

UZ, uzd.

Summa 19.**Ú.**

Úgy, ugyan.

ÚJ, újantan, újdon, újít, újsá, újjá, újo-
lag, újon, újoslag, újra, újság, újul.UJJ, újja, újjal, újhat, újhatlan, újjas,
újjnyi, újjol, újjongat.

ÚL.

ÚN, unadalom, unakodik, unakozik,
unakozik, unalkodik, unalkozik, una-
lom, unandó, unat, unatlan, unás,und, unni, unos, unszol, untalan,
untat, untt.ÚR, ura, uradalom, ural, uraly, uram,
uras, uraság, uratlan, úri, úrné,
úrrá.ÚSZ, uszamik, uszány, úzás, úszdogal,
úszhat, úszka, úszkorál, uszovány,
uszó, úsztat.ÚT, úta, utall, utas, utat, utatlan,
utaz, után, útba, útban, útból, úti,
útja, útnak, útnál, uton, utóink,
utól, útra, útról, útsza, úttal.ÚTÁL, útálat, útálás, útáló, útáltat,
útáltt, útálva.

Summa 10.

U S I N G

(U S I N G)

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

... ..

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

U

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

... ..

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

U

U.

UBOR.

UBOR.

UBORKA. Cucumer. M. A.
 Uborka-fa — Fél hágott az uborka-fára. km.
 Uborka-mag. Semen cucumeris.
 Uborka-saláta. Acetaria e cucumeribus.
 Uborkás. Cucumerarius. M. A.
 Uborkás hordó. Vas cucumerarium.
 Uborkás kert. Cucumerarium. M. A.
UBORNAK. Sz. P. Szala Vben.

UCS.

UCS.
UCSA (Alsó, Felső). E. FF. Fogaras Vidékében.
UCSÓ. Acus, palea. M. A. Ócsó, úcsú. CM.
 Ucsós. Acerosus. M. A. Úcsús. CM.

UDU.

UDU. Cavum. PP. Lásd ADU.
 Uduja a' fognak. Holmiscus. PP.
UDVA (udua). F. és Patak Zemplin Vben.
UDVAR (Udu-ar, uduar, udvar. Quasi cavum spatium domus). Aula, curia. M. A. Ház, tenger az udvar. km.
 Udvar-állítás. Conventus aulicus. M. A.
 Udvar-bíró. Provisor. M. A. NC. p. 267.
 Hof-richter. Nem fél a' király udvar-bírótól. km.
 Udvar' falva. E. F. Maros Székében.
 Udvar' hadnagya. Praefectus praetorio. M. A.
 Udvar-ház. Domus nobilitaris, nobile praedium, curia. M. A. PP. Praetorium. CM.
 Udvar' hazugja. Scurra. NC. p. 223. PP.
 Udvar-hely. R. Residentia principis.
 Hof-burg. Udvari vár. S. I.
 Udvar-hely. t. h. n. M. és E. Országban.
 Udvar-hírdetés. Indictio conventus aulici. M. A.
 Udvar-mester. Magister aulae.
 Udvar-nép. Aulici. Pázm. Kal. p. 510.
 Udvar' népe. Ejus aulici. Pázm. Kal. p. 853.
 * Himes udvar. Anonym. cap. XVII.
 Királyi udvar. Aula regia.
 Nagy udvar — A' nagy udvarokból is mentek menny-országba. km.
 Nád-udvar. MV. Szabolcs Vben. F. Pest Vben.
 Pázsintos udvaron lakik a' szegénység. km.
 Új udvar. F. Szala Vben.
 Udvara. Ejus aula.
 Hold' udvara. Halo lunae. NC. p. 9.
 Nap' udvara. Halo solis. M. A.
 Udvarbeli. Aulicus, aulae familiaris. S. I.

Udvard. FF. Baranya, Komárom, és Soprony Vkben.
 Udvardi. Sz. P. Veszprém Vben.
 Udvari. Aulicus. M. A. A' ki mód nélkül udvari, nem udvari. km.
 Udvari. FF. Bihar, Szala, Szathmár, és Tolna Vben.
 Udvari ajánlás. Káldi, Innepn. Pred. p. 338.
 Udvari bejáró. Aulae familiaris.
 Udvari bolond. Morio, sannio. PP.
 Udvari csel-vetés. Faludi, U. E. 1. R. p. 16.
 Udvari csúf. R. Scurra aulicus. S. I.
 Udvari dáma. Nobilis mulier e ministerio aulico.
 Udvari deliség. Faludi, N. E. p. 62.
 Udvari ember. Homo aulicus.
 Udvari élet. Vita aulica. Az udvari élet keserü falatot is ád. km.
 Udvari fark. Comitiva aulae. Faludi, N. E. p. 434.
 Udvari gyász. Luctus aulicus.
 Udvari had. Miles praetorianus. PP.
 Udvari hazudozás. Ars parasitica. S. I.
 Udvari háboru. Faludi, N. A. p. 248.
 Udvari hivatal. Officium aulicum. Faludi, N. A. p. 244.
 Udvari inas. Faludi, T. E. p. 127.
 Udvari kamara. Camera aulica.
 Udvari kapitány. Curiae magister, aulae praefectus. S. I.
 Udvari kapsi. Faludi, N. E. p. 44.
 Udvari káplán. Capellanus aulicus. Faludi, N. U. p. 88.
 Udvari kápolna. Capella aulica.
 Udvari leány-aszszony. Abra. PP.
 Udvari lé-hűtő. Csuzi, Tromb. p. 265.
 Udvari máslás. Csuzi, Tromb. p. 28.
 Udvari nép. Faludi, E. M. p. 247.
 Udvari orvos. Archiater. S. I.
 Udvari pap. Curio. M. A.
 Udvari pilula.
 Udvari szó-járások. Pázm. Pred. p. 309.
 Udvari tanács. Consilium aulicum. Faludi, T. E. p. 253.
 Udvari tanácsos. Consiliarius aulicus.
 Udvari tiszték, és szolgák. Faludi, N. U. p. 97.
 Udvari tömjény. Csuzi, Sip. p. 20.
 Udvari zsidó. Judaeus aulicus. Hofjude.
 Udvariás. Aulicus, urbanus, politus. Höflich. S. I.
 Udvariáskodik. Studet urbanitati. Vajda, 1. K. p. 418.
 Udvariátlan. Inurbanus, impolitus. Csuzi, Sip. p. 253.
 Udvariátlanság. Inurbanitas. Csuzi, Sip. p. 669.

Udvariság. Urbanitas, humanitas, mores aulici. Pázm. Pred. p. 752. Faludi, N. U. p. 52.
 Udvarnok. Aulicus, aulae familiaris. Faludi, N. E. p. 149. N. A. p. 240.
 Udvarnok. FF. Hont, Nyitra, Szala, Torna, és Posony Vkben.
 Udvarol. Ministrat, famulatur, inservit, honorem exhibet. M. A.
 Meg udvarolja. Faludi, N. E. p. 137.
 Udvarlás. Faludi, N. A. p. 49.
 Udvarló. Ministrans, famulans. M. A.
 Udvarló inas. Faludi, N. U. p. 87.
 Udvarló kamara. Faludi, N. U. p. 97.
 Udvarló leány. Faludi, T. E. p. 132.
 Udvarló palota. Prococton. PP.
 Udvaroltat, udvaroltatja. Curat sibi inserviri. Faludi, U. E. 1. R. p. 43.
 Udvaronként. Curiatim. M. A.
 Udvaros. Aulicaster. M. A. Mikes, Török orsz. Level. p. 130.
 Udvaroskodik.
 Udvaroskodás. Thordai Sámuel' Kéziratiban.
 Udvart áll. Aulam iustrat, aulicum conventum habet. M. A.
 Udvart hirdet. Convocat aulam, indicit conventum aulicum. M. A.
UDUS. Cariosus. Csere János, M. Encycl. p. 202.
UDVAS. (Udu-as, udvas, udvas). Cavus, cariosus, carie exesus.
 Udvas fa. Arbor carie exesa.
 Udvas fogak. Concavi dentes, putridi dentes. PP.

UG.

UG. F. Heves Vben. Sz. PP. Vas, és Veszprém Vkben.
UGAR. Arvum, novalis, vervactum. M. A.
 Ugarol, ugarolja. Agrum proscindit, novat. M. A. PP.
 Ugarlás. Proscissio agrí, novatio, subactio, versio terrae. M. A. PP.
UGAT, ugatja. Latrat. M. A. Az eb a' lánczon ugathat, de nem haraphat.
 Ellene ugat. Obgahnit, oblatrat. M. A.
 Ki ugatja. Elatrat. M. A. A' halál kutyáji ugatnak ki belőle. km.
 Le ugatja. Ugatással v. rágalmazással meg győzi. S. I.
 Meg ugatja. Allatrat, conlatrat. M. A. A' komondor nem sokat törődik, he meg ugatja is a' kis kutya. km.
 Reá ugat. Allatrat. M. A.
 Ugatás. Latratus. M. A.
 Eb-ugatás nem hallik menny-országba. km.
 Ugató. Latrator. M. A.

Ugató gyomor. Venter nimis esuriens.
Pázm. Pred. p. 327.
UGOCSA. Vár-omladék.
Ugocsa Vármegye. Comitatus Ugocensis.
UGOD. F. Veszprém Vben.

UGRIK.

UGRIK. Saltat. M. A. Ugrik, mint a' föt-
rák. km.
Alá ugrik. Desaltat, desilit, desultat.
M. A.
Által ugrik, által ugorja. Transilit.
M. A. Akkor mondj hoppot, mikor
által ugartad az árkot. km. és ter-
mészetes hexametrum.
Bé ugrik. Insilit.
Bele ugrik. idem. S. I.
El ugrik. Profugit, fuga se salvat, ab-
silit.
El ugorja — El ugrotta, mint a' Péri-
leány a' férjhez menést. km.
Elé ugrik. Prosililit. M. A.
Elő ugrik. idem. S. I.
Elöl ugrik. Praesilit. M. A.
Föl ugrik. Subsilit. M. A.
Ki ugrik. Exilit, prosilit. M. A. Min-
denkor leg szebb hal volt az, melly
ki ugrott a' hálóból. km.
Le ugrik. Desilit, deorsum saltat. M. A.
Meg ugrik. Profugit.
Oda ugrik. Adsilit.
Reá ugrik. idem. M. A.
Viszsa ugrik. Resilit, resultat. S. I.
UGRA. F. Heves Vben. E. FF. Küküllő
Vben, és Kő-halom' Székében.
Ugrál. Saltitat. M. A. Ugrál, mint a' kecs-
ke-bak. km.
Ugrálás. Saltitatio.
Föl ugrálás. Subsultatio. M. A.
Ugráló. Saltitans.
Ugrálgat. Saltitat.
Ugrádozik. Saltat. M. A.
Reá ugrádozik. Assultat. M. A.
Viszsa ugrádozik. Resultat. M. A.
Ugrádozás. Saltatio, saltatus. M. A.
Ugrádozó. Saltator. M. A.
Ugrádozva. Subsultim, saltuatim. M. A.
Reá ugrádozva. Assultim. M. A.
Ugrádozdogal. Saltitat. M. A.
Ugrány. Jaculus, Springer. S. I.
UGRASZT, ugrasztja. Facit exillire. S. I.
Föl ugrasztja. Facit ut prosiliat. S. I.
UGRAT, ugratja. Facit exillire. Meg ug-
ratom az ebet alattad. km.
Bé ugrat. Csuzi, Tromb. p. 535.
UGRÁS. Saltus. M. A.
Elé ugrás. Prosultus, abscessio. M. A.
Halálos ugrás. Salto mortale.
Reá ugrás. Assultus. M. A.
UGROS (mint Fogdos). Saltat, salit. S. I.
UGRÓ. Saltans, prosiliens. M. A.
Ugró. Csárda, Zemplin Vben.
Ugró fű. Lathyrus, noli me tangere.
Springkraut. S. I.
Ugró gyökér. idem. S. I.
Ugró háló. Bizonyos madarász-háló. S. I.
Ugró kút. Fons saliens. Faludi, T. É.
p. 178.
Ugró víz. Aqua saliens. Szókö víz. Sz. D.
S. I.
Viszsa ugró. Elasticus. S. I.

Ugrócz. E. F. Doboka Vben.
Ugrócz (Kis, nagy). FF. Bars Vben.
Zay-ugrócz. F. Trencsin Vben.
Ugrós. Saltatorius.
UGROTT.
Ki ugrott barát. Monachus desertor. S. I.
UGORDIK. Saltat. M. A.
Ki ugordik. Exilit, prosilit. M. A.
Le ugordik. Desilit. Káldi, Judic. 4. 15.
Ugordás. Saltatio. M. A.
Ugordást segítő rúd. Halter. PP.
Ugordó. Prágai, p. 832 „Ez az siralmas
nótának nehéz ugordója.“
Ugordós. Szökös. Sz. D.
UGORGYÁN. Így nevezik Szalában Lenti'
táján a' szivárványt.
UGORKA. Cucumis, cucumer. M. A. Lásd
Uborka.
Ugorkás hely. Cucumerarium. M. A.
UGORNYA. F. Bereg Vben.

UH.

UH.
UHOG. Cucubat. S. I. Uhog a' bagoly. Sz.
D. Lásd „Huhog“.

UK.

UK. F. Szala Vben.

UNG.

UNG. Sz. P. Szala Vben.
Ung-vár. MV. Ung Vben. Ungvári bor,
Beregi búza, Nyíri makk nem tesz
bőséget. km. Dug. 1. R. p. 172.
Ung Vármegye. Comitatus Ungvariensis.

UNIKORNIS.

UNIKORNIS. Monoceros, unicornis. M. A.

UNOK.

UNOK. E. F. Doboka Vben.
UNOKA. Nepos. M. A.
Unoka. E. F. Torda Vben.
Unoka-leány. Neptis. M. A.
Unokám. Meus nepos.
Unokám' fia. Pronepos. Másod unokám.
S. I.
Unokám' unokája. Abnepos. Harmad
unokám. S. I.

UNY.

UNY. F. Esztergom Vben.
UNYOM (Kis, nagy). FF. Vas Vben.

URBÁN.

URBÁN. t. f. n. Urbanus. Lásd „Orbán“
Urbán' falva. F. Vas Vben.

URBÁRIOM.

URBÁRIOM. Modus praescriptus praesta-
tionum colonialium. S. I.
URBÁRIOMA. Ejus urbarium.
Ördög' urbárioma. Vajda, 1. K. p. 341.

UROK.

UROK. Lásd Hurok. Sz. D.
URKOZ, urkozza.
Urkozás. Nodus mobilis. PP.

USS.

USS.
USSANT. Profugit, aufugit. Sz. D. Illant.
USSINT. idem.

UZS.

UZS.
UZSA. Sz. P. Nógrád Vben.
Szent lélek - Uzsza. Sz. P. Szala Vben.
UZSOK. F. Ung Vben.
UZSONA. Merenda: Lásd Ozsona. S. I.
Uzsana-korig. Usque tempus merendae.
Zvonarics, 1. R. p. 397.

UZSORA.

UZSORA. Foenus, usura. M. A.
Uzsora-képpen. Foeneratio. PP.
UZSORÁLKODIK. Foeneratur.
Uzsorálkodás. Foeneratio. M. A.
UZSORÁRA adja. Foeneratur. M. A.
UZSORÁS. Usurarius, foenerator, danista,
item danisticus. M. A.
Uzsorás ember. Tócuftio. PP.
Uzsoráskodik. Foeneratur. M. A.
UZSORÁVAL. Foenerató. M. A.

USZ.

USZ. Canem ad latratum excitantis vox.
Usz, usz.
USZÍT, uszítja. Excitat ad latratum, ad
praedam concitat. PP. Lásd Huszít.
Föl uszítja.
Reá uszítja.
USZU. Voces excitantis canem ad latria-
tum. S. I.
Uzsu szó. Evax, evöhe v. age, agedum,
agesis, agite. S. I.
Uzsu rajta. idem. S. I.

UZ.

UZ.
UZD. Sz. PP. Somogy, és Tolna Vben.

Ú.

Ú. Suffixum qualitativum post vocales ob-
tusas, ut: Homlokú, szarvú, talpú,
quae tamen simpliciter non usurpan-
tur, sed praemissis adjectivis: ut Nagy
homlokú, kajla szarvú, fa-talpú, han-
gos szavú. 's a' t.

ÚGY.

ÚGY. Ita, sic. M. A.
Úgy adom, a' mint vettem. km. Tanti
vendo, quanti emi.

Úgy annyira. Adeo, tantopere. M. A.
 Úgy ám. Sic certe, ita sane, utique.
 Úgy ám, ha meg fizetsz. Sz. D. S. I.
 Úgy de. Ast, verum, atqui. Úgy de,
 ha utól érnek. S. I.
 Úgy-e? Siccine? itane? CM. M. A.
 Úgy-e bár? Nonne? S. I.
 Úgy jár. Sic ei eveniet, v. sic incedit.
 Úgy-mint. Utpote, utputa, ceu, circiter,
 ferme, velut. M. A.
 Úgy mond. Inquit, ait. M. A.
 Úgy szólván. Ita loquendo. S. I.
 Úgy tott. Ita inquam. M. A.
 Úgy tatt. idem. Sz. D.
 Úgy van. Ita est. Úgy vagyunk, mint
 a' jégen álló. km.
 Légyen úgy. Esto. Franciscus.
 UGYAN. Etiam. M. A. Aequae, plane,
 recte. S. I.
 Ugyan. Quidem, equidem. Én ugyan ott
 valék, de ő el nem jött.
 Ugyan. Omnino. Ugyan meg rakták,
 ugyan el lódult, ugyan meg járta. S. I.
 Ugyan. Quam. Ugyan apró, ugyan szép,
 ugyan nagy, ugyan kicsiny.
 Ugyan — ugyan mondd meg — ugyan mit
 akarsz — ugyan hagyj békét. S. I.
 Ugyan akkor. Eodem tempore, tunc,
 tum. S. I.
 Ugyan annyi. Totidem, tantumdem,
 aequali numero. S. I.
 Ugyan az. Idem. M. A. Idem ille.
 Ugyan azért. Recte ideo.
 Ugyan csak. Tandem.
 Ugyan ez. Hic ipse. S. I.
 Ugyan is. Enimvero. S. I.
 Ugyan oda. Eodem. S. I.
 Ugyan onnan. Indidem. M. A.
 Ugyan olly nagy. Tantusdem, aequae
 magnus. S. I.
 Ugyan ott. Ibidem. M. A.
 Ugyan úgy. Perinde, similiter, eodem
 modo, simili ratione. S. I.
 Ugyan úgy-e? Siccine, itane? S. I.
 Ugyan vagyok. Resto, supersum, super-
 stito, vivo. M. A.

ÚJ.

ÚJ. Novus, recens. M. A.
 Új bányá. Regiomontum. Sz. KV. Bars
 Vben.
 Új bor. Vinum hornum. Idei bor. S. I.
 Új bőrbe öltözött. Novam induit pellem.
 Új búza' kenyere. Sitanus panis. PP.
 Új egyház. E. MV. Új egyház. Székében.
 Új esztendő. Annus novus. M. A.
 Új esztendői ajándék. Strena, apopho-
 reta. M. A.
 Új ének — Az új éneket örömezt ének-
 lik. km.
 Új falu. t. h. n. M. és E. Országban.
 Új fazék. Olla rudis, non usurpata. S. I.
 Új fejébe kölcsonöz.
 Új formán. Nove. PP.
 Új hajtás. Germinatio, pullulatio. S. I.
 Új házasok. Neonupti. S. I.
 Új hegy. F. Vas Vben.
 Új hely. t. h. n.
 Új hitű. Neotericus. Pázm. Kal. p. 89.
 Új hold. Novilunium. M. A.
 Új hús, mellyet most nyúztak. Ab la-
 nienna recens caro. PP.

Új izek' csomója. Condylus. M. A.
 Új kapu. Bámézkodik, mint a' borjú
 az új kapun. km.
 Új katoná. Tyro militaris.
 Új káposzta. Brassica novella. S. I.
 Új kenyér. Panis sitanius. S. I.
 Új keresztény. Anabaptista, memnonis-
 ta. S. I.
 Új kiadás. Nova editio.
 Új király, új törvény. km.
 Új könyvek. Novi libri.
 Új lak. Colonia, item. t. h. n.
 Új lakos. Colonus, novus incola. S. I.
 Új major. Major Vas Vben.
 Új mise. Primitiae.
 Új mód. Mos recens, novissimus. S. I.
 Új módí. Moris ultimi, juxta modum
 novissimum. S. I.
 Új nemű. Generis novissimi, recentis-
 simi. S. I.
 Új nép. F. Somogy Vben. Sz. P. Szala
 Vben.
 Új növet. Germen, surculus, cyma. S. I.
 Új növés. Novellus. M. A.
 Új Palánka. F. Bács Vben.
 Új pénz. Numus asper. PP. Nova moneta.
 Új polgár. Zingarus.
 Új ruha. Nova vestis.
 Új szállás. F. Abaúj Vben. it. Colonia.
 S. I.
 Új szálló. Colonus, novus incola. S. I.
 Új szántás. Vervacti proscissio.
 Új szántásba vet.
 Új szántott föld. Novalis, novale. S. I.
 Új szita szegen függ. km.
 Új szó. Pázm. Kal. p. 873.
 Új tarisznya — Egy avitt zsákból két
 új tarisznya. km.
 Új tó. F. Baranya Vben.
 Új udvar. F. Szala Vben.
 Új vágás. E. F. Kraszna Vben.
 Új vár. t. h. n.
 Új város. Neapolis. M. A. item t. h. n.
 Új városi. Neapolitanus. M. A.
 Új városka. MVV. Szathmár, és Nyitra
 Vben.
 Új vásár. F. Gömör Vben.
 Új vidék. Neoplanta. Sz. KV. Bács Vben.
 Új világ. America. S. I.
 Új világ. Csárda Gömör Vben. Sz. P.
 Szepcs Vben.
 Új vitéz. Miles novitius, tyro militaris.
 S. I.
 UJANTAN. Recens, noviter. M. A. PP.
 Ujantan. Minapiban. Pázm. Kal. p. 150.
 UJDON. Novus, recens, neotericus. S. I.
 Ujdon új. Recentissimus, novissimus,
 novus. Faludi, N. U. p. 41.
 Ujdoni (mint Hajdani). idem.
 Ujdoni mód. Sz. D.
 Ujdoniság (mint Hajdaniság). Novitas.
 Sz. D.
 Ujdonoz. Novum morem sequitur. S. I.
 Sz. D.
 ÚJÍT, újítja. Novat. M. A.
 Meg újítja. Renovat, instaurat, restaurat,
 reparat, it. Recreat, refocillat.
 M. A.
 Újítás. Novatio. M. A.
 Meg újítás. Innovatio, renovamen, re-
 paratio, instauratio, it. Recreatio.
 M. A.
 Újítgat, újítgatja. Identidem novat.

Újítón újítsuk. Pázm. Pred. p. 325.
 Újító. Novator. M. A.
 Újítónő. M. A. Újítóné. PP. Novatrix.
 Meg újító. Reparator, renovator, in-
 staurator, refector, M. A.
 ÚJA. Ejus novum.
 Úja van az holdnak. Novilunium est.
 ÚJJA. In novum.
 Újjá születetlen. Non renatus. Marton-
 falyi György, Tanító Theol. p. 423.
 Újjá válik. Renovatur.
 ÚJLAG. Denuo. M. A.
 Újlag földi a' házát. Tectum resarcit. PP.
 ÚJOLAN. Recens, noviter. M. A.
 ÚJON. In novo, denuo, de novo. S. I.
 Újoncz. Tyro novitius. S. I.
 Újonnan. Denuo, noviter. M. A.
 Újonnan épült. Reaedificatus.
 Újonnan szülés. Regeneratio. M. A.
 Újonnan szüli. Regignit, regenerat. M. A.
 Újonnan születés. Regeneratio. M. A.
 Újonnan szülő. Regenerans. M. A.
 Újonnan szülött. Regeneratus.
 Újonta.
 Újontában. Noviter, recens. M. A. Újon-
 tában sokat ér a' ruha. Sz. D.
 ÚJOSLAG. Denuo. M. A.
 ÚJRA. Denuo, noviter, recenter, iterum,
 rursum. S. I.
 Újra csirázik. Regerminat. S. I.
 Újra ki hajt. idem.
 Újra élő. Redivivus. S. I.
 Újra föl éled. Reviviscit.
 Újra kél. Resurgit. S. I.
 Újra kezd. Repetit, reauspicatur, red-
 integrat. S. I.
 Újra méri. Remetitur. S. I.
 Újra nyomtatja a' könyvet. Repetit edi-
 tionem libri, denuo typis exscribit.
 S. I.
 Újra születik. Regeneratur, renascitur.
 S. I.
 Újra teremti. Recreat. S. I.
 Újra vág. Studet novis rebus. S. I.
 Újra vágó. Novitatis amans. Neugierig.
 S. I.
 ÚJSÁG. Novitas. M. A. it. Ephemerides,
 commentarius de rebus nuper gestis.
 S. I. Mi újság? Quid novi?
 Újság-író. Scriptor pagellarum publica-
 rum, vulgo novalista.
 Újság-levél. Pagella publica. Geidler
 H. okt. p. 137. Zeitungsblatt. S. I.
 Újságol, újságolja. Nova narrat, recitat,
 memorat. Sz. D. S. I.
 Újságos. Abundans novitatibus.
 Újságos régiségek. Faludi, T. É. p. 65.
 Újságul. Pro novis, instar novarum rerum.
 Újságul azt írhatom.
 ÚJÚL. Innovatur, renovatur, restauratur.
 M. A.
 Ki újul. Revirescit.
 Meg újul. Renovatur, instauratur, re-
 creatur. M. A.
 Meg újult a' hold.
 Újulás. Innovatio, renovatio. M. A.
 Meg újulás. Renovamen, innovatio.
 M. A.
 Újult. Innovatus, renovatus. M. A.
 Újultta. Eius innovatum. Hold' újultta.
 Sz. D.

ÚJ.

- ÚJJ. Digitus. M. A. Úgy tudom, mint az öt újjomat. km.
 Újj' bögye. Digitus ventriculus. S. I.
 Újj-fű. Gyűszű-fű. Digitalis. M. A.
 Újj-hegy. Extremitas digiti.
 Újj-hegygyel illeti. Extremis tangit digitis.
 * Kis újj. Digitalis. NC. p. 185.
 Közép újj. Digitus medius, famosus, impudicus, stultus, fidius, infamis. NC. p. 187.
 Láb-újj. Digitus pedis. NC. p. 191.
 Mutató újj. Digitus index. NC. p. 185.
 Nevendékény újj. Annularis, medicinalis, digitus medicus. NC. p. 187.
 Nötelen újj.
 ÚJJA. Ejus digitus. A' ki mézet metsz, újjait nyalogatja. km.
 Mente' újja. Manica clamymdis.
 Ruba' újja. Manica. M. A.
 Szür' újja. Manica gausapis.
 ÚJJAL való pattantás, füttyentés. Talitrum. M. A.
 ÚJJAT von. Contendit.
 ÚJJATLAN. Digitis carens. it. Non manicatus, sine manicis. M. A.
 Újjatlan foszlány. Exomis. CM. M. A.
 Újjatlan ruha. Exomis, adassus. S. I.
 ÚJJAS. Digitatus, manicatus. M. A.
 Újjas ruha. Manicatus. CM.
 ÚJJNYI. Digitalis.
 Egy újjnyi, két újjnyi 's a' t.
 ÚJJOL, újjolja. Digitis tangit, contrectat. Újjal illeti. S. I.
 ÚJJONGAT. Újjal intget. it. Ovat, cum júbilo exclamat. S. I.

ÚL.

- ÚL. Suffixum verbale, et adverbiale, post vocales obtusas, ut: Boldogúl, hatalmasúl, jóvúl. etc.

ÚN.

- ÚN, únja. Fastidit, taedet. M. A.
 Belé ún. Nauseat, fastidit, capit taedium. S. I.
 El únja. Fastidit, taedet, nauseat. M. A.
 Hamar el únja az, ki a' farkason akar szántani. km.
 El únja magát. Taedet sui.
 El úntam. Distaedet, pertaesum est. M. A.
 Meg únja. Taedet, pertaedet, fastidit. M. A. Hamar kezdi, hamar meg únja. km.
 Reá ún. Nauseat, fastidit. Reá únt fogsága' helyére. Ráj n i s.
 UNADALOM. Taedium. Mikes, Török orsz. Levelek, p. 200. 236. 250. 425.
 Unadalmas. Taediosus. Mikes I. c. p. 108. 147. 204. 390.
 Unadalmas lakás. Mikes. p. 457.
 Unadalmas napok. Mikes. p. 111.
 Unadalmas óság. Mikes. p. 245.
 UNAKODIK. Taedio afficitur. Faludi, N. U. p. 118.
 El unakodik. Pázm. Pred. p. 648.
 Meg unakodik. Pázm. Pred. p. 490. 594.
 Unakodás. Káldi, Vasárnap Pred. p. 595.

- Unakodott fáradság. Pázm. Pred. p. 559.
 Unakodva teszi a' dolgot. Sz. D.
 UNAKOSZIK. Taedio afficitur. Vajda, 1. K. p. 520.
 Meg unakozik. Vajda, 2. K. p. 40. 736.
 UNAKOZIK. idem. Pázm. Pred. p. 334.
 Meg unakozik. Pázm. Pred. p. 1056.
 Unakozás. Pázm. Pred. p. 64. 315. 1078.
 UNALKODIK. Taedio corrigitur.
 Meg unalkodik. Csuzi, Síp. p. 31. 505.
 Faludi, N. A. p. 144.
 UNALKOZIK. idem. Sz. D.
 UNALOM. Taedium, fastidium. M. A. A' szép, 's jó, ha többször mondod is, nem szerez unalmat. km.
 Unalmas. Taediosus, fastidiosus. M. A.
 Unalmas dolog. Sz. D.
 Unalmasan. Taediose, fastidiose. M. A.
 Unalmaskodik. Molestat, infestat, est importunus. Faludi, U. E. 2. R. p. 17.
 Unalmatos (mint Szorgalmatos). Taediosus.
 Unalmatosság. Taediositas. Kapitár István Halotti Pred. p. 26.
 Unalmaztat, unalmaztatja. Taedium causat, fastidium creat. Epistolae Pázm. Tom. 2. p. 11.
 UNANDÓ. Taedio dignum.
 Unandóság. Taediositas. S. I.
 UNAT. Taedium.
 Unatkozik. Taedio capitur.
 El unatkozik. Sz. D.
 Meg unatkozik. Taedio afficitur. PP.
 Unatkozás. Gyöngyösi. 1. Dar. p. 106.
 Unatkozat. Sz. D.
 Unatkozó. Sz. D.
 UNATLAN. Indefesse, sine taedio. M. A.
 Unatlanúl. idem. S. I.
 UNÁS. Taedium, fastidium. M. A.
 El unás. idem. M. A.
 Meg unás. Taedium. M. A.
 UND.
 Undok. Foedus, spurcus, nauseosus, taedium adferens. M. A. S. I.
 Undok beszéd. Spurciloquium, turpiloquium. S. I.
 Undok beszédű. Spurcidicus. M. A.
 Undokit, undokítja. Foedat, spurcat, cloacat. M. A.
 Meg undokítja. Conspurcat, contaminat. M. A. Tetrat. CM.
 Undokítás. Contaminatio. Pázm. Pred. p. 667.
 Meg undokítás. Conspurcatio. PP.
 Undokitó. Spurcificus. M. A.
 Undokodik. Foedatur, spurcatur. S. I.
 Undokol, undokolja. Foedat, spurcat. M. A.
 Undokló. Defoedans, spurcans, contaminans. M. A.
 Undokos.
 Undokoskodik. Conspurcatur. M. A.
 Undokság. Foeditas, spurcitia, obscœnitatis. M. A.
 Undokságos. Spurcus, conspurcatus, foedissimus. M. A. Ondokságos. Thelegdi, Felelet. p. 16.
 Undokúl. Foede, spurce, obscœne. M. A.
 Undokul (ige). Sordescit, spurcatur, foedatur. M. A.
 Meg undokul. Beniczki, p. 70. Margit' Elele. p. 24.
 Undor. Fastidiosus, nauseabundus, nauseans. S. I.

- Undorit, undoritja. Fastidium adfert, creat, nauseam inducit, conciliat. S. I.
 Undoritó. Nauseam adferens.
 Undorodik. Fastidit, nauseat, horret. S. I.
 El undorodik. Abhorret.
 Meg undorodik. Nausea capitur.
 Undoroszik. Zvonarics, Postilla. 1. R. p. 320. 783.
 UNNI jó. Pázmáni jocus de unione. Kal. p. 141.
 UNOS.
 Unos unttig. Usque ad nauseam.
 Unos unttalan. Pesthi' Meséji. p. 25. 59.
 UNSZOL, unszolja. Instigat, instimulat. it. Invitat. M. A.
 Unszolás. Instigatio, abhorratio, instimulatio. M. A. A' gyakor unszolás indítja a' gyermeket. km.
 Unszolat. Celeusma, stimulus, incitamentum. S. I.
 UNTALAN. Jugiter, semper, indefesse, continue, indesinter. M. A.
 Mind unttalan. idem.
 UNTAT, unttatja. Sollicitat, urget, molestat; multa petitione alicui taediosus est. M. A.
 El unttatja. Plagitat improbe, taedio afficit. M. A.
 Unttatás. Sollicitatio, flagitatio. M. A. Fáludi, N. U. p. 109.
 Unttató. Molestus sollicitator.
 Unttató kérés. Pázm. Kal. p. 417.
 Unttatott.
 Unttatott ital. Faludi, N. U. p. 116.
 UNTT. A' kire reá unttak. Taedulus, taediosus.
 Meg untt. Taediosus. M. A. Nem voltál meg untt gyermekem. Faludi, T. É. p. 90.
 Meg untt izetlenség. Faludi, E. M. p. 245.
 Untta. Ejus nauseatio.
 El unttában. In sui taedio.
 Meg unttában. idem.
 Unttig. Ad taedium usque. M. A.
 Unttig elég. Satis ad nauseam.
 Unttig kéri. Usque ad ravim poscit. M. A.

ÚR.

- ÚR. Dominus, herus. M. A. Szegény legény nem nagy úr, a' mie van, ahhoz nyúl. km.
 Úr' angyala. Angelus domini, it. Oratio, quae sic incipit „Úr' angyala köszönté szép szűz Máriát 's a' t. Mondd el az úr' angyalát, valamint mond el az hiszek egy istent.
 Úr' asztala. Coena domini.
 Úr-bér. Sz. P. Szala Vben.
 Úr' bora — Reám szokott, mint az úr' borára. km.
 Úr' dolga. Negotium domini v. labor subditorum dominis praestari solitus. S. I.
 Úr-fi. Herulus. Sok a' kisaszszony, kevés az úrfi. km.
 Úr-fi korában. Eo tempore, dum herulus fuit.
 Úr-gomba. Boletus. CM. M. A.
 Úr' hida. Sz. P. Fejér Vben.
 Úr-kút-pusztá. Sz. P. Veszprém Vben.

Úr-küti üveg-bánya. Sz. P. Veszprém Vben.
 Úr' mennybe menetele. Ascensio domini. Áldozó.
 Úr-mező. F. Marmarós Vben.
 Úr' napja. Festum corporis christi. Pázm. Kal. p. 1031.
 Úr' széke. Sedes judiciaria domini ter-restralis.
 Úr' színe' változása. Transfiguratio do-mini. Pázm. Pred. p. 47.
 Úr' születése' napja. Nativitas christi. Karácson' napja.
 Úr' születeti után. Margit' Élete. p. 116.
 Úr' vétele. Sumtio corporis domini. Pázm. Pred. p. 1129.
 * Alig úr.
 Földes úr. Dominus terrestris, toparcha. Jó úr — A' ki jó szolga nem volt, nem lesz abból jó úr. km.
 Nagy úr. Magnus dominus it. Sultanus. Nincs oly nagy úr, ki még nem szorútl. km.
 Nagyságos úr. Magnificus dominus.
 Sós úr. Salis perceptor.
 Szegény úrnak galamb-ház a' mézár-széke. km.
 Öreg úr. Sic vocatur parochus, qui capellanum servat.
URA. Ejus dominus.
 Ura. Sz. P. Szathmár Vben.
 Ura' fején tüzelő felség. Csuzi, Síp. p. 677.
 Ura-hagyott aszszony. Mulier deserta a marito.
 Ura-hagyott felség. Faludi, E. M. p. 247.
 Ura-hagyott jószág. Faludi, N. E. p. 169.
 Ura légy szavadnak. Tartsd meg a' szavadat.
 Ura-szerető. Philodespotus. M. A.
 * Eb' ura fakó. km.
 Eb' ura kurta. km.
 Seregek' ura. Sabaoth. Pázm. Pred. p. 1181.
 Uraj. Sz. P. Gömör Vben.
 Uraj új falu. F. Vas Vben.
URADALOM. Dominium. S. I.
 Uradalmi. Dominialis.
 Uradalmi tiszt. Officialis dominialis.
URAL, uralja (Urnak mondja, isméri). Do-minium agnoscit, herum veneratur, suspicit. M. A.
 Meg uralja. idem.
 Uralás. Faludi, U. E. 1. R. p. 22.
 Uralkodik. Dominatur, regnat. M. A. A' ki tőr, uralkodik.
 Uralkodás. Dominatio, dominatus. M. A.
 Uralkodogal. Imperitat. M. A.
 Uralkodó. Dominator, regnator. M. A.
 Uraltat, uraltatja. Faludi, U. E. 1. R. p. 45.
 Meg uraltatja magát. Curat se ut domi-num honorari.
URALY. E. FF. Torda Vben, és Maros Székében.
URAM. Mi domine. Ez a' szó valaha ná-lunk korona-örökös is jegyzett, ha CINNANVS-nak hiszünk, a' ki IV-dik Istvánról azt írja: Stephano, (seniore dico) URUMI dignitatem concesserunt, quo nomine ita apud Hungaros REGNI SUCCESSOR indicatur. Majd ezen ér-telemben föl van még a' francziáknál: „MONSIEUR.“

Uram atyám. Domine parens.
 Uram' fia.
 Fiam' uram.
URAS. A' kinek ura, vagy férje van.
URASÁG. Dominatio, dominatus, domi-nium. M. A. Az uraságot könnyű meg szokni, nehéz el hagyni. km.
 Uraságos. Magnificus, basilicus. M. A.
URATLAN. Adespotus, carens domino. S. I.
 Uratlan jószág. Caduca haereditas, pos-sessio, bona caduca. PP.
 Uratlan menyecske. Dug. km. 2. R. p. 254.
URI. Dominicus, dominalis. M. A.
 Uri. F. Pest Vben.
 Uri állapot. Status dominalis. Pázm. Pred. p. 623.
 Uri ház. Pázm. Pred. p. 812. Faludi, N. U. p. 97. 146.
 Uri módon él. Vivit dominaliter. Sz. D.
 Uri név. A' béles-sütéshez, az uri név-hez sok eszköz kívántatik. km.
 Uri pallérság. Nagy István Mártirok' Coronája. p. 220.
 Uri palota. Palatium domiale. Pázm. Pred. p. 345. Faludi, N. E. p. 13.
 Uri parola. Faludi, N. E. p. 49.
 Uri pompa, koldus konyha nem egygyez a' tisztességgel. km.
 Uri rend. Faludi, N. A. p. 117.
 Uri szalonna. Heába fáj fogad az uri szalonnára. km.
 Uri személy. Faludi, N. U. p. 141.
 Uri természet. Faludi, N. E. p. 18.
 Uri tők. Patyolat-tők.
 Uri vendégek. Gratosi hospites.
 Uri viselet. Vestitus dominalis. Sz. D.
 Uriás. Magnificus, splendidus. S. I.
 Uriáson él. Splendide vivit. Sz. D.
 Uriáskodik. Affectat dominaliter agere, viyere, vestiri.
ÚRNÉ. Domina, hera. M. A. PP.
ÚRRÁ teszi. Nem úr az, a' ki senkit úr-rá nem tehet km.
 ÚSZ.
ÚSZ. Nat, natat. M. A. Víz' ellenére ne-héz úszni. km.
 Alá úsz. Denatat. M. A.
 Által úsz, által úszsza. Tranat, trans-natat. M. A. A' kutya csak kutya, ha tízszer által úszsza is a' Dunát. km.
 El úsz. Abnatat. M. A.
 Elöl úsz. Praenatat. M. A.
 Ki úsz. Enat, enatat. M. A.
 Le úsz. Denatat. M. A.
 Reá úsz. Adnatat, adnat. M. A.
 Viszsza úsz. Renat, renatat. M. A.
ÚSZ.
 Úsz' falva. F. Sáros Vben.
 Úsz-patak. E. Patak Csik Székében.
ÚSZAMIK. Nat, natat. Sz. D.
 Úszamás. Natatus, natatio. M. A.
 Úszamodik. Adnatat, natat. M. A.
ÚSZÁNY.
 Úszány-fű. Potamogeton natans. Béka-szülő. S. I.
ÚSZÁS. Natatio, natatus. M. A.
 El úszás. Abnatatio. M. A.
ÚSZDOGAL. Natat. CM. M. A.
ÚSZHAT. Potest natate.
 Úszhatatlan. Innabilis. CM. M. A.
 Által úszhatatlan folyam. Sz. D.

Úszható. Natalis. M. A. PP.
ÚSZKA. E. Szathmár Vben.
 Úszkál. Natat. CM. Mind addig úszkál az almá, míg el merül. km.
 Úszikál. idem. Faludi, B. E. p. 114. N. A. p. 85.
 Úszikáló. Faludi, N. E. p. 195.
ÚSZKORÁL (mint Csúszkorál).
 Úszkoráló. Csuzi, Síp. p. 212. Tromb. p. 661.
ÚSZÓVÁNY. Faludi, N. A. p. 45. T. É. p. 321.
 Úszóvány füstött-fő. Gyöngyösi.
ÚSZÓ. Natator. M. A. Sokszor a' jó úszó is bele hal a' vízbe. km.
 Úszó állatok. Pázm. Pred. p. 62.
 Úszó bogár. Gyrinus. S. I.
 Úszó láb. Pes natatilis. Schwimmfuss. S. I.
 Úszó szárny. Pinna. S. I.
 Úszód. F. Pest Vben.
ÚSZTAT, úsztatja. Facit natate.
 Meg úsztatja lovait.
 Úsztatás.
 Úsztató. Aquarium, natatile, natabulum. S. I.
 Úsztató. E. F. Közép Szolnok Vben.
 Úsztató hely. Natabula. M. A. L.

ÚT.

ÚT. Via, iter. M. A. Ott az út, hol a' kerék-vágás. km.
 Út-álló. Obsessor viae. Pázm. Pred. p. 845.
 Út-esimáló. Pioneer. Tiszti Szótár. p. 54.
 Út-fél. Viae vicinia. S. I.
 Út-félen. Juxta viam, secus viam. M. A.
 A' ki út-félen épít, sok mestere van annak. km. Chi fa la casa in piazza, o la fa alta, o la fa bassa.
 Út fut, minden házhoz be fut.
 Út-közben. In via, in itinere. S. I.
 Út-levél. Passuales. Sz. D.
 Út' mellyéke. Viae vicinia. S. I.
 Út-mellyéki. Viae vicinus, adjacens, quod secus viam existit. S. I.
 Út-mutató. Praevius. M. A.
 Út-mutató kalauz. Pázm. Pred. p. 1274.
 Út-mutató kő. Pázm. Pred. in praef. p. XVII.
 Út-törés. Viae praeparatio. S. I.
 Út-törő. Viae praeparator v. auctor, in-ceptor, praeparator. S. I.
 Út-vesztés. Deviatio, aberratio. S. I.
 Út-vesztő erdő. Faludi, T. É. p. 147.
 Út-vesztő kert. Labyrinthus. Molnár Já-nos. Faludi, N. U. p. 178. T. É. p. 74.
 Út-vesztő tétovázás. VM. p. 28.
 * Által-út. Via compendiaria. M. A. Ne keresd az által-utat, hogy kerülőbe ne akadj. km.
 Által-úton jár. Viam rectam ingreditur. M. A.
 Által-úttal. Breviter, summarie. S. I.
 Egyenes út. Rectus trames. S. K.
 Gyalog út. Via pedestris.
 Járatlan út. Via invia, salebra. S. K.
 Jártt út. Via trita. Jobb a' jártt út já-ratlannál, és a' való valótlannál. km.
 Kerengő út. Ambages, anfractus. S. K.
 Kereszt-út. Viae se se intersecantes.
 Kettős út. Bivium. S. K.
 Közép-út. Media via. Leg jobb a' közép-út. Medio tutissimus ibis.

Mély út. Via excisa inter colles.
Ország-út. Via regia. Régiabb az ország-
útnál. km.
Poros út. Pulverulenta via. S. K.
Posta-út. Via postalis.
Szány-út. Trahalis via. S. K.
Szekér-út. Via currulis. S. K.
Szoros út. Angusta via, passus. S. K.
Tévesztő út. Labyrinthus. S. K.
Töretlen út. Via invia.
Törött út. Jártt út, kemény út. Callis.
CM.
ÚTA. Ejus via. Pázm. Kal. p. 449.
Úta-vesztett balgatagok. Pázm. Pred.
p. 16.
Nem úta-vesztett, a' ki útára talál. VM.
p. 6.
Ország'úta. Káldi, Innepn. Pred. p. 243.
UTALL. Ad viam se proripit.
El utallott. Excessit, evasit.
El van utalva. Úttal el van járva. p. o.
a' szántó föld. Hallottam Ságón, 1820.
Mart. 22.
UTAS. Habens iter. it. Viator, peregrinus.
Utas hely. Zvonárics, 1. R. p. 426.
Belső utas. Sz. P. Gömör Vben.
Külső utas. Sz. P. Nógrád Vben.
Utasít, utasítja. Inviat, viam monstat.
S. I.
El utasítja.
Utasítás. Inviatio.
Utasítás nélkül is el jár a' dologban. Sz. D.
Levél-utasítás. Directio epistolae. Sz. D.
UTAT mutat. Viam monstat. A' vakon-
dak mutat utat a' szemesnek. Faludi.
Utát nyit. Glaciem scindit. M. A.
Utát' tör. Viam facit, parat, aperit. S. I.
Poros utat. km.
UTATLAN. Impervius, avius, invius. M. A.
Prágai, p. 999.
Utatlan út. Via invia. S. K.
UTAZ. Peregrinatur, itineratur. Akkor jó
utazni, mikor mind elől, mind hátul
elegen mennek. km.
Be utazta Magyarországot.
El utaz. Discedit.
Vissza utaz. Revertitur, redit, regre-
ditur. S. I.
Utazás. Peregrinatio, itineratio. S. I.
Utazás' le írása. Itinerarium.
Utazó. Viator, peregrinus. Sz. D. Állj meg
utazó. Siste viator.
Utazó könyv. Faludi, N. U. p. 161.
Utazó szekér. Faludi, T. É. p. 256.
UTÁN. Post.
Után való. Posterus, posticus. M. A.
Az után. Postea.
Utána. Post illum. M. A.
Utánna ered. Insequitur.
Utánna esik.
Utánna jár. Assectatur. M. A.
Utánna indul.
Utánna következője. Ejus successor. Pázm.
Kal. p. 97.
Utánna lát. Operi insistit, opus perse-
quitur, continuat. S. I.
Utánna megy. Sequitur, insequitur. S. I.
Utánna rándul.
Utánna siet. Properat assequi.
Utánna van.
Annak utánna. Dein, postea.
Minek utánna. Posteaquam.

Utánna, utánna. Post te, post me.
M. A.
Utánnok, utánnotok, utánnunk. Post il-
los, post vos, post nos. M. A.
Utánra.
Holta utánra ne hallogassa. Vajda, 2. K.
p. 417.
ÚTBA igazítja.
Útba ereszkedik. Faludi, T. É. p. 55.
ÚTBAN van. In itinere constituitur.
ÚTBÓL ki tántorodik. Exorbitat. M. A.
Félre az útból. Decede de via.
Ki tért az útból. Deflexit e via.
ÚTL. Viarius, itinerarius. M. A.
Úti eleség. Viaticum. Káldi, Josue. 9. 5.
Úti fő. Arnoglossum, plantago. CM. M. A.
Úti füvet tett a' talpa alá. El szökött.
Úti jegy. Gruma. M. A.
Úti költség. Viaticum. CM. M. A. A' böl-
csesség leg jobb úti költség. km.
Úti kísértet. Faludi, N. E. p. 4.
Úti lapu-fő. Plantago. PP.
Úti levél. Salvus conductus, literae
passuales. M. A. Pázm. Kal. p. 1043.
Úti nehézség. Zvonárics, 1. R. p. 222. 260.
Úti porcsin. Centinodia. M. A.
Úti társ. Comes itineris. M. A. Leg jobb
úti társ a' tele erszény. km. Dug. 2.
R. p. 25.
Úti társaság. Comitatus. M. A.
Úti társatlan. Incomes. M. A.
Úti tolvaj. Latro, praedo. S. I.
Úti szarándok. Peregrinus, peregrina-
tor. M. A.
Úti szerencse. Prosperitas itineris. Kál-
di, 3. Esdrae. 8. 7.
Úti vám. Vectigal viarum. S. I.
Úti vezér. Dux viarum. Kalauz. S. I.
ÚTJA. Ejus via. Majd be vágom az útját. km.
Útját el állották. Praecluserunt ejus viam.
Fele útjáról vissza tért.
Horgot vet az útjában. Deflectendo fal-
lit insequentes.
Nap' útja. Zodiacus.
ÚTNAK szónak vége nincs. km.
Útnak indítja.
Útnak indul. Ha útnak indúltál, törd,
a' hol csoportos. km.
ÚTNÁL. Régiabb az ország-útnál. km.
UTON. In itinere.
Uton álló. Praedo, obsessor viarum.
Uton érték. Deprehensus. Könnyebb
egy hazugot, hogysem egy sánta ebet
uton érni. km.
Uton jár. Itineratur. M. A.
Uton járás. Iter. M. A.
Uton járó. Viator. CM. M. A.
Uton járó hely. Locus peregrinationis.
Pázm. Pred. p. 85.
Uton igazság, otthon barátság. km.
Uton fosztó. Latro, praedo. S. I.
Uton út-félen. Ubique, ubivis. S. I.
Nem egy uton beszél tolvaj a' valla-
tásban. km.
Roszsz uton nyert jóság el vész nem
sokára. km.
UTÓINK. Posterii nostri. S. I.
UTÓL. Ultimo, postremo. M. A.
Utól-étek. Bellaria. M. A.
Utól érhetetlen. Kit nem lehet el érni.
S. I.
Utól érhető. Kit el lehet érni. S. I.
Utól éri. Assequitur, it. Deprehendit. S. I.

Utól hagyja. Relinquit a tergo. S. I.
Utól-írás. Postscriptum. S. I.
Utól járó. Postremus. S. I.
Utól járóba (mint elől járóba). Postre-
mo, demum. S. I.
Utól-játék. Exodium, dramma secunda-
rium. Nachspiel. S. I.
Utól megy. Sequitur. S. I.
Utól-sőr. Cerevisia secundaria. PP.
Utól-tag. Absegmen carnis cum cauda.
Far-tó. S. I.
Utól-tál-étek. Epidipnides. M. A.
Utól van. Agmen claudit. S. I.
Utól való. Posterior. M. A.
Leg utól. Zvonárics, 1. R. p. 742.
Utólabb. Serius, tardius. Sz. D. S. I.
Utólb, utóbb. Posterius. M. A.
Utólbán. Postremo. Zvonárics, 1. R.
p. 566.
Utólbani (mint Előbbeni). Posterior.
Pázm. Epist. T. 2. p. 11. VM. p. 115.
Utólb való. Zvonárics, 1. R. p. 804.
Utóbbi (utólb). Posterior. Faludi, N.
E. p. 115.
Utóbbi nyom. Posteritas. S. I.
Utóbbi világ. Posteritas, posteri. S. I.
Utóbbra. Ulterius.
Utólbra hagyja.
Utólbra marad.
Utólja. Postica, prora, postrema pars rei
cujuspiam. M. A. Az eleje mindennek
édesebb, mint az utólja. km.
Utólján. In ejus fine.
Utóljár. Ad ejus finem, postremo. Jobb
előre félni, mint utóljár rettegni. km.
Utólra. Ad extremum. Zvonárics, 1. R.
p. 296.
Utólsó. Postremus, ultimus. M. A.
Utólsó kenet. Extrema unctio.
Utólsó reménység. Phocica desperatio.
M. A.
Utólsó tisztelet. Vég-tisztelet. Exequiae
funebrales. S. I.
Utólszor. Ultimo, postremo. M. A.
ÚTRA Ad viam.
Útra bocsatás. Abligatio. M. A.
Útra való. Viaticus, itinerarius, viato-
rius. CM. M. A.
Útra való eledel. Viaticum. M. A.
Más útra szeg. Pázm. Kal. p. 454. Pred.
p. 191.
ÚTRUL. De via.
Útrul jött. Ex itinere rediit.
Útrul ki térés. Diverticulum. PP.
ÚTSZA. Platea, vicus. M. A. Minden ut-
szában lakik: Koldus.
Útsza-ablak. Fenestra versa in plateam.
S. I.
Útsza-ajtó. Utsz' ajtó. Fores anticac. S. I.
Útsza' kapitánya. Sz. D.
Útsza-ki-rakás. Stratura plateae. Sz. D.
Útsza-rend. Faludi, N. U. p. 35.
Útsza' szemetje. Sz. D.
* Al-útsza. Platea inferior.
Czigány-útszára talált. km. Dug. 1. R.
p. 264.
Deák-útsza. Fissura togae muliebris. S. K.
Eb-szorító útsza. Angiportus.
Föl-útsza. Platea superior.
Fő-útsza. Platea principalis.
Kar-útsza. Platea brachialis (Sabariae
corrupte dicitur Karicae).
Kis útsza. Vicus. S. K.

Ki rakott útsza. Platea strata. S. K.
 Nagy útsza. Platea major.
 Szoros útsza. Angiportus. S. K.
 Térj-meg útsza. Fundula, angiportum
 non pervium. S. K.
 Varga-útsza. Szűk a' varga-útszán még
 a' posztó-szűj is. km.
 Útszai. Platealis.
 Útszai rend-tartás. Sz. D.
 Útszánként. Vicatim. M. A.
 Útszás gyermek: csapongó.
 ÚTTAL.
 Egy úttal. Una fidelia.
 ÚTÚ.
 Jó útú a' nyár. Káldi, Innepn. Pred.
 p. 57.

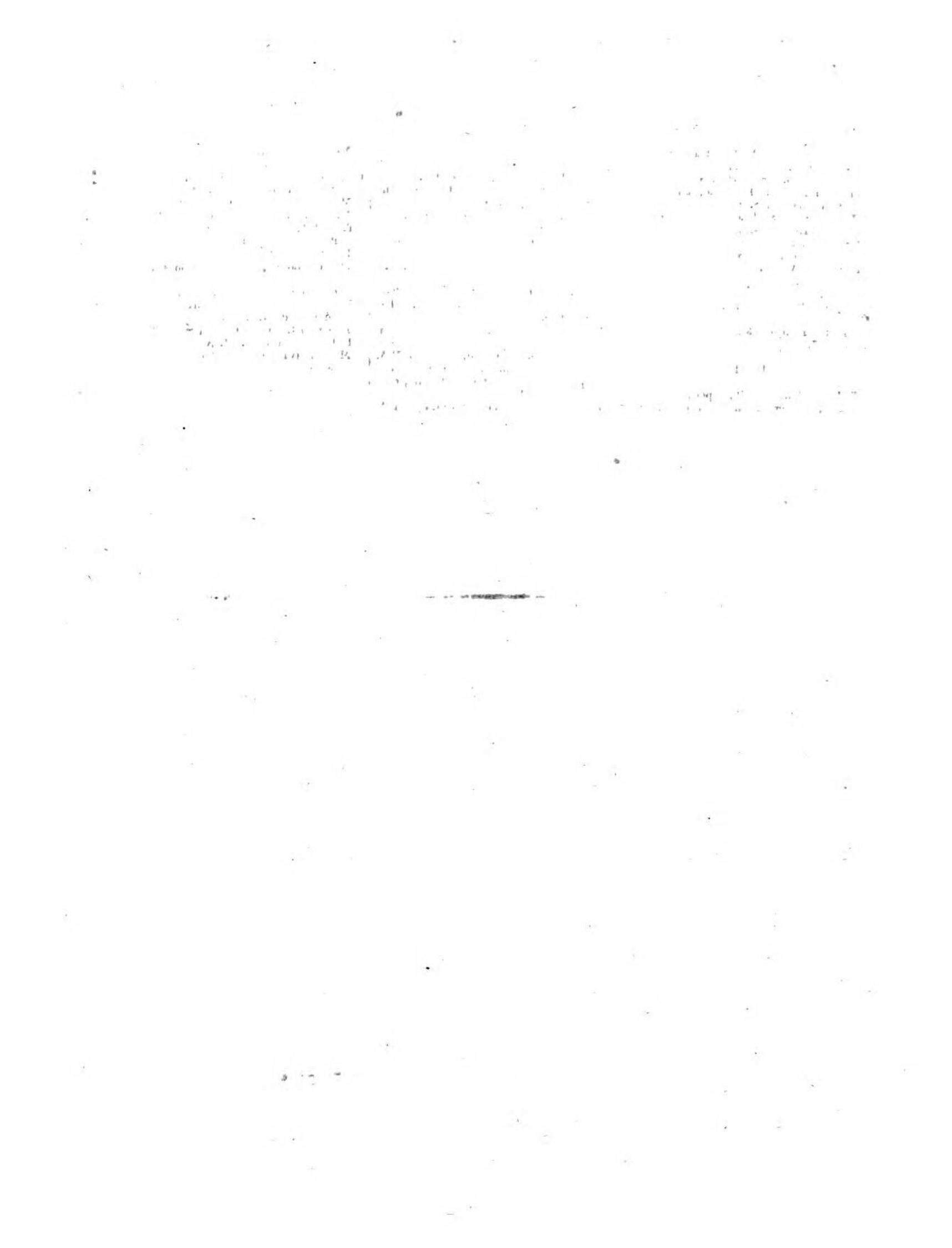
ÚTÁL.

ÚTÁL, útálja. Spemnit, aspernatur, tem-
 nit, contemnit, abominatur, execra-

tur, aversatur, detestatur, fastidit.
 M. A.
 El útálja. Fastidit, abominatur.
 Meg útálja. Aspernatur, fastidit, con-
 temnit, respuit. M. A.
 ÚTÁLAT. Detestatio, abominatio. M. A.
 Egész egy útálat. Detestabilis.
 Útálatos. Aspernabilis, contemptus, con-
 temtibilis, abominabilis, detestabilis,
 fastidiosus, execrabilis, execratus.
 M. A.
 Útálatos gyomok. Faludi, E. M. p. 247.
 Útálatoskodik. Agit res detestabiles.
 Sz. D. S. I.
 Útálatossá teszi. Facit detestabilem.
 Sz. D.
 Útálatosság. Abominatio, execratio. M. A.
 ÚTÁLÁS. Contemptio, aspernatio, de-
 spectio, despicientia, fastidium, excra-
 tus. M. A.
 El útálás. Abominatio, fastidium. M. A.

Meg útálás. Contemptus, despectus, de-
 spicientia. M. A.
 ÚTÁLÓ. Temtor, spretor, spernax, fasti-
 diosus, contemptor. M. A.
 Meg útáló. Contemptor. M. A.
 Meg útálható. Contemptibilis. M. A.
 ÚTÁLTAT, útáltatja. Facit detestabilem.
 Pázm. Pred. p. 1247.
 El útáltatja. Facit, ut alter aversetur.
 Meg útáltatja. Ha adsz, adj jó szüvvel,
 ha kérsz, vegyed jó kedvvel, és nem
 útáltatod meg magadat. km.
 ÚTÁLT. Spretus, contemptus, execratus.
 El útáltt edény. Beniczki, p. 49.
 Meg útáltt. Despectus, spretus. M. A.
 ÚTÁLV. Fastidiose. M. A.
 Meg útálva. Contemptim, fastidiose.
 M. A.

M u t a t ó

(Ü- és Ű-ből).

Ü

ÜB, übeg, übör.
 ÜD, üdit, üdö, üdöl, üdül, üdvöz.
 ÜG, üget.
 ÜH, ühödik, ühög.
 ÜK, ükör.
 ÜL, üld, üldögel, üledék, ülep, ület,
 ülés, ülke, ülő, ültet.
 ÜLL, ülle, üllet, üllés, üllő.
 ÜMÖG.

ÜN, ünög, ünség.
 ÜNNEP, ünnepe, ünnepel, ünnepes,
 ünnepi.
 ÜRMÉNY.
 ÜRÖM, ürmös, ürmöz.
 ÜST, üsti, üstöllést, üstös.
 ÜST, üstös.
 ÜSTÖK, üstöke, üstököl, üstökös, üstö-
 köz, üstöktelen.

ÜSZ, üszke, üszköllő, üszkötöl, üszög
 üszü.
 ÜT, ütet, ütetlen, ütés, ütközik, ütlek,
 ütlik, ütöget, ütött, ütő, ütlet, ütő.
 ÜVEG, üvege, üveges, üvegezi.
 ÜVÖLT, üvöltés, üvöltő.
 ÜZEN, üzenet.

Summa 20.

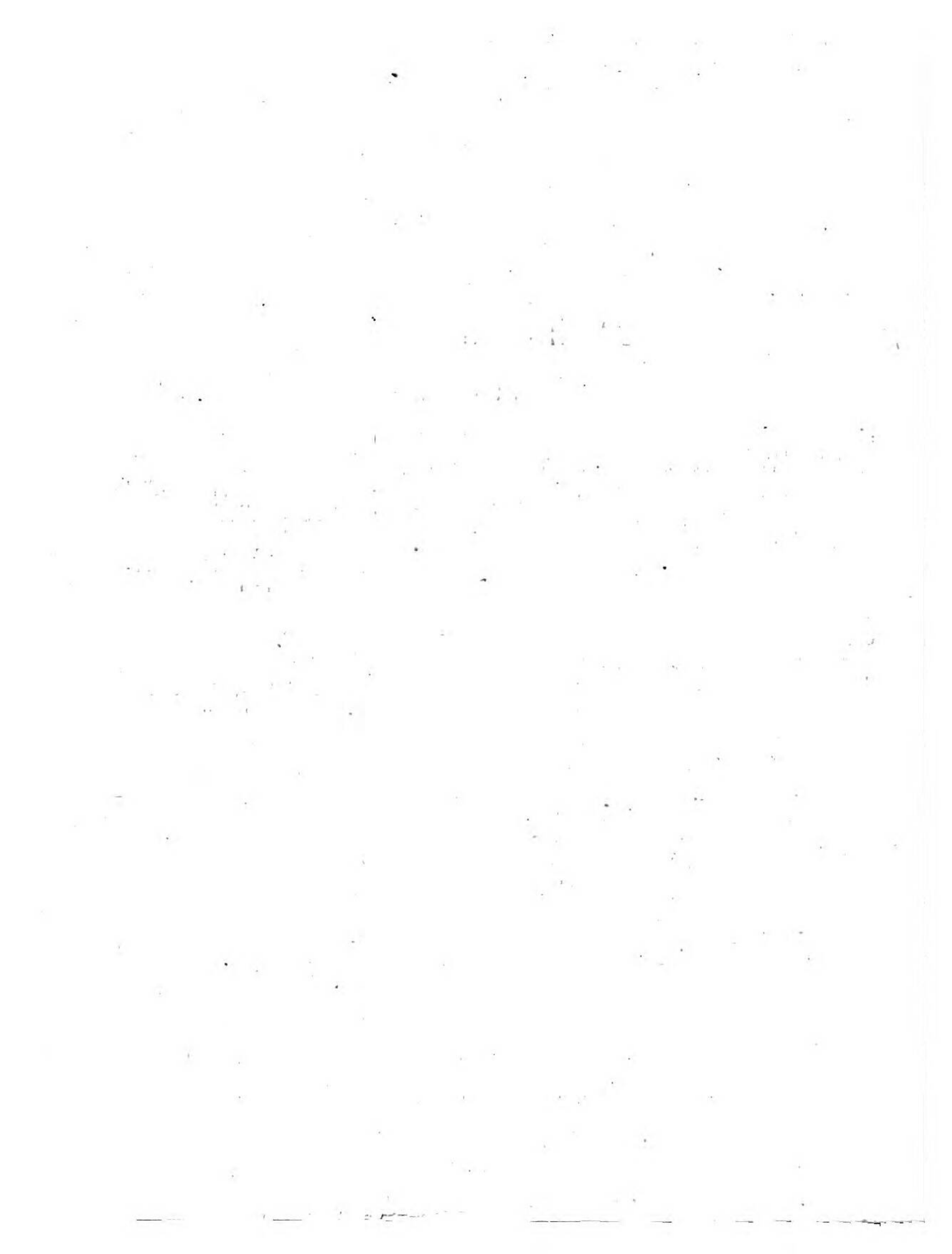
Ű

ÜGY, ügye, ügyel, ügyekszik, ügyes,
 ügyetlen, ügyész, ügygyel, ügyibe.
 ÜL.

ŰNŐ, űnoi.
 ŰR, űre, űreg, űres, űrge, űrgeteg,
 űrit, űrk, űrög, űrű, űrül.

ŰZ (név), űze, űzöl.
 ŰZ, űzdögel, űzekedik, űzetlen, űzés,
 űzőget, űző, űzton.

Summa 6.

Ü.

ÜB.

ÜB.

ÜBEG. Vitrum. S. I. Lásd ÜVEG, ÖVEG.
 ÜBÖR. Sz. D. Bár jól huzzad übrödöt NN.
 kaptájára.
 Übörke. S. I.

ÜD.

ÜD.
 Üd-nep. Festum. M. A. PP. Lásd alább
 Ünnepe.
 ÜDÍT, üdíti. Üdövel meg neveli, meg
 hizlalja.
 Meg üdíti: meg hizlalja.
 ÜDÖ. Tempus, tempestas. vide IDŐ. M. A.
 Üdö előtt szül. Abortat. M. A.
 Üdö' forgásában. Vertente tempore. Pázm.
 Kal. p. 436.
 Üdö fölött való. Extemporalis. M. A.
 Üdö-hallasztás. Pázm. Pred. p. 170.
 Üdö' jártára. Pázm. Pred. p. 317. 347.
 Üdö-vesztés. Perditio temporis. Káldi,
 Innepn. Pred. p. 427.
 Üdö-vesztő. Temporis perditor. Pázm.
 Pred. p. 1058.
 Üdö-vontatás. Pázm. Kal. p. 25. Pred.
 p. 254.
 Üdös. Annosus, grandaevus. M. A.
 Üdösödik. Grandaevus fit.
 Meg üdösödik. idem. Pázm. Pred. p. 209.
 Üdösség. Grandaeuitas. M. A.
 Üdétlen szülés. Abortus. CM.
 ÜDÖL, üdöli, üdli, ülli. R. Festum ce-
 lebrat, feriatur. Lásd ÜLL, ülli.
 Üdli, Tasi Gáspár. p. 18.
 ÜDÜL. Evigilat, expergefit. M. A.
 Föl' üdül. idem. M. A. Káldi, Vasár-
 napi Pred. p. 572. 577.
 ÜDVÖZ. Sospes, salutatus, benedictus. M. A.
 Üdvöz légy. Salve, salvus sis. M. A.
 Üdvözít, üdvözíti. Salvat, beat, salvum
 facit. M. A.
 Üdvözítés. Salvatio. Pázm. Pred. p. 179.
 Üdvözítő. Salvator. M. A.
 Üdvözöl, üdvözöli, üdvözli. Salutem, be-
 nedicit. M. A.
 Üdvözlés. Salutatio. Faludi, N. E. p. 28.
 Üdvözlet. idem. Csuzi, Síp. p. 408.
 Angyali üdvözlet. Salutatio angelica.
 Üdvözölő. Salutans.
 Üdvözölő ének. Faludi, E. M. p. 55.
 Üdvöztség. Salus. M. A.
 Üdvöztséges. Salutaris, salutifer. M. A.
 Üdvöztségesen. Salutariter.
 Üdvöztségtelen. Csuzi, Síp. p. 12.
 Üdvözül. Salvatur, beatus fit. Könnyű
 annak üdvözülni, kinek isten a' ba-
 ránya. km.

Meg üdvözül.
 Üdvözült. Salvatus, beatus. M. A.
 Üdvözülendés. Futura salvatio. Csuzi,
 Tromb. p. 751.

ÜG.

ÜG.
 ÜGET. Celerius equitat, incedit pede
 pressim, subsultim equitat. M. A.
 Lásd IGET.
 Üget, mint a' böjti boszorkány. km.
 Dug. 1. R. p. 210.
 Ügetés. Celerior equitatio. M. A. Kényte-
 len vagyok vele, mint a' cigány-ló
 az ügetéssel. km.
 Ügető. Tolutarius, tolutaris, succussarius.
 M. A.
 Ügetve. Tolutim, subsultim. M. A.

ÜH.

ÜH.
 ÜHÖDik. Putescit, putrefit, corrupitur.
 Sz. D. S. I.
 Meg ühődik. idem. Sz. D.
 ÜHÖG. idem. Sz. D.

ÜK.

ÜK. Avia. M. A.
 Ük' anyja. Mater aviae s. abavia.
 Üknek üke. Atavia. M. A.
 Üköm' bátyja. Avunculus major. M. A.
 ÜKÖR, Üker. Lásd „IKER“ S. I.

ÜL.

ÜL. Sedet. M. A.
 Be ül. Insidet, introsedet. M. A.
 Be ül a' székre.
 Bele ül. Illocat se.
 Bele ül az örökségébe. Illocat se in su-
 um haeredium, adit haereditatem.
 El ül. El ültek a' tyúkok.
 Elöl ül. Praesidet. S. I.
 Föl ül. Considet, sedet superius, item
 Cubitu se erigit. M. A. it. Insurgit.
 Hozzá ül. Adsidet, accumbit. M. A.
 Ki ül. Prosidet, sedet foras, prominēt.
 M. A.
 Le ül. Considet, residet, subsidet. M. A.
 Meg ül. Residet. M. A.
 Meg üli. Incubat. M. A.
 Mellé ül. Adsidet.
 Öszve ül. Considet. Öszve ültek a' jó
 sülttek. km.
 Rajta ül. Lovát keresi, 's rajta ül. km.
 Reá ül. Insidet, supersedet. S. I.

ÜLD, üldi. R. Persequitur. S. I.
 Üldet. R. Persecutio, Lát.
 Üldöz, üldözi. Persequitur.
 Üldözés. Persecutio, occisio. vide Öl-
 dözés. M. A.
 Üldöző. Persecutor.
 ÜLDÖGEL. Sessitat. M. A.
 El üldögel.
 Üldögelés. Sessitatio. M. A.
 ÜLEDEK. Sedimentum, faeces. S. I.
 ÜLEP. R. Sedimen, sedimentum, faeces.
 Bodensatz. S. I.
 Ülepe. Ejus sedimentum.
 Ülepedik. Considet, subsidet. Sz. D. S. I.
 Le ülepedik. Subsidet.
 Meg ülepedik. Subsidet, fundum petit.
 PP.
 Ülepedés. Sedimentum.
 Ülepedett. Sedatus.
 Ülepedett ember. Homo gravis, constans.
 Gesetzter Mann. S. I.
 Meg ülepedett söpreje, vagy sárja vala-
 minek. Recrementum, retrimentum,
 faex. PP.
 Ülepeszti. Praecipitat.
 Ülepesztés. Praecipitatio. Molnár, Fi-
 zika.
 Ülepit, ülepíti. Sedat, facit ut subsidet.
 El ülepíti a' csónakot a' vízben. Sz. D.
 Le ülepíti. Sedat.
 Meg ülepíti. Facit subsidere.
 ÜLET. Sedimen, ubi quis sedet.
 Ülete. Ejus sedimen.
 Gatyá' ülete. Pars postica femoralium.
 Ki szakadt az ülete. Sz. D.
 ÜLÉS. Sessio. M. A.
 Föl ülés. Insurrectio. Epist. Széch. T. 1.
 p. 196.
 Hozzá ülés. Assessio, M. A.
 Le ülés. Consessio, sessio. M. A.
 Nemes ülés. Sessio nobilitaris, curia.
 Ott-hon ülés. Pázm. Pred. p. 1127.
 Öszve ülés. Consessus.
 ÜLKE. E. F. Udvarhely' Székében.
 ÜLÖ. Sessor, sedens. it. Incus. M. A.
 Ülő fele (mint Alfele) Margit' Élete.
 p. 116. 163.
 Ülő hely. Sessibulum. M. A.
 Ülő helyéből sem kellett föl. Ne assur-
 gere quidem dignatus.
 Ülő műves. Sedentarius. M. A.
 Ülő tik. Matrix. M. A.
 Ülő-vas. Incus. Faludi, N. E. p. 105.
 Ülő-vas' tökéje. Acmotheton, incudis
 subex, truncus, lignea basis, fulcrum
 incudis. PP. Ülő-törzsök.
 * Czigán-ülön költt praktika. Faludi,
 U. E. 1. R. p. 79.
 Elöl ülő. Praeses, praesidens. S. I.

Föl ülő. Föl ülőt fújnak. Pázm. Pred. p. 542.
 Hozzá ülő tanács. Assessor. M. A.
 Ki ülő gög. Faludi, N. E. p. 161.
 Le ülő. Conessor. M. A.
 Tik-ülő. Gallinarium.
 ÜLTET, ülteti. Sedere facit. it. Plantat, serit. M. A.
 Által ülteti. Transplantat, transcrit. S. I.
 Be ülteti. Implantat, inserit. S. I.
 El ülteti. Transplantat, transfert, transponit, transerit. S. I.
 Föl ülteti. Imponit sedi superiori. it. Incitat. M. A. PP.
 Ki ülteti.
 Le ülteti. Facit considerare. M. A.
 Le ülteti tisztességesen. Sessum deducit. PP.
 Meg ülteti a' tyúkot. Gallinae ova supponit ad incubandum.
 Reá ülteti. Facit assidere.
 Ültetetlen. Insativus. M. A.
 Ültetés. Plantatio. it. Sessionis jussio.
 Szülő-ültetés. Plantatio vineae.
 Ültetmény. Planta. Sz. D.
 Ültetményes. Plantarius. Sz. D.
 Ültetményes kert. Hortus olerum. Sz. D.
 Ültetményez (mint Veteményez): Olera implantat. Sz. D.
 Ültető. Plantator, sator. S. I.
 Ültetett. Plantatus.
 Új ültetett szőlő. Vitiarium, novellatum. PP.
 Ültetvény. Planta v. brassicae planta tractitia. S. I.
 Ültetvény-ágy. Areola plantaria. S. I.
 Ültetvényes. Plantarium, seminarium. S. I.

ÜLL.

ÜLL, ülli. Feriatur, festum celebrat. Fekete vasárnapot üll husvét' napján is. km.
 Meg ülli. Servat festum.
 Ünnepet üll. Feriatur, festum diem celebrat. M. A.
 ÜLLE fülle nép. R. Colluvies, faex populi. Heltai M. Kronika 2. Dar. p. 75.
 Hitvány alá való gyülevész nép. S. I.
 ÜLLET. Solemnia. Gala. Feyerlichkeit. S. I.
 Ülleti. Solemnis.
 Ülleti ruha. Vestis splendidior. Galakleid. S. I.
 ÜLLÉS. Feriatio, festi celebratio.
 Üllés. Sz. P. Kis Kunságban.
 Kis üllés. Telek Pest Vben.
 ÜLLŐ. Ferians, festum celebrans.
 Üllő. F. Pest Vben.
 Üllő füllő. Vulgivagus, erro. M. A.
 Üllő nap. (Üllnap, üllnep, ünnep, innep). Dies festus. Sz. D. Lásd alább „ÜNNEP“
 Üllő ünnepek. Dies festi, solemnes.

ÜMÖG.

ÜMÖG (Ümeg, ümg, üng, ing). Indusium. M. A.
 Felső ing. Amictorium. NC. p. 447.
 Gyolcs ümög. Indusium e sindone.
 Pánczél-ümeg. Ephestris. NC. p. 449.
 ÜMGÖT (ümgöt) vett magára.

ÜN.

ÜN.
 ÜNÖG. Békaként hangzik az orrából. Sz. D.
 ÜNSÉG. R. Calamitas, aerumna. Sylv.

ÜNNEP.

ÜNNEP. Festum, feriae. M. A. Pap hagyja az ünnepet, de maga meg nem tartja. km.
 Ünnepe' esti. Vigilia. S. I.
 Ünnepe-nap. Dies festus. M. A.
 Ünnepe-szegés (v. törés). Festi profanatio. Pázm. Kal. p. 506. Pred. p. 1019.
 Ünnepe-szegő (ünnepe-törő). Festi violator, profanator. Csuzi, Sip. p. 103.
 Innepe-szentelés. Pázm. Pred. p. 821.
 * Sátoros ünnepe. Scenopegia. Pázm. Kal. 902.
 Trombitás ünnepe. Pázm. I. c.
 ÜNNEPE. Ejus festum. A' röst embernek sok ünnepe van. km.
 Tisztulás' ünnepe. Festum purificationis. Pázm. Kal. p. 902.
 ÜNNEPEL, ünnepeleli, ünnepeleli. Feriatur. M. A.
 Ünnepele. Feriatio. S. I.
 Ünnepele. Feriatus. M. A.
 Ünnepele ruha. Nem mind kevély az, a' ki ünnepele ruhát tart. km.
 ÜNNEPES. Habens festum.
 Ünnepes szentek. Sancti quorum festa celebramus. Pázm. Pred. p. 1221.
 ÜNNEPEL. Festus. M. A.

ÜRMÉNY.

ÜRMÉNY. MV. Nyitra Vben. Nomen detortum ex ÜR-MENY, quod ex sigillo illustris familiae Ürményianae apparet.

ÜRÖM.

ÜRÖM. Absynthium. M. A. Öröm, öröm csak egy betűben különböznek. km.
 Üröm. F. Pest Vben.
 Üröm-tapló. Fomes ex artemisia paratus. S. K.
 * Bárány-üröm. Artemisia pontica. Csapó. p. 299.
 Fejér üröm. idem.
 Fekete üröm. Artemisia vulgaris. Csapó, p. 300.
 ÜRMÖS. Absynthiatus. M. A.
 Ürmös. E. F. Felső Fejér Vben.
 Ürmös bor. Absynthites. M. A.
 Ürmösíti. Absynthio condit.
 Ürmösítetett. Absynthiatus. M. A.
 ÜRMÖZ, ürmözi. Absynthio condit.
 Ürmöztetett. Absynthiatus. M. A.

ÜST.

ÜST. Ahenum. M. A. CM. Káldi, 5. Esdr. 1. 12.
 Üst-csináló. Faber ahenarius. M. A.
 Üst-gyártó. Faber ahenarius, caldarius. PP.
 Üst' horga, mellybe az üstöt akasztják a' tűz fölött. Hama. PP.

Üst' süvege, födele, kupakja. Alembicum. Lombik. S. I.
 ÜSTI. Variiegatus, versicolor. PP.
 ÜSTÖLLÉST. Statim, illico. S. I. Sz. D.
 ÜSTÖS. Ahenarius. S. I.

ÜST.

ÜST. R. Argentum. Lásd „EZÜST“
 ÜSTÖS. Argentosus. S. I.

ÜSTÖK.

ÜSTÖK. Caesaries, coma, capronae, antiae. M. A.
 Üstök-nyomatató. Capillare. PP.
 Üstök-szuj a' lószerszámban.
 Üstök-vonás. Vellicatio comae v. lucta, decertatio. S. I. Egy nyakon-csapásból üstök-vonás történik. km.
 ÜSTÖKBE köti haját. Sz. D.
 ÜSTÖKE. Ejus caesaries.
 Üstökébe kap. In capillis ejus involat. Nehéz a' kopasznak üstökébe kapni. km.
 Üstökén kapja. Faludi, N. U.
 ÜSTÖKÖL, üstököli. Comam vellit. S. I.
 Meg üstökölték. Sz. D.
 ÜSTÖKÖN fogja. A' szerencsét üstökön kell fogni. km.
 ÜSTÖKÖS. Comatus, caesareatus. M. A.
 Üstökös atyáink, őseink. Sz. D.
 Üstökös csillag. Cometa, cometes, stella criuuta. M. A.
 Üstökös futosó csillag. Acontiae. M. A.
 Üstököske. Comatulus. M. A.
 ÜSTÖKÖT húz. Disceptat. Sz. D.
 Üstököt von valami dolog fölött. idem. Sz. D.
 ÜSTÖKÖZ, üstöközi. Crines vellicat. M. A. Pázm. Pred. p. 230.
 Meg üstöközi.
 ÜSTÖKTELEN. Incomatus. M. A. L.

ÜSZ.

ÜSZ.
 ÜSZKE. Vítula. Ünő-borjú. S. I.
 ÜSZKÖLLŐ. Járom-pálcza v. járom-szuj. Sz. D.
 ÜSZKÖTÖL, üszkötöli. Incitat, stimulat. Sz. D.
 ÜSZÖG. Torris, titio. CM. M. A. Üredo, rubigo.
 Üszög. Sz. P. Baranya Vben.
 Égő üszög. Torris. NC. p. 405.
 Üszöge. Ejus torris, titio v. uredo, rubigo. Még üszögében vagyon a' munkám. Sz. D.
 Üszögös. Uredine correptus.
 Üszögös búza. Kevés jó válik az üszögös búzából. km.
 Üszögös fa. Sz. D.
 Üszögös gabona. Sz. D.
 Üszögös konkoly. Lolium. M. A.
 Üszögös Szent Péter.
 ÜSZÜ. Bucula, juvenca, vitula. CM. M. A.
 Üszü-borjú. idem.

ÜT.

ÜT, üti. Cudit, quatit, tangit, percutit, ferit, tundit. M. A. Addig üsd a' vasat, míg tüzes. km.

Agyon üti. Mactat.
 Által üti. Figit, transadigit, configit. M. A.
 Bé üti. Incutit. M. A.
 Be ütött neki a' szerencse. Fortunatus est redditus.
 Be ütötte a' hordó' fenekét.
 Belé üti. Incutit. M. A.
 Belé ütötte a' kést.
 Bottal üti nyomát.
 Dobra üti. Evulgat.
 El üt. Dissidet, abludit.
 El ütött elejétől. Discessit a majoribus. S. I.
 El ütött a' fajától. Degeneravit. S. I.
 El üti. Decutit. M. A.
 A' tromfot tromffal szokták el ütni.
 El ütötték a' kezéről.
 Föl üt. Paciscitur.
 Föl ütött vele. Meg alkudott vele.
 Föl üti.
 Föl ütötte a' nyavalya.
 Föl ütötte az orrát. Meg nehezeltt.
 Föl ütötte az Egri nevet — a' Laczi' konyháját.
 Föl üti. Aequivalet.
 Hozzá üt. Ictu impetit.
 Hozzá üti. Allidit. M. A.
 Ki üt. Erumpit.
 Ki ütött a' háború. Bellum crupit, exarsit.
 A' halál' háza is ki ütött rajta. km.
 Jól ütött ki a' dolog. Bene cessit.
 Tüzet üt ki. Excudit ignem.
 Ki üti. Elidit, excutit. M. A.
 Ki ütötte a' laptát.
 Ki ütötte sarkából.
 A' forró must ki ütötte a' hordó' fenekét.
 Kezet üt. Meg alkuszik.
 Le üt. Decutit.
 Le ütött a' mennykő. Decussit fulmen.
 Le üti. Decutit, pangit, defigit. M. A.
 Le üti a' lakatot. Seram amovet. PP.
 Le üti a' tekét. Trunculos dejicit. PP.
 Le ütötték a' szarvát. Humiliatus est.
 Le ütötte a' fejét. Vultum demisit.
 Egy csapással le ütötte. Uno ictu decussit.
 Meg üti. Percutit.
 Meg üti a' mértéket. Adaequat mensuram.
 Igen meg ütötte az inát. Pórul jártt.
 Reá üt. Adoritur, invadit. M. A.
 Reá üti. Imprimat, infligit.
 Reá üti a' pöcsétet, billyeget.
 Öszve üti. Concutit.
 Öszve ütötték ellenem a' fejeket.
 Sulyot üt. A' bótot ha meg aranyozzák is, sulyot üt. km.
 Tökkel ütötték a' fejét. Stupidus.
 Tüzet üt. Ignem elicit, excutit.
 Viszsa üti. Repercutit. M. A.
 Viszsa üti a' laptát. Retorquet, repellit pilam. PP.
 ÜTET. R. Ictus, plaga. S. I.
 ÜTETLEN. Intactus, non percussus. Pázm. Pred. p. 244. 273.
 ÜTÉS. Plaga, ictus, percussio. M. A.
 Agyon ütés. Mactatio.
 Be ütés. Incussio, irruptio. M. A.
 Eb-ütés. Vagyon módja benne, mint Antalnak az eb-ütésben. km.

Guta-ütés. Apoplexia. S. K.
 Ki ütés. Elisio, excussio it. Excursio, eruptio. M. A.
 Le ütés. Decussus. M. A.
 Mennykő-ütés. Ictus fulminis.
 Nyakon ütés. Beniczki, p. 262.
 Olaj-ütés. Expressio olei.
 Patkó-föl-ütés. Soleatio.
 Szél-ütés. Paralysis.
 Viszsa ütés. Repercussio, repercutus. M. A.
 Vak ütés. Contusio. Sz. D.
 ÜTKÖZIK. Offendit, impingit, congregitur. M. A. PP.
 Belé ütközik. Impingit, incurrit, offendit. M. A.
 Meg ütközik. Congreditur, confligit, offendit. M. A.
 Meg ütközik rajta. Offenditur.
 Szembe ütközik. In oculos ejus impingit.
 Ütközet. Conflictus. M. A.
 Ütközet-kő. Lapis offensionis. Pázm. Kal. p. 679.
 * Csata-rendü ütközet.
 Tengeri ütközet. Pugna navalis. S. K.
 Ütközés. Offendiculum. M. A.
 Meg ütközés. idem. PP.
 Ütköző vas. Pessuli fibula, repagulum vectis, obex. PP.
 Ütköztetés. Epist. Pázm. Tom. 1. p. 165.
 ÜTLEK. Vibex v. ictus, plaga, verber. S. I.
 Jó ütletek kapott.
 ÜTLIK. Impingit, offendit. S. I. Lásd „ÖTLIK“
 ÜTÖGET, ütögeti. Pulsat, pulsatur. M. A.
 Meg ütögeti.
 Ütögetés. Pulsatio, pulsus. M. A.
 ÜTÖTT. Percussus. M. A.
 Attyára ütött gyermek. Filius patri simillimus.
 Belé ütött. Incussus. M. A.
 Guta-ütött. Apoplecticus. S. K.
 Ina-ütött. Suffraginosus. S. K. In-pókos.
 Kaptára ütött. Formulibus aptatus. S. K.
 Rámára ütött. Normae aptatus. S. K.
 ÜTŐ. Percutiens, tundens, percussorius.
 El ütő fa. Simító fa, mérték-fa. Hostorium. S. I.
 Föl ütőt, le-vetőt játszik velünk a' szerencse. Faludi, T. E. p. 91.
 Olaj-ütő. Expressor olei.
 Ütődik. Impingit.
 Belém ütődött. Sz. D.
 Ütődik. idem.
 Ütője a' haragnak. Sz. D. Harang'szüve.
 ÜTTET, ütteti. Curat tundi.
 Olajt üttet len-magból. Sz. D.
 Reá ütteti a' billyeget. Curat stigmatizari.
 ÜTÜ. R. Malleus. Kalapács, pöröly. S. I.
 Ütves (üt-és, ütűes, ütves, ötvös). R.
 Faber, cusor, malleator. S. I. Lásd „ÖTVÖS“
 Arany-ütves. Aurifaber. S. I.
 Réz-ütves. Faber cuprarius. S. I.

ÜVEG.

ÜVEG. Vitrum, hyalus. M. A. Üveg által nyalat mézet. km. Reá szed.

Üveg-ablak. Specularium. M. A.
 Üveg-ablak-csináló. Specularius. M. A.
 Üveg-bánya. t. FF. és Puszták M. Országban.
 Üveg-bástya. Pázm. Kal. p. 172.
 Üveg-csizar. Tornator vitrarius. S. I.
 Üveg-csür. Glashütte. E. F. Fölső Fejér, és Kolos Vtkben, és Három szék Székében.
 Üveg-fősték. Encaustum.
 Üveg-főstés. Vitrorum variegatio. PP.
 Pictura vitraria. S. I.
 Üveg-főstő. Encaustes. PP.
 Üveg-fuvás. Fabricatio vitri, hyalurgica. S. I.
 Üveg-gyártás. idem. S. I.
 Üveg-gyártó. Vitriarius, hyalurgus. M. A.
 Üveg-gyöngöseség. Faludi, U. E. 2. R. p. 155.
 Üveg-ház. Hybernaculum vegetabilium. S. I.
 Üveg-kő. Fluor vitri. S. I.
 Üveg-metsző kő. Smyris. PP.
 Üveg-műhely. Officina fenestrarii. S. I.
 Üveg-művek. Vasa vitrea, vitreamina. S. I.
 Üveg-műves. Fenestrarius, vitrarius. Pázm. Pred. p. 621.
 Üveg-óra. Clepsydra. M. A.
 Üveg-palaczk. Ampulla vitrea, laguncula. PP.
 Üveg-pohár. Calix vitreus. M. A.
 Üveg-szék. Hyalotheca, scrinium vitrorum. S. I.
 Üveg-társ. Combibo, compotor. S. I.
 * Ecetes üveg. Lagena acetaria. S. K.
 Gyújtó üveg. Vitrum ustorium. S. K.
 Kotyogós üveg. Bombilius, guttus. S. K.
 Köppöly-üveg. Káldi, Innepn. Pred. p. 184.
 Kristály-üveg. Faludi, N. E. p. 175.
 Metszett üveg. Tornatum vitrum. S. K.
 Nagyító üveg. Microscopium. S. K.
 Téntás üveg. Lagena atramenti. S. K.
 Tükör-üveg. Vitrum speculari.
 ÜVEGBŐL való. Vitreus. M. A.
 ÜVEGE. Ejus vitrum.
 ÜVEGES. Vitriarius. PP.
 ÜVEGET fuj. Flatu figurat vitrum. S. I.
 ÜVEGEZI a' sár-müvet. Figlinum opus encausto pingit. S. I.

ÜVÖLT.

ÜVÖLT. Clamat, proclamat, vociferatur. CM. M. A. Teli torokkal üvöltik, kiáltják. Zvonárics, 1. R. p. 931.
 ÜVÖLTÉS. Clamor, vociferatio, vociferatus. CM. M. A.
 Öszve üvöltés. Conclamatio. M. A.
 ÜVÖLTŐ. Clamator, vociferans. M. A.
 Öszve üvöltő. Conclamator. M. A.

ÜZEN.

ÜZEN, üzeni. Nunciat. Lásd „IZEN“
 ÜZENET. Nuncium, annunciatio. Káldi, 1. Joan. 1. 5. Lásd „IZENET“ 's a' t.

U.

Ű.

Ű. Suffixum qualitativum post vocales acutas, ut: Szemű, kezű, rendű etc. quae tamen solitarie non usurpantur, sed praecedente aliquo adjectivo, v. nomine, ut: Fél-szemű, bal-kezű, csata-rendű.

ÜGY.

ÜGY. Causa, negotium, res. M. A.
Ügy-baj. Labor, molestia, aerumna, colluctatio. S. I.
Ügy-folytató. Sz. D.
Ügy-fogó (mint Párt-fogó). Causidicus, advocatus v. patronus, defensor. S. I.
* Ür-ügy. Praetextus. M. A.
Szem-ügy. Observatio, contemplatio. S. I.
Szem-ügyre vette.
ÜGYE. Ejus negotium, caussa, labor. Kinek nem jó ügyé, azt ki ne főcsögje. Mala caussa silenda est. K.V. p. 288.
Ügye-fogyott. Miser, inops, derelictus. Faludi, E. M. p. 247.
Ügye-fogyottság. Miseria, inopia, egestas. S. I.
ÜGYEL. Curam rei habet. Reá ügyel. Hozzá lát, reá vigyáz. Sz. D.
ÜGYEKEZIK. Conatur. M. A. Lásd „IGYEKEZIK.“
Elő ügyekszik. Faludi, N. A. p. 72.
Ügyekezet. Conatus, nisus. Jó ügyekezettü. Jó iparkodó.
ÜGYES. Verus, justus, legitimus v. gravis, ponderosus, laboriosus v. potens, pollens, valens, v. aptus, habilis, v. activus. Faludi, N. A. p. 244.
Ügyes beszéd. Oratio nervosa. Sz. D.
Ügyes ember. Homo activus. Az ügyes ember le neveti az ügyetlent. km.
Ügyes hatalommal. Legitime. Faludi, T. É. p. 218.
Ügyes ura valaminek. Dominus verus, legitimus. S. I.
Ügyesség. Activitas.
ÜGYETLEN. Illegitimus v. levis v. pauper, inops, egenus, impotens v. ineptus, inactivus. Faludi, U. E. 3. R. p. 86.
Ügyetlenség. Levitas v. paupertas, egestas v. inactivitas. Faludi, N. A. p. 247.
Ügyetlennül. Leviter v. misere, calamitose, illegitime. Faludi, N. U. p. 185. T. É. p. 58.
ÜGYEZ, ügyezi.
Ügyezés. Epist. Pázm. Tom. I. p. 141.
ÜGYÉSZ. Causidicus, advocatus, patronus caussae. Prókátor. Sz. D. S. I.
Ügyész-vallás. Constitutio procuratoris. Tiszti Szótár. p. 45.
ÜGYGYEL. Cum labore. Ügygyel bajjal. Nagy ügygyel bajjal. Cum magno labore, cum magna difficultate, fatigio, molestia.

ÜGYIBE. Probe, decenter, congruenter. S. I.
Ügyibe eszik, ül, fog a' doleghoz: az az helyesen, módjával, annak kellete szerint. Sz. D.

ÜL.

ÜL. Suffixum verbale, et adverbiale post vocales acutas: ut Készül, szépül, kívül, belül.

ÜNŐ.

ÜNŐ. Bucula, juvenca, vitula, vacca. CM. M. A.
Ünő-borjú. Fialtal tehén. Sz. D.
Ünő-mező. E. F. Belső Szolnok Vben.
ÜNOI. Vaccinus. M. A.

ÜR.

ÜR. R. Cavum, vacuum, caverna, foramen. S. I.
Ür-bő. Sz. P. Pest Vben.
Ür-ügy. Praetextus. M. A. Üres ügy.
Ür-ügyével. Hoc praetextu, sub specie. M. A.
ÜRE. Spica cassa, inanis v. avena fatua. Szörös fekete zab. S. I. Hőle. Sz. D.
ÜREG. Cavus, vacuum, alveatus. M. A.
Üreg hely. Caverna. M. A. Hézag. Sz. D.
Üreges. Multicavus. CM.
Üreget, üregeti. Vacuat, evacuat. Faludi, N. U. p. 114. N. A. p. 101.
ÜRES. Vacans. it. Vacuus, inanis. M. A.
A' hol üres, ne keress. km.
Üres bél. Intestinum jejunum. S. I.
Üres bolt. Jár két följebb alább, mint a' görög az üres boltban. km.
Üres edény. Vas vacuum. Az üres edények inkább konognak. km.
Üres erszény. Marsupium vacuum. Kinek üres az erszénnye, üres a' szök-rénnye. km.
Üres hordó leg jobban hangzik. km.
Üres kamarának bolond a' gazd' aszszonyja. km. Hallottam Ságbon 1818. Jul. 13.
Üres kézzel. Vacuis manibus.
Üres malom. Silentium.
Üres szám. Zerus. S. K.
Üres szóval. Pázm. Pred. p. 1055.
Üres szökrény. Késő a' takarékoság, mikor üres a' szökrény. km.
Üres táska. Szemérmes koldusnak üres a' táskája. km.
Üres ügy. Ür-ügy. Praetextus. Faludi, N. E. p. 14.
Üres vár. Üres a' felső vár, nincs ott-honn a' gazda. km.
Üresedik. Vacuatur. Pázm. Pred. p. 866.
Ki üresedik. Evacuatur.
Meg üresedik. Pázm. Pred. p. 831.
Üresen. Vacue, inaniter. M. A.
Üresen hagyta.

Üresget, üresgeti. Identidem vacuat. Faludi, N. E. p. 4.
Üresit, üresíti. Vacuefacit, inanit. M. A.
Ki üresíti. Exinanit, evacuat. M. A. Pázm. Pred. p. 726.
Meg üresíti. Vacuat, evacuat, inanit. CM. M. A.
Üresítés. Vacuatio. M. A.
Ki üresítés. Exinanitio, evacuatio. M. A.
Meg üresítés. Evacuatio, inanitio. M. A.
Üresség. Inanitas, vacuitas. it. Otium. CM. M. A. Pázm. Pred. p. 923.
Üressége van. Vacat. M. A.
Nincs ürességem. Nem érek reá. Non mihi vacat.
Üresül. Vacuatur.
Meg üresül. Evacuatur. Káldi, 1. Cor. 13. 10.
ÜRGE. Cuniculus. M. A. PP. Citellus. S. I.
Két lyuka van, mint a' jó ürgének. km.
Üрге-fü. Laurix. M. A. PP.
Üрге-hegy. Szőlő-kert Nagy Szombatnál. Káldi, Innepn. Pred. p. 454.
Üрге-lyuk. Pázm. Kal. p. 731.
Üрге-major. Major Posony Vben.
Özvegy üрге. Pázm. Kal. p. 515. „Csak magoknak vannak, mint az özvegy ürgék.“
ÜRGETEG (mint Föregteg). F. Bihar Vben.
ÜRÍT, üríti. Evacuatur, inanit. M. A.
Ki üríti. Deplet. PP.
Ürítget, ürítgeti. Scusim evacuat. Sz. D.
ÜRK. Kötél' feje „A' vitorlák' rudjait, a' kötelek' ürkeit, és esigájit, az ar-boczfákknak koszorújit, hol látszatos füstékekkel, hol ezüsttel, hol arannyal borították“ Faludi, T. É. p. 49. 50.
ÜRÖG. F. Nyitra Vben.
Ürög (Magyar, német). FF. Baranya Vben.
Ürögd (Kis, nagy). FF. Bihar Vben.
ÜRÖG (ige). Versatur, volvitur, movetur. S. I. Lásd „IREG.“
Ürög forog. S. I.
ÜRÜ. Aries castratus.
Ürü-töklő. Anniculus aries castratus.
ÜRÜL. Vacuatur, inanitur. Sz. D. S. I.
Ki ürül. Evacuatur. Csuzi, Tromb. p. 475. Faludi, U. E. 1. R. p. 19.
Meg ürül. idem.
Ürülés. Vacuatio, vacuitas. M. A.

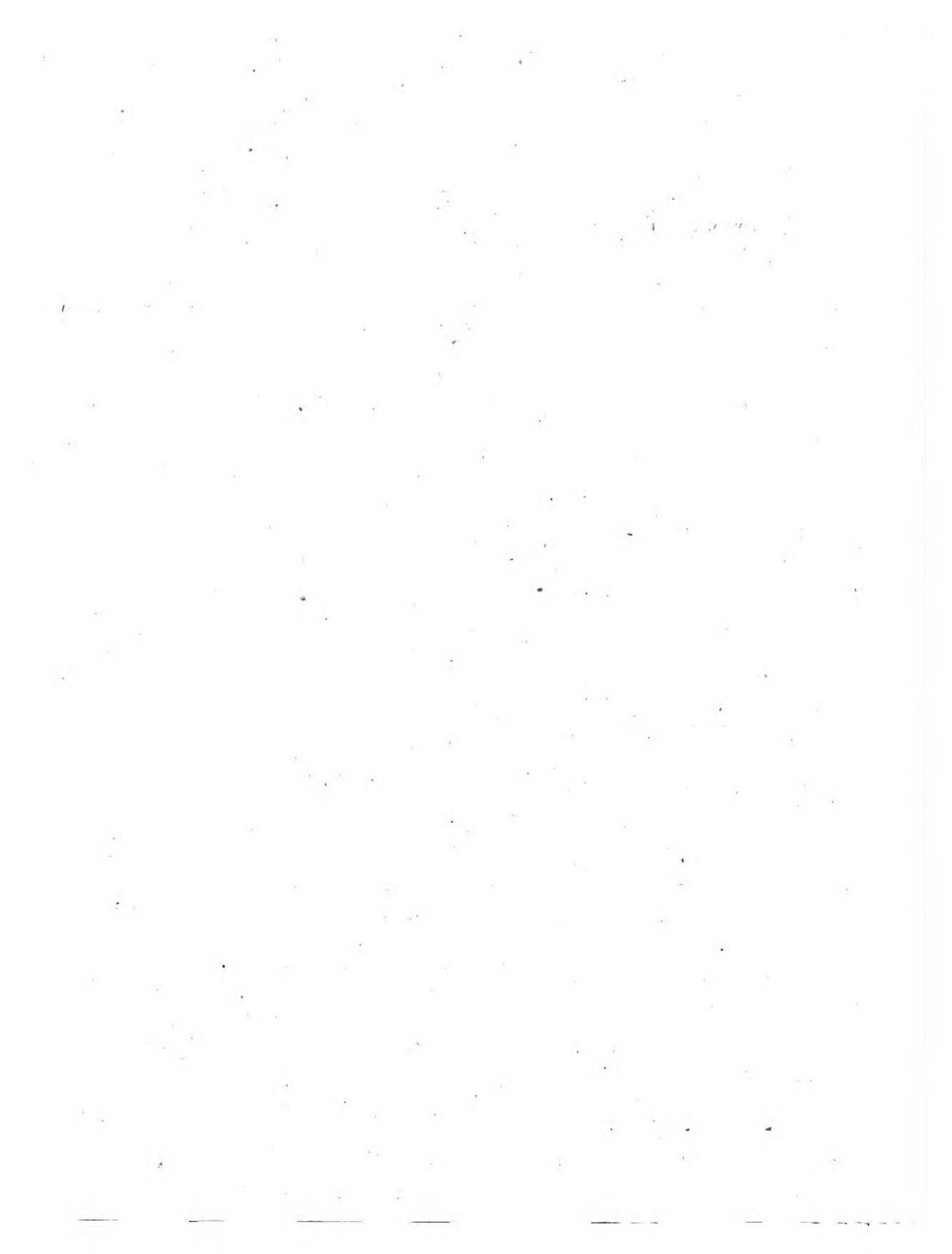
ŰZ (név).

ŰZ (név). R. Sapor. Lásd „ÍZ“.
ŰZE. Ejus sapor.
Sem űze, sem büze. Insuper, insul-sus. S. I.
ŰZÖL, űzöli. Szagolja. Sz. D.
Meg űzöli a' világot. Sz. D.

ŰZ (ige).

ŰZ, űzi. Fugat, pellit, arcet, perse-quitur. M. A.
Űzi a' mester-ségét. Folytatja a' mester-ségét. Artem suam exercet.

Be úzi. Impellit. M. A. El úzi. Abigit, abaracet, depellit, aspellit, dispescit. M. A. item Relegat. Előbb úzi. Praeteragit, propellit. M. A. Ki úzi. Expellit. M. A. Pázm. Pred. p. 1270. Le úzi. Depellit. M. A. Meg úzi. Persequitur, propellit. M. A. Széljel úzi. Dispellit. PP. Viszsa úzi. Repellit, retroagit. M. A. ÜZDÖGEL, üzdögeli. Agitat. Sz. D. S. I. El üzdögeli. Propulsat. M. A. ÜZEKEDIK a' tehén.	Üzekedés. Üzekedő tehén. A' hol üzekedő tehén nincs, nem megy oda a' bika. km. ÜZETLEN. Non pulsus, non fugatus. Üzetlen is el megy. Sz. D. ÜZÉS. Pulsio, persecutio. PP. Boszu-üzés. Pázm. Pred. p. 508. Kal. p. 70. El üzés. Propulsio, propulsatio, depulsio, abactus. M. A. Ellenség-üzés. Persecutio hostis. Ki üzés. Expulsio. M. A. Mesterség-üzés. Prosecutio artis.	Viszsa üzés. Repulsus, repulsio. M. A. ÜZÖGET, üzögeti. Agitat. Sz. D. S. I. Ki üzögeti. Expulsat. M. A. ÜZÖ. Pellens, persequens, prosequens. El üzö. Depulsor, propulsator, abactor. M. A. Ki üzö. Expulsor. M. A. Üzöbe veszi. Persequitur, insequitur. S. I. Üzöbe vette a' szerencse. km. ÜZTÖN úzi. Identidem persequitur. Faeludi, N. U. p. 95. N. E. p. 115. 179.

M u t a t ó

(V-ből.)

VA.

V_A.
VACZ, vaczal, vaczkor, vaczkalódik, vaczog, vaczok.
VACS, vacsár, vacsog, vacsora.
VAD, vada, vadacs, vadad, vadamas, vadas, vadász, vadé, vadi, vadít, vadnál, vadon, vadony, vadós, vadóc, vadóka, vadra, vadság, vadul.
VAGY (mellyék-ige).
VAGY (név). vágyok, vagyom, vagyon.
VAH, vahákol, vahor.
VAJ, vaja, vajal, vajas, vajat, vajatlan, vajaz, vaján, vajjal, vajola, vajon, vajta.
VAJ (mellyék-név), vajudik, vajuszik, vajódik.
VAJDA, vajdácska, vajdája, vajdaság.
VAJK, vajka.
VAK, vakar, vakít, vakjában, vaklandos, vaklok, vaklyás, vakog, vakol, vakolya, vakon, vakonya, vakos, vakot, vakra, vakság, vaksi, vaktában, vakul.
VAL.
VALA, valaha, valahány, valahogy, valahol, valahon, valahová, valaki, valamelly, valami, valamеддig, valamennyi, valamerre, valamint.
VALK, valkány, valkász, valkó.
VALL, valla, vallár, vallat, vallatlan, vallás, vallott, valló, vallva, vallyon.
VALOG, valoga.
VALÓ, valóba, valóban, valódi, valója, valós, valóság, valótlán, valóvá, valóz.
VALPÓ.
VAN.
VANY, vanyar, vanyiga, vanyola.
VAR, vara, varacs, varad, varangy, varas, varaszó, varazik, varázs, vargánya, varju, varoncz, varsa.
VARCZ, varczog.
VARR, varratlan, varrás, vardogal, varrogat, varga, vargony, varromány, varrott, varró.
VARTY, vartyog.
VAS, vasa, vasad, vasal, vasand, vasas, vasat, vasatlan, vasaz, vasban, vashoz, vasi, vask, vason, vasra, vas-tag, vasú.
VASZ, vaszar, vaszka, vaszoly, vaszora, vasztély.
VAT, vata, vatarász, vataléj.

VÁ.

VÁ.
VÁ CZ, vácza, váczi.
VÁ D, váda, vádol, vádos.
VÁ G (név).
VÁ G (ige), vágat, vágatlan, vágány, vágás, vágcsál, vagdal, vágdogál, vágító, vágni, vágott, vágovány. vágó, vágva.
VÁ GY, vágyakodik, vágyakozik, vágyalkodik, vágyás, vágyó.
VÁ J, vájat, vájás, vájdogál, vájicskál, vájható, vájkál, vájogal, vájol, vájott, vájó.
VÁ Lik, vál, válad, válal, válasz, válás, válesa, válhatik, válczka, váll, válogat, váló, vált, válttt, válu, válva.
VÁ LY, vályog.
VÁ M, váma, vámatlan, vámol, vámon, vámos, vámot, vámoz.
VÁ NC S, vánc sod.
VÁ ND OR, vándorol, vándorúl.
VÁ NK OS, vánkoska, vánkosos.
VÁ NS ZOR, vánszorodik, vánszorog.
VÁ NY.
VÁ NY, ványa, ványol.
VÁ PA, vápája, vápás.
VÁ R, vára, várad, várbeli, várcza, várd, vári, várkony, várnai, várok, várong, város.
VÁ R (ige), várakodik, várakozik, várandó, váratlan, várás, várj, váró, várta, vártat, várttt, várton.
VÁ S Á R, vásárban, vásárd, vásári, vásárja, vásárkor, vásárol, vásáron, vásáros, vásárra, vásárt.
VÁ Sik, vásás, vásít, váslal, vásnok, vásodkodik, vásol, vásony, vásott, vásott, vás-ton.
VÁ SU.
VÁ SZ, vászka, vászon.
VÁ T, váti.
VÁ TY, vátyon.
VÁ Z.

VE.

VE.
VECZ, vecze, veczel, veczke.
VECS, vecse, vecseklő.
VECSERNYE, vecsornyé.
VEGY, vegyes, vegyít, vegyül.
VEH, vehécz.
VEHEM, vemhe, vemhezik, vemhes.
VEJ, vejk, vejim, vejt.

VEKSZEL.

VEL, vele, veleg, velem, veles, velezd, velő.
VELENCZE, velenczei, velenczések.
VELESZTA.
VELIN.
VELLA.
VENCZISZLÓ.
VENCS, vencesellő.
VENDEL.
VENDÉG, vendége, vendégel, vendéges, vendéggé, vendégi, vendégség.
VENEREK.
VENTE.
VENY, venye, venyicze, venyike, venyim.
VER, verbőcz, verdik, vereget, verekedik, vereknye, vereség, veret, veretlen, verés, vergődik, verhődik, verhüdik, veriut, verő, verseg, vertt, verve, verzár.
VERBUNG, verbungol, verbungos.
VERÉB, verebe, verebély, verebes.
VEREM, verme, vermel, vermet.
VERFÖLYE, verfölyés, verfölyét.
VERNYIKE.
VERS, verse, versel, versok, versen, versenként, versez, verssel.
VESE, vesék, veselény, vesény.
VESLING.
VESPERNA.
VESZ, vedd, veddegel, veendő, vehet, venni, vett, vevés, vevő, vét, vétel, vétlen, vén, véve, vévén.
VET, vetegget, vetekedik, vetem, vetemény, vetendő, veter, vetetlen, vetett, vetél, vetény, vetés, vethető, vetkezik, vetni, vető, vettet, vetve.
VEZ, vezekény, vezet, vezéud, vezér.

VÉ.

VÉ.
VÉ CZ, véczér, véczke.
VÉ CS, vécese.
VÉ D, védelem, védeny, védett, védés, védő, védség.
VÉ G, végbe, végben, végbéli, vége, végged, végek, véges, véget, végetlen, végett, végez, véghetetlen, véghez, végi, végig, végles, végre, végség, végső, végtelen, végtére, végtől, végzi.
VÉ K, véka, vékony.
VÉ KE, vékény.

VÉL, vélekedik, vélemény, véletlen, véls, vélhet, vélt, véltve.
VÉM, vémeny.
VÉN, vénhedik, vénheszik, vénhüszik, véni, vénit, vénség, vénuil.
VÉNUS.
VÉNY.
VÉP, vépik.
VÉR, vérbe, vérben, vércze, vércse, vérd, vére, vérem, véren, vérengsz, véres, véretlen, vérez, vérhüdik, vérig, vérmes, vérre, vérrel, vérré, vérség, vértelen, vérü, vérzik.
VÉRT, vértés.
VÉS, vésegegel, vése, vésedék, véseget, vésemény, vésett, vézés, véskél, véso, vésvé.
VÉSZ (név), véseze, vészes.
VÉSZ (ige), veszedelem, veszejt, veszekedik, veszekszik, veszele, veszendék, veszendő, veszetlen, veszett, veszély, veszés, veszít, veszkény, veszködik, veszni, vesző, veszsz, veszszo, veszti.
VÉSZKÁ.
VÉT, vétek, véter, vétetlen, vétett, vétés, vétő, vétség, vétten, vétve.
VÉZ, véza, véznya.

VI.

VIASZ, viaszi, viaszka, viaszol, viaszos, viaszoz, viaszszal.
VICZA.
VICZE, viczéje.
VICZEK.
VICZK, viczkándozik, viczkos.
VICS, vicsa, vicsasan, vicsog, vicsor.
VID, vida, vidaly, vidám, vidék, vidit, vidoncz, vidor, vidul.
VID.
VIDRA.
VIGY, vigygyan, vigyog, vigyor.
VIH, vihog.
VIK, vikog.
VIKI.

VILÁG, világa, világból, világért, világi, világig, világít, világodik, világlík, világon, világos, világot, világozik, világra, világtalan.
VILL, villám, villány, villog, villong.
VILLA.
VILMÁNY.
VIN, vinár, vinos.
VINCZ, vincza, vinczáróz, vinczos.
VINCZE.
VINCZELLÉR, vinczellérség.
VINDÖLY.
VINNY, vinnyog.
VINNYE, vinnyéje.
VIOLA, violás.
VIPERA.
VIR, virág, virdít, virgás, virgáz, virgoncz, virgyina, virics, virit, virnyikol.
VIRR, virrad, virraszt, virrog, virrogat, virrong.
VIS, visa, visit, visk, visnyó, visonta, visó, vist.
VIS, visel, visnye.
VIZS, vizsa, vizgál, vizsla, vizslat.
VISZ, viddegel, viendő, vihet, viszket, visznek, vitel, vitlen, vívés, vívő.
VISZ (név), visza, vizsák, vizsál, vizsoly, vizson, vizsos, vizszo.
VISZLÓ.
VITÁLIS.
VITENYE, vitenyéd.
VITY, vitya, vityilló.
VIZA.

VÍ.

VÍ, viadal, viadalom, viaskodik, vihatatlan, viódik, vit, víta, vitat, vitéz, vitka, vitla, vitorla, vitorág, vívás, vívhatatlan, vívő.
VÍG, vígabb, vígad, vígadalom, vígaság, vígaszik, vígatlan, vígság.
VÍGYÁZ, vígyázat, vígyázatlan, vígyázás, vígyázgat, vígyázó, vígyázatlan, vígyázva, vígyázván, vígyázz.

VÍZ, vízbe, vízbéli, vízben, víze, vízell, vízen, vízenyő, vízes, vízet, vízetlen, vízez, vízi, vízig, vízre, vízzel, vízzé.

VL.

VLÁD.

VO.

VOJTA.

VON, vonag, vonakodik, vonat, vonás, vond, vonékony, vonit, vonint, vonog, vonott, vonó, vonsz, vontat, vontt, vonul, vonva, vonyarcz, vonz.
VORCZ, vorczog.
VOTIZÁL.

VÓ.

VÓLNA.

VÓLT, voltta, volttra, voltttá.

VŐ.

VŐCZ, vöczkőnd.

VŐCS, vőcsök.

VŐLCS, vőlcsé.

VŐNÖCZ, vönöczk.

VÖR, vörceg, vörheny, vörnyeges, vörös, vörs, vörü.
VÖRFÖLYE.
VÖRSÖNG.
VÖRZSE.

VŐ.

VŐ, veje.

VOLGY, völgye, völgyel, völgyes, völgyi, völgyeség.

VR.

VRÁSZLÓ.

VU.

VULKA, vulkány.

V.

VA.

VA.

V A. Suffixum supini post vocales obtusas: ut Mondva, attól meg válvá, tárva, nyitva.

VACZ.

VACZ.

VACZAL (Pokol-). E. F. Hunyad Vben.

VACZKOR. Pyrum sylvestre. PP. Válogatás medvének a' vaczkor is jól esik. km. Dugonics scribit „Vadzkor“ km. 1. R. p. 155. at p. 170 ht. „Vaczkor“.

Vaczkor-fa. Sz. D.

VACZKALÓDÍK. Fészkelődik. Sz. D. S. I. Ki vaczkalódik. S. I.

VACZOG. Dentibus crepat, strepit. Úgy fázik, hogy a' foga is vaczog bele. Dug. km. 1. R. p. 206.

A' hidegtől szinte vaczogott a' foga. Sz. D.

VACZOK. Ágy, alom, ágybeli. Sz. D. Vidd ki a' vaczkodat — A' vaczkát czipeli, hordja — Ki vaczkolódik: ki bújjik az ágyból. Sz. D.

VACS.

VACS. Sz. P. Pest Vben.

VACSÁR.

Vacsárcsi. E. F. Csík Székében.

VACSOG. Sivva kiált. Ne vacsojg — Ne vacsojtasd a' gyermeket. Sz. D.

VACSORA. Coena. M. A. Szegény ebéd, mellynek vacsorája nincsen. km.

Vacsora fölött. Sub coena.

Vacsora-leső. Coenipeta. NC. p. 399.

Vacsora-tájban. Circa coenam.

Vacsora-vesztő. Lepke.

Jó vacsora — a' melly szolgálja el felejt ebédet enni, meg érdemli a' jó vacsorát. km.

Vacsorálék. Coenat. M. A. Káldi, Apoc. 3. 20.

Vacsorálás. Coenatio. M. A.

Vacsoráldogal. Coenitat. M. A.

Vacsoráldogáló. Coenitans. M. A.

Vacsorálatlan. Incoenatus, incoenis. M. A.

Vacsorálhatnám. Coenaturio. M. A.

Vacsoráló. Coenans, coenatorius. M. A.

Vacsoráló ház. Coenaculum. Káldi, Judic. 3. 20. Csuzi, Tromb. p. 420.

Vacsoráló hely. Coenatio, coenaculum.

M. A.

Vacsorátlan. Incoenis. M. A.

VAD.

VAD. Efferus, ferox, ferus, sylvestris, item. Bellua, bestia, fera. M. A. A' szelid gyümölcs is vad, míg meg nem érik. km.

Vad alma. Malum sylvestre, arbutum. M. A.

Vad alma-fa. Arbutus, unedo, camaros. M. A.

Vad állat. Fera. S. I.

Vad barom. Fera bestia. Faludi, U. E. 5. R. p. 49.

Vad bika. Bos sylvestris, urus. M. A.

Vad bor. Vinum acerbum, austerum. S. I.

Vad borsó. Cicer sylvestris, cicercula. M. A.

Vad búza. Lolium temulentum. S. I.

Vad deákság. Latinitas barbara. S. I.

Vad disznó. Aper. PP.

Vad disznó' tőrás. Aprugni rostri notae. PP.

Vad ember. Satyrus. M. A. it. Homo ferus, incultus, impolitus, naturae filius. S. I.

Vad erkölcs. Mores inculti, barbari, inhumani. Faludi, E. M. p. 247.

Vad erkölcsü. Incultus, barbarus, impolitus, illiberalis. S. I.

Vad fa. Arbor sylvestris. PP. Vad fától nem lehet jó gyümölcsöt várni. km.

Vad-fek-hely. Lustrum. S. I.

Vad fenyő. Pinaster. CM.

Vad fog-hagyma. Allium ursinum. PP. Asphodelus. NC. p. 27.

Vad füge. Caprificus, sycomorom. M. A.

Vad füge-fa. Caprificus. M. A.

Vad fű. Pázm. Pred. p. 26.

Vad galamb. Palumbes. M. A.

Vad gesztenye. Hippocastanum, esculus. S. I.

Vad gyömbér. Zedoaria. S. I.

Vad gyümölcs. Fructus sylvestris, arbuteus. S. I.

Vad hagyma. Bulbus, bulbine. M. A.

Vad-hajtás. Pulsio ferarum versus venatores. S. I.

Vad hely. Locus desertus, horridus, incultus. S. I.

Vad-hús. Ferina. it. Gangraena, anthrax. M. A.

Vad-hús-pástétom. Artocreas ex ferina. PP.

Vad jéh. Ovis amhon. S. I.

Vad kakas. Urogallus, tetrao. S. I.

Vad kan. Aper. M. A. Dulfül magában, mint a' vad kan. km.

Vad katáng. Cichorium, cichotea. M. A.

Vad kecske. Caprea, dorcas, ibex, rupicapra. M. A.

Vad kender. Alyssum. M. A. Föl nyöl, mint a' vad kender. km.

Vad-kert. Vivarium, theriotrophium. CM. M. A.

Vad-kert. MV. Nógrád Vben. F. Pest Vben.

Vad kos. Capricornus, ibex. M. A.

Vad köles. Panicum sylvestre. M. A.

Vad kölyök. Hinnulus. M. A.

Vad kömény. Seselis. M. A. Carvum. PP.

Vad körtvély. Pyrum sylvestre. Válogat benne, mind a' vad körtvélyben. km.

Vad körtvély-fa. Pyraester. S. I.

Vad köröm.

Vad körös-fa. Ornus. S. I.

Vad-legelő. Csillag' neme. Vajda, 1. K. p. 606.

Vad len. Urinalis. M. A.

Vad len-fű. Linaria. S. I.

Vad lencse. Ervum, aphaca. M. A.

Vad lendek. Oxylapatum. M. A.

Vad ló. Equiferus. M. A.

Vad-les. Insidiae feris positae. S. I.

Vad lúd. Anser ferus. Bolyognak, mint a' vad ludak. km.

Vad macska. Felis sylvestris.

Vad madár. A' vad madár is meg szokja a' kalitkát. km. Dug. 2. R. p. 298.

Vad mák. Papaver erraticum. PP. Pipacs. S. I.

Vad málna. Alcea, althaea. M. A.

Vad marha. Pecus ferum.

Vad marha-tanító. Mansvetarius. PP.

Vad meggy. Camaecerasus. M. A.

Vad menyét. Viverra. M. A.

Vad méhek. Erdei szabad méhek. S. I.

Vad ménta. Mentastrum. M. A.

Vad méz. Mel sylvestre. Pázm. Pred. p. 22.

Vad méz-fű. Oreoselinum. M. A.

Vad mustár. Rapistrum. PP.

Vad olaj. Oleum oleatri. M. A.

Vad olaj-fa. Oleaster. M. A.

Vad ország. Regio barbara. Faludi, N. U. p. 119.

Vad paszomány. Szörből való tarka paszomány a' liberiára. S. I.

Vad petrezselyem. Daucus. M. A.

Vad póle. Calamintha. PP.

Vad rák. Locusta. M. A.

Vad retek. Armon. M. A.

Vad récze. Anas sylvestris. PP.

Vad róza. Cynobatus, cynorrhodon. S. I.

Vad ruta. Chamaepitys. PP.

Vad saláta. Lactuca agrestis.

Vad sáfrán. *Asphodelus, hastula regia.* M. A.
 Vad só. *Natrum fontanum, sal mirabile Glauberi.* S. I.
 Vad szálllya. *Ambrosia.* M. A.
 Vad szamár. *Onager.* M. A.
 Vad szeg-fű. *Cotula foetida.* S. I.
 Vad-szelidítő. *Mansuetarius, cicurator.* S. I.
 Vad szín. Faludi, U. E. 1. R. p. 35.
 Vad szőlő. *Labrusca.* M. A.
 Vad turbolya. Tű-hegyü fű. *Pecten Veneris.* S. I.
 Vad tyúk. *Urogallina.* S. I.
 Vad tűz. *Sacer ignis.* S. I.
 Vad-verem. E. F. Alsó Fejér Vben.
 Vad-verő. Így nevezetik a' Szombat-helyi határban egy téres gyöp Szent Márton, és Vép között.
 Vad zab. *Aegylops.* M. A. *Avena fatua.* Szörös fekete zab, üre. S. I.
 * Dám-vad. Faludi, U. E. 3. R. p. 151.
 VADA. Sz. P. Szathmár Vben.
 VADACS. Sz. P. Esztergom Vben.
 VADAD. E. F. Maros Székében.
 VADAMAS. F. Szala Vben.
 VADAS. *Belluosus.* M. A.
 Vadag. Sz. PP. Békes, és Pest Vekben.
 Vadas kert. *Vivarium.* S. I. it. F. Heves Vben.
 Vadasd. E. F. Maros Székében.
 Vadasi.
 Vadasi tó. Tó Szabolcs Vben.
 VADÁSZ (név). *Venator.* M. A. Jó vadász rozszz gazda. km.
 Vadász. F. Arad Vben.
 Vadász (Felső, alsó). FF. Abaúj Vben.
 Vadász (Prépost -) Sz. P. Bihar Vben.
 Vadász-dárda. *Venabulum.* M. A.
 Vadász-eb. Ki önnön kényén vadászni jár. *Vertagus.* M. A.
 Vadász-háló. *Cassis, plaga.* CM. M. A.
 Vadász-háló-megvetés. *Indago.* PP.
 Vadász-kelepeze. *Venatorius laqueus.* PP.
 Vadász-kürt. *Cornu venatorium.* PP.
 Vadász-ló. *Equus venaticus.* S. I.
 Vadász-madár. *Avis rapax, venatrix.* S. I.
 Vadász-tarisznya. *Canistrum venatorium.*
 Vadász-tör. *Plaga, cassis, laqueus.* S. I.
 Vadászi. *Venatorius.* M. A.
 Vadászi. Sz. P. Bihar Vben.
 Vadászi mesterség. *Ars venatica, cynegetica.* PP.
 VADÁSZ (ige), vadászsz. *Venatur.* it. Vestigat. M. A. Mindég vadász, de keveset fog. km.
 Föl vadászsz. *Pervestigat, pervenatur.*
 Ki vadászsz. *Venando exquirat.*
 Meg vadászsz. *Pervenatur.* M. A.
 Vadászat. *Venatus.* S. I.
 Vadászat' tilalma.
 Vadászás. *Venatio, venatus.* M. A.
 Vadászásra való. *Venaticus, venatorius.* M. A.
 Vadászásról irtt könyv. *Cynegetica.* M. A.
 Vadászat. *Identidem venatur.*
 Vadászkodik. Faludi, T. É. p. 32.
 Vadászó. *Vestigator, venator.* M. A.
 Vadászó kürt. *Cornu venatorium.* Faludi, T. É. p. 147.
 VADÉ. Sz. P. Somogy Vben.
 VADI. *Ferinus.* M. A.
 Vadi kegyetlenség. *Feritas.* M. A.

VADÍT, vadítja. *Efferat.* M. A.
 El vadítja. *Vajda,* 2. K. p. 175.
 Meg vadítja. *Efferat.* M. A.
 Vadítás. *Efferatio.* M. A.
 Meg vadítás. *Idem.* M. A.
 Vadító. *Efferans, efferator, efferatorius.* M. A.
 Vadított. *Efferatus.* M. A.
 VADNÁL vadabb. Faludi, E. M. p. 249.
 VADON. *Desertus, horridus.* S. I.
 Vadon erdő. *Sylva ferarum.* M. A.
 Vadon fajzat. *Ferus, sylvestris.* S. I.
 Vadon puszta. Faludi, N. U. p. 44.
 Vadon vad nemzetség. Faludi, T. É. p. 58.
 Vadon vad atya. Faludi, T. É. p. 131.
 Vadon terem. *Sponte procrecit in sylvis.*
 Vadonság. *Locus desertus, horridus.* v. *plaga inculta, sylvestris.* S. I.
 VADONY. *Mansio feratum v. mansio deserta, horrida, inculta.* S. I.
 VADOS. *idem ac Vadas.*
 Vados' fa. F. Soprony Vben.
 VADÓCZ. *Lolium.* M. A. Vad zab, rozs-nok. Sz. D.
 Vadóczos. *Lolio mixtus, habens lolium.*
 Vadóczos gabona.
 VADÓKA. *Foetus arbuteus.* Vad alma v. vad körtvély. Sz. D.
 VADRA való. *Validus, viribus pollens.*
 Nem vadra való. km.
 Nem nagy vadra való. km.
 VADSÁG. *Feritas, immanitas.* Férfet-e illy szörnyű vadság egy mennyei szívhöz. Rájnis.
 VADÚL (mellyék-név). *Ferociter.* M. A.
 Vadúl bántt vele.
 VADUL (ige). *Efferatur, sylvescit.* S. I.
 El vadul. *idem.*
 Meg vadul. *idem.*
 Vadultt. *Efferatus.* M. A.
 Meg vadultt. *idem.* M. A.

VAGY.

VAGY (mellyék-ige). *Vel, aut, sive, seu.* M. A.
 Vagy akarja, vagy sem. *Velit, nolit.*
 Vagy clek, vagy halok, de szerencsét próbálok. km.
 Vagy élet, vagy halál.
 Vagy hatra, vagy vakra. km.
 Vagy is. *Sive, seu.*
 Vagy nem. *Aut non.* Vagy nem érti, vagy nem akarja.
 A'vagy. *Aut.*

VAGY.

VAGY (név). *R. Substantia, fortuna, opes, bona, facultates.* B. á.
 VAGYOK. *Sum, existo.* M. A.
 Meg vagyok. *Resto, superum.* M. A.
 VAGYOM. *Bona, opes, facultates.*
 Vagyomatlan. *Opibus carens, facultatibus destitutus.*
 Vagyomos. *Opulentus, locuples, potens,* *Vajda,* 1. K. p. 594. 653.
 Vagyomosodik. *Opulescit, locupletatur, ditescit.*
 VAGYON. *Est v. habet.* M. A.
 Vagyonos. Faludi, T. É. p. 204.

Vagyonság (mint Nincsenység). *Essentia, ens.* M. A. Faludi, B. E. p. 5. 52. U. E. 2. R. p. 101. T. É. p. 54. Ingó. és ingatlan vagyonság. Faludi, T. É. p. 88.
 Vagyoutalan. *Facultatibus destitutus, inops.*

VAH.

VAH.
 VAHÁKOL. *Jezsuiták' titkai.* p. 179.
 VAHOR.
 Vahorász. *Incantat, artem magicam exercet, diris utitur carminibus.* Sz. D. S. I.

VAJ.

VAJ (név). *Butyrum.* M. A. Mit árt a' vaj a' bélesnek. km.
 Vaj' alja. *Sedimentum butyri post excocturam.* Úgy esett, mint a' vén ebnek a' vaj' alja. km.
 Vaj-gyűjtés. *Collectio butyri.*
 Vaj-köpü. *Lactarius catillus.* S. I.
 Vaj-köpülés. *Butyri praeparatio.* S. I.
 Vaj-köpülő. *Lactarius catillus.* PP.
 Vaj' rénye (vaj' erénye). *Ova frixa, in sartagine cocta.* S. I.
 Vaj-virág. *Orobancha, v. leontodon taraxacum.* S. I.
 * Bial-vaj. *Butyrum e lacte bubalino.*
 Irós vaj. *Butyrum recens, nondum excoctum.*
 Ki főzött vaj. *Butyrum excoctum.*
 Tehén-vaj. *Butyrum vaccinum.*
 VAJA. *Ejus butyrum.*
 Vaja. F. Szabolcs Vben. E. F. Maros Székében.
 Vaját, vagy fölét le szedi a' téjnek. *Butyro exuit, florem e lacte decerpit.* PP.
 VAJAL. F. Fejér Vben.
 VAJAS. *Butyratus, butyrinus.* M. A.
 Vajas bogár. *Isten' úneje, isten' tehenkéje.* S. I.
 Vajas pogácsa. *Placenta butyrata.* Beniczki, p. 167.
 Vajas tézta. *Striblita, libum.* S. I.
 Vajas torok. *Árok Pest Vben.*
 Vajas trágya. *Igen lágy, folyó, 's érett ganéj.* S. I.
 Vajas Vata. F. Posony Vben.
 Vajas vindöl. *Vas pro conservando butyro.*
 Vajasd. E. MV. Alsó Fejér Vben.
 Vajassa. *Quod Butyro praepremis conditum est.* Csak a' vajassát szereti a' kásának. km.
 VAJAT gyűjt. *Butyrum cogit.*
 VAJATLAN. *Non butyratus.* Beniczki, p. 239.
 Vajatlan levés. *Dug.* km. 1. R. p. 256.
 VAJAZ, vajazza. *Butyro condit, inungit, perungit.* S. I.
 Meg vajazza. *Butyro condit.* M. A.
 VAJÁN. F. Ung Vben.
 VAJJAL fáz. *Cum butyro condit.*
 Vajjal kereskedik. *Cum butyro mercatur.*
 VAJOLA. E. F. Kolos Vben.
 VAJON sültt tojás. Vaj' rénye. Sz. D.
 VAJTA. F. Fejér Vben.

VAJ.

- VAJ (mellyék-név). O, ah, vah, heu. Pázm. Kal. p. 233. 1074.
 Vaj igen. Utique, ita sanc. S. I.
 Vaj-ha. Utinam, o si. M. A.
 Vaj-hogy, Vaj-mint. O quam. S. I.
 Vaj-ki. O quam. Vaj-ki utálatos. Sz. D.
 Vaj-mi. idem. Vaj-mi nagy dolog e' világon jól élni. Sz. D.
 Vaj-mi szép. Sz. D.
 Vaj nem. Minime, nequaquam. S. I.
 VAJUDÍK. Langvescit. M. A. Conflictatur cum partu. Csuzi, Sip. p. 251.
 El vajudik. Pázm. Kal. p. 309.
 Vajudalom. Langvor.
 Vajudalmas élet. Telegdi, Pred. 1. R. p. 62.
 Vajudó aszszony. Puerpera. Csuzi, Sip. p. 250.
 Vajudtt. Morbidus, langvidus, syntecticus. M. A.
 El vajudtt. Pallidus, viribus exhaustus. PP.
 Vajudttság. Syntexis. M. A.
 Vajudttúl. Langvide. M. A.
 VAJUSZIK. Langvescit. M. A.
 VAJLÓDIK. idem. S. I.

VAJDA.

- VAJDA. Vajvoda, dux, princeps.
 Vajda. FF. Abauj, és Bihar Vben.
 Vajda' falva. F. Bihar Vben.
 Vajda' falva (Kis, nagy). E. FF. Fogaras Vidékében.
 Vajda' háza. E. F. Doboka Vben.
 Vajda-Hunyad. E. MV. Hunyad Vben.
 Vajda-Kamarás. E. F. Kolos Vben.
 Vajda' kúta. E. F. Küküllő Vben.
 Vajda-Récsé. E. F. Fogaras Vidékében.
 Vajda-szeg. E. F. Torda Vben.
 Vajda-Szent-Iván. E. F. Torda Vben.
 * Erdéli vajda. Vajvoda Transylvaniae.
 VAJDÁCSKA. F. Zemplin Vben.
 VAJDÁJA. Ejus vajvoda, ejus dux. Czigányok' vajdája.
 VAJDASÁG. Vajvodatus, ducatus. S. I.

VAJK.

- VAJK. F. Nyitra Vben.
 VAJKA. MV. Posony Vben.
 Vajka. Sz. P. Szala Vben.

VAK.

- VAK. Coecus. M. A. Szemesnek a' játék, vaknak az alamisna. km.
 Vak ablak. Riscus. M. A. Fenestra ficta.
 Vak a' kockában. Tesserac monas. PR.
 Egynek hatot, másnak vakot vet a' világ' kockájá. km.
 Vak áru. Merx vetita. S. I.
 Vak árus. Mercator rerum vetitarum. S. I.
 Vak bél. Intestinum coecum. S. I.
 Vak bor. Titkon árultt bor. S. I.
 Vak-buzgó. Fanaticus, vesanus. S. I.
 Vak-buzgóság. Fanatismus.
 Vak czifrák. Nihil significantes zeri. Faludi, N. E. p. 159.

- Vak csik. Cobitis barbatula. Vágó hal. S. I.
 Vak engedelmesség. Obedientia coeca.
 Vak hold. Kettős, vagy hármás hold. Paraselinae. M. A.
 Vak játék. Lusus fortunae. Hazardspiel. S. I.
 Vak jóvendölések. Faludi, B. E. p. 95.
 Vak kamara. Camera obscura. Molnár János, M. Könyvház 2-dik Szakasz.
 Vak kérdés. Faludi, U. E. 3. R. p. 33.
 Vak kígyó. Coecilia. M. A. Örül, mint a' vak kígyó a' fának. km.
 Vak koczka. Csuzi, Tromb. p. 103.
 Vak kölyök. Heves kutyá vak kölykeit hányja. km.
 Vak köröm. Vastag, hoporcsos, csúnya köröm. S. I.
 Vak légy. Tabanus coecutiens. S. I. Ne-ki megy, mint a' vak légy. km.
 Vak ló. Nem mindenkor nevet a' vak ló. km.
 Vak lövés. Explosio sine plumbo v. ferro. S. I.
 Vak-merész. Temerarius. S. I.
 Vak-merészkedik. S. I.
 Vak-merő. Temerarius. M. A. Egy vak-merőben töletek semmit el nem hiszek. VM. p. 146.
 Vak-merő képpen. Obstinate, temerarie, temere, contumaciter. M. A.
 Vak-merő vak. Faludi, N. U. p. 210.
 Vak-merőlködik. Temerarius est. Faludi, U. E. 1. R. p. 24.
 Vak-merőn. Temerarie. M. A.
 Vak-merőség. Temeritas. M. A.
 Vak-merősködik. Pázm. Pred. p. 894.
 Vak-merősül. Temerarie, temere. M. A.
 Vak nap. Kettős, vagy hármás nap. Paralius. M. A.
 Vak ölés. Caedes clancularia, homicidium clandestinum. S. I.
 Vak ölé. Sicarius. S. I.
 Vak pila nem látod? —
 Vak seb. Cicatrix. M. A.
 Vak sebes. Cicatricosus. M. A.
 Vak súly. Haemorrhoides coecae. S. I.
 Vak szarv. Tempora. Csuzi, Sip. p. 571. 584. Tromb. p. 5.
 Vak szem. Tempora. M. A.
 Vak szem' lükögése. S. I.
 Vak szerelém. Coecus amor.
 Vak szőlő-fa. Orbis palmas. Vakon maradt szőlő-veszsző. S. I.
 Vak tetű. Myrmecia, acarus. M. A. A' fagy-vette tagnak viszketege. S. I. Vizes tetű.
 Vak történet. Casus coecus, fortuitus. U. E. 2. R. p. 87.
 Vak ütés. Vak ütés esett rajta. Sz. D.
 Vak vereség. Plaga clandestina. M. A.
 Vak vereséggel veri. Calculo mordet. M. A.
 VAKAR, vakarja. Friat, radit. M. A. Ott is vakarja, a' hol nem viszket. km.
 Vakar. E. H. Fogaras Vidékében.
 El vakarja. Abradit. M. A.
 Föl vakarja. Suffricat. M. A.
 Hozzá vakarja. Affricat. M. A.
 Ki vakarja. Eradit, effricat. M. A.
 Környül vakarja. Circumfricat. M. A.
 Le vakarja. Radit. PP.

- Meg vakarja. Perfricat, defricat, confricat. M. A.
 Meg vakarja a' halat. Desquammat. M. A.
 Meg vakarja ismét. Refricat. M. A.
 Reá vakarja. Arradit, affricat, affriat. M. A.
 Vakarás. Fricatio, frictio. M. A.
 El vakarás. Abrasio, erasio. M. A.
 Ki vakarás. Erasio, effricatio. M. A.
 Reá vakarás. Törlés. Affricatus. M. A.
 Vakarász. Identidem fricat. Minden kakas a' maga szemetén vakarász. km.
 Vakaratlan. Non rasus, non fricatus. Csuzi, Tromb. praef.
 Vakarcs. Libum, v. panis ex corrasis mas-sae reliquiis confectus. M. A. Fucsra mentt, mint az Ondódi vakarcs. km.
 Vakarcs-magzat. Proles ultima, post-huma, posthumus. S. I.
 Vakarcsál. Scalpit, fricat. M. A. Fricatit. S. I.
 Vakarcsálás. Sculptura. M. A.
 Vakarcsáló. Scalptor. CM. M. A.
 Vakarék. Strigmentum. M. A. L. Fricamen. S. I.
 Vakarék-írás.
 Vakarék-könyv. Broschur. Egy két ár-kusból álló könyv. S. I.
 Vakarék-könyv-író. Brochurenschreiber. S. I.
 Vakarék-szenny. Strigmentum. M. A.
 Vakargat, vakargatja. Suffricat, strigilat. CM. M. A.
 Vakarit, vakaritja. Raptim v. obiter facit, notat, scribit. Vakarits egy két verset. S. I.
 Vakarj. Apage, apagesis. M. A.
 Vakarj falt. Tolle digitum. M. A.
 Vakarodik (mint Takarodik). Cum pudore discedit.
 Vakarodjál. Lódulj, hordd el magadat.
 Vakaró. Rasor, radens, fricans, item Radula, strigil, strigilis. M. A.
 Dobb le barát a' vakarót. km.
 Vakaró kés. Culter rasorius.
 Ló-vakaró. Sz. D.
 Vakaródik. Sönnyedékét vakarja. Scabit. CM. M. A.
 Vakaródhatnám. Scalpturio. M. A.
 Vakarózik. Mennél rühesebb, annál jobban vakarózik. km.
 Vakarós, Vakarus. Libum rasivum. PP.
 Vakartt. Rasus, fricatus.
 Meg vakartt. Defricatus. M. A.
 VAKÍT, vakítja. Coecat. M. A.
 Ki vakítja. Excoecat.
 Meg vakítja. Obcoecat, excoecat. M. A.
 A' bölcsét is meg vakítja a' szerelem. km.
 Vakítás. Excoecatio. M. A.
 Meg vakítás. idem. M. A.
 VAKJÁBAN. Coece. VM. p. 13. A' ki vakjában hinti veti kincsét, bút arat. km.
 VAKLANDOS. Coecutiens, lusciosus. M. A.
 Vaklándosan. Lusciose, coecutienter. M. A.
 VAKLOK. Coecutio, coeculto. M. A. Alig látok. Sz. D. Homályosan látok. CM.
 VAKLYÁS. Lusciosus, coeculus. M. A.
 Ita scribit etiam Káldi, Vasárn. Pred. p. 574. „Hasonlók ezek a' vásott gyermekekhez, kik a' purdi-pénzt mind addig hordozzák, mig nem valami

vaklyás kúfára kötik " At PP. scribit sine accentu „Vaklyas, et CM. habet“ Vaklyos. Myops.

Vaklyáson. Lusciose, instar coecutientis. M. A.

VAKOG. Coecutit.
El vakogta. Coecutiendo (haesitanter) perlegit.
El vakogott rajta. idem:

VAKOL, vakolja. Incrustat, oblinat, obducit. M. A.
Be vakolja. Obducit parietum cicatrices. Káldi, 2. Paral. 24. 13.
Ki vakolja. Perlinit tectorio.
Meg vakolja. Incrustat. M. A.

Vakolat. Tectorium, incrustamentum. Sz. D. Vakolatlan. Non crustatus, non oblitus. S. I.

Vakolás. Tectorium, it. Incrustatio. M. A. Fővényes vakolás. Tectorium arenatum. M. A.
Vastag vakolás. Tectorii crassioris inductio. Sz. D.
Vékony vakolás. Tectorii tenuioris inductio. Sz. D.

Vakoló. Incrustator. M. A.
Vakoló kalán. Trulla. PP.

VAKOLYA. F. Szala Vben.

VAKON. Coece.
Vakon született. Coecigenus. M. A.

Vakondak. Talpa. M. A.
Vakondak-túrás.

VAKONYA. F. Szala Vben.

VAKOS. Coecus, coecutiens. M. A.
Vakos koczka. Csuzi, Tromb. p. 170.

Vakoskodik. Coecutit. M. A. Délben vakoskodik. km.

Vakoskodás.
Szem-bé-kötött vakoskodás. Faludi, N. E. p. 109.

VAKOT vetett a' koczka. Canis damnosus.

VAKRA.
Vakra, vagy hatra. km.

VAKSÁG. Coecitas. M. A.
Lelki vakság. Coecitas mentis.
Testi vakság. Coecitas corporis.

VAKSI. Coeculus, coecutiens v. habens uxorem infidelem. S. I. Más' házánál szemes, magánál vaksi. km.

VAKTÁBAN. Coece. Vajda, 2. K. p. 104.
Vaktában neki megy. Coeco impetu agreditur.

VAKUL. Excoecatur. M. A. A' vén ménlő vagy meg bennul, vagy meg vakul. km.
Meg vakul. idem. M. A.

Vakulás. Excoecatio. M. A.
Meg vakulás. idem.

Vakultt. Coecatus.
Meg vakultt. Excoecatus. M. A.

Vakulton vakulnak. Zvonárics, 1. R. p. 425.

VAKÜL. Coece. Pázm. Kal. p. 136. 770.

VAL.

VAL. Cum. Suffixum nominale post vocales obtusas ut: Kárával, magával, jóval, tudtával etc. At si consona praecedat, euphoniae causa in eandem abit, ut: Azzal, borral, marokkal, fagygyal etc.

VALA.

VALA. Erat, at in compositis habet vim vocis ALIUS.

VALAHA. Aliquando, olim, nonnunquam. M. A.
Valahára. Tandem aliquando. S. I.

VALAHÁNY. Quotquot. S. I.
Valahányan. Quotcunque.
Valahányszor. Quotiescunque. S. I.

VALAHOGY. Utcunque, aliquomodo. M. A.
Valahogyan. idem. S. I.

VALAHOL. Alicubi, uspiam, ubicunque. M. A.

VALAHON, Valahun. Ubivis. M. A.
Valahonnan. Alicunde, undelibet, undecunque. M. A.
Valahonnat, Valahonnét. idem. M. A.

VALAHOVÁ. Aliquo, quopiam. M. A.

VALAKI. Aliquis, quicunque, quisquis, nonnullus. M. A.

VALAMELLE. Aliquis, quicunque. M. A.
Valamelly felé. Aliquorsum, quoquo versum. M. A.

Valamellyik a' kettő közül. Alteruter. M. A.
Valamellyik közületek. Alteruter vestrum.
Valamellyikünk. Quiscunque nostrum.

Valamellyen. Aliqua. M. A.
Valamellyest. Aliqua tenus.

VALAMI. Aliquid, quodpiam, quidquid, quidvis. M. A.
Valami keveset. Modicum aliquid.
Valami kevéssé. Aliquantisper. M. A.
Valami módon. Aliquomodo, quodammodo. M. A.
Valami némű. Qualiscunque. M. A.

Valamig. Quantisper, donec. M. A.
Valamiglen. idem. S. I.

Valamidőn. Aliquando, quandoque. M. A.
Káldi, Innepn. Pred. p. 364.

Valamiként. Quodammodo, aliquomodo. Faludi, T. É. p. 74.

Valamikor, valamikor. Quandoocunque v. aliquando. S. I.

Valamit azt. Aliquid modicum.
Valamit jó lélekkel eszelkedni. Rem aliquam religioni habere. PP.

Valamivel. Aliquanto. S. I.

VALAMEDDIG. Aliquo usque. M. A.

VALAMENNYI. Quot quot, quotcunque, omnes. S. I.

Valamennyin, valamennyen. Omnes.

Valamennyire. Aliquantum, aliquatenus, quoddam tenus. M. A.

Valamennyire. Aliquantum. Faludi, N. E. p. 64. 100. T. É. p. 17.

Valamennyiszor. Quotiescunque. M. A.

VALAMERRE. Quaque, quacunque. S. I.

VALAMINT. Sicut, velut, prout, uti, tamquam, quemadmodum. S. I.
Valamint 's valahogy. Quomodoocunque, quocunque modo. M. A.
Valamint, 's valahogy, de ki tölté' azért. Cum ramento reddidit. M. A.

VALK.

VALK. F. Borsod Vben.
VALKÁNY. F. Torontál Vben.
VALKÁSZ (Kis, nagy). FF. Bihar Vben.
VALKÓ. FF. Pest, és Zemplin Vben.
Valkó (Magyar, oláh). E. FF. Kraszna Vben.

VALL.

VALL, vallja. Fatetur, profitetur, confitetur, it. Adfirmat, adserit, adseverat. M. A.
Bé vallja. Profitetur, offert, dedicat, constituit. M. A.
Bé vallja jószágát a' Káptalanban. Fassionem celebrat.
Kárt vall. Damnum patitur.
Ki vallja. Edicit, evulgat, fatetur.
Meg vallja. Fatetur, confitetur, profitetur. M. A.
Reá vall. Delictum alterius profitetur, crimen detegit. S. I.
Szégyent vall. Confusionem patitur.

VALLA. F. Mosony Vben.
Vállaj. F. Szathmár Vben.

VALLÁR. E. F. Hunyad Vben.

VALLAT, vallatja. Inquirat, examinat, in quaestione rapit, causam cognoscit, confessionem excipit. S. I.
Bé vallatja. Curat fassionem celebrati.

Vallás. Investigatio, inquisitio, incusatio, examinatio, interrogatio. S. I. Inquisitio. M. A.

Vallató.
Bé vallató fél. Fassionarius.

VALLATLAN. Inconfessus. M. A.

VALLÁS. Confessio, professio, affirmatio, dogma. M. A. item Perpersio.
Vallás-különbség. Cultus disparitas.
Vallás' mása. Paria libelli. NC. p. 455.
Vallás-tétel. Confessio. M. A.
Vallás-tévv. Confessor. Pázm. Pred. p. 546.
* Bé vallás. Fassio,
Bú-vallás.
Gyalázat-vallás. Faludi, T. É. p. 151.
Hit-vallás. Professio fidei.
Kár-vallás. Perpersio damni, damnificatio.
Kin-vallás. Beniczki, p. 77. Vajda, 3. K. p. 36.
Kudarcz-vallás.
Meg vallás. Confessio, fassio. M. A.
Reá vallás. Complicis detectio.
Szégyen-vallás. Faludi, N. E. p. 41.
Káldi, Innepn. Pred. p. 461.

Vallásbéli. Hitbéli. Dogmaticus. S. I.
Vallásombéli. Qui est ejus religionis mecum.

Vallástalan. Irreligiosus, incredulus, nullius confessionis religiosae. S. I.
Vallástalanság. Irreligiositas, incredulitas. S. I.

VALLOTT, vallott. Confessus. M. A.
Kár-vallott. Damnificatus. Pázm. Pred. p. 635.
Ki vallott ellenségem. Faludi, T. É. p. 277.
Szégyen-vallott. Káldi, Innepn. Pred. p. 510.

VALLÓ. Confessor, profitens, fatens. M. A.
Valló-bor. Ezt a' szőlő-be-valláskor töltetik a' parasztnak, és meg iszszak; ha a' valló-bor el fogy, toldomást hozatnak. Hallottam Ságbon 1820. Márt. 26.
* Bé valló fél. Fatens. Tiszti Szótár. p. 48.
Hit-valló. Confessor fidei.
Meg valló. Confessor. M. A.
Vétke-valló. Faludi, E. M. p. 247.

VALLVA.
Szégyen-vallva. Csuzi, Tromb. p. 209.

VALLYON. An, ergo, anne. M. A.
 Vallyon ki. Ecquis? M. A.
 Vallyon mikor. Ecquando? M. A.
 Vallyon nem-e. Num? M. A.
 Vallyon 's hol. Nuncubi? M. A.
 Vallyon 's ki. Numquis? M. A.
 Vallyon úgy-e. Num ita? anne? PP.

VALOG.

VALOG. Cullus.
 VALOGA. Ejus callus.

VALÓ.

VALÓ. Ens. item Serius. M. A. Existens, verus, realis. item Aptus, accomodus, conveniens, deserviens. S. I.
 Való bizonytal. Pro certo. VM. Hit-tartás. p. 24.
 Való dolog. Res vera. Pázm. Pred. p. 1072.
 Való-e, a' mit mondasz. Verumne nar-ras. Sz. D.
 Való fájdalom. Dolor realis. Pázm. Pred. p. 29.
 Való, hogy ott voltam. Revera ibi fui. Sz. D.
 Való képpen. Serio, revera. Faludi, N. A. p. 97.
 * Akasztó fára való. Patibulandus.
 Alá való. Hitvány. Inferus, vilis, igno-bilis. M. A.
 Alább való. Deterior. Faludi, T. É. p. 75.
 Arra való. Aptus, pro hoc serviens. S. K.
 Bele való. Eo quadrans. Faludi, E. M. p. 38.
 Benn való. Intranseus.
 Beszédre való. Deserviens discursui. Fa-ludi, T. É. p. 307.
 Borra való. Bibale.
 Előbb való. Prior, anterior. Faludi, T. É. p. 39.
 Elöl való. Primores. M. A.
 Enni való. Comestibilis.
 Életre való. Vividus, vegetus. S. K.
 Fejre való. Capitis muliebris tegumen-tum.
 Fölöttébb való. Vehemens. CM.
 Fölül való. Supernus. M. A.
 Heába való. Inanis. Faludi, N. A. p. 45.
 Holtig való. Perpetuus, vita durante. S. I.
 Hon való. Mobilia domestica. Faludi, T. É. p. 291.
 Hun való. idem. Faludi, N. A. p. 16.
 Hová való? Cuius?
 Hozzá való. Accomodus, adpertinens. Faludi, T. É. p. 300.
 Ide való. Hujas. Faludi, N. A. p. 34.
 Jelen való. Praesens. Pázm. Pred. p. 858.
 Jóra való. Bonae frugis, bonae notae.
 Kézre való. Aptus ad manum. Faludi, N. A. p. 45.
 Ki csapni való. Evirgandus. Faludi, N. E. p. 30.
 Kinn való. Extraneus. Forestiere.
 Kívül való. idem. M. A.
 Korán való. Tempestivus. CM.
 Korán valóság. Tempestivitas. CM.
 Közél való. Propinquus. Faludi, N. A. p. 29.
 Külön való. Segrex. M. A. L.

Lábra való. Perisoma.
 Magának való. Egoista. Zvonarics, 1. R. p. 295.
 Magnak való. Seminalis. M. A. L.
 Máttogatni való. Embamma. S. K.
 Mellette való. Lateralis, proximus. Fa-ludi, T. É. p. 98.
 Melyre való. Pectorale. S. K.
 Meszsze való. Remotus. M. A. L.
 Mire való? Cui usui?
 Mőd nélkül való. Anormis. S. K.
 Neki való. Aptus, conveniens.
 Nem arra való. Non est habilis ad hoc.
 Nevén való. Ejus nominis. Pázm. Pred. p. 1129.
 Nyakra való. Collare.
 Nyilván való. Apertus, manifestus. Zvo-narics, 1. R. p. 635.
 Oda való. Ejus, v. eo pertinens.
 Örökké való. Aeternus. S. K.
 Rajta való. Indumentum. Rajta valója sem maradt.
 Semmire való. Nauci, flocci.
 Sütni való. Fermentum.
 Szembe való adós. Debitor manifestus, qui coram constitutus debitum non negat. Uladislai Decr. 1. art. 92.
 Szemre való. Formosus, pulcher aspectu.
 Szívén való. Cordialis. Csuzi, Tromb. p. 232.
 Szóra való. Suspectus. Faludi, N. E. p. 39.
 Távol való. Remotus. Faludi, U. E. 3. R. p. 152.
 Téltre való. Quod pro hyeme valet. Pázm. Pred. p. 971.
 Titkon való. Occultus. Zvonarics. 1. R. p. 635. Káldi, Innepn. Pred. p. 581.
 Tudni való. Sciendum. Faludi, T. É. p. 64.
 Untig való. Superflue sufficiens. Faludi, T. É. p. 278.
 Utánna való. Sequens. Faludi, T. É. p. 75.
 Vállra való. Humerale. M. A.
 Veszni való. Interire dignus. Faludi, T. É. p. 207.
 Vízontag való. Reciprocus.
 VALÓBA. Serio, revera, efficaciter, effi-cienter. M. A.
 VALÓBAN. idem. M. A.
 Valóban való. Revera ita est. Zvonarics, 1. R. p. 176.
 VALÓDI. Verus, genuinus. Igazi. Sz. D.
 Valódi magyar. Ex asse hungarus. Sz. D.
 VALÓJA. Rei veritas v. rei ita esseitas.
 Nyakra valója. Ejus collare.
 Rajta valója. Ejus indumentum.
 Valójában. In rei veritate.
 Valójában való. Revera verum est. Sz. D.
 VALÓS. Habens veritatem, realitatem, substantiam.
 Valósít, valósítja. Realisat. Benyák.
 Valósodik. Realisatur, verificatur.
 Által valósodik. Trans substantiatur.
 Által valósodás. Trans substantiatio.
 Meg valósodik. Realisatur.
 Reá valósodik. Reá bizonyul.
 VALÓSÁG. Essentia, substantia, res. M. A.
 Existentia, veritas, realitas, sinceritas. S. I. A' tréfának fele valóság szokott lenni. km.
 Alá valóság. Vilitas. M. A.

Föllyebb valóság. Superioritas. Káldi, Innepn. Pred. p. 97.
 Fő valóság. Ens summum, supremum.
 Heába valóság. Inanitas.
 Örökké valóság. Aeternitas.
 Száraz valóság. Categoria. Faludi, U. E. 3. R. p. 13.
 Valósággal. Certe, serio, sane, profecto, revera, reipsa. S. I.
 Valóságos. Certus, verus, genuinus, pro-prius, serius, essentialis, realis. M. A.
 Valóságosítja. Verificat, realisat. S. I.
 Valóságosodik. Verificatur, realisatur. S. I.
 Valóságosan. Serio, vere, essentialiter. M. A.
 VALÓTLAN. Quod non est, quod non exi-stit. Prágai, p. 931.
 Jobb a' jártt út járatlanná, és a' való valótlanál. km.
 Valótlanúság. Nihil, nihilum. S. I.
 VALÓVÁ.
 Alá valóvá leszsz. Vilescit, exsordescit. M. A.
 Alá valóvá teszi. Vilitat. M. A.
 VALÓZ, valózza.
 Föl nyakra-valózták. Dug. km. 1. R. p. 24.

VALPÓ.

VALPÓ. MV. Veröcze Vben.

VAN,

VAN (vagyon). Est, habet. M. A. Kinek társa van, ura van. km.
 Van is, nincs is. Ac si nec esset.
 * Ben van. Inest, adest. S. I.
 Főn van. Necdum cubat, vigilat. S. I.
 Jelen van. Adest.
 Itt van. Hic est.
 Meg van. Habetur, adest.

VANY.

VANY.
 VANYAR.
 Vanyarcz. F. Nógrád Vben.
 Vanyarcz-patak. Patak Nógrád Vben.
 VANYIGA. Vilis, abjectus. S. I.
 VANYOLA. F. Veszprém Vben.

VAR.

VAR. Porrigo, ophiasis. M. A.
 Var-fű. Rűh-fű. Scabiosa arvensis. S. I.
 * Ólt-var. Sz. D.
 Pokol-var. Lepra, anthrax, carbuncu-lus. M. A. PP.
 VARA a' sebuck. Eschara, ulceris crusta. PP.
 Varát el vájja. Crustam, crustulam ulce-ris detrahit. PP.
 VARACS. Ulceris crustula v. verruca. S. I.
 Varacs. idem.
 Varacsos. Plenus ulcerum crustulus v. verrucosus. S. I.
 Varacsos béka. Bufo, rubeta. Varas béka.
 Varacsos. idem ac Varacsos.
 VARAD. Diminutivum antiquum ex VAR.
 Varadék. Hegy Bihar Vben.

Varadics. Potentilla, tanacetum. M. A.
Vad varadics. Anserina. NC. p. 25.
Varadzik. Ulceribus parvis repletur.
Bé varadzik. Incrustulatur vulnus. Sz. D.
Ki varadzik. idem. Sz. D.
Meg varadzik. idem. Sz. D.
VARANGY.
Varangyos. Verrucosus. S. I.
VARÁS. Pustulosus, ulcerosus. M. A. Sc-
gits rajta jó garas, ne légy görbe, se
varas. km.
Varas béka. Rubeta, bufo. M. A.
Varas béka' fejében termő. kő. Gemma
rubetarum, chelonia. M. A.
Pokol-varas. Leprosus. Pázm. Pred.
p. 298.
Varasd. Sz. KV. Varasd Vben.
Varasd. F. Baranya Vben.
Varasd Vármege. Comitatus Varasdiensis.
Varasit, varasítja. Ki sebesíti. Ulcerat.
M. A.
Varasodik. Ulceratur.
Varasodás. Ulceratio. M. A.
Varasul. Ulceratur.
Bé varasul. Vulnus crustula obducitur.
VARASZÓ. F. Heves Vben.
VARAZIK. Ulceratur.
Varazás. Ulceratio. S. I.
VARÁZS.
Varázsol. Incantat, vaticinatur, divinat.
M. A.
Varázsolás, Varázslás. Praestigiae, in-
cantatio, vaticinium. M. A.
Varázsló. Praestigiator, incantator. M. A.
Varázslóság. Magia. M. A.
VARGÁNYA. Agaricus cantharellus. S. I.
Ennek több nevei vannak mint: bú-
za-vargánya, rozs-vargánya, hajdina-
vargánya; mivel akkor érnek, mikor
a' búza, rozs, és hajdina, és ezek
enni valók; tehén-vargánya, de ez
nem enni való.
Vargányász. Vargányát keres. Sz. D.
VARJU. Cornix. M. A. Egyik varju nem
vájja szemét a' másiknak. km.
Varju-bab. Kövér fű, szerelem' taplója.
S. I.
Varju-borsó. Spanyol here. Hedisarum
onobrychis. Mitterpacher, Rei rust.
P. 1. p. 549.
Varju' falva. F. Sáros Vben.
Varju-köröm. Secale cornutum, corni-
culatum. Mutterkorn. S. I.
Varju-láb. Coronopus. M. A.
Varju-módra kákog. Corniculatur.
Varju-mogyoró. Filipendula. M. A.
Varju-mogyoró-fű. Filipendula scrofu-
laria. PP.
Varju-szőlő. Bacca myrtilli. Heidelbeere.
Varju-tövis. Cynosbaton. M. A. Ramnus.
PP.
* Fekete varju. Corvus.
Szürke varju. Corvus cornix. Mitterpa-
cher. Rei R. P. 1. p. 415.
Tar varju. Láttam karó' végén tar-var-
jut. km.
Vizi varju. Phalacrocorax. M. A. L.
Varjas. Cornicibus abundans.
Varjas. FF. Baranya, és Tömös Vben.
Sz. PP. Posony, és Veszprém Vben.
Varjas' háza. Sz. P. Arad Vben.
Varjas Kér. F. Somogy Vben.

Varjas ló. Varju-színű ló. Equus muri-
nus. S. I.
VARONCZ.
Varonczos. Ulcerosus. S. I.
VARSA. Nassis, sagena. CM. M. A.
Varsád. F. Tolna Vben.
Varsány. t. h. n.
Varsány-hely. Sz. P. Bihar Vben.
Varsányd, Varsánd. FF. Arad Vben.

VARCZ.

VARCZ.
VARCZOG. Reczeg, ropog. Sz. D. S. I.
Lásd „VORCZOG“.

VARR.

VARR, varrja, varja. Suit, sarcit. M. A.
A' mit ma varr, holnap vissza fejt. km.
Által varja. Transuit. M. A.
Bé varja. Insuit. M. A.
Hozzá varja. Adsuit. M. A.
Ki varja. Exsuit.
Környül varja. Circum suit. M. A.
Meg varja. Persuit, consuit. M. A.
Meg varja ismét. Resuit. M. A.
Őszve varja. Consuit. M. A.
Reá varja. Adsuit, assuit. M. A.
VARRATLAN. Inconsutilis. M. A.
VARRÁS. Sutura. M. A. A' rozs sz var-
rást fejt. km.
Varrás-tanuló. Discens suere. S. I.
Varrás-tanuló hely. Schola acus tractan-
dae. S. I.
* Him-varrás. Acupictura. Tud hozzá,
mint a' vak a' him-varráshoz. km.
Ki varrás. Exsunitio.
Őszve varrás. Consutura. M. A.
VARDOGAL. Suitat. Sz. D.
VARROGAT, varrogatja. idem.
Őszve varrogatja. Consarcinat. M. A.
VARGA (Varroga, varrga, varga). Sutor,
calcearius. M. A. Varga ne tovább a'
kaptánál. km.
Varga. F. Baranya Vben.
Varga varga sicz. Rájnis' énekében „A'
varga fiakhoz“.
Varga-ár. Subula. M. A.
Varga-fonál. Szurkos fonál. Sutorium
linum. PP.
Varga-fősték. Atramentum sutorium. PP.
Eszterházi Tamás, Hunn: p. 500.
Varga-hal. Tinca. Czompó, cigány-hal.
S. I.
Varga-kés. Scalper sutorius, culter cre-
pidarius. PP. Soha nem volt, nem
is lézen varga-késnek hüvelye. km.
Varga-légy. Bucentes. Barom - kergető
fene bogár. CM.
Varga-mű. Sutura. M. A.
Varga-műhely. Sutrina. CM. M. A.
Varga-szeg. Telek Szala Vben.
Varga-szurok. Pix sutoria. PP.
Varga-ténta. Vitriolum. S. I.
Varga-tör. Ha pénzed nincsen, varga-
törbe mehetsz. km.
Varga-tör. Subula. M. A.
Varga-útsza. Varga-útszában a' posztó-
szél szükön található. km.
Vargaság. Ars sutoria. A' vargaságot sem
lehet egy nap meg tanulni. km. Ne-
mo repente. Szirmai Parab. p. 119.

VARGONY (Varga-hony?). F. Sáros Vben.
VARROMÁNY. Varrani való. S. I. Sz. D.
VARROTT. Sutilis, consutus, acupictus.
M. A.
Varrótt kárpitok. Faludi, E. M. p. 247.
VARRÓ. Sarcinator, netrix. M. A.
Varró láda. Acicularius pulvillus. PP.
Varró párnácska. idem. PP.
Varró vánkös. idem. Faludi, N. A. p. 150.
Varró tű. Acus sutoria. Prágai, p. 901.
* Faludi, U. E. 2. R. p. 205.
* Him-varró. Acupictor. NC. p. 275.

VARTY.

VARTY.
VARTYAG (Vartyog). Coaxat. M. A.
Vartyogás. Coaxatio. M. A.

VAS.

VAS. Ferrum. M. A. A' vas is meg vásik
üdővel. km.
Vas (Alsó, felső). Sz. P. Komárom Vben.
Vas-abrincs. Circulus ferreus.
Vas-abrincos hordó. Vas circulis fer-
reis munitum.
Vas-ajtó. Porta ferrea. Faludi, T. E.
p. 222.
Vas' alja. F. Vas Vben.
Vas-ág. Katona-ág. Lectus e meris
peticis ferreis combinatus.
Vas-ár-nap. Dies solis, dies dominica.
M. A.
Vas-áros. Ferropola, ferramentarius. M. A.
Vas-bánya. Ferrifodina.
Vas-bánya. Öveg-bánya Veszprém Vben.
Vas-Berzence. F. Zólyom Vben.
Vas-bilincs. Faludi, N. E. p. 156.
Vas-borona. Occa ferrea. Sz. D.
Vas-csekllye. Vadat fogó vas-szerszám.
S. I.
Vas-cső. Sclopetum, bombard. S. I.
Vas-dereék. Thorax loricatus. PP.
Vas-dinnye (Alsó felső). Sz. P. és Ma-
jor Komárom Vben.
Vas-drót. Filum ferreum. PP.
Vas-durung. Fal-bontó vas. S. I.
Vas-ék. Cuneus ferreus.
Vas-fazék. Ahenum, lebes, cucuma,
coculum, cacabus. M. A.
Vas-fazékas. Ahenarius. M. A.
Vas-fegyver-dereék. Thorax ferreus. M. A.
Vas-fejű. Kemény-fejű. Vas a' feje, hogy
azt meri cselekedni. km.
Vas-forrasztó. Ferrumen, ferruminans.
M. A.
Vas-forrasztó. Ércz-olvasztó hely. Ustri-
na. M. A.
Vas-födő. Operculum ferreum.
Vas-fű. Berbena, saumen. S. I.
Vas-gém. Ardea pulla. S. I.
Vas-háló. Transenna reticulata, clath-
rum, cancelli de filis ferreis. PP.
Vas-hámor. Ferraria moletrina. PP.
Vas-hámor. F. Borsod Vben.
Vas-hegy. Sz. P. Vas Vben.
Vas-hid a' malomban.
Vas-horog. Uncus ferreus. Harpago. NC.
p. 567.
Vas-húr. Chorda ferrea. S. I.
Vas-ing. Thorax hamatus, loricā. S. I.
Vas-kalán. Spatha ferrea. PP.

Vas-kapocs. Fibula ferrea, ansa. S. I.
 Vas-kapu. Porta ferrea.
 Vas-kapu. t. h. n.
 Vas-karika. Annulus ferreus. PP.
 Vas-karó. Palus ferreus. PP.
 Vas-kálha. Fornax ferrea.
 Vas-kemenceze, 's iszonyu rabság. km.
 Vas-keztük. Chirothecae ferreae. S. I.
 Pázm. Kal. p. 64.
 Vas-kép. Pázm. Kal. p. 703.
 Vas-kéz. Harpago. PP.
 Vas-korona. Corona ferrea.
 Vas-kosár. Orr-vas. Fiscella, lupatum. S. I.
 Vas-koh. Ustrina. PP.
 Vas-kohó. idem. Sz. D.
 Vas-kő. Matrix ferri. S. I.
 Vas-kút. F. Bács Vben.
 Vas-lapát. Pala ferrea, batillum. CM.
 M. A.
 Vas-lapoczká. Pala ferrea. PP.
 Vas-láb. E. F. Csik Székében.
 Vas-lábos. Tripus ex ferro.
 Vas-láda. Cista ferrea.
 Vas-láncz. Catena ferrea. Pázm. Pred.
 p. 794. 984.
 Vas-levél. Lamina ferrea, bractea. S. I.
 Vas-levegű. R. idem. S. I.
 Vas-macska. Anchora. M. A.
 Vas-macska' kötele. Funis anchorarius.
 PP.
 Vas-macska a' tűz-helyen. Cantherius
 focarius. PP.
 Vas-macska, v. horog, mellyel a' kút-
 ból valamit ki húznak. Lupus ferreus.
 PP.
 Vas-macskás. Anchoratus. M. A.
 Vas-Megyer. F. Szabolcs Vben.
 Vas-munka. Faludi, Sz. E. p. 34.
 Vas-mű. Ferramentum. S. I.
 Vas-műves. Faber ferramentarius. M. A.
 Vas-napokra jutottunk. Dug. km. 2. R.
 p. 301.
 Vas-orrú. Loxia coccothraustes. Kern-
 beisscr. S. I.
 Vas-óra. Horologium ferreum.
 Vas-Patak. F. Sáros Vben.
 Vas Pál' lyukja. Igy neveztetik egy kis
 barlang a' Ság-hegy' oldalán, hol Vas
 Pál a' török háborgás alatt tartóz-
 kodott, nappal ott magát meg huz-
 ván, éjjelen a' törökök ellen por-
 tázván, "s élelmet szerezvén. Ita ex
 traditione hic loci vigente.
 Vas-perecz. Compes, pedica, manica.
 Faludi, Sz. E. p. 58. N. E. p. 175.
 Vas-por. Ramentum, et pulvis ferri,
 pulvis ferreus. M. A.
 Vas-pör. F. Szala Vben.
 Vas-pléh. Lamina ferrea. VV. L.
 Vas-ráspó. Lima pro ferro limando.
 Vas-rács. Craticula. S. I.
 Vas-reszelék. Scobs climata ferri. S. I.
 Vas-rosda. Ferrugo. M. A.
 Vas-rosta. Vannus ferreus. M. A.
 Vas-rostély. Crates ferreae.
 Vas-rúd. Longurios ferreus. PP.
 Vas-serpenyő. Sartago ferrea.
 Vas-súlyom. Murex, tribulus. M. A.
 Vas-süveg. Cassis, galea. Sisak. S. I.
 Vas-szar. Scoria. M. A.
 Vas-szár. Szarra való vas. Lorica cru-
 ralis. PP.
 Vas-szeg. Clavus ferreus.

Vas-szekér. Currus ferreus. Káldi, Jo-
 sue. 17. 18.
 Vas-szerszám. Ferramentum. PP.
 Vas-szerszám-árúk. Merces ferreae. PP.
 Vas-szikra. Strictura ferri candentis. S. I.
 Vas-szín-kő. Basaltus. S. I.
 Vas-színű. Ferrugineus. S. I.
 Vas-szürke. Kék-szürke, seregély-szürke.
 S. I.
 Vas-vár. MV. Vas Vben.
 Vas Vármegye. Comitatus Castriferrei.
 Vas-vári. FF. Szathmár Vben.
 Vas-vella. Furca ferrea. M. A.
 Vas-veszsző. Virga ferrea.
 Vas-vitézi erő. Faludi, N. E. p. 221.
 Vas-vonó. Magnes. S. I.
 Vas-zörgés. Pázm. Pred. p. 1165.
 * Billyegező vas. Cauterium. S. K.
 Csíptető vas. Harpago. S. K.
 Eke-vas. Vomis. S. K.
 Ér-vágó vas. Phlebotomum. S. K.
 Fogó vas. Venabulum. S. K.
 Kard-vas. Lamina ensis. S. K.
 Kengyel-vas. Stapia. S. K.
 Kereszt-vas. Kereszt-vasba verték.
 Köröm-vas. Strombulcus. S. K.
 Kötő vas. Subscus.
 Lapos vas. Szántó-vas.
 Marok-vas. Canthus. S. K.
 Mely-vas. Thorax ferreus. S. K.
 Nyak-vas. Bojae. S. K.
 Orr-vas. Lupatum. S. I.
 Ostya-sütő vas.
 Ó vas. Ferramentum. S. K.
 Pléh-vas. Lamina. S. K.
 Ponczoló vas. Caelum. CM.
 Rab-vas. Compes. S. K.
 Remek-vas.
 Reszelő vas. Lima. S. K.
 Sing-vas. Canthus. S. K.
 Szántó vas. Vomer. CM.
 Téglázó vas. Ferrum laevigatorium.
 Törpe vas. Faludi, T. É. p. 204.
 Tüzes vas. Ferrum candens. S. K.
 VASA. Ejus ferrum. Ó szekeret vasáért
 venni. km.
 VASAD. Sz. PP. Pest, és Somogy Vben.
 VASAL, vasalja. Ferro munit, firmat.
 Meg vasalja. idem.
 Kereket vasal. Rotam ferro munit.
 Szekeret vasal. Currum ferro firmat.
 Vasalás. VV. L.
 Vasaló. Téglázó vas. Sz. D.
 VASAND. F. Bihar Vben.
 VASAS. Ferratus. M. A.
 VASAS. F. Baranya Vben. Sz. P. Gömör
 Vben.
 VASAS hordó. Dolium ad circulos ferreos.
 VASAS katoná. Miles cataphractus. Dug.
 km. 2. R. p. 114.
 VASAS kópia. Praefixa ferro hasta. PP.
 VASAS láda. Arca ferrata. PP. Pázm. Kal.
 p. 673.
 VASAS szekér. Currus ferro munitus.
 VASAS Szent Iván. E. F. Doboka Vben.
 VASAS Szent Péter' napja. Festum S. Petri
 ad vincula.
 VASAS vitéz. Crupellarius miles, cata-
 phractus, loricated. PP.
 VASAT ver, Cudit ferrum. PP. Hidegen
 veri a' vasat. km.
 Vasat usztatsz. Ferrum natate doces.
 Vasat össze forrasztja. Ferruminat. M. A.

VASATLAN. Ferro destitutus.
 Vasatlan kocsi. Fakó kocsi, fakó sze-
 kér. S. I.
 Vasatlan kópia. Hasta pura. NC. p. 325.
 VASAZ, vasazza. Ferro munit, instruit.
 Csuzi, Tromb. p. 17.
 Meg vasazza a' kereket. Canthos rotae
 applicat. PP.
 VASBA veri. Pedicas injicit. PP.
 VASBAN sültt ostya. Panis escharites,
 collyra crustularia, escharis. PP.
 VASHOZ való. Ferrarius. M. A.
 VASI. Ferreus. M. A.
 VASK.
 Vaska. F. Verőcze Vben.
 VASKOS. Robustus, validus, fortis, soli-
 dus. S. I. Csontos, izmos, velős, vá-
 las, tenyeres, talpas. p. o. Hajdu.
 S. D.
 VASON van. Est in compedibus ferreis.
 Vason szenved.
 VASRA verték. Ad compedes positus.
 VASTAG. Solidus, nervosus, robustus,
 firmus, validus, fortis. M. A.
 Vastag eledel. Cibis solidus. PP.
 Vastag ember. Homo crassus. Sz. D.
 Vastag felelet. Goromba felelet. Sz. D.
 Vastag inas karok. Faludi, E. M. p. 247.
 Vastag inas kezek. Faludi, I. c.
 Vastag vászon. Tela crassior. Sz. D.
 Vastaga valaminek. Crassities, robor. S. I.
 Vastagít, vastagítja. Roborat, firmat. M. A.
 El vastagítja. Landovics, Pred. p. 225.
 Meg vastagítja. Corroborat, confirmat,
 consolidat. M. A.
 Vastagítás. Roboratio, firmatio. M. A.
 Meg vastagítás. Confirmatio, consolida-
 tio, corroboratio. M. A.
 Vastagító. Firmator, roborans. M. A.
 Vastagított. Firmatus, roboratus, solida-
 tus. M. A.
 Vastagodik. Roboratur, confortatur, solida-
 datur. M. A.
 Vastagon. Valide, nervose, fortiter, fir-
 me, firmiter. M. A.
 Vastagon fog a' tolla.
 Vastagottan hiszi. Pázm. Kal. p. 383.
 Vastagság. Robur, firmamentum, firmitas,
 firmitudo, fortitudo. M. A.
 Vastagul. Roboratur, firmatur. M. A.
 Meg vastagul. Corroboratur, consoli-
 datur. Káldi, Innepn. Pred. p. 476.
 VASÚ.
 Széles vasú dárda. Venabulum. NC. p. 325.

VASZ.

VASZ. FF. Zágráb Vben.
 VASZAR. FF. Baranya, és Veszprém Vben.
 VASZKA. Henye, munkátlan.
 Vaszka méh. Magát meg nem takaró
 méh. Lásd Méh-tartás' tudománya.
 Vácson. 1821. p. 40.
 VÁSZOLY. F. Szala Vben.
 VASZORA. Kanczának húgy-lyuka. S. I.
 VASZTÉLY. Sz. P. Fejér Vben.

VAT.

VAT (Belső, külső). FF. Vas, és Vesz-
 prém Vben.
 VATA (Alsó, felső). FF. Borsod Vben.
 Vata' háza. E. Sz. P. Kolos Vben.

VATARÁSZ. Markával benn vájkal, keresztel.

VATALEJ. Obba, Iagena. M. A. Palaczk, csutora, kulacs, vörös gyurkó. Sz. D. A' kis „VATOLA“.

VÁ.

VÁ.

VÁ. Suffixum transformativum post vocales obtusas ut: Jóvá, hamuvá. Post consonam tamen euphoniae causa V abiit in priorem consonam ut: Borrá, anyallá, bolondlá. Loco durioris: Borvá, anyalvá, bolondvá.

VÁCZ.

VÁCZ. Püspöki Város, Pest Vben. Vacium. VÁCZA (Al, föl). E. FF. Zaránd Vben. VÁCZI. Vaciensis.

VÁD.

VÁD. Culpa, accusatio, criminatio. S. I. Vád. E. FF. Fogaras, és Kö-vár' Vidékeiben, Belső Szolnok, és Hunyad Vkben.

VÁDA.

Váda' falva. E. F. Közép Szolnok Vben.

VÁDOL, vádolja. Accusat, incusat. M. A. A' ki magát kétszer a' veszedelemre adja, a' szerencsét ne vádolja. km.

Be vádolja. Incusat, defert. M. A.

El vádolja. Prodit v. in se recipit.

Vádolás, Vádlás. Accusatio, incusatio, delatio. M. A. Ha a' pusztá vádlás elég, sok ártatlan kerül hóhér-kézre. km.

Vádolhatatlan. Irreprehensibilis, irreprehensus, inaccusabilis. M. A.

Vádolható. Accusabilis, culpabilis. M. A.

Vádoló, Vádló. Accusator. M. A.

Vádló fél. Epist. Pázm. T. 2. p. 41.

Vádolódik. Accusatorem agit, identidem accusat. Csuzi, Tromb. p. 538.

Vádolkodik. Zvonárics, 1. R. p. 361.

Vádoltatott. Accusatus.

VÁDOS. Accusatus, accusabilis, accusandus, accusator. M. A.

Vádoskodik. Culpat, accusat, incusat. Thordai' Kéz-irati.

VÁG (név).

VÁG. Vagus fluvius Ungariae. M. A. Folyó víz, Nyitra, Thuróc, és Komárom Vkben.

Vág (Fejér, sekete). Folyó vizek Liptó Vben.

Vág. F. Soprony Vben.

Vág-Szerda-hely. F. Posony Vben.

Vág-újfalu. F. Trencsin Vben.

Vág-újhely. MV. Nyitra Vben.

VÁG (ige).

VÁG, vágja. Secat, caedit. M. A. Ki mennyit vág, annyi forgácsa lesz. km. Által vágja. Transsecat.

Bé vágja. Insecat, incidit. M. A. Nagy fába vágja a' fejszét — Majd bé vágom az utját. km.

Bele vág — Már ide ritka legény vág — Ő is bele vág, mintha tudna hozzá. Anser inter olores.

Belé vágja a' fejszét. Securim injicit. M. A.

El vágja. Resecat, amputat. M. A.

Föl vágja. Concidit, consecat, dissecat. M. A.

Hozzá vág.

Keresztül vágja. A' szómat keresztül vágta.

Ki vágja. Exsecat, excidit. M. A. Ki vágta magát.

Környül vágja. Circumsecat. M. A.

Le vágja. Decutit, desecat. A' fát sem vágják le egy csapással. km.

Meg vágja. Consecat, caedit, resecat. M. A.

Öszve vágja. Consecat. S. I.

Reá vág. Tundit.

Vissza vágja. Retundit.

VÁGAT, vágatja. Curat secari, caedi.

Föl vágatja a' gyermeket. Curat caedi puerum.

Meg vágatja az erét. Curat sibi venam incidit.

Vágatás.

Vágaték. Segmen, putamen. S. I.

Vágaték a' versben. Caesura. S. I.

Vágató.

Fa-vágató. Locus in area domus, in quo ligna solent secari. Aliis „Fa-vágító“.

VÁGATLAN. Non sectus, integer. S. I.

Vágatlan fa. Lignum nondum consectum.

VÁGÁNY. Sectum, caesum, incisum. S. I.

Segge' vágánya.

VÁGÁS. Caesio, sectio, sectura, item Orbita. M. A. Nyereség reménység nem járnak mindég egy vágásban. km.

Vágás. F. Sáros Vben. Csárda Zemplin Vben. E. F. Felső Fejér Vben.

* Bé vágás. Geidler H. oktat. p. 38.

Bodnár-vágás. F. Torna Vben.

Dávid-vágás. F. Zemplin Vben.

El vágás. Resectio, praecisio, amputatio. M. A.

ÉR-vágás. Venae sectio.

Fa-vágás. Lignicidium.

Fark-vágás. Nehezen felejtji farka' vágását a' kigyó. km.

Kard-vágás. Sectio gladio facta.

Kerek-vágás. Orbita. Ott az út, a' hol a' kerék-vágás. km.

Ki vágás. Exsectio, excidium. M. A.

Kovács-vágás. FF. Abaúj, és Torna Vkben.

Kő-vágás. Lapidium.

Le vágás. Desectio it. Caedes, excidium. M. A.

Meg vágás. Consectio. M. A.

Péter-vágás. F. Sáros Vben.

Új-vágás. E. F. Kraszna Vben.

VÁGCSÁL. Sectitat. Sz. D.

VÁGDAL, vagdálja. Consecat, conscindit, proscindit. M. A.

Bé vagdálja. Pázm. Kal. p. 817.

Bele vagdálja. Insecttat.

El vagdálja. Dissecat, prosecat, conscindit. M. A.

Föl vagdálja. Minutum consecat. M. A.

Hozzá vagdál. Ictu petit iterato.

Ki vagdálja. Exsecat.

Le vagdálja. Desecat, consecat. S. I.

Meg vagdálja. Consecat, comminuit, dissecat. M. A.

Öszve vagdálja. In partes minutas concidit. M. A.

Reá vagdál. Plagas infligit.

Vagdálás. Iterata sectio, caesio.

El vagdálás. Dissectio, concisio. M. A.

Vagdálhatatlan.

El vagdálhatatlan. Insecabilis. M. A.

Vagdálék. Stramen consectum, concisum.

Häckerling. Szecska. S. I.

Vagdalkozik. Digladiator, gladio v. rostro certat, dimicat. Pázm. Pred. p. 781.

1236. A' bagoly is vagdalkozik a' maga adujában. km.

Meg vagdalkozik. Pázm. Pred. p. 405.

Vagdalo.

Vagdalo bárd. Sz. D.

Vagdalo kés. Sz. D.

Vagdalo tüke. Sz. D.

Vagdalozik. Digladiator, dimicat. S. I.

Vagdalozik. idem. S. I.

Vagdaltt. Incisum. PP.

Vagdaltt hús. Sz. D.

Vagdaltt tézta. Sz. D.

VÁGDOGÁL. Identidem secat. S. I.

VÁGHAT, vághatja. Potest secare.

Vághatatlan. Incaedens, insecabilis. M. A.

Vágható. Caedens. M. A.

VÁGÍTÓ.

Fa-vágító. idem ac Fa-vágató.

Fa-vágító törzsök.

VÁGNI való. Vágó marha.

VÁGOTT. Sectus, caesus. M. A.

Vágott éték. Tucetum. PP.

Vágott fa. Lignum sectum.

Vágott fa-rakás. Caudicum strues. PP.

Vágott kő. Lapis sectus, saxum quadratum. S. I.

Vágott tézta. Étél' neme.

* Bé vágott út. Via interclusa, obstructa. S. I.

Föl vágott út. Sz. D.

Le vágott. Caesus, desectus, concisus. M. A.

VÁGOVÁNY. Sectum, caesum, incisum. S. I.

VÁGÓ. Secaus, caedens. M. A.

Vágó barom. Pecora mactanda. M. A.

Vágó fog. Dens incisor. S. I.

Vágó hal. Cobites, acus. M. A.

Vágó kés. Culter incisorius. PP.

Vágó marha. Pecus macello destinatum.

Vágó legény a' mézáróknál.

Vágó pad. Mensa lanionis. S. I.

Vágó szék. Macellum. S. I.

Vágó tüke. Incus scissilium, sectilium, caudex sectorius. Hackstock. S. I.

*ÉR-vágó. Sector venae.

Fa-vágó. Lignicida it. Picus arboraria. S. K.

Hús-vágó törzsök.

Kender-vágó. Kender-törő eszköz. Sz. D.

Ki-vágó. Excisorius, exsecans. M. A.

Kő-vágó. Lapidida. S. K.

Kő-vágó Őrs. F. Szala Vben.

Kő-vágó Szőlős. F. Baranya Vben.

Vágólan. Sectorio modo. Pázm. Pred. p. 986.

Vágóra való. idem ac Vágni való. Sz. D.

VÁGTAT. Celeriter equitat. Űget, iramik, iramik. S. I.
Vágtatás. Celer equitatio.
 Vágtatást lovagolt.
Vágtatva. Celeriter equitando.
 Vágtatva el lovagolt.
VÁGVA. Caesim. M. A.
 El van vágva az útja.

VÁGY.

VÁGY. Aspirat, appetit. M. A.
 Nagyra vágy. Alta petit. Nagyra szokott vágyni az igaz nemes vér. km.
 Reá vágy. Adnitur, aspirat, anhelat. M. A.
VÁGYAKODIK. Molitur, aspirat. PP.
 Reá vágyakodik. Reá vágy. M. A.
Vágyakodás. Molimen, molitio, molimentum. M. A.
VÁGYAKOZIK. Molitur, aspirat. M. A.
 Férfihez vágyakozik. Nupturit. M. A. L.
VÁGYALKODIK, Vágyoldik.
 Vágyalkodás, Vágyoldás. Studium, conatus, intentio. M. A.
VÁGYÁS. Aspiratio, desiderium, cupido, appetitus. S. I.
 Nagyra vágyás. Ambitio.
 Reá vágyás. Appetitio.
VÁGYÓ. Appetens.
 Nagyra vágyó. Ambitiōsus.
Vágyódik. Conatur, molitur, satagit. M. A.
 Vágyódik, mint a' kecske a' zöld ágra. km.
Vágyódás. Studium, conatus, intentio. M. A. Velleitas. Pázm. Pred. p. 828. it. Concupiscentia. Pázm. Kal. p. 944.
 Párt-ütő vágyódás. Rebellis concupiscentia. Káldi, Innepn. Pred. p. 366.
 Vágyódozik. idem ac Vágyódik. Sz. D.
 Vágyódó. Zvonarics, Postilla. 1. R. p. 208.
 Vágyóság. Appetitio.
 Nagyra vágyóság. Ambitio. Sz. D.

VÁL.

VÁJ, vájja. Cavat, fodit. M. A. Kicsiny a' csöp-víz, de ha mindég hull, a' köben is lyukat váj. km.
 Által vájja. Transfodit. CM.
 Föl vájja. Suffricat, suffodit. M. A.
 Ki vájja. Excavat, eruit, effodit, exsculptit, exscalpit. M. A. Egyik varju nem vájja ki szemét a' másiknak. km.
 Meg-vájja. Conavat, incavat. M. A.
VÁJAT, vájatja. Curat cavari, fodi.
 Ki vájatja. Curat effodi. Faludi, T. É. p. 4.
VÁJÁS. Excavatio. M. A.
 Ki vájás. idem. M. A.
 Meg vájás. idem. M. A.
VÁJDOGÁL, vájdogálja. Fodicat. S. I.
VÁJICSKÁL, idem. S. I.
VÁJHATÓ. Fossilis. M. A.
VÁJKÁL. Fodicat. M. A.
 Benn vájkal.
 Vájkaló. Scalptor. M. A.
VÁJOGAT, vájogatja. Fodicat, scalpit.
 Vájogatás. Scalptura. M. A.
 Vájogató. Scalptor. CM.
VÁJOL. Subigit. PP.
 Tésztát vájol. Tésztát szakaszt. Subigit. M. A. p. 286. 330.

Vájoló, Vájló.
 Vájló tekenő. Artopta. M. A. Szakasztó tekenő. Sz. D.
VÁJOTT. Cavus, excavatus. M. A.
 Ki vájott. Excavatus, effossus. M. A.
VÁJÓ. Excavator, scalptor. it. Scalprum. M. A.
 Vájó kés. Caelum, caestrum. S. I.
 Vájó vas. idem. S. I.
 * Fog-vájó. Dentiscalprum.
 Fül-vájó. Auriscalpium. NC. p. 379.

VÁLÍK.

VÁLÍK. Separatur, discernitur. M. A. it.
 Vertitur, convertitur, fit. A' jó borból jó eczet válik — Nem minden botból válik borotva. Non e quovis ligno fit Mercurius. — Tánzos leányból ritkán válik jámbor aszszony. km.
 El válik. Separatur, sejungitur. M. A.
 El válik, hány zsákkal telik — Majd el válik a' dolog — El vált a' szótól. —
 El válik feleségétől. Repudiat. M. A.
 Halálra vált. Symbolum Charontis habet. Ki válik — Ki vált közülök a' seregéből. Sz. D.
 Meg válik. Sejungitur, separatur, it. Apparebit, parebit, liquebit. M. A.
 Meg válik, ki lesz erősebb. Apparebit quis sit fortior futurus.
 Meg vált tőle. Divulsus est ab eo.
 Nem válik böcsületére. Non cedit ei honori.
 Szösszéc válik — A' melly abroszt sokan viselnek, szösszéc válik. km.
 Törvényre válik. Abit in legem. A' régi szokás törvényre válik. km.
 Vízre válik. Mutatur in aquam. A' nemes vér nem válik vízre. km.
VÁL. MV. Fejér Vben.
VÁLAD. E numero plurium prodit, se paratum præbet. S. I.
 Ki válad. idem.
VÁLAL, válalja. In se assumit.
 El válalja. In se recipit.
 Föl válalja. Assumit, recipit. S. I.
 Magára válalja. In se assumit.
Válalkodik. idem ac Válad. S. I.
 Ki válalkodik. Ki válad. S. I.
Válalkozik. idem. Sz. D.
 Ki válalkoztak a' többi közül valami hármán. Sz. D.
 Válalkozás. Erdélyi József, Zichi fölött. p. 51.
VÁLASZ. Relatio, instructio, discriminatio, distinctio. it. Responsio. M. A.
 Válasz-adás. Responsio.
 Válasz-fa. Szőlőben a' határok' el választására le vertt fa. Hallottam 1805.
 Válasz-levél. Epistola relatoria. M. A.
 Válasz-tétel. Relatio, instructio, responsio. M. A.
 Válasz-tévo. Arbitr. M. A.
 Válasz-tíf. Acus crinibus discernendis. S. I.
 Válasz-út. Bivium, ambivium, compitum, viae divortium. S. I.
 Válasz-út. F. Szahmár Vben. E. F. Doboka Vben.
 * Által-válasz. Zvonarics, Post. 1. R. p. 79.

Kerék-válasz. Responsio categorica. Pázm. Pred. p. 770.
 Válaszol, válaszolja. Rescribit, respondet. Faludi, E. M. p. 30.
 Válaszolás. Rescriptum.
 Választ, választja. Eligit, deligit. M. A. it. Separat.
 El választja. Divellit, eligit, disjungit, dispalat, separat, sejungit, secernit, abregat, segregat. M. A.
 El választja egymástól. Dissociat. M. A.
 El választja gyermeket a' csöcstől. Ablactat.
 El választja a' csordától. Abregat. M. A.
 Föl választja. Promovet. M. A.
 Hozzá választja. Cooptat. M. A.
 Ki választja. Seligit, sejungit, excerptit, segregat. M. A.
 Meg választja. Distinguit, discernit, discriminat. M. A.
 Meg tudja már a' feketét a' fejtől választani. km.
Választás. Electio, delectus. M. A.
 Választás' szabadsága. Szabad választás. Optio. M. A.
 El választás. Electio, disjunctio, secretio, separatio. M. A.
 El választás a' csöcstől. Ablactatio. M. A.
 El választás egymástól. Dissociatio. M. A.
 Ki választás. Sejnunctio, electio, selectio. M. A.
 Meg választás. Distinctio, discretio. M. A.
 Választatlan. Indiscretus, indistinctus. M. A.
 Választatlanul. Indiscriminatim, indistincte. M. A.
 Választék. Sejnunctum v. limes sejungens. S. I.
 Választhatandó. Candidatus. S. I.
 Választhatás. Arbitrium, optio. S. I.
 Választható. Arbitrarius, eligibilis. S. I.
 El választható. Separabilis. M. A.
 Választhatatlan. Ineligibilis.
 El választthatatlan. Inseparabilis. M. A.
 Választig. Magnopere, multum satis, oppido, admodum. M. A.
 Választiglan. idem. M. A.
 Választott. Electus, lectus, exquisitus. M. A.
 Választott mondás. Symbolum. Wahlspruch. S. I.
 El választott. Separatus, segregatus, sejunctus. M. A.
 Választó. Elector. M. A.
 Választó erő. Vis discretiva, facultas discernendi. Faludi, U. E. 3. R. p. 166.
 Választó fejedelem. Elector princeps. S. I.
 Választó ország. Regnum electitium. S. I.
 Választó szó. Suffragium. S. I.
 Választó víz. Chrysulca, aqua fortis, aqua excretionis. M. A. PP.
 Meg választó. Disjunctivus. CM.
 Választva. Eligendo, discriminatim. M. A.
 Meg választva. Distincte, discriminatim. M. A.
VÁLÁS. Separatio, divulsio. S. I.
 El válás. Divortium, it. Separatio. M. A.
 El válás-levél. Liber repudii. VM. Hitartás. p. 67.
 Meg válás. Divulsio, sejunctio, separatio. M. A.
VÁLCSA. F. és Folyó víz Thurócz Vben.
VÁLHATIK. Potest separari.

Válthatatlan. Inseparabilis. M. A.
El válthatatlan. idem. M. A.
Váltható. Separabilis. M. A.
El váltható. idem. M. A.
VÁLICZKA. Patak a' Szala-Egerszegi határban.
VÁLL. Humerus. M. A. it. Thorax muliebris. Mieder. S. I.
Váll-födő. Humerale. CM.
Váll' hegye. Acronium. PP.
Váll-köz. Interscapilium. CM.
Váll-lapoczká. Scapula. M. A.
Váll-vonyás. Csuzi, Tromb. p. 545.
Váll-vonyítva.
* Fél váll. Sz. D.
Vas-váll. Sz. D.
Vállá. Ejus humerus. Koldus-táska vállán, arany-gyűrű újján nem illenek öszve. km.
Vállára veszi. In humeros effert. PP.
Vállas. Habens amplos humeros, humerosus. PP.
Vállal feleltt. Sz. D.
Vállat vonyított. idem. Sz. D.
Vállatlan. Carens humeris. M. A.
Vállaz, vállazza. Bé metszi.
Vállazás. Bé metszés.
Vállazását keskenyli. Hallottam, 1815. Aug. 28.
Válba vágott mente. Colabium. PP.
Vállra való. Humerale. M. A.
Vállra vető. Involucrum. M. A. L.
Fél vállra. Föl nem öltve, öltetlen, palástul veszi, p. o. a' mentét. Sz. D.
VÁLOGAT, válogatja. Seligit, selectat. M. A. Válogat benne, mint a' vad körtvélyben. km.
El válogatja. Secernit.
Ki válogatja. Excerptit, eligit, secernit. M. A.
Meg válogatja. Meliora seligit.
Öszve válogatja a' javát.
Válogatás. Electio, discriminatio. M. A.
Ki válogatás. Selectio, secretio. M. A.
Válogatós medvének a' vaczkor is jól esik. km.
Válogatott. Lectus, selectus. M. A.
Válogatott fris. Lectissimus. PP.
Válogató. Fastidiosus, delicatulus. PP. item Haereticus. Pázm. Pred. p. 289.
Ételben válogató.
Válogatóság. Pázm. Pred. p. 293.
VÁLÓ. Separabilis. M. A.
El váló. idem.
Magva-váló. Separabilis a nucleo.
Magva-váló baraczk, szilva, 's a' t.
VÁLT, váltja. Mutat, redimit. M. A. Adj az ebeknek aranyt, hájat fog váltani rajta. km.
Által váltja. Transmutat.
Bé váltja. Redimit. S. I.
El váltja. Permutat, commutat, cambiat. M. A.
Föl váltja. Commutat, eliberat, redimit. M. A.
Ki váltja. Redimit, eximit, eliberat. S. I.
Meg váltja. Redimit. M. A.
Öszve váltja. Concambiat.
Viszsa váltja. Redimit. S. I.
Váltás. Redemptio, mutatio, cambium, collybus. Wechsel. S. I.
El váltás. Permutatio, commutatio. M. A.
Föl váltás. Eliberatio, redemptio. M. A.

Gyűrű-váltás. Permutatio annulorum.
Ki váltás. Redemptio. M. A.
Meg váltás. idem. M. A.
Pénn-váltás. Commutatio pecuniae.
Zálog-váltás. Redemptio pignoris.
Válthatatlan.
Ki válthatatlan. Irredemptibilis. S. I.
Váltott. Permutatus.
Váltott gyermek. Suppositus infans.
Változik. Mutatur, alteratur.
Által változik. Transmutatur, transformatur. S. I.
El változik. Immutatur, transmutatur, transfiguratur. S. I.
Ki változik. Permutatur. Pázm. Pred. p. 112. „A' fiú - isten magát adá, hogy ő rajta kiváltozzunk“.
Meg változik. Immutatur. S. I.
Változandó. Mutabilis. M. A.
Változandóság. Mutabilitas. M. A.
Változás. Mutatio, commutatio, vicissitudo. M. A.
Által változás. Metamorphosis. S. I.
El változás. idem. S. I.
Változat. Sz. D.
Változatlan. Non mutatus.
Változatlan színnel. Pázm. Pred. p. 443.
Változhatatlan. Immutabilis. M. A.
El változhatatlan. idem. M. A.
Változhatatlanság. Immutabilitas. M. A.
Változhatatlanul. Immutabiliter. M. A.
Változható. Mutabilis.
El változható. Commutabilis. M. A.
Változott. Mutatus. M. A.
Változó. Mutabilis. M. A.
Változólag. Alternatim, per vices. S. I.
Változóság. Mutabilitas, inconstantia. S. I.
Változtat, változtatja. Mutat, alterat. M. A. A' mit meg nem lehet változtatni, leg jobb azt el felejteni. km.
El változtatja. Emutat, commutat, M. A.
Meg változtatja. Commutat, demutat. M. A.
Változtatás. Commutatio, immutatio. S. I.
El változtatás. Demutatio. M. A.
Meg változtatás. Immutatio. M. A.
Változthatatlan. Immutabilis. M. A.
Változton változik. Sine fine mutatur. Csuzi, Tromb. p. 55.
Változvány. Vicissitudo. S. I.
Váltó. Mutator, mutans. it. Redimens. M. A.
Váltó czédula. Scheda relictionalis.
Váltó írás. Faludi, U. E. 3. R. p. 74.
Váltó műves szabó.
Váltó pénn. Faludi, N. E. p. 87.
Be váltó.
Meg váltó. Redemptor. M. A.
Pénn-váltó. Numularius. S. K.
Váltóság. Emenda, redemptio. Pázm. Pred. p. 1074.
Levél-váltóság. Taxa literarum. S. K.
Szolga-váltóság. Taxa servorum. S. K.
Váltóságul. Pro redemptione. Mit kívánsz váltóságul. Sz. D.
Váltva. Alternatim. S. I.
Föl váltva. Invicem, per vices.
VÁLT. Sejunctus, separatus.
El válttak. Separati, divulsi, divortii. S. I.
Ki-váltt. Sejunctim.
Ki-váltt képpen. Praecipue, peculiariter. M. A.

Válttig. Magnopere, satis, admodum. M. A.
Válttiglan. idem. M. A.
VÁLU. Trulla, trullum, canalis, trulleum. M. A.
Disznó-válu. Alveus pabulatorius porcorum.
Itató válú. Aquarium, alveus aquarius, labrum. PP.
Válás (Vállus). F. Szala Vben.
VÁLVA. Sejunctim excepto.
Attól meg válva. Eo excepto.
Ki válva. Exceptus. M. A.
Meg válva. Excepto, praeter. M. A.
Meg válván. idem. M. A.

VÁLY.

VÁLY (Alsó, felső). FF. Gömör Vben.
VÁLYOG. Tapasztani való sár v. építeni való mór. Sz. D. S. I.
Vályog-fal. Le hullott a' vályog a' falról. Sz. D.
Vályogol. Sz. D.

VÁM.

VÁM. Telonium. Vectigal. M. A.
Vám-falu. F. Szathmár Vben.
Vám-hajdu. Überreiter. S. I.
Vám-ház. Domus telonaria.
Vám-pénn. Pedagogium, in Jure Vng. M. A.
Vám-szedő. Teloniator.
* Hegy-vám. Jus montanum. Bergrecht. Decr. Sigismundi anni 1405 art. 1.
Híd-vám. Telonium pontis. S. K.
Malom-vám. Telonium molarium. S. K.
Pusztá vám. Sz. P. Fejér Vben.
Százaz vám. F. Soprony Vben.
VÁMA. F. Arad Vben.
VÁMATLAN. Immunis a vectigali v. tributo. S. I.
VÁMOL, vámolja. Exigit portorium, desumit vectigal. Sz. D. S. I.
Ki vámolja. Desumit vectigal.
Meg vámolja. idem.
Vámolás. Desumptio telonii.
Vámoló. Teloniator.
VÁMON. In telonio. A' mit a' vámon nyertt, a' harminczadon el vesztette. km.
VÁMOS. Telonarius, teloniator. M. A.
Vámos. FF. Győr, Somogy, és Veszprém Vben.
Vámos Attya. F. Bereg Vben.
Vámos Család. F. Vas Vben.
Vámos falu. FF. Posony és Zólyom Vben.
Vámos' falva. F. Nógrád Vben.
Vámos Györk. F. Heves Vben.
Vámos Láz. F. Bihar Vben.
Vámos Mikola. F. Hont Vben.
Vámos Oroszi. F. Szathmár Vben.
Vámos Pércs. Hajdu-város.
Vámos Udvarhely. E. F. Küküllő Vben.
Vámos újfalu. FF. Nyitra, és Zemplin Vben.
Sajó-Vámos. F. Borsod Vben.
Vámososság. Vectigalis functio. PP. VM. p. XI.
VÁMOT ad. Vectigal pendit.
Vámot fizet. idem.
Vámot vesz. Desumit telonium. A' gondolatól nem vesznek vámot. km.
VÁMOZ. Vámot ad. Exsolvit portorium v. deponit vectigal. S. I.

VÁNCS.

VÁNCS.

Vánacs' falva. F. Marmaros Vben.
VÁNCSOD. F. Bihar Vben.

VÁNDOR.

VÁNDOR. Viator, peregrinus v. vagus, vagabundus. S. I.
VÁNDOROL. Vagatur. M. A.
Vándorlás. Vagatio, peregrinatio.
Vándorló. Vagus. M. A.
Vándorló legény. Sodalis peregrinans.
Vándorlóba megy. Peregre proficiscitur. Sz. D.
Vándorlott ifju. Faludi, N. U. p. 154.
VÁNDORÚL. Qua peregrinus, instar peregrini.
Vándorúl bujdosik. Mártyr. Coron. p. 9.

VÁNKOS.

VÁNKOS. Cervical, pulvinar, pulvinarium, pulvinus. CM. M. A.
Vánkos-héj. Theca pulvinaris.
* Kocsi-vánkos. Sedularium. S. K.
Varró vánkos. Pulvinus acuarius. S. K.
VÁNKOSKA. Pázm. Pred. p. 473. Kal. p. 952.
VÁNKOSOS. Pulvinaribus instructus.
Vánkosos táncz. Species saltus.
Vánkosos ülés. Faludi, T. É. p. 44.

VÁNSZOR.

VÁNSZOR.

VÁNSZORODIK. Contabescit. M. A. Deficit, debilitatur. S. I.
El vánszorodik. Contabescit, deficit, exhauritur, debilitatur, enervatur. M. A. Egészen el vánszorodott. Sz. D.
VÁNSZOROG. Delitescit, torpescit. M. A. Föl-vánszorog. Föl két valami nehezen. Sz. D.
Ki vánszorog. Nagy nehezen ki megy.
Vánszorgás. Anal. Phil. T. IX. p. 69.

VÁNY.

VÁNY. Suffixum post vocales obtusas ut: Bálvány, tanítvány, oltóvány. etc.

VÁNY.

VÁNY.

Vány-telek. Sz. P. Bács Vben.
VÁNYA. Sz. P. Pest Vben.
Déva-Ványa. MV. Heves Vben.
VÁNYOL, ványolja. Laneam vestem calcat, densat. PP. Kall, kallja.
Meg ványolja. Meg kallja.
Valakit jól meg ványolni, dögönyözni, rakni. Sz. D.
Ványolás. Panni calcatio, densatio, fulonica. PP. Kallás.
Ványoló. Fullo, laneae vestis politor. PP.
Ványoló malom. Mola calcatoria, densatoria. PP. Kálló.
Ványolóba viszi a' posztót. Sz. D.

VÁPA.

VÁPA. Lacuna. M. A. Planities depressior. PP.

VÁPÁJA.

Térd' vápája. Poples. M. A. L.
VÁPÁS. Convexus. M. A.

VÁR (név).

VÁR. Arx. M. A. A' levegő égben épít várat. km.
Vár' alja. Oppidum subarcense, v. plaga subarcensis. Faludi, E. M. p. 77.
Vár' alja. t. h. n. M. és E. Országban.
Vár' aljai. Subarcensis, submontanus. S. I.
Vár' árka. Fossa arcensis, vallum. S. I.
Vár-domb. F. Tolna Vben.
Vár' düledéki. Rudera arcis. S. I.
Vár-fal, Vár' fala. Murus castris, moenia, munimentum. S. I.
Vár' falva. E. F. Aranyos Székében.
Vár-fenek. Sz. P. Heves Vben.
Vár-fok. Muri corona, praecinctura, praecinctio, pinnae murorum, specula. PP.
Vár-föl-adás. Arcis deditio. S. I.
Vár' földje. F. Szala Vben. Sz. P. Komárom Vben.
Vár-hajdu. Miles praesidiarius. S. I.
Vár-hegy. t. h. n. M. és E. Országban.
Vár-hely. Locus, ubi quondam arx fuerat.
Vár-hely. E. FF. Doboka, és Hunyad Vben.
Vár-kert. Hortus arci adjacens.
Vár-megye. Comitatus. Esze-veszett Vár-megyének bolond az ispánja. km.
Vár-melleyék (Sárvári). F. Vas Vben.
Vár' mellyéke. Pomoerium. S. I.
Vár-mező. E. F. Doboka Vben.
Vár-nagy. R. Arcis gubernator, castro praefectus.
Vár-omladék. Rudera arcis.
Vár' orja. E. F. Besztercze' Vidékében.
Vár' ostromlása. Arcis obsidio, oppugnationo. S. I.
Vár-őr. R. Arcis vigiliae.
Vár-őrös. R. Vigil arcensis v. praefectus castelli. Porkoláb. S. I.
Vár-örözet. R. Praesidium. Garnison. Tiszti Szótár. p. 54.
Vár' piaczcza. Cavaedium. PP.
Vár' sánca. Arcis munimentum, vallum. S. I.
Vár-szállás. Arcis obsidio, obsessio. Várnak meg szállása. S. I.
Vár-szeg. Felsőzsiget Pest Vben.
Vár-solcz. E. F. Kraszna Vben.
Vár-szó. E. Sz. P. Kolos Vben.
Vár-telek. E. F. Közép Szolnok Vben.
Vár-vivás. Arcis obsidio, obsessio, oppugnationo. S. I.
Vár-viz. F. Bihar Vben.
* Aba-új-vár.
Árva-vár. Vár Árva Vben.
Bagó-vár. Major Győr Vben.
Balta-vár. F. Vas Vben.
Baranya-vár. F. Baranya Vben.
Borza-vár. F. Veszprém Vben.
Buda-vár. F. Szala Vben.
Csák-vár. MV. Fejér Vben.
Csonka vár. E. Vár-omladék Három szék Székében.
Daru-vár. MV. Poséga Vben.
Diák-ó-vár. MV. Verőce Vben.

Detre-kő-vár. Vár Posony Vben.

Eb-vár. Telek Fejér Vben.
Eger-vár. MV. Vas Vben.
Esseg-vár. Vár-omladék Veszprém Vben.
Fejér vár. Több várok' neve, mint Gyula-Fejér vár, Székes Fejér vár. 's a' t.
Föld-vár. t. várok', és helységek' neve.
Fölleg-vár. Cittadella.
Fölső vár. Capitolium. Üres a' fölső vár, nincs otthon a' gazda. km.
Héder-vár. MV. Győr Vben.
Iker-vár. MV. Vas Vben.
Kám-or-vár. Vár-omladék Nógrád Vben.
Kanász-vár. Vár-oml. Héves Vben.
Kánkó-vár. Vár-oml. Ugocsa Vben.
Kapos-vár. MV. Somogy Vben.
Kapu-vár. MV. Soprony Vben.
Kolos-vár. Claudiopolis.
Korpa-vár. F. Szala Vben.
Küküllő-vár. E. MV. Küküllő Vben.
Kő-vár. E. Vár-omladék Kő-vár' Vidékében.
Leány-vár. Vár Bihar Vben.
Les-vár. Vár Soprony Vben. Mon bijou.
Murány-vár. Vár Gömör Vben.
Nyaláb-vár. Vár-omladék Ugocsa Vben.
Orosz-vár. MV. Mosony Vben.
Ó vár. több várok' neve.
Pécs-vár. F. Győr Vben.
Péter-vár. Petropolis.
Rezi-vár. Szala Vben. Tátika' Rezi-vár' dolgát ebre bízták, ebül vették hasznát. km.
Salom-vár. F. Szala Vben.
Sár-vár. MV. Vas Vben.
Sas-vár. MV. Nyitra Vben.
Seges-vár. E. Sz. KV. Seges-vár' Vidékében.
Só-vár. F. Sáros Vben.
Szala-vár. F. Szala Vben.
Szarka-vár. Telek Győr Vben.
Szent György-vár. F. Szala Vben.
Szepes-vár. Vár-omladék Szepes Vben.
Sziget-vár. MV. Somogy Vben.
Tömös-vár. Sz. KV. Tömös Vben.
Törcs-vár. E. Vár Brassó Vidékében.
Tündér-vár. Faludi, T. É.
Új vár. több várok' neve M. és E. Orsz.
Ung-vár. MV. Ung Vben.
Vas-vár. MV. Vas Vben.
Vörös vár. MV. Vas Vben.
Vuko-vár. MV. Szerem Vben.
Zád-vár. Vár-omladék Torna Vben.
Znio-vár. Vár Thuróc Vben.
Zrinyi-vár. Sz. P. Somogy Vben.

VÁRA. Ejus arx.
Apony' vára. Vár-omladék Nyitra Vben.
Arad' vára. Aradinum fortalitium.
Béla' vára. Vár Bihar Vben.
Buda' vára. Buda fortalitium.
Ghimes' vára. Vár Nyitra Vben.
Leopold' vára. Leopoldopolis.
Munkács' vára. Fortalitium in C. Beregiensi.
VÁRAD. t. h. n. Castellum, parva arx. L. Anonymi cap. 54. Cfer Vindicias. p. 199.
Váradka. F. Sáros Vben.
VÁRBELI. Arcensis.
Várbeli jobbágyok. R. Jobbagiones castrenses. Simon de Kéza. p. 120.
Várbeli jobbágytság. R. Jobbagionatus castrensis.

Várbeli kapitány. Arcis gubernator, castro praefectus. Kommendant. S. I.
 Várbeli katonák. Milites praesidiarii. S. I.
 Várbeli kápolna. Capella arcis.
VÁRCZA. E. FF. Közép Szolnok Vben.
VÁRD.
 Várda. FF. Somogy, és Veszprém Vben.
 Kis várda. MV. Szabolcs Vben. Sz. P. Somogy Vben.
 Selleg-várda. Geidler. H. Okt. p. 47.
 Várdod.
 Várdod' falva. E. F. Csik Székében.
VÁRI. MV. Bereg Vben. F. Békes Vben.
VÁRKONY. FF. Baranya, Borsod, Hevés, és Posony Vben.
 Várkonyd. Sz. P. Ung Vben.
VÁRNYI. Magnus instar arcis. M. A.
VÁROK. Sz. P. Pest Vben.
VÁRONG. F. Tolna Vben.
VÁROS (Habens arcem). Civitas, urbs, oppidum. M. A. Az óra-járásból megítélhető a várost. km.
 Város' bikája. Taurus publicus. PP.
 Város' bírja. Iudex civitatis. S. I.
 Város' birtoka. Territorium urbis. S. I.
 Város' deákja. Grammateus, logographus, notarius. S. I.
 Város-domb. Sz. P. Bihar Vben.
 Város' falai. Moenia, muri. M. A.
 Város' falva. E. F. Udvarhely' Székében.
 Város' fejei. Urbis principes. PP.
 Város' flastroma. Stratum civitatis. S. I.
 Város' földje. Territorium. M. A.
 Város' gazdája. Villicus. PP.
 Város' háza. Praetorium, curia. M. A.
 Város' író deákja. Actuarius. PP.
 Város' kapitánya. Centurio civium. S. I.
 Város' kapuja. Porta civitatis.
 Város' kerítése. Moenia.
 Város' konyhája. Popina. M. A.
 Város' kormányja. Politia, moderamen civitatis. S. I.
 Város' könyve. Fasti, annales. M. A.
 Város-lőd. F. Veszprém Vben.
 Város' puszta helye. Rudetum. PP.
 Város' szája. Praeco. S. I.
 Város' színe. Faludi, N. A. p. 133.
 Város' szolgája. Stator, apparitor. M. A.
 Város' tanácsosa. Senatus. S. I.
 Város' tája. Civitatis regiuncula. S. I.
 Város' vize (Alsó, felső). E. FF. Hunyad Vben.
 * Anya-város. Metropolis.
 Bánya-város. Civitas montana. S. K.
 Belső város. Interior civitas. S. K.
 Dobos-város. Sz. P. Szabolcs Vben.
 Erzsébet-város. E. Sz. KV. Küküllő Vben.
 Fejedelmi város. Zvonárics, I. R. p. 911.
 Fekete város. MV. Soprony Vben.
 Fő-város. Urbs capitalis, metropolis.
 Faludi, T. É. p. 81.
 Hajdu-város. Oppidum hajdonicale. S. K.
 Hídvég-város. MV. Somogy Vben.
 Kerített város. Urbs. CM.
 Királyi város. Urbs regia.
 Kulcsos úri város. Faludi, T. É. p. 323.
 Külső város. Suburbium. S. K.
 Kómár-város. F. Szala Vben.
 Magyar város. F. Torontál Vben.
 Mező-város. Oppidum. S. K.
 Ó város. Vetus urbs. S. K.
 Polgár-város. Szent Grótnak utszája Szala Vben.

Püspöki város. Urbs episcopalis. S. K.
 Rác város. Rascianica. S. K.
 Zsidó város. Pars civitatis a judaeis habitata. S. K.
 Szabad királyi város. Libera regia urbs.
 Szász város. E. MV. Szász város' Vidékében.
 Székely város. MV. Bihar Vben.
 Tizenhárom város. F. Vas Vben.
 Tő-város. Komárom Vben.
 Új város. MVV. Szabolcs, és Szathmár Vben.
 Vizi város. Urbs aquatica. S. K.
 Városheli. Civis. Bürger. Polgár. Oppidanus. CM. Urbanus. CM.
 Városi. Urbanus, urbanicus. CM. M. A.
 Városi gyökeres ember. Civis indigena. PP.
 Városi község. Republica. M. A.
 Városi méltóság. Civitas. M. A.
 Városi módra. Urbane. M. A.
 Városi rend. Politia. M. A.
 Városi rendű. Politicus. M. A.
 Városi tő. E. F. Közép Szolnok Vben.
 Városi törvény. Civitatis jus. PP.
 Városka. Oppidulum, civitacula. M. A.
 Városonként. Oppidatim. M. A.

VÁR (ige).

VÁR, várja. Expectat, praestolatur. M. A.
 Időtől kell várni, tanácsra hallgatni. km.
 Be várja. Praestolatur tantisper, donec alter adveniat, operitur.
 El várja. Expectat, praestolatur, expectande perseverat. M. A.
 Haza várja. Praestolatur reditum.
 Meg várja. Expectat. M. A. A' melly szekér meg nem vár, az után nem kell futni. km.
 Oda várja. Praestolatur ad locum.
 Öszve várja. Expectat, donec omnes conveniant.
 Reá vár. Expectat, ut veniat.
 Viszsa várja. Expectat reducem.
VÁRAKODIK. Pázm. Pred. p. 27. 509. Expectat. M. A.
 Várakodás. Praestolatio. Kaldi, Job. 17. 15.
VÁRAKODIK. Expectat, praestolatur. M. A.
 Nagy uraknál, malomban, révben várakozni kell. km.
 Várakozat. Sz. D.
 Várakozás. Expectatio. M. A. Élhez embernek nehéz a várakozás. km.
 Várakozó. Praestolator, expectans. M. A.
 Várakoztat, várakoztatja. Causat alteri expectationem.
VÁRANDÓ. Expectandus. M. A.
 Várandós. Praegnans, parturiens. M. A.
VÁRATLAN. Inexpectatus. M. A.
 Váratlan vendég. Hospes inexpectatus.
 Váratlanul. Inexpectate, inopinatē, repente. Faludi, U. E. 3. R. p. 75.
VÁRÁS. Expectatio, praestolatio. M. A.
 El várás. idem. M. A.
 Meg várás. Expectatio. M. A.
VÁRJ várj. Vox minantis.
VÁRÓ. Expectans, praestolans.
VÁRTA. Specula. M. A.
 Várta-állás. Faludi, U. E. 1. R. p. 48.
 Várta-ház. Wachthaus. S. I.
 Várta-szoba. Wachtstube. S. I.

Vártás. Ör-álló. Pázm. Pred. p. 368. Gyöngyös, 2. D. p. 99. Csuzi, Sip. p. 240.
 Vártáz. Ort áll. Sz. D.
VÁRTAT, vártatja. Expectare facit. M. A.
 Vártatva.
 Kevés vártatva. Modica interjecta mora, paulo post. Kaldi, Luc. 22. 57. Post pusillum.
VÁRTT. Expectatus.
 Vártt leány várat nyer. km.
VÁRTON várja. Faludi, N. E. p. 204.

VÁSÁR.

VÁSÁR. Forum, mercatus. M. A. A' vásár kettőn áll (t. i. az adón, és a' vevőn). km.
 Vásár-állás. Locus, ubi nundinae praepriis pecorum servantur.
 Vásár-bíró. Agoranomos. M. A.
 Vásár' fia. Nundinale, donum nundinale. Faludi, N. U. p. 136. N. E. p. 196.
 Vásár-hely. Emporium.
 Vásár-hely. t. h. n.
 Vásár-orvos. Circulator, medicaster. S. I.
 Vásár-péNZ. Vectigal. M. A. PéZZel járják a' vásárt. km.
 Vásár' telke. E. F. Kolos Vben.
 Vásár-út. MV. Posony Vben.
 * Barom-vásár. Forum pecorum.
 Bor-vásár. Forum vinarium. NC. p. 87. 299.
 Búza-vásár. Forum frumentarium. NC. p. 299.
 Diószegi vásár — Meg esett neki a' Diószegi vásár. km.
 Disznó-vásár. Forum suarium. NC. p. 297.
 Egész vásár. Nundinae integrae. Két lud, egy aszszony egész vásár. km.
 Étek-vásár. Forum cupidinarium. NC. p. 299.
 Fa-vásár. Forum lignarium. NC. p. 299.
 Hal-vásár. Forum piscarium. NC. p. 297.
 Héti vásár. Nundinae hebdomadales.
 Kenyér-vásár. Forum panarium. NC. p. 299.
 Kutya-vásár — Csak egyszer volt Budán kutya-vásár. km.
 Leány-vásár. Forum nuptientium. Acta Mus. Nat. Tom. 1. p. 329.
 Marha-vásár. Forum pecorum.
 Országos vásár. Provinciales nundinae. S. K.
 Ökör-vásár. Forum boarium. NC. p. 297.
 Paréj-vásár. Forum olitorum. NC. p. 297.
 Zsib-vásár. Frolarium, scutarium forum. S. K.
 Szabad a' vásár. km.
VÁSÁRBAN. In nundinis. Maga maradt, miut a' varga a' vásárban. km.
VÁSÁRD (Alsó, felső). FF. Nyitra Vben.
VÁSÁRI. Forensis, nundinalis. S. I.
 Vásári (Kis, nagy). Sz. P. Bihar Vben.
 Vásári munka. Opus ad nundinas paratum.
VÁSÁRJA. Ejus nundinae, ejus mercatus. Jó vásárja esett.
VÁSÁRKOR. Tempore nundinarum.
VÁSÁROL, vásárolja. Mercatur, nundinatur, emit. M. A. Tud pénz nélkül vásárolni. km.
 Elől vásárol. Praemercatur. M. A.
 Ki vásárolom a' bőrcéből.

Meg vásárolja. Coëmit.
 Őszve vásárolja. Commercatur, coëmit.
 Vásárlás. Mercatio, mercatura, nundinatio, emtio. M. A.
 Elöl vásárlás. Praemercatio. M. A.
 Vásárlásra hajlandó. Emax. M. A.
 Vásárló. Mercator, emtor. M. A.
 Vásárló hely. Emporium. M. A.
 Vásároldogal. Emtitat. M. A.
 VÁSÁRON. In nundinis. Voltt két pénzzel a' vásáron, de nem adtak hármat értte. km.
 VÁSÁROS. Nundinator. S. I.
 Vásáros Dombó. F. Baranya Vben.
 Vásáros falu. F. Soprony Vben.
 Vásáros Námény. MV. Bereg Vben.
 VÁSÁRRA. Ad nundinas. Kiki a' maga bőrét viszi a' vásárra. km.
 VÁSÁRT indít. Nundinas inditit.
 Vásárokat járja. Nundinas frequentat.

VÁSÍK.

VÁSÍK. Atteritur, deteritur v. hebetatur, obtunditur. Nem vásík benne a' foga: meg nem nyeri, a' mit kíván.
 Bé vásík. Imprimitur, interitur. M. A.
 El vásík. Deteritur.
 Ki vásík. Exteritur.
 Meg vásík. Atteritur. A' vas is meg vásík üdövel. Tempus edax rerum.
 Le vásík. Deteritur.
 VÁSÁS. Detritio, hebetatio.
 Meg vásása a' fognak. Stupor dentium. PP.
 VÁSÍT, vásítja. Atterit, hebetat. S. I.
 Nem sokat vásítom ajtaját. km.
 El vásítja. Deterit.
 VÁSLAL, váslalja. Terit, conterit, hebetat, stupefacit. M. A. Margit' Élete. p. 18.
 El váslaltam a' ruhát. Sz. D.
 Meg váslalja. Atterit, hebetat. M. A.
 Váslalt. Attritit, contritus. M. A.
 VÁSNOK. F. Baranya Vben.
 VÁSODKODIK. Petulcit. Bíró Márton, Micae. p. 32. 351.
 VÁSOL, vásolja. idem ac Váslalja.
 Meg vásolja. Pázm. Pred. p. 433.
 VÁSONY (Nagy, Tót). MV. és F. Veszprém Vben.
 VÁSOTT. Meg kopott. Subtritus, pritritus, hebetatus, stupefactus, it. Petulans. M. A.
 Várott ifju. Petulans juvenis.
 Várott fogak. Attriti dentes. PP.
 Bé várott. Detritus, attritus. M. A.
 Várotttság. Petulantia. M. A.
 Várottúl. Petulanter. M. A.
 VÁSTOL, vástolja. Pampinat. M. A.
 Vástolás. Pampinatio. M. A.
 VÁSTON vástott. Faludi, N. U. p. 51.

VÁSÚ.

VÁSÚ. Phascolus. Bab.

VÁSZ.

VÁSZ (Váz). Terriculamentum avium in hortis. M. A. Ollyan, mint az ijesztő vász. km.
 Ijegető vász. Faludi, N. U. p. 212.
 Szalma-vász. Pázm. Pred. p. 1198.

VÁSZKA. F. Trencsin Vben.
 Kardos Vászka. F. Trencsin Vben.
 VÁSZON. Tela. M. A. Aszszonyt, vászont nem jó gyertya-világnál nézni. km.
 Vászón-áros. Linteo, lintearius. NC. p. 287.
 Vászón-fejérités. Candidatio telae.
 Vászón-fejéritő. Insolator, qui lintea apricatione candificat. S. I.
 Vászón-fejéritő. Locus, ubi lintea ad solem candefiunt. S. I.
 Vászón-fal. Scena theatralis. S. I.
 Vászón-gáncs. Vitium telae. Befezna.
 Vászón-korsó. Szent Mihályi korsó.
 Vászón-köpönyeg. Staubmantel.
 Vászón-nyomatató. Impressor lintei colorati. S. I.
 Vászón-paizs. Pázm. Kal. p. 172.
 Vászón-palota. Sátor. Mikes Török orsz. Lev. p. 111.
 Vászón-ház. idem. Mikes. I. c.
 Vászón-ruha. Termentarium. M. A. L.
 Vászón-szövő. Textor lintearius. S. I.
 * Csínvatt vászón. Tela bilix. S. K.
 Enyves vászón. Rigida tela. S. K.
 Fejéritett vászón. Tela candidata.
 Házi vászón. Tela domestica.* S. K.
 Hetes vászón, Tizes vászón, et sic porro.
 Kender-vászón. Tela canabina. S. K.
 Len-vászón. Linea tela. S. K.
 Viaszos vászón. Cerata tela. S. K.
 Vászna. Ejus tela. Te sem vagy jobb a' Deákné' vászónánál. km. Ego, et tu idem trahimus jugum. M. A.
 Vásznas. Linteo. PP.
 Vásznat fejérit. Lintea dealbat, solat. PP.
 Vásznat ki fejt. Textum retexit. PP.

VÁT.

VÁT. F. Vas Vben. Sz. P. Nógrád Vben.
 VÁTI szent kút. Sz. P. Vas Vben.

VÁTY.

VÁTY. F. Baranya Vben.
 VÁTYON. Sz. P. Bihar Vben.

VÁZ.

VÁZ. Terriculamentum. vide VÁSZ. M. A.
 Váz-gondolat. Mind ezek csak ijesztő vázak. Sz. D.
 Csont-váz. Sceleton. Sz. D.

VE.

VE.

VE. Suffixum adverbiale post vocales acutas ut: El vétve, verve, törve, türve etc.

VE CZ.

VE CZ.

„Vin vin, vecz vecz, pénzen vettem kenyeret, még sem ettem eleget“
 Csapók' énekéből.
 VECZE. F. Hont Vben. E. F. Maros Székében.

VECZEL. E. F. Hunyad Vben.
 VECZK. E. F. Belső Szolnok Vben.
 Veczke. E. F. Alsó Fejér Vben.
 Veczkendik. S. I.

VECS.

VECS.

Vecs-kerek. Csajkások' szabad pusztája.
 VECSE. FF. Nyitra, Veszprém, és Zemplin Vben.
 Duna-Vecse. MV. Pest Vben.
 Vecsérd. E. F. Felső Fejér Vben.
 Vecsés. F. Pest Vben.
 VECSEKLŐ. F. Nógrád Vben.

VECSERNYE.

VECSERNYE. Vesperae, officium vespertinum. M. A. El találta, mint Balás pap a' vecseryét. km.
 Vecserye-harangkor. Hora vespertina. NC. p. 439.
 Zsidó vecserye — Nem lehet zsidó vecserye morgás nélkül. km.
 VECSENYÉZ. Servat vespervas, officium vespertinum.
 Vecseryező palást. Pluviale. Vespermantel.

VED.

VED.

VEDELI, vedeli. Potat.
 Vedeli a' sok vizet. Multum aquae potat. Vajda, 1. K. p. 360. „A' ki a' sós vízben sokat vedelvén“ item 464.
 VEDLIK. Bőrét, szőrét v. tollát el veti, el hányja. S. I. Sz. D.
 Meg vedlik. idem.
 Vedlés.
 Vedlett.

VEGY.

VEGY. Mixtum.

Vegy-búza. Frumentum miscellum. S. I.
 El-vegy Promiscue. M. A.
 VEGYÍT, vegyíti. Miscet, cōmiscet. Sz. D.
 El vegyíti. Commiscet. M. A.
 Őszve vegyíti. Commiscet, permiscet. S. I.
 Vegyítés. Mixtio.
 El vegyítés. idem. M. A.
 Vegyített. Mixtus, permixtus.
 VEGYES. Miscellaneus.
 El-vegyes. Mixtus. M. A.
 Vegyesít, vegyesíti. Permiscet. Sz. D.
 Vegyesleg. Mixtim.
 El vegyesleg. idem. M. A.
 Vegyesül. Miscetur. S. I.
 VEGYÜL. Miscetur, commiscetur.
 Őszve vegyül. Commiscetur.
 Vegyület. Mixtura. Sz. D.
 Vegyülmény. idem. Sz. D.

VEH.

VEH. Vah, hui. M. A.
 VERÉ CZ. F. Zemplin Vben.

VEHEM.

VEHEM. Equuleus, pullus equi. M. A.
 VEMH. S. I.

VEMHE. (Veheme, vehme, vemhe). Ejus pullus.
VEMHEZIK. Csikózik. Sz. D. Káldi, lunepn. Pred. p. 361.
 El vemhezett. El vetette csikáját. Sz. D. Meg vemhezett. Meg csikózott. Sz. D.
VEMHES. Equa hinnulo gravida. S. I. Vemhes ló.
 Vemhesedik. Hinnulum concipit. S. I.

VEJ.

VEJ.
VEJK.
 Vejke. Sz. P. Soprony Vben.
 Vejke (Kis, nagy). FF. Tolna Vben.
VEJM. Sz. P. Veszprém Vben.
VEJT.
 Vejte. Sz. P. Pest Vben.
 Vejti. F. Baranya Vben.

VEJE.

VEJE. Ejus gener. Lásd VŐ alatt.

VEKSZEL.

VEKSZEL. Literae cambiariae. PP.
 Vekszel' bére. Collybus. PP.
 Vekszel-czédula. Tessera collybistica, literae cambii. PP.

VEL.

VEL. Suffixum post vocales acutas, ut: Éli-vel, hegyivel, bőrivel. Post consonam abit in similem consonam, űt: Késsel, mézzel, szerrel, törrel, loco antiqui: Késvel, mézvel, szervel, törvel.
VELE. Secum. **VELED.** Tecum. **VELEM.** Mecum.
 Vele él. Ei convivit, utitur.
 Vele élés. Usus. S. I.
 Vele nem éléssel. Per non usum. Pázm. Kal. p. 607.
 Vele egy üdös. Coetaneus. Pázm. Pred. p. 1239.
 Vele hál. Concubat, concumbit. M. A.
 Vele hálás. Concubitus, accubitus, accubatio. M. A.
 Vele háló. Concubina. M. A.
 Vele lakik. Cohabitat. M. A.
 Vele lakás. Conversatio, cohabitatio. M. A.
 Vele léte. Tasi Gáspár. p. 98.
 Vele száll. Colloquitur. M. A.
 Vele született. Innatus, ingenuus, ingeneratus. S. I.
 Vele tart. Ei adhaeret, ejus partes sequitur.
 Vele van. Cum eo est.
 Vele vetekedik. Aemulatur. M. A.
 Vele vetekedés. Aemulatio. M. A.
 Vele vetekedő. Aemulus, aemulator. M. A.
 Ki vele. Vesd ki v. valld meg. S. I.
VELEK. Cum illis. **VELETEK.** Vobiscum
VELÜNK. Nobiscum.
 Az úr veletek. Dominus vobiscum.
 Isten veletek. á Dieu.
 Velünk tartó. Nostras, nobiscum sentiens. S. I.
VELEG. F. Fejér Vben.
VELEM. F. Vas Vben.
 Velem-ér. F. Vas Vben.
VELES.
 Velecsd.

Pócsa-Velecsd. F. Bihar Vben.

VELEZD. F. Borsod Vben.
VELO. Medulla. M. A. it. Cerebrum v. summa, summarium. S. I.
 Agy-velő. Cerebrum.
 Csont-velő. Medulla ossis.
 Veleje. Ejus medulla v. summa.
 Ez a' dolog' veleje. Summa rei haec est.
Velős. Medullatus. M. A.
 Velős csont. Os habens medullam.
 Velős hártya. Membrana medullaris. S. I.
 Velős leves. Jusculum substantiosum. Dug. km. 2. R. p. 51.
 Velős mondás. Sententia. S. I.
 Velős meg nőtt erő. Faludi, E. M. p. 247.
 Velősödik. Medullatur. Pázm. Pred. p. 35. Faludi, N. U. p. 164.
Velősíti.
 Még velősíti. Landovics István, Pred. p. 234.
 Velőtelen. Carens medulla. S. I.
 Velöz, velőzi. Medulla spoliat, exuit. S. I. Ki velőzi. idem. S. I.
 Velözö kalán. Cochlear, quo medulla ex ossibus excipitur.
 Velőzik. Impingatur. Pázm. Pred. p. 25.

VELENCZE.

VELENCZE. Venetiae. M. A. it. F. és Tó Fejér Vben. it. Lamina volubilis in fastigiis tectorum ad cursum ventorum notandum.
 Forgó velenccze. Beniczki, p. 106.
 Várad-Velencze. MV. Bihar Vben.
 Velencczébéli. Venetus.
VELENCZEL. Venetus.
 Velencczei réz. Orichalcum. M. A. Káldi, Innepn. Pred. p. 442.
 Velencczei szappan. Sapo venetus.
 Velencczei tábat. Faludi, E. M. p. 247.
 Velencczei tenger. Mare adriaticum. M. A.
 Velencczei tükör. Speculum venetum. Faludi, N. U.
VELENCZÉS. Venetus. M. A. v. Lamina volubili instructus.

VELESZTA.

VELESZTA. Széna-rend. Striga, sticha foenaria. M. A.
 Még velesztában vagyok a' le kaszáltt fű: még gyűjtetlen. Sz. D.

VELIN.

VELIN.
 Velin-papiros. Charta velina.

VELLA.

VELLA. Furca. vide VILLA. M. A.

VENCZISZLÓ.

VENCZISZLÓ. t. f. n. Venceslaus. Szent Vencziszló. S. Venceslaus. Vajda, 1. K. p. 317.

VENCs.

VENCs.
VENCSELLŐ (Ó, új). FF. Szabolcs Vben.

VENDEL.

VENDEL. t. f. n. Vendelinus. Vendel. Sz. P. Szala Vben.

VENDEG.

VENDEG. Hospes, conviva. M. A. Csörög a' szarka, vendég jön. km.
 Vendég (Kis, nagy). FF. Nyitra Vben.
 Vendég-ajándék. Xenium. M. A.
 Vendég-fal. Vászón-fal, kárpit-fal. Sz. D. S. I.
 Vendég-fog. Dens suppositus. Sz. D.
 Vendég-fogadó. Pandocheus, hospes publicus. M. A.
 Vendég-fogadó' aszszony. Hospita. M. A.
 Vendég-fogadó ház. Diversorium, hospitium. M. A.
 Vendég-fogadós. Diversitor, caupo. Faludi, T. É. p. 197.
 Vendég-fogadós. Cauponissa. Faludi, T. É. p. 192.
 Vendég-fogazda. Caupo. S. I.
 Vendég-haj. Coma subdititia, adventitia, ementita, capillamentum. PP. Csuzi, Sip. p. 55.
 Vendég-haj-csináló. Comae subdititiae textor. PP. Parókás.
 Vendég-ház. Cubiculum hospitale. PP.
 Vendég-hívás. Invitatio. M. A.
 Vendég-hivogató. Vocator. PP.
 Vendég-inas. Pedisequus temporarius. Lehnlakey. S. I.
 Vendég-népek. Zvonarics, Post. 1. R. p. 140.
 Vendég-oldal. A' szekér' oldalán két részről föl kötött rúd. Sz. D.
 Vendég-orcza. Larva v. facies picta, fucata. S. I. Minden vétek talál magának vendég-orczát. km.
 Vendég-szárnyou röpdöz. Faludi, N. A. p. 241.
 Vendég-szerető. Hospitalis. S. I.
 Vendég-szín. Fucus, offutiae, pigmentum. Faludi, Sz. E. p. 18. B. E. p. 86.
 Vendég-szoba. Cubiculum hospitale. Gastzimmer. S. I.
 Vendég-társ. Tasi Gáspár. p. 113.
 * Alkalmatlan vendég a' vétség. km.
 Érkező vendég. Faludi, N. U. p. 155.
 Gyakor vendég. Frequentior conviva.
 Harmadnapi vendégnek czoki a' neve. km.
 Hivatlan vendégnek ajtó megett a' helye. km.
 Kedves vendég — Régen várt vendég leg kedvesebb. km.
 Sok vendég járja. Frequentatur a multis hospitibus.
 Új vendégek. Sz. D.
 Utazó vendég. Faludi, N. U. p. 155.
VENDEGE. Ejus conviva.
 Vendége érkezett.
VENDEGEL. vendégeli, vendégli. Convivio excipit. Pázm. Pred. p. 1227.
 Meg vendégeli. idem. M. A.
 Vendégelő, Vendéglő.
 Vendégelő mulatságok. Faludi, N. E. p. 206.
 Vendéglő szoba. Szála.
VENDEGES.
 Vendégeskedik. Convivatur, epulatur, comessatur. M. A.
 Vendégeskedés. Epulatio, comessatio. M. A.
 Vendégeskedő. Epulo, comessator. M. A.
 Vendégestül. Una cum hospite. Pázm. Pred. p. 220.

VENDÉGGÉ hija. Invitat. M. A.
Vendéggé hívás. Invitatio. M. A.
VENDÉGI. Convivalis, pertinens ad hospitium.
Vendégi. F. Torna Vben.
Vendégi (Alsó, felső). F. Abaúj Vben.
VENDÉGSÉG. Convivium, epulum. M. A.
Szegény vendégség — Bor nélkül szegény a' vendégség. km.
Vendégségi. Convivalis. M. A.

VENEREK.

VENEREK. Potus diversi. B.át. S. I.

VENTE.

VENTE. Sz. P. Szala Vben.

VENY.

VENY.
VENYE. F. Posega Vben.
VENYICZE, Venice (Alsó, felső). E. F. Fogaras Vidékében.
VENYIKE. Sarmentum, resex. CM. M. A. Monozslai Apol. p. 245. Káldi, iteratis vicibus scribit „Vinyike“ Innepn. Pred. p. 448. 449.
Venyikés. Sarmentosus. CM. M. A.
VENYIM (Kis, uagy). Sz. PP. Fejér Vben.

VER.

VER, veri. Verberat, quatit, cudit, tundit. M. A. Most is veri az isten, de nem érzi. km.
Ver az ere.
Ver az óra. Sonat horologium.
* Agyon veri. Mactat, occidit, caedit ad necem.
Által veri. Transverberat, it. Configit, confodit, transadigit. M. A.
Be veri. Infigit.
Bele veri. idem.
El veri. Propulsat. M. A.
El verte házától — El verte a' jég a' mezőket.
Fészket ver. Nidum struit. Az egerek nem sok fészket vernek az ő csürebén.
Föl veri. Excitat, it. Expilat, deprædatur.
Föl veri a' vadat. Feram excutit cubili. S. I.
Föl veri az árat. Plus promittit, pretium rei auget. S. I.
Föl verte a' nyulat — Föl verte a' méheket.
Föl verte álmából — Föl verte a' cselédjeit.
Föl verte a' ládát, házat, tábort.
Haza veri. Pellit domum.
Helyre veri. Helyre verte magát.
Hátra veri. Repellit.
Hozzá veri. Compellit.
Ki veri. Everberat, excudit, expellit. M. A.
Ki verte az eszből — Szeglet szeggel verik ki.
Ki verte marháját a' mezőre — Ki verte orczáját a' bor-himlő. Ha egy felől ki verik, más felől bé megy.

Le veri. Decutit. M. A.
Meg veri. Percutit, verberat. M. A.
A' gyermek is csak azt kiáltja, hogy meg verték, de nem mondja miért. km.
Neki veri. Cogit, adigit.
Öszve veri. Collidit, concutit. M. A.
Öszve veri az inát. Crura collidit. PP.
Reá veri. Rejicit in alterum.
Széljel veri. Dissipat, dispellit. S. I.
Szét veri. idem.
Üti veri. Converberat.
Viszsa veri. Reverberat, repercutit. M. A. it. Rejicit v. refellit, refutat. S. I.
VERBŐCZ. F. Ugocsa Vben.
VERDik. Bőreből, szőreből v. tollából ki vetkőzik, valamint a' kigyók, barmok, madarak szoktak. S. I. Vedlik.
Verdik az eszed. Sz. D.
Verdegel, verdegeli. Pulsat, pulsitat, cusat. M. A.
Hátra verdegeli. Propulsat. CM.
Verdes, verdesi. idem ac Verdegeli. S. I.
Verdett.
„Meg nőnek sugári verdett szárnyamnak is“ Gyöngyösi 2. Dar. p. 440.
Verdigály.
Verdigályos. Mikes, Török orsz. Lev. p. 235.
Verdigályos szoknya. Cyclas. PP.
Verdődik. Luctatur, configitur, dissilit. M. A. Pázm. Kal. 829. Magát ide, 's tova hányja veti. Sz. D.
Verdődik a' meg fogott egér, a' madár a' kalitkában, a' hal a' hálóban. Sz. D.
Csak verdődünk, mint a' hal a' harasztban. km.
Ki verdődik. Extricator. Pázm. Pred. p. 284. 760. Faludi, N. U. p. 143.
VEREGET, veregeti. Pulsat, pulsitat, verberat. S. I.
Meg veregette vállát.
VEREKEDik. Converberat, percutit, luctatur, verberibus pugnat. M. A. A' ki verekedni akar, könnyen botot talál. km.
Által verekedik. Cum labore transit v. aliquid superat. S. I.
Bé verekedik mennyeknek országába. Csuzi, Tromb. p. 335.
Elő verekedik. Csuzi Tromb. p. 705.
Ki verekedik. Eluctatur. M. A.
Meg verekedik. Manus conserit. S. I.
Verekedés. Converberatio, certatio, certamen, pugna, praelium. S. I.
Ki verekedés. Eluctatio. M. A.
Verekedő. Plagosus, verbero. M. A.
VEREKNYE. F. Posony Vben.
VERESÉG. Verber. M. A. A' szó is vereség a' régi szolgának. km.
Vereség-érdemlő. Verberabilis, verbero, verberandus. M. A.
Vereség helye. Vibex. M. A.
Vak vereség — Vak vereséggel veri. Calculo mordet. M. A.
VERET, vereti. Curat caedi, cudi. Ki vereti. Curat expelli.
Pénzt veret. Pecuniam curat cudi.
Veretett. Percussus, cusus. M. A.
El veretett. Propulsus. M. A.
VERETLEN. Impercussus. M. A. Vertt viszen veretlent, agya-feje-töretlent. km.

VERÉS. Verberatio, verberatus, percussio, plaga. M. A.
Agyon verés. Percussio lethalis.
ÉR-verés. Pulsus arteriae.
Le verés. Decussus, decussio. M. A.
Meg verés. Percussio, verberatio. M. A.
Óra-verés. Sonitus horologii.
Pénz-verés. Cusio monetæ.
Öszve verés. Collisio, concussio. M. A.
Viszsa verés. Repercussio. M. A. it. Rejectio, repulsio. S. I.
VERGÖDik. Faludi, N. E. p. 15. T. É. p. 104. Szabadulást keres. Magát a' sárból, veszélyből, törből ki akarja fejteni. Sz. D.
Ki vergődik. Se se extricat, Vajda, 5. K. p. 588. Nehezen tudunk a' vízből, hírből ki vergődni. Sz. D.
VERHÖDik. Luctatur, configitur, dissilit. PP.
VERHÜDik. idem Sz. D. Remis, velisque conatur. PP.
VERINT, verinti (mint Érint, érinti). Aliquantulum verberat, parumper vastat. S. I.
VERÖ. Percussor, verberans, it. Malleus, marculus. M. A.
Verő. R. Sol torridus, flagrans, igneus.
Verő-fény. S. I.
Verő ér. Arteria.
Verő fa. Tudes. Sulyok. S. I.
Verő fény. Sol, solis radii. M. A.
Verő fényen szárazsítja. Insolat. M. A.
Verő fényen szárazsztat. Insolatio. M. A.
Verő fényen szárazsztatott. Insolatus. M. A.
Verő fényt költ. Apricator. PP.
Verő fényen ülés, járás. Apricatio. M. A.
Verő fényes. Apricus. M. A.
Verő fényes meleg hely. Soli expositus locus. PP.
Verő kos. Fistuca, paticula. S. I.
Verő malacz. Porcellus lactens. Süldő, hajdan: sülendő. S. I.
Verő óra. Pázm. Pred. p. 109.
Verő szerszám. Verber. S. I.
* **Csiga-verő.** Flagellum versando turbini serviens. S. K.
Dob-verő. Nodosi bacilli tympani. S. K.
Fazék-verő. Ostracinda. S. K.
Kakas-verő (játékos tánc). Galliarda. S. K.
Kötél-verő. Fumifex. Pázm. Pred. p. 984.
Le verő kos. Fistuca. S. I.
Pénz-verő. Monetæ cursor. S. K.
Szakáll-verő. Barbitonsor. S. K.
Tyúk-verő. Repotia celebrans. S. K.
Verőcze. Kis ajtó p. o. a' kerten, a' pitvarban. Lásd Okoskodva tanító nyelvmester. Kolosvár 1794. p. 268.
Verőcze. MV. Verőcze Vben. F. Nógrád Vben.
Verőcze Vármegye. Comitatus Verőczensis.
Verődik. Quassatur, concutitur. M. A. Verődik, mint a' törbe esett madár. km.
Egybe verődik. Concutitur, colliditur. M. A.
Öszve verődik. Congeritur, coacervatur v. concutitur, contunditur, conquassatur. S. I.
Verődék. R. Sudor. Verőték. S. I.
Verődék-kendő. R. Sudarium. S. I.
Verődék-szakadva. R. Sudando, fervide. S. I.

Verődékezik. R. Sudat.
Verődözik. R. Sudat.
Verős.
Ki verőst játszik. Játék' neme a' laptá-
zásban.
Verőték (Veréték, verejték, veríték. M. A.)
Sudor.
Verőték-törölő kezenő. Sudarium, su-
darium. M. A.
Verőték-vakaró. Strigeticula. M. A.
Verődékezik. Sudat.
Ki verejtékezik. Exsudat. M. A.
Verődékezés. Sudatio.
Verődékező. Sudabundus, sudator, sudans.
Verődékezteti. Ad sudorem concitat.
Verődékeztető. Sudatorius.
Verődékes. Sudatus.
Verődékes munka. Pázm. Pred. p. 389.
Verőzik. Apricatur.
Verőzi. Verőn aszalja, szárítja v. feje-
ríti. S. I.
VERSEG. F. Pest Vben.
VERTT. Percussus, cusus. M. A.
Vertt arany. Aurum cusum. M. A.
Vertt ezüst. Argentum cusum, factum,
signatum. Faludi, T. É. p. 94.
Vertt had. Exercitus victus, dissipatus.
Vajda, 3. K. p. 691.
Vertt ludak — Foltoként szállankoz-
nak, mint a' vertt ludak. km.
Vertt tej. Lac ebutyratum. S. I.
Ki vertt tej. Lac residuum post butyri
confectionem. S. I. Iró.
Vertt út. Via trita. S. I.
Vertt vas. Lamina ferri. S. I.
Verttelék. Moneta, numisma. Sz. D.
VERVE. Caesim. Diófa, feleség verve te-
nyészik. km.
Meg van verve, mint a' zsupp. km.
Meg lesz vele verve.
VERZÁR (Alsó, felső). FF. Bihar Vben.

VERBUNG.

VERBUNG. Conductio militum. S. I.
Halál-verbung — Kezet adott immár a'
halál-verbungnak. Dug. km. 2.R. p. 333.
Rongy-verbung.
VERBUNGOL. Verbuval. Milites condu-
cit. S. I.
VERBUNGOS. Conductor militum, susce-
ptor. S. I.
Verbungos káromkodás: förtelmes ká-
romkodás.
Verbungos táncz. Modus saltandi con-
ductorum. S. I.

VERÉB.

VERÉB. Passer. M. A. Jobb ma egy ve-
réb, mint holnap egy túzok. km. De
praesenti gaudet ecclesia.
Vereb. F. Fejér Vben.
Veréb-fej. Caput passeris.
Veréb-fészek. Nidus passerum.
Veréb-fi. Pullus passerinus. S. I.
Veréb-szar. Hajdu-városi Telek.
Veréb-vesztő. Exterminator passerum.
Veréb-vesztésről nevezetes volt Vincze,
Váci Püspök, kiról máj nap is fenn
van ez a' mondás: veréb-vesztő Váci
Vincze vesztette-el Vác' városának
Virág-vasárnapi vas-vásárját.

* Egygyes veréb. Passer solitarius. Káldi,
Psalm. 101. 8.
Magányos veréb. Idem. Csuzi, Sip. p. 166.
Kau veréb.
Nádi veréb. Okos, mint a' nádi ve-
réb. km.
Sültt veréb nem röpi senki szájába. km.
Teve-veréb. Struthiocamelus.
VEREBE. Ejus passer.
VEREBÉLY. MV. Bars Vben. F. Nógrád
Vben.
VEREBES. Passeribus abundans.
Verebes. Sz. P. Békes Vben.

VEREM.

VEREM. Fossa, fovea, scrobs. M. A. Ko-
mor, mint a' verembe esett farkas. km.
Búza-verem. Syrus. S. K.
Farkas-verem. Scrobs. S. K.
Ganéj-verem. Fimetum.
Jég-verem. Chrimotheca. S. K.
Krumpli-verem. Fossa solani tuberosi.
Mész-verem. Fossa calcaria.
Répa-verem. Fossa raparum.
VERME. Ejus fovea.
VERMEL, vermeli. Infodit.
Vermelés. Propagatio vitium, fossio. S. K.
VERMET ás. Foveam fodit. A' ki másnak
vermet ás, maga esik bele, nem
más. km.

VERFÖLYE.

VERFÖLYE, VÖRFÖLYE. Alea, tessera.
CM. M. A.
Vörfölye-játék. Astragalismus. M. A.
Vörfölye-formájú. Tessellatus. M. A.
Verfölye-tábla. Alveus. CM.
VERFÖLYÉS. Aleator, aleo. M. A.
VERFÖLYÉT játszik. Astragalizat. CM.
M. A.

VERNYIKE.

VERNYIKE. t. a. n. Veronica. Pázm. Kal.
p. 1026.

VERRAD.

VERRAD. Diescit. M. A. Lásd bővebben
VIRRAD.

VERS.

VERS. Carmen, versus, sectio, periocha.
M. A.
Vers-futamat. Curriculum. S. I.
Vers-futás. Discursatio, stadii de cursio,
certamen in cursu. Wettlauf. S. I.
Vers-futó. Stadiodromus, cursor. S. I.
Vers-futó hely. Stadium, decursorium,
curriculum. S. I.
Vers-föld. Milliarium rassicum. Werst.
S. I.
Vers-írás. Versificatio. CM.
Vers-író. Versificator. CM.
Vers-szerzés. Versificatio. M. A.
Vers-szerzés' tudománya. Poëtica. M. A.
Vers-szerző. Poëta, versificator. M. A.
Vers-szerzőnő. Poëtria. M. A.
Vers-tudomány. Poësis. Sz. D.
* Hatos vers. Hexametrum.

Hat-ötös vers. Carmen elegiacum.
Fél vers. Hemistichium.
Füz-fa-versek. Faludi, E. M. p. 79.
Ötös vers. Pentametrum. Többi nemeit
a' verseknek lásd Rájnis' Kalaúzában,
és M. Parnassus-ában.
VERSE. Ejus carmen, ejus versus.
VERSEL. Mással ki tesz, ki fog, vetélke-
dik. Versus facit v. concertat. S. I.
Vele nem verselhetsz: föl nem te-
hetsz, nem vetélkedhetel. Sz. D.
Verselet. Poëma v. concertatio. S. I.
Verselő. Versificator, versifex. S. I.
VERSEK. Poëmata, versus.
Verseket szerez. Versificat. M. A.
Versekre. Modulate, numerose. PP.
VERSEN (Vörsön).
Versenes, versenyes. Pervicax, contentio-
sus. M. A.
Versenesség. Pervicacia. CM.
Verseng (Vörsöng). Discéptat, litigat. M. A.
Versengés. Altercatio, rixatio, lis, con-
tentio, litigium. M. A.
Verseugó. Litigator, litigiosus. M. A.
Versengős. Litigiosus. Sz. D.
Versenkedik. Discéptat, jurgatur, contea-
dit. M. A.
Versenkedés. Contentio. M. A.
Versenség. Contentio. M. A.
Versent fut. Certat cursu. M. A.
VERSENKÉNT. Per vices. S. I.
VERSEZ. Versus facit, versificat. Sz. D.
Versezet. Poëma. Sz. D.
Vitézi versezet. Poëma heroicum.
Versező. Versificator. Sz. D.
VERSSEL írt könyv. Poëma. M. A.

VESE.

VESE. Ren. M. A.
Vese-fa. Kék sánta fa. Guilandina,
moringa. S. I.
Vese-fájás. Nephritis. Pázm. Pred. p. 351.
Vese-fájó. Nephriticus. M. A.
Vese-hús, vese-remek. Lumbus vituli-
nus. S. I.
Vese-kórság. Dolor renum. S. I.
Vese-kő. Calculus renum. S. I.
Vese-peccenyec. Assum lumbare, assum
renale. S. I.
VESEK' fájdalma. Nephritis. M. A.
VESELENY. Sz. P. Nógrád Vben.
VESENY. F. Heves Vben.

VESLING.

VESLING. Cascolus. PP.

VESPERNA.

VESPERNA. Coena. M. A.

VESZ.

VESZ, veszi. Emit, acceptat, capit. M. A.
A' mint vettem, úgy adom. km.
Által veszi. Suscipit, recipit. S. I.
Bé veszi. Recipit. M. A.
Be veszi az orvosságot — Be vette a'
várt — jóságából sokat yett bé.
Be vették katonának, papnak.
Bele veszi. Bele veszi magát a' ned-
vesség.

Búcsut vesz. Valedicit. Kapu-fától vett búcsut. km.
 Egybe veszi. Colligit, adunat, in summam cogit.
 Egygyü veszi. idem.
 El veszi. Demit, abemit. it. Sumit, accipit. M. A.
 El vesz az árából. Detrahit a summa. PP.
 El vette jutalmát — Az isten adta, az isten el vette.
 El vette a' fagy a' gyümölcsöt.
 Elő veszi. Promit. Mikor szükség, elő tudja venni eszt. km.
 Elő veszi magát. Profcit, v. conualecit. S. I.
 Elöl veszi. Antecapit, anticipat, praevenit, praecoccupat, antevertit, praesumit. M. A.
 Észre veszi. Animadvertit.
 Feleséget vesz. Uxorem ducit.
 Föl veszi. Tollit, sumit, assumit. M. A.
 Föl veszi magát. Valescit, roboratur, restituitur.
 Föl vette a' földről — Úrtól bolondtól mindent föl lehet venni.
 Föl sem kell venni, mint a' kerten a' lyukat. km.
 Hasznát veszi. Fruitur, fruiscitur. M. A.
 Hátára veszi. Tollit in humeros.
 Hozzá veszi. Ad se accipit.
 Jót vett tölem, 's lábbal rúg. km.
 Kezébe veszi. Nem mind szakács, a' ki a' kaláut kezébe veszi. km.
 Kezébe veszi. Percipit.
 Kezébe veszi. Ad manus recipit.
 Ki veszi. Eximit, excipit. M. A.
 Körbe veszi. Incingit, circumdat.
 Környül veszi. Circumdat, cingit, ambit. M. A.
 Körül veszi. Circumdat.
 Le veszi. Demit. M. A. Még a' keresztvizet is le vette róla. km.
 Meg veszi. Coëmit. M. A.
 Meg vette az isten' hidge.
 Nekí veszi magát. Inualecit.
 Oda veszi. Ad se recipit.
 Ószve veszi. Computat, coëmit.
 Reá veszi. Assumit. it. Persvadet.
 Szemre veszi. In conspectum accipit, contemplatur.
 Szívére veszi. Cordi sibi sumit.
 Se teszi, se veszi. Non curat.
 Vámat vesz — A' gondolattól nem vesznek vámat. km.
 Vérére veszi. Mactat. Csöbörrel szunyognak vérére nem vehetni. km.
 Viszsa veszi. Recipit, recuperat.
VEDD-le a' süveget. Aperi caput. PP.
 Vedd eszedbe. Nota, advertas velim. Káldi, Pred. passim.
VEDDEGEL, veddegeli. Emtit, accipit. M. A.
 El veddegeli. Acceptat, sumptit. M. A.
 Elő veddegeli. Promtat. CM.
 Hasznát veddegeli. Usitatur. CM.
 Ki veddegeli. Exceptat. M. A.
 Veddegelés. Emptio, acceptatio. M. A.
 El veddegelés. Acceptatio. M. A.
 Ki veddegelés. Exceptatio. M. A.
 Veddegelő. Acceptans, emtitans. M. A.
VEENDŐ. Sumturus.
 Bé veendő. Recipiendus, admittendus. M. A.

VEHET, veheti. Potest sumere, emere, accipere. Egy lélekzés hevet, 's hideget nem vehet. km.
 Vehetetlen.
 Meg vehetetlen. Geidler, H. Okt. p. 99.
 Meg vehetetlenség. Inexigibilitas. Tiszti Szótár. p. 50.
 Vehető.
 Bé vehető. Receptibilis, recipi dignus. M. A.
 Észre vehető. Sensibilis.
 Föl vehető. Assumtivus. M. A.
 Haszon-vehető. Utilis. S. K.
 Ki vehető. Exceptibilis. M. A.
VENNI.
VETT. Emtus, acceptus. M. A.
 Vett név. Agnomen. S. I.
 * Bé vett. Receptum, receptus. M. A.
 Ki vett. Exemtus, exceptus, liber. S. I.
 Vetten veszi. Identidem emit. Pázm. Pred. p. 987.
VEVÉS. Emtio. M. A.
 Elöl vevés. Anticipatio, praecoccupatio. M. A.
 Ki vevés. Exemptio. M. A.
VEVŐ. Emptor. M. A.
 Vevő legény. R. Sponsus, nymphus. Völegény. S. I.
 Vevő társ. Emtionis consors. Mtkaufér. S. I.
 * El vevő. Acceptor. M. A.
 Föl vevő. Assumtor. M. A.
 Hamv-vevő. Emunctorium. S. K.
 Haszon-vevő. Usufructuarius.
 Ki vevő. Exemptor. M. A.
 Rész-vevő. Particeps, participans.
 Szám-vevő. Rationum exactor.
 Szám-vevő hivatal. Exactoratus officium.
 Vevőlen. VM. p. 62.
VÉT. R. Sumtio, acceptio.
 Hús-vét. Sumtio carnis post quadragesimam, pascha.
 Hús-vét' napja. Festum paschatis.
 Hús-vét' hete. Hebdemada paschatis.
VÉTEL. Sumptio, emptio, coëemptio. M. A.
 Vétel' elő-pénze. Arrha emtionis. Leihkauf. S. I. Foglalo.
 Vétel-level. Literae emtionem v. acceptum testantes. S. I.
 * Bé vétel. Receptio. M. A.
 Búcsu-vétel. Valedictio.
 El vétel. Acceptio, ademptio, sumtio. M. A.
 Elöl vétel. Praesumptio, anticipatio. M. A.
 Észre vétel. Observatio.
 Fej-vétel. Decapitatio.
 Föl vétel. Assumtio. M. A.
 Haszon-vétel. Usus fructus. Faludi, U. E. 1. R. p. 210.
 Ki vétel. Exceptio, exemptio. M. A.
 Meg vétel. Emtio, occupatio, recuperatio. M. A.
 Viszsa vétel. Recuperatio. M. A.
VÉTLÉN.
 Búcsu-vétlen. Quin' valedixisset.
 Észre vétlen. Non observatus, non animadversus. S. I.
VÉM. pro Vevém. „Úgy vém eszembe, hogy . . .“ Eszterházi Tamás, Hunn. p. 465.
VEVÉ. Sumendo.
 Ószve véve. Simul sumendo.
VEVÉN. Accipiendo.

Kezébe vevén. In manus accipiendo.
 Ki vevén. Excepto.

VET.

VET, veti. Serit, seminat v. projicit, jacit v. computat. M. A. A' ki álnokságot vet, bú arat. km.
 Alá veti. Subjicit, dejicit. M. A.
 Asztalt vet. Mensam sternit.
 Ágyat vet. Lectum adaptat. Könnyű végbe vinni azt, a' minek más vetette meg az ágyát. km.
 Által veti. Trajicit. M. A.
 Be veti. Inserit, inseminat, injicit. M. A.
 Bele veti. Injicit. M. A.
 Egybe veti. Conjicit in unum, congerit. it. Confert, comparat. M. A.
 El veti. Inseminat, abjicit, amovet, projicit. M. A.
 El veti magát. Ad humilia v. indigna se demittit. S. I.
 Ellene veti. Objicit. M. A.
 Elöl veti. Praetendit, objicit, praepunit. M. A.
 Fattyat vetett. Spuriam prolem edidit.
 Félre veti. Rejjicit.
 Föl veti. Sursum projicit, jacit. M. A. it. Computat.
 Föl veti az ágyát. Concinnat lectum. PP.
 Föl veti a' lakatot. Applicat seram. PP.
 Föl veti magát a' lóra. Insilit in equum. S. I.
 Füstöt vetett. In fumum abiit.
 Hányja veti. Jactat.
 Hátra veti. Rejjicit.
 Horgot vet. Hamum jacit v. deflectit.
 Nem nyeri el a' pályát, a' ki útjában horgot vet. km.
 Hozzá veti. Adjicit. M. A.
 Keresztet vet. Crucem format.
 Ki veti. Rejjicit. M. A. Ejicit, ejectat.
 Ki veti a' bédét. Exenterat. PP.
 Ki vetette sarkából arannyal — Eb-rúdon ki vetni.
 Ki vetette az adót — Ki vetette a' nyelvét.
 Környül veti. Circumjjicit. M. A.
 Lángot vet. In flammam erumpit.
 Le veti. Dejicit. M. A.
 Le veti a' süveget. Caput aperit, pileo nudat. M. A.
 Lobbot vet. Flammam concipit.
 Másra vet. Caussam in alium conjicit. M. A.
 Meg veti. Rejjicit, respuit, reprobat, supputat it. Abortit. it. Sternit, intendit, admovet. M. A.
 Meg vesd magad'. Omnigenae tibi virtutis succurrat imago. M. A.
 Nekí veti. Objicit.
 Oda veti. Projicit.
 Ószve veti. Computat, confert. S. I.
 Ószve veti a' számokat. Numeros in summam redigit. S. I.
 Retezt vet. Retezt vetett pattantyuja. Pázmán.
 Számat vet. Init rationes.
 Szám-ki-veti. Mittit in exilium. *
 Szánt vet. Agriculturnam exercet.
 Szemre veti. Objicit.
 Szeljel veti a' lábait. Pedes divaricat. S. I.

- Süveget vet. *Pileum deponit, nudat caput.*
 Téglát vet. *Lateres ducit.*
 Véget vet. *Finem imponit.*
 Viszsa veti. *Rejicit. S. I.*
 Zálogba veti. *Impignorat.*
VETEGET, *vetegeti. Computat, projectat.*
 El *vetegeti. Abjctat. M. A.*
 Meg *vetegeti. Sapputat, computat.*
Vetegetés. Computatio.
VETEKEDIK, *Disceptat, disputat, contentit, confligit. M. A.*
 Vetekedik vele. *Aemulatur. M. A.*
 Vetekedés. *Contentio, disceptatio, aemulatio. M. A.*
VETEM.
 Vetemedik. *Deflectit, degenerat, exorbitat, delabatur. M. A.*
 El *vetemedik. Degenerat, depravatur. M. A.*
 Meg *vetemedik. Degenerat. M. A. it. Haza jön.*
 Oda *vetemedik. Eo delabatur.*
 Réá *vetemedik.*
 Vetemedett. *Degenerans, degener, depravatus. M. A.*
 Meg *vetemedett. Degener, depravatus.*
 Vetemedettség.
 El *vetemedettség. Depravatio. „Nem kéntelenségből, hanem maga szabad el vetemedettségéből“ Sámbar. p. 517.*
 Vetemít, *vetemíti. Projicit. S. I.*
VETEMÉNY, *Seges, sementis, satum. it. Legumén. M. A.*
 Vetemény-hely. *Seminarium. M. A.*
 Vetemény-mag' toka. *Siliqua. M. A.*
 Veteményes. *Leguminosus, seminifer.*
 Veteményes ág. *Area, areola. Sz. D. S. I.*
 Veteményes kert. *Cucumerarium, hortus seminifer. M. A. Hortus olerum. Pázm. Pred. p. 1161.*
 Veteményez. *Inserit semina, legumina. Sz. D.*
 Veteménység. *Status sementis. Biró Márton, Micae. p. 382.*
VETENDŐ.
 El *vetendő. Rejectaneus. M. A.*
 Meg *vetendő. Rejiendus. M. A. it. Contemptibilis.*
VETER.
 Veteredik. *Romlik, poshad.*
 Meg *veteredik a' sokáig álló bor. Pázm. Pred. p. 900.*
 Veternye. *Vesperae. M. A. Matutinum, officium tenebrarum v. missa nocturna, sacrificium tenebrarum. Margit'Élete, p. 58. 62. 82. 108. 133. Pázm. Pred. p. 574.*
 Vetrenyze.
 Vetrencze-leves, *mellybe kenyeret, húsos kolbászt, vörös hagymát össze aprítva főznek. Hallottam Miskén 1824. Febr. 3.*
 Vetrecze. *Sültt szalonna-szelet. Lariolasum, assilardum. M. A.*
VETETLEN, *Insativus. M. A.*
 Vetetlen föld.
 * *Köz-vetetlen. Immediatus.*
 Le *vetetlen. Indejectus. M. A.*
 Ok-vetetlen. *Inomisse.*
 Vetetlenül. *Absque seminatione, insative.*
 Vetetlenül is terem a' *pörje. km.*
VETETT, *Jactus, stratus.*
 Vetett asztal. *Strata mensa. Pázm. Pred. p. 1232.*
 Vetett ágy. *Lectus stratus.*
 Vetett föld. *Ager inseminatus.*
 * *El vetett. Abjectus. M. A.*
 Meg *vetett. Reprobis, reiectus. it. Stratus. M. A.*
 Szám-ki-vetett. *Exul.*
 Vetettség.
 Meg *vetettség. Biró Márton, Micae. p. 18. 379.*
 Vetettül.
 El *vetettül. Abjctat. M. A.*
VETÉL, *vetéli. Abortitur. M. A.*
 Bé *vetéli. Injectat. M. A.*
 El *vetélt. Idétlent szültt. Sz. D.*
 Vetélés. *Abortus. Sz. D.*
 El *vetélés. idem. M. A.*
 Vetélkedik. *Contentit, disceptat, aemulatur. M. A.*
 Vetélkedés. *Contentio, disceptatio. M. A.*
 Vetélkedő társ. *Aemulus, rivalis. S. I.*
 Vetelő a' *szövében. Radius. M. A. Csának, mellyel által vetik az outokat (bél-foualat). Sz. D.*
 Vetéltt.
 El *vetéltt holtt gyermekek. Echolimi. M. A.*
VETÉNY, *Semen. S. I.*
 Vetény-fa. *Melly az el vetett magból termett. Sz. D.*
 Vetény-fű, *Vetény-ló-here. Medicago sativa. Luzerner Klee. S. I.*
VETÉS, *Sementis, satus, seminatio. M. A. it. Projectio, projectura, computus.*
 Vetés. *F. Szathmár Vben.*
 Vetés előtt *aratsz. km.*
 * *Adó-vetés. Ejectatio contributionis.*
 Akadály-vetés. *Impedimenti positio. Sz. D.*
 Asztal-vetés. *Structio mensae.*
 Ágy-vetés. *Lectisternium. S. K.*
 Által-vetés. *Trajectio. M. A.*
 Be *vetés. Inseminatio.*
 Bötü-vetés. *Algebra. Dugonics.*
 Búza-vetés. *Ért hozzá, mint cigány a' búza-vetéshez. km.*
 Csel-vetés. *Faludi, U. E. 1. R. p. 16.*
 Egybe *vetés. Comparatio, collatio. M. A. Pázm. Pred. p. 1083.*
 Ellen-vetés. *Objectio, oppositio. S. K.*
 Fonál-vetés.
 Föl *vetés. Computus. it. Jactus, projectus. M. A.*
 Föld-vetés. *Insitio terrae, agri. Sz. D.*
 Háló-vetés. *Jactura retis. Káldi Innep-napi Pred. p. 1. item p. 496.*
 Hányás *vetés. Jactatio.*
 Hátra *vetés. Rejectio.*
 Kártya-vetés. *Jactus chartifoliorum.*
 Kereszt-vetés. *Formatio crucis.*
 Kéz-vetés. *Chirotonia.*
 Ki *vetés. Ejectio, rejectio. M. A.*
 Koczká-vetés. *Jactus aleae.*
 Korán *való vetés sokszor meg csal, de a' késő mindég rossz. km.*
 Le *vetés. Dejectio. M. A.*
 Liszt-vetés. *VM. Intó levél. p. 259.*
 Meg *vetés. Contemptus, rejectio. M. A.*
 Mag-vetés. *Satio. NC. p. 113.*
 Ok-vetés, *okúl vetés. Caussatio.*
 Ritka *vetésnek szegény az aratása. km.*
 Rosta-vetés. *Divinatio e jactu cribri.*
 Sors-vetés. *Sortitio, sortitus. S. K.*
 Süri *vetés. Satio densa. Sürüen vetik magvát az emberséges embernek, de vékonyan kél. km.*
 Süveg-vetés. *Nudatio capitis, depositio pilei.*
 Szám-vetés. *Arithmetica. Ebben még ezen vetések is elő fordulnak:*
 1. *Hármas vetés. Regula trium.*
 2. *Társas vetés. Regula societatis.*
 3. *Csere-vetés. Regula permutationum.*
 4. *Kamat-vetés. Regula censuum.*
 5. *Keverék-vetés. Regula alligationis.*
 6. *Láncoz vetés. Regula catenaria.*
 Szám-ki-vetés. *Exilium.*
 Szántás-vetés. *Agricolatio.*
 Szemre *vetés. Exprobratio. S. K.*
 Téglá-vetés. *Formatio laterum.*
 Zálogba *vetés. Pignoratio. S. K.*
VETHETO.
 Egybe *vethető. Pázm. Pred. p. 167.*
 Meg *vethető. Contemptibilis. M. A.*
 Meg *vethetetlen. Káldi, Okt. Int. p. 20.*
VETKEZIK, **VETKÖZIK**, *Exuit vestes, se devestit.*
 Ki *vetkezik. Faludi, T. É. p. 92.*
 Le *vetkezik. Exuit. M. A.*
 Vetkezés. *Exuitio vestium.*
 Le *vetkezés. idem. M. A.*
 Vetkezmény. *Exuviae, spoliium. S. I.*
 Vetkező. *Exuens. Erőtlen, mint a' bőrből ki vetkező kgyó. km.*
 Vetkező ház. *Apodyterium. NC. p. 297.*
 Vetkező hely. *idem. CM.*
 Vetkeződik. *Exuit vestes. M. A.*
 Le *vetkeződik. Pázm. Pred. p. 473.*
 Vetkeződés.
 Le *vetkeződés. Exuitio vestis. M. A.*
 Vetkeződő hely. *Apodyterium, spoliarium. M. A.*
 Vetkeztet, *vetkezteti. Exuit, devestit. S. I.*
 Ki *vetkezteti.*
 Le *vetkezteti. Devestit. M. A.*
VETNI *való. Seminalis, sativus. M. A.*
VETŐ, *Jactor, projector, sator, plantator, seminans. M. A.*
 Vető háló. *Rete jaculum. Wurfarn. S. I.*
 Vető mag. *Pázm. Pred. p. 845.*
 Vető nyúl. *Mag-nyúl. Lepus foemina. S. I.*
 Vető ruha. *Mellyből a' magot el vetik.*
 * *Adó-vető. Ejectator contributionis.*
 Asztal-vető. *Structor mensae.*
 Ágy-vető. *Concinnator lecti.*
 Által *vető. Bisaccium. PP.*
 Által *vető. Trajector, portitor. S. I.*
 Által *vető hajó. Navis trajectitia, ponto. S. I.*
 Által *vető hely. Trajectus, portus. S. I.*
 Be *vető. Injector.*
 Bötü-vető. *Algebraista.*
 Ellen-vető. *Objiiciens.*
 Föl *vető. R. Mortarium pyrobolorum.*
 Ki *vető — Nincs ki vető pénzem.*
 Ki *vető árúk. Merces rejculae. S. I.*
 Lábat *vető. Supplantator. Lábbal el ejtő. Csuzi, Síp. p. 287.*
 Le *vető. Sternax, dejiiciens. M. A.*
 Le *vetőt is játszik a' szerencse. km.*
 Meg *vető. Contemptor, contemptibilis. Faludi, U. E. 2. R. p. 89.*
 Meg *vető tekémet. Intuitus contemptum spirans.*
 Meg *vető képpen. Contemptive. S. I.*

Maga-vető. Sui jactator. Causi, Síp. p. 652.
 Szám-vető. Arithmeticus.
 Szám-vető tábla.
 Szántó vető. Agricola. Sz. D.
 Téglavető. Laterarius. S. K.
 Vetődik. Jactatur v. delabatur, devenit. S. I.
 El vetődik. Delabatur.
 Föl vetődik. In altum jactatur.
 Ki vetődik. Ejcitur v. prodit, prosilit. M. A.
 Oda vetődik. Eo devenit. Sz. D.
 Vetőleg.
 Meg vetőleg. Contemptive. S. I.
 Vetőlék. A' mit el vetnek, el hagyítanak.
 Ki vetőlék. Ausschuss. Rejiculum, ejectamentum. S. I.
 Vetőre szánt.
 VETTET, vetetti.
 Föl vettette puska-porrall.
 Vettett.
 El vettett. Projectus, projectitus. M. A.
 Ki vettett. Expositus, ejectus. M. A.
 Szám-ki-vettett. Relegatus.
 VETVE.
 Hozzá vetve. Adjective.
 Meg vetve. Contemptim. M. A.
 Süveg-vetve. Deposito pileo.
 Szám-ki-vetve.

VEZ.

VEZ.
 VEZEKÉNY (Fakó - Garam - kis - nagy -).
 FF. Bars Vben.
 VEZET, vezet. Ducit, dirigit. M. A. Vak
 vezet világtalant. km.
 Által vezet. Traducit.
 Be vezet. Introducit. M. A.
 El vezet. Deducit. M. A.
 Föl vezet. Adducit, aursum ducit.
 Hozzá vezet. Adducit. M. A.
 Ki vezet. Educit.
 Le vezet. Deducit.
 Oda vezet. Eo ducit.
 Reá vezet. Manuducit.
 Vissza vezet. Reducit.
 Vezetdegél. Ductat, ductitat. S. I.
 Vezeték. Ductorius v. quod ducitur. M. A.
 Vezeték-erővel iparkodik. Faludi, N. A.
 p. 241.
 Vezeték-hajó. Faludi, T. É. p. 53.
 Vezeték-kerék. Készen álló kerék, hogy
 azt azonnal a' törött kerék' helyébe
 lehessen tenni.
 Vezeték-ló. Equus desultorius. PP.
 Vezeték-név. Cognomen, agnomen. CM.
 M. A.
 Vezeték-névül. Instar cognominis. Pázm.
 Pred. p. 1234.
 Vezeték-szándék. Második, 's nem első
 szándék. Sz. D.
 Vezetékel, vezetékeli. Ductat. S. I.
 Vezetékény. Könnyen vezethető. Sz. D.
 Vezetés. Ductus, ductio. M. A.
 Bé vezetés. Introductio. S. I.
 El vezetés. Deductio. M. A.
 Vezetget, vezetgeti. Ductat, ductitat. S. I.
 Vezethető. Ductilis. M. A.
 Vezető. Ductor. M. A.
 Had-vezető. Ductor exercitus. Sz. D.
 Koldus-vezető. Manuductor mendici
 coeci.

Tábor-vezető. Ductor castrorum.
 VEZÉND. F. Szathmár Vben.
 VEZÉR. Ductor, director, dux. M. A.
 Vezér-csillag. Cynosura.
 Vezér-fonál. Filum ducens, filum Ariad-
 naeum. S. I.
 Vezér-gyepő. Habena. M. A.
 * Fő vezér. Supremus Vezirius.
 Fő hadi vezér. Supremus bellidux.
 Hadi vezér. Bellidux.
 Taliga-vezér.
 Vezérel, vezérli. Dirigit. M. A. Szegény
 ember' szándékát boldog isten ve-
 zérli. km.
 Bé vezérli. Zvonarics, 1. R. p. 699.
 Vezérlés. Directio. M. A.
 Vezérlő. Director, gubernator, ductor.
 M. A.
 Vezéri. Ductorius. M. A.
 Vezérkedik. Ducem agit.
 Vezérség. Ducatus. Sz. D.
 Fő vezérség. Supremus ducatus.

VÉ.

VÉ.

VÉ. Suffixum transformativum post vocales
 acutas, post consonam in eandem
 abiens, ut: Kővé, eczetté, széppé.
 's a' t.

VÉCZ.

VÉCZ.
 VÉCZER, Déczér. Decebalus. Vára lehetett
 ennek, a' Baróti határnak Ólt vize
 felé mentében, melynek része máj
 nap is VÉCZER-nek nevezetik. Sz. D.
 VÉCZKE. E. F. Udvarhely' Székében.

VÉCS.

VÉCS. F. Heves, és Zemplin Vekben. E.
 F. Torda Vben.
 VÉCSE. F. Abaúj Vben.
 Vécse' háza. F. Krassó Vben.

VÉD.

VÉD, védi. Propugnat, defensat. M. A.
 Véd. Sz. P. Bihar Vben.
 Meg védi. Defendit, protegit, eripit,
 eliberat. M. A.
 VÉDELEM. Tutela, tutamen, praesidium,
 patrocinium. Sz. D. S. I.
 Védelme. Ejus tutela.
 Védelmez, védelmezi. Defendit, tuetur,
 protegit, tutatur. M. A.
 Meg védelmezi. idem. M. A.
 Védelmezés. Defensio, protectio. M. A.
 Védelmező. Defensor, protector. M. A.
 VÉDENY. MV. Mosony Vben.
 VÉDETT. Protectus, it. Cliens. Ő nekem
 védőm (patronus) én neki védettje
 (cliens) vagyok. Sz. D.
 VÉDÉS. Protectio, defensio. M. A.
 VÉDŐ. Protector, defensor. M. A.
 Védő, véd-anya. Tutor. S. I.
 Védő írás, védő beszéd. Apologia. S. I.

Védőleg. Defensive. S. I.
 VÉDSEG. Patrocinium, defensa. Sz. D.

VÉG.

VÉG. Finis, exitus, confinium. M. A. A'
 jó vég köti koszoruját a' munkának. km.
 Vég-Ardó. FF. Bereg, és Ugocsa Vekben.
 Vég-beszéd. Epilogus. S. I.
 Vég-bél. Extabis, intestinum rectum.
 S. I.
 Vég-búcsu. Ultimum vale. Faludi, E.
 M. p. 22.
 Vég-ház. R. Arx limitanea, castellum
 in confinio. Beniczki, p. 179.
 Vég-hely. Locus v. civitas confinii.
 Gränzort. S. I.
 Vég-hely. Csárda Baranya Vben.
 Vég-hurka. Intestinum rectum. S. I.
 Vég-hurka' le esése. Procidencia ani. PP.
 Vég-jel. Meta, signum limitis. S. I.
 Vég-Kak. Sz. P. Somogy Vben.
 Vég-képpen. Finaliter, postremo. S. I.
 Vég-kő. Lapis terminalis, terminus.
 Határ-kő. S. I.
 Vég-nap. Dies novissimus, ultimus. S. I.
 Vég-ostrom. Tentamen ultimum, assul-
 tus ultimus. S. I.
 Vég-óra. Hora mortis. Sz. D. S. I.
 Vég-ör. Excubiae extremae, statio ex-
 tima. Vorwacht. S. I.
 Vég-örös. Procubitor v. miles confina-
 rius, custos confinii. S. I.
 Vég posztó. Petia panni. Sz. D.
 Vég-remény. Spes novissima. Utolsó re-
 mény. S. I.
 Vég-sereg. Agmen extremum. S. I.
 Vég-számra. Voluminatum, per petias.
 Vég-számra veszi a' vásznót.
 Vég-szó. Epilogus. S. I.
 Vég-tag. Clunis. S. I.
 Vég' telke. F. Gömör Vben.
 Vég-vacsora. Ultima coena. M. A.
 Vég vászon. Volumen telae. Sz. D.
 Vég-vetés. Decisio, decium. M. A.
 Vég-vonaglás. Convulsio lethalis, pal-
 pitatio moribundi. S. I.
 Vég-vár. Arx confiniaria. S. I.
 VÉGBE viszi. Perficit, exequitur.
 Végbe vitel. Pázm. Pred. p. 1222.
 VÉGBEN.
 Egy végben. In uno continuo. Faludi,
 T. É. p. 96.
 VÉGBÉLI. Finitimus. M. A. Confinarius,
 limitaneus. S. I.
 Végbéli katonák. Milites confiniarii. S. I.
 Végbéliek. Confinarii. Epist. Pázm. Tom.
 1. p. 246.
 VÉGE. Ejus finis, ejus exitus. Jó kez-
 désnek jó hagyás a' vége. km.
 Vége-szakadt. Terminatus.
 Vége-szakadtlan. Non interruptus, in-
 terminatus. Erdélyi, Zichi fölött. p. 25.
 Vége van. Explicit v. actum est.
 Nem lesz jó vége. Non erit bonus
 exitus.
 Végehez közelget. Vergit ad finem suum.
 Végén válik el. Sapientia in exitu cer-
 nitur. KV. p. 466.
 Minden botnak végén a' feje. km.
 Láttam karó' végén tar varjut. km.
 Meg húzza magát, mint guta a' falu'
 végén. km.

Végére megy. *Comperit*. M. A. Menjünk végére szóna-e, vagy szalma. km.
Végét érte. *Supervixit*.
Csak könnyű végét fogja. km.
VÉGED. F. Szala Vben.
VÉGEK. *Confinium*, *limites*. S. I.
VÉGES. *Habens terminum*, *temporaneus*, non perpetuus. S. I.
Véges elme. *Mens finita*. Sz. D.
Véges végig. *Usque ultimum finem*. Sz. D.
Végeslen végig. idem.
Végestül veszi a' vásznót. Egész véggel, vég-számra. Sz. D.
VÉGET vet. *Finit*, *finem imponit*.
Véget ér. *Habet terminum*.
VÉGETLEN. *Infinitus*, *fine carens*. M. A.
Végetlen szám-vetés. *Analysis infinitorum*. S. I.
Végtelenség. *Perennitas*, *perpetuitas*, *aeternitas*, *infinitas*. Pázm. Kal. p. 28. Pred. p. 115. 623.
Végtelenül. *Infinite*, *idesinenter*. M. A.
VÉGETT. Ob, *propter*.
A' végett jöttem. *Propter hoc veni*.
E' végett. *Eapropter*.
Mi végett? *Cur? quo fine?*
VÉGEZ, végezi, végzi. *Finit*, *statuit*, *constituit*, *decernit*, *instituit*. M. A.
Jobb alatt kezdeni, és fönn végezni. km.
El végezi. *Finit*, *perfinis*, *concludit*, *consummat*, *destinat*. M. A. A' tüt mindenkor ott hagyod a' munkában, a' hol el végezed. km.
Ki végezi. *Exterminat*, *consummat*. M. A.
Meg végezi. *Conficit*. M. A.
Végezet. *Constitutum*, *consultum*, *decretum*, *decisum*. Epist. Pázm. T. 2. p. 41.
El végezet. *Conclusio*, *fnis*, *finitio*. M. A.
Örök végezet. *Decretum aeternum*. Sz. D.
Végezetre. *Ultimo*, *ultimum*, *tandem*, *denique*, *denum*. M. A. CM.
Végezetlen.
El végezetlen. *Inabsolutus*. M. A.
Végezett, végzett. *Finitus*, *absolutus*.
El nem végezt. *Imperfectus*, *non absolutus*, *non consummatus*. S. I.
Végezés. *Finitio*, *deliberatio*, *constitutio*, *constitutum*, *consultum*, *consilium*, *decretum*, *consummatio*. M. A.
El végezés. *Confectio*, *confectura*, *consummatio*, *determinatio*, *destinatio*. M. A.
Végező, végző. *Finitor*, *finiens*. M. A.
El végező. *Consummator*, *finitor*, *terminator*. M. A.
Végeződik. *Finitur*, *conficitur*. M. A.
Végezve. *Finite*. M. A.
El végezve. idem. M. A.
VÉGHETETLEN. *Infinitus*. M. A.
Véghetetlenség. *Infinitas*. M. A.
Véghetetlenül. *Infinite*, *infinito*. M. A.
VÉGHEZ viszi. *Transigit*, *exequitur*. M. A.
Véghez vitel. *Executio*, *transactio*, *confectio*. M. A.
Véghez vitlen. *Re infecta*, *re non terminata*.
Dolog-véghez-vitlen vissza jött. km.
Véghez vitetett. *Finitus*, *transactus*, *expeditus*, *confectus*. M. A.
Véghez vivő. *Executor*, *transactor*. M. A.
VÉGL. *Finalis*. M. A.
VÉGIG. *Usque ad finem*. M. A. Jó a' tréfa, de nem mind végig. km.

Végig meg marad. *Perseverat*. M. A.
Végig meg maradás. *Perseverantia*. M. A.
Végig meg maradó. *Perseverans*. M. A.
Végig úzi. *Perficit*, *peragit*, *perpetrat*. S. I.
Végedes végig. *Ad extremum usque finem*.
Végiglen. *Finaliter*. M. A.
Végiglen való. *Finalis*. M. A.
VÉGLEK (nili malis Vég-les). Vár Zólyom Vben.
VÉGRE. *Demum*. M. A.
Végre hajtja. *Exequitur*, *perficit*, *consummat*, *transigit*. Sz. D. S. I.
Végre hajtás. *Executio*, *consummatio*. S. I.
Végre hajtó. *Executor*, *executivus*.
Végre hajtó hatalom. *Potestas executiva*. S. I.
* El végre. *Tandem*. Pázm. Kal. p. 551. Faludi, N. A. p. 112.
Mi végre? *Ad quem finem?*
VÉGSÉG. *Finalitas*. Sz. D.
Végséges. Sz. D.
VÉGSŐ. *Finalis*, *extremus*. M. A.
Végső akarat. *Ultima voluntas*.
Végső búcsu. *Ultimum vale*. PP.
Végső képpen. *Ultimo*, *finaliter*. S. I.
Végső rendelés. *Ultima dispositio*.
Végső szentencia. *Sententia decretoria*. PP.
Végső szó a' törvényben. idem. Sz. D.
Végsősőr. *Finaliter*, *ultimo*. S. I.
VÉGTÉLEN. *Infinitus*, *fine carens*. M. A.
Végtelen ki terjedésü. *Infinite extentionis*.
Végtelenség. *Infinitas*. M. A.
Végtelenül. *Sine fine*, *perpetuo*. S. I.
VÉGTÉRE. *Tandem*, *postremo*, *ad extremum*. M. A.
VÉGTŐL végig. *Totaliter*. Egészen.
VÉGZI. Lásd VÉGEZ, végezi, végzi.

VÉK.

VÉK. *Foramen in glacie*. Lék. S. I.
Vék. Sz. P. Komárom Vben.
VÉKA. *Modius*, *cartallus*, *quartarium*. CM. M. A. Tetézve vissza adta a' csapott vékát. km.
Véka alá. *Infra modium*.
VÉKONY. *Tenuis*, *gracilis*, *gracilentus*, *exilis*, *subtilis*. M. A.
Vékony ajándék. *Levidense munus*. M. A.
Vékony böcsület. *Exilis honor*.
Vékony czérna. *Filum subtile*.
Vékony dongáju. *Infirmus*, *imbecillis*. Nem tartós, nem állandó. S. I.
Vékony ebéd. *Dapes accisae*. S. I.
Vékony elme. *Tenuis ingenium*. Faludi, E. M. p. 247.
Vékony erő. *Vis exigua*. Faludi, E. M. p. 247.
Vékony fátyol. *Byssus*, *nebula*. PP.
Vékony gyolcs. *Tela tenuis*. PP.
Vékony haj-szál — Vékony a' haj-szál, még is van árnyéka. km.
Vékony patyolat. *Nebula*. PP.
Vékony reménység. *Spes tenuis*.
Vékony szavu. *Gracili voce*.
Vékony tartás. *Victus tenuis*. Faludi, N. U. p. 109.
Vékony vessző. *Tenuis virga*. Sz. D.
Vékony zörgő gyolcs. *Carbasus*. PP.
Vékonya a' testnek. *Ilia — ilium*. M. A.

Vékonyát fájlalja. Sz. D.
Vékonyan. *Attenuate*, *exiliter*. M. A.
Vékonyan él. *Salem lingit*. M. A.
Vékonyan énekel.
Vékonydad. *Subtenuis*.
Vékonydadón. *Subtenuiter*. Zvonarics, 1. R. p. 330.
Vékonyít, vékonyítja. *Tenuat*, *attenuat*. M. A.
Ki vékonyítja. *Extenuat*. M. A.
Meg vékonyítja. *Attenuat*. M. A.
Vékonyítás. *Attenuatio*. M. A.
Ki vékonyítás. *Extenuatio*. M. A.
Meg vékonyítás. *Attenuatio*, *extenuatio*. M. A.
Vékonyítatlan. *Inattenuatus*. M. A.
Vékonyka. *Tenuiculus*. M. A.
Vékonyodik. *Gracilescit*. M. A.
Meg vékonyodik. Pázm. Pred. p. 74.
Vékonyok. *Lumbi*. Az ember' két vékonya. *Hypochondria*. S. I.
Vékonyág. *Gracilitas*, *gracilitudo*, *tenuitas*, *exilitas*. M. A.
Vékonyúl. *Tenuatur*, *gracilescit*.
Vékonyúlt, vékonyodott, vékonyított. *Tenuatus*. M. A.

VÉKE.

VÉKE. F. Zemplin Vben. Árok Bereg Vben.
VÉKÉNY. F. Baranya Vben.

VÉL.

VÉL, véli. *Putat*, *autumat*. M. A. Mikor ingyen sem vélnök, el huzzák a' gyéként alólunk. km.
VÉLEKEDİK. *Opinatur*. M. A.
Vélekedés. *Opinio*. M. A.
Vélekedő. *Opinator*, *opinosus*. M. A.
VÉLEMÉNY. *Opinio*, *conjectura*. Sz. D.
Véleményes. *Opinativus*, *conjecturalis*.
Véleményes állítások. Sz. D.
VÉLETLEN. *Improvisus*, *inopinatus*. M. A.
Véletlen bokorban gyakran nyúl fekszik. km. 8.
Véletlen eset. *Casus inopinatus*. Faludi, N. E. p. 81.
Véletlen veszély. *Tragicum malum*. M. A.
Véletlenség. *Eventus inopinatus*, *non praevisus*. S. I.
Véletlenül. *Improviso*, *inopinato*, *inopinanter*. M. A.
VÉLÉS. *Opinatio*, *suspicio*. M. A.
VÉLHET, vélheti.
Vélhetetlen. *Inopinabilis*. M. A.
Vélhető. *Opinabilis*. M. A.
VÉLŐ. *Opinator*, *opinans*. M. A.
VÉLTE. *Raro*, *rarenter*. M. A.
VÉLTVE. idem. M. A.
VÉLT. *Putatitius* — „Enyedi György, a' Kolosvári Ariánusok' vélt Püspöke“ Káldi, *Innepnapi Pred.* p. 482.

VÉM.

VÉM.
VÉMÉNY.
Véményd, Vémend. F. Baranya Vben.

VÉN.

VÉN. Senex. M. A.
 Vén aszszony. Anus, vetula. M. A. A' mit az ördög maga véghez nem vihet, vén aszszonyra bizza. km.
 Vén aszszonyi. Anilis, anicularis. M. A.
 Vén aszszonyka. Anicula. M. A.
 Vén banya. Vetula.
 Vén bába. Anus, vetula. M. A.
 Vén bocskor. Dug. km. 2. R. p. 324.
 Vén bolond. Senex stultus.
 Vén dög. Animal senio confectum, decrepitem. S. I.
 Vén eb. Úgy esett, mint a' vén ebnek a' vaj' alja. km.
 „Vén elme, fiatal erő veri meg a' hadakat“ km.
 Vén fa. A' vén fának árnyékában jól lehet nyogodni. km.
 Vén farkas. Nehéz vén farkason szántani. km.
 Vén hegedüs. A' vén hegedüs minden nap egy nótát felejt. km.
 Vén juh. Köhög, mint a' vén juh. km.
 Vén kofa. Vetula. M. A.
 Vén koldus. A' fiatal katonából válik a' vén koldus. km.
 Vén kor. Senium. S. I.
 Vén kurafi. Senex hircus.
 Vén leány. Nagy benne az akarat, mint a' vén leányban. km.
 Vén legény. Senex caelebs. S. I.
 Vén ló. A' vén ló is meg röhögi az abrakot. km.
 Vén módra. Seniliter. M. A.
 Vén nótelen. Senex caelebs. S. I.
 Vén pofa. Ránczos, mint a' vén pofa. km. Dug. 1. R. p. 228.
 Vén rókát, vén verebet, vén parasztot nehéz meg csálni. km. Dug. 2. R. p. 108.
 Vén szajha. Meretrix vetula.
 Vén számar.
 Vén szatyor. Anus, vetula. S. I.
 Vén szipa. idem. S. I.
 Vén szüle. idem. PP.
 Vén tarattyú. idem. S. I.
 Vén trotty. idem. S. I.
 VÉNHEdik. Senescit, senet. M. A.
 El vénhedik. Consenescit. M. A.
 Ki vénhedik belöle. Faludi, N. A. p. 74.
 Meg vénhedik. Consenescit. M. A.
 Vénhedés. Pázm. Pred. p. 625.
 Vénhedő. Senecio. NC. p. 205.
 VÉNHEszik. Senescit. Zrinyi, Part. 7. 43.
 Vénhőszik. idem. Zvonaics, 1. R. p. 766.
 Meg vénhészik. Consenescit. M. A.
 Vénheszt, vénbeszti. Senem facit. S. I.
 VÉNHÜszik. Senet, senescit. M. A.
 Meg vénhüszik. Consenescit. M. A.
 VÉNI. Senilis. M. A.
 VÉNIT, véniti. Senem facit. Sz. D.
 VÉNSÉG. Senectus, senecta, senium. M. A.
 Sok szomorú társokkal szokott járni a' vénség. km.
 Vénsége. Ejus senectus.
 Vénségében. In sua senectute.
 VÉNÜL. Senescit.
 El vénül. Faludi, U. E. 1. R. p. 182.
 Meg vénül. A' szép aszszony is, ha meg vénül, csúnya üdöt ér. km.

VÉNUS.

VÉNUS.
 Vénus' köldöke-fű. Umbilicus Veneris. PP.
 Vénus' fattya. Faludi, E. M.

VÉNY.

VÉNY. Suffixum post vocales acutas, ut: Jövevény, növevény, ültetvény, szökevény, törvény 's a' t.

VÉP.

VÉP. MV. Vas Vben.
 VÉPIk. R. Accedit, venit. Bát.

VÉR.

VÉR. Sangvis, cruor. M. A. A' jó vér nem válik cruor. km.
 Vér-atyafi. Sz. D.
 Vér-áldozat. Hostia, victima. Schlachtopfer. S. I.
 Vér-állítás. Suppressio sangvinis. S. I.
 Vér-állító. Enacum, ischaema. S. I.
 Vér-állító fű. Pimpinella italica. S. I.
 Vér-árlás. Proditio sangvinis, consanguinaria proditio. M. A.
 Vér-árló. Proditor fraterni sangvinis. M. A.
 Vér-árló parázna. Incestuosus. Káldi, Okt. Int. p. 43.
 Vér-betegség. Pázm. Kal. p. 1026.
 Vér-bírság. Mulcta sangvinis. Vajda, 3. K. p. 546.
 Vér-bocsátás. Sangvinis emissio. Káldi, Innepn. Pred. p. 344.
 Vér' csipőssége. Acrimonia sangvinis. S. I.
 Vér-étel. Pázm. Pred. p. 797.
 Vér-folyás. Haemorrhagia. M. A.
 Vér-fördő. Caedes, laniena. S. I.
 Vér-gyökér. Sangvinaria. M. A.
 Vér-gyökér. Stipes in consanguinitate. „Valamely ember vér-gyökér valamely örökségben, abban üdö-mulás nincsen“ Mon. Hung. Tom. 1. p. 328.
 Vér-gyulladás. Phlegmonia. S. I.
 Vér-has. Tormina, dysenteria. M. A.
 Vér-hasas. Kin a' vér-has van. Torminosus, dysentericus. M. A.
 Vér-has-folyás. Haemorrhoids. M. A.
 Vér-has-szerző. Terminalis. M. A.
 Vér-hányás. Haemaptysis, sangvinis spuitio, excretio, vomitus. S. I.
 Vér-hely. Locus pugnac. S. I.
 Vér-hullatlan. Incruentus. M. A.
 Vér-hullatlanul. Incruente. M. A.
 Vér-hullás. Sangvinis prolapsio. Pázm. Kal. p. 71.
 Vér-hullatás. Sangvinis profusio, caedes. Pázm. Kal. p. 756.
 Vér-keelés. Furunculus. PP.
 Vér-kór. Haemorrhoidicus. S. I.
 Vér-kórság. Haemorrhoids. M. A. Monozslai, Apol. p. 83.
 Vér-kórságos. Haemorrhoides laborans. M. A.
 Vér-kő. Haematites. M. A. L.
 Vér-kút. Sz. P. Szala Vben.
 Vér-mag. Monozslai, Apol. p. 146.
 Vér-mogyoró. Vörös mogyoró.

Vér-növevény. Polypus. S. I.
 Vér-okádás. Vomitus cruentus. S. I.
 Vér-ontás. Caedes, strages, sangvinis effusio. M. A.
 Vér-ontó. Vir sangvinis.
 Vér-özön. Magnum sangvinis profluvium. S. I.
 Vér-parázna. Incestuosus. Káldi, Vasárnapi Pred. p. 398.
 Vér-patakok. Faludi, N. E. p. 100. N. A. p. 92.
 Vér-péncz. Merces proditionis. S. I.
 Vér-pökés. Haemaptysis, sangvinis spuitio. M. A.
 Vér-pökő. Haemaptysicus. M. A.
 Vér-rokon. Cognatus, propingvus, consanguineus. S. I.
 Vér-rokonság. Cognatio, propingvitas, necessitudo, conjunctio sangvinis. S. I.
 Vér' savója. Serum sangvinis. S. I.
 Vér-szem. Animus, animositas, audacia. Faludi, B. E. p. 38. T. É. p. 138.
 Vér-szemet kapott. Animum sumsit. Sz. D.
 Vér-szemes. Animosus, audax. S. I.
 Vér-szemesség. Audacia, attentio. S. I.
 Vér szerint. Secundum cognationem.
 Vér szerint való rokonság. Consanguineus, consanguinitas. M. A.
 Vér-szomju. Sangvinarius, caedis avidus. S. I.
 Vér-szomjuhozás. Pázm. Kal. p. 174.
 Vér-szomjubozó. Sangvinarius.
 Vér-szopó, kegyetlen. idem. M. A.
 Vér-szopó lélek. Vampyrus. S. I.
 Vér-szopó nádaly. Pázm. Pred. p. 349.
 Vér-tanu. Martyr. S. I.
 Vér-tálygyú. Dracunculus. S. I.
 Vér-tályog. idem. S. I.
 Vér-tarjag. idem. S. I.
 Vér-tisztító. Sangvinem purificans.
 Vér-tó. Zrinyi, Part. 11. v. 7.
 Vér-törés. Incestus. S. I.
 Vér-udvar. S. I.
 Vér-vizellet. Minctus sangvinolentus.
 Vér-völgy. E. F. Közép Szolnok Vben.
 * Alutt vér. Cruor. NC. p. 193.
 Nemes vér. Faludi, N. E. p. 18.
 Oláh vér. — Ki tör belöle az oláh vér. km.
 Piros vér — olyan piros, mint a' csöppentett vér. km.
 Törött vér. Sangvis corruptus. NC. p. 195.
 VÉRBE keveri. Cruentat. M. A.
 Vérbe kevertt. Cruentus. M. A.
 Vérbe fagyott. Pázm. Pred. p. 507.
 Vérbe mártott tollal. Stylo cruento.
 VÉRBEN fagyban hagyta.
 VÉRCZE. Patak Ung Vben.
 VÉRCSE. Buteo. CM. M. A.
 Vércse-szemü. Dug. km. 1. R. p. 188.
 Vércse-szín. Bajus color, bajus. M. A.
 Vércse-színü. CM.
 VÉRD. E. F. Nagy Sink Székében.
 VÉRE. Ejus sangvis.
 Vére foly. Sangvine manat.
 „Vére' hullásával pöcséltett bé“ Káldi, Innepn. Pred. p. 459.
 Vére-hulló fű. Chelidonium majus. S. I.
 Vérért veszi. Csöbörrel szunyognak vérért nem vehetni. km.
 Vérével táplálja. Sangvine nutrit suo.
 VÉREM. Consanguineus meus v. proles mea. S. I.

Vérem hull. Sangvino. M. A.
VÉREN vett nemesség. Nobilitas sanguine parta.
 Véren futó. Már. Coron. p. 36.
VÉRENGEZ. Caedem facit, sanguinem fundit. S. I.
 Vérengzés. Caedes, sanguinis profusio. S. I.
 Vérengző. Sangvinolentus.
 Vérengző hadak. Bella cruenta. Sz. D.
 Vérengző szándék. Faludi, E. M. p. 247.
VÉRÉS. Sangvineus, sanguinolentus, cruentus. it. Sangviculus, apexabo. M. A.
 Véres áldozat. Sacrificium cruentum.
 Véres fejjel. Cruentato capite.
 Véres hurka. Apexabo, sanguiculus. M. A. Botulus, botellus. PP.
 Véres kolbász. idem.
 Véres mértéklet. Temperamentum sanguineum.
 Véres száju. Vajda, 3. K. p. 639.
 Véres természetű. Plethoricus. S. I.
 Véres tör. Gladius cruentus. S. I.
 Véres tör' hordása. R. Convocatio civium ad resistendum.
 Véres veríték. Sudor sanguineus.
 Véres ütözet. Praelium cruentum.
 Véresít, véresíti. Cruentat. M. A.
 Véresítés. Cruentatio. Pázm. Pred. p. 103.
 Véresen. Cruente. M. A.
VÉRETLEN. Incruentus. M. A.
 Véretlen áldozat. Sacrificium incruentum.
 Véretlen állatok, Véretlenek. Exangvia. S. I.
VÉREZ, vérezi. Cruentat, sanguine inspergit. M. A.
 Meg vérezi. Cruentat, sanguine inficit. M. A.
VÉRHÜDik.
 Vérhűdt dühösség. Már. Coron. p. 146.
VÉRIG. Ad sanguinem usque.
 Mind végig, mind vérig. km. Dug. 1. R. p. 104.
VÉRMEZ. Véres v. sikeres, kövér. Sz. D.
 Vérmez étek. Caryca. M. A.
 Vérmez föld. Sikeres föld. Sz. D.
Vérmesedik. Sikeresedik. Sz. D.
 El vérmesedik. Sz. D.
 Meg vérmesedik. Sz. D.
 Vérmezesség. Nincs vérmezége a' földnek. Sz. D.
VÉRRE szálló. VM. p. 21.
VÉRREL veritékezik. Sanguine sudat.
 Vérrel élő. Pázm. Pred. p. 797.
 Vérrel foly. Sanguinat. M. A.
VÉRRE válik. In sanguinem vertitur.
 Lencse a' barátságban vérré válik (jocus ex Vere valet).
VÉRSEG. Consanguinitas. M. A.
VÉRTELEN. Exangvis. M. A.
 Vértelen szúrások v. vágások. Sales dentati. S. I.
VÉRÜ.
 Jó vérű ló. Equus generosae indolis.
VÉRZik. Sanguine manat.
 Vérzik a' szívem, midőn látom. Sz. D.
 Vérzés. Sanguinatio, haemorrhagia. S. I.
 Meg vérzés. Cruentatio. Tiszti Szótár. p. 46.

VÉRT.

VÉRT. R. Lorica. B. Át. Komj. v. Clypeus, scutum. Belae regis Notarius cap. 50. Thuróczi c. 43.
 Vért. Sz. P. Fejér Vben.
 Vért-hegyek. Elő-hegy Vas Vben.
VÉRTES. Loricatus v. clypeatus, scutatus.
 Vértes. F. Bihar Vben.
 Vértes, Vértesi hegyek. Hegy Fejér Vben.

VÉS.

VÉS, vési. Caelat, sculptit. M. A.
 Be vési. Insculptit, incavat.
 Bele vési. idem.
 Ki vési. Exsculptit, caelat, excavat. M. A.
 Meg vési. Caelat. M. A.
VÉSEDEGEL. Scalpit. S. I.
VÉSE. F. Somogy Vben.
VÉSEDEK. Babocsai, Fata Tarczal. p. 97.
VÉSEGET, vésegeti. Scalpit.
VÉSEMÉNY. Opus caelatum. S. I.
VÉSETT. Caelatus, sculptus.
 Véssett oszlop. Rovátolt oszlop. Columna striata. M. A.
 * Ki véssett. Exsculptus, excavatus. M. A.
 Meg véssett. Caelatus. M. A.
VÉSÉS. Stria, striatura, caelatura. M. A.
VÉSKÉL. Scalpit. Faludi, U. E. 1. R. p. 117.
 Áskál véskél. Faludi, T. É. p. 256.
VÉSŐ. Caestrum, caelum. CM. M. A.
VÉSVÉ.

VÉSZ (név).

VÉSZ. Sagena, locus sagenarum. it. Tempestas, procella, turbo. M. A.
 Szél-vész. Procella.
 Tenger-vész. Procella maris. Vajda, 1. K. p. 670.
 Tengeren nagy vész támad. Pesthi' Me-séji. p. 68.
 Tűz-vész. Sz. D.
 Víz-vész. Tempestas aquae. Káldi, Luc. 8. 24.
VÉSZÉ. Ejus procella.
 Tenger' vészé. Procella maris. Vajda, 1. K. p. 670.
VÉSZES. Procellosus, tempestuosus. M. A.
 Szél-vészés. Csuzi, Tromb. p. 4.

VÉSZ (ige).

VÉSZ. Perit. M. A.
 Vész sülyed. Disperit. M. A.
 Bele vész. Perit. it. Tricatur. Valakibe bele veszni.
 Egybe vész. Contendit, rixatur. M. A.
 El vész. Perit, intercidit, deperit, disparet, interit. M. A. A' sok bába között a' gyermek is el vész. km.
 Ki vész. Exterminatur, disperditur, excidit. M. A.
 Oda vész. Interit.
 Meg vész. Corruptur, depravatur. M. A.
 Meg vész érte. Deperit.
 Ott vész. A' hol szegény úr akar lenni, ott vész. km.
 Öszve vész. Contendit, rixatur.
VESZEDELEM. Perditio, disperditio, periculum, pernicies, excidium, ex-

tium, strages, clades. M. A. A' veszedelem mutatja ki az embert. km.
 Veszedelem' fia. Pereundus, periturus. S. I.
 Veszedelem' taplója. Faludi, E. M. p. 249.
 Veszedelem' tengere. Faludi, l. c.
 Veszedelemség. Epist. Pázm. Tom. 1. p. 90.
 Veszedelme. Ejus periculum.
 Veszedelmes. Periculosus, perniciosus. M. A.
 Veszedelmesen. Periculose, perniciose. M. A.
 Veszedelmesség. Periculositas. Pázm. Pred. p. 294.
VESZEJT, veszejti. Perdit, amittit. S. I.
VESZEKEDik. Contendit, jurgatur, rixatur v. macrescit, macescit. S. I.
 Meztelen csonton veszekednek. km.
 Meg veszekedik érte.
Veszekedés. Conflictatio. M. A. Contentio, jurgatio, rixa. S. I. Nem vendégséghez való a' veszekedés. km.
 Veszekedő. Contentiosus, rixosus, jurgator.
VESZEKSZik. idem ac Veszekedik. S. I.
VESZELE. FF. Árva, Bars, és Nyitra Vben.
VESZENDÉK. A' mi veszni készül. S. I.
VESZENDŐ. Evandus, periturus, caducus. M. A.
 Veszendőben van mindene.
 Veszendőség. Sors caduca, rerum fragilitas. S. I.
 Veszendőül. Caduciter. M. A.
VESZETLEN. Incompactus. M. A.
VESZETT. Deperditus, depravatus, corruptus. M. A.
 Veszett eb. Canis rabidus. S. I.
 Veszett fejezőnek még a' nyele is jó. km.
 Veszett fia. Perditus, filius perditionis. S. I.
 Veszett kutya. Dühös kutya.
 Veszett nap. Dies perditus. Pázm. Pred. p. 1102.
 Veszett név. A' melly ebet el akarnak veszteni, veszett nevet költik. km.
 Veszett pör. Causa amissa. PP.
 Veszett tyúkfű. Lábatlan tyúkfű, tyúkmony-leves. S. I.
 * El veszett. Perditus, amissus. S. K.
 Esze-veszett. Mente captus.
 Híre-veszett. Infamis. S. K.
 Ize-veszett. Insuperbus, insulsus. S. K.
 Ki veszett. Exstirpatus, disperditus. S. K.
 Meg veszett. Corruptus, depravatus, perditus. M. A.
 Veszetség. Perditio, res perdita, ac deplorata. M. A.
 Veszettül. Perdite, prave. CM. M. A.
VESZÉLY. Tempestas, periculum, pernicies, periculositas. M. A. A' ki sokáig él, sok veszély éri. km.
 Széllel veszéllyel jutott hozzá.
 Véletlen veszély. Malum tragicum. M. A.
VESZÉS. Interitus, perditio. M. A.
 Egybe veszés. Contentio, rixa. M. A.
 El veszés. Interitio, interitus, perturbatio. M. A.
 Ész-veszés.
 Meg veszés. Corruptio, caries. S. I.
VESZIT, veszíti. idem ac Veszejti. S. I.
VESZKÉNY. F. Soprony Vben.
VESZKÖDik. Ki tör, ki ront, a' ló ha el szabadul, ki veszködik az istálló-ból. Sz. D.

VESZNI való. Perendus, periturus. M. A.
VESZŐ. Periens, periturus. M. A.
 Vesző félben van. Pázm. Pred. p. 280.
 Vesző félben hagyja. Káldi, Innepnapi
 Pred. p. 585.
Vesződ. E. F. Fölső Fejér Vben.
Vesződik. Conflictatur, confluctatur. M. A.
 Hadd vesződjenek egymással. km.
 Vesződögélik. Luctitatur. M. A. L.
Vesződés. Conflictatio. Vajda, 3. K.
 p. 309.
Vesződség.
 Vesződséges. Laboriosus.
VESZSZ-el. Disperreas. S. I.
 Veszszén-el. Pereat.
 Veszszén oda. Interest.
VESZSZŐ. Virga, ferula. M. A. Addig
 hajlik a' vessző, míg gyöngé. km.
 Veszsző-bujtás. Vajda, 2. K. p. 393.
 Veszsző-nyaláb. Fascis virgultorum, sar-
 mentorum. S. I.
 Veszsző-szál. Pázm. Kal. p. 48. Pred.
 p. 111.
 Veszsző-szedés. Virgindemia. M. A.
 * Arany-veszsző. Aurea virga. Káldi,
 Innepn. Pred. p. 501.
 Ezüst-veszsző. Virga argentea. „Antisthe-
 nes, fő tudós philosophus volt, de
 kevés tanítványi, és halgatóni voltak,
 azért, hogy (a' mint ő szokta volt
 mondani) ezüst vesszővel kergette el
 őket, az az nagy fűzetést kívánt tőlük“
 Káldi, Innepnapi Pred. p. 475.
 Fattyu vessző. Palmes furunculus. NC.
 p. 89.
 Fonó vessző. Vitilia. S. K.
 Hónal-veszsző. Szőlő-veszsző. Duramen.
 CM.
 Kötő vessző. Vimen. CM. M. A.
 Lépes vessző. Virga viscata. S. K.
 Mag-veszsző. Pampinarium. CM.
 Nevendék-veszsző. Faludi, B. E. p. 11.
 Puska-veszsző. Virga sclopetaria. S. K.
 Sűrű vessző. Virgulta. CM.
 Szőlő-veszsző. Vitis resecta. S. K. Palmes.
 Vas-veszsző. Virga ferrea. Pázm. Kal.
 p. 54.
 Veszszéje. Ejus virga.
 Aron' vesszszéje. Virga Aaronis.
 Veszszéi. Virgeus. M. A.
 Veszszős. Virgatus, ferulaceus. M. A.
 Veszszős. E. F. Küküllő Vben.
 Veszszős hely. Virgatum, virgultum. M. A.
 Veszszőz, vesszszőzi. Flagellat, virgis cae-
 dit. M. A.
 Meg vesszszőzi. Virgis caedit. M. A.
 Meg vesszszőzték. Virgis caesus est.
 Veszszőzés. Pázm. Pred. p. 553. 1252.
 Meg vesszszőzés. Verberatus. CM.
 Veszszőző. Virgator, caedens virgis. M. A.
 Veszszőzik a' fa. Ágazik, sarjazik, hajt.
 S. I.
VESZT, veszti. Perdit. M. A. A' ki nem
 próbál, se nem nyer, se nem vesz. km.
 El veszti. Perdit, amittit, deperdit. M. A.
 Eszét veszti. Infascinat.
 Kedvét veszti. Animum perdit.
 Ki veszti. Exterminat, extirpat, dis-
 perdit. M. A.
 Meg veszti. Vitiat, depravat, labefacit.
 M. A.
 Pénzét veszti. Pecuniam suam perdit.

Pörét veszti. Causa cadit, caussam
 amittit. PP.
 Rajta vesz. Male cedit.
 Őszve veszti. Másokat versengésbe hoz.
 S. I.
 Veszte. Ejus interitus. A' ki mit gyűlöl,
 annak vesztét kívánja. km.
 Vesztében hagyja. Pázm. Pred. p. 191. 695.
 Ló' vesztében jött.
 Vesztére találtt ide jönni. Capra ad
 festum Bacchi. Eodem modo:
 Vesztemre. Ad meum interitum.
 Vesztetre. Ad tuum interitum.
 Vesztünkre. Ad nostrum interitum. 's a' t.
 Vesztét érzi. Interitum suum praesentit.
 Veszteg. Quietus, pacate. M. A.
 Veszteg áll. Stat in quiete.
 Veszteg álló víznek, halgató embernek
 nem kell hinni. km.
 Veszteg halgat. Silet, tacet, quiescit.
 M. A.
 Veszteg halgatás. Silentium. M. A.
 Veszteg ül. Sedet. M. A.
 Veszteg ülés. Otium, desidia. M. A.
 Veszteg ülő. Sessor, sedentarius. M. A.
 Veszteget, vesztegeti. Vitiat, depravat,
 labefacit, corrumpit. M. A. it. Prodi-
 git, dilapidat. S. I. Nem kell az
 ebre hájat vesztegetni. km.
 El vesztegeti. Prodigit, disperdit. M. A.
 Meg vesztegeti. Corrumpit, depravat.
 M. A.
 Vesztegetés. Corruptio. M. A. Ocsmány be-
 szélgetés, erkölcs-vesztegetés. km.
 Meg vesztegetés. Depravatio. M. A.
 Vesztegető. Corruptor, depravator. M. A.
 Kenyér-vesztegető. Paniperda.
 Vesztegetődik. Corruptitur, depravatur,
 dilapidatur.
 El vesztegetődik. Disperditur.
 Vesztegetett. Corruptus, depravatus. M. A.
 Meg vesztegetettül. Depravate. M. A.
 Vesztegetetlen. Indepravatus. M. A.
 Vesztegel. Otiatur, secure agit, silet, ta-
 cet. M. A.
 El vesztegeli. Reticet, negligit.
 Veszteglés. Taciturnitas, otium, requies,
 tranquillitas, silentium. M. A.
 Veszteglő. Tacitus, taciturnus. M. A.
 Veszteglét.
 Vesztegletes. Taciturnus, pacatus, tran-
 quillus. M. A.
 Vesztegletesen. Tacite, pacate, tran-
 quille. M. A.
 Vesztegletlenség. Taciturnitas. M. A.
 Echemythia. CM.
 Veszteglő csak. Sile modo, tace tantum,
 comminantis verbum. M. A.
 Vesztegség. Silentium. M. A.
 Vesztegség-tartás. Observatio silentii.
 Margit' Élete. Praynál. p. 257.
 Veszten veszti. Incessanter perdit. Faludi,
 N. U. p. 84.
 Vesztes. Victus, perditor, amissor. S. I.
 Hol az érzékenység nyertes, vesztes
 a' nyugodalom. km.
 Vesztes fél. Pars succumbens. Tiszti
 Szótár. p. 57.
 Veszteség. Amissio, perditio, damnum,
 jactura. S. I.
 Vesztesetlen. Non perditus, inamissus.
 Veszteset, veszteti. Curat perdi v. supplicio
 affici.

Vesztető bíró. Isostrates. CM.
 Vesztett. Disperditus, amissus. M. A.
 Vesztény. E. F. Szeben Székében.
 Vesztés. Perditio, amissio. M. A.
 El vesztés. idem. M. A.
 Élet-vesztés. Káldi, Innepn. Pred. p. 340.
 Ész-vesztés. Insania. Sz. D.
 Fej-vesztés. Amissio capitis.
 Fej-vesztés alatt. Sub poena amissionis
 capitis.
 Gyerme-vesztés. Perditio prolis.
 Meg vesztés. Corruptela, corruptio. M. A.
 Szem-fény-vesztés. Ars ludicra, prac-
 stigia. S. K.
 Út-vesztés. Deviatio. S. K.
 Üdő-vesztés. Perditio temporis. S. K.
 Vesztesetlen. Inamissibilis. Pázm. Pred.
 p. 967.
 Vesztői. Perditor. M. A.
 Vesztő. F. Békes Vben.
 Vesztő hely. Locus supplicii.
 Vesztő pör. Pázm. Kal. p. 648.
 * Ész-vesztő. Beniczki. p. 40.
 Meg vesztő. Corruptor, depravator. M. A.
 Rajta vesztő. Faludi, N. A. p. 117.
 Veréb-vesztő. Exterminator passerum.
 Vesztye. Perdite.

VÉSZKA.

VÉSZKA. Patak Abaúj Vben.

VÉT.

VÉT, véti. Errat, peccat, offendit. Ebnek
 sem vét. km.
 El véti. Aberrat. M. A.
 El vétette a' számlálást.
 El vétette az út, házat, rendet. Sz. D.
 El véti a' nótát. A modulatione aberrat,
 a tenore deflectit. PP.
 Meg véti. Deerrat.
 VÉTEK. Peccatum, erratum, commissum,
 delictum, crimen, vitium, menda,
 mendum, error, lapsus, noxa, noxia.
 M. A. Az ifjak kölcsön is föl veszik
 a' vétet. km.
 Véték-tulajdonítás. Imputatio.
 Vétke. Ejus peccatum. Könnyű másokat
 meg itélni, de a' maga vétét nehéz
 meg ismerni. km.
 Vétke-valló. Faludi, E. M. p. 247.
 Vétkes. Vitiosus, mendosus. it. Crimino-
 sus, criminalis, noxalis, sons, son-
 ticus, reus. M. A.
 Vétkesen. Vitiose, crimine. M. A.
 Vétkesíti. Criminatur, culpat. M. A.
 Vétkesítés. Criminatio. M. A.
 Vétkesség. Vitiositas, crimen. M. A.
 Pázm. Pred. p. 880. 1267.
 Vétketlen. Sine crimine, insons. Sz. D.
 Vétkezik. Peccat, delinquit. M. A. Véték
 ugyan, de ember szokott vétkezni.
 Mentető mondás.
 Vétkezhetségtelen. Impeccabilis. M. A.
 Vétkezhetségtelenség. Impeccabilitas. Zvo-
 narics, 1. R. p. 855.
 Vétkező. Peccans, errans, delinquens.
 M. A.
 Vétkezten vétkezik. Csuzi, Tromb. p. 85.
 Vétékűl tulajdonítani. In culpam imputare.
 VÉTER. Bizonyos halász-háló. S. I.

VÉTETLEN. Inerrans. Pázm. Pred. p. 665. 696.

Vétetlen út. A' mellyet el nem lehet véteni. Sz. D.

VÉTETT.

El vétett. Amissus, perditus, deperditus. M. A.

VÉTÉS. Peccatio, erratio, aberratio, deviatio. VM. Intő levél. p. 260.

El vétés. Aberratio. M. A.

VÉTO. Peccans, delinquens. M. A.

VÉTSEG. Crimen, erratum. M. A.

VÉTTEEN VÉT. Identidem peccat. Faludi, B. E. p. 67.

VÉTVE. Raro. S. I.

El vétve. Raro, aberranter.

VEZ.

VÉZ.

VÉZA. E. F. Alsó Fejér Vben.

VÉZNYA. Hitvány, nyomorék, satnya. Sz. D.

VI.

VIASZ.

VIASZ. Cera. M. A.

Viasz-gyertya. Cereus. M. A.

Viasz-gyertya-csináló. Cerearius. PP.

Viasz-ír. Ceroma, erratum. S. I.

Viasz-kenet. idem. S. I.

Viasz-kalács. Glomus cereus, spira cerea. S. I.

Viasz-moly. Acarus. M. A.

Viasz-müves. Cerarius, ceroplasta. S. I.

Viasz-orr. Törvénynek viasz szokott lenni az orra. km.

Viasz-színü. Cerinus. M. A.

Viasz-szó. Acarus cerarius. S. I.

Viasz-vetés. Öntött viaszról jövőndülés. S. I.

* Fejér viasz. Cera punica, candida. S. K.

Raj-viasz. Virginea cera. S. K.

Sárga viasz. Cera flava. S. K.

Spanyol viasz. Cera hispanica. S. K.

Vörös viasz. Cera miniata. NC. p. 395.

VIASZI. Cereus. M. A.

VIASZKA. Cerula. M. A.

VIASZOL, viaszolja. Cerat.

Viaszolás. Ceratura. M. A. L.

VIASZOS. Cerosus, ceratus. M. A.

Viaszos tábla. Tabula cerata. NC. p. 389.

Viaszos vászon. Lintum ceratum.

VIASZOZ, viaszozza. Cerat. M. A.

Meg viaszozza. Incerat. M. A.

Viaszozott. Ceratus. M. A.

Viaszoztatja. Curat cera induci. Pázm. Kal. p. 65.

VIASZSZAL meg önti. Cerat. PP.

VICZA.

VICZA. (Évicza, Éva). Eva parva.

Vicza. F. Soprony Vben.

VICZE.

VICZE. Deák-szó. Vice, vicem gerens. M. A.

Vicze. E. F. Doboka Vben.

Vicze bíró. Vice judex.

Vicze gazda. Faludi, N. U. p. 61.

Vicze gondviselő. Faludi, N. A. p. 139.

Vicze hadnagy. Subcenturio. PP.

Vicz' ispán. Vice comes.

Vicze iskola-mester. Káldi, Innepn. Pred. p. 309.

Vicze istenek. Deorum vice. Pázm. Pred. p. 1097.

Vicze király. Prorex. M. A. Káldi, Innepn. Pred. p. 265.

VICZÉJE. Ejus vicarius. Mátyr. Coron. p. 85.

VICZEK.

VICZEK. Colymbus. M. A. Halas-tó. Sz. D.

VICZK.

VICZK.

VICZKÁNDOZIK. Ficzkándozik, ugrándozik. Viczkándoznak az apró halak a' vízben. Sz. D.

VICZKOS. Rajkos, délczeg, szilaj, dévaj. S. I.

VICS.

VICS.

VICSA. E. F. Közép Szolnok Vben. Patak Bereg Vben.

VICSAP (Kis, Nyitra). FF. Nyitra Vben.

VICSCSÁN. Fesél, reped, hasad. Sz. D. Vajda, 1. K. p. 523.

VICSOR.

Vicsorit, vicsoritja. Exerit dentes.

Ki vicsoritván kis fejér fogait. Faludi, N. A. p. 20.

Vicsorodik. Faludi, N. E. p. 31. T. É. p. 258.

Vicsorog.

Vicsorgat, vicsorgatja. ~~Dentes monerit, ridet.~~

Vicsorgatja fogait, mint a' Rókus' kutyája. km.

Fogak' vicsorgatása. Exertio dentium.

VICSOG. Ridet cum stridore. Vajda, 2. K. p. 317.

Vicsogás. Risus cum stridore dentium. Vajda, 1. K. p. 389. 637.

VID.

VID. Laetus. vide VÍG. M. A.

Vid. F. Veszprém Vben.

VIDA. Patak Bihar Vben.

Vida' földe. F. Liptó Vben.

Vida-Kisfalud. Sz. P. Gömör Vben.

VIDALY. E. F. Torda Vben.

VIDÁM. Alacer, laetus, hilaris, strenuus. M. A.

Vidám kedv. Animus alacer. Sz. D.

Vidám orca. Vultus hilaris. Sz. D.

Vidámit, vidámitja. Hilarat. M. A.

Föl vidámitja. Exhilarat.

Meg vidámitja. Hilarat, exhilarat. M. A.

Vidámitó. Laetificans, hilarans.

Vidámodik. Hilarescit. Pázm. Pred. p. 694.

Meg vidámodik. Káldi, Rom. 15. 32.

Vidámon. Alacriter, hilare, hilariter. M. A.

Vidámság. Alacritas, hilaritas. M. A.

Vidámúl. Alacriter. M. A.

Vidámúl (ige). Exhilaratur. S. I.

Meg vidámúl. idem.

Vidámulás. Exhilaratio. Monoszlai, de cultu Imag. p. 242.

Meg vidámúlt. Exhilaratus, recreatus. M. A.

VIDÉK. Paroecia, tractus, districtus, territorium, vicinia. M. A. V r a n c s i c s.

Vidéke. Ejus tractus, ejus districtus.

Vidékes. Habens amplum territorium. Faludi, U. E. 1. R. p. 84.

Vidéki. Exoticus, quod est ex alia vicinia. M. A.

Vidékiek. Antermini. PP.

Vidékség. Faludi, U. E. 1. R. p. 28. T. É. p. 57. 150. Erdélyi, Zichi fölött. p. 5.

VIDÍT, vidítja. Hilarat, exhilarat, lactificat. Faludi, Sz. E. p. 102.

Föl vidítja. Exhilarat.

Meg vidítja. Hilarat.

VIDONCZ. F. Vas Vben.

VIDOR. Vid, vidám, víg. S. I.

VIDUL. Hilarescit. M. A.

Föl vidul. Exhilaratur.

Meg vidul. Hilarescit. M. A. Faludi, U. E. 3. R. p. 19.

Vidulás. Solamen. M. A.

VID.

VID. t. f. n. Vitus.

Szent Vid. Remete-lakás, és templom a' Kőszegi hegyen Vas Vben.

VIDRA.

VIDRA. Lutra, castor, fiber. M. A. Nem minden patakban találsz vidrát. km.

Vidra. E. F. Zaránd Vben.

Vidra-szeg. E. F. Küküllő Vben.

VIGY.

VIGY.

VIGYGYAN. Eggyet vigygyant a' nap. Hallottam Ságbon 1820. Jun. 28.

VIGYOG. Nevetődik — Ne vigyogj aunyt.

VIGYOR. Hiatus inter juncturas, et commissuras. Nagy vigyorja vagy. Hallottam Molnártól 1826. Apr. 26.

Vén vigyor. Öröm-anya a' menyegzőben.

Vigyorit. Ringit. CM.

Ki vigyoritja fogait. Káldi, Innepn. Pred. p. 343.

Vigyorítás. Sz. D.

Száj' vigyorítása. Rictus. CM. M. A.

Száját félre vigyoritván, mintha nevetett volna. Káldi, Innepn. Pred. p. 240.

Vigyorog. Ringitur. M. A. Vigyorog, mint a' gereben-csináló. km.

Igyorog vigyorog. Dug. km. 2. R. p. 165.

Ki mindenikre vigyorog, senkit sem szeret. km. Dug. 1. R. p. 74.

Vigyorgás. Pázm. Pred. p. 482.

Vigyorgó. Ridens, frendens, ringens. M. A.

Az égbe vigyorgó astrologusok. Káldi, Innepnapi Pred. p. 270.

VIII.

VIH.

VIHOG. Jubilat, risitat.

Ihog vihog.
Vihogás.
Ihogás vihogás. Zvonarics, M. Post. 1. R. p. 186.
Vihogva. Vajda, 1. K. p. 638.

VIK.

VIK.
VIKOG (mint Mokog). Uulat, hinniendo cachmentum tollit. S. I.

VIKI.

VIKI. t. a. n. Victoria. Viki teneris puellis solet dici.

VILÁG.

VILÁG. Lux, lumen, it. Mundus, orbis terrarum. M. A. Egy nap nem a' világ. km.
Világ. F. Zemplin Vben.
Világ' alkotmánya. Systema mundi.
Világ-bíró. Mundi potens, orbis possessor, monarcha universalis. Pázm. Kal. p. 51.
Világ-bíró nagy Sándor. Pázm. Pred. p. 30.
Világ' birodalma. Monarchia universalis.
Világ' bolondja. Summe stultus.
Világ-csaló. Impostor. S. I.
Világ' csudája. Miraculum, portentum. S. I.
Világ' csúfja. Monstrum, ludibrium mundi.
Világ' erősei. Faludi, E. M. p. 247.
Világ' fenéke. Egy ember' halála ki nem üti a' világ' fenekét. Dug. 1. R. p. 45.
Világ' fia. Vanus, mundanus, studiosus rerum mundanarum. S. I.
Világ' fiatal. Faludi, B. E. p. 38.
Világ-győző. Pázm. Pred. p. 1456.
Világ' hátán. Faludi, N. A. p. 5. T. É. p. 302.
Világ-író. Cosmographus. M. A.
Világ-írás. Cosmographia.
Világ-járás. Peregrinatio, itineratio. S. I.
Világ-járó. Peregrinator. S. I.
Világ-kerülő. Lucifuga, tenebrio v. vagabundus, erro. S. I.
Világ' kevélyei. Faludi, E. M. p. 247.
Világ' kezdetétől fogva. Post homines natos. M. A.
Világ' kincse. Opes universi. — Ha világ kincseért hozzá nem mentt.
Világ-lak. Cosmopolis. S. I.
Világ-lakos. Cosmopolitanus, cosmopolita. S. I.
Világ' latra. Trifurcifer, bipedum nequissimus. S. I.
Világ' leánya. Puella mundo dedita. Faludi, N. A. p. 85. 171.
Világ' megváltója. Redemptor mundi.
Világ' nagygyai. Faludi, N. A. p. 24.
Világ' nyelvési. Pázm. Pred. p. 1246.
Világ' nyomorekja. Faludi, N. E. p. 168.
Világ-oktalanította ember. Faludi, E. M. p. 247.
Világ-oktalanította úrfiak. Faludi, N. E. p. 57.
Világ-pusztító. Pázm. Pred. p. 375.
Világ' sarka. Polus. Sz. D.

Világ' száraza. Continens. S. I.
Világ-szerető. Pázm. Pred. p. 316. 327. 594.
Világ-szerzte. Passim per mundum, per totum orbem. S. I.
Világ-szerzte híres. Longe celeberrimus, omnium sermone celebratus. S. I.
Világ-szerzte való. Oecumenicus. S. I.
Világ' szépei. Faludi, E. M. p. 248.
Világ' tája. Clima, zona. S. I.
Világ' tengelye. Axis mundi.
Világ' tengere. Oceanus. S. I.
Világ' tudománya. Faludi, T. É. p. 63.
Világ-untta. KV. p. 509.
Világ' ura. Deus, dominus mundi. S. I.
Világ' vége. Finis mundi. Pázm. Pred. p. 356.
* Alsó világ. Mundus sublunaris.
Egész világ. Orbis universus.
Fél világ. Faludi, E. M. p. 31.
Gyertya-világ. Lumen candelae. Aszszonyt, vászont nem jó gyertya-világnál venni. km.
Höld-világ. Lumen lunae. Faludi, T. É. p. 145.
Más világ. Altera lux, altera vita, alius mundus. Pázm. Pred. p. 374.
Nagy világ.
Nap-világ. Pázm. Pred. p. 370.
Szín-világ. Elegantior mundus. Faludi, E. M. p. 41.
Színes világ. Faludi, U. E. 3. R. p. 169.
Új világ. America. Faludi, N. U. p. 195.
VILÁGA. Ejus lumen v. mundus.
Szeme' világa. Ejus lumen oculorum.
Most éli világát. Indulget genio.
VILÁGBÓL. E luce, e mundo. Eb utóbb ki e' világból. km.
Ki költözött e' világból. Migravit ex hac luce.
VILÁGERT sem. Ne pro mundo quidem.
VILÁGI. Mundanus, profanus. M. A.
Világi dicőség, pompa, és fényesség nem használ a' halálban. km.
Világi énekek. Profanae cantilena.
Világi pap. Presbyter saecularis.
Világi rend. Saeculares.
Világi urak. Domini saeculares.
Világiak. Saeculares.
Világivá tes. i. Exaugurat, profanat. S. I. Saecularizat.
VILÁGIG pro Világ' végéig. In perpetuum, in aeternum. S. I.
Világiglan. idem. S. I.
VILÁGIT. Lumen praebet.
Elöl világit. Praelucet. M. A.
Le világitja. Világgal le késéri.
Világitd le az urat a' grádicsokon. Praeferas lumen domino per gradus descendenti.
Világitó. Lucifer, lucificator, luminator, illuminator. S. I.
Világitó torony. Pharos.
Elöl világitó. Praelucens. M. A.
VILÁGODIK. Lucescit. Világodni kezd az üdö. Sz. D.
Világodat. Illuminatio, clarescentia. S. I. Diluculum.
Világodatkor. Sub diluculum, primo diluculo. Sz. D.
VILÁGOLIK, világlík. Lucet, lucescit. M. A. Elöl világlík. Praelucet. PP.

Világló.

Elöl világló. Praelucens. PP.
VILÁGON. In mundo v. in luce.
Világon csak az éltt soká, a' ki jól éltt. km.
Világon sem volt még. Necdum exstitit.
VILÁGOS. Lucidus, luculentus, luminosus, dilucidus, perspicuus, item Apricum, lucidum. M. A.
Világos. MV. Arad Vben.
Világos berek. E. F. Belső Szolnok Vben.
Világos éj. Nox illuminata. S. I.
Világos ház. Luminosum conclave. PP.
Világos igazság. Veritas aperta.
Világos kék. Cyaneus, caeruleus. Ég-színü. S. I.
Világos nappal. Plena luce.
Világos pej. Subfuscus, candicans e fusco. Lichtbraun. S. I.
Világos szeg. idem. S. I.
Világos szín. Color serenus. S. I.
Világos vár.
Világos virradttig. Usque exortum solis. Sz. D.
Világos völgy. E. Völgy Torda Vben.
Világos vörös. Subruber, rubidus, rufus, candicans e rubro. S. I.
Világos zöld. Prasinus, subviridis, candicans e viridi. S. I.
Világosan. Lucide, luculenter, dilucide, perspicue. M. A.
Világosit, világosítja. Lucificat, lucidat, lumen, dilucidat. M. A.
Világosit. Lucet, lumen praebet. M. A.
Fél világosítja. Elucidat, clarificat.
Ki világosítja. Elucidat. M. A.
Meg világosítja. Clarificat, dilucidat, illuminat, illustrat. M. A.
Világosítás. Illuminatio, illustratio, dilucidatio. M. A.
Meg világosítás. Illuminatio, illustratio. M. A.
Világosító. Lustrator, illuminans. M. A.
Világosítatott. Illuminatus. M. A.
Világoskodik. Lucet, micat. CM. M. A.
Világoskodás. Lucidatio.
Világoskodó. Pellucidus, lucidus. M. A.
Világoskodó valamennyire. Sublucidus, sublustris. M. A.
Világosodik. Lucescit, dilucet. M. A.
Által világosodik. Translucet. M. A.
Elöl világosodik. Praelucet. M. A.
Ki világosodik. Elucescit, elucet. M. A.
Meg világosodik. Dilucescit, illucescit. M. A.
Világosság. Lux, lumen, luminare, claritas, claritudo. M. A.
Világosság-hozó. Luciferus. M. A.
Világosul. Illucescit. M. A.
Ki világosul. Elucescit.
Meg világosul. Illucescit, illucet. M. A.
Világosulás. Illuminatio. M. A.
VILÁGOT hoz. Lumen fert. Hozz világot, hadd lássunk.
Világot kerüli. Fugit mundum v. circumit orbem.
Világot mentt látni. Lustrat orbem.
VILÁGOZIK. Lucet, collucet. S. I.
VILÁGRA jött. In lucem editus.
Világra termett. Mundo natus. S. K.
Világra való. Lactus, hilaris. S. K.
Nem világra való. Vix supervivit.

VILÁGTALAN. Coecus, v. obscurus, opacus, tenebricosus. S. I. Vak veti világtalannak. km.
Világtalan éj. Nox illunis, interlunis. S. I.
Világtalanság. Coecitas. Pázm. Pred. p. 369.
Világtalanul. Coecus fit.
Meg világtalanul. Obcoecatur. Vajda, 1. K. p. 555.

VILL.

VILL.
VILLÁM. Fulgur. M. A.
Villám-bogár. Fulgora. Laterträger. S. I.
Villám' fulánkja. Fulmen. S. I.
Villám-hárító. Fulminis derivator, deductor. Blitizableiter. S. I.
Villám-illetés, v. ütés. Ictus fulmineus, fulmen. S. I.
Villám-sebességgel. Faludi, T. É. p. 22.
Villám-szer. Materia electrica.
Villám-üveg. Laguna armata.
Villám-vezető. Conductor in machina electrica.
Villáma. Ejus fulgur.
Mennykőnek villáma. Vajda, 3. K. p. 376.
Villámik. Fulgurat. M. A.
Villámás. Coruscamen, coruscatio, fulguratio, fulgetrum, fulgur. M. A.
Villámat. Coruscamen. Sz. D.
Villámó. Coruscus. M. A.
Villámlík. Coruscat. M. A.
Villámlás. Coruscatio. M. A.
Villámló. Coruscans.
Villámodik. Fulgurit, fulgurat, diluculat. M. A.
Meg villámodik. Diluculat. CM. M. A.
„Az farkas, mikoron még meg nem villámodott volna, és az erdőbe járna“ Pesthi' Meséji. p. 32.
Villámodás. Fulguratio.
Meg villámodás. Diluculum. CM.
Villámodat. idem. Sz. D.
Villámodatkor. Virradttkor. Sz. D.
Villámozik, Villámik. Fulget, fulgurat. M. A.
Villámzat. Sz. D.
VILLÁNY. F. Baranya Vben.
Villányesozik. Micat, fulgurat, coruscat. S. I.
VILLOG, VILLAG. Micat, coruscat. M. A.
Villogás. Tündöklés. Sz. D.
Villogó. Micans, coruscans. M. A.
Villogó fegyver. Sz. D.
Villogtat, villogtatja. Facit coruscare.
Villogtatja fegyverét. Sz. D.
Villogvány. Splendor, fulgor. Sz. D.
VILLONG, VILLANG. Contendit, altercatur. M. A.
Villongás, villangás. Certatio, altercatio, contentio. M. A. Gyermekeért, ebért nagy villongás támad a' szomszédságban. km.
Villangó. Contentiosus, altercator. M. A.
Villangós. Faludi, N. E. p. 204.

VILLA.

VILLA, VELLA. Furca. M. A.
Ezüst-villa. Fuscina argentea. NC. p. 399.
Fa-villa. Furca lignea.
Ganéj-hányó villa. Furca fimaria.
Vas-villa. Furca ferrea.

VILMÁNY.

VILMÁNY. t. f. n. Vilhelmus.
Vilmány. F. Abaúj Vben.

VIN.

VIN.
VINÁR. F. Veszprém Vben.
VINOS. Vappa. Ki mentt szeszü bor. M. A.
L. Löre. CM.

VINCZ.

VINCZ. Lascivia, petulantia, venus. S. I.
Vincz. Sz. P. Vas Vben.
Al-vincz. E. MV. Alsó Fejér Vben.
Föl-vincz. E. MV. Aranyos Székében.
VINCZA.
Vincza-hid. Tó Torontál Vben.
VINCZÁROZ. Hinnyog, vinnyog, nevetkezik. Sz. D.
VINCZOS. Lascivus, petulans, venerens.
Thelegdi, Pred. 3. R. p. 486.
Vinczoskodik. Lascivit, petulcit. S. I.

VINCZE.

VINCZE. t. f. n. Vincentius. Ha fénylik
Vincze, telik a' pincze. km.

VINCZELLÉR.

VINCZELLÉR. Vinitor, conductor. M. A.
Vinczélér. idem. NC. p. 89. Pázm. Pred. p. 688.
VINCZELLÉRSÉG. Babocsai, Fata Tarczal. p. 162.

VINDÖLY.

VINDÖLY (Véndely). Acrotophorum. M. A.
Véndel. CM.

VINNY.

VINNY.
VINNYOG. Cachinnatur v. flet, plorat. Sz. D. S. I.

VINNYE.

VINNYE. Officina fabri ferrarii. M. A. Pázm. Kal. p. 546.
Vinnye. Sz. P. Veszprém Vben.
VINNYÉJE. Ejus officina. Pázm. Kal. p. 496.
Kovácslás' vinnyéje. VM. p. 291.

VIOLA.

VIOLA. Viola. M. A.
Viola-szín. Color violaceus.
Viola-szín-föstő. Violarius. M. A.
Viola-színü. Violaceus, violaris. M. A.
* Dupla viola.
Kék viola. Viola Martia. S. K.
Sárga viola. Leucoion luteum, viola lutea. NC. p. 55. 41.
VIOLÁS kert. Violarium. M. A.

VIPERA.

VIPERA. Vipera, mérges kígyó. M. A. L.
Vipera' fajzati. Genimina viperarum.

VIR.

VIR.
VIRÁG. Flos. M. A. Nem minden virágból leszsz gyümölcs. km.
Virág-bogár. Teuthredo. Blattwespe. S. I.
Virág-edény. Vas florale, testa floralis.
Virág-ének. R. Világi ének, szerelmes ének. Magyar, Orsz. Rom. p. 177. Pázm. Pred. p. 204. 1128.
Virág-hüvely. Calyx florum. S. I.
Virág-káposzta. Brassica cypria. PP.
Virág-koszoru. Corolla florum. Káldi, Innepn. Pred. p. 241.
Virág-kedvellő. Studiosus florum. S. I.
Virág' levelének alsó része. Ungves. M. A.
Virág' pelyhe. Floccus, pappus. S. I.
Virág-szál.
Virág' szára. Scapus floris.
Virág-szedő. Florum carptor, delibator. S. I.
Virág' széke. Calyx.
Virág' székeének száracskája. Stamina. M. A.
Virág-zopó. Trochilus colubris. Kolibri. S. I.
Virág' tokja. Calyx florum. PP.
Virág-vasárnap. Verbenaalia, dominica palmarum. Pázm. Pred. p. 484.
* Bab-virág. Flos fabarum.
Bársony-virág. Caryophyllum minus. NC. p. 37. Narcissus. p. 43.
Bonca-virág. Téli zöld.
Bozza-virág. Flos sambuci.
Búza-virág. Kék búza-virág. Cyanus. NC. p. 33.
Csillag-virág. Lychnis chalconica. S. K.
Csöngő virág. Flos hyperici.
Dió-virág. Nucamentum, panula. S. K.
Gyógy-virág. Lilium convallium. NC. p. 41.
Gunya-virág. Flos genistae.
Gyűrű-virág. F. calendulae.
Harang-virág. Aquilegia. S. K.
Hárs-fa-virág. Flos tiliac.
Irott virág. Flos pictus. Az irott virágot sokan dicsérik, de senki sem szagolja. km.
Kása-virág. Primula veris.
Kenyér-bél-virág. Flos calendulae.
Kénkő-virág. Flores sulphuris. S. K.
Kökény-virág. F. acaciae.
Narancs-virág. F. aurantiorum.
Olasz-virág. Viola purpurea. NC. p. 55.
Pacsirta-virág. Polygala vulgaris. S. K.
Réz-virág. Spodium. S. K.
Sarkantyú-virág. Calcatropa.
Szeg-fű-virág. Caryophyllum. NC. p. 37.
Szent György virág. Primula veris.
Sárga virág. Calendula. NC. p. 29.
Tik-bögy-virág. F. Anagallis.
Tök-virág. F. Cucurbitarum. Lankad, mint a' tök-virág. km. az öregről.
Tűz-virág. Calendula.
Vető virág. Mezei virág, olyan mint az igazi sáfrányé. Mig a' vetés' ideje tart, addig látszik a' réteken.
Virága. Ejus flos.
Akasztó fa' virága.
Halál' virágja. Osz haj. Pázm. Pred. p. 993.
Szent János' virága. Galion, gallion. NC. p. 57.

Vad szőlő virága. Oenanthe. NC. p. 43.
 Virágában élő. Primaevus. M. A.
 Életét virágában. In flore aetatis suae.
 Virágtól meg fosztja. Deflorat. M. A.
 Virágos. Floridus, florulentus. M. A.
 Virágos. F. Baranya Vben.
 Virágos ág. Areola florum. Sz. D. S. I.
 Virágos bársony. Holosericum scutulatum. PP.
 Virágos bor. Vinum mucidum. S. I.
 Virágos czéngét köt ki, mérges árul. km.
 Virágos eszéce. Sz. D.
 Virágos kender. Cannabis foemina. Paszkoncza kender. S. I.
 Virágos kert. Hortus coronarius. PP.
 Virágos mű. Anaglyphus. NC. p. 311.
 Virágos pohár. Phiala. PP.
 Virágos szélke. Sz. D.
 Virágos szövet. Textum floridum, textile floreum, pannus florulentus, S. I.
 Virágosan. Floride. Faludi, T. E. p. 95.
 Virágosul. In flore abit.
 Meg virágosultt a' bor. Vinum mucorem contraxit.
 Virágtalan. Flore destitutus. S. I.
 Virágtalan. idem. Igy hallottam 1825. Apr. 26.
 Virágú.
 Fejér virágú vízi tők. Nymphaea candida. NC. p. 43.
 Sárga virágú cikornya. Condryllon, sive Condrylle, v. condrylla v. cichorea lutea. NC. p. 33.
 Virágzik. Floret, florescit, vernat. M. A.
 El virágzik. Deflorescit. S. I.
 Elő virágzik. Praefloret. M. A.
 Ki virágzik. Efflorescit, effloret. M. A.
 Meg virágzik, meg virágzik. Efflorescit. M. A.
 Meg virágzik ismét. Refloret, reflorescit. M. A.
 Újonnan meg virágzik. idem. Káldi, Innepn. Pred. p. 388.
 Virágzás. Florescentia.
 Virágzás' ideje. Tempus florescentiae.
 Virágzaskor. Tempore florescentiae.
 Virágzat. Florescentia. Himfi, 1. R. p. 91.
 Virágzó, virágzó. Florens, florescens, floridus. M. A. Korán virágzó fának ritkán eszel gyümölcséből. km.
 Virágoztatja. Facit florere. Pázm. Pred. p. 325.
 VIRDÍT. Clamat, vociferatur. S. I.
 VIRGÁS. Öszve kötött nyír-veszszók, v. azokkal való veszszözés. S. I.
 VIRGÁZ, virgázza. Virgis caedit.
 Föl virgázza. idem.
 Ki virgázza. Evirgat.
 Meg virgázza.
 VIRGONCZ. Alacer, versutus, agilis, versipellis. M. A.
 Virgonczkodik. Sz. D.
 Vizgonczság. Alacritas, agilitas. Sz. D.
 VIRGYINA. Clavicybalum, virginale, arcarium organum fideiulare. PP. Pázm. Pred. p. 990.
 Virgyina' fáji, melyeket vernek újjokkal. Pinnae tactiles. PP.
 Virgyina-szó. Pázm. Pred. p. 50.
 Virgyinálás. Márt. Coron. p. 114.
 VIRICS. Hydrides. M. A. Valamely növényből, magból, gyümölcsből, fá-

ból kifőtt, huzott, ütött, nyomott, satultt, eresztett lé. Sz. D.
 Alma-virics. Hydromelum. S. K.
 Árpa-virics. Sz. D.
 Körtvély-virics. Sz. D.
 Nyír-virics. Nyírfa-víz, nyírfa-lé. Betulacea aqua. S. K.
 Roza-virics. Sz. D.
 VIRÍT. Vernat. Ha a' búzát korán veted, hamar virít. km. Dug. 1. R. p. 179.
 Virítás. Zöldellés. Sz. D.
 Virító. Zöldellő. Sz. D.
 VIRNYIKOL. S. I.
 VIRUL. Virat, virescit, vernat, floret v. aperitur, hiat, se monstrat. S. I.
 Ki virul. Effloret, efflorescit. S. I.
 Virulat. A' növényeknek nyílások, hajtások, levelezések, s virágzások. S. I.

VIRR.

VIRR.
 VIRRAD (VERRAD). Diescit, lucescit. M. A.
 Föl virrad, hiszem az istent, nekem is föl virrad egyszer. km.
 Meg virrad. Diescit, diluculat. M. A.
 Virradat. Diluculum. S. I.
 Virradás. Solis matutina egressio. S. I.
 Virradás előtt való. Antelucanus. M. A.
 Virradó.
 Virradóra. Ad exortum solis.
 Virradólag. Sole oriente.
 Virradólan. Summo diluculo, mane summo. M. A.
 Virradoz. Faludi, N. E. p. 2.
 Virradtta. Diluculum. M. A.
 Virradtta előtt. Ante lucem. M. A.
 Viradttakor. Sole oriente.
 Viradttán. idem.
 Viradttáig. Ad lucis usque exortum.
 Viradttig. idem.
 Világos viradttig. Usque plenam lucem.
 VIRRASZT, virraszta. Vigilat v. noctem vigilando transigit. Sz. I. Pázm. Pred. p. 166.
 Virraszta. Vigilia. M. A.
 Virraszto. Vigil, excubitor. M. A.
 Leg jobb virraszto a' szerelem. Satellitium magnum amor. KV. p. 467.
 Virraszthat, virraszthatja. Identidem vigilat, vigilando noctem insomnem transigit.
 VIRROGAT, virrogatja. idem. Sz. D.
 VIRROG. Contendit, iurgatur, rixatur, altercatur. S. I.
 VIRRONG. idem. S. I.

VIS.

VIS.
 Vis (Káptalan, nemes). FF. Soprony Vben.
 VISA. E. F. Kolos Vben.
 Viság. E. F. Kolos Vben.
 VISÍT. Cachinnatur. Sz. D.
 Visítás. Cachinnatio. Sz. D.
 Visító. Cachinnans, cachinnatorius.
 VISK. MV. Marmaros Vben. F. Hout Vben.
 Helybe hagyta, mint Viski szakács az ételt. km. Dug. 1. R. p. 194.
 Viska. F. Ung Vben.
 Viskó. Tugurium, casa, gurgustium. Biró Márton, Micae. p. 267.

Paraszt viskó. Csuzi, Tromb. p. 90.
 VISNYÓ. FF. Borsod, Gömör, Nyitra, és Zemplin Vben.
 VISONTA. FF. Heves és Somogy Vben.
 VISÓ. Folyó víz, Marmaros Vben.
 Visó (Alsó, felső, közép). FF. Marmaros Vben.
 VIST (Alsó, felső). E. FF. Fogaras Vidékében.
 Vista. E. F. Kolos Vben.

VIS.

VIS.
 VISEL, viseli. Gerit, portat. M. A. A' ki mint viseli magát, úgy veszi hasznát. Ut mores sunt, ita fortuna respondet. KV. p. 546.
 El viseli. Gestat, perpetitur, tolerat, patitur, perfert. M. A.
 Meg viseli. Portat, gestat.
 Reá viseli magát. Gerit se conformiter statui.
 Viseldegel, viseldegeli. Gestitat, gestat. M. A.
 Viselet. Gestatus, gestamen, portamentum. S. I. Conduite.
 Jó viseletű. Bene se gerit.
 Viseletlen.
 Gond-viseletlen. Incurius. Pázm. Pred. p. 297.
 Gond-viseletlenség. Incuria. Káldi, Innepn. Pred. p. 474.
 Viselés. Gestatio, gestatus. M. A.
 Gond-viselés. Providentia.
 Kereszt-viselés. Káldi, Innepn. Pred. p. 406.
 Maga szép viselése. Mores culti, amoeni.
 Reá viselés. Gravitas morum statui competens. Faludi, U. E. 2. R. in praef.
 Tiszt-viselés. Functio officii. Káldi, Innepn. Pred. p. 496.
 Viselhetetlen. Ingestabilis, intolerabilis. M. A.
 El viselhetetlen. Insupportabilis, importabilis, intolerabilis. M. A.
 Viselhetetlenség. Pázm. Kal. p. 930.
 El viselhető. Portabilis, tolerabilis. M. A.
 Viselni való. Gestamen. M. A.
 Viselő. Gestator. M. A. v. Gestatorius.
 Viselő ruha. Vestis gestatoria.
 Gond-viselő. Curator, curam gerens.
 Tiszt-viselő. Fungens officio, officialis.
 Viselő. Praegnans, grvida. M. A.
 Viselőség. Graviditas, praegnatio. S. I.
 Viseltt. Gestatus, attritus.
 Viseltt dolgok. Acta. S. I.
 Viseltt ruha. Vestis attrita.
 Viselttes. Subattritus. Sz. D.
 VISNYE (Alsó-felső-kápolnás-pacsir-). FF. Somogy Vben.

VIZS.

VIZS.
 VIZSA. Pászta a' szőlőben. Hány vizsára osztotta a' szőlőt. Sz. D.
 VIZSGÁL, vizsgálja. Censet. M. A. Lustrat.
 Föl vizsgálja. Excutit, exquirit. Pázm. Kal. p. 730.
 Ki vizsgálja. Exquirit, explorat.
 Meg vizsgálja. Examinat, explorat. M. A.

Vizgálat. Censura, lustramen, recensio, scrutatio, inquisitio. S. I.
 Vizgálatlan. Non censuratus, non vestigatus. VM. Intó levél. p. 236.
 Vizgálatlanul.
 Vizsgálás. Censura. M. A.
 Szemes vizsgálás. Oculata. Tiszti Szótár. p. 56.
 Vizsgáljat, vizsgálgatja. Identidem explorat, censet, lustrat.
 Vizsgálhatatlan. Investigabilis.
 Meg vizsgálhatatlan. Impervestigabilis. M. A.
 Vizsgáló. Censor. M. A.
 Vizsgaság. Versutia, petulantia. M. A. Rádix itaque hujus vocis esset „VIZSGA“ et hinc Vizsga-al, Vizsgál.
 VIZSLA. Canis sagax. M. A. Vestigator canicularius, canis atrebatiscus. PP.
 VIZSLAT. Scrutatur, perquirat. Sz. D. Mindent föl vizslat, fűrkész, keresgél. Sz. D.
 Vizslatás. Föl fűrkészés. Sz. D.
 Vizslató. Vizslató szemekkel van. Sz. D.

VIZS.

VISZ, viszi. Portat, aufert. M. A. Fris vizre viszi, szomjan hagyja. km.
 Alá viszi. Portat deorsum, defert.
 Által viszi. Transfert, traducit. M. A.
 Be viszi. Infert, introducit, inducit. M. A.
 Bele viszi. Inducit.
 El viszi. Aufert, perducit, deducit, avehit, deportat. M. A. Vissza nem hozom' fejében vitte el. km.
 Ellene viszi. Contra fert.
 Elöl viszi. Praeportat, praeducit. M. A.
 Föl viszi. Offert, sursum fert. M. A.
 Haza viszi. Refert, reducit.
 Hátra viszi. Retro fert.
 Hozzá viszi. Defert.
 Jégre viszi. Discrimini exponit.
 Ki viszi. Effert, educit. M. A.
 Környül viszi. Circumducit. M. A.
 Le viszi. Defert.
 Meg viszi. Reportat, refert, defert, denunciat. M. A.
 Neki viszi. Opponit, objicit.
 Oda viszi. Adducit.
 Reá viszi. Defert, ducit ad alterius collum.
 Táneczba viszi. Könnyü Katót tánczba vinni, ha neki is kedve van reá. km.
 Véghez viszi. Perficit, ad finem deducit.
 Vissza viszi. Refert, reportat, reducit. M. A.
 VIDDEGEL, viddegeli. Vectat. CM.
 VIENDŐ.
 El viendő. Ablativus. M. A.
 VIHET, viheti. Potest ferre, portare. Mit ma véghez vihetsz, holnapra ne hagyd. km.
 VIZSKET. Prurit. M. A. Kinek hol viszket, ott vakarja. km.
 Viszketeg. Pruritus, scabies. CM. M. A.
 Viszketege. Ejus pruritus. Pázm. Pred. p. 2.
 Viszketeges. Pruriens, scabiosus. CM. Pázm. Pred. p. 1110.
 Viszketés. Pruritus. M. A.
 Viszkettet, viszketteti. Facit prurire.

Viszkettető. Prurire faciens. M. A.
 Viszkettető sörke a bőr alatt. Acarus. M. A. Vizes tetű.
 VISZNEK. F. Heves Vben.
 VITEL. Vectura, latio, portatus, portatio, ductus. M. A.
 Által vitel. Traductio.
 Be vitel. Inductio, invectio. M. A.
 El vitel. Ablatio. S. I.
 Föl vitel. Oblatio, sublatio. M. A. Káldi, Innepn. Pred. p. 526.
 Ki vitel. Eductio. M. A.
 Végbe vitel.
 Vissza vitel. Relatio, reductio. M. A.
 VITLEN.
 Véghez vitlen. Re infecta, non terminata. Dolog - véghez - vitlen - vissza jött. km.
 VIVÉS.
 Bé vivés. Introductio. M. A.
 El vivés. Ablatio. S. I.
 VIVO. Lator, portans. M. A.
 Vissza vivó. Reductor. Hátra hozó. M. A.

VISZ (név).

VISZ. F. Somogy Vben.
 VISZA.
 Vízája valaminek (p. o. posztónak, vászonnak). Pars aversa rei alicujus ut panni, telae. Faludi, U. E. 3. R. p. 53.
 Vízáról vette reá az üngöt.
 VIZSÁK. F. Vas Vben.
 VIZSÁL, vizsálja. Intertextit, contextit. M. A.
 Haját vizsál. Crines crispati. S. I.
 Fonálat vizsál. Fila contorquet.
 Föl vizsálja. Faludi, N. U. p. 204.
 Vízálkodik. Controversatur, altercatur, cavillatur. M. A.
 Vízálkodik. Altercatio, cavillatio, contentio. M. A.
 Vízálkodik. Altercator. M. A.
 Vízálkodikva. Tergiversanter. CM.
 Vízáltt. Intertextus. M. A.
 Vízáltt fonál. Licia. M. A.
 Vízáltt haj. Faludi, E. M. p. 36.
 VIZZOLY. F. Abauj Vben.
 Vizzolya. F. F. Kolos Vben.
 VIZZON. E contra, vicissim, ex adverso.
 Vizzong.
 Vizzongás. Guzmics, A vall. egygyes. Idea. p. 44.
 Vizzonól, vizzonolja. Vicem reddit, pari pari refert, retaliat. S. I.
 Vizzonlás. Talio. S. I. Reciprocitas.
 Vizzonos. Reciprocus. Sz. D. Alternativus. S. I.
 Vizzonosság. Reciprocitas. Sz. D.
 Vizzonoz, vizzonozza. Alternat, reciprocit.
 Vizzont. Rursus, vicissim. M. A.
 Vizzonta való szeretet. Faludi, Sz. E. p. 32.
 Vizzontag. Vicissim, invicem, rursus, contra. M. A.
 Vizzontaglan. Biró Márton, Micae. p. 282.
 Vizzontagos. Reciprocus.
 Vizzontagos szeretet. Amor reciprocus. Biró Márton, Micae. p. 45.
 Vizzontagság. Vicissitudo. M. A.
 Vizzontagsággal. Mutuo, invicem; vicissim. M. A.

Vizzontagol, vizzontagolja. Reciprocit. Sz. D.
 Vizzontaglás. Reciprocatio. Sz. D.
 Vizzontag való. Mutuus, reciprocus. S. I.
 VIZSOS. R. Adversus, perversus. Pesth. „Itt igen viszos, nem lehet egyenesre faragni.“ Hallottam Sáhon, 1820. Apr. 26.
 VIZSZÁ (Vizsva). Re, retro, item Praepostere. M. A.
 Visszaadás. Redditio, restitutio. M. A.
 Visszaaggott feleség. Pázm. Magyar ellen. p. 109.
 Visszaaggott kofa. Pázm. X. Bizony. p. 92.
 Visszaesés. Relapsus.
 Visszaélés. Abusus.
 Vissza foglaltó levél. Literae recuperatoriae, recaptivatoriae. M. A.
 Vissza folyó. Retrofluens. Verancius, Scripores mini T. 2. p. 105.
 Vissza fordult. Inverse. Zvonariés, 1. R. p. 298.
 Vissza fuzetés. Compensatio. S. I.
 Vissza hívás. Revocatio.
 Vissza horgadt. Reflexus. M. A.
 Vissza keresztelő. Rebaptisans. Pázm. Kal. p. 132.
 Vissza marás. Remorsus, remorsio. M. A.
 Vissza menőleg. Mon. Hung. p. 307.
 Vissza mondás. Faludi, N. E. p. 181. U. E. 2. R. p. 129.
 Vissza nyomás. Repressio. S. I.
 Vissza rüggő. Repercussions, recalcitrans v. elasticus. S. I.
 Vissza vitel. Relatio, reductio. M. A.
 Vissza vonás. Discordia. CM.
 Vissza vonó. Rixosus, contentiosus. CM. M. A.
 Vissza zöngés. Echo, resonantia. S. I.
 Visszább huzza. Magis retrahit. Pázm. Pred. p. 778.
 Visszás. Perversus, pravus, difficilis, distortus, morosus. M. A.
 Visszás értelem. Babocsa. p. 148.
 Visszát von. Dissidet, rixatur, jurgatur. M. A. Discordat. CM.
 Visszát vonsz. idem. Thelegdi, Pred. 1. R. p. 18.

VIZSLÓ.

VIZSLÓ. t. f. n. Venceslaus.
 Vizsló FF. Báronya, Borsod, és Somogy Vben.
 Szent Vizsló. F. Szala Vben.

VITÁLISZ.

VITÁLISZ. t. f. n. Vitalis.
 Vitálsz falva. F. Liptó Vben.

VITENYE.

VITENYE.
 VITENYÉD. F. Szala Vben.
 Vitnyéd. F. Soprony Vben.

VITY.

VITY.
 VITYA. Sz. P. Somogy Vben.
 VITYILLO. Tugurium, casa. Füz-veszszől fontt ház. S. I.

VIZA.

VIZA. Huso. M. A. Antaceus PP. Nic. Oláh Hung. p. 85.

Viza-hólyag. Ichthyocolla. S. I.

VI.

VI.

VI, vija. Dimicat, pugnat, certat. M. A. Könnyű azt a várat meg orizni, melyet nem vínak. km.

Meg vi, meg vija. Concertat, confligit, decertat, conflictatur, depraeliatur, depugnat, oppugnat, expugnat, impugnat. M. A.

Reá vi, reá vija. Adpugnat. M. A.

VIADAL. Certamen, praelium, pugna. M. A.

Viadal-kezdés. Praecertatio. CM.

Viadal-mester. Lanista. M. A. L.

Viadali. Praelialis. M. A.

Viadallal meg veszi. Expugnat. M. A.

Viadalo. Bellicosus. CM. M. A.

VIADALOM. Bellum, pugna, praelium. M. A.

Viadalma. Ejus praelium.

Viadalmas. Bellicosus.

VIASKODIK. Certat, pugnat, conflictatur, decertat, deluctatur, depraedatur. M. A.

Viaskodás. Decertatio, pugna, lucta. M. A.

Viaskodó. Pugna. M. A. Concertator. CM.

VÍHATATLAN.

Meg vihatatlan. Inexpugnabilis. CM.

VÍÓDIK. Luctatur.

Ne víódjál velem. Noli mecum luctari.

VÍT.

Vit-havas. E. Hegy Csik Székében.

VITA. Pugna, lucta, certamen, contentio, disceptatio. Faludi, Sz. E. p. 61. U. E. 2. R. p. 94. Nagy vitám volt vele. Sz. D.

Vitány. F. Zemplin Vben.

VITAT, vitatja. Oppugnat, impugnat. M. A.

Vitátás. Oppugnatio. M. A.

Vitató. Oppugnator.

Vitattatott. Decertatus. M. A.

VITÉZ. Miles. M. A. Könnyű ott vitéznek lenni, a' hol nincs ellenség. km.

Vitéz-fogás. Militaris audacia. Faludi, N. A. p. 200.

Vitéz-fű. Orchis. Csapó, p. 298.

Vitéz-gyűjtés. Militum conscriptio, conquisitio. S. I.

Vitéz katona. Hátral van a' sebe, vitéz katona volt. Bökő szó a' félékeny futó katonára.

Vitéz képpen. Militariter. M. A.

Vitéz-kötés. Sínorból való bizonyos ékeség. Szirmai, Parab. p. 51.

* Arany-gyapjas vitéz. Dug. km. 1. R. p. 162.

Arany-sarkantus vitéz.

Kevély vitéz hamar vész. km.

Kopias vitéz. Miles hastatus. NC. p. 329.

Nyilas vitéz. Sagittarius. NC. p. 351.

Nyúl-vitéz. km. Dug. 1. R. p. 144.

Paritvász vitéz. Fundibularius. NC. p. 331.

Régi vitéz. Veteranus. NC. p. 327.

Szám-szer-ijas vitéz. Balistarius. NC. p. 331.

Szentelt vitéz. Eques auratus. NC. p. 263.

Új vitéz. Tyro. NC. p. 327.

Választott vitéz. Sz. D.

Válogatott vitéz. Miles triarius. NC. p. 329.

Vitézen. Militariter. S. I.

Vitézi. Militaris. M. A.

Vitézi hátorság. Sz. D.

Vitézi költemény. Epos, carmen epicum, heroicum. S. I.

Vitézi remek. Specimen militare, facinus illustre. S. I.

Vitézi öv. Baltheus. Káldi, 4. Reg. 3. 51.

Vitézi yers. Versus epicus, heroicus, hexameter. S. I.

Vitézi verszet. Carmen heroicum.

Vitézkezik. Militat. M. A. Könnyű a' pohár mellett vitézkedni. km.

Vitézkezdés. Militia. M. A.

Vitézkező. Militans. Faludi, T. É. p. 153.

Káldi, Innepn. Pred. p. 245.

Vitézlő. Miles, militans, belliger, it. Militaris, strenuus. M. A.

Vitézlő nép. Pázm. Kal. p. 689.

Vitézlő rend. Faludi, N. E. p. 40. 181.

Vitézlő társ. Commiles, commilito. M. A.

Vitézlő társaság. Commilitium. M. A.

Vitézlő vitéz. Faludi, E. M. p. 197.

Vitézség. M. A. Vitézséggel jár a' nyereség. km.

Vitéztelen. Sine militari audacia.

Vitéztelenség. Zrinyi, Part. 9. v. 23.

Vitézül. Militariter.

Vitézül viselte magát.

Vitéz. Ejus miles.

Szent Gergely' vitézze. Miles scenicus. Dug. km. 1. R. p. 145.

VITKA. F. Szathmár Vben.

VITLA. Vimen. CM. M. A.

VITORLA. Velum, carbasus. M. A.

Vitorla-bocsátás. Velificatio. M. A.

Vitorla-fa. Antennae, malus. M. A.

Vitorla-hordozó. Velifer. CM.

Vitorlán megy. Velificat. Vraucsi.

Vitorlás. Velificatus, velificus. M. A.

Vitorlás gallya. Faludi, N. E. p. 197. N. A. p. 172.

Vitorlát bocsát. Velificat. M. A.

Vitorlátlan. Velo destitutus.

Vitorlátlan hajó. Csuzi, Síp. p. 431.

Vitorláz. Velificat. M. A. Dat vela ventis. S. I.

VITORÁG. Sz. P. Somogy Vben.

VIVÁS. Oppugnatio, dimicatio, certamen. M. A.

Baj-vivás. Duellum. Sz. D.

Meg vivás. Impugnatio, conflictus, conflictio. M. A.

Vad-vivás. Hetz. Sz. D.

VIVHATATLAN.

Meg vivhatatlan. Inexpugnabilis. M. A.

VIVÓ. Dimicans, oppugnator.

Vivó hely. Palaestra. S. I.

Baj-vivó. Athleta.

Vivódik. Vetekedik. Sz. D.

VIG.

VIG. Lactus, hilaris, hilaros. M. A.

Vig kedvvel. Alacri animo.

Vig korában valakit hirtelen meg szomorítani. Frigida aqua ferventem adspargere ollam. M. A.

Vig játék. Spectaculum Iudicium, comedia. Lustspiel. S. I.

Vig nap. Dies genialis. S. I.

Vig napok. Hilaria, Iupercalia, bacchanalia. S. I.

Vig orca. Hilaris vultus.

Vig óra. Nem lehet annak vig órája, ki vigabbakat kíván. km.

Vig szózat. Faludi, U. E. 1. R. p. 32.

VIGABB. Laetior.

Vigabban folynak napjaink. Laetiores eunt dies nobis.

VIGAD. Laetatur. M. A.

Meg vigad. Exhilaratur.

Vigadás. Exultatio. M. A.

Vigadó. Laetans, gaudens, exultans. M. A.

Vigadozik. Laetatur, gaudet. M. A. Faludi, N. A. p. 170.

Vigadozás. Exultatio.

Vigadozó. Exultans, exultatorius.

Vigadva. Exultanter. M. A.

VIGADALOM. Gaudium, laetitia. Faludi, U. E. 2. R. p. 134.

VIGAN. Hilaris, hilariter, laete. M. A.

Vigan éljen. Vivat jucunde.

Vigan legyünk. Simus laeti.

VIGASÁG. Laetitia. M. A.

Vigaság-tévő. Hilarans, laetificans. it. Musicus instrumentalis. M. A.

Vigaság-tévő szerszám. Instrumenta musica. M. A.

Vigaságos. Faludi, N. A. p. 10.

Vigaságtalan. Acheron. Pázm. Pred. p. 1075.

VIGASZIK. R. Sanatur. Bát. Komj. Margit' Élete. Thelegdi.

Meg vigaszik. idem. „Csak parancsolj a' te szent igéddele, és meg vigaszik az én lelkem“ Dic verbo, et sanabitur anima mea. Thelegdi, Agendarius. p. 126. Pesti' Meséji. p. 65. Margit' Élete. Praynál. p. 342. 345. 347. Káldi, Innepn. Pred. p. 545.

Vigaszt, vigasztja. R. Sanat, medetur. Bát. Komj. Pesti' Mes. p. 38. Margit' Élete. Praynál. p. 325.

Meg vigasztja. idem. Margit' Élete.

Vigasztal, vigasztalja. Solatur, consolatur, laetificat. M. A.

Ki vigasztalja magát. Faludi, N. U. p. 26. U. E. 3. R. p. 73.

Meg vigasztalja. Exhilarat, consolatur. M. A.

Vigasztalás. Consolatio, solamen, solatium. M. A.

Meg vigasztalás. Consolatio. M. A.

Vigasztalatlan. Inconsolatus. Pázm. Pred. p. 615.

Vigasztalhatatlan. Inconsolabilis. M. A.

Meg vigasztalhatatlan. idem. M. A.

Vigasztalhatatlanul. Inconsolabiliter. M. A.

Vigasztalható. Consolabilis. M. A.

Vigasztaló. Consolator, solator, laetificans, paracletus. M. A.

Vigasztalódik. Laetificatur, solamen accipit.

VIGATLAN. Illaetus. Csuzi, Tromb. p. 91.

VIGSÁG. Hilaritas, laetitia. M. A.

Vigság-tévő. Musicus, Iudio. M. A.

Vigaságos. Jucundus.

VÍGYÁZ.

VÍGYÁZ, vigyázza. Vigilat, speculatur, excubat. M. A. it. Observat. Többen vigyáznak a' pap' életére, mint sem a' miséjére. km.

Föl vigyáz. Superinspicit.

Meg vigyázza. Meg lesi. Observat eum. Reá vigyáz. Advigilat, attendit. M. A. Jobb észre vigyázni, mint lábra. km.

VÍGYÁZAT. Observatio, custodia, attentio: Káldi, Psalm. 129. 6.

Szoros vigyázat. Stricta custodia.

VÍGYÁZATLAN. Inattentus, incurius. Pázm. Pred. p. 297.

Vigyázatlanság. Inattentio, incuria. Faludi, E. M. p. 250.

Vigyázatlanul. Inattente.

VÍGYÁZÁS. Vigilia, excubatio, excubiae, speculatus. M. A.

VÍGYÁZGAT, vigyázgatja. Identidem observat, attendit. Sz. D.

VÍGYÁZÓ. Vigil, vigilans, vigilax, excubitor. M. A.

Vigyázó gazdának örömet kegyetlen nevért költi a' cseléd. km. Dug. 2. R. p. 44.

Vigyázó szemek. Sz. D.

Vigyázó torony. Specula, turris speculatoria. PP.

* Éjjeli vigyázó. Vigil nocturnus. Sz. D.

Föl vigyázó. Superinspector.

VÍGYÁZTALAN. Inattentus.

VÍGYÁZVA. Vigilanter.

VÍGYÁZVÁN. idem. M. A.

VÍGYÁZZ. Prenez garde. A' mi előtted van, arra vigyázz. km. Hoc age.

VÍZ.

VÍZ. Aqua, unda. M. A. Elöl tűz, hátul víz. km. Inter sacrum et saxum.

Víz-akna. Salina submersa. S. I.

Víz-akna. E. MV. Alsó Fejér Vben.

Víz alatt való. Subaqueus. M. A.

Víz-arányos. Horizontalis. S. I.

Víz-arányosan. Horizontaliter. S. I.

Víz-állás. Stagnum. M. A.

Víz-állásos. Stagnatus. M. A.

Víz' árka. Canalis, alveus. Sz. D.

Víz-árok. idem. Káldi, Innepn. Pred. p. 88.

Víz-bé-vitel. Aquaeductus. M. A.

Víz-buborék. Bulla. Beniczki. p. 28.

Víz-csatorna. Cisterna. Káldi, 4 Reg. 20. 20.

Víz-dob. Faludi, E. M. p. 248.

Víz-ejtett. Aquatus. M. A.

Víz ellen. Contra aquam.

Víz' ellenébe. Contra cursum aquae.

Víz' ellenébe nehéz úszni. km.

Víz' ere. Vena aquae. S. I.

Víz-eresz. Emissarium, cataracta. S. I.

Víz-eresztő. Hydragogus. M. A.

Víz-eredés. Fons aquae. S. I.

Víz-eszű. Rudis, stolidus, hebes. S. I.

Víz-fakadás. Eruptio aquae. S. I.

Víz-fenek. Vadum. M. A.

Víz-fogó. Immissarium, cisterna. S. I.

Víz-fok. Exitus aquarum. S. I.

Víz-folyam. Cursus aquae. Sz. D.

Víz-folyás. idem. Ex inquisitione anni 1705.

Víz-fösték. Aquei diluti pigmentum. PP.

Víz-gyűjtés. Aquilegium. S. I.

Víz' háta. Superficies aquae, aqua summa.

Víz' hátán jártt. Pázm. Kal. p. 707.

Víz' hátán marad a' vas. Pázm. Kal. p. 706.

Víz' hátán nyulat ne less. km. Dug. 2. R. p. 160.

Víz-hintő. Aspergillum. S. I.

Víz-hordó. Aquigerulus. PP. Káldi, Josue. 9. 23.

Víz-hordó edény. Hydria, situla. PP.

Víz-ital. Potus aquae.

Víz-italtól, nád terem az orrodban. km.

Absit ab humano gutture potus aquae.

Víz-ivó. Hydropota, hydropotes. M. A.

Víz-kelet. R. Ortus aquarum v. scatarigo, v. trajectus. S. I.

Víz-kelet. F. Posony Vben.

Víz-kereszt. Epiphania. M. A.

Víz-kereszt' napja. Festum epiphaniae.

Víz-kórság. Hydropsis, ascites. M. A. Intercurus. CM.

Víz-kórságos. Hydropicus. M. A.

Víz-korty. Számba veszi a' víz-kortyokat. km. Dug. 1. R. p. 149.

Víz-köz. R. Insula, mesopotamia, regio interamnensis.

Víz-közi. Interamnis, interamnensis, interamanus. S. I.

Víz-le-csapolás. Dimissio aquae facta fossa. Sz. D.

Víz-leves. Vékony sovány leves. S. I.

Víz' melléke. Ora, regio, littus, v. vicinia fluvii.

Víz' mellékiek. Amnenses, amnicolae. PP.

Víz' mentében. In defluxu aquae, juxta cursum aquae, secundo amne.

Víz' mentére bocsátkozik. Pázm. Pred. p. 162.

Víz-merítő. Aquator, haustor aquae. M. A.

Víz-merő. Haustor aquae. M. A.

Víz-mérő. Bolis. M. A.

Víz-mosás. Terra eluvioe egesta. Sz. D.

Víz-okádás.

Víz-okádó. Undivomus. M. A.

Víz-omlás. Cataracta, catadupa, aquae casus. Wasserfall. S. I.

Víz-oszlás. Aquarum divergium, divertium. S. I.

Víz-öntözés. Aspersio aquae. Pázm. Pred. p. 701.

Víz-öntő. Égi jegy. Aquarius, amphora. S. I.

Víz-öntő nap. Húsvét' másod napja. S. I.

Víz-özön. Diluvium, cataclysmus. M. A.

Víz-rekesz. Cataracta. Zsilipi. S. I.

Víz-rekesztés. Clausura aquae. Sz. D.

Víz-szentelés. Benedictio aquae. Pázm. Pred. p. 1172.

Víz' szine. Aqua summa, extrema. PP.

Víz-szintt. Horizontaliter.

Víz-szinü. Coloris experts, omni colore destitutus. S. I.

Víz-szivó. Spongia. S. I.

Víz-szivó szék. Olla bibula. S. I.

Víz-szilvás. E. Által járás Doboka Vben.

Víz-tartó kád. Cadus aquarius. Faludi, T. É. p. 178.

Víz-torlás. Sz. D. Zátony.

Víz-torulás. Aquarum concursus. S. I.

Víz-vár. F. Somogy Vben. Sz. P. Komárom Vben.

Víz-vető. Undivomus. S. I.

Víz-vevő. Aquilex. M. A.

Víz-vezetés. Aquae ductus.

Víz-zajlás. Streptus aquae glacialis defluentis. Sz. D.

Víz-zár. Aquae claustrum, reclusio. S. I.

* Álló víz. Aqua stagnans. Pázm. Pred. p. 700.

Ár-víz. Eluvio, aqua exundans.

Bor-víz. Acidulae. Erdéli szó.

Csőp-víz. Gutta aquae. Ollyan hasonló hozzá, mint egy csöp-víz a' másikkhoz. km.

Csűr-víz vagyok. Totus aqua permadeo.

Enyves víz. Glutinosa aqua. S. K.

Eső-víz. Aqua pluvialis. Faludi, B. E. p. 46. NC. p. 9. 417.

Fenyő-víz. Juniperi aqua officinalis. S. K.

Folyó-víz. Aqua fluvialis. Pázm. Pred. p. 700.

Forrás-víz. Aqua fontana. Schol nem jobb a' víz, mint tulajdon forrásában. km.

Forró víz. Aqua bulliens.

Fris víz. Aqua recens.

Gyomor-víz. Stomachica aqua. S. K.

Gyöngy-víz. Beniczki. p. 259.

Hamis víz. Leg hamisabb víz az aszszonyok' könyhullatása. km.

Harmadik víz. Átkozott a' hal a' harmadik vízben. km.

Hé-víz. Thermae. S. K.

Hideg víz. Aqua frigida. S. K.

Hó-víz. Aqua nivalis. Pázm. Pred. p. 1079.

Hóltt víz. Álló, és nem folyó víz. Káldi, Innepn. Pred. p. 563.

Jeges víz. Aqua glacialis. S. K.

Kalán-víz. Egy kalán-vízben el vesztene, ha lehetné. km.

Kármelita-víz. Melissa citratae aqua officinalis. S. K.

Kendőző víz. Cosmetica aqua. S. K.

Kereszt-víz. Aqua baptismalis. Még a' kereszt-vízet is le vette róla. km.

Koravíz. Amphora aquae.

Kút-víz. Aqua putealis.

Langyos víz. Aqua tepida.

Lassu víz partot mos. km.

Láb-víz. Pediluvium. S. K.

Levendula-víz. Lavendulae aqua officinalis. S. K.

Malom-víz. Aqua molam versans. S. K.

Málna-víz. Rubi idaci aqua officinalis. S. K.

Méleg víz. Aqua calida. S. K.

Mély víz. Aqua profunda. Mély vízbe vetted a' hálódát. km.

Mosdó víz. Faludi, E. M. p. 57.

Nem jó víz. Ez nem jó víz az ó malomra. km.

Nyír-víz. Betulacea aqua. S. K.

Özön-víz. Diluvium. S. K.

Patak-víz. Aqua rivalis.

Rózsa-víz. Aqua rosacea.

Sajtár-víz. Scaphium aquae.

Savanyú víz. Acidulae. S. K.

Sár-víz. Pázm. Pred. p. 800.

Sós víz. Aqua salsa. S. K.

Szagos víz. Aqua odorata. S. K.

Szem-víz. Ophthalmica aqua officinalis. S. K.

Szenteltt víz. Aqua benedicta. Pázm. Pred. p. 1172.

Tengeri víz. Aqua marina. S. K.

Tiszta víz. Aqua pura, limpida.
 Tó-víz. Aqua palustris. Igyál ökor, tó-
 víz. km.
 Választó víz. Aqua fortis. S. K.
 Viola-víz. Violarum aqua officinalis. S. K.
 Zavaros víz. Aqua turbida. Szomju ökör-
 nek a' zavaros víz is jó. km.
 VÍZBE. In aquam. A' vízbe addig ne lépj,
 míg követ nem látod. km. Faludi,
 U. E. 2. R. p. 97.
 Vízbe buvó. Urinator. S. I.
 Vízbe esik. Incidit in aquam.
 Vízbe hal. Moritur sub aqua. Két felé
 kap, mint a' vízbe haló ember. km.
 Vízbe halás. Mors sub aqua. S. I.
 Vízbe fullad. Suffocatur aquis.
 Vízbe öli. Enecat aquis. Rákot vízbe
 öli. km.
 VÍZBÉLI. Aquaticus. S. I.
 VÍZBEN. In aqua. Fris, mint a' hal a'
 vízben. km.
 Vízben élő állat. Aquatile. S. I.
 Vízben lévő szomjuhozik. km.
 VÍZE. Ejus aqua. Ha vize nem leszsz,
 meg áll a' malma. km.
 Duna' vize. Aqua danubialis, et sic de
 ceteris.
 VIZELL, vizelli. Mingit, mejat. M. A.
 Nyilván csalányra vizellett, hogy
 olly komor. km.
 Le vizelli. Permingit.
 Reá vizell. Admingit.
 Vízelle. Urina, lotium. CM. M. A.
 Vízelle' fulladása, csöpögve folyása.
 Stranguria. M. A.
 Vízelleire erőltetés. idem. PP.
 Vízellelenség. Fönn akadás.
 Vízelle. Minctio. S. I.
 Vízellő. Mingers.
 Vízellő cső. Urethra, urether. S. I.
 Vízellő edény. Pot de chambre. Sz. D.
 VÍZEN. In aqua. Szárazon, és vizen. Ter-
 ra, marique.
 Vizen járás. Iter aquaticum. S. I.
 Vizen járó. Navigator. S. I.
 Vizen járó könnyű féreg. Tipula. M. A.
 VIZENYŐ. R. Aquosus, madidus, humidus.
 Vezenyős. Uridus, aquosus. M. A.
 VIZES. Aquosus, aqueus, madidus. M. A.
 Vizes. Sz. PP. Bács, és Csanád Vben.
 Vizes bor. Vinum aqua dilutum v. adul-
 teratum. S. I.
 Vizes Gyán. F. Bihar Vben.
 Vizes korsó. Urceus aquaticus. PP.
 Vizes-Patony. F. Posony Vben.
 Vizes rét. F. Gómör Vben.
 Vizes tetű. Acarus.
 Vizes vagyok. Commadeo, demadeo. M. A.
 Vizesedik. Madefit, humectatur. S. I.
 Meg vizesedik. idem. PP.
 Vizesen. Madide, madenter.
 Vizesít, vizesíti. Humectat, madefacit,
 conspergit v. diluit. S. I.
 Meg vizesíti. Madefacit, aqua insper-
 git. M. A.
 Vizesül. Permadet, madefit.
 Meg vizesült. Madefactus. M. A.
 VIZET el vető barázda. Aquarius sulcus,
 incile. PP.
 Vízet ereszt a' rétre. Rigat prata.
 Vízet hord. Aquam iterato fert.
 Vízet igyál, 's nem fizetsz. Aqua nihil
 est salubris.

Vízet merít. Capulat. PP.
 Nem zavar vizet. km.
 VIZETLEN. Inaquosus, anydros. M. A.
 Vízetlen helyék. Loca inaquosa. Pázm.
 Pred. p. 419.
 VÍZEZ, vizezi. Aqua diluit. Pázm. Pred.
 p. 250.
 Meg vizezi. idem.
 Meg vizezett bor. Vinum aqua dilutum.
 Káldi, Vasárn. Pred. p. 124.
 VÍZI. Aquarius, aquaticus, aquatilis. M. A.
 Vízi állat. Aquatile. S. I.
 Vízi beteg. Hydropicus. Pázm. Pred.
 p. 363. 407. 976.
 Vízi betegség. Hydropisis. S. I.
 Vízi bika. Ardea stellaris. S. I.
 Vízi bodza. Sambucus palustris. S. I.
 Vízi bogár. Hydrocantharus. S. I.
 Vízi bolha. Monoculus. Schildfloh. S. I.
 Vízi borju. Ratus, vitulus marinus. M. A.
 Gordius v. lacerta palustris. S. I.
 Vízi bors. Polygonum, hydropiper. S. I.
 Vízi bürök. Cicuta virosa. Wasserschie-
 ling. S. I.
 Vízi dió. Trapa natans. Sulyom. S. I.
 Vízi edény. Hydria, urna. S. I.
 Vízi epe. Nasturcium aquaticum. Brun-
 kresse. S. I.
 Vízi erő. Classis. M. A. Copiae navales.
 Seemacht. S. I.
 Vízi fonál. Conserva rivularis. S. I.
 Vízi forgó szél. Typhon. S. I.
 Vízi gépely. Machina hydraulica. S. I.
 Vízi gomba. Spongia. S. I.
 Vízi gyík. Lacerta aquatica. M. A.
 Vízi hadi. Naumachia. M. A.
 Vízi halál. Mors sub aqua. Vízbe halás.
 S. I.
 Vízi hólyag. Bulla. S. I.
 Vízi isten aszszonyok. Najades. PP.
 Vízi kapotnyak. Hydrocharis. S. I.
 Vízi kár. Detrimentum per aquas caus-
 atum. O. I.
 Vízi kigyó. Anguis hydrops, enhydria,
 enhydria, natrix. M. A.
 Vízi kórság. Beniczki, p. 223.
 Vízi leány. Nympha. M. A.
 Vízi lencse. Equapium, epane. NC. p. 35.
 Vízi ló. Hippopotamus. S. I.
 Vízi madár. Avis aquatica. S. I.
 Vízi malom. Mola aquatilis. PP.
 Vízi ménta. Menthastrum, sparganium.
 M. A.
 Vízi méreg. Cicuta virosa v. ranuncu-
 lus sceleratus. S. I.
 Vízi mester. Hydraulicus, aquae libra-
 tor, aquilex. S. I.
 Vízi mesterség. Hydraulica. S. I.
 Vízi mesterségek. Salientes. PP.
 Vízi moh. Conserva. S. I.
 Vízi pille. Perla, libella. Wassernym-
 phe. S. I.
 Vízi pók. Tipula. PP.
 Vízi petreselyem. Apium palustre. PP.
 Vízi puska. Siphon incendiarius. S. I.
 Vízi sása-fű. Gnaphalium. M. A.
 Vízi só. Sal excoctum, fusile. S. I.
 Vízi tajték. Pázm. Pred. p. 1162.
 Vízi torma. Nasturcium aquaticum. PP.
 Vízi tók. Laver, nymphaea. M. A.
 Vízi tyúk. Fulica, gallina aquatilis,
 tryngas. PP.
 Vízi úti fű. Barba sylvana. NC. p. 27.

Vízi varju, avvagy szárcsa. Phalacroco-
 rax. CM.
 Vízi város. Civitas aquatica. S. I.
 Vízi veszedelem. Naufragium, periculum
 in aqua. S. I.
 VÍZIG. Usque ad aquam. Mind a' vizig
 szárazon. km.
 VÍZRE viszi. Meg lásd, hogy vízre ne
 vigyen. Ne quis te a tergo fugientem
 cuspidem pungat. M. A.
 VÍZZEL keveri. Aqua diluit.
 Vízelle elegy. Aqua mixtus.
 VÍZZÉ válik. In aquam vertitur. A' jó
 vér nem válik vízzé. km.

VL.

VLÁD.

VLÁD. t. f. n. Vladislaus. Ulászló.
 Vlád' háza. E. F. Alsó Fejér Vben. Lasz-
 lenkirch.

VO.

VOJTA.

VOJTA. Kártya-játék' neme.
 VOJTÁZ. Illyen játékot játszik.

VON.

VON, vonja. Trahit. M. A. Egymás' gu-
 báját vonják. km.
 Be vonja. Obducit.
 Bele vonja. Inducit.
 El vonja. Abstrahit, pertrahit. M. A.
 Föl vonja. Adtrahit, sublevat, sursum
 trahit, extendit. M. A.
 Föl vonta sátorát.
 Huz von. Laborat ut pecus.
 Huzza vonja. Distrahit, trahit huc il-
 luc. M. A.
 Ki vonja. Extrahit. Nehéz a' konczot
 az eb' szájából ki vonni. km.
 Le vonja. Detrahit, exuit, deturbat. M. A.
 Meg vonja. Contrahit.
 Meg vonja magát, mint a' téli csiga
 hajlékában. km.
 Meg vonja a' borotvát: meg élesíti.
 Oda vonja. Eo pertrahit.
 Öszve vonja. Contrahit. M. A.
 Reá vonja. Adtrahit.
 Vissza vonja. Retrahit. M. A. it. Re-
 tractat. S. I.
 Visszát von. Dissidet, rixatur, jurga-
 tur. M. A.
 VONAG. Pandiculatur. item Animam agit,
 agonizat. M. A.
 Vonaglik. Lethali stertore corripitur. PP.
 Vonaglás. Stertor lethalis. PP.
 Vonagló. Pandiculans. M. A.
 Vonaglódik. Pandiculatur, extenditur.
 M. A.
 Vonagó, Vonogó, Vonyogó. Harpago. M. A.
 Vonagódik, Vonogódik, Vonyogódik. Pan-
 diculatur. it. Animam agit, exspirat.
 M. A.

VONAKODIK. Pandiculatur. M. A. it. Ter-giversatur, cunctatur, detractat.
Vonakodás. Pandiculatio, protractio, ductatio. M. A.
VONAT. Tractio, tractus. Első vonatra mindjárt nyertt. Sz. D.
 Ki vonat. Extractus.
VONÁS. Ductio, tractus, linea. M. A.
 Vonás-forint. Három márvás, vagy is ötvenegy krajczár. S. I.
 * El vonás. Abstractio, detractio, deprædatio. M. A.
 Föl vonás. Attractio.
 Föl vonás a' néző játéokban. Actus. S. I.
 Huzás vonás. Subductio, elevatio. M. A.
 Kereszt-vonás. Ductus crucis, tractus crucis.
 Ki vonás. Extractio, extractus. M. A.
 Le vonás. Detractio. M. A.
 Név-vonás. Monogramma. Namenszug.
 Öszve vonás. Contractio. M. A.
 Vissza vonás. Dissidium, discordia. M. A.
VOND.
 Vondogál, vondogálja. Tractat, hinc inde trahit. Pázm. Pred. p. 887.
 Vondogat, vondogatja. idem. S. I.
 Vondos, vondossa. idem. M. A.
 Által vondossa. Líturat, delet. M. A. Interlinit. CM.
 Vondoz, vondozza. idem. S. I.
VONÉKONY. Tenuis, gracilis. Vékony. S. I.
VONÍT, vonítja. Sensim trahit, subtrahit, subducit. M. A.
 Vonítás. Ductio, tractio. M. A.
VONINT. idem. Eggyet jót vonintott rajta. Vállat vonyint. Vajda, 2. K. p. 81.
VONOG. idem ac VONAG.
 Vonogat, vonogatja. Trahit, tractat. M. A.
 Vonogatja magát. Subterfugit, recusat, reluctatur, renuit. M. A.
 Ki vonogatja. Exertat. M. A.
 Vonogató. Zvonarics, 1. R. p. 766.
 Vonogató síp. Buccina lugubris. Pošaunc. S. I.
 Vonogál, vonogálja. Zvonarics, 1. R. p. 3. 563.
 Vonogó, Vonyogó. Harpago. M. A.
 Széna-vonyogó. VV. L.
VONOTT. Tractus, ductus, obductus. M. A.
VONÓ, Vonyó. Trahens. M. A. Tractor, plectrum. S. I.
 Vonó erő. Vis attractiva.
 Vonó háló, Vonyó háló. Rete tractorium.
 Vonó kés. Scalprum bimanubrium. S. I.
 Aliis: Szíó kés.
 Vonó kötél. Hám, istráng, alattság.
 * Föl vonó esiga. Tractoria machina. PP.
 Föl vonó hid. Pons versatilis. PP.
 Föl vonó kapu. Porta arrectaria. PP.
 Föl vonó kapu' láncza. Ductarii pontis tolleno. PP.
 Fog-vonyó. Dentis extractor. „Jó fog-vonyónak kell lenni, a' ki a' foggal valami kevés húst ki nem vonszon“ Káldi, Innepn. Pred. p. 179.
 Hegedü-vonó. Plectrum.
 Huzó vonó tiszt.
 Ki vonó. Extractorius. M. A.
 Öszve vonó. Contrahens. M. A.
 Széna-vonyó. Harpago. M. A.
 Vissza vonó. Rixosus, contentiosus. CM. M. A.

Vonódik. Trahitur, ducitur. S. I. Kiki mit szeret, arra vonódik. Rajnis. Trahit sua quemque voluptas. Virg.
 El vonódik. Epist. Pázm. Tom. 1. p. 53.
Vonós. Tractorius.
 Vonyós marha. Pecora jugalia.
VONSZ, vonzza. Trahit. M. A.
 Be vonzza. Obducit it. Intrahit, obtegit. M. A.
 El vonzza. Subtrahit, subducit, retrahit, abstrahit. M. A.
 Ki vonzza erővel. Extorquet. M. A.
 Meg vonzza. Subtrahit. Pázm. Pred. p. 727.
 Le vonzza. Detrahit, exuit, deturbat. M. A.
 Öszve vonzza. Contrahit. Pázm. Pred. p. 1134.
 Reá vonzza. Adtrahit. M. A.
 Vissza vonzza. Retrahit. M. A.
 Visszát vonzza. Dissidet, rixatur, jurgatur. M. A.
Vonszol, vonszolja. Hurczolja. S. I.
Vonszorog. Nagy nehezen megy. S. I. Vanszorog.
Vonszó. Trahens.
 Vonszó erő. Vis attractoria. Sz. D.
 Vonszódik, Vonzódik. Trahitur.
VONTAT, vontatja. Pertrahit, curat de-vehi. M. A.
 El vontatja. Curat abstrahi.
 Föl vontatja. Curat adtrahi.
Vontatás. Contractio, protractio. M. A.
 Vontató. Curans devehi, item Praejunctura.
 Vontató hajó. Navis ductaria, navigium tractorium. S. I.
 Vontató hely. Declivus, praeruptum. M. A.
 Vontató kötél. Funis ductarius. S. I.
 Vontató lovak. Equi subsidiales. S. I.
 Vontatva. Tractim, M. A. it. Lente.
VONTT. Tractus, ductus, obductus.
 Vontt arany. Aurum ductile. M. A.
 Vontt ezüst. Faludi, T. E. p. 19.
 * Ki vontt. Eductus, extractus. M. A.
 Meg vontt magános élet. Faludi, N. E. p. 16.
VONUL. Trahitur, ducitur.
 Vissza vonul. Se retrahit. S. I.
VONVA. Tractim, M. A.
VONYARCZ. Sz. P. Szala Vben.
VONZ, vonzza.
 Elő vonzza. Protrahit. CM.
 Ki vonzza. Eruit, extrahit. M. A.

VORCZ.

VORCZ. Sonus comminuti intra dentes calculi, lapilli, arenulae.
VORCZOG. Talem sonum edit. Valami vorczogott a' foga alatt.

VOTIZÁL.

VOTIZÁL. Faludi, N. E. p. 118.

VÓ.

VÓLNA.

VÓLNA. Esset. Jó vólna, ha vólna.

VÓLTT.

VÓLTT. Fuit. Voltt, 's nincs.
 Vóltt bíró. Exjudex, exconsul. S. I.
 Vóltt Jezsuita. Exjesuita. S. I.
 Vóltt két pénzzel a' vásáron. Acetum habet in pectore. M. A.
 Vóltt 's költt. Fuimus Trocs. M. A.
VÓLTTA. Qualitas, indoles, natura, status, conditio. S. I.
 Vóltta-ként. Sz. D.
 Vóltta képpen. Serio, reipsa. M. A.
 Vóltta szerint. Revera, realiter, essentialiter. M. A.
 * Bel-vóltta a' dolognak. Sz. D.
 Fő-vóltta. Tasi Gáspár. p. 27.
 Kül-vóltta. Állapotja. Sz. D.
 Mi-vóltta. Quidditas.
VÓLTTTRA. Ad praeteritum. Vólttra nem ád a' zsidó. km.
VÓLTTTÜ. Nem állandó mivoltú, nem való, hanem álom, és gondolat' csínálmánya. Pázm. Pred. p. 308.

VÖ.

VÖCZ.

VÖCZ.
VÖCZKOND. F. Szala Vben.

VÖCS.

VÖCS.
VÖCSÖK. Colymbus auritus. S. I.

VÖDÖR.

VÖDÖR. Urna, hydria. M. A. Csöbörből vödörbe szállott. km.
 Kő-vödör. Hydria lapidea. Káldi, Joan. 2. 6.
VÖDRE. Ejus hydria.
VÖDRÖD. R. Parva hydria.
 Vödörd. F. Posony Vben.
VÖDRÓS. Habens hydriam, hydria instructus.
 Vödörös Ábrány. F. Bihar Vben.

VÖLCS.

VÖLCS. E. F. Doboka Vben.
VÖLCSE.
 Völcselj. F. Soprony Vben.

VÖNÖCZ.

VÖNÖCZ.
VÖNÖCZK. F. Vas Vben.

VÖR.

VÖR.
VÖRCSE. Sz. P. Szala Vben.
VÖRHENY.
 Vörhenyeg.
 Vörhenyeges. Rubro variegatus. Vörhenyeges mint a' fűr-mony. km.
 Vörhenyeges ló. Equus spadiceus. M. A.
 Vörhenyeges szín. Color rufus. A' kutya nem nyúl, ha mindjárt vörhenyeges színe vagyon is. km.

Vörhenyő. *Subrufus, rubidus, rufus*. CM. M. A.
 Vörhenyő bor. *Rubellum vinum*. M. A.
 Vörhenyős-sárga. *Fulvus*. M. A.
VÖRNYEGES.
 Vörnyeges fővény. Faludi, T. É. p. 18.
VÖRÖS. *Ruber, rubeus, rubicundus*. M. A.
 Vörös. F. Nógrád Vben.
 Vörös agyag. *Minium*. NC. p. 17.
 Vörös alma. F. Sáros Vben. Sz. P. Somogy Vben.
 Vörös barátok. *Templarii*.
 Vörös Berény. F. Veszprém Vben.
 Vörös berkenye-fa. *Sorbus aucuparia*. S. I.
 Vörös bélü dinnye. *Pepo sanguineus*. S. I.
 Vörös boggyó.
 Vörös bögyü. Madár' neme.
 Vörös bór-gyártó. *Coriarius, cerdo*. Rothgerber. S. I.
 Vörös czevla. *Beta rubra*. M. A.
 Vörös csárda. Csárda Torontál Vben.
 Vörös eb-szóló. *Solanum dulcamara*. S. I.
 Vörös ember. *Homo rufus*. Vörös ember ritkán jó, de ha jó, igen jó. km.
 Vörös ének. R. Szerelmes ének.
 Vörös fenyő. *Larix Vranensis*.
 Vörös fósték. *Color rufus*.
 Vörös füz-fa. *Salix amara*. M. A. *Salix pentandra, purpurea*. S. I.
 Vörös gé. *Phoenicopterus*. Flamant. S. I.
 Vörös Gyurkó. *Csutora*. Csuzi, Sip. p. 621.
 Vörös gyürü-fa. *Virga sanguinea*. M. A.
 Vörös hagyma. *Caepa, caepe*. M. A. Esküszik szabodik, mint a' vörös hagyma. km.
 Vörös haju. *Rufus, ruber crine*. S. I.
 Vörös hegy. Hegy Abaúj Vben.
 Vörös himlő. *Merbilli*. S. I.
 Vörös kereszt. Csárda Posony Vben.
 Vörös kendőz. *Rubrica, purpurissa*. S. I.
 Vörös keszeg. *Erythrinus, rubellio*. S. I.
 Vörös klastrom. Klastrom Szepes Vben.
 Vörös kékény-fa. *Rhamnus*. Galagonya. S. I.
 Vörös kő. Vár Posony Vben.
 Vörös kutas. Sz. P. Csongrád Vben.
 Vörös mart. FF. Baranya, Heves, Kraszó, Marmaros, Szabolcs, és Szathmár Vben.
 Vörös nád. Tó hajdu városoknál.
 Vörös olaj. *Oleum hyperici*. S. I.
 Vörös öv. *Cingulum rubrum*.
 Vörös öves. *Rubro cingulatus*.
 Vörös posgás. *Burhus*. M. A.
 Vörös posztó. *Pannus ruber*.
 Vörös répa. *Rapa rubra, beta*.
 Vörös réz. *Cuprum*. S. I.
 Vörös-sárga. *Fulvus, rutilus*. Láng-színü. S. I.

Vörös zsoldárok. Tisztátalan versek. Vajda. 2. K. p. 222.
 Vörös szabásu. *Helvosus*. CM.
 Vörös szakállú. *Rubram habens barbam, aenobarbus*. Ritkán szokott a' vörös szakállu emberben jó lenni. km. In rufa pelle vix est animus sine felle. KV. p. 242.
 Vörös szárnyu keszeg. *Orphus*. M. A.
 Vörös szeder. *Morum rubi-idaci, bacca idaca*. Málna. S. I.
 Vörös szeg. Szala Vben.
 Vörös tenger. *Mare rubrum*.
 Vörös ténta. *Minium, rubrica*. M. A.
 Vörös torony. E. Által járás Szeben Székében.
 Vörös tó. F. Veszprém Vben.
 Vörös-vágás. F. Sáros Vben.
 Vörös vállos szőlő. Fekete szőlő' neme.
 Vörös vár. MV. Vas Vben. F. Nyitra, és Pest Vben.
 Vörös viasz. *Cera miniata*. M. A.
 Vörös víz. Sör-főző ház Liptó Vben.
 Vörösellik. *Rubet*. M. A. *Subrubet*. CM.
 Vörösellő. *Rubicundus, rufus*. M. A.
 Vörösen tündöklő. *Rutilus*. M. A.
 Vöröses. *Rubicosus*. M. A. *Subrufus*. CM.
 Vörösödik. *Rubescit*. CM. M. A.
 Meg vörösödik. *Irrubet, irrubescit*. M. A.
 Vörösödő. *Rubens*. M. A.
 Vörösödzik. *Subrubescit*.
 Vöröare fészi. *Rubro tingit colore*.
 Vörösség. *Rubor*. M. A.
 VÖRS. F. Somogy Vben.
 Vörönd (Vörönyd). F. Baranya Vben.
 VÖRÜ. F. Szala Vben.

VÖRFÖLYE.

VÖRFÖLYE. *Alea, tessera*. M. A.
 Vörfölye-játék. *Astragalismus*. M. A.
 Vörfölye-formájú. *Tessellatus*. M. A.

VÖRSÖNG.

VÖRSÖNG. lásd Verseng.

VÖRZSE.

VÖRZSE. *Nassa, sagna*. Varsa, vész. S. I.

VÓ.

VŐ.

VŐ. Gener. M. A. Menyem nem leányom, vöm nem fiam. km.
 Vő-fély. *Architriclinus, paranympus*. M. A. Káldi scribit etiam „Vő-fél“ Innepn. Pred. p. 359.

Vő-félység. *Paranympatus*. Káldi, l. c. p. 359.
 Vő-legény. *Sponsus*. M. A.
 Vő-legény-vívő. *Auspex*. M. A.
 Vő-legénység. *Status sponsalis*. Pázm. Kal. p. 719.
 Vő-társ. *Congener*.
 VEJE. Ejus gener.

VÖLGY.

VÖLGY. *Vallis, valles, convallis*. M. A.
 A' völgynek lassan, a' hegy maga is meg tanit. km.
 Hegy, völgy. *Undique montes, et valles*.
 VÖLGYE. Ejus *vallis*. item Ejus *medulla*.
 Mint a' nád üres, és nincs völgye. Pázm. Pred. p. 507.
 Szent György' völgye. F. Szala Vben.
 Siralom' völgye. *Vallis lacrymarum*. Pázm. Pred. p. 145.
 VÖLGYEL, völgyeli. *Vallat, v. cavat, v. striat*. S. I.
 Völgyeleg. *Cavatura, cavedo*. „A' hol egy kis völgyelegje volt, oda vette magát a' víz“ Hallottam Ságbon, 1826. Jul. 26.
 Völgyelő gyalu. *Sinuatae aciei runcina*. PP.
 VÖLGYES. *Depressus, striatus*. S. I. Völgy-szabásu.
 Völgyes cserép. *Imbrices*. Öblös cserép, csatornás ház-füdő cserép. S. I.
 Hegyes völgyes tartomány. *Regio montibus, vallibus asperata*.
 VÖLGYI. *Vallensis*.
 Völgyi falu. F. Szala Vben.
 Völgyiek. Völgy-béliek. *Vallis incolae*. Thalleute. S. I.
 VÖLGYSEG. *Convalles*.
 Völgyseg. Patak Tolna Vben.

VR.

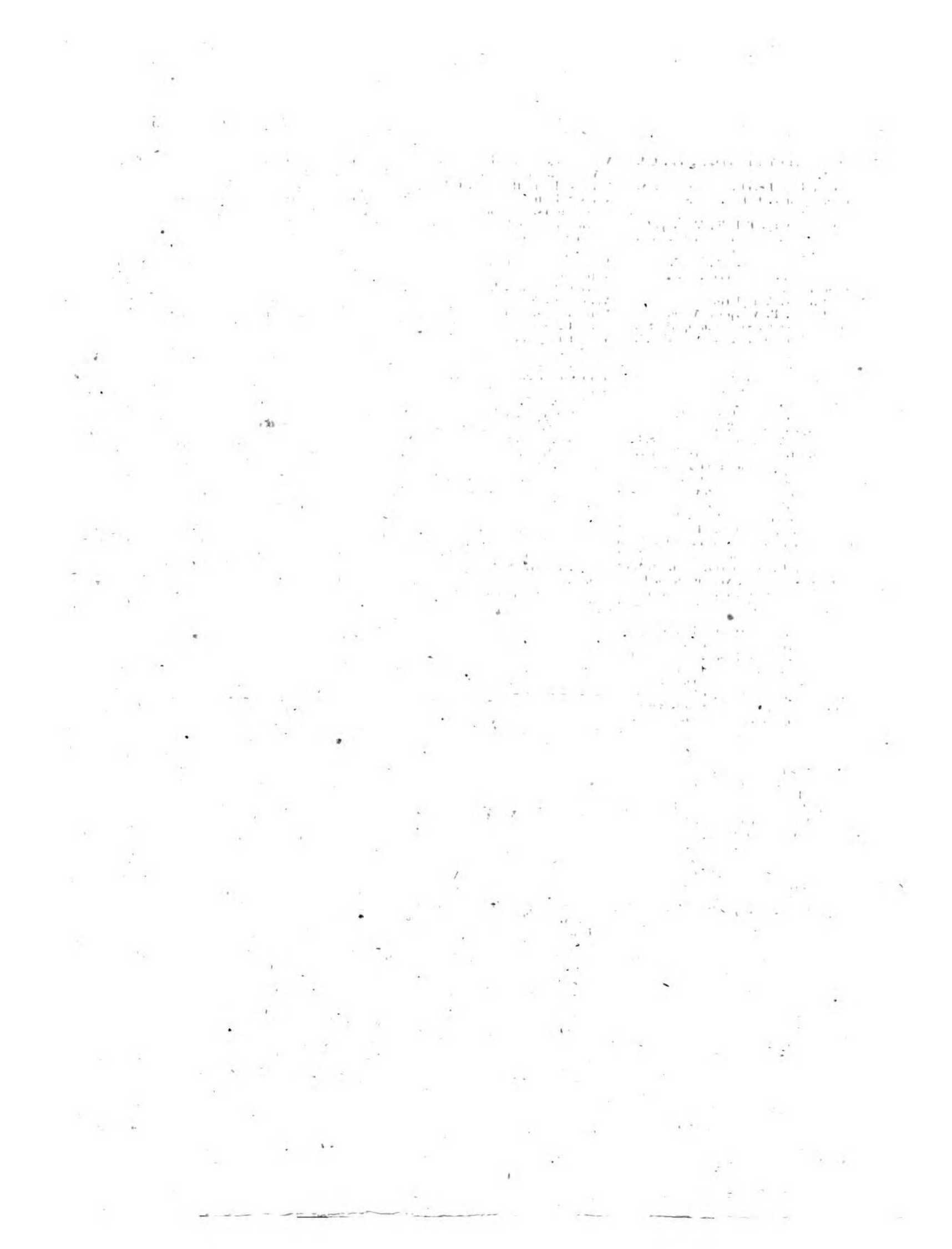
VRÁSZLÓ.

VRÁSZLÓ. t. f. n. *Vratislavus*.
 Vrászló. F. Somogy Vben.)

VU.

VULKA.

VULKA. Folyó víz Soprony Vben.
 Vulka-Pordány. F. Soprony Vben.
 VULKÁNY. E. Falu, Hegy, és által-járás Hunyad Vben.

M u t a t ó

(Z-ból.)

ZA.

ZAB, zabállik, zabi, zabol, zabolás.
ZABOLA, zabolatlan, zabolás, zaboláz.
ZACSKÓ.
ZAGYVA, zagyvalék, zagyvál.
ZAJ, zajd, zajog, zajk, zajlik, zajos, zajta.
ZAK, zakély, zakatol, zaklat, zaklatódik, zakot.
ZAL, zalán, zalány, zalás, zalkod.
ZANÓT.
ZAP, zapszony.
ZAR, zarany, zaránd.
ZAVAR (név), zavarít, zavarol, zavaros.
ZAVAR (ige), zavaratlan, zavarás, zavarék, zavargat, zavarkozik, zavarodik, zavaró, zavartt, zavarva.

ZÁ.

ZÁD, zádnnya, zádor.
ZÁG, zákony, zágor, zágra, zágráb.
ZÁH, zákony.
ZÁK, zákony, zákla.
ZÁL, zátha, zálnok, zálog.
ZÁM, zámony, zámor.
ZÁN, zánka.
ZÁP, zápor, zápoz, zápul.
ZÁR (név), zárja, zárol, záros.
ZÁR (ige), záratlan, záratott, záras, zárközik, záro, zártt, zárva.
ZÁSZLÓ, zászlós.
ZÁSZPA, zászpás.
ZÁT, zátony.
ZÁV, zává, závod, závor.

ZE.

ZEB, zebeczke, zebegény, zebegnyő, zebbernek.
ZECZEL.

ZEH, zehi.
ZEK, zeke, zekernye.
ZEL, zele, zelemér, zelló.
ZELLER.
ZEMES.
ZENEBOŃA, zenebonás.
ZER, zerge, zeri, zerna, zervás.
ZETE.

ZÉ.

ZÉL, zéla.
ZÉR.
ZÉT, zéte.

ZI.

ZICS, zicsi.
ZILÁH.
ZIM, zima, zimora, zimony.
ZIRCZ, zirczi.
ZIVATAR, zivataros.

ZO.

ZOBOR.
ZOK, zokog.
ZOL, zolna, zoltány.
ZOMÁNCZ, zománczol, zománczos, zománczos.
ZOMB, zomba, zombor, zombó.
ZOMOK, zomokság.
ZONCZ, zonczi.
ZOR, zorány, zord.
ZOVÁNY.

ZÓ.

ZÓK.
ZÓLYOM.

ZÖ.

ZÖCS, zöcsköl.
ZÖK, zökken, zökög.
ZÖLD, zölde, zölded, zöldellik, zölden, zöldes, zöldike, zöldít, zöldség, zöldül.
ZÖM, zömöcskös, zömök.
ZÖN, zönd, zöng.
ZÖP, zöpög.
ZÖR, zörd, zörg, zörönyü.

ZŐ.

ZŐD, ződül.

ZR.

ZRINY, zrinyi.

ZU.

ZUB, zubogy, zubony.
ZUH, zuhaj, zuhej, zuhan, zuhiat, zuhog.
ZUPP, zuppan.
ZUZ, zuzás, zuzat, zuzmara, zuzorka, zuzott.

ZŰ.

ZŰD, zűdít, zűdor, zűdul.
ZŰG, zűgattyu, zűgás, zűgolódik, zűgoly, zűgó.
ZŰR (név), zűrbol.
ZŰR (ige).
ZŰZ, zuzza, zuzzoskodik.

ZŰ.

ZŰR.
ZŰRÖS.

Summa 75.

1911

1912

1913

1914

1915

1916

1917

1918

1919

1920

1921

1922

1923

1924

1925

1926

1927

1928

1929

1930

1931

1932

1933

1934

1935

1936

1937

1938

1939

1940

1941

Z.

ZA.

ZAB.

ZAB. Avena. M. A. Ökör szánt a' zab alá, de a' ló eszi meg. km.
 Zab-asztag. Meta avenae.
 Zab-érő körtvély. Körtvély' neme, mely akkor érik, mikor a' zab.
 Zab-gyermek. Spurius. M. A.
 Zab-gyermekség. Csuzi, Síp. p. 257.
 Zab-kenyér. Panis avenaceus. A' ki zab-kenyérhez szokott jó ízűen eszi. km.
 Zab-kéve. Manipulus avenae.
 Zab-szalma. Stramen avenae.
 Zab-szem. Granum avenae. Bolond, a' ki egy zab-szemért a' lóba bujik. km.
 Zab-szemre varr. Ollyanokat ölt, mint egy zab-szem. Csuzi, Tromb. p. 29.
 * Czigány-zab. Bromus secalinus. S. K.
 Réti zab. Avena elatior. S. K.
 Vad zab. Vicia. CM. NC. p. 35.
ZABÁLLik. Helluatur, excedit in potu, et esu. Pázm. Pred. p. 390. 558. 839.
 Föl zabálja. Devorat, dilapidat, ingurgitat, obligurit. M. A.
Zabállás. Helluatio, ingurgitatio, lurcatio. M. A. Sokat meg öltt a' zabállás. km.
 Föl zabállás. Dilapidatio, obliguratio. M. A.
 Üdö-közben való zabállás. Comessatio. NC. p. 397.
Zabálló. Excessivus in potu, et esu.
 Zabálló csőtörtök. Dies Jovis ante quadragesimam. A' ki sok zabálló csőtörtököt tart, hosszu böjtire szorul. km.
 Nincsen ám minden nap zabálló csőtörtök. km. Dug. 1. R. p. 34.
 Zabálló ember. Homo vorax. Káldi, Math. 11. 19.
 Zabálló hideg leli. Mondatik arról, a' ki a' zabállás által többször is viszsza esik a' hideg-lelésbe.
 Zabállódik. Helluatur. M. A.
 Zabállódás. Helluatio. M. A.
 Zabállt, zabállott. Crapulatus, multo esu febricitans, nauseus. M. A.
 Zabállt ló. Equus crapulatus. M. A.
ZABI. Avenaceus, avenarius. M. A.
ZABOL, zabolja. Abrakolja.
 Zaboltatja a' lovakat. Pabulat equos. S. I.
 Zabló válu. Alveus pabulatorius. PP.
ZABOS. Avenarius. M. A.
 Zabos bükkön. Zabbal vetett bükkön.
 Zabolka, Zabuska. Sz. P. Hont Vben.

ZABOLA.

ZABOLA. Fraenum, frenum, chamus. M. A. Zvonáricsnál „Zabla“ 1. R. p. 488.

Zabola, fék, ostor délczeg lovat meg tör. km.
 Zabola. Csárda Veszprém Vben.
 Zabola. E. F. Háromszék Székében.
ZABOLÁBÓL itat. A' ki later paripán ül, zabolából itat. km.
ZABOLÁJÁT el veszi. Effraenat. M. A.
ZABOLÁN tartja. Sub freno habet, stricte servat. Sz. D.
 Zabolán hordozza. Idem.
ZABOLÁT neki ereszti. Laxat frenum. M. A.
ZABOLÁTLAN. Effraenatus, effrenis. M. A.
 Zabolátlan ifju. Juvenis indisciplinatus.
 Zabolátlan indulat. Affectus indomitus.
 Zabolátlan ló.
 Zabolátlanság. Effrenis licentia. S. I.
 Zabolátlanul. Effraenate, effrenate. M. A.
ZABOLÁS. Frenatus. M. A.
 Zabolás fenyték. Stricta disciplina. Sz. D.
ZABOLÁZ, zabolázza. Fraenat, infrenat. M. A.
 Föl zabolázza. Infraenat, fraeno confraenat, capistrum admovet. M. A.
 Ki zabolázza. Effrenat, defrenat. M. A.
 Meg zabolázza. Refrenat. M. A. Pázm. Pred. p. 356. 708.
 Zabolázás. Infraenatio, frenatio. M. A.
 Föl zabolázás. Infrenatio. M. A.
 Meg zabolázás. Refraenatio. M. A.
 Zabolázott. Infrenatus. M. A.

ZACSKÓ.

ZACSKÓ. Sacculus. Káldio „Zacsckó“ Prov. 16. 11.
 Pénzes zacskó. Sacculus pecuniarius.

ZAGYVA.

ZAGYVA. Spartum, juncus. item Carectum, herbetum. M. A. Farrago. Elegy belegy. S. I.
 Zagyva. F. Nógrád Vben.
 Zagyva. Folyó víz Nógrád, Heves Vben, és Jászágban.
 Zagyva-bor. Vinum spurcum, confusum. S. I.
 Zagyva-róna. F. Nógrád Vben.
ZAGYALÉK. Mistura, miscellaneum. S. I.
 Zagyalék-bor. Vinum miscellaneum.
ZAGYVÁL, zagyválja. Commiscet, confundit. M. A.
 Öszve zagyválja. idem. M. A.
 Zagyválás. Commixtio, confusio. Sz. D.
 Zagyváltt. Commixtus, confusus. Biró Márton, Micae. in praef.

ZAJ. Frigor, strepitus. it. Glacies cum fragore labens in undis. M. A.

ZAJD.

Zajda. Sarcina. M. A.
 Zajdár. Tó Győr Vben.
 Zajlás. Sarcinatus. M. A.
 Zajdít, zajdítja. Commovet, in tumultum concitat. S. I.
 Föl zajdítja. Concitat. M. A.
ZAJDUL. Commovetur, tumultuatur, strepit. S. I.
 Föl zajdul. Föl zöndül. S. I.
 Föl zajdultak a' népek. Sz. D.
 Meg zajdultak. idem. Sz. D.
ZAJG, ZAJOG. Vociferatur, perstreptit. M. A.
 Ne zajogjatok. Sz. D.
 Ellene zajog. Obstreptit. M. A.
 Zajgás. Vociferatio, strepitus, sonitus. M. A.
 Zajgat, zajgatja.

Meg zajgatja. Concitat ad tumultum. Vajda, 2. R. p. 332.
 Zajgó. R. Corvus glandarius, garrulus, graculus. Szajkó. S. I.
 Zajgódik. Blaterat, vociferatur, tumultuatur. S. I.
 Zajgódás. Tumultuatio. Vajda, 2. R. p. 374.
 Zajgós. Streperus, strepitus, tumultuosus. S. I.

ZAJJA. Ejus fragor. Beniczki, p. 55.

ZAJK.

Zajk' falva. E. F. Hunyad Vben.
 Zajkány. E. F. Hunyad Vben.
ZAJLIK. Ob glaciem defluam strepit.
 Zajlik a' Duna. Sz. D.
 Meg zajlik a' bor a' meleg nyári napokban. Hallottam Sághon, 1828. Aug. 11.
 Zajlás. Aquae defluentis glaciatio, vel fluvii cum glacie defluxio. S. I.

Zajló víz. Sz. D.

ZAJOS. Undisonus. M. A. Strepitosus v. glacie refertus. S. I.
 Zajos gond. Curae tumultuantes. Sz. D.
 Zajos tenger. Faludi, E. M. p. 248.
 Zajos trécselés. Faludi, N. E. p. 156.
 Zajosan. Strepere, cum strepitu. S. I.
 Zajosodik. Glacie completur v. incipit tumultuari. Sz. D. S. I.
 Meg zajosodik bortól a' feje. Pázm. Pred. p. 958.

ZAJTA. F. Szatmár Vben.

ZAK.

ZAK.
 Zak-Osztolány. F. Nyitra Vben.
ZAKÉLY. F. Bars Vben.
ZAKATOL. Zörög, zörget. Ne zakatoljatok. Sz. D.

ZAKLAT, zaklatja. Cogit, urget, torquet. M. A.

Meg zaklatja. Adffigit, torquet, vexat. Zaklatás. Adffictio. Sz. D. S. I. Zaklató. Adffictor, vexator. Sz. D. Zaklatság. Sz. D. ZAKLALÓDik. Hallottam Ságbon, 1827. Jun. 1.

ZAKOT. Intersepimentum. Zakotol, zakotolja. Intersepit. Zakottal meg rakja.

ZAL.

ZAL.

ZALÁN. t. f. n. Salóninus. S. K. Zalánbol. Vagatur. Meg iszom, ne talántán holtom után a' lelkem a' pohárszék körül zalánboljon. Részeges ember' köz-mondása.

ZALÁNY. E. F. Háromszék' Székében.

ZALÁS.

Zalásd. E. F. Hunyad Vben.

ZALKOD. F. Szabolcs Vben.

ZANÓT.

ZANÓT. Cespes. it. Resta bovis, cytisis ononis, acutella. M. A. Siet mint kecske a' zanót után. km. Dug. 1. R. p. 196.

Erdei zanót. Carthamus. Tót sáfrán. NC. p. 31.

ZAP.

ZAP.

ZAPSZONY. F. Bereg Vben.

ZAR.

ZAR.

ZARANY. Sz. P. Somogy Vben.

ZARÁND (Zarányd). MV. Arad Vben.

Zaránd' falva. F. Mosony Vben.

Zaránd Vármegye. Erdélyi Vármegye.

ZAVAR (név).

ZAVAR. Chaos, confusio. it. Mistura, farrago. Sz. D. A' zavarból ki huzta. Sz. D.

Zavar. F. Posony Vben.

* Zűr-zavar. Chaos, confusio mera.

ZAVARÍT, zavarítja. Turbulentat, conturbat, commovet. M. A.

Meg zavarítja. Turbulentat. M. A.

Zavarítás. Turbatio. M. A.

Meg zavarítás. Turbulentatio. M. A.

ZAVAROL, zavarolja. Commovet, conturbat. Sz. D.

Zavarlik. Commiscetur, conturbatur.

ZAVAROS. Turbidus, turbulentus, faeculentus, faecutinus. M. A.

Zavaros beszéd. Faludi, E. M. p. 248.

Zavaros szó. idem. Ibidem.

Zavaros víz. Aqua turbida. Szomju ökörnek a' zavaros víz is jó. km.

Zavaros vízben jó halászni. km. In turbido piscari.

Zavarosan. Turbide, turbulente. M. A.

Zavarosítja. Turbidam reddit. Sz. D.

Zavarosodik. Turbida redditur.

Föl zavarosodik. idem. Meg zavarosodik. idem.

ZAVAR (ige).

ZAVAR, zavarja. Miscet, permiscet, turbat, turbulentat, disturbat. M. A. Nem zavar vizet. km.

Belé zavarja. Immiscet. M. A.

Föl zavarja. Perturbat, permiscet. S. I.

Meg zavarja. Turbat. M. A.

Öszve zavarja. Commiscet, confundit. S. I.

ZAVARATLAN. Inturbidus. M. A.

ZAVARÁS. Turbatio, turbamentum.

Föl zavarás. Conturbatio.

ZAVARÉK. Keverék. Sz. D. Misculantia.

Zavarékja. Ejus misculantia.

Zavarékos. Conturbatus, faeculentus.

ZAVARGAT, zavargatja. Identidem miscet, misculat. S. I.

Zavargatás. Sz. D.

ZAVARKOZIK. Commiscetur.

ZAVARODIK. idem.

Föl zavarodik. Conturbatur.

Meg zavarodik. idem.

Zavarodás. Confusio. M. A.

Zavarodott. Confusus, conturbatus. M. A.

ZAVARÓ. Turbulentus, turbans, confundens. M. A.

ZAVARTT. Turbidus, turbulentus, conturbatus. M. A.

ZAVARVA. Turbulente.

Föl zavarva. Conturbate.

ZAVÁRVÁNY.

ZAVÁRVÁNY. Szivárvány. Zvonárics. M. Postilla. 1. R. p. 28.

ZÁ.

ZÁD.

ZÁD.

ZÁDNYA (Zádonya). F. Bereg Vben.

ZÁDOR. F. Somogy Vben. Sz. P. Pest Vben.

Zádor' falva. F. Gömör Vben.

Zádor' háza. F. Gömör Vben.

* Kis Zádor (Vidék Szabolcs Vben. Nagy Zádor (

ZÁG.

ZÁG.

ZÁGONY. E. F. Háromszék Székében.

ZÁGOR. E. F. Küküllő Vben.

Zágor' hida (Alsó, felső). Sz. P. Szala Vben.

ZÁGRA. E. F. Besztercze' Vidékében.

ZÁGRÁB. Zagrabia. Sz. KV. Zágráb Vármegye. Comitatus Zagrabienensis.

ZÁH.

ZÁH. E. F. Torda Vben.

ZÁHONY. F. Ung Vben.

ZÁK.

ZÁK.

ZÁKÁNY. Faex, sordes, squalor, impuritas. Sz. D. S. I.

Zákány. R. Valami szittyai madár. Helt. S. I.

Zákány. F. Somogy Vben. Sz. P. Csongrád Vben.

Zákány körtvély. Nagy vörös hoszszukás körtvély, de nem leg jobb izü.

Zákányit, zákányítja. Polluit, sordidat, maculat, inquinat. S. I.

Zákányja. Ejus faex. Le szállott zákányja a' víznek, meg szállott, üllepedett a' viz. Sz. D.

Zákányos. Immundus, impurus, sordidus, spurcus. S. I.

Zákányos ember. Részeges ember. Dug. km. 2. R. p. 188.

Zákányos víz. Aqua sordida. Sz. D.

Zákányosodik. Sordescit, inquinatur.

Meg zákányosodott. Sz. D.

ZÁKLA. Lardum panis. S. I.

Záklás.

Záklás kenyér. Panis lardaceus. S. I.

ZÁL.

ZÁL.

ZÁLHA. E. F. Belső Szolnok Vben.

ZÁLNOK. E. F. Közép Szolnok Vben.

ZÁLOG. Pignus, hypotheca, arrha. CM. M. A.

Zálog-ház. Domus fiduciae. Leihhaus, Versatzhaus. S. I.

Zálog-játék, Lusus pignorum. Pfänder-spiel. S. I.

Zálog-levél. Literae pignoratitiae.

Zálog-vétel. Pignoris capio. CM.

Záloga. Ejus pignus. Pázm. Pred. p. 1042.

Zálogát ki váltja. Redimit pignus.

Zálogba adja. Impignorat. Sz. D.

Zálogba veszi. Accipit in pignus.

Zálogba veti. Oppignorat, pignorat. M. A.

Zálogba vetés. Pignoratio. CM. M. A.

Zálogért játszik. Sz. D.

Zálogol, zálogolja. Pignus capit ab aliquo. PP.

Meg zálogolja. PP.

Meg zálogolás. Pignoris captio. CM. PP.

Zálogos. Pignoratitius. M. A. PP.

Zálogos jószág. Feudum. M. A.

Zálogosítja. Oppignorat, impignorat, inscribit. Sz. D. S. I.

Bé zálogosítja. Impignorat. S. I.

El zálogosítja. Oppignorat. M. A.

Zálogosítás. PP. Sz. D.

El zálogosítás. Oppignoratio. M. A.

Zálogot ad. Pignus dat.

Zálogot ki váltja. Oppignoratum redimit. M. A. PP.

Zálogoz, zálogozza. Pignorat. M. A.

Meg zálogozza. Oppignorat, pignus accipit. M. A.

Zálogozás. Pignoratio. CM. M. A.

Zálogozó. Pignorator. M. A.

Zálogul. Instar pignoris, qua pignus.

ZÁM.

ZÁM. Sz. P. Szabolcs Vben. E. F. Hunyad Vben.

ZÁMOLY. F. Fejér Vben. Föl tartja az orrát, mint a' Zámolyi borju. km.

Dug. 1. R. p. 211.

ZÁMOR. Sz. P. Fejér Vben.

ZÁN.

ZÁN.

ZÁNKA. F. Szala Vben.

ZÁP.

ZÁP. Putridus, cariosus. M. A.

Záp a' kerékben. Radius rotae. Küllő. S. I.

Záp-fog. Dens molaris. CM. M. A.

Záp-tojás. Ovum hypenemium, irritum, ventosum.

Záp-tikmony. idem. M. A.

* Oldal-záp. VV. L. Radius major in scala curruli.

ZÁPON maradt a' tojás. Nem költt ki. Sz. D.

ZÁPOR. Nimbus, tempestas, imber. M. A.

Zápor-eső. Imber, nimbus. Hirtelen mint egy zápor-eső. M. A.

Zápor-eső-hozó. Nimbifer. M. A.

* Hó-zápor. Csuzi, Tromb. p. 304. 322.

Kő-zápor. Csuzi, Síp. p. 690.

Záporos.

Hó-záporos fürgeteg. Csuzi, Síp. p. 94.

ZÁPOZ, zápozza. Záp-fogakat csinál a' malom-kerékbe vagy orsóba. Hallottam 1826. Apr. 26.

ZÁPUL. Putescit. Sz. D.

Meg zápuult a' tojás. Sz. D.

Meg zápuult tyukmony. Prágai, p. 86.

ZÁR (név).

ZÁR. Pessulum, vectis. M. A.

Zár alatt van. Reclusum est.

Zár Berény. Régi neve Vörös Berénynek, talán azért, mivel mint szélső helység Szala Vármegyét Veszprém Vármegyétől el ZÁRta.

Zár-fa. Obex, vectis. S. I.

Zár-kő. Csuzi, Síp. p. 549.

Zár-láncz. Catena retinens. S. I.

Zár-nap. Terminus praeclusi.

Zár-péncz. Zártt kapun való bé bocsátásért adni szokott péncz. S. I.

Zár-szó. Epilogus, conclusio. Sz. D.

Zár-tartó. Sequester.

* Aczél-zár. Beniczki, p. 299.

ZÁRBA járó vas. Longurius ferreus. PP.

ZÁRJA. Ejus pessulum, ejus repagulum.

Káldi, Innepn. Pred. p. 90.

ZÁROL, zárolja. Pessulo munit, claudit. PP.

Bé zárolja. Obserat, ocludit. M. A.

Zvonaries, 1. R. p. 153. 700.

Bele zárolja, zárlja. Introcludit. M. A.

El zárlja. Secludit. M. A.

Körül zárolja. Circum claudit. M. A.

Őszve zárolja, zárlja. Concludit. M. A.

Zárlás. Clausio, conclusio, inclusio. M. A.

Bé zárlás. Inclusio, oclusio, conclusio. M. A.

Őszve zárlás. Conclusio. M. A.

Zárló. Claudens, ocludens, obserans. M. A.

Zárlott (Zárlatott). Clausus, obseratus. M. A.

Zárlott hely. Clastrum. M. A.

Bé zárlott. Inclusus, conclusus, obseratus. M. A.

Őszve zárlatott. Conclusus. M. A.

ZÁROS. Repagulatus, clausulatus, vectibus, pessulisque instructus.

Záros szoba. Biró Márton, Micae. p. 89.

ZÁRT hátra vonja. Pessulum removet. PP.

A' zárt föl töri. Sz. D.

ZÁR (ige).

ZÁR, zárja. Ocludit, obpessulat. M. A.

Bé zárja. Includit, claudit. M. A.

El zárja. Ocludit.

Ki zárja. Excludit. S. I.

Le zárja. Recludit.

Reá zárja. Recludit. Reá zárta az ajtót.

ZÁRATLAN. Non clausus, apertus, Csuzi, Tromb. p. 212.

ZÁRATOTT. Clausus.

Bé záratott. Inclusus, oclusus. M. A.

ZÁRÁS. Clausio.

Bé zárás. Inclusio.

El zárás. Oclusio.

Ki zárás. Exclusio.

ZÁRAKOZIK. Includitur, ocluditur. M. A.

Zárkozik. idem. Sz. D.

Bé zárkozik. Includitur, concluditur. M. A.

Be zárkozik a' szobába. Sz. D.

ZÁRÓ. Claudens.

Bé záró. Includens.

El záró. Ocludens.

Ki záró. Excludens.

Záródik. Clauditur.

Bé záródik. Includitur. Csuzi, Tromb. p. 399.

ZÁRTT. Clausus.

ZÁRVA. Clause.

Zárva van. Clausus est.

El van zárva. Reclusus est.

ZÁSZLÓ.

ZÁSZLÓ. Signum, vexillum. M. A.

Zászló' alja. Vexillatio. M. A. Banderium.

Zászló-szentelés. Benedictio vexilli.

Zászló-tartó. Vexillarius, vexillifer, signifer. CM. M. A.

Zászló-vezér. Antesignanus. M. A.

ZÁSZLÓS. Habens vexillum.

Zászlós úr. Baro, comes. M. A. Baro regni. S. I.

ZÁSZPA.

ZÁSZPA. Helleborum. CM. M. A.

ZÁSZPÁS. Helleborosus. M. A.

ZÁT.

ZÁT.

ZÁTONY. Brevia, syrtis. Csekély víz, melyben a' hajó föl akad, meg feneklik. Sz. D.

Zátony-szeg. Mocsáros hely Szabolcs Vben.

Zátonna a' viznek. Sz. D.

Zátonyos. Habens brevia, et syrtis.

Zátonyos hely. Fővény-dombos hely. Sz. D.

ZÁV.

ZÁV.

ZÁVÁR. Pessulum, vectis, repagulum, clastrum. M. A.

Ajtó-závar. Ajtó-retez. Vectis, repagulum. NC. p. 373.

Nyitó závar. Clastrum. NC. p. 373.

Závarja. Ejus pessulum. Prágai, p. 411.

ZÁVOD. F. Tolna Vben.

ZÁVOR. idem ac ZÁVÁR. M. A.

ZE.

ZEB.

ZEB.

ZEBECZKE. F. Szala Vben.

ZEBEGÉNY. F. Hont Vben.

ZEBEGNYÓ. F. Zemplin Vben.

ZEBERNEK. E. Romlott vár, Alsó Fejér Vben.

ZECZEL.

ZECZEL-szék. Cathedra, sedile. M. A.

ZEH.

ZEH.

ZEHI. Sz. P. Baranya Vben.

ZEK.

ZEK.

ZEKE. Sagum. it. Bardocucullus. M. A.

Zeke-áros. Sagarius. CM. M. A.

Zeke-zuka. Utensilia, mobilia. Ingó bingó jószág. S. I.

Zekés. Kurta mentés. Sagatus, sagulatus. CM. M. A.

ZEKERNYE. Turba, motus, tumultus. S. I. Zekernyés. Turbulentus.

Zekernyés ember. Homo turbidus, turbulentus. S. I.

Zekernyés idő. Tempus turbidum, tempestas, procella. S. I.

ZEL.

ZEL.

ZELE.

Ze' fa. Sz. P. Szala Vben.

ZELEMÉR. Sz. P. Szabolcs Vben.

ZELLO (Kis, nagy). FF. Nógrád Vben.

ZELLER.

ZELLER. Apium hortense, eleoselinum.

Csapó, p. 305.

Zeller-leves. Jus cum apio.

ZEMES.

ZEMES. Aluta, pellis aluminata. PP.

Zemes-csináló. Alutarius. NC. p. 275. PP.

Zemes-gyártó. idem. S. I.

ZENEBONA.

ZENEBONA. Tumultus, strepitus. M. A.

Zanabona. Káldi, Act. 20. 1.

ZENEBONÁS. Tumultuosus. M. A.

Zenebonáskodik. Tumultuatur. S. I.

Zenebonásság. Acosmia. M. A. Tumultuositas.

ZENEBONÁT indit. Tumultum-movet. M. A.

ZENG.

ZENG. Lásd alább ZÖNG.

ZER.

ZER.
ZERGE, Antilope. S. I.
ZERI. idem. S. I.
ZERNA. idem. S. I.
ZERVÁS. E. Sz. P. Alsó Fejér Vben.

ZETE.

ZETE.
Zete' laka. E. F. Udvarhely Székében.

ZÉ.

ZÉL.

ZÉL. Sz. P. Szala Vben.
ZÉLA (Alsó, felső). FF. Nyitra Vben.

ZÉR.

ZÉR.
Zér-zur. Frigor, strepitus. Zivatar. M. A.

ZÉT.

ZÉT.
ZÉTE.
Zetény. F. Zemplin Vben.

ZI.

ZICS.

ZICS. F. Somogy Vben.
ZICSI.
Zicsi-ház. F. Torontál Vben.

ZILÁH.

ZILÁH. E. MV. Közép Szolnok Vben.
Ziláh. E. Patak Kraszna Vben.

ZIM.

ZIM.
ZIMA.
Zimány. F. Somogy Vben.
Zimányd, Zimánd. Sz. P. Arad Vben.
ZIMBORA. Consortium. L. Czimbora, Szimbora.
ZIMONY. Zemplinum urbs. R.

ZIRCZ.

ZIRCZ. MV. Veszprém Vben.
ZIRCZI.
Zirczi Apátúrság. Abbatia de Zircz.

ZIVATAR.

ZIVATAR. Frigor, strepitus. M. A.
Hó-zivatar. Hó-förgeteg.
ZIVATAROS. Fragosus, strepitosus. S. I.

ZO.

ZOBOR.

ZOBOR. Hegy Nyitra Vben.
Zobor. Sz. P. Nyitra Vben.

ZOK.

ZOK.
Zok-szó. Gemitus, singultus, ploratio. S. I.
ZOKOG. Pforat, plangit, singultit. M. A.
Zokogás. Singultus, ploratio, planctus, gemitus. M. A.
Zokogó. Singultiens, gemitus eructans. M. A.

ZOL.

ZOL.
ZOLNA. F. Zólyom Vben.
ZOLTÁNY. E. FF. Felső Fejér Vben, és Háromszék Székében.
Zoltány. Telek Szabolcs Vben.

ZOMÁNCZ.

ZOMÁNCZ. Crusta, gypsum. M. A. Encaustum, nigellum. PP. Vitellus. Vranescica.
Zománcz-szín. Kékellő szín, mint a' puska-csőveken szokott lenni.
ZOMÁNCZOL, zománczolja. Encausto pingit. Zománczolás.
Zománczolat. Quod encausto pictum est.
Zománczoló. Encausticus pictor, encaustes. PP.
ZOMÁNCZOS. Encausto variegatus, pictus, nigellatus. PP.
Zománczos csöngő bonczok. Faludi, T. É. p. 22.
Zománczos gyűrű. Anulus encausto illitus. PP.
Zománczos kupa. Seyphus caustico labore efformatus. Szirmai, Parab. p. 87.
ZOMÁNCZOZ, zománczozza. Crustat, gypsat. M. A. Encausto pingit.
Meg zománczozza. Káldi, Innepnapi Pred. p. 218.
Zománczozás. Damascena pictura, encaustica, nigellum. PP.
Zománczozó mesterség. Encaustica. PP.
Zománczozott. Damasceno encaustico pictus. PP.
Zománczoztatott. idem. Pázm. Pred. p. 16.

ZOMB.

ZOMB.
ZOMBA. F. Tolna Vben.
ZOMBOR. Sz. KV. Bars Vben. MV. Zemplin Vben. F. Torontál Vben.
ZOMBÓ-vár, Zompó-vár. F. Vas Vben.

ZOMOK.

ZOMOK. Densus, crassus, solidus. M. A.
Zomok. Poculum viaticum ex corio, persis, et turcis usitatum. S. I. Zrinyi tamen scribit „SZOMOK“
Zomok kigyó. Coluber. M. A.
ZOMOKSÁG. Crassamen, crassamentum, crassities, crassitudo. CM. M. A.

ZONCZ.

ZONCZ. F. Posony Vben.
ZONCZI.
Zonczy-gréb. Malom Posony Vben.

ZOR.

ZOR.
ZORÁNY. F. Krassó Vben.
ZORD.
Zordon. Horridus. M. A. Asper, barbarus, immanis. Rauh. S. I. Faludi, N. E. p. 221.
Zordon erdő. Sylva horrida. Sz. D.
Zordon szavu. Barbarus, horrissonus. M. A.
Zordon tartomány. Regio aspera. Sz. D.
Zordon vadság. Barbara feritas. Faludi, T. É. p. 141.
Zordonkodik. Horrorem circumfert, agit horridum. S. I.
Zordonság. Asperitas, barbaries, immanitas. S. I.
Zordul. Horrescit. S. I.

ZOVÁNY.

ZOVÁNY. E. F. Kraszna Vben.

ZÓ.

ZÓK.

ZÓK. F. Baranya Vben.

ZÓLYOM.

ZÓLYOM. Veterosolium.
Zólyomvár' alja. F. Zólyom Vben.
Zólyom Vármegye. Comitatus Zoliensis.

ZÖ.

ZÖCS.

ZÖCS.
ZÖCSKÖL, zöcsköli. Frangit, quassat, quatit, confringit, conquassat, concutit. Sz. D. S. I.
Zöcskölődik. Concutitur. S. I.
Egybe zöcskölődött a' szekéren a' szőlő, vagy egyéb gyümölcs. Sz. D.

ZÖK.

ZÖK.
ZÖKKEN. Agitatur, jactatur, quassatur, concutitur. Sz. D. S. I.
Meg zökken. Vajda, 3. K. p. 521.
Neki zökcentt a' kocsi. Sz. D.
Zökkenés. Vajda, 3. K. p. 538.
Zökcent, zökcenti. Concutit, quassat, succutit.
ZÖKÖG. Agitatur, concutitur, jactatur. M. A.
Zökögés. Cespitatio, concussio, agitatio. M. A.
Zökögő. Succutiens. Pázm. Pred. p. 86.

Zökögös út. Via lapidosa, currum succutiens. Sz. D. S. I.

ZÖLD.

ZÖLD. Viridis. M. A.
Zöld ág. Frons — dis. Vágyódik, mint a' kecske a' zöld ágra. km.
Zöld ága. Frondosus. M. A.
Zöld ágat nyes. Frondat. M. A.
Zöld ág-hozó. Frondifer. M. A.
Zöld ág-nyeső. Frondator. M. A.
Zöld bab. Faba recens.
Zöld béka. Calamita, rana viridis. CM.
M. A. Német rák, Szent Katalin' békája. CM.
Zöld borsó. Pisum recens.
Zöld bogár. Scarabaens viridis. M. A.
Cantharis. S. I. Kőrös-bogár.
Zöld csőtörtök. Dies Jovis in hebdomada sancta. Nagy csőtörtök.
Zöld dinnye. Melopepo. Görög dinnye. S. I.
Zöld fársáng. Husvét után való napok.
Zöld féreg. Aphis. Káposzta-féreg. S. I.
Zöld gyöp. Cespes vivus. S. I.
Zöld hajlék. Frondea casa. S. I.
Zöld karácson. Midőn karácsonkor az idő lágy meleg. S. I.
Zöld kálha. Fornax colore viridi.
Zöld korsó. Amphora viridis.
Zöld máz. Encaustum viride, figlinum. S. I.
Zöld olaj. Oleum omphacinum. S. I.
Zöld piac. Forum olitorium. PP.
Zöld pinty. Vireo, icterus. Grünfink. S. I.
Zöld sárga. Prasinus, prasius. S. I.
Zöld szilva. Ringlotte.
Zöld szín. Color prasinus, viridis. M. A.
Zöld vetések. Arva laeta, sata virentia. S. I.
Zöld viasz. Cera viridis. M. A.
* Fél-zöld. Semiviridis. Sz. D.
Téli zöld. Boues-virág.
ZÖLDE. Ejus viride. „Fiatal zöldében napjainnak, életemnek leg szebb virágjában“ Faludi, E. M. p. 199.
ZÖLDED. Subviridis, viridescens. S. I.
ZÖLDELLIK. Virescit, viret. M. A.
Ki zöldellik. Evirescit. M. A.
Meg zöldellik. Revirescit, viret. M. A.
Zöldellés. Virescentia. Pázm. Pred. p. 1273.
Zöldellet. Viror.
Zöldellő. Virens, viridans, germinans. M. A. S. I.
Zöldellő tavasz. Pázm. Pred. p. 11.
Zöldellőn tartja. Virentem servat. Pázm. Pred. p. 454.
Zöldelteti. Virentem facit. Pázm. Pred. p. 701.
ZÖLDEN. Viride. M. A.
ZÖLDES. Subviridis.
Zöldes hely. Viretum, virectum. M. A.
Zöldes olaj. Oleum viridescens.
ZÖLDIKE. Loxia, chloris, chlorion, vireo. Grünling. S. I.
ZÖLDÍT, zöldíti. Viridat. M. A.
Meg zöldíti. Káldi, 4. Esdrae. 5. 36.
ZÖLDSÉG. Viriditas v. viridium, olus viridaria. Pázm. Pred. p. 294.
ZÖLDÜL. Virescit.

Ki zöldül. Evirescit.
Meg zöldül. Revirescit, virescit. M. A.

ZÖM.

ZÖM.
ZÖMÖCSKÖS. Solidus, solide compactus.
ZÖMÖK. Robustus. PP. Lásd ZOMOK.

ZÖN.

ZÖN.
ZÖND.
Zöndít, zöndíti. Ciet, commovet, in tumultum concitat. Sz. D. S. I.
Föl zöndíti. Intonat, commovet, excitat. M. A.
Meg zöndíti. Intonare facit. M. A.
Zöndítés. Concitatio ad tumultum.
Föl zöndítés. Commotio, concitatio, intonatio. M. A.
Zöndítő. Commotor, concitator. Sz. D.
Zöndül. Commovetur, tumultuatur, sonat, personat, tinnit. PP.
Egybe zöndül. Conclamat, concurrat. it. Confluit ad tumultum M. A.
Föl zöndül. Insonat, intonat, insurgit, seditionem excitat. M. A.
Föl zöndült a' nép. Sz. D.
Ki zöndül. Personat, intonat, sonum emittit. M. A.
Meg zöndül. Intonat. M. A.
Meg zöndült az erdő a' kiáltástól. Sz. D.
Meg zöndült az ég. Sz. D.
Neki zöndül. Vajda, 3. K. p. 542.
Őszve zöndül. Conclamat, concurrat. M. A.
Zöndülés. Sonus, sonitus, tumultus. M. A.
Zöndülés a' község között. Plebeculae tumultuatio, commotiuncula. PP.
Zöndülő félben vannak a' nemzetek. Sz. D.
ZÖNG, ZÖNÖG. Sonat, tonat. M. A. A' melly szó az erdőben zöng, azon echo vissza pöng. km.
Reá zöng. Adsonat. M. A.
Vissza zöng. Recrepat. M. A.
Zöngedez. Personat, resonat. S. I.
Zöngedezés. Resonantia. Sz. D.
Zöngedezet. idem. Sz. D.
Zöngedező Síp-szó. Csuzi.
Zöngét, zöngeti. Tinnit, sonum elicit. Zvonarics, 1. R. p. 478.
Zöngéteti. idem. Sz. D.
Zöngés. Canor, sonus, tonus. M. A. Phthongus. CM.
Zöngés bongás. Strepit, fragor, sonitus, clangor. M. A.
Vissza zöngés. Echo, resonantia. Erdélyi, Zichi fölött. p. 28.
Zöngő. Resonabilis, resonus. M. A.
Zöngő pöngő. Faludi, N. A. p. 84.

ZÖP.

ZÖP.
ZÖPÖG. Singultiendo plorat. Vajda, 1. K. p. 374. 3. K. p. 430.
Zöpögés. Fletus cum singultu. Margit' Élete. p. 59.

ZÖR.

ZÖR.
ZÖRD.
Zördít, zördíti. Pulsat, intonat. M. A.
Meg zördíti. Commovet cum strepitu.
Zördül. Strepitum edit, constrepit. M. A.

Meg zördül. Commovetur cum strepitu.
Őszve zördül.

Zördülés. Sonitus, strepitus. M. A.
Hadi zördülés. Strepitus belli. Vajda, 1. K. p. 660.
Zördület. Strepit, strepitus. Sz. D.
Zördületlen. Impercussus. M. A. L.
ZÖRG, ZÖRÖG. Strepit, perstrepit, crepat. M. A. Mindég zörög, mint a' törött fazék. km.
Reá zörög. Adstrepit. M. A.
Zörget, zörgeti. Increpat, crepat, pulsat, pulsitat, pultat. M. A.
Föl zörgeti. Strepitu excitat. M. A.
Zörgetés. Pulsatio. M. A.
Zörgető. Pulsator.
Zörgettyű. Crotalum. CM. M. A.
Zörgés. Murrmur, murrmuratio, crepitis, strepitus, pulsus. M. A.
Zörgés bongás. Zvonarics, 1. R. p. 70.
Zörgés börgés. Strepitus, sonitus. Sz. D.
Zörgölődik. Constrepit. M. A.
Őszve zörgölődik — Tál 's fazék őszve zörgölődnek, hogyne az emberek. km.
Zörgölődés. Strepitositas.
Zörgölődő. Streperus, strepitosus. Faludi, N. U. p. 210. U. E. 2. R. p. 176.
Zörgölődő ég. Faludi, T. É. p. 138.
Zörgő. Crepat, constrepens. M. A.
Zörgő malom. Mola strepera. Meg indult a' zörgő malom: a' szád.
Zörgődik. Murrmurat, strepit. S. I.
Zörögögel. Strepit. M. A.
ZÖRÖNYŰ. Viret bé ivó p. o. kő. A' viz által szívárkózik a' zörönyün. Sz. D.
ZÖRREN. Strepitum dat. S. I.
Meg zörren. Perstrepit.
Zörrenés. Strepitus.
Zörrent, zörrenti. Facit, ut strepitum det, concitat ad strepitum.

ZŐ.

ZÖD.

ZÖD, zödül 's a' t. L. ZÖLD.

ZR.

ZRINY.

ZRINY. Ma: Szent György' völgye.
ZRINYI.
Zrinyi-vár (új). Sz. P. Somogy Vben.

ZU.

ZUB.

ZUB.
ZUBOGY. F. Gömör Vben.
ZUBONY, Zubony. Exomis. M. A. Gypottal töltt újatlan köntös. Sz. D.
Zubonka. Faludi, N. E. p. 56.
Zubbonyos. A' kinek zubbonya van. Exomide indutus. M. A.

ZUH.

ZUH. Frigor, strepitus. S. I.
 ZUHAI. idem.
 ZUHEJ. idem.
 ZUHHAN. Cum strepitu ruit, personat, constrepat. M. A.
 Alá zuhant. Decidit cum strepitu.
 Le zuhant. idem.
 Zuhhanás. Frigor, sonitus. M. A.
 Zuhhanó. Resonans, constrepens, allapsu fragorem, et strepitum edens. M. A.
 ZUHINT, zuhintja. Ejicit cum strepitu dejicit.
 Ki zuhintja. Ejicit cum strepitu. Sz. D.
 Le zuhintja. Dejicit cum strepitu. Sz. D.
 ZUHO. Ruendo strepit, tremat. S. I.
 ZUHOG. Zvonárics, 1. R. p. 878.
 Zuhogás. Zvonárics, 1. R. p. 878.
 Zuhogása a' víznek. Sz. D.
 Zuhogó. Zvonárics. 1. R. p. 870.

ZUPP.

ZUPP. Azon része a' kalapácsnak, melly a' fészekbe le esik a' kallóban, és kallja a' szűrt, ZUPPnak mondatik, mert nagyon ZUPPan, midőn le esik.
 Zupp' nyele. Azon ki álló csucsca a' zuppnak mellnél fogva a' göröndü' keresztjein fönn akad.
 Zupp-szár. Nyele a' zuppnak.
 ZUPPAN. Cum fragore cadit. Pesthi' Me-séji. p. 16.

ZUZ.

ZUZ, zuzza. Terit, frangit, quassat, con-terit, confringit, conquassat. Sz. D. S. I.
 Ki zuzza. Exerit, exquassat.
 Kukoriczát zuz. Grana fagopyri exerit.
 Le zuzza a' kukoriczát. idem.
 Meg zuzza. Conterit, conquassat, com-minuit.
 Öszve zuzza. Conterit, confringit, con-quassat, concutit. S. I.
 Öszve zuz mindent — A' markában ösz-ve zuzta. Sz. D.

ZUZÁS. Comminutio.

ZUZAT. Comminutum quid.
 ZUZMARA. Pruina.
 Zuzmaráz. idem. NC. p. 7. Káldi, Psalm. 77. 47. Beniczki, p. 114.
 Zuzmarász. idem. Prágai, p. 755. Csuzi, Síp. p. 13.
 Zuzmarás. Pruinosus. S. I.
 ZUZORKA. Étel' neme: reszeltt tézta.
 ZUZOTT. Comminutus.
 Zuzott kukoricza.

ZÚ.

ZÚD.

ZÚD.
 ZÚDÍT, zúditja. Movet cum fragore.
 Le zúditja a' követ a' hegyről. Sz. D.
 Neki zúditja a' vitézeket az ostromnak. Sz. D.
 ZÚDOR. E. F. Kolos Vben.
 ZÚDUL. Insonat, corrui cum strepitu.
 Egybe zúdul. Colliditur, concutitur. M. A.
 Fegyverre zúdukt a' nép. Sz. D.
 Föl zúdul. Intonat, constrepat. M. A.
 Ki zúdul. Erumpit. M. A.
 Meg zúdukt a' ház, erdő, a' nagy kiál-tástól. Sz. D.
 Zúdulás. Strepitus, fragor. M. A.
 Ki zúdulás. Eruptio. M. A.
 Zúdulva. Cum fragore.
 Nagy zúdulva le dőlt a' torony.

ZÚG.

ZÚG, zugg. Spirat, anhelat. M. A.
 Zúgnak a' szelek, az öszve gyűltt mé-hek, a' sebesen folyó vizek. Sz. D.
 Zúg az egész ház a' tombolástól, a' szérü a' csép-hadaróktól. Sz. D.
 ZÚGATTYÚ. Bizonyos zúgó szerszám. S. I.
 ZÚGÁS. Sonus, sonitus, fragor, murmur, strepitus, tremitus. M. A.
 ZÚGOLÓDik. Murmurat. M. A.
 Zúgolódás. Murmuratio, fremitus. M. A.

Zúgolódó.

Zúgolódó panaszolkodás. Faludi, E. M. p. 248.
 ZÚGOLY. Liciatorium, textorium. M. A.
 Zúgoly-fa. Jugum liciatorium. M. A.
 ZÚGÓ, zuggó. Undisonus, torrens, fre-mens. it. Emissarium piscinarum. M. A.
 Zúgó. F. Vas Vben.
 Zúgó. Vas-hámor Arad Vben.
 Zúgó patakok. Sz. D.
 Zúgó pörgettyü. Játék-czköz. Lusorium vexillum. PP.
 Zúgó szelek. Sz. D.
 Zúgó tenger. Sz. D.
 Zúgója a' tónak. Emissarium. PP.
 Zúgódik. Fremit. M. A. Telegdi, Felelet. p. 88.

ZÚR (név).

ZÚR.

Zúr-zavar. Intemperies, turbo, tempe-stas. it. Tumultus, chaos, confusio. M. A.
 Zúr-zavaros. Turbidus, turbulentus. M. A.
 Zúr-zavarúl. Turbate, turbulente, tu-multuose, confuse, confusim. M. A.
 ZÚRBOL. Halászatkor a' vizet zavarja. Sz. D.
 Zúrboló. Vízet zavaró rúd. Sz. D.

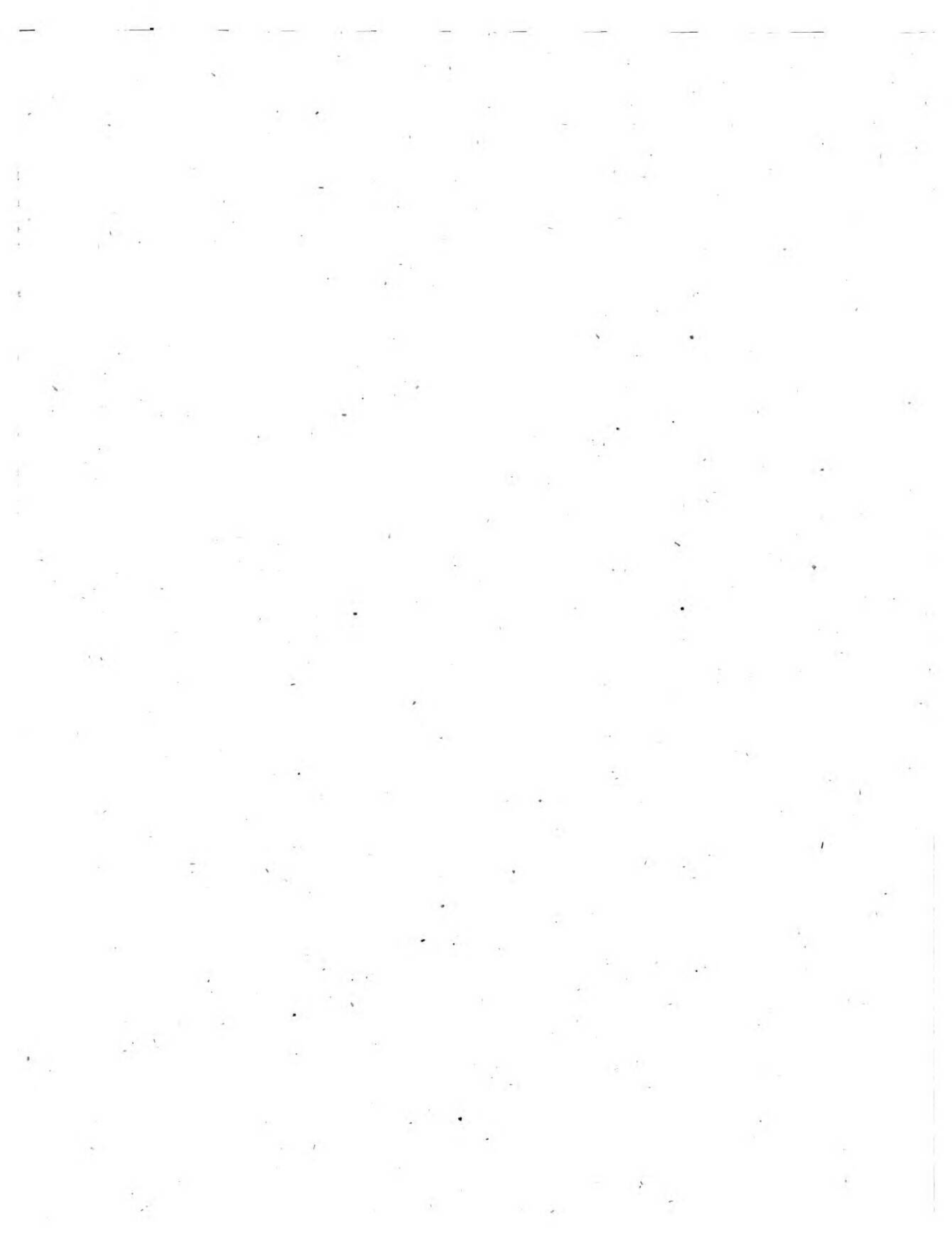
ZÚR (ige).

ZÚR, zúrja. Conturbat.

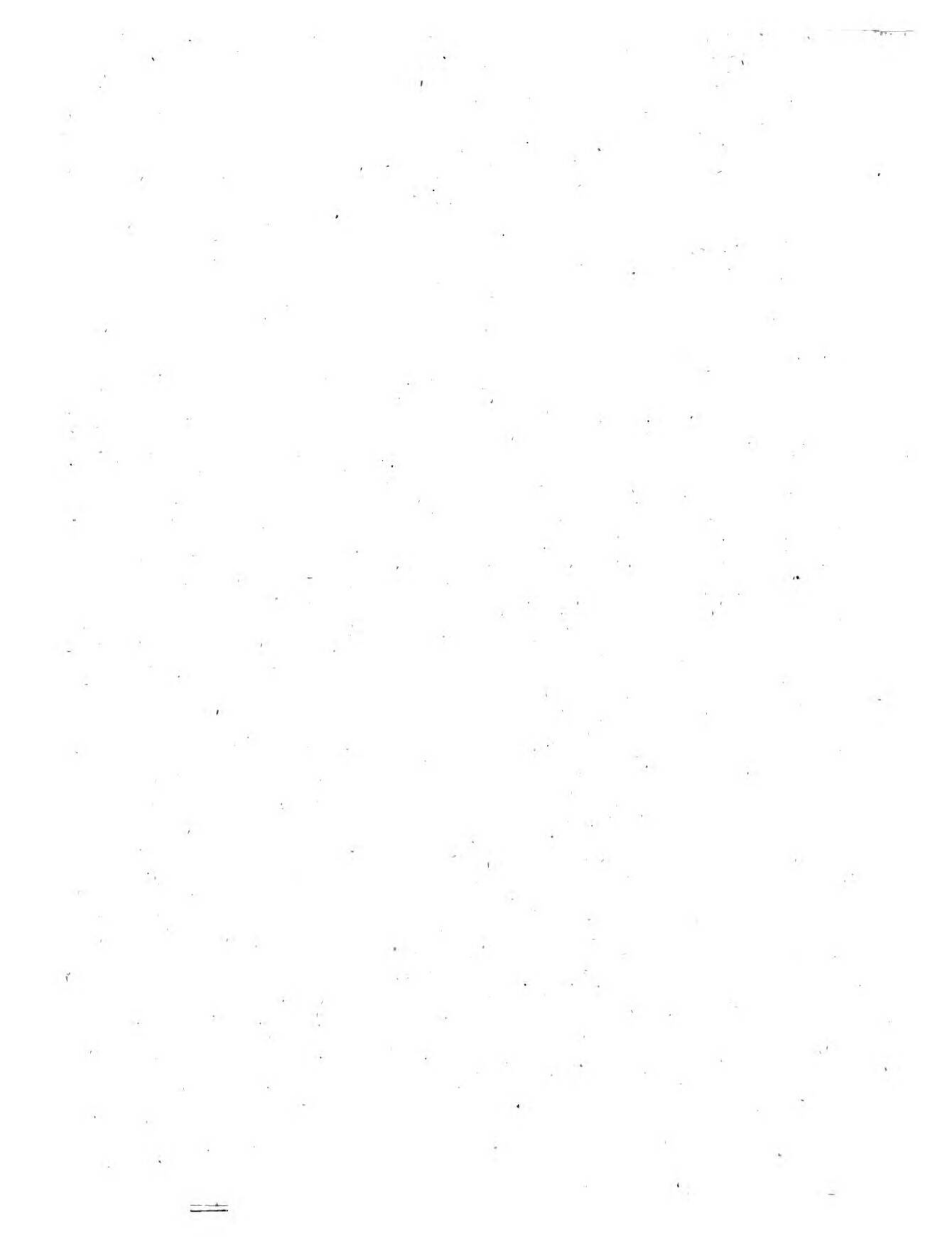
Zúrja zavarja.
 Öszve zúrja, zavarja. Commiscet, con-turbat, confundit omnia.

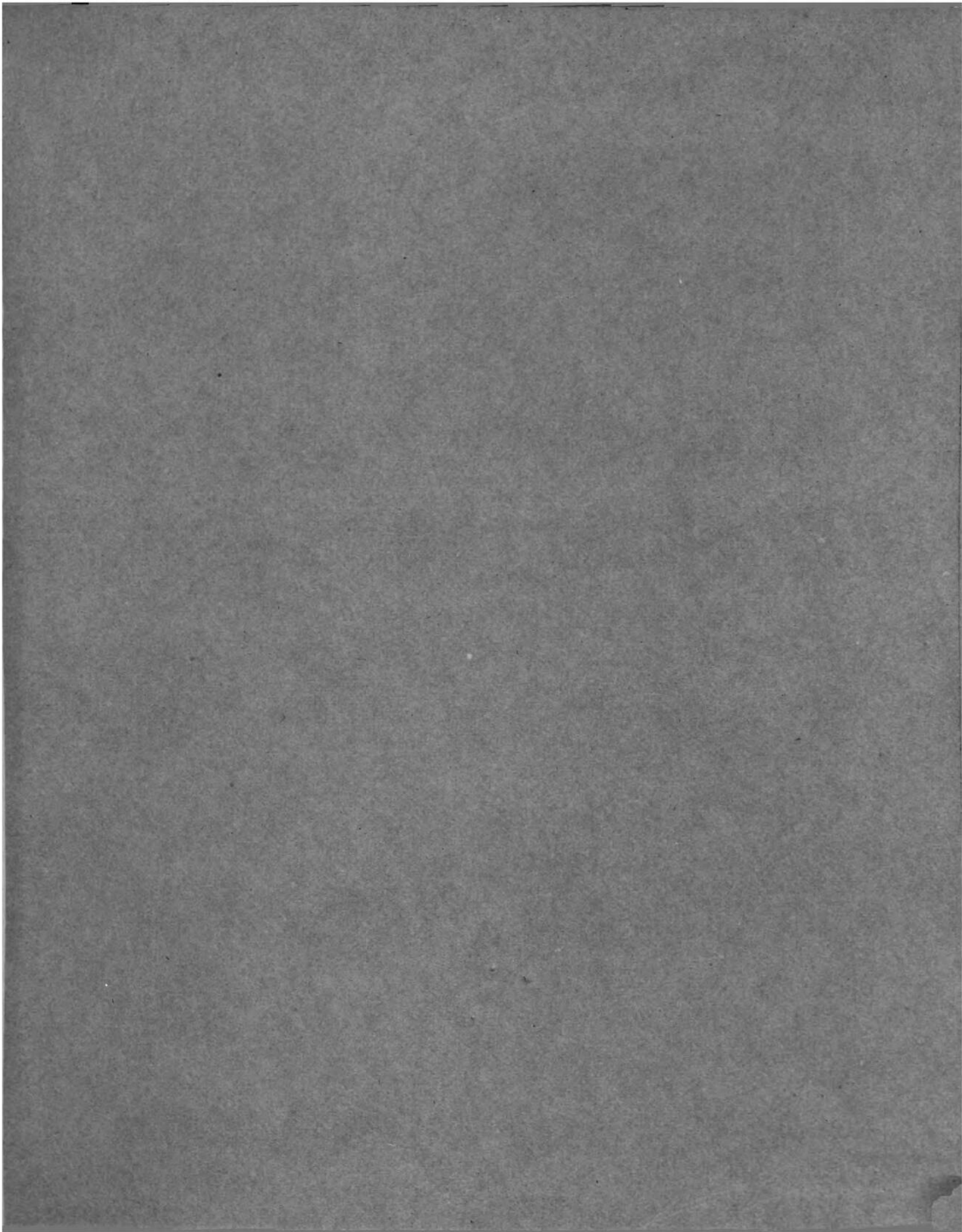
ZÜ.

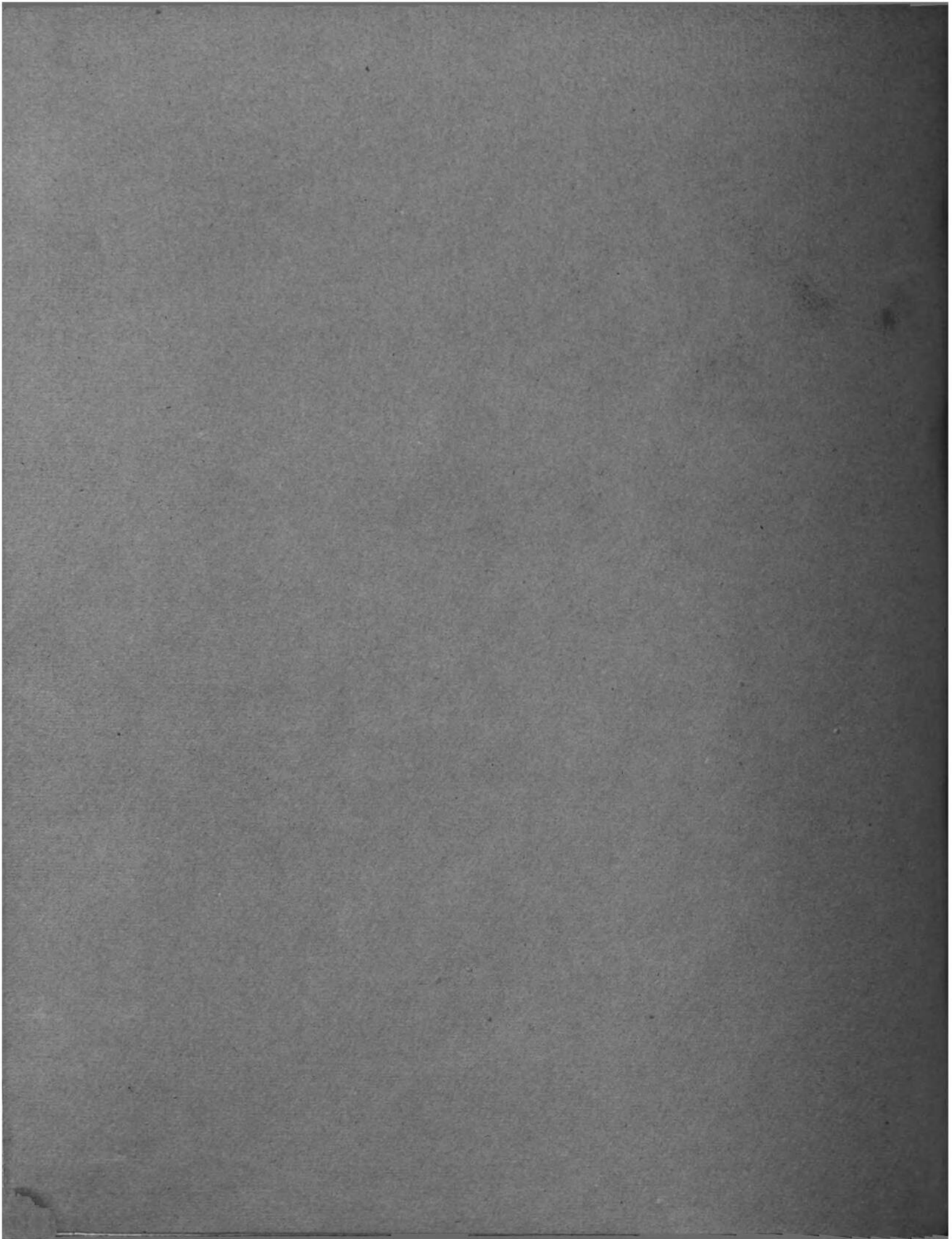
ZÜR. Chaos, confusio. S. I.
 Zür-zavar. Idem ac Zúr-zavar.
 ZÜRÖS. Mixtus, turbidus, turbulentus. S. I.

Österreichische Nationalbibliothek

+Z181660509

